Clarissima singularisq3 totius philosophie necnon metaphisice Aristotelis. magistri Petri Tartareti expositio.

Cum priuilegio.

Questiones admodũ subtiles ⁊ vtiles cũ medulla totius materie artiũ q̃tuor libroꝝ sũmularũ ⁊ quolibetoꝝ doctoris subtilis sco ti in suis locis quotate magistri Petri tar tareti parisieñ. sup tota philosophia natu rali ⁊ metaphisica aristotelis cũ textus cla rissima expositione ac dubioꝝ seu difficul tatum ordinatissima determinatione felici ter incipiunt.

Ad re nãli, us sit scientia

Irca initiũ to tius phie nãlis. ¶ Querit p̃mo vtrũ de reb⁹ naturali, b⁹ sit scia vñs pro subiecto p̃mo ⁊ adeq̃to corp⁹ sub rõ ne nãlitatis. ¶ Arguit cõ tra p̃mã partẽ: q2 de rebus nãlibus nõ est scia: igit. añs pbat multipliciter ¶ Primo: q2 solũ de necessarijs ⁊ ĩpossibilib⁹ aliter se hñre est scia: ex p̃mo posterioꝝ. Sed en, tia naturalia sunt ꝯtingẽtia corruptibilia ⁊ pos sibilia aliter se hñre cũ sint cõposita ex mã ⁊ for ma. oẽ cõpositũ ex mã ⁊ forma est corruptibile ex p̃mo de celo: g̃ ⁊c. ¶ Arguit scdo: de singu laribus nõ est scia: sed de vniuersalib⁹ solũ ex pri mo posterioꝝ s3 oĩa entia nãlia sunt singularia cũ sint in se indiuisa ⁊ diuisa a q̃lz alio: igitur. ¶ Arguit tertio. nullũ ens nãle est intelligibi le: igit. nec scibile. ꝯña est nota. añs p3: q2 nul lũ sensibile est intelligibile alias sensus esset in tellect⁹. Sed oẽ ens nãle est itelligibile. ¶ Ar guit 4° de reb⁹ nãlibus nõ ẽ diffõ: g̃ de ipis nõ est scia: tenet ꝯña q2 diffõ est mediũ sciẽdi. añs pbat: qa diffõ est eoꝝ que semper sunt ex p̃mo posterioꝝ: sed res naturales nõ semper sũt: igi tur. Item diffinitio est entis per se vnius: s3 res naturales nõ sunt entia per se vna cum icludãt materiam: motum sensibilem: ⁊ qualitates sen sibiles: ergo ⁊c. ¶ Arguit quinto. cõtra scdam ptem q2 qd est subiectũ alicui⁹ sciẽtie debet eẽ adequatũ passionib⁹ de eo demõstrabilib⁹ in il la scientia: sed corp⁹ naturale est hmõi: igitur. probatur: quia mobilitas que est prima passio demõstratiua in illa scientia excedit corpus na turale. Nam aliquid est mobile quod nõ ẽ cor pus nãle cuiusmodi est angelus ⁊ anima. ⁊ etiã accidentia separata a subiecto cuiusmodi sunt accidentia in sacramento altaris. ¶ In opposi tum pro prima parte arguitur auctoritate phi losophi ⁊ oĩuz suoꝝ expositoꝝ tradẽtiũ nobis sciam de reb⁹ nãlibus. De scda parte videbit in q̃stionis decisione. In hac q̃one ⁊ in ceteris se quẽtib⁹ erũt tres articuli. In quoꝝ p̃mo erũt no tabilia. In scdo erũt dubia. Et in tertio rñdebit ad questionẽ ponẽdo ꝯclusionẽ responsalẽ ⁊ cuz hoc soluẽtur rõnes ante oppositum.

Sciendũ est primo q pro declaratiõe dubi⁹ q̃onis p̃mittunt aliq̃ suppositiones. Prima suppositio: scia vt distin guit ꝯ alios habitus est noticia certa ⁊ euidẽs alicuius veri ⁊ necessariũ id est alicui⁹ ppositio nis vere ⁊ necessarie nata causari per premissas ad ipm applicatas per discursum sillogisticuz. Per primã partẽ excludunt opinio suspicio: ⁊ fides: q2 nullũ istoꝝ est euidẽs. Fides enim non est noticia euidẽs: q2 nõ est ex aliqb⁹ vel aliquo necessario cogẽte intellectũ ad sic assentiẽdũ li cet sit certa id est sine formidine ⁊ deceptõe. per scdam particulã excludit notitia alicuius ꝯtin gentis de quo ppꝛie nõ est scientia: qa ꝯtingẽs nõ est verũ necessariũ. Per tertiã excludit noti cia euidens p̃moꝝ pncipioꝝ: qa illa nõ põt ha beri per discursum sillogisticũ. dicitur notanter nata causari. qa nõ est necessarium q ipa cause tur per tales premissas: quia potest per experiẽ tiã cãri. põt enĩ aliqs scire sine sillogismo q lu na est eclipsabilis per solã experiẽtiã. Si aliqs argueret sic: nõ similiter acqrit cognitio princi pioꝝ ⁊ ꝯclusionũ. Sed cognitio multoꝝ princi pioꝝ acqrit per experientiã: ergo cognitio con clusionũ que est scia propꝛie dicta nõ põt acqri per experiẽtiã ⁊ sine demõstratione. Ad istõ ar gumentum respondetur q potest esse istis mo dus acquirendi cognitionem aliquorum prin cipiorum ⁊ conclusionum: quia tamen preter istuz modum cõmunem est modus proprius acqui rendi cognitionez cõclusionũ scilicet per demõ strationem: ⁊ iste modus est ita sibi proprius q per ipsuz nullo mõ potest acquiri cognitio quo rũcunq primorum principiorum. ¶ Et aduer te q iperfectionis est ipsius scientie q sit causa ta ex causa euidente id est ex principijs ideo sci entia dei nõ est sic causata. Ex illa diffõne sciẽ tie quatuor conditiones eliciũtur requisite ad veram scientiam proprie dictam. Prima est q sit noticia certa ⁊ euidens. Secũda q sit d obie cto necessario. Tertia q sit causata a premissis siue nata causari. Quarta quod tales premisse sint disposite scdm discursum sillogisticum ad quem discursum non requiritur prioritas nec successio temporis: sed requiritur ordo nature scilicet quod principium discursus sit naturali ter prius notum ⁊ sit causatiuum alterius extre mi discursus. Ex quo sequitur q beati ⁊ ange li possunt discurrere id est deuenire de magis noto ad minus notuz. Sed in deo nullus est di scursus. Ex istis potest elici diffinitio propositõ nis scibilis scientia proprie dicta. Nã propõ sci bilis est ppositio necessaria dubitabilis nata fie ri euidens per ppositiones necessarias ⁊ euidẽ

Quid ẽ scia put distigui tur ꝯtra alios hi tus.

Condito nes req site ad verã sci entiam ppe dic tam.

Propo sitionis scibili diffõ.

teo ad ipam applicatas p discursū sillogisticū ⁊ h visū est in pmo lib. posterioꝝ. ¶2° supponit q res nālis ꝓprie dr̄ res cōposita ex mā ⁊ forma vel accn̄s ꝯns ipam mām ⁊ formā: sed de h als magis dicet. Et adverte q rerū extitū ex aiam que nō dependet ab opere nri intellect⁹ reperit triplex diuersitas. Quedā eni sunt separate a mā ⁊ bm esse ⁊ bm diffinitionē sicut deus ⁊ angeli qui nō componunt ex mā: neqꝫ diffiniunt per mām. Alie sunt que quo ad eē sunt ꝯiūcte māe vt entia mathematicalia sicut magnitudies numeri ⁊ figure: sed nō bm diffinitionē: q2 nō diffiniunt per mām. Nā magnitudo non diffinit per materiam: neqꝫ numerus neqꝫ figura. Alie sunt que sunt cōiuncte materie ⁊ bꝫ eē ⁊ bm diffinitionē: vt entia physicalia ⁊ nālia que componunt ex mā ⁊ forma: ⁊ etiam diffiniunt p mām ⁊ formā. Nam si quis querat quid est hō cōuenienter respōderet qd est qd cōpositum ex materia ⁊ forma nō tamen dꝫ diffiniri per materiā determiatā ex dr̄ia indiuiduali vt nō debeo dicere hō est qd cōpositū ex hoc corpore ⁊ ex hac aia: sed dꝫ diffiniri per mām bm se acceptā .i. nō determinatā per drīam indiuidualē. Adverte tñ q mā pōt capi dupliciter. vno mō pro altera parte cōpositi: puta pro corpore vel pro aliq̄ alio ex quo cū forma fit totū cōpositū. Alio mō pro differentia indiuiduali ⁊ sic differentia qua sortes est hic homo seu qua sortes est sortes diceretur materia. Sed de hoc iam visum est in libro porphiriȳ seu in predicabilibus.

Quid dicat p̄prie res nālis. — Quid ē homo. — Quot modis capit mā.

Quot sūt scie speculatiue reales.

Sciendū est scdo q triplices sunt scie sic speculatiue reales .s. mathematica: methaphisica: ⁊ physica: iter q̄s ordine gn̄ationis physica ⁊ metaphysica ꝑcedunt q2 st de illis q̄ sunt ꝓpinquora sēsui .i. q̄ sunt magis sēsibilia ⁊ q̄ sūt nobis notiora ex p° posteriorū. Nā doctrina dꝫ incipi ab eo qd est facili⁹ ⁊ noti⁹ nobis vel q̄ ad q̄a vel quo ad pp qd: physicalia aūt entia sunt nobis sēsibiliora ⁊ cōpositiora: g̊ nobis notiora. Iō ordine doctrine ⁊ bm modū nr̄m cōcipiēdi physica ꝑcedit metaphysicā ⁊ ēt mathematicā. Nā illa de qb⁹ est physica sunt nobis magis sensibilia: ⁊ per ꝯns pus nobis nota q̄ mathematica. Et si qs dicat q mathematica dr̄ eē scīa certissima ⁊ euidētissima: igit dꝫ ꝑcedere alias. Rñdet vt visū est in logica q dr̄ notitia certissima ⁊ pp qd: q2 ꝓcedit ex ꝓmissis naturali ordine cognoscēdi magis notis conclusione. methaphysica tñ via pfectiōis ⁊ doctrine distincte cognoscendi est prima scietiarum naturaliter adinuentarum: q̄a est ꝯ illo sine quo nihil pōt perfecte cognosci.

Nō formalis ē duplex

Sciendū ē tertio q pro declaratiōe scde ptis q̄onis suppōit p° q duplex est rō formalis: qdā est rō formalis obiectiua ⁊ est rō pp quā aliqd est obiectū alicui⁹ potētie vt coloreitas est formalis rō pp quam color est obiectū visus. Alia est rō formalis subiectiua: ⁊ ē rō pp quā aliqd est subiectū alicui⁹ scie cmōi ē abstractū alicui⁹ subiecti: vel diffō eius pp quas passiones insunt tali sbō: ⁊ ista rō formalis subiectiua vocat sbm formale alicui⁹ scie. Unde duplex est subiectū alicuius scientie. qddam ē māle: ⁊ est illud qd denoiat sbm ⁊ se hꝫ sicut cōcretū. Aliud est sbm formale ⁊ se hꝫ sicut abstractuꝫ. Ex quo sequit q sbm formale nō dꝫ se hr̄e vt superius ad sbm māle nec vt iferius. opꝫ ēt qd sit notius oī passiōe demōstrabili de sbo mālī. Qn̄ sbm māle sic diffinit. Est qd p° virtualiter continet oēs veritates illi⁹ scie cui⁹ est subiectū. ⁊ d hoc satis visū est in logica q̄uo .s. ibi solū diffinitur subiectū scie realis. Supponit scdo q ens ⁊ res sinonime se hn̄t ⁊ vnū nō est passio alterius ⁊ diuidit ens p° sui diuisione in ens in aia. ⁊ in ens ex̄ aiam. vn̄ ens in aia nō est aliud nisi ens rōnis cmōi sunt scde ītētiones. Sed ens ex̄ animā est ens reale ⁊ talis diuisio est diuisio equocici in equocata. Ens ꝟo ex̄ aiam diuidit in ens q̄ntū ⁊ in ens nō q̄ntū: vn̄ ens q̄tū est qd hꝫ q̄ntitatē siue molis siue virtutis seu q̄titatē pfectionis siue totalē siue partialē. Sed ens nō q̄ntū est q nullā hꝫ pfectionalē q̄titatē nec totalē nec ptialē bm suā rōnē formalē cmōi sunt rōnes i diuinis. Ens ꝟo q̄ntū diuidit in ens ifinitū cmōi est de⁹. Et in ens finitū ⁊ limitatū q hꝫ ptialē pfectionē cmōi ē oē aliud a deo extra ꝯ aiaꝫ ⁊ istd diuidit imediate i decē ꝑdicamēta. Adverte tñ q ens ex̄ aiam q̄nqꝫ capit stricte p ente p se subsistēte ⁊ tūc sola sbā est ens: ⁊ sic dicebat phs septimo methaphysice q accidens nō est ens sed entis .i. dispositio vel habitudo substantie.

Subiecti mā diffō. — Quid est ens in aia. — Quid ens ex̄ aiam.

Sciendū est q̄rto q de subiecto diuerse sunt opiones. Dicūt enim auicēna cōmētator albert⁹ magn⁹ ⁊ egidius de roma q corp⁹ mobile est sbm adeq̄tū toti⁹ philosophie naturalis. Pro quo tñ est aduertēdū q philosophia totalis est aggregatum ex oib⁹ habitib⁹ oium ꝯclusionū demōstratarū in libris naturalibus. Sed philosophia partialis est habitus vni⁹ cōclusionis demōstrate in aliquo nāli libro. Alia est opinio thome buridani ⁊ multorum aliorū q ens mobile est subiectū adeq̄tū totius philosophie naturalis. Sed ꝯ istas opiones pōt argui nullū aggregatū ex sbo ⁊ passione vr̄ eē ꝓmū subiectū hui⁹ scie cū tale aggregatum sit ens per accns ⁊ nō hn̄s p se vnuꝫ cōceptum nisi diceret q talis scia esset scia subalternata. Sed corpus mobile est huiusmodi ⁊ ēt ens mobile: ergo ⁊c. Alia est opinio canonici ⁊ aliorum scotizantium ponentium substantiam finitaꝫ sub ratione naturalitatis esse subiectum

Opiniones diuerse d' sbiec. — Quid phia totalis. — Quid ē phia partialis.

phie

phie cõplete tradite. Sed illud nõ videt eẽ verũ qa tũc passio excederet subiectũ cũ mobilitas q̃ est passio in phia naturali cõueniat accidẽtib' se/ paratis à sbo sicut in sacro altaris. Alia ẽ opio aliquorũ modernorũ scotizãtiũ volẽtiũ q corp' naturale sit sbm totius phie nãlis ꝛ dicunt q mobile est ꝑpria passio ꝯuertibilis cũ corpe sic q oẽ mobile est corpus ꝛ oẽ corpus est mobile. Sed ista opinio non est multũ ꝯformis fidei catholice: qa ꝑm veritatẽ ꝛ fidẽ aliquid est per se mobile motu locali qḋ nõ est corpus vt ãgelus ꝛ aĩa rõnalis separata a corpore. Et lꝫ angelus nõ sit in aliq̃ loco circũscriptiue. ꝛ dimẽsionalr siue extẽsiue est tñ in loco diffinitiue pñtialiter ꝛ determinate ꝛ ẽt mouet successiue. Sũt ğ taꝫ angelus q̃ aĩa separata à corpe ꝺ ꝯsideratõe phie nãlis cõplete tanq̃ illa qb' ꝯtinet passio phisicalis. s. mobilitas. Jdeo omissis istis oib' opinio/ nib' dĩ q ens finitũ acceptũ in suo ꝯceptu cõi sb rõne nãlitatis est sbm adequatũ phie nãlis complete tradita qa mobilitas cõuertit cũ ente finito nãli ipius tñ phie tradite ab aristotele corp' naturale ponitur subiectũ ꝑmũ qa ipse opinabat hos duos terminos mobile ꝛ corp' esse cõuertibiles sic q oẽ corpus est mobile: ꝛ oẽ mobile est corp': cuius fundamẽtũ est repugnãs fidei: oẽs enim iste ꝑpõnes angelus est mobilis: angelus est motiu': angelus est receptiuus alicuius vbi quo caret. Aĩa separata a corpore est mobilis: accidẽtia separata a sbo sunt mobilia: sunt per se scẽbiles in phia nãli: licet oĩa ista forte moueant motu alteri' rõnis ab illo quo mouent corpora quẽ motum nõ cognouerũt phi ꝛ istam opiõnẽ dꝫ tenere quilibꝫ catholic'. lꝫ aũt 6. methaphisice dicat doctor subtilis substãtiã corporeã esse subiectũ phie naturalis: loquitur tñ de philosophia tradita ab Aristotele ꝛ non ꝺ philosophia cõplete tradita. Et hec ꝺ primo articulo. Quantũ ad secundum.

Opio scotizã/ tium.

Quid est ens finitum

Dubium

Dubitatur ꝑmo vtrũ sbm primum ꝛ adequatũ alicui' scie primo virtualiter ꝯtineat oẽs ṽitates necessarias illi' scie. Pro cui' solõne est aduertẽduꝫ q ꝑter ea que dicta sunt in logica quadruplex est ꝯtinẽtia. quedã est continentia essentialis qua scilicꝫ aliquid cõtinet aliud in primo modo dicẽdi ꝑ se. vt diffinitum continet suam diffinitionem. Alia est cõtinẽtia identifica qua scilicet aliqd continet aliud sibi realiter identificatum ab eo tamen formaliter distinctũ: ꝛ hoc modo oẽ sbm ꝯtinet oẽs e ius passiones. Alia est ꝯtinẽtia potẽtialis qua. s. oẽ superi' ꝯtinet sua inferiora seu ꝑprias passiones inferiorũ que insunt eis ꝑ ꝑprias rões eorũ. vt aĩal ꝯtinet hoĩem equũ bisibile ꝛ risibile. Alia est ꝯtinẽtia virtualis. s. q̃ aliqd põt ꝑducere aliud vel in eẽ reali vel in eẽ cognito: vt visum est in logica. vñ illḋ dĩ ꝯtinere aliud virtualiter in esse cognito ex cui' cognitiõe sufficiẽter põt elici cognitio alteri'. ꝛ ꝺ tali ꝯtinẽtia itelligit rõ ꝑmi subiecti assignata à sco to ꝑm cui' mentẽ rñdet ad dubiũ per tale dictũ De rõne ꝑmi subiecti alicui' scie est virtualiter ꝑmo ꝯtinere noticiã oĩuꝫ veritatũ illius scie cuius est subiectũ. ꝛ põt sic declarari: q: primũ subiectũ ꝯtinet ꝑmũ predicatũ. nã tale ꝑdicatũ vl est diffõ subiecti ꝛ tũc subiectũ ꝯtinet ipm essentialiter vel est passio: ꝛ tũc ꝯtinet ipm ṽtualiter Sed ex primo subiecto ꝛ ex ꝑmo ꝑdicato cõponit primũ pn'' alicui' scie i quo virtualr ꝯtinentur ꝯclusiones ꝛ minores. ğ sbm alicui' scie primo ṽtualiter ꝯtinet oẽs veritates necessarias illius scie dũmõ subiectũ sit species spãlissima. vt visum est in logica. Clꝫ est tñ q nõ oẽs veritates necessarie alicuius scie eq̃liter ṽtualr cõtinent in noticia primi subiecti. Passiones enim demõstrabiles de ꝑmo subiecto per ꝑpriam rõnẽ eius primo ꝛ per se virtualiter ꝯtinent in ipso. ipse aũt passiones vt sunt demõstrabiles ꝺ inferiorib' ad ipm per rões eius ꝯtinent per se ṽtualiter in ipso non quidẽ primo sed ṽtualiter ꝑ secũdario. Et si q̃ras qualiter passiones inferiorum ad ipm ꝯtinent in ipso: rñdet q potentialr tñ ꝛ nullo modo virtualiter. Falsa est ergo opinio aliquorũ scotizantiũ dicẽtiũ q superius ꝯtinet passiones suorũ inferiorũ virtualiter potentialiter. est enim repugnãtia in adiecto cũ sint ꝯtinẽtie disparate. Ex his potest elici q quãdocũq̃ subiectuꝫ alicui' scie est vnum superius habẽs sub se multa specie distincta. ꝛ sciẽtia illius subiecti nõ solũ se extẽdit ad ꝑprietates demõstrabiles de ipso. sed etiã ad passiones demõstrabiles de suis inferioribus per ꝑprias rões eorũ tunc subiectũ illius scie nõ cõtinet ꝑmo virtualiter omnes veritates illius sciẽtie. sꝫ aliquas virtualiter ꝛ aliquas potentialiter. Infertur vlterius q intentio doctoris subtilis erat loq̃ dũtaxat de subiecto primo nõ habente aliqua inferiora sub se specie distincta. Ex istis potest elici q subiectũ philosophie naturalis nõ ꝯtinet ꝑo virtualiter noticiã oĩum veritatũ phisicalium. imo gñaliter nullũ subiectuꝫ cuiuscũq̃ sciẽtie fuerit si sit vnũ superius cõe ad plura spẽ distincta ꝯtinet ꝑmo ṽtualiter oẽs veritates necessarias illi' scie. diffõ ğ scoti solũ intellr ꝺ subiecto in scia reali quod est spẽs specialissima.

Cõtinẽ/ tia ẽ qn tuplex.

Dubitat 2° vtr oĩm ꝯclõnũ phisicaliũ demõstrataꝝ i phisica sit vn' habitus sciẽtific' ab alijs distinct'. Et vr q non sit vnus habitus: q: ꝯtinet multos habitus spẽ differẽtes. ğ nõ est vn'. ańs ꝑꝫ: q: in phisica ꝑ diuersa media demõstrant multe ꝯclusiões spẽ differẽtes. mõ de q̃libꝫ ꝯclusiõe spẽ differẽte ab alia ẽ

Aliud dubiũ ꝺ ꝯclon' ꝑ' phisicalium.

Conclusiones q̄nis. pdicto.

habitus sciētific⁹ spē distīct⁹ ab habitu alteri⁹ ɔclionis. Rn̄def ad istū dubiū ɓm mētē scoti sup. 6. meta. ⁊ ɔsonāter ad ea que dcā sunt in logica ponēdo aliq̄s ɔcliones. ℂ P^a est duplex ē vnitas. s. itrīseca ⁊ extrīseca. vnitas itrīseca ē illa q̄ sumit ā ppria dr̄ia illi⁹ rei: vel ā ppria ei⁹ entitate ⁊ de ista nō est dubiū. Sed vnitas extrinseca est que ɔuenit alicui rōne alicui⁹ extrinseci ⁊ de ista est dubiū. 2^a ɔ^o. triplex est hit⁹ scientific⁹ scʒ formalis potētialis ⁊ v̄tualis. Formalis est hit⁹ proprius ɔclionis demōstrate siue pp q̄d ⁊ a priori siue q̄ ⁊ a posteriori inclinās ad ɔsideratioņeʒ illius ɔclionis siue ad tales act⁹ ex qb⁹ acgrebatur. ⁊ talis est vn⁹ de q̄nqʒ habitib⁹ itellectualib⁹. Sed hit⁹ v̄tualis est itellectio simplex ⁊ q̄ditatiua p̄mi id est p̄ncipalis sbi ɔtinēs i se v̄tualiter oēs v̄itates scibiles de illo sbo iclinās formaliter ad speculationē illi⁹ sbi incōplexi iclinādo v̄tualr̄ ad speculationē oīm cōplexoꝝ v̄tualiter iclusoꝝ in tali sbo p^o. Sed hitus potentialis est simplex noticia alicui⁹ sbi inclinās formaliter ad ɔsiderādū tale sbm incōplexū inclinando virtualr̄ ad cognoscēdū plura cōplexa v̄tualiter iclusa in tali sbo: ⁊ vlteri⁹ iclinādo potētialiter solū ad ɔsiderādū alia plura cōplexa q̄ solū potētialr̄ icludunt in tali sbo p^o. sicut noticia q̄ditatiua ⁊ icōplexa p̄mi sbi iclinat potētialr̄ tm̄ ad cog̃scēdū ppas passiones interioꝝ illius sbi. ℂ 3^a ɔ^o. oiuʒ ɔclionū demōstrataꝝ in aliq̄ scia terio vl teris dr̄ntiū sunt hit⁹ formales spē distincti ⁊ tot sunt quot sunt cōcliones terio vel teris dr̄ntes. Ex q̄ sequit q̄ pluriū ɔclusionū phisicaliū terio vel teris dr̄ntiū q̄uocunqʒ cōsiderētur nō est vn⁹ hit⁹ sciētific⁹ formalis. iō phisica illo mō nō est vn⁹ hit⁹ respectu oium ɔclionū dmōstrataꝝ in phisica. sed est tot hit⁹ phisicales spē distincti quot sunt in phisica ɔclusiones demōstrate terio vel teris dr̄ntes. ℂ 4^a ɔ^o. q̄libʒ sciētia hn̄s spēm sp̄alissimaʒ p sbo adeq̄to pōt dici vn⁹ hitus sciētificus respcū diuersoꝝ ⁊ multoꝝ cōplexoꝝ in tali scia cognoscibiliū vn⁹ q̄dē habit⁹ v̄tualis seu vnitate virtualis ɔtinētie. Naʒ sicut dictū est in p̄cedēti dubio ɔcliones virtualiter icludunt in suis p̄ncipijs ⁊ p̄n^a v̄tualr̄ includunt in sbo. sbm eni icludit p̄dicatuʒ. in sbo ēt icōplexo q̄ditatiue cognito v̄tualr̄ ɔtinēt p̄ncipia ⁊ ɔcliones de tali sbo. Et sic tota noticia q̄ de ipso sbo nata est hri ⁊ etiā que nata est hri d̄ alijs per rōeʒ ei⁹ siue sint iferiora ɔtēta sub ipso siue attributa ad ip̄m tanq̄ʒ ad primū d̄: vna v̄tualiter. ℂ 5^a ɔclio ⁊ vltima. q̄libet scia habēs pro subiecto primo adequato aliquid cōmune ad plura ptialia subiecta spē distincta que in tali scia ɔsideranf ɓm proprias ⁊ speciales rōnes eoꝝ est vna solū vnitate potētiali seu gn̄ie remoto. q̄ talis sciētia est respectu multoꝝ cōplexoꝝ ad q̄ nō iclinat v̄tualr̄ sed tm̄ potētialr̄ ⁊ in vniuersali. Ex istis patet q̄d sit dicēdū ad dubium.

Quid ē vnitas itrinseca.

Quid ē vnitas extrinseca.

Triplex ē hitus sciētificus.

Quid ē hit⁹ formalis.

Quid hitus v̄tualis.

q̄d hit⁹ potētialis.

Dubitat tertio vtrū phm n̄ālēʒ ptineat ɔsiderare de oibus rebus. Et videtur q̄ non: q̄ nulla scia ɔsiderat de oib⁹ reb⁹: igif philosophia nō ɔsiderat de oib⁹ reb⁹. ɔn̄a est nota ⁊ an̄s probaf q̄ videref q̄ oēs alie scie superfluerēt. Itē dicit Aristoteles p̄mo posterioꝝ q̄ scia est necessarioꝝ ⁊ ipossibiliū aliter se hre: sed nō oēs res sunt necessarie imo poti⁹ contingentes. igif. Preterea si phia ɔsideraret de oib⁹ reb⁹ sequeref q̄ esset cōmunior vel saltē ita cōmunis sicut metaphisica quod est falsum. Itē phia naturalis nō hēt ɔsiderare de ista conclusione triāgulus hēt tres angulos eq̄les duobus rectis. sed solū geometer hʒ de illa considerare: igif. ℂ In oppo^m arḡ q̄a n̄ālis phia habet ɔsiderare oia q̄b⁹ ɔueniūt passiōes n̄āles cuiōi sunt mobile ⁊ imobile: gn̄abile ⁊ ingn̄abile corruptibile ⁊ incorruptibile. sed ille fere ɔueniūt oib⁹ reb⁹ saltē disiunctim: q̄ ois res vr̄ eē gn̄abilis: vel ingenerabilis: corruptibilis vel incorruptibilis: mobilis vel imobilis. ℂ Pro solutione supponif q̄ scia d̄: hri de aliquo tripliciť. vno mō tanq̄ʒ de ɔclusionib⁹ demōstratis. ⁊ sic d̄: q̄ scia est necessarioruʒ ⁊ ipossibiliū aliter se hre. i. ɔclusionū necessarioꝝ que nō dr̄ necessarie eo q̄ necessario sint: q̄a aliq̄n sūt. ⁊ aliq̄ nō sunt: sed dr̄ necessarie: q̄a stāte significatōe terminorum ipse sunt necessarie vere si formenf. vel quia impossibile est aliter esse q̄ʒ ipse significāt significatione totali ⁊ stante significatione terminoꝝ. Alio modo d̄: esse scientia de aliquo tanq̄ʒ de terminis ex quib⁹ cōponif tal' ɔclusio. Tertio mō tanq̄ʒ de reb⁹ significatis per illā cōclusionē. ⁊ sic de reb⁹ naturalibus habemus scientiā tāq̄ʒ de illis que significanf per terios cōclusiōis. Et per hoc soluunf multe auctoritates ⁊ de hoc magis visum est in primo posterioꝝ. ℂ Pro solutione aūt dubij ponunf alique conclusiōes. ℂ Prima nulla scia est demōstratiua oium ɔclusionū q̄rūlibet sciaꝝ: q̄ si sic oēs alie scie supfluerēt ⁊ ēt si eēt aliq̄ talis maxime esset metaphisica. sed hoc nō q̄a metaphisica nō hēt demōstrare conclusiones geometricas. igitur. ℂ Scd̄a ɔ^o. ad metaphisicū solū spectat considerare de reb⁹ oibus ⁊ formare cōclusiones de terminis significātibus illas res scibiles per ipsam metaphisicā. Nā nulla scientia habet considerare vtꝝ aliqua res sit eadē cū alia vel diuersa nisi metaphisica. ⁊ vtrū triāgulus sit idē cū h̄ q̄d ē hre tres vel diuersuʒ. immo videf q̄ nulla scia habet scire de aliqua re siue in sp̄āli siue in gn̄ali q̄d ipsa est nisi metaphisica. vnde phisica bene scit quomodo generanf asini ⁊ capre: ⁊ q̄les sunt operationes eorū sed ipsa nescit p̄cise

quid est

Ad phm̄ ɔsiderare de oibus rebus.

Quot modis scia d̄: hri de aliquo.

Conclusiones d̄ dubio p̄dicto.

Scd̄a ɔclusio.

Aduerto de unitatibus (et de habitibus) scia de habendo

Tertia quid est lapis vel asinus. ¶ Tertia ꝯclusio: ad ꝯclusio. sciētiā nālem spectat ꝯsiderare de oib⁹ rebus saltē spēcialibus puta tertio modo tanꝗ de his que significātur per terios suaꝝ ꝯclusionū. Nā pꝫ ꝯsiderare de oibus quib⁹ ꝯueniūt passiones naturales que vidētur ꝯuenire oibus reb⁹. Et dr̄ notanter spālib⁹ q: nō vr̄ ꝙ pli⁹ hēat ꝯsiderare ista puta ens ⁊ eius quiditas sed solū metaphisica imo si ponerenť in aliq̄ ꝯclusione in scīa nāli nō terminarenť per phiam nāleꝫ: sed per metaphisicam. Et per hoc soluitur dubium.

Loco ꝯ pdictis. Quantū ad tertiū articulū sit conclusio vniuersalis. de rebus naturalib⁹ est scīa ad sensum dictū in secūdo dubio: ⁊ corpus sub rōne nālitatis est sm̄ pmū phie naturalˀ tradite ab Aristotele. nō tn̄ phie cōplete tradite sed ens finitum vt visum est in pᵒ articulo. ¶ Ad rationes. Ad primā pꝫ quid sit dicēdū. ¶ Ad secundam dicitur quod de rebus singularibus nō vr̄ haberi ꝑprie scientia cū non habeāt proprias passiones sed solū passiones suoꝝ superiorum non tamen est simpliciter negandū ꝙ nō sint scibiles. ¶ Ad tertiaꝫ dicitur ꝙ nō sequitur si aliqd̄ itelligibile sit sensibile ꝙ propter hoc sensus sit intellectus immo omne sensibile est itelligibile. ¶ Ad quartam ⁊ quintam patent solutiones ex dictis.

¶ Sequitur textus.

Q Uoniam quidē intelligere ⁊ scire ꝯtingit circa oēs scientias quaruꝫ sunt principia aut cause aut elemēta ex hoꝝ cognitōe. Tūc enim arbitramur cognoscere vnumquodqꝫ cū causas pmas ⁊ prima pricipia cognoscimus: ⁊ vsqꝫ ad elementa manifestum qdē quot ⁊ que sunt circa principia sciētie que de natura est prius determinare tentandum. Innata autem est ex notioribus nobis via ⁊ certiorib⁹ in certiora nature ⁊ notiora. non eadē nobis nota que ⁊ simpliciter.

Diuisio prefētis libri. I Ste est liber phisicoꝝ aristotelis in q̄ ipse deterīat de reb⁹ naturalibus. Et diuiditur in duas partes. s. in partē prohemialē ⁊ partē executiuam. In parte prohemiali oñdit tres conclusiones.

Conclusiones. ¶ Prima in scīa naturali prius determinādū est de causis principŷs ⁊ elementis reꝝ nāliuꝫ ꝗ de causatis principiatis ⁊ elemētatis qꝛ prius determinanduꝫ est de illis ex quoꝝ cognitione aliqua fiunt cognita. Sed ex cognitione causarum ⁊ principiorum fiunt nobis nota causata ⁊ principiata: quia putamus scire rem cū causas eius cognoscimus. ¶ Secūda ꝯclusio. in sciētia naturali debemus procedere a cōpositis sive

Scda ꝯclusio.

ue ab effectibus ad simplicia siue principia: qꝛ opꝫ procedere ex his que sunt nobis notiora. sꝫ cōposita ⁊ causata sūt nobis notiora ꝗ sue causę: igitur ⁊c. Minor patet quia composita sensibilia sunt notiora nobis. mō innata est nobis via procedēdi ex notiorib⁹ nobis ad notiora nature. qꝛ eadē nō sūt nobis nota ⁊ nāe. ¶ 3ᵃ ꝯᵒ. in scīa naturali procedēdū est a magis vniuersalibus ad min⁹ vniuersalia. pꝫ: qꝛ in scīa nāli procedēdū est a nobis notiorib⁹ ad nobis min⁹ nota. sed magis vniuersalia sunt magis nobis nota ꝗ minus vniuersalia: ꝗ in scīa nāli ꝑcedēdū est a magis vniuersalibus ad min⁹ vniuersalia. minorē ꝓbat tribus signis. Primū totuꝫ integrale sensibile est notius sm̄ sensum suis partibus. prius enim aliquis cognoscit domuꝫ ꝗ suas partes. sed vniuersale est quoddam totuꝫ cuꝫ multa comprehendat puta eius partes: igitur. Secundum signum. diffinitum est notius suis partibus diffinictibus. Igitur magis vniuersale notius est minus vniuersali. diffinitum enim significat confuse ⁊ indistincte illō quod distincte diffō significat. Et ex isto textu habeť ꝙ inter conceptum diffiniti ⁊ diffinitionis ē aliqua distinctio. Tertium signum. quia pueri primo appellant omnes viros patres: ⁊ omnes feminas matres: sed postea discernūt ⁊ distiguūt inter patrē ⁊ alios viros: ⁊ inter matres ⁊ alias feminas. ⁊ sic prius comprehendunt cōfuse ꝗ distincte: igitur signum est ꝙ magis vniuersale est notius minus vniuersali.

Tertia ꝯclusio.

Q Ueritur vtrū in scīa nāli sit ꝑcedēdū ex cognitione cārum. principioꝝ ⁊ elementoꝝ: ad cognitionem principiatoꝝ causatoꝝ ⁊ elementatorū.

Dō be mō pcedēdi in scīa naturali.

Arguitur primo ꝙ nō q: in scientia naturali ꝑcedēdū est a compositis ad simplicia. sed cause ⁊ principia sunt simplicia ⁊ causata ⁊ principiata sunt composita: ꝗ ꝑcedēdū est in scientia naturali a causatis ⁊ principiatis ad causas ⁊ principia. ¶ Arguitur scdō. si ꝑcedendū esset a principŷs causis ⁊ elemētis sequereť ꝙ ad perfectā cognitionē alicui⁹ rei nō sufficeret cognoscere vnā cām eius. sed oporteret cognoscere oēs. sꝫ hꝫ est falsum: igitur: falsitas ꝯsequētis pꝫ. qꝛ potest haberi perfecta cognitio de aliquo per suam diffinitionē: sed diffinitio eius nō exprimit oēs causas. igif. ¶ Ar tertio. alicuius vnius ⁊ eiusdeꝫ rei pnt esse infinite cāe: sed nō possum⁹ cognoscere infinita: ergo ad cognoscendū aliquam reꝫ non est necesse cognoscere omnes eius causas: ⁊ per cōsequēs in scientia naturali nō est ꝑcedenduꝫ a cognitiōe causaꝝ ad cognitionē causatorum. Maior patet: quia sicut sortes producit hanc domum. ita plato potest producere: ⁊ similiter multi alŷ agitur. ¶ Arguif quarto sic. Noticia

que h3 de rebus nālibus sine cā est pfectior illa que h3 cum cā:g ad cognoscendū res nāles nō opz pcedere a causis ꝯña p3:q2 noticia p quam alia acqritur est pfectior illa q̄ acqrit p ipsa3: s3 cognitio cause acqrit p cognitionē ei9:igit ꝛc. ¶ Arguit qnto sic. mathematica est certior q̄3 phisica:bm cōmētatorē:q2 sciētie mathematice sūt in pmo gradu certitudinis:ꝛ tñ mathemati ca non pcedit ex cognitiōe causarū:g scia nālis non d3 pcedere p causas. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Primo sciendū est q p intellectu q̄stio nis ponunt aliq̄ distinctiones. Pria:bm cōmentatorē:pn^m:cā ꝛ elementū pos sunt capi dupl'r:vno mō gñaliter ꝛ sic sūt sino nima:ꝛ sic nō videnſ accipi i textu:cū ipe dicat q noia sinonima nō ponunt in scientijs demō stratiuis. Alio mō capiunt pprie:ꝛ sic b3 eū.12. metaphisice pn^m solū d3 de causis extrinsecis:ꝛ elementū de causis itrinsecis:ꝛ cā d3 de vtris q3. ¶ Scđa distinctio. phisicā h3e pn^a cās et ele menta pōt intelligi dupl'r. Uno mō intrinsece: sic q cōponat ex mā ꝛ forma vel alijs causis ꝛ sic nec phia nālis nec aliq̄ alia scientia h3 causā mālē ꝛ formalē. ideo v3 eē frustra illa q̄stio quā querunt aliq in pn^o librorū:puta que est cā mā lis ꝛ formalis alicui9 sciētie. Alio mō pōt intel ligi extrinsece. puta q2 est de aliq̄ vel aliquibus q̄ hnt causas pn^a ꝛ elementa. Etiā qñ d3 q philo sophia pcedit per causas:debent itelligi demō strationes pter qd i philosophia que exprimūt causas:ita esse sic per ꝯclusiones significat vel e3. ¶ 3ª distinctio. in scientia nāli est duplex p cessus. I. q2 est:qui est ab effectu ad cā3: alius est pter qd:qui est ex cognitione pncipioꝝ ad no ticiā effectus. Et si qs petat qs pcessus facit ma gis scire. Rñdetur q pcessus pter quid. ¶ Et si quis arguat. sequeret q pcessus q2 est faceret scire cum dubitatione:ꝛ per ꝯns nō faceret sci re. Rñdetur negando ꝯsequentiā. quia vna sci entia nō dicitur certior vl' euidentior alia: eo q alia habeat aliquē gradu3 dubitationis. Unde dicitur primo posteriorum q necesse est magis credere principijs q̄3 cōclusioni ꝛ tñ non sequit q conclusioni credamus cū dubitatiōe. ¶ S3 si quis iterū dicat:per minus motu3 nō cogno scitur magis notū. sed cause sunt min9 note:q̄3 effectus:igitur. Respondetur q cause sunt mi nus note quoad quia est. vnde citius cognosci mus homines esse vel lapides esse q̄3 deum eē etiam cognoscimus citius eclipsim lune esse q̄3 interpositionē terre inter solem ꝛ lunā. Et ideo concedo q in naturalib9 nō cognoscim9 causa ta per causas q̄3tu3 ad hoc q ita est seu quoad quia est. sed econtra. Sed cu3 hoc dico q cause sunt notiores etiā nobis q̄3tu3 ad pp qd q̄3 cau sata. vnde ex esse causatoꝝ nō cognoscimus pp quid causaꝝ:vt l3 videas eclipsim lune esse. tu nō cognoscis pp qd est nisi prius tu cognoscas interpōne3 terre causantem eclipsim lune.

Sciendū est scđo q circa hūc textū in Alie oīſ cidunt aliquę difficultates. siculta Pria est q̄liter est saluabile in scia nāli esse pce tes cir dendū a notiorib9 nobis ad notiora nāc. Pro ca textū cui9 declaratiōe querit alia difficultas: videl3 inciden que sunt illa q̄ sunt notiora bm nām. ꝛ q̄ sunt il tes. la q̄ sunt notiora nobis. Rūdetur p aliq̄s ppō nes. Prima illa sunt notiora bm nām que sunt priora in esse:cuiusmodi sūt cause q̄ sunt poꝛes saltem prioritate nāe q2 non op3 sp cām pcede re suū effectu3. Scđa ppō. illa sunt notiora no bis que sunt magis sensibilia vel magis dedu cibilia ex sensibilibus. Et p hoc faciliter pōt sol ui vna questio q̄ querit vtrū eadē sit nobis prio nota ꝛ nature. Ad quā rūdetur p aliq̄s ppō nes. Prima. ista ppō est falsa non eadē sunt no bis nota ꝛ nāc. q2 illa cui equalet est falsa. equi ualet enī isti nulla sunt nobis primo nota ꝛ nāe s3 ista est falsa cū sua ꝯdictoria sit vera puta ista aliq̄ sunt nobis primo nota ꝛ nāe. q2 vbi cause sunt sensibiliores suis effectib9 ibi eadē sūt no bis primo nota ꝛ nāc. Uerbi grā colores sunt nobis prius noti q̄3 species sensibiles coloꝝ vl' spēs intelligibiles cū sint sensibiliores: ꝛ tñ ēt sunt prius noti bm nām:q2 sunt priora quo ad esse. ¶ Scđa ppō ista est vera eadē non sunt nobis primo nota ꝛ nāe:cu3 sit vna indefinita equalens isti:aliqua nō sunt nobis primo nota ꝛ nature:ꝛ illa est vera. q2 vbi effectus sunt sen sibiliores suis causis vl' saltē magis deducibi les ex sensibilibus ibi eadē nō sunt nobis pmo nota ꝛ nāe. S3 q̄reret aliqs q̄ est illa nā cui ca de3 nō sunt sibi primo nota ꝛ nobis. Rñdet p babiliter vt dicūt aliq q illa nā est deus. de9. n. oīa cognoscit per suā essentiam:ꝛ bm q ab eo dependent. s3 cause prius depēdent ab eo q̄3 ef fectus:igitur prius cognoscit cās q̄3 effectus. Istud tñ non d3 intelligi q in deo vel in cogni tione diuina intrinsece sit aliqua prioritas. q2 nihil est in deo qn sit de9 sed illa prioritas ꝛ po sterioritas in cognitione diuina d3 bm denois tionem extrinsecā a rebus cognitis. Et per hoc soluitur alia dubitatio quare notiora bm nām dicunt notiora simpl'r. Rñdetur q hoc est quia scia pp quid de eadē re est simpl'r certior q̄3 scia q2 de eadem re. nam demonstratio propter qd certius facit scire q̄3 demonstratio quia. Et per hoc faciliter soluitur prima dubitatio.

Sciendū est 3° q scidit alia difficultas an ad cogscēdū pfecte effcm opteat cogscere oēs ei9 cās. Pro solone suppōi tur primo

Alicuiº rei noticia pōt esse duplex.

tur primo q duplex pōt eē notitia alicuius rei. Alicui⁹ q̄daz incōplexa q̄ cognoscit res absolute s3 cō ceptū incōplexū. alia est cōplexa q̄ cognoscitur res i ordine ad aliā rez. Et illa diuidit s3 q pro positio pōt diuidi. naz q̄daz est notitia cōplexa ppōnis necie mediate: alia ppōnis necie imme diate. Et ista ē duplex: qz q̄dam est ppōnis p se note: ꝛ tal' sufficiēter habet p cognitionē suorū terminoꝝ. alia ē ppōnis nō per se note: ꝛ talis suf ficiēter habet p inductionē aut p demrationez qz est: aut p aliū discursuz. Et qlibz istaꝝ pōt eē duplex. q̄daz ē perfecta ꝛ alia iperfecta. Notitia pfecta adhuc ē duplex. q̄daz est pfecta simplr q̄ cognoscit res olbꝰ modis qbus nata ē cogno sci. ꝛ s3 oia pdicta de ipa scibilia. Et forsan nul la est tal': saltē creata. Alia ē pfecta in gñe q̄ co gnoscit res s3 aliquā deteriataz rōnez ꝛ quātū ad passiōes q̄ per hmōi rōnez sibi isunt. Et ad uerte q istō magis deberet sic exprimi. s. aliqd pōt pfecte cognosci duplr. s. simplr ꝛ i genere.

Causa ē duplex.

¶ Supponit scdo q duplex est cā. q̄dam est cā p se q̄ bm eiꝰ ppriā nām ꝛ nō s3 aliqd sibi ꝯiū ctū causat vel ꝯcurrit ad esse vl' fieri effectꝰ: ꝛ si ne q̄ nō pōt esse effectꝰ. Alia ē p accñs sine q̄ res pōt esse ꝛ fieri: sic musicū est cā p accñs domꝰ. Itē cāꝝ p se: q̄dam sūt essentialr subordinate ꝛ alie accñtalr. in causis eēntialr subordinatis cā scđa in causando depēdet a pma: sic q si nulla causalitas pme cause eēt nec scđe. ꝛ sil' est causa litas cause pme cuz causalitate cause scđe: ꝛ eꝯ. nec cālitas vniꝰ est eiusdē rōnis cuz causalitate alteriꝰ. ¶ His pmissis dr pmo q ad nullā noti tiā rei pfectā opz cognoscere oēs eiꝰ cās p añs: qz ille sūt infinite. mō infinitū inquātuz infinitū est ignotū. Dicit scđo q ad pfectā notitiā s3 qd ꝛ in gñe siue incōplexa siue cōplexa nō opz oēs cās rei cognoscere. de incōplexa pz: qz notitia i cōplexa dr notitia diffinitiua. S3 ad cognoscen duz diffinitiue aliqd sufficit cognoscere cās in trinsecas p q̄s daf diffinitio qditatiua. vñ qli bet cā sufficiēter pōt assumi p medio demōstra tionis ad demrandū aliquā passionē de sbo. er go ad demratiue cognoscendū rem in genere: nō opz cognoscere oēs cās: cum vna possit esse mediū ad demrandum aliqd de sbo. Dicit ter tio: q ad pfecte cognoscendū rem simplr: neces se est oēs causas eius cognoscere p se: vt pz in textu: vbi dicit Aristoteles q vnūquodqz arbi tramur cognoscere cū causas eiꝰ cognoscimus vsqz ad elemēta. Nunq̄z eni oēs qōnes ꝛ dubi tationes de re sunt solute: s3 sp ꝯtingit querere aliquid quousqz cognoscantur oēs cause rei.

Sciendū est quarto q adhuc ē alia dif ficultas an ad pfecte cogno scenduz aliqd intuitiue reqrat cognitio oīum cāruz. Pro cuius solone supponit q duplex est notitia. s. intuitiua ꝛ abstractiua.

Notitia ē duplex.

Notitia intui tiua est notitia rei pñtis vt psens est existētis vt existēs est nata causari imediate ab existētia tal' obiecti. Abstractiua est notitia respiciēs obm nō vt existēs aut psens: s3 in aliquo repñtatiuo puta in spē intelligibili. vt notitia habita de ro sa nō exñte. vñ dr q iste due notitie specie disti gunt. qz q̄cūqz sunt eiusdē spēi pñt sine ꝯdictio ne eē eque pfecta. s3 abstractiua ꝛ intuitiua no titie nō pñt esse eque pfecte: igit. ¶ Scđo sup ponit: q itellectꝰ nr p statu isto pōt illā duplicē notitiā hre. intellectꝰ eni nr p isto statu intuiti ue cognoscit oia illa q̄ sensus cognoscit ꝛ h3 co gnitionē intuitiuā ꝯcomitantē cognitionez in tuitiuā sensitiuā: qz pfectior ꝛ supior potētia in eodē cognoscit illud qđ inferior cognoscit ꝛ eo dez mō. Dicit vlteriꝰ q potētia intellectiua co gnoscit intuitiue oēs sensatiōes taz sensuū inte rioꝝ q̄z exterioꝝ: qz cognoscit q visus videt ali quid: ꝛ q auditꝰ aliqd audit: ꝛ sic de aliis. Dici tur vlteriꝰ q itellectus nr pro statu isto h3 noti tiā intuitiuā oiuz suaꝝ intellectionū vel saltem pōt hre: ꝛ oiuz volitionū ꝛ nolitionū. pz: qz itel lectionū ꝛ volitionū pteritaꝝ recordat seu pōt recordari hō aliogn nō posset penitere de mal volitionibꝰ. Dicit vlteriꝰ q itellectus nr p isto statu pōt intelligere oēs spēs itelligibiles in eo existētes. silr oia fantasmata in fantasia existen tia: qz itellectus experit se hre tales spēs itelli gibiles seu silitudines: igit. Dicit vlteriꝰ q aia intellectiua p statu vie pōt hre notitiā intuitiuā de seipsa ꝛ de toto hoie cuiꝰ ipsa ē ps. pz: qz aia intellectiua euidēter cognoscit hāc ppōnē ego sum: si ly ego supponat p ipsa aia seu ēt suppōat pro toto cōposito cuiꝰ est ps. Dicit vlteriꝰ q oia cognoscibilia pdicta ab ipso itellectu itellectiōe intuitiua ēt pro isto statu sunt cognoscibilia ab eodē intellectu cognitiōe abstractiua. qz q̄cūqz obiecta pōt intellectꝰ cognoscere qñ sunt pñtia pōt etiaz cognoscere p spēs intelligibiles qñ sīt absentia: s3 talis notitia ē abstractiua: igit. ꝛ isti us opinionis vr eē Scotus lib. 4. distin. 25. qōne. 3. Tunc rñdetur ad dubiū: ꝛ etiā eodez mō pōt rñderi ad aliā dubitationez alteriꝰ notabil'

Rñsio ad dubiū precedens

res nō oino pfecte scitur siue intuitiue siue ab stractiue donec oēs qōnes sciātur q̄ sunt de ea scibiles: qz q̄diu hēo aliquā dubitationem de pluuia: nō scio pluuiā oino pfecte. ideo ad pfe cte cognoscendū rez tā intuitiue q̄z abstractiue opz oēs cās p se eius cognoscere: qz in quodlz genere cause pōt formari q̄stio seu ppō dubita bilis de illa cā per se. vt pluuia est pp eleuatōez vapoꝝ etiā pp condēsationez nubis a frigidi tate medie regionis aeris. ideo quando aliqua causa ignoratur: tunc ignoratur aliqua conclu sio rei cuius est causa.

Quid ē a nobis primo cognitum.

Quantū ad scðm articulū dubitat primo qd est illud qð est a nobis pmo cognitū: vtrū sit singulare vel vle. ⁊ capio ibi singulare p re singulari. ⁊ vle p illo cui quātuʒ est de se nō repugnat esse in plurib⁹. Pro solutiōe supponit ꝙ aliqd dī esse pmo cognituʒ triplr. s. prioritate originis seu gñationis. ⁊ de tali dico ꝙ illud qð forti⁹ mouet sensum nrm: vel qð pmo gignit cognitionē suam in nobis: dī eē pmo cognitū ꝓoritate originis. ⁊ tale nō est nisi aliqð singulare forti⁹ mouēs sensuʒ. Et si qs dicat singulare nō cognoscit ab itellectu: cū diuersaꝝ potētiaꝝ diuersa sūt obiecta. ʒ vle ē obm intellect⁹: ⁊ singulare ē obiectuʒ sensus. nā dicit Arist. i 2º posterioꝝ ꝙ sensus ē singulariū: intellect⁹ vero vliuʒ. Ad ista rñdet ponēdo aliqs ꝓpōnes.

Quot modis dī aliqd esse pº cognitum.

Propōnes ad pdicta respondētes.

Pria intellect⁹ nr pōt cognoscē pro statu isto: ⁊ singlare ⁊ vle. pʒ: q: potētia ponens dīam iter aliq̄ cognoscit illa. ʒ itellectus ponit dīam iter singulare ⁊ vle: igit. Item qñcūq̄ est aliq̄ poª hñs aliqd p obiecto adequato pōt p se in qdlʒ ɔtentū sub eo. ʒ ens reale finitū tam absolutū q̄ respectiuū cuius terius nō est ens infinitū: est obiectū adeq̄tuʒ nri intellectus vñ intellect⁹ est: ḡ pōt oia cognoscere p se ɔtenta sub ipso: ʒ multa ⁊ infinita singularia ɔtinētur sub eo: igit. Itē possibile est hoiem actualr recordari se qñq̄ cognouisse ⁊ dilexisse aliqð singulare: igit.

Quot modis capitur singlar.

¶ Aduerte tñ ꝙ singulare saltē sensibile pōt capi tripliciter. vno mō vt ē pscindens ab existētia ⁊ oib⁹ accñtib⁹: qð solū includit nām specificā cuʒ dīa indiuiduali. alio mō vt pscindit ab accñtib⁹: ʒ nō existentia. ⁊ tūc est aggregatū ex nā specifica dīa idiuiduali ⁊ existentia. alio mō vt nō pscindit ab accñtib⁹ neq̄ exñtia ei⁹: ⁊ sic ē aggregatū ex nā specifica dīa indiuiduali accñtib⁹ ⁊ exñtia: ⁊ sic nō est aliqð p se vnū.

Alia qō.

Et de hoc dico ꝙ q̄litercūq̄ accipiat ē intelligibile ab itellectu. Sʒ q̄reret aliqs vtruʒ singulare ⁊ vle itelligātur vnica spē itelligibili vel plurib⁹ spēbus. Rñdeo probabilr ꝙ vnica spē itelligibili itelligit singulare ⁊ oē supi⁹ ei⁹: ita ꝙ vtute spēi intelligibil' alicui⁹ singularis cognoscunt oia ei⁹ supiora. vt in vtute spēi huius albedinis cognoscit albedo: color: ⁊ sic de alys. Et si qs dicat nō est pōle ꝙ aliqd sit silitudo alicui⁹ distincti ⁊ alicui⁹ idistincti. singlare est qd distinctū: ⁊ supius inquātū supius indistinctū: igit. Rñdetur ꝙ spēs intelligibil' nō est actualis silitudo rei cui⁹ est spēs: ʒ solū habitualis. i. ꝙ virtute illius venimus ad cognitionē alteri⁹ ⁊ sic nō est incōueniens ꝙ rōne vni⁹ spēi intelligibil' veniam⁹ in cognitione pluriū: ⁊ ꝙ idē sit silitudo habitual' pluriū vnius distincti: ⁊ alteri⁹ idistincti: imo forte nō esset incōueniens de ɔceptu formali q est formal' silitudo rei. vñ imaginor ꝙ ɔceptus hoīs inquātum hō est pmo repñtat hoīem in se: ⁊ scðario oēs hoīes.

Scða ppō.

Scða ppō: intellect⁹ nr pro statu isto nō cognoscit singulare distincte ⁊ pfecte puta sub ppria eius rōne seu sub eius ppria dīa indiuiduali saltē distincta cognita: q: potentia cognoscens aliqð obiectuʒ sub propria eius rōne pōt ipsuʒ distinguere a quocūq̄ alio. ʒ nec intellect⁹ nec sensus pōt distinguere vnū singulare ab alio seclusis accidētibus: igit. minor pʒ: q: si p diuinaʒ potentiā ponerent duo indiuidua eiusdeʒ spēi oīno silia: vt due albedines in eadē pte sbi eque intense nulla potētia distingueret inter illas duas.

Quot modis

Aliqd tñ dī cognosci distincte duplr. vno mō: q: cognoscit mediāte aliquo ɔcepta repñtante illud sic ꝙ non aliud. ⁊ sic singulare aliquid bene pōt cognosci distīcte. Alio mō distincte. i. cognoscit pfecte. s. cognitiōe vel ɔceptu quo attingit sub distīcte. pfecta rōne sue cognoscibilitatis: ⁊ sic non cognoscit singulare distincte. Et ad rōneʒ dicit ꝙ sensus est singulariū. i. nō pōt aliqd sentire sine dīa indiuiduali. ita ꝙ dīa indiuidualis est rō sine q̄ sensus non sentiret. Sʒ itellect⁹ est vlium. i. pōt intelligere aliqð cōe sine dīa indiuiduali ipm ɔhente ⁊ nō est itelligendū ꝙ singulare sit obiectū adequatū sensus: ⁊ vle sit obiectuʒ intellect⁹: cū cognoscat singularia.

Potentie distincte sunt duplices.

Et si qs dicat. diuersaꝝ potentiaꝝ diuersa sūt obiecta: ʒ sensus ⁊ itellect⁹ habebūt diuersa obiecta. Respondeo ꝙ duplices sunt potētie distincte q̄daʒ sunt oīno disparate: cuiusmodi sunt visus ⁊ auditus: ⁊ iste hñt obiecta distincta alie sunt subordinate: ⁊ ille sunt duplices q̄daʒ sunt eiusdeʒ generis: ita ꝙ ambe sunt cognitiue vt itellect⁹ ⁊ sensus. ⁊ iste sic se hñt ꝙ quicqd pōt potentia inferior: pōt etiā potentia supior: ⁊ cū hoc plus ⁊ obiecta istaꝝ potentiaꝝ sunt distincta ꝓm magis cōe ⁊ minus cōe. alie sunt subordinate: sed nō sunt eiusdē generis: q: vna est cognitiua: ⁊ alia appetitiua vt intellectus ⁊ volūtas. ⁊ istaꝝ est sp idem obiectū: etiaʒ sub eadē rōne formali: quicqd. n. intellect⁹ pōt intelligere: volūtas pōt circa illud hr̄e aliquē actum. Scðo mō aliquid dī primo cognitū vel cognoscibile prioritate perfectionis. Et sic dico ꝙ illud qð est perfectius in entitate. est pmo cognitū prioritate perfectionis. Et sic dico ꝙ deus dī esse primo cognitū prioritate pfectionis. ⁊ sic de illo intelligitur illa auctoritas scði metaphisice: ꝙ sicut se hʒ res ad esse: sic se hʒ ad cognitionē. que dʒ intelligi q̄tuʒ ad prioritatē pfectionis: ꝓm pfectionē cognitionis. sic videlicet ꝙ quanto aliquod intelligibile est pfectius tanto eius cognitio est perfectior ⁊ prior prioritate pfectionis.

Quot modis vna cognitio dī pfectior alia

Aliqua tñ cognitio dī esse perfectior alia dupliciter. vno modo simplr: ⁊ sic illa est pfectior sim

pliciter q̄ eſt cognitio de obiecto pfectioꝛ ſimpliciter: ſic cognitio dei quã etiã nãliter poſſumꝰ hře eſt cognitio pfectioꝛ ſimplr. Alio mõ ſm pportionẽ. ⁊ ſic dico q illa eſt pfectioꝛ p quã pfectioꝛi mõ ⁊ magis attingit obiectũ. Et ſic dr q viſio aqle q̄ videt ſolẽ eſt pfectioꝛ ſimplr q viſione q̄ video candelã: q: eſt pfectioꝛis obiecti: tñ illa q̄ video candelã eſt pfectioꝛ ſm pportionẽ: q: p ipſã magis attingo lumen candele q̄ aqla attingat ſolẽ per eius viſionẽ. Tertio mõ prioꝛitate adeq̄tionis qđ eſt obiectũ adeqũ alicuius potẽtie: cuiuſmodi eſt ſonus reſpectu auditus. ⁊ q̄litas ſenſibilis cõis ad caloꝛem lumen lucem: ⁊ ſpẽs viſibiles reſpectu viſus.

Diſtinctiones de pđicto dubio.

Dubitatur ſcđo vtrũ magis vlia ſint nobis pus nota minꝰ vlibus. Pro cuius ſolone ſm Scotũ pmo ſniarũ diſtin. 3. ponunť alique diſtinctiões. Prima eſt duplicia ſunt vlia: qđã ſunt in cauſando q̄ ſũt cãe vles pluriũ effectuũ: vt deus ⁊ nãe celeſtes. ⁊ iſta ſunt minꝰ nota nobis q̄ minus vlia: cuž ſint minꝰ ſenſibilia. ſunt tñ hž ſe magis cognoſcibilia: q: ſunt pfectioꝛa in entitate. Alia ſunt vlia in pđicando quoꝝ termini de pluribꝰ pñt pđicari: ⁊ de iſtis moueť dubiũ ⁊ non de alijs. Scđa diſtictio. minꝰ vle accipiť dupľr. vno mõ

Minus vle q̄t modis capitur

ppꝛie: ⁊ ſic dico q eſt aliqđ minꝰ cõe alio. Alio mõ capiť large p oi inferioꝛi reſpectu alicuius ſupioꝛis: ⁊ ſic capiť hic: hoc mõ ſingulare dr hñ minus vle. Tertia diſtinctio. aliud eſt appꝛehẽdere obiectũ ↄfuſũ: ⁊ appꝛehẽdere confuſe. ⁊ ſic aliud eſt apphendere diſtincte. ⁊ appꝛehẽdere obiectũ diſtinctũ: q: ↄfuſe ⁊ diſtĩcte dicũt ↄfuſionẽ ⁊ diſtinctionẽ in notitia ſeu ſe tenent ex pte notitie. hž ↄfuſũ ⁊ diſtinctũ dicunt cõfuſionẽ ⁊ diſtinctionẽ in obiecto. vñ ↄcipere cõfuſum: ẽ ↄcipere aliqđ totũ vel totũ vle vel totũ eſſentiale. ſic videlicet q qñ appꝛehendo aliqđ illoꝝ ego appꝛehẽdo ↄfuſũ. Sed diſtinctũ eſt

Quid ẽ diſtictũ

pars alicuius talis totiꝰ ſic videlicet q qñ ego apphendo aliquã partẽ alicuiꝰ talis totiꝰ: ego appꝛehendo diſtinctũ. ſed ↄfuſe appꝛehendere eſt ↄcipere ſicut ſignificať per terium vel appꝛehendere aliqđ in cõceptu ſui ſuperioꝛis. Sž appꝛehẽdere diſtincte eſt cõcipere ſicut ſignificať per diffinitionẽ. Et ex iſto ſequiť q cõfuſũ põt appꝛehendi diſtincte ⁊ diſtinctũ confuſe. Seqť

Notitia ẽ duplx

etiã q duplex ẽ notitia. ſ. ↄfuſa ⁊ diſtincta. His pmiſſis dr pꝛimo q inter vlia ſpecies ſpecialiſſima cuius ſingulare foꝛtius mouet ſenſum eſt nobis nota prius prioꝛitate oꝛiginis notitia confuſa q̄ magis vle. q: qđ foꝛtius mouet intellectũ eſt nobis pmo notũ. ſž ſpẽs ſpecialiſſima cuius ſingulare foꝛtius mouet ſenſũ huiuſmodi: ergo. Itẽ omne pꝛincipiũ actiuũ pure nãle habens in virtute ſua actiua ſufficiẽter aliquẽ effectũ paſſo ſibi debite appꝛoximato non ipedito: pꝛimo agit in effectũ perfectioꝛẽ quẽ põt pꝛoducere. q: agit ſm vltimũ ſue potentie. ſed obiectũ ſeu ſingulare ſenſibile ⁊ itellectus vel ſpẽs intelligibilis talis ſingularis ſunt vnum pꝛinᵐ nãle totale ⁊ ſufficiens pducere ↄceptus virtualr ↄtentos in tali obiecto ⁊ ipſe itellectus poſſibilis eſt paſſũ ſeu paſſiuũ debite diſpoſitũ ad receptionẽ talis notitie: ĝ tale pncipiũ actiuum agit perfectioꝛẽ ↄceptũ: cuiuſmodi ẽ ↄceptus ſpecie ſpecialiſſime. ⁊ hoc ſeruato oꝛdine. nã talis oꝛdo eſt q obiectũ non põt pꝛimo cãre notitiã diſtinctã que eſt pfectioꝛ ↄfuſa. ſaltem ſi ſint de eodẽ niſi pꝛius cauſauerit notitiã ↄfuſam. dr ſecũdo q via gñatiõis magis vle eſt pꝛio notũ notitia diſtincta q̄ minꝰ vle. q: illud qđ eſt rõ diſtincte ↄcipiẽdi aliqđ: pus cognoſcitur notitia diſtincta ſž magis vle eſt hmõi. q: p ipſa minꝰ vlis hñt diffiniri: imo nõ poteſt minꝰ vle diſtincte cognoſci niſi cognoſcant diſtincte oĩa eẽntialr ⁊ qdditatiue icluſa in eo.

An illa q̄ dcã ſunt i pdctõ notabili ſ̃ de mente Ariſto.

Dubitatur tertio vtrũ illa q̄ dicta ſũt in pđicto notabili ſint de mente Ariſtotel. Rñdeť breuiter q ſic. aliter tñ exponũt aliq: puta q ponunt vlia eẽ ſigna ⁊ terminos puta ſic. magis vlia ſunt pꝛio nota minus vlibus. i. res pꝛio cognoſcunť hž ſuos vlis res q̄ ſm ↄceptus ſingulares: ſž hž nõ vr eſſe de mente Ariſtotelis. q: qñ Ariſtoteles dic̃ vlia ſũt nobis pꝛio nota. vel ly vlia ſupponũt p vlibꝰ mẽtalibus: vocalibꝰ vel ſcriptis ſž nullũ illoꝝ eſt dicendũ. imo ſm eos vr q illa propõ eẽt falſa. cũ ſtim non videať p aliquo ſupponere: vel petať ipſis q dent p q̄ ſupponit. iõ ille modus relinqtur tanq̄ non eſſet de mente Ariſtotelis.

Alia difficultas de oꝛdine cõcipiendi.

Sž reſtat alia difficultas vtrũ oꝛdo concipiẽdi ↄfuſe ſit prioꝛ oꝛdine ↄcipiendi diſtincte vel ecõuerſo. Pro cuius ſolone ſupponitur q oꝛdo ↄcipiẽdi ↄfuſe eſt ille in quo ſit proceſſus a pꝛimo ↄfuſe cognito ad vltimũ ↄfuſe cognitũ: ſicut eſt oꝛdo quo pcedimus a cognitione minus vlium ad cognitionẽ magis vliũ. ſž oꝛdo diſtincte concipiendi eſt quo pcediť a pꝛimo diſtincte cognito ad vltimũ diſtincte cognitum. ¶ Hoc ſuppoſito rñdetur ad difficultatem q cõparando vnũ totalem oꝛdinẽ ad alium oꝛdinem: tũc oꝛdo confuſe ↄcipiendi pcedit totalẽ oꝛdinem diſtincte ↄcipiendi. ita q intellectus noſter pma intellectione quã hž intelligit ſingulare confuſe: ⁊ poſtea ſpeciẽ ſpecialiſſimã illius ſinglaris ⁊ ſic ſp aſcendendo vſq ad ſupꝛemũ pꝛedicatũ quod ſupꝛemũ pꝛedicatũ eſt ens qđ põt intelligi confuſe cum impoꝛtet cenceptum ſimplicirer ſimplicem. i. non reſolubilẽ in alios conceptus. omne eñi ſimpliciter ſimplex aut totaliter ſcitur aut totaliter ignoꝛať. i. q quando

scitur nihil ei⁹ ignorat:cũ nõ habeat alios con/
Argu- ceptⁿ. ¶ Sz ꝯ hoc arguit.phus dicit i texto ꝙ
mentũ magis vlia sunt nobis prio nota:ergo nõ sũt il/
ꝯ predi la que prio cognoscunt a nobis distincte. Pre/
cta. terea vr ꝙ illa pbatio que fuit adducta i pbatio
ne in alio dubio non sit bona.qz nã procedit de
impfecto ad pfectũ.qz non agit prio effectũ p
fectiorez quẽ põt pducere.sicut pz de igne. qui
nõ prio pducit ignẽ sed calorẽ in passo approxi
mato. Preterea auicena pbat ꝙ magis vlia pri
mo occurrunt intellectui nostro.qz qñ videm⁹
aliqd a remotis pri⁹ apprehendim⁹ ꝙ sit sba ꝙ̃
aial:ꝙ aial ꝙ̃ hõ ⁊ sic descendẽdo. ¶ Ad pmuz
pz solutio in scdo dubio. Ad aliã dr ꝙ illa pba/
tio est bõa necessaria. Ad iprobationez ei⁹ dr ꝙ
nã procedit de impfecto ad pfectũ pp̃ter impe/
dimentũ vel ꝯriũ impediens actionez ei⁹.vñ ꝙ
ignis prio calefaciat ꝙ̃ igniat hoc est pp ipedi
mentũ ⁊ ꝯriũ in passo qd̃ prius opz remoueri.
sed si passum eẽt dbite dispositũ ad susceptionẽ
ignis pri⁹ igniret ꝙ̃ calefaceret. Sic aũt est in p̃
posito ꝙ oẽs cause ꝯcurrentes ad gñationẽ illi
us ꝯceptus sunt pure nãles ⁊ passuz est sufficiẽ
ter dispositũ ad receptionẽ illius ꝯceptus.iõ p
ducit pfectiorẽ conceptũ in suo ordine quẽ põt
pducere.vñ qñcũqz in aliq̃ actiuo sunt due vel
plures rões agẽdi vna pfectior alia ipfectior:
si tale ñ fuerit dbite approximatũ tũc prio agit
bm rõnẽ agẽdi impfectiorẽ.sic in igne est rõ ca
lefaciendi ⁊ igniendi.iõ si impediat prio cale/
facit ꝙ̃ igniat. Silr qñ obiectum potentie puta
obiectũ intellect⁹ nõ est debite approximatũ tũc
aget prio ꝯceptũ impfectiorẽ.inde est ꝙ qñ res
cognoscit a lõge prio cognoscit bm cõceptum
substantie vel animalis ꝙ̃ bm ꝯceptũ hominis
vel petri.qz priores ꝯcepius sunt impfectiores
cũ sint de obiectis ipfectioribus. quãto.n.aliqd
est min⁹ cõmune illud est pfectius.iõ petrus est
pfectior sua hũanitate.ideo ꝯcept⁹ eius erit sim
pliciter simplicior. Et hec de scdo articulo.

Quantũ ad 3ᵐ sit ꝯclusio rñsalis.in sciẽ
tia nãli ⁊ in pcessu propter qd
pcedendũ est ex cognitione causaꝝ principioꝝ
⁊ elemẽtoꝝ ad cognitionẽ causatoꝝ. Et h ꝯclu
sio relinquit pbata ex dictis. ¶ Ad rões. Ad
Conclu primã dr ꝙ in processu qz est bñ pcedendũ est a
sio de p̃ magis cõpositis ⁊ causatis ad simplicia.saltẽ si
dictis. talia simplicia sint cãe illoꝝ cõpositorũ. ¶ Ad
scdam pz solutio in prio articulo Et etiã ad ter/
tiã vbi fuit ostẽsum vtrũ ad pfecte cognoscẽdũ
rẽ opteat oẽs eius cãs cognoscere. ¶ Ad q̃rtã
pz solutio.nã ostensũ ẽ quo aliq̃ noticia dr esse
perfectior alia. ¶ Ad quĩtã etiã patuit solutio
in prima questione vbi ostensum est q̃liter ma
thematice dicitur esse certior ⁊ quare.

¶ Sequitur textus.

Ecesse est aũt vnũ eẽ pnᵐ aut plu/
ra ⁊ si vnũ aut imobile sicut dicũt
parmenides ⁊ melissus:aut mobi/
le sicut phisici, hi qdẽ aerez dicẽtes eẽ alij
vero aquam primum principium.

Diuisio huĩ⁹ p̃tis. Sta est secũda pars executiua huius li
bri in qua phs determinat de corpe na
turali:⁊ ei⁹ pncipijs ⁊ passionib⁹. Et di
uidit in tres tractat⁹. Prim⁹ diuidit in duo ca
pitula. ¶ In pmo narrat ⁊ iprobat opiniones
eoꝝ qui nõ sunt nãliter locuti. Et diuidit in du
as partes. ¶ In prima narrat opiniones anti
quoꝝ per modũ cuiusdã diuisionis mouens q̃
stiones quas querebãt antiqui circa pncipium
reꝝ naturaliũ. Vñ illi phi sunt naturaliter locu
ti qui ꝯcesserunt pnª phie naturalis.s.motuz ⁊
pluralitatẽ entium. sed illi sunt nõ nãliter locu
ti qui negauerũt pnª phie.s.motũ ⁊ plurali
tatẽ entiũ. Prima qõ vtrũ sit tantũ vnũ pncipi
um vel plura. Secũda positio ꝙ sit tm̃ vnũ vtꝝ
sit mobile sicut dixerũt phi naturaliter loquen
tes vel imobile sicut dixerũt permenides ⁊ me
lissus. Et dicit ꝙ phoꝝ naturaliter loquẽtiũ
qui posuerunt tm̃ vnũ principium ⁊ mobile:q̃
dã dixerunt illud esse aerẽ.alij aquã:alij ignez.
Et nulli terrã propter eius grossitiẽ ⁊ eius ma
terialitatẽ. ¶ Tertia est.supposito ꝙ sint plura
principia an sint finita vel infinita:si finita vtꝝ
tantũ sint duo vel tria vel plura.si ifinita vtruz
sint eiusdẽ generis ⁊ diuersa spẽ ⁊ figura. Dei
de ostendit ꝙ ad philosophum naturalẽ nõ pti
net disputare ꝯ parmenidẽ ⁊ melissum dicẽtes
tm̃ esse vnum ens ⁊ intendit duas ꝯclusiones.
¶ Prima ad phum naturalẽ non pertinet di/
sputare cõtra philosophos qui nõ sunt natura
liter locuti sicut parmenides ⁊ melissus probat
duabus rõnibus. Prima ad philosophum na
turalẽ nõ pertinet arguere ꝯ negantes sua prin
cipia:sed tales negãt igit. maiorem probat per
simile quia geometer nõ habet disputare cõtra
negantes sua principia. igitur:nec phs natura
lis. Secũda ratio phs naturalis nõ habz dispu
tare contra quamlibet positionem fatuã:sed po
sitio parmenidis ⁊ melissi est huiusmodi. igit.
Secunda conclusio ad philosophum naturalẽ
nõ pertinet soluere rationes parmenidis ⁊ me
lissi probat duabus rationibus. Prima philo
sophus naturalis non habet soluere rationem
litigiosam: sed rationes parmenidis ⁊ melissi
sunt huiusmodi:quia peccant in materia ⁊ for
ma. ⁊ licet ratio parmenidis non sit ita vana ta
men ad eam multa sequuntur inconuenientia.
vno enim inconuenienti dato multa contingũt
Secunda ratio phs naturalis non habet solue
re rões negantium sua principia:sed soluz il
las que

An sit tm̃ vnũ pnᵐ vł plura.

Cõclo nes phi ꝯ melissum.

las q̄ ɔcludūt falsuʒ suppositie eiꝰ pncipijs:sed permēides ⁊ melissus negauerūt pncipia phie nālis q̄ sunt oīa aut q̄daʒ moueri ⁊ plura entia eē ⁊ sic de alijs. Dicit tñ ꝙ vtile est disputare ꝯ eos:qꝛ tales loquunt̄ de rebꝰ nālibꝰ: lʒ hoc nō possit fieri p phiaʒ nāleʒ sʒ p metaphisicā. In secūda pte arguit ꝯtra ipsos p pricipia metaphysice duabꝰ rōnibꝰ. Pria sumit̄ ex pte entis pro q̄ supponit ꝙ pncipiū maxie primū ad disputādū ꝯ permenidē ⁊ melissum est ꝙ ens dr̄ multipliciter. Hoc supposito sic arguit: illi q̄ dicunt oīa esse vnū ens aut dicūt oīa esse sbam tm̄ aut quātitateʒ aut q̄litateʒ:vel sbam cū q̄litate ⁊ quātitate:si sbam aut dicūt ipm̄ esse equum vel hominē vel aliqd aliud aial:si q̄litatē aut h̄ album aut hoc nigrū si quantitatē:aut hoc quantū aut hoc magnū. sʒ quodlibet istoꝝ est ipossē igit̄. ꝙ non sit sba cuʒ q̄litate aut quantitate. pʒ qꝛ siue ista sint separata abinuicē siue nō multa sunt q̄ sunt qꝛ sunt multa entia ⁊ nō vnū est qd̄ est. ꝙ nō sit tm̄ q̄litas aut quātitas:pbat:qꝛ seq̄ret̄ ꝙ accidēs eēt sine substātia qd̄ est ipossē. ꝙ non sit sba tantū:pbat. qꝛ si sit tm̄ sba tūc non erit infinitū:qd̄ est ꝯ melissum dicentē illud eē infinitū ꝯña pʒ. qꝛ oē infinitū est quantū. infinitū enī in quantitate est eo ꝙ rō infiniti q̄titati congruit. Nec pōt eē substātia ⁊ quātitas. qꝛ si sba ⁊ quātitas sunt duo sunt que sunt ⁊ nō vnū est qd̄ ē. Scd̄a ratio sumit̄ ex pte vnius pro qua supponit ꝙ vnū dr̄ multiplr̄. quoddā enī est vnū bm̄ ꝯtinuitatē. aliud bʒ indiuisibilitatē. aliud bʒ diffinitionē. cuiusmodi sunt vua ⁊ vinū. tūc sic arguit. si esset tm̄ vnū ens vel eēt vnū ꝯtinuitate: ⁊ sic multa eēnt entia. qꝛ ꝯtinuū est diuisibile in ifinitas ptes quaꝝ vna nō est alia. Et iuxta hoc mouet dubitationē vtꝝ totū ⁊ sue ptes sint vnū aut plura. Soluit ꝯditionalr̄ dicēs ꝙ si partes eēnt eedē toti tūc eēnt eedē inter se. qꝛ q̄cunq̄ sūt eadē vni tertio illa iter se sūt eadē. si vero illud ens eēt vnū vnitate idiuisibilitatis tūc non eēt q̄le neq; quātū:⁊ sic nō eēt infinitū vt dicebat melissus. Si eēt vnū bʒ rōneʒ seq̄ret̄ incōueniens Eracliti. s. ꝙ idem erit bonū ⁊ maluʒ: bonuʒ ⁊ nō bonū:hō ⁊ asinus. Finaliter infert ꝙ phi antiqui seq̄ntes permenidem ⁊ melissum fuerunt ꝯturbati in hoc ꝙ dicebāt oīa esse vnū ⁊ ne ꝯtingeret eos multa dicere aliq̄ auferebāt copulā a ꝓpōne ne sbm̄ ⁊ predicatū viderētur esse multa. aliq̄ vero mutabant copulā in v̄buʒ adiectiuū vt pro ista homo est albus dicebāt hō albatur. Sʒ ꝯ hos ponit phūs hanc ꝯclusioneʒ: ideʒ est vnū ⁊ multa. probat tripliciter qꝛ albuʒ ⁊ musicum sunt vnū bm̄ significatū materiale: ⁊ multa bm̄ significatum formale. Secundo qꝛ totū est vnuʒ ⁊ sunt multe partes p diuisioneʒ. Tertio:qꝛ vnū ⁊ multa non sunt opposita. ideʒ enim est vnum in actu ⁊ multa in potentia.

Unū q̄r quot modis dicitur.

QUeritur secundo. vtrū ad phm̄ nālem ptineat dispu tare ꝯtra pmenidē ⁊ melissuʒ negātes pncipia phie. Et aꝛ pmo sic. quia ad phĭlosophū naturalem ptinet remouere errores q̄ pnt incidere in phia nāli. sʒ ex positioībꝰ pmenidis ⁊ melissi ꝯtingūt errores in phia nāli. ḡ ad phʒ nāleʒ ptinet ꝯ eos disputare. ¶ Secūdo sic aꝛ. sicut metaphisicus se hʒ ad eiꝰ principia. ita phūs nālis dʒ se hr̄e ad sua:sʒ metaphisicus hʒ disputare ꝯ negātes sua pncipia: igit̄. ¶ Tertio sic aꝛ. si pmenides ⁊ melissus negarēt pnª phie nālis h̄ esset qꝛ negāt motū esse:sʒ hoc ē falsuʒ. qꝛ q̄uis mā sit pnᵐ reꝝ nāliuʒ:tn̄ motus nō est principiū ipsaꝝ. ḡ si negāt motuʒ non pp hoc seq̄tur ꝙ negēt pncipiū. ¶ Quarto sic phs nālis pbat motū esse: ḡ pbat ipsum inesse. cū accidentis esse sit in alio inesse. sʒ phs nālis pbat motū inesse mobili:cū motꝰ sit passio nālis. ergo motū esse nō est pncipiū phie nālis. ¶ Quinto sic aꝛ:si permenides ⁊ melissus negassent principia phie nālis hoc esset qꝛ dixerunt tm̄ esse vnū ens:sʒ hoc est falsum. qꝛ hec ꝓpositio est vera tm̄ vnuʒ est:vt pʒ per eius exponentes. In oppositū est phs in textu. In questione sicut in ceteris erunt tres articuli.

An opꝫ tcat disputare ꝯtra pme nideʒ ⁊ melissū negan tes pnci pia phie.

QUantū ad pmū sciendū est prio ꝙ pro declaratiōe q̄nis supponitur pmo ꝙ sciaꝝ q̄daʒ sūt cōes puta p cōitatem sbī vel ꝯsideratiōis qꝛ de plibus ꝯsiderāt. sicut est metaphisica. vel applicatiōis sicut est logica q̄ docet formare demūstrationes ex pncipijs ⁊ terīs cuiuscūq̄ scie. Scd̄o supponit̄ ꝙ duplicia sunt pnª:q̄daʒ sūt coia q̄ cōponunt̄ ex terīs cōibus: ⁊ trāscendētibꝰ ⁊ talia sūt bene p se nota. qꝛ statim itellectus ipsis assentit cognitis terīs. sicut est istud de q̄libet est affirmatio vel negatio:de nullo ambo sil'. Alia sunt spālia q̄ cōponunt̄ ex terīs spālibꝰ sciaꝝ specialiū. Et ista sunt adhuc duplicia q̄daʒ sunt ex q̄bus ꝯstituunt̄ demōstratiōes in talibꝰ sciētijs. Alia sunt ex q̄bus nō cōstituunt̄ demūstratiōes in talibꝰ sciētijs. sʒ capiūtur tanq̄ certa ⁊ euidētia in tali scia. Et iste propōnes motꝰ est:nā est:⁊ plura entia sunt. sunt bñ pncipia in phia ⁊ ista bñ pnt sciri p iductioneʒ ⁊ p expientiā. Tertio supponit̄ ꝙ sciaꝝ specialiuʒ q̄daʒ est subalternās:alia est subalternata de q̄bꝰ visuʒ ē in logica. Quarto supponit̄ ꝙ in q̄libet scia ꝯtingit duplr̄ errare. vno mō circa pncipia. s. vel negādo ea tanq̄ falsa vl' dubitando de ipsis tanq̄ de ꝯclusionibꝰ volēdo ea demōstrare. Alio mō circa ꝯclusiones negādo. s. cōclusiōes veras aut circa ꝯclusiones illatas ex pncipijs male itellectis p syllm̄ falsigraphū. Quinto supponit̄ ꝙ duplices sūt negantes pnª scie.

Sciarū diuisio.

Princi pia sunt dupli cia.

Duplr̄ i qualibʒ scia con tigit er rare.

Negan tes pn cipia sci entie sʒ dupli ces.

ponenf et partib^o. Scđo sic. nisi sic sequeret q̄ partes integrales essent partes essentiales puta mã ⁊ forma. vel q̄ idē totū esset duo tota qđ pbaf ⁊ accipiaf aqua que diuidaf in duas medietates que sunt ptes quātitatiue. tunc arguif sic. ille due medietates que sūt ptes quātitatiue sunt hec aq̄: sed mã ⁊ forma hui^o aque sunt hec aq̄. ḡ mã ⁊ forma hui^o aque sunt ille due medietates que sūt ptes itegrales. Itē sequif q̄ finita eēnt infinita quia capiant due medietates baculi: tūc ille due medietates sūt ille baculus ⁊ infinite ptes illi^o baculi: sunt ille baculus. ḡ infinite ptes illi^o baculi sunt due medietates vel ptes. ⁊ per ɔ̄ns sunt duo infinita ⁊ infinita sunt duo. Itē sequeref q̄ idē eēt sīl ⁊ semel intēse albū ⁊ intēse nigrū: q2 capiaf scutū cui^o vna medietas sit itense alba ⁊ alia intēse nigra tūc arguif sic a. et b. signādo illas ptes sunt intēse albū ⁊ intense nigrū scutū ē a. ⁊ b. ḡ scutū est intēse albū ⁊ intēse nigrū. Itē sequif q̄ tu vides aliq̄ duo de q̄rū vno tu nihil vides. Nā volo q̄ tu videas sortē venire ad te tūc arguif sic. tu vides sortē: sortes est sue medietates. ḡ tu vides suas medietates ⁊ tñ nihil vides in pte posteriori: iđ pp istas rōnes ⁊ mltas alias ſʒ pbabilr tenēdū est q̄ totuʒ integrale saltē etherogeneū realr distinguif a suis ptibus sil sūptis. Et pʒ notāter etherogeneū q2 de omogeneo est dubiū. nā si distinguatur a suis ptib^o tūc idē nūero bis nālr poterit reproduci. Nā capiaf vas aque ⁊ diuidaf illa aqua i duas ptes tūc corruptū est cōpositū qđ cōponebatur ex illis duab^o ptib^o. reuniāf iteℓ ille due medietates in eodē vase tūc erit eadē aq̄ que pus erat cū sint eedē ptes ⁊ tunc illa aq̄ nālr erit bis pducta qđ non vr̄ ɔcedēdū in pħia. Rñdēt aliqui q̄ nō est incōueniens in illis omogeneis neq3 forsan in aliq̄b^o etherogeneis nec est incōueniēs in pħia: imo multi pħi ɔcesserūt q̄ idez nūero p successionē tpis pot reproduci sic pōebat plato qui ponebat oēs reuerti ifra. xxx. sex milia annoℓ.

Solutō rōnum p^e opi.

Iđ soluēde sunt rōnes pme opinionis. Ad primā dr̄ negādo ɔ̄nam. nō eni q̄libet vnitas alteri addita facit nuerū de pđicamēto quātitatis. ſʒ solū vnitas q̄ est p diuisionē cōtinui. Ad scđaʒ dr̄ q̄ nō est incōueniens duo corpora eē in eodē loco quoℓ vnū est ps alterius. Ad tertiā pʒ q̄ nō est incōueniēs dūmō vna libra distīcta icludat illas duas semilibras. tñ eēt icōueniēs si nō icluderet. Et si qs petat đ toto p accidēs. rñdef breuif q̄ ñ ē aliđ absolutū a suis ptib^o. vt hō alb^o nō est aliđ q̄ hō ⁊ sua albedo.

An sit idē qui nūc est sortes ⁊ qui heri fuit sortes.

Dubitatur tertio vtℓ sit idē q nūc est sortes ⁊ qui heri fuit sortes posito casu q̄ sortes augmētat^o sit vr̄ q̄ pdiderit vnū digitū. Et vr̄ q̄ nō. q2 sequif q̄ aliqđ totū eēt idē alicui toti cū q̄ nō ɔueniret i ptib^o imo cū quo in nulla pte ɔueniret. Pmū pʒ quia sortes q est nūc eēt idē sorti q fuit heri ⁊ tñ non ɔuenit in pte vel ptib^o: q2 sortes q fuit heri hēbat al's ptes q̄ sortes q est nūc p casuʒ. scđʒ pʒ: q2 pono casuʒ q̄ de vno dolio vini auferaf gutta inferi^o ⁊ apponaf vna gutta supi^o adhuc erit idē vinū qđ pus: cū p appositionē vel remotionē pue ptis nō mutef totū tūc iterato remoueatur vna gutta ⁊ apponaf supius vna iterū erit idē totū qđ pri^o pp silēʒ rōnēʒ ⁊ hoc fiat donec q̄libet gutta q̄ pus erat i dolio fuerit ablata. cōstat q̄ si tē remāeat idē totū qđ pri^o q̄ erit aliqđ totū qđ erit idē alteri toti cū quo nō ɔueniret i aliq̄ pte. Itē sequeref q̄ aliqđ totū eēt idē cū decima pte ipi^o: q2 ex illo vino remoueaf vna gutta adhuc pte remanebit idē vinū qđ añ. ⁊ sic ɔtinue fiat remotio donec q̄ sola decia ps remaneat tūc illđ totū erit idē cū decia pte: q2 nō remanet nisi decia ps ⁊ illđ est idē qđ pri^o. Itē ponatur q̄ sortes pdiderit hodie vnū digitū q vocetur a. ⁊ totū residuū vocef b. tūc arguif sic a. et b. heri erāt sortes: ſʒ nūc a. ⁊ b. nō sūt sortes cū a. nō sit ps ei^o per casum vl' sic sortes q heri fuit cōponebaf ex a. ⁊ b. ſʒ sortes q hodie est nō cōponif ex a. ⁊ b. igif.

Reprobatio opinionis eracliti.

¶ In oppositum arguif auctoritate pħi q reprehēdit eraclitū q dicebat q̄ si ɔtingebat eūdē equū bis itrare fluuiuʒ. ⁊ si nō eēt idē hō añ ⁊ post pp remotionē alicui^o ptis vel appositionē sequeref q̄ eraclit^o bñ dixisset cū semp aliq̄ ptes fluāt ⁊ refluāt. ¶ Itē si ſʒ nō eēt verū q̄ nō eēt idē sortes q pri^o erat pp remotionē vel appositionē alicui^o ptis sequeref q̄ sortes eēt termin^o cōis q2 supponeret p pluribus hodie p vno ⁊ cras pro alio. ¶ Itē sequeref q̄ tu nō esses nat^o de muliere nec genit^o đ matre ⁊ q̄ tu nō esses baptizat^o: ⁊ per ɔ̄ns q̄ tu nō esses xpianus. ⁊ multa alia icōueniētia.

Idē numero qt modis dr̄.

¶ Un pro solutiōe supponif q̄ ibi nō eēt smo de idē ptitate generica nec specifica. ſʒ pcise numerali. vñ idē nūero dr̄ tripliciter. s. totalr ptialiter ⁊ sm ɔtinuationē. Un illđ dr̄ idē numero totaliter qđ sic se hʒ q̄ nihil est de itegritate ei^o qđ prius nō fuerit nec ecōtra. ⁊ illđ est pprijssime idē numero. ⁊ sic sm istū modū dicendū est q̄ ego nō suʒ idē nūero q̄ heri: q2 heri aliqđ erat de integritate mea qđ nūc nō est ⁊ ecōtra.

Quid dr̄ idez nūero.

Sed idē numero pticulariter dr̄ illud qđ sic se hʒ q̄ aliq̄ pars ⁊ saltē pncipalior pars totalr manet ⁊ sic manet idē hō p totā vitā: q2 pncipalior ps eius. s. aīa manet.

Idē numero pticulr.

Sʒ tertio mō idē numero dr̄ q̄ manet sm ɔtinuationē diuersarū ptiū sibiinuicē succedētiū in sili figura situ ⁊ ordine. ⁊ sic corpus sortis dicif idē numero hodie ⁊ heri. Et silr secana dicif idē fluuius q fuit a decem annis ⁊ nūc est. ⁊ isto mō debēt intelligi multa dicta aristotel. Primo qñ dic̄ q̄ elementa sp ma

nent eadē ⁊ multa alia. Et hec de ſcḋo articulo.

Cōclu/ſio de ꝯ/tradictio.

Quantū ad tertium ſit ꝯcluſio rñſalis. phꝫ nālis nō hꝫ diſputare cō/tra pmedinē ⁊ meliſſuꝫ dicētes tm̄ eē vnū ens ⁊ imobile. vt pꝫ in pmo articlo. ¶ Ad rōnes aī oppoſitū. ¶ Ad pmā dr̄ ꝙ phiſic⁹ hꝫ remouē/ errores qui incidūt in phia nāli ſuppoſitis ſuis pncipijs. Sꝫ nō hꝫ remouere ꝯ illos qui negāt ſua pncipia qꝛ negatis pncipijs ſuis nō hꝫ vñ diſputare poſſit. ¶ Ad ſcḋaꝫ dr̄ ꝙ non eſt ſile: qꝛ methaphiſic⁹ eſt artifex cōis. iō qcqd ꝯcedit aut negat ab aduerſario cadit ſub ei⁹ cōſidera/tione. ¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ iſti nō ſolū negauerūt pncipia phie nālis qꝛ negauerūt motū: ſed etiā qꝛ ꝯceſſerūt tm̄ eſſe vnū ens. ⁊ per ꝯ̄ negauerūt plura entia eſſe. Dico etiā qꝫ negando motū ne/gauerāt natura que eſt principiū mot⁹. ¶ Ad quartā ⁊ quintā pꝫ ſolutio

Rep:o/batio/poſitio/nū per/mēidis/⁊ pme/liſſi.

e **X** quibus eniꝫ demonſtrāt ſoluere nō difficile eſt. vterqꝫ. n. ſophiſtice ſillogizat ⁊ pmenides ⁊ meliſſus.

I **N** iſta pte Ariſtoteles ꝯ̄dicit poſitiōib⁹ pmenidis ⁊ meliſſi. Et primo pbat ꝙ eſt tātum vnū ens: qꝛ neceſſe eſt ꝙ ens nō ſignificet vnū ſolū. ſꝫ ꝙ ſignificet illḋ qḋ ve eſt. i. ſbāꝫ ⁊ illud qḋ nō vere eſt. ſ. accidēs pꝫ. qꝛ ſi ens ſigꝰiret tantū accidēs ſequeret ꝙ aliqd nil eēt ⁊ nō eēt. ꝯñs eſt ipoſſibile: igit. ꝯñaꝫ pbat: qꝛ ſi ens ſignificaret tantū accidēs tunc ſbuꝫ nō erit: cū ſubiectū ſit diuerſuꝫ ab accidēte: ⁊ cū ac/cidēs pdicet de quodā ſbo tūc ſubiectū erit. ⁊ p ꝯñs ſubiectū erit ⁊ nō erit. ⁊ ꝙ nō ſignificet tā/tū ſbaꝫ pbat qꝛ tunc ſequerent duo incōuenien/tia. Primū ꝙ accidēs nihil eēt ⁊ tm̄ pdicaretur de aliq̄. ⁊ ſic eſſet ⁊ nō eēt. Scḋꝫ incōueniēs. qꝛ tunc nō eēt aliq̄ mltitudo qḋ tm̄ eſt falſuꝫ. qꝛ ad/huc eēnt plures ſbe. pbat adhuc duabus rōni/bus ꝙ nō ſit tātū ſubſtātia. Pria ſi eēt tātū vnū ens qḋ eēt ſubſtātia tūc magnitudo nō eēt qḋ ē cōtra eos. ꝯñaꝫ pbat: qꝛ ois magnitudo hꝫ ml/titudinē partiū quarū vna nō eſt alia. Scḋa rō: ſi eſſet tantū vnū ens qḋ eēt ſubſtātia: adhuc il/la ſubſtātia diuideret in ptes quarū quelibꝫ eēt ſubſtātia ⁊ ſic multa eēnt qḋ tm̄ negant. aīs p/bat: qꝛ cum hō ſit ſubſtātia diuidit in aīal ⁊ bi/pedē vtrūqꝫ eſt ſubſtātia. qḋ probat: qꝛ ſi non eſſent ſubſtātie tunc eſſent accidētia. aut ꝙ̄ ſunt accidētia homini aut alicui alteri ſubiecto non primū qꝛ vel eſſent accidētia ſepabilia aut inſe/parabilia. nō inſeparabilia: qꝛ accidens inſepa/bile diffinit per ſuū ſubiectū ſicut ſimitas p na/ſum. Sed pdicta nō diffiniunt per hoiēꝫ qꝛ dif/finitū poneret in diffinitione partiū diffinientiū qḋ eſt falſum. Nec ſunt accidentia ſepabilia qꝛ tunc ꝯtingeret hoiem eſſe nō bipedē qḋ eſt im/poſſibile: igit. nec ſunt accidentia alteri⁹ ſubie/cti: qꝛ ſi bipes ⁊ aīal nō ſint vere ſubſtātie ſꝫ ac/cidant alteri ab hoīe ſic eēt hō erit accidēs qḋ ē falſum. qꝛ qḋ vere eſt nulli accidit. ꝯñtia pꝫ: qꝛ cuicūqꝫ accidunt ptes ꝯſtituentes aliqd eidem accidit ꝯſtitutū ex eis. Finaliter tāgit aliā rōnē permenidis qua volebat ꝙ eſſet tantū vnū ens ⁊ imobile: ⁊ illā reprobat: qꝛ tunc illud ens eēt corpus: vel ꝙ̄ eſſet corpus diuiſibile: vel idiuiſi/bile. ſi idiuiſibile: ꝙ̄ tantū vnū eēt ⁊ nō mlta qḋ eſt iā reprobatū. Si diuiſibile: ꝙ̄ erit pceſſus in infinitum. vel erit ſtatus ad aliqua indiuiſibi/lia quod eſt impoſſibile.

Alia rō permē/nidis.

q **Ueritur** tertio vtꝝ ſubſtātia mā/lis ſecluſa quātitate ſit diuiſibilis? ¶ Et arguit pmo ꝙ nō: qꝛ cui nō ꝯuenit ſubiectū alicui⁹ paſſionis illi nō ꝯuenit ppria paſſio illi⁹ ſubiecti: ſꝫ materie ſic accepte nō ꝯuenit q̄ntitas. ꝙ̄ nec ei ꝯuenit diuiſi/bilitas cuꝫ diuiſibilitas ſit paſſio quantitatis. ¶ 2ª ſic. oē p ſe diuiſibile hꝫ ptē ⁊ ptē. ſꝫ mā ſe/cluſa quātitate nō hꝫ partē ⁊ ptē: igit. qꝛ vl ille ptes eēnt ex̄ ſe vel itra ſe. ſꝫ nullū eſt dicēduꝫ: qꝛ ex̄ ⁊ intra ſunt paſſiōes q̄ntitatis ⁊ loci vt hē/tur. j. celi ⁊ mūdi. ¶ Tertio ſic. illḋ qḋ ſe ſm ſe nō eſt qd: neqꝫ q̄le: neqꝫ q̄ntū: nō eſt diuiſibile ī ptes. ſed mā nō eſt qd: neqꝫ q̄le: neqꝫ q̄ntum. vt pꝫ Ariſto. 7. methaphi. igit. ¶ Quarto ſic dic̄ Ariſto. 3. phiſico. tractatu de īfinito. ꝙ ſi īfinitū eēt ex̄ magnitudinē eēt idiuiſibile: ꝙ̄ qcqd ē di/uiſibile erit diuiſibile per magnitudinē. ſꝫ mā ſecluſa q̄ntitate nō hꝫ magnitudinē ꝙ̄ nō eſt di/uiſibilis ſecluſa quātitate. ¶ Quīto ſic. ſi ſic ſe/queret ꝙ ꝯtinuū poſſet eē diuiſuꝫ in oēs ſuas ptes qḋ eſt falſum. ꝯña pꝫ qꝛ ſi de facto ſepetur mā a quātitate ⁊ ipſa hēat ptes cū nulla ſit alte/ri ꝯtinua tūc q̄libet eſt ab alia diuiſa. ꝙ̄ ꝯtinuuꝫ poſſet eſſe diuiſuꝫ actu in oēs ſuas ptes. ¶ In oppoſitū arguit: qꝛ nullū diuiſibile pōt fieri in diuiſibile. ſꝫ ſba mālis eſt diſibil': ꝙ̄ ſecluſa ol q̄n/titate adhuc erit diſibilis cū q̄ntitas non det ta/les ptes ipſi materie. In qōne erūt tres articli.

Subſtā/tia ma/terialis/ſecluſa/quātita/te an ſit/diuiſi/bilis.

Quantū ad primū ſciendū eſt pmo ꝙ p intellectu qōnis ſupponit pri/mo ꝙ ſubſtātia mālis pōt capi dupliciter. vno mō pro ſubſtātia ſeu toto cōpoſito ſubſtantiali ꝙ̄ eſt ex mā ⁊ forma. alio mō pro altera parte cōpoſi/ti tm̄. ſ. pro ipſa materia q̄ recipit formā. ¶ Se/cūdo ſupponit ꝙ hec propoſitio ſubſtātia mate/rialis ſecluſa quātitate eſt diuiſibilis pōt habē triplicē ſenſum ſicut alie ppoſitōes de ablatiuo abſoluto q̄ ſubordināt trib⁹ ypotheticis. ſ. cō/ditionali: cāli: ⁊ tpali: iō hꝫ triplicē ſenſuꝫ. ſ. cō/ditionalē: cauſalē: ⁊ tpaleꝫ. vñ ſi ſit ꝯditionalis eſt vera: ⁊ de ea ſic mouet qō. ſi cālis aut tpalis ſic ipſa eſt falſa: ⁊ ſic nō mouetur qō. ¶ Tertio

Subſtā/tia ma/terialis/qt mo/dis ca/piatur.

ſupponitur

Diuisibilitas quotuplex ē.

supponit φ diuisibilitas est duplex. q̄daʒ est in ptes quātitatiuas: ⁊ talis est passio quātitatis ⁊ nulli alteri ꝯuenit nisi per quātitatē. ⁊ sicut quātitas dr̄ de aliq̄ per accn̄s. ita ⁊ talis diuisibilitas. ⁊ talē nō hʒ mā̄ seclusa quātitate. Alia est diuisibilitas in ptes s̄bales ⁊ entitatiuas quaꝝ quelibʒ ē ens. ⁊ tūc dico φ talis est passio entis hn̄tis partes: ⁊ talis bn̄ ꝯuenit materie seclusa q̄̄titate. vn̄ imaginor φ si q̄̄titas separeť ab aliq̄ ligno φ illud lignū tot ptes hēret quot hēret si quātitas sibi ihereret: nā ipsa quātitas nō dat tali ligno φ hēat ptes: bn̄ tn̄ dat sibi φ ptes ei⁹ sunt quāte sicut albedo dat parieti esse album.

Notabile de obiecto mālī.

Sciendū est scd̄o φ si sola subātia mālis eēt: ipsa hēret partē extra partē vt lʒ eẍ respicit ptes subātiales ip̄i⁹ materie: lʒ nō vt respicit ptes loci circūscribentis. Et dico φ vna ps distaret ab alia distātia entitatiua imo qn̄ aliq̄ s̄ba mālis rarefit vna ps materie magis distat ab alia q̄ꝫ pri⁹ ⁊ tūc remota q̄ꝫtitate adhuc ps distaret a pte distātia p̄n̄tialitatis. n̄ā si talis quātitas separeť aut rarefieret p⁹ sepationē ⁊ post rarefactionē notū ē φ nō oporteret illā materiā ꝯdēpsari: imo ptes adhuc distarēt post: distātia p̄n̄tialitatis cōparādo ēt ad vbi. Etiā notū est φ si deus separet quātitateʒ a me adhuc caput distaret à pede distātia p̄n̄tialitatis ⁊ entitatiua. ❡ Itē ex vno pugillo terre fiūt decē ignis vtrobiqʒ manet eadē mā̄ ita φ in illis decē pugillis nō est nisi mā̄ que erat in vno pugillo terre: ⁊ h̄ nō pōt eē nisi per rarefactionē illaꝝ partiū materie que erāt ꝯdēpsate. ⁊ tn̄ notū est φ in illis decē pugillis ignis ptes materie magis distāt q̄ꝫ qn̄ erāt ꝯdēpsate in terra. ⁊ si deus separet quātitatē ab illis deceʒ pugillis ignis. ille ptes adhuc magis distarent distātia p̄n̄tialitatis q̄ꝫ ꝯdempsate in vno pugillo terre. ❡ Itē notū est φ si de⁹ separet quātitateʒ a me adhuc eēt alia portio materie in capite q̄ꝫ in pede vl' digito: iō ex istis pōt clare patere φ tales ptes materie nō sumunť à quātitate q̄ est vnū accn̄s cū in aliqb⁹ possit esse eadē materia ⁊ eedē ptes materie vbi nō erit eadē quātitas. vt pʒ qn̄ ex vno pugillo terre fiunt decē pugilli ignis vbi manet eadē materia ⁊ eedē ptes materie: ⁊ tn̄ non est equalis extensio. ❡ Aduerte tn̄ φ aliqua distinguunť adinuiceʒ dupl'r. vno mō ꝺm situm ⁊ locū sicut ignis ⁊ terra. alio mō entitatiue: ⁊ sic dico φ oīa quoꝝ entitates sunt diuerse sic distinguunť. ⁊ isto mō ptes materie dicunť esse distincte an̄ quātitatem ⁊ post: nam quātitas tribuit materie aliquā nouā entitateʒ saltē absolutā. ❡ Et per hoc soluiť istud argumētū: oē per se diuisibile hʒ ptē eẍ partē: sed eē hn̄s partē eẍ partē est quātūʒ ⁊ situatū: q: intra ⁊ eẍ sunt dr̄e quātitatis. R̄ndetur φ intra ⁊ eẍ p̄nt dicere distinctionē ⁊ distantiā ꝺm locū ⁊ situm ⁊ sic maior est falsa: vel p̄nt dicere distinctionē ꝺm entitateʒ: ⁊ sic bn̄ maior est vera. ❡ Aduerte vt dicūt aliq̄ φ si deus separaret quātitatē a ligno: ille ptes nō distarent adinuicē neqʒ vna eēt ꝓpe aliā cuʒ quātitas sit rō talis distātie vel ꝓpinquitatis: ⁊ h̄ videtur dicere Scotus in q̄rto di. 10. vbi dicit φ distātia ⁊ ꝓpinquitas nō inueniunť nisi in corpe vbi tota. ita φ duo vbi sunt fundamēta ꝓpinqua distātie ⁊ ꝓpinquitatis: ⁊ h̄ videť dicē buridan⁹ in p̄mo phisicorū.

adver

nota

Aliqua q̄t modis distinguūtur abinuicē.

Solutō istius argumē.

Diuisibile hʒ partem extra partem.

Alia difficultas de mā̄.

Sciēduʒ est tertio φ incidit adhuc talis difficultas vtrū mā̄ seclusa quātitate sit in loco ⁊ ēt sue ptes. ⁊ si sue ptes sint in loco vtrū vna sit in loco alteri⁹ vl' i alio. ❡ Pro cui⁹ solōne supponiť p̄io φ q̄tuor modis aliq̄d dr̄ esse in loco. vno mō dimēsionalr̄ occupatiue aut circūscriptiue qd̄ idē est ⁊ sic illud est in loco qd̄ sic ē in loco φ totū locatū corrñdet toti loco ⁊ q̄libet pars loci cuilibʒ pti locati ⁊ ecōuerso occupādo illa loca. ⁊ sic sola corpora sunt in loco nec Aristo. reputauit esse aliquē aliū locū. scd̄o mō aliq̄d est in loco diffinitiue siue determiāte ⁊ sic illud est in loco qd̄ sic est p̄sens alicui loco φ nō alteri ⁊ h̄ mō angel⁹ est in loco: q: sic est in celo φ nō in terra. 3⁹ mō aliq̄d est in loco nō q̄dē circūscriptiue aut diffinitiue: sed p̄n̄tialr̄. ⁊ sic illud est in loco qd̄ ē presens alicui loco nō tamē determinat sibi illū locuʒ cū simul ⁊ semel possit eē in diuersis locis. ⁊ hoc dupl'r. vno mō īmēsiue sic φ per suā imēsitatē infinitatē pōt simul ⁊ semel eē in diuersis locis cuiusmodi est deus: imo credo φ impossibile sit φ sit aliquis locus cui deus non sit presens. alio modo sacramētaliter. ⁊ sic illud est in loco quod est presens alicui loco sub aliquo signo sensibili sicut corpus christi in sacramento altaris quod potest esse in centū altaribus et etiam sub qualibʒ parte hostie. ❡ Scd̄o supponitur: φ ex tali distinctiōe potest rñderi per aliqua dicta. Primū sicut angelus qui nō est quātus est in loco diffinitiue et non circūscriptiue supposito φ sit in vniuerso: si tamē fieret extra vniuersum vbi locus non est tunc nō esset in loco diffinitiue: sic materia si fieret in vniuerso sine quātitate esset diffinitiue alicubi si autē fieret extra vniuersuʒ nusq̄ꝫ esset. Dicitur scd̄o φ materia seclusa quātitate eēt tūc alicubi p̄n̄tialiter ⁊ determiāte: q: tūc sic accepta est presens alicui loco determinato. Diciť tertio: φ vna ps materie non eēt intra nec extra aliā dimēsionaliter. Dicitur quarto: φ vna ps materie bn̄ eēt extra aliā p̄sentialr̄ ⁊ diffinitiue: q: ptes semp remanēt in eodē loco p̄sentialiter: nec ꝓpter separationē q̄ꝫtitatis mutanť a suis locis p̄sentialiter lʒ nō sint circūscriptiue sicut prius erant.

nota

Quot modis aliquid dicitur esse i loco.

Dicta ꝑ dctē distinctioni rñdēria.

Mie dif ficltates

Sciendum est 4° q adhuc incidut vi ifficultates. Prima vtz albedo vl alia qlitas sensibil possit ee sine quatitate sicut ipa materia. ¶ Rndeo breuiter q sic. cu sint duo accntia absoluta quoz vnum simplr no depedet ab alio lz hoc nalr fieri no possit sed solu per potetia diuina. ¶ Et si qs q'rat vtz talis albedo q sic eisset sine quatitate esset sensibilis. ¶ Rndeo q aliquid dr sensibile dupliciter. vno mo in potetia remota: z sic dico q illa albedo eet bn sensibilis in potetia remota: qz tunc vt sic no posset imutare visu nisi poneret in quatitate. vn qtitas est ro sine q talis albedo no pot imutare sensu. alio mo aliqd dr sensibile in potetia ppinq: puta qd no hz aliqd impedimentu ad imutandu sensu. z sic dico q illa albedo no esset sic senbilis in potetia ppinq: qz no est sub mo queniéti sub quo dz esse ad imutandu sensuz. ¶ Et si qs querat vtz illa albedo eet diuisibil vl idiuisibil. Rndeo q eet diuisibilis i potetia remota. sz no in poa ppinqua. vn lz sine qtitate hre partes graduales z integrantes eam. tn non posset diuidi in eas si ne qtitate z si poneret in qntitate esset diuisibilis in potentia ppinq. ¶ Et si quis qrat vtz tunc esset qlitas corpalis vel icorpalis. ¶ Rndeo q eet simplr corporalis: qz est determiata simplr pficere corp°: sz sm qd dr icorpalis seu incorporea: qz actu no est in corpe sic si sba corporea eet sine quatitate adhuc simplr diceret corporea: qz apta nata eet esse sub quatitate: lz sm qd diceret icorporea. Et si qs dicat vtz illa albedo sine quatitate esset spualis cu tuc no eet quata. Rndeo q no: qz lz no esset quata. adhuc tn nata esset esse sub quatitate. agelus aut vl forma spualis no sic nata est ee in quatitate vl sub quatitate. vn dico q si albedo eet sine qtitate de° non posset facere ea informare angeluz: qz nulla forma corporalis pt iformare spuale nec forma spualis corporale. Un de° no posset facere q scia vel sapientia alicui° informaret lapide. ¶ Et si qs qrat vtrum eet extesa. rndeo q no sz posset extedi. vn oe aliud a qntitate extendit per accidens: vel qz recipit quantitatez vel recipit i quantitate. Et hec de primo articulo.

Prima

Scda.

Tertia.

Quarta.

Quita.

Quantum ad secudu dubitat prio vtru toto qescete possint ei° ptes moueri. Pro cui° rnsioe supponit prio q totu capit dupliciter. vno mo cathegorematice. alio mo sincathegorematice de q satis alias visuz est in sumulis. ¶ Suppoit scdo q duplex e totu. s. omogeneu (s e eiusde ronis solo° suis ptib° vt aq z aer) alid e ethrogeneu qd. s. hz ptes diuersaru ronum: vt ho z equus. ¶ Tertio supponit q qdruplex est mot° ppe dict°. s. alterationis augmetatios: diminutio nis: z sm locu mutatios. z iste vltim° e duplex scz simplex z copositus. simplex diuidit in rectu z circulare. coposit° est q coponit ex recto z circulari sicut est mot° obliqu°. ¶ Quarto supponitur q totoz qda sunt facilis diuisionis. alia sunt difficilis diuisionis. ¶ His pmissis dr primo q possibile est ptes alicui° toti° moueri localiter ipo toto qescete z manete in eode loco: vt pz de sphera seu celo octauo: qd sm mentem Arist. erat vltimu z illd qtinue mouet sm suas ptes. nam qtinue vna ps aliud z aliud locat. et tn totu celu capiedo totu cathegorematice non aliud locat neqz ab alio locat q pri°. ¶ Et aduerte q aligd dr moueri localr duplr. vno mo ad locare. z sic sm mete Aristotelis ptes illius sphere moueri localr cu qtinue alid z aliud locent. Alio mo sm locari qd qtinet ab alio loco q pri°. z sic ille ptes sm metez Aristotelis non mouerent localr cu a nullo qtineant: tn sm mentem theologoz mouetur quo ad locare z locari qz ponut aliud celu imobile qd vocat celu empireu a quo alij oes qtinent. ¶ Dr scdo pbabiliter q si eet aliqd infinitu sm magnitudine illud no moueret. qz si deberet moueri no ponendo vacuu opteret q eet circulare qd est falsum qz infinitu no pot ee figuratu: nec p qns circulare cu no possit ee terminatu nec moueret motu recto: qz tuc acqreret aliu locu: z sic no eet infinitu. ¶ Tertio dr q si eet aliqd ens infinituz facilis diuisiois posset facilr vna pars moueri alia qescete. z tuc eet discotinuitas in partib°. ¶ Dr qrto q si eet aliqd totu omogeneu no facilis diuisiois vna ps no moueret sine alia sicut e lapis. ¶ S° dr q si eet aliqd ens ifinitu ethrogeneu vna ps posset moueri ab alia hnte alia dispositione motu alteratiois: qz ps frigida posset calefieri a pte calida z rarefieri z calida frigefieri z qdepsari a frigida. sicut vna ps carnis infecta inficit alia: z hoc pot fieri toto qescete. Similr si media ps aeris existetis inter duos rarefieret z alia codempsaret tuc qlibet ps illi° moueret: z tn totum non mutaret locum.

Totoz diuisio

Aligd moueri localr qt modis dr.

nota

Dubitatur scdo q adhuc circa modu noticiaz qrit vtru ex vna noticia posset fieri alia. Rndeo q de h sut duo modi dicedi qda dicut q nulla noticia incoplexa fit ex alia qd pbat: qz h fieret p aliquaz qnam. sz qna no est nisi alicui° copleri ad coplexuz puta pmisse ad qclusione: io noticia icoplexa no pot fieri ex alia icoplexa. Alius e modus dicedi verior q vna noticia icoplexa fit ex alia qz aliq est noticia icoplexa itellectiua: z illa no fit nisi ex noticia sensitiua pori: igr. ¶ Aduerte tn q h est sane itelligedum. na noticia itellectiua qua i hco de albedine no fit ex noticia sensitiua calr sic: q ab ea causet. sed solu fit ex ea ministerialiter z

Utrum ex vna noticia possit fieri alia

totu qt modis capitur

Mot° ppe dictus e q druplex

liter et occasionaliter. si cum hoc fiat quod noticia sensitiua albedinis possit partialiter causare noticiam intellectiuam sui. ¶ Dicitur secundo: quod vna noticia incomplexa fit ex alia incomplexa modo abstractiuo: vt ex conceptu albi quo indistincte representat albedinem et subiectum non discernendo inter ea: et postea intellectus videt quod illud mutatur in nigrum tunc percipit diuersitatem et tunc ab illo conceptu confuso abstrahit conceptus simplices quorum vnus est albedinis distincte a subiecto alius est subiecti distincti ab albedine. et sic intellectus potest abstrahere multociens conceptus distinctos a conceptibus confusis. Et si quis dicat vtrum ille conceptus albi sit complexus vel incomplexus: respondeo sicut dictum est in logica. quod intrinsece est incomplexus: quia si esset complexus esset compositus ex conceptu distincto albedinis et conceptu distincto subiecti. sed hoc non: quia adhuc tales non sunt formati. Dicitur etiam aliqui quod vna noticia fit ex alia elicitiue: vt ex noticia sensitiua lupi quam habet ouis elicit noticiam inimicicie. sed istud non est verum vt videtur dicere Scotus in primo. Unde si essent due oues quarum vna esset similis lupo in omnibus accidentibus sensibilibus: puta colore: figura: situ: motu: alia fugeret illam sic figuratam sicut fugit lupum. et hoc solum prouenit ex talibus accidentibus sensibilibus mouentibus appetitum sensitiuum ad sic fugiendum et sic videtur de mixtis. De noticia complexa nullus dubitat quin vna fiat ex alia sicut noticia adhesiua conclusionis fit ex noticia adhesiua premissarum.

Dubium de accidente absoluto. **Dubitatur** tertio quare philosophi negauerunt accidens absolutum posse esse sine subiecto. Respondeo quod non fuit propter hoc quod subiectum sit de essentia accidentis. quia tunc ex eis constitueretur ens per se quod est falsum: quia ex subiecto et accidente non constituitur nisi ens per accidens. Nec etiam fuit ex eo quod de essentia accidentis absoluti fuerit inherentia quia nullus respectus est de essentia absoluti: quia tunc esset absolutum et non absolutum. Sed ideo negauerunt. quia dixerunt quod subiectum habet aliquam causalitatem respectu accidentis modo dixerunt quod causa prima non potest causare effectum secunde cause sine secunda causa que non potest causare accidens sine subiecto et hoc loquendo de ordine naturali causarum: ideo sine ista causa secunda in ordine sue causalitatis posita negauerunt accidens esse et per consequens esse sine subiecto. Et si quis querat quid contingit de accente respectiuo. dico quod respectus est essentialiter habitudo inter duo extrema. et ideo sicut tollere terminum ad quem ipsius respectus est destruere respectum ita etiam tollere illud cuius est respectus. s. fundamentum vel subiectum est destruere respectum: ideo sequitur quod accidens respectiuum non: quia est accidens necessario requirit subiectum vel fundamentum: sed quia est respectus seu accidens respectiuum quod necessario est inter duo extrema. ¶ Et si quis vlterius querat si accidens absolutum sicut est caliditas esset sine subiecto per potentiam diuinam possit ne producere aliam caliditatem in subiecto. Respondeo quod si talis caliditas sit in quantitate et sub modo quantitatiuo: tunc dico quod sic. Et dico notanter si esset in quantitate: quia si non: non possit: cum quantitas sit ratio sine qua talia accidentia sensibilia non agunt. Dicitur notanter sub modo quantitatiuo. gratia si esset sub modo non quantitatiuo sicut corpus christi in sacramento non calefaceret dato etiam quod esset quanta. Unde esse sub modo quantitatiuo est quando aliquod quantum coniungitur adeo quod totum ab aliquo toto et pars illius a parte alterius. Sed esse sub modo non quantitatiuo est quando aliquod quantum est presens alicui toti et cuilibet parti. et quelibet pars toti et cuilibet parti. vt corpus christi in sacramento est presens toti hostie et totum cuilibet parti et quelibet pars cuilibet parti.

Conclusio de diuisibilitate sub ratione partes. **Quantum** ad tertium articulum sit conclusio responsalis. subiectum mobile seculusa quantitate est diuisibilis in partes subiectales et hec conclusio satis relinquitur probata in secundo articulo. ¶ Ad rationes dicitur quod earum solutiones etiam videntur clare in primo articulo.

¶ Sequitur tertius.

Reprobatio opinionum antiquorum pluriorum de principiis rerum naturalium. Sicut autem phisici dicunt duo modi ponendi sunt hi. quidam enim vnum facientes quod est corpus subiectum aut tertium aliquid aut aliquid quod est igne quidem densius aere autem subtilius

Istud est secundum capitulum huius tractatus in quo philosophus reprobat opinionem antiquorum philosophorum naturaliter loquentium de principiis rerum naturalium. Et diuiditur in tres partes in prima recitat aliquorum conclusiones. Prima de numero naturaliter loquentium: quidam dixerunt esse vnum principium materiale rerum naturalium. et istorum quidam dicunt illud esse aerem: quidam ignem. et quidam aquam. aliqui dicunt quoddam corpus medium inter ignem et aerem densius igne et rarius aere. Et isti dicunt res generari ex isto principio per raritatem et densitatem illius principii ita quod si fit densum tendit ad terram. si rarum ad aquam: si rarius ad aerem: si rarissimum ad ignem. Et dicunt isti quod rarum et densum sunt principia formalia rerum naturalium et sunt contraria adinuicem: ita quod sicut plato ponebat duo contraria. s. magnum et paruum ita isti rarum et densum. sed in hoc differebant: quia plato ponebat magnum et paruum esse principia materialia et ponebat ydeam esse principium formale. ¶ Sed isti econuerso ponunt: quia dicunt illa duo. s. rarum et densum esse principia formalia: et tantum ponunt vnum principium materiale.

Prima conclusio philosophus dictas opiniones reprobans. ¶ Secunda conclusio. quidam philosophi dixerunt res generari ex eo quod contraria segregantur per intellectum ex vno confuso chaos sicut fuit anarimandros.

Secunda conclusio. ¶ Et in ista opinione conueniunt multi ponentes tantum vnum principium. Et etiam multi ponentes multa principia sicut empedocles et anaxagoras. et ponit duas differentias inter empedoclem et anaxagoram. Prima empedocles ponebat mundum infinities generari et infinities corrumpi propter congregationem et separationem principiorum rerum naturalium ab vno confuso chaos: et anaxagoras dicebat mundum semel generari et nunquam postea corrumpi. ¶ Secunda differentia: quia anaxagoras posuit infinitas partes eiusdem

Differentia inter empedoclem et anaxagoram.

rationis esse principia. sed empedocles solum posuit quatuor elementa esse principia. ¶ In scda parte narrat opinionē anaxagore ꝛ tāgit fundamēta eius ꝑꝑ que vr̄ opinari infinita esse pncipia: ꝛ res gn̄ari p segregationē illoꝝ principioꝝ. Primū fūdamētū est qꝛ cōis opio oiuȝ phoꝝ est. ꝙ ex nihilo nihil fit. Scdm̄ ē ꝙ oia ꝯ/ria fiunt ex alterutris ꝛ intendit talē ɔclusionē. Oē qđ fit aut fit ex ente: aut ex nō ente. non ex nō ente p primū fundamētū: ḡ ex ente. ꝛ p ꝯn̄s res prius habebāt esse q̄ fieret. Cōsequēter tāgit solutionē duaꝝ q̄stionū que fiebant ab anaxagora. Prima est cū res que fiunt ex alia sunt in illa re q̄re nō apparent nobis esse in illa. rn̄/det anaxagoras ꝙ h̄ est ꝑpter paruitatē earuȝ. ¶ Ex quo infert phus ꝙ illi dicebāt oia oī mi/sceri ex eo ꝙ dē ex oī videbant fieri. ¶ Scda q̄/stio cū in aqua sit aq̄ aer ꝛ caro q̄re illud magis vocaᵗ aq̄ vel aer vel caro. respōdet ꝙ qn̄ in illa mixtura plres sūt partes aeris q̄ aq̄ vocaᵗ aer ꝛ qn̄ plres ptes aque vocaᵗ aq̄. ¶ In tertia pte reprobat anaxagorā ꝛ intēdit aliq̄s ɔclusiōes. Prima. pricipia rerū naturaliū nō sunt infinita. pbat duab' rōnibus. Pria: qꝛ si essent infinita ipsa essent ignota. ꝛ si sint ignota res nāles erūt ignote. ꝛ p ꝯn̄s pibit scīa rerū nāliū. pbat primā ꝯn̄tiā: qꝛ infinitū ɓm ꝙ infinituȝ est ignotū. ¶ Scdā ꝯn̄am pbat. qꝛ arbitramur cognoscere cōpositū cū cognoscimus ex qb' ꝛ quantis sit. Scda rō quātecūq; magnitudinis cōtingit totū esse tāte magnitudinis ɔtigit esse partes: sed impossibile est totū esse ɓm quantū cūq; magnitudinē et paruitatē. ḡ etiā impossibile est partes eius esse quantascūq; ꝛ p ꝯn̄s nō sunt infinite. minorē pbat qꝛ nō ɔtingit animal aut plātā eē q̄ntūcūq; h̄ȝ magnitudinē aut puitatē. ¶ Scda ɔclusio nō qdlȝ ē in q̄libet sic dixit anaxagoras volēs ꝙ reȝ fieri nō est aliđ q̄ ipsā segregari ab aliq̄ i q̄ pexistebat. pbat ɔclusionē. qꝛ oē corpus finitū p ablatione finiti tandem ɔsumiᵗ. sed q̄libet caro est finita. ḡ p ablatiōnē partiū tandē ɔsumitur. Et per ꝯn̄s deueniēt ad h̄ ꝙ in aliq̄ non erit amplius caro ꝛ sic q̄dlȝ nō erit i q̄lȝ. Et ɔfirmaᵗ. qꝛ segregeᵗ caro ex aq̄ q̄ facto caro remanēs i aq̄ est mior q̄ pri' Et sic tantū poterit segregari ꝙ nihil remanebit de carne aut sequeᵗ pcessus in infinitū qđ vtrūq; dr̄bat p incōueniēti. ¶ Tertia ɔclusio. nō quodlibȝ pōt segregari ex q̄libȝ. pbat trib' rōnib'. Pro pria supponit ꝙ necesse est oē corpus fieri min' p ablationē alicui' ab eo. Scdo supponit ꝙ ɓm anaxagorā q̄ntitas carnis est determiata i magnitudie ꝛ paruitate. ¶ His suppositis sic arguit. dabilis est minima caro per scdam suppositionē ſȝ ex minimo nihil pōt segregari: qꝛ tūc fieret min' minimo qđ est impossibile. ḡ nō q̄lslibet pt segregari ex q̄libet. ¶ Scda rō: si q̄libet posse segregari a q̄libet sequerenᵗ duo incōueniētia. Primū ꝙ in corpo rib' finitis eēt infinita caro ꝛ infinitus sanguis. ¶ Scdm ꝙ in corpe essent infinities infinita qđ est irronabile. ¶ Tertia rō pro qua pmittit aliqua. pmo ꝙ dictū anaxagore. s. ꝙ oia nūq̄ fuit segregata erat verū circa passiōes: qꝛ passiones sunt iseparabiles. Scdo format taleȝ rōne: si oia eēnt mixta tūc colores ꝛ ꝟtus eēnt mixti cum suis sbis: qđ est impossibile: igit. Ex quo isert ꝙ intellect' volēs oia segregare: q̄rit impossibile. ¶ Quarta ɔclo: nā oē qđ fit fit ex sibi sili scdm spēm qꝛ lateres fiunt ex luto: ꝛ dom' ex pariete lapidib' ꝛ lignis. ¶ Ex q̄ infert ꝙ meli' est ponere pncipia rerū nāliū esse finita sic posuit empedocles q̄ ponē ipsa eē infinita: sic posuit iste anaxagoras. ¶ Circa tertiū moueᵗ talis qđ.

Queritur vtrum oia entia nālia sint determiata ad maximū: ꝛ ad minimū. ¶ Et pmo arguiᵗ ꝙ nō. qꝛ nō est dabilis minim' ignis ḡ nec maximus. ancedēs pꝫ: qꝛ ignis est totū omogeneū ꝛ est diuisibilis in ptes semp diuisibiles q̄rū q̄libet est ignis. Scda pars pꝫ: qꝛ detur maximus ignis ꝛ apponaᵗ sibi stupa vel cōburet ipaȝ vel nō si cōburet fiat maior. si nō: ḡ agens nāle approximatū passo ꝛ nō ipeditūȝ debite dispositō nō ageret qđ est falsuȝ. ¶ Arguiᵗ scdo sic. non est dabilis minima caro nec maxim' hō: ḡ etia nālia nō sunt determiata ad maximū ꝛ ad minimū. Pria pars pbatur: qꝛ deᵗ minima caro q̄ possit per se subsistere. q̄ritur vtrū sit diuisibilis vel idiuisibilis. Nō indiuisibilis: qꝛ oē corpus est diuisibile. Si diuisibilis sequiᵗ ꝙ non erat minima cū q̄libet pars per quā diuidiᵗ sit minor. Scda pars ancedētis pꝫ: qꝛ quocūq; hōie dato: ipse pōt calefieri ꝛ pinguefieri. ꝛ per ꝯn̄s fit maior. ¶ Arguiᵗ tertio sic. si deᵗ maximus hō qui pōt esse ipse pōt pcuti ab aliq̄ ꝛ ex pcussione poterit inflari ꝛ poterit eē maior: ꝛ p ꝯn̄s nō erat maxim' hō. ¶ Arguiᵗ q̄rto: numer': motus: tps: tarditas velocitas: sunt entia naturalia: ꝛ tn̄ nō sunt determiata ad maximū. Patet pmo de numero qꝛ nūerus augmētabilis ē infinitū per appositionē vnitatū. Scdo patet de motu ꝛ de tpe: qꝛ phs octauo huius vult ꝙ tps ꝛ motus sint ꝑpetua: ita ꝙ nec ceperūt nec desinēt eē. Patet tertio de velocitate: qꝛ mediū pōt in infinitū subtiliari: ꝛ rarefieri. ergo mot' pōt in infinitū velocitari. tȝ ꝯn̄tia: qꝛ ɓm phm velocitas motus sequiᵗ raritatē ꝛ densitatē medij. ergo si mediū pōt in infinitū rarefieri mot' poterit in infinitū velocitari. ¶ Arguiᵗ q̄nto sic. magnitudo est res nālis ꝛ tn̄ nō est determiata ad minimū cū ois magnitudo sit diuisibilis in infinitum.

infinitū. ¶ In oppositū arguitur auctē phī in tertio dicētis φ impossibile est aīal aut plātā eē quātācūqꝫ hꝫ magnitudinē. dicit etiā .2. de aīa. φ oīum natura ɔstantiū est determinat⁹ terminus magnitudinis ꝛ augmēti. In ista questione sicut in ceteris erunt tres articuli.

Alique distinctiones p declaratione terminorum questionis.

Quantum ad p^m sciendū est pmo φ pro declaratiōe terminoꝝ qōnis pmittende sunt aliquę distinctiōes. qꝛū. ¶ Prima est: duplicia sunt entia nālia. qdam sunt aīata: vt hō: leo: plāta. Et ista sunt triplicia ſm φ triplex est aīa. Quedā sunt aīata aīa rōnali: vt hō. Quedā aīa sensitiua vt leo. ꝛ qdāꝫ aīa vegetatiua vt plāta seu arbor. Alia sunt inaīata que nō hñt aīaꝫ. vt ignis: aqua lapis. ¶ Scđa distinctio entiū nāliū. Quedā sunt omogenea quoꝝ partes sunt eiusdē rōis cū toto: ita φ nomen totius pdicaf de qlibet partiū illarum: vt aqua: aer. Alia sunt etherogenea quoꝝ partes sunt alterius rōnis a toto sic φ nomē totius nō pdicatur de ipsis ptibus. vt hō: equus.

Entium nālium diuisio pes.

¶ Tertia distinctio maximū pōt exponi duplr sicut ꝛ qlibet alius suplatiuus. vno mō negatiue ꝛ sic idē est φ magnū quo nihil est mai⁹. Alio mō affirmatiue. ꝛ sic idē est φ magnū ꝛ quolibet alio mai⁹.

Maximū qt modis exponi.

¶ Quarta distinctio maximoꝝ. qꝛdam pōt imaginari maximū simplr quo nihil ē maius. ꝛ oī alio maius siue illud sit eiusdꝫ rōnis cū illo siue nō. Aliud pōt imaginari maximuꝫ in gn̄e quo nihil est maius in tali gn̄e: vt hō vł equus.

Maximum ē triplex.

¶ Quīta distinctio triplex est maximū. s. ſm multitudinē: vt nūerus ſm intēsionē sic est qlitas. ꝛ ſm extensiōē sic est qtitas.

Maximū eē dabile qt modis intelligitur.

¶ Sexta distinctio maximū eē dabile pōt intelligi duplr. vno mō φ de facto detᵉ: ꝛ sic est illud φ īter oīa de facto existētia est maximuꝫ quo nihil est mai⁹ vel magnū ꝛ oī alio mai⁹. Alio mō pōt intelligi de possibili: ꝛ hꝫ duplr. vno mō de possibili simplr. ꝛ sic illud est maximū qꝫ p nullam potētiā pōt hēre alius maius. Alio mō de possibili hꝫ naturā. ꝛ sic illud est maximū qꝫ nō pōt per potētiā alicui⁹ agētis nālis hēre aliud mai⁹ se. ¶ His pmissis dꝫ pmo φ dabile ē maximū de facto posito φ tot⁹ mūdus sit aliqd vnū: tūc mūdus de facto est maxim⁹. Si vō nō sit aliqd vnū sed multa. tūc vltia sphera. i. vltimū celuꝫ est maximū exponēdo maximū taꝫ affirmatiue φ negatiue. Dicit scđo φ dabile est maximum corpus possibile per naturā qꝛ non est possibile per nām aliqꝫ corp⁹ esse maius vltia sphera.

An sit dabilis maxim⁹ hō.

Sciendum est 2° φ de corpib⁹ etherogeneis aīatis ponitur talis dubitatio. Utrū sit dabilis maxim⁹ hō. Rñdeo ꝛ dico φ hoc pōt intelligi duplr. vno mō de facto. alio mō de possibili. De facto rñdeo φ dabilis est maximus hō saltem exponēdo negatiue: qꝛ dabilis est hō magnus quo non est alius hō maior si de possibili hoc est duplr. Uno mō per nām sic vꝫ φ possit esse magnus hō ꝛ p naturam non possit esse maior. ꝛ de hoc diuersificantur doctores.

Opio de maiori dat nūerus

¶ Dicunt enim aliqui φ nō: quia dato illo homine potest adhuc rarefieri p caliditatem naturalem. posset etiā impinguari ꝛ percuti. sic φ per talem percussionem inflaretur: ꝛ sic fieret maior. ¶ Alij dicunt φ est dabilis maximus homo per naturam. s. quo nō pōt esse maior ſm illam naturaꝫ. ita φ dato tali homine non posset augmentari augmētatione ppie dicta que sit quando conuertitur plus de nutrimento in substantiaꝫ aliti φ fuerit deperditum. ꝛ tali augmentatione non potest augmentari talis homo. qꝛ omne agens ꝛ augmētans proprie dictum requirit certaꝫ ꝛ determinatam quātitatem etiam in passo. ideo licet talis impinguetur vel inflertur vel aliqualr rarefiat: tamen non augmentabitur augmentatione proprie dicta. Uel potest dici ꝛ melius φ talis non rarefieret neqꝫ pinguefieret neqꝫ inflaretur: ꝛ hoc natura nō permittente: ꝛ similiter dicatur de alijs animalibus. ꝛ hoc videtur velle Aristoteles. 2. de anima vbi dicit φ omnium natura cōstantium positus est certus terminus augmenti. que auctoritas proprie intelligitur de animatis.

Quot modis intelligitur hominem terminatum ad maximum.

¶ Aduerte tñ φ hominem esse determinatum ad maximum potest intelligi duplr. Uno mō quia de necessitate habet illud. ꝛ sic deus dicitur esse determinatus ad esse: qꝛ necessario est. ꝛ isto modo homo neqꝫ aliquod aliud animal est determinatum ad maximum. qꝛ nullum est necessario ita magnū: quin possit esse minus. Alio modo dicitur determinari ad aliud: qꝛ non pōt esse sine illo. ꝛ sic ignis dicit determinatus ad caliditatē. qꝛ naturaliter non potest esse sine illa: ꝛ isto mō homo nō est determinat⁹ ad maximū. quia potest eē sine tali magnitudine: cum possit esse minor. Alio mō hō dicitur determinari ad maximū: eo φ est dare certam magnitudinem quam non potest excedere: nec etiam aliquid de sua specie. Et sic credo φ intelligebat Aristoteles φ naturalia saltē animata sunt determinata ad maximum. quia dabilis est aliqua quantitas quam nullus homo potest excedere saltem naturaliter. quia est dare certam magnitudinem quam potest attingere: ꝛ non potest eam excedere. ꝛ de hoc est dubium: vt iam factum est.

Utrum sit dabilis maximus ignis.

Sciendū est tertio φ de omogeneis ē talis difficultas vtrū sit dabilis maximus ignis. ¶ Rñdeo φ hꝫ pōt intelligi dupliciter. Uno modo de facto: et sic dico φ est dabilis maximus ignis. Et hoc exponē

do lꝫ maximus tā affirmatiue ꝗ̄ negatiue: vt ignis elementaris est oī alio igne maioꝛ ⁊ nullus est ignis maioꝛ eo. Alio mō de possibili ⁊ hoc dupl'r. vno mō de possibili p̄ naturā ⁊ sic dico ꝙ h̄ pōt itelligi dupl'r. q: vel agens naturale pōt tali igni applicare aliqđ cōbustibile vel nō. si possit dico ꝙ nō est dabilis maxim⁹ ignis possibilis p̄ naturā: q: tūc talis augmētaret̄ p̄ applicatio/nē cōbustibilis. vel nō pōt sibi applicare cōbu/stibile sicut foꝛte igni elemētari cui nō vꝫ posse applicari cōbustibile virtute agētis nālis: ⁊ tūc dico ꝙ bn̄ ē dabilis maxim⁹ ignis possibilis p̄ naturā. i. q̄ virtutus agentis nālis nō pōt aug/mētari. Alio mō de possibili simpl'r seu p̄ poten/tiam diuinā. ⁊ sic dico ꝓbabil'r ꝙ nō est dabilis maxim⁹ ignis: imo quātocūqꝫ dato pt̄ fieri ma/ioꝛ p̄ potentiā diuinā. q: sibi pt̄ applicare cōbu/stibile. quo facto. vel cōburet illud vel nō. nō est dicēdū ꝙ nō: q: mirabile essꝫ ꝙ paru⁹ ignis cō/bureret stupā: ⁊ nō magn⁹ ignis. Si vero cōbu/rat: ḡ erit maioꝛ ꝗ̄ pri⁹ ⁊ h̄ vr̄ velle aristoteles in scđo de aīa: vbi dicit ꝙ ignis p̄ applicationē cōbustibilis est augmētabilis in ifinitū. ¶ Di/cunt tn̄ aliqui oppositū. ⁊ ꝙ ignis non cōbure/ret: q: nō est sub determiata quātitate ad agen/dum. mō oē agens requirit determiatam quā/titatem in se ad agendum: ⁊ etiam in passo.

Sciendū est 4° ꝙ est maximo ƀm mltitudinē dꝫ ꝙ ē dabilis maxi/mus nūerus de facto: sed nō est dabilis de pos/sibili p̄ naturā: q: q̄cūqꝫ nūero dato pōt adhuc fieri maioꝛ per diuisionē cōtinui. nec ē dabilis maximus nūerus simpl'r possibilis q: quacūqꝫ multitudine data deus pōt adhuc creare aliqđ ens de nouo: tūc erit maioꝛ multitudo ꝗ̄ pus.

quomō ð maximo daſ nūerus

Sꝫ de maxīo ƀm intēsionē seu qualitatē respō/detur ꝓbabiliter cū scoto in tertia distinctio. 13. ꝙ dabilis est maxima q̄litas. tam de facto ꝗ̄ de possibili q: dabilis est gratia aīe xp̄i que est q̄li/tas: q̄ nō pōt dari maioꝛ. q: est maxia ⁊ sūma: vt ipse ibi ꝓbat. imaginaſ eni ꝙ gratia aīe chri/sti fuit ita magna ꝙ de⁹ nō potuisset facere ma/ioꝛē. ⁊ satis ꝯformiter posset dici de aliq̄ alia q̄/litate coꝛpali: vt de albedine ita ꝙ vult ibi h̄ᵉ ꝙ ḡtia aīe xp̄i nō est vnibilis cū q̄cūqꝫ alio gra/dū gratie. Et dico eni ꝙ si sue rōnes ibi conclu/dant de q̄litate pmanēte. etiā viꝫ ꝙ ꝯcludant de magnitudine ⁊ cōtinuo: puta ꝙ eēt dabilis ma/xima magnitudo qua de⁹ nō possꝫ facere maio/rē idō caute respondēdum est in hac materia. q: fere omnes doctoꝛes sunt ꝯtra eum. ¶ Sꝫ si qs contra hoc arguat quia data illa qualitate ma/xima puta gratia. deus potest facere adhuc vnā aliam gratiam ⁊ illā vnire cum gratia anime christi: quo facto gratia anime xp̄i erit maioꝛ ꝗ̄ prius. Respondeo ꝙ nō est vnibilis cū aliqua alia gratia: q: ipsa est in termino: idō nō pōt vni/ri cū aliq̄ alia. Cōtra oīa idiuidua eiusdē ratio/nis sunt vnibilia adinuicē. ḡ q̄libet gr̄a erit vni/bilis cū alia gr̄a. Rn̄deo ꝙ añs est veꝝ: si vnū illoꝝ nō sit in termino: q: si sit nō poterit vniri. ¶ Ex q̄ vr̄ seq̄ ꝙ vnibilitas nō est passio gr̄e ƀꝫ se capte: sed gr̄e nō exītis i terīo. Dico et̄ ꝙ da/to ꝙ vnibilitas eēt passio gr̄e ƀm se capte nō tn̄ sequitur ꝙ possit vniri cū alio gradu gr̄e. q: ipsa est incōpossibilis cū quocūqꝫ alio gradu imo si itelligatur alius gradus sibi addi: erit incōpos/sibilitas. ¶ Ex quo seq̄tur ꝙ aliquod finitū in/telligibile repugnat alii finito itelligibili. Et hec de primo articulo. Quantum ad secūdum.

opinio Scoti ð maxio ƀꝫ intentionē vl q̄litatē

Dubitatur primo vtrū infinitū ƀꝫ ꝙ ifinitū sit nobis ignotum ⁊ vtrū ad cognitionē cōpositi necesse sit cogno/scere ex qb⁹ ⁊ quotis fiat. Et vtrū oē coꝛp⁹ finitū per ablationē finiti tādē ꝯsumat̄. ¶ Pro soluti/one p̄me ptis supponit̄ ꝙ ifinitū pōt capi dupli/citer: scꝫ sincathegoꝛematice ⁊ cathegoꝛemati/ce. si sincathegoꝛematice hoc ē dupl'r. Uno mō vt attribuit̄ magnitudini. ⁊ tūc dupl'r accipit̄. Uno mō vt tātū valet sicut h̄ cōplexū aliq̄tū: ⁊ nō tn̄ q̄n mai⁹: ⁊ sic ꝯcedit̄ ista: ifinitū pōdus soꝛ/tes pōt poꝛtare. i. aliquātū ⁊ non tn̄ q̄n maius. Alio mō vt tātū valet sicut aliq̄tū ⁊ q̄libet mai⁹ ⁊ sic nō ꝯcedit̄ ista: ifinitū pōdus soꝛtes pōt poꝛ/tare. Alio mō accipit̄ ifinitū vt attribuit̄ multi/tudini. ⁊ h̄ dupl'r. vno mō vt tn̄ valet sicut hoc cōplexū duo: tria: q̄tuoꝛ: p̄cedēdo ad ifinitū. ⁊ sic ꝯcedit̄ ista: ifinite ptes sunt in ꝯtinuo. Alio mō vt tātū valet sicut aliq̄t ⁊ nō tot q̄n plura. ⁊ sic non ꝯcedit̄ ista: infinite sunt ptes in ꝯtinuo. q: a sensus est: aliquot ⁊ nō tot q̄n plures: ⁊ de h̄ am/ple visum est in summul'. Si cathegoꝛematice sumat̄: hoc ē dupl'r scꝫ in actu ⁊ in poā. in actu pōt imaginari q̄drupl'r: scꝫ ƀm v̄tutē quo nō pt̄ eē maius in entitate: vt de⁹. Alio mō ƀm inten/sionē vt si eēt aliq̄ q̄litas q̄ h̄ret ifinitos gradus pfectiōales. Alio mō ƀm extēsionē: ⁊ est idē ꝙ res extēsa nō termiata neqꝫ nata terminari. Alio mō ƀm multitudinē: ⁊ tūc idē est ꝙ multitudo. cui⁹ nō est dabil' vltima vnitas. ⁊ de istis nō q̄rit dubiū cū nullū tale videat̄ posse eē: excepto ifi/nito in v̄tute. Et si qs dicat: in ꝯtinuo est multi/tudo cui⁹ nō est dabilis vltima vnitas. ḡ dabile erit ifinitū in multitudine. Rn̄deo ꝙ nō est icō/ueniēs eē multitudinē ifinitā vnitatū nō sepa/rataꝝ abinuicē: tn̄ bn̄ eēt icōueniēs eē multitu/dinē ifinitā vnitatū ab inuicē separataꝝ. Sed i/finitū in pōa est illō de quo dicit Aristoteles. 3. phisicoꝝ qđ est cui⁹ q̄titatē accipientib⁹: idest q̄tūcūqꝫ accipiētib⁹: sp̄ est aliqđ extra sumē. ⁊ idō dꝫ infinitū in potētia: q: accipiēdo alteꝝ post al/terū qđ nō est nisi pars infiniti potētiaſ semp re/stat aliud

Infinitū quot modis capitur

Infinitum dupl'r attribuitur multitudini.

Quid ē infinitū in potētia.

notandū q̄ d̄ infinito

ftat aliud accipe:cum nõ fit deueniẽdũ ad vlti / Quare mã partẽ. Dicitur ẽt in potẽtia: q: esse suũ solũ dĩ in po habet eẽ in fieri:puta accipiẽdo partẽ post par tentia. tẽ. ⁊ de isto respõdet cũ scoto distinctione. 2. p:i/ mi: φ tale infinitũ potẽtiale est ignotũ:q: vnũ/ quodqȝ est cognoscibile ẽm φ est in actu. mo/ do esse talis infiniti inquãtuȝ est infinitũ:semp est in potẽtia:puta in accipiẽdo partẽ post ptez. dico tamẽ φ nõ est sic ignotuȝ φ sibi repugnet intelligi ab intellectu infinito. Dico scõo φ non põt cognosci ab aliquo intellectu cognoscẽnte ipm ẽm modũ sue infinitatis:qui modus infi/ nitatis est accipiẽdo alterũ post alteꝝ. modo in/ tellectus qui cognosceret hoc modo alterũ post alteꝝ:semp cognosceret aliqõ finitũ:q: partem infiniti potẽtialis. ⁊ credo φ aristoteles hoc vo/ lebat habere in textu φ infinitũ inquantũ infi/ nitum est ignotũ. i. φ infinitũ nõ põt cognosci ab intellectu cognoscẽte ipm ẽm modũ sue in/ finitatis. ¶ Ad scõam dubitationẽ respondeo φ ad pfecte cognoscẽndũ aliqõ totũ opoꝛtet co/ gnoscere oẽs eius partes:saltẽ principales ⁊ es/ sentiales totales. ¶ Et si quis dicat in aliquo toto puta in lapide sunt infinite partes que nõ possunt a nobis cognosci. Respõdeo φ ibi sũt ĩfinite partes eiusdem pportionis ⁊ ẽt infinite ptes partiales essentiales:cuȝ quelibet talis pe eiusdẽ pportionis cõponat ex partiali materia ⁊ forma. Et de talibus dico φ ad cognoscẽndũ totum:nõ opȝ oẽs tales cognoscere quo ad cõ/ ceptus pprios:sed sufficit eas cognoscere quo ad cõceptus specificos ⁊ cões. ¶ Ad tertiã du/ bitationẽ dĩ φ si ɔtinuũ diuidat in ptes eiusdẽ quãtitatis nõ cõicãtes:tandẽ cõsumet. i. deue/ nietur ad vltimã partẽ que nõ amplius diuisi/ bilis est in aliã partẽ eiusdẽ quãtitatis. sed si di/ uidat p ptes eiusdẽ pportiõis nũqȝ cõsumet. i. nũqȝ deueniet ad vltimã ptẽ eiusdẽ pportiõis.

Dubitatur scõo vtrũ ista maxia quã asseruerũt anaxagoras et empedocles:⁊ fere oẽs phi. s. φ ex nihilo nihil fit. sit vera:⁊ an repugnet vitati fidei. Pro cui⁹ solutiõe supponẽdũ est φ apud phos antiquos ⁊ Aristotelez iste due ppõnes. s. ex nihilo nihil fit:⁊ ex aliq̃ aliqd fit. fuerũt coiter ɔcesse ⁊ repu/ tate tanqȝ vere ⁊ euidẽtes. vñ Aristoteles i hoc pmo declarat eas dicẽs:φ hec ppõ:ex hoc fit' h̃ equalet huic:h̃ fit aliqd. q̃re ista:ex nihilo nihil fit equalet huic:nihil fit aliqd qõ est impossibile Etiã est de mẽte Auerroys in plogo tertij phisi cop:vbi dicit φ cũ hõ fuerit assuetus credẽ ser/ mones falsos a pueritia erit illi ɔsuetudo abne/ gandi veritatẽ manifestã:sicut accidit illis q̃ di/ cũt φ ex nihilo aliqd fit. Et sic ɔueniũt oẽs phi φ ex nihilo nihil fit. ⁊ φ oẽ qõ fit. fit ex aliquo. ¶ Aduerte tñ φ lȝ ista de rigore logices:ex ni/ hilo nihil fit. equaleat isti:ex quolȝ aliqd fit:q̃ ẽ falsa:q: oẽ qõ fit. fit nãliter ex determinata mã ⁊ ab agẽte determinato. tñ phs cepit eã in isto sensu. vt equalet isti:nihil fit ex nihilo seu loco isti⁹:ex nõ ente nõ fit aliqd:q̃ ɔcederet nãr. tñ supnãliter ex nihilo fit aliqd. Jõ ẽm fidẽ aliter rñdet p:o quo supponit p:imo φ aliqd pduci ex nihilo põt dupl'r itelligi. vno mõ vt ly nihil opponit actuali exñtie:⁊ sic illud pducit ex ni/ hilo qõ nec ipm nec aliqd sui exiflebat ante sui pductionẽ. Alio mõ vt ly nihil opponit oĩ posi/ tiuo. ⁊ sic illud pducit ex nihilo qõ nec ipȝ nec aliqd sui est aliqd positiuũ ante sui pductionẽ ita φ ipm ⁊ qõlȝ sui erat puꝝ nihil anteqȝ pdu/ ceret. ita φ nec hẽbat eẽ cognitũ nec esse reale. ¶ Scõo supponit:φ cuiuslibet rei põt itelligi duplex eẽ. s. eẽ cognitũ qõ hȝ eẽ ab eterno i mẽ te diuina ⁊ eẽ reale qõ habȝ qñ ad eẽ pducit:⁊ istud diuidit in esse eẽntie ⁊ eẽ exñtie. nec ẽ ima ginandũ aliqõ aliud eẽ qditatiuũ distinctũ ab ipis. qõ multi scotizãtes ponunt. ¶ Tertio sup ponit:φ duplex est pductio scȝ nãlis q̃ fit i vir/ tute agẽtis nãlis:vt gñatio ⁊ coꝛruptio. Alia ẽ supnãlis que tñ fit in virtute agẽtis supnãlis: vt creatio ⁊ annihilatio. His suppositis dĩ p:i/ mo:φ accipiẽdo nihil vt opponit ɔdictoꝛie oĩ positiuo:sic ex nihilo fit:nec potẽtia nãli nec su/ pernãli:q: in oĩ factiõe neceẽ est φ passum vl' ali/ qd sui ante sui factionẽ hẽat aliqõ eẽ positiuuȝ vel reale vl' cognitũ. ¶ Dĩ scõo:φ accipiendo nihil vt opponit actuali exñtie:sic ex nihilo ali/ qd fit:factionẽ supnãli. ⁊ h̃ mõ itelligẽdo mari mam:puta φ ex nihilo aliquid fit:ipa est vera: nec ɔdicit veritati fidei. ¶ Dĩ tertio:φ aliqd põt pduci:lȝ nõ creari de oĩno nihil:idest ñ de/ aliq̃. ita φ nullũ eẽ hñerit:nec reale nec cogni/ tum. q: creatura pducit in mẽte diuina in esse cognito de oĩno nihil. nec ẽ imaginãdũ vt aliq putãt φ eẽ possibile rei:pcedat eẽ cognituȝ. q: a eẽ cognitũ rei:est oĩno pmũ esse. eẽ tñ cognitũ ⁊ eẽ possibile sunt idẽ realr:lȝ distinguant foꝛ/ malr:q: illud pduci in eẽ cognito:nõ est creari q: creare ẽm Scotũ est de nihilo aliqd pducere in effectũ:idest i eẽ reali. ¶ Sed dicet aliquis an phi ɔcessissẽt aliqd fieri de nihilo. ¶ Rñdet Scot⁹. 2. snīaꝝ:qõne. 1. φ aliqd pduci de nihi lo põt itelligi dupl'r. vno mõ vt ly de dicit oꝛdi/ nem durationis:ita φ ẽm tps hñerit pus nõ eẽ ⁊ sic nunqȝ ɔcederẽt phi:q: saltẽ in oĩ factione vbi nõ eẽ duratiõe pcedit eẽ:dicerẽt requiri ne cessario mãm siue sbm factionis. Alio mõ vt ly de:dicit oꝛdinẽ nãe. ⁊ sic ɔcederẽt φ ex oĩno ni hil aliqd fieret. Nã Auicẽna. 6. metaphi. conce dit φ pma itelligẽtia pducit scõam:⁊ scõa ter/ tiam ⁊ sic deinceps. ⁊ in tali pductiõe nihil ipi us pducti pexistebat qõ eẽt aliqd eius tanquã

Marginal notes: Quo in tellig it phs istã ex nihi lo nihil fit. — Cuiusli bet rei duplex eẽ intel ligitur. — Produ ctio est duplex. — soluti o secũde dubita tionis. — Solutõ ftie du bitatõis — Dubiũ de ista ex nihi lo nihil fit. — Aliõ du bius de nihilo. — Aliqd ex nihi lo pdu ci. quot modis i telligit ẽȝ Sco.

subiectū: vel tanq̄ pars. ideo ponunt ipsi hoc nō aliquid fieri de nihilo: puta q̄n illa ppositō de: dicit o:dinē nature ⁊ nō o:dinē durationis.

Dubitat 3° vtrū oīa entia nālia sint determiata ad minimū. Pro cuius solutiōe suppono q̄ minimū ƀm magnitudinē pōt dupl'r ꝯsiderari. vno mō inq̄tū est qđ dam ens nāle. i. habēs q̄litates naturales. Alio mō inq̄tū est q̄ntum. Hoc supposito dr̄ q̄ libet totū etherogeneū est determinatū ad minimū: vl' saltē ad maximā q̄ntitatē quā nō pōt hēre: qꝛ qđ libꝫ tale dꝫ hēre partes diuersarū rōnum q̄ non possunt ſuari sub q̄cūq̄ q̄ntitate. ¶ Et si q̄s dicat: det mīm° hō qui possit eē: ille pōt ꝯdēpsari p corpus frigidum: ꝑ non erit mio:. Rn̄det q̄ tenendo q̄ sit dabilis minimus hō q̄ natura nō pmitteret cōdēpsari: imo citi° corrūpef. ppter hoc q̄ fo:ma ⁊ materia determināt sibi q̄ntitatem ad hoc q̄ tale patiaf. Aliq̄ qui tenent q̄ nō est dabilis mīmus hō: diceret q̄ condēsaret: ⁊ q̄ nō esset dabilis mīmus hō. lꝫ bn̄ sit dare maximā q̄ntitatē quā hō nō pt hēre. ¶ Dr̄ scđo: q̄ est dabilis mínima miltitudo: qꝛ nō pt dari multitudo mino: numero binario. Sed de mīmo i magnitudīe: rn̄deo q̄ nō ē dabilis mīma magnitudo imo quacūq̄ data dabilis est mino:. Ita q̄ ista est concedenda oī magnitudine data: dabilis est mino:: qꝛ quacūq̄ magnitudine data vel est diuisibilis vel indiuisibilis. nō īdiuisibilis: qꝛ ex seipa ⁊ vna alia fieret magnitudo maio:. qđ nō eēt si eēt īdiuisibilis. si diuisibil': ꝑ nō erat mio:. cū ptes eius sint mio:es. ¶ Et si q̄s dicat: q̄ aristoteles dicit i textu q̄ dabilis est mīma caro: ⁊ p ꝯñs dabilis est mínima magnitudo. ¶ Respōdeo q̄ hō nō dicit de mēte ppria: sꝫ assumebat hoc tanq̄ cōcessum ab anaragoza: quo facto arguebat ꝯ eū pbando q̄ nō q̄libet segregaref a q̄libet: qꝛ a tali minimo nihil esset segregādū. vl' eēt dare mīm° mīmo. ¶ Et si q̄s dicat: pt dari ita parua caro: q̄ si diuidat imediate co:rūpef a circūdāte: igif. illa erit mīma. Respōdeo q̄ q̄cq̄d sit de antecedente nego ꝯñaꝫ: qꝛ dato q̄ co:rūpaf a circūdante: posset tñ ꝯseruari a deo. ibi ēt circūstās posset sic dispōi q̄ nō co:rūperet. posset ēt co:rūpi: carne tali remanēte. ¶ Sꝫ ð mínimo ƀm intētionē seu q̄litatē. respōdeo q̄ nō est dare mīmū in q̄litatib° diuisibilib°. vt non ē dāda mīma albedo nec mīma caliditas: qꝛ q̄cūq̄ data dabilis est mino:: cuꝫ sit diuisibilis. ¶ Et si quis dicat: potest dari albedo ita parua q̄ n̄ plus poterit videri: igif illa erit mīma. ¶ Respōdeo q̄ nō sequif. Nam lꝫ sit dabilis mīma q̄ntū ad actū imutandi sensum: nō tñ q̄ntum ad actū essendi. ¶ Et si ꝯ hoc arguaf: quecunq̄ pars albedis detur: ipsa pōt in toto cum aliis ptibus cooperari ad imutanduꝫ sensuꝫ. ꝑ non est dabil' mínima quo ad hō qđ est imutare sensum. ¶ Rn̄deo q̄ aliq̄ ps albedis dr̄ sensibilis ⁊ imutare sensum dupl'r. Uno mō in vtute. hoc est q̄ ipa in toto pōt coopari cū alia ad imutādū sensum. ⁊ sic dico q̄ non est dabilis sic mínima in vtute. Alio mō in actiōe: hō est si ipa seo:sum eēt. ipa nō posset imutare. ⁊ sic dabil' ē mínima. ⁊ hō vr̄ eē de mēte Scoti. 2. sniaꝝ: distinctiōe. ij. ⁊. q. ix. ¶ Dicūt tñ aliq̄ q̄ non est dare mínimū qđ seo:suꝫ posset sentiri. qđ pbāt: ⁊ volo q̄ a lōge videaf paries alb°: ⁊ q̄ sint grana milij seminata ꝯ illū parietē valde ppinq̄ nō se tangētia: ꝯstat q̄ tu nō iudicabis illū parietem eē albū sed nigrū vel fuscū. qđ nō eēt nisi videres illa grana milij: q̄n̄uis seo:suꝫ existāt. Et si il la grana diuiderenf in centesimas ptes ad hoc obscurarēt illū parietē. qđ nō eēt nisi viderētur. Aduerte tñ q̄ lꝫ illa grana milij videātur. nō tñ distincte: qa visus nō pōt iudicare vnū granuꝫ distinctū ab alio. ¶ Dicūt isti q̄ hoc nō obstante nō est dare minimū qđ seo:sum possit sentiri distincte: qꝛ illa grana vel cētesime ptes imutabant visuꝫ. ergo erāt alicui° intētiōis ⁊ vtutis ergo vna ps sine aliis pōt videri: lꝫ fo:te paruꝫ videatur. ¶ Et hec de scđo articulo.

Quantū ad tertiū articulū sit ꝯclo rn̄salis. entia nālia etherogenea sunt determinata ad maximū ⁊ ad mínimuꝫ lꝫ de omogeneis sit dubiū. ⁊ hō fuit ꝯñsuꝫ in pͥ articlo. ¶ Ad argumēta añ opp̄ᵐ: patēt solutōes in duob° primis articulis. ¶ Segtur textus.

O Mnes igitur contraria faciūt pͥncipia ⁊ dicentes q̄ vnum sit omne ⁊ immobile.

I Ste est secūdus tractat° in quo phs determinat de pncipiis reꝝ nāliū ƀm ppriaꝫ opionē. Et diuidit in tria capla. In pͥmo oñdit q̄ illa sunt pͥn° reꝝ nāliū. Et diuiditur in duas ptes. In pͥma itēdit talē ꝯclōnē. Pͥn° reꝝ nāliū sunt ꝯria. pbat dupl'r. Primo aucte oium antiq̄rū: qꝛ oēs antiq̄ dicūt pͥn° eē ꝯtraria vñ antiq̄ posuerūt calidū ⁊ frigidū sicut illi qui posuerūt oīa eē vnū ens: ⁊ sic ƀm istos illa que erāt vnū ƀm rōnē: erāt plura ƀm sensum aliqui raꝝ ⁊ dēpsuꝫ: aliq̄ plenū ⁊ vacuū: sicut Democritus. aliq̄ magnū ⁊ paruū: sicut Plato. aliqui sursum ⁊ deo:sum: ante ⁊ retro. aliq̄ rectū ⁊ circulare. Rōne sic pbat. q̄cunq̄ sic se hn̄t q̄ nō fiunt ex aliis nec ex alterutris: ⁊ q̄ oīa fiūt ex ipsis: sunt p͠a pn°. sed p͠a ꝯria sunt hmōi: ergo pͥma ꝯria sunt prima pn°. ¶ Primā pteꝫ mino:is pbat. scꝫ q̄ p͠a ꝯria nō fiant ex aliis: qꝛ tunc nō eēnt prima. Scđaꝫ ptē pbat: puta q̄ nō fiāt ex alterutris: qꝛ vnū pͥū nō fit ex alio: cum nō sit natum

Minimū ƀm magnitudinē dupl'r ꝯ sideratur.

aristoteles quo modo intellexit dabilis esse minimū caro

Cōclu. de entibus nālibus.

Tractatus di uisio.

Conclusio ð pncipiis nālib°.

fit natũ eẽ pars alterius. ¶ Tertiã ptẽ pbat: puta q oĩa fiũt ex ipsis: qꝛ oẽ qḋ fit: fit ex ↄ̃rio aut ex medio qḋ est ↄ̃riũ vtriqꝫ extremoꝝ. ⁊ istud probat inductiue. Primo in simplicibus: qꝛ albus non fit ex musico nisi ſm accñs: inq̃tũ nigro accidit eẽ musicũ. sed albũ fit ex non albo p se ⁊ non ex quocũqꝫ nõ albo: sed ex nõ albo qḋ ẽ nigrum vel medio colore coloratũ: cũ solũ ipsum nigrũ vel medio colore coloratũ est in potentia ad eẽ albũ. Silr albũ nõ corrũpit in nõ musicũ nisi ſm accñs ſꝫ corrũpit in nõ albũ quod est nigrũ vel medio colore coloratũ. ⁊ silr dicat in aliis simplicib⁹. sed in cõpositis istud magis nos latet: eo q opposita cõpositoꝝ nõ sunt nobis nominata. vt oppositũ dom⁹ non est noĩatum sed possumus ipm noiare isto noĩe nõ ↄsonãs ⁊ tunc ↄsonans. i. cõpositũ fit ex nõ ↄsonãti ⁊ nõ ex q̃lꝫ nõ ↄsonanti. sed ex nõ ↄsonãti sibi opposito: ẽt corrũpit in nõ ↄsonans sibi oppositum.

Cõuenientia ⁊ dĩa antiquoꝝ circa principia.

¶ In scḋa pte ponit ↄuenientiã ⁊ dĩam antiquorum circa prin^a. Cõueniũt enĩ oẽs antiqui in hoc q ponunt prin^a eẽ ↄ̃ria. sed dĩnt qꝛ aliqui posuerũt calidũ ⁊ frigidũ eẽ prin^a ↄ̃ria ⁊ illi dixerunt principia eẽ priora ſm sensum. ¶ Alij posuerũt rarꝫ ⁊ densum. alij magnũ ⁊ paruum. alij litem ⁊ amiciciam. ⁊ illi dixerunt prima cõtraria eẽ prin^a ſm intellectũ. Et illi qui dixerũt principia esse priora ſm sensum dixerunt principia esse singularia: eo q sensus nõ est nisi singularium. ⁊ illi qui dixerũt prin^a eẽ priora ſꝫ intellectũ dixerunt illa eẽ vlia. ¶ Ex quibus infert q ratio est ipsius vlis: sensus vero particularis. Et ex isto textu volũt aliq̃ elicẽ q itell's nõ cognoscit singlaria: ſꝫ solũ vlia. ſꝫ male eliciũt: cũ auctas sic nõ itelligat. ⁊ cũ Aristo. nõ faciat: ibi nisi recitare opiones antiq̃ꝝ. ¶ Seqꝛ text⁹.

Consequens autem ⁊c.

Capitulum diuisio.

Istud est scḋm caplm hui⁹ tractat⁹ in q̃ aristoteles oñdit numeꝝ pncipioꝝ reꝝ nãliũ: ⁊ diuidit in q̃tuor ptes. In p^a ondit duas ↄcl'ones. Prima opꝫ dicẽ ſi pn^a rerũ nãliũ sint duo vl' tria aut q̃tuor aut plra. ¶ Secũda ipossibile est pn^a reꝝ nãliũ esse vnũ tantu qꝛ pn^a reꝝ nãliũ sunt ↄ̃ria ergo ipossibile est tm̃ esse vnũ: qꝛ ↄ̃ria nõ sunt vnũ. ¶ In secũda pte ponit talẽ ↄclõnẽ: pn^a reꝝ nãliũ nõ sunt infinita. qḋ pbat quatuor rõnib⁹.

Rõnes probantes principia rerum naturaliũ non esse infinita

¶ Prima ſi essent infinita: eẽnt ignota. ⁊ sic nlla res naturalis eẽt scibilis. qḋ est falsum. ¶ Scḋa rõ: in quolꝫ gñe est vna prima ↄtrarietas. sed illa prima ↄ̃rietas nõ hꝫ infinita ↄ̃ria: igit. ¶ Tertia rõ. illud qḋ põt fieri per finita magis ponendũ est fieri per finita q̃ per infinita. sed res nãles põt fieri per pn^a finita ergo magis ponendũ est eas fieri p finita q̃ per infinita. ¶ Et ex isto textu elicit ista auctoritas: frustra fit per plura qḋ põt fieri per pauciora. ¶ 4^a rõ non oĩa ↄ̃ria sunt pn^a: ergo non sunt infinita. añs pbat: qꝛ quedã ↄ̃ria fiunt ex alijs vt dulce ⁊ amaꝝ albũ ⁊ nigrũ. ꝙ ista nõ semp manẽt. ꝙ non sunt pn^a: qꝛ pn^a opꝫ sp manere. ¶ In 3ª parte intẽdit talẽ ↄclõnẽ pn^a nãlia nõ sunt tm̃ duo. pbat duabus rõnib⁹ ⁊ vno signo.

Auctoritas ex textu.

¶ Prima rõ oẽ qḋ fit nãliter: fit ex aliq̃ sbaliter. sed vnũ ↄtrariũ nõ fit ex alio sbaliter: ergo pꝛeter ↄ̃ria opꝫ ponere aliquid ex quo res tes prin fiant sbaliter: tanq̃ ex subiecto illoꝝ ↄ̃rioꝝ: ⁊ cipia nã per ↄñs erunt plura pn^a q̃ duo. ¶ Scḋa ratio lia non oportet pn^a rerum naturaliũ eẽ ↄ̃ria. ⁊ opꝫ aliq̃ tãtũ eẽ principia reꝝ naturaliũ nõ esse ↄtraria. sed ista duo. saluari non possunt ſi essent tantũ duo igitur.

Rõnes probantes principia nã

Prima pars maioris est nota. ⁊ scḋa pbatur: qꝛ substantie nihil est ↄtrarium. ⁊ tñ pn^a substãtie sunt substãtie: igitur nõ oĩa principia sunt ↄ̃ria. Silr ↄ̃ria habent fieri circa idẽ subiectuꝫ: ergo ſi illa contraria sint principia subiectũ erit principium: cũ subiectum sit prius predicato. i. predicatũ sibi inhereet: sed subiectũ non est contrarium alicui: ergo aliq̃ pncipia nõ sunt cõtraria minorẽ probat pbe: qꝛ nullus põt saluare q pncipia nõ sunt ↄtraria. ⁊ rõnẽ pbantem q principia sunt ↄtraria que ponitur in caplo pcedenti nisi ponatur cũ ↄtrarijs tertiuꝫ principiũ ergo pꝛeter contraria est ponendum tertium principium. Signo probatur: quia oẽs antiqui pter contraria posuerũt tertiũ principium. Nã plato posuit ideã cũ istis principijs magnũ ⁊ paruum ⁊ alij cũ ↄtrarijs posuerũt aerẽ: vel aquã vel ignẽ. ergo signũ est q nõ sunt tm̃ duo principia reꝝ nãliũ. In quarta parte itẽdit talẽ cõclusionẽ. Principia reꝝ nãliũ nõ sunt plura tribus. pbat duab⁹ rõnib⁹. Prima rõ. qꝛ ad aliqḋ faciendũ sufficiẽs est vnũ pn^m cũ duob⁹ contrarijs. ergo principia nõ sunt plura tribus. quia ſi eẽnt quatuor eẽnt due ↄtrarietates eque pmo ⁊ per ↄñs duo subiecta hoꝝ ↄtrarioꝝ. qꝛ multiplicata ↄtrarietate: multiplicat subiectũ ⁊ econtra. qḋ est incõueniens. qꝛ tũc prin^a ↄtraria possent generari ex alterutris. Scḋa rõ. ſi pncipia essent plura trib⁹. tunc eẽnt plures prime ↄtrarietates. ↄñs est ipossibile. qꝛ prima ↄ̃rietas est in substantia: sed substantia est vnum genus. ꝙ sibi tantũ est vna ↄtrarietas. Et subdit q ista cõtraria nõ differunt gñe: sed solũ ſm prius ⁊ posterius. qꝛ sp in vno gñe est vna ↄ̃rietas. Oẽs enĩ ↄ̃rietates videnẽ reduci ad vnum.

Rõnes probantes principia naturalia tribus

Ueritur

vtrũ pn^a itrinseca reꝝ nãliũ sint ↄtraria. Arguit primo q nõ: qꝛ sunt substantie: et substãtie nihil est contrariũ: ꝙ. Arguit scḋo sic. si principia essent ↄ̃ria cũ nõ sint nisi tria. s. materia: forma: ⁊ puatio. oporteret vel q materia

Alia qḋ pncipia extrinseca rerũ naturaliũ.

ꝯriaret forme vel forma priuatiõi: nõ ꝑmũ: qꝛ materia eſt ſubiectũ ꝯrioꝝ: ſed ſubiecto ꝯrioꝝ nihil eſt ꝯrium. Non ſcðm: qꝛ priuatio eſt non ens: ſed non ens non ꝯriat̃ enti: igit̃. ¶ Tertio ſic: ſi priuatio ꝯriat̃ forme: vel ꝯriaret forme habende vel habite. nõ ſcðm: qꝛ priuatio ⁊ forma ſunt ſil' in eodẽ ſubiecto. nõ primũ: qꝛ terminꝰ ad quẽ corruptionis: eſt priuatio que ſil' ſtat cũ forma habẽda: igit̃. ¶ Quarto ſic ꝯria nõ poſſunt ſil' manere in aliquo: ſed principia intriſeca debent manere in principiato. alias nõ eẽnt principia intrinſeca: igit̃. ¶ Quinto ſic. nõ oia ꝯria debent eſſe in eodẽ ſubiecto: ꝰ nulla principia ſũt ꝯria. ⁊ ꝑ cõuerſionẽ ſimplicẽ nulla ꝯria ſunt principia: ſed hoc eſt falſuz. igitur. tenet cõſequẽtia: quia nullũ principiũ dꝫ eſſe poſteriꝰ. ſed qð eſt in ſubiecto eſt poſteriꝰ: igitur. ¶ In oppoſitu eſt philoſophus in textu. In queſtione erunt tres articuli.

Quantũ ad primum ſciendũ eſt primo ꝙ circa hunc textũ incidũt aliqũe difficultates. ¶ Prima quõ intelligitur ꝙ principia rerum naturaliũ ſunt ꝯria. ¶ Reſpondetur ꝙ ꝯrietas põt capi dupl'r. vno mõ large: ⁊ hoc tripl'r. Uno mõ pro repugnantia duarũ differentiarũ diuidentiũ aliquod genus ⁊ de tali intelligit̃ cũ dr̃ ꝙ in quolibet gñe eſt vna prima ꝯrietas. i. due differentie diuidẽtes primũ genus. ⁊ ſic principia rerum nãlium nõ ſunt cõtraria. Scðo capit̃ pro repugnantia duaꝝ formaꝝ ſimul ſe nõ ꝑmittentiũ in eodeꝫ ſbõ ſiue ſe expellãt actiõe ꝓpa ſiue nõ a tali ſbõ. ⁊ ſic albedo ⁊ nigredo ſunt ꝯria. ⁊ iſto mõ principia rerũ nãlium nõ ſunt ꝯria. Tertio nõ capit̃ pro repugnãtia priuationis ⁊ habitꝰ ſeu forme cuius eſt talis priuatio. ⁊ ſic ſe extendit ad priuatiue oppoſita: ⁊ iſto mõ principia ſũt ꝯria. Alio modo capitur ꝯrietas ꝓprie ſiue ſtricte pro repugnantia duaꝝ formaꝝ nõ ſe ꝑmittentium in eodẽ ſbõ a quo actione ꝓpria ſe expellunt. ⁊ ſic talis ꝯrietas inuenit̃ inter qualitates primas. puta inter caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ. humiditatẽ ⁊ ſiccitatẽ. ⁊ ita pꝫ qð ſi ꝯrarietas aſſignet̃ inter aliq̃ duo que nõ ſint q̃litates prime. eſt ſolũ ꝯrietas large capta. ¶ Et aduerte ꝙ ſm ſcotũ diſtĩctiõe. 28. primi priuatio capit̃ mltipl'r. vno mõ ꝓprie qñ aliquid caret eo qð natũ eſt hr̃e. ⁊ qñ opꝫ ⁊ vt opꝫ. vt ſi catulus poſt notuz diem non videret. tunc diceret̃ priuatꝰ viſu. ſcðo mõ quãdo aliquid caret illo qð natũ eſt habere. non tñ cum ꝑdictis ꝯditionibꝰ. ⁊ ſic catulus ante nonũ die diceret̃ ꝑuatꝰ viſu: quia nõ hꝫ viſuz quez natus eſt habet̃. Tertio modo qñ aliquid caret aliquo qð ſm ſe nõ eſt natũ habere: ſed ſm ſuũ genus. ⁊ ſic talpa diceret̃ ceca: non ꝙ ſm ſe ſit nata hr̃e viſũ: ſꝫ ſm ſuũ genꝰ puta hꝫ ꝙ ẽ aĩal.

Quõ intelligit̃ pricipia rerũ naturaliũ eẽ ꝯria.

Priuatõ quot modis capit̃ ſm Scotũ.

¶ Aduerte ẽt ꝙ ibidẽ dĩ ꝙ negatio ẽ duplex. i. ex genꝰ: q̃ ꝯdicit affirmatiõi. i. poſitiuo. ⁊ iſta vã eſt de quolibꝫ de quo falſa ẽ ſua affirmatio. ſiue de ente ſiue de nõ ente. ⁊ iſta ĩportat̃ ꝑ extremũ ꝯdictiõis: vt nõ lapis nõ hõ: ⁊ iſta penitus nihil cõnotat. Et dr̃ ex genꝰ. qꝛ dr̃ tã de ente q̃ȝ de nõ ente. Alia ẽ negatio in gñe q̃ ꝓſuppoſit genꝰ. i. poſitiuũ de quo dicat̃: ⁊ iſta forte ĩportat̃ ꝑ iſta vba differt. differẽs. aliud. iõ ñ cõcedit̃ iſta chimera dr̃a petro: qꝛ chimera nõ ẽ.

Quotuplex ẽ negatio ſm Scotũ.

Sciẽdũ eſt ſcðo ꝙ iſte due idefinite ſũt vere. Pricipia reꝝ nãliũ ſũt ꝯria. Pricipia reꝝ nãliũ nõ ſũt ꝯria. Nã mã nulli ꝯriat̃ cũ ſit ſubiectũ ꝯrioꝝ cui nihil eſt ꝯriũ: ⁊ ſic dmõſtratis materia ⁊ forma hec ſingularis negatiua ẽ vera: iſta pricipia nõ ſũt ꝯria. Sil'r demõſtratis forma ⁊ priuatiõe ſua hec ſingularis affirmatiua ẽ vera. iſta pricipia ſũt ꝯria. Et ſi q̃ratur an q̃libet priuatio cuilibꝫ forme ꝯriet̃ aut aliqua alicui: ⁊ aliq̃ alicui non. Rñdet̃ per duas diſtictiões. Pria. duplex ẽ forma: q̃dã eſt forma hñda q̃ nõdũ eſt in materia: ſed ẽ i potẽtia vt ſit in materia. Alia ẽ forma hita q̃ actualiter ẽ in materia. ⁊ tũc dr̃ ꝙ priuatio oppõitur forme hñde. Nã priuatio opponit̃ illi forme q̃ materia dr̃ eſſe priuata: ſed nõ dr̃ priuata niſi forma quã nõ hꝫ ⁊ qua nata eſt habere. iõ ſeq̃t̃ ꝙ priuatio nõ opponit̃ forme habite i materia. qꝛ tali forma nõ priuat̃ materia: ſꝫ forme habẽde. ¶ Scða diſtictio. triplex põt eẽ mutatio ſbſtantialis: quedã eſt acquiſitiua tñ: ⁊ eſt illa per quã aliqð poſitiuũ acquirit̃: nullo poſitiuo deꝑdito. Alia eſt deperditiua tñ: ⁊ eſt illa ꝑ quaꝫ aliqð poſitiuũ deꝑdit̃: nullo poſitiuo acquiſito. Alia ẽ acquiſitiua ⁊ deꝑditiua ſimul: ⁊ eſt illa ꝑ quã aliqð poſitiuũ acquirit̃: aliquo poſitiuo deꝑdito. ⁊ talis cõiter habet̃ in generationibꝰ naturalibus. ¶ Et aduerte ꝙ in qualibet mutatione ſubſtãtiali ſunt duo termini. ſ. terminꝰ a quo ⁊ terminꝰ ad quẽ. Uñ illud qð ꝑ aliquaꝫ mutationẽ acquiritur dĩ terminꝰ ad quẽ: ⁊ illð qð in tali mutatione deperditur dĩ terminus a quo. ¶ Et ex iſtis pꝫ ꝙ nõ quelibet priuatio contrariatur cuilibet forme. quia aliqua priuatio et aliqua forma poſſũt eſſe ſimul in eodẽ ſubiecto: immo priuatio ſolum contrariatur forme cuius eſt priuatio.

An iſte due idefinite principia reꝝ naturaliũ ꝛc. ſint vere.

Quotuplex ẽ forma.

Quotuplex ẽ mutatio ſubſtantialis.

Sciẽdũ ẽ tertio ꝙ circa hũc textũ icidũt aliq̃ difficultates. Pria quõ eſt ſaluabile ꝙ aliq ãtiq poſuerũt tñ vnũ prinꝰ: ⁊ cũ hꝫ poſuerũt ꝑncipia ꝯria. ¶ Rñdet̃ ꝙ ponẽtes tñ vnũ ꝑnᵐ dicũt tñ vnũ eẽ ens ſꝫ veritatẽ: ⁊ plura ſꝫ apparẽtiã. quãqdẽ apparẽtiã vocãt modũ entis. ideo in tali pluralitate apparẽtiaꝝ ponũt ꝯrietatẽ inter principia rerũ naturalium. ¶ Scða difficultas: quomõ eſt ſaluabile ꝙ ex ꝯrio

Alie difficultates circa textũ icidentes.

Scda difficultas quõ ex 2rijs fiat 2riũ.

ꝙ ex 2rio fiat 2riũ.cũ pncipia q̃ ſunt 2ria nõ fiant ex alterutrie. Rñdet ꝙ aliqd fieri ex alio pt intelligi mltiplr:ꝫ ꝙ ly ex pt capi mltiplr vno mõ vt ly ex denotat cam efficiẽtẽ.s. agẽs. Et ſic dico ꝙ oẽ qd fit:fit ex alio tanꝗ ex cã efficiẽte. q2 nihil eſt qd ex ſeipo pducat. Alio mõ ly ex pt denotare terim à q̃ diſtictũ à ſbo: queadmoduꝫ dicimꝰ ꝙ ex aere fit aq̃:⁊ ſic dico ꝙ vnũ 2riũ bene fit ex alio tanꝗ ex termino a quo.i.mutatio qua acqrit vnũ 2riũ.puta albũ hꝫ pro termino a quo nigrũ:⁊ ſic colo2 mediꝰ pōt fieri ex extremis colo2ibꝰ tanꝗ ex terminis.i.in mutatione q̃ acqrit aliqs colo2 mediꝰ vnꝰ extremꝰ colo2 pt eẽ terminꝰ a quo.i.illud à quo incipit tal' mutatio. Dico ẽt ꝙ pncipia iſta mõ ſiũt ex alterutriſ: vt fo2ma ex puatiõe tanꝗ ex termino à quo.vñ qñ acqrit fo2ma aque de nouo:mutatio qua acquirit hꝫ p terio à quo puationem illiꝰ fo2me. Ex q pꝫ ꝙ nõ opꝫ terim à quo mutatiõis eẽ p aliqd poſitiuũ ſʒ ſufficit ꝙ ſit aliqd puatiuũ ſeu aliq̃ negatio. 3ºmõ pt denotare ptẽ integralẽ ſeu eẽntialẽ. ⁊ iſto mõ vnũ 2riũ non fit ex alio:neqꝫ medij colo2es fiunt ex extremis: nec vnũ pnᵐ fit ex alio:cũ nullũ illo2 ſit ps integral' alteriꝰ. 4ºmõ pōt denotare ſbm in quo vel ex quo fit illũ qd fit. Et ſic dico ꝙ Ariſtoteles dixiſſet ꝙ oẽ qd fit:fit ex alio tanꝗ ex ſbo.i.oẽ qd fit pſupponit ſbm:⁊ h capiẽdo ſbm large vt ſe extẽdit ad mãm. Nã ſbm eã.oẽ qd fit vl' eſt accidẽs:vel fo2ma ſbalis:vel totũ cõpoſitũ.ſi accñs tũc pſupponit ſbm:q2 agẽs nãle nunꝗ poſſꝫ pducẽ aliqd accñs niſi ſbo pſuppoſito.ſi totũ cõpoſitũ tũc pſuppõit mãm tanꝗ ptẽ eẽntialem eiꝰ.ſi fo2a ſbalis tũc pſupponit ẽt mãm.⁊ ſic dicebat ꝙ oẽ qd fit:fit ex alio tanꝗ ex ſbo ſupple. qd nõ eſt aliud ꝗ ſbm pſupponẽ.⁊ ẽt illo modo vnũ principiũ bene fit ex alio:vt fo2ma ex materia. Et ſi qs dicat qñ ex aere fit aq̃:aq̃ nõ fit ex aere tanꝗ ex ſbo:cũ ſbm dẽat manẽ: ſed aer nõ manet. Dico ꝙ lʒ aer nõ maneat:tñ aliquid qd erat in illo puta mã manet:qd ſi nõ eẽt nunꝗ ex aere fieret aq̃:neqꝫ ex ſemine fructus.

Alie difficultates circa tertiũ.

Sciendũ eſt 4to ꝙ ad huc ſcidũt aliq̃ difficultates. Pꝛia eſt q̃ mõ pbi 2ceſſerũt illã ppõnẽ puta. oẽ qd fit:fit ex aliquo tanꝗ ex ſbo:cũ de oibꝰ nõ potuerunt facẽ iductionẽ. Rñdeo ꝙ illud eſt vnũ pnᵐ in ſcidẽtes pbia nãli:⁊ cognoſcit per inductionẽ ⁊ expientiam. Et dico ꝙ ad cognoſcẽdũ talia pncipia nõ opꝫ facẽ inductionẽ in oibꝰ:ſed ſufficit in aliqbus:⁊ ꝙ nõ appareat iſtantia.i.oppoſitũ in alijs: vt ad aſſentiendũ iſti:ois ignis eſt calidus:

Gñatio non opꝫ facere inductionẽ in oibꝰ: ſed ſufficit ⁊ creatõ in aliqbus.⁊ ꝙ nõ appareat inſtantia in alijs.

quõ differunt.

Secũda difficultas qño dfnt a ſe inuicẽ gñatio ⁊ creatio. Rñdeo ꝙ gñatio ſimplr dicta eſt mutatio qua de potẽtia materie pducit immediate noua ſba:ſed creatio eſt mutatio qua incipit eẽ ſimplr noua ſba ſine hoc ꝙ fiat de potentia materie. Ex quo ſequit ꝙ gñatio ⁊ creatio dupl'r dfnt. Pꝛimo q2 gñatio pſupponit ſubiectum ⁊ creatio nõ. Scdo.q2 in gñatione generans per prius nãl'r attingit mãm ꝗ fo2mam quã pducit:q2 pducit ipſam ſolũ de potẽtia materie. Per oppoſitũ in creatiõe.q2 lʒ fo2ma que creat fiat in ſubiecto2:tñ nõ fit de potẽtia ſubiecti:q2 creãs nõ prius attingit mãm ꝗ fo2mã. Ex quo pꝫ qd ſit fo2mã de potẽtia materie pduci.eſt eni pduci ab agẽte de potẽtia ſbi ſic ꝙ illa fo2ma depẽdeat ab illo ſbo:ſic ꝙ non poſſit eſſe ſine ſbo. Tertia difficultas quõ eſt ſaluabile ꝙ ex albo fiat muſicũ per accñs ⁊ nõ per ſe. cum tñ albũ ⁊ muſicũ poſſint eidẽ 2uenire ⁊ p eodẽ ſupponẽ. Rñdet breuiter ꝙ ad h ꝙ aliqd fiat ex alio per ſe:due 2ditões regrunt. Pꝛima ꝙ ſucceſſiue terminꝰ a quo ⁊ terminus ad quẽ poſſint eidẽ 2uenire. Scda:ꝙ nõ poſſint eidẽ 2uenire ſil. pp̄ter primũ dicit ꝙ nõ ex quocũqꝫ nõ albo p ſe fit nigrũ.q2 ex deo per ſe non fit nigrum:q2 nihil pōt eẽ ſucceſſiue deus ⁊ nigruꝫ. pp̄ter ſcdm dicit phus ꝙ ex muſico nõ fit per ſe album.quia idẽ poteſt ſimul eſſe album ⁊ muſicum. Et hec de primo articulo.

quot cõditiões regruntur ad h ꝙ aliqd fiat ex alio.

Quantũ ad ſecũdũ dubitat pmo vtrũ cuiuſlibet entis nãlis tñ ſint tria pncipia.ſ.mã:fo2ma:⁊ priuatio. Pꝛo cuiꝰ ſolutiõe ponũtur aliqñe diſtinctiões. Pꝛima duplex eſt pncipiũ rei nãlis.qddã eſt intrinſecum qd ingredit itrinſece 2ſõnẽ cõpoſiti:ſicut eſt mã ⁊ fo2ma. Aliud eſt extriſecũ qd nõ eſt de intrinſeca cõpoſitiõe entis nãlis:ſicut eſt cã efficiens ⁊ finalis:⁊ de iſtis extriſecis nõ loquitur ariſtoteles. Scda diſtictio.res nãlis quadruplicit accipit. Uno mõ pp̄rie:p2o re cõpoſita ex mã ⁊ fo2ma. Scdo p ipſa mã ⁊ fo2ma. Tertio p q̃litate 2ſequẽte aliqd iſto2 vel alicui iſto2 2ueniẽte. Quarto p opatione nãli aliquo2 iſto2uꝫ vt motꝰ d: res nãlis. Tertia diſtinctio. hec ppoſitio tñ ſunt tria pncipia re2 nãliũ pōt eẽ de ſbiecto excluſo:⁊ ſic eſt vera:vel pōt eẽ excluſiua: ⁊ hoc dupl'r.q2 vel pōt exponi gra pluralitatis ⁊ ſic 2cedit ad bonũ ſenſum:puta ꝙ tria ſũt principia re2 nãliũ diſtincta ſbm rõnes ſuas pncipiãdi.vñ rõ principiãdi materie:eſt pricipiare per modũ ſbi:⁊ rõ principiãdi fo2mę eſt pncipiare per modũ info2mãtis:ſed puatiõis per modũ termini ⁊ abiectiõis:iõ ſic exponit. tria ſunt pncipia re2 nãliũ:⁊ nõ ſunt plura ſupple diſtinctã ſpẽ ſbm rõnes principiãdi. alio mõ exponit gra alitetatis:⁊ ſic eſt falſa. Et ſi quis dicat priuatio eſt nõ ens:ꝗ nõ eſt principiũ rei nãlis. Rñdeo ꝙ priuatio eſt bene nõ ens. ideo

Quot ſunt pncipia entis nãl.

Res nãlis quot modis capitur.

nō pōt eē principiū rei genite quo ad esse: licet bene quo ad fieri. q: nunq̄ gn̄aret res nālis nisi mā pus nā p̄uaret forma illi⁹ rei genite. Dico scdō q̄ illud qd̄ est nō ens: bn̄ pt eē pn̄^m i rōne pncipiātis: sed nō in rōne causantis. iō lz p̄uatio sit pn̄^m: nō tn̄ est cā. ¶ Et si qs iterū dicat: infinite ptes sunt māe rei nālis quaꝝ q̄libet ē pncipiū rei nālis. Dico q̄ q̄libet ps māe est pncipium ptiale: ꝛ ex illis fit pn̄^m totale. Et si qs iterū dicat: i q̄lz aīato sunt duplices forme alteri⁹ rationis scz aīa ꝛ forma corporeitatis. Respōdeo ꝯcedēdo aīs ꝛ negando ꝯn̄am. q: ibi accipiuntur in genere ꝛ nō in spē vel in numero.

Utrum celuz sit ens nāle ꝛ phisicum.

Dubitatur secūdo vtrum celū sit ens nāle ꝛ phisicū: ꝛ vtrū accidētia sint cōposita ex mā ꝛ forma. Pro solutiōe pme ptis supponit q̄ phs hz istā maximā: mā est q̄ res pt eē ꝛ nō eē. Ex q̄ isert cū celū nō habeat talē pōam ad eē ꝛ nō eē q̄ est pōa ꝯdictiōis q̄ celū nō hz mām: ꝛ per ꝯn̄s dicit q̄ celū nō ē neq̄ gn̄abile neq̄ corruptibile. ꝛ p̄ ꝯn̄s dicit q̄ celum nō est ens nāle ꝛ phisicū. ¶ Et si qs arguat: celū mouet: ḡ hz māz. pz ꝯn̄a p̄ cū. 2° metha phisice. vbi dic̄ q̄ oē qd̄ mouet necē est hre materiā. Rn̄det Aristo. q̄ illud itelligit de illo qd̄ mouet motu gn̄atiōis ꝛ corruptiōis ꝛ nō motu locali: mō celū solū mouet motu locali. ¶ Alr tn̄ dr̄ sm̄ Scotū. distin. 14. scdī q̄ celū ē cōpositum ex mā ꝛ forma: ꝛ q̄ illa mā est eiusdez rōnis cum mā gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū. ¶ Ex q̄ isert q̄ nō est necāriū nec icorruptibile. imo q̄tum est ex nā sua est corruptibile: ꝛ q̄ est veꝝ ens nāle. Et si qs dicat q̄re ḡ nō corrūpit: cū hēat māz que est pn̄^m quo res pt nō eē. Rn̄det q̄ rō est q: forma celi nō hz ꝯriū nāle potēs vincē eam. iō nō pōt corrūpi ab agente nāli. ¶ Et si qs dicat vtrū celū posset ꝯuertere ignē in celuz: ꝛ gn̄are celū ex igne. sicut ignis ex aere pt gn̄are ignē.

Celū ex quo cōponitur hz Scotum.

¶ Rn̄deo q̄ nō: q: celū nō pōt alterare elemētum ad q̄litates ꝯueniētes tali corpi celesti. etiā forma celi tn̄ dn̄at sup̄ mām suā q̄ nō pōt recipere pegrinas ipressiōes: puta q̄litates alteratiuas: neq̄ p̄ ꝯn̄s corrūpi. Ad scdāz ptē dr̄ q̄ nullum accn̄s est qd̄ fit ex mā ꝛ forma cōpositum.

Alia q̄stio de celo.

¶ Et si qs dicat: accidētia gn̄ant ꝛ corrūpunt: ergo cōponūtur ex mā ꝛ forma cū oē gn̄abile ꝛ corruptibile cōponat ex mā ꝛ forma. Rn̄det q̄ accn̄a non corrūpunt neq̄ gn̄ant nisi sm̄ qd: ꝛ capiēdo gn̄ari ꝛ corrūpi large pro illo qd̄ de nouo icipit eē. vel pro illo qd̄ de nouo desinit esse. ¶ Dico ēt q̄ nō opz oē gn̄abile cōponi ex mā ꝛ fōa. q: ipa met fōa gn̄at: cū sit t'min⁹ gn̄atiōis ꝛ tn̄ non cōponitur ex materia ꝛ forma.

Utrū celū ꝛ elementa sint icorruptibilia.

Dubitatur tertio vtrū Aristoteles posuerit celū ꝛ elemēta esse codē mō incorruptibilia ꝛ vtrū sit necē pncipia manere sp̄. ¶ Pro solutiōe pme ptis est aduertēdū q̄ elemēta sm̄ phm̄ sunt sm̄ se tota incorruptibilia. vn̄ nūq̄ posuisset q̄ vnū totale elemētum eēt corruptibile. q: tūc periret tota machina posuit tn̄ q̄ elemētū pōt corrūpi sm̄ suas ptes. ꝛ posuit qd̄ elemētū hz mām. iō hz in se pn̄^m q̄ pōt nō eē ꝛ q̄ pōt eē tn̄ sm̄ se totū nunq̄ corrūpit. lz tn̄ nō sit rō formalis icorruptibilitatis in toto sicut nec in pte: tn̄ nulla est cā nālis corruptiua toti⁹ elemēti: iō dr̄ sm̄ se totū icorruptibile. sed celū dr̄ icorruptibile sm̄ eū. q: caret principio itriseco corruptiōis puta mā q̄ est pn̄^m intrinsecū quo res pōt nō eē. iō dicēt celū nō hre pn̄^m sue corruptiōis. nec itrinsecū nec extrinsecum: sed elemētū hz bn̄ pn̄^m intrinsecū sue corruptiōis: sed nō extrinsecū. ¶ Ad scdām ptem dr̄ q̄ duplicia sunt pncipia rei nālis. q̄dā sunt q̄ ad eē: sicut mā ꝛ forma. ꝛ de talib⁹ loq̄t Aristoteles in textu. aliud est quo ad fieri sicut est p̄uatio. ꝛ de isto nō itellexit Aristoteles: cū tale abijciat in gn̄atiōe. ¶ Dr̄ scdō q̄ ista de rigore sermonis est ꝯcedēda: sp̄ manēt pncipia reꝝ nāliū. cū ly pncipia suppōat ꝯfuse tm̄. et ista ē negāda: pncipia reꝝ nāliū sp̄ manēt. Aduerte tn̄ cum ly sp̄ aliqn̄ accipit pro eterno: ꝛ sic nulla illaꝝ est ꝯcedēda. lz tn̄ Aristoteles primā ꝯcedēt ꝛ forte scdām. Et hec de scdō articulo.

Rei nālis duplicia sūt pncipia

NOTA

Quantū ad 3^m sit ꝯclusio rn̄salis principia reꝝ nāliū sunt ꝯria vt pz i primo articulo. ¶ Ad rōnes. Ad pmā. scdāz. ꝛ tertiā patēt solutiōes. ¶ Ad q̄rtaz dr̄ q̄ principia itrinseca que sunt pncipia quo ad eē sic̄ mā ꝛ forma dn̄t manere in principiato non tn̄ opz pncipiū qd̄ solū est pncipiū quo ad fieri: sicut ē priuatio manere in pncipiato. ¶ Ad q̄ntā dicitur q̄ nō opz pncipiū simplr eē pmum: sed sufficit q̄ sit primū in suo gn̄e: vel q̄ sit primuz respectu illius cuius est principium.

Conclusio d̄ pncipijs rerū naturalium.

b Ic igit nos dicamus pmū de oi generatiōe aggrediētes. est eni sz naturā coīa pri⁹ dicere: ꝛ sic circa vnū quodq̄ pncipia speculari dicimus eniz fieri ex alio aliud: ꝛ ex altero alterum: aut simplicia dicentes aut composita.

Proponit de gn̄atione de eodem.

i Stud est tertiū caplm̄ in quo phs determinat de gn̄atōe: ꝛ pmo de generatione in cōi: postea determinat de gn̄atiōe diuersoꝝ corpoꝝ nāliū. Et pmo ad sciēdū dr̄iam māe ꝛ p̄uatiōis. ¶ Supponit primo q̄ cuz aliqd fit ex alio vel alteꝝ ex altero. qn̄q̄ termin⁹ a quo ꝛ termin⁹ ad quē sūt simplices: vt dicēdo hō fit music⁹ vl' dicēdo imusicū fit musicū. qn̄q̄ vero ambo sunt cōpositi. vt dicēdo hō imusic⁹ fit hō music⁹. qn̄q̄ vō vnus est simplex ꝛ alter cōposit⁹. vt dicēdo homo imusicus

Fieri a bus attribuit

mo imusicus fit musicus. ¶ Ex quo ifert q fie ri aliqn attribuit sbo r aliqn opposito. r dicit. q duplex est dria inf sbz r oppositu. pma qz op posito vtimur duob' modis loqndi. dicim'.n. q hoc fit hoc r q ex hoc fit hoc vt q imusicum fit musicu: r q ex imusico fit musicus. sed subo vtimur tm vno mo. vt q hoc fit hoc: r nō ex h fit hoc. dicim' eni q hō fit music': r nō dicim' q ex hoie fit musicus. Scda dria: qz post ipsum fieri sbm manet: sed nō manet oppositu. cu eniz hō est musicus: hō manet: sed cu imusicu factu est musicu: imusicu nō manet. ¶ Cōsequenter ponit aliqs pclusiones. Prima mā r priuatio sunt vnum numero: sed distinguunt spē. pbat tribus rōnib'. ¶ Prima qcunqz sunt vnu spē sunt eadē diffinitiōe. sed puatio r mā distiguu tur rōne. g nō sunt eadē spē. ¶ Scda rō. qcūqz sic se hnt q vnu manet altero nō manēte distin guunt rōne: sed mā r puatio sunt hmōi. pz qa cū ex hoie imusico fit music': mutatiōe fcā per manet hō: sz nō pmanet musicu: igif. ¶ Tertia rō. q est a signo: qz priuatiōe vtimur duob' mo dis loquēdi vt iam visuz est: r mā vtimur tātū vno modo loquēdi. dicimus eniz ex ere fieri sta tuam: ergo signū est q materia r priuatio disti guunt spē. ¶ Scda pclusio. in oi trāsmutatio ne aliquid subycif. pbat tribus rōnibus. Pri ma. oē quod fit: fit simplr vel sm quid: r vtrobi qz sbm est psuppositu. qz in transmutatiōe acci dētali requirif sbm: cum accidēs nō possit eē sine subiecto. ¶ Similiter in trāsmutatōe sub stantiali res naturalis nō pōt fieri naturalr ni si subiecto psupposito. ¶ Scdo pbat inducti ue: qz in illis que fiunt per transfigurationē: vt statua ex ere. ibi es erat psuppositum. et in illis que fiunt p appositionem vt cumulus lapiduz et in illis que fiunt p subtractionē: vt de lapide fit mercurius. r et in his que fiunt per alteratio nem. in quibus semper aliquid subycitur igif. ¶ Ex quo infert q cuiuslibet rei naturalis seu transmutationis naturalis sunt tria principia scz materia: forma: r priuatio qz illa sunt princi pia rei naturalis que necessario cōcurrūt ad eē vel fieri rei naturalis: sed ista sunt hmōi: igif. ¶ Tertia cōclusio. materia r forma sunt prin cipia per se rerum naturaliu. probat: qz illa sūt principia per se r nō sm accidēs quibus res na turales cōponunf sm suā substātiā. sz vnaqqz res naturalis cōponit ex materia r forma: igif ¶ Ex quo ifert q puatio dr pncipiu p accūs cū ex ipsa nō cōponat res nālis. ¶ Circa textum.

Aliqué conclusiones

Rationes pre dictam opinionem pbantes

Secunda conclusio

NOTA Quot sunt pncipia rei naturalis

NOTA An priuatio sit entitas realiter disticta a mā.

Uerū primo vtrū priuatio sit en titas realiter disticta ā mā. Et arguif primo q non: qz priuatio est nō ens: ergo nō ē entitas realiter distincta a ma teria r forma. Itē si priuatio esset entitas: esset substantia vel accidēs. sed nullū illoz videf eē igitur. ¶ Secundo sic. priuatio nihil est: qz si esset aliquid vel esset eternum: quod non est di cēdū qz priuatio sm cōmētatorē corrumpitur in aduentu forme: aut generabile r corruptibi le. qd nō est dicēdū: igif rc. ¶ Tertio sic ar guif. si priuatio esset aliqd distinctuz a materia tūc reciperef in materia. sed nulla res est in ma teria nisi forma: igif. ¶ Quarto sic. si priuatio esset aliquid existens in materia distinctū ā ma teria r forma: sequeretur q esset processus in infinitum in priuationibus. sequeretur etiā q in materia essent tot priuationes quot forme q bus priuaref materia prima. pñquentia patet qz si priuatio sit aliquid existens in materia di stinctū ā materia r forma: tunc adueniente for ma materia priuabitur priuatiōe: cū non plus habeat priuatiōe illam. scda consequentia pz qz dicitur priuari forma quā nō hz. ¶ Quinto sic arguitur. in materia ē priuatio circūscripto a materia quocūqz qd nō est materia: ergo pri uatio est eadē cū materia: antecedēs pz. qz circū scripto ā materia oi eo qd nō est materia adhuc materia caret forma: r p cōsequens est priuata forma igif. ¶ In oppositum arguitur auctori tate philosophi in textu. Naz dicit q materia manet vbi non manet priuatio. In questione sī cut in ceteris sunt tres articuli.

Quantū ad primū sciendum est primo q preter illa que dicta sunt de priuatione: dicitur q priuatio non est aliud q negatio in subiecto apto nato: ita q priuatio de significato formali non dicit nisi purā negatio nem. connotat tamen subiectum aptum natuz ad formam cuius est priuatio: ita q nihil addit priuatio vltra negationem: nisi q requirit sub iectum aptum in quo fit. ¶ Et si quis querat vtrum priuatio preter intellectum sit in mate ria. Respondetur q de principali significato priuatio seclusa quacunqz operatione intelle ctus est in materia. non sic videlicet q ipsa sit quasi aliqua res inherens materie: sed solum negatiue. idem dicit negociationem alicuius forme in materia: r denominatiue predicātur de materia. r ista priuatio forme in materia na tura precedit formam cuius est priuatio. quia illud quod conuenit alicui ex se precedit illud quod conuenit illi solum per extrinsecum: sed priuatio conuenit materie ex se. quia materia qtū est ex se est priuata forma: nisi agēs pduce ret i ea talē formā: iō priuatio pcedit formā. da to eniz q mūdus fuisset ab eterno adhuc priua tio forme in materia pcederet illā formā. qz q tum erat de se remansisset sine forma nisi agēs pduxisset in materia talez formam. ¶ Et si q dicat: si mundus fuisset ab eterno nunq fuisset

Quid ē priuatio.

Utrum priuatio preter intellectū sit i materia

verū dicere q̄ materia fuiſſet priuata: ꝑ̄ priuatio nō p̄ceſſiſſet formā. Dico q̄ aliqd dᷓ pri⁹ natura alio dupl̄r: vno mō poſitiue: q: eſt aliqd qđ in aliquo priori dᷓ de aliq̄ q̄ͣ aliud ⁊ ſic priuatio nō p̄ceſſiſſet. Alio mō priuatiue q: q̄ͣtū eſt ex ſe infuiſſꝫ ſi nō fuiſſꝫ extriſecū impediens ⁊ ſic priuatio p̄ceſſiſſet formā natura. Sꝫ priuatio ꝺ cognotato nō dicit niſi ipſā materiā vl̄ ſubiectū aptū.

Quot modis aliquid dᷓ prius natura alio.

Sciendū eſt

ſcđo q̄ ſm mentē ſcoti diſtinctiōe. 38. primi. q̄ſtione. x. negatio in gn̄e ⁊ priuatio cōiter capta pro illo qđ caret aliq: qđ tn̄ ſm ſe nō eſt natū habere: lꝫ bn̄ ſm ſuū gen⁹ ſunt idē. Vn̄ irratiōale ſm eū vt ibi dicit: eſt negatio in gn̄e. q: ad h̄ q̄ dicat de aliquo p̄ſupponit gen⁹. ſ. aial. iō dᷓ in gn̄e. Et irratiōale dᷓ priuatio etiā in boue non ei⁹ qđ natū eſt haberi in boue ſm ſpēm bouis: ſed ei⁹ qđ natū eſt haberi in eo ſm gen⁹ puta ſꝫ aial. gen⁹ eni quaſi cōe habitui ⁊ priuatiōi eſt illud cui cōuenit aptitudo ad vtrūq̄: puta ad habitū ⁊ priuationē. ¶ Et aduerte q̄ talis priuatio cōiter capta nō dicit imp̄fectionē in illo cui⁹ eſt priuatio: q: ſꝫ ſe nō eſt natū habere: ſꝫ ſolū ſm gen⁹. Dicit idē doctor diſtinctiōe. 23. primi: q̄ negatio in gn̄e eſt q̄ reqrit ſubiectū de q̄ dicat i nō tn̄ aptitudinē ad formā: ⁊ talem negationeꝫ forte importat diuerſitas: ideo vide quo modo negatio in genere poteſt dupl̄r dici.

negatio i gn̄e et priuatio q̄uo diſſerūt ⁊ p̄ueniūt

Sciendū eſt

tertio q̄ vt dicit ſcot⁹ in q̄libeto. q̄ſtiōe. 18. Priuationes diſtinguunt adiuicē ſuo mō. ſ. priuatiue: ſicut habit⁹ qbus opponunt. ita q̄ ſi habitus ſeu forme qb⁹ opponunt diſtinguant ſpecie: ita ⁊ ille priuatiōes diſtinguunt ſpē. ⁊ ſi numero numero. Priuatiōes eni diſtinguuntur ſicut habit⁹ nati ſūt diſtigui ſi eēnt: vtputa ſurditas ⁊ cecitas ſuo mō differunt ſpē priuatiue ſicut audit⁹ ⁊ viſus ſpecie poſitiue. ⁊ hec cecitas ⁊ illa differūt nūero priuatiue ſicᷓ hic viſus ⁊ ille nūero poſitiue. ¶ Ex iſtis ſeqtur q̄ in priuationib⁹ inueniūtur ſpēs ⁊ indiuidua ⁊ gn̄a ſuo mō: ſicᷓ i poſitiuis. Nō tn̄ imaginor q̄ ſpēs i ipſis priuatiuis vl̄ indiuidua dicāt mihi aliquē p̄ceptū poſitiuū ſeu aliquā realitatē poſitiuam. vn̄ ſurditatē ⁊ cecitatē eſſe ſpēs priuatiue: nō eſt aliud q̄ͣ opponi priuatiue aliqb⁹ habitib⁹ q̄ ſpē diſtinguunt ⁊ iſtud eſt multū vtile ad cognoſcendū grauitatē ⁊ leuitatē pcti ⁊ diſtinctioneꝫ pctōꝝ. cū pctm̄ nō ſit niſi carētia vl̄ priuatio alic⁹ rectitudis q̄ d̄bēt ineē actui. iō ſi velim⁹ vidē ſi pctm̄ ſit maiū videam⁹ q̄ͣtū ē bon⁹ ei⁹ hit⁹ vl̄ rectitudo cui oppōit. Sꝫ iſtđ ē altioris itelligētie

Priuationes q̄uo diſtinguntur ſcđꝫ ſcotum

Vtrū priuatiōes opponātur ſicᷓ habit⁹.

Sciendū eſt

4⁰ q̄ circa tertiū incidit vna difficultas. vtrū priuatiōes eodē mō opponunt ſicut habit⁹ ſeu forme qb⁹ opponunt. Et videt q̄ ſic: cū eodē mō diſtinguant. Sꝫ i oppoſitū arguit: q: i mā ſunt tot priuatiōes q̄t ſunt forme p̄ide in illa mā. ſꝫ tales forme nō p̄nt ſil' eē in eadē mā: ⁊ tn̄ ille priuatiōes ſil' iſunt: igit. ¶ Pro rn̄ſiōe ſupponit ſꝫ Scotū di. 12. ſcđi q̄ōne ſcđa: i ſolutiōe tertij argumēti q̄ nulle priuatiōes ſūt oppoſite in eodē: niſi ſint priuatiōes formaꝝ oppoſitaꝝ imediataꝝ ſꝫ ſcotū circa idē de neceſſitate ſequētiū. ⁊ ſi ſic ſint tūc ille priuatiōes ſūt icōpoſſibiles i eodē ſicᷓ ſūt priuatiōes p̄trioꝝ imediatoꝝ vt ſanitatis ⁊ egritudinis. ⁊ q: nulle forme ſic ſūt imediate circa māꝫ q̄ necāriо ſe p̄nant. iō nulle priuatiōes i mā ſūt oppoſite. Sꝫ reſpcū agētis nālis aliq p̄nt eē immediate. q: agēs nālis nō pōt tollē vnū oppoſitū niſi ponendo reliquū puta frigiditatē ab aq̄ niſi ponēdo caliditatē. iō lꝫ corrūpat frigiditatē aq: nō tn̄ h̄ p̄rio intēdit. ſꝫ intēdit cāre caliditatē: ſꝫ q: hoc nō pōt niſi corrūpat frigiditatē: iō p accidēs dᷓ eā corrūpe. Et dicᷓ q̄ agēs nāle nō agit niſi i q̄ͣto: ⁊ p p̄ns imediate n̄ pt attigē ad nudā eēntiā materie. Et hec de p̄rio articlo.

Solutiō p̄dicti dub ij

Quantū

ad ſcđꝫ dubitat p̄rio vtrū priuatio ſit aliqd. ſ. vtrū dicat aliq̄ͣ entitatē poſitiuā. ¶ Et vr̄ q̄ ſic: q: illđ qđ a ſenſu pcipit dicᷓ aliquā entitatē poſitiuā: ſꝫ priuatio pcipit a ſenſu. nā tenebra q̄ nō eſt niſi carētia luminis a viſu pcipit. ¶ Itē termin⁹ mutatōis realis dicᷓ aliquā entitatē poſitiuā abſolutā: ſꝫ priuatio eſt termin⁹ gn̄atiōis q̄ eſt vᷓa mutatio realis: igit. ¶ Itē aliqđ pctm̄ ē ens poſitiuū: ⁊ tn̄ pctm̄ nō ē niſi priuatio: ꝑ̄ priuatio ē ens poſitiuū. ¶ Itē illđ de quo pōt vᷓe dici iſtđ vᷓbū eſt ſm adiacēs eſt vᷓe aliqd poſitiuū: ſꝫ de priuatiōe pōt vᷓe dici eſt ſꝫ adiacēs igit: minor p̄ꝫ: q: iſta p̄cedit cecitas ē: tenebre ſūt igit. ¶ Pro ſolōne ſupponit q̄ duplex ē priuatio: q̄dā eſt pfecta a q̄ nō pt nālr̄ fieri regreſſus ſicᷓ eſt cecitas q̄ negat viſuꝫ ⁊ diſpoſitionē ad vidēdū. alia ē ipfecta que ſolū negat formā ⁊ nō diſpōnē ad illā formā ſicᷓ ē geᷓs. ⁊ ā tali pōt bn̄ fieri regreſſus nālr̄. ¶ Suppōit vlteri⁹ q̄ priuatio de p̄ncipali ſigato non dicᷓ aliquā entitatē poſitiuā: q: cuilibꝫ entitati poſitiue potēti recipi ſic in ſbo eſt priuatio oppoſita. ꝑ̄ ſi priuatio diceret aliquā entitatē poſitiuā cū ipa ſit in mā ſequeret q̄ tali priuatiōi eēt priuatō oppoſita. ⁊ iterū poſſet q̄ri de illa: ⁊ ſic eēt pceſſus in infinitū. Ex iſto pōt p̄cludi q̄ priuatio nllo mō accepta eſt cā: q: oīs cā dꝫ dicere aliquā entitatē poſitiuā: ſꝫ priuatio nō eſt hmōi: igit. ¶ Supponit vlteri⁹ q̄ priuatio in gn̄atione p̄ſupponit per modū originis per ſe p̄rio. iō priuatio eſt p̄ncipiū per ſe fieri. vt ly per ſe opponit ei qđ eſt p accidēs. dᷓ eͭ q̄ oē qđ per ſe gn̄atur ex per ſe p̄rio gn̄atur. ſ. ex priuatiōe. iō priuatio eſt per ſe terminus gn̄ationis. ¶ Supponit vlteri⁹ q̄ priuatio alio mō pōt accipi p cognotato. ⁊ ſic cognotat ſubiectū

Utrum priuatio dicat aliquaꝫ entitatem.

Priuatio ē duplex.

tat subiectū in aptitudine ad formaꝫ ⁊ sic dico ꝙ priuatio bñ est ens positiuū ⁊ dic̄ entitatē positionem: vt cecitas de cognotato īportat oculos cū aptitudie ad vidēduꝫ. ¶ Tūc rñdet ad rōnes.

Solutō rationum ꝑdictarum.

¶ Ad primā dr̄ ꝙ priuatio bñ per accidēs ꝑcipitur a sensu sicut tenebre. ⁊ h̄ per suū hītū vel ꝑ species sui hītus. ⁊ de hoc satis videbim⁹ in libris de aīa. ¶ Ad scḋaꝫ dr̄ ꝙ nō opꝫ terminū a quo gñatiōis eē aliqd positiuū. Dico ēt ꝙ gñatio potest dici mutatio realis dupl̄r. vno mō qa termini sunt entia positiua ⁊ sic nō est mutatio real' cū termin⁹ a quo sit pura priuatio. Alio mō q: est ad terminū positiuuꝫ. ⁊ sic bñ dr̄ mutatio realis.

Gñatio quomodo dr̄ mutatio realis.

¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ pctm̄ nihil positiuum dic̄ cū sit pura priuatio rectitudis que dꝫ ineē actui. Ad aliā dicūt aliq ꝙ ad h̄ ꝙ istud v̄bū est ꝑdicet de aliq̄ nō opꝫ ꝙ illō dicat aliquā entitatē positiuā sꝫ sufficit ꝙ dicat aliqd priuatiuꝫ. Et si qs dicat: ꝯ: q: in tali ꝓpositiōe sic in ista cecitas est. s̄bꝫ pro nullo supponit cū priuatio de significato formali nihil dicat nisi negatiōeꝫ forme. ¶ Rñdet ꝯformiter ꝙ nō opꝫ ꝙ subiectū supponat pro aliq̄ positiuo: sꝫ sufficit ꝙ supponat pro aliquo priuatiuo. Aliq dicūt alr̄ ꝙ priuatio vt cecitas ⁊ alij termini priuatiui sūt termiı̄ cognotatiui tā in ꝯcreto q̄ꝫ ī abstracto. iō supponūt ꝑ illis cognotatis: ⁊ nō ꝑ significatis formalib⁹: ⁊ ꝙ cecitas sit termin⁹ cognotatiu⁹. pꝫ: q: dctm̄ est ⁊ cōiter dr̄ ꝙ priuatio dicit negationē in s̄bo apto nato: ⁊ ꝙ de significato pncipali īportat negationē. sꝫ de cognotato īportat s̄bꝫ cū aptitudine ad formā: iō dicūt ꝙ sunt aliq̄ ꝯcreta et abstracta q̄ sunt synonima ⁊ q̄ eodeꝫ mō se hñt ad cognotata ⁊ significata formalia: iō qñ dicit̄ cecitas ē: ibi ly cecitas suppōit pro ocul' cognotādo ipsos nō hr̄e visuꝫ eodē mō sic̄ cecus. Et si qs dicat ꝙ hoc est ꝯ̄ Aristotelē in postꝑdicamētis. vbi dicit ꝙ priuatio nō est priuari. ¶ Rñdent ꝙ Aristoteles nō vult negare istā ꝓpositionē cecus est cecitas. sed vult dicere ꝙ cecitas aliud īportat de sigāto principali ⁊ de cognotato.

Quot modis aliqua dicunt distingui realiter.

Dubitatur scḋo vtrum priuatio sit res distincta ā re priuata sic̄ priuatio forme in mā sit aliqd realr̄ distinctū a mā. Pro cui⁹ solutiōe supponit̄ ꝙ aliq̄ dicunt̄ distingui realr̄ dupl̄r. Uno mō q: sunt due res reales positiue quaꝝ vna nō ē alia. ⁊ sic dico ꝙ mā ⁊ priuatio nō distinguunt̄ realr̄: q: priuatio nō est res positiua: neqꝫ est res sꝫ priuatio rei. Alio mō aliq̄ dicunt̄ distingui realr̄: q: nō vnū pōt vere dici de alio. ⁊ sic mā ⁊ priuatio dicunt̄ distingui realr̄ adinuicē. Nā ista est falsa mā est priuatio: ⁊ h̄ capiēdo priuationē ꝑ per se sigāto ⁊ istud ꝓbat̄ q: pōt mā esse sine priuatione. Nā adueniēte forma in mā priuatio illi⁹ forme abycitur: ⁊ tñ mā illi⁹ forme manet: ⁊ nō manet illa priuatio: aliq tñ tenētes ꝙ priuatio sit res priuata dicūt ꝙ priuatio manet: sꝫ nō manet priuatio. sed istō nō est multū logice dictū cū istud v̄buꝫ maneo. nō hēat viꝫ faciēdi terminuꝫ appellare suā ꝓpriā rōnē cū nō sit nūero terminoꝝ significantiū actū interiorē aīe vl' oporteret dicē ꝙ oē verbū hr̄et equalē viꝫ appellādi. ¶ Sꝫ in oppositū arguit̄: puta ꝙ priuatio nō distinguatur a mā: q: circūscriptio a mā oī eo ꝙ nō est ipsa ad huc ipsa est priuata. Nā ponat̄ ꝙ a mā separent̄ oīa que nō sunt ipsa: q̄rit̄ tūc vel ipsa ē priuata forma vel nō: nō est dicēdū ꝙ nō: q: nō hꝫ formā ⁊ nata est hr̄e. ¶ Si dicat̄ ꝙ sic: ḡ priuatio nō est disticta a mā. ¶ Rñdet breuiter ꝙ separata forma ā mā necessario ponit̄ priuatio illius forme in mā ita ꝙ īpossibile est ꝙ separet̄ aliqua forma a mā quin illa mā careat tali forma: iō remanēte mā ⁊ forma separata. de⁹ non pōt facē qn mā sit priuata. nā ad separationē forme ponit̄ necessario priuatio. ¶ Et si qs dicat: ḡ de⁹ ad separationē forme necessario ꝓducit priuationem. dico ꝙ priuatio ꝓ ꝑ se sigato cū nō sit nisi pura negatio nō ꝓducit̄ neqꝫ creat̄ neqꝫ hꝫ cām efficiētē que eā ꝓducat cū nihil sit nisi negatio. sed necessario cōcomitat̄ separationē forme a materia.

Dubitatur 3° vtrū ille ꝓpositiōes q̄s phs ponit in textu sint vere.

Dubia de ꝓpositionibus Aristo. ī textu positis.

¶ Pria difficultas an mā ⁊ priuatio sint vnuꝫ numero ⁊ differāt spē. ad quā dr̄ ꝙ aliq̄ sūt vnū numero dupl̄r. Uno mō entitatiue ⁊ realr̄ q̄rū entitas vni⁹ est entitas alteri⁹. ⁊ sic mā ⁊ priuatio nō sunt vnū nūero nisi caperet̄ priuatio pro cognotato vt dicunt aliq ꝙ sic capiebat Aristo. in textu. Alio mō aliq̄ sunt vnū nūero accidētaliter: q: vnū pōt dici de alio dnoīatiue ⁊ accidētalr̄. ⁊ sic bñ mā ⁊ priuatio eēnt vnū nūero sicut dr̄ de s̄bo ⁊ accñte. ¶ Scḋa difficultas qūo intelligit̄ ꝙ mā ⁊ priuatio distinguunt̄ spē. ¶ Rñdet ꝙ dꝫ intelligi ꝙ distinguunt̄ spē ideꝫ rōne pncipādi. nā mā pncipiat per modū subi. ⁊ priuatio pncipiat ꝑ modū originis ⁊ termini a q̄.

Scḋm dubiū.

¶ Tertia difficultas q̄liter intelligit̄ ꝙ ex priuatione sit aliqd cū in oī factōe priuatio abyciat̄. ¶ Rñdet breuiter ꝙ nō est incōueniēs ꝙ ex priuatiōe aliqd fiat tanq̄ꝫ ex termio a quo ⁊ ꝙ ipsa abyciat̄. Nā vt in plurimū termin⁹ a quo in factiōe abycit̄.

Tertiū dubiū.

¶ Quarta difficultas: vtrū de s̄bo vliter dicat̄ h̄ fit hoc. ¶ Pro solutiōe ponūtur duo documēta. primū q̄cūqꝫ ꝑdicatū ꝓpōnis pōt ꝑcise supponē pro s̄bo tūc ꝯcedit̄ h̄ fit hoc: vt pꝫ ꝑ vnā regulā logicalē. ꝙ appōne in q̄ ꝑdicat̄ illō v̄bū fit ad illā in qua ꝑdicat̄ hoc verbuꝫ est vel erit est bona ꝯña vt bñ sequit̄ hō fit. ergo hō est vel erit. Silr̄ hō fit musicus. ergo homo est vel erit musicus. Secundum documentuꝫ. q̄cunqꝫ ꝑdicatuꝫ talis ꝓpositionis non potest

Quartū dubiū.

Documenta ꝑdictū dubiuꝫ soluentia.

precise supponere pro illo pro quo supponit sb/ iectū sꝫ pro alio tūc debem⁹ dicē ex hoc fit h.et nō hoc fit hoc:qꝛ nūꝗ de talib⁹ ista est vā hoc ē vel erit illud. vt dicim⁹ ꝙ ex corpe fit hō. ¶ Ex quo sequit ꝙ in oī factiōe nāli sbali debem⁹ dicere ex hoc fit h. ¶ Sequit scdo ꝙ in factione artificialiu𝔷 debem⁹ ēt dicere ex hoc fit h. vt ex ere fit statua sꝫ in factione accidētali nāli debem⁹ dicē hoc fit hoc. vt hō fit music⁹. dicimus ēt aliqn̄ ex hoc fit hoc. vt ex nō albo fit albū. Dicit finalr ꝙ ex priuatōe debem⁹ dicere ex hoc fit h. ¶ Et hec de secundo articulo.

Conclo rñsalis. **Quantu** ad 3^m fit ꝯclusio rñsalis: priuatio nō est mā: sed est realr distīcta a mā cuius probatio satis pꝫ in 2° articulo. ¶ Ad rōnes ad pmā pꝫ solutio. ꝛ ad ꝯfirmatō

Quid est priuatio. nē dr ꝙ priuatio nō est neqꝫ sba neqꝫ accidens sed negatio substātie vel accidētis. Dicit vlterius ꝙ nō est neqꝫ gñabilis neqꝫ corruptibilis pprie: sꝫ solū īpropie capiēdo gñari p incipe eē: ꝛ corrūpi p desinere eē ꝯcedit ēt ꝙ in mā nihil est positiuū nisi forma: tñ bñ aliqͦ priuatiuū qđ nō est forma. ¶ Et per ista pꝫ qd sit dicēdu𝔷 ad scdam ꝛ tertiā rōnes. ¶ Ad qrtā dr̄ prio negādo primā ꝯñā: qꝛ pұuatio nō est entitas positiua. iō mā nō pt pұuari pұuatiōe cuius pұuatio posfit ab ea negari. Dr ēt ꝙ in mā sūt tot pұuatiōes. qt sunt forē vnde seu foe qb⁹ pұuat mā nec hoc est incōueniēs. ¶ Ad qntā pꝫ solutio i 2° arti°. ¶ Sequitur textus.

Subiecta autē natura scibilis est sꝫ analogiā: sicut enī ad statuā es aut ad lectulū lignū aut aliorꝫ aliqd habentiū formā in mā ꝛ informe se hꝫ priusquā accipiat formā sic ipsa se ad substātiam habet ꝛ hoc aliquid ꝛ ꝙ est.

Diuisio tractat⁹. Iste est septimus tractat⁹ huius libri in quo phs remouet errores antiquorum circa mām ꝛ priuationē. Et diuiditur i duo capla. ¶ In primo ponit pmo talem ꝯclones. Materia est cognoscibilis p analogiā ad trāsmutatiōnē. ꝛ qꝛ nequit eē trāsmutatio sine sbo inspiciēdo: ergo ad trāsmutationē ꝛ discurrēdo ꝙ trāsmutatio nō pōt esse sine sbo īferꝫ ꝙ si est trāsmutatio ꝙ etiā est mā. Deīde remouet

Errorū ātiquorum remoto p uenientiu𝔷 ex pte materie. errores antiquorꝫ ex pte materie prouenietes. credebāt enī antiq ipsā mām esse totā substantiā rei nālis ppter qđ dixerūt oēm gñatiōnē eē accidētalē eorū rō erat. qꝛ si aliqd fieret simplr vel fieret ex ente vel ex nō ente. nō ex ente: quia tūc sequeret ꝙ aliqd eēt anteꝗ fieret qđ est falsum. nec ex nō ente: qꝛ ex nō ente īpossibile ē aliquid fieri cū oporteat in qlibet trāsmutatōe aliquid subijci. Rñdet phs ꝙ ex ente in potentia quēadmodū est mā aliqd fit. sed ex ente in actu cōpleto qđ est hoc aliqd nihil fit in actu. Et ex isto habet ꝙ mā est tantū ens in potētia. dicit ēt ꝙ ex nō ente nihil fit supple tanꝗ ex subiecto: qꝛ non ens pōt esse subiectū: tñ bene fit aliquid tanꝗ ex opposito. ¶ Sequitur textus. nota

Tangentes quidem igitur.

In isto caplo phs ponit aliqs ꝯclusiōes adhuc de principijs rerū nāliu𝔷. Prima priuatio nō est oino extra numerū pncipiorꝫ rei: qđ pbat: qꝛ illō ꝑpter qđ materia appetit formā nō est oino extra numerū principiorꝫ rei: sed mā ꝑpter priuationem appetit formā. igit: minor pbatur. qꝛ mā appetit formam quā hꝫ vel formā quā nō hꝫ. nō formā quā hꝫ: qꝛ appetit⁹ est ꝑpter indigētiā alicui⁹ nō habiti: ergo appetit formā quā nō hꝫ: ꝛ non nisi pp carentiā ei⁹: igit. Et si dicat ꝙ appetit formam quā non hꝫ: sed non pp priuationē arguit ꝯ h. qꝛ tūc appeteret corruptionē forme quā hꝫ cu𝔷 forma quā non hꝫ ꝯrie forme quā hꝫ. Contraria enī mutuo se expellūt. ꝛ corruptiua sunt ad inuicē ꝯria relinquit ergo ꝙ mā appetit formā pp priuationē sicut femina appetit virū. ꝛ turpe pulchrū. ¶ 2ª ꝯclo: quāuis mā sit gñabilis ꝛ corruptibilis per accñs nō est tñ gñabilis et corruptibilis per se. pma pars pꝫ: qꝛ priuatio q̄ est in mā corrūpitur ergo mā est corruptibilis per accñs. Scda pars pꝫ: qꝛ si mā sit per se gñabilis: tūc oporteret ꝙ heret sbm exquo fieret. sed mā nō est hmōi: qꝛ mā est subiectū exq̄ oia alia fiunt: ꝛ nō hꝫ aliud subiectū. Materia enī est subiectū vnicuiqꝫ pmū exquo fit aliqd cum insit ꝛ nō ꝑm accidēs. ¶ Exquo infert ꝙ mā est per se icorruptibilis: qꝛ oē qđ corrūpit corrūpitur in materiā. ergo si mā corrūperet corrūperetur in materiā. ¶ Finaliter ondit ꝙ forma ē pn^m rei nālis qꝛ omne qđ fit simplr est sba cōposita ex aliquo qđ acquirit ꝛ aliquo qđ pfuit mō illud qđ acquirit nō est nisi forma: ergo forma est prin^m rei nālis. Deinde epilogat dicens ꝙ ex predictis pꝫ quot sunt principia reru𝔷 naturalium. ꝛ que ꝛ quot sunt.

An priuato fit ex numero principiorū.

Auctoritas. nota ꝛ scto

Quid ē forma.

Queritur septimo vtrū mā sine oī forma sit entitas actualis appetibilis forme rōne priuationis. Arguitur primo ꝙ non ꝯ primā partē: qꝛ nulla entitas pure potentialis est entitas actualis sed materia est hmōi: igit: minor pꝫ p phm in textu dicentē ꝙ materia est ens in pura potētia. dicit etia𝔷. 7. methaphisice ꝙ materia pma nec est quid nec quale nec quātū. ¶ Arguitur 2° sic. materia nō est ens igitur: añcedēs pbat: qꝛ materia ꝛ priuatio sunt vnū numero. ꝛ priuatio nō est ens igit. Tertio sic arguit ꝯtra secūdam partē. mā nō appetit: ergo nō appetit formā. añs

Aliud dubiu𝔷 de mā. pmo

mā. añcedens pbaf: q2 mā non cognoscit: g nō appetit. tȝ 9ña. q2 qd appetit cognoscit illud qd appetit. Itē appetē est agē: sȝ mā nō agit: igif. ¶ 4° sic. mā non appetit formā. Ergo nō appetit formā rōne puationis. añs duplr pbaf: quia vel appetit formā quā actu hȝ vel quā nō habȝ. Non primū vt dictū est in textu nec scdȝ: q2 appetit° materie fit sm formā quā hȝ: sed illa priatur forme hñde: igif. Itē mā aliqñ est sub forma pfectiori quā pōt hre: ergo si tūc appeteret aliā formā appeteret suā imperfectionem: igif. ¶ 5° sic arguif. priuatio ⁊ forma 9rianf: sȝ vnū 9riorum non est rō appetit° alteri°: igif mā non appetit formā per suā priuationē. ¶ In oppositū arguif quo ad primā ptē: q2 oē cōponēs intrinsece aliquam entitatē est aliqd: sed mā ē hmōi: igif. ¶ Pro 2ª parte ē phs in textu. In hac qōne sicut in ceteris erunt tres articuli.

Difficultates circa textū incidētes. qt modis aliquid dicif eē in actu.

Quantū ad primū sciendū est pmo q circa textū incidūt alique difficultates. Prima est qliter est intelligēdū q mā est tm̄ ens in potētia. ¶ Pro cui° solutiōe supponif q aliqd dr esse in actu duplr. vno mō in actu existēdi seu entitatiue qd realr existit. Maȝ per actū entitatiuū seu existēdi nihil aliō intelligo q existētiā rei. Et sic illud qd ve existit est in actu entitatiuo. ⁊ q2 mā vere existit. iō dr esse in actu entitatiuo. Scdo mō aliqd dr in actu formali. vñ per actū formalē nō intelligo nisi formā. ita q forma est ipsemet act° formalis. ⁊ sic illud dr eē in actu formali qd est forma vel qd hȝ formā. ideo mā sine forma non dr eē in actu formali: nō dr hre formā nec est ipsa forma. ¶ Supponif 2° q aliqd dr esse in potentia duplr. vno mō in potētia subiectiua. Alio mō i potētia obiectiua. vñ illud dr eē in potētia subiectiua qd est: ⁊ pōt recipe aliquā formā siue substātialem siue accñtalē: ⁊ isto mō mā dr esse ens in potentia cū possit recipe formas tā sbales q accidentales. Et aduerte q ad hoc q aliqd sit in potentia subiectiua due 9ditiōes reqrunf. Pria ē q sit. ideo illa que nō sunt sicut antirps nō dicuntur eē in potētia subiectiua. Scda q possit aliqd recipe. iō deus nō dr eē in potētia subiectiua cū nihil possit recipe. Sȝ illud dr eē in potētia obiectiua qd nō est ⁊ pōt eē. ¶ Erquo sequitur q due 9ditiōes ēt requirunf ad hoc q aliqd sit in potētia obiectiua. Pria q nō sit. ideo entia que existūt nō sunt in potētia obiectiua. Scda q possit eē. iō chimera non est in potētia obiectiua: q2 nō pōt eē. ¶ His suppositis dr pmo q mā nō dr solū ens in potentia subiectiua. q2 mā vere existit imo circūscripta oi forma mā ē ve ens. q2 illud est ve ens actu qd est pn̄m intrisecū entis actualis. sȝ mā est hmōi: igif. Item mā dr eē sbȝ vniuscuiqȝ pmū. g mā est vere ens.

Aliqd qt modis dicitur eē in potētia.

Quot 9ditiones reqruntur ad hoc q aliqd sit i potētia obiectiua.

¶ Et si q dicat: si mā eēt vere ens actu sequeret q nō eēt in potētia ad oēȝ actū: q2 nihil est i potētia ad illō qd iā hȝ. ¶ Itē sequeref q generatio cuiuslibet forme eēt alteratio: q2 qlibȝ forma adueniret enti in actu cuȝ mā sit ve ens actu. Ad pmū dr. q nā cū s q est ve ens est in actu existēdi ⁊ in potētia ad oēm actū formalē. i. ad oēȝ formā. Ad 2m dr q alteratio psupponit sbȝ in actu cōpleto: puta q sit ens cōpositum: mō mā nō est ens in actu cōpleto. nec ēt forte eēt inconueniēs circa māmȝ quātā fieri alterationes.

Solutō pdictorū dubioȝ.

Sciendū est scdo q circa textū incidit talis difficultas. vtrū mā sit cognoscibilis solū sm analogiā ad formaȝ seu ad trāsmutatiōnē. ¶ Pro solutiōe supponif sȝ qd dic Scotus dist. 12. q. 1. scdi i solutiōe cuiusdē argumēti q phs a pn° phicoȝ vsqȝ ad qntuȝ librū loqtur de motu cōiter capto seu in vli vt se extēdit ad motū ppie dictū: ⁊ ad trāsmutationē. ēt loquif in vli de mā: puta vt se extēdit ad māȝ ppie dictā que est subm in trāsmutatione substātiali: ⁊ ad māȝ que est subm in alteratione. ¶ Erquo seqtur q hic loqtur de mā: vt hȝ analogiā seu ordinē ad trāsmutationē. iō dic q mā sic supple accepta: puta vt hȝ ordineȝ ad trāsmutationē nō cognoscif nisi p analogiā ad trāsmutationē vel formā. Sȝ ex isto nō seqf qn mō sit alio mō scibilis per se ⁊ hȝ se sic ignis vt trāsmutaf localr nō pōt cognosci nisi in ordine ad locū: nō vult g phs negare q mā non sit cognoscibilis per se ⁊ sm se cū sit ve ens: sed solū vult hre q mā que hȝ ordinē ad trāsmutatōneȝ nō pōt cognosci sine trāsmutatiōe: ⁊ ē talis modus cognoscēdi. videm° eni vnā formā nouā post aliā: q2 videm° nouam opationē que arguit formā ⁊ scim° q sbȝ in trāsmutatione hȝ manē. iō per trāsmutationē arguimus māȝ.

quō cognoscitur mā.

Sciendū est tertio q circa textū icidūt aliq difficultates. pª an i mā sint ponēde dimēsiones itermiate 9uenientes ipsi materie añ aduētū cuiuslibet forme. Ad quā dr breuiter q sic. Et si q dicat 9: q2 añ aduētuȝ cuiuslibet forme mā est sine dimēsionib°: cū dimēsiones nō sint nisi qtitates ⁊ forme accidentales. rñdeo q p dimēsiones itermiatas ego non itelligo aliquā formam aduenietē ipsi materie neqȝ subalē accñtalē. iō argm nō valȝ: sȝ p dimēsiōes itermiatas ego itelligo ptes sbales ipius māe. ex qb° ipa mā itegraf ⁊ 9pōif. mō anq̄ā mā recipiat aliq̄ formaȝ siue sbalē siue accñtalē oȝ q p° 9pōaf ex talib° ptib°. Erḡ seqf q añ aduētū cuiuscūqȝ forme sūt ponēde dimēsiōes itermiate in mā. i. in ptes itegrātes ipaȝ māȝ. Scda difficltas an hepp̄oēs sint ve medic° p se sanat ⁊ ñ p se edificat. Rñdef q medic° dr p se sanare ⁊ per accidens edificare ad hunc sensuȝ q hec

Alique difficultates circa textū incidētes.

Secunda difficltas.

est per se medicus sanat:ꝛ hec p accñs medic⁹ edificat.ꝛ nõ capit hic ꝓpositio p se vt capiebatur in p° posterioꝝ: sed capit hic ꝓpõ p se p illa ꝓpositiõe cui⁹ sbm ĩportat aliqd necario requisitũ ad actionẽ vel passionẽ pdicati: vt cum dr̃ edificatoꝛ edificat: medic⁹ p se sanat: ꝛ p oppositũ dr̃ ꝓpositio p accñs cui⁹ sbm ĩportat aliqd qđ est impertinẽs ad actionẽ vel passionẽ predicati. vt cũ dr̃ medic⁹ edificat. ꝛ p hoc satis pꝫ q hec est ꝯcedẽda medic⁹ instrũ medic⁹ sanat. ꝛ hoc maxĩe capiẽdo ly instrũ specificatũ. ¶ 3ª difficultas vtrum mã sit gñabilis ꝛ corruptibilis.

Tertia difficultas.

¶ Pro cuius solutiõe supponit q aliqd dr̃ generabile ꝛ corruptibile dupliciter. vno mõ terminatiue seu obiectiue quẽadmodũ est illud qđ ĩ generatiõe acqrit cuiusmodi est forma vel totum cõpositũ. ꝛ isto mõ mã est ĩgñabilis ꝛ ĩcorruptibilis: q2 nõ põt acqri per gñationẽ cum ipsa psupponat in q̄lꝫ gñatiõe ꝛ remanet in q̄lꝫ corruptione. Alio mõ aliqd dr̃ gñabile ꝛ corruptibile sbiectiue q2 est sbm gñatiõis ꝛ corruptiõis ꝛ sic mã dr̃ bñ gñabilis ꝛ corruptibilis. i. e sbm susceptiuũ forme in generatiõe ꝛ corruptiõe.

Aliquid dr̃ modis duobus gñabile ꝛ corruptibile.

Sciendũ est qrto q circa tertiũ incidit alia difficultas vtrũ mã appetat formã pp priuationẽ. Pro cui⁹ solutione supponit q triplex est appetit⁹. s. nãlis: sensitiuus seu aĩalis ꝛ itellectiu⁹. vñ nãlis appetit⁹ nõ est nisi inclinatio alicui⁹ rei qua inclinat ad suũ bonum: ꝛ iste appetitus nõ psupponit cognitiõnẽ illi⁹ ad qđ fert appetẽs. vñ lapis appetit descẽdere deorsum. ignis ascendere sursum: ꝛ tñ nõ opꝫ q lapis cognoscat talẽ descensum: neqꝫ ignis talẽ ascensuꝫ: vñ lapidẽ appetẽ descendẽ deorsum nõ est aliud q̄ ipm iclinari ad talẽ descensuꝫ: ꝛ sic dicat in alijs ꝛ iste appetit⁹ nãlis semp est idẽ realr cũ illo cui⁹ est appetit⁹: q2 nõ est nisi inclinatio ipi⁹ rei ad suũ bonũ. mõ inclinatio rei nõ est aliđ q̄ illud cui⁹ est iclinatio: et tali appetitu mã dr̃ appetẽ formã qđ nõ est aliđ q̄ mãm iclinari ad recipiendũ formam. Et aduerte q iste appetit⁹ nãlis est duplex. quidã est respectu boni futuri: ꝛ iste vocat appetit⁹ desiderij. ꝛ isto mõ mã appetit formã quã nõ habꝫ. alius est appetit⁹ delectatiõis ꝛ volũtatis seu cõplacẽtie. ꝛ isto mõ appetit res pñs. ꝛ ẽt isto mõ mã appetit formã quã hꝫ. ¶ Ex isto seqt q mã alio mõ appetit forã quã hꝫ ꝛ forã quã nõ hꝫ. q2 forã quã hꝫ appetit appetitu dlectatõis ꝛ cõplacẽtie: sed formã quã nõ hꝫ appetit appetitu desiderij. ꝛ de isto itelligit phs cuꝫ dicit in textu q mã appetit formã pp puationẽ: q2 mã appetit formã qua caret appetitu desiderij. ꝛ sic valet q non appeteret tali appetitu nisi careret ea. ideo dr̃ q appetit ppter puationẽ. ¶ Ex isto seqtur q appetitus mãe quo appetit formã nõ est aliđ

Quare mã appetit formam.

Appetitus ẽ triplex.

Appetitus nãlis ẽ duplex.

res ab ipsa materia cũ nõ sit nisi inclinatio ipsi⁹ materie. Sed appetit⁹ intellectiu⁹ est qui fert in aliquid mediate cognitiõe intellectiua: ꝛ appetitus iste vocat volũtas imo ꝛ ipamet volũtas. vñ volũtas nũq̄ fert in aliqđ. i. nũq̄ vult aliquid nisi illud sit pcognitũ. Sed appetit⁹ sensitiuus seu aĩalis est qui fert in aliqđ mediãte cognitiõe sensitiua. ꝛ de tali dico q cuilꝫ potentie cognitiue corñdet potẽtia appetitiua q̄ vocat appetit⁹ sensitiu⁹ vel intellectiu⁹: ꝛ tali appetitu materia nõ appetit formã: q2 talis ñ fit nisi mediante cognitiõe mõ materia nihil cognoscit. ¶ Dico finaliter q qlibꝫ talis appetit⁹ hꝫ appetitũ naturalẽ cũ quilibꝫ talis inclinet ad suũ bonũ q̄ inclinatio est ipse appetit⁹ nãlis ꝛ sic pꝫ volũtas q̄ dr̃ appetit⁹ intellectiu⁹ hꝫ appetitũ nãlem qui nihil aliud est q̄ inclinatio ipsi⁹ volũtatis ad suũ bonũ. Et hec de primo articulo.

Quid ẽ appetitus materie. q appetitu formam.

Quid ẽ appetitus itellectiu⁹.

Appetitus sensitiuus

Quantũ ad scõm dubitat primo vtrũ p aliquã potẽtiaꝫ materia possit eẽ sine forma. Et vr̃ q nõ. q2 q̄ aliq̄ sũt magis vnũ magis sunt iseparabilia: sꝫ materia ꝛ forma sũt magis vnum q̄ subiectũ. ꝛ passio q̄ sũt oino inseparabilia: igit. minor pbat: q2 ex mã ꝛ forma fit p se vnũ. nõ ãt ex sbo ꝛ passiõe. ¶ Scdo sic. impossibile est creaturã esse sine respectu creatiõis ad deũ creantẽ: sed talis respectus q vocat creatio passiua est forma: igit. Tertio sic. cuius fieri implicat ꝯdictionem nõ est p aliquã potẽtiã possibilẽ. sed materiã esse sine forma implicat ꝯdictionẽ: igit. minor pꝫ: q2 materia est in pura potẽtia q̄ si esset actu separata a forma ipsa nõ eẽt in pura potẽtia cũ ipsa actu essꝫ. ꝛ p ꝯns essꝫ in pura potẽtia. ꝛ nõ esset in pura potentia. Quarto sic: q2 datis duab⁹ materijs separatis a suis formis adhuc dualitas q̄ est qđã forma ab illis distincta eẽt in ipsis: ꝗ si materia sit separata a forma adhuc habebit formã. Itẽ circũscripta mã a forma vel est eadẽ cũ deo. vel distincta. si distincta q̄ in ea distinctio q̄ est qđã forma. ¶ In oppositũ est scotus distinctiõe. 12. scđi q̄stiõe scđa dicẽs q nõ est ꝯdictio materiã esse sine forma q̄cunq̄ siue sbali siue accidẽtali. hoc pbat multipliciter. Primo sic. qcquid ꝯtingenter se hꝫ ad aliqd põt esse sine illo: sꝫ mã ꝯtingenter se hꝫ ad formã: q2 qđ ꝯtingenter se hꝫ ad q̄lꝫ cuiuslibet gñis contingenter se hꝫ ad quãlibet formã: igit mã se hꝫ ꝯtingenter ad totũ gen⁹ forme. Itẽ nõ magis repugnat mãm eẽ sine forma q̄ subiectũ eẽ sine accñte: sꝫ primũ nõ implicat: ꝗ neqꝫ scõm. ¶ Scdo sic: q2 aut forma sbalis xp̄i fuit separata a mã in morte eius aut nõ. Nõ põt dici q nõ: q2 tunc nõ fuisset mortu⁹. si sic: ergo mã eius remãsit sine forma sbali. Si dicat q nõ remãsit sine forma: ergo tũc fuit aliq̄ forma in ea introducta ꝛ nõ nisi forma cadaueris qđ nõ vr̃

Utrum mã possit eẽ sine forã

Solutõ pdictorũ dubiorũ bm scotum

dicendum

dicēdū. ¶ 3° sic. quecūq͡z absoluta realr distincta quoꝝ vnū est pꝛ° alio nō īplicat ꝯdictionē ꝑus separi a posteriori. s͡z mā ⁊ foꝛa sunt h̄moī: igit. ¶ 4° sic. q̄ncūq͡z aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ vnū creat īmediate a deo: reliquū vero a nā: tūc qđ est creatū a deo pōt eē sine ꝓducto a nā. sed mā īmediate a deo creat: ⁊ non pōt cāri a nā. ⁊ foꝛa causat a nā. ergo pōt deus cāre mām ⁊ ꝯseruare sine forma. Nūc ergo rn̄dendū est ad rōnes alteri⁹ opinionis. ¶ Ad p̄mā dī ꝙ duplex est vnitas: q̄dā est vnitas idēptitatis qua aliq̄ dicūtur eē vnū. ⁊ tali vnitate s̄bum ⁊ passio sunt magis vnū q͡ꝫ mā ⁊ forma. Alia est vnitas vniōis qua aliq̄ vniunt in aliquo tertio ⁊ tali vnitate mā ⁊ foꝛa sunt magis vnū. ¶ Ad scđaꝫ dī ꝙ nō concludit: q2 loq̄mur hic de forma distīcta a materia. mō creatio passiua ipsius māe ad deū creātē nō est forma distincta a mā. ¶ Ad tertiaꝫ dī ꝙ mā semp est in potētia subiectiua ad formā: cū hoc tn̄ stat ꝙ est ens in actu existēdi vt iaꝫ vī suꝫ est. ¶ Ad q̄rtā dī ꝙ si eēnt due māe sepate a formis eēnt due dualitates trāscēdētali q̄ nō distinguit ab ipsis. Ad vltimaꝫ dī ꝙ distinctio materie: q̄ mā est distincta a deo idētificat cuꝫ ipsa mā. ¶ Sed circa p̄dctā incidūt aliq̄ parua dubia. Primū vtrū mā ab oī foꝛa sepata sit alicubi. ad qđ breuiter rn̄det ꝙ ipsa nullibi esset: nec diffinitiue nec circūscriptiue q2 ipsaꝫ eē ī loco siue diffinitiue siue circūscriptiue īportat respectū realr distinctū ab ipsa mā. ¶ Sꝫ dices. esto ꝙ sola mā sit. illa adhuc hēbit ptes quaruꝫ q̄libet distinguunt a mā. ⁊ mā distinguetur ab illa. ¶ Rn̄deo ꝙ distinctio qua mā distinguit a suis ptibus est eadē ipsi māe. ¶ 2^m dubium vtrū esset mobilis ad aliqđ vbi. dī ꝙ sic in potētia remota: sed nō in potentia ꝓpinqua ⁊ h̄ ab agēte extrinseco naturali. ¶ 3^m dubiū. vtrum mā ab oī forma sepata hēret partes. Rn̄deo ꝙ sic. ⁊ ꝙ eēt diuisibilis in potentia remota. Et ex isto sequit ꝙ ipsa adhuc cōponeret ex suis partibus. ⁊ sic non esset ens simplex.

alia dubia circa p̄dcā incidētia.

Scđa difficultas.

Tertia difficultas.

Dubitatur 2° vtrū tā substātie corporee q͡ꝫ īcorpee sint cōposite ex mā ⁊ forma. Rn̄deo p̄mo ꝙ substātie īcorporee sunt substantie simplices put ly simplex opponit cōpositioni phisice ex mā ⁊ foꝛa. Et ex isto sequit p° ꝙ lꝫ substātie simplices seu incorporee sint cōposite ex realitate ⁊ realitate: puta ex realitate gn̄is ⁊ drīe. ⁊ ēt ex realitate spēi et drīe indiuidualis: que aliq̄n vocat mā. tn̄ non sunt cōposite neq͡ꝫ hn̄t mām capiēdo mām pro altera parte cōpositi susceptiuā forme sub̄alis. Sequit 2° ꝙ substātie incorporee nō hn̄t p̄n^m intrinsecū sue corruptionis: q2 nulla sub̄a simplex hꝫ tale p̄n^m: sed solū cōpositū ex mā ⁊ forma. nā mā dī illud quo res pōt eē ⁊ nō eē. ⁊ manet in gn̄atione ⁊ corruptione. ¶ Et si q̄s petat aliqđ dubium.

Aliud dubiuꝫ de substantijs corporeis ⁊ incorporeis.

q̄re est ꝙ mā est illud quo res pōt eē ⁊ non esse. ¶ Rn̄det ꝙ rō est q2 est capax alicui⁹ foꝛe quaꝫ non hꝫ que opponit illi quā hꝫ. ¶ Dico tertio ꝙ in gn̄atione nāli semp aliqđ corrūpit. ⁊ aliqđ gn̄at. ⁊ semp aliqđ manet. s. sub̄m seu ipsa mā. ¶ Dico q̄rto ꝙ q̄n ex opposito fit oppositū: oppositū nō manet. sed bn̄ manet aliqđ cōe ipsis. s. mā. vt q̄n ex aere fit aqua: aer nō manet: sed bn̄ mā eius sub foꝛa aque. Et si q̄s dicat totū pōt ꝯuerti in totū. ergo in gn̄atione non opꝫ aliqđ manē. Rn̄deo ꝙ lꝫ hoc bn̄ possit fieri: tn̄ hoc nō est per gn̄ationē. sed per trāssubstātiatōnē: vt in sacro altaris in quo tot⁹ panis trāssubstātiat in corpus xp̄i que trāssubātio nō dī ꝓprie mutatio. q2 in mutatione subꝫ dꝫ sp manē sub vtroq͡ꝫ termino. mō nihil ibi panis manet neq͡ꝫ mā neq͡ꝫ forma. ¶ Et si q̄s dicat gn̄atio ē mutatio hui⁹ toti⁹ in hoc totū vt dī p° de gn̄atione. ergo in ipsa nō opꝫ aliqđ manē. Rn̄deo ꝙ est mutatio hui⁹ toti⁹ in hoc totū sub̄o manēte eodē: puta mā. iđ in illa diffinitione nō capit ly toti⁹ sincathegorematice. ¶ Et si q̄s arguat ꝯ p̄mā ptē: puta ꝙ sub̄e simplices seu īcorpee sint cōposite ex mā ⁊ forma: q2 quecūq͡ꝫ ꝯueniunt in aliquo cōi ꝯueniūt in p̄ncipijs illius: sed sub̄e corpee ⁊ incorpee ꝯueniūt in sub̄a. g͡ conueniūt in mā ⁊ formā que sunt p̄n^a ei⁹. Itē cuicūq͡ꝫ cōueniūt ꝓprietates materie in eo reperit mā: sed substātijs sepatis ꝯueniunt ꝓprietates māe que sunt substare ⁊ subijci ⁊ recipe accidētia. ¶ Ad primā dī ꝙ mā ⁊ forma non sunt p̄ncipia sub̄e in cōi. sed substātie corpee. ¶ Ad secundā dī ꝙ substare forme substātiali est bn̄ ꝓprietas materie: sed substare accidentib⁹ nō est proprietas adequata materie.

alia difficultas.

Argm̄ contra p̄mam parteꝫ.

Solutō predcōruꝫ dubioꝝ.

Dubitatur tertio vtrū mā prima sit primuꝫ sub̄m vniuscuiusq͡ꝫ ⁊ vtrū potētia materie sit realr distincta ab ipa mā. ¶ Pro solutione p̄me partis supponit ꝙ diffinitio materie dꝫ sic intelligi. mā prima est sub̄m vniuscuiusq͡ꝫ supple rei gn̄abilis. ex q̄ supple subiecto fit aliqđ cū insit. i. remanēte in cōposito nō s̄m accn̄s queadmodū est ꝑuatio que nō manet in toto cōposito ꝓp qđ dī p̄n^m per accidēs. Vn̄ mā est primū subiectū: ex quo res gn̄abilis gn̄at: ⁊ in qđ corruptibile cū desinit eē corrumpit. Et ex istis pꝫ ꝙ phs nō vult hr̄e ꝙ mā sit subiectū inhesionis oīuꝫ formaꝝ tā accidentaliū q͡ꝫ sub̄aliuꝫ cū sint multa accidētia saltem spūalia que in ipsa nō recipiunt. ⁊ forte ēt multa corpalia. Vn̄ nō imaginor ꝙ albedo petri immediate recipiat in materia prima: sꝫ in corpe qđ iaꝫ non est in mā prima nihilominus tamē pōt dici ꝙ oīuꝫ formaꝝ corporaliū siue substātialiū siue accidentaliū materia est sub̄m p̄muꝫ

alia difficultas de mā prima.

Intellectus diffinitōis māe.

idest pncipale: sed hoc nolebat hře phs. sed q̃ mã est subiectũ vniuscuiusq3 supple rei generabilis. ¶ Et si q̃s dicat multe sunt res gñabiles quar

Alia qõ

nõ sunt subiecta: vt hõ gñaf. ꝛ tñ mã nõ est subiectũ hoĩs cũ hõ nõ fit in subo. Rñdeo q̃ l3 mã nõ sit subm hoĩs vel alicui⁹ toti⁹ geniti. ẽ tamẽ subm forme eius. Pro scđa pte supponit q̃ duplex est potẽtia. Quedã est actiua que est pñm trãsmutãdi aliud inquãtũ aliud. Alia est passiua q̃ est pñm trãsmutãdi ab alio ĩquãtũ ab alio

Potentia ẽ duplex.

¶ 2° supponit q̃ hoc nomẽ potẽtia est nomẽ relatiuũ ĩportãs ordinẽ ad actũ cui⁹ abstractatũ ẽ potẽtialitas p quã aliqd dĩ potẽs actiue vel passiue. actiue si sit principiũ effectiuũ passiue si sit principiũ receptiuũ. ¶ Tertio suppõit q̃ ipsius mãe duplex ẽ potentia. s. actual' ꝛ aptitudinalis. Aptitudinalis ẽ q̃ mã nota est recipe formã. ꝛ ipsi⁹ mãe respectu oĩu3 formar ẽ tm̃ vna potẽtia aptitudinalis. S3 de potẽtia actuali ipsius mãe diuersi sũt modi dicẽdi. dicũt aliq q̃ ipse potentie materie respectu formar nõ sunt aliud q̃ ipsa mã. aliȷ dicut q̃ sunt relatiões reales ĩ pdicamẽto relatiõis: ꝛ sunt tot quot sunt forme recipiẽde in mã. S3 ista opinio est falsa. ꝛ 3 eã arguit nulla relatio realis siue intrinsec⁹ siue extrinsecus: destruit pp põnẽ3 sui termini sed iste potẽtie actuales destruunt aduenietib⁹ formis igit. Itẽ mir ẽẽt q̃ tales relatiões eẽnt reales ꝛ tñ multoties sui termini. s. forme recipiẽde in illa mã sũt pur nihil alter. ḡ dĩ q̃ ista potẽtia actualis nõ est nisi ordo prioritatis ipi⁹ priuatiõis ad formã. nã priuatio forme pcedit ipsã formã ĩ mã: ꝛ talis potẽtia actualis fundat in priuatõe ꝛ terminat ad formã pducẽdã in illa mã q̃ ẽ purũ nihil: iõ talis relatio nõ ẽ nisi respectus rõnis ꝛ sunt tot quot sunt priuatiões ĩ mã ꝛ abyciunt abiectis priuatiõibus que sunt eor fundamẽta. Et hec de secundo articulo.

Potentia mãe est duplex.

Predicte opinionis ꝑrobatio.

Quantũ ad tertiũ sit 9clusio responsiua mã seclusa. oĩs forma ẽ ens in actu existẽdi ꝛ appetit formã q̃ caret. ¶ Ad rõnes ante oppositũ. ¶ Ad pmã dĩ q̃ mã est ens in potẽtia subiectiua. l3 nõ ĩ potẽtia obiectiua. Dico vlteri⁹ q̃ l3 mã nõ sit qd. i. hoc aliqd tñ ẽ ps substãtie. ¶ Ad scđaz p3 solutio. in alia questione. ¶ Ad tertiã ꝛ quartã p3 solutio. ¶ Ad qntã dĩ q̃ duplicia sunt 3ria quedã sunt positiua ꝛ in illis vnũ nõ ẽ rõ appetẽdi reliquũ. Alia sunt puatiua ꝛ in illis vnu3 bñ põt eẽ ratio pp quã aliquid appetit reliquũ. ¶ Textus.

Conclusio rñsalis.

Orum que sunt: alia sũt ã nã. alia vo pp alias cãs: nã quidẽ aĩalia q̃cũq3 ꝛ ptes ipor ꝛ plãte ꝛ simplr: ꝛ corpa. vt terra ꝛ ignis ꝛ aer ꝛ aq̃. hec eni eẽ ꝛ hmõi ã nã dici mus eẽ. oĩa aũt que predicta sunt videntur dr̃ia ad nõ nã existẽtiã que qdẽ eni nã sunt oĩa vidẽtur habẽtia in seipsis pncipiũ motus ꝛ status. ꝛ hec qdẽ ẽm locũ: illa vero ẽ3 augmentũ ꝛ decremẽtũ q̃dã ẽ3 alteratiões3.

Entiũ diuisio.

Dr̃ia inter entia naturalia et artificialia.

Iste est scđs liber phisicor in quo phs determiat de pncipiis ꝛ cãis rerũ nãliu3. Et diuidit ĩ sex tractatus. ¶ In primo ostẽdit quid sit nã ꝛ diuidit in tres ptes. ¶ In pª parte ponit vnam diuisionem entium: dicens q̃ entium. Quedam sunt naturalia ꝛ quedam artificialia que fiunt mediante arte. Et dicit q̃ talia differunt inter se: quia entia naturalia habent principium sui motus ꝛ quietis. Sed artificialia inquantum sunt artificialia non habet in se principium sui motus ꝛ quietis. licet possint habere inquantum naturalia. Ex his infert diffinitionem nature dicens. Natura est principium ꝛ causa mouendi ꝛ quiescendi ei⁹ in quo est primo: ꝛ per se ꝛ non ẽm accidens. ꝛ dicit non ẽm accidens: quia accidit medico sanari ꝛ habere principium effectiuum sue sanationis: quia per tale non inclinatur ad susceptionem sanatiõis l3 per ipm disponatur ad sanandu3. ¶ In scđa parte ostendit quid est habẽs naturam: dicens: q̃ habens naturã dicitur habens pñm sui motus ꝛ quietis per se primo ꝛ nõ ẽm accidẽs. Et subdit q̃ taz natura q̃ habẽs naturã est substantia. ꝛ quedã natura est subiectũ. s. materia. ꝛ quedã est in subiecto. s. forma. Cõseqnter ostẽdit quid. est ens ẽm nã3 dicẽs q̃ ens ẽm naturã est qđ inest enti habenti naturã queadmodũ sunt qualitates consequentes ens naturale. ¶ In tertia pte ponit talẽ conclusionẽ. ridiculũ est tentare ꝛ demonstrare naturã esse. q2 naturã esse ꝛ multa esse entia ã natura est manifestum. ideo non op3 illa demonstrare esse. na3 illi qui hoc faciunt nesciũt iudicare iter cognitum ꝛ non cognitum.

Istius secũdi phisicorum diuisio.

Natur diffinitio.

Quid ẽ habẽs nãm.

Quid ẽ ens ẽ3 nãm.

Cõclosio.

Idebitur aũt nã ꝛ substãtia corum que nã fiunt q̃ primũ inest vnicuiq3 non formatũ per seipsum vt lectuli natura lignũ statue autem es.

Istud est scđm capitulum in quo ostẽdit philosophus de quib⁹ dicitur natura: ꝛ intendit tres cõclusiones. Prima materia est natura. pbat rõne ꝛ auctẽ. Auctoritate: quia omnes antiqui dicebant materiaз esse vnã naturã. Nam aliqui dixerũt ignẽ esse materiam. aliqui aquã aliqui aerẽ. Ratione sic pbatur: q2 materia videt esse tota substãtia rei vt materia lectuli videt eẽ lignũ ꝛ statue es. ergo mã est natura. Aũs pbat duplr. scilz signo ꝛ antiphontis.

De quibus dicitur nã.

tipbõris ꝛ rõe. Signo qꝛ si aliqs lectũ refodiat ꝛ capiat potẽtiã putrescẽdi ita ꝙ germinet: tũc fiet lignũ ꝛ nõ lectꝰ ꝗ ẽ signũ ꝙ lignũ ẽ tota substãtia lecti. ꝛ ꝙ forma solũ sibi ꝯueniat ꝑ accidẽs Rõne sic: qꝛ illud ẽ tota substãtia rei qḋ ꝯtinuo manet sub vtroqꝫ termino trãsmutatõis. ſꝫ mã est hmõi igit. ℭ Scḋa ꝯclusio: forma est natura. Probat tribus rõnibus. Prima illud ꝑ qḋ res nãlis ẽ in actu cõpleto ꝛ ꝑfecto est nã: ſꝫ forma est hmõi. qḋ ꝓbat ꝑ simile: qꝛ artificiale nõ dicit actu artificiale sine forma artificiali: ergo res nãlis nõ dr̃ actu res nãlis nisi ꝑ formã. ℭ Secũda rõ. illud rõne cuiꝰ aliqd generat sibi simile in nã est nã. ſꝫ forma est hmõi. igit. ℭ Tertia rõ: illud a quo aliqd dr̃ nãle ẽ nã: ſꝫ a forma generatio dr̃ nãlis. ergo forma est vere nã. ℭ Deinde ostẽdit incidẽtaliter ꝙ forma ẽ magis nã ꝗ̃ mã: qꝛ illud ꝑ qḋ res nãlis est in actu est magis natura ꝗ̃ illud ꝑ qḋ res naturalis ẽ in potẽtia: ſꝫ ꝑ formã res nãlis est in actu ꝛ ꝑ mãm in potẽtia. igit. ℭ Tertia ꝯclusio priuatio est quodãmõ natura: ꝓbat qꝛ est quodãmodo forma: sed forma est natura: igit. Circa hũc textum.

Utrum res nãles differant ab artificialibus.

Q Ueritur

vtrũ res nãles differãt ab artificialibꝰ per hꝫ qḋ hñt ꝑncipiũ intrinsecũ ꝑ se sui motus. ℭ Arguit p̃rio ꝯ suppositũ: qꝛ res artificialis ẽ res nãlis ꝛ ecõtra. ergo nõ differt. añs pꝫ qꝛ oẽ cõpositũ ex mã ꝛ forma est nãle: ſꝫ res artificialis ẽ hmõi: igit sicut scãnũ ẽ res nãlis ꝛ res artificialis. ℭ Scḋo sic arguit: nõ oĩs res nãlis hꝫ principiũ intrinsecũ sui motꝰ: qꝛ grauia ꝛ leuia que sunt res naturales mouent a generãte ex se xto huiꝰ. ſꝫ generãs est extrinsecũ eis: igit. Etiã celũ mouet ab itelligẽtia q̃ ẽ sibi extrinseca: igit. ℭ Tertio sic arguit oẽ qḋ mouet ab alio mouetur ex. 7. huiꝰ ergo naturalia nõ habẽt in se ꝑncipiũ sui motꝰ: pꝫ ẽt de motu corruptiõis vbi ꝯrium corrũpit aliud. ꝛ tñ vnum ꝯrium nõ ẽ alteri intrinsecum. ℭ Quarto sic arguit. res artificiales hñt principiũ intrinsecum sui motꝰ saltem passiuũ cũ hẽant mãm ꝛ formã: vt materia statim est nata moueri deorsum. ℭ Quinto sic arguitur figura acuta est principiũ mouendi ꝛ figura lata est principiũ quiescẽdi: vt corpus latum supnatat ꝛ quiescit: ꝛ corpus acutũ mouet deorsuꝫ. ergo figura que est ab arte est ꝑncipiũ motus sui vel quietis: ꝛ ꝑ ꝯñs artificialia inquãtũ artificialia habẽt in se ꝑncipium sui motus. Item securis que est ab arte hꝫ ab arte ꝙ sit diuisiua ligni. Similiter orologiũ ẽ ens artificiale. ꝛ tñ nõ hꝫ intra se ꝑncipiũ sui motus. In oppositũ est philosophus in textu. In q̃õne sicut in ceteris erunt tres articuli. Quãtũ ad primũ.

Sciendũ

est p̃rio ꝙ ꝑ ꝺclaratõe q̃õnis põit hec suppõ. Ens nãle in ꝓposito capit pro ente cõposito ex mã ꝛ forma sbali. ℭ Deinde ponunt aliq̃ distinctiões. Prima: duplex est agẽs nãle: qḋdam est aiatũ quẽadmodũ sunt aialia ꝛ plãte. Aliud est inaiatũ ꝛ est duplex: qꝛ qḋdã est corpus simplex vt sunt elemẽta. Aliud est mixtũ vt lapis. ℭ Scḋa distinctio. triplex est motus: qdaꝫ ẽ nãlis: quidã violẽtus: ꝛ quidã neutral'. Et ad istoꝝ cognitionẽ est aduertendũ ꝙ mobile hꝫ duplicez respectũ: vnũ ad formã quã recipit. ꝛ aliũ ad agẽs a quo recipit illã formã: ꝛ rõne huiꝰ sibi insunt due ꝓprietates. s. nãlitas ꝛ supnaturalitas. vñ q̃cunqꝫ aliqḋ receptiuũ alicuiꝰ forme recipit illã formam ab agente qḋ natũ est imprimere illã formã tali passo. tunc est ibi nãlitas saltẽ ex parte agentis. sed qñ recipit formaꝫ ab agente qḋ nõ natum est imprimere illam formã in tali passo. tunc est ibi supnaturalitas. ꝛ nullo modo violẽtatio: sed respectu forme quã mobile recipit sibi insunt tales ꝓprietates. s. nãlitas violentatio ꝛ neutralis. Pro cuiꝰ declaratiõe ponunt tres regule. ℭ Prima quãdocũqꝫ mobile inclinat naturaliter ad formã quã recipit: talis motus est nãlis. Ex quo sequit ꝙ mã sub nulla forma violentat cũ inclinet ad quãlibet formã recipiẽdam. ℭ Scḋa regula quãdocũqꝫ mobile nãliter inclinat ad formã ꝯriam forme quã recipit, motus per quẽ acquirit illa forma est violẽtus. ℭ Ex quo sequit ꝙ aqua violẽter recipit caliditatẽ cum nãliter inclinet ad formã sibi oppositam. s. ad frigiditatẽ. Si tñ cõparet ad ignẽ qui natꝰ est causare caliditatẽ in tali aq̃: tunc recipet nãliter: sed si ad deũ supnaturaliter illã recipet. ℭ Tertia reg'la quãdocũqꝫ mobile nõ magis inclinatur ad formã quã recipit ꝗ̃ ad eius oppositũ: tũc motꝰ per quẽ acquirit talis forma est neutralis sicut sũt motꝰ ꝑ q̃s acq̃runt forme artificiales. Uñ lapis nõ magis icliat ad formã mercurij ꝗ̃ ad formã iouis. ℭ Ex istis sequit p̃rio ꝙ nulla corruptio ẽ nãlis saltez ex ꝑte passi cũ nihil nãliter inclinet ad sui corruptionez. ℭ Sequit scḋo ꝙ nullus motꝰ deꝑditiuꝰ est nãlis saltem in ordĩe ad formã. qꝛ nullus talis hꝫ pro termĩo formaꝫ ad quã naturalr̃ inclinatur.

Suppositio declarãs ꝑ dictã distinctionez.

Agẽs naturale ẽ duplex

Motꝰ ẽ triplex.

Regule ꝑdicta declarãtes.

Scḋa regula.

Tertia regula.

Conclusiones ꝺ ꝑdictis.

Sciendũ

est scḋo ꝙ ꝑ maiori declaratione supponit adhuc ꝙ duplices sũt motꝰ. Quidã sũt ãtecedẽtes rẽ nãlẽ sicut est gñatio. Alij vo sunt ꝯsequẽtes rẽ nãlem qꝛ ꝑsupponũt mobile ee ꝑductũ. vt alteratio ꝛ loci mutatio. ℭ Sed restãt aliq̃ difficultates. Pria vtrũ oẽ ens nãle habeat i se ꝑnꝰ intrinsecũ actiuũ sue gñatiõis ꝛ corruptiõis Pro cuiꝰ solutiõe supponit ꝙ duplex est gñatio. Quedã est actiua ꝑ quã aliqd dr̃ gñare. Alia est passiua ꝑ quã aliqd dr̃ gñari. Hoc supposito dr̃ p̃rio ꝙ omne gñans hꝫ ꝑnm intrinsecũ actiuũ sue gene

Motꝰ iterũ sũt duplices.

Alie difficultates.

rõnis actiue qđ est forma sbalis que est sibi itri/seca. Dr̃ scđo ꝙ nullũ ens nãle hʒ pñm actiuum sue gñatiõis passiue. i. nõ hʒ pñm per quod generet se. Dr̃ tertio ꝙ corpa simplicia nõ hñt in seipsis pñm actiuũ sue corruptõis. cũ sint eiusdẽ rõnis in suis ptibus: lʒ mixtũ diuersaꝝ ptiũ bene hʒ pñm actiuũ sue corruptiõis de quo alias magis dicet. ¶ Scđa difficultas: q̃liter est itel/ligẽda diffinitio nãe posita in textu. Pro cuius solutione supponit ꝙ ibi ponit pñm ⁊ cã ad maiorẽ expressionẽ. Dicũt tñ aliq ꝙ dr̃ pñm ad denotandũ ꝙ nã est prior illo cuius est nã. Et dicitur cã ad denotandũ ꝙ res nãles depẽdent ab ea. ⁊ dr̃ mouẽdi ⁊ qescẽdi. i. motus ⁊ qetis. Et dr̃ primũ pncipale ad remouendũ prinª minꝰ pncipalia ⁊ instrũalia. sicut sunt qualitates ⁊ alia hmõi. Dr̃ per se ad remouendũ cãs per accñs. sicut sunt casus ⁊ fortuna que sunt cãe per accidens. Dr̃ notãter ⁊ nõ ſm accñs: ad remouẽdũ aliqua pncipia qbus res nãlis mouet. que tamẽ non insunt illi rei nãli nãliter. vt leuitas est forte pncipale motiuũ vaporis sursum. sed q2 nõ est vapori nãle. sʒ accñtale ⁊ discõueniẽs nõ dr̃ nã eius. Dr̃ notãter eius in quo est. q2 respectu motus extrinseci non dicitur natura.

Intellectꝰ diffinitiõis nature.

Sciendũ

est tertio ꝙ nã ſm Scotum in quolibeto. q. xvij. capitur multis modis: vno mõ capit large vt se extẽdit ad omne ens vel oẽm entitatẽ. ⁊ sic dicimus nã hois. nã Petri. i. entitas vel rõ Petri capit etiam sic: vt se extendit ad nõ ens queadmodum dicimus nã negationis: ⁊ sic nõ capit hic. Alio mõ capit nã put distinguit ꝯtra libertatẽ. ⁊ sic dico ꝙ nã ⁊ libertas sunt prime dñe agẽtis seu principij actiui. ita ꝙ oẽ agẽs vel est agẽs naturale vel agẽs libeꝝ. ⁊ isto mõ capiẽdo nãm itellectus respectu sui actus dr̃ natura ⁊ voluntas dr̃ ppositũ. Ex quo sequit ꝙ oẽ agens quod nõ agit per volũtatem ⁊ artẽ dr̃ agẽs nãle. ⁊ omne agens qđ agit per volũtatẽ ⁊ artem dr̃ agẽs liberum vel ſm ppositũ. ¶ Et si quis dicat agẽs ſm ppositũ vel ſm voluntatem dʒ dici agẽs nãle respectu ẽt eiusdẽ actus qa nunꝗ̃ aliqd agit ſm ppositũ quin etiã agat ſm intellectũ: modo intellectus est nã vt dictũ est. ¶ Rñdetur ponẽdo talẽ regulã ꝙ qñ voluntas concurrit cum intellectu: vt in pductione artificialiũ totũ dicit produci libere: ⁊ ſm agens libeꝝ seu ſm ppositum: q2 volũtas est pncipale ⁊ imediatũ prinm illius pductionis extrinsece. Etiã qñ voluntas agit cũ aliqua poª inferiori sicut sensitiua q̃ vtitur dr̃ libere agere a pncipali agente. lʒ actio vt est huius scʒ ~~intellectus~~ fit per modũ nãe tamẽ qa totũ subiacet voluntati dʒ dici libere agere a principali agẽte. ¶ Ex istis sequit ꝙ est alius modus agẽdi ipsius intellectus ⁊ ipsius voluntatis: nã intellectꝰ agit per modũ nature ⁊ volũtas agit libere: ⁊ hoc si accipiat in rõne potẽtie nam si acciperet in rõne obi ageret p modum nãe. ⁊ per hoc soluitur argumentum ockam.

Natura dr̃ mo/dis ca/pit scđʒ Scotũ.

Sciendũ

est quarto ꝙ de ipsa nã incidunt adhuc aliq̃ difficultates. Prima vtrũ nãm eẽ sit demõstrabile. Rñdetur breuiter ꝙ si ly est dicat aptitudinẽ tunc est demõstrabilis per diffinitionem ipsius nãe ⁊ sic non videt cepisse Aristoteles neq3 vsus loquẽtiũ sic capit ly est secũdũ adiacẽs: q2 tunc videret ꝯcedi ista antixps est. Alio mõ capit ly ẽ vt dicit actum seu actualẽ exñtiã ⁊ adhuc dico ꝙ põt demõstrari demõstratiõe nãli. ad quam sufficit pcedere ex notioribus ⁊ sic demõstrat. si pñm pncipale mouẽdi ⁊ qescẽdi est: nã est: sʒ nã est pñm pncipale mouẽdi ⁊ qescẽdi: ergo natura est. ¶ Et si qs dicat q̃re ergo dicit Aristoteles in textu eam ẽẽ indemonstrabilẽ. Rñdeo ꝙ ideo vocabat ipsam eẽ indemõstrabilẽ: q2 ẽ manifesta in phia ⁊ q̃si per se nota cum manifestuʒ sit multa entia eẽ nãlia. ¶ Scđa difficultas q̃liter est intelligẽdũ vnũ cõe dictuʒ in quo dr̃ ꝙ natura est determinata ad vnũ. Rñdet Scotus quolibeto. q. ij. nãm determinari ad vnum seu agens nãle põt intelligi dupliciter. vno mõ ad vnum pducibile: ⁊ sic nõ intelligit q2 nã nõ solum specifica. sed vt est in vno singulari põt eẽ pñm pluriũ pductoꝝ sicut ignis pducẽs plres igneos. Alio mõ ꝙ determinetur ad vnũ modũ agẽdi. ⁊ sic intelligit. vñ agẽs nãle sic determinatur ad vnũ modũ agẽdi: q2 passo sibi debite approximato ⁊ nõ impedito necĩario agit sic ꝙ quantũ est de se nõ põt agere neq3 hr̃e modos agẽdi oppositos. ¶ Sed agẽs ſm ppositũ passo sibi approximato ⁊ nõ ipedito põt hr̃e plres actiões ⁊ põt etiã nõ agere vt volũtati approximato volibili ipsa volũtas põt velle vel nolle vl' põt suspẽdere suũ actũ scʒ non velle. ¶ Tertia difficultas q̃liter intelligit ꝙ forma est magis nã ꝗ̃ mã: cũ forma nõ suscipiat magis ⁊ minꝰ cum sit sba. Rñdetur ꝙ non dʒ intelligi ꝙ forma suscipiat magis ⁊ minꝰ: sed ꝙ rõ pncipiãdi ipsius forme est pfectior. ⁊ ꝙ ipsa forma pfectiori mõ principiat ꝗ̃ mã. Et hec de scđo articulo.

Utrum sit dẽmõstrabile nãm eẽ.

Intellectꝰ istius cõis dici nã est dẽterminata ad vnũ.

Quõ intelligit formaʒ eẽ magis nãʒ ꝗ̃ mã.

Quantũ

ad tertiũ dubitat pmo: vtrum prinm in diffinitiõe nãe dicat de pñº actiuo vel de pñº passiuo. Et vr̃ ꝙ dicat de pñº actiuo. q2 dr̃ de illo qđ est cã mouẽdi ⁊ qescẽdi: sed illud est pñm actiuũ: igit. ¶ Sed in oppm arguit: q2 nã dr̃ pñm quo aliqd dr̃ naturaliter moueri: sed mobile nõ dr̃ moueri a pñº actiuo. sed a pñº passiuo: q2 a q̃cũq3 lapis moueat deorsum ſm ille motꝰ est nãlis: igit. Item si diceret de pñº actiuo sequeret ꝙ medicus in quantum medicus per se sanaret. Sed oppositum dr̃

Quõ dr̃ pncipiũʒ i diffinitiõe nature.

tum d' in tertio: igif. ɔña pbaf: q: medicus in/quantū medicus hʒ intra se pnⁿ actiuū sue sa/nationis. Jtē mutatio est nālis qñ passum mu/tatur sicut natū est mutari a quocūqʒ agēte fue/rit: sed nunq̄ passum est sic aptū natū mutari, p/pter pnⁱᵐ actiuū. sed solū ppter pnⁱᵐ passiuum igif. Jtē nā est pnⁱᵐ motus vel mutatiōis: ꝛ est pnⁱᵐ intrinsecum: sed nā est hmōi: rōne pncipij passiui: igif. Et minor etiā pbaf per exᵐ textus accidit eni infirmo vt sanef eē medicū. i. hre ar/tem seu pnⁱᵐ actiuū sanatiōis. ¶ Pro solutiōe

Suppō supponif q pnⁱᵐ in diffinitione nāe d' de pnci/ pdictaʒ pio passiuo. vt pbāt rōnes post opp^m. Et si qs dicat g̃ sequtur q nā nō diceref de forma: q: for/ma nō est pnⁱᵐ passiuū motus. Rñdef qd natu/ra vt est pnⁱᵐ passiuum non solū d' de mā: sʒ eti/am de forma. Uñ lapis nō solū natus est descen/dere deorsum ppter mām: imo magis pp for/mam. Et ponif talis regula q per eādē formaʒ per quam res est hec per illā ꝛ eandē est recepti/ua passionis nāliter ɔñtis nām eiusdē rei. ideo nā vt d' de pnᵒ passiuo d' de forma. Et si quis dicat quid intelligis per pnⁱᵐ passiuū. Rñdeo q per pnⁱᵐ passiuū nō intelligo nisi illud p qd aliquid est susceptiuum alicuiᵘ forme vel motᵘ vel alicuius alterius. Uñ pnⁱᵐ passiuum lapi/dis est illud per qd lapis inclinaf: ꝛ natus est re/cipere motū vel aliquā formam. Et ex isto pʒ q naturalia ꝛ artificialia distinguunf adinuiceʒ per pnⁱᵐ passiuū: q: nālia hñt in se principium passiuum inclinās ad talē vel talē formā. Artifi/cialia vero inquantū artificialia nō hñt in se pn/cipium passiuū inclinās. ad talē incisioneʒ vel talem erectionē. nec hñt aliqd per artē per qd sint susceptiua. vel per qd inclinētur ad talē mo/tum siue hēant aliqd qd sit cā talis motus siue nō. Uñ artificialia vel mouenf ad formā cōtra inclinationē nālem: ꝛ tūc violēter mouenf. vel vt sunt in potētia neutra ad taleʒ formā. ꝛ tunc neutraliter mouenf. ¶ Et ex isto etiā pʒ qualif intelligif diffinitio violēti in qua d' violentum est cuius pnᵐ est extra nō cōferente vim passo. que dʒ exponi nō ɔferēte vim. i. iclinationē ad talē formā sed magis oppⁱᵐ. Et istud vult habe/re Scotᵘ. ꝛ ē oia dicta di. xviij. scdi.

Dubitatur scdo vtrū in gñabilibᵘ ꝛ corruptibilibᵘ sint ponē/de rōnes seminabiles. ¶ Pro cuiᵘ solōne sup/ponif pᵒ q eoꝝ que gñanf. Quedā gñanf eq/uoce. Quedā vero vniuoce. Uñ illa dñr gñari equoce qñ gñans ꝛ genitū dñt specie spālissi/me. Sed illa dñr gñari vniuoce qñ gñans ꝛ ge/nitū sunt eiusdē speciei spālissime. Jtē generan/tia vniuoce sunt duplicia. Quedā generāt im/mediate vt ignis gñat ignē. Quedaʒ mediate vt bos mediāte semine generat bouē ꝛ hō ho/

minē. Scdo supponif q semē sic diffinif. Se/men est corpus iperfectū pductū a gñante cu/ius forma nō est itēta per se. sed p̄alteꝝ vt. s. ge/nereť ex ipso aliqd fine generanti. Uñ in nā du/plex est pcessus. vnus est gñatiuus in q̄ pcedif ab impfecto ad pfectū. vt a pductiōe semis pce/dif in formā sanguis. ꝛ a forma sanguinis ad formā embrionis. ꝛ post ad formā specificam. Alius est corruptiuᵘ a q̄ fit recessus a forma spe/cifica ad formā cadaueris seu corporeitatis qd idē est. Et in tali spcedif a pfecto ad impfectū. ¶ Tertio supponif: q rō seminalis nihil aliud est q̄ forma sbalis seminis. vł q̄dā q̄litas neces/sario ɔñs formā sbalem seminis que est via ad vlteriorē formā sicut forma tritici in tritico vel q̄litas ɔñs formā sbalem eius. Et ex isto sequif q nec semē nec rō seminalis sunt coeq̄ ipi mãe q: semen fit ex nutrimēto in quo forma est rō se/minalis sicut in sbo. ¶ Sed quereret aliqs vtruʒ semē sit pnⁱᵐ actiuū gñationis seu vltime for/e. Dico breuiter q non. ꝛ h̄ si sit semen vniforme qd dico ppter semē maris qd agit in semē mu/lieris. semē tñ vniforme ex quo fit res qd scʒ de/cisum est a generāte siue sit pris siue mris nō ē pnⁱᵐ actiuū gñatiōis quod pōt multiplr pbari. Primo q: in instāti in quo pducif forma sbalis corpeitatis semē corrūpif. ergo in illo istāti nō pducit. Et si dicaf: q est pnⁱᵐ duʒ est. hoc nihil valet: q: semen est aliqd de primo ɔuenibile i illud qd dʒ generari. Si vlteriᵘ dicaf q semen agit in rōne descidētis ꝛ nō in vtute ppa. Hoc ēt nihil valet: q: pōt eē q descindēs semē sicut pr sit mortuus qñ illa forma corporeitatis gña/tur. ¶ Et ex isto seqtur q nullum semen nec ali/quid in semine est pnⁱᵐ actiuū gñationis vel vl/time forme. ¶ Et si quis dicat: est ne talis gña/tio a patre? Dico q nō. q: patre nō exñte filius generatur. vtruʒ a forma celi. Dico q nō: quia multa viuētia sunt pfectiora forma celi. vtrum ab angelo. Rñdeo q nō: q: angelus nō agit ni/si mediāte motu. Relinqtur g̃ q a deo fit talis gñatio. Et si qs dicat: g̃ pr nō dʒ dici pr cuʒ nō pducat talē formā. ¶ Ad istud ponūtur alique ppositiōes. ¶ Prima mulier est vere pnⁱᵐ pdu/ctiuū fetus. ꝛ attingit formā sbalem corporeita/tis: sed vir nunq̄ illā attingit: q: talis pōt pdu/ci vbi pr mortuᵘ est. ¶ Scda ppositio: hoc nō obstante vir d' generare pleʒ. q: descidit semē qd qdē semē alterat semen mulieris cum q̄ vni/tur. scdo. q: filiᵘ est de sba pris. pater enīʒ mini/strat sbam scʒ semē ex quo cū semine mris ge/neraf filius: ꝛ certe nihil plus facit pater q̄ de/scindere semen. ¶ Et si quis querat qs eoꝝ vł pr vł mr dr pncipalsᵘ agēs pt dici q̄ñ ad pmā actioneʒ q̄ est descindere semē q pater. d' prin/cipaliᵘ agēs. sed quātū ad alias actiōes sequen

Marginal notes (printed): Suppō; pdictaʒ difficul; taté sol; uens. — Quid ē prinⁱᵐ passiuū lapidis. — Nālia ꝛ artificialia quo mō di/stingun/tur ad i/uicem. — Intelle/ctus dif/finitōis violēti. — Eorū q̄ gñanf diuisio. — Semi/nis dif/finitio. — In nā ē duplex pcessus. — Quid ē rō semi/nalis. — an semē sit prin/cipiū ac/tiuū ge/neratio/nis. — Alique ppositi/ones ꝺ pdictio.

rõnis actiue qđ est forma sbalis que est sibi itrinseca. Dĩ scđo ꝙ nullũ ens nãle h̃z pñm actiuum sue gñatiõis passiue. i. nõ h̃z pñm per quod generet se. Dr̃ tertio ꝙ corpa simplicia nõ hñt in seipsis pñm actiuũ sue corruptiõis. cũ sint eiusdẽ rõnis in suis ptibus: ſ3 mixtũ diuersaꝝ ptiũ bene h̃z pñm actiuũ sue corruptiõis de quo alias magis diceẽ. ¶ Scđa difficultas: q̃liter est itelligẽda diffinitio nãe posita in textu. Pro cuius solutione supponiẽ ꝙ ibi poniẽ pñm ꝛ cã ad maiorẽ expressionẽ. Dicut tñ aliq ꝙ dĩ pñm ad denotandũ ꝙ nã est prior illo cuius est nã. Et dicitur cã ad denotandũ ꝙ res nãles depẽdent ab ea. ꝛ dĩ mouẽdi ꝛ qescẽdi. i. motus ꝛ qetis. Et dĩ primũ pncipale ad remouendũ prinª minº pncipalia ꝛ instrũalia. sicut sunt qualitates ꝛ alia h̃mõi. Dĩ per se ad remouendũ cãs per accñs. sicut sunt casus ꝛ fortuna que sunt cãe per accidens. Dr̃ notãter ꝛ nõ ṗm accñs: ad remouẽdũ aliqua pncipia qbus res nãlis moueẽ. que tamẽ non insunt illi rei nãli nãliter. vt leuitas est forte pncipale motiuũ vaporis sursum. sed q2 nõ est vapori nãle. ſ3 accñtale ꝛ discõueniẽs nõ dĩ nã eius. Dr̃ notãter eius in quo est. q2 respectu motus extrinseci non dicitur natura.

Intellectus diffinitionis nature.

Sciendũ

est tertio ꝙ nã ṗm Scotum in quolibeto. q. xvij. capitur multis modis: vno mõ capiẽ large vt se extẽdit ad omne ens vel oẽ in entitatẽ. ꝛ sic dicimus nã hois. nã Petri. i. entitas vel rõ Petri capiẽ etiam sic: vt se extendit ad nõ ens quẽadmodum dicimus nã negationis: ꝛ sic nõ capiẽ hic. Alio mõ capiẽ nã put distinguiẽ ↄtra libertatẽ. ꝛ sic dico ꝙ nã ꝛ libertas sunt prime drĩe agẽtis seu principij actiui. ita ꝙ oẽ agẽs vel est agẽs naturale vel agẽs libeꝝ. ꝛ isto mõ capiẽdo nãm itellectus respectu sui actus dĩ natura ꝛ voluntas dĩ ꝑpositũ. Ex quo sequiẽ ꝙ oẽ agens quod nõ agit per volũtatem ꝛ artẽ dĩ agẽs nãle. ꝛ omne agens qđ agit per volũtatẽ ꝛ artem dĩ agẽs liberum vel ṗm ꝑpositũ. ¶ Et si quis dicat agẽs ṗm ꝑpositũ vel ṗm voluntatem d3 dici agẽs nãle respectu ẽt eiusdẽ actus qa nunq̃ aliqd agit ṗm ꝑpositũ quin etiã agat ṗm intellectũ: modo intellectus est nã vt dictũ est. ¶ Rñdetur ponẽdo talẽ regulã ꝙ qñ voluntas concurrit cum intellectu: vt in ꝓductione artificialiũ totũ diciẽ produci libere: ꝛ ṗm agens libeꝝ seu ṗm ꝑpositum: q2 volũtas est pncipale ꝛ imediatũ prinm illius ꝓductionis extrinsece. Etiã qñ voluntas agit cũ aliqua poª inferiori sicut sensitiua q̃ vtitur dĩ libere agere a pncipali agente. ſ3 actio vt est huius sc3 ~~intellectus~~ fit per modũ nãe tamẽ qa totũ subiacet voluntati d3 dici libere agere a principali agẽte. ¶ Ex istis sequiẽ ꝙ est alius modus agẽdi ipsius intellectus ꝛ ipsius voluntatis: nã intellectꝰ agit per modũ nature ꝛ volũtas agit libere: ꝛ hoc si accipiaẽ in rõne potẽtie nam si acciperẽ in rõne obi ageret ꝑ modum nãe. ꝛ per hoc soluitur argumentum ockam.

Natura quot modis capitur secundum Scotum.

Sciendũ

est quarto ꝙ de ipsa nã incidunt adhuc alique difficultates. Prima vtrũ nãm eẽ sit demõstrabile. Rñdetur breuiter ꝙ si ly est dicat aptitudinẽ tunc est demõstrabilis per diffinitionem ipsius nãe ꝛ sic non videẽ cepisse Aristoteles neq3 vsus loquẽtiũ sic capit ly est secũdũ adiacẽs: q2 tunc videreẽ ↄcedi ista antiꝑs est. Alio mõ capiẽ ly ẽ vt dicit actum seu actualẽ exñtiã ꝛ adhuc dico ꝙ põt demõstrari demõstratiõe nãli. ad quam sufficit ꝓcedere ex notioribus ꝛ sic demõstraẽ. si pñm pncipale mouẽdi ꝛ qescẽdi est: nã est: ſ3 nã est pñm pncipale mouẽdi ꝛ qescẽdi: ergo natura est. ¶ Et si qs dicat q̃re ergo dicit Aristoteles in textu eam eẽ indemonstrabilẽ. Rñdeo ꝙ ideo vocabat ipsam eẽ indemõstrabilẽ: q2 ẽ manifesta in phia ꝛ q̃si per se nota cum manifestu3 sit multa entia eẽ nãlia. ¶ Scđa difficultas q̃liter est intelligẽdũ vnũ cõe dictu3 in quo dĩ ꝙ natura est determinata ad vnũ. Rñdet Scotus quolibeto. q. ij. nãm determinari ad vnum seu agens nãle põt intelligi dupliciter. vno mõ ad vnum ꝓducibile: ꝛ sic nõ intelligiẽ q2 nã nõ solum specifica. sed vt est in vno singulari põt eẽ pñm pluriũ ꝓductoꝝ sicut ignis ꝓducẽs plres ignes. Alio mõ ꝙ determinetur ad vnũ modũ agẽdi. ꝛ sic intelligiẽ. vñ agẽs nãle sic determinatur ad vnũ modũ agẽdi: q2 passo sibi debite approximato ꝛ nõ impedito necẽario agit sic ꝙ quantũ est de se nõ põt agere neq3 hr̃e modos agẽdi oppositos. ¶ Sed agẽs ṗm ꝑpositũ passo sibi approximato ꝛ nõ ipedito põt hr̃e plres actiões ꝛ põt etiã nõ agere vt volũtati approximato volibili ipsa volũtas põt velle vel nolle vel põt suspẽdere suũ actũ sc3 non velle. ¶ Tertia difficultas q̃liter intelligiẽ ꝙ forma est magis nã q̃3 mã: cũ forma nõ suscipiat magis ꝛ minº cum sit sbã. Rñdetur ꝙ non d3 intelligi ꝙ forma suscipiat magis ꝛ minº: sed ꝙ rõ pncipiãdi ipius forme est ꝑfectior. ꝛ ꝙ ipa forma ꝑfectiori mõ principiat q̃3 mã. Et hec de scđo articulo.

Utrum sit demonstrabile nãm eẽ.

Intellectus istius dicti nã est determinata ad vnũ.

Quõ intelligiẽ forma3 eẽ magis nã3 q̃3 mã.

Quantũ

ad tertiũ dubitaẽ ṗmo: vtrum prinm in diffinitiõe nãe dicaẽ de pnº actiuo vel de pnº passiuo. Et vr̃ ꝙ dicaẽ de pnº actiuo. q2 dĩ de illo qđ est cã mouẽdi ꝛ qescẽdi: sed illud est pñm actiuũ: igiẽ. ¶ Sed in oppm arguiẽ: q2 nã dĩ pñm quo aliqd dĩ naturaliter moueri: sed mobile nõ dĩ moueri ã pnº actiuo. sed ã pnº passiuo: q2 ã q̃cũq3 lapis moueaẽ deorsum ſp ille morꝰ est nãlis: igiẽ. Item si dicereẽ de pnº actiuo sequereẽ ꝙ medicus in quantum medicus per se sanareẽ. Sed oppositum dĩ

Quõ dĩ pncipiu3 i diffinitiõe nature.

tum d̄r in textu: igitur. ɔña pbaf: q: medicus in quantū medicus h̄z intra se pn̄ᵐ actiuū sue sanationis. Itē mutatio est nālis qñ passum mutatur sicut natū est mutari a quocūq3 agēte sue rit: sed nunq̄ passum est sic aptū natū mutari, pter pn̄ᵐ actiuū. sed solū ppter pn̄ᵐ passiuum igitur. Itē nā est pn̄ᵐ motus vel mutatiōis: ⁊ est pn̄ᵐ intrinsecum: sed nā est hmōi rōne pncipij passiui: igitur. Et minor etiā pbaf per exᵐ textus accidit enī infirmo vt sanef eē medicū. i. hr̄e artem seu pn̄ᵐ actiuū sanatiōis. ¶ Pro solutiōe

Suppō supponif q pn̄ᵐ in diffinitione nāe d̄r de pncipio passiuo. vt pbāt rōnes post oppᵐ. Et si qs

Pdicta3 difficul tatē sol uens.

dicat q̄ sequtur q nā nō diceref de forma: q: forma nō est pn̄ᵐ passiuū motus. Rñdef qd natura vt est pn̄ᵐ passiuum non solū d̄r de mā: s3 etiam de forma. Uñ lapis nō solū natus est descendere deorsum ppter mām: imo magis pp formam. Et ponif talis regula q per eādē forma3 per quam res est hec per illā ⁊ eandē est receptiuus passionis nāliter ɔñtis nām eiusdē rei. ideo nā vt d̄r de pnᵒ passiuo d̄r de forma. Et si quis dicat quid intelligis per pn̄ᵐ passiuū. Rñdeo q per pn̄ᵐ passiuū nō intelligo nisi illud p qd aliquid est susceptiuum alicuiᵒ forme vel motᵒ vel alicuius alterius. Uñ pn̄ᵐ passiuum lapidis est illud per qd lapis inclinaf: ⁊ natus est recipere motū vel aliquā formam. Et ex isto p3 q naturalia ⁊ artificialia distinguunf adinuice3 per pn̄ᵐ passiuū: q: nālia hñt in se principium passiuum inclināe ad talē vel talē formā. Artificialia vero inquantū artificialia nō hñt in se pn̄cipium passiuū inclināe. ad talē incisione3 vel talem erectionē. nec hñt aliqd per artē per qd sint susceptiua. vel per qd inclinētur ad talē motum siue hēant aliqd qd sit cā talis motus siue nō. Uñ artificialia vel mouenf ad formā cōtra inclinationē nālem: ⁊ tūc violēter mouenf. vel vt sunt in potētia neutra ad tale3 formā. ⁊ tunc neutraliter mouenf. ¶ Et ex isto etiā p3 qualiter intelligif diffinitio violēti in qua d̄r violentum est cuius pnᵒ est extra nō cōferente vim passo. que d3 exponi nō ɔferēte vim. i. iclinationē ad talē formā sed magis oppᵐ. Et istud vult habere Scotᵒ. ⁊ ēt oīa dicta di. xviij. scdi.

Quid ē pn̄ᵐ passiuū lapidis

Nālia ⁊ artificia lia quo mō distingun tur ad inuicem.

Intellectus diffinitiōis violēti.

Dubitatur scdo vtrū in gñablibᵒ ⁊ corruptiblibᵒ sint ponēde rōnes seminabiles. ¶ Pro cuiᵒ solone supponif pᵒ q eoꝝ que gñanf. Quedā gñanf eq uoce. Quedā vero vniuoce. Uñ illa dñr gñari equoce qñ gñans ⁊ genitū dñt specie spālissime. Sed illa dñr gñari vniuoce qñ gñans ⁊ genitū sunt eiusdē speciei spālissime. Itē generantia vniuoce sunt duplicia. Quedā generāt immediate vt ignis gñat ignē. Queda3 mediate vt bos mediāte semine generat bouē ⁊ hō ho

Eorū q gñanf diuisio.

minē. Scdo supponif q semē sic diffinif. Semen est corpus īpfectū pductū a gñante cuius forma nō est itēta per se. sed p alteꝝ vt. s. generef ex ipso aliqd sīe generanti. Uñ in nā duplex est pcessus. vnus est gñatiuus in q̄ pcedif ab impfecto ad pfectū. vt a pductiōe semis pcedif in formā sanguīs. ⁊ a forma sanguinis ad formā embrionis. ⁊ post ad formā specificam. Alius est corruptiuᵒ a q̄ fit recessus a forma specifica ad formā cadaueris seu corporeitatis qd idē est. Et in tali sp pcedif a pfecto ad impfectū. ¶ Tertio supponif: q rō seminalis nihil aliud est q̄3 forma sbalis seminis. vl q̄dā q̄litas necessario ɔñs formā sbalem seminis que est via ad vlteriorē formā sicut forma tritici in tritico vel q̄litas ɔñs formā sbalem eius. Et ex isto sequif q nec semē nec rō seminalis sunt coeq̄ ipi māe q: semen fit ex nutrimēto in quo forma est rō seminalis sicut in sbo. ¶ Sed q̄reret aliqs vtru3 an semē semē sit pn̄ᵐ actiuū gñationis seu vltime forme. Dico breuiter q non. ⁊ h̄ si sit semen vniforme. qd dico ppter semē maris qd agit in semē mulieris. semē tñ vniforme ex quo fit res qd s3 decisum est a generāte siue sit p̄ris siue mr̄is nō ē pn̄ᵐ actiuū gñatiōis quod pōt multipl̄r pbari. Primo q: in instāti in quo pducif forma sbalis corporeitatis semē corrūpif. ergo in illo istāti nō pducit. Et si dicaf: q est pn̄ᵐ du3 est. hoc nihil valet: q: semen est aliqd de primo ɔcernibile ⁊ illud qd d3 generari. Si vlteriᵒ dicaf q semen agit in rōne descidētis ⁊ nō in vtute ppa. Hoc ēt nihil valet: q: pōt eē q descindēs semē sicut pr̄ sit mortuus qñ illa forma corporeitatis gñatur. ¶ Et ex isto seqtur q nullum semen nec aliquid in semine est pn̄ᵐ actiuū gñationis vel vltime forme. ¶ Et si quis dicat: est ne talis gñatio a patre? Dico q nō. q: patre nō existe filius generatur. vtru3 a forma celi. Dico q nō: quia multa viuētia sunt pfectiora forma celi. vtrum ab angelo. Rñdeo q nō: q: angelus nō agit nisi mediāte motu. Relinquit q̄ q a deo sit talis gñatio. Et si qs dicat: q̄ pr̄ nō d3 dici pr̄ cu3 nō pducat talē formā. ¶ Ad istud ponūtur alique ppositiōes. ¶ Prima mulier est vere pn̄ᵐ pductiuū fetus. ⁊ attingit formā sbalem corporeitatis: sed vir nunq̄ illā attingit: q: talis pōt pduci vbi pr̄ mortuᵒ est. ¶ Scda ppositio: hoc nō obstante vir d̄r generare ple3. q: descidit semē qd q̄dē semē alterat semen mulieris cum q̄ vnitur. scdo. q: filiᵒ est de sba p̄ris. pater eni3 ministrat sbam s3 semē ex quo cū semine mr̄is generaf filius: ⁊ certe nihil plus facit pater q̄3 descindere semen. ¶ Et si quis querat qs eoꝝ vl pr̄ vl mr̄ d̄r pncipalr̄ agēs pt dici q̄tū ad pmā actione3 q̄ est descindere semē q pater. d̄r principaliᵒ agēs. sed quātū ad alias actiōes sequen

Semē nis diffinitio.

In nā ē duplex pcessus

Quid ē rō seminalis.

An semē sit principiū actiuū generatio nis.

Alique ppositiones ɔ pdictio

teo dĩ pbabilr q mater est principalius agens
Quis ẽ nõ enĩ vĩ eẽ aliqð impedimẽtũ qre mater nõ de
pncipa beat attingere illã formã sbalem fetus vel cor
lis agẽs poreitatis.cũ sit pñs in se ⁊ habeat virtutem
vel pas actiuã:cum habeat aiã. ¶ Jstis suppositis dĩ
vel mai pmo q in his q gñant vniuoce ⁊ equoce ime
diate nõ reqritur necessario semẽ:nec rõ semia
lis.vt pz de igne qui gñat aliũ ignẽ sine semie.
¶ Dĩ scdo:q i gñantib⁹ vniuoce ⁊ mediate ne
cessario requirit semẽ.sicut in gñatione hois.
An i nõ ¶ Sz restat vnũ paruũ dubiũ vtrũ in nõ aiatis
aiatis sit ponenda rõ semialis. Rñdetur q oĩa mixta
sit ponẽ possũt hẽre rõnes semiales:qz a gñante recipiũt
da rõ se qlitates q sũt vie ad vlteriorẽ ⁊ pfectiorẽ sbalẽ
mialis. formam.in cadauere enĩ bouis põt induci qli
tas a corpe celesti que est via ad formã apis.⁊
illa qlitas vocatur rõ seminalis. ¶ Põt etiam
rõ semialis eẽ i nõ vere mixtis sicut i mixtis p
iuxta positionẽ.corpora enĩ celestia non semp
gñant de vere mixtis:sed de mixtis p iuxta po
sitionẽ.Et tale mixtũ hẽe põt qualitatẽ que est
via ad vlteriorẽ ⁊ pfectiorẽ formã. ¶ Jtẽ vnũ
elementũ põt eẽ per potentiã diuinam quasi rõ
semialis respectu mixti.ita q ex vno elemento
pt de⁹ causare mixtũ:sicut õ aq̃ fecit pisces.dico
et q ab elemẽtis tẽpatis adinuicẽ.i.mixtis cau
sat qlitas q est via ad vlteriorẽ formã sicut ad for
mã ranarũ vel ad aliquã aliã formã.sicut forte
fuit factum qñ magi pharaonis fecerũt ranas.

Aliũ du biũ õ fi gura. **Dubitat** 3° vtrũ figura distinguat a re fi
gurata:⁊ vtrũ sit entitas abso
luta siue respectiua. ¶ Pro cui⁹ solutione sup
Figura ponit q figura est duplex.q̃dã est figura q nõ ẽ
duplex nisi ordo partiũ adinuicẽ ⁊ ad totũ. Vñ ordo
est. partiũ ad totũ est qñ vna pars sic ptinuat vni
pti q nõ alteri:vt caput collo:⁊ collũ spatulis.⁊
sic de aliis. ¶ Alia est figura q nõ est nisi ordo
partium ad partes loci:⁊ talis figura seu ordo
pt acqri p solã curuationẽ digiti.vñ qñ qs cur
uat digitũ:tunc ptes digiti nõ aliud acqrunt
nisi aliũ ordinẽ ad ptes loci quẽ prius nõ hẽbãt.
Nec imaginor q ibi acquirat aliq̃ res absolu
ta quã aliq ponũt quã nunq̃ cognouerunt: iõ
nõ pono figurã eẽ aliquã qlitatẽ. ¶ Et si qs di
cat:q̃ artifex nõ facit nisi talẽ ordinem quando
aliquid operatur. Dico q verum est:⁊ finaliter
recipit pecunias propter talem ordinẽ quez fa
cit:imo rationabilius ẽ,q soluat pp̃ter aliquid
quod cognoscitur q̃ propter nihil. ¶ Dicant
ergo illi qui ponunt talem figuram esse rẽ abso
lutam quid sit pter q̃ ille ordo partium.⁊ si di
cant q est talis ⁊ talis figura:puta triãgularis:
quadrangularis.petatur eis quid est figura tri
angularis pter q̃ ille ordo partium. ¶ Et si qs
dicat:hoc dicẽdo tu negas phm in pdicamẽ
tis:dicẽtẽ figurã eẽ de q̃rta specie qlitatis. Di

co q de hoc satis fuit visum i logica:quõ phs no
lebat dicere q eẽnt quatuor species qlitatis: sz
q erãt q̃tuor modi qlitatis.i.quatuor que ha
bebant modũ pdicãdi qualitatis vel aliquem
specialem modũ ipsius qualitatis.puta vel de
difficili mobilis vel de facili mobilis:⁊ sic de
aliis. ¶ Et quis itez dicat:q̃ vĩ q artifex faciẽ
do domũ non faciat nisi talem ordinẽ:⁊ p pñs
q nõ faciat nisi vnũ respectũ. ¶ Rñdeo q mul
tum est difficile pficere talẽ ordinẽ seu respectũ
nam ad faciendũ vnũ respectũ opz primo face
re aliquod absolutũ vel approximare aliq̃ abso
luta.vel substrahere aliqð.qð multũ est difficile
:iõ artifex p nihilo nõ soluitur. Et ex qbus istis
satis põt patere quõ iste modus dicẽdi mediat
inter alios modos dicẽdi.nam pueit cũ ali
qbus in hoc q dicũt q figura distinguit a re fi
gurata.qz talis ordo distinguitur a re cui⁹ est
ordo.conuenit etiã cum aliis in hoc q dicunt
q figura est ordo partium:⁊ hoc vĩ esse de mẽ
te Scoti in.iiij.dĩ.xij.q.iij. Ubi dicit q figura
non dicit vltra quantitatẽ nisi relationẽ partiũ
adinuicem vel terminorũ includentiũ ptes.⁊ di Quid ẽ
cit q hec relatio mutari põt:manẽtib⁹ partib⁹ figura
eisdem. ¶ Aduerte qð dicunt aliqui q figura sm ali
est res absoluta que consequitur ordinẽ partiũ quos.
adinuicẽ:vel ordinem partium ad partes loci.

Quantum ad tertiũ articulũ sit cõclu
sio responsalis ad quesitũ Conclu
res nãles dñt ab artificialibus per hoc q ẽ ha sio res nã
bere principiũ supple passiuum sui motus. Ad les dñt ab
rõnes ante opp^m. ¶ Ad primã dĩ:q ista bñ cõ artifici
cedit res nãlis est res artificialis:sed nõ conce alibus.
ditur q res artificialis per eãdẽ figurã seu for
mam per quã est artificialis sit nãlis. Vñ artifi
ciale de per se significato significat talẽ vel talẽ
figurã:sed cognotat bene idez qð cognotat nã
le:seu idez iportat de significato nãli vt scan
num de per se significat talẽ figurã. Et silr dica
tur de aliis artificiatis. ¶ Ad scðm dĩ:q licet
grauia ⁊ leuia aliq̃ nõ moueant a pn° intrin
seco:tñ sup mouentur motu nãli a pn° passiuo
seu hñt pn^m passiuum. Ad alias rõnes dĩ:q ni
hil pbant ptra nos:qz videt pbare de pn° acti
uo:⁊ nos intelligimus de pn° passiuo.vñ nul
lum artificiale inq̃tũ artificiale recepit aliqð
ab artifice per quod inclinetur:vel per quod sit
susceptiuum talis motus ad quem mouetur: si
ue recipiat aliquid quod faciat ad talẽ motum
siue non.hoc nihil contra nos.

Q Voniã aũt determinatum est quot
modis nã dĩ.post hec speculãdũ ẽ
quõ differt mathematic⁹ a phisico.
⁊.n.plana ⁊ firma hñt phisica corpa ⁊ lõgi
tudies ⁊ pũcta de qb⁹ itẽdit mathematic⁹.
Jste

Tractatus diuisio.

Ste est scḋa tractatus hui⁹ libri in quo ondit phus q̄lis sit ɔsideratio nālis. Et diuidit in duo capitula. ¶ In pmo ponit tres ɔclusiones. Prima mathematic⁹ ⁊ phisicus ɔsiderāt de eodē. pbat duabus rōnibus. ¶ Prima: qꝛ mathematicus ɔsiderat longitudinē: supficiē: pūcta: ⁊ corpa. ⁊ de eisdē ɔsiderat phisicus: igit. ¶ Scḋa rō: ad phisicū pertinet ɔsiderare substātiā solis ⁊ lune cum sint corpora nālia ⁊ mobilia: g̃ ad eū ptinet ɔsiderare accidētia per se eis ɔueniētia. sicut sunt quātitates motus ⁊ figura: ⁊ de illis hꝫ ɔsiderare mathematicus: igit.

Rōnes pdictaꝫ cōclonē pbātes

Scḋa cōclo.

¶ Scḋa ɔclusio. lꝫ phisic⁹ et mathematicus de eisdē ɔsiderēt: hoc tū est diuersimode: qꝛ phisic⁹ ɔsiderat magnitudines: corpa: ⁊ figuras fm q̄ sunt dispōnes rex naturalium: ⁊ fm q̄ subijciunt motui ⁊ mutationi: sed mathematicus ɔsiderat de eisdē: inquantū per intellectū abstrahunt a motu. ¶ Et si qs dicat: magnitudies ⁊ figure semp sunt in mā sensibili ⁊ etiā subijciūtur motui: g̃ intellectus sic abstrahens. male abstrahit. ¶ Rñdet phus q̄ abstrahentiū nō est mendacium. ¶ Deinde infert phus vnū correlariū scꝫ in nālibus nō sunt ponēde ydee sepate a sensibilibus propter hoc q̄ phisica minus abstrahit q̄ mathematica.

Correlarium.

¶ Tertia ɔclusio. phisica differt a mathematica. pbat duabus rōnibus. Prima: ille scientie sunt diuerse que diuersimode diffiniūt: sed ille sunt hmōi: igit ⁊c. minorē probat: qꝛ in diffinitionibus phisicalibus ponit mot⁹: sed nō i terminis mathematicalib⁹. i. in diffinitionib⁹ mathematicalibus nō ponunt aliqua dicibilia motum ⁊ mutationē significātia. Secunda ratio. scientie medie inter phisicam ⁊ mathematicaꝫ vt perspectiua: musica: astrologia distinguūtur a mathematica: per hoc q̄ cōueniunt cum phisica: ergo phisica differt a mathematica. consequētia pꝫ: qꝛ si mediū differat ab vno extremorum per hoc q̄ conuenit cū alio extremo: sequitur q̄ extrema differant inter se.

Rōnes pbātes phisicaꝫ differre a mathematica.

Quoniam autē natura dupliciter dicitur species ⁊ materia. sicut t decimo quid sit itē dim⁹ sic cōsiderādū est. q̄re neqꝫ sine materia hmōi. neqꝫ fm materiam.

Istud est secundū capitulū huius tractatus in quo phs determinat de quibus est ɔsideratio nālis: premittens hāc cōclusionē. Phia naturalis cōsiderat de materia ⁊ forma. probat duabus rationibus. ¶ Prima philosophia naturalis considerat de omni natura. sed materia dicitur de materia ⁊ forma: igitur. ¶ Secunda ratio. consideratio phisica est sicut consideratio simi. sed illa comprehendit materiam ⁊ formam: cum in eius diffinitione ponatur nasus p materia ⁊ simitas pro forma. ¶ Consequenter mouet duas dubitationes. Prima cum natura dicatur de materia ⁊ forma dubitabit aliquis de qua illaꝝ considerat phisicus: ⁊ vtrū solū de altera. aut de vtraqꝫ simul. ¶ Secūda dubitatio dato q̄ phisica cōsideret de vtraqꝫ: vtrū hoc pertineat ad eandem phisicā vel ad aliā. Soluit has dubitatiōes ponens primo talē cōclusionē. Ad naturalem philosophiam pertinet cōsiderare de materia ⁊ forma. probat quatuor rōnib⁹. Prima sicut est in artificialibus: ita est in naturalibus. qꝛ ars imitatur naturam in quātum potest: sed eiusdeꝫ artis est considerare formā artificialē ⁊ materiam ergo etiam eiusdē phlosophie naturalis est cōsiderare formam naturalē ⁊ materiam.

Dubitationes de eodē.

Cōclo pdictas dubitationes soluens

¶ Secunda ratio eiusdē scientie est considerare fine ⁊ media ordinata in finem: sed forma est finis transmutationis gratia cuius ipsius materie: ergo eiusdem scientie est cognoscere materiaꝫ ⁊ formam. minoreꝫ probat. quia illud quod est vltimum motus tendentis ad perfectionē et propter quod materia disponit est finis gratia cuius ipsi⁹ materie. sed forma est huiusmodi: igitur. Et subdit philosophus q̄ nō omne vltimū est finis: quia non esse siue mors: cuꝫ sit quid vltimum deberet dici finis hominis. sed illud est finis: qđ est quid vltimuꝫ ⁊ optimum.

Scḋa rō

¶ Tertia ratio. scientia naturalis dꝫ considerare omnia illa que oportet eam cognoscere: si ipsa produceret res naturales. sed si produceret res naturales haberet cognoscere ⁊ considerare principia rerum naturalium que sunt materia ⁊ forma. igitur. ¶ Et subdit q̄ omnis ars habet cōsiderare de materia ⁊ forma circa quas est. qđ pbat inductiue. quedam enim est ars simpliciter faciens materiam que per approximationem causarum naturalium transmutat materiam: sicut est ars faciens vitra vel lateres. ¶ Alia est ars faciens materiam operose: que disponit aliqđ per remotionem aliquaruꝫ partium: vt ars nauifactiua. ¶ Alia est ars que vtitur ipso artificiato iaꝫ facto. vt ars naualis vtitur naue. ⁊ omnes alie artes considerant materiam ⁊ formaꝫ: igitur. ¶ Et aduerte q̄ aliter consueuerunt nominari ille artes. Prima vocatur preparatiua materie: quia disponit materiam. Alia vocatur formefactiua: quia inducit formam. Et tertia dicitur vsualis: quia vtitur re facta.

Tertia ratio.

¶ Quarta ratio: cuius est considerare vnum relatiuorum eiusdem est considerare reliquum: sed materia dicitur relatiue ad formam: igitur si scientia naturalis consideret de materia considerabit etiā de forma. ¶ Finaliter ostendit vsqꝫ ad quē terminū phisicus hꝫ ɔsiderare: siue qs sit terminus phie nālis. Dicēs q̄ ɔsideratio nālis

Quarta ratio.

se extēdit ad illa q̄ sunt cāe ꝛ p̄n^a motuū ꝛ transmutationū ꝛ non vltra hoc. ꝛ non hꝫ ꝯsiderare res quiditatiue. Et subdit ꝙ hō hoīeꝫ generat ex materia ꝛ sol.

Determinatis aūt his ꝯsiderandū est de causis que ꝛ quot numero sint. Quoniam eni sciēdi grā hoc negociū est. scire autē nō opinamur vnūqdqꝫ anteqꝫ vtiqꝫ accipim^o pp quid vnūqdqꝫ. hoc aūt est accipere primam causam.

diuisio cāe alterius

Causa. qt modis di. Prima pris

¶ Iste est tertius tractat^o in quo phs dterminat de causis per se: qui diuidit in duo capla. In pmo deteriat d̄ gn̄ibus cāꝝ: vt diuidit in q̄tuor ptes. ¶ In pma itēdit talē ꝯclonē. Ad nālem phiaꝫ ptinet deteriare de causis quot ꝛ q̄ sunt: qd pbat: q: in negocio qd est grā sciēdi necesse est deteriare de cāis. cū opinemur aliqd cognoscere: cū ei^o cās cognoscim^o: sꝫ negociū est grā sciēdi. ¶ In 2^a pte itēdit talē ꝯclonē: cā di q̄tuor modis. ¶ P^o di cā ex qua fit aliqd cū insit: sicut es di cā mālis statue. ¶ 2° di cā spēs siue exēplū seu rō ipius qd qd erat eē. Erḡ habetur hec auctas ꝙ ptes diffinitionis sunt fore. ¶ 3° di cā vt est pn^m vn̄ motus: sicut cā efficiēs: vt deliberās est cā deliberati: ꝛ cōmutans cōmutati. ꝛ vliter faciēs facti. ¶ 4° mō di de fine vt sanitas est cā ābulādi. ꝛ ꝙ finis sit cā: pbat q: finis est grā cui^o aliqd fit: igit est cā. añs pbat: q: p fineꝫ ꝯueniēter rñdemus ad qōneꝫ factā pp qd: vt si q̄rat pp qd ambulat: ꝯueniēter rñdet: vt sanet

ens

alis.

pate

¶ Et subdit ꝙ grā vnius finis: ꝯtingit mltos eē fines itermedios. vt pp sanitatē fit purgatō: ꝛ pp purgationē potio medicinalis. ¶ In tertia pte intēdit talē ꝯclusionē. Tres sunt ꝓprietates cāꝝ. Pria. eiusdē effectus sunt plēs cāe p se. nō tn̄ in eodē gn̄e cause. vt es est cā p se mālis statue. ꝛ statuifica est cā p se efficiens statue: ¶ 2^a: cause sunt sibiinuiceꝫ cāe. vt laborare est cā efficiēs sanādi: ꝛ sanitas causa laboratiōis. ¶ 3^a: ꝯrioꝝ effectuū aliqñ est eadē cā ꝛ hoc successiue sicut eadem res que qñ est pn̄s: est cā alicuius. ꝛ qñ est abn̄s: est cā effectus ꝯrij. vt gubnator nauis per sui pn̄tiaꝫ: est cā salutis ipsius nauis: ꝛ per sui abn̄tiam est cā submersionis.

Quot sunt proprietates causarū:

Cōclusio de causis.

Irreabiliter

¶ In q̄rta parte ponit talē ꝯclonē. Oēs cāe p se sunt reducibiles ad aliquē q̄tuor modoꝝ. vt lre dicunt cā mālis sillabarū: ꝛ elementa mixtorū: ꝛ ptes respectu totius. Silr pmisse dicunt cause māles respectu ꝯclonis ex quo ꝯclo cōponit ex terminis sinonimis cū termis pmissaꝝ.

Modi aūt causaruꝫ numero quidē sunt multi capitales aūt ꝛ hi minores.

¶ Istud est scdm caplm in quo determinat de modis cāꝝ dicens: ꝙ oēs alij modi cāꝝ ab his qui dicti sunt reducunt ad q̄tuor modos predictos. ¶ Pro cuius declaratione intēdit quatuor diuisiones causaꝝ. ¶ Prima: causaꝝ in eodē gn̄e cause: quedā est prior. ꝛ q̄daꝫ posterior. cārum. vt artifex est cā prior sanitatis: medicus posterior. ¶ 2^a diuisio. causaruꝫ nec. quedā sūt per se: alie per accn̄s: vt statue factor est cā per se statue facte. policletus vero cā p accidens. accidit eni artifici statuarū ꝙ sit policletus: q: non facit statuā inquātum policletus: sꝫ inquātum statue factor. Et subdit ꝙ causaꝝ per accidens: quedā est ꝓpinquior cause per se: alia remotior. vt si statue factor sit alb^o ꝛ musicus: album ꝛ musicū sunt cause per accidēs statue: q: nihil faciunt ad pductionē statue. lꝫ coniungant cause per se. ꝛ musicū qd est minus cōmune qꝫ albū: est causa per accidens ꝓpinquior statue. ¶ Tertia diuisio. causaꝝ quedā cause sunt in actu: vt edificans est cā in actu q: actualiter operatur. ¶ Alia in potētia: sicut edificator nō operans actualiter est cā in potentia edificādi. Et subdit ꝙ similes diuisiones possunt fieri de effectu. ¶ Quarta diuisio causarum: quedam sunt incomplexe: vt policletus vel statuifica. Alie sunt complexe: quia per orationem significantur: vt policletus statuaꝫ faciens. ¶ Deinde ponit differentiam inter causas actuales et potentiales: quia cause actuales siml' sunt ꝛ nō sunt cum suis effectibus. vt medicās: ꝛ illō qd sit sanum. Sed cause in potentia non semper simul sunt cum suis effectibus. ¶ Deinde soluit quandam questionem: quis enim posset querere quis modus causarum sit maxime querendus in scientia. ¶ Respondet ꝙ maxime oportet querere summam causam in qualibet sciencia demonstratiua. que quideꝫ causa est vltima in questione: ꝛ prima in esse. vt si queratur quare edificat ille? Respondet quia est edificator. ¶ Et si vlterius queratur quare est edificator? Respondetur quia habet artem edificandi. Et sic habetur prima causa: ꝛ ibi sit statue.

nota

Scda diuisio

Tertia diuisio

Quarta diuisio.

Differētia inter cās actuales ꝛ potentiales.

nota

ista

Q Ueritur scdo vtrum sint tantuꝫ q̄tuor cause. s. mālis: An sint formalis: efficiens: ꝛ finalis. ¶ Arguit tn̄ qua primo ꝙ sint plures. quia causa exemplaris est quī cāe causa: ꝛ non aliqua istarum quatuor: igitur. Nec valet dicere ꝙ causa exemplaris ꝛ efficiēs sunt idem: quia coincidunt: quia sic etiā oporteret dicere ꝙ forma efficiens ꝛ finis nō distinguuntur cum coincidant adinuicem. ¶ Secūdo sic: ꝙ sint pauciores: q: nec materia nec forma nec efficiens est causa: patet de materia. q: non est ens cū nec sit quid neqꝫ quale neqꝫ quātum: de forma pꝫ: q: ipsa est effectus: ergo non est causa: cū nihil sit effectus ꝛ causa: de efficiente patet: quia effectus potest esse sine efficiente ergo non est

nota

Prio

Secundo

ergo nõ est cã vel frustra poneref. ¶ Tertio sic arguif. forma ꝛ finis coincidũt in idẽ. efficiẽs eni est finis sue actiõis. ꝛ forma est agẽs: qa forme est agẽ. Finis ẽt est forma ipsius rei genite: igif. ¶ 4° sic illud qđ nõ est nullius est cã: sʒ finis nõ est: igif. Qđ pbatur: q2 ois cã est pn^m: ex 5°. metaph. sed finis non est pn^m: cum hẽat rõnem vltimi: igif. ¶ 5° sic arguif. si finis esset cã vel hoc eẽt ɓm eẽ reale vel intentionale. nõ ɓm esse reale: q2 vt sic habeat rõnẽ effect^9. nec ɓʒ eẽ intẽtionale: q2 habito fine cessat motus. sed habito fine ɓm eẽ itẽtionale non cessat mot^9: igif. ¶ In opp^m est pɓs in textu. ¶ In qõne sicut i ceteris erũt tres articuli. Quãtũ ad primũ.

Causa i prima sui diuisione q̃ mõ diuiditur

Sciendũ est primo ꝙ cã in p2ia sui diuisione diuidif in cãm per se ꝛ cãm per accñs. Uñ cã per se vt dicit Scot^9 li. pmo di. ij. in solutiõe pme qõnis. est que ɓm p2iã nãm: ꝛ nõ ɓʒ aliqd sibi accñs causat. ¶ Et si quis dicat. si ista diffinitio eẽt bona sequeref ꝙ ignis nõ eẽt cã per se respectu caliditatis quã causat in aqua. q2 pducit illã caliditatẽ per accidens: puta per caliditatẽ suã. ¶ Rñdef ꝙ ignẽ pducere caliditatẽ in aquã per accñs põt intelligi dupl'r. Uno mõ per accñs. i. per aliqd qđ ẽ accñs: ꝛ sic ꝯcedo. Alio mõ per accñs. i. p aliqd faciẽs cũ eo: vnũ per accñs. i. nõ se hñs sicut determinatio ꝛ determinabile: ꝛ sic negaf. Unde est ista p se: ignis est calidus: q2 ignis ꝛ calidus se hñt sicut determinatio ꝛ defminabile. Sed cã per accñs ɓm aliqd sibi accñs causat. i. p aliqd qđ facit vnũ per accñs cũ ea. i. nõ se hñs sic determinatio ꝛ defminabile: vt music^9 respectu edificationis. qui music^9 facit vnũ per accñs cuʒ domificatore. Uñ ista nõ se hñt sicut defminatio ꝛ determinabile domificator music^9. ¶ Itẽ cãrũ per se quedã sunt eẽntial'r subordinate: ꝛ qdaʒ accidental'r. Essential'r subordinate sunt quaꝝ secũda depẽdet à pma in causando. ꝛ sunt alterius rõnis: ꝛ sil'r necẽario requirunf ad causandũ.

Ignem caliditatem pducere q̃t modis itelligitur.

Cãrum per se diuisio

Quid ẽ cã essentialiter subordinata.

Drie inter cãs eẽntialiter subordinatas ꝛ accidẽtal'r

¶ Et per opp^m dicaf de cãis accidẽtal'r subordinatis. Et ex ista diffinitiõe hñtur tres drie inf causas eẽntial'r subordinatas ꝛ accidẽtal'r subordinatas. ¶ Prima q2 in causis eẽntial'r subordinatis. scđa dʒ sp depẽdere à prima in causando sic ꝙ nõ posset cãre sine pma. sed hoc non requirif in cãis accidẽtal'r subordinatis. lʒ possit aliquo alio mõ depẽdere: puta in eẽndo. vt fili^9 depẽdet à p2e in eẽndo: sed nõ in cãndo. ¶ Secũda dria ꝙ cãe eẽntial'r subordinate sunt alterius ꝛ alteri^9 rõnis. Et si qs dicat p2 ꝛ mf sunt cause eẽntial'r subordinate: cũ vna nõ põt supplere aliã: ꝛ tñ sunt eiusdẽ rõnis: igif. Dico ꝙ sunt eiusdẽ rõnis ɓm nãm cũ quelibet sit hõ: sʒ nõ ɓm potentiã causandi. Uñ pbabil'r dico ꝙ potentia gñatiua patris ꝛ potẽtia gñatiua matris sunt alteri^9 ꝛ alterius rõnis. ¶ Tertia differẽtia ꝙ sil'r necẽario requiruntur ad causandũ. ¶ Et si qs dicat: deus ꝛ ignis sunt cãe eẽntialiter subordinate: ꝛ tñ deus põt agere ꝛ calefacere aquã sine igne. ¶ Rñdeo ꝙ illa dria est ɓm mentẽ phoꝝ. vñ phi imaginati sunt ꝙ cã pma nõ põt agere sine cã scđa. Et in istis causis eẽntialiter subordinatis nunq̃ʒ est processus in infinitum: licet bene in causis accidentaliter subordinatis: vt ibidem dicit Scotus.

Quot sunt cãe eẽntialiter subordinate.

Sciendũ est scđo ꝙ cãe eẽntial'r subordinate sunt duplices. quedã sunt quaꝝ posterior: hʒ virtutẽ suã causandi a priore cuiusmodi sunt sol ꝛ p2 in gñatione hominis que hñt virtutẽ suã causandi a deo. Alie sunt cause quaꝝ posterior nõ hʒ virtutẽ suã a priore: tñ nõ põt agere sine priore. vt p2 ꝛ mf. mater eni est cã posterior. ꝛ pf est cã prior. ꝛ sunt essential'r subordinate: ꝛ mã nõ hʒ suã virtutem a p2e. tñ nõ põt agere sine patre: ꝛ hoc vult ipse Scotus in quolibeto: qõne. xv. Et forte sic põt dici de itellectu ꝛ obo respectu cognitiõis quaʒ causant. nã videnf esse eẽntial'r subordinate: ꝛ obm est cã posterior. ꝛ nõ hʒ virtutẽ suã a priore puta ab intellectu: tñ nõ põt cãre illã cognitionem sine cã priore. ¶ Supponif vlteri^9 ꝙ cãrum efficientiũ. quedã est pncipalis: quedã minus pncipalis. pncipalis est illa virtute cuius alia cã agit vel que pfectiori mõ agit in effectũ. Exemplũ pmi. vt deus respectu oium cãrũ inferioꝝ. Exemplũ scđi: vt intellectus diceref esse cã principalis respectu obi in causatiõe intellectionis. Sed cã minus pncipalis est illa q̃ agit virtute alteri^9: vel que minus pncipal'r ꝯcurrit ad pductionẽ effectus: ꝛ talis pp2ie distinctio inuenif inter cãs eẽntial'r subordinatas. Supponif vlterius ꝙ qñ dr̃ ꝙ cã minus principalis agit in virtute cãe pncipalis nõ est intelligẽdũ ꝙ cã principalis causet aliqd in cã minus pncipali. sed est intelligendũ ꝙ talis est ordo siue actualis ꝯiunctio taliũ cãruʒ actiuaꝝ ex qbus sic ꝯiunctis ex suis pp2ijs actiõib^9 pſuppositis sequitur effect^9. ꝛ lʒ vr̃ ipse Scot^9 li. ij. di. iij. q. de cognitiõe angeloꝝ. ¶ Et hic aduerte ꝙ qñcunq̃ due cãe subordinate ꝯcurrũt ad pducẽdum vnũ effectũ: quaꝝ vna est ideterminata ad multos effectus ꝛ q̃si illimitata. ꝛ altera q̃si ɓm vltimum sue virtutis deterĩata. illa que est illimitatior ꝛ vniuersalior videtur eẽ perfectior: ꝛ principalior. cuiusmodi sunt intellectus que est illimitatus ad multas itellectiões: ꝛ obiectuʒ qđ ẽ q̃si determinatũ ad vnã intellectionem.

Quid ẽ cã efficiens pncipalis

Quid ẽ cã efficiens minus pncipalis.

Aliq̃ dubiuʒ de concursu causarum.

Sciendum est 3° ꝙ adhuc icidũt aliquedifficultates. ¶ Pma vtrũ cãe que ad vnũ effm̃ ꝯcurrũt: ꝯcurrant ex eq̃ vel nõ. Rñdet Scot^9 li. j. di. iij. in solutiõe

qônie de cognitione genita ꝗ cāp ꝯcurrētiū ad vnū effectū. Quedā ꝯcurrūt ex equo: quap̄ vni⁹ nō ꝺpēdet ab alia: ⁊ sunt eiusdē rōnis: vt duo hoies trahētes nauē. Quedā vō cōcurrūt nō ex equo: sꝫ hñt ordinē eēntialē: ⁊ iste sunt duplices. Quedā sunt quap̄ supior mouet inferiorē: ⁊ tūc iferior hꝫ a supiore vtutē illā q̄ mouet: vt pꝫ de manu ⁊ baculo: q̄ qdā baculus recipit a manu motionē sine q̄ mouet pilā. Alie sunt quap̄ supior nō mouet iferiorē nec dat sibi vtutē qua mouet: sꝫ supior de se hꝫ vtutē pfectiorē agēdi. ⁊ iferior hꝫ iperfectiorē vtutē agēdi. nec tñ illā recipit a supiore: vt pr̄ ⁊ mr̄ dicūtur isto mō cāe eēntialr̄ subordinate: ⁊ pr̄ est cā supior seu pncipalior: ⁊ mr̄ min⁹ pncipal' ⁊ tñ mr̄ nō hꝫ suā vtutē cāndi a patre. pr̄ ēt lꝫ sit cā supior. nō tñ pōt cāre sine matre.

Secunda difficultas.

¶ Scd̄a difficultas vtrū cā exēplaris sit cā distincta ab aliis cāis. Pro solutiōe supponit ꝙ cā exēplaris nō est aliud q̄ cā efficiēs agēs sm̄ itellectū ⁊ voluntatē: iō nō distinguit ꝯ cām efficiētē: nec facit aliud gen⁹ cāe. Et hꝫ vult hic Scot⁹. lib. j. di. ij.

Quid ē cā exemplaris.

Tertia difficul.

¶ Tertia difficultas. vtrū cāe ad causatū sit aliqua necaria ꝯnexio. Rñdet Scot⁹ di. viij. pmi in fine ꝙ nulla est ꝯnexio causati ⁊ cāe simplr̄ necaria. nec aliq̄ cā 2ª cāt necario simplr̄. sed solum sm̄ qd. Vñ lꝫ multe cāe q̄tū est de se n̄ possint nō cāre. tñ absolute possunt nō cāre: vt lꝫ ignis q̄tū est de se nō possit nō cōburere apposito cōbustibili: tñ simplr̄ pōt nō cōburere. Et ex isto seq̄tur ꝙ lꝫ aliq̄ cāe necario sm̄ qd causent tñ nulla necario simplr̄ causat. ¶ Ex quo sequit ꝙ q̄libꝫ cā 2ª ꝯtigēter causat. q: nō aliter cāt cā 2ª q̄ prima. sed cā pma qcqd ad extra cāt: mere contingenter cāt: igitur ⁊ scd̄a.

Aliquae difficultates circa textum incidētes

Sciendū est q̄rto ꝙ circa textū incidūt aliq̄ difficultates. Prima vtrū cāe coīncidāt ad inuicē. ¶ Pro cuius solōne supponit ꝙ cās coīncidē ad inuicē pōt itelligi duplr̄. vno mō ꝙ sit vna ⁊ eadē rō cāndi oium cāru. ⁊ sic cāe nūq̄ coīncidūt adinuicē: cū sit alia rō cāndi cāe efficiētis: alia cāe formalis. ⁊ sic de aliis. Alio mō ꝙ aliqd idē possit denoīari cā efficiēs: formalis: ⁊ finalis: ⁊ sic dico ꝙ bñ coīncidūt. vt aīa pōt eē cā formal': q: informat corp⁹: ⁊ cā efficiēs: cū multas opatiōes pducat. ¶ Sed q̄reret aliqs vtrū mā ⁊ efficiēs isto mō ꝯ coīncidāt. Rñdeo breuiter ꝙ mā pprie dicta ⁊ efficiēs nō coīcidūt q̄tū ad aliquā actionē phisicalē: lꝫ bñ possint coīncidē q̄tū ad aliquā actionē itētionalē. Naꝫ cū mā sit vere ens pōt ptialr̄ cāre suā itellectionē. imo oē ens realr̄ ptialr̄ pōt cāre suā itellectionē.

Secundū dubiū.

¶ Scd̄a difficultas quō itelligit ꝙ musica: astrologia: pspectiua sunt scie medie iter phisicā ⁊ mathematicā. ¶ Pro cui⁹ solutiōe supponit ꝙ coiter solent assignari tres scie medie totales coiter vsitate iter phisicā ⁊ mathematicā nō reducibiles ad se iuicē. s. astrologia: pspectiua: ⁊ musica. Et dr̄ notāter totales: pp̄ scias ptiales. cū plres sint scie ptiales medie iter phisicā ⁊ mathematicā. Dr̄ notāter coiter vsitate: q: sicut ponit vna scia media de sono: sic posset poni vna de odoratu. Dr̄ notāter nō reducibiles ad iuicē. q: bñ pñt eē plres reducibiles ad iuicē puta q̄n sm̄ vni⁹ ptinet sub sm̄ alteri⁹. ¶ Supponit scd̄o ꝙ tales scie iō dnr̄ medie: q: sm̄ attributiōis illarū sciap̄ hñt aliqd de phia nālī: ⁊ aliqd de mathematica. Vñ sm̄ attributiōis scie musice qd̄ est numer⁹ sonorus ꝯstituit ex mathematico. s. numero: ⁊ phisico. s. sonoro. Silr̄ sm̄ pspectiue qd̄ est linea visualis.

Quō mā et forma dnr̄ relatiue adinuicem.

¶ 3ª difficultas: quō itellr̄ ꝙ mā ⁊ forma dnr̄ relatiue ad inuicē: cū sint ptes sbe q̄ nō vident eē relatiua. Rñdet breuit ꝙ dicunt relatiua q̄dāmō sm̄ dici: q: hñt sibi annexas relatiōes aptitudinales q̄si oppositas adinuicē. s. iformatiuitatē sic forma: ⁊ iformabilitatem sic mā.

Intellectus isti⁹ qcqd ē cā cause ē cā ⁊c.

¶ 4ª difficultas. quō itellr̄ vnū cōe dcm̄ qd̄ est qcqd est cā cāe: est cā causati. Rñdet Scot⁹ li. j. di. xvij. in solone q̄rte vie ꝙ est vera tanq̄ re[illegible] quo: sed nō tanq̄ imediatū q̄: qd̄ forte nihil aliud est dicere nisi ꝙ qcqd est cā cāe est supple cā remota causati illi⁹ cāe. Et hec de pmo articulo. Quantum ad scd̄m:

An eiusdē effect⁹ possint esse plures cāe p se.

Dubitatur pmo vtrū eiusdeꝫ effect⁹ possint eē plures cāe per se. Pro cui⁹ solone ponūtur q̄dā distinctiones. ¶ Pria: duplices sūt cāe p se. q̄dā sunt eiusdē gñis: alie vō diuersop̄ genep̄: vt forma ⁊ efficiens.

Distinctio secunda.

¶ 2ª distictio: duplices sunt cāe per se eiusdem gñis q̄dā sunt subordiate: quap̄ vna agit in virtute alteri⁹: vt sol ⁊ hō. alie nō sunt subordinate: vt duo hoies trahētes nauē.

Tertia.

¶ 3ª distinctio. cāe nō subordinate sunt duplices: q̄dā sūt totales: qb⁹ positis oī alio secluso in eodē gñe ⁊ in eodē ordine pducit effect⁹. alie sunt ptiales que cū aliis vl' alia eiusdē gñis ⁊ rōnis pducūt effcm̄. ¶ Ex his dr̄ p° ꝙ eiusdē effect⁹ sūt plres cāe p se totales in distictis gñib⁹ cāp̄: sic pꝫ de mā ⁊ forā respectu toti⁹. Scd̄o dr̄ ꝙ eiusdē effect⁹ sunt plres cāe p se totales i eodē gñe cāe. dūtū ille sint sbordinate. vt sol ⁊ hō gñant hoiꝫ. ¶ 3° dr̄ ꝙ eiusdē effect⁹ sunt plres cāe p se ptiales nō subordinate ⁊ in eodē gñe cāe. vt plures hoies trahētes nauē. ¶ 4° dr̄ ꝙ eiusdē effect⁹ nō sunt plres cāe totales ⁊ nō sbordinate ⁊ in eodem gñe cāe. pꝫ p iplicationē ꝯdictionis. q: si vna illap̄ sit cā total' q̄ ipa se sola cāt effcm̄. Iteꝫ seq̄ret ꝙ aliqs effect⁹ depēderet eēntialr̄ ab aliqua cā totali: qua cꝰ cūscripta p possibile vl' sm̄ possibile nō min⁹ eēt effect⁹ [illegible] ab alia cā totali: ⁊ hꝫ est ipossibile: igit. Nā sic depēdeat ab a. tanq̄

a causa

a causa totali: et et a. b. tanquam a ca totali. ergo cir cunscripta illa ca que est a. [illegible] adhuc c. debuit ee ab illa que est b. Impossibilitas ptis pz quia no vr possibile q aliqd dependeat eentialiter ab aliquo et possit ee sine illo. Dicunt tamen alii oppositum: puta q unius et eiusdem effectus pnt ee plres cause totales no subordinate in eodem gne cause et hoc pbant aliquibus ronibus. Prima pue dependentie ad duas cas totales pnt ee in eodem sbo: igitur idem effectus poterit dpendere a duabus causis totalibus: ans pz: quia qncuqz sunt aliq duo accntia nata recipi in eodem sbo et no hnt inter se formalez repugnantia pnt recipi sil in eodem sbo: sed iste dependentie sunt hmoi: igitur. ¶ Scdo sic. pnt esse due cae active eqles et eqliter approximate totales. ut duo ignes coburetes stupas: et qlz est ca totalis: quia qlz posito: no minus causaret ille effectus. Tertio sic: alicuius effectus pnt ee due cause totales finales: ut si qs velit ire ad matutinas pter deu ita q iret si nihil aliud speraret. pot et ire ad matutinas ppter pecunias. ita q iret et si nihil aliud speraret. et tuc illius ambulatiois erunt due cae totales finales. Sed quia iste ratioes no pcludut: ideo rndet ad pma dicedo q tales dependetie si eent: eent eiusde ronis. tamen adhuc habent repugnatia adinvice ad esse sil. pot et dici q nulla eiusde speciei hnt repugnantia pricta tis: tamen bn repugnat ad hoc q est sil ee in eodez subiecto. ¶ Ad scdam dr: q illa cobustio no eode mo candi catur ab illis duobus ignibus: sicut ab uno tm. ideo qlz seorsum no eet ca totalis illius cobustionis: eo mo quo causaret ab illis duobus sil. Et isto mo soluit Scotus li. iiij. di. x. ubi soluit rones suas q ide corpus no possit ee sil in diversis locis. Et silr dicat ad tertiam.

Dubitat scdo utru sit ponenda aliq causa finalis. et vr q no: quia illud no eet nisi illud pp qd ages agit. sed illud ppter qd ages agit ut plurimu nihil est. ut domificator facit domu pp pecunias lucrandas: que possibile est no ee qdiu edificat domu. Ite effectus dz dependere a suis cais: sed ille effectus puta domus no depedet a ca finali: quia qdiu domus fit forsan nodum sunt ille pecunie. ¶ In oppositum est phus in textu. Pro solutione supponit q aliud est loq de fine et ca finali. unde finis est pp que ages agit et est duplex. s. gra cuius seu pmaria intetioe qui dr a cometatore finis rei operate. et est ille ppter que amatu amore amicicie ages pducit aliqd. Alius est finis quo seu secudaria intetione sive finis gratiatiois et est ille pp que amatu amore cocupiscetie agens aliqd facit. unde finis dr pmaria intetioe: quia pmo intedit ab agete et amatur pp se. et ille finis dr finis scdaria intetioe. qui no pmo intedit. sed solu intedit pp aliud. et iste finis respectu finis pmario intetio dr effectus cae finalis et in ordine ad ea que fiut ab agete ppter ipm amatu et desideratu dr ca finalis. ut hō dr finis gra cuius domus. sed domus dr finis illoz pcedetiu domu que ages pponit et pparat ut in de fiet domus. Sed causa finalis est que movet efficies seu ages aliqd efficiendu. Unde dicit sco tus li. iiij. di. ij. in solutioe prime qonis q ca finalis non causat nisi quia metaphorice movet ipsum efficiens ad aliqd efficiendu: nec alio mo depedet ab ipo eentialiter entitas finiti seu effectus. ut a priori. Nihil enim dr ca per se: nisi ut ab ipso tanq a priore eentialr depedeat causatum. unde motio methaphorica est motio intentionalis que no est motio phisica. et talis motio intentionalis no est aliud q causatio noticie in agente. ita q cam finale movere efficiens metaphorice: no est aliud q care partialr noticiam sui in intellectu efficietis: vel ut dicut alii: no est aliud q ipsuz amari et desiderari ab efficiente ppter qd amatu et desideratu efficiens agit. ¶ Et ex isto pot sequi q ad hoc q aliqd sit ca finalis no opz q habeat verz ee: sed q solu habeat ee intentionale seu cognitu. Et si dicat: illud qd dr ca finalis ut plurimu no est: ergo no movebit efficiete. dico q lz forte illud no sit in se tamen species intelligibilis eius est que movet partialiter intellectu ad noticia illius. Et ex isto sequitur q effectus no dr depedere a ca finali: nisi pro quato depedet ab efficiete qd aliqualiter depedet a ca finali. ¶ Et ex isto itez sequit q no opz effectu semp imediate depedere a qlibet causa: sed sufficit q immediate vel mediate. ¶ Et ex isto sequit q ca finalis est pma in causando. Et si qs dicat causatio cae finalis debz esse realis: ergo oportet q vere existat. Rndeo q causationem cae finalis ee reale pot intelligi dupl: uno mo q ca finalis realiter et imediate attingat effectu et sic non est itelligedu. alio mo quia movet efficiens qd vere pduc effcm: et sic est itelligedu. Et per ista facilr pnt solui rones ante oppositum.

Dubitatur tertio utru ca in actu et effectus in actu sil sint et non sint. Et vr q no. quia domificas e ca i actu: et tamen no sil e cu suo effcu puta cum domo: quia qn domificas domificat: n adhuc e domus. ¶ In oppositum est binz de phs i textu. Pro cuius solone suppoit q tal dria causa et posita i textu int caz i actu et caz in pōa: nō dz i actu. intelligi de ca et effectu p relatōnibus seu p p se si gnificatis: quia tuc illa dria no valet: cu et ca et effectus in pōa p relatioibus sil sint et no sint: cu relativa sint sil nā. ¶ Intelligit ergo de ca et effectu p cam in denoiato: ita q sit sensus. si aliqd dicat ca in ac tu: tuc suus effcus e vel fit. ut si medicas e aliqd et i actu sani fit: et si aliqd sani fit: medicas est: et si medicans non est nihil sani fit. Etiam si domificans ligitur, est: domus est vel fit. et si domus fit domificans

An sit aliq ca finalis.

Quid est causa finalis.

Quid requiritur ad hoc ut aliqd sit causa finalis.

An sit idez loqui de fine et causa finali.

Dria posita i tex. iter

Aliud du

est. sed nõ opz q̃ si domificator sit: q̃ domus sit vel fiat. ¶ Et ex isto sequitur q̃ nõ semp opz q̃ si causa in actu sit: q̃ effectus sit. sed sufficit q̃ sit vel fiat. sõ nõ opz q̃ si domificãs est: q̃ dom⁹ sit sed sufficit q̃ dom⁹ sit vl' fiat: ⁊ cõ. ⁊ p hoc soluitur argumentũ ante oppositũ. ¶ Sz restat vna alia dubitatio vtrũ sit ponẽdus circulus ĩ causis. ⁊ vr̃ q̃ sic. q: actus sunt causa habit⁹: ⁊ habitus est cã act⁹: igit. ¶ Rñdet scotus libro p̃io distinctiõe. 17. q̃ in causis equocis ptialib⁹ bñ põt poni circulus: sz nõ in causis totalib⁹. ⁊ equocis. ⁊ ex isto sequit̃ q̃ duo distīcta spẽ: sũt sibi inuicẽ cause. vt act⁹ est cã habit⁹: ⁊ cõ. ¶ Alia dubitatio vtrũ prima causa plus influat in effectũ q̃ scd̃a. Rñdet scotus libro. 1. distinctione. 12. in solutione vltimi argumẽti q̃ sic. pp̃ter hoc q̃ est alia virt⁹ causandi in prima causa q̃ in secunda. ¶ Et hec de secundo articulo.

Utrum circul⁹ ponẽd⁹ sit ĩ causis.

Solutio s̃z scotũ.

Aliud dubiũ ỹ p̃ma cã ⁊ secũda.

Conclo d̃ gñib⁹ causaz.

Quantũ ad 3ᵐ sit ɔclusio respõsalis tm̃ sunt q̃ttuor: gña causaz. s. materialis: formalis: efficiẽs: ⁊ finalis. ad istũ sensũ q̃ sunt tm̃ quattuor modi causandi gñales ad quos reducunt̃ oẽs alij modi causandi: lõ lz multe forme differãt gñe: nõ tñ ĩ mõ causandi seu pncipandi. ⁊ hec ɔclusio relinquit̃ pbata ex dictis. ¶ Ad rõnes ante oppositum. Ad p̃imã pz solutio. ¶ Ad scd̃am patuit q̃liter materia nõ est ens. Etiã non est incõueniẽs q̃ idẽ sit causa ⁊ effect⁹ respectu diuersoz nec est inconueniẽs causas coincidere adinuicẽ ad sensum in p̃mo articulo datũ. ⁊ per hoc soluitur tertia ratio. ¶ Ad quartã ⁊ qntã pz solutio in scd̃o articulo: vbi ondit̃ q̃liter causat cã finalis.

Quid ẽ fortuna ⁊ casus.

Dicitur aũt fortũa ⁊ casus causarũ multa ⁊ esse ⁊ fieri pp̃ter fortunã ⁊ pp casuz. quo igit̃ modo in his causis est fortuna ⁊ casus. ⁊ vtrũ idẽ sint fortũa casus aut altera ⁊ omino quid fortuna ⁊ casus ɔsiderandum est.

Iste est quartus tractat⁹ in quo p̃s determinat de causis p accidẽs. s. de fortuna ⁊ casu. Et diuiditur in duo capitula Primũ est de opiniõibus antiquoz circa casuz ⁊ fortunã. Et intendit tres ɔclusiones. Prima. ad physicum spectat determinare de casu ⁊ fortuna. quia ad physicũ spectat d̃terminare d̃ causis. sed casus ⁊ fortuna sunt de numero causarum igit. Et dicit. q̃ de casu ⁊ fortuna fuerunt tres opiniones antiquoz. Prima fuit quorũdaz negantium casum ⁊ fortunã pp̃ter duas rõnes prima: nihil qñ fit a causa determinata fit a casu vel a fortuna. q: si. casus ⁊ fortuna eẽnt cause essent cause indeterminate. sed oẽ quod fit. fit a causa determinata: igit̃ ⁊c. minor patet inductiue. nam ponat̃ q̃ aliquis vadens ad forũ nõ intẽdat inuenire debitorẽ. sz aliqd emere. si ibi eũ inueniat. tũc ei⁹ qd̃ est inuenire debitorẽ in foro: est certa cã. s. itio ad forũ cã aliqd emendi. ⁊ sic de alijs. 2ª rõ ẽ. q: si aliqd fieret a casu vl' fortuna: poeta phi determinassent de casu ⁊ fortuna: qd̃ tñ nõ fecerũt: igit. ¶ Ad p̃mã dicẽ phs q̃ lz effect⁹ reducat̃ ad aliquã cãm determinatam tñ pp hoc nõ est negãdũ qn aliq̃ fiãt a cãu ⁊ fortuna. ¶ Ad scd̃az negat ɔñaz ponẽdo talẽ conclusionẽ. antiq debebãt determinare de casu ⁊ fortuna. pbat duab⁹ rõnib⁹: q: vel ipsi posuerũt casuz aut fortunã eẽ aut nõ. si sic: vĩdetur interuz: si nõ: tũc debebãt iprobare opiones ponẽtiũ casuz ⁊ fortunã: ⁊ sic debebãt determiare de casu ⁊ fortuna. ¶ 2ª rõ: q: aliq coz vsi sunt fortuna ⁊ casu. empedocles enĩ dicebat aerẽ eẽ sursum a casu: ⁊ hoc accidebat in creatiõe mũdi: dum segregabant̃ elemẽta pp̃ litẽ. ¶ 2ª opio fuit aliorũ ponẽtiũ casuz ⁊ fortunã eẽ cãm celi ⁊ omniũ alioz corpoz celestiũ. Dicebãt enĩ cursuz stellarũ ⁊ mot⁹ celestes eẽ a casu ⁊ fortuna. tñ nõ dicebãt hec iferiora: vt aĩalia ⁊ plãtas eẽ a cãu ⁊ fortuna: sed ab itellectu vel nãtura: q: tũc qõlibz fieret indifferẽter ex quolz: qd̃ est falsuz. Nã ex semie oliue fit oliua ⁊ nõ hõ: ⁊ ex semie hois fit hõ et nõ oliua. ¶ Cõtra hãc opionẽ ponit phs tertiã ɔclonẽ que est hec. Casus ⁊ fortuna nõ sũt cã celi nec corpoz celestiũ. pbat duab⁹ rationibus. ¶ P̃ia: incõueniẽs ẽ corpa idigniora hẽre cãs determ̃iatã. corpa võ nobiliora nõ hẽre: g̃ cũ antiq ponebãt corpa iferiora nõ eẽ a casu ⁊ fortuna. nõ debebãt ponẽ corpa celestia eẽ a casu vel fortuna. ¶ 2ª rõ. in celo nihil videm⁹ fieri a casu: sed videm⁹ oĩa suis tpibus euenire. sz ĩ istis iferiorib⁹ multa videm⁹ fieri a casu. ¶ 3ª opio fuit aliquoz dicẽtiũ q̃ fortuna ⁊ casus sũt qdaz imanifesta itellectui hũano q̃si vt sint qõdaz diuinũ nomẽ: in cuius ptãte sit nos facẽ miseros vel felices. ¶ Et hãc opionẽ nõ iprobat phs pp̃ter duo sm cõmẽtatorẽ. P̃io q: est penit⁹ irrationabilis: innitit̃ enĩ poesi ⁊ fictioni. Scd̃o q: eius falsitas appebit satis in ca. seque. vbi ostẽdet qd sit casus ⁊ fortuna. Finaliter tangit phs determinanda in sequẽtibus capitulis dicens: q̃ ɔsiderandũ est quid sit vtrũq̃ scilz casus et fortuna: ⁊ an sint idẽ vel non: ⁊ quõ in determinatas causas reducunt̃.

Scd̃a opinio.

Cõclusio contra predictam opionẽ.

Tertia opinio.

Primũ quidẽ igitur quoniã videmus alia quidẽ semp silr fieri. alia aũt sicut frequẽter manifestũ est q̃ neutrũ horum causa fortuna dicitur.

Inuestigatio diffinitionis fortũe.

Istud est scd̃m capl'm in quo phs inuestigat diffinitiões fortune. ⁊ diuidit̃ i tres ptes. In p̃ ponit tres ɔclones ⁊ q̃tuor diuisiões. ¶ Prima diuisio. coz q̃ fiũt qd̃ã fiunt semp: quedam

semp: qdā frequēter. ꝛ qdā ex̄ sp: ꝛ frequenter. ℂ 2ª diuisio eoꝝ q̄ fiūt. qdā fiunt pp aliqd seu pp finē. alia non fiunt pp finē. ℂ 3ª diuisio eoꝝ que fiunt pp aliqd siue pp finē qdā fiunt a ꝓpo-sito ꝛ qdā a nā. ℂ 4ª diuisio cāꝝ: qdā sunt cāe p se ꝛ qdaꝫ per accñs. vt domificatoꝛ est cā per se domꝰ. ꝛ albū est cā per accñs. Et ponit talem dr̄iam iter cās per se ꝛ per accñs: q2 cāe p se sūt finite. sed per accñs īfinite. īfinita eni vni ꝯtin-gūt. ℂ pª ꝯclusio. casus ꝛ fortuna sunt aliquid q2 sunt cāe eoꝝ que fiūt ex̄ sp ꝛ frequēter. qḋ ꝓ-bat dupl'r. pº sic: q2 casus ꝛ fortuna nō sunt cāe eoꝝ q̄ fiūt sp: nec eoꝝ q̄ fiūt frequēter. ḡ sūt cāe eoꝝ que fiūt ex̄ sp ꝛ frequēter. 2º: q2 oēs di-cunt illa que fiūt ex̄ sp ꝛ frequēter fieri a casu ꝛ fortuna: igit. ℂ 2ª ꝯclusio: casus ꝛ fortuna sūt in illis q̄ fiūt raro: sicut reportatio pecunie ꝺ foro a debitore quē qs nō fuerit opinatꝰ reperi-re fit raro: ḡ casus ꝛ fortuna sunt i his q̄ raro ac-cidūt. ℂ 3ª ꝯclusio. fortuna est in his q̄ fiūt ꝫm ꝓpositū: ꝛ nō i his q̄ fiūt a nā: q2 oīs illa cā q̄ nō est de numero cāꝝ nālr agētiū: ē cā ꝫꝫ ꝓpositū: ſꝫ fortūa ē hmōi: igit. ℂ In 2ª pte ponit ali-qs ꝓpetates ipsi fortune: qꝝ pª est. fortuna est īfinita. h̄ est īdeterminata: q2 cā a q̄ ꝓuenit effe-ctꝰ fortuitꝰ est īdeterminata: eo q̄ multis mōis variari pōt. ℂ 2ª ꝓpetas. fortuna ē q̄dāmō im-manifesta. q2 illō in agibilibꝰ pōt dici imanife-stū qḋ rōne practica apphēdi nō pōt: ſꝫ fortuna est huiusmōi: igit. Nō est tñ itelligēdū qḋ ipsa sit simpl'r ignota: ſꝫ sic est ignota q̄ ignoramus qs effcūs ab ea ꝯtingēter ꝓducat. ℂ Remouet deinde vnū dubiū. qs eni posset q̄rere de qbus cāis per accñs sit fortuna. Pro cuiꝰ solōne dicit q̄ duplices sunt cāe per accñs: qdā sunt q̄ nihil operant ad eē effcūs: sicut depilatio capitis est cā per accñs sanitatis. tñ illa nō facit manifeste ad sanitatē. alie sunt cāe per accñs q̄ aliqd ope-rant ad eē effcūs: sicut calefactio p solē ꝛ frige-factio per vētū sunt cāe per accñs sanitatis ꝛ tñ aliqd pñt facē ad sanitatē cāndo aliquā altera-tionē. ℂ Tūc respōdet phs q̄ fortuna est ꝺ cau-sis per accñs que aliqd operant ad eē effcūs: q̄ s. remota nō plus sequeret effcūs. ℂ In 3ª par-te ponit diuisionē fortune dicēs q̄ fortuna diui-dit in bonā ꝛ malā. bona fortuna dr̄ q̄ aliqḋ bo-num euenit preter itētionē. Sed mala fortuna dr̄ qñ aliqḋ malū euenit preter intētionē. ℂ Di-uidit ēt fortuna. q2 q̄dam dicitur eufortunium quedam vero diffortunium eufortuniū est quā-do aliqḋ magnū bonū euenit ꝑter itētū: sed dif-fortuniū dr̄ qñ malū euenit ꝑter itētū. Et dicit q̄ nō solū qñ magnū bonū vel magnū malum euenit dr̄ eufortuniū vel diffortuniū. sed qñ eue-nit aliqd qḋ est ꝓpe magnū bonū vel magnuꝫ malū: q2 itellectꝰ accipit illō qḋ ē ꝓpinquꝰ ad

habendū tanq̄ si esset iā habitum. Qḋ eniꝫ pa-rum distat: nihil distare videtur.

D Afferūt aūt casus ꝛ fortuna qm̄ ca-sus i amplꝰ est a cāu hic autem nō omnis a fortuna est.

f Istud est tertiū capl'ꝫ in quo phs oñdit dr̄iam iter casum ꝛ fortunā. ꝛ diuidit i duas partes. ℂ In pª ponit dr̄iam iter casum cōiter dcm̄ ꝛ fortunā: dicēs q̄ casus dif-fert a fortuna eo q̄ casus est in plus q̄ fortuna. q2 q̄cqd fit a fortuna fit a cāu. sed nō eꝯ. dr̄ia pꝫ q2 fortuna fit solū in his q̄ fiūt ꝫm ꝓpositū. ſꝫ ca-sus nō solū fit in his que fiūt ꝫm ꝓpositū. igit maioꝛē ꝓbat. q2 fortuna fit solū in his in qbus accidit bn̄ vel male agere: sed h̄ solū fit in his q̄ fiūt a ꝓposito: igit. ℂ Ex qbꝰ infert q̄tuoꝛ coꝛre-laria. ℂ pm̄ qbꝰ nō cōuenit opari a ꝓposito: in his nihil fit a fortuna. ℂ 2m̄ coꝛrelariū: nec in-aiatū nec bestia nec ifans aliqd faciūt a fortuna ℂ 3m̄ coꝛrelariū in his q̄ ꝓpositū nō hñt nō est fortuna nisi ꝫ silitudinē queadmodū dicebat ꝓ-tarchꝰ phs lapides eē bn̄ fortunatos ex qbꝰ fiūt are siue altaria: cū illis fiat reuerētia ꝛ lapides aū altare positos valde ifortūatos. ex q̄ pedibꝰ ꝯculcant. ℂ 4m̄ coꝛrelariū: illa q̄ ꝓpositū non pñt: bn̄ pōt pati a fortuna. q2 circa ipa fit aliqd a fortuna. minoꝛē ꝓbat. s. q̄ casus nō solū fit in hñtibꝰ ꝓpositū. Et h̄ tribꝰ signis. ℂ pm̄ si equꝰ veniat de cāpis ꝛ saluet a lupis: h̄ fit a cāu: q2 n̄ veniebat cā saluādi: ꝛ tñ nō hꝫ ꝓpositū. igr̄. 2ꝰ signū. si tripoda cadēs deoꝛsū fiat apta sedes: h̄ fit a cāu ꝛ tñ nō hꝫ ꝓpositū. igit. ℂ 3m̄ signū. q2 casus fit in his q̄ fiūt frustra: fiūt tā in his q̄ fiūt frustra. ſꝫ q̄ fiūt frustra. fiūt tā in his q̄ fiūt ꝫꝫ ꝓ-positū: q̄ꝫ in his q̄ fiūt fine ꝓposito. Et dicit qḋ frustra est qḋ fit pp aliquē finē quē natū est asseq̄ ꝛ tñ nō assequit. vt si qs ambulet cā sanitatis ꝛ nō sanet dr̄ frustra ambulare. ℂ In 2ª pte pōit vnā dr̄iam inter formā ꝛ casuꝫ ꝓp̄rie dcm̄: q2 ca-sus ꝓp̄rie dictꝰ fit solū in agētibꝰ ꝫm nām: sed fortuna fit in agētibꝰ ꝫm ꝓpositum.

g Ed modoꝛuꝫ causarum in quibus est vnum principium motus vter-q̄ ipsoꝛum est.

f Istud est q̄rtū capl'ꝫ hui' tractatꝰ in quo phs oñdit ad qḋ genꝰ reducunt casus ꝛ fortuna. Et ponit tres ꝯclusiones. pª ca-sus ꝛ fortuna sunt cause agētes: qḋ ꝓbat: quia casus est ipa nā. ꝛ fortuna est ipse itellectꝰ ſꝫ nā ꝛ itellectꝰ sunt cāe agētes: igit casus ꝛ fortuna sunt cause agētes. Et ex isto textu eliciūt aliq̄ q̄ nā dr̄ de pncipio actiuo: ſꝫ h̄ nihil valet. q2 non negat qn nā sit pncipiū. ſꝫ dr̄ q̄ nāe accidit eē pncipiū actiuū ꝫm qḋ per ipam mobile nālr̄ remouet. ℂ 2ª ꝯclusio. casus ꝛ fortuna sunt cāe

D

Marginalia (left): Dr̄ia in ter cās p se ꝛ p accñs — Prima ꝯclusio. — Scḋa ꝯclusio. — Tertia ꝯclusio. — Fortūe ꝓprieta tes. — nota — Cāe per accidēs sunt du plices. — Fortūe diuisio. — Alia di uisio e iusdem

Marginalia (right): nota — Dr̄ia in ter casū ꝛ fortu nam. — Capitu li diui sio. — Coꝛrela ria ex ꝑ dictis. — Signa ꝑdicta minoꝛē ꝓ bantia. — Dr̄ia in ter for tunaꝫ ꝛ casuꝫ ꝓ p̄rie di ctum. — Tres cō clusiōes ꝺ eisde ꝫ — Scḋa ꝯclusio

posteriores intellectu ꝛ nã: q: oĩs cã per accñs est posterior cã p se. ſꝫ casus ꝛ fortuna sunt cause per accñs. intellectꝰ õo ꝛ nã sunt per se: igit. ¶ Et si dicat casus ꝛ fortũa sũt itellectꝰ ꝛ nã: cũ ad nãz ꝛ itellꝫm reducãt. mõ idẽ nõ ẽ posteriꝰ se ipso. ¶ Rñ. q licꝫ sint idẽ: tñ ħ nõ ẽ respectu eiusdẽ effectꝰ. q: respcũ effcũs itẽti dr̃ nã. sed respcũ alteriꝰ effcũs nõ intẽti dicasus. ¶ 3ª ꝯclusio. casus ꝛ fortuna nõ sunt cãe p se celi. q: casus ꝛ fortuna sũt posteriores itellectu ꝛ nã. ꝛ ista sunt posteriora celo ğ casus ꝛ fortuna nõ sũt cã celi.

Tertia cluſio.

Quot sũt gñia cãrum.

Que aũt sint cãe ꝛ quot tot sint numero ꝙ dicimus manifestũ est tot enim ſm numerũ propter quid comprehendit.

Capli diuiſio.

Iste est qntꝰ tractatꝰ q̃ ꝯtinet vnicũ capitulũ qȝ diuidit i tres ptes. ¶ In prima ponit talẽ ꝯclusionẽ. ad phisicũ ptinet ꝯsiderare de q̃tuor gñib' cãrũ. ꝛ p eas hꝫ dẽmõstrare. Et subdit ꝙ q̃tuor sunt gñia cãrũ. ꝙ pbat: q: illa sunt cãe reꝝ nãliũ p q̃s rñdet ad q̃ſnẽ factã p pp gd de rebꝰ nãlibꝰ. ſꝫ illa q̃tuor. scꝫ mã forã efficiẽs ꝛ final' sunt hmõi: igit. Minorẽ probat exẽplariter. vt si q̃rat ꝑpter gd linea est recta vel circularis. Rñdet per cãꝫ formaleꝫ: puta q̃a est lõgitudo sine latitudine ꝛc̃. ꝛ capit ibi cã formalis large. Exẽplũ p cãm efficiẽtẽ: vt si q̃rat q̃re isti certãt. Rñdet q: irati sunt. exemplũ per cãm finalẽ. vt si q̃rat q̃re illi pugnãt. rñdet vt dñent. exẽplũ per cãm mãlẽ. vt si q̃rat q̃re hoc est corruptibile. rñdetur. q: est cõpositũ ex ꝯrĩs. ¶ In scdã pte ponit talem ꝯclusio. ad phisicũ ptinet cognoscere q̃tuor gñia cãruꝫ. qȝ ꝓbat: q: phisicus hꝫ cognoscere gñatiões ꝛ corruptiones reꝝ nãliũ: sed ad talia pertinẽt q̃tuor genera cãrum. s. mã que subijcit: forma que acquirit efficiẽs qȝ ꝑducit. ꝛ finis illꝰ generationis qui coincidit cũ forma. ¶ Ex quo subdit ꝙ forma efficiẽs ꝛ finis multotiẽs coĩcidũt ĩ vnũ sed mã ꝛ efficiẽs nõ coincidũt de quo satis visũ est in. q. ꝓcedenti. ¶ Subdit ẽt ꝙ duplicia sunt mouẽtia. s. mouẽtia. mota: q̃ sunt phisice considerationis. ꝛ mouẽtia nõ mota. q̃ nõ sunt phisice ꝯsiderationis vñ illa dĩr mouentia nõ mota q̃ nõ hñt in se ꝑncipiũ sui motꝰ. ꝛ dꝫ intelligi ꝙ illa nõ sunt phisice ꝯsiderationis tanq̃ꝫ entia mobilia hñtia in se ꝑncipiũ sui motꝰ. tñ cum ħ hñt stat ꝙ sint phisice ꝯsiderationis tanq̃ꝫ mouẽtia. ¶ Subdit etiã ꝙ triplices sunt scie: ſꝫ ꝙ sunt triplicia gñia entiũ. nã aliq̃ est scia que ẽ de rebꝰ ſm ꝙ abstrahunt a motu: quedã que est de rebꝰ mobilibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ. ꝛ quedã de rebꝰ tam imobilibꝰ q̃ꝫ incorruptibilibꝰ. ¶ Subdit etiaꝫ ꝙ duplex est mouẽs. quoddã est nõ phisicuꝫ sicut primũ mouẽs. ꝛ dr̃ nõ phisicũ: q: in agẽdo nõ repatit. aliȝ est phisicũ in agẽdo repatitur.

Cui pertinet cognoscẽ quatuor gñia cãrum.

Quot sũt mouentia.

Scie triplices ſt.

¶ In tertia pte oñdit modũ p quem contingit phisicũ per oẽs cãs demõstrare dicẽs: phisicꝰ p oẽs cãs hꝫ demõstrare: q: phisicꝰ hꝫ demonstrare per illa que rñdet ad interrogationẽ factaꝫ p pp gd de rebꝰ nãlibꝰ ſꝫ p q̃tuor cãs rñdet ad interrogationẽ factã per ꝑpter quid de rebꝰ nãlibus Minorem relinquit probatam ex prima pte.

Mouẽs est duplex.

Dicendum igit primũ est qm̃ natura earũ que sunt propter hoc causatuꝫ est ꝑterea de necessario quõ se habeat in philosophicis.

Iste est sextꝰ tractatꝰ huiꝰ libri qui diuidit in duo capitula. ¶ In pº ostẽdit qȝ nã agit pp finẽ. Et pº ponit vnã opinionẽ antiquoꝝ dicẽtiũ nãm nõ agere pp finẽ: sed magis pp mãm ꝛ cõditiones mãe. vt si fiãt flores ꝛ folia in plãtis: hoc est q: calidũ natum est ascẽdere. cũ ğ calor si ascẽdat fiũt hmõi frõdes ꝛ flores similiter si in plantis fiãt radices deorsuꝫ ħ est q: frigus descẽdit. Et mouebant duabꝰ rõnibus. Prima. illud nõ fit pp finẽ: qȝ nõ minꝰ fieret si illi fines nõ intenderent. sed sic est ĩ oĩbus effectibus naturalibꝰ. ꝓbat de pluuia quia ipsa nõ fit a nã vt augmentetur frumẽtum. ga dato ꝙ natura nõ intenderet hoc: nihilominus plueret ex necessitate materie: q: ex hoc qȝ ħ sūrius sunt vapores humidi: ꝛ calidi qui ascẽdũt sursum. ꝛ illis eleuatis infrigidant ꝛ cõgelant. quo facto oportet ꝙ descendant ꝛ sic fit pluuia. Probant ẽt de dispõne partiuꝫ animalis respectu salutis: nã dẽtes anteriores licꝫ sint acuti ꝛ ꝙ maxillares sunt lati hoc tñ est ex diuersitate dispositionis mãe ꝛ nõ ꝑpter finẽ. ¶ Scdã ratio. illud ꝑpter qȝ aliqñ accidit vnũ ꝛ aliqñ ꝯrĩum pp neutrũ fit. sed ex hiis que fiunt a nã aliqñ accidit vnũ ꝛ aliqñ ꝯrĩũ. ğ ea que fiunt a nã nõ fiunt ꝑpter finẽ. Minorẽ ꝓbat q: sicut ex descẽsu pluuie: aliqñ accidit augmẽtum frumẽti aliqñ accidit defectꝰ. Probat ẽt de partibꝰ aĩaliũ: q: aliqñ ex tali dispõne priuꝫ accidit salus aĩalis: ꝛ aliqñ corruptio. vñ dicit empedocles aliqñ eẽ factos bouigenas ꝛ aliqñ vipas. s. quosdã qui ex vna pte erãt boues: ꝛ ex alia homines. Et quosdã qui ex vna pte erãt vipere: ꝛ ex alia pte viri. ꝛ statim fuisse corruptos ꝑpter hmõi dispõnẽ partiũ. Ad reprobandũ hãc opinionẽ ponit phs quasdã ꝯclusiones. ¶ Prima ꝯclusio. nã agit ꝑpter finẽ ꝓbat qnq̃ꝫ rõnibus. ¶ Prima. oẽ qȝ fit a natura: fit ꝑpter aliqd vl a casu: sed illa que fiũt per naturaꝫ nõ sunt a casu: cuꝫ fiant semp ꝛ frequenter. igit. ¶ Pro scdã opĩcũdã rõne supponit ꝙ in quibuscunq̃ꝫ est finis anionem tam priora q̃ꝫ posteriora fiũt pp finẽ. tũc arguit reprobã sic. q: illud agẽs agit ꝑpter finẽ qȝ vt plurimũ tẽs attingit finẽ qui natꝰ est hĩri: sed agẽs nãle ẽ huiusmodi:

Antiquorũ opĩo

Rõnes eorũdẽ.

Scdã rõ eorũdem.

Conclusiones pħi ꝓdi

susmodi:igit. ¶ Tertia rõ. sicut est in arte ita ẽ i nã: sed sic est in arte q̃ agẽs agit pp finẽ: ergo sic est in nã q̃ agit ꝓpter finẽ: q2 ars imitat nãz in quãtũ põt: ⁊ aliqñ iuuat nãm: sicut ars colendi terrã preparat terraz pp blada. ¶ 4ª rõ. aĩalia bruta agunt per nãm ⁊ tamen agũt ꝓpter finez ordinando debite priora ⁊ posteriora. sicut ara nea per nãm facit telã ad capiendum muscas. ⁊ yrũdo facit nidũ ꝓpter sui ↄ̃seruationẽ. ¶ Quĩta ratio. forma est finis ⁊ vltimũ generationis. sed agens naturale agit ꝓpter formam: igitur.

Cõclo secũda. ¶ Scd̃a ↄ̃clusio. nõ contingit naturã nõ agere pp finẽ. ꝓpter hoc q̃ in operib' nature contingũt mõstra: q2 licet ars agat ꝓpter finẽ. tñ in suis operationib' ↄ̃tingũt mõstra. Scriptor scribendo deficit etiã medicus dando potionez deficit seu facit monstrũ. Unde monstrũ est peccatũ illi' ꝓpter qd̃ aliqd ẽ. i. nãe agẽtis ꝓpter finẽ.

Tertia ↄ̃clusio ¶ Tertia conclusio. dicẽtes naturã nõ agere propter finẽ destruunt naturaz ⁊ ea que fiũt ẽm naturã probat duabus ratiõib'. Prima illa dicuntur fieri a natura ⁊ propter finẽ que incipiũt ab aliquo principio determinato: sz natura icipiũt ab aliquo principio. igit. ¶ Scd̃a ratio. illud qd̃ ꝓuenit ex actione alicui' semp vel frequẽter est illud propter qd̃ agens agit: sed finis ex actione nature ꝓuenit semp ⁊ frequẽter: ergo natura agit ꝓpter finem.

Quarta ↄ̃clusio. ¶ Quarta ↄ̃clusio. incõueniens est opinari naturã nõ agere ꝓpter finẽ: eo q̃ in suis operationib' nõ deliberat: q̃ ꝓbat: qa ars agit propter finez: ⁊ tñ nõ semp deliberat ergo nõ sequitur q̃ si natura nõ deliberat q̃ nõ agat propter finem. ¶ Sed diceret aliquis: non est simile d̃ arte ⁊ natura: q2 ars agit ad extra ⁊ nã est principium intrinsecuz hoc reprobat phũs q2 illud qd̃ cooperat arti ad vnũ finẽ ↄ̃sequẽdũ ↄ̃uenit cũ arte in hoc qd̃ est agere ꝓpter finẽ.

Un̄ prouenit necessitas. Qd̃ aũt ex necessitate vtrũ ex suppõne existit aut ⁊ simplr̃. nũc qdã opinant qd̃ ex necessitate i gñatiõe eẽ quẽadmoduz vtiqz si aliqs parietẽ factũ eẽ ex nec̃itate existimet.

In hoc vltimo capitulo ostẽdit phs quõ inueniat necessitas i reb' nãlib' ⁊ mouet talẽ qõnẽ. vtrũ necessitas in reb' nãlib' proueniat ex parte finis vl̃ solum ex parte materie.

Opio antiq̃rũ vnd̃ necessitas ꝓueniat. ¶ Dicit q̃ fuit opinio antiquoꝝ q̃ talis necessitas sumitur a materia: q2. s. materia est talis vel talis. vt si aliqs diceret q̃ necesse est domuz vel murũ esse talẽ eo q̃ grauia nata sunt ferri d̃orsuz ⁊ leuia sursuz pp qd̃ lapides qui sunt grauces remanẽt in fundo ⁊ terra supponit tãq̃ leuius. Et in summo ponunt ligna que sunt magis leuia. Et sic existimabant antiqui dispõnes reꝝ naturalium totaliter ꝓuenire ex parte materie.

Concło phi ↄ̃ p̃dictam opionẽ ꝓbãte. ¶ Sed cõtra hos ponit phs talem cõclusionẽ. In rebus naturalib' necessitas ꝑncipalit sumit ex fine ꝓbat trib' rõnib'. ¶ Prima sicut est in artificialibus ita est in naturalib'. sed i artificialibus necessitas principaliter sumit ex fine: q2 ab illo sumit necessitas ꝑncipaliter per q̃ rñdet ad interrogationẽ factã per pp qd res est sed in artificialib' est hmõi: vt si q̃rat pp qd serra est dentata. rñdetur vt diuidat ligna. Et si q̃ratur pp qd est dom'. rñdet vt custodiat hoies a frigorib'.

Scd̃a rõ ꝑdictã rõez ꝓbãs. ¶ Secũda ratio: q2 sicut se hz ꝑncipiũ ad cõclusionẽ in speculabilib': ita finis ad ea que sunt ad finem in nãlib': sed in speculabilibus necessitas ↄ̃clusionis sumit ex principio. ergo in nãlibus necessitas coꝝ que sunt ad finẽ sumit ex fine.

Tertia ratio de eodem ¶ Tertia rõ per diffõnẽ sumptaz a fine demõstrat diffinitio sumpta a materia tã in artificialib' q̃z in naturalib' sed ab eo per qd̃ aliqd demonstratur sumitur eius necessitas: ergo a fine sumit necessitas materie. Ex quo sequitur q̃ licet phisicus hẽat ↄ̃siderare iam mãz q̃z finẽ hz tñ magis ↄ̃siderare finẽ q̃z mãm: q2 materia est propter finẽ. Et ad remouẽdũ paruum dubiũ circa predicta subdit q̃ mã bene itrat diffinitionẽ: vt serra bene diffinit per ferrũ tanq̃ per mãz ⁊ finẽ tãq̃ per formã.

Quid ẽ serra. ¶ Ex q̃ textu hz q̃ mã ptinet ad q̃ditatẽ rei nãlis. Et q̃ serra diffinitur p finẽ q est diuidẽ dura pz dicẽdo serra ẽ instrumẽtũ ferreũ ⁊ dentatũ aptũ diuidẽ dura.

An aliqd fiat vel a casu fieri possit vl̃ fortuna

Queritur vtrum aliquid fiat vel possit fieri a cãu vel fortuna. ¶ Arguit p° q̃ nõ: q2 nihil ẽ qd̃ nõ hẽat cãm determinatã. ergo nihil est qd̃ fiat a cãu vel fortuna: añs pz. nam illd̃ qd̃ dr̃ fortuitũ vel casuale hz cãz determinatã puta cãm itẽdentẽ effectũ. ¶ Secũdo sic oẽ per accñs reducit ad p se: ergo oẽ q̃ fit a cã per accñs fit a cã per se Et per ↄ̃ñs oẽ qd̃ fit: fit a cã determinata. Dicit etiam plato in thimeo q̃ nihil est ortũ sub sole cuius causa legitima nõ ꝑcesserit. ¶ Tertio sic omnia que fiũt vel eueniũt ex necessitate eueniunt: igit añs pz: q2 oẽ qd̃ de necessitate est futurũ: illud de necessitate eueniet. sed omne futurum de necessitate est futurũ: ergo omne futuꝝ de necessitate eueniet. ¶ Quarto sic: deus hẽt certã ⁊ infallibilem noticiam cuiuscũq3 futuri contingentis: ergo quodlibet tale de necessitate eueniet. pz ↄ̃sequentia. q2 illa pars necessario eueniet cuius oppositũ est impossibile euenire sed oppositũ illi' quod deus sit impossibile est euenire: igit. ¶ Quinto sic. fatũ iponit necessitatẽ in rebus: igit nihil fit a casu ⁊ fortuna. añs pz qa bñ sequit. h̃ ẽ fatatũ ergo h̃ erit. ¶ In oppositũ est phs in textu. In qõne erũt tres articuli.

¶ Quantum ad primum.

An sit fortuna

Sciendum est primo quod de fortuna sunt alique difficultates. Prima an sit fortuna. Ad quã rñdet breuiter ẽm mentem Aristotelis. vt narrat Scotus

q̄libeto q̄stiōe. 2. ponēdo aliq̄s ꝓpōnes. ꝑ:ia for/tuna est. ⁊ ꝓbaꝛ ex cōi ꝯceptu ⁊ ex mō loquendi hoīuꝫ q̄ dicūt mlta a fortuna euenire. ergo opꝫ fortunā eē. ¶ Scđa ꝓpō: illud qđ aduēit agēti ꝺꝫ ꝓpositū ꝑter intētionē dr̄ fortuitū seu effect⁹ for-

Quid ē fortūa. tuit⁹: ⁊ illud cui sic aduenit dr̄ eē fortūa. ¶ Et ex q̄ sequiꝛ tertia ꝓpō. ꝙ fortūa nō est aliđ q̄ȝ volūtas vel agēs ꝺm ꝓpositū cui euenit aliq̄d ꝑter intentionē. ¶ Et ex h̄ seq̄ꝛ q̄rta ꝓpō. ꝙ fortūa nō est alia cā a cā agēte ꝺm ꝓpositū: imo est ip̄amet cā ꝓducēs effectū nō intentū vl' cui aduenit aliq̄d ꝑter intentū. dr̄ etiā fortūa respectu effect⁹ nō intēti. Et illud idē dr̄ cā ꝑ se respectu effect⁹ intēti: ⁊ h̄ capiēdo fortunā ꝑ d̄noīato: q: fortūa pro ꝑ se significato nō est nisi respect⁹ agētis ꝺꝫ ꝓpositū ad effectū nō intentū. ¶ Et ex isto seq̄ꝛ

opinio paganorū falsa ꝓbaꝛ d̄ fortuna falsitas positiōis paganoꝝ imaginātiū fortunā esse quādā deā cui tanq̄ȝ cāe ꝑ se attribuunꝛ effect⁹ q̄ fiūt ꝑter intētionē. Et cū ip̄is ꝯcordant mlti paupes vulgares. ¶ Sa ꝓpō: nihil sic euēit a fortūa q̄n aduēiat ab aliq̄ cā ꝑ se intēdēte talē effectū puta a deo q̄ oēs effect⁹ intendit. iđ dicebat plato in thīmeo ꝙ nihil ortū est sub sole cui⁹ cā legitima nō ꝓcesseit q̄ causa nō ē nisi ip̄se de⁹. ¶ Sexta ꝓpō. bona fortuna est. vñ bona

Quid ē bōa fortuna. fortuna est agēs ꝺm ꝓpositū seu ip̄a volūtas cui aduenit aliqđ bonū ꝑter intētionē. Et illđ qđ sic aduenit dr̄ euētus fortuit⁹. ¶ Et aduerte ꝙ bona fortūa aliq̄n est respectu illorū q̄ nō sūt in ꝑotestate nostra: vt ꝙ aliq̄s nascaꝛ pulcher ⁊ h̄ est min⁹ ꝓprie. aliq̄n ⁊ magis ꝓp̄e est respectu hoꝝ q̄ sunt in ꝑtāte nostra: vt dr̄ ꝙ aliq̄s volēs vnuꝫ adipisci ⁊ aliđ adipiscaꝛ. ¶ Aduerte etiā ꝙ bo-

bōa fortuna q̄t modis diciꝛ. na fortūa dr̄ dupl'r. vno mō i bonū assequēdo. scđo mō i malū fugiēdo quēadmodū dicimus hoīem q̄ trāsiuit nemus sine inuētiōe latronuꝫ eē bñ fortunatū. ¶ Aduerte etiā ꝙ nullus ꝓp̄e dr̄ bñ fortunat⁹ eo ꝙ sibi semel bene fortuite accidit. Scđo nullus dr̄ bñ fortunat⁹ ex eo ꝙ sibi sp̄ bñ accidit. Relinquiꝛ ergo ꝙ hō dr̄ bñ fortunatus ex eo ꝙ in plurimū bñ sibi accidit.

Sciendū est 2° ꝙ circa textū scidūt adhuc alie difficltates. ¶ Prīa

Alie difficltates circa textū scidētes. quō itelligiꝛ ꝙ fortūa fiat in his q̄ sunt ex semp ⁊ frequēter. ¶ Rūdet scot⁹ i primo ꝙ aliq̄d dr̄ fieri raro dupl'r. vno mō ꝙ fit in paucioribus. ⁊ sic eclipsis lūe diceret fieri raro ⁊ ex̄ semp ⁊ frequēter. ⁊ sic non capiꝛ in textu. Alio mō: q: fit a

Quot modis aliq̄d fit raro. cā indetermiāta ⁊ nō intendēte ad effectū. ⁊ sic capiꝛ in textu. Et illđ dr̄ fieri semp ⁊ frequenter qđ fit a cā determiāta ⁊ intendēte effectū. Et sic eclipsis lune diceret fieri sp̄ ⁊ freq̄nter. ¶ Se-

scđa difficultas cūda difficultas: ad quā causaꝫ ꝑ se reduciꝛ fortuna cū oīs cā ꝑ accidēs reducaꝛ ad cām ꝑ se. Respōdet scot⁹ libro scđo: distictiōe. 25. ꝙ cā ꝑ accidēs reduciꝛ ad cām ꝑ se ꝑoꝛē vl' ad seip̄aꝫ.

vt ex cā ꝑ se respcū alteri⁹ effctūs sicut fodiēs ē cā ꝑ accñs iuētionis thesauri ⁊ cā ꝑ se inuētionis aq̄. ¶ Alia difficultas vtꝝ aliq̄s dicaꝛ vl'r bene

An aliq̄s diciꝛ vl'r bñ fortunatus. fortunat⁹. Rūdeꝛ q̄ aliq̄s p̄t dici vl'r bñ fortūatus dupl'r. p°: q: cuilibet itētō ꝑ se ab eo ē aliqđ bonū sibi annexū. 2° mō: q: q̄libꝫ ab eo nō itētū dr̄ eē bonū. ⁊ d̄ vtroq̄ꝫ dicit Scot⁹ q̄libeto. q. 21. ꝙ null⁹ dr̄ sic vl'r bñ fortūat⁹ nisi fōte ex aliq̄ sp̄āli auxilio. ¶ Et siq̄s q̄rat vñ est ꝙ vn⁹ hō est

Unde ē ꝙ vnus homo ē magis fortunat⁹ q̄ȝ alt. magis fortunat⁹ q̄ȝ alter. ¶ Rūdeꝛ ꝺm theologos ꝙ h̄ non est ꝓp aliqđ intrinsecū inexñs tali hoī sic ꝙ ñ alteri: sꝫ hoc ꝓuenit ex deo sic dispo nēte. Sꝫ ꝺm aristotelē h̄ ꝓuenit ex ꝯcursu cāruꝫ scđaꝝ q̄ magis mouēt vnū q̄ȝ aliū. ¶ Et si quis q̄rat: q̄re ꝯcursus cārū extrinsecaꝝ magis mouēt vnū ad fodiendū auꝝ q̄ȝ aliū. Rūdet Arist. i li. de bo. for. ꝙ h̄ ē ꝓp aliquā q̄litatē existētē a nā in tali ⁊ nō i alio ꝑ quā disponiꝛ: vt magis moueaꝛ ad illū locū q̄ȝ ad aliū. Et istā q̄litatē vocat ip̄etū ita ꝙ vult hīc aristoteles ꝙ talis dispō seu q̄litas iclinat hoīem ad volēdū aliq̄d ad qđ seq̄tur cōmodū. ⁊ dicit ꝙ talis q̄litas se hꝫ ex parte corpis ⁊ nō aīe: ⁊ est sequēs cōplexionē corpis: Nec istud p̄t eē rō seu itellect⁹: q: vbi maxim⁹ itellect⁹ ibi mīma fortuna: ⁊ vbi minim⁹ itellect⁹ ibi maxima fortūa. Nec p̄t eē aliq̄d sequēs spēm q: tunc vniformiter ꝯueniret oib⁹ eiusdē speciei. Nec p̄t eē volūtas: q: p̄t eē silis act⁹ volēdi i vtroq̄ꝫ. ⁊ tñ vn⁹ assequiꝛ effcm̄ ⁊ ñ alter.

Sciendū ē 3° ꝙ circa textū icidit talis difficultas: diffō vtruꝫ fortūe

Aliđ dubium d̄ diffōne fortune q̄ hr̄ ex textu sit bñ posita in qua dr̄. Fortuna est cā ꝑ accñs ꝺm ꝓpositū in his que sunt ex̄ semp ⁊ frequēter eoꝝ q̄ ꝓp h̄ sunt. Et vr̄ ꝙ nō sit bene posita: q: ꝑ illā ꝑticulā eoꝝ q̄ ꝓp h̄ sūt vr̄ sonare ꝙ fortuna intēdat effcm̄ respectu cui⁹ dr̄ fortūa. Itē ista diffō ꝯuenit aliis a diffinito: q: volo qđ domificator sit music⁹: ⁊ ex itētiōe faciat domū tūc music⁹ est cā ꝑ accñs dom⁹ ꝺm ꝓpositū ex̄ sp̄ ⁊ frequēter: q: raro euēit ꝙ faciēs domū sit music⁹: ⁊ ē eoꝝ q̄ ꝓp h̄ sunt: q: dom⁹ fit ꝓp finē. Itē celū nō agit ꝺm ꝓpositū. ⁊ tñ dr̄ fortuna: q: aliter astrologi nō possēt ꝑuidē ꝙ aliq̄s hō fieret fortunat⁹. ¶ In oppositū est aristoteles i textu vñ ꝑ solone suppōniꝛ ꝙ cā aliq̄n ꝓducit effcm̄ itētū ⁊ respectu illi⁹ dr̄ cā ꝑ se: ⁊ aliq̄n effcm̄ nō intētū ⁊ respectu illi⁹ vocaꝛ fortuna vel casus. fortuna si sit agēs ꝺm ꝓpositū. casus sit agēs naturale. Aduerte ēt ꝙ effcūs q̄ nō itēdūꝛ: q̄dā sūt nōbilis bonitatis vel malicie sicut iuētio thesauri vel fractio tibie. ⁊ isti p̄nt dici de numero eoꝝ q̄ ꝓp hoc fiūt. nō ꝙ agēs agat ꝓp illos cū nō intēdat eos. sed q: si ꝑsciret eos libēter ageret ꝓpter eos ad sp̄ ꝓsequēdū vel fugiēdū.

q̄ dicaꝛ fortuna. Aly sunt q̄ nō sunt notabilis bonitatis vel malicie vt casus vni⁹ pili vel inuētio vni⁹ fabe. ⁊ tales vocat aristoteles

nota

stoteles non ꝓpter hoc: q2 si agēs ꝓuideret eos nō curaret agere ꝓpter eos ⁊ ꝓp tales nullus ꝓprie dr̄ fortunat⁹ vel infortunat⁹. sed solū ꝓp ef fect⁹ notabilis bonitatis vel malicie. Et ex istis pꝫ q̄liter intelligit̄ diffō fortune. vñ ponit̄ ꝓmo cā tanq̄ꝫ gen⁹ per accñs ad remouendū causam per se. ꝫm ꝓposituꝫ ad remouēdum ea que non agūt ꝫm ꝓpositū ⁊ deliberationeꝫ. iō dicebat q̄ infantes inalata ⁊ bestie nō sunt neq̄ꝫ bñ: neq̄ꝫ male fortunata: q2 non agūt ꝫm deliberationē.

Aliud dubiuꝫ de diffinitione fortune

¶ Et si q̄s dicat quō fortuna pōt diffiniri cū dicat̄ in textu q̄ fortuna est nobis imanifesta. Rñdet̄ ⁊ q̄ fortuna non dr̄ ideo imanifesta q̄ non possit diffiniri ⁊ à nobis cognosci. sed q2 ignotū est operāti si aliqd eueniet fortuite qđ nō sit intētū ab eo. ¶ Ex oīb⁹ istis patet satis quid sit dōum ad rationes p⁹ ad primā. ¶ Ad scđam dr̄ q̄ lꝫ accidat in paucio: lꝫ⁹ q̄ music⁹ faciat domū tñ ꝓpter hoc nō dicit̄ facere domuꝫ a fortuna q2 nō facit preter intētionē. iō nō dr̄ causa ꝑ accidens sicut hic est ad ꝓpositū. ¶ Ad aliā pꝫ q̄ celū nō dr̄ fortuna: cū nō agat ꝫm ꝓpositum. ideo nō dicit̄ fortuna neq̄ꝫ effectus eius dñr fortuiti nisi per quādā similitudinē. ¶ Et si dicat̄ effect⁹ qui fiunt à nobis ꝑter intētionē fiūt a celo ⁊ a deo respectu cui⁹ nihil fit a fortuna cū nullus effect⁹ eueniat ꝑter intētionē ipsius dei. ergo nullus effect⁹ a nobis productus dꝫ dici fortuitus cū ēt producat̄ a causa intēdēte. Rñdet̄ q̄ effect⁹ dr̄ fortuit⁹ vel casualis respectu cāe ꝓpinque ⁊ immediate ⁊ non respectu cāe remote. Sed de casu quid sit ⁊ qualiter differt a fortuna satis visum est in textu.

Utrum prima intellectio dicatur a casu.

Sciendū est quarto q̄ circa textū īcidit vna difficultas vtrū ꝓma itellectio quā hō hūerit dicat̄ esse à casu: ⁊ vr̄ q̄ sic q2 talis ꝓma itellectio fuit preter intētioneꝫ: q2 si fuerit cū intentione tunc nō fuisset prima qđ tñ supponit̄. Rñdet Scotus quolibeto. q. 21. q̄ p⁹ itellectio dr̄ quodāmō a cāu: q2 intelligēs nō prius intelligēdo itelligit ꝫ prima itellectio nō est à rōne oñdente prius obiectū: ergo à casu q̄dāmodo nō tñ simpliciter q2 ꝓma itellectio habet vel habuit cām motiuā ⁊ effectiuā in nobis puta fantasma qđ fuit causatū ab obiecto quod forti⁹ mouebat sensum: q2 tñ non est a rōne deliberāte. ideo dicit eē à casu. neq̄ꝫ dr̄ ꝓma intellectio iputabilis nisi forte iterꝑtatiue pro quāto ī ꝑtāte hoīs fuit hr̄e obiectū forti⁹ mouēs.

Alia qđ de determinatione voluntatis i intelligentis.

¶ Sꝫ peteret aliq̄s vtꝝ intelligens aliqd determinet volūtatē ad volēdū illud q̄ intellect⁹ intelligit sic q̄ volūtas naturaliter moueat̄ ab intellectu naturaliter moto ab obō. Rñdet Scot⁹ qđ non. sed volūtas seipsa deteriāt se ad aliqd volēdū. ita q̄ quātūcunq̄ꝫ itellect⁹ oñdat sibi aliqd i ei⁹ ꝑtāte est velle vel nō velle illđ. si enim voluntas nr̄a nāliter moueret̄ ab intellectu nāliter moto ab obīto hō esset tunc vnū bonū brutū nō habēs libertatē operādi.

Quid per fatū intelligatur.

¶ Scđa difficultas: quid đbemus itelligere per fatū de quo phi antiq locuti sunt rñdeo p⁹ q̄ fatū est q̄ ꝓbat̄ per cōem opinionē oīum phorꝫ. Dico scđo q̄ de fato multe fuerunt opiniones. sed illis dimissis pro nūc respōdeo q̄ fatū nihil aliud est q̄ꝫ ꝯcursus seu ordo vel ꝯnexio cārū scđaꝝ à deo preuisus scđm quē ꝯcursuꝫ de⁹ sinit res euenire. Dico tertio q̄ res nō sic sunt à tali ꝯcursu q̄n aliter possint euenire lꝫ etiā deus prius cognoscat. q2 scia dei nō ponit necessitatē in reb⁹ vt alias visum est in logica.

Quid ē fatuꝫ.

Dico quarto q̄ fatū ꝓprie cōnotat q̄ talis ꝯcursus seu ordo cārum secūdaꝝ sit preuisus a deo. Et hec de primo articulo.

An cāe ⁊ fortūa sint cāe agētes.

Quantū ad secūdū dubitat̄ p⁹ vtruꝫ casus ⁊ fortuna sint cāe agentes. Arguit̄ p⁹ q̄ nō: dicit enim aristoteles q̄ fortuna est cā īfinita. i. indeteriata. sed īdeterminatō attribuit̄ māe ⁊ nō efficiēti. igit̄ casus ⁊ fortūa sunt magis cāe māles q̄ꝫ agētes. Itē mōstruositates sunt à casu vt vr̄ dicē Ari. ⁊ tñ in plurimū mā est cā mōstruositatis ꝓp ei⁹ supabundantiā vel defectū. igit̄ casus ⁊ fortuna sunt magis mā q̄ꝫ cāe agētes. Itē idē est casus ⁊ nā vt dr̄ ī textu sed nā nō dr̄ nisi de mā ⁊ forma. igit̄ casus erit cā mālis ⁊ formalis. Itē cā agēs vel est determinata ad effectū vel nō. si deteriata tunc nō est casus nec fortuna. si vō īdeterminata tūc nihil ꝓducit: q2 nō vr̄ q̄ magis ꝓduceret vnū effectuꝫ q̄ꝫ aliū. ¶ In oppo^m est Aristo. ī tex. pro rñsione ponunt̄ aliq̄ ꝯclusiones.

Conclusiões ꝓ dictis difficultatib⁹ rē spondētes.

Prima casus ⁊ fortuna nō sunt cāe finales respectu effectuū casualiū ⁊ fortuitoꝝ: q2 oē ordinatū ad aliquē finē est intētū grā illius finis. sed effect⁹ casuales ⁊ fortuiti saltē vt sunt casuales ⁊ fortuiti nō intēduntur: igit̄ vt sic nō hñt cās finales. Et si q̄s dicat oīa preter deū hñt cām finalē puta ipsum deuꝫ: igit̄ effect⁹ fortuiti ⁊ casuales hēbunt cāꝫ finalē. Rñdet̄ q̄ oē qđ ꝓducit̄ intēdit̄ a deo. iō tales effectus respectu dei sunt intēti. ⁊ vt sic bñ habēt cām finalē. s. deū respectu cui⁹ nō dñr fortuiti. sꝫ solū respectu agētiū ꝓpinquoꝝ ⁊ ꝑticulariuꝫ respectu quoꝝ nō ordinantur in finē. Aduerte tñ q̄ postq̄ꝫ effect⁹ fortuiti sunt ꝓducti in esse nō est inconueniens q̄ ordināt̄ in finē vt postq̄ꝫ thesaur⁹ est iuēt⁹ pōt ordinari ad sustētatiōem vite.

Secūda ꝯclusio.

¶ Scđa ꝯclusiō casus ⁊ fortuna nō sunt cāe māles effectuū casualiū q2 effctūs casuales dicūt aliq̄ꝫ extrneitatē respcū illi⁹ cui⁹ fūt effect⁹ fortuiti. sꝫ sic nō hñt respcū māe. q2 mā nāliter est in potētia ad oēs dispositiones.

Tertia ꝯclusio

¶ Tertia ꝯclusio casus ⁊ fortuna nō sunt cause formales effectuū casualium. q2 nō informāt tales effectus. ¶ Ad rationes. ad ꝓmā dr̄ q̄ licet fortuna sit indetermina-

ta respectu effect⁹ non intēti.tñ est determinata re spectu effect⁹ itēti: ꝛ cū ifez aῖ ꝙ mã est cā mul tor mōstruositatū ꝯcedit: sed tamē cū h casus ē nã agēs. ¶ Ad aliā cōcedo ꝙ reqrit cā ꝛ qđ est fortuna. sed non respectu casualiū effectuū. Ad aliā dico ꝙ agēs respectu effectus nō intēti dici tur hũ cā īdeterminata q̄tū est ex pte sui tñ pro ducit illū effcm̄ pp determinationē ꝓuenientē ex ꝯcursu aliaꝝ cāꝝ vt inuētio thesauri qñ qs fodit vineā ꝓuenit q: aliqs ibi posuit thesauꝝ.

Aliā du bium ð cāu ꝛ fo tuna.

Dubitatur secūdo vtꝝ casus ꝛ fortu na hēant fieri in ꝯtingēti ad vtrūlibet vel in ꝯtingēti raro. i. vtꝝ agēs qđ dr̄ fortuna respectu effectū fortuitoꝝ dicat agēs ad vtrūlibet vel agēs in paucioꝛib⁹. ¶ Pro cu ius solone supponit ꝙ illud agēs dr̄ ad vtrūli bet qđ est īdeterīatū ꝛ indifferēs ad effectū quē pducit ꝛ ad suū oppositū cm̄oi est volūtas. ꝛ ēt mlta agētia sunt īdeterīata ad agēdū vel ñ agē dū eo ꝙ est īdifferēs ꝛ īdeterīatū ꝙ passū sit ip sis debite approximatū vel nō approximatū vl̄ ēt ꝙ sit dispositū ad patiēdū ab illo vel nō. ꝛ sic mã īdifferēs ad successionē foꝛe dterīat ab agē te ita agēs īdifferēs deteriat p mãꝫ vt sol pp di uersitatē mãe gn̄at h ranas ꝛ alibi muscas. Et ex isto satis pōt patē ꝙ fortuna multotiēs dr̄ fie ri in ꝯtingēti ad vtrūlibet. i. fortuna respcū effe ct⁹ nō intēti dr̄ agēs īdeterīatum ꝛ īdrñe. Sed agēs in paucioꝛib⁹ seu raro est qđ pp īpedimē tū ꝓducit effcm̄ oppo^m ei qđ erat vt in plurib⁹ cm̄oi est de agēte ꝓducēte mōstrū. Et sic ēt dico ꝙ fortuna aliqñ hꝫ fieri in ꝯtingēti raro. i. fortu na aliqñ pp īpedimētū ꝓducit effectū oppo^m ei qđ est vt in plurib⁹. ¶ Sꝫ restat alia difficultas vtꝝ in dispōnib⁹ nãlib⁹ necītas ꝓueniat ex fine vel ex mã. ꝙ ex mã fuerūt facte rōnes antiquo rū. ꝙ ex fine facte fuerūt. rōnes Aristo. ¶ Sed pro solone supponit ꝙ necāriū in ꝓdicta dubi tatione dꝫ accipi pro vtilitate ꝙ cū q̄rim⁹ vtrū necītas dispōnū nãliū ꝓueniat ex pte finis vel mãe sensus est vtrū vtilitas dispōnū nãliū ꝓue niat ſm exigētiā mãe vel pp finē. ꝛ ſm h ponū tur due ꝯclusiones. ¶ p^a est mã est necessaria ad hoc vt fiant dispōnes vtiles in nãlib⁹: q: si ne mã nō possent fieri necesse. ¶ 2^a ꝯ^o cā necef sitatis seu vtilitatis istaꝝ dispōnū est finis. ꝛ sic pbant ille ꝯclusiones q: illud est necāriū i il lis dispōnib⁹ per qđ ridetur ad qōnē q̄rentem qđ est necāriū. sed mã est hmōi: vt si q̄rat qđ est necessariū ad hoc qđ ferra fiat. dicim⁹ ꝙ ferrū. Etiā si q̄ram⁹ qđ est necessariū ad hoc qđ oculi fiant. rñdet ꝙ mã. sed illud est cā necessitatis p qđ respōdet ad qōnē factā per pp qđ de talib⁹ dispōnib⁹. sed finis est hmōi. vt si q̄rat qđ opoꝛ tet serrā esse de ferro ꝛ ipaꝫ hēre dētes. rñdet p pter hoc qđ est secare dura. Etiā si q̄rat pp qđ ē

Uñ p ueniat ne cessitas i causis nãlib⁹.

Necef sariū q mō capi tur.

neꝛe hoiem hēre oculos dicim⁹ ꝙ pp videre qđ ēt oculi magis fiāt in capite q̄ in pede vel quā palpebra fiat magis supra oculū q̄ sup nasū h ē pp diuersos fines ꝛ nō ꝓpter mãꝫ ꝛ per h satis pōt videri quid sit dicēdū ad difficultatē.

Dubitatur tertio vtꝝ nã ꝓducēs mō strū intēdat mōstrū. Et vt ꝙ sic q: nãꝫ intēdere mōstrū nō est aliud q̄ nãꝫ dubiꝫ determinari ad ꝓducēdū. sed nã ꝓducēs mon strū determinat ad ꝓductionē mōstri. igit. Itē ra directū ab aliq̄ infallibili nō ꝓducit aliqđ pter intētū: sed nã dirigit ab aliq̄ infallibili cognoscen te. s. a deo: igit. ¶ In oppo^m aῖ q: mōstrū ē qđ dā pctūm in nã. sed nã nō intēdit pctūm: igit. Pro solōne supponit ꝙ ad h ꝙ nã vel agēs nã le intēdat aliqđ nō opꝫ ꝙ cognoscat illud. h suf ficit ꝙ cognoscat a dirigēte qđ est de⁹. Hoc sup posito rñdet per aliq̄s ꝓpositiones. p^a nulla nã intēdit mōstrū. 2ª est ꝙ mōstrū: multotiens itē dit nã. Et pro declaratione haꝝ supponit ꝙ intē dere nō attribuit nãis nō cognoscētib⁹ nisi per silitudinē ad nãs cognoscētes in qb⁹ iuenit itē dere ꝓprie ꝛ appetere sed sic est ꝙ in cognoscenti bus appetit⁹ vel intētio semp ferunt in rē appe titā vel intētā mediante aliqua rōne hoc est me diante aliqua cognitione ꝛ inde ꝓuenit ꝙ illa verba cognosco. appeto. intēdo. volo: ꝛ hmōi ia ciūt terim seq̄ntē quē regūt appellare illā rōnē ſm quā appetit⁹ vel intētio ferebat in rē appeti tā vel intētā. sed si ille terin⁹ pcedat vbū nūc nō opꝫ ꝙ appellet rōnē. Ex quo sequit ꝙ verbū hū dat terio sequēti appellationē quā nō dat terio pcedēti. Inde solet dici ꝙ predicatū appellat formā seu rōnē: subiectū vero appellat rationeꝫ sub disiunctione ad qđlibet aliud. ꝛ de hoc als satis visuꝫ est in summulis. Et ex istis pꝫ dr̄ntia inter duas ꝓdictas ꝓpōnes. i^a eni est falsa na tura intēdit mōstrū: q: nulla natura intēdit vel appetit rem aliquā ſm rōnem peccati vl̄ diffor mitatis. imo semp ſm rōnē recti ꝛ boni cū dirigi gat ab optimo ꝛ ifallibili ista tñ est vera mōstrū intendit natura: q: hominē intēdebat vt hō est. mōstrū. i^o mōstrū intēdit. Ideo videtur ad ra tiones. ¶ Ad p^mã enim dico ꝙ natura nō erat ex se determiata ad ꝓducendū tale pctūm imo h ꝓueniebat ex aliquo impediēte ipaꝫ naturaꝫ vel ex aliquo agēte ꝯcurrēte itendente opposi tum. nec ꝓpter hoc opꝫ ꝙ illud agēs ꝯcurrens intēderet peccatū imo itendebat rectum. verbi gratia dicebat albertus ꝙ aliquando ex ꝯstella tione celi fiunt mōstra in istis inferioribus vt si aliqua ꝯstellatio sit multū ꝯueniēs gn̄atiōi por coꝛum ꝛ ꝯtingat tūc hoiem gn̄ari illa constella tio intendēs poꝛcū tn̄ aliqđ rectū faciet i illo hoie ꝓtēptionē vult⁹ ꝛ faciet vultū longū q̄si poꝛ cinū. Natura tamen humana intendens hoieꝫ

Aliud dubiū

Solutō rōnum.

remittit

remittit de illa longitudine quantū poterit. tū erit vultus monstruosus. et vtraq; nā itendebat rectū. vñ ꝯstellatio intendebat longitudīē vultus nō tanq; difformē hoīs: sed tanq; ꝯformem porco: q: porcū itendebat. ꝯ oīs nā itendit agere rectū et non pctm. ex h ꝑ3 solutio ad aliā rō ne.

In qb° mōstra regiunt. ¶ S3 adhuc restāt duo pua dubia. Primū in qbus reperiunt mōstra. ¶ Rūdet q reperiunt in aīalibus: in plātis: in mixtis: in inanīatis vt in lapidib° q̄uis h nos multū lateat: etiā inueniunt in mixtis imꝑfectis sicut in impssionibus metheorologicis. etiā in elemētis vt sūt fundatiōes etiā in aliquib° actib°. sicut cū hoc locut° fuit. Et fiūt mōstra in artificialib°.

que sūt cāe mōstrorū. ¶ Secundū dubiū que sunt cāe taliū mōstroꝝ. rñdet cōmentator: q oīa mōstra in nā vel accidūt pp defectū materie: vt qñ nascit hō nimis breuis vl deficiēs in aliquo mēbro vel ꝑpter abūdantiā materie. vt qñ gñatur hō nimis magnus vl cū duobus capitib°. ¶ Tertio pp discōuenientiā qualitatū vt hō male edificat°. ¶ Quarto ꝑpter malicīā qualitatū. vt qñ nascitur homo leprosus. Et hec de secūdo articulo.

Conclusio d̄ casu et fortuna. **Quantū** ad 3ᵐ fit ꝯclusio rñsalis. aliqd pōt fieri a casu et fortūa: que cōclusio relinquitur ꝓbata ex dictis in primo articulo. Ad rōnes ante oppositum questionis. Ad primā dicit q licet illud quod dicit casuale vl fortuitū fiat ab aliqua causa determinata et infederite supple aliū effectū: nō tñ a causa determiata respectu illius effect° fortuitī. ¶ Ad scđam et tertiā ꝑ3 solutio. Nam de tertia rōne satis prolixe alias visū est i logica. et etiā de q̄rta. ¶ Ad quītā dī q factū nō ipōlt necītatē simplr i reb°. ¶ Et sic est finis huius scđi phisicorum.

QUoniā aūt nā est pri° motus et status et mutationis: scia aūt nobis de nā est: op3 non ignorare quid sit motus. necessariū enim est ignorato ipso et ignorare nām.

Istius tertij libri diuisio. **I**Ste est tertius liber phisicoꝝ aristotelis in quo ipse determinat de motu et infinito. Et diuiditur in duos tractatus. In primo determinat de motu et diuidit in tria capitula. In primo ponit talem conclusionem. ad phisicū ꝑtinet determinare de motu: qđ ꝓbat: q: ad phisicum spectat determinare de nā. ḡ et d motu: ꝑ3 ꝯña: q: nā nō ꝑt cognosci nisi p motū cū diffiniat p motū: ignorato eni motu necesse est ignorare nā3. Cōsequenter ponit hāc ꝯclusioné. ad phisicū ptinet determinare d̄ infinito loco vacuo et tpe. ꝓbat prio de infinito. quia determiato de motu op3 determiare de his que sequūtur motū cuiusmodi est continuū. Motus eni est numero continuorum: ꝗ3 ꝯtinuū diffinit p infinitū. Nā ꝯtinuū est q est diuisibile i infinitū. 2° ꝓbat de loco vacuo et tpe: q: phisic° ꝯsiderat de motu. sed mot° nō ꝑt esse sine loco vacuo et tpe. et h ꝗ3 famosā opionē antiquorū q ponebāt vacuū. deinde ponit tres diuisiones valētes ad inuestigationē diffōis mot°.

Quid est cōtinuum.

Diuisio motus ad inuestigādū diffinitionē motus. P° est entiū qđā ēē in actu. qđ ꝟo in po°. 2ª entiū qđ. i. sunt in pdicamēto subē: qđā q̄ntitatis: qđā q̄litatis: qđā relōnis: et sic de alijs. 3ª relatiuorū qđā referunt ad se inuicē ꝭm excessū et defectū vt duplū dimidiū duplū. Alia ꝭm agē et pati mouere et moueri cuiusmōi sunt motiuū et mobile. Motiuū eni dī relatiue ad mobile: q: si aliqd est motiuū alicui° mobilis est motiuū. Ex his iferūt aliq̄ ꝯclusiōes.

Conclusiones ex dictis. ¶ P² mot° nihil est pter substantiā q̄ntitatē q̄litatē et vbi: q: mot° nō est pter res ad q̄s est mot°: sigit mot° nō est pter subam: q̄ntitatē: q̄litatē: et vbi. Ex h hr q ad q̄tuor gña est p se mot°. s. ad subam. q̄ntitatē: q̄litatē. et vbi. et h capiēdo motū large. ¶ 2ª ꝯ°. mot° nō est aliquid vniuocū ꝭm suū totū ambitū: q̄ a inuenit in pluribus pdicamētis qb° nihil vī ēē cōe vniuocū. Et dicit q in q̄tuor pdictis pdicamētis duplex est mot°. s. acq̄sitiu° et deꝑditiu°. sicut in sba vn° est ad formā sicut est gñatio. Alius est ad ꝑuatōem sicut corruptio. et similiter est in alijs. Finalr infert q mot° et mutationis sunt tot spēs quot entitates supple acquisibiles per motum.

DIuisio āt ꝗ3 vnūqđq; gen° hec qdē ēē endelichia: aliud aūt potentia exñtis endelichia ꝭm q hmōi est mot°: vt alterabilis q̄dē inquātū est alterabile alteratio est.

Quid est motus. ¶ Istud est 2ᵐ capitulū in quo phs ponit diffōnē mot° dicēs. Mot° est act° entis in po° ꝗ3 q hmōi quā diffōnem ꝓbat sex rōnib°. p² gñatio est act° gñabilis inquātū generabile. Corruptiō est act° corruptibilis ꝗ3 q corruptibile. Augmētatio est act° augmentabil' ꝭm q augmentabile Diminutio est act° diminubil' ꝗ3 q diminubile Alteratio est actus alterabilis inq̄tū alterabile et ēt loci mutatio est actus loci mutabil' inq̄tum loci mutabile. ḡ oīs mot° est actus entis in po° et hoc probat ista prima rō. ¶ Secunda rō que probat q mot° sit actus: q: illō est act° per quod aliquid dicitur actu moueri: sed mobile dicit actu moueri per motū3. igitur motus est actus. ¶ Tertia ratio que probat q motus sit act° entis in potentia. quia omnis motus est act° eius quod mouet: sed omne hoc quod mouetur est in potentia. Qđ ꝓbat: quia sicut se habet mouere ad actū. ita se h3 moueri ad potentiā ꝗ3 omne q mouet est in actu. ḡ omne q mouet est in potentia. ¶ Quarta ratio ꝓbat q mot° sit act° entis in potentia ꝭm q hmōi. Pro qua ratiōe supponit q illud quod mouetur bene est in aliquo

actu et in potentia ad aliud actum ut illud quod fit statua est in actu es et in potentia statua. sit ergo quarta ratio vel es movetur ad statuam secundum quod est in actu vel secundum quod est in potentia non secundum quod est actu es: quia cum esset actu statua adhuc moveretur ad statuam quod est falsum: igitur. ¶ Consequenter removet unum dubium. Ex quo enim dictum est quod idem subiectum habet esse simul in actu et in potentia. Dubitaret aliquis utrum actus et potentia eiusdem sibi sunt idem secundum rationem. respondet quod actus et potentia eiusdem sibi non sunt idem secundum rationem. ita quod non est eadem ratio actus et potentie. et hoc probat dupliciter. primo es movetur ad statuam secundum quod in potentia est ita quod dato quod non moveretur ad statuam non minus esset es. secundo si illa dicerentur eadem secundum rationem hoc esset: quia sunt eadem subiective sed propter hoc non debent dici eadem: quia potentia ad sanari et potentia ad egrotari sunt idem subiective. et tamen non sunt idem secundum rationem: quia tunc idem possit simul sanari et egrotari. ¶ 5ª ratio probat totam diffinitionem: quia motus est illud quo existente in mobili mobile movetur et non prius neque posterius igitur motus est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi. ¶ 6ª ratio vel ista diffinitio motus est concedenda vel aliqua earum quam dabant antiqui. sed non potest dici secundum. dicebant enim antiqui quod motus est alteritas vel quod motus est inequalitas vel non est ens: sed nullo istorum modorum bene diffinitur: quia si motus diffiniretur quod est alteritas vel inequalitas vel non ens cuicunque inesset unum illorum ipsum moveretur: sed non est necesse moveri ea que sunt altera aut inequalia aut que non sunt: igitur. Ex quo infert quod primum est dicendum. scilicet quod diffinitio motus est bene data. Finaliter investigat aliam diffinitionem motus ponens hanc conclusionem. Omne est movens physicum movetur. probat tribus rationibus. Prima omne quod prius est in potentia et postea in actu quodammodo movetur. sed movens prius est in potentia postea in actu: ergo movens movetur. Secunda ratio cuiuslibet cuius sua immobilitas est sua quies huic inest motus sed immobilitas moventis sibi est quies ergo sibi inest motus. 3ª ratio. moventia naturalia moventur per tactum. in tali autem contactu movens movetur: quia omne agens in agendo repatitur. Ex his infert secundam diffinitionem motus dicens. Motus est actus mobilis inquantum mobile. ¶ Sequitur textus. Dubium autem est magnum.

Rōnes pbātes oē mo, uēs phi ficū mo ueri.

Istud est

2ᵐ capitulum in quo philosophus movet tres dubitationes. Prima in quo est motus subiective. respondet quod est subiective in mobili quia actus alicuius est in eo cuius est actus sed motus est actus mobilis et non moventis: igitur est in mobili. 2ª dubitatio utrum sit idem actus moventis et mobilis. Respondet philosophus quod sic quod probat dupliciter. Primo: quia actus moventis est qui producitur et procedit a movente et actus mobilis est qui recipitur in mobili. sed idem est actus qui producitur a movente et recipitur in mobili: igitur. Secundo probat per simile: quia sicut est idem spacium ascensus et descensus ita est unus actus agentis et patientis moventis et mobilis. sed diversimode. est enim moventis tanquam cause et mobilis tanquam subiecti. Tertia dubitatio utrum actio et passio sunt eedem

tres dubitatiōnes de motu.

Scda.

Tertia.

motus. Pro cuius solutione supponit quod activi est aliquis actus. et passivi etiam est aliquis actus. Activi dicitur actio et passivi passio. et primo arguit philosophus quod actio et passio non sunt diversi motus quia vel ambo essent in agente vel ambo in patiente vel actio in agente et passio in patiente vel econtra. non potest dici duo prima: quia tunc omne agens esset patiens et omne patiens agens: quod videtur esse falsum. nec potest dici tertium: quia actio est quedam motus non est in movente: sed in mobili: igitur. Nec potest dici quartum. quia hoc esset nimis equivoce loqui de actione et passione: quia tunc agens ageret passionem et patiens pateretur actionem quod est falsum. Finaliter ostendit quod actio et passio non sunt unus motus quia si sic sequerentur tria inconvenientia. Primum quod diversorum secundum speciem puta agentis et patientis esset idem actus quod non videtur verum. Secundum: quia tunc doctrinatio esset idem cum doctrina et idem esset actio et passio quod est falsum: igitur. ¶ Tertium: quia tunc idem esset docere et addiscere agere et pati. et per consequens omnis docens addisceret. Solvit ista inconvenientia. ¶ Ad primum dicit quod non est inconveniens diversorum secundum speciem esse eundem actum secundum diversas rationes ut puta unius ut principii et alterius ut subiecti. ¶ Ad secundum dicit quod non sequitur quod actio et passio sint penitus idem: sed magis quod motus cui insunt actio et passio sit unus et idem. unde actio dicitur actus huius ab hoc et passio in hoc. ¶ Ad tertium negat consequentiam. non enim sequitur si doctrinatio et doctrina sint idem quod docens addiscat nec quod actio et passio sint idem quod agens patiatur sicut eadem est distantia ab athenis ad athenas et de athenis ad athebas. et tamen non est idem distare.

Tria incōueniētia.

Soluto cōfūdē.

Queritur

utrum motus sit entitas successiva respectiva: vel absoluta extra subiective in mobili distincta a mobili et a termino ad quem. Primo arguitur quod non sit entitas successiva. quia motus non est. igitur non est entitas successiva. antecedens patet tripliciter. primo quia quod fit non est. sed motus fit continue: igitur motus non est. secundo sic. illud cuius nulla pars est non est: sed nulla pars motus est: igitur motus non est. tertio sic. omne ens limitatum est mobile: sed motus non est mobilis. igitur. ¶ Secundo principaliter arguitur. motus potest habere plures partes simul: ergo non est entitas successiva: antecedens patet de motu alicuius mobilis extensi cuius quelibet pars est mobilis et cuilibet parti inest pars motus: et quelibet pars motus est motus. ergo plures partes motus possunt esse simul quod est contra rationem successivorum. Item motus potest fieri in instanti: ergo potest habere plures partes simul. antecedens patet quia virtus finita movet in tempore. ergo virtus infinita poterit movere in instanti. ¶ Tertio sic. partes motus sunt eiusdem rationis ad se invicem: ergo possunt esse composite adinvicem. Item post mutatum esse quod continue at partes motus ad invicem: sequitur aliquam partem motus vel non. si sic sequitur quod plures partes motus sunt. cum quelibet pars motus sit divisibilis in infinitas partes. ¶ Quarto arguitur sic. motus est de genere absolutorum puta predicamenti quantitatis. ut dicit Aristo. 7. methaphysice quod due sunt quantitates successive. scilicet tempus et motus. ergo non est dicendum quod sit entitas successiva. ¶ Quinto arguitur sic quod non sit existens

Aliud dubiū ō motu.

ternis ſbiue i mobili mot⁹ eſt ſbiue in mouente ꝫ nõ eſt in mobili cũ idẽ nõ ſit in diuerſis ſbis. añs ꝓbaṫ:qꝛ ois mot⁹ eſt i eo cui⁹ ẽ act⁹: ſꝫ motus eſt act⁹ mouẽtis:igr̄. ℂ In oppoᵐ vr̄ eſſe phs in textu. In queſtione erũt tres articuli.

Alia difficultas circa textuꝫ incidens.

Quantũ ad pmũ ſciendũ eſt pmo ꝙ circa textũ incidit tal' difficultas vtꝝ iſta ꝓpõ ſit vã quã ponit Ariſto.ſ. ꝙ neceſſe ẽ ignoꝛato motu ignoꝛare nãm. Et vr̄ ꝙ non qꝛ dictũ eſt ꝙ nãꝫ eẽ eſt mãifeſtũ: mõ illõ qꝺ eſt p ſe mãifeſtũ nõ idiget notitia puta alicui⁹ alteri⁹ ad hoc ꝙ cognoſcaṫ:igr̄ ad cognoſcẽdũ naturã nõ eſt neceſſe cognoſcere motũ. Itẽ ſicẽ nã eſt pncipiũ mot⁹:ita eſt pncipiũ qetis: ꝫ ſicẽ nã pt cognoſci p qetẽ:ꝫ dato ꝙ mot⁹ ignoꝛeṫ non opꝫ nãꝫ ignoꝛari. Itẽ nã pt eſſe ſine motu: ꝫ pt cognoſci ſine motu. pꝫ ꝯña:qꝛ ſicẽ ſe hꝫ res ad eſſe ita ad cognoſci. In oppoſitũ eſt phs in textu.

Solutõ pdicte difficultatis.

Pro cui⁹ ſolõne ſupponiṫ ꝙ magna dĩa eſt inter iſtas duas ꝓpões neceſſe ẽ ignoꝛato motu ignoꝛare nãm ꝛ ignoꝛato motu neceſſe ẽ ignorare nãꝫ. Naꝫ pma ẽ modalis cõpoſita cui⁹ ſenſus ẽ hec ꝓpõ eſt necĩa. ignoꝛato motu ignoꝛaṫ nã. ꝛ foꝛte tal' eſt dubia. ſꝫ ſcḋa eſt diuiſa ꝛ eſt falſa:qꝛ quocũqꝫ poſ'i poſito i eſſe nũqꝫ ꝓp hoc ſit necĩuꝫ illud qꝺ eſt mere ꝯtigens ſaltẽ necĩtate ſimplr̄ dicta. ſꝫ mere ꝯtigens ẽ ꝙ ignoꝛeṫ nã:ꝫ ꝗtucũqꝫ ignoꝛeṫ mot⁹:nõ eſt necĩuꝫ ꝙ ignoꝛetur nã ideo hec eſt ſimplr̄ falſa ignoꝛato motu neceſſe ẽ ignoꝛare nãm. imo ꝓbabilr̄ ẽt dico ꝙ iſta ẽt eſſet falſa ignoꝛato motu neceſſe ẽ ignorari motũ.

Suppõ de iſto termio ignoꝛo

ℂ Scḋo ſuppõiṫ ꝙ iſte terius ignoꝛo ẽ terius ꝑuatiu⁹ iſti⁹ termi cognoſco ideo i ipſo iplicaṫ negatio. Ex ꝗ ſeqꝉ ꝙ magna ẽ dĩa inter iſtas ꝓpões ignoꝛo motũ ꝛ motũ ignoꝛo:ꝛ motu ignoꝛato:ꝛ ignoꝛato motu. Nã qñ ly mot⁹ poniṫ poſt diſtribuiṫ. qñ aũt ante ſtat determiate. ad cui⁹ vitatẽ ſufficit vitas vni⁹ ſuppoſiti. ℂ Tertio ſupponiṫ:ꝙ ſicẽ iſtõ verbũ cognoſco facit teriuꝫ ſeqntẽꝫ rectũ ab eo appellaṫ ſuã ꝓpꝛiã rõnẽꝫ. ita ſilr̄ iſtud verbũ ignoꝛo: ideo ẽ dĩa inter iſtas ꝓpões. ignoꝛo motũ ꝛ motuꝫ ignoꝛo. Nã ſenſus pꝛime eſt illã rem ꝗ eſt motus ſub ꝓpꝛia rõne ꝗ eſt mot⁹ ignoꝛo. Sed ſenſus ſcḋe eſt illã reꝫ ꝗ eſt motus ignoꝛo. ſꝫ ꝟ non ſit ꝟm illã rõnem ꝟm quam eſt motus.

Oꝰo in ꝗ ablĩus ponitur quõ põt exponi.

Sciendũ eſt ſcḋo ꝙ vt alias viſum eſt oꝰo in ꝗ poniṫ ablĩus abſolutus põt exponi p ſi qñ dũ. ꝛ ꝟꝫ hoc tal' ꝓpõ põt hr̄e mltos ſenſus. Uñ ſi exponaṫ p dũ vl' qñ. qꝺ idẽ eſt. tũc ſenſus ẽ vtꝝ ſit poĩe ꝙ nã cognoſcaṫ qñ nullus mot⁹ cognoſciṫ vl' ſic vtꝝ ſit poĩe: ꝙ cognoſcaṫ nã qñ nõ cognoſciṫ mot⁹. vl' dũ non cognoſciṫ mot⁹:ſi pmo mõ exponaṫ:tũc dico ꝙ iſta eſt poĩs:puta nã cognoſciṫ qñ null⁹ mot⁹ cognoſciṫ qꝺ põt ꝓbari:qꝛ poſſuꝫ itelligere cõpoſitũ ꝛ ptes ei⁹ aliquo mõ ſaltẽ ꝯfuſe itelligẽdo motũ nõ intelligẽdo ꝗ facto nã cognoſceṫ.ſ. mã ꝛ foꝛma dato ꝙ mot⁹ nõ cognoſcaṫ. ℂ Sꝫ de ſcḋo dico ꝙ iſta eſt ipoĩs cognoſco nãm qñ nõ cognoſco motũ. qꝛ ſi ego cognoſcã nãꝫ ego cognoſco illaꝫ rẽ ꝗ eſt nã ꝟꝫ illã rõneꝫ ꝟꝫ quã eſt nã eo ꝙ ille terius nã ſeqbaṫ. vñ nõ poſſum cognoſcere nãꝫ ꝟꝫ ſuã ꝓpꝛiã rõneꝫ qn illũ motuꝫ cognoſcã:qꝛ mot⁹ iplicaṫ in diffinitiõe nãe. iõ nã diffiniṫ p motũ. Ex ꝗ ſeqꝉ ꝙ iſta ẽ necĩa ignoꝛato motu ignoꝛaṫ nã: ꝛ ſic loqbaṫ Ariſto. Nã eni ꝓ ſe ſignificato relatiue ſe hꝫ ad motũ. iõ nõ cognoſciṫ nã ꝓ p ſe ſignificato qn mot⁹ cognoſcaṫ. ℂ Ex iſto vlteri⁹ ſeqꝉ ꝙ ſi tal' ꝓpõ exponatur p ſi qꝛ tales ꝯñe nõ ſũt bone ſi nã cognoſcaṫ mot⁹ cognoſciṫ. vl' ſi nullus mot⁹ cognoſcitur nulla nã cognoſciṫ:ſꝫ ille ſũt bone ſi cognoſcaṫ nã mot⁹ cognoſciṫ. vl' ſi nõ cognoſcaṫ mot⁹ nõ cognoſciṫ nã. Et ẽt ſi ignoꝛeṫ mot⁹ ignoꝛaṫ nã: ꝛ hoc itendebat Ariſto. ꝛ p iſta facilr̄ põt videri ſenſus fact⁹ p ly qꝛ.

Ad rõnes notabiliũ.

ℂ Ad rõnes pmi notabil'. ℂ Ad pmã dĩ ꝙ illa nõ eſt p ſe nota nã ẽ. vt alias viſuꝫ ẽ in ſcḋo. dĩ tñ p ſe nota. qꝛ eſt certa ꝛ preſuppoſita i phĩa. dato ẽt ꝙ eẽt p ſe nota. adhuc opꝫ cognoſcere terios ad hoc ꝙ cognoſcatur. ℂ Ad aliã dico ꝙ nõ pt cognoſci qes qn etiaꝫ cognoſcaṫ mot⁹ cũ ꝑuatio nõ cognoſcaṫ. niſi p habitũ. ℂ Ad aliã dico:ꝙ nã pt eſſe ſine motu ſaltẽ ꝓ denoiato:ẽt pt cognoſci qñ mot⁹ nõ cognoſciṫ:ſꝫ nõ pt cognoſci nã niſi cogſcaṫ mot⁹.

Alie difficultates circa textũ incidentes.

Tertio ſciendũ eſt ꝙ circa textũ incidũt aliq difficltates. ℂ Pꝛia quõ capiṫ ens in potẽtia in vna diuiſiõe text⁹ in ꝗ dĩ entiũ ꝗdaꝫ ſũt in actu ꝗdã in potẽtia. rñdeṫ ꝙ aliqd dĩ ens in potentia dupl̄r.ſ. obiectiue qꝺ nõ eſt ꝛ pt eẽ. ꝛ ſic nõ capiṫ hic ens in poᵃ. Alio mõ capiṫ i potẽtia ſbiua qꝺ ẽ ꝛ pt aliqd recipe. ꝛ ſic capiṫ hic ens i potẽtia:qꝛ capiṫ hic ens in potẽtia:quẽadmodũ illõ qꝺ moueṫ eſt in potẽtia. ſꝫ illud qꝺ moueṫ ẽ in potẽtia ſbiua puta ad recipiẽdũ teriuꝫ ad quẽ mot⁹:igr̄.

Scḋa difficultas.

ℂ Secũda difficltas ꝗlr̄ eſt itelligẽda diffinitio mot⁹ in ꝗ dĩ mot⁹ eſt act⁹ entis in potẽtia ꝟꝫ ꝙ hmõi. Rñdeṫ pmo ꝙ diffinitio mot⁹ ẽ data p additamẽtũ qꝛ daṫ p mobile qꝺ nõ eſt eiuſdẽ rõnis cũ motu cũ mot⁹ ſit in pdicamẽto ꝗlitatis. Dico ſcḋo ꝙ mot⁹ ẽ act⁹ capiẽdo actũ large p oĩ illo ꝗ actualiter aliqd eſt tale ꝛ qꝛ p motũ aliqd actualr̄ dĩ moueri:iõ mot⁹ eſt actus. ℂ Dico tertio: ꝙ eſt act⁹ entis qꝺ eſt i potẽtia ſbiua ad vlterioꝛẽ actũ puta ad teriuꝫ ad quẽ mot⁹. Nã oẽ illõ qꝺ moueṫ dĩ ad aliqd moueri qꝺ nõ hꝫ ſaltẽ cõplete. Alr̄ fruſtra moueret. Ex ꝗ ſeqꝉ ꝙ mobile ãteqꝫ moueaṫ eſt in potẽtia ad duos act⁹. Pꝛio i potentia ad motũ ꝗ actualr̄ moueṫ:ꝛ in potẽtia ad teriuꝫ ad quẽ illi⁹ motus. Dico ꝗrto:ꝙ oẽ illud

qd mouet est vere extns.id est vere in actu exndi. sz bz q sic est in actu exndi nō dicit moueri: sz bz q est in potentia ad terminum motus.

Intellectus isti propositionis oē mouens in mouendo mouet. **Quarto** sciendū est q circa textū scidunt aliq difficultates. Prima quō intelligit scda ppō. q oē mouēs in mouēdo mouet. Rñdet q ibi ppe capit mouēs pmouēte motu alteratiōis qd pducit i passo seu moto aliquē teriuz c' mōi ē ignis respcū aq. Et q̄ seqt q talis ppō scordat cū alia ppōne libri de gnatiōe vbi dr q oē agēs in agēdo mouet. Dico scdo q ad h q agēs agat. opz q vtus actiua agētis sit fortior vtute resistiua passi. Ex q̄ seqt q actio nō fit nisi i maiore pportiōe ineqlitatis. Dico tertio: q ad h q illa ppō sit vera: tres sditiōes requirunt. Prima q agēs et patiēs cōmunicēt i mā. iō lz deus moueat ista iferiora: amō tn mouet ab ipsis. Scda q vtus actiua passi sit fortior virtute resistiua agētis. iō ignis quāt agit i aquā vbi nō patit ab aq. Tertia: q vtrūqz sit infra sphærā actiuitatis alteri' .l. q vtrūqz hēat virtutē attingendi alteꝝ i tāta distātia. iō lz celū agat in ista iferiora. tn ista inferiora nō agūt i celuz.

Conditiones ad veritatē pdicte ppōnis reqsite.

Quō intelligit h actio et passio sūt vnus motus. Scda difficultas: qīr intelligit vnū dictū textus in q dr q actio et passio sūt vnus motus. Pro cui' solone supponit q actio formalr vt est pdicamētū nō est nisi respect' extrinsec' agentis ad passuz: et passio respect' patiētis ad agēs: et sic nō est itelligendū q sit vn' motus imo sūt duo respect' extrīseci realr distincti adinuicez. Alio mō capit mālr puta p illa forma q̄ pducit a b agēte in passuz cuiusmodi ē caliditas pducta ab igne in aquā: et tūc dico q actio et passio sūt vnus mot' capiēdo etiā motū mālr p forma fluēte. Et aduerte q vt dic Scot' quolibeto qstiōe. 13. Actio ē duplex. s. imanēs q̄ nō ē nisi opatio imanēs alicui' potētie vt videre audire. Alia est trāsiens q̄ nō est nisi respect' extrinsec' agētis ad passuz. Ex q̄ seqt q tal diuisio est diuisio equoci in equocata: q: actio imanēs est in pdicamto qlitatis vt audire videre itelligere velle q̄ oīa iportāt qlitates. sz actio trāsiens ē in pdicamēto actiōis: q: nō est nisi respect' agētis ad passuz. Et si qs dicat qre opatiōes potentiaꝝ dnr actiōes cū sint qlitates. Rñdet Scot' i eodē qlibeto et eadē qstiōe. q h est pp duas cōditiōes cū qb' sueniūt cū actione. Prima: q: opatio sp est in fieri. s. in stinua depēdentia ad cām eandē et bz idē. Scda: q: opatio trāsit in obiectū sic in teriuz et pp tales sditiōes opatio significat grāmaticalr et bz modū significandi vboꝝ actiuoꝝ. Et si qs petat in q̄ est actio subiue. Rñdeo q actio vt est pdicamētuz seu formalr ea pta q̄ nō est nisi respect' agētis ad passuz est in agēte tanq̄ in sbo et in forma q̄ dr potētia actiua vt in fundamēto primo. Silr passio ē in patiēte tanq̄ in sbo et in potētia passiua tanq̄ i fundamēto primo. Et ex isto pz q actio est sbiue in agēte. passio vero sbiue i patiēte. Et si qs dicat dic Aristo. in textu q actio et passio sūt in patiēte et q actio ē qd ī mot'. Dico q ibi actio et passio capiunt mālr seu p ɔnotato puta p forma p ducta ab agente in passū. Et si qs iteꝝ dicat: dic ibi phs q actio et passio fundant in motu. Dico q dz itelligi cōcomitāter. ɔcomitant eniz motū. vl sūt in motu capiēdo motū p māli diuersimode tn: q: actio ē in motu. i. in illa forma pducta teriatiue. et passio qsi subiectiue. et de illis etiā multa fuerūt dicta in logica. Et hec de primo articulo. Quantum ad scdm articulum.

Actio duplex est scdz Scotū.

Aliud dubiuz d motu

Dubitatur pmo vtrū pter sbm alterabile et qlitatē bz quā ē alteratio reqrat mot' seu flux' distinctus ab illa qlitate et ab illo sbo alterabili. verbi grā: si aq calefit sbm alterabile ē aq. Nā p regla debem' hre in phia q sbm alteratiōis ē qd alterat seu qd recipit qlitatē. iō qñ aq calefit aq dr sbz calefactionis seu alteratiōis et caliditas ē forma q̄ acqrit. Et arḡ pmo: q sit ponēd' tal' flux' seu motus distinct' a sbo alterabili et a tali forma: q: i oī motu opz ponere aliqd qd ex nā sua sit successiuū. sz neqz sbm neqz tal' qlitas ex nā sua ē qd successiuū cū in instāti a deo possent pduci: igr. Itez oīs mot' mēsurat tpe. sz neqz sbm alteratiōis: neqz tal' qlitas mēsurat tpe: igr. In oppositū arḡ: q: tal' flux' vl' mot' se hēt ad qlitatē illā: vt aliqd pri' vl' posteri'. nō pt dici q tal' fluxus sit posterior: q: dz eē via p quā acqrit talis qlitas. neqz dr prior cū nihil dicatur alterari nisi pmo tal' forma acqrat in sbo. Itē nō ē ponenda plitas sine necītate. sz sine tali fluxu nō min' talis forma successiue acqreret. et p ipaz aq diceret calefieri illo fluxu circūscripto et igne approximato non min' pduceret ignis caliditatē in aq et h successiue: igr. Itē si tal' flux' eēt prior ipa caliditate seu ipa forma posset eē sine tali forma cū nō depēderet ab illa forma. et p ɔñs p ipsum aliqd diceret moueri. et p ɔñs aliqd posset alterari et calefieri sine caliditate. Itē petat pp quid ponit tal' flux'. Certe cū difficultate pt videri pp qd ponat tal' flux'. Pro solone ē aduertendū q de h dubio sūt duo modi dicēdi satis pbabiles. Prim' q lz q ponēdus ē tal' flux' seu mot' distinct' a qlitate et sbo alterabili. q: alr nō videret quō mot' alteratiōis eēt mot': et distingueret ab aliis motib': et isti faciūt rōnes añ oppositū: et hnt soluere rōnes alioꝝ. Ad pmaz dicūt q tal' flux' ē por nā tali qlitate: et dicūt q p talē motū aliqd dr alterari vt p calefactionez aliqd dr calefieri et nō p caliditatē. ime p caliditatē sbm dr eē calidū. Ad scdaz dicūt q non ponit sine necītate. Un dicūt q pp duo ponit. primo vt

Duo mōi dicendi p solutōe pdicte difficultatis.

pmo vt illa forma p ips dicat formalr successi/ na: scdo vt p ipm sbm dicat talr moueri. ¶ Ad tertiū dr q nō pt eē sine tali qlitate pp ɔnotatio nē: q: ɔnotat illā qlitatē q p ips acqrit. Un lz al bū de suo significato formali iportet albedinez quā nō iplicat eē sine sbo: lz iplicz aliqd eē albū sine sbo. et dicūt q lz mot⁹ alteratiōis de signi ficato formali iportet entitatē successiuā q pt eē sine tali qlitate: tñ iplicat aliqd denotari ab eo sine tali qlitate. ¶ Ad qrtā pz solo videndo pp qd ponat tal' flux⁹. Alij tenēt oppositū. s. q nō ē ponēdus. Et faciūt rōnes post oppositū ⁊ hnt soluere rōnes factas añ oppositū. ¶ Ad pmaz dicūt q ibi ponit aliqd successiuū. s. calefactio. Un calefactio iportat caliditatē cognotādo ipsaz successiue hre ptē post ptē. Un qñ forma ē in esse geto dr calitas vl frigiditas. sz qñ ē i fieri dr ca lefactio ⁊ frigefactio: ⁊ iō ponūt q tal' calefactio mēsurat tpe. lz calitas nō mensuretur tēpore.

Alia qō ō motu locali.

Dubitatur scdo vtz mot⁹ local' sit res distincta a mobili ⁊ a loco. Et at q nō: q: mobile p potētiā suā sine aliquo alio addito pt moueri: g nō ē ponēdus mot⁹ dis tinct⁹ ab eo vt moueat. Itē si eēt tal' res distincta a mobili: tūc de⁹ posset separe illā a mobili ⁊ sepa tā ɔseruare. Quo fcō ibi vere eēt mot⁹: ⁊ tū ibi nihil moueret. Itē si mot⁹ eēt res distincta a mo bili seqret q mobile necio moueret p aliqd spa ciū. q: ipole ē q mobile moueat ⁊ q nō moue a tur p aliqd spaciū. ¶ In oppositū at p phm in tertio phi⁹ q dic q eē mot⁹ ɔsistit i fieri ⁊ in eē successiuo. sz mobile nō ɔsistit i fieri: igr. Dic ēt q mot⁹ ē res successiua cui⁹ ps post nō manet cū pte posteriori. Itē mobili ē in istāti: ⁊ tū mo tus nō pt eē in istāti: igr. Pro solone ponūt ali quē ɔclones.

Conclusiões.

Pria vltia sphera posset moueri dictaz q motu q moueē sine aliq loco. q: p potētiā dinaz stionem mūd⁹ iste iferior posset corrūpi: ⁊ tū adhuc mo ueret vltia sphera q facto eēt mot⁹ sine loco: ⁊ p ɔñs mot⁹ nō est loc⁹.

Soluentes.

¶ Scda ɔclio. vltia sphe ra nō solū ex eo moueē q alr ⁊ alr se hz ad ter rā vl ad aliqd aliō corp⁹: q: tūc pole eēt q ipsa qesceēs moueret: q: si vltia sphera qesceret ⁊ il la terra volueret circlarit ɔstat q vltia sphera se hret alr ⁊ alr ad illā terrā sic nūc se hz. sō si ex h diceret moueri ipa qesceēs moueret ⁊ tū h ha berēt dicere illi q dicūt motū eē ips mobile. ⁊ q iō mobile moueē: q: alr ⁊ alr se hz nūc q prius respectu alicui⁹ corpis.

Tertia. ¶ Tertia ɔclio que ex istis seqē ē q vltimā spherā moueri ē eā intrise ce alr ⁊ alr se hre pus q posteri⁹.

Quarta. ¶ Quarta cō clusio. mot⁹ nō ē loc⁹ eius ad qd mobile moueē q: sine loco posset eē mot⁹. vt puo dicebat. Un si tot⁹ mūdus eēt annihilat pter lapidē. adhuc de⁹ posset mouere lapidē. ⁊ tū nllus eēt locus: igr.

Quita. ¶ Quita ɔclio: mot⁹ nō est illō mobile qd moueē. vt pbāt rōes post oppositū. Ex q seqē q mot⁹ vltie sphere nō est vltima sphera: q: vltia sphera hz suū motū se hz alr ⁊ alr ⁊ nō se hz alr ⁊ alr hz suā stantiā. Itē nō vr q aliqd alr ⁊ alr se hēat sine aliq diuersitate i illo. Itē qro d mo tu lapidis sursū q est violētus si tal' mot⁹ eēt ip se lapis idē esset violētuz sibiipi iō rñdendū ē ad rōes añ oppositū. ¶ Ad pmā dico q ipole eēt mobile ferri supra aliā ⁊ aliā partē loci sine motu ⁊ fluxu. ¶ Ad secūdā dico q nō reputo magnū incōueniēs q mot⁹ maneret sine mobi li. ⁊ q nihil dicat moueri vt albedo pōt eē. da to q nihil sit albū. ita pt eē mot⁹ dato: q nihil moueat. ¶ Ad vltimā ɔcedit q mobile neces sario mouetur per aliquod spacium. ⁊ tamen per nullum spacium necessario mouetur.

An sit ɔcedendū motum localē eē:

Dubitatur tertio vtz ista sit ɔcedēda mot⁹ local' est. Et at q nō ɔcedendū: q: illō totū nō est cui⁹ ptes nō sūt: sz ptes mot⁹ local' nō sūt: q: iā vna pterit ⁊ sic nō ē amplius ⁊ alia adhuc ē futura. Itē si ista eēt vā mot⁹ est: h eēt p tpe pñti. sz h nō: q: tūc seqret q mot⁹ fie ret in istāti cū de tpe nō hēm⁹ nisi nūc. Itē seq ret q aliqd sit fieret ⁊ corrūpet q qñ motus est mot⁹ fit: ⁊ qñ fit corrūpit: q: vl corrūpit anteq fiat: vl qñ fit vl in istāti postq fact⁹ ē: nō anteq fiat vt notū ē nec postq fact⁹ est. q: tūc mlte ei⁹ ptes pus nō fuerūt: g qñ fit. Itē dr tertio phi⁹: q oē qd factū ē qñ p:io factū ē tūc ē: sz mot⁹ to t⁹ p:io fact⁹ ē i vltio istāti tpis. sz Aristo. negat motū eē in istāti. igr. ¶ In oppositū at. q: oīs mot⁹ ē actus q mobile moueē pñtialr: igit motus est. Itē aliqd moueē pñtialr ⁊ nō nisi motu. igitur. Itē dabile ē tps pñs: g ē dare motū pñtez. Itē motū esse accipit tāq māifestū ⁊ ɔcessū i phia.

Quid ē motus.

¶ Pro solone suppōit q vt iā visuz ē mot⁹ est ens successiuū cui⁹ eē stat i esse successiuo suaz ptiū ⁊ nō in qdā idiuisibili vt aliq imaginant. Nā post illō idiuisibile qd vocat mutatū eē im mediate succedit sibi diuisibile ⁊ illō nō est nisi mot⁹. ⁊ sic pñtialr igit. Et qñ dicebat q de tpe nō hēmus nisi nūc. dixit Scot⁹ i. 12. distin. 2. q vez est tanq idiuisibile: cui imediate succedit ɔtinuū fluēs. i. tps successiuū. iō dicūt aliq q qñ dr q de tpe ñ hēm⁹ nisi nūc. vez ē tanq mēsu rās idiuisibile i motu.

Intelle. ist⁹. De tpe non hēmus nisi nūc

¶ Aduerte vlteri⁹ q vt als visū ē i logica d tpe pñti vtimur ad libituz hoīz assignātiū tps pñs. iō capit tps pñs aliqn p vna hora ⁊ mot⁹ q fiet i illa hora dicet mot⁹ q fit pñtialr: lz ps p⁹ ptē. Ex q seqē q infinitas ptes mot⁹ possum⁹ hre: q: hēm⁹ aliqs ptē tpis. ⁊ illa ē diuisibil i infinitū: g ēt mot⁹ q fiet i illa pte tpis. Ex q seqē q illa ē illa ptes mot⁹ ñ sīt: imo dico q tot sit i eē successiuo sic sī ptes tpis pñtis: sz nlla tas ptes tpis accipim⁹: g ⁊ mot⁹ lz vnā prius ⁊ aliā posteri⁹. Et si dicat q vna pars motus est

preterita ⁊ alia futura. Dico ꝙ verũ eſt vtẽdo tẽpore pñti ſoluʒ pro tpe cui correſpondet adeq̃te ps motꝰ media. vtñ vtamur tpe pñti ꝓ tpe cui adeq̃te coexiſtit ps poſterior dicimꝰ ptẽ porẽ eẽ ꝑteritã. ⁊ ſic ſoluit 2ᵃ rõ. Ad aliã dicũt aliq̃ qꝫ oẽ pus ſucceſſiuũ ſil ẽ ⁊ fit ⁊ corrũpit. Uñ iſta motꝰ fit ſic expõit. Motꝰ ẽ i aliq̃ tpe añ qð nõ erat ⁊ iſta motꝰ corrũpit ſic exponit. Motꝰ eſt in aliquo tpe poſt qð non erit: ⁊ ille exponẽtes ſimul ſunt vere. igit. Cõiter tñ aliter dr ꝙ qñ motꝰ fit ẽ ſed qñ factꝰ eſt nõ eſt. ⁊ ad pbʒ dicũt ꝙ loq̃bat de permanentibꝰ: ⁊ dicũt qꝫ iſta motꝰ corrũpit ſic exponit. Motus nũc eſt ⁊ imediate añ hoc fuit. Et per hoc ſoluit vltima rõ. ¶ Sed reſtant due parue difficultates. pᵃ vtrũ hõ qui nũc gñatur: ſit mutatꝰ localiter. Et vr ꝙ ſic. q: de eo verũ eſt dicere ꝙ nũc eſt in loco. ⁊ prius nõ fuit in illo loco: igit mutatꝰ eſt localr. ¶ In oppoᵐ ar. qa de illo qui nũc gñat nunq̃ fuit verũ dicẽ ꝙ moueret localiter: igit. Rñdet breuiter qꝫ nõ ẽ mutatꝰ localiter. ¶ Dico vlteriꝰ ꝙ nõ bñ ar. ſed ſic debet argui. iſtud eſt in loco ⁊ añ non fuit in loco ⁊ ꝯtinue añ hoc mouebat ſine q̃te media igitur mutatũ eſt localiter. Et dico notãter ſine q̃te media. qa ſi deus nũc corrũperet hoiem ⁊ cras eũ reproduceret in alio loco certe nõ eſſet mutatus localiter: q: añ hoc mouebat ꝯtinue ſine quiete media. Alia difficultas vtrũ deꝰ poſſit creare motũ. ⁊ dr ꝙ nõ. q: creatio fit in inſtanti. ſed motus nõ põt fieri in inſtãti: igitur. Rñdet breuiter ꝙ deus põt creare motũ. ⁊ dico ꝙ non omnis creatio fit in inſtanti. ſed ſicut res ẽ creabilis. Dico ſecũdo ꝙ deus põt reproducere motũ non in inſtãti ſed ſicut reproducibilis eſt ſcilicet pars poſt partẽ. Et hec de ſcðo articulo.

Quantũ ad tertiũ ſit ꝯcluſio rñſalis motꝰ eſt entitas ſucceſſiua exñs ſubiectiue in mobili ⁊ realr diſtincta a mobili ⁊ a forma hʒ quã ẽ motꝰ. Et hec ꝯᵒ reliq̃t ꝓbata ex. 2. arti. ¶ Ad rõnes añ oppoſitũ factas patet quid ſit dicendum ex articulis in q̃ne factis.

Cõcl. ð motu.

Qñ aũt de nã ſcia eſt circa magnitudies ⁊ tpˢ motum. quorum vnũqðq; neceſſe eſt aut infinitum aut finitum eſſe.

¶ Iſte eſt ſcðs tractatꝰ huius libri in quo phus inueſtigat de infinito an ſit ⁊ quõ ſit. ⁊ ꝯtinet ſex capla. In pᵒ oñdit ꝙ ad nãlẽ phm ptinet determinare de infinito. qð ꝓbat rõne ⁊ ſigno. Rõne ſic: ad phiſicũ pertinet determinare de magnitudine motu ⁊ tpe. g̃ ad phiſicũ ptinet dterminare de infinito. pʒ ꝯña: qa finitũ ⁊ infinitũ ſunt paſſiões motꝰ tpis ⁊ magnitudis. Signo ꝓbat ſic qa oẽs antiqui volẽtes tractare de rebꝰ naturalibus fecerũt aliquã mentionem de infinito: ergo ad phiſicum pertinet cõſiderare de infinito

¶ Deinde narrat opiniones antiquorũ: ⁊ pmo opinionẽ antiquorũ nõ nãliter loquẽtiũ. ſ. platonis ⁊ picthagore: dicebãt enim qꝫ infinitum eſt ſbã per ſe exñs: ⁊ nõ eſt ſicut accidẽs inherẽs alicui: differũt tñ iſti. q: picthagorici dicũt ꝙ infinitũ nõ põt reperiri niſi in ſenſibilibꝰ: platonici vero dicũt ipm reperiri tã in ſenſibilibꝰ q̃ʒ in rebꝰ abſtractis a ſenſibilibus. Scðo drñt q: picthagorici poſuerũt infinitũ eẽ ex̃ celũ. Plato vo nõ poſuit ipſum ex̃ celũ. Tertio differũt: qa plato ponebat infinitũ eſſe magnũ ⁊ paruũ. picthagoras vero ponebat numerũ parẽ. Et hoc oſtẽdebat rõne ⁊ ſigno. Rõne ſic: illud qð per aliud terminat ⁊ claudit de ſe eſt infinitũ: ⁊ illð qð terminat eſt finitũ. ſed numerus par terminat per numerũ imparẽ: ita ꝙ amplꝰ nõ eſt diuiſibilis i duo eq̃lia addita ſibi vnitate vel numero impari. Signo ſic ꝓbat: q: ſicut in cõpoſitis numeris gnomonibꝰ additis nõ variat numerꝰ: ſʒ numerũ parẽ. igit numerꝰ par eſt radix infinitatis. ¶ Cõſequẽter narrat opinionẽ phorũ nãliter loquẽtiũ de infinito: qui ꝯueniũt cũ alijs in hoc ꝙ ponũt infinitũ eẽ pnᵐ: ſed drñt ab eis: q: phi nõ nãliter loquẽtes ponũt ipſum eſſe ſbãm: iſti vero ponũt ipſum eẽ accñs ⁊ hrẽ ſbʒ: ſicut anaxagoras. ⁊ Democritꝰ. Drñt tñ inter ſe. q: anaxagoras poſuit illud cõponi ex ſilibꝰ corporibꝰ infinitis democritꝰ vero poſuit illud icõponi ex infinitis athomalibꝰ drñtibꝰ i figura. Drñt ſecũdo ꝙ anaxagoras poſuit qðlibʒ fieri ex q̃lʒ. Democritꝰ vo nõ poſuit qðlibʒ fieri ex q̃lʒ. ¶ Finaliter ponit aliq̃s ꝓprietates q̃s antiqui attribuebãt infinito. pᵃ. infinitũ eſt pncipiũ: qð probãt: q: infinitũ eſt pncipium vel principiatũ: ſed nõ eſt principiatum cũ nõ habeat principiũ: igitur eſt principiũ. ¶ Scða: infinitũ eſt ingenitũ ⁊ incorruptibile. qð ꝓbãt: q: oẽ qð generat hʒ pncipiũ: ſed infinitũ nõ hʒ pncipiũ: igit. ¶ Tertia: infinitũ cõtinet ⁊ gubernat oia: q: pmũ pnᵐ hʒ oia gubernare: ſʒ infinitũ eſt hmõi: igt. ¶ 4ᵃ. infinituʒ eſt q̃d diuinum: quia infinitum eſt incorruptibile ⁊ imortale: igitur eſt q̃d diuinuʒ.

Antiq̃rũ opio de infinito.

Drña inter platonicos ⁊ picthagoricos ð infinito.

Opiones phorũ nãliter loq̃ntiũ ð infinito

Drña eorũdeʒ.

Propetates attribute infinito ab antiquis.

Eſſe autem aliquid infinitum fides ex q̃n q: cõtingit vtiq; maxime itẽdẽtibꝰ: ex tpe enim hʒ infinitũ eſt ⁊ ex magnitudinibꝰ diuiſione. vtũtur enim mathematici infinito.

Rõnes ꝓbãtes eſſe infinitum.

¶ Iſtud eſt ſecundum capituluʒ huius tractatus in quo philoſophus oſtendit vtrũ infinituʒ ſit vel nõ. ⁊ diuiditur in duas ptes. ¶ In pma ponit quinq; rationes probantes infinitum eſſe. Prima: tempus eſt: ergo infinitum eſt: ꝯña patet: q: tpˢ eſt infinitũ: cũ ſm phʒ non inceperit neq; deſinet eſſe. ¶ Secũda rõ magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum. ergo infinitum eſt. ¶ Tertia rõ: generationes ⁊ corruptiões ſunt perpetue

Caplm̃ di uiſio.

perpetue: ergo infinitū est: q: non pūt eē gene-
ratiōes ꝑpetue nisi sit aliqd principiū māle īfi-
nitū: ex quo in īfinitū generent res. ℂ Quarta
rō. finitū finit̄ ⁊ teriat̄ ad aliqd extra ipm. vel ḡ
illud extra ipm ē finitū vel infinitū. si infinitum
habet̄ ꝓpositū. si finitū: ḡ finit̄ ad aliqd extra ip-
suz. ⁊ iterꝫ q̄ret̄ de illo alio. ⁊ sic eēt ꝓcessus ī in-
finitū. ℂ Quinta rō. sicut est apud imaginatiōez
vel intellectū: ita ē in re. q: nō ↄtingit itellectuz
deficere. cū ipse moueat̄ a reb⁹: sꝫ itellect⁹ intel-
ligit numeꝝ maiorē: quocūqꝫ numero dato: ⁊
magnitudinē maiorē: quacūqꝫ magnitudie da-
ta. Itē ↄtingit imaginari infinitū spaciū: vel ḡ
illd spaciū vbiqꝫ erit plenū vl̄ vacuū. si plenuz.
ḡ erit corpe īfinito: si vacuū: ḡ poterit repleri p
corp⁹ ⁊ nō nisi p īfinitū: igit̄. Et īfert q̄ si vacuū
possit repleri p corp⁹ īfinitū erit plenū p tale cor-
pus. q: i ꝑpetuis nō differūt eē ⁊ posse. ℂ Sub-
Infinitū quot modis dicit̄. dit ↄ̄nter q̄ īfinitū di qnqꝫ mōis. Primo dr̄ in-
finitū qd nō est finitū nec teriatū nec aptū natū
teriari: queādmodū vox dr̄ īuisibil'. q: n̄ vr̄ nec
est apta nata videri. ⁊ istud dr̄ īfinitū negatiue.
Scdo mō dr̄ īfinitū qd h̄z q̄ntitatē siue magni-
tudinē oīno impertrāsibile: ⁊ illd dr̄ īfinitū ↄ̄rie.
Tertio mō dr̄ īfinitū qd h̄z q̄ntitatē finitaz: q tū
nō pōt ptrāsiri pp īpotentiā trāseūtis. ⁊ sic spa-
ciū ab oriēte ī occidēs diceret̄ īfinitū. ℂ Quar-
to mō dr̄ īfinitū qd nō h̄z finē: tū aptū natuz est
h̄re: ⁊ illud dr̄ īfinitū ꝓuatiue cuiusmōi ē linea
carēs pūctis. Quinto mō dr̄ īfinitū in quo ē sp
act⁹ ↄiūctus potētie. Et istud ē triplex. s. ḃz ap-
pōnez: ḃz diuisionē. ⁊ ḃm appōnez ⁊ diuisionez
sil'. ℂ In scda pte ꝓbat ph's īfinitū nō esse: ⁊ po-
Conclōnes probantes nō eē infinituz. nit tres ↄclōnes. Prima īfinitū nō est sepatū a
sensibilib⁹: ꝓbat trib⁹ rōnib⁹. Pria si aliqd sit
īfinitū ⁊ sit sepatū a sensibilib⁹: tūc illd nō erit
magnitudo nec multitudo: cū qdlꝫ tale sit sensi-
bile. Scda rō. īpoſe ē aliqd eē infinituz nisi ḃm
magnitudinē ⁊ multitudinē. ḡ īpoſe ē aliqd eē
īfinitū sepatū a sensibilib⁹: pꝫ aīns q: īfinitū est
p se passio magnitudis ⁊ mltitudis. Tertia rō.
q: vl' illd īfinitū sepatū a sensibilib⁹ eēt ptibile
vl' īpartibile: nō ptibile q: tunc eēt sensibile: q:
oporteret ipꝫ eē q̄ntū. ℂ Scda ↄclō: nlluz cōp⁹
ē īfinitū: q: nullū corp⁹ supficie teriatū ē īfinitū
sꝫ oē corp⁹ ē supficie teriatū. igit̄. ℂ Tertia con-
clusio. null⁹ nūer⁹ ē īfinitus. q: nullū nūeratuz
est infinitū. igitur nullus nūerus est infinitus.

Phisice aūt magis considerantibus ex
An sit aliquod corpus sensibile actu īfinituz. his erit manifestū neqꝫ eniz cōpositū possi-
bile est extra: neqꝫ simplex. cōpositum qui-
dem igitur non erit infinituz corpus si fini-
ta elementa sunt multitudine.

ℂ Istud ē tertiū capl'm ī quo ph's ostēdit q̄ nul-
lū corp⁹ sensibile ē actu īfinitū: qd ꝓbat quinqꝫ
rōnib⁹. ℂ Pria vl' illd eēt simplex vl' cōpositū Rōnes ꝓbātes nullum corpus sensibile esse actu infinitum.
sꝫ nullū illoꝝ ē dicēdū: igit̄. Prio nō cōpositū:
q: vel cōponeret̄ ex īfinitis vel vno finito ⁊ alio
īfinito: nō ex īfinitis: q: nō est ponēda multitu-
do īfinita. nec ex vno finito ⁊ alio īfinito: q: ele-
mēta ex q̄bus cōponit̄ corp⁹ mixtū seu cōposi-
tū dn̄t eē adeq̄ta sic q̄ iter ipa sit eq̄lis ꝓportio:
sꝫ finiti ad īfinitū nulla ē ꝓportio. igr̄ vnū non
pōt eē finitū ⁊ alid īfinitū cū infinituz sit v̄tutis
īfinite: ⁊ sic corrūperet aliud. ℂ Deīn remouet Remotio cauillatiōis.
vnā cauillationē: diceret. n. aliqs q̄ nō opꝫ cor-
pus īfinitū excedere alid corp⁹: vl' alia corpa in
v̄tute: q: videm⁹ mltotiēs magnū corp⁹ eē mi-
noris v̄tutis. Rūdet q̄ q̄ntuis virt⁹ maioris cor-
poris q̄nqꝫ nō excedat v̄tutē minoris corpis: tn̄
tn̄ pōt addi corpi maiori q̄ ei⁹ v̄tus excederet
virtutē minoris corpis. ⁊ si fiat additio in īfinitū
queādmodū ī corpe īfinito excedet alid corp⁹ ī
v̄tute. ℂ Scda rō p q̄ ꝑmittit aliq̄s suppōnes. Suppositiones pro secūda ratione.
Pria: oē corpus nāle ē aptū natū eē in aliq lo-
co nāli. ita q̄ vniuscuiusqꝫ ē aliqs locus nālis.
ℂ Scda suppō: idē est loc⁹ toti⁹ ⁊ ptis. vt toti⁹
terre ⁊ vni⁹ glebe toti⁹ terre. q̄ sic ē intelligēda
totū iclinat̄ ad eundē locū ad quē ptes: ⁊ eↄ̄rio.
ℂ Istis suppositis format̄ scda rō: si eēt aliqd
corp⁹ sensibile īfinitū. vl' eēt omogeneū vl' ethe-
rogeneū: sꝫ nullū est dicēdū: igit̄: q̄ nō sit omo-
geneū pꝫ. q: cū oē corp⁹ sit ī aliq loco: tūc tale es-
set ī loco: vel ḡ ī loco nāli vel nō nāli. Si ī loco
nāli cū loc⁹ sit adeq̄tus locato oportebit locum
nālez eē īfinitū. ⁊ p ↄ̄ns extra ipm nō erit alius
loc⁹. ⁊ tūc tale corp⁹ īfinitū ꝑpetuo q̄esceret in
ipo loco. Si v̄o eēt in loco nō nāli: distaret ī in-
finitū a loco nāli. ⁊ p ↄ̄ns nūqꝫ ꝑueniret ad lo-
cuz nālez. ḡ si poneret̄ tale corp⁹ sensibile īfini-
tū omogeneū destrueret̄ mot⁹ vl' q̄es: sꝫ vtrūqꝫ
est īpoſe: igr̄. q̄ aūt tale corp⁹ nō sit etherogene-
uz pꝫ: q: tūc cōponeret̄ vl' ex finitis vl' infinitis
ḃz magnitudinē ⁊ mltitudinē. nō pmū. q: ex fi-
nitis nō resultat nisi finitū: nec ex īfinitis: q: cū
cuilibet corpi debeat̄ loc⁹ nālis seq̄ret̄ q̄ īfini-
ta eēnt loca: q: tūc eēnt infinita locata. ℂ Ter- Tertia ratio.
tia rō pncipalis: oē corp⁹ sensibile ē graue vel
leue. si graue: ergo nālr̄ fert̄ ad mediū. si leue:
ergo nālr̄ fert̄ sursuz. sꝫ in īfinito nō ē danduz
sursuz neqꝫ mediū ergo nō est ponēdum aliqd
corp⁹ sensibile actu īfinitum. ℂ Quarta rō. oē Quarta ratio
corp⁹ sensibile ē in aliquo loco: sꝫ q̄libet loc⁹ ē
deteriatus ⁊ finit⁹. ergo qdlibet corp⁹ est deter-
minatū ⁊ finitū: ergo nullū est īfinitū. ℂ Quin- Quīta ratio.
ta rō: nullus loc⁹ est actu īfinit⁹: ergo nullū cor-
pus ē actu īfinitū: pꝫ ↄ̄ntia: q: vnicuiqꝫ corpori
debet̄ loc⁹ ꝓprius: aīns pꝫ: q: solū sunt sex dr̄e
loci. s. sursuz. deorsuz. dextrū. sinistrū. ante. ⁊ re-
tro q̄ sūt finite: igitur. ℂ Sequitur textus.

Quod quidē igitur actu non sit corpus

infinitum manifestuz ex his quod aūt si sit infinituz simpliciter multa impossibilia ac cidant manifestum est.

¶ Istud est q̄rtuz cap̄lz i quo pħs ingrit quō i finitū est ꝛ quō infinitū nō est: ꝛ intendit duas Cōclō oi ↄclones. ¶ Prima: infinitū aliquomō est ꝛ ali nes de quomō nō est. p3 q2 ifinitū nō est illo mō quo dī mōstrā. cim⁹ corp⁹ sensibile eē actu infinitū. ꝛ tñ est ali ies infi quomō qd̄ nō pōt negari pp tria. p̄io pp tp̄us nitū ali qd̄ neq3 icepit: neq3 desinet eē. scd̄o pp magni quo mō tudines q̄ in infinitū sunt diuisibiles. tertio pp eē ꝛ ali nūez. naz oi nūero dato in ifinitū pōt dari ma quo mō ioz. ¶ Scd̄a ↄclō: infinitū est i potētia q̄ nō re nō esse. ducit ad actuz cōpletū: s3 bñ ad actū incōpletū. Nā infinitū est in actu: sic dies ꝛ agon. sed ista nunq̄ reducunt ad actū cōpletum: igit. Agon eni est qdā ludus solit⁹ fieri antiqtus in olipia cui⁹ ptes nunq̄ erāt sil s3 vna post aliā. ¶ Qñ Quotaliqd dī eē in potētia ad actū duplr. vno mō ad modis actū cōpletum: sicut cuprū est in potētia statue. aliquid Alio mō in potētia ad actū impfectū sic dies ꝛ dicit eē annus q̄ nunq̄ fūt in actu cōpleto: cū ptes eoꝝ in potē. sil nō possint eē: s3 in ipsis sp est aliqd accipien tia ad a dū. ¶ Cōseqnter dic pħs q ifinitū repit taz in ctum. pmanētib⁹ q̄ in successiuis: ponēs duas cōue niētias iter ipsa. Pria est q vtrobiq3 rō infinita tis in h̄ ↄsistit qd̄ ē accipe sp aliud post aliud: ꝛ nunq̄ ē totū acceptū. Scd̄a ē q vtrobiq3 acce Ubi re ptū est finitū. l3 ifinita sint accipiēda. ¶ Ex q̄ i peritur fert q ifinitū nō est tale ens sic hō vel domus. ifinitū. cui⁹ oēs ptes sil accipiunt. S3 pria est q2 in p manētib⁹ ps pus accepta manet cū pte accipiē Tres cō da: s3 in successiuis nō manet. ¶ Finalr ponit cliones tres quas ↄclones. Pria: magnitudini ↄuēit de eod. ifinitū b3 diuisionē in ptes eiusdē ꝓportiōis: l3 nō eiusdē q̄titatis. q2 illo mō q̄ magnitudo nō pōt ↄsumi ipsa ē ifinita: s3 accipiēdo ptes eius dē ꝓportiōis nunq̄ ↄsumet magnitudo: igit. ¶ Scd̄a ↄclo. magnitudini ↄuenit ifinituz p appōnez ptiū eiusdē ꝓportiōis: l3 nō p appōnē eiusdē q̄titatis. pria ps p3: qd̄ ab vna magni tudie aufert pōt alteri apponi: s3 ifinite partes eiusdē ꝓportiōis pñt auferri a magnitudine: igit. scd̄a ps p3: q2 a magnitudie nō pñt aufer ri ifinite ptes eiusdē q̄titatis: igit. ¶ Tertia ↄclo: plato male locut⁹ ē de ifinito: q2 posuit i finitū eodē mō repiri in magnitudinib⁹ b3 ap pōnez ꝛ diuisionē: nō posuit etiā infinitū i nūe ris nec b3 diuisionē: nec b3 appōnez: q2 bm eu3 est status ad decem: quia numeri qui fiunt vl tra decē sunt eiusdem speciei cum priorībus.

Accidit āt ↄtrariū esse infinitū q̄m sicut Quid ē dicūt. nō enim cui⁹ nihil est extra: s3 cuius ifinitu3 bm anti semp aliquid est extra hoc infinitum est. quos. ¶ Istud ē qntuz cap̄lz in q̄ pħs ostēdit qd ē in finitū assignādo cām ifinitatis. ꝛ diuidit i du as ptes pncipales. In pria dic q alr d3 diffiniri infinitū q̄ antiq diffiniebāt. dicebāt eni q infi nitū est extra qd̄ nihil ē. q̄ diffinitio nō est bona q2 diffinitio ↄueniēs toti ꝛ pfecto non est bona diffinitio ifiniti: s3 talis ē hmōi. Nā est diffini tio toti⁹: q̄ ꝛ pfecti cū totū ꝛ pfectū sint idē. vñ pfectū est cui nihil pfectiōis deest. totū est cui⁹ nihil est extra. D3 ergo alr diffiniri infinitum. ¶ Infinitū ē cui⁹ q̄titatē accipiētib⁹ sp ē ali Alia dif qd extra sumere. Qd̄ ꝓbat signo antiquoꝝ qui finitio i dicebāt ānulos eē infinitos eo q q̄cūq3 pte ac finiti. cepta ↄtingit aliā accipe. Et ex isto ponit q̄nq3 ꝓpetates ifiniti. ¶ Prima ifinitū b3 modum Prope māe eo q ē in potētia sic mā. ¶ Scd̄a ifinitu3 tates in nō ↄtinet s3 ↄtinet b3 q ifinitū. ¶ Tertia. ifini finiti. tu3 b3 q ifinitū est ignotū. ¶ Quarta: ifinitu3 magis b3 rōnē ptis q̄ toti⁹: q2 b3 rōnē māe q̄ est ps. ¶ Quinta: ifinitū nō ↄtinet sensibilia ꝛ itelligibilia q2 icōueniēs ē ꝛ ipossibile igno tū ꝛ indeterīatu3 oia ↄtinere. ¶ In scd̄a pte as Quinq3 signat cām ifinitatis i entib⁹ nālib⁹: ꝛ intēdit ↄclusio q̄nq3 ↄcliones. ¶ Pria. in magnitudinib⁹ nō nes ostē est ꝓcedere in ifinitū b3 appōnem: ita q oi ma dentes gnitudie data ↄtingat dare maiorē. l3 oi ma cām in gnitudie data ↄtingat dare minorē. ꝓbat pmā finita ptē q2 q̄tū ↄtingit corp⁹ vel magnitudinē esse tis i ens in potētia: tm̄ ↄtingit ip3 eē in actu: s3 nō ↄtin tib⁹ na git corp⁹ actu eē infinitū vt iā ꝓbatū est: igit. turalib⁹ ¶ Scd̄a ↄclo. i nūeris nō est ifinitū b3 diuisio Scd̄a. nez q̄ bñ possit eē b3 appōnez. Pria ps p3 q2 nullū cōpositū ex idiuisibilib⁹ ē diuisibile i in finitū: s3 nūer⁹ est hmōi: q2 cōponit ex vnitati bus: igit. Scd̄a ps p3: q2 q̄tū aufert p diuisionez a magnitudie: tm̄ attribuit nūerio p appōnez: s3 magnitudo ē diuisibil' in ifinitū: igr nūer⁹ ē augmētabil' in ifinitū. ¶ Tertia ↄclo: ifinitū nō Tertia. est vna nā q̄ p̄io ꝛ p se dicat de magnitudine: motu ꝛ tpe. q2 pmo dī de magnitudie: cū p p dī uisionē magnitudis seq̄tur diuisio mot⁹. ꝛ scd̄o dī de motu. ꝛ tertio de tpe. ¶ Quarta ↄclo: Quarta magnitudie nō eē ifinitā: nō tollit ↄsideratōez mathēaticoꝝ. q2 tali nō idigēt mathēatici i su is demōratiōib⁹ nūq̄ vtanf q̄titate ifinita: sed q̄titate finita. ¶ Quīta ↄclo. infinitū reducit Quita. ad cām mālez: q2 ifinito ↄuenit rō puatiōis ꝛ potētie. restat. n. sp aliqd ei⁹ in potētia ad vltra accipiēdū. s3 mā est cui ꝓpe ↄuēit puatio ꝛ po tētia: igit. ꝛ h̄ p3 testiōio āti q̄ꝝ q vñ sūt ifinito tanq̄ mā ideo incōueniēs est ipm infinitū dici ↄtinens ꝛ cōtentu3. Seqtur textus.

Reliquū aūt ē aggrediēdum bm q̄s rō nes infinitū esse videtur non solū potētia.

¶ Istud est sextū cap̄m ꝛ vltimū in quo Solutī pħs soluit rōnes factas in scd̄o caplo q̄ ftie ra. probabant

pbabāt ꝙ eēt infinitū in actu: ⁊ dič ꝙ illaꝝ rō
nuʒ q̄dā nō necēio ꝯcludūt: ⁊ q̄daʒ aſſumūt fal
ſuʒ. Et ſoluit pmo tertiā rōneʒ dicēs: ꝙ lʒ gnā
tiōes ſint iſinite p ſucceſſionē: nō tñ pp hoc po
nendū eſt aliqd corp⁹ ſenſibile actu infinitū: q2
ad corruptionē vni⁹: ſeqẗ gnātio alterius. ⁊ ſic
mā q̄ erat ps rei q̄ corrūpiẗ: ſit ps ei⁹ qd gnā
tur. tñ ſm fidē tenēduʒ ē ꝙ gnātiōes nō ſūt in
finite ſʒ ſucceſſionē: ſʒ icepertunt ⁊ deſinēt eſſe.
Solutō ℂ Deiñ ſoluit q̄rtā rōneʒ negādo ꝙ illō qd fi
quarte nit fintaẗ p aliqd aliō extrinſecū: ſʒ finiẗ p ſuaʒ
rōnis ſupficiē vel pteʒ itrinſecā. ℂ Deide ſoluit gntā
Solutō rōneʒ q̄ erat de imaginatiōe dicēs: ꝙ imagina
quinte tioni nō eſt credendū. imaginatiōi eni credere
rōnis. incōueniēs ē. fallit eni ſepe imagiatio. ℂ Pre
terea ſoluit pmā rōneʒ dicēs: ꝙ tps nō eſt iſini
Solutō tuʒ niſi ſʒ potētiaʒ diuiſiōis: ⁊ ſilr mot⁹. ℂ De
prime. inde ſoluit ſecūdā dicēs: ꝙ magnitudo non eſt
Solutō actu in iſinitū diuiſa: ſʒ ē ſolū iſinita ſʒ potētiā
ſecūde. diuiſiōis: ⁊ ſilr nūerus ē infinit⁹ ſʒ potentiā ap
pōnis. neutrū tñ coꝝ eſt infinitum actu.

Queritur vtrū ſit aliqd corpus actu iſinitū. ℂ Argui
An ſit aliquod corpus actu iſi nitum. tur pmo ꝙ ſic: q2 ſm phm ſexto hui⁹:
mot⁹ ⁊ tps ſūt infinita. ⁊ ibidē dicit ꝙ
magnitudo: mot⁹ ⁊ tps ꝓportiōabilr ſe hñt ad
finitatē ⁊ iſinitatē. ita ꝙ ſi vnū illoꝝ ſit iſinituʒ
⁊ aliud: igiẗ. ℂ Scdo ſic. mot⁹ ⁊ tps ſūt paſſio
nes corporis nālis: g̃ ſi mot⁹ ⁊ tps ſint iſinita:
oportebit aliqd corp⁹ nāle eē infinitū. ℂ Ter
tio ſic: oē ꝯtinuū eſt iſinitū. ſʒ aliqd corp⁹ ē con
tinuū: g̃ aliqd corp⁹ ē infinitū: añs pʒ q2 ꝯtinu
uʒ ē diuiſibile in iſinitū: g̃ hʒ iſinitas ptes. ⁊ p
ꝯñs ē infinitū. ℂ Quarto ſic: oē finituʒ p abla
tionē finiti tandē ꝯſumiẗ. ſʒ ꝯtinuū p ablationē
finiti nunq̄ ꝯſumiẗ: q2 poſt qualʒ pteʒ acceptā
ē ps accipiēda. ergo ſeqẗ ꝙ nō eſt finitū. ⁊ per
ꝯñs ē iſinitū. ℂ Quinto ſic: itellect⁹ nr̄ intelli
git iſinitū ⁊ v̄tus imagiatiua ipʒ imagiaẗ. igr̄
iſinitū eſt: ⁊ tʒ ꝯñā: q2 itellectus ē v̄tus paſſiua
quā neceſſe eſt moueri a re. Itē de infinito ē ſci
entia. cū ad phm naturalē ptineat de ipſo deter
minare. ℂ In oppoſitū eſt philoſoph⁹ i textu.
In queſtione erunt tres articuli.

Infini tū quot modis capitur **Quantū** ad pmū ſciendū eſt pmo ꝙ iſi
nitū pōt capi duplr vt alias vi
ſū ē in ſcdo hui⁹. Uñ aduerte ꝙ Ariſtoteles nō
diffinit hic infinitū ſincathegorematice captū:
ſʒ cathegorematice captū nō in actu: ſʒ in potē
Intellc diff ni tiōis in finiti. tia cui⁹ diffinitio dʒ ſic itelligi. Infinitū eſt cui⁹
quātitatē accipiētib⁹. i. q̄tūcunq; accipiētibus
reſtat aliqd accipiēdū. Cui⁹ rō eſt: q2 infinitū in
quātitate ſic logẗ phs nō pōt hre eē niſi in fieri
⁊ in potētia accipiēdi ſp alteꝝ poſt alteꝝ. ⁊ ideo
q̄tūcunq; accipiaẗ illō nō eſt niſi finitū: ⁊ q̄dā
ps iſiniti potētial'. iō reſtat aliqd ipſi⁹ iſiniti ac

cipiendū. ℂ Ex quo ꝯcludi pōt ꝙ iſinitū nec ē
totū nec pfectū. Primo nō eſt totū: q2 totū ē cu
ius nihil ē extra. ſʒ extra illō infinitū. i. extra il
lud qd habeẗ iā de ipo ſp ē aliqd extra. ſcdo nō
pōt dici pfectū: q2 pfectū eſt cui pfectiōis nihil
deeſt. ſʒ illi infinito ſp aliqd deeſt. igiẗ. ℂ Ad
uerte vlteri⁹ ꝙ in qlʒ ꝯtinuo ſūt duplices ptes
ſ. eiuſdē ꝓportiōis ⁊ eiuſdē quātitatis. Eiuſdē
ꝓportiōis ſūt q̄ ſic ſe hñt ꝙ q̄lis ē ꝓportio pme
ablate ad ſcdaʒ ablatā talis ē ſcde ad tertiā ⁊ ſic
deinceps. vt ſi diuidaẗ vna linea i duas medie
tates ⁊ iteꝝ vna medietas in alias medietates
tūc ꝓcediẗ p ptes eiuſdē ꝓportiōis: q2 ſič prie
ad ſcdaʒ ē ꝓportio dupla. ita ſcde ad tertiā eſt ꝓ
portio. ⁊ ſʒ iſtas ptes qdlʒ ꝯtinuū eſt diuiſibile
in iſinitū: ⁊ magnitudo p diſiōne nūq̄ pōt ꝯſu
mi p ablatiōne taliū ptiuʒ. ℂ Et ſi qs dicat ſi ſ
eēt veꝝ ſeq̄reẗ ꝙ in qlʒ ꝯtinuo eēt mltitudo iſi
nita partiū actu exiſtētiū. q2 ſi tale ꝯtinuū diui
daẗ in illas ptes opʒ ꝙ cōponaẗ ex illis ptibus
alr eēt vnū ficticiū dicere ꝙ ꝯtinuū diuidereẗ p
illas ptes: ⁊ ꝙ ex illis nō cōponereẗ. Rñdeo ꝙ i
q̄lʒ ꝯtinuo ſūt infinite ptes eiuſdē ꝓportionis
in actu eēndi ⁊ q̄ realr exiſtūt. ſʒ ſūt in potētia ſb
ſiſtēdi. i. i potētia vt diuidanẗ. ℂ Et ſi qs iteruʒ
dicat. mltitudo entiū iſinita eſt impoſſibilis. Dico p
nūc ꝙ veꝝ ē actu ſepatoꝝ adinuicē. nō tñ entiū
nō ſepatoꝝ adinuicē. Sʒ ptes eiuſdē q̄titatis
ſūt q̄ ſic ſe hñt ꝙ pria eſt eiuſdeʒ q̄titatis cū ſe
cūda. ⁊ ſcda cū tertia. ⁊ ſic deiceps. ⁊ tales nō ſſ
iſinite in ꝯtinuo imo ꝯtinuū p ablatiōnē taliuʒ
ptiū ꝯſumiẗ. ⁊ ille ſt duplices. q̄dā ſūt nō cōicā
tes q̄ꝝ vna nihil accipit de alia nec ecōtra. alie
ſunt cōicantes quaꝝ vna accipit aliqd de alia.

Que ſi partes eiuſdez propor tionis.

Sciendū eſt ſecūdo ꝙ circa textū incī
dūt aliq̄ difficultates. Pria
veꝝ in q̄lʒ ꝯtinuo ſint infinite ptes. ⁊ arguiẗ ꝙ
nō. q2 vł eēnt i actu vł i potētia. nō i actu vt vr̄
velle Ariſtotel'. nec in potentia: q2 nō vr̄ quō illa
potētia reducereẗ ad actū. Iteʒ null⁹ nūerus eſt
iſinit⁹: ergo ptes ꝯtinui nō ſūt infinite. añs vr̄
hre Ariſtotel'. Iteʒ iſinito repugnat ꝙ oēs ptes
ſint accepte: ſʒ oēs ptes ꝯtinui pñt eſſe accepte:
q2 totū pōt eſſe acceptū. ergo ⁊ ptes. cū ptes nō
ſint aliō q̄ȝ totū. Iteʒ plēs ptes faciūt aliqd ma
ius q̄ȝ pauciores. ergo ſi ſint iſinite faciūt totū
iſinitū: ⁊ p ꝯñs erit iſinitū. Item ſeq̄reẗ ꝙ eſſet
mltitudo maior mltitudine iſinita qd eſt incō
ueniens. ꝯñā pʒ: q2 mltitudo toti⁹ linee eſt ma
ior q̄ȝ multitudo vnius ptis: ſʒ in vna pte ſunt
iſinite. igiẗ. ℂ In oppoſitū arguiẗ. q2 ſi in cōti
nuo nō eſſent iſinite ptes ſeq̄reẗ ꝙ nō eſſet diui
ſibile in iſinitū: ſʒ hoc eſt falſuʒ. igiẗ. ℂ Pro ſo
lutiōe ponunẗ aliq̄ ꝯcliones. Prima. In quo
libet ꝯtinuo ſunt iſinite ptes eiuſdē ꝓportiōis.
Ex quo ſequiẗ ꝙ nō ſunt plures ptes in celo q̄ȝ

An in q̄lʒ cōti nuo iſi nite ſint partes.

in grano mili. Ex isto etiā sequit̄ q̄ si mūdus fu
isset ab eterno sic posuit phus in toto tpe p̄teri
to nō fuissent plures dies q̄ anni: lȝ qlibȝ ān⁹ cō
tineat. 366. dies. ¶ Scḋa ꝯclusio. In nullo ꝯti
nuo sunt infinite ptes eiusdē q̄ntitatis nō cōicā
tes: q̄z tūc illud eēt actu infinite extēsuȝ lȝ sint i
finite eiusdē q̄ntitatis cōicātes: vt visū est in p̄ce
denti notabili. ¶ Tertia ꝯclusio: finitū ⁊ infini
tū capta cathegorematice opponūt̄ adinuicē: sicut
visibile ⁊ inuisibile: ⁊ ēt finita ⁊ infinita in nūe
ro pli. ſȝ finitū ⁊ infinitū capta sincathegoremati
ce n̄ opponūt̄: nisi sicut isti termi ois ⁊ aliqs: imo
sic ista ē ꝯcedēda: oia sūt aliq̄. ita ista: infinita sūt
finita. ¶ Aduerte vlteri⁹ q̄ ad vidēdū veritatē
multaꝝ ppōnū q̄ sūt in istis debem⁹ bñ aspicē
ad ly oēs captū collectiue vł distributiue. vt ista
oēs ptes ꝯtinui sūt oēs ptes ꝯtinui: si teneat̄ di
stributiue est falsa. si collectiue v̄a. Etiā ista: oēs
ptes hui⁹ toti⁹. s. a. et b. c. d. dato q̄ signent̄ oēs
ptes illi⁹ toti⁹. si teneat̄ distributiue falsa est. si
collectiue vera est. Sīlr istā: oēs ptes linee b. hnt
vltra alias ptes est vera si teneat̄ distributiue. si
collectiue falsa. ¶ Sȝ restat alia pua difficultas
quō capit̄ ibi infinitū: dicēdo infinite ptes sunt
in ꝯtinuo. Rñdeo q̄ pprie capit̄ sincathegore
matice sic exponēdo: due ptes. tres. q̄ttuor. quin
q̄. centū sūt in ꝯtinuo. ⁊ nō sic exponēdo: aliq̄t
ptes. sunt in ꝯtinuo. ⁊ nō tot q̄n plures: q̄z tunc
eēt falsa. ¶ Et aduerte: q̄ de rigore ois ppō in
q̄ ponit̄ infinitū est distiguēda. ⁊ dicō vt alias vi
sum est q̄ iste termin⁹ infinitū q̄ad significatio
nē eius ptim ē cathegorema ⁊ ptiȝ sincathego
rema: cū subordinet̄ ꝯceptui cōplexo ex actu ⁊
ꝯceptu. ſȝ si p se ponat̄ q̄ad officiū ē cathegore
ma: q̄z reddit suppositū v̄bo. sed q̄n ponit̄ cum
substantiuo est sincathegorema quoad officiū.

Tertio

sciēdū est q̄ restāt adhuc aliq̄ dif
ficultates. Primo vtrū ista sit ꝯcedē
da oēs ptes ꝯtinui sūt infinite. Rñdeo q̄ si ly oēs
capiat̄ distributiue est falsa. q̄z nulle ptes ꝯtinui
sunt infinite. si aūt capiat̄ collectiue tūc est bñ cō
cedēda: ⁊ est sensus: oēs ptes ꝯtinui sūt due sūt
tres. q̄ttuor. centū. ⁊ sic de alijs. Dicūt tñ aliq̄ q̄
est falsa. ⁊ dicūt q̄ ly infinitū a pte p̄dicati sp tene
tur cathegorematice: ſȝ h̄ n̄ ē verū. nā sicut ly oēs
tam a pte sbi q̄ p̄dicati pōt teneri sincathegore
matice: ita ly infinitū. Ista etiā pōt ꝯcedi: in infi
nitas ptes ꝯtinuū pōt diuidi: q̄z in duas cētū.
mille. ⁊ sic de alijs. Etiā ista in infinitas ptes ꝯti
nuū pōt eē diuisuȝ: saltē p potētiā diuinā: q̄z in
duas centū mille: ꝯtinuū pōt eē actu diuisum.
Etiā posset ꝯcedi ista. ꝯtinuū pōt diuidi in infini
tas ptes. ꝯtinuū pōt eē diuisuȝ in infinitas ptes
de h̄ tñ magis postea videbit̄: q̄z multi sūt q̄ no
lūt ꝯcedere eas. ¶ Et aduerte q̄ ad h̄ q̄ aliq̄ p
positio de possibili i sensu diuiso sit v̄a: nō opȝ
q̄ sibi correspōdeat vna de inesse in ppa forma:
ſȝ sufficit q̄ ponat̄ sbȝ p pnomē demōstratiuū: vñ
ista ꝯcedit̄ mā aeris pōt eē sub forma aque. ⁊ tñ
ista est ipossibilis. mā aeris ē forma aque. ſȝ dȝ
sic poni. hoc ē sub forma aque. demōstrando p ly
hoc illō p quo supponebat sbm p̄me. ¶ Ad rōnes pus factas i alio notabili. ¶ Ad p̄mā dico tso p̄ce
q̄ ibi sūt infinite ptes i actu existēdi q̄ sūt i potē
tia in actu sbsistēdi: vt iaȝ visū est. ⁊ dico q̄ redu
cit̄ ad actū sbsistendi p diuisionē vni⁹ ab alijs:
nō tñ sic q̄ nunq̄ det̄ vltima. ¶ Ad aliā dico:
q̄ veꝝ ē q̄ infinito repugnat hr̄e oēs ptes acce
ptas: q̄z sp restat aliq̄d accipiēdū. ¶ Et si q̄s di
cat: ista ē possibil̄. oēs ptes ꝯtinui sūt accepte. q̄z
descēdētes sūt v̄e. Dico q̄ veꝝ ē capiēdo ly oēs
distributiue: ſȝ nō collectiue. ⁊ q̄n infert̄ totū pōt
eē acceptū trāseat: ḡ ⁊ ptes: negat̄ ꝯña: ⁊ ad pba
tionē: q̄z totū nihil aliō ē q̄ sue ptes: negatur.
¶ Ad aliā dico q̄ plures ptes nō ꝯtēte in alijs
paucioribus. faciūt aliq̄d mai⁹ q̄ ille pauciores.
si āt ille plures ꝯtineant̄ i alijs paucioribus nō opȝ
Vñ dico q̄ ille infinite ꝯtinent̄ i duab⁹ p̄mis me
dietatib⁹. ¶ Ad aliā dico q̄ mltitudo ptiū to
ti⁹ nō ē maior q̄ mltitudo ptiū vni⁹ ptis. ⁊ h̄
capiēdo ly mai⁹ ppe q̄z si iproprie capet̄: tunc
posset ꝯcedi q̄ nūer⁹ ptiū toti⁹ eēt maior q̄ nu
mer⁹ ptiū ptis. Vñ mai⁹ ppe idē ē q̄ tot ⁊ plures
ſȝ iprope idē ē q̄ illō ⁊ aliq̄d aliō. mō totū ꝯtiet
oēs ptes ptis. ⁊ cū h̄ mltas alias ſȝ nō plures.

Quarto

sciēdū est q̄ circa tertiū icidit ta
lis difficultas. vtrū ista sit ꝯcedē
da ꝯtinuū pōt diuidi i oēȝ ptē suā. Et vr̄ q̄ sic.
q̄z oēs singlares illi⁹ sūt v̄e. Nā ista ē v̄a: cōti
nuū pōt diuidi i hāc ptē: ⁊ ꝯtinuū pōt diuidi i
hāc ptē: ⁊ sic de alijs: igit̄. Rñdet̄ q̄ h̄ nō suffic̄
ad v̄itatē vlis de possibili: ſȝ q̄ singlares sint cō
possibiles adinuicē cū vlis equaleat coplatiue q̄
ē ipossibilis si ptes ei⁹ nō sint cōposſes. Et si arguat̄
ꝯ hoc. q̄z i illo istanti i quo vna pōt eē v̄a: ⁊ alia
ḡ sūt sil̄ cōpossibiles. dico q̄ veꝝ ē vt ly sil̄ dter
minat ly pōt. ſȝ nō vt determinat actū terminantē potē
tiā. Et si q̄s dicat ꝯ ille singulares sūt v̄e: ⁊ infe
rūt aliquā vlēȝ ⁊ nō nisi illā: igit̄ illa vlis erit v̄a
al's ex vero sequeret̄ falsuȝ. Rñdeo q̄ singulares
ppōnes de possibili absolute sūpto nō inferunt
formalr̄ vlēȝ de possibili. ſȝ ē fallacia figure di
ctiōis a plrib⁹ determinatis ad vnā. p̄hit. n. singula
res ex vi s̄monis vnire p̄dicatū cum sbo p aliq̄
nūc. vbi vlis vnit p̄dicatū cū sbo p quolȝ nunc.
Et si q̄s q̄rat q̄lr ḡ erunt accipiende singulares
de possibili vt sufficiēter iferāt vlēȝ. Dico q̄ de
bēt accipi in cōpōne specifica p eodē nūc: vt sic
posse est ꝯtinuū diuidi s̄ȝ a. p aliquō nūc. ⁊ pos
sibile ē diuidi s̄ȝ b. p eodē nunc ⁊ sic de alijs: ⁊
tūc seq̄t̄ vlis. Et si arguas ille singlares nō sunt
illius vlis: ſȝ istius ꝯtinuuȝ possibile est diuidi
in quodlibet

Conclusiones p̄dictas difficultates soluentes.

Infinitū quō capit̄ dicēdo infinite ptes ⁊c̄.

Aliō dubiū de ista oēs ptes cōtinui sūt infinite

Solutiones

Aliud dubiuȝ ꝯ ista cōtinuum pōt diuidi in omneȝ partem suam.

...miso sit vero ñ opȝ q̄ respondeat sibi vna ꝯ ipsis i propria forma

in qđlibet signū h3 vnū nūc:que differt ab alia. Rñdetur φ l3 differūt bm vocē.nō tñ bm significatione. Et si qs dicat adhuc ille singulares sic accepte pro eodē nunc sunt cōpossibiles vt p illo nūc in quo est diuisibile b3 a.nō repugnat diuidi bm b. p eodē nūc. Rñdet φ cuilibet singulari accepte vel acceptabili nulla singlaris determinata accepta vel acceptabil' repugnat indeterminata cōpōne p eodē nūc:tñ cuilibet accepte repugnat ifinite idetermiate.ꝛ istud vꝫ esse de mēte Scoti in.2.sen.di.2.q.9.ꝛ h' ēt mihi tenet. ꝛ per hoc soluit ēt ista ɔ̄ntia. I hac pte hore de⁹ pōt creare vnū lapidē.ꝛ in ista pte hore de⁹ pōt creare lapidē:ꝛ sic de alijs.ğ deus in q̄libet pte hore pōt creare lapidē. Rñdet φ licet q̄libet ps añcedentis sit possibilis ꝛ cuilibet alteri cōpossibilis.non tamen omnes ptes sunt compossibiles adinuicē. ¶ Et hec de primo articulo.quātum ad secundum.

An de⁹ possit facere aliqđ corpus sensibile actu infinitum.

Dubitatur pmo vtrū deus possit facere aliqđ corp⁹ sensibile actu ifinitū.i.ifinite extēsionis seu hn̄s magnitudinē infinitatis partiu3 eiusdem quātitatis. ¶ Et arguit p° φ sic.nulla est iplicatio ɔ̄dictionis aliqđ corpus eē actu ifinitū:igit deus pt facere ens ifinitu3:añs pbat.q2 infinitas nō tollit rōnē magnitudinis:nec aliqđ ɔueniēs magnitudini:igit. Rñdet φ iplicat:q2 ex quo illđ corpus eēt pductū eēt corruptibile:ꝛ eēt icorruptibile cū eēt infinite vtutis.ꝛ p ɔ̄ns eq̄lis potentie cū deo ꝛ p ɔ̄ns nō posset corrūpi a deo:cū in eq̄li pportione nō fiat actio. ¶ 2° sic.de⁹ pōt facere aliqđ corp⁹ ifinite magnitudinis:igit. Añcedēs pbat nā capiat aliqđ corp⁹ lōgitudis decē palmaꝝ ꝛ latitudinis vni⁹ palme:tūc in illo corpe sunt ifinite ptes pportionabiles:q̄rū q̄libet bm latitudinē est vni⁹ palme:ꝛ p ɔ̄ns q̄libꝫ est eq̄lis bm latitudinē. tūc arguit sic:de⁹ pt diuidē illud bm oēs illas ptes ꝛ vnire vnā alteri bm lōgitudinē:quo fctō illud corp⁹ erit infinite lōgitudinis. Rñdeo negando φ de⁹ possit oēs ptes hmōi diuidē ꝛ ɔseruare.h' enī est ɔ rōnē3 ɔtinui sic ɔ rōnē3 infiniti in potentia φ sit actu diuisu3 seu totū acceptu3. ¶ 3° sic. magnitudo fortis h3 infinitas ptes eiusdē extēsionis.ğ est ifinita.añs pbat.q2 magnitudo fortis est diuisibilis in ifinitas ptes eiusdē pportionis ꝛ q̄libet est eq̄lis extēsionis:q2 q̄libet ɔtinet tot ptes sic ꝛ altera.s.ifinitas. Rñdet φ l3 q̄libet ɔtineat ifinitas ptes nō tñ sequit φ q̄libet sit eiusdem q̄titatis cū alia vel eiusdē extēsionis. ¶ 4° sic: de⁹ pōt pducere magnitudinē aliquantā:ꝛ non tantā q̄n maiorē.ğ deus pōt pducere lineā infinitā. Dico φ verū est:capiēdo ly ifinitum sincathegorematice. l3 nō capiēdo ly infinitū cathegorematice. ¶ 5° sic:seqret φ deus non eēt oipotēs.ɔ̄ns est falsu3:igit.añs pbat:q2 illud nō est oipotens:qđ nō pōt facē oīa possibilia fieri. Rñdeo φ infinitū in actu nō est possibile fieri. mō oipotentia dei h3 p obiecto solū possibile. ¶ 6° sic oēs ptes ɔtinui de⁹ distincte cognoscit:ğ pōt q̄libet a q̄libet separe ꝛ alteri magnitudini ɔiungere.quo facto erit aliqđ corp⁹ actu infinitū. Rñdeo φ nō q̄libꝫ qđ de⁹ cognoscit pt facere.nā seipsu3 distincte cognoscit ꝛ tñ seipm facere nō pōt.etiā de⁹ cognoscit totū ꝛ suas partes eēntiales.ꝛ tñ nō pōt facē totū sine suis ptībus:cū illud nō sit sic factibile. Etiā3 dato φ cognoscat oēs ptes ɔtinui:tñ nō pōt ipm diuidē bm q̄libet ptē:cū illđ nō sit sic factibile. ¶ 7° sic:de⁹ in q̄libet pte pportionabili vni⁹ hore pt. facere vnū lapidē ꝛ illos adinuicē in fine illius hore ɔiūgere. quo fctō erit lapis ifinite magnitudinis.ꝛ φ ita posset p3:q2 possibile est φ i ista totali hora de⁹ faciat vnū lapidē ɔtinue ptes3 p⁹ ptē.ğ in q̄libet pte pportionabili fac vnū lapidē.nā q̄libet ps lapidis est lapis.l3 in q̄libꝫ pte pportionabili fac aliquā ptem lapidis:igitur. ¶ Pro istis notato φ aliqñ distributio nō cōcedit vbi singularis repugnat singulari.l3 q2 talis distributio nō pōt pfici eo φ sunt infinite ptes.iō qñ sunt aliq̄ adhuc sp sunt alie que fūt pter oēs. Dico etiā φ magna est drīa iter istas ppōnes in q̄libet pte pportiōabili de⁹ fac lapide3 in toto ɔtinuo.ꝛ in q̄libet pte pportiōabili de⁹ facit lapide3 pedale3:q2 faciendo lapidē in toto ɔtinuo nō op3 illis medietatib⁹ vti:sed bñ ad faciendū lapidem pedalem.

Notabile pro supradictis.

An sit dabilis aliqua q̄litas infinite intēsiōis.

Dubitatur 2° vtrū sit dabilis aliq̄ q̄litas ifinite itensiōis. Et v3 φ sic.q2 dabilis est aliq̄ q̄litas infinite pfectionis:ğ dabilis est aliq̄ q̄litas ifinite itēsiōis.añs pbat supponēdo φ oīs albedo oi nigredie est pfectior:q2 nō est dare duas spēs eq̄lis pfectiōis. imo a tota spē vna spēs excedit aliā spē3 vel excedit ab alia. ¶ Supponit ēt φ oīs ğdus albedinis est albedo.ğ supposito arguit sic. albedo oi nigredie est pfectior.ergo omnis gradus oi gradu est perfectior. tūc sic hec albedo est in duplo pfectior sua medietate ꝛ est in cētuplo perfectior sua centesima pte graduali.ꝛ sic in ifinitū.tūc capio illā q̄ ē pfectior i infinitū tūc illa ē pfectior nigredie.ğ illa erit in infinitū maioris pfectiōis. Rñdet φ tal' argumentatio nō valet vbi nō est recta cōparatio excedētis ad excessu3 mō in his q̄ sunt diuersaꝝ spērū nō est recta cōparatio bm certū numerū. Vñ nō pōt dici iquātū hō est pfectior asino. ¶ Itē arguit sic q̄libet albedo est ifinita.q2 q̄libet talis cōponit ex ifinitis ptib⁹ equalis pfectionis.vt capio albedinē decē graduū q̄ sit in digito tunc sic illa h3 infinitas ptes equalis pfectionis.q2 ipa est icōtinuo ꝛ in q̄libꝫ pte ɔtinui ꝛ sūt ibi ifinite ptes continui ergo habebit infinitas partes quarū

quelibet est equalis perfectionis. qꝛ quelibꝫ est decē graduū cū gᵈdus alicuiꝰ q̄litatis penetrēt se inuicē. Rūdeꝛ ꝙ hꝫ infinitas ptes. sed ille nō sunt eq̄lis pfectionis: imo maior magis ꝯtinet de albedine q̄ȝ alia. Et qn̄ dr̄: quelꝫ pars ē dece ꝫ graduū. dico ꝙ nō: sꝫ decē partiū graduuꝫ. ꝗ̄ꝫ capiēdo gradū vniformiter. Et qn̄ tu dicis ibi gradus albedis penetrat se. Dico ꝙ verū est sic ꝙ totꝰ gradus totū gradū ꝛ pars partē. sed nō q̄libet ps quālibet partē. Itē calefaciēs aquā in vna hora ꝑducit infinitā caliditatē in aq̄. igiꝛ. añs ꝓbaꝛ: qꝛ volo ꝙ illud calefaciens calefaciat aquā frigidā tūc imediate hore corrūpit medietatē frigiditatis ꝛ gn̄at aliquē caliditatē que sit duoꝝ graduū. tunc ꝯstat ꝙ post illā medietatē hore: medietas resistētie in aq̄ est ablata. s. medietas frigiditatis. ḡ motus dꝫ eē velocior i duplo. ḡ sequiꝛ ꝙ i medietate scđe medietatis hore tantū de caliditate gn̄abiꝛ q̄ȝtum gn̄abaꝛ in pⁱa medietate hore. ꝛ sic erit caliditas vt q̄tuor. ꝛ tūc erit ablata medietas resistentie q̄ remāsit. iō motꝰ in duplo velocitabiꝛ. Et sic ꝓcedendo sp̄ sequeꝛ ꝙ in q̄libet medietate ꝓportiōabili tantū de caliditate gn̄abiꝛ q̄ȝtū gn̄atū fuit in pⁱa medietate. ḡ cū infinite sint medietates ꝓportionabiles hore gn̄abunꝛ infiniti gradꝰ caliditatis quoꝝ q̄libet erit sicᵗ duo q̄ pⁱo gn̄abātur. Rūdeꝛ negādo ꝯn̄aꝫ: qꝛ calefaciēs nō calefacit nisi rōne ꝓꝓrtiōis quā habebat ad passū. mō volo ꝙ fuisset decē ad decē: tunc illa facta ē minor ꝛ in subduplo. qꝛ prius erat ꝓꝓrtio decē ad decē: mō nō est ꝓꝓrtio nisi decem ad q̄nq̄. ꝛ cū equalr̄ diminuta est resistētia passi ꝛ ꝓꝓrtio agētis ad passum. iō sp̄ remanebit eq̄lis velocitas. Itē hō pōt in pⁱo instāti vniꝰ hore mereri ꝛ actū suū p illā totā horā ꝯtinuare: quo facto merebiꝛ in infinitū. cū ibi sint infinita instātia. Rūdeꝛ negādo ꝯsequētiā. cuiꝰ rō est: qꝛ lꝫ pⁱo instāti possit correspōdere certū p̄miū: tn̄ pro nullo istāti post correspōdet certū p̄miū: hꝫ se totum sic vꝫ ꝙ ip̄m ꝛ q̄libꝫ ps eiꝰ corrn̄deat merito alicuiꝰ istātis. Et rō huiꝰ ē qꝛ pꝰ p̄mū actū n̄ pt ꝯtinuare actū suū nisi ꝯtinuet p infinitā istātia.

Utrū sit aliq̄ mltitudo actu infinita.

Dubitaꝛ 3º vtꝝ sit dabilis aliq̄ mltitudo actu infinite. ꝛ vr̄ ꝙ sic: qꝛ cuiuslibꝫ ꝯtinui actualr̄ sunt infinita ptes ḡ sūt possibiles: ergo ē possibile aliquā multitudinē eē actu infinitā. añs ꝓbaꝛ: qꝛ ꝯtinuū hꝫ plres partes. ꝛ nō tot finitas nūero q̄n plures. ꝛ oēs suas ptes actualr̄ ꝛ sil' hꝫ: igiꝛ. ¶ Ad istud dubiū rn̄deꝛ ꝙ iā dictū est ꝙ multitudo infinita entiū nō sepatoꝝ se faciētiū vnū p se est possibilis. Scđo sic: nō ē magis ipossible simplr̄ eē aliquā mltitudinē aliq̄ꝝ nō faciētiū vnū p se in actu: q̄ȝ aliquoꝝ p se faciētiū vnū: qꝛ vel hō eēt: qꝛ totū esset eq̄le aut minꝰ pfectū sua pte vl' ꝙ infinitū esꝫ minus infinito: vl' qꝛ actualitas exn̄tie repugnat tali infinito. sꝫ q̄cūq̄ꝫ deꝛ certe talis appet eē ēt i mltitudine eētiū nō sepatoꝝ. Rūdeꝛ ꝙ hō est ꝑp iplicationē: nā seq̄reꝛ ꝙ aliq̄d eēt ꝯtinuū ꝛ diuisibile. ꝛ nō ꝯtinuū ꝛ idiuisibile. ꝛ ꝙ ꝯtinuū ꝯpōeretꝛ ex nō ꝯtinuis. nā capiaꝛ vna illaꝝ ptiū tūc ipa erit q̄d ꝯtinuū ꝛ diuisibile: ꝛ tn̄ p aduersariū nō erit plꝰ diuisibil'. Itē deꝰ pt i q̄libꝫ istāti vnius hore ꝑducē vnū āgelū ꝛ illū ꝯseruaꝛ: q̄ scđo i instāti terminante illā horā erūt ifiniti āgeli. Dico ꝙ hō mltotiēs fuit solutū. ¶ Sꝫ aduerte ꝙ Greg. d arimlo tꝫ oppᵐ oīꝫ istoꝝ dubioꝝ. Et pōit tres ꝯclōnes oppositas. Pⁱa: dabil' est magnitudo actu ifinita p pōaꝫ diaꝫ. Scđa dabil' ē forma ifinite itēsa. Tertia dabil' est mltitudo actu infinita. ¶ Sꝫ ꝯ istā ꝯclōnē vltiaꝫ arguiꝛ. si pōle eēt aliquā mltitudinē actu eē ifinitā: seq̄reꝛ ꝙ ps non eēt mior toto cuiꝰ ē ps vl' ꝙ vnū infinitū eēt minꝰ alio ifinito. nā deꝛ illa mltitudo infinita ꝛ sit mltitudo aiaꝝ remoueāꝛ decē. adhuc sꝫ ifinite: ḡ ps nō ē mior toto ꝛ vnū ifinitū eēt minꝰ alio. qꝛ ille q̄ rm̄anet decē ꝓpositis ē mior. cū n̄ tm̄ ꝯtineat sicᵗ ali'. ¶ Itē ꝯ idē aꝛ: qꝛ deꝛ illa mltitudo ifinita deꝰ pt ꝑducē adhuc vnā aiaꝫ q̄ scđo nūerꝰ n̄ erat ifinitꝰ. ¶ Pro oībꝰ istis rōibꝰ pōit aliq̄s distictiōes. Pⁱa totū pt capi duplr̄. Uno mō p illo q̄d icludit aliq̄d: ꝛ cū hō aliq̄d aliđ q̄d nō est illđ aliq̄d. ꝛ sic totū ē sp̄ maiꝰ sua pte ꝛ vnū ifinitū pt eē ps alteriꝰ ifiniti. Alio mō p illo q̄d icludit tot q̄t nō icludit aliđ. ꝛ sic nlla mltitudo ifinita eēt totū isto mō. Pōit ēt vnā drīā de maiꝰ ꝛ minꝰ de q̄ iā sup̄ visuꝫ ē ꝛ p ista soluit p̄mā rōnē. Ad aliā diꝛ ꝙ deꝰ pt cꝛaꝛ ifinitas aiās. q̄ scđo pt adhuc creaꝛ als ꝛ finitas mltitudies ꝛ ifinitas. nō tn̄ pt hre plēs: qꝛ ille scđario cꝛate cū aliis n̄ faciūt plēs. ¶ Et si dicat: q̄lꝫ vnitas addita mltitudi ꝯstituit maiorēꝫ mltitudieꝫ. Diꝛ ꝙ hō nō ē veꝝ nisi d mltitudie finita q̄ n̄ ē maior nisi ꝯtieat plr̄es vnū. vl' pt dici ꝙ lꝫ illa mltitudo ꝯtineat istā vnitatē cū prioribꝰ: nō tn̄ ꝯtineat plures. sꝫ hꝫ aliq̄d aliud q̄d prius non continebat. ¶ Et hec de secundo articulo.

Opio gregorÿ d arimio d ꝑdicto dubio.

Argumēta ꝯtra eūdeꝫ.

Totum q̄t modis capitur.

Quantū ad 3ᵐ sit ꝯclō rn̄saꝛ. ꝓbabile ē ꝙ nō sit aliq̄d corpꝰ ifinitū actu. ꝛ ista satis pꝫ ex ꝑdictis. ¶ Ad rōnes añ oppositū patet quid sit dicēdū in articulis. ¶ Explicit tertius. Incipit quartus.

Conclo de corpore actu ifinito.

Simpliciter aūt necesse est phīcē ꝛ de loco sicut ꝛ de infinito ꝯsiderare siue aut nō: ꝛ q̄uo est: ꝛ q̄d est. Et ea nāq̄ꝫ q̄ sunt oēs opinanꝛ alicubi esse. Q̄d enim nō est: nusquam est. vbi enim tragela. re. phus: aut ꝛc̄.

Cui pertinet ꝯ loco determinare.

Iste

Isti⁹ libri diuisio.

Ste est q̄rtus liber phisicoꝝ Aristo. In quo ꝺtermiat de loco vacuo ⁊ tpe. ⁊ diuidif in tres tractatus. In p° determiat de loco ⁊ cōtinet septē capl'a. In p° disputat an sit locus pmittens hāc ꝯclonem. Ad phisicū spectat determinare de loco si est: quō est. ⁊ qd est, pbat duab⁹ rōnib⁹. Prima ad phisicū spectat determinare de passionib⁹ ꝯuenientib⁹ entibus nālibus. ſʒ locus est hmōi. nā dicebāt antiq ꝙ quicqd est in loco ē: qꝺ nō est nullibi est vt ficticia sicut chimera ⁊ tragelafus. Scḋa rō. ad phisicuʒ ptinet determiare de motu locali q non est sine loco: ḡ etiā hʒ determiare de loco. ❡ Deide ponit scḋaʒ ꝯclonē que est hec. ꝯsideratio de loco est difficilis qꝺ pbat: qꝛ ꝯsideratio loci ꝯsiderātibus diuersas pprietates loci appet esse alia et alia. nā pp termiare locatū vr̄ ꝙ sit forma et pp recipe locatū vr̄ ꝙ sit mā: igif. Cōsequēter pōit tertiā ꝯclonē que est hec loc⁹ est. qꝺ pbat q̄drupl'r. Prio sic: trāsmutatio localis est. ḡ locus ē: āns pʒ: qꝛ vbi nūc est aq̄: aliqñ fuit aer ⁊ ecōtra. ꝯña pʒ: qꝛ trāsmutatio localis nō pōt eē sine loco cū locus sit receptaculuʒ corpis moti localr̄. Ex quo pʒ ꝙ locus est aliꝺ a locato. qꝛ māet idē loc⁹ variato locato. Scḋo seqtur ꝙ pt eē successio diuersoꝝ corpoꝝ in eūdē locū nūero: scḋo pbat. illꝺ ad qꝺ tendūt nāliter corpa nālia est aliqd in reꝝ nā: locus est hmōi: igif. Uidem⁹ eniʒ aliq̄ corpa ferri sursuʒ ⁊ aliq̄ deorsum. ⁊ h̄ qꝛ locus hʒ vtutē ꝯseruatiuaʒ locati. ⁊ subdit ꝙ sex drīe loci nō solū reperiunf in vniuerso p cōparationē ad nos. ſʒ ex nā rei: qꝛ ille drīe loci semp manēt eedē. ſʒ sursuʒ ⁊ deorsuʒ q̄ sūt in respectu ad nos nō semp manēt: igif. ❡ 3° pbat cōclusionē pncipalē auc̄te antiquoꝝ dicētiū mundū gñari ⁊ añ gñationē eē vacuū ⁊ qꝺ dī chaos ei⁹. Ex quo dicebāt mūdū gñari ⁊ postea recipi in illo vacuo tāq̄ꝫ i loco: igif. ❡ 4° pbat auc̄te esiodi poete dicētis scm̄ eē vnū chaos ⁊ vacuū. ⁊ postea ex eo sc̄tā est terra lata: vt sit receptaculū eoꝝ q̄ sunt. ❡ Cōseq̄nter pōit sex rōnes pbātes locū nō eē. ❡ Pria: si loc⁹ eēt: vl' esset corp⁹ vl' aliud ā corpe. nō corp⁹: qꝛ cū locatū sit corp⁹ ⁊ est sil' cū loco: duo corpa eēnt sil'. qꝺ est falsuʒ. nec 2ᵐ: qꝛ loc⁹ hʒ tres dimēsiones. ſʒ oē tale est corp⁹: igif. ❡ 2ᵃ rō: si sit ponēdū aliqꝺ receptaculū corpis nālis aliud a corpe qꝺ sit loc⁹: ergo a sili erit ponēdū aliqꝺ receptaculū distinctū a supficie: qꝺ erit loc⁹ supficiei. ⁊ ēt aliqꝺ qꝺ erit loc⁹ linee ⁊ pūcti qꝺ ē falsuʒ: qꝛ loc⁹ pūcti cū sit idiuisibilis ⁊ sibi ꝯueniat diffinitio pūcti nō distinguif a pūcto: igf. ❡ 3ᵃ rō: si loc⁹ sit: vl' ē elemētū vl' de nūero corpeoꝝ vl' icorpeoꝝ. ſʒ nullū istoꝝ est dicēdū: igif. Prio: ꝙ nō sit el'tuʒ: pʒ qꝛ el'tuʒ corpis sensibilis ē corpeū. Scḋo: ꝙ nō sit corpeuʒ: qꝛ oē tale est corp⁹. ſʒ loc⁹ nō est corp⁹: igif. 3°: ꝙ nō sit ꝺ nūero icorpeoꝝ: qꝛ nullū icorpeū hʒ magnitudieʒ: ſʒ loc⁹ hʒ magnitudieʒ cū sit eq̄lis locato: igif. ❡ 4ᵃ rō: si loc⁹ eēt aliqd aut eēt pn̄ᵐ aut cā rei: cū hēat vtutē ꝯbuatiuaʒ locati: ſʒ h̄ est falsuʒ: qꝛ tūc oportēt ꝙ eēt mā vl' forma qꝺ nō est dicēdū: cū loc⁹ sit extrīsec⁹ rei locate. ❡ 5ᵃ rō: oē qꝺ ē alicubi ē: ḡ si loc⁹ sit erit in loco: ⁊ sic loci erit loc⁹: qꝺ ē falsū: igif. ❡ 6ᵃ rō: si loc⁹ eēt aliqd eēt eq̄lis locato: ḡ augmētato locato augmētabif loc⁹. qꝺ ē falsū: qꝛ oē qꝺ augmētaf est corpus igif.

Scḋa.

Tertia.

quarta.

Quīta.

Sexta.

Quoniā aūt aliud qdē ſm se: aliud vero ſm aliud dicif: similiter ⁊ locus alius qdē cōis in quo oīa corpora sunt alius vero proprius in quo primo.

Locᵘs est duplex.

Stud est scḋm capl'ʒ in quo phs ingrit vtrū locus sit mā vel forma. ❡ Pro quo supponif ꝙ duplex est locus. s. cōis ⁊ proprius. loc⁹ pprius est q nihil aliud ꝯtiet q̄ꝫ corpus cui⁹ est loc⁹. ſʒ locus cōis ē q cū alio corpe ꝯtinet alia vel aliqd aliud tūc arguit ꝙ loc⁹ sit forma. loc⁹ ē terminus rei locate: cū sit illꝺ qꝺ acqrif per motū. ſʒ de rōne forme est termiare ⁊ eē termin⁹ rei locate: igif loc⁹ est forma. ꝙ sit mā probat dupl'r: pmo: qꝛ locus ꝯcepit locatū: ſʒ de rōne māe est recipē: igif. Scḋo pbat auc̄te platonis in thimeo dicentis locū ⁊ mām esse idem. ❡ Cōsequenter pbat phs qnq̄ꝫ rōibus ꝙ loc⁹ non sit nec materia nec forma. Prima rō: proprietates loci non ꝯueniūt materie nec forme: igif. ❡ Unde tres sunt pprietates loci. Prima ꝙ corpus locatū sine sui corruptiōe dimittit locū in quo est ⁊ non pōt dimittere mām nec formā eius: igif. Scḋa. locus nō est pars locati. ſʒ mā ⁊ forma sunt partes locati. igif. Tertia. loc⁹ hʒ modū vasis cōtinentis reʒ extrinsece ⁊ est separabilis ab ipsa. sic aūt non est de mā ⁊ forma igif. ❡ Scḋa rō. omne corpus nāle mouef nāliter ad suū locū. ⁊ non mouetur ad mām ⁊ formam. qꝛ habet eas in se. ⁊ locus nō est materia nec forma. ❡ Tertia ratio est. sursum ⁊ deorsuʒ sunt differentie loci ⁊ non māe vel forme. igif. ❡ Quarta ratio. si locus esset materia vel forma. sequeref ꝙ locus moueretur de necessitate cum locato. sed hoc est falsum. igitur. ❡ Quinta ratio. si locus esset forma tunc quādo ex aere fit aqua locus eēt corruptibilis. quod ē falsuʒ. quia dicimus illam aquaʒ tunc esse vbi añ fuit aer. igitur.

Quid ē pprius locus.

Quid ē loc⁹ cōmunis.

Rōnes pbātes locū nō esse nec materiam nec formā.

Post h̄ aūt accipiēdū est quot mōis aliꝺ in alio dr̄ eē: vno igif qdē mō sic digitus in manu: ⁊ ois ps in toto. alio vero sic totū in ptibus: nō eni pōt pter partes esse totum.

Modi essendi in.

Stud ē 3ᵐ capl'z in q Arist̃. deterīat de modis eēndi in. dicēs ꝙ octo sunt modi eēndi in. ¶ Prim⁹: qñ aliqd est in alio: sic ps itegralis in toto: vt digit⁹ in manu. ¶ Scdo: sic totū in ptib⁹ vt dom⁹ in pietib⁹ nō eni pter ptes est totū. i. totū nō pt hr̃e esse ex suas ptes. ¶ 3⁹: sicut spēs in gñe. vt hō in aīali. ¶ 4⁹: sic gen⁹ est in spē: ⁊ oēs ptes spēi in spē. ¶ 5⁹: sic fo:a in mā vł accñs in sbo. ¶ 6⁹: sicut res est in suo efficiēte vt regnū in rege. ¶ 7⁹: sicut res ordinata in finez: dr̃ eē in fine. ¶ 8⁹: sic aliqd est in vase ⁊ vt vlr locatū in loco. ¶ Deinde remouet vnā dubitationē. s. vtrū aliqd sit in seipo: q: si qs diceret ꝙ aliqd eēt in seipo: tunc nō opoteret locū esse aliquid aliō a re locata.

An aliquid sit i seipo.

Pro cui⁹ solone supponit ꝙ aliqd dr̃ eē in aliq̄ triplr̄. s. p se p⁹ qō est in aliq̄ bz se totū ⁊ bm q̄zlibet partē sui: vt albedo ē in pariete. ¶ 2⁰ aliqd dr̃ eē in aliq̄ p⁹ sz nō p se sed per accñs puta qō est in aliq̄ rōne alicui⁹ extrinseci qō est in illo vt homo dicitur esse in mari. quia est in naui que est in mari. ¶ Tertio aliqd dicit eē i aliq̄ p alterum. puta ꝙ ē in aliq̄ rōne ptis: ⁊ sic albedo dr̃ esse in hoie: q: est in corpe. Itē scia dr̃ eē in homine bm alteȝ. i. ptē puta bm aīam. ¶ Tūc rñdet phs ponēdo duas ɔclōnes. ¶ Pria nō ɔtīgit aliqd eē in se ipo p⁹: ⁊ p se queadmoduz albedo est in corpe qō pbat: q: si aliqd eēt in seipso p⁹ ⁊ p se puta amphora vini itelligēdo p amphorā vini aggregatū ex vino ⁊ vase seq̄ret ꝙ āphora eēt vinū q: vinū positū i āphora ē in ea p se p⁹. g̃ si āphora vini sit i seipa p se p⁹ seq̄ret ꝙ āphora ⁊ vinū eēnt idē. ¶ 2ª ɔclo nō ɔtīgit idē eē i seipo p⁹ ⁊ bm accñs. q: seq̄retur ꝙ duo corpa eēnt sil' in eodē loco qō vr̃ falsuz pz ɔña: q: pōat ꝙ āphora sit i seipa p⁹ sz ē bz se totā ɔtinet se totā. ⁊ ex q̄ āphora ē i se ipa p accñs oz ꝙ aliqd sit sibiipi itimi⁹. s. illō rōne cui⁹ p accñs dr̃ eē i seipo. ⁊ vbi ē illō ibi ē ipa āphora: g̃ duo corpa eēnt sil' in eodē loco. ¶ Deinde remouet opionē zenōis dicētis ꝙ locus nō ē: q: si eēt: eēt i aliq̄ loco: ⁊ p ɔñs eēt pcessus i infinitū: igr̃. Rñdet phs ꝙ ɔña ñ valz loc⁹ ē in aliq̄: g̃ loc⁹ ē i alīquo loco: q: pt eē i alio bz aliū modū eēndi in.

Opiōe zenonis de loco reprobatur.

Quid aūt forte sit locus sic fiet vtiqz manifestū. accipiam⁹ āt de ipo q̄cunqz vident bm ipz iesse ipsi dignū significam⁹ igit locū eē primū: qō ɔtinet illō cuius locus est.

Stud est quartū capl'm i quo pmittit q̄ndam suppōnes siue ɔditiōes valentes ad diffinitiōez loci quatʒ. Prima est. locus ɔtinet locatū ⁊ nihil est ipi⁹ locati: h̄ nō est ps ei⁹. ¶ Scda: locus nō est maior nec minor locato: sz est eq̄lis locato. qō sic itelligit: locus pprius tm̄ ɔtinet. quātū est adeq̄te ipm locatū ⁊ nō plus nec min⁹. ¶ 3ª ... cus. sed oē corp⁹ hz locū. ¶ Quarta: locus est sepabilis a locato. ⁊ ecōuerso sine corruptione. ¶ Quinta. in loco inueniunt dr̃e positionum ex natura rei. s. sursum ⁊ deorsuȝ. ⁊ sic de aliis. ¶ Deinde ponit q̄tuor ɔditiones reqsitas ad bonā diffinitiōnē. Pria est. diffinitio dz explicare qd est res significata p diffinituz. Scda: ꝙ p diffōnē possint solui obiectiōes circa diffinituz ɔtingētes. Tertia. ꝙ per illā diffōnē cognoscantur pprietates ɔuenietes diffinito. Quarta. ꝙ p diffōnem manifestent oēs difficultates circa diffinitū ɔtingentes. ⁊ subdit ꝙ qñ hñtur. ista diffō erit bona. ¶ Cōsequenter ponit q̄sdā suppositiōes valentes ad diffōnez loci. Pria. si nō fuisset mot⁹ localis nō fuisset facta inq̄sitio de loco. ¶ Scda. aliqd mouet duplr̃. p se. ⁊ p accidens. Illud mouet p se qō est aliqd p se existēs diuisuz ab oī alio qō nō est ps ei⁹. vt hō vel lapis sed illud mouet per accñs qō mouet ad motuz alteri⁹. ⁊ istud est duplex. q: qōdā est qō natuz est moueri per se nāliter. Aliud est qō nō pōt p se moueri nāliter. sicut accntia que nō pñt p se subsistere. ¶ Tertia. corp⁹ ɔtinēs locatū. aliquādo nō est pprius locus ipius locati. q: locus pprius dz eē eq̄lis locato. ita ꝙ nō dz plus continere q̄z locatū. sed corp⁹ ɔtinēs nō est aliqñ eq̄le locato. cuz aliqñ plus ɔtineat. sicut aer continēs fortē nō est pprius locus fortis. ¶ Quarta. qñ ɔtinēs est ɔtinuū ɔtento. tūc corpus ɔtentum nō est in illo sicut in loco. sed sicut ps in toto. ¶ Quinta in pmo vltimo siue in vltima supficie corpis ɔtinētis est res sicut in loco. Uñ locatū per se mouet in loco ⁊ nō ad motum loci.

Cōditiones requisite ad bonam diffinitionem.

Alie suppositiones pro diffinitione loci

Cōditiones valētes ad diffinitionem loci.

Jam igit manifestū est ex his qd locus: fere eni quatuor sunt quoȝ necesse est locū vnū aliqd eē aut enim forma: aut materia: aut spaciū aliqō in medio extremorum.

Stud est 5ᵐ capl'm in quo phs inuestigat diffōnē loci ponēdo aliq̄s ɔclusiones.

An loc⁹ sit fo:a.

¶ Prima. locus videt eē forma. ⁊ tamē nō est. rō primi est q: forme est terminare. sz locus terīat locatū. ⁊ est termin⁹ motus localis. g̃ locus vr̃ eē forma. Rō scdi est q: forma est tmīnus corpis locati. sz loc⁹ est tmin⁹ corpis ɔtinētis. igit locus nō est forma. ¶ Scda ɔclo. loc⁹ vr̃ eē spaciū separatū. sed tñ nō est tale spaciuz. Rō primi est. q: locus manet idē. vbi corpa scz aer aqua ⁊ hmōi trāsmutātur. ⁊ ibi sp manet eadez dist. itia. lateȝ ⁊ vasis aq̄. Scdz pbat duplr̃. Primo q: si tale spaciū poneret eē loc⁹. seq̄ret ꝙ eēnt loca actu ifinita. sed h̄ est falsuz. igit. ɔña pz. q: q̄lib; ps locati puta aeris vł aq̄ hr̃et locū equalē sibi. sz ifinite ptes sunt in loco. g̃ eēnt loca actu ifinita. ¶ Scdo sic. q: illud spaciū esset corp⁹. sed

Locus an sit spaciuz separatum.

corpus. sed omne corpus est in loco: ergo loc⁹ esset in loco. et sic esset processus in infinitum. Et qr aliquis soluendo primam rationem posset dicere quod vna pars non habet locum per se diuisuz a loco alteri⁹ partis. ideo non est in loco per se. Rñdet phs quod talis euasio est nulla. qr sequeretur quod nullū corpus quātūcūq₃ esset hr̄et per se locū: nisi totus mūdus qr tot⁹ mūdus eēt in vacuo spacio sibi eq̄li. sz nullus aliū hr̄et locū discōtinuatū a loco alteri⁹.

Locus an sit 3. mā.

¶ 3ª ɔclō: locus vr̄ eē mā: et tn̄ non est. Rō pmi est: qr vtrūq₃ est receptiuū trāsmutationis: nā sicut in eodez subō per alteratonē pri⁹ est nigredo. postea albedo: ita in eodē loco prius aer et postea aq̄. Scōm pbat dupl'r: pmo qr nō eiusdē trāsmutationis est susceptiu⁹ locus cui⁹ est mā. locus eni est susceptiuus corpoꝝ actu existentiū: mā vero formaruz subaltū. scdo mā non est diuisa a re cui⁹ est mā: sz locus est diuisus a locato: ergo loc⁹ nō ē mā.

Loc⁹ an sit terminus corpis ɔtinentis.

¶ 4ª ɔclō: locus est terminus corpis ɔtinētis: vt pz per pcedētia: qr locus non vr̄ esse nisi mā vel forma vel spaciū sepatū vel terminus corpis ɔtinentis. sed nō est mā nec forma nec spaciuz: ergo est termin⁹ corpis ɔtinētis.

Loc⁹ an sit imobilis:

¶ 5ª ɔclō locus est imobilis. pbat per dr̄iam vasis et loci. sz eni vas et locus multū ɔueniāt cū vtrūq₃ sit cōtinēs extrinsecū et diuisuz a re tn̄ differūt qr cōtinens dr̄ vas sz quod in eo defert ɔtētū sed ɔtinēs dr̄ locus bm quod ab ipo et ad ipz natū est moueri locatū.

Loci diffinitio.

Ex his pz diffinitio loci. loc⁹ est termin⁹ corpis ɔtinentis imobilis pmum. qd pbat a signo: qr locus sursuz dr̄ pprie supficies celi versus nos cū ad eū moueat ignis. loc⁹ vo deorsū dicit eē mediū mūdi: et ista videntur eē imobilia: igit. Probat et pmā partē: qr locus dz cōtinere locatū ad modū vasis. et et locus dz esse cū locato sil' idest sine medio sz vtrūq₃ hoꝝ ɔuenit termio supficiei corpis ɔtinētis. g locus est terminus corporis ɔtinentis.

Cui quidē igitur corpi inest aliqd extra corpus continens ipsuz hoc in loco est. cui vero non minime.

Istud est sextū capl'm in quo phs ondit quō aliqd diuersimode est in loco: et intēdit duas ɔclones. Prima oē corp⁹ habens ex se aliud corpus est in loco. corp⁹ vo nō hn̄s ex se aliud corpus nō est in loco. ¶ 2ª conclusio totū vniuersuz seu mūdus nō est in loco bm se totū sed solū bm suas ptes pz qr eodē mō aliqd est in loco quō mutat locū: sz mūdus non mutat locū bm se totū quāuis ptes eius bn̄ mutent locū. vn̄ si totū vniuersuz eēt aq̄: tota aq̄ nō mutaret locū quāuis ptes eius bn̄ mutarent locū.

Diuisio eorum que sūt in loco.

Vn̄ ptes vniuersi pn̄t trib⁹ modis moueri. qdā eni mouent circlar'r: quedā motu recto g sit in sursuz vel deorsuz. Deinde dicit quod eorū q sunt in loco qdā sunt in actu alia vero in potentia. illa vo sunt in actu in loco que nō sunt ptes alicui⁹ toti⁹. sed ptes itegrales alicui⁹ sunt i loco per potētiā. Itē eoꝝ que sunt in loco qdā sūt in loco per se sicut oē corpus mobile motu recto qd bm se totū pōt mutare locum. Alia sunt in loco per accidēs sicut aia et accntia alicui⁹ sbi. aia. n. ē in loco eo quod corpus in quo ipa ē est i loco. Ex qb⁹ pz quod oia corpa alia a celo sunt in celo nō tn̄ ipm celū est locus. sz ei⁹ supficies: terra vero ē i aq̄ aqua vo in aere: aer vo in igne. et igne et ignis i celo. celū aūt nō āpli⁹ in alio est.

Solutō rōnum pri⁹ adductaꝝ

Manifestū autē ex his qm̄ et rōnes oēs soluunt sic vtiq₃ dicto loco neq₃ eni simul augmētari necesse est locū. neq₃ pūctū esse locū. neq₃ duo corpa in eodē loco. neq₃ spaciū aliqd esse corporeū loci mediū.

Istud est septimū capl'z in quo phs soluit rōnes prius adductas ad pbādū locū nō eē ponēdo aliq̄s pprietates loci. ¶ Ad primā ergo et tertiā q arguūt duo corpa esse sil': negat ɔñtia qr loc⁹ nō ē corp⁹. ¶ Ad secūdā dr̄ quod nō ē necesse punctū hr̄e aliquē locuz nisi p accns. solū. n. hn̄s locū i quo ē corp⁹ vel linea cui⁹ ē termin⁹ hz locū p accns. ¶ Ad quartā patebit solutio ex pprietatib⁹ loci. ¶ Ad qntā dr̄ quod nō oz locū eē in alio loco forte p accns. sed bn̄ oz locū esse in aliquo. puta i corpe termināte sicut ē termin⁹ i termiato. ¶ Ad sextā dr̄ quod nō seqt locū augmētari nisi p accns. partes. n. cōtinētis cedūt locū cū corpe augmentato.

Loci prietates.

¶ Finalr ponit duas pprietates loci. ¶ Pria vnūqdq₃ corp⁹ graue vel leue fert ad suū locuz naturalē: qr vnūqdq₃ mouet nālr ad illd i quo cōseruat. sz corp⁹ graue vel leue ɔseruat in suo loco: igit. ¶ Secūda pprietas vnūqdq₃ corp⁹ nāle natū ē qescere i suo loco nāli: qr vnūqdq₃ natū ē qescere vbi cōseruat. ¶ Ex qb⁹ pz solutio ad qrtā rōnē. et dr̄ quod loc⁹ i ordine ad motū localē quodāmō se hz vt cā finalis. sed i ordine ad locatū vt causa efficiēs cōseruatiua.

questio de loco

Queritur vtruz locus sit entitas respectiua a supficie cōcaua: corpis ɔtinētis realr distincta et in ipso corpe locante subiectiue exns. ¶ Prio arḡ quod nō ois quātitas est entitas absoluta: sz locus ē quātitas: igit. minor pbat: qr locus ē supficies vt habet in textu: et i pdicamētis ponit supficies quātitatis ɔtinue. Etiaz nulli respectiuo pn̄t ɔuēire pprietates ɔueniētes loco vt puta habere virtutē ɔseruatiuā locati ɔtinere locatū. et sic de aliis: igit. ¶ Secūdo arguit. si loc⁹ esset entitas respectiua distincta realr a supficie corpis ɔtinētis maxime eēt respectus fundat⁹

nor p3: q: secluso ol tali respectu a supficie corporis locantis & sibi applicato locato: ver e dicere q est in loco: igif. ¶ 3° arguif sic. loca corporu simpliciu distinguunt spe. sed respectus corpor simpliciu ad sua loca no distinguuntur spe: igif locus no est respect°. Maior est phi in tertu & cometatoris in pmo celi & mudi: igif.

¶ 4° arguif sic. corpora simplicia mouent na liter ad sua loca & naliter qescut in eis. s3 vnus respect° no facit magis qescere q alter cu videantur esse eiusde ronis: igif. ¶ 5° sic. ois foma que dicif de aliquo subo denoiatiue est in eo subiectiue. locus d3 denoiatiue de locato. igif est subiectiue in locato. minor p3: q: corpus d3 esse locatu a loco. igif. ¶ In oppositu arguif. illud qd de sua rone d3 ad aliud est entitas respectiua: sed locus est hmoi. na locus d3 alicuius locati locus. In qone erut tres articuli.

Quantu ad primu sciedu est pmo q locus pot capi dupl'r. vno mo p denoiato. & sic loc° non est nisi supficies corpis ptinetis re locata vt supficies cocaua aeris ptinentis me vocaf locus meus capiedo locu pro denoiato. & sic est bn spes quatitatis no tamen distincta a supficie. Alio mo capif pro per se significato. Et sic dico q locus no est nisi respectus supficiei pcaue rei ptinetis ad re locatu3. ¶ Erquo sequif q locus pro p se sigato no est aliud q vbi actiuu. qd vere acqritur p motu. & pot ee duplex. s. vbi circuscriptiuu & vbi pntiale. vn vbi circuscriptiuu no videf ee nisi pntialitas vel ptinentia qua aliqd totu ptinet aliqd locatu & pars parte sic q no alia: & de isto dicut aliq q no est aliud q ordo partiu corpis continentis ad ptes corpis pteti: vl ordo partiu corporis ptenti ad ptes corpis ptinetis. io volunt dice q vbi circuscriptiuu est in pdicameto sit°. sed de hoc alias magis videbif. ¶ Et si qs dicat q vbi seu loc° successiue p motu acquirif. & tn est indiuisibile ex ois respect° videaf ee indiuisibilis. Rndef q ver est q successiue acqrif. na vna pars corpis locati est pmo pns vni parti loci q alteri sic v3 q corpus successiue h3 pte alia & alia sit pns eide parti loci: ita q ta ex diuisibilitate corpis q loci seqf diuisibilitas circuscriptionis. ¶ Erquo sequif q vbi bm se est forma diuisibilis cu per se pot ee termin° motus. & io tale vbi circuscriptiuu non pueniit nisi diuisibili & per modu diuisibilis se hnti. corp° aut qd no extedif loco s3 est totu pns cuilib3 pti illius loci no h3 modu diuisibilis in cparatione ad locu nec h3 tale vbi circuscriptiuu. s3 tantu vbi psentiale. Et ex isto sequif q falsu est q ois respectus sit indiuisibilis.

Sciendu est 2° q circa textu icidit tal difficultas. vtru locus sit eq loco suo pprio. & tn no est sibi equalis igif. Itez ptines videf esse maius ptento & tn loc° ptinet locatu: igif. Ite dicit Aristo. q ide est locus totius & ptis: sed nihil est eqle toti & parti: igitur. Ite sequeref q locus augeref qn augeref locatu. sed hoc est falsu igif. ¶ In oppositu e Aristo. in textu. ¶ Pro cui° solone supponif q duplex pot ee locus. s. cois & pprius. Vn loc° pprius est qui pcise ptinet locatu sic q pter locatu3 no ptinet aliud corp° qd no pars illius locati. Sed locus cois locati est q ptinet illud locatu: & cu h aliud locatu sic celu est loc° cois aeris et terre: q: cu eis ptinet alia corpa & est locus pro pri° aggregati ex oibus elemetis & oib° ptetis in ipsis. ¶ Erquo sequif q no est incouenien eude locu ee ppriu & coez respectu diuersoru3. Sequif et q no oe corpus h3 locu ppriu: vt p3 de vltia sphera q no h3 locu totus ei mudus no h3 locu ppriu capiedo mudu pro aggregato ex oibus corporib° ta superiorib° q inferiorib°. ¶ Sequif et ex isto q totius & ptis no est idez locus pprius l3 bn sit ide locus cois. Diceref et q aqua & terra no hnt aliqué locu ppriu. q: quicuq locus assignaref terre vel aq ptineret multa alia ab aq vtputa pisces. & sic de aliis. Dr vlterius q necesse est locu ppriu ee eqlem locato suo pprio bm ptinetia ad istu sensu3 q quatum locus ptinet tatu est locatu q: ptinet totu locatu & nihil plus & per ista soluunt rones. ¶ Ad prima dico q celu no est locus ppri° ignis sed cois. Erquo sequif q ignis no h3 locu ppriu3. ¶ Ad alia d3 q l3 ptines sit mai° quo ad extensione dimesionis: non tn op3 q sit maius quo ad ptinentia3. Dicif vlteri° q toti° & ptis bn est ide locus nalis. na ad illu locu ad que inclinaf totu et & ptes. non tn est ide locus pprius ipsis. ¶ Ad alia dico q no sequif. dico tn q si locatu auget op3 bene latera loci extendi.

Sciendu est 3° q circa textu incidit ta lis difficultas vtr loc° sit terminus corpis ptinetis. ¶ Arguif pmo q non: q: terminus corpis est ei° supficies: s3 locus no est supficies: q: Aristo. in pdicametis posuit locu & supficie esse distictas spe. ¶ Scdo sic. supficies est quatitas. sed locus non est qtitas. q: quatitas no est de potetiis actiuis. s3 locus e de potetiis actiuis cu sit principiu gnationis & cOseruatiu° rei locate. ¶ Ite loca pziant ad se inuice vt locus sursu & loc° deorsu3: s3 supficies no pziant adinuice: igif. ¶ Ite locus est de pto vbi. s3 supficies est in pto qtitatis: igitur. ¶ Ite aq est loc° terre: s3 aque no est supficies: igif. ¶ Ite seqref q ide corp° factu ptinue in alio & in alio loco q moueref qd vf iplicare. pbatur pna: q: ista domus videref esse ptinue in alio & in alio loco: puta in alio & in alio aere.

In oppositum

Loci mltiplex acceptõ tiplr.

¶ In oppositũ est Aristo. in textu. ¶ Pro solu
tiõe supponit q loc⁹ vt iã visuz est põt capi mlr.
tiplr. vno mõ p denõiato: ꝛ sic nõ est nisi supfi-
cies ↄcaua corpis ↄtinẽtis. ꝛ sic est in pto quãti-
tatis nec ẽ spẽs distĩcta a supficie. Et ad Aristo.
dr q loquebat disputatiue ꝛ recitãdo opiones
aliquoꝝ antiquoꝝ qui dicebãt locũ esse spaciũ.
Et sic dico q capiẽdo locũ p supficie nõ est ↄser
uatiu⁹ rei locate nec ẽ de potẽtijs actiuis. Alio
mõ capit loc⁹ pro supficie corpis ↄtinẽtis vt si-
bi sunt iũcte qlitates actiue ꝛ passiue. ꝛ sic ẽ bñ
ↄseruatiu⁹ rei locate. ꝛ est de potentijs actiuis.
Alio mõ capit p p se sigãto. ꝛ sic loc⁹ nõ est nisi
vbi acqsitũ p motũ seu respect⁹ supficiei rei ↄti-
nẽtis ad rẽ ↄtẽtã. ꝛ sic est in pto vbi ꝛ nõ quãti-
tatis. ¶ Hoc supposito rñdet ad rõnes. Ad p-
mã ꝛ scdaꝫ pꝫ solutio. ¶ Ad tertiã rñdet vt dicit
Scotus in. 4. di. 10. q nunq̃ mutationes dñr
ↄrie opponi nisi termini eaꝝ ↄrie opponant. sꝫ
nulli termini motuũ localiũ ↄrant: igit. Et si
dicat cõiter q loc⁹ sursuz ꝛ loc⁹ deorsuz ↄrant.
Dico q tũc debẽt capi p supficieb⁹ qb⁹ sũt iũcte
qlitates ↄrie. ¶ Ad aliã dico q qñ dico aqua ẽ
locus terre dꝫ intelligi aqua. i. supficies aque.
¶ Ad vltimã dico q de rigore posset ↄcedi q
ẽ in alio ꝛ alio loco tñ qꝛ nõ hꝫ locũ p motũ suũ
localẽ. ꝛ qꝛ mãet idẽ ẽꝫ equalẽtiã nõ dr moueri

Prop̃etates loco ↄuenientes ẽꝫ Scotum.

Sciendũ est 4⁰ q cuilibet corpi preter
vltimũ cuius nõ est aliõ ex-
quo ↄueniũt pprietates vt hꝫ Scotus in. 2. di.
2. q. 5. Primo ↄuenit sibi eẽ in loco actuali. Se-
cũdo ↄuenit sibi eẽ in loco determiato equalr.
Tertio eẽ i loco cõmẽsuratiue. Quarto eẽ in lo-
co determiato. Quĩnto eẽ in loco nãliter vł vio-
lẽter: q̃tuoꝛ priã ↄueniũt locato vel corpi i quã-
tũ quãtũ vel inquãtũ corp⁹. Quĩntũ ↄuenit in-
quãtũ corp⁹ nãle: ꝛ hoc vult hẽre pħs in isto q̃r-
to q si corp⁹ poneret i aere vel in aq̃ lꝫ nullaꝫ
hẽret actionẽ nãlẽ tñ faceret distare tm̃ quãtuꝫ ẽ
ipm corpus. ꝛ h̃ sibi nõ ↄuenit inquantũ nãle.
Uñ oẽ corpus aliud a pmo est in loco. i. in cõti-
nẽte imobili: vt pꝫ in textu vbi dr q loc⁹ est im-
mobilis primũ. vñ corpus ẽm illã dimẽsioneꝫ
ẽm quã est idiuisibile nõ põt imediate eẽ appli-
catũ alicui vt ↄtinẽs. sed pcisuꝫ ↄtinẽs est indi-
uisibile nõ simplr. sed ẽm qd cuiusmõi est sup-
ficies. ¶ Et sigs dicat põt eẽ locus ꝛ tñ nõ erit
termin⁹ vel vltimũ ↄtinẽtis igit. Uñ si deus fa-
ceret supficiẽ sine corpe ↄtinẽte adhuc possꝫ cõ-
tinere locatũ. ꝛ tñ nõ esset vltimũ alicui⁹ corpo-
ris ↄtinentis. Rñdetur q locũ eẽ qd vltimum
nõ est de rõne loci. sed magis de rõne q̃titatis
cui ↄuenit termiare rẽ cuius est q̃titas. iõ põt
esse locus. ꝛ tñ nõ erit terminus corpis ↄtinen-
tis. ¶ Aduerte vltra q locus dr eẽ imobilis i-
mobilitate. s. opposita motui locali: nõ eni põt

Locus q̃ dr esse immobil.

moueri localr nec per se nec p accidẽs: qꝛ tunc
sequeret q loci eẽt locus vel p se vel p accidẽs
qd est falsuꝫ. ¶ Et sigs dicat qñ sbum loci mo-
uet ẽt locus mouet: qꝛ moto sbo mouent acci-
dentia eius. Rñdeo q qñ sbum mouet magis
locus corrũpit q̃ q moueat. ꝛ hoc capiẽdo lo-
cuꝫ maxĩe p per se significato. Uñ moto aere lo-
caliter nõ manet in eo eadẽ rõ loci que pri⁹ nec
manet eadẽ rõ loci in aqua succedẽte: qꝛ idẽ ac-
cidens nũero nõ põt mãere in duob⁹ subiectis
illa tñ rõ loci succedẽs est bñ eadẽ ẽm equiualẽ-
tiã. ideo pñt poni tres ↄclões. Pria loc⁹ ẽ im-
mobilis motu locali taꝫ per se q̃ per accidẽs. ꝛ
hoc capiẽdo locuꝫ in rõne loci: ꝛ pro per se sigã-
to. Nã qui caperet locum soliũ pro supficiei: cer-
te esset bene mobilis per accidẽs. ¶ Secunda
locus põt dici immobilis ẽm equiualentiam.
¶ Tertia: locus est bñ mobilis per corruptio-
nem. Et hec de primo articulo.

Cõclões de eodẽ.

Quantũ ad 2ᵐ dubitat primo vtrũ ali-
qd dicatur ex eo moueri loca-
liter: qꝛ mouet de vno loco ad aliũ locuꝫ. Et vr
q non. qꝛ vltia sphera que non hꝫ locũ cũ non
hẽat corpus ↄtinẽs non mouetur de loco ad lo-
cuꝫ. ꝛ tñ mouet localr: igit. Iteꝫ pluuia mouet
localiter in aere ad motũ aeris ꝛ tñ ipsa nõ mu-
tat locuꝫ suũ. qꝛ ↄtinue manet i eodẽ aere: igr.
¶ Itẽ arguit de arbore qescente in cãpo q̃ con-
tinue est in alio ꝛ alio loco. qꝛ ↄtinue est alius ꝛ
alius aer. q ↄtinet eã. ꝛ tñ non dr moueri locali-
ter: igit. ¶ In oppositũ arguit qꝛ non magis
dꝫ dici motus ẽm locũ q̃ ẽꝫ albedinẽ si nõ mu-
taret locus. ergo ex eo aliqd mouet localr: qꝛ
mutat locũ. ꝛ hoc non est nisi moueat de vno lo-
co ad aliũ locũ: igit. ¶ Pro solutione supponi-
tur q aliqd dicit moueri localiter duplr. Uno
mõ quo ad locari: qꝛ ẽm se totũ vel ẽm partes.
ꝛ adhuc ẽꝫ qdlibet duplr. vno mõ quo ad loca-
ri: qꝛ ẽm se totũ vel ẽm ptes alr ↄtinet vel alibi
q̃ pri⁹. ꝛ sic vltia sphera non dr moueri localr
neq̃ mutare locũ: nec ẽm se neq̃ ẽꝫ suas ptes.
Alio mõ quo ad locare sic vꝫ: qꝛ ẽm se vel ẽꝫ su-
as ptes ↄtinue aliud ꝛ aliud locat. ꝛ sic vltima
sphera dr bñ moueri seu mutari localr. ¶ Ad-
uerte tñ q nos nõ dicim⁹ aliqd pprie moueri ẽꝫ
locũ nisi qꝛ mouet ẽꝫ approxiatiõeꝫ vł distãtiã
ad aliqd qescẽs qd imagiamur vł ponim⁹. iõ nõ
dicim⁹ arbores i cãpis moueri q̃uis cõtiue ab
alio aere ↄtieant: qꝛ h̃ nõ ẽ ẽꝫ exitũ loci: vel ẽm
approxiatiõeꝫ vł distãtiã alicui⁹: ꝛ ẽꝫ h̃ pñt faci-
lit solui rõnes. ¶ Aduerte vltra q loc⁹ pprius
dic imediatiõeꝫ ad locatũ si dẽat dici loc⁹ ppri-
us. ẽt dic imobilitatẽ. s. q nõ ↄuẽiat sibi moue-
ri cũ locato ẽm illã rõnem ẽm quaꝫ dr locus: lꝫ
aliqñ sibi posiit ↄuenire ẽm aliam rõnem quia
ẽm illã rõnem ẽm quã dr vas. Unde lꝫ aliquã

An illud qd mouetur de vno loco ad aliũ dicatur moueri localiter.

Quot modis aliquid dr moueri localiter.

do idē sit vas ⁊ locus hoc est ꝫm diuersas ratio
nes. Dꝫ enī vas ꝫm illā rōnē ꝫm quā ꝯtentum
mouet cū eo. ⁊ dꝫ locus ꝫm illā rōnē ꝫm quam
dislocatū pōt exire locū ⁊ ꝫm rōnē quādā imobili
tatis. ❡ Sed restat alia difficultas de loco non
quātoꝝ vt puta de loco angeloꝝ. Pro cui⁹ solo
ne ponūtur aliq̄ ꝓpōnes. ❡ Prima āgelus dꝫ
eē in loco diffinitiue. est enī pñs toti loco ⁊ cuili
bet parti ei⁹. nō enī pōt eē in loco circunscripti
ue cū solū quātū dicaꝛ sic esse in loco. Vñ ange
lus sic est in loco ꝙ nō pt eē in loco quātūcūqꝫ
magno cū sit virtutis finite: ⁊ sic hꝫ eē in loco fi
nito. ❡ 2ᵃ ꝓpō: angelus sic est pñs tāto loco ꝙ
nō pōt eē pñs maiori loco. ❡ 3ᵃ ꝓpō: angelus
nō determinat sibi vnū locū diuisibile: qꝛ quocūqꝫ
loco dato diuisibili pt eē in minori. Et si qs que
rat vtrū possit se facere ī loco pūctuali. dīc Sco
tus ꝙ est ꝓblema. ❡ 4ᵃ ꝓpō: angelus nō est in
loco nālr nec violent. qꝛ tūc aliqd̄ corp⁹ hēret nā
lem habitudinē ad eū ꝯseruādū ⁊ aliud ad ipꝫ
corrūpendū. sed hꝫ est falsum igiꝛ ēt angelus est
indifferēs ad quēcūqꝫ locū. Ex q̄ sequiꝛ ꝙ mo
tus angeli nō est nālis vl violēt⁹. ❡ 5ᵃ ꝓpō: an
gelus virtute ꝓpa nō pōt esse in duob⁹ locis sil
quoꝝ vterqꝫ sit sibi adeq̄tus: vt possit eē ī loco
milij nō pōt eē sil in duobus talib⁹. ❡ 6ᵃ. ange
lus sua nāli vtute nō pōt eē in duob⁹ locis ade
q̄tis. ⁊ discōtinuis qꝛ ordo phīcus a deo nō pōt
ꝑtermitti: sed inter duo extrema est aliqd̄ medi
um: igiꝛ angelus nō pōt eē in duob⁹ extremis
quin sit in medio illoꝝ. ❡ 7ᵃ: plres angeli pñt
esse in eodē loco nāli. qꝛ angelus nō occupat lo
cum nec replet eū: igiꝛ. ❡ Ultima ꝓpō. aīa in
tellectiua est in loco toti⁹ corporis. ita ꝙ non est
in ptāte eius esse in maiori loco: vel in minori:
qꝛ hꝫ totum corpus vt vnum pfectibile. licꝫ aīa
separata posset esse alteri presens.

Alia difficultas de loco non q̄n torum.

Dubitatur

scd̄o vtrū terra sit in aq̄ si
ue in supficie aque tanq̄
in suo loco ꝓprio nāli. Et arguiꝛ ꝙ nō. qꝛ locus
dꝫ ꝯtinere locatū. sed aqua nō ꝯtinet terrā. quia
magna ps terre īuenit nō coopta aq̄s. ❡ Item
quāuis aqua ꝯtineret terrā. tñ nō eēt adhuc lo
cus ꝓprius ei⁹: qꝛ ꝯtineret cū terra mlta alia vt
lapides metalla. ⁊ sic de alijs. Itē sequeretur ꝙ
gleba terre posita iuxta aquā moueret ad aquā
cū gōlꝫ nālr moueaꝛ ad suū locū ꝓpriū: sed hoc
est falsū: igiꝛ. Itē ar ꝙ magis sit opp^m: qꝛ vide
mus aquā extensā supra terrā descendē ad ter
ram. g̃ vr ꝙ terra sit magis locus aq̄ q̄ econtra
Itē vbi aqua gñaꝛ ⁊ ꝯseruaꝛ ibi vr eē loc⁹ ꝓpri
us eius. sed aq̄ gñaꝛ in ꝯcauitatibus terre ⁊ ibi
ꝯseruaꝛ: igiꝛ. ❡ In opp^m est aristoteles ī textu
⁊ posset argui rōne: qꝛ elemēta ꝯria debent or
dinari q̄ntu ad situ: eoꝝ. s. ꝫm exigētiā sue ꝯrieta
tis. iō ignis dꝫ eē supra aerē. aer supra aquā

Utꝝ terra sit in aqua si ue in su pficie a que ⁊c.

⁊ aq̄ supra terrā: qꝛ terra est grauissima inter oīa
elemēta. ❡ Pro solutiōe ponunꝛ alique cōclo
nes. ❡ Prima nullus est locus propri⁹ terre vt
patuit superi⁹ cū aliqd aliud a terra ꝯtineat lo
cus terre qd̄ nō est pars ei⁹. ❡ 2ᵃ ꝯclo. aer ma
gnā partē terre ꝯtinet. qꝛ ꝯtinet totā terrā habi
tabilem cū illa nō ꝯtineaꝛ ab aqua igiꝛ. Et si qs
dicat Aristo. dicit ꝙ locus terre est aqua. Rñde
tur ꝙ hoc dicit: qꝛ maior ps ꝯtineꝛ aq̄s vel qa
ista si eēnt dimissa in suis ꝓprijs naturis tunc
tra ꝯtineret ab aqua. sed nūc pp salutē viuētiū
terra nō est coopta aq̄s sicut erit post diē iudicij
Etiā dicit Aristote. ꝙ aqua ꝯtinet terraꝫ ⁊ non
aer: qꝛ aqua ꝯuenit cū terra in vna q̄litate puta
in frigiditate nō aūt aer imo aer ꝯriaꝛ terre ꝫm
vtrāqꝫ q̄litatū primaꝝ. ❡ Et si qs q̄rat vtrū aer
possit dici locus nālis terre saltē ꝑtialis. ⁊ vide
tur ꝙ nō: qꝛ loc⁹ nālis dꝫ eē ꝯueniēs locato cō
seruatiuus locati: sed aer nō sic se hꝫ cuꝫ sit sibi
ꝯtrari⁹ in vtraqꝫ qualitatū suaꝝ: igiꝛ. Rñdeꝛ ꝓ
babiliter vt vr dicē cōmentator ꝙ locus terre
vel aque hꝫ duplicē virtutē. vnā elementarē ali
am celestem sibi influxā a celo ꝫm exigentiā tā
te distantie. ita ꝙ celū remote influit virtutē cō
uenientem grauib⁹. ⁊ sibi ꝓpinque influit vir
tutē ꝯuenienteꝫ leuib⁹ ꝫm q̄s virtutes celū or
dinat illū modū indifferēter. ⁊ dicit cōmētator
ꝙ elemēta in suis motib⁹ naturalib⁹ magis in
tendūt loca sua nālia rōne illius virtutis cele
stis q̄ rōne virtutis elemētaris. ideo si terra de
scēderet ad fundū maris ipa magis itenderet
remotionē suiipsius a celo q̄ itēdat esse in aq̄.
Vñ si terra descēdat in aere. dꝫ ꝙ aer nō est loc⁹
eius nālis nec sibi ꝯueniēs ꝫm virtutes ei⁹ ele
mentares. tñ est loc⁹ sibi ꝯueniens ꝫm ꝙ sic di
stat ab orbe: ⁊ ꝫm ꝙ per ipsuꝫ influitur celestis
virtus in terra ꝯueniēs ipsi terre ⁊ ꝯseruatiua
ipsius terre: ⁊ per hoc faciliter rñdeꝛ ad rōnes.
❡ Ad pmaꝫ ⁊ scd̄am pꝫ solutio. ❡ Ad tertiam
dꝫ ꝙ gleba posita iuxta aquā nō moueꝛ localiꝛ
ad illā aquā. qꝛ nō intēdit pcise esse in aqua: sꝫ
distare a celo. Etiā dꝫ ad aliam de terra ꝙ bene
moueꝛ ad fundū maris nō ꝙ ꝯtineaꝛ ab aqua:
sed vt magis distet a celo. ❡ Ad aliā dꝫ ꝙ illa fi
unt ꝓpter expulsione vacui. Nam in terra sunt
multi pori plene aere qui nālr inclināꝛ ascēde
re sursum: ideo generaꝛ ex ipso aqua in illis po
ris. etiā dicatur de aqua expansa supra terram
que intrat terram ne sit dare vacuum.

Cōclusiones ꝑ dictum dubiuꝫ soluētes

Utꝝ aer dicaꝛ ꝓpri⁹ locus terre saltem ꝑtial' ⁊c.

Solo ꝑ dictarū rōnum

Dubitatur

3° vtrū vltima sphera sit ī
loco. Et vr ꝙ sic. qꝛ vltia
sphera est alicubi: ergo est in loco. ꝯña pꝫ: qꝛ eē
in loco idē sunt. ❡ 2° sic. vltia sphera moueꝛ in
loco: igiꝛ est in loco: ꝯña est nota: ⁊ añs pꝫ qꝛ vl
tima sphera ꝺscribit circulū ī aliq̄ tpe. ❡ 3° sic
vltima sphera moueꝛ motu locali: igiꝛ est in lo
co ꝯña

An vltia sphera sit ī loco

co:ꝯña pꝫ:qꝛ illud qꝺ mouet̃ localr̃ successiue ē in alio ⁊ i alio loco añs pꝫ:qꝛ vltima sphera mouet̃ ⁊ non nisi motu locali:igit̃. ℭ In oppm est pħs i textu dicēs. ꝙ celū nō ꝑpli° est i alio cum nullū sit ꝯtinēs ipm. ⁊ hꝫ nō vr̃ verꝫ nisi de vltia sphera:igit̃. Pro solōne est aduertēdū ꝙ aliud est loq̄ de vltia sphera ꝫm v̄itatē ⁊ fidē ⁊ ꝫm mētez Aristo. nā ipe Arist. dicebat octauā spheraz eē vltimā qꝺ nō est verꝫ: nā vltra ipaz ponūt theologi tres. s. nonā decimā ⁊ vndecimā ⁊ istā vndecimā vocāt imobilē ⁊ vltimā. ⁊ i ipa dicūt eē paradisuz. ℭ Et ex isto posset facil̃r r̄ūderi ꝙ vltima sphera ꝫꝫ v̄itatē est imobil' ⁊ nō ē i loco. sꝫ capiēdo vltimā spherā sicͤ capiebat Arist. ꝓ octaua sphera ipa est imobil' ⁊ pt dici eē i loco saltem q̄ ad locare. sꝫ nō q̄ ad locari. ℭ Et si qs dicat. ēt posset sic dici de vltia sphera quā ponunt theologi ꝙ moueret̃ q̄ ad locare. qꝛ ꝯtinue sue ptes aliud ⁊ aliꝺ locāt. R̄ndet̃ ꝙ verꝫ. est. sꝫ hꝫ nō est pp motū vltie sphere. sꝫ pp motū alioꝝ corpoꝝ q̄ circa ipaz mouent̃ sicͤ si eēnt due mole. q̄ruz vna qesceret ⁊ alia moueret̃ circa ipaz tunc qescēs ꝯtinue aliud ⁊ aliꝺ locaret ꝫm suas ptes pp motū alteri° mole. Et ex istis pꝫ qd r̄ūdēdū est de vltia sphera. ℭ Ad rōnes ad pꝛimā diceret̃ ꝫm Arist. ꝙ vltia sphera nō ē alicubi: qꝛ nō ꝯtinet̃ alio corꝑe. ēt sic diceret̃ ad scꝺaz de vltima sphera ꝫm Ari. ꝙ bñ mouet̃ ⁊ describit aliquem circulū. sꝫ nō acqrit aliquez locū quo ꝯtineat̃: sꝫ bñ successiue aliud: ⁊ aliud ꝯtineat ꝫm ptes. ℭ Ad aliā diceret ꝙ vltima sphera ꝫꝫ aristoteles est bene in loco capiendo esse in loco large ꝓ isto qꝺ ꝑ motū suū ꝯtinue ꝫm partes suas aliud ⁊ aliud locat ⁊ non capiendo esse in loco pro cōtineri in loco. ℭ Et hec de scꝺo articulo.

opinio theologorum ⁊ Aristo. de sphera.

nota

Solutio ꝑdictaꝝ rōnum

Quantū ad tertiū sit ꝯclusio r̄nsalis. locus capt° ꝑ ꝑ se significato est entitas respectiua de ꝑdicamēto vbi a supꝑficie ꝯcaua corꝑis locātis realiter distincta ⁊ in ipo corꝑe locāte real'r exn̄s. Et hec ꝯclusio pꝫ ex dictis. ℭ Ad rōnes añ oppm. ℭ Ad pꝛimā dr̄ ꝙ loc° ꝑ denotato seu materialiter capt° ē q̄ntitas seu supꝑficies ꝯcaua corꝑis ꝯtinētis sꝫ nō capiendo ꝑ ꝑ se significato. ℭ Ad ꝯfirmationē dr̄ ꝙ ꝓprietates loci attribuunt̃ loco rōne fundamēti seu ꝑ fundamēto. ℭ Ad scꝺaz dr̄. ꝙ posito illo casu supꝑficies nō eēt loc° sicͤ pies sine albedine nō eēt alb°. ℭ Ad tertiā dr̄: ꝙ nō oꝫ loca corꝑorū n̄aliū distingui sp̄ē nisi capiat̃ loc° ꝑ aggregato ex supꝑficie ⁊ q̄litatib° ꝑmis. ℭ Ad q̄rtam patet solutio. ℭ Ad quintam dicit ꝙ locatum dicitur locatum loco denominatiōe extrinseca.

Conclo r̄nsal' de loco.

Eodē aūt mō accipiendum est philosophice considerare de vacuo: ⁊ si est aut nō: ⁊ quomodo est ⁊ quid est sicut de loco.

Iste est scꝺs tractatus hui° libꝛi in quo determinat pħs de vacuo: ⁊ diuidit̃ in sex capl'a. ℭ In pꝛio disputat vtrū vacuum sit. ⁊ pōit talez ꝯclusiōez. Ad physicū ꝑtinet deterīare de vacuo qꝺ ꝓbat: qꝛ ad physicū ꝑtinet d̄minare de loco. g̃ de vacuo. qꝛ sicut pp motū localez pōit̃ loc° sic ēt pp motū localez a mul tis ponit̃ vacuū. ℭ Deide ōndit modū seu rō, q̄re ponez pp quā antiqui ponebāt vacuū ⁊ dicit pꝛio fuerunt ꝙ multi pp insensibilitatez aeris crediderūt se rez nihil esse ⁊ crediderūt locū esse vbi ē aer ⁊ illud vocabāt vacuū. Dicit ꝯñr ꝙ aliq ꝑbi crediderūt sufficienter ōndere vacuū nō esse pp hoc ꝙ ōndebāt aerez aliqd esse ⁊ illi ōndebāt aerez esse duob° signis. Pꝛimū est vtres repleti aere nō pñt cōpꝛimi sine ruptura ⁊ hꝫ non est nisi pp aerez. Scꝺm signū: qꝛ aq̄ nō pōt subintrare clipsedrā. i. instr̄m quo oꝛtolan° irrigat herbas ꝑ foramia iferioꝛa si foramē supi° sit obstructū ⁊ hoc nō est nisi pp aerez q nō pōt exire: igit̃. ⁊ ex istis ꝯcludebāt vacuū nō eē pp hoc ꝙ ōndebāt aerē aliqd eē. ℭ Finalr̃ ponit qnqꝫ rōnes qb° antiq ōndebāt vacuū eē. Pꝛiā mot° localis ē vacuū est. sꝫ mot° localis est. g̃ vacuū ē. maiorez ꝓbat qꝛ illud qꝺ mouet̃ recipit̃ i plenū vel i vacuū. si i vacuū hētur itentū. si i plenū duo corꝑa erūt in eodē loco qꝺ est impoīe: qꝛ tūc pari rōe infinita corꝑa essent sil'. ⁊ ꝑ ꝯñs minimus loc° posset ꝯtinere maximū corꝑ°. ℭ Scꝺa rō: si cōdempsatio est poīis vacuū est possibile. sꝫ ꝯdempsatio est possibilis: igit̃ vacuū est poīe. maioꝛ ꝓbat̃: qꝛ qñ aliqd ꝯdēsat̃ ptes efficiūt̃ ꝓpinquiores. vel g̃ recipiūt̃ i pleno vel i vacuo si i vacuo hr̄ ꝓpositū. si i pleno duo corꝑa erūt sil'. ℭ Tertia rō: augmētatio ē poīis: g̃ vacuū ē. ꝯña tꝫ: qꝛ vel ptes aduēiētes ꝑ q̄s fit augmētatio recipiūtur i pleno vel i vacuo. si i vacuo hr̄ itentū si in pleno duo corꝑa erūt sil'. ℭ Quarta rō erat per experientiā de vase pleno cinerib° cuꝫ qb° pōt adhuc poni magna aq̄ qꝺ nō fieret nisi ibi eēnt vacuitates. ℭ Quinta rō: qꝛ nō apperet vñ corpora q̄ pꝛius erāt ꝯtinua remanent discōtinua nisi pp vacuitatem: igit̃ vacuum est ponendū.

Tractatus diuisio.

Antiq̄ ponere vacuuz

Signa ostendentia esse aerem.

Rōnes qb° antiqui ostendebant vacuuz esse.

Ad quale aūt si hēat oꝫ accipere quid significet nomen videt̃ aūt vacuum locū eē in quo nihil est huiusmodi aūt causa ē. qꝛ omne quod ē corpus opinantur esse.

Istud est scꝺm caplm in quo pħs reꝓꝛobat diffinitiones datās ab antiqs de va cui ꝫm cūs. diffiniebāt eni ātiq vacuū q̄drupl'r. Pꝛio sic: vacuū ē i quo nullū corp° ē. Scꝺo sic. vacuū est loc° i quo nihil est. Tertio sic: vacuū ē in quo nihil ē graue vel leue. Un ꝫm eos oē corpus ē tāgibile. ⁊ oē tāgibile est graue aut leue. Quarto sic: vacuū ē i q nō ē hoc aliqd. nec aliq

Diffinitiones antiquorum

substātia corporea. Ad reprobādum: igit̄ tres primas diffinitiones que se ꝯsequūtur ⁊ q̄ videntur eē de mēte eoꝝ qui ponebāt locū eē spaciū separatū ponit̄ hec ꝯclo. Tres pᵉ descriptiones vacui sunt isufficiētes: q2 ꝯueniūt pūcto. Scḋo q2 vacuū nō bn̄ diffiniebat̄ dicēdo q2 eſt locus in quo nihil eſt graue aut leue: q2 hec diffinitio ꝯueniret pleno ſi eēt locus replet⁹ corpore hn̄te sonū ⁊ colorē sine grauitate ⁊ leuitate. Ad reprobādū quartā descriptionē que vr̄ eſſe eoꝝ qui posuerūt locū eē mām ponit̄ hec ꝯclo. ¶ Vacuū nō eſt mā: q2 mā nō eſt separabilis a rebus. ſed vacuū eſt separabile igit̄. ¶ Sed ad videndū qualr̄ antiq debuerūt diffinire: vacuum ponit̄ hec tertia ꝯclo: vacuū eſt loc⁹ priuat⁹ corpe vel vacuū eſt locus nō replet⁹ corpe apt⁹ natus repleri ꝓbat: q2 oēs antiq dicūt vacuum eē receptiuū corpoꝝ. ſed nihil aliud a loco ē huiusmodi: igit̄ vacuū eſt locus. ⁊ ponit̄ priuatus corpore ad dr̄iam pleni. ¶ Deinde soluit rationes factas ad ꝓbandū vacuū eſſe. ¶ Ad pmā negat̄ ꝯn̄a. manifeſtū eſt eni q2 nō valet de motu alterationis neq3 etiam valet de motu locali ſaltem de motu locali corpoꝝ circulariter motoꝝ ſicut p3 de circulationibus aquaꝝ vbi vna pars cedit alteri parti ⁊ vnus circulus impedit aliū. ¶ Ad scḋam negat̄ maior: q2 cōtingit corpora cōdēpsari ⁊ partes subintrare se inuicem. nō q2 pars subintrans vadat in locū vacuum. ſed q2 cedit sibi aliqd̄ corp⁹ subtile. ¶ Ad tertiā negat̄ ꝯn̄a. q2 pōt fieri augmentatio p alteratione nullo corpore extrinseco adueniente vt ſi ex aqua fieret aer. ¶ Ad q̄rtā dr̄ q2 non cōcludit. ſi eni ꝯcluderet oporteret vas repletum cineribꝰ eſſe totaliter vacuū. cū tantū de aq̄ recipiatur ac ſi eſſet oino vacuū. ¶ Ad quintam dicitur: q2 non concludit. nam corpora per aliud diſtinguuntur q̄ per vacuum.

Conclo reprobās tres primas diffinitiones vacui.

Alia cōclusio ad ꝓbanduz q̄rtā diffinitionez vacui.

Solutō rōnum ꝓbātiū vacuuz eſſe.

Quoniam aūt nō eſt vacuū sic diuiſum sicut quidā dicūt dicemus iterū ſi enim eſt vniuſcuiuſq3 loci mutatio alia simplicium corpoꝝ eſt natura vt ignis quidez sursum terre autē deorſum ⁊ ad medium.

nota

In hoc tertio caplo oñdit vacuū nō eſſe ſex rōnibꝰ sumptis ex pte mot⁹. ¶ Pria nā eſt cā motus localis: ꝯ vacuū nō eſt. Tenet ꝯn̄a: q2 vacuū ponit̄ vt ſit cā mot⁹ localis. añs p3: q2 vnūqdq3 corpus simplex p suam nām mouet̄ ad suū locū vt ignis sursum: ⁊ terra deorsum. ¶ Scḋa rō: ſi corp⁹ fuerit poſitum in vacuo aut oino nō mouebit̄ aut ſm ſe totum mouebit̄ ad loca ꝯria: ſed añs eſt ipoſſe: ꝯ nō ē ponēdū vacuū pp motū. ꝯn̄a tenet: q2 nō maiorem inclinatiōnē h3 cū vna pte vacui q̄ cum alia. ergo nō plus mouebit̄ ad vnā partē q̄ ad aliā. ¶ Tertia rō. ſi vacuū ſit nō erit mot⁹. ergo vacuū nō d3 poni pp motū. Añs p3 q2 cū vacuum ſit ſiſe in oibꝰ ſuis ptibus: tūc in quocunq3 fuerit mobile ipm quiesceret. ¶ Pro quarta rōne supponit̄ primo q2 ois mot⁹ eſt violētus vel nālis. ¶ Supponit̄ scḋo q2 motus violētus eſt posterior nāli tūc ſic arguit̄ in vacuo nihil mouetur nālr̄. ergo nec violēter. Tenet ꝯn̄a: q2 destructo priore destruit̄ posterius. ¶ Qª rō: q̄ ꝓbat q2 in vacuo nō pōt fieri mot⁹ violēt⁹ ſicut motus piectoꝝ: q2 ipm pijciens imprimit virtutem ipſi aeri. ⁊ talis aer imprimit alteri ⁊ alter iterū alteri vſquequo ceſſat ipa vtus impreſſa q̄ eſt cā motus piectoꝝ poſt receſſum a pmo pijciēte. ſ3 iſta nō poſſent fieri ſi eēt vacuū cū tūc ibi nō eēt aer igit̄. ¶ 6ª rō: nulla pōt aſſignari rō q̄re illd qd̄ mouet̄ in vacuo quiescat magis in vna pte q̄ in alia: ergo opteret ſp ipm quieſcere aut in infinitum moueri niſi impediatur ab aliquo. ſed hoc eſt falſum: igitur.

Sex rōnes probantes vacuuz nō eſſe.

Scḋa

Tertia

quarta

primo

scḋo

Quīta

Sexta

Amplius aūt ⁊ ex his manifeſtū eſt qd̄ dr̄: videmus eni idē graue ⁊ leue ⁊ corpus velocius ferri ꝓpter duas cauſas.

Istud eſt 4ᵐ caplm huiꝰ scḋi tractatus in quo phs oñdit vacuū nō eē p rōnes sumptas ex pte velocitatis ⁊ tarditatis motus ponēs hāc ꝯclonē. In vacuo nō pōt fieri mot⁹. ¶ Pro cuius ꝓbatione supponitur q2 sunt cāe velocitatis ⁊ tarditatis i motu. ¶ Prima eſt diuerſitas mediū ſm raritatē ⁊ dēpſitatē q̄lis eni eſt ꝓportio mediū ad mediū in raritate ⁊ dēpſitate talis eſt. ꝓportio mot⁹ ad motū in velocitate ⁊ tarditate ⁊ tpis ad tps in breuitate et lōgitudine: vt ſi aer ſit rarior aq̄ mot⁹ fact⁹ p aerem erit velocior motu facto p aquaz ⁊ ſi in duplo ſit rarior motus erit in duplo velocior. et h̄ d3 itelligi ceteris paribꝰ. ¶ Scḋa cā eſt diuerſitas mobilis in grauitate ⁊ leuitate. ceteris eniz paribꝰ mobile grauius deſcēdit in minori tpe: q̄ mobile minꝰ grue. Probat̄ ḡ dcā ꝯclo duabꝰ rōnibꝰ. Priª ois mot⁹ ad oēz motū h3 ꝓportionē. ſ3 ſi mot⁹ fiet i vacuo nō h3ret ꝓportionē ad motū fcm̄ in pleno igit̄. Minorez ꝓbat: q2 ois motus ſit in tpe. ſed oē tps ad oē tps h3 ꝓportionez. vt p3 ex ſuppoſitiōe. talis eniz eſt ꝓportio mot⁹ ad motū q̄lis ē mediū ad vacuū. ſed mediū vacui ad mediū plenū nulla eſt ꝓportio in raritate ⁊ dēpſitate: igit̄. ¶ Scḋa rō: ſumit̄ ex pte mobilis ⁊ eſt hec. ſi in vacuo fieret motus: tunc magis graue nō moueret̄ velociꝰ q̄ minꝰ graue: nec magis leue q̄ minꝰ leue. Cōſequēs eſt ipoſſibile: igit̄. ꝯn̄a ꝓbatur: q2 mobile velocius mouet̄ eo q2 citius ⁊ fortiꝰ diuidit mediū: ſed i vacuo nullū eſt mediū: ergo in vacuo nihil d3 velocius aut tardius moueri. ⁊ ſic p3 q2 nō op3 ponere

Conclo probās vacuuz nō eſſe.

Quot sunt cāe velocitatis ⁊ tarditatis

Scḋa.

Rōnes pdictas ꝯclōnes ꝓbātes

ponere vacuū propter motū. imo magis opʒ ipsum negare propter motum.

Et per se aūt cōsiderātibus videbit̃ vtiqꝫ dictum vacuū sicut vere vacuū. sicut .n. in aqua si ponat aliqs cubuz distabit tanta aqua quantus est cubus.

Rōnes pbātes vacuuz nō esse sumpte ex pte vacui.

Stud est 5^m^ capl̃m in quo phs ōndit vacuū non eē rōnibus sumptis ex pte vacui. ⁊ dicit pmo qꝫ videbit̃ ꝯsiderātibꝰ nām vacui qꝫ ex ppria rōne vacui manifestum est qꝫ vacuū bene noiat̃ vacuū. qꝛ vacuū oī entitate caret. ⁊ per ꝯn̄s nō est ens. ⁊ h̄ pbat q̄tuor rōnibꝰ. ¶ Prima que est per experientiā: quia si cubꝰ alicuius ligni ponat̃ in aqua tanta aq̄ cedit sibi quātus est cubus ⁊ ita fieret si poneret̃ i aere quāuis nō sit manifestū sensui. vl̃r eniꝫ oē receptiuū alicuiꝰ corporis tantū cedit quantum est corpus receptū. cedit eni vel per condēpsationem vel p motū localē q̄ sit bm nām corporis moti. ita qꝫ si sit ignis mouebit̃ sursum si terra deorsum. sed h̄ nō pōt eē in vacuo: qꝛ cū vacuū nō sit corpus nō pōt moueri aut ꝯdēpsari: ergo vacuū nō est aliqđ tale qđ sit receptiuū alicuiꝰ corporis sicut ponūt antiq. ¶ Scđa rō: si poneret̃ vacuū seq̄ret̃ qꝫ duo corpa sil̃ ⁊ semel eēnt i eodem loco ⁊ pari rōne tria et mille. ꝯn̄s est falsum ⁊ ꝯn̄a pꝫ: qꝛ bm ponētes sic vacuū ipm nō pōt cedere corpi ipm ingredieti. qꝛ ex quo non est corpus nāle nō pōt moueri: ergo dimēsiões vacui sil̃ erunt cū dimēsionibꝰ corporis ipm ingredientis. ⁊ cum duo corpora nō hēant repugnantiā quo ad esse sil̃ in eodeꝫ loco ppter nisi rōne suaꝝ dimēsionum seqtur qꝫ dimensiones corporis locati ⁊ ipsius vacui q̄ sunt duo separata per se exñtia pñt esse sil̃. ⁊ p ꝯn̄s duo tria: ⁊ sic de aliis. ¶ Tertia ratio: si vacuuꝫ eēt frustra esset ergo nō est ponēdū. Antecedēs pꝫ: quia ex quo corpus motū hꝫ pprias dimensiones non apparet rō ppter quam indigeat aliis dimēsionibus eiusdē rōnis locantibus ipsum. imo si indigeret aliis. tūc adhuc ille indigerēt aliis. ⁊ sic in infinitū. ¶ Quarta rō si vacuum eēt alicubi deberet apparere sed nullibi apparet. g̃ non est ponendū vacuū tanq̄ꝫ spaciū ab oībus corporibus naturalibus separatum.

Scđa

Tertia

Quarta

Sunt aūt quidā qui per rarum ⁊ dēsuꝫ opinantur manifestū eē quod sit vacuuz. si quidē enim non est rarum ⁊ densum neqꝫ coire ⁊ conculcari possibile est.

An vacuuz sit corporibus imbibituz

Stud est sextum capl̃m ⁊ vltimū huius tractatꝰ in quo phs ōndit qꝫ vacuū non est corporibꝰ imbibitū. ¶ Pro q̄ supponit pmo qꝫ preter opinionē anaxagore dicētis nō eē vacuū ⁊ pter opinionē pithagore ponentis vacuū esse spaciū separatū a corporibus ponit̃ opinio Democriti ⁊ quorūdā aliorū dicentiū vacuū corporibus esse imbibitū qꝛ si cōtingat corpora cōdēpsari ⁊ rarefieri vacuuꝫ est. sed hoc ꝯtingit. ergo vacuū est. ⁊ istā rōnē faciunt qui tenēt vacuū esse. ¶ Secūdo supponit̃ qꝫ ponētes vacuū corporibus ibibitū sunt inter se diuisi. quidā eni ponunt paruos poros oino priuatos corpore. Alii vo ponunt vacuū eē mixtum corporibꝰ. ita qꝫ in corporibus vacuū nō est separatuꝫ a pleno bm locum. ¶ Sed pro reprobatiōe hꝰ ponit̃ hec pª ꝯclo. Nō ē ponēdū vacuū corpibꝰ ibibitū sic qꝫ i corpibꝰ sint q̄dā ptes vacue ⁊ distincte hꝫ locū a ptibus plenis. Probat̃ qnqꝫ rōnibus. ¶ Prima qꝛ p positionem talis vacui nō seruat̃ nisi motus sursuꝫ: qꝛ bm ponētes sic vacuū. vacuū est cā raritatis rarum aūt est leue ⁊ nō mouet̃ nisi sursum igitur. ¶ Scđa rō: qꝛ tūc vacuū nō se haberet per modum loci: sed magis per modū deferētis secuꝫ corpꝰ sicut vtres. qđ vr̃ falsum: igit̃. ¶ Tertia rō: seq̄ret̃ qꝫ vacuū moueret̃ moto corpore cui est imixtū: sed oē qđ mouet̃ localiter hꝫ locum: ergo vacuū habebit locū: ⁊ p ꝯn̄s loci erit locꝰ: ⁊ vacui erit vacuum. ¶ Quarta rō. si ponatur vacuū ibibitū corpibꝰ deferēs corpa sursuꝫ nō posit assig̃ri rō motꝰ deorsuꝫ qđ est falsum. igit̃. ¶ Quinta rō. si pp vacuū aliqđ moueret̃ sursum. tūc qđ est magis vacuuꝫ velociꝰ moueret̃ sursum: sed h̄ est falsum: igit̃. ¶ Deinde ponit diuersitatē phoꝝ de raritate ⁊ dēpsitate. aliq. n. imaginātur rarefactionē fieri p elōgationē partium corpis nālis aduenietibꝰ inter eas qbusdā vacuitatibꝰ. Alii imaginātur rarefactiōeꝫ fieri per aduētū vacui ab extrinseco qđ admiscet̃ corpori: ⁊ cōdēpsationē fieri p exitū tal̃ vacui. Alii dicunt rarefactionē fieri p gñationē quorūdaꝫ corpoꝝ subtiliū subintrantiū q̄sdā vacuitates corporis rarefacti ⁊ cōdēpsatio fit p exitū taliū corpoꝝ. Pro maiori tñ declaratione ponit philosophus aliq̄s ppositiões. ¶ Prima eadē est mā contrarioꝝ. vt calidi ⁊ frigidi ⁊ rari ⁊ dempsi. ¶ Scđa propositio mā non est separabilis ab vtroqꝫ ꝯtrarioꝝ. Imo manet eadē sub raro ⁊ dempso. Et ex hoc ponit̃ ꝯclo ꝯtra modū philosophoꝝ de raritate. nō opꝫ qꝫ in rarefactiōe vel cōdēpsatiōe aliqđ ab extrinseco adueniat vl̃ aliquid ab intra recedat: imo eadē est mā magni ⁊ parui. qđ pbat aliqbus exēplis. Primū est de gñatiōe sbali aeris ex aq̄ q̄ nō fit p aduentū alicuiꝰ exñtis alteriꝰ extrisecí. sed p h̄ qꝫ forma aeris educit̃ de poᵃ mãe. Scđm est de curuatione circuli qñ eni portio maioris circuli fit portio minoris vel econtra. tūc aliqđ fit magis vl̃ minus curuū nullo tñ adueniēte extrīseco recto vl̃ curuo. ⁊ tñ ibi fit rarefactio vl̃ ꝯdēpsatio: igit̃.

Dfia inter illos qui ponunt vacuū esse corporibus ibibitum.

Rōnes pdictaꝫ cōclōnē pbātes

Diuersitas phorum de raritate et dēpsitate.

primum
secundum

Propositiones pdicta declarātes.

An sit possibile vacuum esse.

Queritur vtrum sit possibile vacuū esse. Pzio arguif q̄ sic
q: illud qd̄ mouef motu locali recto re
cipitur in pleno vel in vacuo: si ī vacuo hēf in
tentū. si ī pleno vel ergo illud qd̄ replebat pri⁹
locū adhuc manet ī eo: ꝛ tūc duo corpa sil' eēnt
in codē loco qd̄ ē ipossibile. vel recedit ꝛ tūc re
cederet in pleno vl' ī vacuo. ꝛ sic ꝯñter: ꝛ p ꝯñs
tādē deuenief q̄ duo corpa erūt ī eodē loco. vl'
q̄ esset dādū vacuū: sed quodlibet ē ipossibile:
igif. ¶ Scd̄o sic. qñ ex corpe dēpso generatur
corpus rarū: vt ex terra ignis: tūc corpus geni
tū occupat maiorē locū q̄ corp⁹ ex quo genera
tur. ḡ oportebit q̄ corpus genitū recipiaf ī va
cuo: vel q̄ duo corpa sint sil' vel q̄ aliqd moue
bif ī instanti. ergo si duo corpa nō possūt sil' eē.
tūc oportebit q̄ aliqd̄ corp⁹ moueaf in instanti
de loco suo in quo recipif corpus rarū nouiter
genitū. nec pōt dici q̄ ꝯdēpsef. q: cū aliqd con
dēpsaf ptes extreme accedūt ad mediū. vel er
go reperiūf ī pleno vel in vacuo. si ī vacuo ha
bef itentū. si ī pleno se qf vt pri⁹. ¶ Tertio sic
bñ seqf plenū ē: ergo vacuū ē: q: plenū ꝛ vacuū
opponūf priuatiue. sed si vnū priuatiue opposi
toꝝ fuerit ī nā reliquū potest eē. ¶ Quarto ar
guif sic: qd̄libet corpus nō esse hic est possibile
vt pꝫ iductiue: ergo possibile ē hic eē vacuū.
¶ Quinto arguif sic ſm cōmētatorē. illi q̄ po
nūt mūdū eē fcm̄ de nouo hñt ponere vacuū. ſꝫ
mūdus fact⁹ ē de nouo: ḡ vacuū ē. In oppositū
ē pħs i textu. In hac qōe erūt tres articuli.

Dicta q̄ dictā q̄stionez declarātia.

Quantum ad primū sciēdū ē prio q̄
p declaratiōe qōnis ponū
tur aliqua dicta. ¶ Primū vacuū capif dupl'r.
vno mō p spacio in quo nō ē corpus nāle nec
mathematicū pōt tñ eē. vt si deus destrueret ae
rē in aliqua aula. ita q̄ ibi iter latera idest iter
parietes nihil oīno remaneret. ꝛ sic non capit
pħs vacuū qñ arguit ꝯ atiquos. Scd̄o mō pōt
capi p spacio ī quo nō ē corp⁹ nāle. ſꝫ bñ mathe
maticū. puta q̄ñtitas sepata a sūba ꝛ qualitati
bus q̄ dicūf dimēsiōes sepate. ꝛ hoc mō accepe
rūt antiqui pħi. ita q̄ imaginabāf q̄ ibi erant
dimēsiones sine subiecto. s. lōgitudo: latitudo:
ꝛ pfunditas. iō si in vacuo poneretur aliqd̄ cor
pus: tunc ille dimensiones essent sil' cū illo cor
pore cū nō possent tali corpori cedef: q: nō pos
sent moueri. cū solū corpus nāle etiā per ipsos
est mobile. iō si poneref aliqd̄ corpus oporteꝫ
q̄ ibi esset penetratio dimensionū quod negat
Aristo. ¶ Scd̄m dictum. vacuū non est. q: va
cuū nihil aliud importat q̄ spaciū separatū ab
oī corpore nāli aptū natum recipe corpus: sed
nullū est tale: igif. In omni enīꝫ spacio est cor
pus: vt pꝫ per expientias in textu. ¶ 3ᵐ dictū.
nō est possibile vacuū esse nāliter quocūqꝫ mō

Vacuū qd importat.

capiat vacuū: q: natura abhorret vacuū. Unde
si tota terra esset pforata certe illud foramen re
plereſ aere vel alio corpe. Et si qs dicat que est
illa nā que sic abhorret vacuū. Rñdeo q̄ est nā
vniuersalis non tñ per nām vniuersaleꝫ solū in
telligo celū vel deū. sed intelligo totū ordinem
entium ꝛ corpoꝝ tā inferioꝝ q̄ superioꝝ. Nō
videf etiā quare nāliter nō pñt cōprimi latera
follis nisi nā abhorrerēt vacuū. ¶ Quartū di
ctum: non implicat ꝯdictionē vacuum esse: imo
est possibile per potentiā diuinā. q: est possibile
duo corpa eē in codē loco ꝛ fieri penetrationē
dimēsionū. ēt posse est q̄ de⁹ āniħilet qd̄lꝫ corp⁹
iter aliq̄ latera q̄ fctō erit ibi spaciū siue vacuū.

que natura abhorret vacuū.

Sciendum est 2° q̄ circa textū icidit
talis difficultas: vtrū si
vacuūꝫ eēt posset fieri in eo mot⁹: ꝛ ibi loqmur
de motu locali. q: de alio motu forte nō eēt dif
ficultas. Rñdef breuiter q̄ si eēt vacuū adhuc
illo vaco posset vere fieri mot⁹ localis sic vꝫ q̄ si
poneref vnus lapis in vno latē posset ibi moue
ri deorsum. etiā nō videf quin aliqs posset ad
huc vere ambulare supra terrā dato q̄ deus de
strueret oīa corpa itermedia inter celū ꝛ terrā.
Etiā non vī quin angelus non vere posset mo
ueri: q: si angelus non posset moueri ħ maxīe
esset: q: esset aliqd̄ mediū resistēs sibi: sed ħ nō
est dicendū: q: nullū est mediū qd̄ resistat ange
lo supple quo ad velocitatē ꝛ tarditateꝫ motus
eius: q: bñ est resistētia medij quo ad successio
nem essentialē motus eius. Uñ nō magis resi
stit aqua angelo q̄ aer. imo ita velociter moue
tur per aquā sicut p aerē: ꝛ per terram sicut per
aerē. Et sil'r diceretur de aīa sepata a corpe. ꝛ de
corpe glorificato sicut de xp̄o qui intrabat do
mū ianuis clausis. ¶ Sꝫ ħ tenēdo oportēt sol
uere rōnes q̄s facit Aristo. in textu pbādo q̄ si
vacuū esset nullus mot⁹ ibi fieret. ¶ Ad pmaꝫ
cuꝫ arguit: q: vel talis mot⁹ esset nālis vel viole
tus: non nālis q: in vacuo nō est nā. nec violen
tus: q: non videf a quo piectū moueref cuꝫ di
uisum esset a pyciente. ¶ Ad istā dicif q̄ talis
motus adhuc esset nālis attendendo naturali
tatē ex parte mobilis ꝛ nō ex parte medij. Dici
tur vlterius q̄ proiecta nō mouentur a medio
deferēte. sed quadā virtute eis impressa a pyci
ente de qua alias magis videbitur. ¶ Ad aliā
cum arguebat qualis est pportio medij ad me
dium in raritate ꝛ dēpsitate: talis est motus ad
motum in velocitate ꝛ tarditate. sed medij ple
ni ad medium vacuūꝫ nulla est pportio: igitur
nec motus facti in pleno ad motum factum in
vacuo. Respondetur q̄ successi' oin motu nō so
luꝫ est ex resistentia medij ad mobile: sed ex re
sistētia mobilis ad motorem. ideo maior ei⁹ eēt
vera si mediū esset tota causa resistentie. ¶ Ad
tertiā dicif

Alia difficultas d̄ vacuo

d an gelo

Solutō rōnum Aristo. d̄ vacuo

tertiam dr̄ cum arguit ſi mobile moueret in vacuo: eadē rōne qua mouet ad vnā ptem: eadē rōne moueret ad aliā: ergo ad oēs ſil' vel ad nullam. Rn̄detur ꝙ tale mobile mouetur ad vnā drīam puta ſurſū vel deorſū ſm exigētiā ſue nāe. vt ſi eēt lapis moueret deorſum.

Sciendum eſt tertio ꝙ circa textū incidūt adhuc alique diffi- cultates. Prima an in vacuo poſſit fieri motus ſucceſſiuus. ¶ Pro ſolōne ſupponit p° ꝙ ſucceſſiuū eſt de q̄ditate motus ſic. ſ. ꝙ iplicat ꝯtradictionē: motū eē ⁊ nō eē ſucceſſiuū. imo hec ē ꝑ ſe motus eſt ſucceſſiuus. ¶ Sc̄o ſupponit ꝙ ſm Scotū. ij. ſniaꝝ cā ſucceſſiōis in motu eēntialis eſt reſiſtētia mobilis ad motorē: nō q̄dē talis ꝙ mouēs non poſſit mouē mobile: nec talis ꝙ mobile inclinet ad oppm̄: q2 ſic eſt ꝓceſſe i motu violēto: ſed ſic ꝙ mobile ſp̄ eſt ſub aliquo vbi cui nō poſſet imediate ſuccedere terminꝰ intentus à motore virtutis finite q2 mobile nō eſt in plena obediētia motoris virtutis finite. eſt tamē in plena obediētia motoris virtutis infinite. ſ. dei: ideo deus poſſet quodlibet mobile mouere in inſtāti. ſed hoc facto ibi nō eſt motus ꝓprie dictꝰ ſed mutatio localis. Sed ſucceſſio accidētalis in motu ꝓuenit ex reſiſtētia medij pleni rarioris vel dēſioris ſubtilioris vel groſſioris ipedītiui motꝰ. ¶ 3° ſuppōit ꝙ mobiliū q̄dā ſunt aīata: ⁊ q̄dā iaīata. Inaīata ſunt duplicia quedā ſunt ſimplicia ſicut elementa: alia mixta vt lapides. Animata ſunt quadruplicia: quedam mouentur motu ambulationis. ⁊ quedā motu volationis: ⁊ q̄dā motu natatōis: ⁊ q̄dam motu dilatatiōis ⁊ reſtrictiōis vt conche. ¶ His ſuppoſitis dr̄ p° ꝙ in vacuo nullū aīatū poſſet moueri ſucceſſiue motu aīalis: q2 oē aīal motū h3 aliq̄d ſuſtētans ſp̄3 q̄d nō eſt in vacuo: ſi tn̄ eēt terra ⁊ poneret ſup̄ eā poſſet adhuc ibi moueri: tn̄ auis nō poſſet volare ſi aer deſtrueret: nec poſſet fieri viſio aut auditio. q2 iſta requirunt mediū extrīſecū tanq̄3 deferēs ſpēs ad potētias. ¶ Dr̄ ſc̄o ꝙ in vacuo corpꝰ iaīatū mixtum ſicut lapis poſſet moueri ſucceſſiue ſucceſſione ꝓueniēte ex reſiſtētia mobil' ad motorē: licȝ nō ſit ſucceſſiōe ꝓueniēte ex reſiſtentia medij. ¶ Dr̄ 3° ꝙ corpꝰ ſimplex iaīatū ſicut elm̄tum poſſ3 moueri in vacuo. et ſucceſſiue ſucceſſiōe ꝓueniente ex reſiſtētia mobil' ad motorē. Ex q̄bꝰ p3 ꝙ in vacuo poſſet fieri motꝰ ſucceſſiuꝰ ſucceſſione ꝓueniēte ex reſiſtētia mobil' ad motorē q̄ dr̄ ſucceſſio eēntial'. ſ3 nō poſſet fieri ſucceſſio accītalis q̄ ꝓuenit ex reſiſtētia medij pleni rarioris vl' dēſioris: q2 in vacuo nō eēt tale plenū.

Sciendū eſt 4° ꝙ adhuc ē alia difficultas an vacuū nāl'r ſit poſe: ⁊ vr̄ p° ꝙ ſic: q2 ſi poneret aliq̄d vas plenū aq̄ te- pore frigido i quo vaſe nō poſſet aer itrare: tūc ſi aq̄ ꝯgelaret occuparet minorē locū q̄3 priꝰ: ⁊ per ꝯn̄s relinqueret vacuū in eo. ¶ Sc̄o ſic. ſi ponerētur due tabule oīno plane applicate adinuicē ſine aliquo medio ⁊ alligaret ſunis incētro ſupioris ſeq̄ret ꝙ non poſſet eleuari: ⁊ ſi eleuaret necc̄ario ſeq̄ret vacuū. q2 aer nō poſſet ita cito attigere mediū ſicut extremū niſi diceret ꝙ motus fieret in inſtāti. Ad hāc difficultatē rn̄detur ꝙ nā abhorret maxie vacuū ⁊ ꝙ vacuū nō poſſet eē ꝑ nām. ¶ Ad p̄mā ḡ rōnē dr̄ ꝙ olbus omiſſis anteq̄3 aq̄ in tali vaſe ꝯgelaret illō vas frangeret virtute nāe vlis. Et ſi dicat ꝙ non vr̄ ꝙ illud vas poſſet frāgi: q2 nō eſt rō q̄re potius frangeret in vna pte q̄3 in alia. ⁊ ſ3 maxie ſi eēt vniforme dr̄ ꝙ influētie celi fortius ipm̄ abhorrent in vna pte q̄3 in alia: ⁊ ꝓus rūperet ſuperiꝰ verſus celū q̄3 inferius: q2 virtꝰ nāe vlis eēt fortior in pte ſupiori q̄3 in inferiori. ¶ Ad ſc̄dam dr̄ ſm phm̄. ij. de aīa ꝙ duo corpa dura nō poſſunt ſe tāgere niſi mediāte aere vel aq̄. ſi ḡ eēnt tales tabule inter ipas eēt aer. iō qn̄ ſupior eleuaret eēt aer intermediꝰ q2 in eleuatiōe rarefieret: ⁊ ſi poneret ꝙ ibi nō eēt aer. dico q̄ poneret ꝯn̄r vacuū. ⁊ ſm̄ Ariſtotelem: tūc nō poſſet fieri motꝰ. Et hec de p° articulo. Quātū ad ſc̄m.

Dubitatur primo vtrū iplicet ꝯdictionē duo corpa eſſe ſimul in eodē loco. i. vtrū ad duo corpa eē ſil' in eodē loco ſequat aliq̄ ꝯdictio. i. ꝙ duo ꝯdictoria de eodē affirment vere vel de eodē vere negentur ¶ Pro cuiꝰ ſolōne ingrēdū eſt vn̄ aliq̄ habeāt repugnātiā adinuicē. Pro quo ſupponit ꝙ vt dicit Scotꝰ li. iiij. di. 49. q. vi. aliq̄ dn̄r eē repugnātia ad ſe inuicē dupl'r. Uno mō formaliter. Alio mō virtual'r: virtual'r repugnāt cā nālis ⁊ oppm̄ ſui effectꝰ: vbi gr̄a. Si celū de hac mā̄ ꝓduceret vermē: ⁊ ſi agēs fortiꝰ ſupueniret ⁊ duceret in eandē mām formā aliquā oppoſitam forme vermis. iſta virtual'r opponeret celo vel ſoli. Sed formalis repugnātia ē illoꝝ que ſ3 ſe ⁊ ſuos effectꝰ opponūtur: vt albū ⁊ nigrū. Sed in propoſito iter dimēſionē ⁊ dimēſionē nō eſt formalis repugnātia q2 talis. ſ. formalis repugnātia nō eſt niſi quo ad idē ſbm̄. ſi ḡ repugnēt nō repugnāt niſi virtual'r ⁊ reſpectu loci: quia vnū corpus replet locū vnū q̄tū eſt natꝰ repleri. ḡ aliud corpꝰ quo ad hoc opponit ſibi ꝙ nō pōt hr̄e illū effectū i illo loco. Relinq̄t ḡ ꝙ duo corpa ad eē in eodē loco ſil' hn̄t ſolū repugnātiā virtualē. q2 effectꝰ eorum. ſ. repletiōes repugnant reſpectu vniꝰ loci. ꝙ idē locꝰ bis repleat repugnātia eſt. Non repugnat ergo corpi eſſe in alio corpore niſi q2 eſt repletiuū loci nāliter quātū natus eſt repleri: ⁊ q2 iam repletū eſt igit non poteſt adhuc repleri. ſed quia deus poteſt

Alie difficultates circa textū incidentes

Sc̄do ſupponit ſm Scotū

nota

Unde ꝓuenit ſucceſſio accidētal' i motu.

Mobilium diuiſio.

aduerte hoc

An vacuū nāliter ſit poſe.

nota

Alia difficultas

Quot modis aliq̄ dicuntur eē repugnātia ſ3 Scotum

facere causam nãlem sine suo effectu: ⁊ suspendere eã a suo effectu sicut calefactionẽ a calore. vt pʒ in trib⁹ pueris. Etiam põt facere effectũ sine tali causa qui nãliter nõ sequitur nisi ex tali cã vel tali vt virginẽ parere sine cõcipere. Põt etiã facere duas dimensiones sine suis effectib⁹ qui sunt repletiões: ⁊ cum tales dimensiões nõ repugnent nisi qꝛ sui effectus repugnãt. sequitur qꝫ si suspendãtur ab illis effectib⁹ qꝫ non repugnabunt. Ex quib⁹ sequitur qꝫ virtute illius qui põt suspendere effectũ dimensionũ qui est replere seu facere distare latera corporis ꝯtinentis abinuicem duo corpora possunt esse simul sicut fuit qñ xps exiuit de vtero virginis marie sine fractione. Etiã qñ intrauit domũ ianuis clausis. ¶ Sʒ restant ibi due difficultates. vtrum nãliter duo corpora possint simul esse in eodẽ loco. Rñdetur breuiter qꝫ nõ. Sed arguitur qꝫ sic. qꝛ qñ ferruʒ ignitur ibi simul sũt duo corpa in eodẽ loco. s. ferrũ ⁊ ignis qꝛ ferrũ ignitũ hʒ ꝓpriaʒ actionẽ ignis ⁊ ferri. Unde si ẽ acutuʒ scindit ⁊ ignit. Pʒ etiã de vino cũ pane vbi ẽ vinũ ⁊ panis. ¶ Rñdet scotus in q̃stione prius allegata. Et pmo de igne ⁊ ferro dicit qꝫ ferrum est corpus alterabile ab igne. non tñ ferrũ ignitũ. est ignis. ¶ Unde ferrũ est corpus difficulter recipiẽs alterationẽ ab igne in q̃litatib⁹. ideo per ipsas fortiter agit nõ tñ ibi est ignis. sed q̃litates ignis nisi forte in poris ferri vbi est ignis: qꝛ est corpus subtile ⁊ penetratiuũ. ¶ Ad aliud de pane ⁊ vino. Dicit qꝫ ibi in poris pãis est vinũ. Et si quis dicat ꝯ: qꝛ in ipsomet pane est subiectiue hũiditas vini que nõ põt separari a suo sbo sicut a vino. Dico qꝫ talis humiditas nõ est in pane sed in vino circũstãtie: sicut pʒ de digito posito in aqua qui est humidus hũiditate circunstãte que non põt separari a suo subiecto. tñ preter istam humiditatẽ põt digitus aliã hũiditateʒ recipe. ¶ Alia dubitatio: quomõ duo corpora possunt esse sil in vno loco. vtrum circũscriptiue vel quõ. Rñdeo qꝫ nunq̃ʒ duo corpora possunt esse simul repletiue puta qꝫ q̃libet adequate repleat locuʒ: sed bene vnum potest esse repletiue ⁊ aliud nõ. Possunt etiaʒ duo corpora esse simul virtute diuina sacramentaliter ⁊ etiam presentialiter.

Alie difficultates.

Ferruʒ quõ recipit alterationẽ a calore.

Quomodo possũt duo corpa simul eẽ in eodẽ loco.

¶ Aduerte tñ qꝫ vnuʒ corpus põt esse presens alicui sic qꝫ totuʒ erit presens toti ⁊ pars pti: ⁊ tñ non erũt circũscriptiue. capiendo circũscriptiue. i. repletiue. Et si quis iterũ dicat duo corpora gloriosa nõ possunt esse simul vt videtur dicere ibideʒ scotus. Rñdeo qꝫ corpus gloriosuʒ ratione dotis subtilitatis põt se facere simul cũ corpore nõ glorioso sed nõ cum corpore glorioso. ⁊ hoc volebat scotus. tñ virtute diuina duo corpora gloriosa possunt esse simul sicut ⁊ alia duo corpora non gloriosa.

Dubitatur secũdo vtrũ vnum corp⁹ possit eẽ in diuersis locis

Rñdetur breuiter per aliq̃s ꝓpositiões. ¶ Prima non est possibile per potentiã nãlem idem corpus corpus sil' esse in duobus locis idest nullũ agẽs possit si creatum põt facere idẽ corpus esse sil ⁊ semel i mul eẽ diuersis locis. ¶ Scḋa ꝓpositio virtute diuina idem corpus põt esse sil' in diuersis locis. vt deus põt facere me esse sil' hic ⁊ rome. Et istud põt probari primo: qꝛ cũ vnitate prioris stat sil' sine ꝯtradictiõe pluralitas posterioris: sed ipsa vbi sunt posteriora ipso corpore locato tanq̃ʒ accidentia eius. ergo põt stare qꝫ vnũ corpus maneat idem: ⁊ qꝫ habeat plura vbi. Probatur etiam sic. qꝛ nõ minorẽ potẽtiã hʒ deus supra corpus meũ q̃ʒ supra corp⁹ xpi. sed deus facit corpus xpi esse sil' sub diuersis hostijs: igitur. Potest etiã probari per multas experiẽtias miraculosas. legitur eni de q̃busdã sanctis cũ celebrarẽt in vno loco interfuerũt sepulture alterius sancti in alio loco. ¶ Sed ꝯtra ista arguitur sic pmo qꝛ impossibile est aliqḋ corpus eẽ sil' vbiq̃ʒ: cuʒ hoc sit ꝓpriũ solius dei: ergo ipossibile est ideʒ corpus sil' eẽ in diuersis locis qꝛ nõ est maior repugnãtia qꝫ sit in infinitis locis q̃ʒ in duob⁹ vel i tribus. ¶ Secundo. si idem essent in diuersis locis sequeretur qꝫ simul posset calefieri ⁊ frigefieri: cum in vno loco posset sibi apponi frigefactiuum. ⁊ in alio calefactiuum. etiam sequeretur qꝫ ideʒ posset sil' saturari ⁊ esurire. nam in vno loco posset assumere cibũ ⁊ non in alio. Etiam sequeretur qꝫ sil' posset viuere ⁊ mori. Nam i vno loco posset occidi: ⁊ non in alio. Itẽ sequeretur qꝫ vnus solus hõ faceret magnũ exercitũ magnũ bellũ: cum posset poni in multis locis. Item sequeretur qꝫ ꝯtraria verificarentur de eodeʒ puta moueri sursum ⁊ moueri deorsum. Nam in vno loco posset ascendere scalaʒ ⁊ in alio descendere. Item sequeretur qꝫ priuatiue opposita possent sil' de eodẽ verificari. Nam in vno loco posset moueri ⁊ in alio loco quiescere. ad quod sequitur qꝫ idẽ moueretur ⁊ quiesceret que sunt priuatiue opposita ad que sequitur ꝯtradictoria. Item sequeretur qꝫ supra vnaʒ guttam aque possent fieri nauigia: cũ ipa posset poni in tot quot mare. Itẽ sequeretur qꝫ mulier pregnãs posita in diuersis locis posset parere in vno loco ⁊ nõ in alio. Item sequeretur qꝫ idẽ hõ sil' gauderet ⁊ tristaretur. naʒ in vno loco posset gaudere pp aliqḋ delectabile ibi positũ. ⁊ in alio loco tristari propter aliqḋ tristabile ibi positũ. Itẽ sequeretur qꝫ idem hõ posset sil' peccare ⁊ mereri. ista videntur inconuenientia ⁊ iplicare ꝯtradictionẽ: igitur. Sequeretur etiã qꝫ eadẽ materia numero posset i formari sil' diuersis formis. nã si aliqḋ nutrimẽtum ponatur in diuersis stomachis tunc mã eius informabitur

Scḋa ꝓpõ de predcã.

Argumẽta cõtra predcã.

informabit diuersis formis.nã in vno informa
Distin bitur forma Petri:& in alio informabit forma
ctiões p Guillermi:igit.¶ Pro solutiõe istorum ponit
dicta ar Scotus tres regulas li.iiij.di.x.quar. Prima
gumen est ista.q̃cunq; sunt priora nãliter ipo vbi vni/
ta solué formiter insunt corpi hñti tñ vnũ vbi:& habẽti
tes sm plura.sed q̃ sunt sil'nã vel posteriora ipo vbi va
Scotũ. rianf ad variationẽ ipsius vbi.& rõ hui⁹ regule
est:q: prius nãliter nõ variaf pp̃ter variationẽ
Scda posterioris.¶ Scda regula:sicut passum exñs
regula. in vno loco reciperet formã a duob⁹ agẽtib⁹ si/
bi inuicẽ approximatis:sic ipm in duob⁹ locis
exñs reciperet ab eisdem in diuersis locis sibi
approximatis.& rõ huius regule est:q: ad hoc
q̃ patiens patiaf ab agẽte recipiẽdo formã: nõ
opz nisi q̃ sit i po⁹ passiua:& agẽs hẽat potẽtiaz
actiuã & sint debite approximata & nõ ipedita.
Tertia ¶ 3ª regula:sic corp⁹ se hz in rõne actiui ad di/
regula. uersa passa sibi approximata qñ est in vno vbi:
silr se hz qñ est in diuersis sicut vnus hõ existẽs
Solutõ in vno loco nõ põt debellare viginti hoies.nec
pdicta/ etiã ipe existens in diuersis locis.¶ Istis regu/
rum rõ lis positis rñdef ad rõnes.Ad primã dico:q̃ lz
num. vbiq; eẽ ꝯueniat soli deo de facto:tñ nõ est pro/
prium dei.nã põt ꝯuenire alteri a deo:sicut ho
mini.posset eni deus facere q̃ hõ eẽt vbiq;.Di
co etiam q̃ nõ semp deus fuit vbiq;.nam ante
creatione mundi deus nõ erat vbiq;.id eẽ vbi/
q; nõ est pp̃riũ ipsius dei:sed necessario eẽ vbi/
cunq; est locus:est bene pp̃riũ deo.¶ Ad secũ/
dam dico:q̃ q: caliditas & frigiditas sunt com/
possibiles adinuicẽ in aliquibus gradib⁹ ideo
nõ est etiã impossibile idẽ calefieri & frigefieri:
Nec est dicẽdũ sicut aliqui dicũt q̃ illa duo agẽ/
tia impediũt se adinuicẽ.nam vel impedirent
se adinuicẽ sic q̃ vnũ ageret in aliud:& sic non
vel q̃ illa que pducunt sunt incõpossibilia:sed
hoc non saltẽ sm Scotũ qui tenet q̃ caliditas &
frigiditas in aliqbus gradibus sunt cõpossibi/
les.¶ Ad aliud dico q̃ bene in vno loco possz
assumere cibũ & nõ in alio.tñ si saturaref in vno
loco:& i alio.vel si fameat i vno loco.ita in alio.
¶ Ad aliud dico q̃ si moriaf in vno loco etiaz
morief in alio loco.i.si anima separaretur a cor/
pore in vno loco etiã separabif a corpore vbicũ/
q; fuerit corpus cũ illa nõ sequatur vbi.¶ Di/
citur ad aliud q̃ pp̃rie nõ faceret exercitũ cum
exercitus sit aggregatio hoium.tñ vnus homo
occuparet tota loca ac si eẽnt multi hoies & vn⁹
homo posset se ducere p manũ & facere chorea.
¶ Ad aliud d: q̃ ꝯtraria nunq̃ pñt in eodem
sbo adequate & in eẽ permanẽti:lz bene in fieri
vt alias magis videbitur. ¶ Dico vlterius q̃
moueri sursum & deorsum non sunt ꝯtraria.q̃a
motus non sunt ꝯtrarij.nisi termini ad q̃s sint
ꝯtrarij.sed nulli termini ad quos motuũ localiũ

um sunt ꝯrij.igif &c.¶ Ad aliud dico q̃ ipossi/
bile est priuatiue opposita de eodẽ verificari si/
cut ista nunq̃ ꝯcedif.hoc mouetur & quiescit.
¶ Et si qs dicat Scotus ꝯcedit.nã dicit q̃ be/
ne sequitur mouef rome:ergo mouef quiescit pa/
risius:ergo qescit. Ex quo infert q̃ idem moue/
tur & qescit.Dico q̃ ipse nõ capit ibi quiescit vt
opponif priuatiue ad ly moueri:sed capit sibi vt
idem est q̃ in aliquo loco non erit locũ.& tũc be
ne sequif quiescit rome:ergo quiescit.i.in aliq̃
loco non erit locũ.¶ Ad aliud negatur ꝯña q:
vna gutta aque posita in diuersis locis non hz
maiorẽ potentiã q̃ in vno solo loco.sed in vno
solo loco nõ posset portare nauẽ igif neq; in mĩ/
tis.Et silr diceref de aliquo homine qui esset in
multis locis & etiã de paruo igne.Dico ad ali/
am q̃ parere nõ dicit nisi exitũ ab vtero.id nõ
est inconueniẽs q̃ pariat i vno loco & nõ in alio
Dico ad aliã q̃ si gaudeat i vno loco gaudebit
vbicunq; ponaf cũ gaudere dicat entitatem ab
solutã.Etiam dicatur ad aliud puta q̃ si peccet
in vno loco etiã in alio.¶ Dico ad aliud q̃ im/
possibile est eãdez mãm simul iformari duab⁹
formis specificis.Uñ dico q̃ duo stomachi nũ/
quaz possunt sic se habere q̃ quilibet conuertat
totum in substantiam aliti.quia vel illi duo sto/
machi sunt equalis virtutis:& sic ipediũt se sic
q̃ nullus conuertet vel vnus excedit aliũ:& tũc
impediet ipsum ne conuertat.

Dubitatur tertio vtrũ cõdẽpsatõ sit possibil' & etiã rarefactio.

¶ Pro cuius solutiõe supponif q̃ de isto du/ An con
bio sunt q̃tuor modi dicendi modernoz. Un⁹ dẽpsa/
est aliquoz qui dicũt q̃ condempsatio termina tio & ra
tur ad dempsitatem que est vna q̃litas de quar/ rarefa/
ta specie q̃litatis:& rarefactio terminaf ad rari ctio sit
tatez que est etiã vna qualitas de q̃rta specie q̃ possibi
litatis. Sed iste modus videf esse grossus & nõ lis.
verus.quia remota illa qualitate & p̃tib⁹ corpo/
ris rarefacti eodẽ modo remanentib⁹ nõ min⁹
corpus d: rarefactũ vel dempsum:igitur illa q̃/
litas supflue ponif.Est alius modus quo p con
dempsationem aliqua q̃ãtitas deperditur. et
per rarefactionem aliqua q̃ãtitas acquiritur.
Unde imaginatur iste modus q̃ sicut aliquid
dicitur intendi per additionem noui gradus:
ita corpus dicitur extendi per additionem no/
ue q̃ãtitatis.& sicut qualitas dicitur remitti p
deperditionem alicuius gradus ita corpus di/
citur fieri minus extensum per deperditionem
alicuius q̃ãtitatis.Et sic vult hfe iste modus Arg u/
q̃ in rarefactione semper acquiritur aliqua ps mentũ
q̃ãtitatis.& in condẽpsatione semper deperdi ꝯ ipsũz
tur aliqua pars q̃ãtitatis.¶ Sed contra istuz modũz
modũ dicendi arguitur.q: tunc sequeref q̃ pe dicẽdi.
netratio dimensionũ eẽt possibilis:sed hoc est

fallum:igit.ꝯña p3.q2 cū magnitudine p̄exiſte te acqriťur noua magnitudo ſiť extēſa cum illa magnitudine p̄exiſtente:ꝛ per ꝯñs ille ſe pene/ trant. ¶ 2° ſic:ſequeretur ꝙ accn̄a migraret de ſubō in ſubm.ꝯñs eſt falſum:igiť.ꝯña p3 q2 ſi aliqđ corpus pedale fiat bipedale p rarefactio/ nē:pedalitas que p2iꝰ erat extēſa toti corpi non eſt extēſa niſi vni pti corpis:cū illud corpus ſit bipedale.nā ſi inhereat alteri pti tūc accipiť ali ud ſubm. Itē ſequereť ꝙ magnitudo que acq/ riť per rarefactionē ſuperflueret:q2 magnitudo que p̄us erat añ rarefactionē maneret p totum corpus rarefactū:ĝ illa ſufficit ad denoiandū il/ lud ſic extēſuz. ¶ S3 q2 iſte modus eſt pbabiľ: lō rn̄dēdū ē ad rōes. ¶ Ad p̄mā dı̄:ꝙ Ariſto. voluit ꝙ plures dimēſiōes ex ſe inuicem exiſtes nō poſſent ſiť eiſe penetratiue:ꝛ hoc eſt veꝝ nā/ liter loquēdo.vel pōt dici ꝙ plēs dimēſiōes eē ſiť in eodē ſubō:ꝛ nō reddere illud ſubm exten ſius ꝙ̄ vna illaꝝ eſt ipoſſibile.ſicut plēs ĝdus al/ bedinis faciūt ſub3 albius ꝙ̄ faceret vnꝰ illoꝝ. ita ēt in ppoſito plēs dimēſiones ſiť exiſtes dēt reddē ſubm extēſius:ꝛ hoc nō eſt ipoſſibile.Di/ cit eni iſte ꝙ in rarefactione cū dimēſione p̄ce/ dēti ꝛ dimēſione que acqriť in rarefactione ſit maior extēſio. ¶ Ad ſcdāz negať ꝯña.ꝛ ad pba/ tionē dı̄ breuiter ꝙ quātitas p̄cedēs rarefactio/ nē:poſt rarefactionē inheret ipſi toti ſicut priꝰ.ſ3 cū3 illa acqſita eſt vna noua magnitudo:q̄ due ſufficiūt denoiare ſiť ſubm tm̄:ꝛ neutra illaruz ſe ſola ſufficeret ſic denoiare ſubm. ¶ Ad ter/ tiā dı̄:ꝙ l3 illa magnitudo ſic extēſa inhereat to/ ti:tn̄ nō ē ſufficiēs ſic denoiare ſubm. Alius eſt modus dicēdi ꝙ in rarefactiōe acqriť de nouo vna q̄titas maior ꝙ̄ p̄cedēs:ꝛ ꝙ p̄cedēs totaľr corrūpiť. Etiā in cōdēpſatione acquiriť q̄titas noua minor ꝙ̄ p̄cedens.q2 p̄cedēs totaľr corrū piť ꝛ iſte modus ēt eſt pbabilis ꝛ multū confor/ mis mō p̄cedēti. Alius eſt modus dicēdi q dıc ꝙ rarefactio ꝛ ꝯdēpſatio ſiūt p̄ciſe per motum localē:imo ſuntmet motus locales. Un̄ rarefa/ ctio eſt motꝰ per quē ptes abinuicē elōgātur vľ ſiūt diſtētiores. Et ꝯdēpſatio eſt motꝰ per quē p/ tes approxim.āt vel ſiūt primiores. ¶ S3 ꝯ̄ iſta arguiť:ꝛ p̄mo de rarefactiōe:q2 ſi rarefactio ſic fieret ſequeret ꝙ eſſet penetratio dimēſionum. q2 qñ aliqđ corpus rareſit tūc ptes eiꝰ elōgātur adinuicē vel ĝ in tali elōgatiōe ptes recipiunť in pleno vel i vacuo.nō in vacuo:ĝ in pleno.vľ ĝ illud plenū cedit vel nō:ſi non:ĝ erit penetra/ tio dimēſionū.ſi cedit:vel ĝ iterū recipiť in ple/ no vľ i vacuo:ꝛ ſic in infinitū. ¶ 2° ſic.ſi ſic opor/ teret ꝙ oē qđ rareſit moueret localr:ſ3 h vľ fal/ ſum:igiť.ꝯña pbať:q2 illud moueť localiter cuiꝰ quelibet ps moueť localr.ſed illiꝰ qđ rare/ ſit quelibet ps moueť localr:igiť. ¶ 3° ſic.ſeq̄

Solutō p̄dictarum rōnum.

Quid ē rarefactio.

Quid ē cōdempſatio.

retur ꝙ pedale eēt bipedale ... ꝯña pbať ꝛ volo ꝙ ſit vnū corpus cuiꝰ quātitas eſt pedalis.ipſa per rarefactionē eſt bipedalis ſi/ ne aliquo itrinſeco addito vel remoto:igitur. ¶ Deinde arguiť ꝯ̄ modū cōdēpſationis.nā ſi in ꝯdēpſatione ptes approximarent ad ſe inui/ cē:vel ĝ reciperent in pleno vľ in vacuo.ſ3 nul lū eſt dicēdū:igiť.minor pbať ſicut pbatu3 fuit de rarefactiōe. ¶ 2° ſic.ſequereť ꝙ ptes alicuiꝰ corporis imediate poſſent fieri imediatiores q̄ ſint ſed h eſt falſu3:q2 nō pñt fieri imediatiores q̄ ꝙ ꝯtinenť per indiuiſibile ſiť ꝯtinuanť. Ite3 ſequereť ꝙ duo corpa poſſent eē ſiť in eodē cor/ pore adequate.ꝯñs eſt falſu3.ꝯña pbať ponēdo ꝙ a.ſit corpus bipedale cuiꝰ medietates ſūt pe/ dalitas ꝛ ꝯdēpſeť quouſq3 fiat pedale.tūc duo pedalia puta ille due medietates erūt adeq̄te i eodē loco. ¶ Sed q2 iſte modus eſt niuluū pba bilis inter ceteros modos:iō rn̄dendū eſt ad rō/ nes. ¶ Ad primā dı̄ breuiter ꝙ in rarefactiōe alicuiꝰ corporis ptes cedūt in plenū. Dicit vlte/ rius ꝙ illud plenū vel aliud ppinquū ꝯdēpſať. ꝛ ſic nō op3 celū rūpi. Et ſiqs dicat ergo ſeqtur ꝙ nūq̄ fieret rarefactio ſine cōdēpſatiōe. Dico certe ꝙ verū eſt. ¶ Ad ſcdam dı̄ ꝙ illđ qđ rare ſit op3 moueri localr vel ſm ſe vel ſm ſuas par/ tes. ¶ Ad tertiā dı̄ ꝙ pedalitas ꝛ bipedalitas. bicubitū ꝛ tricubitū nō ſunt ſpēs quātitatis.ſ3 ſunt ſpēs ſitus.ita ꝙ bipedalitas dıc talē diſtā/ tiā duarū ptiū ad partes loci.iō non eſt incōue/ niēs ſucceſſiue idē eiſe pedale ꝛ bipedale.imo quātitas eadē nūero manēs que prius erat pe/ dalis in rarefactiōe ſit bipedalis.q2 eadē quāti tas que erat pua in rarefactōe eſt maior. ¶ Ad alias rōnes de ꝯdēpſatione. Ad primā dı̄ ꝙ re/ cipiunť in pleno ꝛ ꝙ ptes adinuicē cedunt. Ad ſcdam dı̄ ꝙ in ꝯdēpſatione non oēs partes eſſi ciunť primiores neq3 imediatiores.ſed ſolum partes diſtātes:ſicut tertia quarta quinta ſepti/ ma:ꝛ maxime ptes extremales. Ad aliam eodē modo dicať. Et hec de ſcdo articulo.

Arg contra modū cōdem pſatōis

Rn̄ſio ad p̄dictas rōnes.

Quantum ad 3m ſit ꝯclō rn̄ſalis l3 nō ſit poſſibile nāliter vacuū eſſe:tn̄ ſupnaturalr eſt poſſibile nec iplicat ꝯdi/ ctionē vt patuit in p° artiº. ¶ Ad rōnes añ op/ poſitū. Ad p̄mā ꝛ ſcdā p3 ſolutio. ¶ Ad tertiā dicūt aliq ꝙ vacuū ꝛ plenū nō opponunť puati ue:ſ3 magis ꝯdictorie.nā vacuū eſt locꝰ nō ple/ nus.iō dicūt ꝙ vacuū ꝛ plenū opponunť ſicut ple nū ꝛ nō plenū.mō nō op3 ꝛ ſiť vnū ꝯdictoriū ſit in rerū nā ꝙ ēt reliquū ſit.ꝛ iſtđ eſt multū pba/ bile. ¶ Ad quartā dı̄ ꝙ illa ppō eſt falſa in ſen/ ſu cōpoſito.ſ3 pōt eē va in ſenſu diuiſo. ¶ Ad quintā dı̄ ꝙ ſi aliqs poneret mūdū ſm ſe totu3 eē per ſe in loco tāq̄ in aliq ꝯtinēte ꝛ factū eēt de nouo neceſſario hret vacuū ponē:ſed talis modus eſt

Conclō rn̄ſalis de p̄dictis.

modus est fictus. ¶ Sequitur tertius.

Consequens aut dictus est aggredi de tempore primu aut bn se hz opponere de ipso. Et per extraneas rones vtrunq; eorum que sunt est autem no entium: postea q na ipi.

Tractatus diuisio.

Iste est tertius tractatus huius libri in q phs determinat de tpe. & diuidit in sex capitula. In p° determinat de tpe inquirendo an sit tps. & diuidit in duas ptes. In p° probat q tps no sit duabus ronibus. quaz p^a est nullu ens coponit ex his que no sunt: sed tps coponitur ex his que no sunt: igitur tps no est. Minore probat: qa vna pars tpis est preterita & non est plus. alia vo est futura & nodu: igit. Secunda ratio cuiuslibet qd est necesse e oes vel aliqs ptes eius esse: sed nulle ptes tpis sunt: igitur tps no est. Deinde remouet vna dubitatione. vtr sint plura nunc in tpe vel tm vnum. Et arguit p° q no sint plura: q si sic: vel essent simul vel no. no simul cu sint indiuisibilia: nec vnu est pus alio: q aduenie alio: necesse est primu corrupi. qd tm est falsu: q: vel corrumperet in instati vel i tpe. Non in instati quia qn corrumperet esset. nec i tpe q duraret pluries per istas. sed q no sit idez nunc in toto tpe: probat qa tunc sequeret q illa que fuerut an millesimu annu eent nuc: & sic essent simul tpe cu homine qui est nunc: sed hoc est falsum: igit. ¶ In secunda parte ondit q no sit tps: & intedit quatuor pclusiones. Prima tempus no est circulatio celi: qd probat duabus ronibus. Prima nulla pars circulationis e circulatio: sed quelibet pars tpis est tps: igitur tps no est circulatio. 2° sic: si tpus est circulatio sequeretur q simul essent plura tpa: cum simul sint plures circulationes. hoc est falsum: igitur ¶ Secunda pclusio: licet omnia sint in tpe: & oia sint in sphera: tame tps no est sphera: sicut dicebat antiqui: na stultus est dicere tpus ee vltima sphera: qz de tpe costituere ipossibile. ¶ 3ª pclusio: tps no est motus. Probat dupliciter. Primo: tempus est vbiqz & apud omnia. sz motus non est vbiqz: sed solum in illo quod mouetur. ergo tempus no est motus. Secundo sic: omnis motus est velox vel tardus. sed tps non est velox nec tardum: igitur. ¶ Quarta conclusio tempus non est sine motu quis no sit motus. probat signo: q qn nos no pepercimus motu etia no pepercimus tepus. ergo signu est q tps non est sine motu. ans pbat de dormientibus i sardos qui ex eo q no cognouerunt motum no cognouerunt tempus in quo dormierunt.

Accipiendu aut qn querimus qd sit tps hinc incipientibus quid motus est: simul enim motum sentimus & tempus.

Istud est 2^m caplm huius tractatus in quo phs ondit qd sit tps soluedo rones probates tps no esse. Et diuidit in duas partes. In p° ponit duas cōclusiones quaz p^a est. Tps est aliqd ipsius motus: qd pbat: q quecunq; sil pcipiunt vnu est aliud vel aliqd alterius. sz tps simul pcipitur cu motu: igit tps est motus vel aliqd ipsius motus. sed no est motus: ergo est aliqd ipsius motus. Minore pbat: qa si sint tenebre & nihil pcipiatur amplius: tuc si fiat aliqs motus in aia statim videt fieri quodda tps. igitur 2° p°: tps est aliqd ipsius motus fm prius & posterius. ¶ Pro cuius pbatione supponitur q ptinuitas tpis est a ptinuitate motus & ctinuitas motus est a ptinuitate magnitudis: ergo ptinuitas tpis est a ptinuitate motus. ¶ 2° supponit q prius & posterius in tpe sunt a priori & a posteriori in motu: quod probat: q prius & posterius in motu sunt a priori & a posteriori in magnitudie. Tuc arguit: tps est aliqd ipsius motus fm illud quo cognito in motu cognoscit tps sed cognito priori & posteriori in motu cognoscit tps: igit. Minore probat. q: si accipiant due ptes motus vna prior altera vero posterior statim cognoscit tpus. ¶ In 2ª parte ponit diffonem tpis dices tps est numerus motus fm prius & posterius: vltima pte pbat: q: tps est numerus motus fm illud quo cognito in motu cognoscit tepus sed cognito priori & posteriori in motu cognoscit tps: igit. Prima parte ponit a signo: q: illo quo iudicamus aliquid esse plus vel minus illo est numerus eius: sed tpe iudicamus motu ee maiore vel minore q tps est numerus motus. ¶ Finaliter soluit rones pbates tps no esse dices q ee tpis est sicut esse motus. Na sicut motus sp est alius & alius & nunq sunt due ptes motus sic nec tpis. sz differut q: ide est tps in toto tpe oium rez tpalium sed no ide motus oium que simul mouentur.

Et notum autem maxime hoc est motus enim propter id quod mouet & loci mutatio propter id quod fertur.

Istud est tertiu capitulu in quo phs determinat de pprietatibus tpis & ipsius nunc. Et diuidit in duas ptes. In p° ponit pprietates ipsius nuc. Quaz p^a est ipz nuc mensurat tempus quod probat quia vnumqdqz maxime mensurat per illud qd est maxime notum in suo genere: sed nuc est maxime notum in tpe: igitur. ¶ Secunda pprietas nunc est simul cu tempore. quia no potest esse sine tepore nec econtra: igit. Nam sicut se habet mobile & motus ita nuc & tepus. sed no est possibile motuz esse sine mobili: nec mobile sine motu: ergo no est possibile tempus esse sine nunc neqz econtra. ¶ Tertia proprietas tempus est continuuz fm

Marginalia (printed): Tractatus diuisio. — Rones pbātes nō esse tēpus. — Utrum sint plura nunc in tpe. — Conclusiones ostēdētes tēpus nō esse. — Scda 2clusio. — Tertia 2clusio. — Quarta 2clusio. — Capitulu diuisio. — Suppō pdictaz 2clusionē pbāt — Tēpris diffō. — Solutō rōnū pbātium tps non esse. — Propetates ip[s]i° nūc.

Prima manus marginalia: m. — m. — m. — m.

Peccauit phs In 2° Argu. ... prima ... probauit ... minore ... sz nulle partes temporis sunt ... q: p probat ... si esset esset nunc ... nunc no est ... pars ... probat quia ... aliquenies ...

ipsum nūc: ꝛ ꝓm ipsum diuidit: q2 ꝓm mobile diuidit pars ptrāsita in motu ꝛ ꝑs ptrāseunda. Et similiter est de tpe respectu ipsius nunc: igitur. Maior ē probat per simile de pūcto ꝛ linea cui⁹ ptes diuidunt per pūcta: igit. ¶ 4ª ꝓprietas nunc nō est ꝑs tpis qd̄ ꝓbat per sile de pūcto in linea que nō est pars linee. ¶ 5ª ꝓprietas licet ipsum nūc ꝓm rōnē ꝓm quā dr̄ terminus sit solū ipsius tpis: tn̄ ꝓm rōnem ꝓm quā dr̄ numerus siue mēsura est bn̄ alioꝝ. q2 numerus in eo q numerus refert ad ea que numerat sz nūc numerat oia momenta: igit. ¶ In 2ª parte ponit ꝓprietates tpis q̄rū. pª est in tpe quodāmō est assignare minimū: ꝛ quodāmō nō. p3 q2 in numero assignat minimū: sed tp̄s est numerus igit. secūdo p3: q2 tp̄s est qd ꝯtinuū. sed in continuo nō assignat minimū: igit. ¶ 2ª ꝓprietas tp̄s dr̄ multū vel paucū: breue vel longū: s3 nō dr̄ velox vel tardū: pⁱᵐ patet: q2 multū ꝛ paucu3 sunt passiones numeri. sed tēpus est numerus igit. q dicat breue vel longū p3 q2 tp̄s est ꝯtinuū: sed breue ꝛ lōgū sunt passiōes ꝯtinui: igr q nō dicatur velox vel tardū: p3: q2 illa nō attribuunt motui nisi ꝓm q est mēsurabilis: sed de rōne tpis nō est q sit mēsurabile igit. ¶ 3ª ꝓprietas: oium simul existentiū est idē tp̄s: nō est tn̄ idē ꝓm prius ꝛ posteri⁹: q: nō est idē in motu prius ꝛ posterius: g̃ nec in tpe: pⁱᵐ p3: q: pōt eē eadē mēsura intrinseca diuersoꝝ mēsurabiliu3 tp̄s autē est mēsura extrinseca: igr. ¶ 4ª ꝓprietas sicut mot⁹ est reiterabilis ita ꝛ tp̄s. vt p3 de hyeme ꝛ vere. ¶ 5ª ꝓprietas: nō solū mensuramus motū per tp̄s: sed mensuram⁹ et tp̄s p motū. Probat multipliciter. p° per experiētiā: q2 p motū nr̄m iudicam⁹ tp̄s esse multū vel paucu3. Secūdo probat per simile de numero ꝛ de reb⁹ numeratis: q2 viso vno equo ꝛ postea alio deuenimus in rōne3 discretiuā eius per quā cognoscimus quanta est multitudo equorum.

Probatio pdicte proprietatis.

Qm̄ aūt qd̄ mouet ex quodā in quidda3 ꝛ cum omnis magnitudo continua est sequtur magnitudinē mot⁹. pp id qd̄ magnitudo ꝯtinua est mot⁹ ꝯtinu⁹ erit.

¶ Istud est 4ᵐ capitulum in quo pħs comparat tēpus ad ea que sunt in tpe. sed p° op3 scire quō mēsurat motū. mēsurat enim sic: q2 tpe p° mēsurat aliqua pars mot⁹ que pōt mēsurare totū motū. sicut bicubitus mēsurat vnā partē magnitudinis que vlteri⁹ mensurat totā magnitudinē tp̄s ēt mensurat motū. mot⁹ etiā est in tēpo.

Tp̄s q̄mō mēsurat motu3.

Aligd re qd̄ non est aliud q̄3 motū mensurari tpe. Pōt pōt esse aūt tripliciter aliqd esse in tpe. vno mō sic. q2 ē i tpe tr[i]ꝗ sit tp̄s est. 2° quia est aliquid tpis. vel pars: vel passio. 3° aliquid dr̄ in tpe sicut in numero vel mēsura: q2. s. ipsum mensurat tpe. Et subdit q aliquid dr̄ esse in numero duobus vltimis modis. p° aliquid dr̄ esse in numero: q2 est aliquid ipsius numeri sicut vnitas vel passio: sicut par ꝛ impar. Alio modo aliqd dr̄ eē in numero: q2 mensurat per ip̄m. ¶ 2ª 2°: esse in tpe non ē eē quando tp̄s est quod probat tripliciter. Primo quia esse in loco nō est esse q̄n locus est. sed potius est contineri a loco. Secundo quia eē in motu non est esse quando mot⁹ est. 3° quia tunc omnes res essent in quolibet ꝛ celū in grano milij: q2 celū est q̄n milju3 est. ¶ 3ª 2°: oia que sunt i tpe ꝯtinent a tpe sicut mēsuratū cōtinet a mēsura. sicut illa que sunt in loco cōtinent a loco. Et subdit q oia que sunt in tpe patiunt in tpe ꝓm q vulgariter dr̄ oia senescunt in tpe: q2 tp̄s est per se causa corruptionis: cū faciat distare re3 a termino qui est esse rei. ¶ Ex dictis infert vnu3 corelarium q illa que sunt semper ꝓ3 q sunt semper nō sunt in tpe: probat: q2 oia que sunt in tēpore ꝯtinentur tpe: ꝛ mensurant tpe: sed illa q̄ que sunt semper ꝓm q sunt semper: non sunt sb tpe nec mēsurant tpe sic q tp̄s excedit illa: igr. ¶ Ex dictis infertur vlterius q tp̄s est mēsura quietis. quia quies mensurat mensura qua mēsuratur motus: igitur quies mensuratur tpe. iō infert q quies est in tpe qd̄ nō est aliud q̄3 quietem mēsurari tpe. ꝛ aliqd mēsurari tpe non est aliud q̄3 cognoscere per tp̄s q̄3diu illud mouet vel quiescit. ideo infert q res q̄rum ad motus ꝛ quietes ipsaru3 sunt in tpe. hoc est per tp̄s potest cognosci q̄3diu res moueatur vel quiescat. Infert vlterius q ea que nec mouentur nec quiescūt non sunt in tpe. quia nulla sunt in tpe nisi pro quanto motus eorū mēsurant tpe. iō infert q nō entia siue entia iposibilia nō sunt in tpe.

Corelarium ex eisdem.

Ipsum autem nunc est continuatio tēporis vt dictum est prius continuat enim tempus preteritum ꝛ futurum: ꝛ omnino terminus temporis est.

Quid ē ip̄3 nūc.

¶ Istud est quintū capitulū in quo pħs cōplet determinationē ipsius nūc ponēdo aliquas differētias inter nūc ꝛ aliq̄ que importāt tp̄us. Dicit p° q ip̄m nūc est ꝯtinuatiuu3 tpis. ꝛ accipit modis dupliciter. vno modo ꝓprie ꝛ sic nūc dr̄ esse qd̄ capitur dā indiuisibile. Alio mō improprie ꝛ sic capit p tpe p̄nti. Cōsequēter ponit tria dicta de ip̄o nūc Primū nūc ꝯtinuat tp̄s. s. p̄teritū cū futuro ꝛ ē termin⁹ tpis. s. finis preteriti ꝛ principium futuri. Secundum dictū tp̄s diuiditur ꝓm ip̄3 nunc ꝓm quod est principium ꝛ finis temporis. Tertiū dictum: nunc diuidēs tp̄s ꝛ cōtinuās ip̄3 est vnum ꝛ idem ꝓm substātiā in toto tpe dīns ꝓm esse. ¶ Deinde determinat de tūc. dicēs q ip̄m ip̄3 tūc. tūc est tp̄us p̄teritū determinatū per precedens nunc siue ꝓpinquū siue remotū vt dicimus qd̄ quādo est

Quid ē tūc.

qñ est destructa troia tunc factũ est diluuium.

An tps sit perpetuũ. C Deinde mouet vnã dubitationẽ vtrũ tps sit per/petuũ. Pro solutione ponit hãc ↄclusionem: tps nõ incepit esse nec definet eẽ: q: omne tps terminaẽ ad nũc: sed de rõne ipsius nũc est q̃ sit pncipiũ futuri ⁊ finis preteriti. ẽ nullũ tps põt esse quin ante ipz sit tps preteritũ post quod sit tps futurũ.

Quid ẽ iam ⁊ mõ. C Deinde determinat de iam ⁊ mõ ⁊ modo dicẽs q̃ illud dr̃ esse iã qd̃ est ppinquũ psenti siue sit preteritũ siue sit futurum. sz modo significat ptẽritũ tps ppinquũ ipsi pñti nũc sed repente signat tps insensibile pp eius par/uitatẽ: sed olim signat tps pteritũ remotũ a pñti nũc.

Alie cõ/clusiões. C Deinde ponit duas ↄclusiões. pª tps est magis cã obliuionis scie q̃ gñationis scie. C 2ª ↄº: tps est magis cã corruptionis q̃ gñationis. pbat rõne ⁊ signo. Rõne sic: q: mutatio est magis cã corruptionis q̃ gñationis: ẽ tps ẽ magis causa corruptionis q̃ gñationis cũ oĩs mutatio fiat in tpe. Signo sic pbat: q: nihil vi/demꝰ gñari nisi appareat aliqd agẽs determinatũ aliud a tpe: sed videmꝰ res corrũpi vbi nõ appa/ret aliud corrũpens a tpe.

Alia cõ/clusio. C Finaliter ponit ta/lem conclusionẽ oĩs mutatio est in tẽpore quod probat: quia in omni mutatione inuenitur velo/cius vel tardius sed ista diffiniunt per motum qui sit in tempore: igitur.

Dignũ aũt ↄsideratione ẽ quõ igit se hẽt tps ad aiam ⁊ pp qd in oĩ videtur esse tps ⁊ in terra ⁊ in mari ⁊ in celo.

Solutõ triũ qõnum. ¶ Istud est sextũ ⁊ vltimũ capĩm huiꝰ tra/ctatus in quo phs mouet ⁊ soluit tres q̃/stiones. pª est quõ se hz tps ad aiam. 2ª est pp quid tps est vbiq; .f. in mari: in celo ⁊ in terra. 3ª vtr̃ tps sit mensura cuiuslibet motus.

Conclõnes pri/maz qõne soluẽtes. C Pro solutione prime dubitationis ponunt due ↄclusiones. pª: ipossibile est tps esse si aia nõ sit. qd̃ pbat: q: si aia nõ sit nõ erit numerꝰ: sz tps est numerus: igitur. Secũda ↄº: tps eẽt q̃uis aia nõ esset pz q: q̃uis aia nõ esset: motꝰ eẽt sed motus nõ est sine tpe: igitur.

Alia cõ/clusio se/cundaz soluẽs. C Pro solo/ne secũde dubitationis ponit phs talẽ ↄclonez tempus reperitur in oĩbus rebus vbi motus re/peritur: q: tps est passio motus. ideo vbi ẽ mo/tus: ibi est tempus: ideo ↄcludit q̃ res qbꝰ con/uenit motus sunt in tpe per motũ illarũ rerũ.

Tres cõ/clusiões tertiam dubita/tiõez sol/uentes. C Pro solutione tertie dubitationis. f. vtrum tps sit mẽsura cuiusz motꝰ aut alicuiꝰ ⁊ alicuiꝰ nõ. ⁊ si sit mẽsura cuiuslibet motꝰ vtr̃ sit mensu/ra oĩuz motuũ eque pº aut alicuiꝰ pº ⁊ aliorum secũdario. Et ponit tres ↄclusiões. Prima: tẽpus est mẽsura cuiuslibet motus: q: vt supra dictũ est: motũ esse in tpe est ipm mẽsurari per tps: sz omnis motus est in tpe: igit. Et si arguaẽ quia tũc sequereẽ q̃ essent plura tpa: cũ motꝰ sint di/uersi vnus velox. alter tardus. vnus circularis alter rectus. Respõdet aristoteles q̃ nõ opz ad multiplicationem motuũ sequi multitudinem tporũ. Ideo infert 2ªm ↄclusionẽ: codẽ tpe põt mẽsurari plures motus. qd̃ probat per sic: q: diuersoz numerabiliũ põt idẽ numerꝰ: saltem in spẽ. vt septẽ equoz ⁊ septẽ canũ. Tertia ↄclu/sio tps pº ⁊ pncipaliter ẽ mẽsura motꝰ pmi mo/bilis: ⁊ secũdario mensura aliorum motuũ qd̃ pbat duabꝰ rõnibꝰ. Prima: q: primum in vno quoq; gñe est mẽsura oĩum alioz: sed motꝰ pri/mi mobilis est primus in gñe motuũ: igit. Secũda ratio mẽsura dz esse notissima: sed motus celi ẽ omnibus alijs motibus notior. igitur.

Alia qõ de tpe. q **Ueritur** vtr̃ tps sit entitas pter alam extra mẽsuratiua motꝰ ⁊ ab eo realiter distincta. C pº ar/guitur q̃ nõ sit entitas pter aiam: q: partes eius non sunt preter aiam. nam partes eius sunt preteri/tũ ⁊ futurũ: ⁊ que nõ sunt preter aiaz. igr. C 2º arguitur sic: si tps haberet esse preter aiam vel esset in tempore vel in instanti. non in tempore quia temporis esset tempus: nec in instanti: q: tunc tempus esset indiuisibile: ⁊ corrupto illo in/stanti non plus esset tempus: quod est falsum: igitur. C Tertio sic: omnis mensura est notior mensurato: sed tempus nõ est notius motu: quia motus est sensibilior tempore: motus enĩz est sensibile commune ⁊ perceptibile pluribus sensibus exterioribus. ⁊ tempus est solum sensi/bile sensui interiori. scilicet per imaginatiuam potentiam: igitur. C Dicitur etiam in textu q̃ nullus percipit tempus nisi percipiat motum: igitur. C Quarto: sic motus ⁊ tps sunt idẽ rea/liter. igitur. antecedens patet. quia prius ⁊ po/sterius in motu sunt partes motus ⁊ temporis vt videtur dicere in textu: igitur. C 5º sic om/ne absolutũ prius naturaliter alio: potest ab il/lo separari: sed impossibile est motũ esse sine tẽ/pore: q: nõ potest esse motꝰ: qn sit prius ⁊ poste/rius. sed non põt eẽ prius ⁊ posterius sine tẽpo/re: igitur. In oppoᵐ est phs in textu. C In ista questione erunt tres articuli.

Quid ẽ tẽpus. **Quantũ** ad primũ sciendũ est pº q̃ pro declaratione istius termini tẽm/pus supponitur q̃ tps essentialiter est entitas successiua sicut motus ita q̃ sicut impossibile ẽ motum fieri in instanti: ita impossibile est tem/pus fieri in instanti. ideo deus non posset crea/re tempus in instanti cum illud repugnet enti/tati sue. creat enim deꝰ res sicut sunt creabiles. ĩõ nõ opz q̃ oĩs creatio sit instantanea. C Sup/ponit scdõ q̃ tps est entitas ↄtinua cuiꝰ partes copulanẽ adinuicẽ p instãs seu nũc. qd̃ idez est. Ex quo sequit q̃ tps est diuisibile in semp diui/sibilia. ĩõ nõ ẽ dare mimũ tps: sz quocũq; dato

Alia sup/positõ eodem.

aduerte
hoc q
duabus
ronib
m 6

dabile est mīn⁹. Un̄ sic̄ q̄libz pars linee est linea ita q̄lʒ ps tp̄is est tp̄s. ꝛ sic̄ in linea sūt īfinita pūcta: ita in q̄libet tp̄e sūt īfinita īstātia cū ibi sint infinite ptes in esse successiuo. vn̄ sic̄ mot⁹ hʒ eē suū ī eē successiuo suarū ptiū: ita ꝛ tp̄s. ¶ Et si dicat: dic̄ aristote. ī textu ꝙ idē ē nūc in toto tp̄e ſm s̄baʒ differens ſm eē. R̄ndeṫ breuiter dimissis multis expositiōib⁹ ꝙ ibi aristo. nō intellexit p instās indiuisibile ꝯtinuatiuū ptiuʒ tp̄is adinuicē. sʒ capit ibi inst ās ip̄prie p ipso mobili qd̄ sub toto motu ꝛ tp̄e manet idē ſʒ s̄baʒ ꝛ entitatē ei⁹ dr̄ns tm̄ ſm esse accidētale: q̄ꝛ ꝯtinue hʒ aliā ꝛ aliā pteʒ motus. ꝛ p ꝯn̄s in alia ꝛ alia pte tp̄is. ꝛ hoc volebat hr̄e aristo. Et si qs vlteri⁹ dicat tp̄us solū eē ab aīa. vt vr̄ dicere aristo. in textu: g̃ nō vr̄ ꝙ sit entitas cōtiua. R̄ndeṫ ꝙ

Tp̄s q̄tuor modis capiṫ.

tp̄s pt̄ capi dupl'r. vno mō q̄ ad ei⁹ entitatē ꝛ cōtinuitatē. ꝛ sic nō pōt eē ab aīa. Alio mō q̄ad discretionē suaꝝ ptiū ꝛ sic bn̄ hʒ eē ab aīa. nā ptes ei⁹ q̄ ꝯtinuanṫ adinuicē p instātiā nō pn̄t accipi vt discrete diuise ꝛ sepate ab inuicem nisi ab aīa. ꝛ sic q̄ ad h̄ tp̄s bn̄ dr̄ eē ab aīa. Et si qs iteꝝ dicat tp̄s ē nūer⁹: igiṫ n̄ ē entitas successiue. dico ꝙ est nūer⁹ nūerat⁹. sʒ nō est nūer⁹ formalis quo res formal'r nūeranṫ sic̄ est nūerus binari⁹ ternarius. ꝛ sic de alijs. Ex quo seq̄ṫ ꝙ in diffōne tp̄is numer⁹ proprie capiṫ p̄o mensura.

Quid ē mēsura pfectionis.

Sciendū est 2° ꝙ triplex est mēsura. s. pfectiōis. adeq̄tionis: ꝛ reduplicationis. Un̄ mēsura pfectiōis est illud qd̄ pfecti⁹ est in aliq̄ gn̄e: ꝛ de ista loq̄baṫ aristo. cū dicebat ꝙ in quolʒ gn̄e est vnū qd̄ est metrū ꝛ mēsura oīum illoꝝ q̄ sūt in illo gn̄e sic̄ ī gn̄e s̄be diceret illa s̄ba mēsura q̄ est pfectior in p̄dicamēto s̄be cuiusmodi est p̄m⁹ āgelus. s. lucifer

Quid ē mēsura adeq̄tionis.

etiā in genere coloris albedo. in genere aīalis homo. ꝛ de ista non est hic adpropositum. Sed mensura adequationis est q̄ adequate continet mēsuratū ꝛ nihil plus nec mīn⁹ sic̄ q̄rta vini dr̄ esse mēsura vini ꝯtenti. Alia est reduplicatiōis

Quid ē mēsura reduplicatiōis

q̄ p reduplicationē mēsurat totū vt vlna mēsurat pannū. Et tūc dico ꝙ tp̄s pōt dici mēsura reduplicationis. nā vna ps tp̄is pōt accipi ad mēsurādū vnā ptē mot⁹ ꝛ iterū alia aliaʒ. ¶ Supponiṫ vlteri⁹ ꝙ mēsurare nō est aliđ q̄ꝫ q̄ṫitatē

Quid ē mēsurare.

ignotā p quātitatē notiorē notificare. ꝛ h̄ q̄ad nos vel ex nā rei. Notanter dr̄ q̄ad nos: q̄ꝛ mensura aliq̄n nō est magis nota mensurato ex nā rei vt vlna ex nā rei nō ē magis nota q̄ꝫ q̄ṫitas

Quid ē temp⁹ mēsurare motum.

pāni. Et ex istis pʒ ꝙ tp̄s mēsurare motū nō est aliđ q̄ꝫ p tp̄s notificare motū. venim⁹. n. ex cognitiōe tp̄is ī cognitionē mot⁹. vt si qs dicat: iste iā ꝯbrauit q̄ttuor horis: iferim⁹ tale spaciū ptrāsisse ꝛ tm̄ motū fecisse. Itē ad q̄stionē factā de quātitate motus respōdeṫ p tēpus: vt si q̄raṫ quātus est ille motus. R̄ndetur motus vnius hore vel duaꝝ horarū. Sʒ q̄reret aliq̄s q̄ sit illa q̄ mēsuranṫ tp̄e vtꝝ soli mot⁹ vel res p̄manētes

Quid ē eṫnitas.

Pro cuius solutiōe sciēdū est tertio ꝙ q̄drupleꝫ inueniṫ adhuc mēsura. s. eternitas euū tp̄s ꝛ instās. ¶ Un̄ eternitas est mēsura dei. ꝛ dicit ip̄am exn̄tiā dei. ita ꝙ eternitas ip̄ortat actualē ꝛ pfectā exn̄tiā dei cogitādo ꝙ nunq̄ꝫ desinet eē nec incepit eē: ꝛ in depēdētiā ꝛ īuariationē seu negationē successionis. ꝛ h̄ vr̄ hr̄e scot⁹ in q̄libeto. q. 6. Et si qs dicat ꝙ v̄ba q̄ significāt res successiuas ꝛ ꝯnotāt tp̄s dn̄r de ipso deo. igiṫ de⁹ vr̄ hr̄e aliquā variationē ꝛ successionē. R̄ndeṫ ſm scotū di. 9. p̄mi libri ꝙ v̄ba oīʒ tēpoꝝ dn̄r de deo vt de⁹ scit: sciet ꝛ sciuit. Sed q̄rēt aliq̄s qđ significāt illa v̄ba q̄ dn̄r de deo. R̄ndeṫ scot⁹ ibidē ꝙ talia v̄ba que dn̄r de deō magis dn̄r cognotare nūc eternitatis q̄ꝫ dr̄ias tp̄is: nō tn̄ illud nūc absolute: quia tūc nō esset variatio diuersoꝝ modoꝝ significādi: sed inq̄ꝫtum coexistit ptib⁹ tp̄is. vt cū dr̄ de⁹ genuit deū ꝯsignificaṫ nūc eternitatis: inq̄ꝫtuʒ illud nūc coexistebat p̄terito de⁹ gn̄at: id est de⁹ hʒ actū gn̄andi in nūc eternitatis: inq̄ꝫtū nunc eternitatis coexistit p̄nti. Alia est mensura q̄ vocaṫ euū. Un̄ angelus ꝛ oīs s̄ba creata ꝛ oīs operatio interior angeli ꝛ oē ens ꝙ hʒ eē vniforme

Quid ē euū angeli.

in mō manēdi siue oē ens p̄manēs cui⁹ totum esse potest acq̄ri in instāti mēsuraṫ euo. ¶ Ex q̄ seq̄ṫ ꝙ euū angeli nō est aliud q̄ꝫ exn̄tia angeli cognotādo ip̄am coexistere tp̄i vero vel imaginario. vn̄ secluso oī euo qd̄ nō est angelus adhuc angelus durat. Un̄ si āgelus eēt ab eterno ita euo mēsuraret sicut nūc: ēt si duraret solum per instās. Ex quo seq̄ṫ ꝙ accidit euo ꝙ aliq̄d incipiat eē vel desinat eē. Seq̄ṫ vlteri⁹ ꝙ euū angeli nō est alia res ab angelo. ¶ Alia est mēsura que vocaṫ tp̄s qd̄ p̄° hʒ mēsurare motuʒ: ꝛ per accn̄s mobilia ꝛ substātias. Et si qs querat q̄uo tp̄s est mensura q̄etis. R̄ndeṫ breuiter ꝙ p

Tp̄s q̄ modo ē mēsura q̄etis.

se mēsurat quietē. Un̄ sicut vacuū mēsuraretur eadē magnitudine si esset qua mensuratur plenū ita in p̄posito q̄es mensuraret eodē tp̄e quo mēsuraṫ motus. si eēt id̄ mēsuratur per se tp̄e licet priuatiue quo motus ei⁹ positiue mensuraretur. Alia est que vocatur instans que hʒ p̄mo mensurare mutata esse in motu: etiam mutationes instantaneas: sicut gn̄ationes ꝛ corruptōes ꝛ per accidens res que gn̄anṫ ꝛ corrūpunṫ.

Utrum tp̄s p se sit causa corruptionis.

Sciendū est q̄rto ꝙ circa textū incidit adhuc vna difficultas an tp̄s sit per se causa corruptiōis. ¶ Pro cui⁹ solōne supponiṫ ꝙ vt habet scotus libro. 2. distin. 19. duplex est corruptio quedaʒ est ab itrinseco alia est ab extrinseco. Illa q̄ fit ab intrinseco fit multis modis. vno mō p actioneʒ mutuam contrarioꝝ inter se ꝛ infra corpus vel p̄pter actionē vnius

Corruptio est duplex ſʒ scotū.

nem vnius excedētis actionē alterius vel ꝓpter
defectū alteri⁹ ꝯtingētē .s. pp substractionez ali
menti. Sed cā extrinseca fit dupl'r vno mō pp di
spositionē ꝯtrā ꝯtinētis vel pp violētiā. p° mō
fit dupl'r vno mō qñ ꝯtinēs directe corrūpit cō
tētū: vt ignis corp⁹ qđ ꝯtinet. Alio mō qñ conti
nēs nō directe corrūpit ꝯtentū. sed solū ꝓhibet
illud qđ est necīm ad vitā. cuiōi est aq̄ que ꝑuat
aspirationē ⁊ respirationē que necīo reqrūtur
ad vitā. Sz cā violēta fit ēt multis mōis. aliqñ
per amputationē capitis: ⁊ sic de alijs. ¶ Sup
ponit vlterius qꝫ aliqd dr̄ agere in aliđ tripl'r.
p° mō qa trāsmutat illud causando in eo aliquā
q̄litatē. Alio mō qꝛ applicat sibi ꝯriū agēs in il
lud. sicut hō dr̄ coburrē domū qꝛ applicat ignē
domui. ⁊ istis modis tp̄s nō dr̄ agere in ista in
feriora. Alio mō aliqd dr̄ agere in aliud: qꝛ est
illud quo ꝯtinuat applicatio ꝯrij agētis in ip̄m
⁊ sic tp̄s dr̄ bñ agere in ista inferiora. ⁊ diceret
cā corruptionis .i. illud quo ꝯtinuat applicatio
ꝯrij agētis in ip̄m corrūpendū. ¶ 2ª dubitatio
quō capit prius ⁊ posteri⁹ in diffōne tp̄is. Dico
breuiter qꝫ capiunt pro denoīato: id est pro par
te precedēte: ⁊ pte subsequēte: nā tp̄s ꝓprie ſm
se totū non est mēsura motus: sed ſm partē ꝑce
dentē ⁊ partē subsequētē. ¶ Aduerte ēt qꝫ quā
titati ꝯtinue nō cōuenit p° rō mēsurādi nisi qa
prius mēsurata est quātitate discreta: vt patet đ
vlna ⁊ alijs mēsuris que nō mensurant nisi qa
prius sunt mensurate vel duob⁹ vel tribus pedi
bus. Et hec de primo articulo.

Quo ad 2ᵐ dubitat p°: vtꝝ tp̄a mul
tiplicāda sint ſm multitudinē
motuū sic videlz qꝫ tot sunt tp̄a pticularia quot
mot⁹ pticulares: sic videlz qꝫ mot⁹ quē facio no
uiter hēat suū ꝓpriū tp̄s ⁊ de nouo ꝓductū per
qđ adeq̄te mēsuret. Rñdet breuiter qꝫ tp̄a non
sunt multiplicāda ſm multitudinē motuū. sed
tm̄ est vnū tp̄s quo oēs isti mot⁹ pticulares mē
surant .s. tp̄e primi mobilis qđ dr̄ tp̄s cōe quia
mēsurat oēs istos mot⁹ pticulares. qđ pōt sic ꝓ
bari. qꝛ illo mensurant isti mot⁹ pticulares quo
vn⁹ dr̄ velocior altero. sz vn⁹ nō dr̄ velocior alio
nisi respctū tp̄is cōis: igit. Minor ꝓbat qꝛ vn⁹
nō dr̄ velocior altero per tp̄s suū ꝓpriū qa nul
li mot⁹ ꝯueniūt in aliq̄ tali tp̄e pticulari: ḡ p ip
sum vn⁹ dr̄ velocior altero. ¶ Sed ꝯ istđ ar. qꝛ
destructo illo cōi tp̄e adhuc remanet tp̄a parti
cularia. ḡ pter ip̄z ponēda sunt alia tp̄a particu
ria. Aīs ꝓbat: qꝛ post diē iudicij cessabit mot⁹
p̄mi mobilis. ḡ etiā tp̄s cū tp̄s videat eē passio
primi mot⁹: ⁊ tm̄ tūc erūt tp̄a pticularia qꝛ erūt
veri mot⁹: qꝛ in dānatis erunt veri motus alte
rationis. ⁊ adhuc ibi erit prius ⁊ posteri⁹. igit.
Rñdet qꝫ post diē iudicij nō erit aliqđ tp̄s ac
tuale positiuū: sz possint esse veri motus. Dico
vlterius qđ lz ibi inueniat pars precedēs ⁊ pars
succedēs. tñ nō erit tp̄s positiuū: qꝛ ille ptes sic
erūt qꝫ vna dicet ꝑcedēs ⁊ alia succedēs respe
ctu tp̄is potētialis ⁊ ꝑuatiui. ⁊ istđ vr̄ dicē Sco
tus in qlibeto. q. 11. vbi dicit qꝫ nullo mō existe
possēt esse quies aliq̄ ⁊ ꝓprie accepta: qꝛ nullo
corpore moto posset aliqđ corp⁹ vniformiter se
hr̄e ⁊ cū hoc aptū natū al'r ⁊ aliter se hr̄e: ⁊ sic
illa vniformis existēs hēbit tp̄s nō qđ ē actuale
⁊ positiuū. sed potētiale ⁊ priuatiuū vñ itellect⁹
hñs noticiā tp̄is actualis ⁊ positiui applicādo
eā ad istā durationē vniformē pōt cognoscere
q̄titatē ipsi⁹. puta qꝫ tātā hēret positiue si esset
tp̄s positiuū. ⁊ sic pꝫ qꝫ sufficit qꝫ sit tp̄s potētia
le ⁊ priuatiuū ad hoc qꝫ sit distātia tp̄is inter aliq̄
ſm qꝫ hoc dr̄ esse prius vel posterius. Et sil'r dice
ret de motu locali beatoꝝ post diē iudicij qꝫ ibi
erit prius ⁊ posteri⁹ respectu tp̄is potentialis ⁊
ꝑuatiue accepti. sil'r dicat de oīb⁹ alijs motib⁹
qui pñt fieri tp̄e actuali ⁊ positiuo non existē.

Dubitatur 2° vtꝝ tp̄s sit entitas rea
liter distincta a motu. Et
ar qꝫ sic. qꝛ mot⁹ nō inuenit nisi in eo qꝫ mouet:
sed tp̄s inuenit tā in reb⁹ qescētib⁹ q̄z i reb⁹ mo
tis. qꝛ sic dicim⁹ oē motū moueri in tp̄e. ita dici
m⁹ oē qescēs qescē in tp̄e. ḡ tp̄s nō est mot⁹. itē
in diuersis motib⁹ sepatis loco ⁊ sbō nō est idē
mot⁹. ⁊ tñ oīm illoꝝ est idē tp̄s igr̄. Itē oīs mo
t⁹ est velox vel tardus sed tempus non est velox
nec tardū: igr̄. Itē si tempus eēt motus seque
ret qꝫ eēt mot⁹ p̄mi mobil: sz hoc ē fl'z. qꝛ tūc eēnt
plura tp̄a: cū sint plures p̄mi mot⁹. Itē icarcera
ti bñ pcipiūt tp̄s ⁊ tñ nō pcipiūt motū p̄mi mo
bil: igr̄. Itē tp̄s ē numer⁹ mot⁹: sz mot⁹ nō ē nu
mer⁹: igr̄. Itē pñt eē duo mot⁹ eiusdē rōis: ⁊ tñ
tp̄s eoꝝ nō ē eiusdē rōnis: igr̄. aīs ꝓbat: qꝛ vo
lo qꝫ vnū mobile moueat i vna hora per spaciū
vni⁹ leuce tūc ibi ē mot⁹ vni⁹ hore: volo iteꝝ qꝫ
aliqd moueat p illđ spaciū i dimidia hora q̄ fa
cto ille mot⁹ ē dimidie hore: igr̄. ⁊ istā rōez isba
vr̄ formare Sco. i. 2 sniaꝝ: di. 2. q. 2. qꝛ capiat vn⁹
mot⁹ q̄ hēat decē ptes itegrātes ip̄m cū decē p
tib⁹ tp̄is tūc ille ptes nō sunt eedē. qꝛ cū eisdē p
tib⁹ tp̄is pñt eē plēs ptes mot⁹: puta si dupla fo
t⁹ moueat idē mobile. Itē aliđ est ꝯtinuatiuum
tp̄is q̄z ptiū mot⁹: qꝛ nūc est ꝯtinuatiuū partiū
tp̄is ⁊ mutatū eē ptiū mot⁹: ḡ seq̄t qꝫ nō sit idez
Ali⁹ est mod⁹ dicēdi q̄ tz qꝫ tp̄s nō distinguit a
motu. Et arguit sic p°: qꝛ prius ⁊ posteri⁹ i motu
sunt tp̄s sz prius ⁊ posteri⁹ in motu sunt ptes mo
t⁹: igr̄. Itē diffđ mot⁹ ꝯuenit tp̄i: qꝛ si tp̄s sit q̄n
titas successiua sicut mot⁹ ⁊ in eodez mobili sic
mobile est in po ad actū p motū: ita p tp̄s: igit
nō vr̄ assignare q̄l'r illud ens successiuū dēat di
stigui a motu nisi forte in hoībus. si eniz tp̄s sit
ens successiuū sic mot⁹: tūc sbz se hz ꝯtinue al'r

Quot modis aliqd dr̄ agere in aliud.

Prius ⁊ posteri⁹ in diffōne tp̄is quō capitur.

Aliđ dubium đ m'tiplicatōe tēporum.

Aliud dubiū đ tp̄e vz an sit entitas realit distincta a motu.

vel aliter igr. Itē nō debent multiplicari entita-tes: nisi aliq̄ experiētia vel aliq̄ auctitas scriptu-re h̄ cogat. s; nulla est experiētia de tali q̄litate successiua distīcta a motu: igr. vnde q2 isti duo modi sūt multū ꝓbabiles soluenf rōnes hīnc ⁊ inde. ¶ Un̄ iste scd̄us mod° dōi h̄et ponē aliq̄s positōes s̄pponēs. p° tps nō differt a motu p̄mi mobilis: imo est ipsemet mot° p̄mi celi. Un̄ rōne tpis est q̄ sit mēsura motuū: s; mot° p̄mi mobilis ē no-tior īter alios. iō magis sibi ꝯuēit rō mēsure q̄ aliis motib°. ¶ 2ª ppō h; vulgares mot° sol' d̄ magis tps q̄ alij mot° q2 ille mot° apud vulga-res d̄ tps quo vulgares mēsurāt alios mot°: s; h̄ est per motū solis: igit. ⁊ ob h̄ noīa tꝑorū ac-cepta fuerūt a motu solis. vt ān° dies: hore: heb-domada: hyems: estas: ver: autūnus: ⁊ sic d̄ ali-is igit vulgus vtif motu solis pro tpe ēt motu b° istoꝝ inferioꝝ vtif pro tpe qa ipsis sepe mē-suram° alios mot°: vt per motū horology men-suram° mot° n̄ros. Et iste modus h̄ns soluē rō-nes factas ꝯ̄ ip̄m. Iō ad p^m rn̄det q̄ tps nō in-uenif subiectiue nisi in ipso p° mobili. sed ī ali-is īuenif tanq̄ mēsura extrinseca mēsurato sitr dicūt idē ad aliā q̄ ī diuersis motis subiectiue sunt diuersi mot°. sed idē tps: tps est apud oīa. Ad aliā dicūt q̄ tps est realr velox vel tardū si-cut mot°. sed nō ita ꝓp̄ie attribuif sibi sic mo-tui. nā nō d̄ tps nisi ƀm discretionē suaꝝ ptiū quā h; ab aīa ƀm quā rōnē h; rōnes numeri q̄ magis d̄ multus vel paucus. ¶ Ad aliā dicūt q̄ tps ꝓp̄ie īportat motū p̄mi mobilis. iō si es-sent plures p̄mi mot° tūc essent plura tpa. Ad aliā dicūt q̄ illi nō pcipiūt motū p̄mi mobilis qa illi nō vtunf illo motu pro tpe: sed aliq̄ alio qui est ipsis notior. Ad aliā dicūt q̄ mot° sub il-la rōne qua est ꝯtinu° nō d̄ numer°: tn̄ sub illa rōne qua ptes eius ab aīa accipiunf vt discrete d̄ bn̄ numer°. Ad aliā rōnē que vr̄ rō scoti: di-ceref breuiter q̄ bn̄ probat q̄ tps nō est motus aliqs pticularis. sed nō ꝓbat q̄ tps nō sit mot° p̄mi mobilis. Unde mot° p̄mi mobilis d̄ tps ⁊ mot° d̄ enim mot° ƀm q̄ mobile ꝯtinue alr ⁊ aliter se h; ƀm p̄rius ⁊ posteri°: sed d̄ tps h; q̄ ipso possumus mensurare alios motus ƀm p̄ri-us ⁊ posteri°. Dicūt etiā q̄ idē est q̄ d̄ instans ⁊ mutatū esse. sed d̄ instans ƀm q̄ est mēsura mu-tatorum esse in motib° pticularib°. ⁊ d̄ mutatū esse ƀm q̄ ꝯtinuat ptes mot° adinuicē. Sed qa ali° mod° dicēdi est ēt multū ꝓbabilis. Iō rn̄dē-dū est ad rōnes alteri° modi. ¶ Ad p̄mas ꝓ̄ q̄ p̄ri° ⁊ posteri° in motu nō sunt nisi ptes ip-sius mot°. s. pars precedēs ⁊ ps succedēs q̄ non sunt ptes tpis. Ad aliā d̄ q̄ diffō motus nō cō-uenit tēpori. q2 per tps mobile nō d̄ p° moue-ri neq3 per ip̄m mobile est in po° ad aliquē ter-minū sicut per motū. Ad aliā d̄ q̄ bn̄ assignat

Al'q̄ ꝓpositōes ꝓ s̄do modo dicēdi.

Solutō pdcārū rōnum.

Solutō rationū alterius modi.

dr̄a ab illis qui cog̃scūt eū in ipsis sint p° alia ꝯtinuatiua. et et alia successio ptiū. Et per hoc soluunf alie rōnes. Dixit ēt ista opīo q̄ tps ⁊ mo-tus sic sunt entitates realr distincte q̄ de° posset separare vnā ab alia sicut tps a motu q̄ scdo ille mot° mēsuraref tpe potētiali. ¶ S; adhuc est ali° mo-dus tertius q̄ t; q̄ tps nō ē aliq̄ ētitas suc-cessiua. sed tn̄ est ip̄m mobile ⁊ sunt illi q̄ tenēt q̄ mot° est metip̄s mobile. ⁊ q2 fuit ꝓbatū 3° q̄ mot° distinguif a mobili. iō sufficiēter ꝯ̄ ipos ē probatū q̄ tps distinguitur realiter a mobili.

Alī° mo-dus.

Dubitat 3° vtr̄ illud dcm̄ qd̄ solet cōīr dici q̄ de tpe nō habem° nisi dūm ꝯ̄ nūc sit verū vel fl̄m. Rn̄def q̄ illud dictū pt̄ ha-bere dūplicē sensum. vnus est q̄ qcqd coexistit nobis de tpe est nūc ⁊ q̄ nihil aliud de tpe nob hēm° ni coexistit nisi nūc ⁊ sic est fl̄m: nā aliq̄ ps tēporis nobis coexistit imo īsinite. l; vna post aliā. nam volo q̄ illud instās sit a. Tūc af sic post illud in-stās succedit aliud instās vel aliq̄ pars tpis. nō instās. qa duo instantia nō sunt sibiīuicem im-mediata q̄ succedit aliqua pars tpis: ⁊ illa coe-xistit nobis licet inesse successiuo: igitur. Alius sensus est q̄ de tpe nō hēm° nisi nunc: supple q̄ sit mēsura mutati esse in motu. ⁊ sic illud dictū est verum. mirum enim est ponere tps futurū quod nunq̄ sit p̄ns: sed anteq̄ sit p̄ns sit p̄ete-ritū. Et ex isto sequitur q̄ preter preteritū ⁊ futu-rū ponēdū est tps presens qd̄ h̄et suas partes ī eē successiuo. ¶ Sed restat alia difficultas: vtr̄ instans possit corrumpi ⁊ vr̄ q̄ non. quia vel h̄ est qn̄ est vel qn̄ nō est. nō qn̄ est qa tūc simul eēt ⁊ nō eēt: nec qn̄ nō est: qa tūc corrūperef in tpe ⁊ plus duraret q̄ per instās. et si posset corrum-pi seq̄ref q̄ si inciperet esse ⁊ desineret esse qd̄ ē īpossibile: quia simul tunc esset ⁊ nō eēt. ¶ Ad hanc difficultatē dicitur q̄ instans potest corrū-pi: ⁊ corrumpif qn̄ est: ⁊ qn̄ infertur: ergo simul est ⁊ nō est: negat ꝯsequētia: ⁊ rō est: q2 in rebus durātib° tn̄ per instans: ad corrūpi nō sequitur ip̄sum nō esse. Unde ista sic exponif instans cor-rumpif: instās est ⁊ īmediate post hoc non erit. sitr ista. instans desinit esse: ideo tales entitates habent p̄mum instans sui esse: ⁊ vltimum in-stans sui non esse. sed vtrum possit esse aliq̄ res que tantū duret per instans dicetur in octauo. ¶ Et hec de secundo articulo.

An istās posit cō-rumpi.

Solutō difficul-tatis p̄dicte.

Quantū ad 3^m sit ꝯ° rn̄salis ad q̄situm tps est entitas successiua pter aīam extra mēsuratiua motus ⁊ ab illo realr di-stincta que ꝯ° p; ex dictis. ¶ Ad rōnes qn̄ op-positū. Ad p^m p; solutio. ¶ Ad 2^m d̄ q̄ tps nō h; esse in tpe nec in instāti: sed h; esse qn̄ ip̄; est vel qn̄ partes eius sunt in eē successiuo. ¶ Ad 3^m diceref ƀm vnū modū q̄ motus ƀm sensū exteriorē est notior tpe: qa est sensibile cōe. s; tn̄ tempus

Conclo de p̄di-cto dubio.

ctus percipitur vno sensu interiori.s. sensu communi vel imaginatione perfectiori et intensiori modo q̃ motus. ¶ Ad quartam dicitur s3 diuersos modos in secundo articulo. ¶ Ad 5^{am} etiam patet solutio in secundo articulo.

¶ Finit 4us phisicorum. ¶ Incipit quintus.

Transmutatur aut̃ transmutãs oẽ: aliud quidẽ s̃m accidens: vt cũ dicimus musicũ ambulare: qm̃ cui accidit musicum eẽ hoc ambulat. hoc autẽ mõ aliud i hmõi mutari. et simplr dr mutari.

Divisio quinti libri phisicorum.

Iste est quintus liber phisicorum in quo phus determinat de ptib^{us} subiectiuis motus. et diuidit in tria capitula. In pmo pouit aliqs diuisiones motus Quarum pª est. aliquid dr moueri tripliciter. vno modo s̃m accidẽs: sicut dicimus musicũ ambulare. 2º modo s̃m partẽ. vt hõ sanat: qz pars ei^{us} sanat. alio mõ per se pº: sicut qñ aliqd s̃bm trãsmutatur s̃m se totuz et s̃m quãlibet partẽ eius.

Quot modis aliqd dr moueri.

¶ 2ª diuisio: aliqd dr esse mouẽs tripliciter. s. per accñs sicut illa: musicus edificat. Alio mõ rõne ptis: vt hõ pcutit. qz ei^{us} man^{us} pcutit. Alio mõ per se pº. vt edificator edificat.

Quot modis aliqd dr esse mouens

¶ Cõseque̅ter ponit aliquas ɔclusiones. Prima: in quolibet motu sunt quinqz. s. mouẽs: mobile: motus terminus a quo: et terminus ad quẽ. Et infert q mobile differt ab vtroqz terminorum qd pbat exẽplariter. vt si lignũ frigidũ trãsmutet ad calorẽ lignũ est mobile: frigus est terminus a quo calor termin^{us} ad quẽ et illa dñt: igit. ¶ 2ª cõclusio mot^{us} est in mobili sicut in subiecto: et nõ i termino ad quẽ siue i forma ad quã est mot^{us}. 2^{am} partẽ pbat: qa mot^{us} est in illo qd mouet. sed forma ad quã est mot^{us} nõ mouet: g mot^{us} nõ est illa forma seu in termino ad quem.

Alique cõclusiões

¶ Tertia ɔº: lz in motu sint duo termi. s. terius a quo et terin^{us} ad quẽ: tamẽ magis denominat motus a terio ad quẽ: q̃ a terio a quo sicut corruptio denoiat a nõ esse: qui est terin^{us} ad quẽ eius: et gñatio denoiatur ab eẽ qd est eius terius ad quẽ: igitur. Ex isto infertur q terin^{us} ad quã mot^{us} est immobilis: qz oẽ illd est imobile qd nõ pficitur p motum: igitur. ¶ Ex quo remouet vnũ dubiũ vtrum termini ad q^{s} mot^{us}: id est forme que acquiruntur per motũ sint mot^{us} vel nõ. ¶ Respõdet q forma ad quẽ est mot^{us} non est motus quia tunc ad motum esset motus: quod est falsum: igitur.

Tertia diuisio.

¶ Ex quo infert 3^{am} diuisionẽ dicẽs q sicut mobile et mouẽs est triplex: ita terminus ad quem est mot^{us} est triplex scz s̃m accñs s̃m partẽ et per se pº. ¶ Dicit vlterius q mutatio per accñs est dimittẽda nec est determinãdũ in sciẽtijs de his

Tertia diuisio.

que per accñs pertinẽt ad motũ: qd pbat: qz illa que sunt infinita et indeterminata sunt ab arte demõstratiua relinquẽda: qa de infinitis nõ est ars. sed illa que sunt per accñs sunt infinita: qa si aliquid moueat per se ad albedinez per accidens mouet ad infinita: quia infinita accidũt eidẽ: quia qd per se mouetur ad albũ per accñs mouetur ad illud qd intenditur. ¶ Deinde ponit aliã ɔclusionẽ dicẽs: q mutatio per se et illa que ad mutationẽ per se pertinẽt sunt cõsiderãda in scia: quia illa q̃ sunt finita et determinata sunt in scia cõsideranda. sed illa que per se pertinent ad mutationem sunt finita et determinata: igit. Minorem pbat quia que pertinent ad mutationẽ tanq̃ termini nõ sunt nisi contraria media aut contradictoria. sed omnia illa sunt finita: igitur. Et h patet inductiue vt generatio ẽ de non esse ad esse. Infert finaliter remouendo dubitationem q mediũ inter contraria est quodãmõ vtrũqz vt fuscũ respectu albi dicit nigrũ et respectu nigri dr albũ. Ex quo infert q mutatio per se põt esse ab extremo in medium.

Alia cõclusio.

Quoniã aũt ois mutatio est a quodaz in quoddã. manifestat vtiqz qd vnum nomẽ post aliud. n. aliqd et aliud per qdẽ prius.

¶ Istud est 2^{m} capĩm huius primi tractat^{us} i q̃ deteriat de diuersitate spẽrum mutationis. Et diuidit in duas ptes. pª intẽdit oñdere q tãtũ sunt tres spẽs mutationis. Pro quarum declaratione supponit q ois mutatio est a quodã in qddam. Et hoc manifestat nomẽ mutationis q importat qd aliqd fit post aliud puta illud ex quo fit fit prius et illud in qd fit fit posteri^{us}. Et subdit q solũ q̃tuor modis contingit opinari mutationẽ esse ab aliquo in aliud primo ex subiecto i sbiectũ: secũdo ex subiecto I nõ subiectũ. 3º ex nõ sbo in subiectũ. 4º ex non subiecto in nõ sbum.

Quot mõis cõtigit opinari mutationez esse.

Et subdit phs q tantũ tribus primis mõis contingit mutationẽ fieri et nõ quarto mõ. quia omnis mutatio per se est ab opposito in oppositũ sed nõ subiectũ et nõ subiectũ sũt duo negatiua que nõ opponunt nec priuatiue: nec ɔdictorie nec ɔrie. et dicit q subiectum vocat omne quod est affirmatiue mõstratũ. i. positiuũ: per non subiectũ intelligit illud quod significatur nomine infinito vel priuatiuo. ¶ Consequenter ostẽdit que sunt ille tres spẽs mutationis. et primo que est illa q̃ est a nõ subiecto in subm dicẽs q illa est gñatio q̃ est duplex. s. simplr et s3 qd: simpliciter que est in subam et s̃m quid que est i accidẽs. cũ enĩ substantia generatur dicimus simpliciter aliquid generari. sed cũ accidens generatur dicim^{us} aliquid s3 qd generari: s3 illa mutatio que est de subiecto in non subiectũ dr corruptio. et est duplex sicut gñatio. sed illa q̃ est a

Que sũt tres species mutationis

sbo in subiectū est mot⁹. In scđa pte principali vult ondere que mutatio sit mot⁹. ¶ Pro cui⁹ declaratione ponit diuisionē nō entis dicēs ꝙ nō ens dr̄ tripl'r. ¶ Uno mō dr̄ non ens ſm cōpositiōes ⁊ diuisionē cuiusmōi est ꝓpositio falsa ⁊ impossibilis siue affirmatiua siue negatiua. Scđo mō dr̄ nō ens qđ nō est in actu est tñ ī potētia. Tertio mō dr̄ nō ens ſm qd puta non ens tale vt albū nigrū. Et subdit ꝙ nō ens duob⁹ pmis mōis dicūt nō mouet̄. ſ3 bñ nō ens tertio mō dictū mouet̄ ſm accñs. vt hoī q mouet̄ accidit eē non ens album. ¶ Hoc supposito ponit hanc ꝯclusionē gñatio nō est mot⁹. ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. ¶ Pria qđ nō ē nō mouet̄. ſ3 qđ gñat̄ nō est. ḡ qđ generat̄ nō mouet̄ ⁊ p ꝯñs gñatio nō est mot⁹. ¶ Scđa rō oē qđ mouet̄ ē in loco ſ3 qđ gñatur nō est in loco. ḡ qđ gñat̄ nō mouetur. minorē ꝓbat: q: qđ gñat̄ nō est ⁊ qđ nō est nō est in loco: igit̄. ¶ Cōsequēter ponit aliā cōclusionē dicēs corruptio nō est mot⁹. qđ ꝓbat q: oī motui ꝯ̄riat̄ motus ⁊ qes. sed corruptiōi nō ꝯ̄riat̄ mot⁹ neq3 qes: q: corruptiōi ꝯ̄riat̄ gñatio q̄ nō ē mot⁹ neq3 qes: igit̄. Ex q̄ ꝯcludit pħs ꝙ sola mutatio q̄ est de sbo in sbm est mot⁹: q: mutatio q̄ est de nō subo in sbm ⁊ mutatio q̄ est de subo in nō subm nō sunt mot⁹. ḡ op3 ꝙ mutatio q̄ ē de subo in subm sit motus.

nō ens q̄t modis dr̄

Alia cōclusio.

Alia cōclusio.

Si igitur predicamēta diuisa sunt substātia ⁊ q̄litate ⁊ vbi ⁊ qñ ⁊ ad aliqd ⁊ quātitate ⁊ facere ⁊ pati necesse est tres eē motus quantitatis ⁊ qualitatis ⁊ ſm locū.

Distinctio motuum.

¶ Illud est tertiū capitulū in quo pħs ostēdit de distictiōe motuū ⁊ etiā ad que ṕdicamēta est p se mot⁹ dicēs prīo ꝙ ad subā3 nō est p se motus: q: ois mot⁹ est de ꝯ̄rio in ꝯ̄riū. sed in suba nō est ꝯ̄rietas: igit̄. Dicit scđo ꝙ ad relationem nō est p se mot⁹ qđ ꝓbat: q: ad illud qđ acq̄rit̄ ī aliquo nulla mutatiōe p se facta in eo non est p se mot⁹ ſ3 relatio acquirit̄ de nouo in aliq̄ subo nulla ꝑmutatiōe in eo p se facta: igit̄. minorē ꝓbat: q: si solus plato in mūdo sit alb⁹. ⁊ cras nascat̄ sortes alb⁹ in platōe acquirit̄ relatio. s. similitudo. ⁊ tñ nulla mutatio facta ē in eo: ḡ. ¶ Dicit ꝯ̄iter ꝙ nec ad actionē ⁊ ad passionē est p se motus: q: ad motū nō est p se mot⁹: sed actio ⁊ passio sūt mot⁹: igit̄. Et subdit ꝙ dupl'r potest intelligi ꝙ ipsius motus sit mot⁹. Uno mō ꝙ motus sit subiectū mot⁹. Alio mō ꝙ mot⁹ sit terminus mot⁹. ⁊ probat prīo ꝙ ad motū tāq3 ad terminū non sit per se mot⁹ trib⁹ rōnibus. ¶ Prima si motus eēt motus tanq3 termini mobile semp moueret̄ nec quiesceret in termīo ad quē motus. q: termin⁹ ad quē motus eēt motus. ſ3 illud cui inest motus moueret̄. igit̄. ¶ 3ª. si motus eēt per se motus tanq3 termini sequeret̄ ꝙ idem mobile sit᷑ posset moueri motib⁹ ꝯ̄rijs cū ois motus sit de ꝯ̄rio in ꝯ̄riu3: hoc est falsū: igitur. ¶ 3ª rō. si mot⁹ eēt mot⁹ tanq3 termi sequeret̄ ꝙ eēt ꝓcessus in īfinitū in motib⁹. ꝯñs ē falsū: q: tūc nō eēt dabilis pmus nec vltim⁹ motus. p3 ꝯñtia: q: si ad motu3 eēt p se motus tanq3 ad terciu3 tūc sp in mobili eēt motus ⁊ in īfinitu3. igit̄. Cōseq̄nter ꝓbat ꝙ motus non sit p se sbm mot⁹ q̄nq3 rōnibus. ¶ Pria: q: tunc seq̄ret̄ ꝙ motus eēt p se sb3 gētis hoc est falsu3: igit̄. ꝯñā p3. q: quies ⁊ motus sunt priuatiue opposita q̄ pñt fieri circa idē sbm: igit̄. scđa rō si mot⁹ esset ꝙ mot⁹ sbm motus cū in oī motu oporteat aliqđ subȝ nō sit p se sbm seq̄ret̄ ꝙ esset processus in īfinitū in sbis motuu3: ꝯñs est falsu3: igit̄. p3 ꝯñā: q: si vnus motus ē sbm p se motus: tūc illi⁹ motus q est sbm alteri⁹ motus: ali⁹ motus posset eē sbm illius mot⁹. ⁊ sic in īfinitū: igit̄. 3ª rō. illud est sb3 motus qđ mouet̄: ſ3 mot⁹ nō mouet̄: igitur. 4ª rō: doctrina nō est sbm doctrine: igit̄ nec motus est sbm motus. 5ª rō. tres sunt spēs mot⁹. ⁊ tñ nulla vr̄ p se sbm motus: igit̄. ¶ In scđa pte ostendit ad q̄ predicamēta est p se motus. Et ponit tales ꝯclusionez: cū nec ad sbam nec ad aliqd facere aut pati sit motus relinqtur ꝙ ad q̄litatez: quātitatē ⁊ vbi: est p se motus: qđ ꝓbat dupl'r. prīo q: in vnoquoq3 istoꝝ ṕdicamentoꝝ est ꝯ̄rietas sufficiēs ad motū: ergo ad illa est p se mot⁹. Secūdo ꝓbat: q: ad illa ṕdicamenta est p se mot⁹ que pñt eē termini mot⁹: ſ3 talia ṕdicamēta sūt huiusmodi: igit̄. Et dic̄ ꝙ motus ad q̄litatē vocatur alteratio. ſ3 mot⁹ ad quātitatē non noiat̄ vno noīe: ſ3 duobus. nā motus q est ad quantitatē pfectā vocat̄ augmētatio: ⁊ q est ad quātitatez īperfectā vocat̄ diminutio. ſ3 motus ad vbi vocat̄ loci mutatio. ¶ Deinde remouet vnam obiectionē circa aliq̄ pri⁹ dicta. dictū est eni3 ꝙ ois mutatio est de ꝯ̄rio in ꝯ̄riu3. Cōtra hoc pōt sic instare aliqs: q: aliqs est motus de magis in min⁹ vel eꝯ̄: ⁊ tñ ibi nō vr̄ esse ꝯ̄rietas: igit̄. Respōdet pħs ꝙ illa sunt ꝯ̄ria sufficientia ad motu3. ¶ Finalr̄ ostēdit quot modis dr̄ aliqd immobile dicens. ꝙ aliqd dr̄ tripliciter imobile. vno mō q: nullo mō pōt moueri: sicut sonus dr̄ inuisibilis. Scđo mō q: cū difficultate mouet̄: sicut mons dr̄ imobilis. Tertio mō qđ non mouetur ⁊ natū est moueri pro illo tpe in quo non mouetur: ⁊ istud vocatur mobile quiescens.

Quot modis itelligitur ꝙ ipsius mot⁹ sit motus.

Quiq3 rōnes ꝓbantes:

Mot⁹ ad q̄ ṕdicamēta sit.

Alia dubitatio.

Quot modis aliquid dr̄ imobile.

Circa tertiu3 q̄ritur vtrū solū ad tria ṕdicamēta sit p se mot⁹. s. ad quātitatez: q̄litatez: ⁊ vbi. ¶ Arguit̄ pō ꝙ nō. q: ad sba3 est p se motus: igit̄. Ans p3 q: ſ3 cōmentatorē. 2. celi oēs forme substantiales ꝯ̄riant̄ ⁊ pñt suscipere magis ⁊ min⁹. ḡ ad eas pōt esse motus: q: inter quecūq3 ꝯ̄ria potest esse mot⁹. ¶ Scđo sic. diffinitio motus data a pħo tertio huius

Aliđ dubiu3 de motu.

Scđo.

tertio dul' ꝯuenit gnātiōi. naʒ gnātio ē actus gnābilis inquantū gnābile. vt pʒ ibidē: igitur

Tertio. gnātio est motus. ¶ 3° arguitur ad relationē est p se motus: igitur. aīs pʒ: q2 relatio suscipit magis ꝛ minus. pōt enī qs ꝯtinue fieri similior vel dissimilior alteri: ergo ad relationē est p se mot°. ¶ 4°

Quarto. sic: assimilatio est qdaʒ motus ꝛ nō pōt teriari nisi ad similitudinē: igitur ad relationē est p se mot°.

Quito. ¶ 5° arguitur sic pbando q ad nullū triū pdicamentorū sit p se motus. ꝛ p° q nō ad q̄litatē: q2 vel eēt ad oēm q̄litatē vel ad aliquā ꝛ ad aliquam nō. non ad oēm vt vr: nec ad aliquā ꝛ aliquam nō. cuʒ nō sit maior rō de vna q̄ de alia cū q̄litates videant suscipere magis ꝛ minus. ¶ 2° sic: q nō ad q̄titatē: q2 q̄titati nihil ē ꝯtrarium: ergo non est mot° ad quātitatē. cuʒ oīs motus sit de ꝯrio in ꝯrium. ¶ 3° q nō sit ad vbi: q2 vbi nō suscipit magis nec min° cū sit qdā respectiua q vr sīl acqri: igitur. ¶ In oppositū est pho in tertiū. In questione erunt tres articuli.

Per accidens qd moueri dicitur. **Quantū** ad primū sciendū est pmo q p declaratione textus supponit circa illud q̄ aliqd dr moueri p accñs. q p accidēs dupliciter accipit. vno mō illud pt cōpetere alicui p accñs qd ꝯuenit illi p aliō qdcūq sit illud aliud. siue sit eius accñs. siue ei° ps. siue quodcūq aliud fuerit. ꝛ isto mō inter p se ꝛ p accñs non est dare mediū: q2 oē qd inest alicui aut inest sibi p aliud. aut non p aliud. Alio mō aliqd dr inesse per accñs: q2 sibi inest nō p aliquod intrinsecū ei. q2 nec p se nec p partē. Et per oppositū per se dr quod ꝯuenit alicui p aliquod intrinsecū. siue sit gra totius siue gratia

Differentia inter moueri per accñs ꝛ ꝑm ptē. partis: ꝛ sic illud qd ꝯuenit alicui p partem pōt dici ꝯuenire per se. i. p intrinsecū. ¶ Et ex isto seqtur q moueri p accñs ꝛ moueri ꝑm partem differunt. nā illud dr moueri p accñs qui mot° attribuitur ei gra alicuius qd non est natū p se moueri. vt cū dicimus musicū p accñs currere. ille motus est p accñs rōne musice que nō est nata p se moueri. Sʒ illud dr moueri gra ptis cui

Quid dr moueri gratia ptis attribuit motus gra sue partis: q̄ tñ si p se esset nata esset p se moueri. Supponit vlteri° q dr ita est inter moueri p se ꝛ pmo: q2 oē illud dr moueri pmo qd ꝑm quālibet ptē mouet: ꝛ nō rōne alicuius extrinseci: qd dr pp illud qd mouet in naui ꝑm quālibet sui partē. ſʒ hoc est rōne alterius extrinseci. s. nauis. ſʒ illud dr moueri p se: quod nō mouet rōne alicuius extrinseci. Sʒ restat vna difficultas vtrū totuʒ dicat moueri ad

Alia difficultas motionē alicuius sue ptis. ꝛ vr q non: q2 tunc seqretur q idē moueret motib° ꝯrīs. qd est falsum: igitur. ꝯña probat: q2 poīe est partes alicui° moueri motib° ꝯrīs. q2 vna pars pōt calefieri: ꝛ alia frigefieri. ergo si totū dicat moueri ad motionē partis: tūc mouebit motib° ꝯrīs. Rñdetur breuiter q dispō est duplex. quedā est q̄ solū nata est inesse alicui pti. vt cymitas ꝛ ad motionē partis ad talē dispōneʒ totum dr bñ moueri.

Dispositio e duplex. Alia est q̄ nata ē inesse cuilibet parti indifferenter. ꝛ ad motionē partis ad talem dispōneʒ nō debet dici simpliciter q totum mouet. sed solū cum determinatione que est ꝑm partem.

Quid ē ꝯrietas. **Sciendū** est scdo q ꝯrietas ē vna alia acceptio pter acceptiones q̄ ꝯrietas alias dicte sunt de ꝯrietate. s. que est ab eē imperfecto ad eē pfectū. vel a minore ad mai°. vt qñ aliqd mutat a minori albedine ad maiorē. vel ecōtra a maiori ad minorē. ꝛ de tali dico q sufficit ad motū. i. q in illo qd acqritur p motū sufficit q sit ꝯrietas isto mō dicta. ¶ Et si qs dicat termini mot° sūt incōpoſſes sīl in eodē: sed forma pfecta ꝛ impfecta sūt sīl cōpoſſes: igitur. Respōdet q vt dic Scotus in 4°. distin. 10. duplices sūt termi mot°. s. pmi ꝛ ꝯcomitātes. Unde termini pmi mutationis sūt forma ꝛ puatio illius forme vel eē ex illis sūt icōpoſſes sīl i eodē. nā impoſſe est q aliqd hēat formā ꝛ priuet ea. ꝛ de talib° intelligit pprie cū dr q oīs motus est de ꝯrio in ꝯriuʒ tanq̄ ex terminis pmis. q2 est vel a puatiōe in formā vel eē. ſʒ termini ꝯcomitantes pūt esse cōpoſſes. ꝛ sunt illi q̄ iniungunt teriis primis vt in pposito qd aliqd mutat a minori forma ad maiorē formā: minor est terius a quo ꝯcomitās. ſʒ nō prim°. ¶ Et ex istis seqtur q cū possit fieri mutatio a minori q̄titate ad maiorē q in quātitate est ꝯrietas sufficiens ad motū. Et si qs dicat si eēt aliq̄ mutatio de minori quātitate in maiorē sequeret q due quātitates eēnt sīl. ꝛ sic eēt penetratio dimensionū. vel q vna corrūperet. Dico q de isto fuit sufficienter dictū in qrto. in dubio de rarefactione ꝛ cōdēpsatione vbi dictū est q eadē est quātitas numero q̄ prius erat minor ꝛ postea maior. id est mutatio a seipso minori ad seipʒ mai°. ſʒ illō fieri rarefactione vel ꝯsimilit in ꝯdēpsatiōe vbi nul la quātitas de nouo acqrit: ꝛ nō fit hoc p augmētationē ꝛ diminutionē nisi extenderet augmētatio ꝛ diminutio ꝛ ꝯdēpsationem ꝛ rarefactionē. nā augmētatio pprie dicta de q̄ loqtur pho in libris de gnātione nunq̄ fit nisi qñ conuertit nutrimentū in sbam alteri in q̄ fit gnātio alicuius substātie cū sua quātitate. ex q̄ cuʒ precedeme fit maior q̄titas. ꝛ etiā augmentatio p additionē alicuius quāti alteri quāto. vt qñ vna gutta aq̄ miscet cuʒ alia aliqñ ēt p additionē q̄titatis in sbo quātitati q nō est in sbo. vt si qs spēbus vini in sacramēto misceat verū vinum vel ecōtra. Et de hoc magis alias dicet.

Sciendū est tertio q̄ q̄liter fiat motus ad q̄litatē non est difficultas Primo cū qualitas suscipiat magis ꝛ minus.

Scdo cũ q̃litati aliqd fit 9rium ⁊ cũ successiue acqri possit. s3 de ipso vbi ẽ dubiũ q̃liter ad ip

Ubi est suz est p se motus. Duplex. Pro cui⁹ declaratiõe sup ponit q dupler est vbi. s. actiuũ ⁊ passiuuz vbi passiuũ est terius imediat⁹ motus local: q2 illd p motũ localẽ in mobili acqrit postq̃ mobile ẽ circũscriptum aliq̃ supficie.

Suppõ de vbi. Scdo supponit q ad vbi meli⁹ est p se motus q̃ ad aliquã relõnez extrinsecus aduenientẽ. naz respect⁹ extrinsecus cuiusmodi est vbi põt acqri in aliq̃ nullo alio de nouo acqsito. iõ põt p se terīare motũ cũ hẽat ppriã acqsitionẽ. s3 relõ itrinsec⁹ adueniens nũq̃ acqrit in aliq̃ nisi de nouo aliqd pus acqrat in ipo vel in alio. Et si q̃rat quõ põt vbi terīare motũ cuz nõ videat q̃liter successiue possit acqri. Rñdet q corp⁹ s3 aliã ⁊ aliã ptez fit p̃sens eidẽ pti loci. Silr corp⁹ ẽm eandẽ ptez fit successiue p̃ns alteri ⁊ alteri pti loci. ita q tã ex diuisibilitate corporis q̃ loci seqt diuisibilitas circũscriptiõis passiue seu vbi passiui. nõ est: q̃ diuisibilitas in respectu sine diuisibilitate i absoluto. l3 possit eẽ successio in respectu q est vbi sine successiõe in forma absoluta corpis vl loci. Et si qs dicat vbi nõ suscipit magis ⁊ min⁹ cũ in instãti videat acqri. cũ mobile in q̃lz instanti sui mot⁹ sit in alio ⁊ alio vbi sibi adeq̃to. Rñr q l3 vbi nõ suscipiat magis ⁊ min⁹ intẽsiue tñ ẽm extẽsiue: q2 extendit ad extẽsionez corpis in q̃ est. vñ vbi de q̃ est ibi ad ppositũ nunq̃ i alio inuenit nisi illd sit extẽsum loco. ⁊ circũscribat loco. Et ex isto seqt vlteri⁹ q in ipso vbi ẽ sufficiẽs 9rietas ad motũ q̃ est de vno vbi ad aliud vbi. cui imediate repugnat nãliter succedere aliud vbi: vel ẽt est 9rietas a puatiõe ipsi⁹ vbi ad ipm vbi vl e3. Et ex oib⁹ istis seqt finalr q istud vbi et nã sua et diuisibile: q2 diuisibiliter acqrit. nec vnq̃ est nisi indiuisibili p modũ diuisibilis se hñti. ita q corpus quod nõ est circũscriptiue in loco sic corpus xpi nõ h3 istud vbi. ⁊ ista videt esse de mẽte Scoti quolibeto questiõe. xi. ⁊ de isto iã aliqliter tractatũ est i tertio.

Quid regrit ad h q aliquid dicatur mutari. Sciendũ est 4° q ad h q aliqd dicat mutari. corp3 q maneat aliqd sub vtroq3 terio mutatiõis. iõ trãsubstantiatio panis i corp⁹ xpi nõ est ppe mutatio. neq3 creatio ⁊ adnihilatio dicunt ppe mutatiões. cuz in ipsis nõ maneat aliqd sub vtroq3 terio trãsubstãtiationis sic in aliis. vñ qñ aq̃ mutat de frigiditate in caliditatẽ manet eadẽ aq̃. ideo ibi dr eẽ mutatio. ẽt gñatio ⁊ corruptio sũt vere mutatiões. cũ in vtraq3 aliqd idẽ maneat sub vtroq3 terio. s. mã.

Propõ nec pte dcõ dubio rñdente. Et si qs dicat illud qd gñatur nõ mutat. nec illud qd corrũpit mutat cũ illud qd gñat pus nõ fuit. ⁊ illud qd corrũpit post nõ est q̃ gñatio ⁊ corruptio nõ videnf eẽ mutationes Rñr ibi p aliqs ppõnes. Pria gñatio ⁊ corruptio sũt vere ⁊ eẽntialr mutationes. s3 corruptũ ⁊ gñatum nõ dicunt mutari. Scda ppõ gñatio ⁊ corruptio magis dicũt ordinẽ ad ẽm cui inest mutatio. iõ mãe inest gñatio ⁊ corruptio. 9creta. tñ vba vel pricipia magis iponunt ⁊ magis dicũt ordinẽ ad illa q̃ acqrunt vel depdunt. Et ex isto seqt q mã bñ dr mutari: s3 nõ dr ppe gñari vel corrũpi. q2 corrũpi ⁊ gñari dicunt a gñatione ⁊ corruptiõe. vt respiciunt teriuz ⁊ nõ ẽm. iõ seqt q ista 9ña nõ valz gñatio ẽ mutatio: g qd gñat mutat. naz añs ẽ verũ ⁊ 9ñs falsuz. nã terius ad quẽ gñatur: ⁊ tñ non mutat cũ nunq̃ pus fuit. Et ex isto seqt vlteri⁹ q nõ op3 q si abstractũ de aliq̃ alio abstracto dicat q 9cretũ illi⁹ abstracti dicat de 9creto alterius. ⁊ h maxie est qñ talia 9creta non dicunt a suis abstractis ẽ3 eundẽ modũ. Uñ mutari dr a mutatiõe put respicit ẽm. ⁊ gñari dr a gñatione put respicit terium ideo non eodem modo dicunt a suis abstractis ẽm eundem moduz. Et hec de primo articulo. Quantu3 ad secundu3.

Mutari quõ dicitur a mutatione.

Dubitatur p° vtr3 gñatio sit mutatio successiua sic q vere possi3 dici mot⁹ ppe dict⁹. Pro cui⁹ solone suppo nit q pter ea q̃ dicta sũt de successione mutatio nis in terio supponit q mutatio põt adhuc dici extrinsece successiua tripli. vno mõ rõne intẽsiõis vel remissiõis forme p ipsaz acqsite. scdo pp extẽsionẽ quãtitatiuã sbi in q̃ inducit forma acqsita p talẽ mutationẽ. 3° mõ rõne vtriusq3.

Aliud dubiu3 de generatiõe.

Hoc supposito dr p° q gñatio nõ dr mutatio successiua rõne itensiõis vl remissiõis forme acqsite. nã forã sbalis vt alr visũ est i logica nõ intẽdit nec remittit. sic q eadẽ mã hẽat plures gradus seu ples ptes forẽ i eodẽ loco ⁊ situ. Et oppositũ hui⁹ multi tenẽt vt ibidẽ in logica dicebatur: ⁊ isti capiũt cõmẽtatorez in scdo celi dicentẽ q forẽ sbales elemẽtorũ pñt itendi ⁊ remitti. Ad quẽ tñ breuiter dr q ipse cõmẽtator dicebat foras sbales intẽdi eo q aliq̃ successiue ẽm aliã ⁊ aliã partẽ acqrunt in alia ⁊ alia parte mãe. vt põt videri de virga q̃ successiue p alia ⁊ alia pte fit mortua. S3 scdo q si pp h mutatio dicat successiua: q2 forma acqsita recipit in aliquo quãto: tũc gñatio posset dici successiua cuz mñe sorẽ in corpe quãto recipiant. sic est in aiatis. vt in hoie in q̃ aia recipit in corpe. Sl ãt dicat successiua: q2 forma acqrit in aliq̃ quãto: ⁊ cũ hoc q vna ⁊ eadẽ forã ẽm se totã vl vnã partez informat pmo vnã partẽ mãe quantã ⁊ post aliã: tũc dico q sola forã specifica viuẽtis informat mãm quãtaz capiẽdo adhuc mãm p altera pte cõpositi sic aĩa rõnal q̃ informat corp⁹. etiã sensitiua i brutis: q̃ imediate creant a solo deo. Et de istis põt dici q sit informãt totũ corp⁹ debite organizatũ: l3 forte nõ ita cito exerceãt operationes in vna

Quot modis mutatõ dr extrinsece successiua.

tiones in vna pte sic̃ in alia. Dico vlteri⁹ q̃ forme sbales mixtoꝝ inaiatoꝝ imediate info:mãt mãz nudã.i.nõ quantã. Uñ qñ ex aere fit aq̃ in eodẽ instãti in quo forma aq̃ ifo:mat mãz aeris nihil quãtitatis aeris: nec accñtia aeris ibi sũt sʒ fo:ma eq̃ ifo:mat talẽ mãz sine talib⁹ accñtibus: ⁊ in eodẽ instãti tpis a fo:a ipsa vl̃ toto cõposito pducit̃ quãtitas sʒ exigentiã tal' fo:me ⁊ ẽt q̃litates ꝯuenientes tali mixto reqsite ad h̃ q̃ forma maneat in mã. ⁊ de istis põt dici q̃ tales forme bm vnã ptẽ pri⁹ pñt informare vnã ptez mãe q̃ aliã: lʒ forte talis ps forme in instãti acquirat̃ ⁊ nõ successiue. Dico vlterius q̃ gnãtio qñqʒ capit̃ p alteratiõe p̃uia reqsite ad h̃ q̃ forme iformet mãm de nouo: ⁊ sic gnãtio est vere mot⁹. Alio mõ capit̃ pro ipsa mutatiõe q̃ est de nõ esse forme vel geniti ad eius eẽ. ⁊ sic vr̃ dicere Scot⁹ lib. 4. distin. 3. qõne. 1. q̃ gnãre dicit relatiõnẽ pductiuã p nãm sicut dicere dic̃ relõnez pductiuã p intellectũ. ⁊ p ꝯñs gnãri dic̃ relatiõnẽ producti p naturã ad producẽs. Ex q̃ sequit̃ q̃ gnãtio actiua quo ad ei⁹ significatũ: nõ est nisi relõ producẽtis ad productũ p nãm. Et gnãtio passiua est relõ pducti p naturã seu per modũ nature ad producẽs. ꝯnotat tñ vt dicunt aliqui formã de nouo informare mãm quã prius nõ informabat. ꝯnotat etiã genitũ accipere esse de nouo post nõ esse. Et si qs dicat si h̃ esset verũ: seq̃retur q̃ Petrus sp̃ gnãret̃ q̃diu ipse ⁊ pater ei⁹ eẽnt. cũ tunc sit illa productio passiua. Rñr q̃ lʒ illa productio passiua sit. deficit tñ ꝯnotatũ: iõ nõ seq̃tur. Et ex illis clare pʒ q̃ gnãtio taz actiua q̃ passiua q̃ ad significatũ sunt relationes itrinsecus aduenientes, ideo itrinsece nõ dicunt̃ mutationes successiue: iõ si dicantur successiue hoc solũ erit ab extrinseco ⁊ rõne alicuius cõnotati. ❡ Aduerte finalr̃ circa vnũ dictũ text⁹ in quo d̃r q̃ duplex ẽ generatio. s. simpliciter ⁊ bm qd q̃ gnãtio simplr̃ exprimit̃ solũ p duos terios. vt cum d̃r petrus generat̃. i. petrus fit sʒ generatio bm quid exprimitur per tres terminos: vt hõ fit albus: hõ fit niger.

Quid ẽ gnãtio actiua.

Quid ẽ gnãtio passiua

Gnãtio ẽ duplx

Dubitatur scdo vtruʒ ad relonem sit p se mot⁹. ⁊ vr̃ q̃ sic. Maz Aristo. in textu dicit q̃ ad q̃litatẽ quantitatez. ⁊ vbi est p se motus. q̃ in ipsis inuenit̃ ꝯrietas. sʒ in relone etiã inuenit̃ ꝯrietas: igit̃. ❡ Itez assimilatio est mutatio ⁊ nõ dicit nisi relationẽ puta silitudinẽ: cuʒ nihil videat̃ esse aliud: igitur. Itẽ ita est p se ista. assimilatio est ad similitudinez sic ista calefactio est ad caliditatẽ: sed ista est p se calefactio ẽ ad caliditatẽ: igr̃ ⁊ alia. ❡ Pro solone supponit̃ pmo q̃ in aliq̃ predicamẽto esse p se motũ põt intelligi duplr̃. Uno mõ vt hec dicamẽ deteriatio p se deteriat motũ: ⁊ sic in oi predicamẽto est p se motus: cuius entitas est successiue

An ad relatiõ nez sit p se mot⁹

Quot modis itelligit̃ esse p se motuz i aliq̃ predicamẽto.

acq̃sibil̃. Alio mõ sic q̃ deteriet eẽ ⁊ sic in pdicamẽto ẽ p se mot⁹ cui⁹ entitas gr̃a sui ⁊ nõ gr̃a alteri⁹ teriat motũ. ❡ Scdo supponit̃ q̃ aliqd d̃r p se teriare motũ duplr̃. vno mõ p se p° sic. s. p se ter q̃ ipm nõ necio psupponat aliqd aliud prius minare teriare illũ motũ vel aliquẽ aliũ. Alio mõ p se sʒ motum nõ p°. ⁊ sic illõ teriat motũ aliquẽ qd nihil aliõ q̃t mo q̃ ipm teriat. tñ necio psupponit aliqd aliud dis d̃r teriare aliũ motuz. ⁊ sic põt dici q̃ silitudo p se teriat motũ assimilatiõis. q̃ nihil vr̃ teriare assimilationẽ nisi silitudo tñ ipsa nõ põt eã teriare nisi aliqd prius teriet alterationẽ. Et ex isto infert̃ corelariũ q̃ ad relonez põt eẽ p se mot⁹ lʒ nõ p se prio. ⁊ h̃ vult Aristo. cũ dic̃ q̃ ad relonẽ nõ est p se mot⁹. Dicũt tñ aliq̃ q̃ silitudo nõ per se teriat assimilationẽ cũ necio psupponat aliquã q̃litatẽ necio teriare aliũ motũ. Etiã q̃ silitudo acq̃rit̃ in aliq̃ in quo nõ est mot⁹ assimilatiõis puta in illo qd nõ mouet̃ ad aliquã q̃litatẽ. ❡ Supponit̃ finalr̃ q̃ ex pdictis põt elici q̃ due ꝯditiões req̃runt̃ ad h̃ q̃ aliqd p se teriet nes req motũ. Prio q̃ teriet illũ motũ itrinsece. iõ loc⁹ sitẽ ad h̃ nõ teriat p se p° motũ localẽ: sʒ vbi passiuũ. 2° q̃ aliqd req̃rit̃ q̃ sic teriet illũ motũ q̃ nihil aliõ q̃ ipʒ teriet p teriet eũ. Ex istis facilr̃ pñt solui rões puta q̃ se motũ bñ pbãt q̃ ad relonẽ est p se mot⁹: sʒ nõ q̃ sit p se prio: aliq̃ de alio mõ dicerẽt q̃ bñ pbãt: q̃ relatio p accidẽs termini ad motũ sed nõ per se.

Cõditiõ

Dubitatur tertio pter illa q̃ dicta sũt de q̃litate: vtrũ sit aliq̃ q̃litas q̃ possit ꝯtinue acq̃ri p motũ. Et vr̃ q̃ non: q̃ tũc seq̃ret̃ q̃ aliq̃ q̃litas posset ꝯtinue intẽdi nõ posset hoc est falsũ. igit̃ minor pbat̃: q̃ si aliq̃ q̃litas sit contĩ ꝯtinue itenderet̃: seq̃ret̃ q̃ illa fo:ma eẽt infinita nue acq igr̃. ꝯña pbat̃ ⁊ volo q̃ sit tps vni⁹ hore cui⁹ ĩrl p mo stãs inyciãs sit a. ⁊ instãs teriãs sit b. tũc ar̃ sic tum. in infinitũ minor ps albedis q̃ ista tota albedo acq̃sita in b. fuit acq̃sita post a. q̃ hec tota albedo acq̃sita in b. est infinita. ꝯña pbat̃. q̃ q̃libet ps albedis acq̃sita post a. est alicui⁹ magnitudinis intẽsiue: igr̃ ⁊ in infinitũ aliq̃ est minor. igr̃ illa est infinita: añs pbat̃: q̃ plusq̃ in duplo minor albedo q̃ est hec tota albedo est acq̃sita post a. ⁊ silr̃ plusq̃ in triplo. ⁊ sic in infinitũ igr̃. Itẽ bñ sequit̃ in infinitũ minor ps albedis q̃ hec tota albedo ẽ acq̃sita post a. q̃ hec tota albedo in infinitũ ẽ maior q̃ illa ps albedis acq̃sita post a. q̃ est infinita. ❡ Pro solone hui⁹ rõnis ponunt̃ aliq̃ ppositiões pbabiles. Pria possibile ẽ aliquã formã cõtinue intẽdi: qd probat̃: aliter seq̃retur q̃ p aliqd tps agens naturale potens agere i passum esset sufficienter approximatũ passio potẽti ab illo pati: ⁊ in oi dispõne necessaria ad agẽdum ⁊ patiendũ ⁊ nullũ esset impediens actionem agẽtis in passuz: ⁊ tamẽ nõ ageret: vt si eẽt aliqd calefactiuũ approximatũ corpori. aut hec

Propõnes pdictã rõez soluẽtes

calefactiuũ in q̃libet pte tpis sue p̃sentie agit in ptem aliquã aut non: si sic habeo intẽtũ si non: g in nulla cũ in q̃libet sit eq̃ approximatũ. ¶ 2ª
Scḋa. ppõ: ois q̃litas ɔtinue ꝛ ḃm se totã ptibiliter acq̃sita hȝ vel habuit pmũ instãs sui eẽ ãteq̃ aliquid ei⁹ ꝛ cuiuslibet qḋ ẽ aliqd ei⁹ fuit: q: q̃libȝ talis ɔtinue acq̃rit in aliquo tpe prio. g in instãti terminãte illḋ tps ipsa fuit prio cõplete acq̃sita. Et q aliqd ei⁹ ꝛ cuiuslibȝ qḋ ẽ aliqd ei⁹ p̃fuerit: pȝ: q: aliter aliqd eius totũ simul acq̃reret puta in illo instãti terminãte illud tps. ¶ Ter
Tertia tia propõ: ois forma ɔtinue ꝛ ḃm se totã ptibiliter pdita hȝ primũ instãs sui nõ esse anteq̃ aliquid eius ꝛ cuiuslibet qḋ fuit aliqd ei⁹ pri⁹ non fuit. ꝛ pt probari sicut pcedẽs. ¶ 4ª propositio
Quarta nulla forma ḃm se totã ptibilr pdita habuit vltimũ instans sui eẽ in quo aliqd eius sit. ꝛ post qḋ nihil eius sit. ¶ Quita ꝛ vltima propõ. ois
Quita forma ḃm se totã ptibiliter perdita habuit vltimũ instãs sui esse in quo ipsa fuit. ꝛ post qḋ non qḋlibet ei⁹ fuit. ¶ Tunc rñdetur ad rõnem negãdo ɔñam. Et ad probationẽ ɔcedo istã in infinitũ mĩor ps albedinis q̃ hec tota albedo complete acq̃sita in b. fuit acquisita post a. ista tamẽ est falsa: aliq̃ ps albedinis in infinitũ mĩno: q̃ ẽ hec tota albedo fuit acq̃sita post a. ꝛ probatio secũde ɔñe procedit ac si daretur ista minor ps albedinis in infinitũ ꝛc. ¶ Ad scḋaȝ probationẽ ɔñe dr̃ q si ly illa in ɔñte prime ɔñe teneat relatiue. vltia ɔña non valet q̃. s. inferi: g hec albedo est infinita: si vero teneat dmonstratiue: ɔña est bona: sȝ añs ẽ falsũ. Et hec de scḋo articulo.

Quãtu ad 3ᵐ articulũ sit ɔclusio rñsalis:
Cõclusio de pdictis difficultatibus ad tria pdicamẽta est p se mot⁹ s. ad quãtitatẽ: q̃litatẽ: ꝛ vbi. vt pȝ ex predictis. ¶ Ad rõnes añ oppositũ. Ad pmã: scḋaȝ: tertiam: ꝛ q̃rtã: pȝ solutio ex dictis. ¶ Ad q̃ntã negat añs. ad pbationẽ pñe ptis dr̃ q ad aliquaȝ q̃litatẽ est p se mot⁹ ꝛ ad aliquã non vt patebit. 7. phẏ⁹. ¶ Ad alias pbatiões pȝ qd sit dicẽdũ.

Post hoc aũt dicam⁹ qd est simul ꝛ extractũ ꝛ qd est tãgere: ꝛ qd ẽ mediũ: ꝛ qd ɔñter. ꝛ qd habitũ: ꝛ qd cõtinuũ. ꝛ i q̃libȝ vnũquodq̃ hoꝝ eẽ aptũ natũ sit esse. Simul quidẽ igitur dicũt esse hec ḃm locũ q̃cunq̃ in vno loco sunt primo. separati aũt quecũq̃ sunt in altero.

¶ Iste est scḋus tractat⁹ hui⁹ libri in quo philo-
Capituli diuisio. sophus determinat de vnitate mot⁹. ꝛ diuidit in duo capitula. In primo declarat aliquos terminos: ꝛ prio declarat ea que dicunt esse simul simultate loci dicẽs: q illa dicunt esse siml que sunt in eodẽ loco proprio sic materia: forma: ꝛ totũ cõpositũ. Ex q̃ seq̃t q ad lȝ q̃litatĩ dicãt eẽ sil: nõ sufficit q sint in eodeȝ loco cõi q: tũc oĩa eẽnt sil ḃm locũ. ¶ Deide diffinit mediũ dicẽs q mediũ est ad qḋ ɔtinue mutãs prius puenit q̃ in vlti⁹ ꝛ ibi solũ loquit de medio ḃm trãsmu- Quid ẽ mediũ.
tationẽ qḋ nõ est aliḋ q̃ illud in qḋ mobile trãsmutat ad cui⁹ mediũ prius puenit q̃ ad extremũ sȝ illḋ dr̃ ɔtinue moueri q sic se hȝ q nihil aut paucissimũ sibi rei deficit. sȝ nõ tpis: q̃ tũc ad ɔtinuationẽ mot⁹ requirit ɔtinuatio tpis: sȝ nõ ɔtinuatio rei ḃm quã fit. vt pȝ ð tãgẽte cytharã q imediate p⁹ pᵃᵐ cordã tãgit vltimaȝ: ꝛ tñ talis mot⁹ ẽ ɔtinu⁹: q: nõ ẽ iterruptio tpis: sȝ sit interruptio spacij. ¶ Cõter ondit q̃ sunt ɔ̃ria hȝ locũ dicẽs q illa sunt ɔ̃ria hȝ locũ q̃ maxie distant ḃm lineã rectã. i. iter q̃ pcedit maxima linea recta hec probat: quia illa linea recta est mĩma q̃ possit contrahi inter duo loca. ¶ Cõsequenter dicit q cõseqũter ens ẽ qḋ ẽ p⁹ alteꝝ sine me⁹ Que sũt
eiusdẽ rõnis sicut due dom⁹ iter q̃s nõ est alia de ɔ̃ria ḃm
m⁹: sȝ sint mlte alie res. ꝛ ad alia ɔñr se hñtia re locum.
q̃rit q sint ordinata ad iuicẽ hȝ prius ꝛ posteri⁹ ẽ hȝ situ. 2° q nõ sit me⁹ eiusdẽ rõnis iter ipsa. sȝ illḋ dr̃ eẽ hitũ q ẽ ɔñr alteri ꝛ tãgit ipȝ ꝛ duo regrunt ad hita. p° q se tãgãt. 2° q sint eiusdeȝ spẽi. sȝ ɔtinuũ alteri ẽ qḋ fac̃ vnũ cũ illo: ꝛ ẽ ideȝ terĩs vtriusq̃. Vñ ɔtinuũ aliqñ dr̃ vnũ colligãtia aliqñ tactu: ꝛ aliqñ nascẽtia. ¶ Finalr cõpat ad inuicẽ ɔñr ɔtactũ ꝛ ɔtinuũ. ꝛ dicit q oẽ ɔtactũ est ɔñr ens. sed nõ eɔ: q: in nũero iueniũt ɔñter ens vt dualitas ẽ ɔñr ens vnitati. ꝛ tñ ibi nõ est ɔtact⁹. Silr oẽ ɔtinuũ ẽ ɔtactũ ꝛ nõ eɔ: q: que cũq̃ hñt idẽ vltĩᵐ hñt vltĩᵃ sicut sȝ nõ q̃cũq̃ hñt vltima sil hñt idẽ vltĩᵐ: igit. ¶ Cõter ponit duas drĩas inter pũctũ ꝛ vnitatẽ. p° drĩa est q pũ- Drĩe in
cta sunt in illis que nata sunt se tangere. sed nõ ter pun-
vnitates. Secũda q: necesse est inter quecunq̃ ctũ ꝛ vni
puncta in eodẽ saltẽ ɔtinuo eẽ aliqḋ medium. tatem.

Unus autem motus dicitur dupliciter. vnũ quidẽ enim multipliciter dicimus.

¶ Istud est 2ᵐ capitulũ huius tractat⁹ in q̃ philosoph⁹ determinat de vnitate mot⁹ dicẽs q mot⁹ Motus
dr̃ vn⁹ multiplr. s. gñe qui terminat ad termi- q̃t mõis
nos eiusdẽ pdicamẽti sicut esset albefactio ꝛ nigrefactio dr̃ vnus. Secũdo mõ dr̃ vn⁹ spẽ: q: terminatur ad eũdẽ terminũ ḃm spẽm spãlissimã. ¶ Deinde mouet vnã dubitationẽ vtrũ semp mot⁹ qui Alia du
sunt de eisdẽ terĩs ḃm spẽm sint idem mot⁹ ḃm bitatõ ð
spẽm. Rñdet phus q nõ: q: aliqñ vnitas speci- motu.
fica motuũ nõ solũ sumitur ex vnitate specifica terioꝝ. sed etiã ex vnitate medioꝝ siue spacij p que fiũt illi mot⁹: vñ lȝ mot⁹ localis rect⁹ ꝛ motus localis circularis sint ad eosdẽ terminos hȝ spẽm. nõ tñ sunt eiusdẽ spẽi spãlissime. q: linea circularis nõ est eiusdẽ spẽi spãlissime cũ linea recta. ¶ Deide ponit tertiũ modũ vnitatis motus dicens

tus dicēs q̄ motus vnus simplr̄ est motus vn⁹ numero. Ad cuius vnitatē tria reqrunt̄. s. vni/tas nūeral' mobil'. vnitas nūeralis termini ad quē: ⁊ vnitas nūeralis tpis. Cōseqnter mo/tiōes de vet duas puas dubitatiōes. Pria vtr̄ ad vnitatē nūeralē mot⁹ reqrat̄ q̄ nō sit iterruptio tpis vt si Socrates p⁹ moueat̄ ad sanitatē ⁊ postea itez̄ qescat: ⁊ postea itez̄ moueat̄ ad sanitatē: vtrū ibi sit idē motus. Rñdet q̄ si ztingat cor/ruptū redire idē nūero: tūc illi mot⁹ pñt eē idē nūero. 2ª dubitatio vtr̄ sit eadē sanitas que hodie erat in sorte ⁊ nūc est cū sba in q̄ sit trans/mutabil'. Rñdet q̄ si sba transmutabil' maneat eadē etiā q̄litates pñt eē eedē. Deinde ostē/dit q̄ ad vnitatē simplr̄ dictā ipi⁹ motus req̄rit̄ q̄ sit ztinu⁹: ⁊ ois tal' est vn⁹: q: oē zstitutū ex ptibus quaz̄ vltima sūt vnū est simplr̄ vnū. s; ois mot⁹ ztinuus est hmōi: igit̄. Et subdit q̄ nō q̄lib; pōt ztinuari cū quolib;. s; quoz̄ extrema sūt vnū: iō specie vel nā diia nō pñt ad inuicē ztinuari. q: coz̄ vltima nō pñt esse vnū: iō ambulatio nō pōt ztinuari linee hec sanatio ambulatiōi. s; illi mot⁹ possūt eē pñter se habē/tes. Deinde ostēdit motū esse vnū rōne pfe/ctiōis dicēs: q̄ mot⁹ dr̄ vnus qñ est pfect⁹. q: i alijs entib⁹ illud qd̄ est pfectū ⁊ cōpletū: ⁊ cui nihil deficit dr̄ vnū igit̄ ⁊ mot⁹. Dicit et motū eē vnū ex pte regularitatis dicēs: q̄ mot⁹ regu/laris ē magis vnus q̄ mot⁹ irregularis. q: est min⁹ diuisibil' q̄ irregularis. q: motui irregu/lari plres ppetates discōuenietes ⁊ dissiles sibi zueniūt q̄ motui regulari. Qm̄ mot⁹ irregula/ris ē diuisibilis in velocitate ⁊ tarditate ⁊ non mot⁹ regularis. igit̄. Et subdit q̄ l; tales mot⁹ differūt s; magis ⁊ min⁹: q: regularis ē magis vnus q̄ irregularis: nō tñ differūt spē. s; solum bm magis ⁊ min⁹. Deinde ostēdit q̄t modis mot⁹ dr̄ irreglaris dicēs q̄ duob⁹ modis. Pri/mo ex diuersitate illoz̄ sup qbus mobile moue/tur. nō. n. est posse motū eē regularē sup magni/tudine nō reglari. iō mot⁹ factus sup magnitu/dinē tortuosā nō est reglaris. 2⁰ mō ex dispō/ne mobilis: q: mobile natū est moueri velocius in vna pte tpis ⁊ tardi⁹ in alia. Finalr̄ infert duo correlaria. Primū velocitas ⁊ tarditas nō sunt diie specifice mot⁹ pñt eni duo motus eē eiusdē spēi. quoz̄ vn⁹ est velox alter vero tard⁹. Scd̄z correlariū est q̄ maior ⁊ minor gratuitas non faciunt motus differre specifice.

Amplius āt determinandū ē q̄liter mot⁹ cōtrarius motui ⁊ de mēsione eodē mō: s; p:io determinandū est vtrū contrarius mot⁹ sit qui est ex eodem ei qui est in idem.

Iste est tertius ⁊ vltimus tractat⁹ huius qn ti libri in quo phus determiat de zrietate motuū. Et diuiditur in tria capitula. In p⁰ ostēdit q̄li/ter motus zriant̄ adinuicē dicēs. q̄ qnq; mo/dis pōt imaginari vnū motū zriari alteri mo/tui. Prio q̄ illi motus dicant̄ zry: quoz̄ vnus est ab vno terio. alter vero in illū teriū. Scd̄o qn̄tum cō illi dicant̄ zry q̄ sunt a terīs zrys: tertio q: sūt trariari ad terios zrios. q̄rto q: vnus ē ex vno zrio: alī alī motus est in suū zriū. qnto q: sunt a teris zrys ad terios zrios. Et ad sciendū q̄ sunt p:op:ie zry ponit aliq̄s zclones. Prima mot⁹ q̄ est ab vno zrio nō est zrius motui q̄ est ad aliud zriū probat q: sanatio sanatiōni zriaret̄ ⁊ egrotatio egrotatiōni: s; zñs est falsū: igit̄. zña p; q: vna tes ⁊ eadē sanatio est ab egritudine ad sanitatē: ⁊ sint pro vna ⁊ eadē egrotatio est a sanitate in egritudinē. ḡ si mot⁹ q̄ est ab vno zrio zriaret̄ motui q̄ est ad aliud zriū: tunc sanatio sibipsi zriaret̄. Scd̄a cōclio. motus q̄ sunt a zrys teris ad vnū zriū vel ad mediū illoz̄ zrioz̄ nō sunt cō/trary: qd̄ pbat: q: mot⁹ q̄ sunt ad idē in spē nō sunt zry: s; mot⁹ q̄ sunt a zrys teris pñt esse ad idē in spē: igit̄. Minorē probat: q: mot⁹ q̄ est a calidissimo pōt eē ad tepiditatē silr̄ mot⁹ q̄ est a frigidissimo. 3ª 2⁰. zrietas motuū magis attēdenda ē penes terios ad quos q̄ penes ter/mios a qbus: q: mot⁹ accipiūt suas denoīatio/nes a pdictis teris: igit̄. Quarta 2⁰: illi mo/tus q̄ sunt a teris zrys in terios zrios zriant̄: pbat rōne ⁊ iductione: rōne sic. q: mot⁹ zry de/bent eē a terio affirmato in teriū affirmatū: ḡ penes zrietatē vtroruq; terioz̄ d; attendi zrie/tas motuū. Inductione sic: q: egrotatio ⁊ sana/tio sūt motus zry: ⁊ sunt a teris zrys in terios zrios: igit̄. Silr̄ mot⁹ sursū ⁊ mot⁹ deorsum: igit̄. 5ª 2⁰. nō sufficiēter attēdit̄ zrietas mo/tuū penes terios ad quos zrios. qd̄ pbat: q: si si eēnt mutationes ad terios zrios ⁊ nō a zrys terīs nō essent pp:ie mot⁹: s; magis gñatiōes: igit̄. 6ª 2⁰ ⁊ vltia. motus q̄ sunt intermedia ⁊ extrema sunt quodāmō inter zria. q: mediū cōparatum ad extrema dicitur quodammodo vtrūq; terminorum vt iam prius visum est.

Qm̄ aūt motui nō solū vr̄ eē mot⁹ cō/trarius. s; ⁊ qes hoc determiandum est sim/pliciter quidē ztrarius est motus motui.

Istud est scd̄m caplm in quo phs determiat de zrietate quietum ponendo aliq̄s zclones. Prima: sicut motus q̄ sunt a terīs zrys ad terios zrios zriant̄ adinuicē: sic qetes terioz̄ zrioz̄ zriantur adinuicē. Ex quo seqt̄ q̄ mo/tus non solū ztrariatur motui: s; et quies cō/trariatur motui: nō tñ ztrariatur motui simplr̄ sicut motus motui: s; sibi opponitur p:iuatiue. Deinde mouet vnā dubitationē. s. cui quieti cō/trariatur motus. Pro cuius solōne ponit scd̄az zriaē.

ꝯclu ſionē: motus ꝯ̄riatur quieti in termino a quo ⁊ nō in termino ad quē vt mot⁹ q eſt a ſanitate in egritudinē ꝯ̄riaſ quieti q̄ eſt in ſanitate ⁊ nō quieti q̄ eſt in egritudine qđ pbat: q2 motus nō cō/trariaſ quieti quā facit. ſ3 mot⁹ facit quietē3 in termino ad que3: ḡ nō ꝯ̄riaſ ſibi. ¶ 3ª 2ª. quies in termino a quo ⁊ q̄es in termino ad quē ꝯ̄rianſ ad ſe inuicē: vt quieti in ſanitate ꝯ̄riatur q̄es in egritudine. ¶ Cōſequenter determiat de imutatiōe ponendo aliqs ꝯcluſiones. ¶ Prima. imutationes in terminis ꝯdictorijs ſunt ꝯ̄rie vt imutatio q̄ eſt eē in eſſe ꝯ̄riaſ mutationi que eſt ad nō eſſe. ¶ 2ª ꝯclio. imutatio nō eſt quies. q2 imutatio nō cō/trariaſ niſi gnātioni vel corruptioni. ḡ ſi eſſet q̄es ſeq̄retur ꝙ gnātio ⁊ corruptio eēnt mot⁹: vel ꝙ nō ōis q̄es ꝯ̄riaret motui qđ eſt falſū: igitur. ¶ 3ª 2ª. ſicut quies eſt priuatio motus: ita immutatio eſt priuatio mutationis: ideo imutatio opponiſ mutationi ſicut q̄es motui.

Concluſiões de termin/tes ꝺ immutatiō/ne:

Dubitabit aūt aliqs q̄re in mutatione quedē3 ſm locū ſunt ⁊ ſm nām ⁊ extra nā3 ⁊ quietes ⁊ mot⁹: in alijs aūt non: vt alteratio hec q̄de3 ſm nām: illa aūt extra natura3.

¶ Iſtud eſt tertiū ⁊ vltimu3 capl'm huius tractatus vbi pħs mouet ⁊ ſoluit q̄ſdā dubitatiōnes. ¶ Prima eſt vtrū in alijs motib⁹ a motu locali inueniaſ ꝯ̄rietas ſm nām ⁊ non nā ſicut inuenit in motu locali. Soluit Ariſto. dicēs ꝙ ſic. ⁊ dicit ꝙ q̄da3 ſunt corruptiones extra nām ſeu violente ſicut ille q̄ fiunt cū gladio vel regimine malo. q̄da3 fiunt ſm nām ſicut corruptiones q̄ fiunt pp ſenſu3 q̄s vocat pħs dulces. Silr̄ q̄da3 ſunt gnātiones extra nām ſiue eꝛ̄ cōem modu3 nāe vt gnātiones floꝝ in hyeme. alie ſunt ſm nām: vt gnātiones floꝝ in eſtate. Silr̄ aliqua ē alteratio ꝫ nā3 ſicut ſanatio in dieb⁹ creticis. alia vero eꝛ̄ nām vt ſanatio in diebus non creticis. ¶ 2ª dubitatio vtꝝ q̄es violēta ſit gnāta. ⁊ arguit ꝙ ſic. q2 oīs quies q̄ non eſt ſp: ſ3 ꝫ eſſe poſt nō eſſe eſt generata: ſ3 q̄es violēta eſt ħmōi: igitur. ¶ In oppoſitū arguit ſic: ſi q̄es violēta eēt generata gnāret a motu violēto: ſ3 oīs mot⁹ generant q̄etes eſt pp quietē quā gnāt. igit mot⁹ violentus eēt pp quietē: ſ3 oīs motus q eſt pp q̄etē velocitaſ in fine. qđ eſt falſu3 de motu violento igitur ⁊ iſtā dubitationē nō ſoluit pħs. ſ3 pōt ſolui ꝙ ſicut ad motu3 nō eſt mot⁹ ſic ad q̄etē nō eſt motus. ¶ 3ª dubitatio vtrū quies in termino a q̄ ꝯ̄rietur motui ſicut dictū eſt. Arguit pħs ꝙ nō. q2 mobile dū mouet ꝫ aliqđ illius a quo mouet. ḡ ſi quies i termino a quo ꝯ̄rietur motui ſequitur ꝙ ꝯ̄ria erunt ſimul qđ eſt falſu3: igitur. Soluit pħs dicēs ꝙ q̄es nō ꝯ̄riaſ motui ſimplr̄: ſed quodā modo. ¶ 4ª dubitatio ꝙ cu3 motus nālis ignis ſit ſurſu3 ⁊ mot⁹ eius violētus deorſu3. ⁊ mot⁹

Alie dubitatōes de motibus.

Prima

Scđa:

Tertia.

Quarta

nālis terre eſt deorſu3: ⁊ mot⁹ violētus eius ſit ſurſu3. quō ꝯ̄rianſ iſti motus. ſ. vtꝝ mot⁹ ignis ſurſum ſit ꝯ̄rius motui deorſu3 ignis vl' motui terre deorſum. Rñdet ꝙ mot⁹ ignis ſurſu3 cō/trariaſ vtriq3 iſtoꝝ motuū deorſum: ſ3 diuerſimode: q2 motus ignis ſurſum ꝯ̄riatur motui ignis deorſu3: ſicut naturalis nō naturali: ⁊ motui terre ſicut naturalis nālī: ⁊ eodem mō dicatur de quiete puta ꝙ quies ignis ſurſum cōtrariatur quieti ignis deorſum ⁊ quieti terre.

Circa tertiū querit vtꝝ ad vnitatem motus neceſſario requiraſ vnitas ipſo mobilis ⁊ termini ad quē. ¶ Pri/mo aſ ꝙ nō: q2 nullus motus ē vnus. ḡ ad vnitate3 motus nō req̄runſ illa tria. Añs p3 q2 ille motus q eſt in vna pte tpis nō eſt vn⁹ ⁊ idē illi q eſt in alia pte tpis cu3 pteritu3 nō ſit idem cū futuro. ḡ cū motus ſic ſe hēat ꝙ vna pars eius ſiat in alia pte tpis ⁊ alia in alia nullus motus erit vn⁹. ¶ 2º ſic. q2 tūc totus mot⁹ eternus eēt vnus. ꝯñs eſt falſu3: q2 reuolutio hodierna non eſt eadē cu3 illa q̄ fuit heri. ¶ 3º ſic: q2 ad vnitatē motus ſufficit vnitas mobil'. ḡ nō neceſſario requirunſ vnitates illoꝝ triu3. añs p3: q2 oē accidens numeraſ ad nūeratione3 ſui ſbi ⁊ ab ipſo accipit diſtinctionē ⁊ vnitatē: igitur. ¶ 4º ſic. realiter mot⁹ diſtinguiſ a mobili termino ad quē ⁊ tēpore. ḡ de⁹ pōt facere motū ſine illis trib⁹ quo facto mot⁹ adhuc erit vere vnus: igitur. ¶ 5º arguitur ſi canis cadat deorſu3 ⁊ cadendo moriatur ibi erit vn⁹ motus ꝯtinuus. ⁊ tñ mobile nō ē vnu3 cū canis ſit mortu⁹: igitur ad vnitatē mot⁹ nō requiritur vnitas mobil'. In oppoſitū eſt pħs in textu. In q̄one erūt tres articuli. Qu. ini ad primu3.

Quid ad vnitatē motus requiratur.

Sciendū eſt pº p declaratione q̄onis ꝙ pħs in textu nō intēdit loqui de vnitate itrinſeca mot⁹. ſ3 ſolū de vnitate extrinſeca. Pro cui⁹ declaratiōe ſupponiſ ꝙ duplex ē vnitas. ſ. intrinſeca ⁊ extrinſeca. Intrinſeca eſt q̄ ſequitur pp: iā entitatē rei cui⁹ ē vnitas ⁊ illa vnitate motus ē vnus ſicut etiā alie res. ita ꝙ ſi q̄s petat vñ ꝫ mot⁹ talē vnitatē. Rñdetur ꝙ talē ꝫ a ſua ppria entitate: ⁊ de iſta iā multotiens viſu3 eſt. ſ3 vnitas extrinſeca eſt quā accipit res ab aliquo extrinſeco realr̄ diſtincto ab eo cuiuſmodi ſcia ⁊ notitia dī vna ab obiecto. etiā actiō dī vnū a ſbō ⁊ motus ab vnitate termini ad quē ⁊ de iſta ē hic ad ppoſitū. ¶ Pro cuius declaratiōe ſupponiſ ſcđo ꝙ terius ad quē motus eſt q̄ p motū acqriſ: ⁊ non dꝫ dici terius ad quē mot⁹ ſic ꝙ terīat motū ſaltē intrinſece per mutatū eſſe: ſicut linea p punctū ⁊ tpſ p inſtās. Et pōt eſſe duplex terius ad quē videlicet pncipalis ⁊ vltimat⁹ q principalr̄ intēdiſ a mobili. ad que3 Alius ē partialis ⁊ min⁹ pncipalis ſicut ē q̄lib3 pōt eſſe ps forme q̄ ſucceſſiue acqriſ p motu3: ⁊ de iſto duplex.

De qua vnitate pħs intēdat loqui.

Unitas ē duplx

Terius

p[ro]prie nõ intelligit[ur] hic s[ed] de terio ad quê mot[us] principali & totali. Et aduerte q[uod] qñ acqrit[ur] aliq̃ forma successiue sic caliditas ipsius nõ est dabilis p[ri]ma ps sicut ipsi[us] motus nõ est dabilis p[ri]ma neq[ue] vltima ps: q[uia] quacũq[ue] data ipsa ẽ diuisibil[is] in infinitũ. sicut et nullius mobilis [con]tinue moti est dabilis eius prim[us] locus. nã alias seq[ue]ret[ur]: q[uod] duo instãtia essent sibi inuicẽ imediata. nam accipiat[ur] instans in quo mobile icipit moueri: & capiat[ur] instãs in quo mobile h[abe]t primũ locũ vel sunt mediata vel imediata. si imediata habet[ur] intentũ: si mediata: g[ui]t[ur] inter ipsa est t[em]p[u]s. g[ui]t[ur] mobile mouet[ur]. & ibi sunt infinita instãtia & in aliquo illo[rum] fuit in loco. ¶ Uñ vt iã dictũ est mobile qd̃ cõtinue mouet[ur] non est in loco sibi eq̃li h[abe]t se & quodl[ibe]t sui nisi p[er] instãs. cũ ergo sit t[em]p[u]s mediũ inter illa instãtia & mobile mouet[ur] notu[m] est q[uod] in illo t[em]p[or]e est in loco igit[ur]. Uñ sicut inter qlib[et] duo instãtia sunt infinita instãtia media ita iter que cũq[ue] loca inter q̃ põt esse motus sunt infinita loca media ita q[uod] mobile non põt transire de loco in locũ nisi transeundo infinita loca media.

Quid regrit ad h[oc] q[uod] mot[us] di/cat[ur] vn[us] nũero.

Sciendum est scd̃o q[uod] circa textũ ici[n]dunt alique difficultates ¶ Prima vtrũ ad hoc q[uod] motus dicat[ur] vn[us] nu/mero reqrat[ur] vnitas numeralis mobilis t[em]p[or]is & termini ad quẽ. Et vr[ur] q[uod] nõ. nã dicit Aristoteles in octauo huius q[uod] mot[us] p[ro]iecto[rum] nõ est vnus: & tñ ista tria inueni[u]nt[ur]: igit[ur]. Ite[m] volo q[uod] aliqua. aq̃ deo[r]su[m] descendat & descẽdendo aliq̃ partes eius cor[r]ũpant[ur] quo facto nõ manet idẽ mobile qd̃ prius. & tñ ibi ẽ vnus & idẽ mot[us]: igit[ur]. Item motus progressiuus aĩalis põt eẽ [con]tinue: & tñ nõ est idẽ mobile nũero [con]tinue motũ. nam qñ aĩal mouet vnũ pedẽ figit aliũ pedẽ: igit[ur]. Item si aliqd̃ aĩal moueat[ur] deo[r]su[m] & mouẽdo moriat[ur] motus eẽt vnus: & tñ mobile nõ esset vnũ: igit[ur]. ¶ Pro solone supponit[ur] q[uod] ad vnitatẽ nũeralez motus reqrit[ur] vnitas nũeralis mobilis p[er] se. qd̃ d[icitu]r notanter p[er] se ad remouendũ mobile p[er] acci/dens & mobile qd̃ mouet[ur] h[abe]t partẽ. nã põt rema/nere idẽ motus nũero: dato q[uod] mobile p[er] accñs varietur. vt lapis mouẽdo poterit dep[er]dere aliq̃ accñtia que dicunt[ur] moueri p[er] accñs & tñ motus erit vnus. Unde dicit Scotus in .4. distin. 10. q[uod] aliqd d[icitu]r moueri p[er] accñs tripliciter. ¶ Pri/mo sic actus in po[tentia] vel sicut pars in toto. vel si/cut aliqd necessitate nãli coniunctum alteri. vt graue illi cui initit[ur]. requirit[ur] etiã vnitas t[em]p[or]is. i. q[uod] non sit interruptio t[em]p[or]is seu quies media. & h[oc] s[ecundu]m cõem cursum nature q[uia] bene posset eẽ vn[us] motus numero dato q[uod] esset quies media. vt si lapis moueretur deorsum & postea quiesceret. & deus reproduceret illũ & eundẽ motũ sic põt ibi esset idẽ motus qui ante & tñ ẽ qes media requiritur et vnitas termini ad quẽ in actu vel

Quid regrat[ur] ad vni/tatẽ nu/meralez motus.

Aliqd mo/uet[ur] d[icitu]r mo/ueri p[er] accñs.

potentia propinqua. qd̃ notanter d[icitu]r. nam si de[us] destrueret oĩa corpora a celo & moueret[ur] celum circulariter sibi esset motus idẽ nũero. & tñ non esset terius ad quẽ cum non acqratur ibi aliqd̃ vbi nec actiuũ nec passiuũ. acqreret tñ sufficienter vbi potẽtionale. Dicũt et aliq q[uod] reqrit[ur] vnitas mouentis. iõ dicũt Aristotele q[uod] mot[us] p[ro]iecto[rum] nõ est vnus cũ non sit ibi idẽ mouẽs. & dicũt isti q[uod] talis vnitas intelligit[ur] p[er] vnitatẽ mobilis. & p[er] hoc p[ate]t qd̃ sit dicendũ ad primã rõnẽ. ¶ Ad 2[am] dico q[uod] si aliqd̃ corp[us] moueat[ur] deper/dendo p[ar]tes suas [con]tinue hic est aliq̃s motus cõ/tinuus puta ille q̃ fuit subiectiue in p[ar]te q̃ mo/uet[ur]. & motus alia[rum] partiũ non sunt. ¶ Ad aliã. Quid ẽ d[icitu]r q[uod] motus p[ro]gressiuus aĩalis nõ est p[ro]prie [con]ti[nuus] proprie nuus & vn[us] simpl[icite]r. s[ed] cõponit[ur] ex mixtis motib[us] mot[us] p[er] s[e]. ex motu pulsus & motu tract[us]: imo forte com gressiu[us] ponit[ur] ex mixtis motib[us] & multis getib[us]. Ad aliã aialis. põt dici q[uod] l[ice]t nõ maneat idẽ mobile quo ad de/noiationez tñ bene quo ad ad hesionez motus. dicunt tñ aliqui q[uod] ille motus nõ est vnus.

Sciendum est 3° q[uod] circa textũ incĩ/dit alia difficultas vtru[m] motuũ d[icitu]r sunt specie termini sint differentes. i. vtrũ sequat[ur] isti motus differũt sp[eci]ẽ: g[ui]t[ur] termini ad quos differũt spẽ. Et vr[ur] q[uod] nõ: q[uia] mot[us] circularis & mot[us] rect[us] differũt spẽ vt v[idetu]r dicere ph[ilosoph]s 7. hui[us]: & tñ termini nõ differũt spẽ: igit[ur]. Etia[m] motus nãlis ignis sursu[m] & terre sursum diffe/runt spẽ: cũ vnus sit nãlis & alius violẽtus. & tñ termini non differũt spẽ: igit[ur]. ¶ Rñdet Scot[us] libro. 1. distin. 2. q[uesti]one. 6. q[uod] ista p[ro]p[ositi]o motuu[m] dif/ferentiu[m] spẽ termini ad quos sunt differentes spẽ non est imediata s[ed] mediata. ad cui[us] v[er]itatẽ reqrit[ur] veritas dua[rum] alia[rum] propõnu[m]. Prima ẽ q[uod] forme fluentes. i. s[ecundu]m q̃s sunt motus differũt spẽ. Secũda q[uod] forma fluens seu forma s[ecundu]m quã fit motus sit eiusdẽ rõnis cũ forma teriante: & tunc istis duabus propõnibus veris propõ est vera. ¶ Ex quo seqtur per oppositũ q[uod] ad vni/tatez specificã motus reqritur vnitas specifica termini ad quẽ. & q[uod] forma fluens sit eiusdem speciei cũ forma terminante. ideo non requirit[ur] vnitas specifica moto[rum]: nec etia[m] termini a quo nec mobilis. Tunc rñdetur ad rationes. ¶ Ad primã dicit[ur] q[uod] motus rectus & circularis p[ossu]nt es[se] solo p[er] se eiusdem speciei. & per ipsos potest acqri vnũ dictaru[m] vbi etia[m] vbi fluens est eiusdem rationis cum rõnum. vbi terminante. Dico vlterius q[uod] linea recta & curua sunt eiusdem speciei essentialis licet dif/ferãt specie accidentali sicut homo albus & ho/mo niger. Ex quo sequitur q[uod] curuitas & recti/tudo bene differunt specie & quantum ad hoc motus rectus & motus circularis p[ossu]nt esse incõ/parabiles. ¶ Ad alia[m] dico q[uod] nõ hẽo pro incõ/uenienti aliquẽ motu[m] nãlem & violentum esse

Alia qd̃ de diffa motuũ.

eiusdez speciei. immo nec motum regularem & irregularem. sed solum illi motus qui sunt ad terminos ad quos differentes.

Alia qō ð motu **Sciendū** est 4° q circa tertiū icidit alia difficultas vtrū i oī motu possit eē reglaritas & irregularitas cū mot° celi nullas hēat irregularitatē. ¶ Pro solutiōe suppo nit q dria est inter motū regularē & irregularē p vna pte & motū regularē & vniformē pro alia pte. Ūn mot° regularis est q non est velocior in vna pte tpis q̄ in alia. vt mot° celi. sed mot° irregularis est q est velocior in vna pte tpis q̄ in alia. vt mot° lapidū deorsum q est velocior in fine q̄ in pn°. Ex quo sequit q idē mot° pro vna pte pōt eē tardus: & p alia velox. ¶ Ex quo seqt q velocitas & tarditas sunt accidētia motus. & hoc vr̄ dicere scot° qlibeto qstione. 18. Et exisso sequit q nulli motui q̄tū est de se repugnat eē velox p vna pte & tardus pro alia. lʒ forte possit repugnare ex pte mobilis. vt motui celi q̄tū est ex se nō repugnat q sit velox p vna pte & tard° p alia pte. lʒ sibi forte repugnet saltē p accidēs ex pte ipsius celi: sʒ mot° vniformis est qñ vna ps mobilis nō mouet velociori mō q̄ alia sicut mot° lapidis deorsū. ¶ Ex quo seqt q cuʒ vna ps celi velociori mō moueat q̄ alia q nō ē vniformis. Ūñ ptes circunferētiales celi velocius mouent q̄ ptes cētrales .i. q̄ ptes q̄ sunt circa centrū seu circa polos q2 in eqli tpe maius spaciū ptranseūt q̄ ptes ille centrales. & similiter diceret de motu rote. Et si qs q̄rat de motu aialis vtrū sit regularis vel irregularis. Rñdet vt iam visum est q nō ē vnus mot°. & de h̄ magis alias dicet. Et hec de primo articulo.

alia dubitatio de motib° spē differētibus. **Quantū** ad 2ᵐ dubitat p̄io vtrū mot° differētes spē vl' gñe possint cōtinuari adinuicē sic calefactio & frigefactio. Et vr̄ q sic: nā aliq̄ que tantū differūt sic tales motus differētes spē vel gñe possūt cōtinuari adinuicē: sicut pʒ ð virga pro media pte viua & pro media pte mortua. g̃ etiā illi mot° poterūt cōtinuari adinuicē. Item arguit sic. & volo q aliqd corpus calefiat p vnā horā: tūc in instāti terminante illā horā pōt tale corpus incipe frigefieri. igit. minor pbat: q2 nō magis repugnat tali corpori incipe frigefieri in tali instāti q̄ in istāti alicui° alteri° tpis in quo erit tāta caliditas sicut in illo instāti. sed in istāti alteri° tēporis pos set icipe frigefieri: igit. ¶ Pro solutiōe suppo

Solutio fʒ scotū nit q vt dicit scotus qlibeto qstione. 12. q mēs aristotelis fuit i. 8. phisicoꝝ q solus mot° localis pōt esse ptinuus & ppetuus. & q nullus ali° mot° nec alia mutatio pōt eē ppetua: q2 oēs alie mutatiōes fiūt ex oppositis in opposita. vt termini gñationis & corruptionis sunt eē & nō eē & termini alteratiōis sūt qlitates ptrie si g̃ aliqs illoꝝ motuū vel mutationū posset eē ppetuū & ptinu° hoc eēt ab vno terio ad aliū teriuʒ tantū: sʒ hoc nō: q2 dicit Aristo. in. 6. hui° q nulla vna mutatio ē infinita. g̃ opʒ q lʒ fiat p ptinuaʒ reflexionē a terio ad terium. vt si alteratio fit a calido in frigidū: & alia ptinuet a frigido in calidū. sʒ in tali reflexiōe nō pñt ptinuari illi motus & facere vnū motuʒ. Qd probat: q2 tūc mobile moueret motib° oppositis: q2 i motu cōtinuo vex ē dicere a pn° mot° q mobile mouet ad vltimū teriuʒ sic si vltim° terius motus ptinui ē calor: vex ē dicere de mobili in pn° mot° q calefit: si calefactiōi possit ptinuari frigefacto. & sic a pn° hui° talis mot° ptinui vex ē dicere: q calefit & frigefit qð est falsū. Et pp psimilē ratione pbabit q gnātioni nō pōt cōtinuari corruptio vt ex ipsis fiat vna mutatio: q2 tunc idē mutaret mutatiōnib° oppositis. vr̄ g̃ esse mens Aristotel q illi mot° oppositi seu differētes specie vel genere nō pñt ptinuari adinuicē. Mo tus aūt q nō sunt oppositi sicut mot° celi pñt ptinuari adinuicē q2 illud incōueniēs nō ibi sequitur. Uidet etiā esse de mēte Aristote. q generatio & corruptio nō pñt esse imediata neq; continuata: q2 vr̄ hr̄e q gnātio fiat in instāti & etiaʒ corruptio: & bm hoc negāda est scða rō puta q posset ptinuari frigefactio ipsi calefactioni. & q in illo instāti teriante calefactionē possit icipere corpus frigefieri: bñ tñ pcederet q tales motus pñt ptiguari. & pñter se hr̄e adinuicē. sʒ nō pñt ptinuari. Et si qs dicat termini ad q̄s calefactiōis & frigefactiōis pñt esse sil': g̃ nō vr̄ esse incōueniēs aliqd moueri sil' illis motib°: non vr̄ etiā qn de° posset pducere caliditatē in vna hora ptinuata alteri hore in q̄ producebat frigiditatē: ideo q istud vellet tenere hr̄et excusare Aristotelē. Pria rō pcedit & nō est sile. naʒ sicut idē pōt esse successiue aiatuʒ & inaiatuʒ: ita viuuʒ & ñ viuū. g̃ p vna pte pt aliqð corp° eē viuū & p alia pte mortuū: vl' aiatū p vna pte & ñ p alia

Qui sūt illi motus qui pñt continuari adinuicē

Dubitatur scðo vtꝝ mot° pñet motui: & qes qeti & etiā motui. Et vr̄ q nō: q2 tñ vnū vni opponit & est cōtrariū. scðo q2 quies opponit priuatiue motui. tertio q2 due quietes adinuiceʒ non pñt pñariari cum sint entitates respectiue. ¶ Pro solutione supponit p̄imo q sicut alias visum est q motus pōt capi dupl'r vno mō p̄o p se significato & sic motus nō est nisi qdaʒ fluxus vel acquisitio successiua q̄ aliqua forma successiue acqrit. Alio modo capit pro significato materiali. & sic non est nisi ipsa forma fluens seu ipsa forma q̄ ptibiliter acquiritur: vt caliditas q̄ quādiu par tibiliter acquiritur dicitur motus. ¶ Dicit secundo q qes etiaʒ pōt capi dupliciter. vno modo proprie. Et sic nō est nisi priuatio motus in subiecto apto

Aliō dubiuʒ de pñrietate qetis & motus.

Mot° capitur dupl'r.

Quies q̄t mōis capitur

[illegible] - hoc

[illegible] - ho

subiecto apto. Et quo sequit qd nō oē quod nō mouet quiescit. Uñ deus nō mouet neq3 qescit q2 nō est natus moueri. Et si qs dicat aliqd est qd nō mouet ꝛ natū est moueri ꝛ tñ nō quiescit igit. añs pbat: q2 mobile qd ꝯtinue mouet: in instāti tpis i quo tpe mouet nō mouet neq3 quiescit. igif. Rñdet ꝙ mobile nō mouet in instāti neq3 quiescit: q2 in istāti nō est natū moueri neq3 qescere. Uñ sicut mot⁹ nō potest fieri nisi i tēpore: ita nec quies: verū est tñ ꝙ mobile in instanti mutatū est: qa tūc est in loco sibi equali bm se ꝛ quodlibet sui. ¶ Et si qs arguat si mobile qd ꝯtinue mouet eēt solū per instās in loco sibi eqli sequeret ꝙ ab illo sit ꝛ idiuisibiliter mutaret ad aliud vbi. sed hoc est fłm q2 sequeret ꝙ duo instātia eēnt imediata: vel ꝙ sit eēnt in vno loco ꝛ nō eēt in illo: q2 qd sic indiuisibilr ꝛ bm se mutat in instāti mutat. ¶ Rñdetur ꝙ illud nō mutat nec diuisibilit: nec idiuisibilr: s3 bñ mutatū est in instāti. sed in illo instanti non primo mutatū est. ¶ Aduerte qd oē illud qd cōtinue mouet necesse est ipsu3 moueri per aliqd spaciū ꝛ tñ per nullū spaciū necesse est ipm moueri. nā qdcunq3 def possibile est ꝙ moueat per ptē ei⁹ tm. Alio mō capit quies pro forma sub qua qescit mobile. ꝛ sic vr capere phs in textu cū dicit ꝙ mot⁹ opponit quieti in terio a q2 nō in terio ad quē. ꝛ ēt qñ dicit ꝙ quies in terio a q ꝛ qes i terio ad quē opponunt: ꝛ ēt capit motū p forma fluēte. Et bm hoc ponunt alique ppōnes. pª mot⁹ capt⁹ p2o significato formali ꝛ qes ppe dicta opponunt priuatiue. sed mot⁹ capt⁹ p2o forma fluēte ꝛ qes capta iproprie pro terio a quo sub quo mobile qescebat vel quo icipit moueri bñ pñt opponi ꝯrie ꝛ per h solunt faciliter rōes. ¶ Sed restat pua difficultas qūo capit nāle in textu cū d2 aliq est gñatio nālis ꝛ alia ex nā3. dr ꝙ nō capit nāle vt distinguitur ꝯ violetū. Naz nulla est sic gñatio violēta: cū subiectū gñatōis ad oēm formā inclinet. capit ergo naturale pro ꝯueniēti ꝛ pro illo qd sit bm cōem cursu3 nature: ꝛ ex naturam capitur pro disconueniēti. s. p illo quod fit extra modum cōem nature.

Propōsitiones de eisdem.

Nāle qmō capitur i textu.

Dubitatur 3° vtrū necesse sit in omni motu reflexo mobile qescere in terio reflexionis. Et af ꝙ nō: q2 si mola grossissima tēdat deorsū ꝛ cadēdo obuiet fabe p recte sursu3: notū est ꝙ faba sine qete reflectit ꝛ mouet deorsū ꝛ ꝙ moueat sine qete p3: q2 tunc seqret ꝙ illa mola ēt qesceret. qd est fls igr. Etiā si qs ascēdēdo ad turrim per cordā corda frangat notū est qd mouet deorsu3 sine qete media igit. Itē pila proiecta ad terram reflectit sursu3 ꝛ si tunc quiesceret qro tunc a quo postea moueret: nō a terra. quia hoc esset tractu vel pulsu: qd tñ est impossibile qa terra ponit qescere. ꝛ tñ oē trahens vel pellens mouetur: nec mouet ab ae re sicut dixerūt aliq moueri proiecta. nec ab impetu sibi ip: esso cū cessaret talis ipetus quiete facta. Itē si lapis proiectus sursum quiesceret i pūcto sue reflexionis: tūc querit a quo ibi detineretur. nō a motu priore. cū non sit nec ab ipetu: cū videat cessare cessante illo motu: igif. Itē3 si musca ascēderet p vnā lāceā ꝛ ascēdēdo lācea caderet tunc ibi musca moueret motu reflexo: ꝛ tñ nulla est ibi quies media. ¶ In oppoᵐ vr esse aristoteles: aliqualiter in textu. ꝛ maxime i 8. huius. Pro cui⁹ solutiōe supponit ꝙ illi mot⁹ dnr reflexi quoz terinus à quo vn⁹ est terminus ad quē alterius ꝛ ē3. vt si aliquid moueat ab a in b. ꝛ itez b in a. tūc ille mot⁹ dr eē reflex⁹ nec op3 ꝙ fiat ab eodē puncto ad eūdē pūctum in numero sed sufficit in spē. ¶ 2° supponitur ꝙ duplex est pūctus reflexionis. s. nālis ꝛ violētus. Nālis dr ille ad quē mobile mouet nāliter vel a quo mobile naturaliter reflectit. S3 violētus est a q reflectitur ꝯ nā3. ei⁹ ita ꝙ mobile nō mouebatur naturaliter vbi in illo puncto quiesceret. ¶ Tunc dicitur ꝙ in pūcto violento reflexionis non oporet ꝙ illud quod reflectitur quiescat: vt videntur bene probare rationes añ oppoᵐ. Dicitur secundo ꝙ in puncto naturali reflexionis mobile añ reflexionē naturalr qescit. licet hoc non appareat fieri naturaliter. ꝛ h magis adhuc videbitur in octauo hui⁹. ¶ Et hec de secundo articulo.

An sit necesse i motu reflexo mobile qescere.

1 octa... quī mo... dicantur reflexi.

Pūct⁹ reflexionis est duplex.

Quantū ad 3ᵐ sit conclusio rñsalis. Ad vnitatē numeralē motus req. ritur vnitas mobilis tpis ꝛ termini ad quē q p bata est satis ex dictis in qōne. ¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad prima3 ꝛ secundā patuit qd sit dicendum. Ad tertiā negat añcedens. l3 enim accidens accipiat vnitatē extrinsecā a subiecto nō tñ propter hoc sequitur quin ab aliquo alio possit haberi. Ad quartam dicitur ꝙ si de⁹ faceret motū sine illis tribus tunc nō haberet vnitatem extrinsecam ab illis haberet tamen sua3 propria3 vnitatē intrinsecā. Ad quintā patuit quid sit dicendum in primo articulo.

Conclusio ô p2e dictis.

¶ Incipit sextus physicorum.

Si autē est continuū ꝛ qd tangit: ꝛ ꝯñter sicut diffinitu3 est prius continua quidē quoru3 vltima vnū. que vero tāguntur quoz simul. ꝯsequēter autē quoz nihil est mediū proximi generis. impossibile ex indiuisibilibus esse aliquid cōtinuū vt lineā esse ex pūctis. si vere continuū linea est punctū autē indiuisibile neq3 enim vnū sunt vltima punctorum.

Diuisio libri.

Iste est sext^9 liber phis. Arist. I quo phs deterīat de diuisione mot^9 in ptes ei^9 itegrales ⁊ diuidit in tres tractat^9. In p^o ōndit ꝯtinuū nō esse cōpositū ex indiuisibilib^9. ⁊ diuidit in tria capl'a. In p^o pbat continuū nō esse cōpositū ex indiuisibilib^9 rōnibus gnālib^9 ⁊ intēdit duas ꝯclusiones. p^a nullū cōtinuū est cōpositū ex indiuisibilib^9. vt linea nō cōponit ex pūctis probat duab^9 rōnib^9. p^a si linea nō cōponeret ex pūctis oporteret illa puncta adinuicē esse ꝯtinua vel ꝯtigua. sed hꝫ ē ipossibile: quia punctoꝝ nō sunt vlti^a. q2 cui^9 est vltimū aliud est qꝺ est vlti^m ⁊ illud cui^9 est vltimuꝫ qꝺ nō cōuenit pūcto: igit. 2^a rō. si linea componeret ex pūctis ipsa pūcta tāgerēt se adinuicēꝫ. sed hoc est fl'm: q2 vl' totū tāgeret totū vel pars partē: vel pars totū. nō pōt dici duob^9 mōis vltimis: q2 punctū nō hꝫ ptes nec pōt dici p^m: q2 si totū tangeret totū illa nō eēnt ex^a se inuicēꝫ situalr. ⁊ per ꝯñs nullā faceret extēsionē. si xo dicat ꝙ eēnt ꝯūr se hītia: hoc non valet: quia vel me^m inter ipsa esset pūctū vel linea. nō pūctuꝫ. qa inter ꝯūr se hītia nō ꝺꝫ esse me^m eiusdē rōnis nec linea: q2 tūc nō cōponeret precise ex pūctis. ⸿ 2^a ꝯ^o: oē ꝯtinuū est diuisibile in semper diuisibilia. qa alias sequeret ꝙ in diuisione ei^9 esset deueniēdū ad indiuisibilia ⁊ per ꝯñs cum oē qꝺ est cōponat ex his in que resoluit ꝯtinuū esset compositum ex indiuisibilibus.

Rōnes ṗdictaꝫ opīonezꝫ ṗbātes.

Eiusdē autē rationis est ⁊ magnitudinē ⁊ tempus ⁊ motum ex indiuisibilibus cōponi ⁊ diuidi in indiuisibilia autem nihil manifestum est autem ex his.

⸿ Illud est 2^m capitulū in quo phs probat nullū cōtinuū esse cōpositū ex indiuisibilib^9 p oēs rōnes sumptas ex parte mot^9 ⁊ magnitudinis ⁊ intēdit qnqꝫ ꝯclusiones. ⸿ p^a si magnitudo esset cōposita ex indiuisibilibus: oporteret mouētes nl'tū cōponi ex indiuisibilib^9: patet: quia si supra magnitudinē cōpositā ex trib^9 indiuisibilibus puta. a. b. c. fiat mot^9: necesse est cuilibet magnitudini inesse aliquā partē mot^9: ⁊ eꝯ. ⁊ per ꝯñs necesse est tot ⁊ non plures esse partes magnitudinis sicut ⁊ motus ⁊ eꝯ: ḡ ille mot^9 erit cōpositus ex tribus indiuisibilibus sicut magnitudo igit. ⸿ 2^a ꝯ^o: supra indiuisibile nihil mouetur patet quia staret mobile esse simul in terminoꝫ moueri ad terminuꝫ quod est falsum. nā prius oporteret moueri ꝙ motum esse. ⁊ prius ire ꝙ itū esse: igitur supra indiuisibile nihil pōt moueri. ⸿ 3^a ꝯ^o. si magnitudo esset cōposita ex indiuisibilibus: nullus motus fieret supra eam.

Quinqꝫ conclusio/nes probātes nl'tū lū ꝯtinuum esse compositū ex indiuisibilibus.

Scḋa.

Tertia.

⸿ Pro cuius pbatione supponit ꝙ magnitudo sit cōposita ex tribus indiuisibilib^9 scꝫ. a. b. c. ⁊ motus fact^9 supra eaꝫ ex. d. e. f. ⁊ ꝙ supra a. quod est indiuisibile nō fit mot^9 vt probatuꝫ est nec eadē rōne super b. ⁊ c. Tūc probat ꝯ^o ducēdo ad aliqua incōueniētia. p^m est ꝙ motus componeret ex nō motib^9: quod si nō reputetur icōueniens adducat scḋm ꝙ aliquid esset transitū qꝺ nunꝙ trāsiebat. Patet. quia a. esset trāsituꝫ qꝺ nunꝙ transiebat: cū super a. nihil possꝫ moueri. Silr est de b. ⁊ c. ⸿ 4^a ꝯ^o. motus nō componit ex indiuisibilibus: q2 vel ille partes indiuisibiles essent motus vel nō sed vtrunqꝫ est impossibile. Primo ꝙ nō sint motus patet: q2 qlibet istaꝝ partiū est supra indiuisibilia magnitudinis supra que nō fit mot^9. nec pōt dici ꝙ sint nō mot^9: q2 vt prius motus componeret ex nō motib^9. ⸿ 5^a ꝯ^o. idē est iudicium de magnitudine motu ⁊ tpe quātū ad hoc quod est cōponi ex diuisibilib^9 vel indiuisibilib^9 sic ꝙ si magnitudo vel mot^9 cōponatur ex indiuisibilib^9 tps etiā cōponet ex indiuisibilib^9 patet q2 si magnitudo supra quam fit motus sit diuisibilis oportet ꝙ in minore parte temporis trāseatur pars eius ꝙ totuꝫ. ergo si magnitudo est diuisibilis opꝫ tpe esse diuisibile. ⁊ econtra. ⁊ si vnum cōponatur ex diuisibilib^9. ita ⁊ reliquum.

Quarta

Quīta

Qm̄ autem omnis magnitudo in magnitudines diuisibilis ostensum est qm̄ enim impossibile est ex athomis ꝯtinuuꝫ esse aliquod. magnitudo autem omnis cōtinua.

⸿ Istud est tertiū capitulū huius tractatus i q̄ phs ōndit nullū ꝯtinuū esse cōpositū ex indiuisibilib^9 per rōnes sumptas ex parte velocitatis ⁊ tarditatis. Et intēdit septē ꝯclusiones. ⸿ p^a si mobile velocius in equali tpe pertrāsit maius spaciū supponēdo ꝙ semper moueat. ⸿ 2^a ꝯ^o. velocius in minori tpe ptrāsit maius spacium ⁊ hoc semper psupponēdo ꝙ moueat. ⸿ 3^a ꝯ^o mobile velocius in minori tpe pertrāsit equale spaciū. ⁊ probant iste tres ꝯclusiones per diffōnē velocioris. nā veloci^9 est ꝙ in equali tpe maius spaciū pertrāsit: vel in minori maius. vel i minori eq̄le qa veloci^9 semp citi^9 mouet ⁊ semp citius attigit teriꝫ. ⸿ 4^a ꝯ^o: oīs magnitudo ⁊ oē tps est diuisibile in semp diuisibilia. ⁊ hec ꝯ^o satis pbata est in priorib^9 caplis. ⸿ 5^a ꝯ^o. Impossibile est magnitudinē finitā trāsire in tpe infinito dūmō in q̄libet pte illius tpis infiniti pertrāseat aliqd de illa magnitudine sine reiteratione. Probat supponēdo ꝙ magnitudo finita sit a b. ⁊ tps finitū sit c. d. tūc in illo tpe sumatur aliq̄ ps finita ⁊ in illa aliqd magnitudis ptranseat: tūc at sic: illa ps magnitudinis multotiēs replicata excedit totā magnitudinē ⁊ nō in infinitis partib^9: igit. ⸿ 6^a ꝯ^o. in tpe finito nō pōt ptrāsiri magnitudo infinita. que ꝯ^o pōt pbari sicut pcedēs

Septē cōclōes pbantes nullū cōtinuū eē compositum ex indiuisibilibus.

Scḋa

Tertia

Quarta

Quinta

Zeno 7 phig
aut p̄cedēs: ⁊ ex iſtis pꝫ ſolutio ad rōnem ze/ nonis volētis ꝓbare nō eē poſſibile aliqd mo/ ueri vel ptrāſire aliqd ſpaciū in tpe finito ſic ar guēdo in q̄libet ſpacio ſunt infinite ptes quarū q̄libet opꝫ ptrāſire ⁊ tāgere ipm mobile ſi dbe at totū ſpaciū pertrāſire: ſꝫ īpoſſibile eſt infinita ptrāſire ⁊ tāgere in tpe finito: igit pōt dici q̄ lꝫ in q̄libet ſpacio ſint infinite ptes eiuſdē ꝓportio
Septi/a. nis nō tn̄ ſunt īfinite ptes eiuſdē quātitatis q̄s mobile dꝫ ptrāſire. ¶ 7ª 2º. ⁊ pncipalis. nullꝫ ꝯtinuū eſt cōpoſitū ex indiuiſibilib⁹: q2 tūc ſeq̄/ ret q̄ īdiuiſibile poſſꝫ diuidi qd̄ īplicat ꝯdictio nē. ꝯña ꝓbat ponēdo q̄ ſint duo mobilia quoꝝ vnūꝫ ſit velocius altero in duplo ponat vltra q̄ veloci⁹ mobile in tpe triū īdiuiſibiliū tñſeat ma gnitudinē triū īdiuiſibiliū. tardius in eodē tē/ pore trāſibit ſolū dimidiū illius magnitudis: ꝫ trāſibit tm̄ vnū īdiuiſibile cū dimidio ⁊ p ꝯñs indiuiſibile erit diuiſibile. Iuxta hūc textum.

An oē ꝯtinuum ſit diuiſibile i ſp diuiſibilia.
Queritur
p⁹ vtꝝ oē ꝯtinuum ſit diuiſibile ī ſp diuiſibi/ lia. p⁹ af q̄ nō. q2 ꝯtinuū eſt diuiſibile ī ptes īdiuiſibiles cū in reb⁹ nālib⁹ ſit dare mini/ mū vt vr̄ dixiſſe Ariſt. in p⁹ huiꝰ cū dicebat da bilis eſt mīma caro. ¶ 2º af ſic. q2 ſi ex trib⁹ pti bus reſultet aliq̄ta magnitudo tūc ex q̄tuoꝛ re ſultabit maioꝛ. ⁊ ex q̄nq̄ maioꝛ. ⁊ ſic in īfinitū ꝫ ſi īfinite ptes ſunt in ꝯtinuo tūc erit infinite magnitudinis. ¶ 3º af. celū eſt vnū ꝯtinuūꝫ. ⁊ tūc nō eſt diuiſibile in ſp diuiſibilia q2 nō ē ſim/ pliciter diuiſibile: vt vr̄ dicere ariſt. 2. celi ⁊ mū/ di. ¶ 4º af: ſi ꝯtinuū nō eſſet cōpoſitū ex ptib⁹ īdiuiſibilib⁹ ſeq̄ret q̄ de⁹ nō cognoſceret oēs ptes ꝯtinui diſtincte. qd̄ eſt manifeſte falſuꝫ: cū de⁹ oīa diſtincte cognoſcat. ¶ 5º af ſic: in conti/ nuo indiuiſibile eſt īmediatū īdiuiſibili: ꝫ con/ tinuū eſt cōpoſitū ex indiuiſibilib⁹ ⁊ per ꝯñs nō eſt diuiſibile in ſemp diuiſibilia: añs pꝫ: q2 ſi pū ct⁹ terminās lineā ſeparet a tali linea adhuc il/ la linea erit finita. ⁊ nō niſi per pūctū: ꝫ illi pun cto erat aliud pūctū īmediatū. Etiā ſi corp⁹ ſphe ricū moueat ſupra planū certū eſt q̄ nō tāgit ip ſuꝫ niſi in pūcto: alias ſphericū eēt aliquālr pla nū. ꝫ ꝯtinue tāgit pūctū poſt pūctū abſq̄ me⁹: ⁊ per ꝯñs in illo corpe plano ſunt pūcta ſibi/ uicē īmediata. In oppoᵐ eſt pħs ī textu. ¶ In q̄one erūt tres articuli. Quantū ad primum.

Sciendū
eſt p⁹ q̄ vt iā viſum eſt in 3º ſatis de diuiſione ꝯtinui ⁊ d̄ partib⁹ eius tam eiuſdē ꝓportionis q̄ in poᵃ ſi ſtēdi in quolibet ꝯtinuo ſunt īfinite: ⁊ ēt de p/
Quot ſint ptes cō tinui.
tib⁹ eiuſdē q̄titatis que ſunt in ꝯtinuo finite: ⁊ quo in q̄lꝫ puo ꝯtinuo ſunt tot ptes eiuſdē pro portionis ſicut in alio. ſicut in grano milij ſunt tot ptes eiuſdē ꝓportiōis: ſicut in celo. ⁊ q̄uo to tū ꝯtinuū hꝫ aliq̄s ptes q̄s nō hꝫ ps ei⁹: ⁊ tn̄ nō plures hꝫ. ⁊ ēt viſum eſt vtꝝ ꝯtinuū ſit diuiſibi le in oēs ſuas ptes ⁊ vtꝝ illa ſit ꝯcedēda: conti/ nuū pōt diuidi in oēm ſuā partē. ⁊ vtꝝ deus co gnoſcat oēs ptes ꝯtinui vel nōs ⁊ de multis aliis de quib⁹ recurrēduꝫ eſt ad illū 3ᵐ. Iō vltra iſta
Quot modis aliquid dicit diuiſibile.
ſupponit q̄ aliqd pōt dici diuiſibile dupl'r vno mō q2 hꝫ partē ēt ptē vel ptes q̄rū vna non eſt alia. Et ſic celū eſt diuiſibile: cū hēat ptes q̄rum vna non eſt alia. Alio mō aliqd dr̄ diuiſibile: q2 nāliter pōt diuidi p actualē ſepationē vni⁹ ptis ab alia ⁊ ſic dicebat Ariſto. celū eē īdiuiſibile ⁊ īfrāgibile. ¶ Supponit 2º q̄ īdiuiſibile ea pte q̄ eſt indiuiſibile nō facit mai⁹. vt linea eſt indi/ uiſibilis ſm latitudinē. iō ſm latitudinē non fa cit aliqd maius: lꝫ bn̄ ſm lōgitudinē. ſed pūcta ſunt indiuiſibilia ex oī parte. iō pūctū additum pūcto nunq̄ facit aliqd mai⁹ nec ſm lōgitudi nē latitudinē ⁊ ꝓfunditatē. Ex iſtis ſequit q̄ in diuiſibilia ex ea parte qua ſunt īdiuiſibilia pñt eē ſil' adeq̄te vt due linee pñt eē ſil' adeq̄te ea p/ te qua ſunt īdiuiſibiles: puta ſm latitudinē ſed nō ſm lōgitudinē: ſi. n. linea addat linee hꝫ lō gitudinē: ita q̄ vna tāgat aliā ſm vlti³ xcertū eſt q̄ nō ſunt ſil' adeq̄te: imo forte icludit ꝯditōēꝫ. Et ex iſto hr̄ cōe dictū q̄ īdiuiſibile additū indi uiſibili nō facit aliqd mai⁹: ea ſupple pte q̄ ē in diuiſibile. ¶ Et ſi q̄s dicat ex duab⁹ vnitatib⁹ q̄ ſunt īdiuiſibiles fit aliqd mai⁹ q̄ ex vna illaꝝ: q2 fit numer⁹ binari⁹ q̄ ē maioꝛ vnitate: cū oē to tū ſit mai⁹ ſua pte. Itē ex itellectu ⁊ ſpē itelligi bili q̄ ſunt duo īdiuiſibilia fit aliqd mai⁹: q2 fit aliqd totū qd̄ ē mai⁹ ſua pte. ¶ Rñdet ad pᵘᵐ
Aliquid additūꝫ alteri fa/ cē mai⁹ quotmo dis itel/ ligitur.
q̄ aliqd additū alteri facē mai⁹: pōt itelligi du/ pliciter. vno mō entitatiue. ⁊ ſic oē totū eſt mai⁹ ſua pte: Dico ēt q̄ oē totū eſt mai⁹ ſua pte. i. ē p/ fecti⁹ ſua pte. Dico vlteri⁹ q̄ illō ꝓprie dꝫ itelli/ gi de toto p ſe ⁊ nō de toto per accñs: cmōi ē to/ tū ex ſubiecto ⁊ acīdēte. ſicut ex itellectu ⁊ ſpē intelligibili que ſolū faciūt vnū per accñs. Alio modo poteſt intelligi quantitatiue ⁊ hoc dupl'r
Quantitatiue q̄t mōis in telligit.
vno modo ſm quantitatē diſcretā: ⁊ ſic vnitas addita alteri bene facit maius ſm q̄titatem di/ ſcretā. alio modo ſm quantitatē cōtinuam. ⁊ ſic videtur intelligi cōe dictum q̄ indiuiſibile ad/ ditūꝫ īdiuiſibili ea pte qua eſt indiuiſibile nō facit maius ſupple ſm quantitatē continuam.

Sciendū
eſt 2º q̄ circa textū īcidunt aliq̄ difficultates. ¶ p⁹: vtrū mot⁹ cū ſit qd ꝯtinuū ſit cōpoſit⁹ ex indiuiſibili
Aliq̄ difficultates circa tex tuꝫ inci/ dentes.
b⁹. ⁊ vr̄ q̄ ſic: q2 mot⁹ eſt cōpoſit⁹ ex illis q̄ peri ſiit. ſꝫ mot⁹ ⁊ quolꝫ ſucceſſiuū eſt in actu p indi/ uiſibile: ⁊ ſolū exiſtit per īdiuiſibile: q2 ſi aliqd eius eſſet actu diuiſibile: ſimul eſſet ſucceſſiuꝫ ⁊ nō ſucceſſiuū. nō ſucceſſiuū: q2 plures ei⁹ par/ tes eſſent actu. ¶ Reſpondet ſcot⁹ in ſcḋo. di/ ſtinctione. 2. vt iam alias viſuꝫ eſt q̄ ſucceſſiuꝫ

non solū est in actu p indiuisibile: sed et p aliqd diuisibile vel multa diuisibilia. Nā illo indiuisibili cedente succedit diuisibile: alias duo indiuisibilia eēnt imediata. ⁊ illud diuisibile nō est aliud q̄ aliq̄ ps ꝯtinua fluēs. i. habēs ptē post partē. ¶ Et si qs dicat: ḡ mot⁹ nō sp habebit esse vniformiter: q2 aliqn̄ erit actu p indiuisibile aliqn̄ p diuisibile. Dico q h nō ē icōueniēs imo h ꝯuenit nāe successiue q indiuisibili succedat diuisibile. ⁊ diuisibili indiuisibile. Et si qs iter arguat dabilis est pria ps mot⁹ ⁊ illa est idiuisibilis q2 alias nō eēt pria: s3 eam pcederet alia. Et añs vr̄ eē ipsi⁹ aristotelis in octauo phi⁹ vbi vr̄ hre q alteratio vel aliqd alteratiōis fiat i instāti.

Aliud argumētū

¶ Rñdet scot⁹ in libro pallegato q non ē dabilis pma ps mot⁹ neq3 primū mutatū esse. Sed añ oē moueri ē mutatū ⁊ añ oē mutatū est moueri. Et istud magis postea dclarabit.

Solutō predicti argumēti ɓʒ scotum

¶ Et si qs iter dicat q forma acqsita p alterationē vel aliqd ei⁹ in instāti acqrit: ḡ ipsa erit idiuisibilis. vel saltē aliqd ei⁹. ⁊ p ꝯñs mot⁹ p quē acqrit: añs pbat: q2 inter ꝯdictoria nō ē dare mediū. s3 nō eē ⁊ eē forme inducēdo ꝯdicūt: igit inter ipa nō erit mediū. sed in pmo instāti tpis in quo alterās icipit alterare: ē nō eē forme: ḡ iter illud ⁊ mēsurā q̄ mēsurat eē forme nō erit mediū: ⁊ p ꝯñs talis forme vr̄ idiuisibilr acquiri. Rñdet scot⁹ ad istud argm̄ vbi prius allegat⁹ q imediatū pōt capi dupl'r: vno mō inter qd ɓm se totū ⁊ aliud nō ē mediū. ⁊ sic ꝯtinuū pōt esse imediatū suo termino: q2 inter indiuisibile terminās ⁊ iter indiuisibile terminatū non ē dare mediū. Alio mō capit imediatū qd ɓm se totū ē cū altero stati vel post alterū ⁊ sic ꝯtinuū nō ē imediatū suo termino. s3 vna ps post aliā. imo nihil ē imediatū indiuisibili terminātī ꝯtinuū q2 nihil ɓm se totū seqtur illud indiuisibile. s3 ps illi⁹ toti⁹ qd ē imediatū pos seqt idiuisibile ɓm ptē āte ptez in ifinitū. Tunc d3 q sic iste mēsure se hn̄t adinuicē. ita mēsurata: sic videlic3 q si mēsure sint imediate. ita illa mēsurata q̄ acqrent i ipis si nō sit imediata nec mēsurata erūt immediata. ideo videndū est qualiter mensure illo2 contradictorio2 se habent adinuicem.

Immediatum quomodo capit.

Tertio sciēdū est q incidit alia difficltas vtrū ista sit ꝯcedēda. Primo mutato iniciāti motū imediate succedit aliqs motus vel aliq̄ ps mot⁹. Et vr̄ q nō: q2 vl' ille mot⁹ ē ꝯtinu⁹ vel nō. si ꝯtinu⁹ ḡ ē diuisibilis: ⁊ p ꝯñs habebit ptē imediatiorē. Si dicas q imediate nō succedit aliqs mot⁹: ḡ instās succedet. qd ē incōueniēs: vel erit discōtinuatio. Rñdeo q p⁹ primū instās tēpis imediate erit tp̄us seu post mutatū eē imediate erit motus: ⁊ tñ nullū tps erit imediate post illud indiuisibile. ¶ Uñ est aduertendū q imediate facit ppositionē vlem cui⁹ pdicatū stat cōfuse tm̄ sub quo nō cōtingit descēdere ponēdo illud apte sibi. Etia3 h3 aliqs facit ppōnē negatiuā a qua nō ꝯtingit arguere affirmatiue.

alia difficltas.

¶ Et si qs dicat imediate post illd instās succedit tps: ḡ oia instātia tpis succedentis succedūt tpi: ḡ aliqd tps erit añ oia indiuisibilia tpis succedētis. Dico q istd vltim̄ nō seqt qd pōt declarari. vt ponat q a. sit aliqd istās tunc hec est ꝟa imediate post a. ponet tps in eē. ⁊ tñ ista est falsa: tps ponet imediate in eē añ oia instātia tpis sequētis a. instās. sed bñ sequit imediate postea ponet: tps: ḡ añ oia instantia tpis sequētis a istās ponet tps. q2 ꝯñs ē vna vlis cui⁹ oēs singulares sunt ꝟe. Et q ista sit fl̄a: tps ponet in eē añ oia sua istātia: tpis sequētis p3: q2 poneret in eē añ oia sua istātia: q2 sequit: istud tps poneret in eē añ oia sua istātia tpis sequentis a. ḡ in eē añ h istās demōstrato quocunq3 in stāti tpis sequētis a. ⁊ sic eēt tps oia istātia eius dē tpis: quod est impossibile. ideo caute respondendum est in talibus propositionibus.

Sciendū est 4° q adhuc icidit alia difficltas vtz in motu sint aliq̄ idiuisibilia. Ad quā rñdet breuiter q sicut i linea sunt pūcta idiuisibilia p q̄ ptes linee ꝯtinuant adinuicē: ita i motu sunt idiuisibilia per q̄ ptes mot⁹ ꝯtinuāt adinuicē ⁊ vocant mutata eē sicut idiuisibilia in tpe vocant instātia. ita q sic dcm̄ est de istātib⁹ in 4° phi⁹: ita suo mō dicendū est de istis mutatis eē. ita q sicut instās i tpe solū durat p instās: ita q h3 p⁹ⁿ istās sui eē ⁊ vltimū instās sui esse. ita et mutatū eē. sic videl3 q qn̄ mutatū esse incipit eē est: ⁊ imediate añ hoc nō fuit. ⁊ qn̄ desinit esse est: ⁊ imediate post illd nō erit. Et sic p3 q ppōnes de desinit dupl'r exponunt ⁊ h vult hre scot⁹ qlibeto. q. 13. Ex q̄ seqtur q illud mutatū eē in motu solū durat per instans.

An in motu sint aliq̄ indiuisibilia.

¶ Et si qs dicat Aristo. in. 8. phi⁹ dicit q nihil gnāt vt duret solū per instans. Rñdet sibi scot⁹ q loqtur ibi de pmanētib⁹ ⁊ nō d illis que raptī3 trāseūt. cmōi sunt instātia ⁊ ista mutata esse ⁊ de hoc magis i. 8. videbit. ¶ Et si arguatur cōtra hoc: q2 tunc sequeret q aliqua res eēt corrupta ⁊ tñ nunq̄ eēt corrupta. Quod pbat q2 vel illud mutatū est corruptū in instanti in q̄ producitur vel in alio. Si in alio vel in alio mediato vel imediato. nō imediato. q2 duo instantia nō sunt imediata. nec mediato. q2 tūc duraret plus q̄ per instās. nec in tpe: q2 p ɓm se totū destruitur ⁊ indiuisibiliter destruit in tempore nō destruit.

Argumētū cōtra pdicta.

¶ Pōt dici breuiter q non est corruptum nec in aliquo instanti nec in aliquo tpe sed imediate post instans est corruptum potest etiā dici q in instāti est corruptū. in nullo tñ instanti est primo corruptū: sed in infinitis est corruptū: q2 in omnibus istātibus tēporis in quo est corruptum

est corruptū. dico etiā q l3 sit idē simul corrūpi & nō corrūpi partē ante partē. Sicut idē est indiuisibilr corrūpi & nō pᵒ vna pᵃs pᵒ aliā tñ nō ē idē sic corrūpi vel idisibilr corrūpi: & i istis corrūpi. Et per hoc pōt sufficiēter solui qō in qua queritur vtrū deus posset creare duos angelos vnū3 imediate pᵒ aliū. ¶ Et hec de pᵒ artᵒ. q̄rū ad 2ᵐ

An in linea sint aliq̄ idiuidua poneda

Dubitatur

pᵒ vtr3 in linea sint ponēda aliq̄ idisibilia. ¶ Rñdet breuiter sicut alias visu3 est in multis locis & pcipue in logica: q in linea sūt ponēda idiuisibilia simplr. i. sm oēm dimēsionē que vocant pūcta que ponunt vt ptes linee ptinuant adinuicē & nō sunt ptes ipsius linee: & sunt in sito in quo sunt ptes quap sunt termini & ista est 2ᵃ satis fuit pbata in logica: & 3ᵃ eā fuerūt facte multe instantie ad q̄s recurrēdū est. ideo pro nunc dimittēde sunt ille rōnes: & alie sunt adducēde q̄rū.

Alie rationes.

¶ pᵃ est & capio vnā lineā qui sit a. tūc ar sic vel in a. est tm̄ vnū punctū vel plura: nō est dōs q vnū tm̄: q2 tūc esset aliq̄ pars linee sine pūcto qd est fl'm. et nō vr in qua pte linee esset. si plura tūc ar sic. aut pter singula & q̄libet & oia sil' sūpta ipsius a. est aliqua entitas in a. aut nō: si nō g a. precise pstat ex pūctis cuiᵒ oppoᵐ postea dicef. Si sic: g in a. est aliq̄ entitas que nec est punctū: neq includit pūctu3 aliqn pter singula & oia ipsius a. dareč pūctū.

quomodo itelligit sin g'la: oia pūcta eē aliq̄ entitatem in a.

Rñdeč q pter singula & oia pūcta eē aliq̄ i entitatē in a. pōt intelligi duplr vno mō q preter singula & oia pūcta possit aliq̄ entitas ipsius a. eē. & sic ē iposibile. Alio mō q preter singula & oia pūcta sit aliq̄ entitas que nō sit punctu3 nec pūcta. & sic ipsa est vera. ¶ 2ᵒ sic. volo q deus sicut pōt destruat precise oia pūcta ipsius a. aut tūc ipsius a. remanet aliq̄ entitas que prius fuit aut nō: si nō. g nō destruxit precise puncta. si sic: g erit aliqua linea sine pūctis. Rñdeo q impossibile est q deᵒ pcise destruat oia puncta ipsius a. in imo si destruat oia pūcta destrueret sil' infinitas ptes ipsius a. cū ptes linee depēdeāt ab ipis pūctis. ¶ 3ᵒ sic. volo q magnitudo a supponat magnitudini b. sibi eq̄lis: & deinde q deᵒ pseruet oia pūcta a. nullā aliā entitatē ipsius a. pseruando & silr nullum punctū in situ alio statuēdo: tūc q̄ro aut illa puncta occupāt magnitudinē b. sicut prius occupat tota magnitudo ipsius a vel nō. sed remanent alique partes vacue. si pmū sequit q pūctu3 erat inmediatū puncto & q a. nullam aliā entitate3 ptinebat q̄3 pūcta. Si 2ᵐ: g ptes ille occupabāt aliquē locū & nō hēbant pūcta.

Falsitates pdicti argumenti.

Rñdeo q istud argᵐ ptinet multa falsa. pᵐ q pūcta hēant propriū sitū: qd est fl'm: q2 nō hñt situ nisi rōe illop quop sunt termini. 2ᵒ q occupēt locū: quod ē falsum cū sint indiuisibilia simpliciter: ideo dico q nullā parte3 magnitudinis b. occuparent sed partes linee quas ptinuabāt adinuicē illa3 occupabāt. Et cū vlterius infert q tūc erūt ptes linee sine pūctis: nego pñam. ¶ 4ᵒ sic. nulla est experientia neq rō: neq auctoritas que cogat ponere talia pūcta: igit nō sunt ponēda talia pūcta: dico ad hoc q multe sūt rōnes que als fuerūt vise & ēt multe auctoritates. vt p3 in. 6. metaphisice. ¶ Et si dicas pp quā rōne3 ponis. Dico vt terminēt lineā & ptinēt partes linee adinuicē. ¶ Et si arguas vel per pūctū teriare lineā tu intelligis q linea per pūctū est certe magnitudinis & mēsure vel aliqd aliud. Nō pmū: q2 sine tali pūcto eēt eq̄lis magnitudinis & mēsure: nec aliqd aliud: q2 def illud: nec vt ptinuentur ptes linee adinuicē: q2 destructo pūcto cōtinuāte ptes adinuicē adhuc ille ptes remanerēt in eodē situ: & adinuicē prime sicut priᵒ. ¶ Ad pᵐ dico q pūctū teriare lineā nō est rōne eiᵒ eē certe q̄titatis vel mēsure: sed est ipsum eē finis linee. ¶ Dico 2ᵒ q l3 remaneāt ptes linee i eodē loco & situ nō tñ eēnt ptinue. s3 solū ptigue. ideo nō facerēt aliquid vnū per se sicut prius.

an linea pponat ex indiuisibilibus.

Dubitatur

2ᵒ vtr3 linea & generaliter ptinuū cōponat ex indiuisibilibᵒ. de isto dubio fuerūt diuerse opiones antiquop phop.

Opio democriti d pdcto dubio.

¶ pᵃ fuit democriti dicētis cōtinuū esse cōpositū ex indiuisibilibᵒ vt corpᵒ ex indiuisibilibᵒ corporibᵒ videl3 ex athomis que sunt corpora indiuisibilia sm ipm. & supficies ex supficiebus indiuisibilibᵒ: & linea ex lineis indiuisibilibᵒ. nō aūt ex pūctis.

opinio platonis de eode3

¶ 2ᵃ opio fuit platonis dicētis q lineā cōponebaf ex pūctis & superficies ex lineis & corpᵒ ex supficiebᵒ: & gnālr q̄libet ptinuū ex indiuisibilibᵒ. Et istā opionē t3 q̄dā modernus qui vocaf geraldus odonis. Et pōt ista opio aliquibᵒ rōnibus pbari.

Rōnes pdicta3 opiones pbātes

¶ pᵃ: omnipotētia potēs componere ptinuū ex oibᵒ suis partibᵒ: pōt diuidere illud in oēs suas partes quo posito vel ille partes sunt diuisibiles vl indiuisibiles: si indiuisibiles habeo intētū: si diuisibiles: g nō fuit diuisio in oēs partes: qd ē cōtra positū. ¶ Scdo sic: aut omni tpe magnitudinis est aliq̄ minor aut nō oi pte magnitudis aliqua est minor: si scdm g aliq̄ parte magnitudinis nō est aliqua minor. vt patet per eq pollētiā. g illa est indiuisibilis cū nō sit aliqua minor & per consequens magnitudo erit resolubilis i idiuisibile. Etia3 si oi parte magnitudinis aliq̄ est minor: aut illa est diuisibilis vl indiuisibilis nō diuisibilis: quia nō esset oi parte minor: si indiuisibilis habet intētū. vt prius. ¶ Tertio sic aut inter primū punctū & quodlibet aliud eiusdem linee est punctū mediū aut nō. si sic. tunc illud pūctū mediū vel erit mediū inter primum punctū & seipsum qd est iposibile vel non esset aliquod ex illis punctis illius linee. & per pño

nõ mediaret inter p^m et alia eiusdẽ linee. ergo iter p^m pũctũ et oĩa pũcta illi^us linee nõ est pũctũ me^m et per ꝯñs pũcta erũt sibi inuicẽ imediata. ¶ 4° sic: aut aliqđ pũctũ est me^m inter p^m pũctũ hui^us linee et oĩa alia pũcta eiusdez linee: vel nullũ est me^m cũ talis disiũctiua cõponat ex ꝯdictoriis ẽ vera. si nullũ. ergo p^m pũctũ et oĩa alia sunt imediata. si aliqđ est me^m. ergo illud est imediatũ p^ori pũcto et per ꝯñs pũcta erũt sibi imediata. ¶ Sed iste rõnes nõ ꝯcludũt: iõ ponit alia opio que fere ab oĩb^us modernis tenet. s. ꝙ nullũ ꝯtinuũ cõponit ex idiuisibilib^us. et ista opio probat aliquib^us rõnib^us. p^a: qz tũc sequeret ꝙ nihil posset condẽpsari qđ est falsum ꝯñs pbat: qa illud qđ condẽpsat occupat minorẽ locũ qȝ p^us. sed indiuisibilia nõ pñt occupare minorẽ locũ qȝ p^us. igr ¶ 2° sic: seqret ꝙ idiuisibile: eẽt diuisibile: qa qcũqȝ motu dato ꝯtingit dare velociorẽ in duplo. sed per aduersariũ dabilis est mot^us q cõstat ex trib^us idiuisibilib^us. et mẽsurat tpe cõposito ex trib^us istãtib^us. ergo mot^us velocior in duplo mẽsurabit vno instãti cũ dimidio. ¶ 3° sic: qz tũc seqret ꝙ dyameter esset eq̃lis coste: qđ est ꝯ sensuz: ꝯñs pbat qa capiant duo puncta imediata in vna costa et duo in alia costa oppo^a. et ab istis ad alia ducant due linee recte eque distãtes: iste linee diuidẽt diametrũ: aut in punctis mediatis aut imediatis: aut per idẽ pũctũ: si per idẽ punctũ tũc costa erit maior dyametro. q: duob^us pũctis in costa corñdet solũ vn^um in dyametro. si in pũctis imediatis tũc nõ erũt plura pũcta i dyametro qȝ in costa. si mediatis tũc capit punctuz me^m inter ista duo pũcta mediata. et ab illo ducat linea in rectũ. et illa intersecabit costã et i neu

Alia opinio modernoꝝ

Rõnes ꝓdictaȝ opionez pbãtes

tro pũcto pri^us dato. sȝ i aliquo puncto me^o inter vtrũqȝ. aliogn ꝯcurrerẽt cũ linea cũ q̃ ponit eq̃distãs. qđ est contra diffinitionẽ eque distãtiuȝ. ¶ Restat. ergo soluẽ rões alteri^us opionis. ¶ Ad p^am d: ꝙ nõ est sile de cõpositione et diuisione: iõ nõ sequit pôt. n. fieri cõpositio per vnum actũ: sed nõ diuisio: qa nõ ꝯtingit deuenire ad vltimã partẽ. vñ cõponẽs ꝯtinuũ cõponit semper ex aliqb^us partib^us p^us ꝯtinuatis adinuicẽ. ideo posset dici ꝙ cõponẽs nõ cõponit ex oĩb^us ptib^us ꝯtinuis pri^us diuisis adinuicẽ. ¶ Ad 2^am d: qđ ista est ꝯcedẽda oĩ parte magnitudinis aliq̃ est minor et ẽt ista nulla ps magnitudinis est oĩ parte magnitudinis minor. et ista ẽ falsa aliqua ps magnitudinis est minor oĩ parte magnitudis. Vñ si mũdus duraret eternaliter ista est cõcedẽda oĩ hoĩe futuro est aliqs hõ futur^us posterior. Dico vlteri^us ꝙ ista copulatiua pôt ꝯcedi oĩ pte magnitudinis aliq̃ est minor et illa est minor oĩ pte magnitudinis. et cũ vlterius infero vel illa ẽ diuisibilis vel indiuisibilis. pôt dici ꝙ illa ẽ diuisibilis. Dico tñ ꝙ ista disiũctiua est falsa. aut illa pars que est oĩ pte magnitudinis minor ẽ diuisibilis vel idiuisibilis ꝓꝑ falsã iplicationẽ sibi iplicat enĩ ꝙ sit aliq̃ pars minor omnĩ pte magnitudinis qđ est fl̃m. ¶ Ad 3^am d: ꝙ iter p^m pũctũ et qđlibet aliud est pũctũ me^m nullũ tñ pũctũ me^m est inter p^m pũctũ et qđlȝ aliđ eiusdẽ linee. iõ nõ ꝓcedit vlterior ꝯductio q̃ tota supponit ꝙ ad istã vniuersalez sequat ista pticularis. aliqđ punctũ est inter p^m pũctũ: et quodlȝ aliud eiusdẽ linee. ¶ Ad 4^am dicitur ꝙ nullũ est mediũ inter primũ punctum et omnia alia: et cũ infers ergo primum et omnia alia sunt immediata posset concedi si ly oĩa teneat collectiue.

Solutõ rationũ alterius opionis

Dubitat 3° vtꝝ alicui^us cõtinui vel alicuius magnitudinis sint infinite ptes eiusdẽ ꝓportiõis. ¶ Rñdet ꝙ sic breuiter vt iã alias visũ est. s. ꝙ in qlȝ ꝯtinuo sunt infinite ptes eiusdẽ ꝓportiõis in po^a subsistẽdi: licȝ sint in actu eẽndi. ¶ Sȝ p^ter rões alias factas sunt adhuc aliq̃ alie rõnes q̃ꝝ p^a est. dabilis est vlti^a ps eiusdẽ ꝓportionis alicui^us ꝯtinui: igit i ꝯtinuo non sunt ifinite ptes. añs ꝓbat et capiantur due magnitudĩes ꝯtinuãtes se adinuicẽ. s. a et b. et sumant in b. ptes ꝓportionabiles sic ꝙ p^a sit medietas ei^us. et 2ª medietas medietatis et sic deinceps. ¶ Tũc ar̃ sic. multitudo oĩm partiũ ipsius b. ꝯiungit illi a. ergo aliq̃ ps illi^us multitudinis imediate ꝯiungitur illi a. quia ipossibile est imaginari ꝙ aliqua magnitudo ꝯiungatur alicui nisi aliqua vnitas illi^us magnitudis imediate cõiũgat illi. et si sic illa erit vlti^a: igit. pôt dici ad istud cõformiter ad dicta superi^us ꝙ alicui puncto nulla est pars sibi imediata. licȝ bene immediate sibi sit aliqua pars vnita. vel pôt respõder i

Utrum alicuius magnitudinis ptes sint infinite

Rõnes i de predicta dubtatione.

Arg^m

rñderi negãdo istã ɔñam multitudo oĩz partiũ
ꝓpoꝛtionabiliũ b.ɔiungit a.ꝗ aliq̃ est sibi ime/
diata.ꝛ cũ ꝓbat q̃a illud nõ põt imaginari.Di/
co ꝙ si alicui hoc sit ĩpossibile imaginari:ħ iõ ẽ
q: imaginat multitudinẽ illaꝝ partiũ eẽ in nu/
mero certo.sed hoc nõ est ĩpossibile imaginari
Scđo. illi qui bñ imaginat:puta ꝙ sint infinite. ¶ 2°
ar sic volo ꝙ aliqđ mobile ĩcipiat moueri a pũ/
cto ɔtinuãte a.ꝛ b.ꝛ moueat v̾sus b.tũc.c.ime/
diate post illud pũctũ:ꝛ post illud instãs ꝑtran/
sit aliquã partẽ ipsius b.ꝛ nõ nisi: vltimã patet
ɔñã q̃a alias nõ inciperet moueri in pũcto ꝛ in
instãti. ¶ Rñdeo ꝙ ista põt ɔcedi:mobile ime/
diate post instãs ꝑtrãsit aliquã partẽ ipsius b
ꝛ cũ infertur:ꝗ illa est vlti[a] negat ɔñã·quia ista
ĩplicat ꝙ sit aliqua quã ĩmediate ꝑtrãseat:qđ
Tertio. est falsuz. ¶ 3° sic.ponat ꝙ sint duo mobilia. s.
a ꝛ b.ꝛ ꝙ moueant super c.versus.d.ꝛ ꝙ.a mo
ueat velocius in duplo q̃ȝ b.ita ꝙ semꝑ cuz ve/
nerit ad finẽ alicui9 ꝑtis ꝓpoꝛtionabilis q̇escat
ibi donec b.veniat ad illud super eãdẽ lineam
vel equalẽ.vel ꝗ ista duo sil' ꝑueniunt ad. d.vel
vnũ post aliud.nõ p̃[m]:cũ a.q̃lz partẽ pꝛopoꝛ
tionabilẽ ꝑus ꝑtrãsit q̃ȝ b.ꝗ restat 2[m].s.a pꝛi9 q̃ȝ
b.ꝑuenit ad.d.signet ꝗ illud tp̃s in quo a. ꝑus
ꝑuenit ad d.aut ergo ĩ illo tp̃e b.ꝑtrãsit tm̃ vnã
partẽ pꝛopoꝛtionabilẽ vel plures.nõ plures.q:
tunc a.nõ expectasset b.in qualibet parte ꝓpoꝛ/
tionabili.si tantũ vnã:tũc illa erit vltima.qđ est
ꝑncipale intẽtũ:igr̃.rñdet breuiter ꝙ istđ arg[m]
pꝛocedit ex falsa imaginatione. imaginat eniz
ꝙ aliquod mobile possit solũ trãsire vnã partez
ꝓpoꝛtionabilẽ:qđ est falsũ:imo trãseundo vnã
trãsit infinitas.Dico vlterius ꝙ si expectaret cũ
in qualz parte ꝓpoꝛtionabili nunq̃ȝ deueniret
ad vltimã partez: cũ post q̃libet sit aliqua ꝑs
eẽ. ¶ Et hec de secundo articulo.

Conclu/sio de p̃dictis. Quantuz ad 3[m] sit 2° rñsalis oẽ conti
nuũ est diuisibile in semꝑ di/
uisibilia:vt pz ex ꝑdictis. ¶ Ad rõ̃es aũ oppo/
sitũ.Ad p̃[am] alias patuit solutio. ¶ Ad 2[am] dĩ
ꝙ ex infinitis ꝑtib9 eiusdez ꝓpoꝛtionis non sit
aliq̃d mai9 q̃ȝ ex duab9 medietatib9:cũ ille due
medietates ĩcludũt oẽs alias ꝑtes. vñ oẽ q̃ȝtuz
additũ alteri facit aliq̃d mai9 nisi ab illo ĩcluda
tur. ¶ Ad 3[am] patuit solutio in p̃° art°. ¶ Ad
4[am] etiam patuit solutio in 3°. ¶ Ad 5[am] pa/
tuit solutio in pꝛimo articulo.

Necesse est aũt ꝛ ipsum nũc qđ nõ ꝫm al
terũ:sed per se ꝛ pꝛimũ dictũ est indiuisibi
le esse.ꝛ in omni tempoꝛe hoc nũc esse. est
enim aliquid vltimũ eius quod est factum
Tracta/tus diui/sio. cuius super hoc nihil futuri est.
¶ Iste est scđs tractat9 in quo pħs vult oñdere
ꝙ instans seu ipsum nũc copulãs ꝑtes tp̃is ad/
inuicem est indiuisibile ꝛ diuiditur in sex capi/
tula.In pꝛimo ponit aliq̃s conclusiones. ¶ P̃[a]
Conclu/siones. in tempoꝛe est nunc. quia in tempoꝛe pꝛeterito
est nunc.quia tempus pꝛeteritum est terminatũ
ꝛ non nisi ipso nunc : igitur.Etiam in tempore
Scđa futuro est nunc.q: tp̃s futuꝝ est terminatũ ꝛ nõ
nisi ipso nũc:igit. ¶ 2[a] ɔclusio nũc est indiuisi
bile quia si esset diuisibile:vel opoꝛteret ꝙ ipsi/
us tempoꝛis pꝛeteriti esset aliud nũc q̃ȝ tempo/
ris futuri:vel ꝙ vna pars eius esset pꝛeterita ꝛ
alia futura vel ꝙ ipsum nũc ꝫm se totũ termia/
ret totũ tempus pꝛeteritũ vel totũ tp̃s futurum
sed quodlibet est falsum:igitur.Pꝛimo ꝙ pꝛi/
mum sit falsum.s.ꝙ ipsius tempoꝛis ꝑteriti sit
vnũ nũc:ꝛ ipsius futuri aliud nũc:quia vel vnũ
tangeret reliquũ aut non.nõ est dicendũ p̃mũ
quia continuũ eẽt cõpositum ex indiuisibilib9
nec reliquũ : quia tunc inter illa mediaret tem/
pus qđ est falsum.igitur. Scđm ꝛ tertiũ nõ est
possibile quia si sit diuisibile : aut ꝫm se totum
terminabit tp̃s ꝑteritũ aut ꝫm partẽ.Nõ ꝫm ꝑ/
tem quia vna pars eius terminaret aliã partez.
Nec ꝫm se totũ: quia ꝫm se totũ non immedia/
te sequeret tẽpus pꝛeteritum vel futurum:ſz ꝫz
partẽ post partẽ:nec est dicendum ꝙ vna ei9 ter
minet pꝛeteritũ ꝛ alia futuruz : quia tũc vna ꝑs
Tertia eius esset ꝑterita ꝛ alia futura qđ est falsuz: igr̃.
¶ Tertia cõclusio.in nũc nihil põt moueri: q:
tunc sequeret ꝙ esset diuisibile cuius oppositũ
pꝛobatuz est:ɔñam ꝓbat: q: capiat mobile tar/
duz qđ in instanti transeat aliquod spaciuz tũc
mobile velocius in duplo transit illud spacium
in mensura minoꝛi in duplo:ꝛ sic imediate istã/
Quarta tis. ¶ Quarta cõclusio. in nũc nihil ɔtingit q̇e
scere qđ ꝓbat duab9 rationibus. ¶ Pꝛima. in
quo nihil aptum natũ est moueri in illo nõ põt
aliquid quiescere.sed in nunc nihil natũ est mo
ueri:igitur. ¶ Scđa ratio si aliq̃d quiesceret ĩ
nunc sequeret ꝙ vnũ ꝛ idẽ simul moueretur ꝛ
quiesceret qđ est falsum.consequentiaz pꝛobat:
quia capiatur aliquod mobile quod moueat ꝑ
Quinta aliquod totũ tp̃s:tunc in illo mouebitur ꝛ etiaz
quiescet:igitur. ¶ Quinta cõclusio.oẽ qđ mo
uetur est diuisibile:qđ pꝛobat:q̃a oẽ mobile dũ
mouetur partim est in terio a quo ꝛ partiz ĩ ter/
mino ad quem sed omne tale est diuisibile.igr̃.

Quod mutatur autez oẽ necesse est diui/
sibile eẽ.vno enim diuiso oia diuidentur.
¶ Istud est 2[m] capitulum in quo pħs oñdit q̃li
Conclu/siões oñ/dẽtes q̃/liter mo/tus diui/datur. ter diuidit motus:ponens aliquas ɔclusiones.
¶ Pꝛima.motus diuiditur ꝫm diuisionẽ mo
bilis:ita ꝙ sit toti9 mobil' sit tot9 mot9 : cuiusl3
ꝑtis mobil' erit aliq̃ ꝑs mot9.ꝓbat pħs.nã si to
tũ mobile moueat.tũc q̃libet ꝑs ei9 mouet: sed
vna pars nõ mouetur illo motu quo mouetur

alia ps. nam vna ps posset quiescere dū alia mo/ueret: igif. Probat scdo: qz nisi sic: tūc mot⁹ nō eēt adequat⁹ mobile: cum nulla ps ei⁹ cōueniret alicui pti mobilis: igif mobile hz se totū nō mo/ueſ. C 2ᵃ ꝯclusio: mot⁹ diuidif ꝑm diuisionē tē/poris: qz sicut totus mot⁹ est in aliq̄ toto tpe: ita ptes illi⁹ mot⁹ sunt in ptib⁹ illi⁹ tpis. Ex q̄ īfert ꝙ hec qnqz. s. tps. mobile. mot⁹. magnitudo vł spaciū ⁊ moueri sīr diuidunf. C Ultimā ptē pbat ponēdo tertiā ꝯclusionē. motus ⁊ moueri sīr diuidunf. qḋ pbat: qz nō ē mot⁹ sine moue/ri. nec moueri sine motu. ⁊ ꝑm totū motū ꝯue/nit totū moueri: igif. C 4ᵃ ꝯclusio: mot⁹ ⁊ spa/ciū sup qḋ aliqd mouef cōsīr diuidunf. qḋ p/bat qz sicut aliqḋ mobile ptransit aliqḋ spaciuz toto motu: ita pte mot⁹ trāsit ptē spacij: igitur:

Scda. Tertia. quarta.

Quoniā aūt omne qḋ mutatur ex quo dam in aliquid mutaf: necesse est qḋ muta tur cū mutatū est eē in quo mutatū est.

C Illud ē 3ᵐ capitulū in q̄ philosoph⁹ determi/nat de mutato eē. ⁊ pōit aliqs ꝯclusiōes. C Pᵃ est. qḋ mutaf qñ mutatuz est: est in termino ad quē mutabaf. Pro cui⁹ declaratōe supponif ꝙ mutatū eē nihil aliud est ꝗ̄ defecisse seu separi a terio a q̄. tūc arguif sic: illḋ qḋ mutatū ē: vł ē in termio a q̄. vł in medio. vł in termio ad quē. nō in termio a q̄: qz mutatū eē est ðfecisse a ter/mio a q̄: vt supponebaf: nec in medio: qz tunc mobile moueref. ꝗ in terio ad quē. Ex q̄ īferꝙ oē qḋ factū est qñ p⁹ factū est: est. ⁊ oē qḋ corru/ptū est: qñ p̄io corruptū est: nō est: ꝗ oē qḋ mu/tatū est qñ p̄io mutatū est: est in eo ad qḋ p̄io mutatū est. C 2ᵃ ꝯclusio. illud in q̄ aliqd p̄io mutatū est: est indiuisibile. qz si sit diuisibile ⁊ capiaf illḋ ⁊ signenf ptes sue. s. a. b. vel ꝗ illud qḋ p̄io mutatū est: mutatū est in vtraqz pte: vł in altera tantū. vel in nulla: nō est dicendū terti um vt notū ē. neqz p̄imū ⁊ 2ᵐ q: tunc nō esset mutatū in aliq̄ p̄io: imo p̄ius in vna pte ꝗ̄ in alia: igif. Et sbdit ꝙ duplex ē mutatū eē. s. com plerū ⁊ pfectū qḋ ē termināς ip̄m motū. ⁊ incō plerū ⁊ imp̄fectū qḋ ñ ꝯtiuās ptes mot⁹. C 3ᵃ conclusio: dabile est p̄imū mutatū esse comple tum ⁊ pfectū: quod probat: quia nisi sic nunqȝ mutatio esset perfecta ⁊ finita. cum finis muta tionis sit mutatum esse. C Quarta ꝯclusio: in motu nō est dabile: p̄imuz mutatū esse incom/pletum ⁊ impefectū: quia tale continuat motū cum motu: sed in quodlibet motu sunt infinita mutata esse: quorū non est dabile p̄imū: igitur Secūdo probat: quia si esset dare p̄imū muta/tū esse incōpletū: etiā esset dare p̄imam partē motus. quod est falsum: quod probat: quia nō est dabilis p̄ima pars mobilis neqz temporis neqz spacij supra quod fit motus: igif nō est da

Quid ē mutatū esse.

Scda.

Tertia.

quarta.

bilis p̄ia pars motus. Probat tertio qz q̄dqz data illa est diuisibilis in infinitas partes: igif.

Quoniam autem omne quod mutaf in tempore: mutatur. dicitur autē in tempore mutari ⁊ sicut in p̄imo. ⁊ sicut scḋm alteṙ vt in anno. quia in die mutatur in quo p̄i mo tempore mutatur quod mutatur ⁊ in quolibet huiusmodi necesse mutari.

C Istud est quartū caplm hui⁹ tractatus in q̄ phs determinat de ordine ip̄i⁹ moueri ad mutatū esse ⁊ eꝯ: ⁊ dicit p̄mo ꝙ oē qḋ mutaf. in tpe mu tatur: qḋ ꝯtingit dupl̄r. vno mō aliqd ð mutari in tpe p̄io qz in q̄libet parte tpis ð mutari. Alio mō ꝑm alterū qḋ in alia parte tpis ð mu/tari ⁊ nō in toto tpe. C Hoc supposito ponit ali quas ꝯclones. Quaꝝ p̄ia est: ante oē mutari ē mutatū esse. qḋ probat tripl̄r. p̄imo ponēdo ꝙ sit aliqḋ mobile qḋ moueaf per aliquā magni tudinē in aliquo toto tpe tunc mutatū esse me/dietatis illius moueri p̄cedit totū illud moue/ri: ⁊ iteꝝ mutatū medietatis p̄cedit totū mo/ueri illius medietatis: ⁊ sic deinceps: igif. Se/cunda rō: oē tps est diuisibile in sp̄ diuisibilia. sīr partes tpis quaꝝ q̄libet p̄cedit instās: ⁊ sīr est dicendū de motu: igif. Tertia rō: oē qḋ mo/uetur ꝯtinue p aliquod totū tps necesse est ꝙ i quolibet instāti illius tpis mobile moueaf: vel ꝙ mutatū sit. sz nō mouef: qz in instāti nihil mo/uef: ergo mutatū est ⁊ talia mutata esse sūt infi/nita: ⁊ q̄libet partē motus p̄cedit mutatuz esse: igif. C 2ᵃ 2ᵒ. ante oē mutatū esse est muta/ri: qḋ probat tribus rōnibus. P̄ia: qz si aliqd mutetur ex a. in b. vel ꝗ in vno ⁊ eodē nūc mu/tatur ex a. ⁊ est in b. vel in alio ⁊ alio. nō in eodē qz tunc sīr ⁊ semel esset in a. ⁊ in b. qḋ est īpōe: igitur. Scda ratio: quia omne quod mutatum est peruenit ad illud in quo mutatū est in tpe: igitur. Etiam per motū qui fiebat in illo tpe. ⁊ nihil peruenit ad illud in quo mutatū est nisi p motū. ergo videtur ꝙ ante omne mutatum sit moueri. Tertia ratio: quelibet magnitudo diui sibilis est in infinitū. ergo non est dabilis p̄ma pars eiusdē: ergo etiaz nec īmutari qḋ fit supra illam magnitudinē erit dare p̄imaz parteȝ ⁊ p ꝯñs ante omne mutatū erit mutari.

Quoniam autem omne quod mouetur i tempore mouetur ⁊ impleri maior magni tudo in infinito tēpore impossibile est.

C Illud est quintū capitulū i q̄ phus determi/nat de finitate ⁊ infinitate motus. ⁊ ponit ali/quas conclusiones. Quarum p̄ima est: impos/sibile est aliqd moueri in tpe infinito p spaciuȝ finituȝ. pbat phs. qz motus tps ⁊ spaciū ꝓpor tionabilr se hñt quo ad hoc qḋ est diuidi. ꝗ si motus sit

Conclu siones

Secun da.

Conclu siões ð finitate ⁊ infinita motus.

Prima

2° motus sit finit⁹ ꝛ spaciū finitū:opꝫ tps esse fini / tuꝫ.¶2° pbat:q2 pti mot⁹ corrñdet aliq̄ pars tpis:ꝛ alteri altera.ꝛ ille ptes mot⁹ nō faciunt motū infinitū:ḡ tps in q̄ fit talis mot⁹ non erit
Scda. infinitū.¶2ª 2°:ipole est aliqd ipe finito mo / ueri p spaciū infinitū.ꝛ posset probari sic pcede /
Tertia. dēs ꝯclusio.¶3ª 2°:ipole est mobile infinituꝫ ptransire spaciū finitū in tpe finito.qd pbat:q2 tunc seqret q mobile finitū ineq̄li tpe transiret ideꝫ spaciū.nā signet illud spaciū ꝛ sit a. tūc sic spaciū finitū in aliquo tpe pōt ptrāsiri a mobili finito in tpe finito:ḡ mobile finitū velocius in duplo poterit pertransire illud spacium in mi / nori tempore:ꝛ iterum aliud in minori:igitur.

Quoniā aūt oē aut mouet aut qescit qd aptū natuꝫ est moueri qñ aptū natuꝫ est: ꝛ quo:ꝛ sic necesse omne qd stat:cuꝫ stat moueri.si enim non mouetur quiescit.

¶Illud est sextū caplm in q̄ pħs determinat de di uisione status ꝛ qetis ponēs aliq̄s ꝯclusiones. ¶Prima:oē qd stat mouet. probat: q2 oē qd natū est moueri eo tpe quo natū est moueri:ꝛ sicut natū est moueri qescit vel mouet.s3 illd qd stat vbi ꝛ qñ stat natū est moueri ꝛ nō qescit: cū sit tenderet ad qeteꝫ ꝛ eēt in qete:ḡ mouet. Ex quo isert pmo q oē qd stat:stat in tpe : q2 oē qd mouet:mouet in tpe:igit. Scdo isert q oē qd stat in aliq̄ tpe:p° stat in q̄libet pte illius tpis. ¶Scda 2°: in statu nō est dare pmuꝫ mutatuꝫ esse vel statū esse:q2 in motu nō est dare pmuꝫ motū esse:ḡ nec in statu.ꝫ ꝯña:q2 status est motus.¶3ª 2°:oē qd qescit.in tpe qescit.qd probat:q2 illud qd qescit:qescit in tpe:vel in nunc s3 nō qescit in nūc.cuꝫ in nūc nihil ꝯtingat moueri:ḡ nec qescere.illud ḡ qd qescit in tpe quiescit. Ex quo infert q non est dandū primum:in quo primo aliqd quiescit.q2 ois quies est in tēpore:sed in tpe non ꝯtingit dare primū sic q sit omni alio prius:igitur nec in quiete.

Conclusiōes de diuisiōe status ꝛ quietis

Zeno aūt rōcinat ꝛ palogizat.si eni sp dicit qescit oē aut mouet cū sit fm eq̄le : erit aūt sp qd fertur in ipso nunc imobile inesse sagittā que fertur.hoc aūt falsum est.

Rōnes zenonis pbātes nō esse motuꝫ. ¶Iste est tertius tractat⁹ huius libri in q̄ pħs recitat rōnes aliquoꝝ pħoꝝ q̄s faciebāt ꝯ positione ipsi⁹ de motu.Et pmo recitat rōnes zenonis p quas probabat motū nō esse:quaꝝ Pria est.oē mobile exñs in aliquo loco sibi eq̄li quiescit vel mouet in illo loco.s3 mobile in q̄libet instāti est in loco sibi eq̄li:ḡ hic mouet vel qescit. Rñdet pħus negādo maiorē:q2 plus reqrit.s. q in ntū sit hic moueri vel qescere:cuiusmodi nō
Scda rō eiusdem. est instās.¶2ª rō:ipole est infinitū ptrāsire tpe finito:s3 in q̄libet spacio sūt infinite ptes: igit. Rñdet q l3 in q̄libet spacio sint infinite ptes in potētia subsistēdi:nō tñ in actu supple subsistēdi q̄.s.sint actu diuise adinuicē.¶3ª rō:si possibile eēt aliqd moueri de loco ad locuꝫ: seqret q velocissime motū nunq̄ attingeret tardissime motū.ꝯñs est falsuꝫ.igit.ꝯña pꝫ: q2 ponat velocissime motū in pn° alicui⁹ spacij ꝛ tarde i medio spacij ꝛ sil' incipiāt moueri.vel ḡ qñ velocissime motū venit ad mediū tardissime motuꝫ trāsiuit aliqd vel nō.si nō ergo qeuit. si sic: ḡ velocissime motū nō attigit ipm in medio:ꝛ sic deinceps. Rñdet pħs q argumētuꝫ bñ pcedit si tales signatiões fierēt p ptes eiusdē rōis. Tertia.

¶4ª rō:oē qd est in loco sibi eq̄li nō mouet:s3 sp ꝯtinue motū est in loco sibi eq̄li:igit. Rñdet pħs q minor est vera:si ly sp distribuat pro instātib⁹:nō aūt si distribuat pro ptib⁹ ipsi⁹ tpis. Quarta

¶5ª rō:si sic seqret q mobile tardū veloci⁹ ptrāsiret aliqd spaciū q̄ mobile veloci⁹.pꝫ:q2 ponat vna linea q̄ vocet a.ꝛ alia q̄ vocet b.ꝛ ponatur vnū mobile qd trāseat sup a.qd sit velocius in duplo q̄ b.ꝛ a.ꝛ b.moueāt ur ꝯ seinuicē:tūc b.citi⁹ vel eque cito transiret a.q̄ aliud mobile. Quinta — a

Figura.

c c c
b b b
a a a

Respondet philosophus q ibi nō est bona cōparatio mobilium adinuicem.

Ostensis autē his dicimus q ipartibile nō ꝯtingit moueri nisi fm accidēs.vt i corpore moto:aut in magnitudine in qua est.

¶Illud est scdꝫ ꝛ vltimū caplm hui⁹ sexti in quo pħus vult ostēdere q indiuisibile non pōt moueri ꝛ ponit aliq̄s ꝯclones. ¶Quaꝝ pma est:nō ꝯtingit ipartibile seu indiuisibile moueri:probat aliqb⁹ rōnib⁹. pma q2 tūc sil' moueretur ꝛ qesceret qd est falsuꝫ:igit.maiorē probat: q2 aut indiuisibile moueret fm q est in terio ad quē.vel fm q est in terio a quo:vel fm q ptim in terio a quo ꝛ ptim in terio ad quē:nō pmū. q2 qd est in terio ad quē mutatū est ꝛ nō mouetur.nec scdꝫ:q2 mobile i terio a quo qescit:nec tertiū:q2 indiuisibile nō hꝫ ptes:ḡ non est ptiꝫ in terio a quo ꝛ partiꝫ in terio ad quē.¶2ª rō: oē quod p se mouet de loco ad locū prius ptrāsit locū sibi eq̄leꝫ vel minorē q̄ maiorē:s3 ipsuꝫ indiuisibile nō pōt ptransire locū minorē eo q indiuisibili nihil est minus.nec locū eq̄lem.q2 tunc indiuisibile esset imediatum indiuisibili. Conclusiōes pbātes indiuisibile ñ posse moueri.

¶2ª 2°.impossibile est generationē corruptioneꝫ augmentationē diminutionē aut alterationem esse infinitas.q2 inter certos terios finales non est mutatio infinita.sed oēs ille mutatiões sunt inter certos terios finales : igit minorem probat:q2 vel sunt inter terios ꝯrios vt augmē Scda ꝯclusio

tatio diminutio ⁊ alteratio aut inter terios contradictorios sicut gnātio ⁊ corruptio. ℭ 3ª 2º. non oīs mutatio localis est finita: q2 nō oīs est inter terios ꝯrios vt p3 de motu circulari. oīs tñ mutatio localis recta est finita: q2 ipossibile est aliqd moueri ad aliud ad qd̄ impossibile est motū esse. sed impossibile est mobile qd̄ mouetur motu recto esse motū ad infinitum: igitur.

Utrum motum fieri in instāti implicet ꝯdictōez

Circa textū querit vtꝝ implicet ꝯdictionē motuz fieri in instanti. ℭ Pⁱo arḡ q2 nō: q2 successio accidit ipsi motui: igitur pōt esse motus sine successione seu d3 esse successiuus. aña p3: q2 motus h3 successionē à tpe: igit. ℭ Scd̄o sic. velocitas ⁊ tarditas motus accidunt ipsi motui: ḡ etiam successio: q2 successio velocitas ⁊ tarditas vidētur esse idez cū omne successiuū sit velox vel tardū. ℭ 3º sic. angelus in instāti pōt acqrere vbi sibi ppinquū cu3 ibi nō sit aliqd̄ impedimentū. ⁊ h̄ non fit nisi p motuz localē: igitur. ℭ 4º sic. deꝰ pōt mouere in instāti angelū de celo ad terraz: ⁊ hoc nō fit nisi p motuz localē: igitur. 5º sic. bene seqtur motus fit: ḡ in instāti fit. p3: q2 bñ seqtur motus fit: ḡ motus nūc est ⁊ imediate ante hoc nō fuit: ḡ fit in instāti. ℭ In oppositū vr̄ esse phūs in textu vbi h3 q motus ⁊ quies nō fiunt nisi in tempore. In questione erunt tres articuli. ℭ Quantum ad primum.

Quid ē motus.

Sciendu3 est primo q vt iam alias visum est motus est entitas successiua sic q successiuū est de essentia eius. sicut aīal de essentia hoīs. ita q sicut īplicat ꝯdictionez hoiem esse ⁊ nō esse aīal. ita īplicat ꝯdictionez motū esse ⁊ nō esse successiuū. l3 tñ mutatio localis vel aliq̄ alia mutatio posset fieri in instāti vt deus posset in instāti causare caliditatem in aqua. sol etiā in instanti pōt illuminare vnā partez aeris sibi debite approximatā ⁊ nō indispositā. ⁊ tunc sunt ibi mutationes: s3 non sunt ibi motus. Et si qs arguat virtus īfinita in minori mēsura pōt aliqd mouere q̄3 virtus finita. si ḡ sol in instāti possit illuminare aerez: ḡ deus in minori mensura poterit aerē illuminare: ⁊ per ꝯñs aliqua mēsura erit minor instāti: ⁊ per ꝯñs minus indiuisibilis quod est falsu3. Rñr q maior est simplr̄ falsa si vlr̄ capiatur. si aūt indefinite capiatur sic q virtus finita moueret in mēsura diuisibili: tunc posset ꝯcedi. Et ex istis seqtur primo q si alicubi inueniatur q motus fit in instāti d3 simplr̄ negari. vel d3 accipi motus large vt se extendit ad mutationem. Seqtur scd̄o: q successio motus est effectiue ab illo a quo est motus cū sint idē realr̄. ideo cū qritur a quo puenit successio ī motu. d3 rñderi ab illo effectiue a quo est motus. Ex quo seqtur tertio q successio in motu velocitas ⁊ tarditas nō sunt idē. Na3 velocitas ⁊ tarditas simplr̄ accidunt motui. non aūt successiuo. ideo dictu3 est prius q motus pōt esse velox in pncipio. ⁊ tardus in fine. ℭ Ex quo sequitur quarto q motꝰ non potest fieri nisi in tempore vero vl̄ potētiali vel priuatiuo vel imaginario.

Alie difficultates circa textū īcidētes

Sciendū est scd̄o q circa textū incidūt adhuc alique difficultates. Prima vtꝝ quies cōponatur ex diuisibilibꝰ sic motus cuius est priuatio. Rñr q sicut iam pluries visum est: quies nō dicit nisi negationem motus in subiecto apto nato. s3 negatio non cōponitur nisi forte priuatiue qd̄ tñ non est cōponi. Unde pōt pbabiliter dici q priuatiue eodē modo loquendū est de qete quēadmodū positiue dī de motu: sic videlicet q quies supple priuatiue cōponitur ex diuisibilibus que continuantur p indiuisibilia q̄ vocātur imutationes. ⁊ sicut motus teriatur per indiuisibile: ita quies. Unde sicut ipsius motus non est dabilis prima pars. ita nec ipsius quietis: ⁊ sicut ista exponit motus incipit esse: motus desinit esse: ita ista quies incipit esse quies desinit esse. Ex quo sequit: q sicut in motu sunt duo positiua. s. partes ipsius motus ⁊ mutata esse q sunt indiuisibilia in motu ꝯtinuantia partes motus adinuicē. ita in quiete sūt duo priuatiua. s. partes quietis ⁊ immutationes que sunt indiuisibilia que mensurantur instantibus. ℭ Scd̄a difficultas quō intelligitur q omne quod mouet partim est ī termino à quo ⁊ partim in terio ad quē. Respōdetur supponendo q duplices sūt termini a quo ⁊ termini ad quē quidā sunt vltimati qbus habitis cessat motus: ⁊ de istis non intelligitur: q2 non op3 q illud quod mouetur de celo ad terram partī3 sit in terio a quo puta in celo: ⁊ partim in terio ad quē puta in terra. Alij sunt propinqui ⁊ nō vltimati. ⁊ de illis intelligit: ita q sit sensus oē qd̄ mouet aliqd h3 de terio a quo: ⁊ aliqd de terio ad quē propinquo ⁊ nō vltimato. Ex quo seqtur q nō op3 q oē illud qd̄ mouetar hēat vna3 partē in terio a quo ⁊ aliā in terio ad quē. Nam aliqd pōt sil̄ calefieri bm se totu3 ⁊ non prius bm aliā ⁊ aliam partē. Etiam angelus mouetur ⁊ tñ non h3 partes: igit. Dič Scotus libro. 2. distin. 2. qōne. 9. q illa propō d3 intelligi de mobili rōne cuius fit successio in motu cuiusmodi est mobile diuisibile quod h3 partem sui est in termino ⁊ termino ⁊ de hoc magis postea dicetur. Ideo si propositio vniuersaliter debeat esse vera debet intelligi de partibꝰ terminorum ⁊ non de partibus mobilis.

Termini a q̄ ⁊ termini ad que3 sunt duplices.

Quare

Tertio sciendū est q vt iā visu3 est alias mobile in q̄rto huius ⁊ vt h3 Scotus li. 2. dist. 2. qōne. 9. q cā successionis in motu. ī. quare mobile nō mouet in instāti prouēit instanti

ex resistentia

ex resistentia mobilis ad motorē. Non qdā tal'
ꝙ mouens nō possit mouere mobile: vel ꝙ mo
bile inclinet ad oppositū cuiusmodi est in mo
tu violento. sȝ talis ꝙ mobile sp est sub aliq cui
imediate nō pōt succedere terius intētus a mo
uente. ⁊ tal' resistētia mobilis ad motorē est pp
defectū virtutis mouentis: ⁊ cū hoc pp resisten
tiā medij ad mouens ⁊ mobile per qd mediuȝ
pōt intelligi oē illud quod necio precedit idu
ctionē termini ad quē qd non est nisi respectu
virtutis limitate. sȝ respectu vtutis infinite nō
est necio talis resistentia cū talis virtus infinita
possit statim ponere mobile in terio ad quem.
Sed positas successionis in motu est ex resisten
tia medij ad mobile ⁊ moto: ē. mobile eni iquā
tum hȝ talem formā inter quā ⁊ terīa sunt eē
talia media pōt ꝯtinue moueri p illa ad terium
ad quē: ⁊ p illa media q̄ resistunt mobili vt pos
sit nō statim esse in terio: pōt intelligi diuisibili
tas partiū mobilis vel diuisibilitas forme ɓm
quā est mot⁹ vel vtraqȝ sit: sȝ necessitas succes
sionis nunq̄ est ex tali resistentia: sed precise ex
resistentia mobilis ad agens seu ad motorem:
ita ꝙ non sequt ibi est resistentia medij ad mo
torem: ⁊ mobile: ergo mobile successiue mouet
qz stat ꝙ inter teriuȝ a quo ⁊ teriuȝ ad quē erit
talis resistentia medij. i. plura media ⁊ tñ non
mouebit successiue ab vno ad aliud. ¶ Ex istis
sequr ꝙ cū angelus sit virtutis finite in ipso i
uenit tota resistentia q̄ reqritur ad successionē
motus. est eni p̄io resistentia mobil' ad motorē
⁊ medij. cū eniȝ inter teriuȝ a quo ⁊ terium ad
quē sint multa media q̄ non pōt sil facere ⁊ ter
minū ad quē. Sed opȝ ꝙ pus faciat illa media
q̄ teriuȝ ad quē: ⁊ io non pōt in instāti moueri
a terio a quo ad teriuȝ ad quē: sed opȝ eum suc
cessiue transire media. Et ex istis sequitur ꝙ ex
aliunde ꝓuenit successio in motu ⁊ velocitas ⁊
tarditas eius. Nā successio essentialis mot⁹ ꝓ
uenit ex diuisibilitate spacij seu ex distantia ex
tremoȝ spacij. ideo si esset vnū vacuum adhuc
ibi inueniret cā successionis essential' in motu:
sed velocitas ⁊ tarditas ꝓueniunt rōne ꝯditio
nis accñtalis medij in raritate ⁊ dēsitate. ideo
pōt dici ꝙ cū in vacuo nō sint tales ꝯditiōes ac
cidētales medij ꝙ nulla eēt ibi tarditas vel ve
locitas in motu ⁊ ꝙ esset mot⁹ q non esset neqȝ
velox neqȝ tardus qui tñ vere esset successiuus
sicut posset dici respectu angeli ꝙ motus eius
nō esset velox neqȝ tardus. ¶ Ex quo sequitur
ꝙ si in vacuo mouerentur duo mobilia vnum
non moueretur velociori motu q̄ aliud cū nul
lus motus eorum sit velox vel tardus.

Sciendū est q̄rto ꝙ circa tertiū incidit talis difficultas: vtrū oē illō
qd ꝯtinue mouet pus ptrāseat spaciū eq̄le vel
minus q̄ maius. Ad hoc vt rūdere Scotus in
passu p̄ri⁹ allegato ꝙ ptrāsire pōt capi dupl'r.
¶ Uno mō ꝑtrāsitione diuisibili ⁊ indiuisibi
li: si indiuisibili falsa ē ꝓpō. Nā si intelligit ꝙ sire
añ oē ptrāsiri mai⁹ vlīter diuisibile ptrāseat eq̄le
le falsū est: qz tūc oporteret ꝑcedere ꝙ esset dare
primā mutationē in motu locali: qd est falsū: ⁊
oporteret ēt dicere ꝙ añ oēȝ mutationē succes
siuā q̄ est maior ipo mobili ꝑcedat trāsitio indi
uisibilis de trāsitiōe diuisibili: tūc pōt intelligi
de toto nō de rōne toti⁹. sȝ rōne ptis nō adhuc
rōne ptis respectu ꝓprij vbi eq̄lis sibi. neqȝ ēt
cōparādo totū ad vbi sibi eq̄le. qz ps pus ptrā
sit spaciū sibi corn̄dens: ⁊ ēt totū ptrāsit spaci
uȝ sibi corn̄dēs. sȝ dȝ itelligi respectu alicuius
certi pūcti in spacio. sic videlȝ ꝙ totuȝ respectu
ptis pus ptrāsit illud qd est min⁹ se q̄ ptrāseat
eq̄le vel mai⁹ ⁊ h est p accñs inq̄ntū mobile pt
hr̃e min⁹ vbi suo totali vbi. Et si qs arguat an
gelus mouet ⁊ tñ ptrāsit spaciū maius q̄ sibi
eq̄le vel minus: igit. Rñdet Scotus ibidē ꝙ si
loquimur de vbi maiori minori ⁊ eq̄li ɓm q̄ atte
ditur continuitas in motu: tūc prius pertransit
maius q̄ minus vel eq̄le. Si iteȝ dicas pūctū
qd de p accñs mouet sup spacium sp est in spa
cio sibi equali ⁊ pertransit totū: igit non men
surat totā lineā suppositaȝ ⁊ ita illa linea suppo
sita erit cōposita ex punctis. Rñdet scotus ꝙ sp
i. in quolibet indiuisibili est in spacio sibi equa
li non aūt sp. i. in qualibet parte tpis. sed in tē
pore medio inter duo instantia fluit sp mediū
ꝯtinuū inter illa extrema ⁊ per hoc posset solui
argumētū qd fit de corpore spherico moto sup
planū ꝙ sp. i. in quolibet indiuisibili tangit pū
ctum: sed nō sp. i. in qualibet parte temporis.
sed fluit spacium inter illa extrema.

Quātuȝ ad scdm articulū dubitat pmo vtrū in motu sit dare pmū mu
tatū esse ⁊ vtrū añ oē moueri sit mutatū eē ⁊ eē — An ante moueri sit muta tū esse.
⁊ vtrū illud in quo aliqd p̄io mutatū est sit idi
uisibile. ¶ Pro rūsione p̄ie partis supponit
p̄io ꝙ duplex est mutatū eē. qz qddā est cōple — Mutatum eē duplx
tuȝ qd nihil aliud est q̄ terius totius mot⁹. ⁊ sic
dico ꝙ bñ est dare pmū mutatū eē. Aliud est in
cōpletū qd est vnitiuū p̄iū mot⁹ adinuicē: ⁊ sic
dico ꝙ in motu nō est dare tale mutatū eē pmū
cū nō sit dabilis p̄ia ps ipi⁹ mot⁹ saltē diuiden
do motū p ptes eiusdē ꝓportiōis cū añ oēȝ ptē
mot⁹ sit aliq ps motus. Sȝ p rūsione scde ptis
supponit p̄io ꝙ aliquē motū eē priorē alio mo — Motū eē priores alio motu q̄t modis intelligitur.
tu pōt itelligi dupl'r. Uno⁰ quo ad inceptionē
ei⁹. sic ꝙ p̄i⁹ iceperit q̄ alter. Alio mō quo ad
ei⁹ desitionē sic ꝙ añ ipm desierit ali⁹ mot⁹ eē.
¶ Scdo supponit ꝙ iste ꝓpōnes dēnt añ oēm
motū est mot⁹. ⁊ motus est añ oēȝ motū. ⁊ etiaȝ
ille añ oē mutari ē mutatū eē. ⁊ mutatū eē ē añ

oē mutari. Nā in duab⁹ p̄mis p̄dicata suppōnūt ꝯfuse tñ in alijs determiāte de q̄ alias multotiens visū est. ¶ 3° supponit̄ ꝙ postq̄ motus fit in t̄pe ꝓporcionabilr̄ opꝫ loqui q̄ad diuisibilitatem de eo sicut de t̄pe. ⁊ silr̄ de oib⁹ alijs que successiue fiunt in t̄pe. nā sicut ipsi⁹ t̄pis nō est dabilis p̄ia ps nec vltima sic nec illoꝝ q̄ fiūt successiue in t̄pe: sꝫ mutatū eē nō fit in t̄pe: sed in instāti. His suppositis dr̄ primo ꝙ ante oēm motū est dare motū priorē q̄ ad desitionē: sꝫ nō q̄ ad iceptionem. i. ꝙ añ desitio... cuiuslꝫ mot⁹ prius desinit ali⁹ mot⁹. sed nō añ inceptionē cuiuslibet mot⁹ incipit ali⁹ mot⁹. p̄ia pars pꝫ: q̄ q̄cūqꝫ motu dato adhuc ille ē diuisibil. ⁊ añ desitionē ei⁹ desinit ei⁹ medietas q̄ est mot⁹. Scda ps pꝫ: q̄ capto aliq̄ motu toto qui fit in aliq̄ t̄pe ante susceptionē ei⁹ nō incipit alius motus. ¶ Dr̄ scdo ꝙ post oēm motū est mot⁹ q̄ ad iceptionē. sꝫ nō q̄ ad desitionē. i. ꝙ post iceptionē cuiuslibet mot⁹ incipit alius mot⁹: sꝫ nō post desitionē cuiuslibet mot⁹ d̄sinit ali⁹ mot⁹. p̄ia ps pꝫ: q̄ dato q̄cunqꝫ motu ipse ē diuisibil. ⁊ post iceptionē ei⁹ icepit ei⁹ medietas. 2ᵃ ps pꝫ. q̄ capto vno totali motu q̄ fit in vno totali t̄pe post desitionē ei⁹ non desinit ali⁹ mot⁹. Ex istis ifert̄ ꝙ oē qđ mouet̄ p⁹us mouebat̄. ¶ Sequit̄ scdo ꝙ de oi qđ mutatū est verū erat dicere ꝙ ipsuꝫ mouebat̄ in t̄pe priori saltē q̄ñtū ad desitionē. ⁊ h̄ voluit ph̄us qn̄ dicit ꝙ ante oē mutatū ē mutari. ¶ 3° seq̄t̄ ꝙ de oi qđ mutat̄ in aliq̄ t̄pe verū erat dicere ꝙ ip̄m mutatū erat in aliq̄ instāti priori. ⁊ h̄ voluit ph̄us cū dicit ꝙ ante oē mutari est mutatū esse. ¶ Seq̄t̄ vlteri⁹ ꝙ sicut añ oē mutari est mutatū. ita añ oē mutari est mutari: saltē q̄ ad d̄sitionē. Seq̄t̄ vlteri⁹ ꝙ oē qđ mouet̄ mouebit̄. Seq̄t̄ et̄ ꝙ añ oē mutatū ꝯtinatiuū est mutatū. Ad aliā p̄tē r̄ndet̄ sic̄ i textu ꝙ illđ i q̄ p̄io mutatū ē: mutatū ē in aliq̄ indiuisibili.

Dubitat̄ 2° vtrū indiuisibile possit moueri. Et r̄ndetur breuit̄ ꝙ duplex ē indiuisibile. s. substantiale ⁊ q̄ñtitatiuū qđ habet positionē in ꝯtinuo. ⁊ istud ē duplex scꝫ indiuisibile simplr̄ sicut pūctuꝫ in linea. mutatū esse in motu: ⁊ instans in t̄pe. Aliud est indiuisibile ɓm quid: q̄đ ɓm aliquā dimensionē est indiuisibile: sed nō ɓꝫ oēm cuiusmodi ē linea: ⁊ superficies. Unde de indiuisibili substātiali cuiusmodi est angelus: ⁊ aīa ponūtur alique ꝓpositiones. Prima angelus pōt cōtinue moueri siue habeat vbi pūctale siue diuisibile. posset enī forte ꝯtinue moueri: vt in puncto semp existens. i. de vno puncto ad aliud punctū. ⁊ de tali sicut de anima nō est dubiū quin non possit p se moueri sicut aīa post separationē ei⁹ a corpe p se pōt moueri: ⁊ etiā motu successiuo. nō quidem successiuo cui⁹ successio ꝓueniat ex parte

An indiuisibile possit moueri

indiuisibile est duplex.

propositiões d̄ indiuisibili substātiali.

mobilis: sed ex p̄te spacij. Unde dicit Scot⁹ in. 2. li. passu prius allato ꝙ successio in motu attendit̄ ex p̄te duoruꝫ. s. ex p̄te diuisibilitatis mobilis: ⁊ ex p̄te diuisibilitatis spacij. ¶ Et si qs dicat. dicit Aristoteles qđ oē qđ mouet̄ partim est in termio a quo: ⁊ partim in termio ad quē. R̄ndet scot⁹ vt iā prius dictū est: qđ talis ꝓpō est itelligēda de mobili rōne cui⁹ fit successio in motu. tale enim mobile ɓm p̄tē sui est in termio ⁊ termio. ⁊ nō solū: sed ɓm idē sui est parti in termio vno ⁊ p̄tiꝫ i alio id ɓm p̄tibilitatē p̄riū mobilis indiuisibile nō ē p̄tim in termio a quo ⁊ p̄tiꝫ in termio ad quē. sꝫ bñ ɓm 2ᵃᵐ p̄tibilitatē q̄ est p̄tibilitas spacij. ¶ 2ᵃ ꝓpositio tale indiuisibile s̄bale pōt moueri motu alterationis. saltē alteratione sp̄ūali. sed nō pōt moueri motu augmētatiōis: neqꝫ diminutiōis sed de indiuisibili q̄ñtitatiuo saltē simplr̄ dicto sicut est pūctū de q̄ est dubitatio ponunt̄ alique ꝓpōnes. ¶ P̄ᵃ: tale idiuisibile mouet̄ per accn̄s puta ad motū illi⁹ cui⁹ est pūctus sic qđ semper erit in spacio sibi eq̄li: vt iā pri⁹ visum est. ¶ 2ᵃ ꝓpō si idiuisibile q̄ñtitatis eēt per se exn̄s eēt p se mobile sp̄ i spacio sibi eq̄li. Nā si corp⁹ pfecte sphericū moueat̄ sup̄ planū. notū ē ꝙ i plano d̄scribit lineā: ⁊ tñ nō tāgit illđ nisi i pūcto: ḡ illđ pūctū ptrāsit totā lineā: ⁊ tñ nō ꝑ ꝑ h̄ illa linea q̄ ptrāsit̄ a pūcto cōponit̄ ex pūctis. Silr̄ nec h̄ seq̄t̄ si illđ pūctū ꝑ se exn̄s. ¶ 3ᵃ ꝓpō. pūctū nō pōt moueri motu augmētatiōis vel diminutionis. sic ꝙ augmētet̄ vl̄ dīnuat̄. sꝫ vtꝝ possit moueri motu alteratiōis puta ꝙ aliquē certū ḡdū q̄litatis recipiat dubiū est. ⁊ de hoc magis alis.

Alia qđ

Alie ꝓpositiōes de p̄dcō dubio.

Dubitat̄ 3° vtrū idiuisibile possit alterari. i. vtrū idiuisibile sic̄ punct⁹ possit recipere aliquā q̄litatē. sic ꝙ mutet̄ d̄ vna q̄litate in aliā. ¶ Et ar̄ ꝙ sic. q̄ idiuisibile pōt moueri localr̄. ergo et̄ pt̄ alterari. i. moueri motu alteratōis cū nō magis videat̄ rō de vno q̄ de alio. ¶ 2° sic aīa itellectiua pōt alterari ⁊ est idiuisibilis: igit̄. Añs patꝫ: q̄ alterat̄ ab vna opīone ꝯria in aliā opinionē ꝯriā. Itē superficies pōt alterari: q̄ pōt mutari ab albedie in nigredinē. igit̄. ⁊ tñ est idiuisibilis: igit̄. Itē nisi punct⁹ esset q̄lis vt calidus sequeret̄ ꝙ nihil eēt vniformiter calidū: ꝯñs est incōueniēs: ⁊ ꝯñā pbat̄ q̄ vniformiter calidū dr̄ cui⁹ q̄lꝫ pūct⁹ est eq̄lit̄ calidus. Itē nisi pūct⁹ eēt calidus seq̄ret̄ ꝙ nihil ɓm se totū eēt calidū cū aliq̄d ei⁹ puta pūct⁹ nō eēt calidus. ¶ In oppo^m vr̄ esse ph̄s i textu q̄ dicit ꝙ indiuisibile non pōt moueri. ¶ Pro solutione huius dubij est aduertendum ꝙ duo sunt modi extremi huius dubij. vnus qui tenet ꝙ pūctus potest alterari ⁊ facit rationes supradictas. ¶ Alius est qui tenet ꝙ punct⁹ non potest alterari. ⁊ facit aliquas rationes difficiles. ¶ Prima quia tūc seq̄ret̄ ꝙ esset dabilis minima albedo

An idiuisibile alterari possit.

Duo sūt modi extremi p̄dicte difficultatis

ma albedo: & minima caliditas. qz esset dabil' q̄litas punctualis: vt albedo pūctualis q̄ nō posset dari minor cū nō esset diuisibil'. Itē seq̄retur φ eēt aliq̄ caliditas q̄ nullius eēt virtutis: qz ista caliditas pūctualis esset in infinitū remissa: & vt φ nullius eēt virtutis: qz talis non posset agere neqz resistere cū ois actio videat eē certe intētionis. sz talis caliditas nullius eēt intētionis: igit. Itē sequeret φ in q̄libet magnitudie esset q̄litas ifinite intēsa: qz ibi eēnt infiniti gradus albedinis eq̄lis virtutis cū ibi sint infinita puncta quoz cuilibet inesset q̄litas eq̄lis virtutis. Itē sequeret φ illa q̄litas pūctualis nō eēt q̄litas. qz sicut punctū se hz ad quātitatez: ita si illa q̄litas pūctualis ad q̄litatē. sz punctus nō est quātitas: igitur illa q̄litas pūctualis nō eēt q̄litas: ℭ Pro solōne seu ɔcordia istaz opinionū ponit talis distinctio ꝓbabilis φ punctū esse alterabile pōt intelligi dupl'r. ℭ Uno mō sic φ recipiat q̄litatē certaz & certe intētionis. & sic dicere Scotus in .4. in fine distinctionis. 10. vbi vt dicere φ nullū lumen est punctuale. ℭ Alio mō φ altereƒ q̄litate qua alterātur ptes q̄s continuat adinuicē. & tūc pōt dici ꝓbabil'r φ punctus est alterabilis. & hoc p accn̄s ad alteratiōnez partiū q̄s ɔtinuat adinuicē. Alij tm̄ tenēt ꝓbabiliter φ pūctus pōt recipe q̄litatē finitā certe intēsionis: sic aia & angelus pūt recipere q̄litates diuisibiles q̄ intēdunƒ. & tm̄ pp hoc nō sequiƒ φ sint diuisibiles. Et hec de scdo articulo.

Quot modis itelligit punctū esse alterabile.

Quantū ad tertiū sit ɔclo responsalis: mot' est ens successiuū. qᵒ sufficiēter ꝓbata ē in articul'. ℭ Ad rōnes aū oppositū pz solo oium argumētoz in articulis.

Conclusio de p dictis.

ℭ Et sic est finis sexti phisicorum.

ℭ Incipit septimus.

Omne aūt qd̄ moueƒ necesse est moueri ab aliquo. si quidē igitur in seipso non hz principium motus manifestuz φ mouetur ab altero.

Iste est septimus liber phisicoruz Aristotel' in quo ipse deteriat de motu p cōparationem ad mouētia & mobilia: & ɔtinet duos tractatus. In quo pmo deteriat de motu p cōparationē ad mouētia & ɔtinet q̄tuor capitula. In pmo ponit talē ɔclōnē. oē qd̄ moueƒ ab alio moueƒ. Et subdit φ in illis q̄ nō hnt principiū motus in se ipsis manifestum est ipsa moueri ab alio: lz ita nō sit manifestum in dicte cō aliqs q̄ hnt in seipsis prinm̄ sui mot'. Deide declarat dictā ɔclōnē. & pᵒ istaz ppōnez. s. φ si aliquid pauset & qescat ad quietē alteri' nō moueƒ a se ipso pmo sz ab alio. qd̄ ꝓbat inferēdo ex opposito ɔntis oppositū añtis. Nā si aliqd moueƒ a seipso pmo nō pausabit neqz qescet ad quietē alteri'. & si aliqd pauset & quiescat ad quietez alterius nō moueƒ a seipso. Ex q̄ infert φ nihil qd̄ qescit ad quietē alterius moueƒ a seipso pmo. sz oē qd̄ moueƒ qescit ad quietē alterius. & oē qd̄ moueƒ ab alio mouetur. maiorē relinquit notā: & minorem probat. qz ponaƒ φ a. sit mobile: & φ diuidaƒ in b. & c. vel & qescente b. quiescit c. & tunc c. p se moueƒ vel nō. & tunc seqiƒ φ a. p se pmo non mouebaƒ. qz illud dicit moueri pmo qd̄ ꝑm quālibet sui ptez mouetur.

Istius libri diuisio.

Decla ratio p conclusiois

Quoniaz aūt oē φ moueƒ ab aliquo mouetur necesse est: & qd̄ moueƒ oē i loco moueri ab altero & mouēs: igiƒ ab altero qm̄ & ipsum mouetur: & iterz hoc ab altero.

ℭ Illud est scdm capl'm in quo phs ostendit φ in mouētibus & motis nō est pcessus in infinitū ponēdo talez ɔclusionē nō est pcessus in infinitū in mouētibus & mobilibᵒ. Pro cuius pro batione ponit tres suppōnes. ℭ Pria si i mouentibus & motis sit pcessus in infinitū ponaƒ φ a. moueaƒ a. b. & b. a. c. & c. a. d. & sic deinceps. ℭ Scda suppō mouens & il' tpe mouet & mobile moueƒ. nā falsum est dicere φ aliqd mouet & non esse nihil moueaƒ. Ex quo seqtur φ existetibᵒ infinitis mouētibus & motis. oēs illi motores sil' mouent: & mobilia sil' mouenƒ. ℭ Tertia suppō. cuiuslibet mobil' motus est vnᵒ nūero & finitᵒ q sit tpe finito. ɔñter ꝓbat suā ɔclonez: qz si in mouētibus & motis eēt processus in infinitū sequeret φ motᵒ infinitus fieret tpe finito. qd̄ est falsuz: ɔña pz: qz motus ipsiᵒ a. sit in tpe finito. Sil'r motus ipsius b. & cū oiuz mobiliuz motᵒ sint in eodem tpe: vt dicit scda suppō: seqtur φ motᵒ aggregatus ex oibus his motibus eēt infinitus: & tm̄ fieret in tpe finito. ℭ Deide ponit vnā cauillationez. diceret enī aliqs φ ex oibus istis motibus nō fieret vnus totalis motus numero cū mobilia non sint continua adinuicez. soluit. qz dato φ non sint ɔtinua adinuicē: ipsa tm̄ non repugnat continuari adinuicez: quo facto motus erit vnus infinitus compositus ex oibus illis motibus & in tpe finito. igitur.

Suppōnes pro bantes in mouentibus & motis nō esse pcessus in infinitum.

Cauillatio.

Primū aūt mouens nō sicut qd̄ cuiᵒ cā: sed vñ est principiū motus est simul cū eo quod mouetur. simul aūt dico qz nihil ipsorum medium est. hoc. n. cōmune in omni quod mouetur & mouente est.

ℭ Istud est tertiū capitulū in quo phs ostēdit φ mouens & motū sil' sunt. dicēs primo φ mouens in genere cause efficientis sil' est cū moto & pro probatione huius ponit aliq̄s diuisiones

Motus motus localis: ꝛ ſpẽruȝ eiꝰ dicẽs pͦrio. ꝙ oẽ qȯ
local' dimouet localiter vel mouet a principio intrinſe
niſiões. co vel extrinſeco. vñ ſi moueat a pñº intrinſeco
manifeſtũ eſt ꝙ in tali motu mouẽs ꝛ motuȝ ſil
Diuiſio ſunt. ⁋ Deinde diuidit alte ꝑ mẽbꝛuȝ dicẽs: ꝙ
alterius motuũ localiuȝ q̃ fiunt ab extrinſeco: q̃daȝ vo
mẽbri. cat pulſio: q̃daȝ tractio: q̃daȝ vectio. ꝛ q̃dã ver
tigo. Alij vero pñt reduci ad iſtos. ꝛ dic̃ ꝙ pul
ſionis due ſũt ſpẽs. ſ. ipulſio ꝛ expulſio. ipulſio
Quid ẽ eſt motꝰ in quo mouẽs nõ deficit ei qȯ mouet
ipulſio. ſȝ expulſio eſt motꝰ in quo mouẽs deficit ei qȯ
Quid ẽ mouet ſic ꝙ nõ ſꝑ manet ꝑ totũ motum cũ toto
expulſio. ſicut eſt pꝛoiectio lapidis. ⁋ Deinde deſcribit
vectionẽ dicens: ꝙ illud qȯ vehit mouetur ad
Quid ẽ motũ alteriꝰ ſupꝛa qȯ vehit. Deinde dic̃ ꝙ tra
vectio. ctio eſt motꝰ quo aliq̃d mouet ad trahẽs ꝛ mo
tus trahẽtis eſt velocioꝛ q̃ȝ motus illiꝰ qȯ tra
Quid ẽ hit: nec mouẽs ſeparat ab eo qȯ mouet. ⁋ De
tractio. inde reducit alios motꝰ ad tractũ. vñ iſpiratio
reducit ad tractũ: ſȝ aſpiratio reducit ad pulſio
neȝ. ꝛ etiã ſpateſis ꝛ carqueſis ad tractũ. Et ſub
dit ꝙ oĩs aggregatio reducit ad tractũ ꝛ diſgre
Quid ẽ gatio ad pulſuȝ. Deinde dicit ꝙ vertigo ẽ mo
vertigo tus cõpoſitus ex pulſu ꝛ tractu ſic̃ q̃ñ vnũ doliũ
vertit cuius vna pars trahit: alia vero pellitur.
Decla- ⁋ Finaliter declarat ſuã ꝯcluſioneȝ. ſ. ꝙ oẽ mo
ratio ꝑ uens ſil' fit cũ moto: q: in motu pulſus ꝛ tractꝰ
dicte cõ mouens eſt ſil' cũ moto: ꝛ cuȝ oẽs alij reducant
cluſiõis ad iſtos: igit. ⁋ Deinde declarat in motu alte
rationis: q: oẽs q̃litates ſȝ q̃s eſt alteratio ꝓpe
dicta ſunt q̃litates ſenſibiles. ſȝ ſm illas nõ põt
aliqȯ coꝛpus alterari ab alio coꝛpoꝛe remoto ni
ſi prius alteret coꝛpus ꝓpinquũ ſicut calefaci
ens nõ põt prius calefacere coꝛpus diſtans q̃ȝ
coꝛpus ꝓpinquũ. ⁋ Deinde declarat in motu
augmẽtationis ꝛ diminutiõis q: augmẽtatio
fit ꝑ appõnem nutrimenti ad illud qȯ auget. ꝛ
diminutio per ablationem alicuius: igitur au
gens ꝛ diminuens ſimul ſunt cum moto.

Quoniã aũt que alterantur: alterant oĩa
a ſenſibilibus non ſolum hoꝝ alteratio eſt
quecunq̧ ſcd̃m ſe dicuntur pati ab his ex
his conſiderabimus.

Proba- ⁋ Iſtud eſt quartũ capitulũ in quo phs oſten
tiões ꝑ dit ꝙ ſolũ ad q̃litates tertie ſpẽi eſt ꝑ ſe altera
dicte cõ tio: ꝛ intẽdit talem ꝯcluſioneȝ ad ſolas q̃litates
cluſiõis tertie ſpẽi eſt ꝑ ſe alteratio: qȯ probat dupliciter.
⁋ Primo q: ad ſolas q̃litates actiuas ꝛ paſſi
uas eſt ꝑ ſe alteratio: ſȝ ſole q̃litates tertie ſpẽi
ſunt hmõi: igit. ⁋ Scd̃o probat inductiue. q:
ad q̃litates prime ſpẽi nõ eſt ꝑ ſe alteratio. neq̧
ad q̃litates ſcd̃e ſpeciei: nec q̃rte: igitur ſolũ ad
q̃litates tertie ſpẽi eſt ꝑ ſe alteratio. ꝛ ꝙ ad q̃lita
tes q̃rte ſpeciei nõ ſit per ſe alteratio ꝓbat tribꝰ
rõnibus. ⁋ Pꝛia ad illas q̃litates nõ eſt per ſe
alteratio q̃ non acq̃runt niſi ꝑ acquiſitionẽ alte Rõnes
rius: ſȝ q̃litates q̃rte ſpẽi ſunt hmõi: igit. Dicũt probam
aliq̃ ꝙ acq̃runt per ꝯdẽpſationeȝ vel rarefa tes non
ctionẽ. Alij ꝑ motũ localem. ⁋ Scd̃a rõ ſumit eſſe alte
ex cõi mõ loquẽdi: ꝛ eſt iſta q̃litates ad q̃s eſt ꝑ rationẽ
ſe alteratio debent ꝑ̃dicari de ſbo ꝛ eꝫ. ſicut di ꝑ ſe ad
cimus calidũ eſt es ꝛ es eſt calidũ. ſed q̃litates q̃litateȝ
q̃rte ſpeciei nõ pꝛedicant de ſbo vt nõ dicimus quarte
ſtatua eſt es. ⁋ 3ª rõ. ridiculuȝ eſt dicere aliq̃d ſpeciei.
alterari alteratione coꝛruptiua cũ perficiat: ſed
q̃ñ es recipit figurã ꝑficitur: igit. ⁋ Conſequẽ
ter ꝓbat ꝙ ad q̃litates pme ſpeciei nõ eſt per ſe
alteratio ponẽdo tres ꝯcluſiones. ⁋ Pꝛia: ad Conclu
habitꝰ coꝛpoꝛales nõ eſt ꝑ ſe alteratio: q: tales ſiões ꝑ
ſunt ad aliq̃d: g̃ ad nullos tales eſt ꝑ ſe altera bantes
tio: añs pꝛobat: q: oẽs habitus coꝛpoꝛales ſunt non eſſe
virtutes vel malitie q̃ oĩa ſunt ad aliq̃d. ⁋ Se alteratõ
cũda ꝯº. ad habitꝰ moꝛales nõ eſt ꝑ ſe alteratio. neȝ ꝑ ſe
pꝛobat duabus rõnibus. Pꝛia nihil dr̃ alterari in q̃lita
dũ perficit aut coꝛrũpitur. ſed ꝑ virtutẽ vel ma tibꝰ pri
litiã moꝛaleȝ aliquid ꝑficitur aut coꝛrũpit ſiue me ſpẽi
imꝑficitur: g̃ ſm illas q̃litates nõ eſt ꝑ ſe altera
tio. ⁋ Scd̃a rõ. illud qȯ fit ad pꝛoductionẽ alte
rius nõ acq̃ritur ꝑ alterationẽ. ſȝ ſic eſt de virtu
tibus cũ acq̃runt per actus ꝛ opationes vel de
lectationes vel triſtitias: igit. ⁋ Tertia ꝯº. ad
habitꝰ intellectuales nõ eſt ꝑ ſe alteratio. ꝓbat
duabus rõnibus. Pꝛima q: habitꝰ intellectua
les cuiuſmodi ſunt ſcia ſapiẽtia ſunt ad aliq̃d:
igit. Scd̃a rõ. illud nõ acq̃ritur per motũ qȯ ac
quirit per quietationẽ: ſȝ ſic eſt de habitibꝰ itel
lectualibus: igit non acq̃runt ꝑ motũ. minoꝛeȝ
pꝛobat. q: aĩa in quiete ꝛ reſidentia fit ſciens ꝛ
pꝛudẽs. Ex quo textu elicitur hec auctoꝛitas ſe
dendo ꝛ q̃eſcendo fit aĩa pꝛudens ꝛ ſciens. vi
demus eñi infirmos ꝛ ebꝛios nõ eſſe aptos ad
ſciam ꝑꝑ motũ ꝛ turbationem quã habent.

Circa textũ q̃ritur vtrũ in omni mo An ſol
c tu mouens ſit ſil' cum moto. motu
Pꝛio aꝛ ꝙ nõ: q: celũ mouet hec oĩa in mouẽs
ferioꝛa: ꝛ tñ non eſt ſil' cũ iſtis inferioꝛibꝰ. igit. ſit ſil' cũ
⁋ Scd̃o ſic. pꝛoijciens mouet pꝛoiectũ ꝛ non moto.
eſt ſil' cũ pꝛoiecto ꝑ totũ motuȝ. nec valet dicere
ꝙ moueat ab aliqua foꝛma ſibi inducta: q: oẽs
tales foꝛme viderent eſſe eiuſdẽ ſpeciei: ꝛ tñ ꝑ
fecta diuerſis motibus mouerẽtur: igit. ⁋ 3º
ſic. magnes attrahit ferruȝ ꝛ mouet ad ſe. ꝛ tñ
non eſt ſil' cũ ferro: igitur nec valet dicere ꝙ fer
ruȝ moueat ab aliq̃ foꝛma accñtali inducta ipſi
ferro. Nã videmus pꝛeciſe moueri ad magne
tem qȯ tñ non fieret: igit. ⁋ Quarto ſic. obie
ctuȝ mouet potentiã: vt coloꝛ viſuȝ. ꝛ illud qȯ
intelligit intellectũ: ſȝ neutrũ eſt ſil' cum moto.
Pꝛimo nõ ſenſibile: q: ſenſibile poſitum ſupꝛa
ſenſuȝ nõ facit ſenſationẽ. etiã dicunt piſcato
res ꝙ eſt q̃dam piſcis q̃ vocatur ſtupoꝛ q̃ facit
manus piſcatoꝛis

manus piscatoris tremere cũ tenet retbia. ⁊ tñ non est sił cũ piscatore: igit. ¶ 5° sic. aliq̃ fortiꝰ agunt in distãtia q̃ȝ in propinqua: vt pȝ de speculo ꝯcauo ⁊ tñ non est sił cũ moto: igit. ¶ In oppositũ est pħs in texto. In questiõe erũt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Quid ẽ mouere.

Sciendum est pmo qđ pro declaratione q̃õnis supponit pº ꝙ mouere non est aliud q̃ȝ aliqđ in alio causare: ita ꝙ sicut illđ qđ causat diuersificat ita ⁊ mouere. Nã si causet motus localis in aliquo vbi ibi erit mouere localr: si vero q̃litas ibi erit mouere motu alterationis. si quãtitas ibi erit mouere motu augmẽtationis. Et sic pȝ ꝙ sicut motus diuidit: ita ⁊ mouere. ⁊ ita ꝓportionabilr põt dici de moueri: aliqđ eni dr̃ moueri motu locali. aliqđ motu alterationis. ⁊ aliquid motu augmẽtationis ⁊ diminutionis. ¶ Supponit vlteriꝰ ꝙ duplex est mouẽs. s. pncipale ⁊ instrale: ⁊ ad cognoscendum ista supponit ꝙ vt dicit Scotꝰ lib. 4°. distin. 1. q̃õne. 3. Instruȝ põt capi multiplr. ¶ Primo mõ vt distinguit ꝯtra cãȝ pmã: ⁊ sic ois cã scđa põt dici cã instralis. sed hͦ est multũ capere large instrum. ¶ 2° mõ p eo qđ est po per quã totũ agit: ⁊ sic dic̃ Aristoteles in scđo de aia ꝙ organa sensuũ vel aliaꝝ pcentiaꝝ sunt instra p que toti agit ⁊ sic manꝰ dr̃ eẽ instrum p qđ hõ leuat lapidẽ. ¶ 3° mõ dr̃ instrumentũ cã actiua ad aliquã dispõneȝ pmã: ⁊ sic q̃litates actiue virtute quaꝝ aliqđ agẽs agit dicunt instra vt caliditas respectu ignis: ⁊ grauitas respectu lapidis. ¶ 4° mõ capit instrum p instro artis cuiusmodi malleꝰ dr̃ instrum. ⁊ de isto põt dici ꝙ nullã virtutẽ actiuã hȝ respectu effectus. ferra eni nõ hȝ in se nisi quãtitatẽ figuraȝ ⁊ motũ localẽ de qbus oibus pȝ ꝙ nõ sunt forme actiue. ¶ Ex isto pȝ ꝙ instra artificialia nõ sunt formalr actiua. sȝ tñ sunt receptiua eiusdã effectꝰ prioris ordinati ad effectũ vltimũ sicut eni baculus nõ hȝ virtutẽ actiuã expellendi pilã: sȝ tñ recipit motũ a mouẽte ipȝ baculũ sic etiã instra artificialia. Et si qs dicat q̃re ergo baculus pellit pilã. Rñdeo ꝙ hoc est vt duo corpora incõpossibilia nõ sint in eodẽ loco. ⁊ sȝ hͦ põt facilr distingui inter mouẽs pncipale ⁊ instrumẽtale. vñ hõ mouẽs pilã p baculuȝ dr̃ mouens pncipale ⁊ baculus istrale ⁊ lapis mouẽs se deorsuȝ dr̃ mouẽs pncipale ⁊ grauitas eius instrale ⁊ ꝓportionabilr dr̃ in alijs motibus.

Mouens est duplex.

Instruȝ qt mõis capitur.

Causa q̃re baculus pellit pilã.

Mouens ⁊ motũ est sil' q̃disgit

Sciendũ est secũdo ꝙ mouẽs ⁊ motũ esse sił põt intelligi duplr. vno mõ ꝙ sint in eodẽ loco adequato: alio mõ ꝙ sint simul simultate imediatõis. i. ꝙ nihil mediet inter mouẽs ⁊ iter motũ. Tũc ponũtur alique ꝓpões. ¶ Prima nõ oportet mouens pncipale ⁊ motũ esse simul simultate loci ꝓprij. i. nõ opȝ ꝙ sint in eodẽ loco adequato. licet aliq̃n cõtingat ita. ⁊ hoc q̃n idẽ est mouẽs ⁊ mobile. nec de ¶ Scđa ꝓpositio: mouẽs principale est simul eodem cũ moto quo ad cõtactũ virtualẽ: sed nõ opȝ ꝙ semp sint simul quo ad cõtactũ mathematicũ. Vñ duplex est cõtactus. s. virtualis ⁊ mathematicus vñ contactus virtualis est q̃n agens habȝ virtutẽ supra passum queadmodũ celũ qđ mouet ista inferiora est simul cũ istis inferioribus simultate cõtactus virtualis. ⁊ oẽ agens breuiter est simul cũ passo tali simultate. Sed ꝯtactꝰ mathematicus est q̃n vnũ tangit aliud. i. q̃n vltima aliquorũ sunt simul. ⁊ sic nõ opȝ ꝙ mouẽs principale sit semp simul cũ moto quo ad taleȝ contactũ. ¶ Tertia ꝓpõ mouens minus principale seu instrumentale vt in pluribus est simul cũ moto simultate loci ꝓprij. ⁊ hoc maxime q̃n mouẽs instrumentale est qualitas: vt grauitas lapidis est simul cũ lapide moto deorsum. Etiã qualitas seu impetus mouẽs pilã extra manuȝ ꝓijciẽtis est simul cũ pila. ⁊ notãter dicitur vt i pluribus. Nã q̃n ignis calefacit aquã: ignis est mouens principale ⁊ caliditas instrumentale: ⁊ caliditas quã aqua recipit dicit mouere ipaȝ aquã formaliter: sed nõ effectiue. vñ forma quã recipit mobile dicit formaliter mouere motuȝ: sed nõ effectiue nisi forte in motibus ꝓiectoruȝ seu violentoꝝ. vñ mobile p illã formã quã recipit ẽ in actu formali tali vbi prius erat in potẽtia formali. Jõ ex oibus istis põt cõcludi ꝙ non opȝ ꝙ mouẽs ⁊ motũ siue sit mouẽs pncipale siue instrumẽtale sit semp simul cũ moto: quo ad cõtactũ mathematicũ: vel quo ad simultatẽ loci ꝓprij: sȝ bñ oȝ ꝙ sit simul quo ad ꝯtactũ virtualẽ.

Propõ nes de eodem.

Tertio sciendũ est ꝙ circa textũ incidit talis difficultas vtrũ in mouentibus ⁊ motis sit ꝓcessus in infinitũ. Et vr̃ ꝙ sic. nã sm aristo. sortes est ꝓductus a platõe: ⁊ plato ab alio hoie vsq; in infinitũ: q2 sm aristo. nõ ẽ dabilis pmus hõ. iõ añ oẽm hoiem fuit homo. ¶ Pro solutiõe supponit ꝙ aristo. solũ hic vr̃ loq̃ de mouẽtibꝰ ⁊ motis corporeis. sȝ in. 2. methaphisice vlter loquitur de oibꝰ ondẽdo ꝙ i nullo gñe cãe ẽ ꝓcessus in infinitũ. ¶ 2° supponit ꝙ duplicia sũt mouẽtia: q̃daȝ sũt eẽntialr subordinata quoꝝ scđȝ depẽdet a prio in mouẽdo: ⁊ sũt alteriꝰ rõnis. ⁊ sił necio requirunt ad mouendũ: queadmodũ diceremꝰ ꝙ deꝰ sol ⁊ hõ essent mouẽtia subordinata. Et de istis dr̃ ꝙ in talibus nõ est ꝓcessus in infinitũ. sȝ deueniẽdũ ẽ ad vnũ pmuȝ mouẽs: qđ mouet ⁊ non mouet ab alio. Alia sũt accñtalr sbordiata q̃ꝝ scđȝ nõ depẽdet a prio lȝ possit dpẽdẽ i eẽ neq; requirit simultas eoꝝ ad mouẽdũ. neq; ꝙ sint alteriꝰ rõis queadmodũ dicẽmꝰ pr ⁊ filiꝰ ⁊ i istis bñ põt eẽ ꝓcessꝰ i infinitũ sicut ꝓbat rõ. Et aduerte ꝙ ro ipiꝰ arist. ⁊ ẽt mẽs

An in mouentibus ⁊ motis sit ꝓcessus in infinituȝ.

Mouentia qt sunt.

eius vult habere φ impossibile est esse infinita mouētia corpea. vt pz intuētī rōnem. qꝛ dicit φ oporteret aggregatū ex oibus illis mouētibus esse infinitū ⁊ p ɔñs motū esse infinitū. Et si qs dicat. si sua rō ɔcluderet etiā ɔcluderet de mouentibus accidētaliter subordinatis. naz si essent īfinita mouētia accidentalr subordīata. etiā aggregatū ex ipis eēt infinitū. Pōt dici ad hoc sustinēdo aristotelē. φ ipse nō ɔcessisset illa posse cōgregari vel ɔtinuari adinuicē. vel posset ēt dici φ sua rō nō ōniōstrat: sz solū est qdā psuasio.

mannes quō attrahit ad se ferrum.

Scīēdū est 4° φ illa difficultas est quō magnes attrahit ferruz ad se. vtz causet aliquā qlitatē in ferro p quā moueatur ferrū. Rñdet pbabilr φ magnes orbiculariter multiplicat virtutē suā tn medio susceptibili. ⁊ etiā in subo apto nato moueri a tali vtute. vñ si ferrū eēt ibi orbicularitr cāret ibi tñ qntuz posset illā qlitatē in ferro a q moueret ferrū. ¶ Uñ stramē vel festuca nō ē nata moueri a tali virtute. iō nō mouet a magnete: dato φ stramē esset iter magnetē ⁊ ferrū. silr diceret de stupore q etiā quādā qlitatē orbiculariter mltiplicat. in medio qd natū ē illā recipe ⁊ in subo qd natū ē moueri a tali qlitate. vñ manus piscatoris a tali qlitate mouet. sz ñ mouet rethe eo φ ñ natū ē moueri a tali qlitate. ¶ Et aduerte φ vt dīc cōmentator φ si magnes vngeret oleo cessaret eius attractio: qꝛ ab oleo īpediret ne vtus eius diffūdat. Et p hoc soluunt argumēta qstionis. ¶ Et si qs qrat vñ veniat φ aliqñ agēs fortius agit in distās qꝫ in nō distās. Rñdet pbabiliter φ forte hoc ē p accñs vt sol magis calefacit ptes aeris q sūt circa terrā: vel circa aliquē pietē qꝫ faciat alias ptes aeris. ⁊ hoc est pp reflexionē radioꝝ a terra. vel ab aliq alio corpe. Etiā speculū ɔcauū circa centruz suū magis calefacit qꝫ circa alias ptes. eo φ ibi est maior vnio radiorū reflexoꝝ qꝫ p pe ptes extremales. Et ex oibus istis pz quō intelligit φ oē mouēs est simul cū moto. Nā est simul vel ḃm ɔtactū mathematicū si mouēs moueat prio ipsum motū vel ḃm contactū virtualē si nō moueat p se prio. Et hec de prio articlo.

Quare agens fortius agit in distans qꝫ ñ distans.

Dubiū de ista. oē qd mouet ab aliq mouet.

Quātuz ad 2m dubitat prio vtrū ista ppositio sit vera. oē qd mouet ab aliq mouet. ¶ Pro cuius solutione supponit φ vt dicit scot. 2. sniarum distictiōe. 2. qstiōe. 10. φ ly prio pt capi dupl'r. vno mō vt idē est qꝫ ḃz se totū seu ḃz qualibet partē. ⁊ φ opponit ei qd est ḃz ptē queadmodū capiebat phs. prio in quinto phicoꝝ vbi dicit aliqd tripl'r mouet. similr i sexto ⁊ octauo huius. vbi dicit φ qcquid mouet prio in tēpore mouet i qlibet pte tēporis. Allo mō accipitur vt dicit causalitatez precisam seu adequationē queadmodū capit aristoteles i primo posterioꝝ cū dicit φ passio pmo ɔuenit suo subiecto: primo. i. adeqte. Hoc supposito dico φ rō Aristotel' bñ probat φ nullū corpus mouetur a seipō pmo ista duplici pmitate qꝛ si moueretur a seipso primo. i. ḃz se totū seu quālibet partē: tunc motus inest cuilibet parti eius qd pz qꝛ moueri hoc mō ē passio homogenea. passio aūt homogenea nō inest alicui toti prio hac primitate nisi insit cuilibz pti eius. Ex q seqtur φ si totū moueat pmo. i. ḃz quālibet ptez: φ si pgescat totū quiescit. sz scda primitas non remouet ab aliq toto pp hoc φ remouetur ab aliquo qd nō est ipsuz. nec pp hoc φ remouet ab aliq qd est aliqd eius. iō si aliqd totum moueat hac primitate nō qescit ad quietē ptis. Ex quo pz φ iplicat ɔditionē aliqd totū moueri prio hac duplici primitate. s. primitate adeqtionis ⁊ totalitatis: sz aliqd posset moueri pcise aliq primitate a seipso sic graue mouet a seipso prio ḃm primā primitatē. qꝛ ḃz quālibet sui ptez mouet. ⁊ cuilibet pti cōpetit moueri: sz nō pmo: sed inquātuz ps est in toto. vult ḡ Aristoteles pro tota resolutione φ oē qd mouet p se prio hac duplici primitate ab alio mouet. Imo impossibile est φ aliqd tali duplici primitate moueat. ideo habetur ista propō vera nihil mouetur a seipso primo tali duplici primitate.

An ad qlitates pme spēi sit p se alteratio.

Dubitatur scdo vtz ad qlitates pme spēi sit p se alteratio. ⁊ vr φ sic: qꝛ Aristoteles pbans φ ad qlitatē sit p se motus: pbat φ in ipsa est ɔrietas. sz in qlitatibus prime spēi est ɔrietas: igit cū habitus morales ɔrient adinuicē puta liberalitas ⁊ illiberalitas igit. ¶ Itē ista est p se sanatio est ad sanitatē. ḡ motus est p se ad qlitatē cū sanatio sit motus. Itez si ad tales qlitates nō esset p se alteratio hoc maximē eēt qꝛ sūt ad aliqd: vt vr pbare Aristoteles. sz hoc nō: qꝛ sunt qlitates: igit. ¶ In oppositū est Aristote. in textu. Pro cuius solone supponit prio φ vt hz Scotus quolibeto qone. 13. φ posset dici φ Aristoteles ibi nō loqt ḃm suā ppriā opinionē: sz ḃz opinionē Platonis. ⁊ hoc vr approbare cōmētator in eodē passu. ⁊ ēt vr φ sanctus Augu. īponat talē opinionē Platoni ideo vr φ fuerit opinio Platonis ⁊ nō Aristo. dic tñ ibidē Scotus φ alr pōt dici. puta φ hoc fuerit opinio Aristotel. φ ipse hoc dicit eo φ ad nullā formaz est p se motus vel mutatio. nisi talis forma ppria acqsitione possit acqri. ⁊ iō ad nullā formā est per se alteratio vel motus q solū acqrit p alia acqsita quemadmodū dictum est de relationibus: ⁊ qꝛ iste qualitates prime speciei sicut sunt habitus non acquiruntur nisi aliqua alia prius acquirantur. vt sanitas non est terminus proprius alicuius alterationis: sed aliqua alia alteratio ad aliquē gradum calidi vel frigidi. ⁊ tunc fit cōmensuratum aliis qualitatibus ⁊ tūc est sanitas

est sanitas. ideo vr̃ ꝙ ipse nõ ꝯcessit ad tales q̃litates esse per se alteratioñẽ eo ꝙ nõ ꝯcedit alterationẽ eẽ ad aliquã qualitatẽ nisi que põt pᵒ acquiri. sic ꝙ ipsa nõ tm̃ per accñs sequitur ad formã inductã sicut relatio. sed eius īductio necessario sequit inductionẽ alicuius forme prioris sed sic est ꝙ isti habitus sequunt ad pductionez actuũ ⁊ operationuz igit. ⁊ sic ad nullã sciaz vel ꝯsiderationez est per se alteratio īmediata ī tali ordine tanq̃ pᵒ alterati q̃ quidẽ pᵐ alterãs ẽ obiectũ qd̃ nõ pᵒ causat sciam nec ꝯsiderationẽ
Solutõ pdictaꝶ rõnuꝫ. sed sensationez ⁊ species sensibiles iõ restat soluere rõnes. ❡ Ad pᵃᵐ ꝯcedit ꝙ est bene cõtrarietas: sed hoc nõ sufficit. sed requirit ꝙ in ꝯceptione eiᵒ nõ necessario requiratur alteriᵒ alteratio. Ad 2ᵃᵐ dr̃ ꝙ nõ sequit sicut nõ sequitur ois hõ est per se aial album est hõ: ergo album est per se aial. Ad aliã dr̃ ꝙ tales teri sunt bñ relatiua ẽm dici ꝙ forte sufficit ad Aristotelem.

Quid ẽ pmũ intensum. **Dubitat** 3ᵒ vtrũ cuiuslibet forme intẽsibilis sit dare pᵐ intẽsũ. Rñdetur breuiter suppoñẽdo qd̃ sit pᵐ intẽsuꝫ vñ pᵐ intẽsum est instãs in quo verũ est dicere hec forma nũc pᵒ est intẽsa in hoc sbõ. vel hoc sbm nũc primo factũ est magis intẽsuꝫ. ❡ Hoc suppositio ponunt aliq̃ ppões. ❡ pᵃ nõ in q̃libꝫ in
Propositiones pdicto dubio r̃ndẽtes tẽsione est dare pᵐ intẽsum eẽ: pꝫ: qa videmus ꝙ aliqua ps aeris remissa cõtinue lucida fit magis lucida ad ꝯtinuã approximatõeꝫ corpis luminosi. sed in tali intẽsione ꝯtinua ĩpossibile est dare pᵐ intẽsum eẽ sicut ĩpossibile est dare nũc pᵒ illud in q̃ corpᵒ luminosũ factũ est magis ppinquum huic pti aeris. ❡ 2ᵃ ppõ. nõ in q̃lꝫ remissione est dare pᵐ remissũ eẽ: q̃ videmᵒ aliquã pte lucidã p ꝯtinuã elõgationem corpis luminosi ꝯtinue fieri minᵒ lucidã in q̃ remissiõe ĩpossibile est dare pᵐ remissũ eẽ sicut ĩ motu corporis illumĩnãtis ĩpossibile ẽ dare pᵐ mutatuꝫ eẽ. ❡ 3ᵃ ppõ: in aliq̃ intẽsione ꝯtingit dare pᵐ intẽsum eẽ ⁊ in aliq̃ remissione pᵐ remissuꝫ eẽ. pᵃ ps patet qa in sbõ hñte aliquã formã non in summo posset deus in istãti causare aliquã ptez forme eiusdẽ speciei ⁊ imediate in tpe sequẽte partibiliter ꝯtinue creare in eodẽ sbõ aliquã ptẽ quo posito totalis intẽsio huius forme cõphendẽs illã subitaneã ⁊ successiuã hrẽt pᵐ intensum eẽ: instãti enim dato illa forma eẽt pᵒ intensa q̃huis illa ptialis intẽsio que ponit tota continue nõ hẽret pᵐ intẽsum eẽ. 2ᵃ pars pꝫ qa deus posset aliquã partẽ forme corrũpere in instanti ⁊ in tpe ĩmediato reliquã successiue ⁊ tũc ꝫ intellectum premissuꝫ instanti dato illa forma eẽt primo remissa. Et hec de secundo articulo.

Conclu. 'o õ pre 'ctis. **Quãtum** ad 3ᵐ sit 2ᵒ rñsalis mouens est simul cũ moto vel ẽm cõtactũ mathematicum q̃ñ primo mouet: vel virtualẽ quando primo nõ mouet. ❡ Ad ratiões añ oppositum patet solutio in articulis.

Dubitabit autem vtiq̃ aliq̃s vtrum ois motus omni cõparabilis sit aut nõ.

❡ Iste est secundus tractatᵒ huius libri in quo determinat de cõparatione motuũ adinuicẽ: ⁊ diuidit in tria capl'a. In pᵒ mouet vnã q̃ñẽ. s. ois motᵒ sit oĩ motui cõparabilis in velocitate ⁊ tarditate. Et pbat pᵒ ꝙ nõ duabᵒ rõibᵒ. ❡ pᵃ qa tũc sequeret ꝙ motᵒ rectᵒ motui circulari eẽt cõparabilis: sed h̃ est falsum. qa si eẽnt cõparabiles adinuicẽ tũc spaciũ circulare ⁊ spaciuꝫ rectũ eẽnt cõparabilia adinuicẽ: qd̃ est f̃lm: igit. ❡ 2ᵃ rõ: qa tũc sequeret ꝙ motᵒ localis eẽt cõparabilis motui alterationis ⁊ per ꝯñs eq̃litas penes quã attẽdit velocitas in motu alteratõis esset eq̃lis magnitudini cũ spacio penes qd̃ attendit velocitas in motu locali. ꝯñs est f̃lm: igit. Tractatᵒ diuisio.
❡ Deinde arguit ad partẽ affirmatiuã duabᵒ rõnibᵒ. ❡ pᵃ tã motᵒ circularis q̃ rectᵒ est velox vel tardus: g̃ motᵒ rectᵒ vel circularis sũt eq̃liter veloces vel ineq̃liter. ⁊ per ꝯñs sunt cõparabiles adinuicẽ. 2ᵃ rõ motᵒ rectus ⁊ circularis pñt fieri in eq̃li tpe g̃ possunt esse eque veloces. ⁊ per ꝯñs cõparabiles adinuicẽ. Rõnes arguentes ad p tẽ affirmatiuã.
❡ Coñter ponit cõditiones cõparabiliũ adinuicẽ pᵃ est illã in quo debet fieri cõparatio aliquoꝝ adinuiceꝫ nõ dꝫ eis cõpetere equiuoce sed vniuoce qd̃ p. sic exẽplariter nã lꝫ acutũ ꝯueniat stillo vino ⁊ voci: q̃ tñ ꝯuenit ipsis equiuoce. iõ talia nõ cõparant in acuitate adiuicẽ. Et subdit ꝙ si aliq̃d equiuoce de aliquibᵒ dicat etiam diffinitio illiᵒ dicetur equiuoce de illis. Cõditiones reqsite adinuicẽ cõparãtiũ
❡ Secũda conditio ꝙ cõparabilia habeant idẽ susceptiuũ pmuꝫ ita ꝙ illa que cõparantur adinuicẽ cõueni it in aliquo susceptiuo defectu cuius vox nõ est cõparabilis melli in dulcedine. 3ᵃ ꝯditio ꝙ cõparatiua debent adinuicẽ cõparari ẽm spẽm spẽlissimã ⁊ nõ ẽm genᵒ vt non dicimᵒ ꝓprie ꝙ vna res est magis colorata q̃ alia. Alia cõditio.

Sic ⁊ circa motũ eque velox qd̃ in equali tpe mouet equale ⁊ tm̃ lõgitudinis in tali.

❡ Istud est secũdũ capitulũ in quo pbus determinat de cõparatione motuũ in spẽli suppoñẽdo ꝙ illa equaliter mouẽtur que in equali tempore ẽm equale mouẽtur eadem specie motus. Que sũt illa q̃ eq̃liter mouentur.
❡ Deinde ponit tres cõclusiones. Prima nulla alteratio est cõparabilis seu eque velox cum mutatione locali: quia talia non sunt eiusdem spẽi neq̃ eiusdẽ generis: igitur. ❡ Secũda cõclusio motus circularis nõ est cõparabilis motui recto: quia linea circularis nõ est commẽsurabilis linee recte igit. ❡ Et si quis querat quare est ꝙ isti motus nõ sunt cõparabiles. respondet ꝙ maxime est qa fiunt per dispositiões seu

magnitudines que dfnt spe. ¶ Consiter exclu/dit aliã qõnẽ: qreret eniʒ aliq̃s vtrũ qa aliq mo/tus fiunt per diuersa instra: ideo dicanf nõ eẽ cõ/parabiles sicut mot⁹ volandi ꝛ mot⁹ ambulandi. Correlarium. Rñdet ꝙ instrorũ diuersitas nõ impedit. Et istis ex ꝑ infert vnũ correlariũ dicẽs ꝙ illi mot⁹ qui non sunt eiusdẽ speciei nõ sunt cõparabiles adinuicẽ. saltẽ si fiant ſm dispositiones dfnt̃es specie ga vbi est equiuocatio ibi nõ est cõparatio: sed in dfntib⁹ spẽ est equiuocatio qa in gñe latẽt eq̃uocationes. Quot sunt equiuocationes. ¶ Et subdit ꝙ triplices sunt equiuocationes quedã sunt multũ distãtes sicut ẽ i eq̃uocatione a cãu: quedã sũt per quãdã silitudinẽ. sicut in equocatione a cõsilio: ꝛ quedã sũt ꝓxime sicut species in genere. ¶ 3ª 2ᵒ. possibile est alterationes inter se eẽ cõparabiles qa possibile est ꝙ aliqua duo simul sanẽtur. ꝛ sic ille sanationes erũt eque veloces. Et si qs dicat sicut ſm quantitateʒ aliqd dr̃ equale. ita ſm qualitatem aliud dicitur simile: ergo vna alteratio nõ dʒ dici eq̃lis neqʒ velox alteri. Rñdet ꝙ alteratio dr̃ eque velox que est ſm eandẽ qualitatẽ in equali tpe qḋ tpus est qualitas. Et dicit ꝙ ad hoc ꝙ alique alterationes cõparenf adinuicẽ requirif ꝙ sint ad q̃litates eiusdẽ spẽi ꝛ hʒ eq̃les gradus. Et subdit ꝙ ad hoc ꝙ alterationes dicanf oĩno eque veloces opʒ aspicere ad q̃litates ꝛ subiecta. Nã pp qualitatẽ ꝛ sbã vna alteratio ẽ velocior altera. ¶ Finaliter ondit quõ gñationes Conclusio osten dẽs quõ gñatõẽs ꝛ corruptiones sunt eq veloces ꝛ corruptiones sunt eque veloces ꝛ ponit taleʒ cõclusionẽ. gñationes ꝛ corruptiones dnr̃ eque veloces que sic se habent ꝙ per eas in eq̃li tpe generantur res eiusdeʒ speciei: vt si in eq̃li tpe gñantur duo homines generationes eorũ dicũtur eque veloces. Et ex hoc vr̃ sequi ꝙ aliq̃ gñatio sit successiua cum fiat in tempore. Et hoc potest esse verum de generationibus formarũ corporalium ꝛ materialium.

Quoniã aũt mouẽs mouet semp aliquid ꝛ in aliquo ꝛ vsqʒ ad aliquid. Dico autẽ in aliquo quia in tpe: vsqʒ aũt ad aliqd. quia ad quãtam aliquã lõgitudinẽ: semper eniʒ simul mouet ꝛ mouetur. q̃re quãtũ aliquid erit quod motũ estꝛ est etiam in quãto.

¶ Istud est 3ᵐ ꝛ vltimũ capl̃ʒ hui⁹ libri in quo Septeʒ regule de cõparatõe motuũ ad mo uentia. phs ponit septẽ regulas de comparatiõe motuũ ad mouẽtia. ¶ Pᵃ si aliq̃ virt⁹ moueret mobile maius per aliqḋ spaciũ in aliquo tpe eadeʒ vel equalis mouebit medietatẽ illius mobilis per duplex spaciũ in eodem tpe. ¶ 2ª regula. Scḋa. si aliqua virt⁹ moueret aliqḋ mobile per aliquod spaciũ in equali tpe eadẽ vel equalis virt⁹ mouebit medietatẽ illius mobilis per idẽ spaciuʒ imediate illius tpis. Et istas duas rñas probat: simul: qa motus velocitat ſm ꝓportionẽ mouentis ad resistẽtiã mobilis. ¶ 3ª regula. si aliqua 3 virt⁹ moueret aliqḋ mobile per spaciũ aliquod in aliquo tpe eadẽ vel eq̃lis mouebit idẽ mobile per medietateʒ spacij imediate tpis. ¶ 4ª si Quarta aliqua virt⁹ moueat aliqḋ mobile per spacium aliqḋ in aliquo tpe. media virt⁹ mouebit in eq̃li tpe medietatẽ illius per idẽ spaciũ. ¶ 5ª regula. si aliqua virt⁹ mouerit aliqḋ mobile p aliqḋ Quinta spaciũ in aliquo tpe nõ opʒ illã virtutẽ mouere duplex mobile in duplici tpe per idẽ spaciũ. qa forte nullo modo poterit ipsum mouere. motor enim non potest aliquid mouere nisi vtus eius excedat resistẽtiam mobilis. ¶ Sexta regula. si Sexta. aliqua virt⁹ moueat aliqḋ mobile per aliqḋ spaciũ in aliquo tpe nõ est necesse medietatẽ illius vtutis mouere idẽ mobile in eodẽ tpe per medietatẽ illius spacij: qꝛ forte nõ poterit mouere. Septĩa. ¶ 7ª regula. si vna virtus mouet vnũ mobileꝛ altera alterũ per aliqḋ spaciũ in aliquo tpe aggregatũ ex illis virtutib⁹ mouebit aggregatuʒ ex illis mobilibus in eodẽ vel equali tpe ꝛ per idẽ spaciũ qꝛ sp manebit eadẽ ꝓportio. ¶ Et aduerte ꝙ sicut predicte regule tenent de motu locali. ita ꝓportionabiliter tenent de motu alterationis ꝛ augmentationis. Circa tertium.

An ois mot⁹ sit oi motui comparabilis.

Q ueritur vtrũ ois mot⁹ sit oĩ motui cõparabil. ¶ Et arguitur primo ꝙ sic: quia omnis motus est velox vel tardus. vel ergo est eque velox vel velocior: aut minus velox cũ alio: ꝛ sic est cõparabilis. ¶ 2ᵒ arguif sic ſm phm octauo huius motus celi est primus ꝛ velocissimus oim motuũ g̃ est cõparabilis oĩ motui alteri a se: igif. ¶ 3ᵒ arguitur omnes motus eadem mẽsura mensurantur. s. tpe. sʒ oĩa q̃ eadẽ mẽsura mẽsuranf videntur adinuicẽ esse cõparabilia. g̃ ois mot⁹ ẽ alteri motui cõparabilis. ¶ 4ᵒ arguif sic mot⁹ sursum ꝛ deorsum q dfnt spẽ pñt cõparari i velocitate ꝛ tarditate: igr̃ ois mot⁹ est oĩ motui cõparabilis. ¶ 5ᵒ arguif sic. si non ois mot⁹ esset cõparabilis oĩ motui hoc esset quia nõ ois motus est eiusdẽ speciei specialissime: cum oĩ motu. sʒ ẽ fl̃m: qꝛ motus diurn⁹ solis est velocior alteratione: ꝛ tñ non fuit eiusdẽ speciei: igitur. ¶ In oppoᵐ est phs in textu. ¶ In qõne erũt tres articuli. Quantum ad primum.

Quid ẽ cõparatio.

Sciendũ est pᵒ ꝙ cõparatio est duarũ rerũ vel vni⁹ vt duarũ in aliq̃ 3ᵒ collatio ſm eq̃le vel ineq̃le magis vr̃ minus. ¶ Ex quo sequif ꝙ ad cõparationẽ tria reqrũtur. s. duo q̃ cõparanf. ꝛ 3ᵐ in quo cõparanf. Et quid ad cõparationẽ requirif. si dicat ꝙ reqrif aĩa ꝛ etiaʒ ꝯcept⁹ per quos aĩa cõparat. Rñdef ꝙ ad actualẽ cõparationẽ certe aĩa requirif tanq̃ pncipale cõparãs ꝛ etiã conceptus cõparabiliũ tanq̃ instra quib⁹ aĩa cõparat. Et notãter dr̃ in diffone vni⁹ vel duoruʒ: qa vnius ad

vnius ad se pōt esse cōparatio. vt dicēdo sortes est albior nūc ꝙ heri. ¶ Et si qs dicat: nihil dr̄ eē in duob⁹. ꝗ nulla pōt eē cōparatio ꝓpria. sed ois abusiua que fit qñ cōparabilia nō ꝯueniūt i tertio in quo cōparanť: vt de⁹ est melior diabolo de quo als̄ visum est in sūmulis. Rñdeť ꝙ lȝ idē numero nō sit in diuersis tn̄ bn̄ idē gn̄e vel specie. ¶ Et si qs iterū dicat. plura plurib⁹ pn̄t cōparari: ꝗ male dr̄ ꝙ cōparatio est vni⁹ ad aliū. Rñdeť ꝙ lȝ plura plurib⁹ cōparenť plurib⁹ cōparationib⁹. tn̄ vna cōparatione vnū tm̄ vni cōparatur. Et aduerte ꝙ qñqȝ aliq̄ cōparanť imediate in vno vt hō ⁊ asinus in albedine. qñqȝ imediate in duob⁹ ⁊ mediate in vno. vt dicēdo

Quid ꝙ sortes est ita alb⁹ sicut plato ⁊ niger. Et sic pȝ reqriť quō ista cōparatio est in trib⁹. ⁊ imediate i duo ad hoc b⁹. s. albedine ⁊ nigredine. ⁊ mediate in vno. s. ꝙ aliq d intēriōe. ¶ Aduerte vlteri⁹ ꝙ ad h ꝙ aliq̄ i ali i aliq̄ cō g cōparenť os ꝙ illū suscipiat magis ⁊ min⁹: iō pareťur sortes ⁊ plato nō cōparanť in hoie: qꝛ hō nō suscipit magis neqȝ min⁹ vt als̄ visum ē i logica. ¶ 2⁰ reqriť ꝙ cōpatio ꝓpe fiat in aliq̄ vniuoco qō suscipiat magis ⁊ min⁹. ¶ Aduerte tn̄ ꝙ cōpatio min⁹ ꝓpe fit i equoco a ꝯsilio. Nam qñqȝ dicim⁹ hoiē picrū eē pulchrioꝛē hoie viuo mō ꝯstat ꝙ pulchritudo dr̄ equoce de viuo ⁊ picto lȝ in equocis a cāu nūꝗ̄ fit cōparatio. ēt in gn̄e nō ita ꝓpe fit cōparatio sicut in spē spālissima: lȝ vt in plurib⁹ fit cōparatio in forma specifica.

Secundo

sciendū est ꝙ circa tertiū icī. dit vna difficultas vtrū ꝗl bet res sit cōparabilis alteri rei in perfectione. Pro cui⁹ solutione est aduertēdū ꝙ rei dupler attribuiť pfectio. vna eēntialis que nō est aliud ꝗ̄ ipsamet res in tali vel in tali gradu pfectiōalī. Alia est accn̄talis quā hȝ res per q̄litates vl̄ aliq̄ accn̄s ipam pficiēs vt hō qui meliores ⁊ pfectiores hȝ q̄litates pfectior est pfectione accidētali ꝗ̄ alius hō nō hn̄s ita perfectas qualitates. ¶ Et si qs querat vtrū vna res sit pfectior alia pfectione eēntiali seu pfectione entitatiua. Rñdeť ꝙ sic imo ipossibile est duas species vel duo dn̄tia spē eē eq̄lis pfectionis eēntialis imo vna est semp pfectior alia. ¶ Et si qs arguat. ois eq̄liter distant a pfectione pmi seu dei: iō ꝙ pfectior pmi est ifinita. ⁊ oium aliorū finita. mō a perfectione infinita ois pfectio finita eq̄liter distat. sicut si esset magnitudo infinita: tunc magnitudo bipedalis nō magis attingeret eā ꝗ̄ magnitudo pedalis qō est fīm. Rñdeť ꝙ enim ita eq̄liter distare a perfectione pmi pōt dupl'r itelligi. Uno mō sic ꝙ quocūqȝ gradu pfectōis addito vni nūꝗ̄ posset attīgere pfectionē pmi. ⁊ sic bn̄ verū est. Alio mō ꝙ vna non magis appropinquet deo quo ad pfectionē aliquā: ⁊ sic nō est verū imo dico ꝙ vt dicit scot⁹ li. 4. di. 11. q. 2. ꝙ in deo sunt multe perfectiōes simpl'r. iō illud est simpl'r pfecti⁹ qō est sibi ꝓpinquius hȝ illā rōnem pfectioꝛē. Uñ vt dicit phs in 3⁰ topicoꝝ: nō sequitur simiā esse melioꝛē equo: lȝ ipa sit similioꝛ homini: qꝛ nō est similioꝛ hoī in cōditionib⁹ nobilioꝛib⁹ simpl'r iō illud qō est similius deo in conditione nobilioꝛi illud est perfectius. ¶ Et aduerte ꝙ conditio simpl'r in deo nobilioꝛ est intellectualis: ideo homo est simpliciter nobilioꝛ celo: quia magis appropinq̄t deo in conditione nobilioꝛi ꝗ̄ celuȝ. ¶ Aduerte finaliter ꝙ sicut in deo sunt multe perfectōes simpliciter: ita possunt esse tot oꝛdines perfectionū in entibus. Unde est vna perfectio simpliciter i deo que est necesse esse. ⁊ sic quanto aliquid est magis necessariuȝ: tanto illud est propinquius deo quo ad illam perfectionem seu in illo oꝛdine. ⁊ sic celum est deo propinquius quocunqȝ coꝛruptibili ⁊ sic perfectius est musca homine: tamen homo simpliciter est perfectioꝛ: quia magis appropinquat deo quo ad conditioneȝ simpliciter perfectioꝛem scilicet intellectualitatem ⁊ postea sensitiuum ⁊ postea vegetatiuum. ideo musca simpliciter est perfectioꝛ celo: licet celum ꝫm quid sit perfectius.

Sciendū

est 3⁰ ꝙ q̄tū ad pn̄s suffic dicē: aliq̄ pn̄t cōparari adiuicē dupl'r vno mō ꝓprie: puta ꝫm certā q̄ntitatē excessus vni⁹ supꝛa aliū. ⁊ sic dico ꝙ nulle res spē dn̄tes sic cōpanť adinuicē i entitate vel i essentia: iō si qs q̄reret: hō est pfectioꝛ asino: vel ꝗ in vno gradu vel in duob⁹. Rñdeť ꝙ nō est dabilis certa q̄ntitas excessus ei⁹ ad equū. iō vr̄ seq coꝛrelariū ꝓbabile ꝙ pfectio idiuidui supioris spēi i ifinitū excedit idiuiduū de spē iferiori: qꝛ q̄ntūcūqȝ multiplicet pfectio idiuidui iferioris nō attingēt idiuiduū spēi supioꝛis. vt q̄ntūcūqȝ multiplicet pfectio asini ēt si ꝫm imaginationē posset intēdi ⁊ remitti nunꝗ̄ attingeret pfectionem hoīs. ¶ Et si qs arguat: ꝗ homo est in ifinitū perfectioꝛ asino: ꝗ in infinituȝ est perfect⁹: Scdo: qꝛ si eēt vn⁹ asin⁹ ita. perfect⁹ sicut omēs asini: ille eēt in infinituȝ perfect⁹. qꝛ aliquā pfectionem finitā dataȝ infinities ꝯtineret. ¶ Rñdetur ad primaȝ negando ꝯn̄aȝ: qꝛ ibi arguiť a dicto ꝫm qd ad dictū simpl'r. Nam eē in infinitū pfectius illo nō est eē pfectū nisi in respectu. ¶ Ad 2ᵐ pōt dici ꝙ licet vn⁹ asin⁹ esset ita perfectus sicut oēs asini qui sunt vel pn̄t eē: nō ñ esset infinite perfect⁹: imo forte ita pfectus essȝ vnus sicut oēs simul capti: ⁊ etiam lȝ vna perfectio aliam infinities excederet nō tn̄ ꝓpter hoc esset infinita: cum sint diuersarū rōnū. ¶ Alio modo aliqua possunt comparari ꝓpe que hȝ certam quantitatem excessus vnum excedit aliud quēadmodū dicim⁹ ꝙ albedo quatuoꝛ graduū

Quot modis aliq̄ adinuicē cōparanť.

Quot pfectiōes attribuunť rei.

Alia qō.

Coꝛrelarium.

quotmodis itelligiť eq̄liter distare a pfectiōe.

Aliud argᵐ.

Solutō pdictoꝝ argumētoꝝ.

excedit albedinē duoꝝ graduū. Et ex isto seqꝰ ꝙ aliq̄ duo solū nūero dr̄ia pn̄t cōparari ad inicē in entitate ſm certā quātitatē excessus: vt albedo trium graduum ⁊ albedo duorum.

Sciendū est 4º ꝙ pro solutiōe aliquaꝝ difficultatū ponunt aliq̄ ꝓpositiōes ꝓbabiles. ¶ pª. oēs motꝰ locales sūt adinicē cōpabiles. quoꝝ velocitas attēdit penes liſſis distātiā: q: qbus eodē tp̄e eq̄les linee ptrāseūtur sunt eq̄ veloces: ⁊ qbꝰ inēq̄les differūt in velocitate ⁊ tarditate. Et quo sequit ꝙ motꝰ circularis est cōpabilis motui recto: imo multi phi voluerūt demōstrare lineā circularē esse equalē lī nee recte: sicut alexādrinides voluit h̄ ꝓbare. ¶ Et si quis dicat: dicit aristoteles in tertu ꝙ illi motꝰ non sunt cōparabiles in velocitate ⁊ tarditate. ¶ Rn̄det ꝙ aristoteles h̄ nō voluit dicere ondē do ꝙ motus circularis ⁊ rectꝰ differāt spē neqꝫ linea recta ⁊ circularis. sed solū volebat dicē ꝙ velocitas ⁊ tarditas nō sunt spēs spālissime: sꝫ gn̄ia ꝯtinētia multas spēs q̄ nō h̄nt noīa imposita. velocitas eni motꝰ alterationis est alterius spēi a velocitate motus localis. ⁊ q: dixit ꝙ in gn̄e ꝓp̄ie nō ē cōpatio: iō hoc volebat manifestare cū dicebat ꝙ motꝰ circularis ⁊ rectꝰ nō cōparatur adiuicē in velocitate ⁊ tarditate: tn̄ simpliciter cōparant in velocitate ⁊ tarditate vt velocitas ⁊ tarditas determinant ad motꝰ locales Ex quo sequit 2ª ꝓpositio ꝙ motꝰ sursū ⁊ motus deorsū sunt cōpabiles adiuicē. Sequit ēt alia ꝓpositio ꝙ oēs motꝰ locales q fiūt ſm lineas cōpabiles sic sunt oēs linee recte iter se. ⁊ linee circulares: sunt cōpabiles adinuicē in velocitate ⁊ tarditate. ¶ 4ª ꝓpositio: oēs augmētationes sūt cōparabiles adinuicē: q: attendunt penes similia spacia. ⁊ ēt oēs dimēsiones. sꝫ de alterationibꝰ dico ꝙ oēs alteratiōes q̄ sūt ad q̄litates eiusdē spēi pn̄t cōparari adiuicē vt due calefactiōes. Dico ēt ꝙ oēs alteratiōes q̄ pn̄t attēdi penes similia spālia pn̄t ꝓp̄ie cōpari adinuicē. iō pt̄ ꝓbabilr̄ dici ꝙ alteratiōes facte sꝫ eādē ꝯrietate vt calefactio ⁊ frigefactio possūt cōpari adiuicē. Et hec de pº articlo. Quātū ad 2m

Penes qd attēdif velocitas ⁊ tarditas in motu.

Dubitat pº penes qd attēdif velocitas ⁊ tarditas in motu. Pro cuiꝰ solutiōe supponit pͣmo ꝙ velocitatē attendi penes aliqd nō est aliō q̄ velocitatē cognosci ꝑ illud. 2º supponit ꝙ in velocitate duo sūt ꝯsiderāda. s. spaciū ptransitū: ⁊ illud a q̄ ꝓcedit. s. cā 3º supponit: velocitas coīter sequtur illud ad cuius multitudinē mltiplicaf. ⁊ ad cuꝰ mediatiōnē mediat. 4º supponit: ꝙ si debeat fieri motꝰ opꝫ ꝙ sit excessus motoris sup mobile. s. ꝙ motor sit maioris v̄tutis in mouēdo q̄ mobile in resistēdo. ¶ His suppositis ponunt aliq̄ ꝓpositiōes. pª velocitas nō seqꝰ potentiā motoris sic

Quot sunt veloci tate sūt considerāda.

ꝓpositiōes ꝯ ꝑdictis

vꝫ ꝙ ꝓportionabiliter intēdat sicut v̄tus motoris ⁊ remittat sicut v̄tus motoris: q: nō oꝫ ꝙ si v̄tꝰ motoris in duplo remittat ꝙ velocitas motus in duplo remittat. pꝫ q: virtꝰ sub duplo motoris forte nullo mō poterit mouere mobile. Et si qs arguat motꝰ sequit potētiā motoris sicut effectꝰ cām: igit ad maioratiōnē cāe augebit ꝓportionabiliter effectꝰ ⁊ eꝯ ad diminutionē cāe diminuet effectꝰ. Rn̄det ꝙ effectꝰ ad cāꝫ est bona ꝓportio q̄ nō est nisi ꝓportio ꝓducti ad ꝓducēs. Sed nō oꝫ ꝙ sit ꝓportio in effectibꝰ ad proportionē cāꝝ. ¶ 2ª ꝓpō velocitas nō sequit resistētiā: sic ꝙ sit eadē ꝓportio velocitatis qualis est ꝓportio resistētie: q: si motor vt sex moueat q̄tuor nō oꝫ ꝙ duplā resistētiā que esset octo moueat tardius i duplo imo nō mouebit. Et si qs arguat: q: quāto resistētia est minor tāto velocitas est maior: ḡ velocitas motꝰ sequit resistētiaꝫ añs pꝫ per experiētiā: ⁊ etiā hoc vr̄ velle Aristoteles in tertu. Rn̄det ꝙ si ly quāto denotet solā augmētationē añs est veꝝ: sed non valet ꝯn̄a. si aūt denotet ꝓportionē velocitatis añs est fl̄m. ¶ 3ª ꝓpō: velocitas nō sequit excessuꝫ seu augmētationē excessus potētie mouētis: sic ꝙ proportio velocitatis sit sicut ꝓportio excessus. qa sequeret ꝙ duodecim velocꝰ mouerēt decē q̄ duo vnū qd̄ est falsum. Et si qs arguat: sꝫ diminutionē excessus diminuit velocitas: igit. Añs pꝫ: qa si i īfinitū diminuat excessus: in īfinitum diminuet velocitas: igitur. Rn̄det ꝙ bn̄ diminuet velocitas ad diminutionē excessus. sꝫ non ꝓportionabl̄r. ¶ 4ª ꝓpō: velocitas motuū in potētijs nāliter agētibꝰ cū resistētia sequit proportionē potētie motoris ad resistētiā: sic videlicet ꝙ quāto ꝓportio est maior: tāto sit motus velocior. ¶ Sꝫ ꝯ h̄ af: qa tūc seq̄ret ꝙ ois motor eq̄lis moueret eq̄lē resistētiā eq̄liter ꝙ ē fl̄m qa fortꝰ mouet a ꝓpe q̄ a lōge: igr. Rn̄det qd̄ oꝫ itelligi dūmō sit eq̄lis applicatio: qd̄ non est hic. Scdo sic: qa seq̄ret ꝙ fortes in īfinitū possꝫ velociter mouere lapidē: q: ſm diminutionē lapidis pōt augeri ꝓportio potētie motiue super resistētiā: sed lapis pōt diminui in īfinitū: igit. Rn̄det negādo ꝯn̄am. qa seruata eadē poª motoris nō pōt resistētia in infinitū minui nāliter nō eni solū resistit grauitas lapidis forti ꝓijcienti sed grauitas mēbroꝝ impetū imprimētiuꝫ ⁊ mediū diuidentiū. vn̄ pōt lapis tm̄ diminui ꝙ nō erit receptiuus illius impetus.

Scda ꝓpositio.

Tertia.

Quarta

Argmꝫ ꝑdicta.

Dubitat 2º penes qd attēdif velocitas motꝰ local ex pte effectꝰ. Pro cuius solutione supponitur ꝙ velocitas motus prout nunc ad propositū est. pōt attēdi ex parte duorum: scilicet ex parte cause ⁊ ex parte effectꝰ dubiuꝫ precedēs querebat ex parte cause ⁊ istō querit ꝯ parte effectus. ¶ Hoc supposito ponū tur alique

Penes qd attēdif vel motus localis

tur alique propositiones. Prima velocitas motus localis recti nō attēditur penes spacium corporale pertrāsitū in tāto vel tāto tpe:qz sequeretur φ totū velociori motu moueref: φ pars:qz maius spaciū ptrāsit φ medietas qa totū mai⁹ spaciū corporale in duplo describeret φ medietas in eqli tpe ꝛ sic̄ qd posset fieri de spacio superficiali. ¶ 2ª ppō:in motu locali recto attendit velocitas penes spaciū lineale descriptū ab ipso mobili in tāto vel tanto tpe. qd pbaf: qz velocitas attēdif penes spaciū ꝛ nō corporale nec superficiale. igit attēdif penes spaciū lineale. ¶ 3ª propositio velocitas motus localis recti nō attēdif penes spaciū lineale totale exñs intra terinum a quo ꝛ terium ad quē qz tūc sequeref φ tardius motū velocius moueref φ mobile veloci⁹ motū vt ponēdo casum φ sint due linee iter duos parietes. vna magna φ ūsq attingat duos parietes:ꝛ alia pua. ꝛ volo itez φ incipiāt sil moueri ꝛ sil tāgat aliū parietē:tūc ille due linee in eqli tpe trāseūt eqle spaciū:ꝛ tñ vna velociori motu mouef:puta pua φ alia. ¶ 4ª ppō: velocitas mot⁹ localis recti attēdif penes spaciū lineale vez vel imaginariuz descriptū a pūcto me⁹ vel equalēti corporis moti in tāto vel in tanto tpe. Et notāter dr equalēti:qz si fieret ɔdēpsatō ipius mobilis nō maneret idē pūct⁹ medi⁹ nisi ꝑm equalētiā. ¶ Sed de motu circulari ponif talis ɔ° velocitas mot⁹ circularis attēdif penes spaciū ptrāsitū in tāto vel in tāto tpe. ¶ 2ª ɔ°: dicta velocitas attēdif penes spaciū lineale vez vel imaginariū descriptū a puncto velocissime moto ipi⁹ mobilis in tāto vel in tāto tpe. Et notāter dr: vez vel imaginariū pp vltimā sphera3 que nō describit spaciū verū vel imaginariuz.

Propositiones eisdē. — Scda. — Tertia — Quarta — Cōclo d motu circulari.

Dubitatur

3° penes qd attēdif velocitas in motu augmētatōnis. ¶ Pro cuius solone ponunt aliq ppōnes. ¶ Pª velocitas augmētationis nō attendif penes φtitatē acquisitā in tāto vel in tāto tpe. qd probaf ꝛ ponat φ in aliquo tpe vni pue herbe acqraf φtitas digitalis per ɔuersionē alimenti:ꝛ tñ vni magne arbori acqraf eqlis quātitas in eqli tpe tūc ɔstat φ cuilz aduenit equalis φtitas in equali tpe:ꝛ tñ nō iudicanf equalr esse augmētata. nā augmētatio herbe sensibilr percipif ꝛ nō augmētatio arboris:igif. ¶ 2ª ppō velocitas augmētationis nō attendif penes proportionē quātitatis acqsite ad quātitatē preexistētē. nā si sic sequeref φ essent due augmentationes quaz vna nō esset velocior alia neqz tardior neqz equalis:nā ponendo φ a sit corp⁹ pedale ꝛ augeatur in hora acqrēdo sibi quātitatē pedalē sic φ fiat bipedale ꝛ b. sit corp⁹ pedale ꝛ augeaf in eadē hora acqrēdo φtitatē bipedalē sic φ b. in fine sit tripedale tūc quātitatis acqsite pmi. s. a. ad quātitatē preexistētē est pportio eqlitatis ꝛ respectu ipi⁹ b. ē pportio ineqlitatis q̄ nō cōparanf adiuicē:igif nec augmētatōes. ¶ 3ª ppō velocitas augmētatōis attendif per nes pportionē cōpositi ex quātitate preexistente ꝛ quantitate acquisita ad preexistentē solū in ordine ad tps. vt si pedale acquirat sibi in hora quantitatē pedalē ꝛ b. quantitatē bipedalem tunc in augmētatione ipsius a. proportio cōpositi ex preexistente ꝛ acquisita ad preexistens solum est dupla. ꝛ in augmentatione b. est tripla. modo in quali pportione se habet dupla ad triplam in tali proportione se habet b. ad augmētationem a. Sed de motu alterationis ponitur vna suppositio ꝛ vna conclusio. Suppositio est hec φ in alteratione inuenitur duplex successio scilicet ꝑm intensionem ꝛ ꝑm extensionez. Tūc sit hec conclusio velocitas alterationis attenditur penes qualitatē acquisitam in tanto vel tāto tempore absolute. verbi gratia. vt si duobus subiectis siue equalibus siue inequalib⁹ i eadē hora acqranf qualitates equales ista erūt eque velociter alterata. Et hec de secūdo articulo.

Velocitas i motu augmētationis penes qd attēdif. — Cōclo et suppō d motu alteratōie

Quantuz

ad 3ᵐ fit conclusio responsalis non ois motus est omni motui comparabilis comparatione proprie dicta. ¶ Ad rationes ante oppositum. ¶ Ad primā dicitur φ velox nō dicif de motib⁹ sicut species specialissime. ideo non oportet φ ois motus sit comparabilis omni motui in velox vel tardum imo dicunt multi φ velox vel tardum dicuntur equiuoce de motib⁹ differētib⁹ specie. ¶ Ad secundam dicitur φ talis motus bñ est cōparabilis omnis motui locali. sed nō cuilibz alteri motui cōparaf. Et similiter ad alias rationes patet quid sit dicendum in articulis.

Cōclo d pdictis.

¶ Explicit septimus liber phisicoruz.

¶ Incipit octauus liber phisicorum.

Utrum aūt factus sit aliquādo motus cū non esset pri⁹ ꝛ corrumpif itez sic φ moueri nihil sit:aut neqz factus est neqz corrūpitur sz erat semp ꝛ erit. Et hoc imortale ꝛ sine quiete existit in his que sunt. vt vita quodda ens per naturam omnibus subsistentibus.

Ste est

octauus liber phisicoz in quo phs inqrit qd sit prim⁹ motus:prim⁹ motor ꝛ primū mobile. Et diuiditur i quatuor tractatus. ¶ In primo determinat de perpetuitate motus ꝛ continet qttuor capitula. In primo ponit opiones antiquoz de perpetuitate motus:mouēs pmo hāc

Initium libri octaui diuisio.

questionē vtrū motus aliqñ fit factus: sic φ ante nihil moueret. ⁊ vtrū aliqñ desinet esse: sic φ postea nihil mouebitur: vel vtrū nunφ incepe rit esse ⁊ desinet esse. Et de hoc recitat tres opiniones antiquoꝝ. ¶ Prima fuit democriti dicen/ tis φ semp fuit mot⁹. ⁊ hec fuit opinio eoꝝ qui dixerūt mūdos eē infinitos. dixerūt eniꝫ semp ꝑpetu esse generationē ⁊ corruptionē aliquoꝝ mūdoꝝ: sed necesse est generationē ⁊ corruptionē eē cū motu. ideo dicebāt semp eē motū. ¶ 2ª opinio fuit anaxagore dicētis nō semper fuisse motū. sed aliqñ ipsum incepisse: sic φ nunφ prius fuisset: dixit enim mundū semp esse genitum ⁊ nunφ post debere corrūpi: nam ꝑm eū aū mundi cōstitutionē res per infinitū tps quieuerūt in vno ꝯfuso chaos ⁊ postea ab itellectu diuino se questrate sunt. ⁊ sic cōstituit⁹ est mūdus ⁊ tūc icepit motus φ nūc desinet. ¶ 3ª opinio fuit empedoclis ponētis motū nō semp fuisse: sꝫ aliqñ incepisse ⁊ aliqñ desinere esse. s. adueniēte amicitia reꝝ ⁊ iteꝝ adueniēte lite ꝯstituit mūdus ⁊ incepit motus. Et subdit philosophus φ diligēter inquirēdū est de hac questione: cū sit difficilis ⁊ de ea sunt multe opiniones.

antiqrū opiones

Opio democri.

Anaxagoꝝ opinio.

Empedoclis opinio.

Incipiemus aūt primū ex diffinitis a nobis in phisicis prius. dicimus aūt motū eē endelechiam mobilis ꝑm φ mobile.

¶ Istud est secūdū capitulū in quo phus ponit rationes ad probandū sempiternitatē motus ⁊ intēdit aliquas ꝯclusiones. ¶ Prima est ꝑ modū suppositionis. s. φ si debeat motus eē opꝫ φ prius sit mobile ⁊ motiuū: qḋ probat rōne ⁊ inductione. rōne sic: motus est actus mobilis: ergo mot⁹ nō pōt esse quin prius sit mobile. inductione sic: quia vbi est alteratio opꝫ φ alterabile precedat: ⁊ vbi est cōbustio opꝫ φ cōbustibile ꝑcedat. ⁊ sic de alijs motibus: igitur. ¶ 2ª ꝯ° semper fuit motus qḋ probat duab⁹ rōnibus. Prima. nā si aliqñ incepisset qḋ aliqñ fuisset veruꝫ dicere: motus nō est: tūc mobilē ⁊ motiuū ꝑcessissent motum. vel ergo fuissent ab eterno: ⁊ sic motus nō incepisset: sed fuisset ab eterno. cum motiuū ⁊ mobile sint cause sufficientes motus vel aliqñdo fuissent facta: ⁊ sic ante motū fuisset motus: cū nō potuissent fieri sine motu. ⁊ dicit φ ꝑ^m fuisset irrationabile dictū. Uñ dicit φ sine rōne dr̄: tanφ ab insipiēte dictū est. ¶ Deinde remouet vnā cauillationē. Nā diceret aliquis φ licet agētia naturalia nō pñt agere sine mutatiōe: tñ bene agētia libera. Rñdet φ sicut naturale nunφ agit, vtrunqꝫ ꝯrioꝝ nisi rōne diuersaꝝ dispositionū vel intrinsecarū vel extrinsecarū: ita etiā agens liberū nō agit ꝯria nisi hꝫ diuersas dispositiones intrinsecas vel extrinsecas: ⁊ ista non possunt fieri sine motu: igr. ¶ 2ª

Conclo nes pbātes mo. t⁹ sempi ternitatē.

Rōes ꝑbātes sp motū fuisse.

Cauillationis remotio.

ratio. tps est eternū: ḡ ⁊ motus ꝯñam ꝑbat. qꝛ tps vel est motus vel nō est sine motu. añs probat auctoritate antiquoꝝ: oēs enim antiqui preter platonē dixerūt tps nō eē factū. probat etiaꝫ ratione. quia qḋ fit de nouo necesse est aliqḋ eē prius ipso ⁊ ipsum esse posterius: quia necesse est φ faciens precedat factū. sed prius ⁊ posterius nō pñt esse sine tpe. igiṫ ante tps fuisset tps. ¶ Tertia ꝯ° semper erit mot⁹: qḋ ꝑbat quia si aliqñ nō sit mot⁹ tūc motiuū ⁊ mobile erūt semper ⁊ sic semper erit motus cuꝫ corruptio nō fit sine motu. Ex quo infert φ mot⁹ est perpetu⁹ quia non potest incipere esse neqꝫ desinere esse.

At vero nihil inordinatū eorum que naꝫ ꝑm nām sunt. Nā enim oib⁹ cā ordinationis est infinitū aūt ad finitū nullā ordinationē rōnis hꝫ: ordinatio aūt ois rō est.

¶ Istud est tertiū capitulū huius tractat⁹ in quo phs reprobat opiones empedoclis ⁊ anaxagore negantiū sempiternitatē motus. Et intendit tres ꝯclusiones. Prima tā opinio anaxagore φ̄ empedoclis est irrationabilis qa illi irrationabiliter loquunṫ qui de naturalibus aliqua asserūt que nec sunt per se. nota nec ex per se notis vel probabilibus deducta imo que nō sunt magis apparētia φ̄ sua opposita. sed cōstat φ non est per se notū nec ex per se notis magis deduci potest φ mūdus aliqñ nō fuit φ̄ oppo^m eius: igiṫ isti irrationabiliter loquunṫ. ¶ 2ª ꝯ°. posi tio anaxagore est irrationabilior positiōe empedoclis. quia in natura nihil debet poni ordinatum inter infinitū tps in quo anaxagoras dicit res in infinitū quieuisse: ⁊ tps finitū in quo dicit res moueri: cū inter illa nullus sit ordo: qa finiti ad infinitū nulla est proportio. ¶ 3ª ꝯ° empedocles nō bene dixit motū nō semper eē ⁊ multotiēs mūdū incipere esse ⁊ desinere esse: qa nō sufficit aliquid asserere. sꝫ oportet assignare rationē ⁊ causam rationabilē sui dici puta inductionē vel demōstrationem. sed hoc nō fecit empedocles: igiṫ. Et si dicaṫ φ non oportet istorꝫ assignare aliquā cām. qꝛ de sempiternis nō opꝫ φ̄rere cām cum nō hēant ¶ Respōdet phus φ licet in aliquib⁹ hoc sit veruꝫ: ꝑ tñ nō est vniuersaliter verū: quia hoc triangulū habere tres angulos equales duobus rectis est sempiternum ⁊ tamē habet aliquā cām. s. principia per que ꝺ mōstrantur: igitur. Et subdit φ sicut principia sunt necessaria: ita ⁊ conclusiones principioꝝ. ꝑncipioꝝ aūt nō est cā: φ̄mis bene ꝯclusionū.

Rō contra anaxagoꝛe ⁊ Empe doclis.

Scḋa.

Tertia.

Contraria aūt his nō difficile est soluere, videbitur ex hmōi cōsideratib⁹ cōtingere maxime motū eē aliqñ cū nō est oino.

¶ Istud est 4^m capitulum in quo phs narrat ⁊ soluit

Solutō Solūit rōnes que habēt fieri ad pbādū q mot⁹ rōnū p. nō erat ppetuus. ¶ Pᵒ. ois mot⁹ est de aliq ter bātium mino ad aliquē terim. sed oē hūs terim est finitmotū ū tū:igif. ¶ 2ᵃ rō:si mot⁹ nō potuisset fieri de nō esse per. uo sequeref q vniuersū semp moueref vel sem petuum per qesceret: sed h est fīm: igr. Uidem⁹ enim q in vno mobili qnq3 est mot⁹ ⁊ qnq3 nō. ¶ 3ᵃ rō. sicut est in minori mūdo ita vr̄ esse in maiori. s3 minor mūdus puta hō vel aial debet hr̄e pnᵐ Solutō sui mot⁹: g ⁊ maior mūdus. ¶ Ad pᵐ diē pbs pdcārū q 2cesso q ois mot⁹ sit finitus ⁊ nullus infini rōnum. tus: nō pp hoc sequif q ista sit vera: semper est mot⁹. ¶ Ad 2ᵐ d: q nō h3 difficultatē nec fa cit aliqd 2 dicta: q2 postq aliqd qescebat moue batur de nouo per nouū motū. ante tñ istu3 infi nitū fuit ali⁹ mot⁹. ¶ Ad 3ᵐ dī q vr̄ hr̄e ma iorē dubitationē. quia videf hr̄e q motus ice pit in aialibus ⁊ ante nō fuit alius motus in ip sis: qd est falsum: q2 motum localem animalis precessit alter motus. s. alteratio corporis.

q **Ueritur** vtrū mot⁹ sit etern⁹ vel aliqñ fact⁹. ¶ Et af pᵒ An mū q sit etern⁹: q2 de⁹ ab eterno pduxit mo d⁹ sit ef tū: aut nō. si pᵐ sic est etern⁹. si nō: g de nō agen n⁹ vel a te fact⁹ est agēs de nouo ⁊ nō de pducēte pdu liquādo cens: g est aliqñ mutat⁹: q2 nō vr̄ possibile deu3 factus. fieri agēte ⁊ nō agēte sine mutatione: ⁊ tñ est i mutabilis oino: igf. ¶ 2ᵒ sic q2 aut de⁹ ab eter no pducit mūdū. ⁊ sic hr̄ intētū aut nō: qd non potestis dicere: q2 vel h eēt eo q non voluit aut q2 nō potuit: nō q2 nō potuit. q2 semp equalem potētiam hūit: nō q2 nō voluit. q2 tunc fuisset inuidus ⁊ fuisset mutat⁹ de nō volēte in volens. ¶ 3ᵒ sic. q2 ipossibile est aliq a volūtate antiq de nouo aliqd pducere sine mutatiōe sui: g im possibile est volūtatē diuinā mūdu3 pduxisse si ne sui mutatōe: añs p3 per artiᵐ pinēsem dicē tē q ipossibile est trāsire de 2dictorio in 2riu3 quo2 alteru3 est reale sine mutatione. ¶ 4ᵒ sic. mutari est aliter se hr̄e nūc q2 prius. sed si de⁹ p duxisset mūdū de nouo se hūisset aliqñ aliter q prius: g aliqñ fuisset mutat⁹. ¶ 5ᵒ sic. tps est eter nū g ⁊ mot⁹ 2ña p3: q2 tps nō fuit sine motu nec e2: añs patet: quia prius ⁊ posteri⁹ sunt tpa vel partes temporis: ergo si tēpus incepit prius ha buit nō esse q esse. ergo in illo priori fuit q im plicat: vel nō fuit: ergo nō fuit prius ⁊ posteri⁹. qd fīm est: igitur. In oppositu3 arguitur aucto ritate fidei tenētis solū esse vnū eternu3. s. deu3 per quē omnia facta sunt. ¶ In questione erūt tres articuli. Quantum ad primum.

Sciēdū est pᵒ q nō est idē loq d eternita te mot⁹ ⁊ de ei⁹ ēntitate. nā ista accipif tāq p se nō ⁊ manifesta a pbia mot⁹ ē. s3 istud motus est eternus nō ab oibus 2cedif sed disceptat fides 2 pbm cū ipsa sit simplr falsa. tñ pbs 2cedit eā eē verā. 2ᵒ supponif q istō aduer biū sp pōt capi dupl. vno mō vt tm valet sicut in oi tpe: ⁊ sic ista est 2cedēda. sp fuit mot⁹ id est in oi tpe fuit mot⁹: sed ista nō 2cedif mot⁹ sp fu it nisi diceref q ex oib⁹ motib⁹ celi cōponeref vn⁹ totalis mot⁹. Alio mō vt tm valet sicut ab eterno q cōiter tm valz sicut añ oē tps. ⁊ sic nō cō cedif ista: sp fuit mot⁹ id est ab eterno fuit mot⁹ l3 Aristoteles eā 2cessisset nō tñ sic exponēt ll lad cōplexū ab eterno. Ex isto sequif q q2cūq capiatur sp: semp termin⁹ sequens distributif nō ipedit⁹ supponit cōfuse tm. vñ quando dicif ab eterno fuit mot⁹. ly motus supponit confu se tantū. si aūt hoc cōplexū ab eterno exponaf p hoc q est ante omne tempus. Ex isto videtur se qui differentia inter ab eterno ⁊ perpetuū. Nā ab eterno dicit anterioritatē. sed perpetuo dicit posterioritatem: vt de anima nunc creata dici mus q perpetuo viuet: ⁊ perpetuo erit. sed nō dicimus illam ab eterno esse. ¶ Et si qs cōtra dicta arguat. nam ista est vera: ante oēm motu3 fuit motus: igif videtur q motus fuit ab eter no ⁊ q nunq sit dabilis primus motus. ¶ Ad uerte aūt q ista est vā: ante oē3 motū fuit mot⁹ quo ad desitionē nō aūt quo ad inceptionem: ⁊ licet aristoteles diceret q ante oēm motum fu it mot⁹ quo ad iceptionē. Diceret etiam q post omnē motū esset mot⁹ quo ad desitionem: q2 di ceret mūdū esse perpetuū ⁊ nunq desinere eē.

Hoc ad uerbiu3 sp quot mōis ca pitur.

Dria in ter ab ef no ⁊ ppe tuum.

Sciendu3 est 2ᵒ q circa textū icidit ta lis difficultas an ad phisi cū ptineat deteriare. de pᵒ motore. Et vr̄ q non Nā dicit phs in secūdo huius. q mouētia non mota non sunt phice consideratiōis. sed pmᵒ motor est mouens non motū: igitur. ¶ Itē de substantys separatis sicut est primū mouens p tinet ad methaphisicū cōsiderare: ergo non ad phisicum. ¶ In oppositu3 est phus in hoc octa uo in textu dicens determinandū est de primo motore ⁊ pᵒ mobili. ¶ Pro cuius solutōe sup ponitur vt visu3 est in pmo huius q phia natu ralis hēt determinare de oib⁹ entib⁹. cum ipsa habeat formare demōstrationes ex tersis suppo nentibus pro oibus rebus: licet nō habeat con siderare de aliquo simplr ⁊ quiditatiue. s. osten dēdo qd ip3 sit. ¶ Scdo supponif q metaphi sicus cōsiderat de causis inqtu3 causata depen dēt ab eis in eēndo. ⁊ phisic⁹ h3 2siderare d eis inqtū causata dependent ab illis in mouēdo ⁊ trāsmutādo tā actiue q passiue. Ex quo seqtur q si possit demōstrari primā cām esse p esse alte rius: tūc talis demōstratio ptinet ad metaphi sicū. si vero possit demonstrari per mouere vel moueri. tūc talis demōstratio ptinet ad phicū. Et ex isto seqtur q phicus nō h3 considerare de mouēte nō mota qd eius qditatē: s3 bene qd

Utrum specterō pᵒ moto re deter miāf ad phicum

rōnē mouētis: ꝛ inq̄tū alie dependent ab eo in mouēdo vł trāsmutādo: ꝛ ꝑ hoc soluit rō añ oppositū. ℂ Et si qs dicat etiā phs nō hꝫ ꝯsiderare de mouētibꝰ ꝛ motis q̄ad q̄dditatē: sed solū

Alia qō.

ꝫm illas rōnes ꝫm q̄s diffinit mouētia nō mota. igiẗ nō magis debeat dicere ꝙ mouētia mota sūt phisice ꝯsideratiōis q̄ꝫ mouētia non mota. Rñdeẗ negādo ꝯñaꝫ: cuiꝰ rō ē q: dicebat hic phs. s. ꝙ mouētia mota sūt phice ꝯsideratiōis tā q̄ꝫ ꝑ se īferiora ad sbꝫ phie ñ āt mouēn ñ mota.

Sciēduꝫ est 3° ꝙ circa textū īcidit talis difficultas vtrū necessaria ꝛ ꝑpetua possint hēre causaꝫ sui eē. ℂ Pro cuiꝰ solutiōe supponiẗ ꝙ duplicia sunt neċia. s. cōplexa ꝛ incōplexa: complexa sic sunt ꝓpōnes neċie ꝛ sic dico de istis ꝙ oē neċium creatū cōplexū seu ōis ꝓpō necessaria creata hꝫ cām sui eē. ꝛ pōt eē ꝛ nō esse. Ex q̄ seqtur ꝙ ipse nō dicunẗ neċie eo ꝙ sint neċio: ſꝫ q: q̄litercūqꝫ ꝑ ipas sigtur necesse ē ita eē. Alia sūt neċia icōplexa. ꝛ de istis pōt duplr̄ rn̄deri. vno mō ꝫm veritatē ꝛ fidē sic vꝫ ꝙ est tm̄ vnū necesse eē incōplexū. s. deꝰ. Dico scd̄o ꝙ tale nō hꝫ cām sui eē: q: ē iproductū ꝛ increatū. Alio mō pōt rn̄deri ꝫm mentē phorum ꝛ pͦcipue auicēne q posuit cathenā aureā. Et dī ꝫm eū ꝙ plura sunt necesse eē icōplexa q̄ ipossibile est nō esse. vñ imaginaẗ auicēna ꝙ pͥma intelligētia intelligēdo se ꝓducit scd̄am intelligentiā q̄ regit orbē. ꝛ est mouēs extrinsecū Et ista scd̄a intelligētia intelligēdo pͥmā a q̄ fuit ꝓducta causat tertiā ꝛ intelligēdo se: cāt aiaꝫ sui orbis: q: iste Auicēna ponebat orbes eē aiatos. ꝛ illa aia erat mouēs intrinsecū: ꝛ iteꝝ illa intelligētia intelligēdo possibilitatē ꝛ dependētiā suā a pͥa intelligentia cāt suū orbē. ꝛ sic pꝫ ꝙ ipse ponebat tot eē intelligentias. q̄t orbes. 2° pꝫ ꝙ cuiuslibet orbis ponebat duo mouētia. s. extrinsecū qd̄ est intelligētia ꝛ intrinsecū qd̄ est aia illiꝰ. Et q̄ sequiẗ ꝙ ipse ponebat celos eē aiatos. Dicebat eni quālibet talē intelligentiā excepta pͥa eē ab alio cātaꝫ vł ꝓductā. ℂ Pro

Quid reqriẗ ad h̄ ꝙ neċius sit effectus.

quo est aduertēdū ꝙ ad h̄ ꝙ effectꝰ sit necessarius opꝫ ꝙ cā sit neċia duplr̄. s. in essendo ꝛ in causando: q: altera deficiente pōt effectꝰ nō esse ꝛ ꝑ ꝯñs nō esset effectus necessarius.

Sciēduꝫ est 4° ꝙ incidit alia difficltas vtruꝫ deꝰ seu pͥa cā causet aliqd de necessario ad ex̄. Et vī ꝙ sic. nam ꝓducto

Aliud dubiū.

corpe ꝛ aia īformāte corpus nō pōt deꝰ nō causare hūanitatē. igr̄. Itē ꝓductis duabꝰ albedibꝰ nō pōt nō causare similitudinē: igr̄. Itē cā pͥa cāt eodē mō sic 2a cā ſꝫ cā aliq̄ 2a cāt aliqd necessario: q: nāliẗ cāt ꝛ nō liber: igiẗ. ℂ Pro solōne supponiẗ ꝙ deū cāre seu ꝓducē aliqd ad ex̄: nō est aliud q̄ꝫ deū causare aliqd in vero eē distincto realr̄ ab ipso. Ex quo seqtur ꝙ illud qd̄ realr̄ distinguiẗ ab ipso deo: dī esse extra deuꝫ. ℂ 2° supponiẗ ꝙ opa trinitatis ad extra sūt indiuisa. i. ꝙ nihil pōt ꝓduci ab vna ꝑsona diuia ad extra qn ꝓducaẗ ab alia vt pr̄ nō pōt ꝓducere aliqd ad extra: qn filiꝰ ꝓducat ꝛ spūssanctꝰ: q: deū ꝓducere aliqd ad extra: non est aliud q̄ꝫ deū efficacter velle illud. ſꝫ i tribꝰ ꝑsonis diuinis tm̄ est vnū velle: vna volūtas: igiẗ. ℂ Supponiẗ tertio ꝙ deū ꝓducere aliqd ad ex̄ neċio

Deum aliqd ꝓducere necessario ad quō intelligi

pōt intelligi duplr̄. vno mō neċitate simplr̄ dicta. alio mō neċitate ꝯditiōata ꝛ ꝫꝫ h̄ ponuntur aliq̄ ꝓpōnes. ℂ Pͥa deꝰ nihil ꝓducit ad extra neċitate simplr̄ dicta imo mere ꝯtingēter ꝛ ex̄ libere: sic ꝙ simplr̄ pōt nō ꝓducere. ℂ 2a ꝓpō: deꝰ mlta ad ex̄ ꝓducit neċio neċitate ꝯditiōata i. ꝑsupposita causatione alicuiꝰ vel aliquoꝝ. ꝛ ꝑ h̄ soluunẗ due pͤ rōnes. ℂ 3a ꝓpō: nulla cā secūda causat aliqd neċio ſꝫ mere ꝯtingenter: q: tunc seq̄reẗ ꝙ ēt cā pͥa aliqd neċio cāret cū cā scd̄a nō possit cāre aliqd nisi causante pͥma cā: imo causante scd̄a cā ipoſe est pͥmā nō causare. ℂ 4a propō: cā scd̄a mere nālis pōt dici cāre aliqd neċio neċitate ꝫꝫ quid: seu neċitate nāli: q: posito passo debite approximato ꝛ nō ipedito quātuꝫ ē de se nō pōt nō agere. vt ignis quātū est de se approximato cōbustibili: nō pōt nō cōburere. ſꝫ tn̄ simplr̄ pōt non cōburere. Nam deus pōt eius causationem suspendere. ℂ Et hec de primo articulo. ℂ Quantuꝫ ad scd̄m.

Aliud dubiuꝫ

Dubitatur pͥmo vtꝝ deus sic potuerit facere motū de nouo ꝙ añ eū nullus ꝑfuerit. Et aẗ ꝙ sic: q: alr̄ deus nō eēt oīpotens: qd̄ ē falsuꝫ: igiẗ. In oppm vr̄ esse Aristoteles in textu. ℂ Pro cuiꝰ solōne supponiẗ pͥmo ꝙ ibi tenendū est ꝙ fides tenet. s. ꝙ deꝰ creauit motū ꝛ angelū de nouo ꝛ nō ab eterno. Vñ magis credendū est vni articło fidei q̄ꝫ oibus auċitatibus phi. ſꝫ h̄ tenēdo restat soluere rōnes phi q̄s facit ad ꝓbandū motuꝫ esse ab eterno. Ad pͥmā cū arguat si motꝰ nō fuerit ab eterno ꝛc̄. Dico ꝙ motor ꝑcesſit ꝛ ēt mobile nā ꝑcessit motū ꝛ motꝰ fuit factus ꝛ ēt mobile non tn̄ mediāte alio motu. ſꝫ bñ mediāte mutatiōe s. creatione. ꝛ sic nō est incōueniēs ꝙ ante oēm motū precesserit mutatio saltē nā. Et si qs inferat: ḡ seqtur ꝙ deꝰ esset mutatus q: pͥus nō fuit ꝓducēs motū. ꝛ postea fuit producēs. si ꝯcedas ꝙ pͥus nō erat ꝓducēs ꝛ postea factus est ꝓducens. ſꝫ ꝓꝑ hoc nō ē mutatꝰ: ḡ seqtur ꝙ erit trāsitus de ꝯdictorio in ꝯdictoriū absqꝫ mutatōe. qd̄ vr̄ ꝯtra articulū parisieñ. Rñr ibi ꝑ aliquas ꝓpōnes. Pͥa ista est vera deꝰ ab eterno voluit ꝓducere motū si ly ab eterno deteriet ly voluit si vero deteriet ly ꝓducere ipsa est falsa. ꝛ sic dato ꝙ deus de nouo ꝓducat lapidē. non tn̄ ꝓꝑ h̄ mutatus est in sua volūtate sicut si velles cras ire ad forum

Solō rationum phi probantis motum esse ab eterno.

ad sor et continuares tuu velle. tunc eras ires ad forum et tu non esset mutata tua voluntas. et hoc est quod dicunt alii sub aliis verbis puta quod deus voluit creare mundum ab eterno. sed non pro eterno. unde dicit Scotus in primo distinctione. 30 quod nulla potest esse relo nova in deo per actum intellectus sui: quia tunc mutaretur: sed ab eterno comparauit omnes res adinuicem: sed cognouit relonem actualem ipsius ad rem quam de nouo non producit. ¶ Et si quis dicat: sed deus non posset se cognoscere creantem lapidem de nouo dico quod cognoscit se creantem lapidem pro a. sed non de nouo cognoscit se creantem lapidem. sed in eternitate cognoscit se pro a. creantem lapidem. sicut in eternitate cognoscit se per aliquod tempore creaturarum lapidem. hoc est dictu in eternitate cognoscit relonem actualem eius ad illud quod pro a. in instanti erit.

Alia quo

¶ Et si quis iterum dicat: deus cognoscit se ab eterno creantem lapidem pro a. sed deus ab eterno creat lapidem. Dico quod ab eterno creat lapidem pro tali instanti. et sic iste modus non videtur concedere quia de deo possint successiue contradictoria verificari saltem per aliquam mutationem in ipso factam. ¶ Et si quis dicat: deus dicitur dominus ex tempore: sed sequitur quod de deo dicentur contradictoria successiue. Dicit ibidem Scotus quod deus dicitur dominus solum per relonem nouam in creatura et non in ipso deo. Ex quo videtur haberi quod contradictoria vere successiue possunt dici de deo: non intrinsece propter mutationem sui: puta quod aliquid de nouo intrinsece sibi adueniat: sed solum propter mutationem obiecti vel obiectorum secundariorum. De ista autem propositione quae sumitur non potest esse transitus de uno contradictoriorum in aliud sine aliqua mutatione. Dicit Scotus quod est simpliciter vera. non videtur enim quod si res omnino eadem maneat et nullo modo mutatur quod modo verificetur unum contradictoriorum et postea reliquum. Multi tamen dicunt quod sufficit successio temporis: et de hoc tamen alias magis dicetur. ¶ Ad 2am ronem philosophi quam facit de tempore negatur quod tempus est eternum: et conceditur quod est productum cum celo. et conceditur quod prius eo aliquid fuit: non prioritate temporis: sed eternitate. s. deus omnipotens qui ei dedit esse.

Aliud dubium

Deus quando dicitur dominus secundum Scotum.

Dubitatur secundo utrum implicet contradictionem aliquod creabile fuisse ab eterno. ¶ Respondent aliqui quod sic: et probant multipliciter. Primo sic: si deus posset facere aliquid ab eterno sequeretur quod aliqua creatura adequaretur deo saltem in eternitate. sed hoc est falsum: igitur. ¶ 2o sic: si deus fecisset aliquam creaturam ab eterno sequeretur quod necessario eam fecisset quod est falsum. consequentia patet: quia videtur potuit eam non creare quando creauit: vel ante vel post. non quando creauit: quia omne quod est quando est necesse est esse: nec ante: quia ante eternum non est ante. nec post: quia tunc non creasset ab eterno. ¶ 3o sic: illud quod necio habuit prius non esse quam esse non potest fieri ab eterno: sed quodlibet aliud a deo prius habuit necio non esse quam esse. cuius creatio fit de non esse ad esse: sed nihil potuit esse ab eterno productum. ¶ Item quarto sic probando quod mundus non potuit esse ab eterno: quia infinitum tempus esset preteritum. consequens est impossibile: quia de ratione preteriti est quod sit totum acceptum et nihil eius sit in potentia ad accipiendum. De ratione autem infiniti est quod non sit totum acceptum: ut patet per diffinitionem eius in tertio. ¶ 2o sequitur quod infinito posset fieri additio quod est impossibile. patet consequentia: quia infiniti dies processerunt hodiernum diem et omnibus potest addi dies crastina: igitur. ¶ 3o sequitur quod aliquid esset maius infinito vel quod pars eius non esset minor toto. utrumque est impossibile: igitur. consequentia probatur: nam dies precedentes diem crastinam sunt plures ipsius temporis. quod est usque ad hodiernam diem inclusiue. aut sed omnes illi simul cum hodierna die essent plures quam illi ante hodiernam diem. si plures: tunc infinito erit aliquid maius. si non plures sed hodierna dies non faciet maiorem numerum cum illis diebus. ¶ 4o sequitur quod unum infinitum esset multiplex ad aliud. s. duplum vel triplum. consequentia patet. Nam si mundus fuisset ab eterno: infiniti numeri senarii fuissent ab eterno: et infiniti numeri ternarii et cum numeri ternarii sint in duplo plures quam senarii cum contineat duos numeros ternarios: igitur. ¶ 5o sic: sequeretur quod actualiter esset multitudo animarum ronabilium infinita: cum infiniti homines precessissent: sed hoc videtur esse falsum: igitur. ¶ Alia est opinio dicens quod non implicat contradictionem aliquod creabile fuisse ab eterno: quia quandocunque aliquid se habet contingenter ad utrumque extremum contradictionis non implicat contradictionem ipsum esse diuisum sub uno quando est sub alio. sed quodlibet creabile contingenter se habet ad esse et non esse in instanti eternitatis: sed non implicat contradictionem ipsum esse pro illo instanti. ¶ Et pro ista opinione conclusiones est vera: ponuntur aliquae conclusiones. Prima: deum produxisse aliquid ab eterno non tollit libertatem voluntatis diuine que est libera libertate contradictionis. nam posita eternitate effectus stat adhuc libertas contradictionis in deo. non quod in instanti eternitatis crearet et non crearet: sed quia iste due simul starent: deus ab eterno creat. et deus ab eterno potuit non creare. illa enim de inesse et negatiua de possibili de eodem non repugnant. ¶ 2a conclusio: motus et tempus et quaelibet alia successiua entitas potuit esse ab eterno quia de ratione successiuorum non est habere primum instans sui esse ex tempore: immo successiua nec habent primum nec ultimum: immo omne quod mouetur in tempore potuit ante moueri. et sic procedendo in infinitum. ¶ 3a conclusio. si successiua fuissent ab eterno: propositiones de incipit in ipsis non exponerentur: sicut communiter nunc de facto exponuntur: exponuntur enim sic. motus incipit esse: motus nunc non est: et immediate post hoc erit. Sed talis expositio non potuisset verificari de motu ab eterno: quia ista fuisset falsa: motus nunc non est cum semper motus fuisset. ¶ 4a conclusio. si creatura fuisset producta ab eterno adhuc prius habuisset non esse quam esse prioritate nature. quia illud natura precedit in aliquo quod habet ipsum nisi per aliquod alterum habet aliud. ut si creatura per alterum non habet

Alia opinio secundum eundem.

Conclusiones opinionis.

Scotus.

Tertia.

Quarta

esse p̄ret simplr nō esse quātuʒ est de se. ideo nō esse dr̄ p̄cedere nā. ¶ Sʒ restat paruū dubium si asina p̄gnans fuisset p̄ducta ab eterno vtruʒ potuisset gnāre in instanti eternitatis. Rn̄det Scot⁹ lib. 2. distin. 2. q̄one. 3. q̄ nō: q̄ gnātio p̄cedit de nō esse ad eē. sʒ in instanti eternitatis idē non pōt sil' esse ⁊ nō esse: igit. Et sic dic̄ q̄ si la asina genuisset p tp̄s infinitū imaginariū anq̄ gnāsset: q̄ gnātio h̄ʒ primū instās sui eē. ideo illa sic exponit̄ hoc gnātur hoc nūc est ⁊ immediate añ hoc nō fuit. ita q̄ lr̄ imediate d̄ʒ stare p tp̄e infinito imaginario. Sil'r soluit̄ dubium de angelo. in q̄ q̄ritur vtrū si angelus creat⁹ ab eterno fuisset. vtrū post mediā horā ab instanti eternitatis potuisset aliq̄d opari puta intelligere velle. Rn̄deo q̄ casus implicat: q̄ inter tp̄s ⁊ eternitatē est distātia infinita. ideo genuisset per tp̄s infinituʒ. ideo restat soluere rōnes alterius opinōis. Ad primā d̄r q̄ nō est inconueniens creaturā adeq̄ri deo in duratiōe. Uñ al'r dicere tur eternitas de ipso deo ⁊ de creatura si p̄duceret ab eterno. Maʒ de deo diceret̄ itrinsece ⁊ de creatura extrinsece pro q̄nto coexistit tali durationi. ¶ Ad scd̄aʒ d̄r q̄ de⁹ potuisset nō producere creaturā in instanti q̄ p̄ducebat eā. De illa, sūt p̄pōne oē q̄d est qñ est ⁊c̄. satis visū est in logica. ¶ Ad tertiā d̄r q̄ nulla creatura h̄ʒ nec̄io p̄us non eē tp̄e q̄ esse lʒ bñ non eē nā ⁊ adhuc priuatiue ⁊ nō positiue. ¶ Ad alias rōnes que p̄bāt de mūdo pōt dupl'r rn̄deri ẜm q̄ duplex est modus dicendi de ifinito. vñ illi q̄ dicunt q̄ ipoēe est eē infinitū in actu sicut v̄r tenere Scotus in passu p̄allegato nunq̄ p̄cederent q̄ tp̄s p̄terituʒ esset infinitū neq̄ q̄ dies p̄teriti essent infiniti neq̄ hore neq̄ hoies neq̄ aīe illoꝝ hominū: q̄ q̄d implicat p̄dictionē non magis pōt fieri in magno tp̄e q̄ in vno die vel in hora: sʒ in hora nō posset deus producere infinitas animas: igit. Et p hoc soluerent̄ oēs rōnes sequentes. Sʒ alij q̄ tenent q̄ pōt esse infinitū actu: sicut Gregorius de arimino al'r h̄rent soluere rōes. ¶ Ad primā dicūt q̄ de rōne infiniti nō est q̄ nō sit totū acceptū ⁊ cōpletū nisi forte de rōne infiniti in po^a. ¶ Ad scd̄am: dicūt q̄ nō est incōueniens infinito in po^a aliq̄d addi: vt visuʒ est in tertio. etiā tenendo istū modū. Et sil'r dicatur ad tertiā. ¶ Ad q̄rtaʒ negat̄ p̄ña: d̄r eni q̄ eēnt infiniti ternarij infiniti senarij. imo et̄ infiniti centenarij. pp quod infiniti senarij nō eēnt multiplices ad infinitos ternarios. nec probatio valet: nā lʒ talis multiplicitas sit inter finitas multitudines p̄portionabiles: non tñ seq̄t̄ q̄ sit inter infinitas inter q̄s nulla est p̄portio nūeral'. ¶ Ad quintam dicitur q̄ nō est inconueniens multitudinem infinitam esse actu. Et sic soluitur totum dubium.

Mō du bium. *Solutō h̄ʒ Scotum.* *Solutō dubij ð angelo.* *Solutō rōnum alterius opionis* *Quot modis rn̄detur ad rōes aliquid de mundo p̄robantes.*

Dubitat̄ tertio vtꝝ scia dei possit augeᵉ An scia aut minui: cū dictum sit in dei p̄o⁹ dubio q̄ deus voluit oīa ab eterno ⁊ sciuit. sit auge Et af p̄^o: q̄ possit augeri: q̄ de⁹ pōt scire aliq̄d ꝛ vl' mi q̄d non scit: igit. añs p̄bat̄: q̄ deus pōt facere nui. eē aliq̄ futura q̄ nō sunt futura: ⁊ illa nūc nō scit esse futura: igit. Et q̄ possit minui probat̄: quia aliq̄d de⁹ scit q̄d pōt non scire. q̄ deus scit me legere nunc: ⁊ hoc de⁹ pōt non scire. nā die crastina de⁹ nō sciet me legere in a. In opp^m af: q̄ scia dei est oīno trāsmutabil': cū ipsa sit de⁹: igitur. ¶ Pro solone est aduertendū q̄ dubiū p̄t h̄re duplicē sensuʒ. vnus est quē virtute sermonis facit. s. vtrū illa res p̄ q̄ supponit iste terius scia dei possit augeri vl' minui: ⁊ sic dico q̄ nō. Alius sensus ē inter disputantes intētus. s. vtꝝ deus possit scire aliq̄d p̄fectius q̄ scit vel iperfectius: vel plura vel pauciora. Quantū ad primaʒ p̄teʒ certū est q̄ de⁹ nō scit p̄fectius vnā rē in vno tp̄e q̄ in alio. neq̄ impfecti⁹. ¶ Pro 2^a parte est dubiū. s. vtrū plura sciat in vno tp̄e q̄ in alio vel pauciora. Pro cui⁹ declaratione supponit̄ q̄ scia dei pōt capi dupl'r. Uno mō cōmuniter: nō q̄dē cōitate p̄sonaꝝ: sic q̄ sint plures sciētie dei: q̄ tantū est vna scia dei: sʒ respectu multitudinis cognitoꝝ respectu quoꝝ d̄r scia. Alio mō potest sumi sp̄aliter. ⁊ h̄ dupl'r. s. cōplere ⁊ incōplere. incōplere ẜm q̄ p ipsā vna res simplex cognoscit̄. cōplexe ẜm q̄ p ipsaʒ aliquod significabile p̄pōnale cognoscit̄ seu h̄ʒ q̄ p ipsaʒ vna res cognoscit̄ in ordine ad aliā seu cōplexe. ⁊ ẜm h̄ ponunt̄ alique p̄pōnes. ¶ Prima est: oēm reʒ actualē aut polem: p̄teritaʒ vel p̄sentes deus actu cognoscit ⁊ scit sciētia simplici. ¶ 2^a propō. q̄ualibet rem actualē vel poleʒ: p̄teritaʒ p̄sentem aut futurā deus nec̄io cognoscit. ¶ Et quo inferunt̄ aliq̄. Primo q̄ nullam rē quā deus nescit pōt scire: q̄ nullā de⁹ nescit. ¶ Scd̄o infero q̄ nullā quā scit pōt nescire: q̄ q̄ualibet scit nec̄io. ¶ 3° seq̄tur q̄ nō plura q̄ deus scit: ipse pōt scire. ⁊ et̄ pauciora q̄ scit ipse pōt scire. ¶ Ex quo infero q̄rto q̄ pōt nullā incipere scire vel nō scire: l' r cūq̄ exponat̄. Sed de scia cōplexe capta ponit̄ vna 2°. Aliquā rē quā deus non scit pōt scire: q̄ possibile est aliquam reʒ q̄ non est futura esse futurā: igitur. In sensu tñ composito est falsa: puta de⁹ pōt scire aliquā rem quā nescit. ⁊ etiaʒ ista potest deus scire plura q̄ scit. ¶ Et hec de secundo articulo.

Quātum ad tertiū sit 2° rn̄salis. Mo tus non sit ab eterno. q̄ 2° satis p̄ʒ ex dictis. ¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad primā d̄r q̄ deus sine sui mutatione de nō producente sit p̄ducēs: nec est incōueniens aut impossibile. ⁊ lʒ ois actio nālis vel p̄nētalis ꝛ motu, firmet̄ sic q̄ non possit esse sine motu: tñ hoc non est verum

An de⁹ pl⁹ sciat i vno tp̄e q̄ i alio. *Sciētia quot modis capitur.* *Propōnes de eodem.* *Conclusio de eternitate mot⁹.*

non est vez de actione dei. ¶ Ad scdam tertiã z qrtam pz solutio in articulis prius habitis. ¶ Ad quintã posset dici etiam q pz solutio q videtur probare q tempus sit eternum.

Principium aũt considerationis est qd quidem z dicte dubitationis quare quedã eorum que sunt: z aliquando quidem mouentur: aliquando autem quiescunt.

¶ Iste est scdus tractatus huius libri in q phs ostẽdit pmuz mouens z pmuz mobile eẽ sempiterna. Et diuidit in septẽ capitula. In primo ostẽdit quot modis ztigit aliqd moueri dicẽs q tribus modis põt imaginari aliqd moueri. Prio q oia moueant z nulla quiescãt. Secũdo q oia quiescãt z nulla moueatur. Tertio q aliquã qescant z aliq moueãtur: z hoc duplr. vno mõ q illa q qescunt sp quiescant: z illa q mouẽtur sp moueant. vel q illa q quiescunt aliqñ qescant z aliqñ moueant: z q illa q mouent aliqñ quiescãt z aliqñ mouẽant. ¶ Et ponit aliquas zcliones. Prima: incõueniens est dicere oia sp quiescere: qd probat quadrupl. Primo: qz sensus pcipit aliq aliqñ moueri z aliqñ quiescere: g incõueniens est dicere q oia sp quiescant: qz querere rõnez z dimittere sensuz est infirmitas intellectus. Scdo: qz lz possit esse dubiũ de corporibus supio: ib° saltẽ de prio corpore vtz sp qescat. tñ non est dubiũ de illis corporib° inferiorib°. Tertio. qz dicere oia qescere est destruere sciaz: cuz scia acquirat p discursuz pmissarũ ad zclusionẽ q dĩ qdam mot°. Quarto: qz phicus supponit motũ esse cũ supponat nãz eẽ pncipiũ motus. ¶ 2ª z°. inconueniens est dicere oia sp moueri: qd pbat duplr. Primo. qz nã est pn^m motus z quietis: ergo necesse est aliq quiescere. Scdo probat inductiue primo de de augmentatione z diminutione: qz non opz q illud qd augetur vel diminuitur semper cõtinue augeatur vel diminuatur: vt si aliquid augeatur. fm quantitatẽ digitalẽ in vno anno. nõ opz q in qualibet parte illius anni augeat vt probat per sile. Nam lz oẽs gutte cadant super lapidẽ non tñ oẽs concauant lapidẽ. Scdo probat de alteratione. nã si quis infirmetur non sp sanabitur. ¶ Tertio probat de loci mutatione. qz corpora nãlia sunt in suis locis nãlibus: ergo ibi quiescunt. ¶ 3ª z°. inconueniens est dicere q oia que mouentur sp moueantur. z oia que qescunt sp quiescant. qd probat: qz in eisdem successiue videmus motum z quietẽ. videmus. n. q aliquid idẽ aliquando augetur z aliquando non: igitur. ¶ Ex istis ergo premittit phs q eorum que dicuntur moueri quedaz semper mouentur: z quedam semper quiescunt: z quedaz aliquando quiescunt. z aliqñ mouẽtur.

Quot modis ztingit aliquid moueri — *Conclusiones de eisdẽ zclusiones.* — *Scda zclusio.* — *Tertia.* — *Eorum que dicuntur* — *diuisio.*

Mouentium autem z eorum que mouentur: alia quidem per accidens mouentur: alia autem per seipsa.

¶ Istud est scdm capitulũ in quo ostendit phs q in oi motu mouẽs z motũ distinguunt: z ponit aliqs diuisiones quaz Prima est q eoz q mouent z eoz que mouent: quedã p se mouent z quedã per se mouent. z quedã per accñs mouent z qdã p accñs mouent. ¶ Secũd a diuisio: eoz que p se mouent: quedã mouent a se ipsis. i. a pn° intrinseco: z quedã ab alio. i. a pncipio extrinseco. ¶ Tertia diuisio. eoz que per se mouent qdam nãliter mouent: z quedã violente mouẽtur. Et subdit a sciendũ a q uo mouentur grauia z leuia q aliqd dĩ esse in po^a duppliciter. vno mõ ad actũ primũ. i. ad formã substantialẽ quod fit qñ aliqd generat. Alio modo ad actum scdm. i. ad alteratione siue operationem zñtem talem formã. ¶ Tunc ponit talem conclusionẽ: grauia z leuia inaĩata mouentur a gnãnte vel remouente phibens. qd probat: qz ad hoc q graue incipiat moueri deorsuz indiget motore extrinseco. s. gnãnte in eo grauitatẽ si sit in po^a ad actũ primũ. vel indiget remouẽte prohibẽs: si sit in po^a ad actũ scdz. Ex quo infert q graue z leue exñs in po^a ad actum p^m: si moueat mouetur ab extrinseco puta a generante. Sz si sit in po^a ad actũ scdm mouet a seipso. qd probat p exẽplum. nã sciens seu hñs sciam zsiderat statim: nisi qs impediat. ¶ Ex pdictis infert duo correlaria seu duas zcliones. Pria q oẽ qd mouetur ab alio mouet: qz oẽ qd mouetur aut mouet violente: z tunc manifestũ est q mouet ab alio. aut fm nãm: z tunc manifestuz est q in quolibet aliud est mouẽs: z aliud qd mouet. ¶ 2ª z°. grauia z leuia non mouẽtur a seipsis. quod pbat: qz mouere seipsuz est pprium aĩatorum: qz qd a seipso mouet diuidit in partem p se motã z partem per se mouentẽ. Secũdo qz quecũq sunt sibi causa mouendi: sunt et sibiipsis causa non mouẽdi. sed grauia z leuia non sunt sibiipsis causa non mouendi sed aliquod prohibens: igitur.

Hoc aũt dupliciter: aut eniz non pp seipsum est mouens sed propter alteꝝ quod mouet mouens aut propter ipsum.

¶ Istud est tertiũ capim in quo phus oñdit q sit deueniendũ ad vnũ primũ mouens. z ponit pmo aliquas diuisiones quaruz. ¶ Prima est: dentes mouentiũ quoddã mouet p seipsz: aliud vero p qd sit õ alteꝝ. vt baculus mouet lapidez eo q mouet a ueniente manu. ¶ Scda diuisio: mouẽtiũ p se qdaz mo dum ad uẽt p vnũ instrumentũ: alia vero p plura. vt hõ vnũ pri mouens lapidẽ baculo z manu. ¶ Et subdit q mũ mo pmũ mouẽs magis mouet q̃ scdz. qd pbat du, uens.

Diuisiones mouentiuz z motorum. — *Scda.* — *Tertia.* — *Alia 2°* — *Correlaria ex pdictis.* — *Diuisiones ostẽ*

plicíter. Primo q: pmū mouēs mouet 2ᵐ ⁊ nō ecō:igit. Scdo q: pmū mouēs pōt mouere sine scdo. sed 2ᵐ nō pōt mouere sine p͛io. vt baculus nō pōt mouere nisi mediāte manu. Ex hō habet ista auctoritas: qcq̄d pōt p͛ia cā agere cum 2ª: illud pōt agere sine scda. ¶ Cōsequēter ponit ↄclusionē principalr̄ intētā q̄ est hec: In mouētibus essentialr̄ ordinatis ↄueniēdū est ad aliqd̄ primū mouēs qd̄ nō mouet ab alio. q: i mouētibus essentialr̄ subordiatis nō est pcessus in infinitū: aliter nō eēt dare primū mouēs neq̧ scdm.

Cōclō pncipalis itēta

Addita aūt ⁊ sic intendentibus cotingeret eadem hec: sic enim ab eo quod mouetur: mouetur omne quod mouetur.

¶ Istud est q̄rtū capitulū in q̄ phs intēdit talez ↄclusionē. Nō est necesse oē mouēs moueri: sȝ deueniēdū est ad vnū mouēs qd̄ nō mouet a se nec ab alio: qd̄ pbat: q: si nullū mouens posset moueri nisi moueret: vł ergo moueret p se vł p accñs: nō p accñs: q: tūc seq̄ret ꝙ posset nō moueri: ⁊ tūc nihil moueret. q: pᵒ motore nō mouente nullū aliud mouet: ⁊ sic oīa quiescerēt. qd̄ est supius reprobatū: nec mouet p se: q: vel moueret ꝫm eandez spēm motᵘ qua mouet illud qd̄ mouet: vel ꝫm aliā. nō ꝫm eandē: q: tūc seq̄ret ꝙ oē qd̄ sanaret sanaret. ⁊ ꝙ oē docens doceretur: qd̄ est falsū: nec ꝫm aliā: q: spēs motᵘ sūt finite ⁊ motores sunt finiti: ḡ tandē deueniendū ē ad aliqd̄ mouēs qd̄ nō mouet. Probat ēt istā ↄclusiōez q: dabile ē motū qd̄ nō mouet. s. mā p͛ia: ḡ dabile est mouens qd̄ non mouet.

Alia cōclusio.

Necesse est autez omne quod mouetur: esse diuisibile in semper diuisibilia.

Predicte ↄclusiōis pbatio.

¶ Istud est quintū capitulū in quo phs intendit talē ↄclusionez. Oē mouens seipm diuidit i ptē: p se motā ⁊ ptez p se mouentez. qd̄ pbat: q: i mouente se vł totū mouet se p͛io vł vtraq̧ ps mouet vtrāq̧ ptē reciproce. vł q̄libet ps mouet seipsaȝ: vel vna ps mouet ⁊ nō mouet. sed nullū triū p͛imoꝝ membroꝝ pōt dici: igit q̄rtū est dicendū. minorez pbat q̄ad p͛imaȝ ptem puta ꝙ totū nō mouet totū p se p͛imo. q: cum sit vnus ⁊ idem actᵘ mouentis ⁊ mobilis. tunc idem ꝫm eundez motū numero moueret ⁊ moueret. ⁊ sic idez ꝫm eādem sanitatez nūero sanaret ⁊ sanaret qd̄ est falsum. Probat 2º. q: tunc idem esset in potentia ad illud sub q̄ est in actu qd̄ est falsuȝ. igit. ¶ Scdam ptez minoris pbat puta ꝙ nō q̄libet pars moueat vtrāq̧ ptem reciproce: q: tunc nullus esset primū mouens q: nihil quod mouet ab alio est primū mouens sȝ tunc q̄libet moueret ab alio: igitur. ¶ Tertiā partez minoris pbat. s. ꝙ non q̄libet pars moueat seipām: q: tunc primū mouens moueret seipm p se primo: vel solū aliq̄ pars eiᵘ moueret seipsum. si secundum tunc ipsum non erit primum mouens seipsum: sed magis illa pars erit primū mouens. Si primuȝ tunc nulli parti ↄuenit mouere se nisi per accidens quod est ↄ̄positum: igit. Relinquit ergo quartū mēbrū puta ꝙ vna pars mouet ⁊ non mouetur.

Alia cōclusio a pbo intenta.

Quoniam autem mouet aliud quidē qd̄ mouetur ab alio. aliud aūt cū sit immobile ⁊ mouetur hoc quidē mouens: aliud autē nihil mouens ipsum. seipsum mouens necesse est ex immobili esse mouēti aūt ⁊ adhuc ex eo quod mouetur nō mouere autē ex necessitate sed qualiter euenit.

¶ Istud est sextū caplm in quo phs itēdit pncipaliter pbare vnā ↄclusionē. s. ꝙ necesse est eē vnū pᵐ mouens imobile ⁊ ppetuū. ¶ Pro cuius probatione ponit duas suppositiōes. Prima oē illud qd̄ aliq̄n est ⁊ aliq̄n nō est hȝ causaȝ quare aliq̄n est ⁊ quare aliq̄n nō est. 2ª est ꝙ licȝ oē mouēs seipsuȝ sit diuisibile in ptē per se motā ⁊ partē per se mouentē. nō tñ oportet ꝙ omne mouēs sit diuisibile cū possit eē aliquod mouens indiuisibile. tūc probat ↄclusionē suā que iaȝ probata ē quo ad duas partes scilicȝ quo ad hoc qd̄ sit primū mouens. sed restat probare ꝙ sit vnuȝ ⁊ perpetuū. ⁊ primo probat ꝙ sit vnuȝ quia rationabilius est mouentia esse finita q̄ infinita. Etiam rationabilius est esse vnum pmuȝ mouens q̄ plura igitur. ꝙ sit perpetuum pbat quia primus motus est perpetuus: ⁊ nō est possibile motum esse sine motore: igitur.

Quid i hō caplo phs intendat

Et iterum considerans in principia mouentium esse. qua igitur quedam eoꝝ que sunt aliquando mouentur: aliquando aūt quiescunt manifestum est.

¶ Istud est septimū caplm in quo phs intēdit ostēdere ꝙ aliqd semp est imobile: ⁊ aliqd semper motum: ⁊ aliqua que aliq̄n mouentur: ⁊ aliqua que aliq̄n quiescunt quiete opposita motui locali sicut est de tota terra. Silr̄ ꝙ aliq̄ sūt que aliq̄n mouentur ⁊ aliq̄n quiescūt sicut sunt animalia. Et primo pbat ꝙ sit aliqd semp imobile q: oē qd̄ mouetur: mouetur ab alio. ergo deueniendū est ad vnū pᵐ mouens imobile. ¶ Deinde probat ꝙ sit vnū semper motū: q: est vnū primū mouēs ⁊ perpetuū: ⁊ motᵘ est perpetuus igitur erit vnū semper motū ⁊ perpetuū. Alias partes relinquit satis esse probatas ⁊ manifestas. Finaliter ondit motum localez in animali semper precedere alios motus. Nam si non pcederet alius motus maxime esset post dormitionē q̄n animal surgit. sed hoc non. Nā illū motū p̄cessit alius motᵘ. nā aīal nō surgē postq̄ scā est digestio que non fit sine motu: igitur.

Quid i 2º caplo phus in tendat.

Circa

Questio circa textum in fine. Incidens.

Circa textũ querit̃ scḋo vtrũ grauia ⁊ leuia ⁊ inaĩata moueant̃ localiter ⁊ in genere cause efficiẽtis a seipsis. ℂ Pꝛio arguit̃ ꝙ nõ: q2 nihil põt moueri a se ipso: ergo nec grauia ⁊ leuia. añs p3: q2 si idẽ moueret̃ a seipso idẽ eẽt in actu ⁊ in potẽtia respectu suipius q̃d est falsũ: igit̃. ℂ Scḋo sic. grauia ⁊ leuia mouent̃ a sua grauitate ⁊ leuitate. ergo nõ a seipsis. ℂ 3° sic. oẽ qḋ mouet̃ ab alio mouet̃. ergo grauia ⁊ leuia nõ mouent̃ a seipsis. añs p3 auctoritate phi in .7. huius. ℂ Quarto sic p3 philosophũ .5. metaphisice. potẽtia actiua est pn^m trãsmutãdi aliud inquãtũ aliud: ⁊ po^a passiua est pn^m trãsmutãdi ab alio inquãtũ aliud. ergo impoẽ est aliqd trãsmutare seip̃3. ℂ 5° arguit̃. si grauia ⁊ leuia mouerent̃ a seipsis: sequeret̃ ꝙ rõ q̃ phus demõstrat eẽe vnũ p̃mũ mouens oĩno imobile: eẽt sophistica: q2 totũ fundamẽtũ3 ei^9 est p qḋ pbat ꝙ oẽ qḋ mouet̃ ab alio mouetur. ℂ In oppositũ est phus in textu ⁊ etiã3 in scḋo huius vbi ponẽs dr̃iam inter naturalia ⁊ artificialia dicit ꝙ naturalia hñt principium sui motus: sed nõ artificialia. In ista questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Graue ẽ duplex.

Sciendum est p̃mo ꝙ duplex ẽ graue: quoddã est graue in potẽtia eẽntiali seu in po^a ad actũ pꝛimũ: vt ad formã s̃balẽ grauis vel ad ipsammet grauitatẽ. ⁊ sic oẽ illud ex q̃ graue põt gn̄ari. vel eius mã põt informari forma grauis dr̃ graue i po^a pꝛima seu in po^a essentiali. Et sic ignis dr̃ graue in po^a eẽntiali: q2 ex ipso põt gn̄ari graue.

Quid ẽ graue in potẽtia.

Aliud ẽ graue in po^a scḋa ad actũ scḋ3. s. ad motũ3 deorsũ3: sicut est illud qḋ actu h3 grauitatẽ3. vñ eẽe deorsũ3 est act^9 grauis seu moueri deorsũ3 sicut moueri sursum est pꝛius act^9 leuis. vñ sicut ignis hñs calorẽ in actu pꝛio vere ⁊ effectiue se h3 ad calefactionẽ que est opatio eius. ita graue existẽs actu graue se h3 vere ⁊ effectiue ad eẽe deorsũ3: seu ad operationem scḋam. Et illud graue est duplex. q2 qḋdam est simplex sicut aq̃ terra. Aliud est mixtũ sicut lapis. ⁊ tale est duplex. q2 quoddã est aĩatũ3. aliud est inaĩatum. ⁊ sic etiã posset distingui de leui. hec enĩ questio mouet̃ de grauib^9 ⁊ leuib^9 inaĩatis.

Opiniones philosophorum antiquorum de motu grauiũ.

ℂ Et aduerte ꝙ de motu grauiũ multe fuerũt opiniões antiquoꝛ phoꝛ. Pꝛia fuit aliquoꝛ dicentium grauia ⁊ leuia moueri a gn̄ante vl̃. s. a celo: sic ꝙ grauia mouebãtur p expulsionẽ ⁊ leuia p attractionẽ que est opinio falsa: q2 tũc seq̃retur ꝙ quãto graue plus distaret a celo: tãto tardi^9 moueret̃ deorsũ3. Seq̃ret̃ ẽt ꝙ mot^9 grauiũ deorsũ ⁊ leuiũ sursũ eẽnt violẽti cũ expulsio ⁊ tract^9 vt plimũ sũt mot^9 violẽti. Alia opinio fuit dicẽtiũ grauia ⁊ leuia moueri effectiue a suis locis nãlib^9. Dicebãt enĩ ꝙ i loco nãli alicui^9 est virtus ꝯseruatiua eiusdẽ. ⁊ illa mouet ⁊ attrahit illud qḋ natũ est eẽe in loco. Sed ista opinio est falsa sicut p̃cedẽs. Ponit̃ ergo opinio que vr̃ eẽ Aristotel' puta ꝙ grauia ⁊ leuia effectiue mouent̃ a seipsis ad actũ scḋm. Pro cuius declaratione.

Opinio Aristotelis de p̃dictis.

Secundo sciendũ est ꝙ vt dic̃ Scot^9 lib. 2. distin. 2. q̃one. 10. ꝙ qñ aliqd ẽ in po^a passiua ad aliqd acq̃rendu3: vel hñdu3 p motũ nõ est iperfectionis in eo ꝙ hẽat potẽtia3 actiuã p quã possit illḋ acq̃rere: s3 est pfectiõis. Vñ aĩatis data ẽ po^a actiua respectu quãtitatis ad quã sũt in po^a passiua qñ generant̃: ita ꝙ vult ibi hr̃e ꝙ qñ aĩata gn̄antur ipsamet in illo instãti p̃ducũt suã quãtitatẽ f̃m exigentiã eoꝛ vl' forme s̃balis. ita ꝙ in illo instãti in q̃ fortes p̃ducit̃ in illo instãti fortes p̃ducit suã quãtitatẽ ⁊ nõ p̃ducit̃ a gn̄ante fortẽ: vt de hoc iã alias visũ est. Silr̃ applicãdo ad p̃positũ grauia sũt in po^a passiua ad motũ deorsũ3: ergo pfectiõis est in ipsis hr̃e potentiã actiuã p quam pñt illud hr̃e. Vñ nã dignificãdo est tñ quãtu3 põt nisi manifeste appeat de opposito. Etiã aĩalia hñt potẽtia3 actiuam respectu sensatiõis ad quã sũt in po^a passiua. Et q̃bus vult hr̃e predictus doctoꝛ ꝙ grauia ipsa ⁊ leuia mouent̃ a seipsis: vñ moueri a seipso nõ est aliḋ q̃3 hr̃e pn̄cipiũ in se intrinsecũ sui mot^9 sicut grauia hñt grauitatẽ ⁊ leuia leuitatẽ. Et posset ẽt sic pbari. q2 qñ aliqd h3 potẽtiã actiuã respectu alicui^9 forme põt cãre in q̃cũq3 passo p̃poꝛtionato: ⁊ debite applicato. s3 graue h3 potẽtiã actiuã respectu vbi deorsũ3 ⁊ ip̃m est passũ3 p̃poꝛtionatũ respectu talis ⁊ vbi: est maxie sibi appꝛoximatũ: ideo nõ solũ causabit ip̃m actũ in ipso imo sũme causabit.

Quid ẽ moueri a seipso.

ℂ Et aduerte ꝙ l3 graue hẽat pn^m actiuũ sui mot^9: tñ pp̃ h̃ motus ei^9 nõ est nãlis. s3 q2 h3 pn^m passiuũ p qḋ inclinat̃ ad tale vbi: ⁊ de hoc iã3 al's visũ est. vñ si q̃rat̃ q̃re grauia ⁊ leuia mouent̃ ad sua loca. Rñr q2 nata sunt eẽ vbi ⁊ hñt inclinationẽ ad illud vbi. iḋ dicit phs ꝙ graue h3 prin^m tñ patiẽdi ⁊ nõ faciẽdi respectu motus: qḋ d3 itelligi respectu motus nãlis. i. ꝙ inquãtu3 talis motus dr̃ nãlis d3 eẽe principium passiuũ ⁊ non opoꝛtet ꝙ sit actiuum.

Argumentũ dicta.

Sciendũ est tertio ꝙ si q̃s instet ꝯ p̃dicta dicẽs ꝙ grauia nõ mouẽtur a seipsis: s3 a remouẽte p̃hibẽs. Rñr breuit̃ ꝯtra pre ꝙ veꝛ est p accñs. i. q' remouẽs p̃hibẽs mouet graue p accñs ⁊ non p se: s3 ipsũmet graue mouet seip̃m p se. ⁊ h̃ tã inchoatiue q̃3 ꝯtinuatiue: imo ẽt ip̃mmet graue remouet p̃hibens: puta qñ vincit virtutẽ ipediẽtis. Et sic p3 ꝙ grauia se mouẽt effectiue sicut sciẽs mouet se effectiue ad actũ sciẽdi. ℂ Et si q̃s dicat Aristoteles exp̃sse vr̃ pbare ꝙ nõ moueant̃ a seip̃is: s3 neciõ ab alio. Rñdet Scot^9 ibidẽ dupl'r. ℂ Uno mõ ꝙ

nō mouetur a seipsis sicut agēs p cognitionē mo uet se: qꝛ nō pñt se sistere circa centrū: neqꝫ moueri diuersis motibus sicut aīalia q̄ pñt se sistere circa terrā ꝛ moueri diuersis motibꝰ: qꝛ mouēt p cognitionē. Et ex isto pōt vīri q̄ graue non pōt eē pmū mouēs. qꝛ opꝫ pmū mouēs moue re p cognitionē. ¶ Dicit scḋo q̄ necio mouenť ab alio q̄ ad actū pmū. s. ad grauitatē vl' formā sbalē. vñ ipsa nō reducūt se de poª scḋa ad actū scḋz: nisi pus reducta fuerit de poª pria ad actū primū. ¶ Ex q̄ seqꝛ q̄ lꝫ oē graue ꝛ leue moue at se effectiue de poª scḋa ad actū scḋz. mouetur tñ ab aliq̄ extrīseco de poª pria ad actū pmū: ꝛ h̄ sufficit pbo. ¶ Et si qs dicat vtrū moueātur p se prio a seipsis. Rñr q̄ de h̄ fuit visum in. 7. quō vt dić ibi Scotꝰ q̄ ly prio pōt dicere duplícē pmitatē. s. adeq̄tiōnis ꝛ totalitatis. ꝛ sic dicebať q̄ nihil moueť p se prio a seipso illa duplici pmitate. ¶ Aduerte tñ q̄ vltra illa q̄ ibi fuerunt dicta q̄ vt dić Scotꝰ ibidē triplex est moueri deorsū. s. in cōi moueri singlare: totale qḋ ꝯuenit vni totali graui. ꝛ ptiale qḋ ꝯuenit parti illiꝰ grauis. ¶ Vñ moueri deorsū in cōi cōuenit adeq̄te graui in cōi. ꝛ moueri deorsū singulare totale ꝯuenit adeq̄te huic totali graui. ꝛ moueri deorsū ptiale ꝯuenit adeq̄te pti ipsius grauis. Ex q̄ seqꝛ q̄ lꝫ h̄ graue moueať hoc mo tori singulari prio pmitate adeq̄tiōnis. non tñ prio pmitate totalitatis cū tale moueri singulare nō cōueńiat ptibꝰ: qꝛ nlla ps ē q̄ moueť illo totali moueri. s. bñ prio primitate totalitatis moueri deorsū i cōi: ꝛ ꝓportiōabilr dicať ḋ alijs.

Moue ri deorsum est triplex.

Scienduz est q̄rto q̄ circa tertiū incidunt aliq̄ue difficultates. ¶ Pria quō intelligiť q̄ oē p se mouēs diuidiť in ptē p se mouentē: ꝛ partē p se motā cum multa sint q̄ mouēt q̄ nō hñt illas duas ptes vt angeli ꝛ aīe sepate. Rñdet Scotꝰ loco pallegato q̄ dꝫ itelligi ḋ mouēte aīato p cognitōēz qḋ diuidiť i duo. q̄z vnū ē pᵐ mouēs ꝛ aliḋ ē pᵐ motū. Cuiꝰ rō ē: qꝛ poª motiua tal' mouētis est poª orgāica: ita q̄ illa reqrit ñ tñ distictionē inter corpꝰ ꝛ aīaꝫ sic inter mouēs ꝛ motū. s. in ipso corpore in q̄ est vtus organica reqrit ptē corporis mouētē distinctā a pte mota. ¶ Alia difficultas vtrū illa regula q̄ cōiter dr̄ ꝛ q̄ elicit ex tertu q̄ quicq̄d pōt cā pma cū cā scḋa pt cā pª se sola. sit vera. Et vr̄ q̄ nō. nā deꝰ cū corpore ꝛ aīa cāt hoīez: ꝛ tñ deꝰ nō pōt se solo cāre hoiez sine mā ꝛ forma: igiť. Rñr breuiter q̄ illa regula dꝫ itelligi in genere cause efficiētis ꝛ finalis s. nō in genere cause mālis ꝛ formal. ípose est enī q̄ deꝰ faciat hoiez sine forma ꝛ mā. Et ex h̄ habeť q̄ deꝰ nō pōt supplere cālitatē cāe mālis ꝛ formal: lꝫ bñ possit supplere cālitatē cause efficiētis ꝛ final. ¶ 3ª difficultas: vtrū illa sit vera

Alique difficultates circa tertiū inciden tes.

Scḋa difficultas.

Tertia difficul.

quicq̄d pōt cā scḋa cū cā pria pōt cā pria se sola. Et vr̄ q̄ nō. qꝛ cā scḋa vt hō mediāte deo pōt dicere falsū: ḡ deꝰ pōt dicere falsū. ¶ Item cā scḋa mediāte cā pria pōt peccare: ḡ cā pria pura deus pōt peccare. Rñr breuiter q̄ alic ꝓpō supplēda est deteriando illō verbū pōt p aliquē infinitiuū: s. aliū ꝛ aliū infinitiuū q̄ pōt addi negāda vel ꝯcedēda est ꝓpō. Vñ ꝯstat q̄ si dicať quicq̄d creatura pōt pati mediāte cā pria h̄ pōt cā pria se sola. tunc manifestū est q̄ est falsa: s. sic dicēdo quicq̄d pōt facere cā scḋa cū cā prima pōt cā pria se sola facere: tunc pōt esse vera. Sꝫ cauendū est q̄ tūc minor debite subsumať. puta ponēdo terios añ copulā: vt sic dicēdo: s. falsū cā secunda cū prima pōt facere: ꝛ tunc inferre istā deus vel cā prima falsum potest facere ꝛ hec de primo articulo. Quantū ad secundū.

Dubitať primo vtrū aīalia moueant se ipsa. Et vr̄ q̄ nō: qꝛ aīalia mouenť ab alio: ḡ nō mouenť a se ipsis. añs pꝫ de motu augmētatiōis ꝛ diminutiōis qḃ aīal nō moueť a seipso s. ab alio. ¶ Itē aīal moueť ab appetibili seu ab obiecto qḋ appetiť: igiť. Item sūt aliq̄ aīalia q̄ non mouenť a seipsis: vt aīalia petris affixa: ḡ aīal nō moueť a seipso. Itē hō ē aīal ꝛ tñ non moueť a seipso s. ab aīa sua: igiť. ¶ In oppᵐ vr̄ eē phus in tertu. Pro cuiꝰ solo ne supponiť prio q̄ aliq̄d dr̄ moueri a se mltis modis. ¶ Prio: qꝛ s. se totū moueť aliq̄ motu aliq̄d dr̄ ꝛ ḃm se totū moueť illo motu: ꝛ illo mō aīal nō dr̄ moueť a se. ¶ Scḋo mō aliq̄d dr̄ moueri a se: qꝛ nō indiget aliq̄ motore ex intrinseco nec aliquo motore extriseco. ꝛ isto mō nihil moueť a se nisi celū capiēdo adhuc celū pro aggregato ex intelligētia ꝛ orbe. ¶ 3º mō aliq̄d dr̄ moueri a se: qꝛ componiť ex motore ꝛ moto tanq̄ ex ptibꝰ. quaꝝ vna ē mouēs alia vero mota: ꝛ isto mō aīalia grauia ꝛ leuia inaīata bñ mouenť a se. ¶ 4º mō aliq̄d dr̄ moueri a se: qꝛ pōt icipere motū suū postq̄ ꝗeuit nullo motore extrinseco ꝛ pticulari mouēte ꝯcurrēte. ꝛ silr pt terminare motū nullo extrinseco supueniēte h̄ mō aīal moueť a se localr: ambulādo: volando: natādo. Naꝫ post eius q̄etē vt post sōnuꝫ videmꝰ aīalia ambulare nō apparēte nobis aliq̄ extriseco pticulari mouēte. ¶ Ex ex isto vr̄ vīri duplex dr̄a motꝰ local aīalis ad motꝰ locales inaīatoꝝ. Nā aīal qḋ mouet saltē p cognitionē moueť diuersis motibꝰ: ꝛ pōt sistere añ terūz motꝰ qḋ non ꝯuenit inaīatis. ¶ 2º supponiť q̄ duplex pt eē mouens in aīali: ꝛ ēt in alijs. s. mouēs: quo: qḋ in aīalibꝰ ē ipsa aīa: s. in alijs est forma sbalis: vel aliq̄ q̄litas motiua. sic in graui grauitas de aīali est quo alias magis diceť. Aliud est mouēs quod duplex. est ipm totū cōpositū qḋ mouet: vt dicimus q̄ graue mouet se tanq̄ mouens: qḋ ꝛ grauitas sua m o ne

Quot modis aliq̄d dr̄ moueri a se

Mouens in

sua mouet ipm tanq̃ moue͂s quo. Sil'r diceret in aiali q̄ aial mouet se tanq̃ mouens qd̄ ꝛ aia mouet aial tanq̃ moue͂s quo. Et ex istis pōt sa/ Solo p̄ci'r videri ad rones. ¶ Ad p̄mā pōt dici q̄ dictarū aial nō mouet a seipso motu augm͂tationis vel rōnum alterationis. s3 tñ bñ motu locali de quo est hic ad ppositū. ¶ Ad scd̄a3 dr̄ q̄ l3 aial moueat ab appetibili in genere cause finalis non tñ in genere cāe eff cientis. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ dubium d3 itelligi de aialib⁹ q̄ mouent s3 diuersas dif ferētias po'itionū s3 se tota. Mō illa aialia pe/ tris aff xa nō sūt hmōi:igit. ¶ Ad q̄rtā p3 solo nā aial bene mouet ab aīa tanq̃ a moue͂te quo s3 mouet a seipso tanq̃ a mouente quod.

Aliud dubiu3 de mo tu aial. **Dubitatur** scd̄o vtr̄ mot⁹ aiat sit nā lis vel violētus. Et vr̄ q̄ nō sit nālis:q2 mot⁹ nālis velocior est in fine q̄ in pn⁹ vel medio. Nō aūt mot⁹ aialis: s3 velocior est in medio. Nec violētus. q2 nō vr̄ q̄ taľ mot⁹ fiat ꝯ inclinationē ipsi⁹ aialis. ¶ Pro solutiōe est aduertendū q̄ vt dic Scot⁹ lib. 4. di stinctiōe. 49. qōne. 4. vbi querit de agibilitate beatoꝝ q̄ in hoie ꝛ ēt in q̄libet aīato est duplex mot⁹:vnus s3 exigētiā elemēti p̄dominātis:s3 quātitatē sic mot⁹ deorsu3 pp dniu3 terre i corpore hūmano s3 quātitatē. Ali⁹ est mot⁹ nō rō ne talis elemēti. s3 rōne q̄ aiatu3 est vt est motus pgressiuus in hoie:ꝛ differūt isti mot⁹ s3 tria. ¶ Pria et pte p̄ncipioꝝ q2 pn^m vni⁹ mot⁹ est mixtū p nām elemēti p̄dñantis. ꝛ iō post mortē qñ maxime illud elementu3 p̄dominat: reddit corpus graui⁹:s3 pn^m alteri⁹ motus est in aīa. ¶ 2⁹ differūt:q2 mot⁹ q̄ ꝯsequtur aiatu3 ratiōe corpis nō seqtur cognitionē:s3 appetitū nāle3 ipsius corpis q̄ nō est nisi inclinatio nālis illi⁹ corporis ad vbi deorsu3. ꝛ iō iste motus solū est ad vnū. l. ad vnū vbi:puta ad vbi deorsū: sicut appetitus nālis ad vnū determinatur. ¶ Aliud āt motus q̄ est rōne aīe seqtur appzehensionē q̄ nō est sp respectu vni⁹ loci ꝛ situs:s3 nunc respectu vni⁹ nūc respectu alterius:iō appetitus aialis seqns cognitionē nō est respectu vni⁹ situs pp qd̄ talis mot⁹ nō est sp ad eundē situ. ¶ Tertio differūt q2 aialia in illo motu cui⁹ aīa e pn^m pñt se sistere p intrinsecū. vñ q̄nis brutu3 non moueat libere:pōt tñ cū alio occurrēte apphen so se sistere. s3 in alio motu nō pōt se sistere: sicut elementū p̄dominās non pōt se sistere. Et dicit Scot⁹ ibidē q̄ nālius est corpori pfici ab aīa: q̄ fiat pfectibile ei⁹:ꝛ q̄ moueat motu cōpetēti aīe q̄3 q̄ moueat motu proprio ad centū. ¶ Et aduerte vlterius q̄ mot⁹ aialis inquātū est ab aīa s3 cognitionē non est pprie nālis neq3 violentus:nisi capiendo nāle vt distinguit ꝯ violētu3:q2 talis sp fit s3 cognitionē obiecti. ꝛ aial mouetur ad illud s3 illā apprehensionē ꝛ appetitū que h3 ad illd̄ obiectū. Posset ēt dici nālis pro quāto diceret ꝯseruatiuus ipsi⁹ aialis: s3 motus aialis q̄ fit s3 exigentiā elementi potest dici nālis si moueatur s3 exigentiā illi⁹ elementi puta ad vbi deorsu3. Si aūt moueat contra eius inclinationē naturalem dr̄ violētus:iō ois motus aialis qui non fit deorsum dicit violentus attendendo ipsum motum s3 exigentiam elementi predominantis.

Dubitatur tertio vtrū omne corpus moueatur. Pro cuius solutione ponūtur alique ppōnes. ¶ Prima. to ta terra mouetur cōtinue motu locali descēsus qd̄ probat:q2 ptinue centrū grauitatis terre est extra centrū mūdi:ḡ continue descēdit. p3 ꝯña etiam q2 cū terra naturaliter moueat ad mediu3 sim pliciter ipsa appetit vt ex omni latere medij sit solum equalis grauitas:ideo qñ sic non est. ꝛ non est res impedimentū terra mouet se vt mediū grauitatis sit mediū mundi. Modo constat q̄ respectu tante grauitatis quāta est grauitas terre nō pōt per nām esse impedimentū. Assumptū p3: q2 continue pars terre discooperta sit leuior: ḡ centrum grauitatis terre sit extra centrū mūdi: q2 si iam eēt equalis grauitatis ex omni latere centri si ab aliq̄ parte auferret aliqua grauitas: ꝛ non ab alia medietate:tunc fieret ineq̄lis. añs p3 de se. q2 radij solares continue leuificāt partes terre discoopertas. ¶ Et si quis arguat: dicendo q̄ l3 vna pars fiat leuior ꝛ alia grauior. tñ talis paruus excessus non est sufficiens nec pōt mouere totā terram. Rñr q̄ hec non cōcludit:q2 non solū ille paruus excessus qui addit appetit mouere terrā. sed tota terra appetit ita locari. Ex quo potest inferri q̄ tota terra mouet turres ꝛ castra. sed non pcipimus pp tarditatē motus propter quod multi dixerunt terrā non moueri. ¶ Secūda propō tota aqua mouet localiter. q2 tota terra illo motu continue mouet: ḡ oīa ab ea sustentata cuiusmodi est aqua. ¶ 3ª propositio infinita regio aeris continue mouetur:q2 insequitur motum aque ne fiat vacuu3. ¶ Quarta propositio. nō videtur esse manifestum aliquod corpus quiescere localiter preter mediam regionem aeris:q2 corpora celestia ꝛ ignis:ꝛ suprema regio aeris mouentur circulariter. s3 q̄ media regio aeris q̄escat probatur q2 est in loco naturali. nec videtur aliqua ratio quare debeat moueri:igitur. ¶ Et si arguatur. media regio aeris est grauior aere inferiori ergo descendit. Item multe exalationes sicce descendunt per eā:ergo diuidunt eam. ꝛ per ꝯñs sue partes mouentur. ¶ Ad primam dicitur: q̄ modica grauitas aeris non sufficit mouere illum aerem. ¶ Ad secundam dicitur q̄ multe ptes ipsi⁹ medie regionis p quas fit ascēsus ꝛ

Marginalia (right column): An oē corpus moueat — Propō — Scd̄a. — Tertia. — Quarta — Aliud argumētum.

descensus exalationū localr mouent tm maiores ptes nō mouent. Ex quo sequit φ tota media regio gescit capiēdo totū cathegorematice ꝛ ñ sincathegorematice. Ex quo sequit φ si aliqd corpus ptinue gescat est regio media aeris que tn media regio aeris cōtinue mouet motu alterationis: qꝛ ptīne illuminat. Ex quo seqt φ oē corpꝰ mouet saltē aliq motu. ꝛ illud videt sufficere phšosopho. vt etiaз dicere scotꝰ libro. 4. distinctiōe. 49. de agibilitate corpoꝝ sanctorū φ nō solū oē corpus mouet. ſз oē corpus pt mouere ꝛ moueri: ꝛ pōt sic pbari vtraqꝫ ps: oē agens habens aliquē terminū in virtute sua pt illum habere. saltē si sit susceptibile illius: sed oē corpus vł habere terminū motꝰ localis ł virtute sua actiua. qꝛ vt ipse dicit terminꝰ motꝰ est vbi q est imperfectior termio cuiuscūqꝫ alteriꝰ motꝰ sō dicit φ nullū est corpus ita imperfectū qd non habeat in sua virtute illū terminū: ꝛ etiā ad mouendū aliud ad istū terminū: vt lapis trahit ad locū suū aliud si sibi piungat. Ex quo pōt īferri φ oē corpus a seipso pōt moueri. ¶ Et si qs dicat nihil agit in seipm: ergo vł φ nihil mouet seipm. qꝛ tūc idē simul eēt in actu ꝛ in potentia respectu eiusdē. Rñdet scotus libro. 4. disti. 3. qstione. 6. φ illa ppō nō est vera nisi de agente vniuoco: nec illa pbatio cōcludit φ tunc idē sit eēt in actu ꝛ in potētia nisi qñ agēs agit vniuoce qd sit qt sit agens inducit in passuз formā eiusdē rōnis cū illa p quā agit. Un si aliqd sic ageret in se sequeret φ sił haberet formā eiusdē rōnis ad quā mouet ꝛ dū mouet ad illā causaret illā: igit sił haberet ꝛ nō haberet illā: in agentibus aūt equiuocis. i. q nō agūt p formā eiusdē rōnis cū illa ad quā agunt. ppositio illa. s. φ nihil mouet se nō hз necessitatē: nec etiā eius pbatio: vз φ idē esset in actu ꝛ in potentia respectu eiusdē cū agens est virtualr ī actu tale ꝛ formaliter tale in potentia' ormali. Et subdit ibidem scotꝰ φ ista glosa de agentibꝰ vniuocis ꝛ equiuocis necessaria est: qꝛ phus ponit motū nō solū in genere qlitatis: sed qtitatis ꝛ vbi in qtitate autē ꝛ vbi nullū est agēs vniuocū: qꝛ in genere qtitatis ꝛ vbi nulla est forma que sit pnm inducendi simile formā. Ex q infert φ oīs motus q nō est ad formā actiuā nō ē ab agēte vniuoco. cū tał forā termīans nō sit actiua. nulla eius dē rōnis est pnm agendi. Et h de scdo articulo.

Quātuз ad 3m sit pclusio rñsalis ad qstū. grauia ꝛ leuia mouent a seipsis in gnē cause efficiētis. vt pз ex prio articlo. ¶ Ad rōnes añ oppm patēt solones ex dictis.

Conclusio de p dicto dubio.

Solo qstiōis bm sco.

alia qō.

At vero aliud faciētibꝰ pncipiuз magis erit de his manifestū psiderādū eni ē vtrū aliquē motū ptingit eē ptinuū: aut non.

¶ Iste est tertiꝰ tractatꝰ huiꝰ libri in quo phus ostēdit qs motꝰ sit ppetuꝰ. Et diuidit in quatuor capitła. In pº pōit sex pclusiones. Quaꝝ pma ē. alteratio est pōr augmētatiōe ꝛ diminutiōe: qꝛ augmētatio fit p puersionē nutrimēti in sbaз ali tł qd alimentū est pmo dissile: ꝛ postea sile ipsi nutrito φ nō fit nisi p alteratione: igit. Secūda ps pbat: qꝛ diminutio psupponit augmētatōeз.

Tractatꝰ. tꝰ diuisio.

Conclusiones.

¶ Scda pº. alteratio nō est pmus motꝰ: qꝛ oēз alteratione pcessit alterās: qd qdeз alterās opз pus approximari passo p motū localē anteqꝫ alteret ipm. g motꝰ localis pcessit illā alteratōeз.

Scda.

¶ 3a pº. motus localis est primus motuuз: qꝛ tantū sunt tres species motus. s. bm quantitatē qlitatem ꝛ vbi: ſз motus localis est prior augmētatione. q est prior alteratiōe: igit. ¶ 4a pº. motus localis est prior nā aliis motibus: qꝛ motꝰ localis pōt esse nō existētibus aliis motibus. ſз alii non pñt esse sine ipso: g. maior pз qꝛ nō est necesse illud qd mouet localiter generari vł corrumpi. ꝛ p pñs nec alterari vel augmētari. ¶ 5a pº. motus localis est prior aliis tpe: qꝛ ppetuuз est prius nō perpetuo: ſз motus localis est ppetuus: alii vero nō: igit. ꝛ lз in vno ꝛ eodē generatio pcedat oēm aliū motū: tñ motus local est simplr prior. ¶ 6a pº. motus localis est prior aliis motibus bm pfectionē. Pз tripliciter: primo qꝛ in vno ꝛ eodē motus localis est posterior gnātione: ergo est prior perfectione: tз pñas qꝛ que sunt posteriora via generationis sūt pora via perfectionis. generatiōe aūt posteriꝰ nā prius est: secundo qꝛ motus localis solum conuenit perfectis: igitur est perfectior aliis. antecedens pз qꝛ propter indigentiam organoruз multa viuentia sunt immobilia motu progressiuo vt plante ꝛ quedam genera animaliuз. tertio bm motū localem nihil mutatur de esse rei ꝛ sicut bm alios igitur est perfectior aliis.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Que auteз loci mutatio prima sit nunc monstrandum est.

¶ Istud est scdm capitulū in quo phus ostēdit φ solus motus localis est ppetuus. Et intendit talē conclusioneз. Nullus alius motus a motu locali vnus est idē existens nō pōt esse cōtinuus ꝛ perpetuus. pbat duabus rōnibus. ¶ Prima nulla mutatio inter terios prios vel oppositos pōt esse continua ꝛ perpetua nāliter. Sз omnis mutatio alia a mutatione locali est huiusmodi.

Conclusio probans solum motum localē esse ppetuū

¶ Et si quis dicat. motus localis est etiam inter terminos contrarios: quia omnis motus ē de contrario in contrarium. vt patet in quinto huius. dicitur φ licet contraria aliqua iter que est motus impediant perpetuitatē motus. aliq sunt tamen que non impediunt perpetuitatem motus. Et si quis dicat: φ licet de vno contrario ī

trario in aliud ꝯriū nō fit mutatio ꝑpetua abſq₃ reflexione. tū mutatio illa per reflexionē pōt ꝑpetuari. Respondet quod talis mutatio non eſt vna ⁊ eadem mutatio ante reflexionez ⁊ poſt q₂ tales mutationes ſunt contrarie: ⁊ ſic non poſſunt adinuicē ꝯtinuari. ¶ Et ſi qs dicat ꝙ motꝰ ꝯriaſ q̄eti: ꝗ nō ꝯriabit motui: ⁊ per ꝯñs illi

Alia qđ

motꝰ pñt ꝯtinuari. Rñdet pħs ꝙ vnū bñ opponit diuerſis ſm diuerſa gña oppoſitiōis. ¶ 2ª

Solutō qōis ſʒ pħum.

rō: ſicut eſt in gñatione ⁊ corruptione: ita etiaʒ in alijs motibus: ſed ſic eſt in gñatione ⁊ corruptione ꝙ inter generationē ⁊ corruptionez ſibi oppoſitā eſt aliqđ mediū ſibi oppoᵐ: ergo eſt i alijs motibꝰ ⁊ per ꝯñs nō pñt eſſe ꝯtinui. Ex illo paſſu elicitur ꝙ nihil gñatur vt raptim tranſeat. hʒ etiam hic Ariſtoteles ꝙ inſtās attribuitur poſteriori paſſioni ⁊ non prime paſſioni.

A quadam aūt contingit eſſe quēdā motum infinitum. vnum exiſtentem ⁊ ꝯtinuū ⁊ hic eſt circularis nunc dicemus.

¶ Iſtud eſt 3ᵐ capl'm in quo pħs oñdit ꝙ nullus motꝰ pōt eſſe perpetuꝰ ꝑter motū circularē. Et intēdit q̄nq₃ ꝯcluſiones. ¶ pª. neceſſe eſt

Quinq₃ ꝯclones ꝓbantes nullum motū eē ꝑpetuū ꝑter motuʒ circularem.

in oī motu reflexo mobile q̄ſcere in terio reflexionis. qđ ꝓbat: q₂ mobile nō ſil' accedit ad terminū ⁊ recedit ab eodē nec ſimul accedit ⁊ recedit: ſʒ eſt in ꝑoꝛ ꝗ in alio tpe accedit ⁊ alio recedit. ⁊ per ꝯñs ē ſignabile tꝑs in quo nō accedit nec recedit a terio magnitudinis: ꝗ oʒ tūc ipm q̄ſcere: igiſ. ¶ 2ª ꝯº: motꝰ reflexus nō eſt vnꝰ qđ ꝓbat ſex rōnibꝰ. ¶ pª dñia ſpē nō pñt adinuicē ꝯtinuari: ſed motꝰ rectꝰ ⁊ reflexus dñt ſpē cū ſint ꝯrij: igiſ. ¶ 2ª rō. ille motꝰ nō eſt vnꝰ q ē

Scđa ꝯcluſio. Rōnes ꝓdictaʒ opionez ꝓbātes

per quietē interruptꝰ ſed ſic eſt de motu reflexo igiſ. ¶ 3ª rō. q₂ ſi eſſet vnꝰ motꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ: tūc mobile in terio reflexionis moueret. ꝯñs ē ſim igiſ falſitas ꝯſequētis pʒ. q₂ tūc moueref motibꝰ ꝯrijs. q₂ tūc moueret. ⁊ nō eſt maioꝛ rō. quare moueretur motu acceſſus q̄₃ receſſus vel eꝯ igiſ moueref ambobꝰ motibꝰ. ¶ 4ª rō. illi motꝰ nō ſunt vnus cū quoꝝ vno ſtat quies appoſita alteri: ſed ſic eſt de moto ante reflexionē ⁊ pꝰ reflexionē. igiſ. minoꝛ pʒ. q₂ ſi aliquod mobile moueaſ a loco ſurſum ad locū deoꝛſuʒ. ⁊ eꝯ tūc motꝰ añ reflexionē diciſ motꝰ deoꝛſum: cū quo ſtat quies oppoſita motui ſurſum. igr̄. ¶ 5ª rō. q₂ tūc ſequeref ꝙ in eodē inſtāti ſimul ⁊ ſemel fieret albū ⁊ nō albū. ſ. in inſtāti termināte dealbationē in quo incipit denigratio. ſed ħ eſt falſum: igiſ. ¶ 2ª ratio. illi motꝰ nō ſunt vnꝰ q ſūt ꝯrij: ſed ſic eſt de motu ante reflexionē ⁊ poſt reflexiōeʒ: igiſ. ¶ 3ª ꝯº impoſſibile ē motū rectū eſſe vnū ⁊ perpetuū: q₂ motꝰ rectus fit ſup̄ ſpaciū finitū ſupra qđ nō pōt fieri reiteratio niſi ꝑ reflexionē ⁊ interueniēte reflexione nō eſt vnꝰ motꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ. ¶ 4ª ꝯº: motū mixtū ex recto ⁊ circulari nō cōtingit eſſe vnū ⁊ perpetuū: quia nullū mixtū ꝯtingit eſſe perpetuū cuiꝰ aliquod mixtibiliū non ꝯtingit eē perpetuū: igiſ. ¶ 5ª

Quarta ꝯcluſio.

ꝯº nullus motꝰ localis ꝑter circularē pōt eſſe vnꝰ ⁊ perpetuꝰ quia oīs motus localis eſt circularis vel rectꝰ vel mixtus ex vtroq₃: ſʒ nec rectus nec mixtus poteſt eſſe perpetuus. igitur.

Quinta cōcluſio

Qđ aūt oino infinita magnitudine nō cōtigit īfinitā eē potētiā ex his manifeſtū eſt.

¶ Iſtud eſt 4ᵐ capl'm in quo pħs oñdit ꝙ motus circularis eſt perpetuus ⁊ vnꝰ: ⁊ intēdit duas ꝯcluſiones. Quaꝝ prima eſt motꝰ circularis eſt perpetuus. Qđ ꝓbat: quia ille motꝰ qui ē ab eodē in idē ſine reflectione pōt perpetuari: ſed motus circularis eſt hmōi: igiſ. Ex hoc infert tria correlaria. ¶ Primū. nullus motus qui fit ſm ſemicirculū aut alterā poꝛtionē circuli. eſt ꝑpetuus. q₂ ibi nō pōt fieri regreſſus ab eodeʒ in idē niſi per reflexionē. igr̄. ¶ 2ᵐ correlariuʒ nullus motꝰ aliꝰ a motu locali circulari pōt eſſe ꝑpetuus: q₂ oīs alius eſt de ꝯrio in ꝯriū. mō talis nō pōt eē perpetuꝰ. igiſ. ¶ 3ᵐ correlarium falſum eſt oīa ſemꝑ moueri ⁊ oīa eſſe in cōtinuo motu. q₂ opʒ oīa moueri motu circulari cū oēs alij motus ſint finiti ⁊ teriabiles ad q̄etē. ¶ 2ª

Cōclōes ꝓbātes motū eē ꝯtinuuʒ ꝑpetuuʒ ⁊ vnum

Correlaria ex eiſdem.

Scđum

Tertiuʒ

ꝯº. inter motus locales motus circularis eſt primꝰ. Qđ probat quatuoꝛ rōnibꝰ ex tribꝰ auctoritatibꝰ. ¶ pª rō eſt: oīs motus localis vel eſt circularis vel rectꝰ vel mixtus ex circulari ⁊ recto. ſed inter oēs illos motus: motus circularis eſt ꝑmus. Qđ ꝓbat. ꝑmo eſt prioꝛ motu mixto. q₂ ſimplex eſt ꝑus cōpoſito: ꝙ ſit prioꝛ recto ꝓbat. q₂ perfectius eſt prius minus perfecto. ſʒ motꝰ circularis eſt perfectioꝛ motu recto: q₂ eſt incoꝛruptibilis ⁊ motus rectus eſt coꝛruptibil'. igr̄.

Scđa ꝯcluſio. Rōnes ⁊ auctoritates ꝓdictā cōcluſionē ꝓbātes.

¶ Secūda ratio. motus ꝑpetuus eſt prioꝛ motu nō ꝑpetuo. ſed motus circularis nō eſt hmōi ⁊ alij nō ſunt perpetui: igiſ. ¶ Tertia ratio mēſura eſt prioꝛ mēſurato. ſed motus circularis ē menſura alioꝝ motuuʒ: igiſ. minoreʒ ꝓbat. q₂ omnia menſurantur primo ⁊ primum eſt menſura alioꝝ. ¶ Quarta ratio: motus regularis eſt prioꝛ motu irregulari. ſed motus circularis eſt regularis: alij vero nō: igiſ motꝰ circularis eſt prioꝛ alijs. minorem probat: quia motus circularis eſt velocioꝛ in principio q̄₃ in medio vl' fine nec ecōtra. ſed motus recti ſaltem ſi ſint naturales ſunt velociores in principio q̄₃ in fine. igiſ. ¶ Coñter probat auctoꝛitatibus. Prima auctoꝛitas eſt empedoclis dicentis litem ⁊ amiciciam eſſe principia motuū per ſegregationeʒ ⁊ congregationē que ſunt motus locales: igiſ. ſm ipſum motus localis eſt prioꝛ alijs. ¶ Secūda auctoꝛitas eſt anaxagore dicētis: oīa fuiſ

Auctoritas empedoclis.

Auctori se in vno ꝯfuso chaos: ⁊ per intellectū diuinū tas ana. segregata fuerūt: que segregatio est mot⁹ loca- xagore. lis: igit̄ dicebat motū localē esse pᵐ. ℭ Tertia auctoritas est democriti ponētis pⁿ ⁊ rep eē que Auctori dā corpora athomalia que segregant̄ ⁊ congre- tas de- gantur ⁊ fiebāt gñationes ⁊ segregatio ⁊ ꝯgre- mocriti gatio sunt motus locales: igitur motus localis est primus ⁊ non nisi circularis: igitur.

Non igitur neq; in finito ⁊ tñ cōtingit i minori magnitudine ampliorem potentiā esse. sed adhuc magis in maiori plurima.

Cōclō es ℭ Iste est vltim⁹ tractat⁹ huius libri videlꝫ oc- ōndēt es tauī phisicoꝝ in quo ōndit quale est primū mo qd ad uēs. Et diuidit̄ in tria capitula. ℭ In pmo ostē motū in dit ꝙ ad motū infinitū reqrit̄ potētia infinita po finitū re nens tres ꝯclusiones. ℭ pᵃ impossibile est mo- qrit̄ po- uens finitū mouere per tps infinitū. Pro cui⁹ t etiā ifi- probatione supponit ꝙ mouēs finitū sit a. mo nita. bile finitū sit b. tps vero infinitū sit. c. ℭ Scdo supponit ꝙ pars mouētis sit d. ⁊ pars mobilis sit e. ⁊ pars tpis infiniti sit ꝫ. tūc sic arguit. si a mo ueat b. in c. d. mouebit. e. in ꝫ. sed d. pōt totiens sumi ꝙ finiet totū a. ⁊ e. sic ꝙ cōsumet totum b. cū ista sint finita. sed ꝫ. nunꝙ pōt ꝯsumere. c. cū c. sit infinitū. g. c. nō erat adequatū tpus in quo a moueat b. ℭ Scda ꝯclusio in magnitudie fi-

Scda ꝯ clusio. nita nō pōt eē virt⁹ infinita. Pro quo supponit primo ꝙ maior potētia mouet in minori tpe. ⁊ minor in maiori. Scdo ꝙ ois motus sit in tpe. tūc sic arguit. si in magnitudine sit virtus infini ta: tūc sequeret̄ ꝙ virtus finita ⁊ infinita possēt mouere in equali tpe idē mobile. Consequēs ē fl̄m: igitur ꝯña patet. quia cū vtraq; magnitu- do sit finita vtraq; mouebit in tpe finito. Iꝫ vna in maiori ⁊ alia vero in minori augeatur g vir-

Tertia. tus finita ᵹm ꝓportionē ᵹm quā vnus tps exce debat aliud. tunc virtus finita ⁊ infinita moue- būt in equali tpe. ℭ Tertia ꝯ° in magnitudine infinita nō pōt esse virt⁹ finita. Quod pbat dua b⁹ rōnibus. ℭ pᵃ si in magnitudine infinita es set virt⁹ finita: sequeret̄ ꝙ virtus finita que essꝫ in magnitudine eēt infinita: q: illa virt⁹ est infi- nita que mouet aliqd mobile velocius ꝙ possit aliqua virt⁹ finita mouere. sed sic esset de vtute que eēt in magnitudine infinita quacunq; vir- tute data in magnitudine ifinita eēt dare maio rē ꝑ ꝯñs erat infinita. ℭ Secūda rō: si i ma gnitudine infinita eēt virt⁹ finita moueret per tps fintrum: ⁊ sic moueret in equali tpe cuꝫ ma gnitudine finita. Consequens est fl̄m: igitur.

De his autem que feruntur bene se hēt dubitare quandā dubitationē primū hoc enim esse quod mouet: mouet̄ ab aliquo.

ℭ Istud est 2ᵐ capl̄m in quo pbs mouet quan dā qōnem puta a quo mouent̄ proiecta quādo sunt extra ꝓiiciens. ℭ Pro solutione ponun tur quatuor ꝯclusiones. ℭ Prima proiecta nō mouent̄ a parte medꝫ propinqua proiiciēti: q: a ratione similiter esset qd de ista parte medꝫ a quo mo- ueretur sicut de proiecto. ℭ Scda ꝯ°: proiecta nō mouent̄ a me° sequēte quēadmodū dixerūt aliqui antiqui ꝙ sic mouebant̄ ne fieret vacuū sed hoc nō est vep: quia oporteret in motu pro iecti oīa posteriora moueri. ℭ Tertia ꝯ° proie- cta vident̄ moueri a medio ⁊ a partib⁹ medꝫ se inuicē mouētib⁹ ita ꝙ proyciens simul cum la pide mouet aerē ꝓpīquū ⁊ ille aer aliū: ⁊ sic ꝯñr vsq; ad finē motus. Vñ ꝓyciens simul cuꝫ pro- iecto nō solū mouet aerē ꝓpinquū imo cū hoc i primit sibi virtutē mouendi aerem sequentē. ℭ 4ᵃ ꝯ° mot⁹ ꝓiectoꝝ nō ē ꝓprꝫssime vn⁹ ⁊ cō tinu⁹ q: ad pfectā cōtinualitatē ⁊ vnitatē mot⁹ reqrit̄ vnitas motoꝝ q̄ nō ē i motib⁹ ꝓiectoꝝ.

Cōclōes sol uētes

Quoniam aūt in his que necesse est sem per esse motum continuū hic aūt vnus est necesse aūt vnum magnitudinis alicui⁹ eē non enim mouetur impartibile.

ℭ Istud est 3ᵐ ⁊ vltimū capitulū in quo pbus ōndit vnitatē ⁊ imobilitatē primi motoris po- nens quatuor ꝯclusiones. ℭ Prima tm est vnū primū mouens: quia alias esset processus in in- finitū: quod prius reprobatū est: igit̄. ℭ 2ᵃ ꝯ°. primū mouēs est imobile. probat duab⁹ rōib⁹. ℭ Prima. quia si moueret̄: moueret̄ ab alio ⁊ sic nō esset pᵐ mouēs: igit̄. ℭ 2ᵃ rō: si esset mo- bile sequeret̄ ꝙ non semp moueret̄: q: a eēt fati gabile vel saltē ꝙ nō moueret̄ regulariter qd ē falsuꝫ: igit̄. ℭ Tertia conclusio: primū mouēs est in circumferentia ipsius celi: quia primum mouens debet poni vbi velocior est mot⁹: sed i circūferentia sphere velocior est mot⁹ ꝙ in cen- tro: igitur. ℭ Quarta conclusio: primū mouēs est indiuisibile nullā hñs magnitudinē: quod probatur: quia vel haberet magnitudinē fini- tam vel infinitam. Non infinitā: quia nulla est talis vt probatū est tertio huius. Nec finitam: quia potentia infinita non potest esse in magni- tudine finita. Primus autem motor est potētie infinite cū moueat per tps infinitū: igitur.

Cōclōes pbātes ⁊ ōndē- tes vni- tatem ⁊ mobili- tatē pri- mi mo- toris

Circa hunc tertiū querit̄ vtp pmus motor sit immobilis vnus in finitus impartibilis ⁊ nullam hñs ma- gnitudinē: ⁊ an sit mouēs naturale aut violētū. ℭ Primo arᵹ ꝫ suppositū: q: implicat ꝯdictōēs Alia qd aliquid esse infinitum ⁊ nullā habere magnitu circa te dinem: igitur antecedens patet in primo hui⁹ xtum in vbi dicitur ꝙ ratio infiniti soli quantitati con- cidēs de uenit ⁊ non substantie vel qualitate nisi ᵹm ac p° moto cidens. ergo implicat ꝙ primus motor sit infi- re. nitus ⁊ nullam habeat magnitudinē: igitur.

ℭ Scdo

¶ Secūdo arguitur sic: primus motor nō potest nobis innotescere nisi per suos effect⁹: sꝫ nullus effectus eius est infinitus vt pꝫ de se. ergo non possumus scire ꝙ talis sit infinitus: igitur. ¶ 3° arguitur sic: implicat ɔdictionē esse aliquod infinitum actu: ergo nulla est virtus infinita. ꝛ ꝑ consequens primus motor nō est infinite virtutis. ¶ Quarto arguitur sic: impossibile est primuꝫ motorem esse ꝛ non mouere vel moueri velocitate infinita. sed si primus motor sit infinite virtutis alterum istorum necessario sequitur ꝫm philosophum naturalem: ergo non debet concedi in philosophia naturali ꝙ sit infinite virtutis. antecedens patet pro prima parte in primo tractatu hui⁹: vbi dicit primum motorem necessario esse perpetuum. sed quo ad secūdā parteꝫ patet qꝛ si moueret infinita velocitate: tunc dabilis esset motus velocissimus quod est manifeste falsum. igitur. ¶ Quinto arguitur: quicqd est a primo motore est infinite virtutis. ergo nō ipse solus est infinite virtutis. Añs patet: quia materia prima habet virtutem substādi infinitis formis ꝛ ignis habet virtuteꝫ cōburendi infinita cōbustibilia. Similiter potentia visiua hēt virtutem immutandi ab infinitis obiectis: igitur. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In ista questione erunt tres articuli.

Suppō pmā partem supponens

Quantū ad pᵐ pᵒ sciendū est ꝙ pro declaratione prime partis qōnis Supponitur primo ꝙ nec moueri nec mouere se dicunt perfectionē simpliciter. licet bene mouere. ideo non opꝫ ꝙ si mouētia secūdaria sint mobilia ꝙ primuꝫ mouens vbiqꝫ presens nulla perfectione carens sit mobile seu ꝙ moueat se. ¶ Aduerte tñ vt dicit scotus quolibeto. questione. 5. ꝙ ois perfectio simpliciter attribuitur deo: ideo aliter nō esset summe perfectus. nō tamen oportet ꝙ omne illud quod attribuitur sibi sit perfectio simpliciter. nā generare ꝛ generari attribuuntur sibi: ꝛ tamē nō sunt perfectiones simplr. Nam vt ipse dicit ibidem nulla perfectio simpliciter est incōpossibilis alteri perfectioni. sed generare ꝛ generari in diuinis seu pñitas ꝛ filiatio sunt incōpossibiles: igitur. dicit etiā ibi ꝙ pfectio simpliciter est cōmunicabilis tribus suppositis in diuinis. Modo notū ē ꝙ generare non attribuitur filio. ꝛ dicit ibideꝫ ꝙ perfectio simpliciter est que est melior in quolibet supposito absolute accepto ꝫm ratiōnē suppositi nō determinādo naturam in qua vł cui⁹ est suppositū ꝙ̄ nō ipsa. id est ꝙ̄ quodlibet sibi incompossibile vt canis inquantū est in natura canina non est melius sibi habere scientiam ꝙ̄ incōpossibile sibi. quia tunc non remaneret canis. tamē est sibi melius ꝫm quod est suppositū ¶ Scdō supponit ꝙ phūs dicit primum motorem esse immobile. Pro cuius probatione assumit ꝙ nō est necesse omne mouens moueri ad hoc ꝙ moueat. Non enim opꝫ ꝙ si quis calefaciat aliqueꝫ ꝙ ille calefiat. ꝛ sic de multis aliis. Accipit etiā ꝙ oportet esse statuꝫ in mouētibus ita ꝙ est deuenire ad vnū primuꝫ in eēntialiter subordinatis quod nō mouetur ab alio. qꝛ iaꝫ nō esset primū nisi dicatur ꝙ moueret a seipso quod est falsuꝫ: igitur. nam si moueret a seipso vel moueret ad aliquā formā quā hēt vel quaꝫ non habet. nō primū: quia frustra moueret nec secūdū: quia careret aliqua perfectiōe. Supponit etiā philosophus ꝙ primū mouens est indiuisibile. ꝛ ita nō habet partē per se mouenteꝫ ꝛ partē per se motā quare non mouebit. Supponitur etiam primū mouēs nō habere magnitudinē que informet ꝛ cui inhereat ad cui⁹ motū ipꝫ mouetur per accidēs queadmoduꝫ mouet aīa ad motū corporis. ¶ Est tamen aduertenduꝫ ꝙ licet primus motor nō habeat magnitudinē que sit quantitas molis habet tñ magnitudinē virtutis infinit. i. Uult etiaꝫ habere philosophus ꝙ primus motor est simplex ꝛ nō cōpositus. quia si esset cōpositus nō esset primus: qꝛ cuiuslibꝫ cōpositi partes eius precedūt. ¶ Ex quo sequit quid sit dicendū ad primam parteꝫ questionis ꝙ primus motor est imobilis nō habens magnitudinē summe perfect⁹ ꝛ sūme simplex. Et licet primū mouens aliter ꝛ aliter se habeat per denominationem extrinsecaꝫ nō tñ intrinsecaꝫ nec mutatur de non velle in velle aut econtra nec de non intelligere ad intelligere.

Sciendūꝫ est secundo ꝙ mens Aristotelis fuit in isto octauo qꝺ quicquid deus imediate causat necessario causat ꝛ quicquid immediate potest causare: quia non videtur poni ɔtingentia ad causanduꝫ nisi propter aliquā mutabilitatē in agente quod nō pt eē in agēte pᵒ cū sit imutabile. ergo in agente scdario. ꝛ sic videt habere aristoteles ꝙ nō qꝺ cūꝙ creabile de⁹ pt imediate ꝛ se solo creare qꝛ tūc posset facere ꝙ nulla cā scda hēret actioneꝫ propriam. Sed istō vr esse ɔ phūm ꝛ cōmentatoreꝫ imo videtur dicere cōmētator ꝙ sic entia nō hērēt suas eēntias ꝛ entitates. Mō ꝫm phꝫ inconueniens est deum posse entitates oīꝫ aliorum destruere pbat ēt: qꝛ si de⁹ posset immediate oē creabile causare. sequeret ꝙ ordo causalitatis in causis essentialiter subordinatis non esset simpliciter necessarius nec eēntialis quod ē inconueniēs apꝺ phm. Istius tñ assumpti oppositū tenēt theologi. Deū tñ posse imediate creare creabile aliqꝺ creabile pōt intelligi dupliciter. vno mō creat ꝙ̄ imediatione cause sic ꝙ nō mediat aliqua causa ꝛ sic pōt. Alio mō imediatione tā cāe ꝙ̄ esse ctus proximi. ꝛ sic nō pōt cum nō possit produ

Quē fuit mēs aristotelis in isto. 8. li bro.

Deū immedia

mōis intelligit.

cere relationē: nisi ꝯcurrētib⁹ extremis suo mō ꝙ oīa ista sunt de mēte scoti ꝙlibeto ꝗstiōe. 7. ⁊ etiā illa que ꝯñter dicent. ¶ Et si arguat̃ ꝯ͂ aristotelē ꝓbādo ꝙ pria cā possit imediate oē creabile causare: oīs cā virtualr̃ ⁊ eminēter habēs virtutē actiuā cause prime pōt imediate effectū illius cause causare. dixit scot⁹ ibidē ꝙ illā maiorē negaret phs. diceret enī ꝙ eminētiori mō habens talē virtutē pōt qdez in suo ordīe in effectū. sed ordo suus est ꝙ sit cā supior ⁊ remotior. Et si dicat̃ ꝯ͂ euz: q: tūc sequeret̃ ꝙ impfectio regreret̃ in pria cā ad causanduz: q: mediante cā scōa diceret ꝙ cū dico imediate cāret duo di co. s. causationē: ⁊ illud dicit pfectionez. ⁊ dico modū siue imediationē causādi. ⁊ ille requirit ipfectiorem annexā: ḡ ad mediate causandū requirit̃ impfectio nō sicut rō causandi. ſ; sic ꝯditio necīa in agente. ¶ Ex quo seq̄t̃ ꝙ phus negaret istā ꝙ pfectior: cā imediati⁹ cāet. ¶ Aduerte tñ ꝙ nō ponunt̃ iste medie cāe vt addat̃ pfectio causalitatis: q: tota pfectissime est in pria sed vt habet̃ ordinata pfectio descendēs ad vltimū ipfectū q̄ n̄ fit sine diminutiōe pfectiōis. Et ad rōnes aristotelis dr̃ ꝙ de⁹ pt facer̃ causas secūdarias sine suis actiōib⁹ ⁊ vere remanebūt entia. Dr̃ ēt ꝙ ordo cārū nō est sic necessari⁹ qn de⁹ possit illū destruē ⁊ cāre sine aliq̄ cā scōa.

Scīēdū est 3° ꝙ circa textū incidit talis difficultas vtrū tantū sit vn⁹ pri- *An tātū sit vn⁹ ꝑmus motor.* mus motor. Et vr̃ ꝙ nō. q: sūt tot q̄t sunt orbes ⁊ quilibet est formalr̃ necessarius: igit̃. Rñdet̃ breuiter ꝙ l; plures sint eterni motores ⁊ formalr̃ necessarij: tñ vn⁹ est prim⁹ a quo oēs alij ꝺpendent siue mediate siue imediate qđ notāter dr̃. Nā dicūt aliq̄ ꝙ fuit mēs aristotelis ꝙ pria intelligētia imediate causabat alias intelligētias. ⁊ si h̄ sit verū discrepat ab auicēna q̄ tenet ꝙ pria itelligentia cāt scōam ⁊ 2ª tertiā. vt supius visuz est. Et aduerte ꝙ mēs aristotelis fuit ꝙ pma intelligētia nō mouet orbē. q: cū sit ṽtutis infinite in istāti moueret ⁊ nescio cuz imediate moueret: ſ; alie intelligentie a pria mouent orbes. Et ex isto pōt haberi ꝙ nō fuit mens aristotelis ponere alias itelligentias a pria eē ṽtutis īfinite: ſ; finit q: nullū īfinitū dependet ab alio. sed iste intelligentie ꝺpendēt a pria. etiā mouerent orbes suos in instāti ⁊ nō in tpe cuius oppositūz est verū. Ponit tamen bñ ipsas esse infinite durationis. Et ex isto seq̄tur ꝙ aristoteles nō posuit ista repugnare causatū ⁊ formalit̃ necessarium. Nam ꝺm eū oēs itelligentie sunt formaliter necessarie ⁊ tamen causantur a prima. *habere magnitudiez q̄uo cōcludit̃.* ¶ Aduerte vlterius ꝙ fuit mens aristotelis ꝙ primus motor nullaz hab; magnitudinē ꝺ; extensionē: licet bñ magnitudinez virtutis. Et dicit scotus ibidē ꝙ non habere magnitudinem pōt concludi ex infinita potentia ⁊ pōt cōcludi ex inmaterialitate cū intellectualitate ita ꝙ bñ sequit̃ hoc est infinite potētie: ergo non h; magnitudinē. Et ex istis ēt sequit̃ ꝙ mēs fuit Aristote. ponere celos esse formaliter necessarios sicut intelligētias: q: vult oēm substantiam sempiternam esse formaliter necessariam.

Quarto sciēdū est ꝙ circa textū incidit *Proiecta a q̄ mouent̃.* alia difficultas a q̄ mouent̃ proiecta cū sint ex̄ ꝓyciēs. Rñdetur breuiter ꝙ dimissis multis opionib⁹ q̄ fuerūt tacte i textu ꝙ cuz sint ꝓiecta mouent̃ a ṽtute ipsis impssa a ꝓyciente ex̄ ꝓyciē quā aliq̄ cōiter vocāt ipetū: qa sic nō vr̃ a q̄ als eno moueant̃ ⁊ in isto mō ꝯcordāt fere oēs phi. sed q̄reres qđ est ille ipet⁹. Rñdeo ꝙ est q̄dā q̄litas impressa mobili faciens in eo motū: ⁊ pōt poni de prima spē q̄litatis vel tertia que acq̄rit̃ per actū ꝓyciētis. Ex quo pōt sequi ꝙ talis ipet⁹ ē realr̃ distinct⁹ a motu: imo sequit̃ ipm motū ꝓyciētis. Et si q̄ras vtrū sit qualitas pmanēs vel successiua. Rñdet̃ ꝙ est q̄litas pmanēs. Nā manet pilla descēdēte. ¶ Et si q̄ras 3° vtꝝ oīs ipet⁹ sint eiusdē spēi spālissime. *An oēs ipetus sint eiusdē spēi.* Rñdet̃ per aliq̄s ꝓpositiones. ¶ P²: nō oēs ipet⁹ sunt eiusdē spēi spālissime. Qđ pz: q: forma sbalis grauis cū ipsa grauitate corūpūt ipetū lapidis sursuz: ⁊ tñ eadē forma cū grauitate conseruat impetū lapidis deorsū ⁊ ꝓducit. Ex quo sequit̃ ꝙ illi duo ipet⁹ nō sunt eiusdē spēi. ēt pōt ꝓbari: q: isti ipet⁹ nō hñt silem effcm. Nā vn⁹ mouet sursū. Ali⁹ deorsū. Alius retro. Ali⁹ añ. Et si dicas ipet⁹ pille cadētis deorsū: ēt mouet̃ sursū ḡ ista pñt fieri ab vno ipetu. Rñdet̃ ꝙ h̄ est per accñs: qa talis ipet⁹ nat⁹ est semp mouere deorsū si posset. lō si pp ipedimētū ꝓhibeat̃ mouere deorsum mouebit sursum per accñs: sicut est de radio incidēte vel reflexo. ¶ 2ª ꝓpō ipet⁹ est duplex: qdā ē naturalis qñ ꝺm eū mobile mouet̃ ꝺ; ei⁹ iclinatiōnē. *ipet⁹ est duplex.* Alius est violētus quo mobile mouetur cōtra eius inclinationē. ¶ Tertia ꝓpō: impet⁹ cōmuniter diuersificantur propter diuersum modum imprimēdi ⁊ causandi vt patet. Nā si ꝓycias trochū in rectum mouebit̃ in rectuz. si ꝓycias in giratiuū giratiue mouebit̃. ¶ 4ª ꝓpō: est per istū impetū possunt seruari oēs apparentie propter eū pilla resilet cadens supra terram etiaz per eū mouetur mola fabri postq̄ faber dimisit molaz. Etiam trochus pueri postq̄ est extra manum pueri. etiam manus ⁊ multa alia fiunt propter istum impetum ⁊ propter defectuz istius impetus faba non ita longe proycitur sicut plumbū: q: sibi non potest imprimi ita magnus impetus. ¶ Et si qs querat quare illđ qđ sic mouetur ab impetu: velocius mouetur aliquando in medio vel in fine q̄ in principio. vt patet de sagitta. Respondetur ꝙ ratio est: quia ille impetus

sic ipetus in principio nō imprimit oib⁹ parti bus mobilis. sed solum partibus propinquis ⁊ mediantibus illis partibus imprimit partib⁹ remotis donec φ impetus est per totuz mobile tunc velociori motu moueretur. Et h̄ de p° ar°.

Alia qō **Quantuz** ad 2ᵐ dubitat p° vtruz opio Aristotelis fuerit pᵐ motorē eē infinitū intēsiue dimissis multis modis dicē aristote. di. Rndet per duo dicta ȝm mētē scoti in qlibe lis opio to. q. 7. pᵐ dictū opio Aristotelis fuit φ pmus motor est infinite virtutis ⁊ nō tm̄ ȝm durationē pz. q: in h̄. 8 sic arguit pmus motor mouit a se tpe infinito: ḡ est infinite potētie vel ḡ est infini te potētie ȝm duratione tm̄ vel ȝm intēsionem seu entitatē. nō pᵐ sicut cōiter exponit qō patz: qa ex hoc φ primus motor est infinite potētie i fert φ est sine magnitudine: ḡ nō intelligit d in finitate durationis: qa cū tali infinitate duratio nis bn̄ stare pōt magnitudo: igit. ¶ 2ᵐ dictū: ad hoc φ mouēs arguat esse virtutis ifinite nō oz φ actu moueat motu vel tpe infinito tam a pte añ q̄ȝ a parte post. sed sufficit φ possit mouē a se tpe infinito. f. per tps infinitū: ⁊ aristoteles hec nō ꝯcederet. iō dato φ de⁹ ȝz theologos nō moueat motu infinito. multi tn̄ eoꝝ dicūt φ pt mouere motu infinito: ⁊ tpe infinito tā a parte añ q̄ȝ a parte post puta oēs qui ꝯcedūt φ mun/ dus potuisset eē ab eterno dn̄t tamē a pho qa phs ponit istā potētiā esse necessario ꝯiunctam actui: qa inter extrema imutabilia cm̄oi est de⁹ ⁊ celū est habitudo necessaria necessitate imuta bilitatis que negat oppoᵐ posse succedē oppo° ad quā sequit motū esse neciuz nō necītate q̄ re pugnat motui. sed necītate ineuitabilitatis. iō nō potest cessare a motu. ista tn̄ negāt theologi. Et si arguat intelligētie alie a p² mouēt ēt tpe i finito sicut p³ intelligētia: ḡ erūt oēs infinite vi co φ licet moueāt tpe infinito: nō tn̄ a se mouēt sed virtute prime intelligentie a qua depēdent nō solū in eē. sed ēt in mouēdo. Mō ad hoc φ aliquid inferatur esse virtutis infinite oz φ mo/ ueat a se tpe infinito. Ex quo sequit φ phs preci se arguit. de po^a pmi mouētis qu nō mouet v/ tute alterius ȝ a se. Et quo pōt inferri φ ipā sit infinita intensiue quia quod habet a se potētiā actiuā ⁊ quod hz aliquid a se hz in tota plenitu dine que pōt sibi cōpetere nihil enim hr limi/ tate in aliquo nisi heatur ab aliquo agēte deter minate illud ad certū gradū. Ex quo sequit qō pmum mouet a se ⁊ per ꝯñs est a se. Et cum to/ ta plenitudo potentie actiue ⁊ entitatis nō pos/ sit eē sine infinitate intentionis: sequit φ ipsa sit infinite potētie intensiue.

Dubitatur 2° vtr aliqd possit gn̄ari ⁊ solū durare per istās: ⁊ vr φ nō vt hēt Aristoteles in textu: q: inter ge/ nerationē ⁊ corruptionez est semp meᵐ. ¶ In Ari alib oppoᵐ tm̄ af. q: aliqd est in reꝝ nā. vel salte aliqd pos/ cuius aliqd qō solū durat per instās sicut ipm̄ sit gn̄a/ met instās ⁊ ipm̄ mutatū esse in motu. Pro so. ri ⁊ per lutione hui⁹ supponit φ vt hz scotus qlibeto. q. istās so/ 12. φ mens ipsius phi fuit φ gn̄atio fit in istan lū dura/ ti ⁊ corruptio: nō quidā simul in eodez instāti: re. q: ipossibile est idē mutari sil duob⁹ mutationi Solutō b⁹ oppositis. ḡ in alio ⁊ alio instanti fit gn̄atio ⁊ hz Sco. corruptio: sed nō sunt duo instātia sibi inuicem imediata. sed iter q̄cūqȝ mediat tps. iō gn̄atio/ nē vni⁹ nō pōt imediate seq corruptio illi⁹. ⁊ p ꝯñs illud qō gn̄at oz plus durare q̄ȝ per instās ⁊ sic fuit mēs aristotelis φ nihil generaret qō solū duret p istās. ⁊ h̄ capiēdo gn̄atione ppe: q: si caperet gn̄aliter pro oī pductione vel icepti ne alicuius falsa eēt: cū instās duret solū per i/ stans ⁊ etiā mutatū esse. Et si qs dicat mutatū ef se ⁊ ēt instans hz duo instātia. f. pᵐ instans esse sui ⁊ vltimū instās eē sui vt hz ibidē scotus. er/ go durat plus q̄ȝ per instās. Rndet φ ista propo sitio instans habet duo instātia: habet duplicez sensum. vnus est φ instans duret per duo instā tia vel φ cōponatur ex duob⁹ instātib⁹ ⁊ sic ille sensus est falsus. Alius sensus est φ iceptio ei⁹ cognoscitur per primum instans ⁊ desitio p vl/ timum instans. nō φ in tempore correspōdeāt sibi duo instantia. sed tantuz vnū in quo incepit esse ⁊ desinit eē. sed de hoc als magis visum ē. ¶ Et aduerte φ tota rō phi q̄re res nō gn̄at vt solū duret per instās fuit φ nā pducēs sic isluit ad ꝯseruationē φ possit per aliqō tps manē. ita φ corruptiua vel nō sunt approximata vel non vincūt virtutē gn̄antis ⁊ ꝯseruātis gn̄atum. q: tūc generās ipediret. ¶ Supponit vlterius φ ꝯñr ponuntur quatuor instātia quib⁹ inceptio nes rerum ⁊ desitiones mensurant seu cogno scuntur. f. primum instans esse rei. primum in/ stans non esse rei. vltimū instans esse rei ⁊ vlti/ mū instans non esse rei. ⁊ de hoc multotiēs visū est. ¶ Aduerte tamē φ primū instās esse rei ac/ cipitur dupliciter. Uno mō pro instāti in q̄ veꝝ est dicere hec res nunc est: ⁊ immediate añ hoc non fuit. li: et aliquid eius prefuerit. ⁊ sic forme que successiue ⁊ partibiliter acquiruntur habēt bene primuz instans sui esse sicut caliditas suc/ cessiue acquisita. Alio modo accipitur pro istan ti in quo verū est dicere: hec res nunc est ⁊ ime/ diate ad illud nihil eius fuit. ⁊ sic dico φ nulle forme neqȝ res que successiue ⁊ partibiliter acq runt habēt sic primū instans sui esse. licȝ bn̄ pri mo mō possint habere. sed solū res que indiui/ sibiliter ⁊ ipartibiliter acquirunt hnt primū in stans sui esse. imo etiā nihil qō gn̄atur hēt pri/ mū instās sui esse: q: cuiuslȝ talis materia eius precessit. Similr pōt distingui de vltimo istāti

Instan tia qbus inceptō nes reꝝ ⁊ desitō nes mē/ surant. pᵐ istās esse rei quotmo dis capi tur.

Distictō de vltio instanti

s. q: in instāti aliq̄ est: ꝛ nihil ei⁹ erit p⁹ illō istās vel q: ipm nō erit post illud instās q̄uis erit ali qd eius ꝛ sic fo2a q̄ successiue ꝛ ptibil'r. deperdi tur h3 vltimū instās sui esse: sed nō pmo mō.

An ali/qd pos/sit pdu/ci quod/duret so/lū per i/stans.

Dubitatur 3° vtr̄ possit aliqd pduci qō duret solū per instans. ¶ Rñdet breuiter q: sic ꝟtute diuina pōt aliqd creari ꝛ solū durare per instās. pt eni de⁹ pducē vel creare angelū in instāti ꝛ solū durare per il/ lud instās. Et vr̄ istud eē de mēte scoti q̄libeto. q. 12. ꝛ ēt in. 3. vbi vr̄ hr̄e q: de⁹ potuit facē vgi nē mariā esse tm̄ per instās in pctō o2iginali. S3 ꝯ istud ar̄ sic. si aliqd posset creari ꝛ durare solū per instās. sequeret q: aliqd crearet ꝛ nunq̄ cō seruaret. ꝛ vr̄ esse fim. ꝯña p3: qa res in instanti creationis nō ꝯseruat. q: nō indiget ꝯseruatōe nisi q̄n pōt nō esse. sed q̄n creat nō pōt non esse: igit. Itē sequeret q: de⁹ nō posset vnā rē imme/ diate creare post aliā. qō pbo: ꝛ volo q: produ/ cat angelū: qui solū duret per instās: tūc nō pos set imediate creare aliū angelū: q: vel crearet i tpe imediato vel in instāti nō in istāti: q: tūc nō crearet imediate. vel opo2teret duo instātia eē i mediata. nec in tpe imediato. q: nullū est tps i/ mediatū illi instāti cū quolibet dato adhuc illō est indiuisibile. ¶ Itē sequeret ēt q: angelus es set diuisibilis. qa postq̄ pducit in tpe vel pducit tot⁹ sil' in illo tpe: ꝛ nō ps post partē. qō vr̄ eē in cōueniēs. cū illud qō pducit in tpe videat acci/ pē esse sicut tps in quo pducit. ¶ Itē sequeret q: eēt aliqua res pmanēs ꝛ idiuisibilis q̄ nō ha beret p^m instās sui esse puta illa q̄ imediate pro duceret post aliā: q: de ipsa nunq̄ ver̄ eēt dicē hec res nūc est ꝛ imediate añ h̄ nō fuit. ¶ Item ille angelus ɓm se totū ꝛ ipartibil'r pduceret. g̃ in instāti cū sit idē sil' pduci ꝛ ɓm se totū ꝛ in in stāti pduci. ¶ Itē sequeret q: aliqd a deo pdu ceret: ꝛ tm̄ nesciret de⁹ q̄cito illa res pduceret i esse tota sil': q: de⁹ nescit talē rē p⁹ eē in instanti imediato: q: nullū tale est. nec mediato: q: non eēt imediate p⁹ aliā: g̃ in tpe p⁹ sciret illā rē eē: cū g̃ in q̄l3 pticula illi⁹ tpis tota sil' illa res ve po nat ꝛ de⁹ nō videat aliq̄ pticulā tpis q̄n añ eaz videat ptē illi⁹: igit. ¶ Pro solone supponit q:

Suppō/ p decla/ ratiōe ꝯ dicte q̄/ stionis.

si aliq̄ res solū duraret per instās sil' icipēt esse ꝛ desineret eē exponēdo desinit p affirmatiuaz de pñti ꝛ negatiuā de futuro. iō dicit Sco. in li. p̄/ allegato q: ppōnes ð icipit ꝛ desinit exponunt dupl'r. ¶ Supponit vlteri⁹ q: illo casu adnihil/ latio sequeret creatione: nō q: fieret ex ipis vna mutatio p ꝯtinuationē: q: tūc ver̄ esset dicē q: sil' crearet ꝛ annihilaret. ¶ Supponit vlterius q: tā creatio q̄ annihilatio pñt fieri in istāti q̄t in tpe. iō in illo cāu adnihilaret i tpe imediato capiēdo imediatū: vt idē q: inter qō h3 se totuz ꝛ aliud nō est me^m. Supponit vlteri⁹ q: vt ibiō dicit Sco. q: i succedētib⁹ sibijnuicē siue sint op posita priuatiue siue ꝯdicto2ia siue q̄si ꝯria: qa ambo positiua nunq̄ est dare vltimū pcedētis: ꝛ cū hoc p^m sequētis: q: tūc duo opposita eēnt in eodē instāti vel duo instātia imediata: semp tñ alter̄ est dare. s. vltimū p2io2is vel p2imū po/ sterio2is. ¶ Ex quo sequit q: si due res imedia te pducerent vna post aliā. secūda nō hr̄et p^m instās in tpe. licet posset hr̄e in euo suo ꝛ p hoc soluit vnū arg^m. ¶ Ulteri⁹ dico q: nō eēt adequa/ te dare tps in quo crearet. ꝛ sic de⁹ crearet aliqd ꝛ tñ nō cognosceret q̄cito crearet. i. tps in q̄ p⁹ i adequate crearet. ꝛ per hoc soluit vnū arg^m. ¶ Ad alia ad p^m dixit ibi scot⁹ q: aliqd potest creari ꝛ nunq̄ ꝯseruari. vñ creari ipo2tat respe ctū rōnis ad nō eē p2ecedēs ꝛ ꝯseruari respcūm rōnis ipsius esse ad ipsummet esse p2ehabitum ¶ Ad 2^m dico q: crearet in tpe imediato capiē do imediatū vt iā expositū est. Dico etiaz q: im/ mediate in tpe sequēti crearet. ꝛ tñ in tpe sequē ti imediate nō crearet. qa nullū tale est tempus ¶ Ad aliud dico q: totū simul crearetur ꝛ non in instanti: sed in tpe. vñ licet sit idē sil' creari ꝛ ꝛ nō creari per partem post partē. tñ est idem si/ mul creari ꝛ indiuisibiliter creari ꝛ in instāti creari. Et hec de secundo articulo.

Quantū ad 3^m sit ꝯ° respōsalis ad que sitū. pmus moto2 est immobil ꝯ° de p̄/ lis vnus infinitus simplex impartibilis ꝛ nul/ lā habens magnitudinem. que conclusio satis probata est in articulis. ¶ Ad rationes añ op/ positaz. ¶ Ad primam negatur antecedens. ꝛ hoc si fiat sermo de magnitudine molis ꝛ infi/ nite virtutis. ¶ Ad secundam dicitur q: deus per suos effectus a nobis cognoscit quo ad con ceptus cōes. ¶ Ad 3^am dī q: ls iplicet ꝯdictio/ nē isinitū actū h3 extēsionē vel multitudinē nō tñ ifinitum in entitate ꝛ virtute. ¶ Ad quartā p3 solutio ꝛ etiam ad quintam.

Dictio.

¶ Et sic est finis octaui lib2i phisico2um.

¶ Incipit liber de celo ꝛ mundo.

E natura scia fere plurima vi dent circa co2pa ꝛ magnitu/ dines: ꝛ hoꝝ exñs passiones ꝛ motus adhuc aūt circa pn/ cipia q̄cūq3 talis sbe sunt.

Ste est liber de celo ꝛ mun/ do in quo pbus de/ terminat de co2po2e naturali in o2dine ad vbi. Et diuidit in q̄tuo2 p/ tiales lib2os. In p determinat ð to to vniuerso. Et diuidit in quatuo2 tractat⁹. In p determinat de perfectione vniuersi. Et diuidi tur in quatuo2 capitula. ¶ In p ondit totū vni uersum esse perfectū pones quatuo2 conclusio/ nes. Prima

Diuisio

Cõcloẽs nẽs. Prima scĩa naturalis fere tota versaṫ circa
ostendẽ corpora ⁊ magnitudines ⁊ circa eorũ passiões
tes totũ ⁊ motus. pbat qꝛ scĩa naturalis considerat res
vniuer/ naturales. sed rer nãlium quedã sunt corpora
sũ esse ⁊ magnitudines: ⁊ quedã passiones ⁊ mot⁹ ipo
pfectũ. rũ. ¶ Secũda cõclusio: corp⁹ est diuisibile scd̃z
Contĩ/ omnes dimẽsiones. ¶ Pro quo supponit diffi
nui dif/ nitionẽ cõtinui dicẽs q̄ cõtinuũ est qd̃ est diuisi
finitio bile in semp diuisibilia. Scd̃o ponit diffinitio/
Corpo/ nẽ corpis. Corp⁹ est ꝯtinuũ vndiq̧ diuisibile. id ẽ
ris dif/ s̄m oẽm dimẽsionẽ. Et subdit q̄ tres sunt dimẽ
finitio. siones. vna q̄ est diuisibilis s̄z longitudinem vt
Dimẽsi linea. alia q̄ ẽ diuisibil̄ s̄z lõgitudinẽ ⁊ latitudi
ones q̄t nẽ vt supficies. q̄dã s̄m tres vt corp⁹. ¶ Deinde
sunt. cõfirmãdo dicit q̄ numerus ternari⁹ est nume/
signa p/ rus oĩs tot⁹ ⁊ perfectus. pbat trib⁹ signis. pmũ
bãtianu est ex aũctitate pictagoricoꝝ. dixerũt enim picta
meꝝ ter gorici oĩa eẽ trib⁹ determinata. s. principio: me
narium dio ⁊ fine per principiũ intellexerunt sbam. p me/
esse per/ dium virtutem ⁊ per finẽ operationẽ rei. ergo
fectum. signũ est q̄ numerus ternari⁹ est numer⁹ oĩs to/
tus ⁊ perfectus. Scd̃z signũ: antiqui quasi a na
tura inclinati cultui diuino ꝯsueuerũt sacrifica/
re dijs in nũero ternario. s. in thure: igne: ⁊ ora
tione. Tertiuz sumiṫ ex cõi mõ dicẽdi q̄ ex duo
bus nõ dicim⁹ oẽ. sed ambo. sed de tribus dici/
mus oẽ. ¶ Tertia ꝯclusio: corp⁹ est magnitudo
perfecta. pbat quia corpus est diuisibile s̄z om/
nes dimensiones: ⁊ oẽ totũ ⁊ perfectũ sunt idez
s̄m rem ⁊ drñt solũ s̄m rationẽ: igiṫ. ¶ Quar/
ta cõclusio: totũ vniuersum est perfectum: ibi p
vniuersum intelligit aggregatũ ex oib⁹ corpo/
rib⁹ tã superiorib⁹ q̄ȝ inferiorib⁹: ⁊ pmittit duo
dicta. p^m: vnũqd̃q̧ particulariũ corporũ est d̃
terminatũ ad primũ: sic q̄ ex ipso ⁊ corpe prio'
sit vnũ vnitate cõtinuitatis. Scd̃m dictum: oĩa
corpora per ꝯtum cõponũt totũ vniuersũ qd̃
est vnũ vnitate ꝯtinuitatis. i. ꝯtiguitatis ⁊ ordi
nis. ¶ Hoc supposito probat cõclusionẽ duab⁹
Rõnes rõnibus. Prima. oẽ corpus est perfectũ: sed to/
ꝯclonez tum vniuersum est corp⁹: ergo totum vniuersũ
pbãtes est perfectum. Scd̃a rõ: totũ vniuersum cõtinet
omnia ⁊ a nullo continetur: ergo est perfectũ.

De his aũt que s̄z spẽm ipsius ptib⁹ nũc dicem⁹ pn^m faciẽtes hic: oĩa enim phisica corpora ⁊ magnitudines s̄m seipsa mobi/ lia dicunṫ esse s̄m locum. naturam enim pn^m motus esse dicimus in ipsis.

Quid i ¶ Istud est scd̃m capitulũ in quo phs determi
s̄ 2° c° i nat de distinctione partiũ principaliũ vniuersi
tendit que sunt qnq̧. ⁊ intendit pbare q̄ preter q̄tuor
phus p elemẽta ponẽdũ est qntũ corpus simplex natuz
bare. moueri motu circlari qd̃ vocaṫ celũ. ¶ Pro cu
ius pbatione ponit qnq̧ suppositiões. Prima
oĩa corpora naturalia sunt s̄m se mobilia locali
ter qꝛ in se hñt nãm: que est pn^m motus localis.
¶ Scd̃a: oĩs motus s̄m locum aut est rect⁹ aut
circularis aut mixtus. Ex quo patet q̄ corporũ
aliud est simplex: ⁊ aliud est mixtũ. ¶ Tertia sup
positio tantũ motus circularis ⁊ rectus est sim
plex: qꝛ solũ sunt due magnitudines simplices
s. recta ⁊ circularis. ¶ Quarta suppositio neces
se est oẽm motũ simplicẽ esse aut ad mediũ: aut
a medio: aut circa mediũ: motus rectus sursuz
est a me° ⁊ deorsuz est ad me^m: ⁊ circularis cir/
ca me^m. ¶ 5ª suppositio necesse ẽ q̄sdã mot⁹ eẽ
simplices ⁊ quosdã mixtos. qa corporꝝ q̄dã sũt
simplicia quedã mixta que mouenṫ s̄m elr̃ũ p/
dominãs in ipsis: ⁊ simplicia s̄m suã nãz mouẽ
tur. H supposito pbat suã ꝯclusionẽ qnq̧ rõni/
bus. pro p^a ponit duas suppositiones. p^a: mot⁹
simplex est corpis simplicis: ⁊ si sit alicui⁹ mixti
hoc est s̄m elementuz predominans in ipo. Se
cunda: vni⁹ corporis simplicis est tantuz vnus
locus simplex s̄z naturam ⁊ tunc formatur pri/
ma ratio. motus circularis est simplex. ergo est
alicui⁹ corporis simplicis: ⁊ nõ quatuor elemẽ/
torum quia ipsoruz est alius motus simplex. er
go alicuius alteri⁹ corporis ⁊ non nisi celi. igi/
Suppo tur. Pro secũda ratione ponit duas suppositio
sitões p nes. prima motus preter naturaz contrariaṫ ei
2ª rõne. qui est s̄m naturã. Secũda suppõ tantũ vnũ est
vni cõtrariũ. Ex his ꝯformat scd̃am rõnez mo/
tus circularis simplex cõuenit alicui corpi aut
alicui quatuor elementoꝝ aut alteri. si primum
cõuenit s̄m naturã aut preter naturam: non s̄m
naturaz quia eis conuenit alius motus s̄m na/
turaz nec preter naturam quia tunc cõtrariareṫ
motui qui est a natura. ⁊ tũc vni essent plura cõ
traria. Si dicaṫ q̄ cõuenit alteri aut ꝯuenit pre
ter naturã aut s̄m naturã. si s̄m naturã habetur
intentũ. si preter naturã tunc sibi cõuenit alius
tres sup motus simplex qd̃ est falsum. ¶ Pro tertia ra/
põnes p tione ponit tres suppositiones. Prima mot⁹ re/
3ª rõne. ctus est alicuius quattuor elemẽtoꝝ: scd̃a ẽ mo
tus circularis esse corporis simplicis. tertia mi
xta mouentur s̄m elementũ predominãs. tunc
sic formaṫ: tertia rõ mot⁹ circularis ẽ prior mo/
tu recto. g̃ ẽ prioris corpis q̄ȝ mot⁹ rect⁹ q̄ est q̄t
Suppo tuor elemẽtoꝝ ⁊ non nisi celi igiṫ. ¶ Pro q̄rta
sitões p rõne ponit duas suppõnes. Pria necesse ẽ oẽz
4ª rõne. motũ simplicẽ esse alicui s̄m nãm aut pter na/
turã: scd̃a mot⁹ ꝯueniẽs alicui pter nãm conue
nit alteri s̄z naturã. tunc sic arguit. mot⁹ circula
ris ꝯuenit elemẽto preter nãm. g̃ ꝯuenit alicui
alteri s̄z naturã ⁊ illud ẽ celũ igiṫ. ¶ Pro qnta
rõe ponit duas suppõnes. Pria si mot⁹ circula
ris insit alicui s̄m naturã erit corpis simplicis.
scd̃a sicut ẽ aliqd̃ corpus qd̃ natũ est ferri deor/
sum ⁊ aliquod sursum. ita est aliquod corp⁹ qd̃
natũ est ferri circulariter, tũc sic arguit. motus

circularis est contrarius ppetuus: ergo conuenit alicui bm naturam et non alicui quattuor elementorum. Primam partem probat: quia si solum conueniret mobili preter naturam irrationabile esset ipsum esse ppetuum: quia nullum violentum est ppetuum. Ex quibus istis concludit philosophus quod preter quattuor est unum corpus simplex quod vocatur celum.

Conclusio de pelia.

dictio dubijs.

Quoniam autem hec quidem supponuntur: hec autem ex dictis ostensa sunt manifestum quia neque leuitatem nec grauitatem habet corpus totum. oportet autem supponere quid dicendum graue et quid leue.

Differentia inter quintum et elementa.

Istud est tertium capitulum in quo philosophus ponit differentiam inter quintum corpus simplex et quattuor elementa. Et facit quattuor conclusiones. Primo praemittit suppositionem quid sit graue et quid leue. Unde graue est quod est aptum natum ferri ad medium sed leue est quod est aptum natum ferri a medio. Sed leuissimum est quod omnibus sursum latis supperfertur. grauissimum est quod omnibus latis deorsum substat. Hoc supposito ponit primam conclusionem. Impossibile est corpus quod mouetur circulariter ut est celum esse graue aut leue. probat duabus rationibus. Prima: celum nec mouetur a medio nec ad medium nec bm naturam nec preter naturam: ergo non est graue aut leue. quod non moueatur bm naturam: patet quia mouetur circulariter bm naturam. ergo non mouetur motu recto bm naturam: quia vniuscuiusque corporis celestium est tantum vnus motus bm naturam. nec preter naturam: quia si moueretur sursum preter naturam moueretur deorsum bm naturam. quod est falsum. Secunda ratio: in quantum fertur totum et pars ut pura tota terra et purus globus. sed nulla pars celi fertur ad medium nec a medio. ergo nec ipsum celum. Secunda conclusio: celum est ingenerabile incorruptibile, inaugmentabile et inalterabile. primam partem probat quia omne quod generatur fit ex contrario. et quod corrumpitur: corrumpitur in contrarium. sed celum non habet contrarium: quia corporum contrariorum contrarij sunt motus. sed motui celi non contrariatur alius motus: igitur. Secundam partem probat: quia omne augmentabile est generabile. sed celum non est generabile: igitur. Tertiam partem probat: quia alteratio habet fieri bm qualitates sensibiles et bm passiones et passibiles qualitates. sed omne quod bm illas passiones alteratur etiam augmentatur. sed celum non est augmentabile igitur. probat adhuc tribus signis celum esse ingenerabile et incorruptibile. Primum: omnes homines etiam greci et barbari et quicumque alij putant deos esse incorruptibiles. quia dixerunt antiqui quod locus deorum est celum: ergo attribuunt ipsis locum incorruptibilem. et ille est celum: igitur. Secundum signum: quia non est in memoria alicuius quicumque senis quod celum bm partem aut bm totum sit transmutatum: igitur. Tertium signum: fere omnes antiqui appellant ipsum celum ethera quasi sempiterno tempore durans igitur celum dicitur esse perpetuum et per consequens incorruptibile. Ex his patet quod antiqui qui habuerunt eandem opinionem de celo sicut nos supple philosophi dicentes ipsum esse incorruptibile et sempiternum. neque est mirandum: quia non semel nec bis sed infinities eedem opiniones redeunt.

Quid est graue.

Quid est leue.

Rationes probantes celum non esse graue nec leue.

Conclusio secunda.

Quod autem non est circulationi alia contraria latio. ex multis utique quis accipiet fidem. primum quidem quia circulari rectum opponi non maxime dicimus.

Conclusio.

Istud est 4^m capitulum in quo philosophus ostendit quod motui circulari celi non est alius motus contrarius: et inter haec facit tres conclusiones. Prima: motui circulari ce- li non contrariatur motus rectus quod probat quia motus recte esse motus contrariatur alteri motui recto. ut motus sursum tamen contrarius motui deorsum: ergo motus circularis non contrariatur motui recto tamen consequentia: quia tantum vnum est vni contrarium. Secunda: celi circularis vna pars motus circularis non contrariatur alteri parti motus circularis. probat tripliciter bm quod tribus modis contingit vnam partem contrariari alteri. Et primo potest imaginari quod motus qui est ab oriente in occidens per vnum semicirculum contrarietur motui qui est econuerso per alium semicirculum. sed isti non contrariantur: quia infiniti possunt ibi trahi semicirculi a parte dyametri. contrarietas autem non est inter infinita: igitur. Secundo potest imaginari quod motus celi qui est ab oriente in occidens per meridiem contrarietur motui qui est econuerso super eundem semicirculum. sed isti non sunt contrarij quia motus contrarij debent esse inter terminos contrarios et multum distantes bm lineam rectam. sed termini illorum non maxime distant bm lineam rectam: igitur. Tertio potest imaginari quod motus qui est ab oriente in occidens per meridiem contrarietur motui qui est ab oriente in occidens per septentrionem. sed tales non sunt contrarij: quia simul faciunt vnum motum circularem: igitur.

Secunda.

Tertia. 2°. vni toti motui circulari non est alius motus totalis contrarius. probat tripliciter. Prio sic: motus contrarij sunt inter terminos contrarios sed isti motus circulares non sunt inter terminos contrarios: quia quilibet eorum est ab eodem puncto in idem punctum: igitur. Secunda ratio: motus contrarij debent esse inter contraria loca: sed motus circulares non sunt huiusmodi: igitur. Tertia ratio: si motus circulares totales in celo essent contrarij: tunc fierent a virtutibus contrarijs. vel igitur ille virtutes essent equales vel non: non equales: quia tunc vna impediret aliam et sic essent frustra. Nam frustra est calciamentum cuius non est calciatio. non potest etiam dici quod vna vincat aliam: quia tunc illa que vinceretur esset producta frustra. nam deus et natura nihil faciunt frustra.

Tertia.

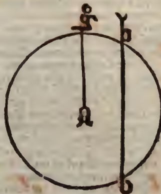
Sed quoniam manifestum magnitudo est. de his et de reliquis intendendum est. et primo utrum est corpus infinitum quemadmodum plurimi antiquorum philosophorum putauerunt. aut hoc vnum est aliquod impossibile.

Iste est

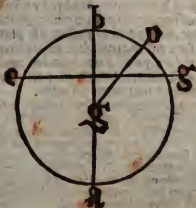
Quid i ¶ Iste eſt ſc̄dus tractatus in quo phs determiat
ſ tracta de finitate vniuerſi ſm magnitudinē: ꝛ ꝯtinet
tu intē. q̄tuoꝛ capitula. ¶ In pꝛio oſtēdit ꝙ nullū coꝛ
dat phs pus circulariter motū ſit infinitū ꝑmittēs ꝑmo
intētionē ſuaꝫ dicēs: ꝙ determiandū eſt an aliqḋ
corpus ſit infinitū. Naꝫ de hac q̄ōne multi erro
res circa pn̄ᵃ phiſe orti ſūt. ideo neceſſe eſt hanc
termiare: qꝛ ſi q̄s tranſgreſſus fuerit modicū a ve
ritate diſcedēs ſit longe plus millies decies. vt
ſi q̄s dicat aliquā magnitudinē eſſe minimam
quēadmoduꝫ Democritus deſtruit pn̄ᶦᶦᶦ mathe
maticoꝝ: ꝛ rōneꝫ aſſignat: qꝛ lꝫ pn̄ᵃ ſint parua
in quātitate ſunt tn̄ magna in virtute: a quo ſu
mit ꝙ paruus erroꝛ in pn̄º maximus eſt in fine.
¶ His ſuppoſitis ꝓbat ꝑdictā ꝯcluſionē ſex ra
tionibꝰ. pro ꝑma ꝑmittit duas ſuppōnes. pꝛia
ſi corpus circulariter motū ſit infinitū linee ꝓ
tracte a cētro ad circūferentiaꝫ erunt equales.
¶ Scd̄a: ſi ꝑdicte linee ſint īfinite diſtātia erit
infinita. tunc ſic formaꝉ pꝛima rō. ſi corpus cir
culariter motū ſit in īfinitū tūc eē īpoſe ipꝫ cir
culariter moueri: ſꝫ manifeſtū eſt ipm circulari
ter moueri: igiꝉ. maioꝛē ꝓbat: qꝛ ſi corpus cir
culare ſit actu infinitū opoꝛteret infinitā diſtan
tiā pertranſire puta diſtantiā illaꝝ duaruꝫ linea
rum pꝛotractaꝝ a centro ad circūferentiam. ſed
hoc eſt impoſſibile: igitur.

Pro ſe ¶ Pro 2ᵃ rōne ſupponiꝉ ꝙ motꝰ: tp̄s ꝛ magni
cūda rō tudo eq̄liter ſe hn̄t ad eē finitū ꝛ īfinituꝫ: tūc ſic
ne ſup arguit. Si corpus circulare eēt infinituꝫ ſeque
poſitio. reꝉ ꝙ īfinitū ptrāſireꝉ tp̄e finito. qḋ eſt falſū: igꝉ
ꝯn̄a pꝫ: qꝛ trahaꝉ vna linea īfinita ex vtraq; pte
q̄ voceꝉ b. b. a circūferētia circuli ad aliā circūfe
rentiā ex̄ centrū q̄ q̄eſcat ꝛ ꝓtrahaꝉ alia a cētro
ad circūferentiaꝫ aliā q̄ moueaꝉ ꝛ voceꝉ a. g. e.
tūc ipſa ptrāſiet aliā q̄ eſt īfinita in tp̄e finito. cū
celū voluaꝉ in viginti quatuoꝛ horis.

¶ Pro 3ᵃ rōne ponit vnā ſuppōneꝫ. ſi vna ma Pro 3ᵃ
gnitudo ſuꝑ aliā moueaꝉ vl ꝙ ambe moueanꝉ ratione
ſuꝑ ſe inuicē: ille due magnitudies eq̄ cito ſe ꝑ ſuppō.
tranſeūt inuicē tūc ſic arguit. tp̄e finito celū ptrā
ſit circulū deſcriptū circa cētrū mūdi: ḡ i eodeꝫ
tp̄e celū ab eodē ptrāſiꝉ: ſꝫ īpoſe eſt īfinitū ptrā
ſiri in tp̄e finito: ḡ īpoſe eſt corpꝰ circulariꝉ mo
tū eſſe īfinitū. ¶ 4ᵃ rō: nullū corpꝰ figuratū eſt Quarta
īfinitū: ſꝫ celū ē corpꝰ figuratū: igꝉ. maioꝛ pꝫ: qꝛ
linea hn̄s terīuꝫ nec ſilr ſupficies eſt infinita: ḡ
nec corpꝰ clauſuꝫ teris cuiuſmodi ē corpꝰ figu
ratū: igiꝉ nō eſt īfinitū. ¶ 5ᵃ rō: ſi ꝑ cētrū circli Quinta
qḋ eſt g. ducaꝉ vna linea īfinita ex vtraq; pte: q̄
ſit a. b. ꝛ illa q̄eſcat poſtea ducaꝉ alia linea ex̄ cē
trū ꝑpēdiculariter ſecās ꝑmā lineaꝫ: q̄ voceꝉ e.
g. ꝛ ambe q̄eſcāt. a cētro vero ducaꝉ alia linea ī
finita ex alia pte q̄ ſit g. d. ꝛ illa moueaꝉ cū toto
corpe circlari tale corpꝰ circlare nō pt moueri
circulariꝉ niſi linea mota trāſeaꝉ a linea q̄eſcen
te. ſꝫ h̄ eſt īpoſe cū vtraq; ſit infinita: igiꝉ.

¶ Sexta rō. si corpus circulariter motū eēt in finitū ipm ptransiret spaciū infinitū ⁊ spacium sibi eq̄le ⁊ cū moueat tpe finito ptransibit spaciū infinitū tpe finito hoc est impossibile quod probatum est octauo phisicorum. Textus.

¶ Sed neq; recte mouetur.

¶ Istud est scd̄z capl̄z in q̄ phs ostēdit nullum corp⁹ recte motū esse infinitū. Et intēdit talem pclōnē: nullū corp⁹ motū a medio aut ad me^m est infinitū: pbat duabus rōnibus. Pria sumit ex pte locoꝝ pro q̄ ponit aliq̄s suppōnes. Pria mot⁹ sursuz ⁊ deorsuz sunt ꝯrij. Scd̄a ꝯrij motus sūt ad ꝯria loca. ¶ Tūc sic arguit oīa loca corpoꝝ motoꝝ a medio vl ad mediū sunt finita: g oē corp⁹ recte motū est finitū: pz ꝯña: q2 locus dz eē eq̄lis locato: g si loca sint determiata ita ⁊ locata. ¶ 2ª rō sumit ex pte leuitatis ⁊ grauitatis. ⁊ est talis si eēt aliqd tale corp⁹ infinitū vl hret grauitatē infinitā vel finitā nō finitā: q2 sequeret q aliqd corp⁹ finitū hret maiorē grauitatē q̄ infinitū vl hre posset. Nā accipiat aliq̄ ps finita illi⁹ grauitatis corpis infiniti tūc p replicatōez grauitatis i corpe finito grauitas corpis finiti poterit eē tāta quāta est corpis infiniti cū tal sit finita. ⁊ adhuc pt replicari: igr. q dt nō hēat infinitā grauitatē pbat: q2 tūc grauitas infinita moueret p eq̄le spaciū cū grauitate finita. et seq̄ret q non posset mouere in tpe b iplicat: igit. pz ꝯña quātuz ad pmā ptē grauitas finita pt mouere p aliqd spaciū g ⁊ infinita p tm̄ spaciū pt mouere: sz quo ad aliā pz: q2 tal est pportio grauitatis icremēto: ⁊ pportio tpis in decremēto: sz grauitatis finite ad infinitā nulla ē pportio. nulla eni est pportio finiti ad infinitū: g tpis in q̄ mouebit grauitas finita nulla erit pportio: sz cuiuslibet tpis finiti ad aliud finitū est aliq̄ pportio. g grauitas infinita nō mouet in tpe imo si moueat mouebit in instanti qd est ipole: igitur. ipsa nō mouet.

Conclusio ostē|dēs nullum corpus recte motum esse infinitū.

Post hoc aūt intendendū est vtrū si nō infinitū quidez corpus qd omne. Sz tamē adhuc tantū qdem vt possint esse plures celi. forte eni vtiq; quis hoc dubitabit quē admodum qui circa nos mundus constitutus est nihil prohibet ⁊ alios eē: plures quidē vno: non tamen infinitos.

¶ Istud ē 3^m capl̄m in q̄ ōndit phs p rōnes p prias nō eē aliqd corp⁹ infinitū. Et diuidit i duas ptes. In p^a b ōndit sic arguendo si eēt aliqd corp⁹ infinitū aut eēt anomiomeꝝ aut omomiomeꝝ sz nullū est dicēdū: igit. Minorē probat q̄ ad pmā ptez: q2 illō eēt ex ptib⁹ finitis cōpositū aut infinitis. nō infinitis: q2 corpa simplicia sunt finita. nec finitis: q2 tūc oporteret alterā ptiū eē infinitā. Nā ex finitis magnitudine nō resultat

Diuisio capituli.

nisi finitū: sz nō est necesse aliquā ptē cōponentez eē infinitā sz magnitudinē. qd pbat p⁹: q2 ista ps hret grauitatē infinitā vl finitā: sz nullum istoꝝ est dicēdū vt pbatū est in pcedēti capitlo: igr. scd̄o: q2 tūc loc⁹ illius ptis eēt infinit⁹: ⁊ per ꝯñs mot⁹ eius. qd est ipole. nā ipole ē plura eē infinita. q2 corp⁹ infinitū ē vndiq; extēsuz. q nō sit omomiomeꝝ: pbat: q2 vel ille ptes mouerētur circulariē aut recte. nō circulariē vt pbatū ē pus neq; recte: q2 vel illud eēt graue vel leue: ⁊ sic hret grauitatē vl leuitatē infinitā: qd est reprobatū. ¶ In 2ª pte pbat nullū corp⁹ sensibile eē infinitū ex pte actiōis ⁊ passiōis: ponēs tres ꝯclusiōes. ¶ Pria: infinitū nō pōt pati a finito: q2 tūc in eq̄li tpe agēs finitū ageret in corp⁹ finitū ⁊ in corp⁹ infinitū. qd est ipole. sz ꝯña: nā sit a corpus patiēs infinitū b. sit agēs finitū c. sit tps in q̄ a patit ab ipo b. ⁊ vltra sit d. agēs finitū in duplo min⁹ q̄ b. ⁊ sit e. mobile finitū motū ab ipo d. in tpe c. f. ⁊ sit mobile finitū in duplo mai⁹ ex parte q̄ sit e. tūc arguit sic q̄lis est proportio maioris actionis mouētis b. ad d. min⁹ mouēs: tal est pportio f. ⁊ passio maioris mobil ad e. min⁹ mobile. sz d. mouet e nisi in tpe c. g b. mouet f. in tpe c. sz ꝯña p locū a trāsmutata pportiōe b. aūt in tpe c. mouet a. infinitū g b. in eq̄li tpe mouet mobile finitū ⁊ infinitum.
¶ 2ª ꝯ°. corp⁹ finitū nō pt pati ab infinito. pbat: q2 tūc vtus sic infinita destrueret vtutē corpis finiti in istāti: g corp⁹ finitū nō pōt pati a corpe infinito: cū actio ⁊ passio debeāt fieri in tpe. ¶ 3ª ꝯ°. infinitū nō pōt pati ab infinito: q2 si sic seq̄ret q infinitū ineq̄li tpe moueret finitū ⁊ infinituz. ꝯñs est falsū ⁊ ipole: g ⁊ illō ex q̄ seq̄t. ꝯña pz: q2 si infinitū pateret ab infinito b eēt in tpe: ⁊ sit finitū ab illo patit: sz in minori tpe augeat tūc virtus resistiua corpis finiti in tali pportiōe quasi hz min⁹ tps ad mai⁹ tps. b facto corp⁹ finituz mouebit in eq̄li tpe a corpore infinito sic corpus infinitū. ¶ Ex pdictis infert p⁹ q ipole est corpus infinitū eē sensibile. Scd̄o infert q nullū corpus extra celū est infinitū. q2 extra celū nō est corpus: eo q oē corpus ē in loco: sz extra celū non est locus. extra eni ⁊ intra locū significāt.

Conclu|siōes pbantes nullum corpus sensibile esse infinitum.

Conclu|siōes ex pdictis.

Rationabilius aūt est conari ⁊ sic neq; enim in circuitu possibile est moueri in infinitum omiomerum ens: medium qdem enim infiniti non est.

¶ Istud est q̄rtus capl̄z in q̄ ōndit phs p rōnes logicales nullū corp⁹ eē infinitū. Et diuidit in duas ptes. In p^a ōndit nullū corp⁹ eē infinitum. Rō pro hac rōne: q2 nullū corp⁹ circulare est infinitū: sit hāc nullū corp⁹ recte motū: igr. aña p p^a pte pz q2 nullū infinitū mouet circa me^m: sz oē corp⁹ circulariē motū mouet circa mediū: igr. Scd̄am ptē pbat trib⁹ rōnib⁹. Pria: si eēt aliqd corpus infinitum

Rō probās nullum esse infinitū.

Alterant equalis in magnitudine q̄ minus ... in equali ...
Alterat equali corpus,
Minus alterans in equali ... tempore, Alterat minus corpus

īfinitū recte motū ip̄s h̄ret vnū locū finitum ad quē moueret̄ nālr̄ vel violēte qḋ est falsū:nō tūc eēnt plura īfinita. Scḋa rōn:ſi aliqḋ corp⁹ recte motū eēt īfinitū:tūc h̄ret moueṙe infinitū:⁊ ſic eēnt plā īfinita:igr̄. ¶ Cōſeqn̄ter remouet p̄hs vnā cauillatiōnē:poſſet eni aliqs dicere:īfinitū mouet̄ a ſeipo. Hoc excludit dicēs:q2 tūc opoꝛteret eē aīatū:⁊ oē aīatū h̄ȝ determiatā formā ⁊ v̄tutē ⁊ p̄ ꝯñs eſt finitū. ¶ Jn 2ª p̄te ponit talē ꝯcl'onē. nō eſt ponēdū aliqḋ corp⁹ īfinitū cōpoſitū ex īfinitis corpib⁹ eiuſdē rōnis diſtātib⁹ p̄ vacuitates queadmodū poſuit Democritus ⁊ Leucipp⁹. p̄bat duab⁹ rōnib⁹. Pꝛia q2 tūc oīuȝ corpoꝝ eēt vnus mot⁹. vbi enī ferī tota terra ⁊ vn⁹ glob⁹:⁊ vbi ferī tot⁹ ignis ibi ⁊ vna ſcītilla. Scḋa rōn:ſi illa corpa ſint eiuſdē rōis tūc aut q̄līb3 erit grauē ⁊ ſic nihil erit leue. aut q̄līb3 erit leue:⁊ ſic nihil erit graue qḋ eſt falſū: igr̄.

An cuilibȝ corpori ſimplici ſit tm̄ vn⁹ motus.

Queritur

vtrū cuilȝ corpi ſimplici īſit tm̄ vnus motus.

Arguit̄ p̄⁹ φ nō q2 nō cuiuſlib3 corpis ſimplicis ē mot⁹. igr̄. añs p3:q2 celū eſt corpus ſimplex:⁊ tm̄ nō mouet̄ ſaltē localr̄:q2 manet ſp̄ in eodē loco. nec valet dicere φ mouet̄ ḃ3 ſuas p̄tes q2 vtraq3 medietas ei⁹ ita ſp̄ manet in eodē loco ſicut totū celū. Scḋo ſic. null⁹ eſt mot⁹ ſimplex. igr̄ p̄ſupponit falſū:añs p3. q2 oīs motus ē diuiſibil' in p̄tes ḃ3 diuiſionē tpis in quo fit. Jtē oīs mot⁹ vel ē nālis vel violētus. ſi nālis velocioꝛ ē in fine φ̄ in p̄n⁹. ſi violēt⁹ eſt velocioꝛ in p̄n⁹ φ̄ in fine:⁊ ſic oīs mot⁹ cōponet̄ ex velocioꝛi ⁊ tardioꝛi. Tertio ſic. q̄libet oꝛbis plane. ē ē corp⁹ ſimplex ⁊ tm̄ ei nālr̄ īſunt plres motus φ̄ vn⁹ eſt ab oꝛiēte in occidēs p̄ meridiē ſecūdū motū p̄mi mobil'. alter ab occidēte in oꝛiēs ⁊ p̄ meridiē ſup̄ polos ʒodiaci q̄ d̄r eē mot⁹ p̄pꝛius illi⁹ oꝛbis. ⁊ ſilr̄ diceret̄ de igne q̄ mouet̄ nālr̄ ſurſu3 ⁊ ēt circlarit̄ ad motū celi lune: nec valet dicere φ mouet̄ circulariṫ violēte:q2 nullū violentū eſt p̄petuū:igr̄. Quarto ſic. mot⁹ ſurſuȝ ⁊ mot⁹ deoꝛſū ſūt motus nāles ſimplices ⁊ ambob⁹ illis motib⁹ aer q̄ ponit̄ corp⁹ ſimplex ſucceſſiue pōt moueri nālr̄. nā ſi aer ponat̄ ī loco aq̄ mouebit̄ nālr̄ ſurſu3. ⁊ ſi ī loco ignis mouebit̄ deoꝛſū ad ſuū p̄pꝛiū locū:igr̄. Quīto ſic vn⁹ motus ſimplex ḃ3 ſpēm p̄t ꝯuenire plibus corpib⁹ mixtis ſpē diſtictis:ḡ magis p̄t ꝯuenire plib⁹ corpib⁹ ſimplicib⁹. añs p3. q2 aur̄ ⁊ plūbu3 q̄ differūt ſpē mouent̄ deoꝛſū. ¶ Jn opp^m eſt p̄hs in textu. Jn q̄ne erūt tres articuli.

Quantū

ad p̄^m ſciēdu3 eſt p̄⁹ φ circa textū incidūt aliq̄ difficultates.

Alie difficultates circa textū

¶ Pꝛia vtꝝ celū ſit corp⁹ nāle. ⁊ vr̄ φ nō:q2 oē corp⁹ nāle ē mobile aliq̄ motu nāli: ḃ3 celū non mouet̄ motu nāli q2 mot⁹ nālis velocioꝛ eſt ī fine φ̄ in p̄n⁹:cuiuſmodi nō eſt mot⁹ celi. ¶ Rn̄detur b̄reuiṫ φ capiēdo corp⁹ nāle p̄ corpe cōpoſito ex mā ⁊ foꝛa celū eſt ens nāle. ⁊ de h̄ aīs viſu eſt. ḃ3 capiēdo corp⁹ nāle qḋ pōt p̄ nām p̄duci vel coꝛrūpi:vel qḋ ex nā inclinat̄ ad talē motu3:⁊ nō opp^m:ſic dico φ celū nō eſt ens nāle.

¶ Et ſi q̄rat̄ vtꝝ mot⁹ celi q̄ mouet̄ ſit nālis vl̄ violētus. Rn̄det Scot⁹ lib. 4. diſtin. 48. q̄ne de mo 2. φ mēs Auicēne fuit φ talis mot⁹ nō eſt nālis tn̄ nec violētus. ḃ3 ex p̄te agētis ē volūtarius:⁊ ex p̄te paſſi ſeu mobilis ē neuter:ſic ſuperficies ē in po⁹ neutra ad albedinē. ¶ Et ſi qs dicat:celu3 h̄3 h̄itudinē ad illū motū:q2 h̄3 figurā rotūdā. Rn̄det ibidē Scot⁹ φ talis h̄itualitas nō ſufficit ad nālitatē ḃ3 tantūmō ad nō violētiā.

¶ Et aduerte φ mobiliū q̄da3 mouent̄ nālr̄:ſic graue deoꝛſu3 q̄da3 violēte:ſic graue ſurſu3. q̄da3 neutralr̄ ſic angelus ⁊ aīa poſt ſepatiōnē a coꝛpoꝛe. q̄dam nec nālr̄ nec violēte ḃ3 p̄ter nām. vt ignis in ſua ſphera q̄ mouet̄ ibi circulariter ad motū celi.

Mobilium diuiſio.

¶ Et ſi qs dicat:nō inclinat̄ ad tale3 motū:ḡ mouet̄ violenter. negat̄ ꝯña. ⁊ rō eſt q2 mouet̄ ḃm iclinatiōnē ſeu nālitate3 nāe vlis q̄ ē maioꝛ φ̄ nālitas alicui⁹ p̄ticularis. dicit eni Scotus ī. 4. q̄ne de agilitate beatoꝝ φ nālitas potētie ſupioꝛis eſt maioꝛ φ̄ nālitas po⁹ īferioꝛis ē nālitas nāe ſupioꝛis puta vlis ē maioꝛ φ̄ nālitas nāe īferioꝛis:ſic eſt cū graue aſcēdit ne fiat vacuū. Quedā mouent̄ motu mixto ex volūtario ⁊ violēto:ſic forte eſt mot⁹ aīalis:⁊ de hoc aīs ſa3 viſū eſt. Quedā mouent̄ motu mixto ex recto ⁊ circlari:ſic ſi aliqḋ moueret̄ p̄ arcū cui⁹ ſemidyamet̄ mūdi ē coꝛda. Et ex iſto p3 φ non op3 φ oē corp⁹ poſſit moueri motu nāli. ⁊ h̄ volebat forte h̄re Ariſto. ſi ſufficiat φ aliqḋ corp⁹ ſit mobile aliq̄ motu locali. ¶ Pro q̄ eſt aduer. Quid ē tendū φ mot⁹ localis d̄r q̄ aliqḋ mutat locū ḃ3 motus ſe totū vel ḃ3 p̄tē vel mutaret ſi eēt in loco qḋ ad localis. dītur pp̄ ſphērā nonā que mouet̄ ⁊ non mutat locū ſaltem quo ad locari:cum non ſit in loco.

Sciendū

eſt ſcḋo φ ſūt adhuc alie difficultates. Pꝛima vtrū poſſe ſit aliqḋ corpus eſſe ⁊ nunφ̄ moueri localr̄. ⁊ vr̄ detur φ nō:q2 tūc ſeq̄retur φ nō eſſet mobile:⁊ cū non poſſet moueri cū illa po³ que nunφ̄ reducit̄ ad actū ſit fruſtra dico φ poſſe eſt eē aliqḋ corpus qḋ nunφ̄ mouebit̄ localr̄. dico vlterius φ nō eſt incōueniens potentiā aliquā fruſtrari ḃm aliqḋ indiuiduū:l3 ſit incōueniens potētiā fruſtrari tam ḃm ſpēm φ̄ ḃm indiuiduu3. Ex q̄ ſeq̄tur φ deus ⁊ nā nihil faciunt fruſtra ḃ3 ſpē3 ⁊ indiuiduū ſimul:l3 bn̄ ḃm vnū indiuiduū vl' plura ſolum.

Alie difficultates circa textū

¶ Secūda difficultas. quare aliquis motus d̄r eſſe ſimplex. Rn̄detur per aliq̄s p̄pōnes. ¶ Pꝛima:motus non d̄r ſimplex q2 nō cōponatur ex partibus quātitatiuis:q2 oīs motus ex talib⁹ cōponit̄. ¶ 2ª. mot⁹ nō d̄r ſim/

Scḋa difficul.

plex eo ꝙ nõ cõponat ex p̄te velociori ⁊ tardio ri: q2 tunc motꝰ nãlis vel violentꝰ non eſſet ſim plex. ¶ 3ª. motꝰ nõ dĩ ſimplex eo ꝙ vna ps mo bilis nõ moueat velociori mõ ꝗ̃ alia: q2 tũc mo tus celi nõ eẽt ſimplex. ¶ 4ª: motus nõ dĩ ſim/
Quare plex eo ꝙ mobile ſit ſimplex vł ſpaciũ ſupra qđ
motꝰ dĩ mouet. ¶ 5ª ꝓpõ. motꝰ iõ dĩ ſimplex eo ꝙ ſit ꝑ
ſimplex lineã breuiorẽ ꝑ quã p̃t fieri ad mediũ mũdi vł a medio ſm ſemidyametrũ mũdi vel p̃tẽ eius abſq3 eo ꝙ p̃ticipet aliqđ de circuitiõe vł circa mediũ mũdi ſ3 lineã circularẽ vel p̃tẽ eiꝰ abſq3 hoc ꝙ p̃ticipet aliqđ de deſcẽſu ad mediũ vel aſcẽſu a medio. Ex q̃ ſeqt ꝙ datis duobꝰ mobi libꝰ eq̃liter deſcẽdẽtibꝰ. vno t̃m deſcẽdẽte ꝑ dya metrũ ⁊ alio ꝑ arcũ p̃m mouet motu ſimplici. ſe cundũ aũt nõ. q2 nõ deſcendit ꝑ lineã breuiorẽ. ⁊ dico ꝙ illo caſu qđlibet eq̃ cito deſcẽderet cũ eq̃liter appropiquãt centrũ mũdi: ſ3 nõ eq̃ cito mouent deorſũ. q2 illud qđ mouet ꝑ arcũ citiꝰ mouet cũ ſpaciũ maiꝰ ptranſeat. ¶ Et ſi q̃s di/ cat tunc ſeq̃ret ꝙ aliqđ totũ poſſet moueri mo/ tu ſimplici: cuiꝰ t̃m q̃lib3 medietas mouet motu cõpoſito. nã ſi ſit vna terra vniformis in graui/ tate q̃ deſcẽdat ad centrũ mũdi ſic ꝙ eiꝰ centrũ ſit dyametrũ mũdi niſi in eiꝰ deſcẽſu illa terra ꝯdẽpſet. tũc tota terra mouet motu deſcẽſus ⁊ vtraq3 medietas motu cõpoſito ex dẽſcẽſu ⁊ cir cuitione: q2 nulla medietas deſcendit ꝑ ſemy/ diametrũ mundi. Reſpondetur ꝙ hoc non eſt incõueniens imo de facto eſt verũ.

Sciendu3 eſt 3° ꝙ icidit talis difficul
alia dif tas vtrũ aliqđ poſſit moue
ficultas ri ſił pluribꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ. ⁊ vĩ ꝙ ſic. nã ce
circa li aliq̃ ab vltio mouent pluribꝰ motibꝰ ſimplici
textum bus. ſ. ab oriẽte i occidẽs ad motũ celi ſuperioris
icidens ⁊ ab occidẽte i oriẽs motu ſuo ꝓpõ. ¶ Pro ſo/ lutione ſupponit ꝙ aliqđ põt imaginari moue
Quot ri motibꝰ pluribꝰ ſimplicibꝰ dupłr. vno mõ ſił.
modis alio mõ ſucceſſiue: ſi ſił hoc ẽ tripłr. vno mõ ꝙ
aliquid eq̃ prio ⁊ eque velociter moueat illis motibus
moueri ſimplicibꝰ. ⁊ ſic dico ꝙ ipoſſibile eſt aliqđ mo/
imagina ueri ſił pluribꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ eq̃ prio ⁊ eque
tur plu velocit. q2 aliter oporteret ꝙ idẽ ſił ⁊ ſemel eẽt
ribus in diuerſis locis. poſtꝗ̃ motꝰ ſimplices ſunt ad
motibꝰ diuerſa loca: ⁊ ꝑ illud motꝰ localis differt a mo tu alteratiõis. nã poſſibile eſt motu alteratiõis aliqđ ſił alterari diuerſis alteratiõibꝰ: vñ poſſi/ bile eſt ꝙ aliqđ ſił ita velociter albefiat ſic cale/ fiet. ¶ 2° mõ p̃t imaginari aliqđ moueri moti bus ſimplicibꝰ ſic v3 ꝙ moueat pluribꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ nõ eq̃ prio. ſ3 mouet vno ex ſe ⁊ alio ad motũ alteriꝰ ꝯiũcti cũ eo. ⁊ ſic dico ꝙ aliqđ ſ3 bñ moueri ſił plribꝰ motibꝰ vt p3 de ſphera ſolis q̃ mouet motu ꝓprio ⁊ motu circłari diur no q̃rũ vterq3 ẽ motꝰ ſimplex: ſ3 nõ mouet ibi eque prio cũ vnꝰ ipſorum inſit ſibi p̃ter naturã.

¶ 3° mõ põt imaginari aliqđ ſił moueri pluri bꝰ motibꝰ ſic ꝙ moueat motu mixto ex duobus ſimplicibꝰ ſicẽ ex motu recto ⁊ circulari. ⁊ ſic di/ co ꝙ idẽ ſimplex bñ põt moueri ſił plibꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ. q2 aliq̃ t̃ra pura põt ſił deſcẽdẽ ⁊ ali/ q̃lr cẽtrũ circuire ſicẽ ſi eẽt t̃ra ſup̃ tabulã tñſuer ſã q̃ deſcẽdẽdo cadẽt ad vnũ latꝰ. ¶ Dico vlte/ riꝰ ꝙ poẽ ẽ aliqđ moueri ſił plibꝰ motibꝰ 2° ⁊ 3° mõis: vt ſi aliq̃ t̃ra pura deſcẽdẽt ſup̃ aliquã ta bulã trãſuerſałr poſitã ⁊ illa tabula moueret in tali deſcẽſu ad aliã p̃tẽ puta ad latꝰ: tũc illa t̃ra Quid
moueret plibꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ 2° ⁊ 3° mõis. grit ad
¶ Dico 2° ꝙ ipoſſibile eſt idẽ corpꝰ ſimplex ſił h ꝙ mo
moueri nãlr plibꝰ motibꝰ: eo ꝙ corpꝰ nõ h3 i ſe tꝰ ſurſu3
niſi vnã formã ſimplicẽ q̃ nata ẽ illõ iclinare ad ⁊ deorſũ
vnũ locũ ſolũ: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝓductiua ſolũ i ipõ vniꝰ diſtigũ
motꝰ: ⁊ h maxie h3 verũ in nõ aiatis vbi t̃m eſt tur ſpẽ.
vna forã. ẽt vniꝰ corpis ſimplicis ſ3 ſpẽ3 nõ eſt nãliter niſi vnꝰ locꝰ ſ3 ſpẽ3 ⁊ ita niſi vnꝰ motꝰ lo calis ſpecificꝰ ſ3 nã3. ⁊ ꝑ idẽ p3 ꝙ ipoẽ eſt ide3 corpꝰ ſimplex nãlr moueri plibꝰ motibꝰ ſimpli/ cibꝰ ſucceſſiue ſ3 ſpẽ3. nec v3 arguẽ de aq̃ q̃ mo uet ſurſũ ⁊ deorſũ ſucceſſiue nã ꝙ ſurſũ moueat ñ ẽ nãlr. ſ3 p̃ter nã3 vt iã viſũ ẽ. Ex q̃ ſeqt ꝙ vnꝰ motꝰ ſimplex ſ3 ſpẽ3 nõ eſt niſi vniꝰ corpis ſim/ plicis ſm ſpẽm. Seqtur 2° ꝙ nõ ois motꝰ ſurſũ ⁊ ois motꝰ deorſũ dfnt ſpẽ q2 aer exñs i loco aq̃ nãlr moueret ſurſũ ad locũ ꝓpriũ. ⁊ exñs in lo/ co ignis nãlr moueret deorſũ ad locũ eiꝰ nãle3. iõ ſi iſti duo motꝰ differẽt ſpẽ: tũc eiuſdẽ corpis ſimplicis eẽnt plures motꝰ nãles qđ eſt falſum. ¶ Dico vlteriꝰ ꝙ ad h ꝙ motꝰ ſurſũ ⁊ motꝰ deor ſum diſtinguant ſpẽ: op3 ꝙ ſint ad terios diſti/ ctos ſpẽ vltimatos q̃les ſunt motꝰ deorſũ terre ⁊ motꝰ ſurſũ ignis ⁊ dĩ netãter vltiatos. q2 da/ to ꝙ aq̃ ⁊ terra moueant deorſũ: t̃m illi duo mo tus nõ ſunt eiuſdẽ ſpeciei. cũ non ſint ad diuer/ ſos terios vltiatos. etia3 dato ꝙ aqua ⁊ t̃ra mo/ uerent deorſum a loco ignis ⁊ tẽderent ad eun dẽ locũ nõ vltimatũ: illi motꝰ nõ eẽnt eiuſdem ſpẽi. Et ex iſto p̃t dici ꝓbabiliter ꝙ ſi ponamꝰ or bes diſtingui ſpẽ abinuicẽ. nõ ois motꝰ circula ris oĩ motui circulari eſt eiuſdẽ ſpẽi aliter ide3 motꝰ ſpẽ cõpeteret nãliter pluribꝰ corporibus ſimplicibꝰ: ⁊ ſ3 hoc oporteret ponere ꝙ loca na turalia ipſorum orbium diſtinguerent ſpecie.

Sciẽdũ ẽ 4° ꝙ icidit alia difficultas vtr3 An t̃m
i mũdo ſint t̃m q̃nq3 corpa ſim ſint q̃n/
plicia ſpẽ diſticta. Et vĩ ꝙ nõ: q2 celũ nõ vĩ eẽ q3 corpa
alterius nature ab elemẽtis: igr. añs p3. primo ſimpli
quo ad q̃litates motiuas ſc3 grauitatẽ ⁊ leuita/ cia i mũ
tem. nã ſi eſſet vna pars celi in aere moueretur do.
ſurſum vel deorſu3: ⁊ ſic haberet grauitatẽ ⁊ le uitatẽ. vł maneret q̃eſcẽs: qđ eſt ſim cũ nõ ſit in loco ꝓprio. mõ corpꝰ naturale exñs ex̃ ꝓpriũm locũ mouet. Ite3 planete q̃ ſunt p̃tes celi aliq̃n

aſcendũt

ascendunt aliq̄ descendūt: igiṫ hn̄t grauitates ꝛ leuitatē. ℭ Scd̄o vr̄ q̄ ꝯueniāt in q̄litatib⁹ p̄mis cū aliq̄ ps celi sit calida ꝛ aliq̄ frigida: ēt celū sup̄ oībus latis stat: igiṫ vr̄ esse leuissimū. ℭ Rn̄r breuiter q̄ p̄ter celū sūt duo corpa sim/plicia gn̄e distincta .s. graue ꝛ leue. q2 tot sunt mot⁹ nāles simplices in gn̄e .s. mot⁹ sursū ꝛ deorsuꝫ. Scd̄o dico q̄ p̄ter celū q̄tuor sūt corpora simplicia sp̄ē sp̄alissima distincta .s. aer. aq̄. terra. ꝛ ignis: ideo ꝫ mentē phi q̄tuor erūt mot⁹ recti sp̄ē sp̄alissima distincti. Dico tertio q̄ p̄ter illa q̄tuor corpora simplicia ponēdū est quintū corp⁹ simplex qd̄ nō est neq3 graue neq3 leue. Alia qd̄ qd̄ circulariter moueṫ. ℭ Et si qs dicat q̄ sunt plures celi. Dico q̄ veꝝ est: ꝫ q2 dubiū est vtrum differāt sp̄ē vel nō: vocabāt tm̄ vnū. ℭ Ad rōnes dico p̄io q̄ illa massa celi si moueret cū nō h̄ret p̄n^m motus: neq3 sursuꝫ: neq3 deorsū: neq3 circulariter. cū tūc oporteret q̄ h̄ret itelligētiā ipsaꝫ mouentē. Dico vlteri⁹ q̄ nō gesceret nec nāliter nec violēte: ꝫ p̄ter nām. Dico ēt q̄ lꝫ oē corp⁹ nāle motū motu recto extra suū p̄priū locū moueaṫ ad suū locū: nō tm̄ hoc opꝫ de corpe nāli moto motu circulari ad aliud. dico q̄ ptes celi p̄prie nō ascendūt neq3 descēdūt: lꝫ efficiātur cētro p̄ximiores vel lōgiores: iō non oē ap propinq̄re cētro est ascēdere: ꝫ solū īfra sphērā lune. ℭ Ad aliā dico q̄ aliq̄ ptes celi sūt bn̄ calide vel frigide virtualr̄: ꝫ nō formalr̄. ℭ Ad vltimā dico q̄ illa diffinitio leuissimi dꝫ intelligi de illis que sunt infra spheram lune. ℭ Et hec de primo articulo. ℭ Quantū ad scd̄m.

An mixtū moueaṫ ad motum elemēti p̄domināntis.

Dubitatur p̄io vtrū mixtuꝫ moueaṫ ad motū elemēti p̄dn̄antis. ℭ Pro cui⁹ solōne est aduertēduꝫ q̄ elemētuꝫ nō dr̄ p̄dn̄ari in aliq̄ mixto: ex eo q̄ elemētū formalr̄ ꝛ realr̄ maneat in mixto. neq3 q̄litates elemētī trāseant in mixtū. neq3 forma s̄balis elemēti transit vel manet in mixto. Dico ḡ vt dicit Scotus lib. 2. distin. 15. q̄ primū dn̄iū elementi in mixto atteditur ꝫm cōuenientiā in q̄litate nāli motiua q̄ q̄litas est p̄n^m mot⁹ vt grauitas est p̄n^m moueri deorsuꝫ. Ūn̄ ꝫ diuersaꝫ mixtiones elementoꝝ ꝯcurrentiū in gn̄atione illa aliqn̄ mixtū magis ꝯuenit in forma in vno elemēto q̄ cū alio. ꝛ p̄ ꝯns in q̄litate sibi que est q̄litas mixti ꝛ nō elemēti. ꝛ ideo hn̄t similē motū ꝯsequentē. Et ex isto seqtur q̄ dn̄ium elemēti i mixto nō attendiṫ ꝫm qualitates alteratiuas. ꝫ ꝫ q̄litates motiuas que sunt grauitas ꝛ leuitas. ℭ Supponiṫ scd̄o q̄ q̄litas motiua alicui⁹ grauis vel leuis nāliter siti non trahit sursum nec deorsū: qd̄ pꝫ. Nā si aliqs esset in fundo maris ꝛ h̄ret centū dolia aque sup̄ eū non pp̄ hoc sentiret pondus. ℭ Tertio supponiṫ q̄ graue ꝛ leue est nāliter locatū qn̄ est sub leuiori ipso ꝛ sup̄ grauius ipso. vnde si in sphera ignis esset vas plenū aq̄ ad huc lignū natans sup̄ ipsaꝫ eēt locatū nāliter. Silr̄ si aer eēt in vna souea bene p̄funda in terra dū tn̄ nō eēt sup̄ ip̄m aliqd̄ grauius ipso eēt nāliter situs. vn̄ nālis ordo grauium ꝛ leuiū est grauiora eē sub leuiorib⁹ ꝛ leuiora eē sup̄ grauiora. ℭ Supponiṫ vlteri⁹ q̄ q̄litas motiua grauis vel leuis tūc trahit sursū vl̄ deorsuꝫ qn̄ est nāliter situ puta qn̄ graue ē sup̄ leuiori eo. vel leue sub grauiori ipso. ℭ His suppositis ponunṫ aliq̄ ꝯclusiones. Prīa ip̄ole est q̄ in aliq̄ mixto sit eq̄liter de grauitate ꝛ leuitate: q2 illi nō posset assignari loc⁹ nālis: q2 si alicuius loc⁹ nālis posset illi assignari ille maxime videreṫ inter duo elementa grauia ꝛ leuia. sed hoc nō. nā sit vnū tale corp⁹ ꝛ sit figure q̄drate vna medietas ei⁹ sit grauis ꝛ alia leuis ꝛ sint distincte ille medietates adinuicē p̄ lineā rectam: tūc oporteret q̄ medietas ei⁹ puta grauis esset in loco elemēti grauis ꝛ alia in loco elemēti leuis vt in loco aeris: ꝫ h̄ nō vr̄ veꝝ: igiṫ. Et si qs dicat volo q̄ sit vnū mixtū in sphera aeris: in q̄ sint duo grad⁹ de grauitate terre ꝛ duo de grauitate aq̄: ꝛ duo de leuitate aeris ꝛ tres de leuitate ignis clarꝫ est q̄ in hoc mixto dn̄aṫ leuitas: ꝛ tn̄ nō pp̄ hoc moueṫ sursuꝫ ꝫ deorsuꝫ: ꝛ ex eo q̄ in casu dicto solū tres grad⁹ leuitatis ignis trahunt sursū p̄ tertiā suppōneꝫ postq̄ ipsi sunt nō nāliter siti: ꝫ duo grad⁹ grauitatis aeris. nec trahunt sursū nec deorsū. iō nō est attēdendus motus simplr̄ ꝫ p̄ralitatē graduū q̄litatis motiue ꝫ dꝫ etiā aspici q̄liter est situ illud mixtuꝫ. scd̄o ēt oleū est vnuꝫ mixtū in q̄ dn̄atur aer: ꝛ tn̄ non moueṫ nec gescit sicut aer. Nā descēdit in aere vt pꝫ p̄ expientiā. Ex quo seqṫ q̄ p̄oīe est motū nāleꝫ mixti in fine esse tardiorē q̄ in p̄n⁹: vt si eēt vnuꝫ mixtū in quo eēnt tres gradus grauitatis terre: ꝛ tres gradus grauitatis aq̄: ꝛ duo leuitatis aeris: ꝛ duo leuitatis ignis. ꝛ sit illd̄ mixtū in sphera ignis in descēsu tal̄ mixti po⁹ motiua se hꝫ vt octo: q2 taꝫ terra q̄ aqua q̄ aer trahūt deorsū: ꝛ resistētia ē sic vnū: q2 pono q̄ mediū extrīsecū resistat sic vnū. tūc illd̄ moueṫ v̄sq3 ad ꝯnexū aeris exclusiue ꝛ p̄portione octo ad vnū: ꝛ qn̄ p̄uenit ad aerē tūc resistētia efficiṫ maior. q2 illi duo ḡdus leuitatis ignis resistūt cuꝫ nō sint nālr̄ siti. ꝛ po⁹ motiua efficiṫ minor. ꝛ ēt qn̄ p̄uēit ad aq̄uā: igiṫ. ℭ Ex qb⁹ oīb⁹ poniṫ tal̄ ꝯ°: mixtū moueṫ ꝫ q̄litatē vl̄ q̄litates elemēti vl̄ elemētoꝝ hn̄tis vel hn̄tiuꝫ dn̄iuꝫ in trahēdo sursuꝫ vl̄ deorsū. ꝛ h̄ volebat h̄re Aristoteles qn̄ dixit mixtū moueri ꝫ nāꝫ elemēti p̄dn̄antis in ipso.

Utrum p̄ter q̄tuor elementa ꝛ celuꝫ sit ponēdū sextum corpus simplex

Dubitatur scd̄o vtꝝ p̄ter q̄tuor elemēta ꝛ celū sit ponēdū sextū corp⁹ simplex. ℭ Et aṫ p̄° q̄ sic: q2 sic̄ poniṫ vnū corp⁹ qd̄ moueṫ motu recto sursū: ꝛ vnū quod

mouet motu simplici opposito deorsū sic dz po
ni vnū corp⁹ simplex qd mouet motu opposito
circulari. ¶ Pro responsione supponit p̄mo q̄
hic nos nō volum⁹ loq̄ de q̄cūq̄ 2rietate sz so/
luz de 2rietate locoꝝ. ad quā 2rietatē locoꝝ req
rit maxima distātia nō simplr sz in genere sm
d̄ias loci: q̄ sunt sursū ⁊ deorsuz. Cū magis di
stāt extrema toti⁹ dyametri sphere corruptibi/
liū q̄ꝫ centrū ⁊ circūferētia. ⁊ tñ ista extrema nō
sūt loca 2ria. iō tal' distātia nō est accipiēda sm
totalē dyametrū: sz sz semidyametrū sphe corr
ruptibiliū. Scdo req̄rit q̄ hēant 2rias v̄tutes.
Ex q̄ pz q̄ nō capit ibi loc⁹ formalr p respectu:
neq̄ ēt p supficie tm̄: sz magis p q̄litatib⁹ 2ser
uatiuis seu p aggregato ex supficie corpis 2ti/
nētis ⁊ q̄litatib⁹ īfluxis a corpib⁹ supiorib⁹.

De qua 2rieta/te h loq̄tur phs

¶ Supponit scdo q̄ ad 2rietatē motuū q̄tuor
ppie req̄runt. Primo q̄ sint de locis 2rijs ad lo
ca 2ria. Ex q̄ seq̄t q̄ mot⁹ ad lat⁹ nō sūt ppe 2/
rij: q2 posse est talia loca nō esse ppe 2ria. ¶ 2°
req̄rit q̄ fiāt p lineā breuissimā. s. rectā. Ex q̄ se
quit q̄ mot⁹ rectus ⁊ mot⁹ circlaris nō 2riant
q2 mot⁹ circularis nō fit p lineā breuissimam.
¶ Seq̄t scdo q̄ nullus mot⁹ fact⁹ p lineā cur/
uā 2riat motui facto p lineā rectā: q2 tūc vni es
sent plura 2ria qd ē falsū. ¶ 3° req̄rit q̄ fiant p
eādez lineā vl' equalentē. Ex q̄ seq̄t q̄ posse ē ali
qua duo moueri motib⁹ 2rijs: ⁊ tñ 2tinue eq̄li
ter distabūt. sic si a sphera ignis descēderet ali/
qua terra p semidyametrū: ⁊ ex alia pte ascēde
ret aliq̄ alia terra p aliū semidyametrū: tūc mo
uent motib⁹ 2rijs: ⁊ tñ sp eq̄liter distarēt. ¶ 4°
req̄rit q̄ si vn⁹ sit nālis alicui q̄ alter sit violēt⁹
eidē. ¶ Ex q̄ seq̄t q̄ mot⁹ terre deorsū nō est 2/
rius motui ignis deorsū: ex eo q̄ vterq̄ sz spēz
est nālis terre. ¶ Et ex oīb⁹ istis seq̄t q̄ nullus
mot⁹ est 2ri⁹ motui circulari celi. qd pōt satis p
bari ex 2rietate locoꝝ. vñ oriēs ⁊ occidēs ad q̄
fiūt tales mot⁹ nō sūt 2ria. q2 sūt eque sursū: ⁊
eque nālia cuilibet pti celi: ita q̄ eque nāliter ē
sol in oriēte sic̄ in occidēte. ¶ Dicūt tñ aliq̄ q̄
motui circulari pt eē ali⁹ mot⁹ 2ri⁹: puta q̄ fie/
ret ab occidēte in oriēs supra eūdez axem 2ria
ret alteri q̄ fieret supra eundē axem ab oriēte in
occidēs. qd pbāt. q2 illi sp se ipediūt ⁊ non pñt
sil' eidē inesse: sz bñ successiue. q̄cq̄d tñ sit de h
credo q̄ illi mot⁹ nō sūt 2rij: q2 illi mot⁹ q̄ pñt
adinuicē 2tinuari nō sūt 2rij: vt habet. 5. phisi
coꝝ. sz illi sūt hmōi: igr̄. Minorē pbo ponēdo
q̄ aliqd corp⁹ orbiculariter moueat ab oriente
in occidēs p meridiē sup polos a. ⁊ b. ⁊ in mo/
uēdo vertat sic q̄ a. sit polus b. ⁊ ecōuerso: q̄ fa/
cto eadē ps q̄ pus mouebat ab oriēte i occidēs
p meridiē mouet ab occidēte in oriēs p septē/
trionē. Et ad rōnes rñdet q̄ illud nō sufficit ad
2rietatē motuū. ¶ Et si vlteri⁹ dicat: motus re

Quot ad 2trarietatē motuū requirūtur.

ctus ⁊ mot⁹ circlaris magis differūt q̄ꝫ motus
rect⁹ ⁊ mot⁹ rectus q̄ magis 2riant. Rñr q̄ nō
valet 2ña: sz. n. albedo ⁊ supficies magis diffe/
rūt q̄ꝫ albedo ⁊ nigredo. nō tñ magis 2riant. ex
q̄ seq̄t q̄ mot⁹ circularis nulli ē violēt⁹. ¶ Se
quit scdo q̄ cuilibet motui pt pmisceri puta tā
motui sursuz q̄ꝫ motui deorsū. si terra aliq̄ de/
scēderet p arcū ⁊ cū motu sursū sit ignis ascēde
ret p talē arcū. Et ex oīb⁹ istis inferūt aliq̄ q̄ ce
li nō differūt specie: q2 deberēt hre diuersos ⁊
2rios motus: qd tñ non vr̄ sed istud nō conclu
dit: nā motus celi vt visum est ex parte mobilis
non est nālis nec violentus sed neutralis. ideo
pblema est si celi differant specie vel non. ⁊ per
hoc satis pz qd sit dicendum ad rationem.

Dubitatur

tertio vtr̄ mūdus sit pfe/ctus. Arḡ q̄ nō: q2 sibi pōt fieri additio. nā de⁹ pōt de nouo creare vnū orbez: igit. Etiā p po^am^ nālē pt gnāri vn⁹ hō q̄ fa
cto mūd⁹ erit pfectior q̄ꝫ sit. Itē mūd⁹ includit
mltas ipfectiōes: q2 icludit mlta mōstra q̄ dicū
tur eē ipfectiōes mūdi. In opp^m^ est phs i textu.
¶ Pro cui⁹ solōne supponit q̄ mūd⁹ pt triplr
accipi. vno mō p aggregato ex oībus entib⁹ ex
cepto deo queadmodū dicim⁹ mūdū fuisse crea
tū. Scdo mō p aggregato ex oīb⁹ entib⁹ seclu
sis oīb⁹ itelligētijs vt puta p oīb⁹ celis ⁊ corpi
bus iclusis in ipsis elemētis: ⁊ ēt p ipsis elemē/
tis. Tertio mō capit p aggregato ex oīb⁹ elemē
tis ⁊ corpib⁹ in ipsis iclusis queadmodū capit
phs in p° metheoroꝝ cū dic̄ mūdū eē 2tiguuz
corpib⁹ supiorib⁹. Et ex ipo seq̄t q̄ ipse de⁹ p/
prie nō dr̄ eē ps mūdi. q2 ps dic̄ ipfectionē pu/
ta q̄ possit excedi ab illo. mō ipfectio nō deo ēt
tribuēda. iō ppe nō dr̄ eē ps mūdi. ¶ 2° suppo
nit q̄ pfectū duplr dr̄: s. simplr ⁊ scdo sz qd. vñ p/
fectū simplr dr̄ de q̄ h nomē pfectū est v̄ificabi/
le affirmatiue sine addito: vt dicēdo hic ē pfe/
ct⁹: ⁊ istud vocat pfectū ex gen⁹. ⁊ ad ipz req̄rit
q̄ nihil possit sibi addi nec sibi aliqd deficiat:
nec q̄ aliqd sit pfecti⁹ nec possit eē: queadmōz
de⁹ dr̄ eē pfectū simplr. ⁊ ex isto seq̄t q̄ mūdus
nō est pfect⁹ simplr cū ipse de⁹ sit pfectior: nisi
forte caperet mūd⁹ p aggregato ex oīb⁹ entib⁹
nō secludēdo deū. sz h nō est ppe capere mūdū
cuz iā dictū sit q̄ de⁹ nō est ps mūdi. Perfectū
sz qd seu i genere ē de q̄ hoc nomē pfectū ē ve/
rificabile affirmatiue cū additiōe: vt hic est pfe
ctus hō: ⁊ si additū sit de p̄mēto sbie dr̄ pfectuz
sbale. si vero sit accn̄s dr̄ pfectū accn̄tale: vt hic
est pfect⁹ logicus. ⁊ isto mō mūd⁹ dr̄ bñ eē pfe/
ctus puta sm qd. q̄litercūq̄ illis tribus modis
capiat mūdus. ¶ Et aduerte vlteri⁹ q̄ de perfe
ctiōe eēntiali vniuersi sunt corpa simplicia pu
ta sphere celestes ⁊ q̄tuor elemēta. ⁊ sm aliq̄s
corpora mixta sz eē specificuz: sunt tñ duplices.

An mūdus sit pfectus

Mūd⁹ q̄t mōis capitur.

Perfe/ctum q̄t modis dicitur.

Quid ē pfectuz simplr.

Quid ē pfectū sm qd.

spēs q̃daȝ pfecte q̃ruȝ indiuidua nō pñt gnāri nisi a filibus suis vt hō equus ⁊ nūerus istaruȝ spēruȝ est sp eq̃lis in mūdo q: sp est aliq̃ spēs ta lis in mūdo. Alie sūt spēs quaȝ indiuidua pñt gnāri equoce siue a sibi dissimili bȝ spēȝ: vt mu sce rane ⁊ multa talia. Et dicūt aliq̃ q̄ tales nō sunt de pfectiōe eēntiali vniuersi cui⁹ tñ opp^m pōt dici. cū pfectio mūdi videaƚ eē in multipli ci diuersitate: imo pfectio vniuersi reqrit vni/ uersitatē p̄ius cū varietas faciat ad decorē sic solet exēplificari de pictura diuersoꝝ coloꝝ ⁊ de armonijs diuersaꝝ vocū. ℭ Ex q̄ pȝ q̄ mon stra dicunƚ eē de pfectione vniuersi. nā sic vnū opp^m positū iuxta reliquū facit ipm magis ap parere pulcruȝ: ita mōstra faciūt apparere non mōstra pulcriora. iō dicunƚ esse de pfectiōe vni uersi. ℭ Sȝ restat dubiū quō mūd⁹ dƚ eē vn⁹.

Mūd⁹ quō dƚ eē vnus. Pro cui⁹ solōne supponiƚ q̄ mūdus nō dƚ esse vn⁹ simplr seu p se: sȝ solū vn⁹ vnitate aggrega tiōis ordinis vƚ ɔtiguitas. Ex q̃ seq̄ƚ q̄ corpora mūduȝ ɔstituētia sic sunt orbes ⁊ elemēta non ɔtinuanƚ adinuicē. sȝ solū ɔtiguanƚ. Et si qs di cat mūdus ē corp⁹ pfectū vt dic Aristo. i textu: igiƚ est vnū simplr ⁊ p se. Rñdeo q̄ dƚ corp⁹ ca piēdo corp⁹ large p oī illo qđ est diuisibile i lō gitudinē: pfunditatē: ⁊ latitudinē. ⁊ non capie bat corp⁹ ppe. ℭ Et si qs dicat postq̄ mūdus est diuisibil' bȝ oēs dimēsionē ex pte cui⁹ dȝ attē di dyameter ei⁹. ℭ Rñr q̄ in corpore sphērico pōt attēdi bm placitū mēsurantis. q: oēs dya/ metri corpis sphērici sūt eq̃les. sȝ in alijs cor/ porib⁹ nō sphēricis aſr dȝ attēdi. puta bȝ conos lineā lōgioreȝ faciētes. Et hec de scđo articulo.

Conclu sio de p dictis. Quantū ad 3^m sit 2⁰ rñsalis. vnius cor poris simplicis tñ est vn⁹ mo tus simplex nālis: que 2⁰ relinq̄tur pbata ex di ctis in articlis. Et ad rōnes ante opp^m ad oēs patent solutiones in articulis.

Quia autem neq̧ plures possibile est ce los esse dicamus.

ℭ Iste est terti⁹ tractatus hui⁹ libri in q̃ pħus deteriat de vnitate mūdi ⁊ ɔtinet duo capitla. In pmo intēdit talē ɔclusionē tñ est vn⁹ mun/ dus. Pro pbatiōe supponit aliq̃. ℭ Pmo q̄ oīa corpa inferiora mouēt ⁊ mouenƚ ⁊ ēt quie/ scūt. ℭ 2⁰ supponit q̄ corp⁹ moueƚ nāliter ad vnū locū in q̃ q̄escit naturalr. ⁊ moueƚ violēte ad lo cuȝ in q̃ violente q̄escit. ℭ 3⁰ supponit q̄ mo/ tus nālis est ɔrius motui violēto. ℭ 4⁰. q̄ si es sent plures mūdi ⁊ terra vni⁹ moueretƚ nāliter ad terrā alteri⁹ tūc ipsa in vno mūdo q̄esceret violēter. ℭ 5⁰ q̄ si eēnt plures mūdi oīa corpa celestia illoꝝ mūdoꝝ essent eiusdē spēi. qđ pro/ bat duplr. Pmo. q: nisi sic mūdus dicereƚ de il lis equoce: ǵ nō deberēt dici plures mūdi. Eq/

Suppō nes pro eē mū dum.

uoca enƚ nullo mō enumeranƚ in noīe. ℭ 2⁰ pȝ q: mot⁹ corpoꝝ huius mūdi ⁊ alteri⁹ eēnt eiuſ deȝ spēi. ǵ corpora eoꝝ eēnt eiusdē spēi. ℭ His suppositis pbat suā ɔclusionē tribus rōnibus. ℭ Pria si eēnt plures mūdi tūc terra alterius pdictaȝ mūdi nāliter moueretƚ ad terrā isti⁹: q: sūt eiuſ deȝ spēi: sȝ istud est falsum: q: tunc contingeret terrā ascendere ⁊ ignē descendere q̃ sunt cōtra naturā coꝝ: igiƚ. Contra hanc rōneȝ ponit pħs tres instantias. ℭ Pria q: ȝ essent plures mū/ di tñ pp nimiā distantiā nō ɔtingeret vnū cor/ pus moueri ad aliū mundū. Rñdet pħs q̄ irra tionabile est dicere distantiā corpoꝝ simpliciuȝ variare naturā coꝝ. ℭ Secūda instātia posset aliq̃s dicere q̄ ȝ corpora simplicia alteri⁹ mun di ⁊ istius moueanƚ ad eundē locū in specie nō tñ ad eundem locū in numero. Soluit dicēs q̄ oēs partes terre differunt numero: ⁊ tñ mouen tur ad eundē locum numero. ℭ Tertia instan tia diceret aliquis q̄ motus elementoꝝ est infi/ nitus ⁊ ȝ essent plures mundi tñ terra alterius mūdi per totū suuȝ motū nunq̄ attingeret ter ram istius mūdi. Dicit pħs q̄ nullus est motus infinitus. qđ probat tripliciter. q: oīs motus ē ex quodā in quoddā. ergo nullus motus est ifi nitus. Scđo sic: motus naturalis ē velocior in fine q̄ in pn⁰. si ǵ motus naturalis esset ifinit⁹: tunc velocitas eius intendereƚ in infinituȝ ⁊ p ɔñs grauitas ⁊ leuitas eius qđ est falsum: igiƚ. Tertio sic: motus naturalis fit a natura. sed oīs natura est deteriata ⁊ finita: ǵ oīs motus natu/ ralis est finitus. ℭ Scđa rō ɔclusionis pncipa/ lis motus celi est sempiternus: ǵ est tñ vnuȝ ce lū primū. ⁊ p ɔñs est tñ vn⁹ mūdus. Tertia rō. tñ sunt tria corpa. s. celū terra ⁊ corpa interme dia: ǵ etiā loca in q̄bus sunt illa corpa sunt tñ tria. s. locus supremus in quo est celū: loc⁹ me/ dius ⁊ locus infimus: ⁊ oīa ista corpora ⁊ loca sunt in isto mūdo: igiƚ tñ est vnus mūdus.

Rōnes pbātes.

Instātie ɔ p̄dic/ tā rōeȝ

Scđa.

Tertia.

Quod aūt non solū vnus est sed ⁊ ipos sibile fieri plures. adhuc autem q̄ sempi/ ternus icorruptibilis existens ⁊ ingenitus dicimus primū dubitantes de ipso.

ℭ In isto capitulo oñdit Aristoteles q̄ ipoſe ē esse plures mūdos. Et p⁰ pmittit rōnes antiq̃ ruȝ ad pleȝ oppositā. Et p⁰ ponit vnā suppōneȝ ipsoꝝ q̄ celū ⁊ hoc celū differūt: q: celuȝ est for ma ⁊ h celū est forma in mā. tūc sic formāt suaȝ rōneȝ in oib⁹ hñtibus formā differt forma bȝ se accepta. i. vt significaƚ per terīuȝ vl'es. Et forma in mā quā dicunt significari per indiuiduum. Sȝ hoc celū hȝ formā in materia: ǵ differūt ce/ lum ⁊ hoc celū. maioreȝ pbant sic. singulare in cludit materiam: quia oīs circulus singularis est de ligno vel de ere vel hmōi. Sȝ vl'e nō iclu

Quid i tēdat p hoc ca/ pitulo.

dit mām: qz in diffinitiōe circuli in cōmuni nō ponit eo neq lignum. Et si eēt vnic⁹ circulus sicut est vnic⁹ mūdus: z eēt ligne⁹ adhuc lignū nō poneret in diffinitiōe circuli: ergo in habētibus mām vle z singulare differūt ex eo q vle dicit formā tantū z singulare formā in mā seu totū cōpositū. minorē pbāt. qz oē sensibile ē singulare habēs formā in mā: sed celū est hmōi: igit. Tūc ar sic. vbicūq est vle distictū ab indiuiduo mō pdicto ibi ē possibile esse plura indiuidua sub vna spē (z illā maiorē tenebāt antiq verā) sed mūdus ē hmōi: igit. Jstā rōnē soluit aristoteles dicēs q dato q cōcedamus antiqs q hō nomē celū significet formā tm. z hō celū significet formā in mā: tñ nō seqt q sit possibile eē plures celos: qz dicerem⁹ q hō celū seu mūd⁹ est ꝯstitut⁹ ex oi mā in q pōt esse forma celi: z q illa mā nō pōt separari ab hac forma. ideo celū ē incorruptibile. Et tantū vnū dat exēplū vt si dicam⁹ formā symi esse curuitatē z mām nasū z carnē. z poneremus vnū nasū curuū ꝯstitutū ex oi carne siue ex oi mā ex qua pōt esse ille nasus z nō posse mām esse sine illa forma. tūc tantū esset vn⁹ nasus z incorruptibilis. Et ad pbandū illam ꝯclusionē dicit q celū capit tripl'r. Prio p vltima sphera. 2° pro aggregato ex oibus corporib⁹ celestibus. 3° pro aggregato ex oib⁹ corporibus tā celestib⁹ q inferiorib⁹: taz simplicibus q mixtis. Quo supposito pbat suā ꝯclusionē. s. q iste mūdus est ꝯstitut⁹ ex oi nāli z sensibili corpore: Et dicit prio q extra celū nullū est corpus sensibile. q pbat. qz vel eēt simplex vel mixtū: non simplex: qz corpus simplex est tātū triplex. s. celū corpus graue z corpus leue. z qdlibet hz suū ppriū locū nō extra celū: igif. Nec est dicendū q ibi sint pter nām: qz locus ꝯueniens alicui pter nām ꝯuenit alteri scdm nāz. mō ille locus pōt cōpetere alicui corpi sm nām: igitur. q nō sit mixtū pz: qz necesse ē esse simplicia vbi sunt mixta. sed ex celū nulla sunt simplicia. q nec mixta. Ex pdictis īfert prio q celū. i. mūdus ꝯstat ex tota sua mā. hoc est ex oi corpe nāli sensibili. Scdo infert q nō cōtingit fieri plures mundos. 3° q: ex celū nō est locus neq vacuū neq tps. Cōsequēter ōndit q ꝗlla sint illa q sunt ex celū ponens prio pprietates ipsorū dicēs. manifestū est ex dictis q ex celū nō est locus qui locus neq tēpus neq mot⁹. q entia q sunt ex extra ce celū. neq sunt in loco neq tps facit ea senescere neq ipsorū est aliq transmutatio. sz sunt inalterabilia impassibilia optimā vitā ducētia. Et subdit q liter illa entia vnū est supmū virtute īfinitā habens q nihil est diuini⁹ vel meli⁹ nullo bono idigēs a q oia accipiūt eē z viuere: nō tñ eq liter. sed his quidē clarius his vo obscurius.

Celū q̄t modis capitur

Proprietates illorū q sunt ex celū

Textus. Habens autē zc.

Jste est q̄rtus tractat⁹ hui⁹ pmi libri de celo z mūdo in q plōs determinat de perpetuitate mūdi. z ꝯtinet tria capitla. In p° per tractat opiniōes āt iquorū z eas reprobat. z q̄re eas recitat dat rōnez ne videat gratis z sine rōe nec ꝯdēnare eas. opz enī inqsitores veritatis in perpetuū dicatores sufficiēter nō esse inimicos. Et dic q tres fuerūt opiniōes antiquorū de perpetuitate mūdi vel gnātiōe. Pria fuit platonis: q posuit mūdū esse genitū z postea nunq corrūpi. 2ª fuit Anaxagore dicētis ipz semel genitū z semel corruptibilē z postea nunq plus reuerti. 3ª fuit Empedoclis z Democriti dicentiū mundū plies gnāri: z pluries corrūpi p amiciam z litē. Cōtra has opiniōes ponit tres cōclusiones. Pria ꝯ opinionē platonis. irrōnabile est mūdū dicere eē genitū semel z icorruptibilē: qz illud irrōnabile dī cui⁹ oppositū oibus nobis manifeste apparet: sz oib⁹ apparet q qcqd est genitū est corruptibile: igif. 2ª ꝯº: q est cōtra opinionē Empedoclis z Democriti dicentium mūdū īfinities gnāri z corrūpi sic q p amiciciā oia corpa ꝯgregabant z fiebat vnū ꝯfusum chaos. i. sine apparēti distinctiōe entiū: z hō vocabāt mūdū corrūpi: postea redeūte lite disgregabant z apparebat distictio corporū: z hō vocabāt mūdū gnāri. Cōtra eos dic Aristoteles q sic dicere est ꝯcedere q mūdus sp maneat: lz sub alia z alia dispōne: qz manebāt sbie elemētorū z aliorū corporū sīl in vno. 3ª ꝯº. est ꝯ opinionē Anaxagore dicētis mūdū semel genitū z q corrūpet z q postea nunq redibit. z supponit Aristoteles q mūdus nō fiebat ex nihilo. ideo ꝯº īfinito tpe illō ex q fiebat puta mā erat anteq mūd⁹ fieret: z illō adhuc manet post corruptionem. ideo q rōne prius fiebat ex illo eadem rōne fiet postq corrūpet cū remaneat sp idē p zin.

Antiquorum opinio

Opinio platonis

Opinio Anaxagore

Opinio Empedoclis z Democriti

Conclusiones

Scda ꝯtra opinionē Empedoclis z Democriti

Tertia ꝯtra opinionē Anaxagore

Prius aūt diuidēdū quō ignābilia z gnābilia dicim⁹ z cōruptibilia z icōruptibilia.

Jstud est scdm capitulū hui⁹ tractat⁹ in quo distinguit qdā noia. s. gnābile ingnābile corruptibile vel icorruptibile. z rō est: qz multiplex i distinctū paris ꝯfusionez. z ponit quinq distinctiones. Prima ingenitū dr tripliciter. p° mō ingenitū dicitur qd prius non est z postea est. z tñ nō incipit esse p gnātionē. z istō marie inuenitur in rebus relatiuis: vt dixit cōmētator. Secūdo modo dī ingenitū qd nō est. sz possibile ē gnāri: tertio modo dī q nō pōt gnāri. z hoc dupliciter vno modo simpliciter qd nullo mō pōt generari. Alio modo hz qd qd nō faciliter neq bn pōt fieri. Scda distinctio genitū etiaz dicitur tribus modis. Primo modo dī genitum quod prius non est z postea est. Scdo mō dicit quod possibile est generari z faciliter. Tertio modo dicitur

Jngeniti quot modis dicitur

Geniti q̄t modis dicitur

modo dicitur

mō dī: cuiꝰ gñatio est mutatio de nō ente in ens 3ª distinctio corruptibile dī: tribꝰ mōis. pº mō dī eē corruptibile qđ priꝰ ꝫ eē ⁊ postea nō esse siue fit per verā ⁊ ꝓpriā corruptionē siue nō. 2º mō dī: qđ ꝓpria ⁊ ꝟa corruptione pōt corrūpi. 3º mō dī: ꝙ bñ ⁊ faciliter est corruptibile. ❡ 4ª distinctio incorruptibile accipit tribꝰ mōis. pº dī: qđ non pōt desinē esse vera ⁊ ꝓpria corruptione lꝫ aliūde possit nō esse. 2º mō dī qđ ꝓpria corruptione corrūpi nō pōt. 3º mō dī: qđ nō faciliter corrūpit. Et qa in istis distīctionibꝰ vtimur istis teris posse ⁊ ipose. Jō subiūgit 5ªm distinctionē dicēs ꝙ possibile ⁊ impossibile dñr duplicif. vnomō absolute: ⁊ sic illō dī possibile qđ pōt esse vep. ⁊ illō dī: ipossibile: qđ nullo modo pōt esse vep. Alio mō dñr possibile ⁊ ipossibile ꝫm poᵃᵐ actiuā aut passiuā. vñ poᵃ a qua dī possibile denominaf a maximo in quo pōt virtꝰ. vt si qs possit ire per centū stadia poᵃ eiꝰ denoiaf a centū ⁊ nō a duobꝰ. sed ipotētia a qua dī ipossibile denoiaf a minimo in quo nō pōt vt si quis possit ire per centū stadia ⁊ nō per centū ⁊ vnū ꝗuis ēt possit ire per cētū. ⁊ duo: tñ eiꝰ ipotētia denoiatur a cētū ⁊ vno: vt dicimꝰ ꝙ non posset ire per cētū ⁊ vnū. Et si arguat: qꝛ nō oꝫ ꝙ si qs videat maius corpus ꝙ propter ea videat minus. Rñdet ꝙ aliquid pōt dici maiꝰ vel minꝰ vel nus dupliciter: vno mō ꝫm rem. alio mō ꝫ virtutē. ꝗuis aūt vidēdo paruū corpꝰ sit minꝰ ꝫm rem siue ex pte rei tñ est maius ex pte ꝟtutis.

Corrup tibile quot̃ mōis capitur.

Jncorruptibi le quot̃ mōis capitur.

Possibi le ⁊ impossibile quot̃ mōis capiunf.

Determinatis aūt his dōm quidem deinceps si itaqꝫ sunt qdā potētia ⁊ esse ⁊ nō eē.

❡ Jstud est 3ᵐ capitulū huiꝰ tractatꝰ in quo pħs vult pbare ꝙ mūdus sit sempiternꝰ. Et diuidit in duas ptes. Jn prima ponit aliqs suppōnes. ❡ Prima. poᵃ ad esse ⁊ nō esse determinaf tpe nō tñ sic ꝙ idē sit ⁊ nō sit in eodē tpe qa hꝫ est impossibile: sed pro diuersis idē est ⁊ nō est. ❡ 2ª suppō ipossibile ⁊ fīm nō idē significāt: qa bñ aliquid est falsum qđ nō est ipossibile. ❡ 3ª suppositio nō est idē supponere falsum: ⁊ supponere impossibile: qꝛ ad suppositionēꝫ falsi bñ pōt sequi verū. sed ad impossibile non videtur sequi nisi ipossibile. ❡ 4ª suppositio vnū ⁊ idem numero habet potentiā ad oppoᵃ etiā pro eodem tpe vt vnus ⁊ idē hō numero pro eodē tpe hēt poᵃ ad sedendū ⁊ nō sedendū. ❡ Jn 2ª pte ponit q̃tuor ꝯclusiones. ❡ pª nullū sempiternum est genitū vel corruptibile: pbat tribꝰ rationibꝰ ❡ pª: si sempiternū eēt corruptibile vel genitū idē simul esset ⁊ nō eēt qđ est impossibile. nam sempiternū est sp ens genitū ⁊ corruptibile aliqñ nō ens. ❡ 2ª rō: nullū sempiternū pōt aliqñ nō esse. ꝟ nullū sempiternū pōt eē genitum aut corruptibile cū q̃libet eoꝝ possit nō eē. ❡ Pro

Capitulū diuisio.

Rōnes pbātes nullū sempiternū eē genitum vel cōruptibile.

tertia ratione supponit ꝙ semp ens ⁊ nō semp ens ꝯdicūt. ⁊ semper ens ⁊ semp nō ens ꝯriantur. ⁊ semp nō ens ⁊ nō semp nō ens ꝯdicunt. ⁊ nō semp nō ens ⁊ nō semp ens subcontrariant. Quo supposito disponant q̃tuor ꝓpōnes opposite in figura quadrāgulari ⁊ sit a. semp ens b. semp nō ens c. nō semp ens d. nō semp nō ens: tūc arguaf sic. cuicūqꝫ inest c. vel b. illi nō inest c. ⁊ d. sed oī sempiterno inest a. vel b. ꝟ nulli sempiterno inest c. vel d. ❡ 2ª ꝯº nullū ingenitum vel incorruptibile est genituꝫ vel corruptibile: qꝛ nullū sempiternū est genitū vel corruptibile sed oē ingenitū est sempiternū: igif. ❡ 3ª ꝯº genitū ⁊ corruptibile ꝯuertunf. pbat tripli. pmo: qꝛ vel genitū est corruptibile ⁊ sic hꝫ intētū vel icorruptibile: qđ est fīm: qꝛ tūc incorruptibile esset genitū. 2ª rō: qꝛ nec gñabile nec corruptibile est semp ens aut semp nō ens: ꝟ vtrūqꝫ ē mediū semp entis ⁊ semp nō entis. ⁊ illud meᵐ est gñabile ⁊ corruptibile cū idē sit ꝙ aliqñ erit ⁊ nō erit. 3ª rō: ingenitū ⁊ icorruptibile ꝯuertuntur. ꝟ genitū ⁊ corruptibile. añs pbat: qꝛ vel ingenitū est incorruptibile. ⁊ sic hꝫ intētū. vel corruptibile qđ est falsum. ❡ Et si qs dicat ꝙ genitū ⁊ incorruptibile ꝯuertunf: qꝛ sicut icorruptibile dicit poᵃᵐ ad nō fore respectu futuri ita genitū dicit poᵃᵐ ad nō fuisse respectu pteriti. rñdet aristoteles negādo assumptuꝫ de genito: qꝛ ad pteritū nulla est poᵃ. sed solū ad pñs ⁊ futuꝝ. ❡ 4ª ꝯº: necesse est ꝙ oē corruptibile aliqñ corrūpaf probat tribꝰ rōnibꝰ. ❡ pª: qꝛ tunc idem semper posset esse ⁊ aliqñ non esse: quod est falsum. Secūda ratio: necesse est cōpositūꝫ ex contrarijs aliquādo corrūpi: sed omne corruptibile est cōpositūꝫ ex ꝯtrarijs: igitur. Tertia ratio: omne corruptibile habet materiā: sed materia est causa quare aliquid potest nō esse: igitur.

Suppō p tertia rōne.

Rōnes pbātes corruptibile necessario corrumpi.

q Ueritur vtꝝ possint eē plres mūdi. Et af ꝙ sic. qꝛ iste terminꝰ mundus est terinus cōis: igitur. vel actu vel poᵃ pōt supponere pro plibꝰ qđ patet per diffōnē termini cōis. ❡ Secūdo sic: melius est bonū ⁊ perfectū multiplicari q̃ʒ nō multiplicari. sed mūdus est quoddā bonū ⁊ pfectū: igif meliꝰ est ipꝫ esse multiplicatū q̃ʒ nō eē multiplicatum: igitur melius est esse plures mundos q̃ʒ vnū solū. ❡ Tertio sic: mūdus potest generare aliū mundū sibi simile. ꝟ pñt esse plures mundi. añs probaf: qꝛ mūdus ē quoddā perfectum ⁊ nō orbatū. ſꝫ tale pōt generare vt habetur scđo de aīa. igif. ❡ Quarto sic. alia sunt mixta in numero q̃ʒ fuerint sunt cētū anni. ꝟ vr̃ ꝙ successiue possint esse plures mundi: qꝛ licꝫ iā non sint corpora nec ptes mundi que fuerūt sunt cētum anni. ❡ Quinto sic variata vna parte pncipali alicuius totius variatur ipsum totū: sed

An possint plres mūdi eē

sic ē q̄ possē ē q̄ vnū totū elm̄ fuerit corruptū vt puta q̄ aer sic q̄ nl'la ps ei⁹ sit q̄ erat se cētū āni. ¶ In oppo^m ē phs i textu. In q̄o ē est. 3. articl'i.

Plures esse mū dos q̄t modis i telligit.

Quantum ad p^m sciēdū est p° q̄ pro p̄cla ratione p̄me p̄ticule q̄onis sup ponit p° q̄ posse esse pl'es mūdos pōt dupl'r intelligi vno° sic q̄ possint eē sil'. Alio mō successiue. p° mō adhuc dupl'r. Uno mō q̄ illi sint ɔcētrici sic q̄ me^m vni⁹ sit cū me° alteri⁹ vt si supra vltimā sphērā vnius mūdi eēt sphera terre terminās ipm ⁊ supra illā sphērā terre vna sphera aque: ⁊ sic de alijs. Alio mō q̄ sint ecētrici. ⁊ sic pōt imaginari dupl'r. vno mō q̄ vn⁹ sit totalit ex̄ aliū. Et h̄ dupl'r vno° q̄ tāgāt se adinuicē sicut eēnt plures globi terre positi i vno sacco. Alio° q̄ nō tāgāt se. Alio° q̄ vn⁹ nō sit totalr ex̄ aliū. s3 q̄ in aliqua parte nr̄i mūdi sit ali⁹ mūdus. Tūc

Cōclōes ī eodē.

ponunt aliq̄ue ɔclusiones. ¶ p^a ɔ° si eēnt plures mūdi cōcentrici nō oporteret q̄ terra vni⁹ moueret ad terrā alteri⁹ q2 cuiuslibet mūdi terra quiesceret nāliter pp̄ hoc q̄ oim illa⁊ terra⁊ vnū eēt centrū seu me^m. Un̄ imaginādū est q̄ si terra eēt ɔcaua ⁊ in me° ɔcauitatis eēt me^m mūdi ita qesceret terra sicut mō qescit. ⁊ de istis nō

Scd̄a.

valēt rōnes Aristotelis qb⁹ p̄bat q̄ terra vnius moueret ad terrā alteri⁹. ¶ 2^a ɔ° ipossibile est

Tertia.

nāliter eē plures mūdos ecētricos: q̄ð satis probant rōne Aristotelis in textu. ¶ 3^a ɔ°: ipossibile est nāliter esse plures mūdos successiue: q2 iste mūdus esset corruptibilis s̄m se totū q̄ nū q̄ ɔcederet p̄hs. Et si dicat q̄ aliqui p̄hi ɔcesserunt mūdū pluries corrūpi sicut empedocles ⁊ democritus. Dr̄ q̄ isti nō dicebāt mūdū corrūpi: nisi q̄a illa corpora erāt sine ordine i vno cōfuso quo facto nō erat mūd⁹. ⁊ sic s̄z istos oporteret dicere mūdū esse terim cōnotatiuū cōnotāte ordine illo⁊ corpo⁊ adinuicē. q̄ð tamē multi nolūt ɔcedere sed dicūt q̄ mūdus est terius absolutus. ¶ Quarta ɔclusio: impossibile est esse plures mūdos sic q̄ oporteat eē pl'res p̄mos motores. ¶ Quinta ɔ° possibile est supnāliter esse plures mundos siue simul siue successiue: siue ecentricos siue ɔcentricos cū tale nō implicet ɔ̄dictionē: igit ille deus potest facere:

Quarta
Quinta

An sit aliqd ex̄ celum.

Sciendū est 2° q̄ circa textū incidit talis difficultas: vt⁊ ex̄ celū sit aliqd puta spaciū vel vacuū ⁊ vr̄ q̄ sit aliqd q2 nō vr̄ q̄liter vlti^a sphera moueret. Itē de⁹ pōt creare vnū aliū mūdū ex̄ celū: igr̄ ex̄ celum videtur esse spacium. Item deus extra celū3 potest creare vnū lapidem. ⁊ talis nō esset ibi indiuisibiliter: sed aliq̄ð spaciū3 videret occupare: igit. Itē deus ex̄ celū poss3 creare duos lapides quo⁊ vnus eēt ex̄ alte⁊: ḡ vr̄ q̄ ex̄ celū sit locus cū extra sit dis̄tā loci vel spacij. Ite3 illi lapides nō eēnt imediati. ḡ distarent adinuicē. sed distātia nō est sine loco: igit. Itē vbi nō est corp⁹ ⁊ potest esse corp⁹ ibi est vacuū. sed extra celū nō est corpus ⁊ potest esse ibi corp⁹. igr̄ ibi est vacuū. Itē dicit Aristoteles in textu q̄ extra celū sūt entia inalterabilia optimā vitā ducētia. ḡ extra celū est aliqd. Pro rn̄sione ponunt aliq̄ue ꝓpositiōes. ¶ Prima extra celū nō est corp⁹: neq3 locus: neq3 tp̄s: neq3 mot⁹: vt satis probat p̄hs in textu. ¶ 2^a ꝓpō. extra celū nāliter non pōt esse corpus cū nō sit locus. ¶ 3^a ꝓpō: ex̄ celū nāliter vacuū nō est nec potest eē vacuū: q̄a vacuū est loc⁹ vbi nō est corp⁹: s3 extra celū nō est loc⁹: igit. ¶ 4^a ꝓpositio: neq3 de⁹ neq3 intelligētie sunt in celo neq3 ex̄ celū circūscriptiue: q̄a carent situ ⁊ magnitudine. Ex quo pōt ɔcludi ista ꝓpō q̄ deus ⁊ intelligētie sunt ex̄ mūdū capiēdo ly ex̄ priuatiue. i. nō habens sitū in mūdo. Et si dicat intelligentie sunt partes mūdi. ḡ sunt in mundo. Dico q̄ sunt partes mūdi. sed tn̄ nō sunt in mūdo circūscriptiue. Ex isto pōt sequi q̄ð Aristoteles dicit q̄ extra celu3 sunt entia q̄ ipse capit ibi ly extra priuatiue. i. entia que nō habent sitū in celo. ¶ Quinta ꝓpositio ad saluandū q̄ deus extra celū posset creare vnū lapidē non oportet ponere de facto q̄ extra celū sit spaciū vel vacuu3 vel distātia vel aliqd tale. q2 quocunq3 illo posito ⁊ iteru3 annihilato adhuc deus posset creare lapidē extra celū sicut illo posito. ¶ Sexta propositio. dato q̄ de⁹ annihilaret omne corpus inter latera celi lune adhuc illa extrema nō eēnt imediata: q2 adhuc posset eē me^m. Dico vltra q̄ ibi posset aliqd moueri si poneret: ⁊ motu eius dē speci cū motu qui pōt tunc fieri. Et si q̄rat vt⁊ extrema celi distarēt pōt dici s̄m scotū in q̄lbet° q̄t moto. q. 11. q̄ distātia pōt capi dupl'r. vno° formalr ⁊ sic nō est nisi respectus vni⁹ extremi ad aliū ⁊ sic esset ibi distantia. Alio mō pōt capi pro medio positiuo inter extrema: ⁊ tunc dico q̄ ibi nō esset distātia. i. nō esset aliq̄ð medium positiuū.

Propositiōes p̄ dicte difficultati rn̄dētes.

Scd̄a.
Tertia.
Quarta
Quinta
Sexta.

distātia q̄t mō capitur.

¶ Ad rōnes. Ad primā dico q̄ mouet quo ad locare. sed nō quo ad locari. Dico etiā q̄ nō mouetur quo ad locari quoad suas partes. vt iā visum est. ¶ Ad secūdam dico q̄ si de⁹ crearet aliquem lapidē vel aliqd aliud ex̄ celū etiam sibi ipsi ibi crearet locū ⁊ spaciū. Sed dubiū est vt⁊ posset ibi creare lapidē nō creando locū vel spaciū. Ad aliā dico q̄ si crearet duos lapides vn⁹ eēt extra aliū. capiēdo ly extra priuatiue. i. vn⁹ nō esset in alio q̄ēadmodū dicim⁹ q̄ vna intelligentia est extra aliā: id est nō est in alia. ⁊ ex hoc posset solui dubiū prius motu3. Ad alias patet quid sit dicendum ex propositionibus.

An omne corr̄

Sciendū est 3° q̄ circa textū icidit tanē talis difficultas: vt⁊ oē corruptibile necēario corrūpat. Et ar̄ q̄ nō. nā p̄tes cēne cōtrales fr̄e sūt corruptibiles. ⁊ tñ nūq̄ corrūpēt cōrūpat cum non

cū nō videat q̄liter eam nō possit sibi applicari corrūpēs. Itē ignis in ↄcauo orbis lune est corruptibilis cū cōponat ex mā ⁊ tñ nūq̄ꝫ corrūpetur. Itē dicūt arkimiste ꝙ aurū nō pōt corrūpi ⁊ tñ est corruptibile cū componat ex mā ⁊ forma.
ſcīoēs sīt dictaꝫ difficultatē solventes. ¶ In oppoᵐ vr̄ eē aristoteles in textu. Pro cuius solone ponunt aliq̄ ↄclusiones. pᵃ refert dicē. oē corruptibile necessario corrūpet ⁊ dicē oē corruptibile corrūpi est necesse. pᵃ enī est divisa. ¶ 2ᵃ cōposita. vñ corruptibile vnoᵒ dr̄ de oi illo qd̄ pōt corrūpi siue fi siue nō fit ⁊ sic dicerem⁹ antixp̄m esse corruptibilē. Alioᵒ de oi illo qd̄ est ⁊ pōt corrūpi ⁊ sic capit in ↄposito ab aristotele. Aduerte vltra ꝙ corruptibile pt corrūpi dupl'r. vnoᵒ ſm poᵃᵐ nālē. ⁊ sic capit hic. Alioᵒ ſm poᵃᵐ supnālē. ⁊ sic nō oꝫ ꝙ oē corruptibile corrūpat. imo possēt deᵒ aliquā rē corruptibilē ꝑpetuare ⁊ tñ ↄstaret ꝙ esset corruptibilis eadē enī res q̄ pōt ꝑpetuari pōt corrūpi ⁊ econuerso. vñ illa est vera qd̄ corrūpet pōt esse ꝑpetuū ⁊ perpetuū pōt corrūpi illa tñ est falsa pōle est qd̄ corrūpet esse ꝑpetuū.
Corruptibile q̄ modis potest corrumpi.
2ᵃ 2ᵒ ¶ 2ᵃ 2ᵒ ſm phꝫ vr̄ ista esse ↄcedēda. ois ſba corruptibilis corrūpetur: cū ois talis hēat māꝫ qua sp̄ est in poᵃ ad essendum sub alia ⁊ alia forma: ⁊ cū talis poᵃ non sit oīno frustrata vꝫ ꝙ successiue sit sub alia forma. Et ex isto videt seq̄ ꝙ fuerit mēs phi celum nō hr̄e māᵐ cuius tñ oppoᵐ multi vident dicē.
3ᵃ 2ᵒ ¶ 3ᵃ 2ᵒ. nulla ſba corruptibilis nec̄io corrūpetur: q: ois talis ↄtingēter corrūpet cū corrūpēs possit ipediri siue, sit corrūpēs intrīsecū. siue extrīsecū. nā intrīsecū pōt ipediri per medicinā. extrinsecū vo multis modis pōt impediri.
4ᵃ 2ᵒ ¶ 4ᵃ 2ᵒ de mēte aristotelis h̄ vr̄ eē nec̄ia ꝙ ois ſba corruptibilis corrūpet. q: necesse est ita esse sicut ipsa significat aliter eiᵒ oppoᵐ. s. aliq̄ ſba corruptibilis nō corrūpet stabit ꝙ vr̄ esse falsuꝫ ſm eū. Et ex isto vr̄ ꝙ ipse sciuerit istā oē corruptibile nec̄io corrūpet in sensu cōposito. s. loco istiᵒ hec est nec̄ia oē corruptibile corrūpet: ideo multi ↄcedūt istā. oēm ſbam corruptibilē corrūpi est nec̄ium. ⁊ tñ simpl'r negāt istam oēꝫ ſbam necesse est eē corruptibilē. cū multe singulares eiᵒ sint false. ⁊ cum iam sit dictū ꝙ nulla ſba corruptibilis necessario corrūpet: ido cōcedūt cōpositam vbi negāt simpl'r diuisam. ¶ Ad rōnes.
Solutō rōnum. Ad prim ī dr̄ ꝙ partes cētrales terre ⁊ ptes ip̄ius ignis aliq̄n corrūpent: q: nō hñt infinitaꝫ poᵃᵐ sue durationis. ¶ Ad aliā de auro dr̄ ꝙ aurꝫ est corruptibile ⁊ corrūpet lꝫ arkimiste nō experiant multa enī pōt nā que nō pōt ars.

An mūdus sit eternus.
Sciēdū est 4ᵒ ꝙ adhuc scidit alia difficultas vtꝫ hꝫ mēte phi mūdus sit etern⁹ ⁊ ꝑpetuus: ⁊ vr̄ ꝙ nō: q: mūdus ē gñabilis ⁊ corruptibilis: igr̄ nō est ꝑpetu⁹ añs ptꝫ: q: ad corruptionē ptis saltē pncipalis nō manꝫ idē totū qd̄ añ erat. ḡ ad corruptiōeꝫ alicuiᵒ ptis mūdi nō manet idē mūdus. igiṫ. Itēꝫ mūdus ē augmētabilis: igr̄ est corruptibilis. añs ptꝫ: q: multe ptes mūdi augmētant vt pꝫ de luna ⁊ sole que in ortu ⁊ occasu apparēt maiora q̄ꝫ in meridie. ¶ In oppoᵐ vr̄ esse phs in textu ⁊ etiā in 8. phiſicoꝝ. Sed pro solone supponit pᵒ ꝙ ad videdū vtrū mūdus sit alterabilis duplex est alteratio qd̄. ī est cū obiectione ↄrij disponēs ad generationē ⁊ corruptionē sicut calefactio ⁊ frigefactio ⁊ breuit alteratio q̄ fit ſm q̄litates pmas Alia est que nō fit cū abiectōe ↄrij sic est illuminatio q̄ hꝫ se nō ē dispositiua ad gñationē neq̄ꝫ corruptionē nisi forte per accñs. 2ᵒ supponit ꝙ gñabile ⁊ creabile dfnt: nā gñabile ad suā inceptionē p̄supponit māꝫ. sed nō creabile. ēt corruptibile regrit māꝫ remanē post eiᵒ desitionē lꝫ annihilabile nihil relinqt qd̄ fuerit pars eiᵒ.
Alteratio ē duplx
Dr̄ia inter gñabile ⁊ creabile
¶ 3ᵃ suppō aliqd dr̄ ꝑpetuū dupl'r. vnoᵒ qa qlibet ps est ꝑpetua. 2ᵒ: q: pncipalior ps eiᵒ est ꝑpetua ⁊ cū hoc ↄtinet ↄsimilē figurā ⁊ dispositioneꝫ. qd̄ not. iter dr̄ q̄ꝫ pncipalior ps hois sit ꝑpetua: tñ hō nō dr̄ ꝑpetu⁹. q: nō manet hꝫ eandē dispōnē ⁊ figurā. Tūc ponūtur aliq̄ ppōnes pᵃ. deᵒ pōt mūdū annihilare ⁊ ēt corrūpē. pᵃ est ex fide. ⁊ de secunda discrepāt inter se multi doctores nam illi qui dicunt ꝙ celum non hꝫ materiam non concederent mundum seu celū esse corruptibilem: cū corruptibile relinquat semper materiā.
Quō aliqd dicit esse ꝑpetuū. ppōnes ō eodē.
¶ Scđa ppō vr̄ esse mens philosophi celuꝫ esse ingenerabile ⁊ incorruptibile nō habens materiā nec ↄtrarium. nec hꝫ substātiā nec ſm suas naturales dispositiones. Dicūt tñ aliq̄ ꝙ fuerit mēs aristotelis: celū hr̄e materiaꝫ eo ꝙ nunq̄ꝫ corrumpat coꝙ nullū agēs naturale pōt vincere eius formā. ⁊ de hoc iam alias visum est esse falsum vt ostēdit scotus lib. secūdo.
Scđa
¶ 3ᵃ ppō celū nō est alterabile alteratiōe dispositiua ad corruptionē: q: nō est receptiuū q̄litatū qb⁹ fit talis alteratio. lꝫ tñ bñ sit alterabile alteratione nō corruptiua: qa aliq̄ ps celi illuminat que pri⁹ nō illuminabat vt pꝫ de luna.
Tertia.
¶ 4ᵃ ppō celū nō est augmētabile per rarefactioneꝫ nec diminuibile p ↄdēpsationē cū tales mutationes fiāt vt in plimū mediāte alteratione q̄litatū primaꝝ nec est ēt augmētabile p appositiōeꝫ alicuiᵒ ptis eiusdē rōnis nec etiā diminuibile p remotionē vnius partis: nec etiam per nutritōneꝫ: q: talis requirit quādā gñationē que non fit in celo. Ex quo infert ꝙ celū est ꝑpetuū. 2ᵒ ꝙ mūdus est ꝑpetu⁹. q: pncipalior pars eiᵒ est ꝑpetua. sed nō pmo modo cū multe partes eiᵒ sint corruptibiles. Et ex istis pꝫ qd sit dicēdum ad primā rationē ante oppositū. ¶ Ad aliā negatur añs: ⁊ rō est. q: ꝙ luna ⁊ sol apparēt maiora in ortu ⁊ occasu q̄ꝫ in meridie ē q: tūc vidē
Quarta

tur p fumos grossos eleuatos a terra qui sūt cā reflexiōis radioꝝ q̄ q̄dē reflexio est cā q̄re visu/bile appet maiꝰ vt p3 de dnario viso in aq̄ q ap paret maioꝛ q̄ ex aqua. s3 q̄n sol ⁊ luna videnť in meridie nō eleuanť sic tales grossi fumi vel saltē nō fit reflexio illoꝝ radioꝝ. Et h̄ de parti.

Dubiū3 de generabili ⁊ corruptibili. **Quātū** ad 2^m dubitať pᵒ vtrū gn̄abile ⁊ corruptibile ꝯuertanť adinuicē. ⁊ similr ig̃n̄abile ⁊ icoꝛruptibile. Et arguiť q̄ nō: q2 oē coꝛruptibile coꝛrūpeť s3 ñ oē gn̄abile coꝛ rūpeť. qđ p3: q2 nō omne gn̄abile gn̄abiť: ergo nō oē gn̄abile coꝛrūpeť. añs p3: q2 a ex hoc viso est gn̄abile acetū. ⁊ tñ nunq̄ sozte gn̄abiť: igiť. Itē ex ista muliere pūt gn̄arī filij q forte nunq̄ gn̄abunť: igiť. Itē si sit necīū q̄ oē gn̄abile ge/ nereť: seq̄reť q̄ q̄ eueniūt necīo eueniūt. qđ est falsū3. Itē fortes q̄ ē tā genitꝰ ē coꝛruptibilis: ⁊ tñ nō ē gn̄abilis: igř. Maioꝛ p3: q2 qđ semel ge nitū est ampliꝰ gn̄ari nō pōt. Itē sic se h3 gn̄abi le ad genitū. ita se h3 coꝛruptibile ad coꝛruptū g̃ p locū a trāsmutata ꝓpoꝛtiōe sic se h3 gn̄abi le ad coꝛruptibile. ita geitū ad coꝛruptū. s3 non oē genitū est coꝛruptū: igř nec oē gn̄abile erit

De gn̄a bili ⁊ coꝛ ruptibi. li distin ctiōe. coꝛruptibile. ❡ In oppositū est p̄hus in textu. Pro solutiōe huiꝰ dubij suppoñiť q̄ si velimꝰ tenere ꝯclusiōes ipsius p̄hi opꝫ distinguere de gn̄abili ⁊ coꝛruptibili. Nā gn̄abile vno modo est idē qđ pōt gn̄ari ⁊ coꝛruptibile qđ pōt coꝛrū pi: ⁊ sic certe nō ꝯuertūtur. nā petrꝰ genitꝰ est coꝛruptibilis: ⁊ tñ nō ē gn̄abilis: imo etiā mul ta pūt gn̄ari q̄ nūq̄ gn̄abunť ⁊ b̄m istā accepti onē h̄n ꝓbant rōnes q̄ gn̄abile ⁊ coꝛruptibile nō ꝯuertunť l3 tñ illa sit eius ꝓpꝛia acceptio ⁊ de rigoꝛe b̄monis. Alio mō accipiť gn̄abile ꝓ eo qđ pōt esse ⁊ coꝛruptibile ꝓ eo qđ pōt potuit poterit nō esse ⁊ sic b̄n ꝯuertūť adinuicē. ❡ Et aduerte q̄ q̄n dicit aristoteles in textu. q̄ gn̄a bile ⁊ coꝛruptibile ꝯuertunť cum illo copulato aliq̄n ens ⁊ aliq̄n nō ens nō capiť ibi gn̄abile ⁊ coꝛruptibile p̄mo mō. sed scđo mō. Et b3 accipi aliq̄n ens ⁊ aliq̄n nō ens nō b̄m actualē existen tiam vel non existentiā. sed ꝓ illo qđ pōt esse ⁊ pōt nō esse. op3 etiā vti isto termio pōt non ꝓut ꝯnotat carētiā actus. sed ꝓ nō repugnātia es/

Dubiū3 b̄ ista oē gn̄abile gn̄abiť. sendi vł nō essēdi. ⁊ simili mō dicať de gn̄abili ⁊ coꝛruptibili. ❡ Sed restat ibi vna difficultas. vtrū ista sit ꝯcedēda: oē gn̄abile gn̄abiť. ⁊ vide tur q̄ sic: q2 volo q̄ a sit gn̄abile qđ nō genera biť: tūc arguiť sic. a nō gn̄abiť ⁊ idē a genera/ biť: ergo qđ gn̄abiť nō gn̄abiť. discursus ē bo nus ⁊ ꝯclusio est ipossibilis. g̃ ⁊ aliq̄ p̄missaꝝ. nō minoꝛ: g̃ maioꝛ. puta a non gn̄abiť. Rn̄deť q̄ discursus est possibilis. ⁊ q̄ discursus est bo nus. s3 nō seq̄tur. g̃ aliq̄ p̄missaꝝ est ipossibilis s3 b3 inferri ꝯclusio est ipossibilis: g̃ aliqua p̄e missaꝝ est ipossibilis. vel añs est ipossibile. mō

dico q̄ añs est ibi ipossibile cū sit vna copulati ua ex ꝓpōnibꝰ icōpossibilibꝰ adinuicē q̄ faciūt ꝓpōꝫ copulatiuā ipossibilē. 2ᵒ si gn̄abile nō ge neraretur seq̄reť q̄ ista copulatiua eēt va. a ē gn̄a bile. ⁊ nō gn̄abiť. qđ est sim cū ista. a nō gn̄abiť ferat oppoᵐ. illiꝰ a. est gn̄abile. f. a nō gn̄abiť. Rn̄deť q̄ nō seq̄ť q2 cū ista a. nō gn̄abiť stat ista a. pōt gn̄ari. vn cū ꝓpōe de poli vel equalē/ te stat cathegoꝛica negatiua. vt cū ista petru3 est posse currere stat ista petrꝰ nō curret. ❡ 3ᵒ sic seq̄ reť q̄ ista esset falsa a. est gn̄abile cū b̄m pro nul lo supponat cū nō supponat pro p̄nti p̄terito ne q̄ futuro. Rn̄deť q̄ talis ꝓpō est va ⁊ ꝯcediť q̄ b̄m nō supponit pro p̄nti p̄terito neq̄ futuro. sed tm̄ supponit pro poli qđ sufficit ad vitatē ta lis ꝓpōnis. ❡ 4ᵒ sic: volo q̄ aliq̄s ꝓtulerit h̄ꝰ istā ꝓpōnē a. nō gn̄abiť ipse dixisset vex: ex q̄ a. nō gn̄abiť. ⁊ si fuerit va ipose est ipm nō dixis se vex. q2 qđ fuit ipose est nō fuisse. g̃ sua p̄dicto ria erit iposis. f. ista a gn̄abiť. Rn̄deť ꝓ nunc q̄ postq̄ illa ꝓpō fuerit ꝓlata ipose est ipam nō fu isse sed forte nō seq̄tur: ergo impossibile est ip/ sam no fuisse veram. sed cōmittiť fallacia figu/ re dictionis mutando quid in qualequid.

Dubitatur 2ᵒ vtrū poᵃ actiua termineť ad maximu3 in qđ pōt. ⁊ vř q̄ sic per p̄hm in textu. 2ᵒ sic: si non sequeret q̄ nō eēt dare maximū pōdus q̄ fortes pōt poꝛ tare. Et sic: q̄cūq̄ dato fortes posset poꝛtare maius qđ est fim: igř. Itē volo q̄ sit foꝛtes cuiꝰ poᵃ actiua poꝛtatiua vt decē. ⁊ lapis qui poniť sup caput suū. vt decē: vel g̃ foꝛtes sustinebit lapidē vel nō. si sustineat sequiť q̄ sustinet illu3 q̄ non maioꝛē posset sustinere: p3. q2 si maioꝛē tūc vtꝰ illiꝰ excederet poᵃᵐ foꝛtis ⁊ sic depꝛimeret foꝛ/ tē. Et sic q̄cūq̄ addito lapide sequeret q̄ foꝛtes illud nō poss3 sustinere. Si nō posit sustinē tūc sequiť q̄ a ꝓpōne eq̄litatis fieret actio. Ite3 nō est dare minimā distātiā per qua3 nō. g̃ est dare maximā. q̄ña coiter conceditur. ⁊ añs probať. q2 si esset dare minimā per quā nō. tūc per illa3 nō ⁊ per quālibet minoꝛem visibile pōt agere. l visum. sed hoc nō: q2 posset poni pꝛope oculu3 q̄ nō videreť. Itē idē est indiciū de olbꝰ agenti/ tibꝰ mere naturalibꝰ. sed est aliqđ qđ agit p3 ma ximā distantiā. nā coꝛpus luminosu3 illuminat mediū p3 maximā distantiā a se quā pōt illumi/ nare quia nō maioꝛē: q2 tunc faceret cū sit agēs pure naturale. ergo etiam visibile causabit visi onem b̄m maximam distantiam. ❡ In opposi/ tum arguitur: quia si potētia actiua terminare tur maximo in quod potest vel ergo ipa excede ret vel nō. nō est dicendum q̄ nō: quia ob equa li ꝓpoꝛtione vel minoꝛi nō fit actio: si autem ex cedat vel ergo excessu diuisibili vel indiuisibili nō indiuisibili: quia cōiter talis: nō datur: quia tunc

An poᵃ actiua terminet ad ma mū i q̄ potest.

sic hoc nō esset excedere. ſi diuiſibili. ḡ per me/
dietatē illius exceſſus in maius poſſet cū qͥlli/
bet exceſſus ſufficiat ad motū. ꝛ per ꝯñs illud
non erat maximū per qḋ illa po^{a} actiua potuit.
¶ Pro ſolutione ſupponit ꝙ potētiaꝝ quedā
eſt actiua q̄dā paſſiua. Paſſiuaꝝ q̄dā eſt recepti
potētia/ ua tm̄ ꝛ de tali nō ē hic ad ꝓpoſitū. q̄dā paſſiua
rū diuiſio ꝛ reſiſtiua ſit. Itē potētiaꝝ actiuaꝝ q̄dā eſt fini/
ta ꝛ q̄dā infinita. Itē finitaꝝ q̄dā eſt motiua ꝛ q̄
dā ꝓductiua. ¶ Aduerte ꝙ po^{a} actiua pōt cō/
parari ad diſtātiā: reſiſtentiā: vel effectū: vel tp̄s
vel ad velocitatē: vel ad ſpaciū in motu locali.
¶ Supponit 2° ꝙ q̄tuor modis pōt imagina/
4 modis ri po^{am} actiuā eſſe determiatā. Uno^{o} ꝙ ſit deter/
imagia minata ad maximū in qḋ pōt. qḋ eſt illud in qḋ
tur potē pōt: ꝛ in nullū mai^{9} pōt. 2° ꝙ ſit determiata ad mi
tiā acti nimū in qḋ pōt. ꝛ eſt illḋ in qḋ po^{a} pōt ꝛ in nul/
uaꝝ eſſe lū min^{9} pōt: 3° ꝙ ſit determiata ad maximū in qḋ
determia/ nō pōt ꝛ eſt illud in qḋ nō pōt po^{a} : ſed in qḋlꝫ
tam. mai^{9} pōt. 4° ꝙ ſit determiata ad mīmū in qḋ non
pōt qḋ eſt illḋ in qḋ po^{a} nō pōt ꝛ in qḋlꝫ minus
pōt. Et in iſtis duob^{9} vltimis diſcrepāt aliq̄ do/
ꝓpōes ctores de quo magis videbit. Tūc ponunt aliq̄
ō eodē. ꝓpōnes. p^{a} po^{a} infinita nō terīat maxima diſtā
tia in quā pōt vel in quaꝫ nō neqꝫ minima inq̄
poteſt neqꝫ inq̄ nō: qꝛ po^{a} infinita nō eſt termi
nata: qꝛ in aliquā diſtātiā poſſet ꝛ in aliquā nō
Scḋa. poſſet. ¶ 2^{a} ꝓpō: ſi quilibet exceſſus ſufficit ad
cōtinuādū motū quilibet ſufficit ad inchoādū
cuius tm̄ oppo^{m} dicūt: pꝫ: qꝛ ſi nō hoc eēt q̄a in/
choare eſt difficili^{9} q̄ ꝯtinuare: ꝛ nō difficilius
infiniti eꝛḡ finite ꝛ volo ꝙ in duplo finite tūc ca/
pio illū exceſſū qui ſufficit ad ꝯtinuādū ꝙ eſt in
duplo minus tūc minor in duplo pōt ꝯtinuare
qꝛ quilꝫ exceſſus vt dicūt pōt ꝯtinuare. Tūc pri
mus poteſt inchoare cū ſit maior in duplo illo
qui ꝯtinuat. ¶ 3^{a} ꝓpō nō eſt dare maximā reſi
Tertia. ſtentiā in quā aliq̄ po^{a} actiua pōt nā ſi po^{a} acti/
ua a. ꝛ reſiſtiua b. vel ḡ a. excedit b. vel nō. ſi nō
tūc nō agit. ſi excedit vel ḡ exceſſu diuiſibili: vl'
indiuiſibili. nō indiuiſibili: qꝛ nō eſſet exceſſus
ḡ diuiſibili ſigneſ ille exceſſus in. c. d. ꝛ. b. auge
atur ꝓportionabilr ad vnā illaꝝ partiū: adhuc
a. aget in b. ꝛ per ꝯñs nō erat ibi maxia reſiſten
Quarta tia. ¶ 4ª ꝓpō nō eſt dare mīmā reſiſtētiā i quā
po^{a} actiua pōt: qꝛ ſi po^{a} actiua poſſit in illā po/
terit in ei^{9} medietatē: ꝛ per ꝯñs illa nō erit mi/
Quinta nima in quā poterat. ¶ 5ª ꝓpō nō eſt dare ma/
ximā reſiſtētiā in quā po^{a} actiua pōt qꝛ nō poſſꝫ
Sexta. in illā ꝛ poſſet in maiorē. ¶ 6ª ꝓpō eſt dare mi
nimā reſiſtētiā in quā po^{a} actiua non pōt vt pꝫ
ſufficiēti diuiſione: q̄a nō eſt dare maximam in
quā pōt nec maximā in quā nō: nec minimā in
quā pōt: ḡ eſt dare mīmā in quā non pōt. ¶ Et
aduerte ꝙ debet intelligi iſta ꝯ^{o} de po^{a} ꝓpīnq̄ꝛ
de reſiſtētia itēſiua ꝛ nō extēſiua quia aliter eēt
falſa. Nā quo ad p^{m} virt^{9} fortis poteſt augeri.
Quo ad 2^{m} pꝫ. ſi eſſet ſpaciū infinitū deſcēderet
lapis. ꝛ tm̄ ibi eſſet reſiſtētia infinita ſupple ꝑ ex
tēſionē. Et ex iſto ſequit ꝙ po^{a} actiua terīat per
minimū in qḋ nō pōt. i. nos cognoſcimus quā/
ta eſt po^{a} actiua hni fortitudinē ſciēdo minimū
in qḋ nō pōt. Et ad Ariſt. qui dicit ꝙ po^{a} actiua
terminat per maximū. dico ꝙ veꝝ eſt : ſed non
per maximū in qḋ: neqꝫ in qḋ nō: ſed per maxi
mū infra qḋ pōt qḋ nō eſt niſi minimū in quod
non pōt. ¶ Aduerte tm̄ ꝙ bn̄ pōt dari maxima
reſiſtētia in quā quā pōt cū aliq̄b^{9} circūſtantijs
puta cuꝫ tali velocitate vel tarditate vel me^{o}. vt
dato ꝙ nō ſit dare maximū pōdus ſimplr quod
fortes poteſt portare tm̄, bn̄ eſt dare maximū pō/
dus cū tali velocitate vel tarditate vel tali diſtā
tia. Et ſilr dicas de diſtātia vltra quā ſit actio ꝛ
ſiāt q̄tuor ꝯcluſiones. ſ. ꝙ nō eſt dare maximaꝫ
vltra quā neqꝫ vltra quā nō nec minimā vltra q̄. Dria in
ſed minimā vltra quā nō. ¶ Pro cui^{9} declaratiōe ter diſtā
ne eſt aduertēdū ꝙ dr̄ia eſt inter diſtātiā ꝑ quā tiā ꝑ q̄
vel in qua ſit actio ꝛ diſtātiā vltra quā ſit actio. ſit actio
qꝛ in illa diſtātia dicit fieri actio q̄diu paſſuꝫ ē ꝛ diſtan
in aliquo pūcto intrinſeco illi^{9} diſtantie tandiu tiam vl/
agēs agit in ipo. Sed illa diſtantia dr̄ eſſe vltra tra quaꝫ
quā ſit actio que ſic ſe hꝫ ꝙ paſſo exñte nō i aliq̄ ſit actio
pūcto intrinſeco eius : ſed extrinſeco agēs agit
in ipſum. Tunc ponit talis ꝯ^{o} eſt dare maximā
diſtātiā ꝑ quā agēs pōt agere in paſſū qꝛ tal' nō ꝯ^{o} ō pre
eſt niſi minima diſtantia vltra quam agens nō dictis.
pōt agere q̄ eſt dabilis. Et aduerte ꝙ qḋdaꝫ eſt
agēs qḋ ſi poſſit vltra aliquā diſtātiaꝫ pōt vltra
quālꝫ minorē vt ignis calor. aliud eſt qḋ ſi poſ/
ſit vltra aliquā. nō pōt vltra quālꝫ minorē vt vi
ſibile. ꝛ ꝑ iſtas ꝯcl'ones ſoluūt rōes an̄ oppo^{m}. Potētī/
Dubitatur 3° vtꝝ q̄lꝫ po^{a} paſſiua ter arū paſ/
mineſ ꝑ mimū a quo pōt ſiuaꝝ di
pati. Et vr̄ ꝙ ſic per ariſt. in textu. ¶ Pro cui^{9} ſtinctio.
ſolutione ſupponit ꝙ potētiaꝝ paſſiuaꝝ q̄daꝫ ē
receptiua tm̄ ſicut mā. q̄dā dr̄ receptiua: ꝛ cuꝫ hꝯ
reſiſtiua ſicut ē aq̄ reſpectu ignis. Itē potētiaꝝ
paſſiuaꝝ: q̄dā eſt paſſiua tm̄: ꝛ q̄dā cū hꝯ actiua:
exēplū primi ſicut eſt vnū paruū frigidū qḋ pa/
tit ab vno magno calido in quod calidū tale fri
gidū nō pōt agere. Exemplū ſecūdi: ſicut eſt fri
gidū quod patit a calido ꝛ cū hoc reagit in ipꝫ.
Itē potētiaꝝ paſſiuaꝝ quedam eſt cognitiua ſi/
cut eſt potētia viſiua: quedā dicit nō cognitiua
ſicut frigidū. ¶ Itē potentiaruꝫ paſſiuarū: que
dam patiunt per abiectionē contrarij ſicut cali Alia ea/
dū cū patitur a frigido vel ecōtra: quedam ſine rūdē di
abiectione ꝯtrarij: ſicut mediū cū illuminatur. ſtinctio.
¶ Et aduerte ꝙ potentia paſſiua poteſt compa
rari ad potentiā actiuā a qua pōt pati vel ad di/
ſtantiam in quā: vel vltra quā poteſt pati vl' ad
effectū quem poteſt recipere: vel ad tempus vl'

ad velocitatē vel ad spaciū q̄ pōt moueri. Tūc

Cōclōes. ponunt alię ɔclusiones. ¶ pᵃ poᵃ passiua resi-

ē eisdē. stiua nō teriat̄ īma poᵃ actiua a q̄ pt pati. Nā fit a. poᵃ actiua ꝫ b. passiua si b. patiat̄ ab a. ḡ a. excedit b. ꝫ nō in indiuisibili: igit̄ in diuisibili: ꝫ diuidat̄ ille excessus ꝫ remoueat̄ vna ps adhuc b. patitur ab a. ꝫ a. esset minꝰ q̄ꝫ ante: igit̄.

Scd̄a. ¶ 2ᵃ ɔᵒ: poᵃ passiua talis nō terminat̄ maxima poᵃ actiua a qua potest pati: qa qcqd pōt pati a

Tertia. magno potest pati a maiore. ¶ 3ᵃ ɔᵒ. poᵃ passiua talis nō terminat̄ minima poᵃ actiua a q̄ nō pōt pati. qꝛ tunc a tali nō posset pati: sed bene

Quarta a minori qđ est falsum: igit̄. ¶ 4ᵃ ɔᵒ: poᵃ passiua talis terminat̄ maxima poᵃ actiua a qua non pōt pati: qđ probatur a sufficienti diuisione: qꝛ nō terminat̄ a maxima qua pōt. nec minima a qua pōt: nec minima qua nō pōt. ergo maxima a qua nō pōt vt volo ꝙ poᵃ leuatiua fortis: ꝫ resistiua vnius lapidis sint equales. tunc sequitur ꝙ poᵃ fortis est maxima inter oēs que non possunt leuare: ꝫ quelibet maior pōt leuare: igitur Et sic vide quō oēs iste ɔclusiones videntur sp tenere ꝙ quilibet excessus est sufficiēs ad agendū vel resistendū.

Argᵐ ¶ Et si quis arguat: volo ꝙ poᵃ actiua fortis que est equalis resistiue vnius libre augeatur insensibiliter tūc sequitur ꝙ excederet ꝫ tn̄ nō leuabit quia non percipiet se leuare. Dico ꝓbabiliter ꝙ sicut poᵃ est aucta insensibiliter ita leuabit insensibiliter ita ꝙ nō percipiet se leuare. Et istud argᵐ magis pertinet ad aliud dubiū. ꝫ debēt intelligi ista dicta de terminatione potētie actiue ꝫ passiue. puta de poᵃ actiua agēte in passum. nō qua agēs agit. quia aliter sequeretur ꝙ visibile aliqđ nō posset causare visiones in aliqua poᵃ visiua: ꝫ tn̄ posset in minorē seu debiliorē poᵃᵐ visiuā. qđ est falsū:

Quinta igitur. ¶ 5ᵃ ɔᵒ: oīs poᵃ passiua mere receptiua pōt pati saltē quantū est ex se a quocunq̄ magno vel paruo agente sine termino. ¶ 6ᵃ ɔᵒ poᵃ

Sexta passiua nō cognitiua quantū est ex se potest pati a qualibet distantia quantūcunq̄ magna vel parua. quia quacūq̄ distantia agēs potest agere a tali poᵃ passiua pōt pati. sed illa agētia pñt

Septia multum diuersificari: igitur. ¶ 7ᵃ ɔᵒ: poᵃ passiua respectu actiue date terminatur minima distātia vltra quā nō potest pati ꝫ hoc a tali egente quia agēs terminat̄ minima distantia vltra

octaua. quā nō potest agere: igit̄. ¶ 8ᵃ ɔᵒ: poᵃ passiua cognitiua vel que requirit determinatā distantiā terminatur ꝫ minima in qua nō ꝫ maxima in qua non vt prope visum est maxima distātia oium illorū in quibꝰ nō pōt. ꝫ longe a visu est vna minima distantia oium illoꝝ in quibꝰ nō pōt.

Nona ¶ 9ᵃ ɔᵒ. ꝫ vltima quelibet effectū quē pōt poᵃ actiua ꝓducere potest passiua recipere. Ad aristotelem dicit̄ ꝙ potētia passiua nō terminatur ad minimum in quod potest nec in quod nō pōt sed ad minimū infra maximū in quod non potest. Et hec de secundo articulo.

Quantū ad 3ᵐ fit ɔᵒ rn̄salis. impoīe est naturaliter esse plures mūdos siue simul siue successiue. siue ecentricos siue cōcentricos. Et hec conclusio relinquitur satis probata in articulis in quibꝰ sufficiēter. patꝫ quid sit dicendum ad rationes. — ɔᵒ rn̄.

¶ Et sic est finis primi libri de celo.

¶ Incipit 2ᵘˢ liber de celo ꝫ mundo.

Quod quidē igitur neq̄ factū est oē celū. neq̄ ɔtingit corrūpi queādmodū quidā dicūt ipsum sed est vnū ꝫ sempiternū pn̄ᵐ quidā ꝫ ɔsumationē nō hn̄s totius eterni habens autem ꝫ continens in seipso infinitū tempus. — Quid ē celū ꝑm ꝑbūm.

Iste est secūdus liber de celo ꝫ mūdo in quo phūs determinat de principaliori parte totius vniuersi. s. de corpore celesti: ꝫ ꝓprietatibꝰ eius.

Et diuiditur in quatuor tractatus In primo determinat de sempiternitate celi. ꝫ diuiditur in quatuor capitula. In primo determinat de duratione celi intendens talem cōclusionē celū est vnū ꝫ sempiternū principiū ꝫ consumationē non habens. ꝫ probat sex rōnibus. Prima tempus est sempiternū: ergo ꝫ celū patet consequentia: quia tempus non est sine motu ꝫ motus nō est sine celo: ergo si tp̄us est eternū celū est eternū. 2ᵃ rō: ad opinionē dicētiū celū esse formatū ꝫ aliqn̄ corrūpi sequunt̄ multa inconuenientia. sed ꝑ sit sempiternū nullū sequit̄ inconueniens: igitur. Tertia rō: oēs antiq dixerūt celū imutabile ꝫ diuinū. ḡ hoc est credendū. tenet ɔn̄a: qꝛ opꝫ vnūquēq̄ se exhibere persuasionibus antiquorū ꝫ maxime credere sermones ſporū eē veros. igitur. ¶ Quarta ratio: oēs antiqui attribuerūt celū dijs pro loco sed dij sunt perpetui: ergo ꝫ celum. Quinta ratio celū mouetur sine fatigatione eo ꝙ in motu celi nulla ē violentia. neq̄ est ibi aliquod ꝓhibens: quin celū possit moueri: igitur. Sexta ratio oporꝫ illos sermones dicere qui concordant rationi ꝫ dictis antiquoꝝ. sed dicentes celū esse sempiternū cōcordant rationi ꝫ dictis antiquoꝝ: igit̄. — Rōnes ꝑdictā diffōne soluētes

¶ Cōsequēter tāgit tres opiniones antiquorū de motu celi. Prima est antiquoꝝ dicētiū celū ferri sursum ꝫ sustineri a quodā gigante q vocatur athlas cuiꝰ caput est in vno polo ꝫ pedes in altero. manꝰ dextra ī oriēte sinistra ī occidēte. hāc opinionē nō reprobat phūs sed reputat eam eē fabulosā ꝫ fictam a poetis. Secūda est platonicorum — opiniones de motu celi.

Scda. cor qui dixerūt celū ꝯtinue moveri a quadam
aīa ꝛ ab eadē retineri sursum. Hoc reprobat: qꝛ
nō est posse ꝙ illa aīa tāto tpe moveret celū sine
fatigatione ꝛ tristicia: ꝛ sic illa aīa eēt īfelicior ꝙ̄
aīa exñs in corpore aīalis. Tertia opīo est empe
Tertia docli dicentis celū detineri sursum pp velocē
motū eius. sed hoc nō est verū quia nō est possi/
bile celū tanto tpe detineri sursum pp ei⁹ velocē
circulationem quoniam tandem caderet.

Qm̄ aūt qdā qui dicūt eē aliqd dextrū ꝛ si
nistrū celi queadmodū pictagorici: illorū
eni iste sermo est ꝯsiderandū vtꝝ hoc se hꝫ
mō vt illi dicūt aut magis alr.

¶ Istud est scdm capitulū in quo phs ostendit
Repro/ quō in celo reperiunt differentie positionuꝫ. Et
batio o/ dividitur in duas partes. In pma reprobat opi
piniōis nionē picthagoricorꝫ dicentiuꝫ in celo esse tātū
pictha/ duas differentias positionis scilicet dextrū ꝛ si/
gorico/ nistrum. Et ponit philosophus taleꝫ ꝯclusionē.
rum. Si in celo sint dextrum ꝛ sinistrum: tunc ibi est
sursum ꝛ deorsuꝫ ante ꝛ retro: quod ꝓbat qnqꝫ
rationibus. Prima. animal habet omnes diffe/
rentias positionū: vt dicit in libro de motu aīa
liuꝫ: ergo ꝛ celū cū sit corp⁹ perfectissimū. Secū
da ratio vbicunqꝫ reperitur posterius ibi repe/
ritur prius. sed dextruꝫ ꝛ sinistrum reperiūtur
in celo que sunt posteriora alijs differentijs po/
sitionuꝫ qꝛ sursuꝫ ꝛ deorsum sunt principia lō/
gitudinis dextrū ꝛ sinistrū principia latitudīs.
sed longū precedit latū: ergo sursum ꝛ deorsuꝫ
precedūt dextrū ꝛ sinistruꝫ. Tertia ratio incon/
veniens est dicere in celo esse drñtias positiōuꝫ
min⁹ pncipales ꝛ nō pncipales que sunt sursuꝫ
deorsum ante ꝛ retro. Quarta ratio sursuꝫ ꝛ de
2° d dif orsum sunt in plantis ꝛ non dextrum ꝛ sinistrū
ferētijs ergo incōveniēs est ponere dextrū ꝛ sinistrum
positio/ ꝛ nō ponere sursum ꝛ deorsum. Quinta rō. sur/
num in sum est prius dextro cuꝫ sit principiuꝫ lōgitudi
celo. nis: ergo si in celo est dextruꝫ etiā erit sursum ꝛ
deorsum. ¶ In secūda parte determinat de dif
ferentijs positionū in celo ſm opinionē philo/
sophi. Et intendit tres ꝯclusiones. ¶ Prima. i
celo sunt sex differentie positionū ex natura rei
ꝓbat qꝛ in omni animato habenti intra se prin
Dubia cipiū sui mot⁹ vt sunt tales differentie: sed celū
circa cō est animatū hñs intra se principium sui motus
clusionē ergo i celo sunt ille differētie positionū. ¶ Cir/
ca hanc conclusionē movet aliq̄ dubia. Primū
quomodo in celo possunt reperiri ille sex diffe/
rentie positionū distincte ex natura rei cū celuꝫ
sit sphérice figure ꝛ oīno simile in omnib⁹ suis
partibus. Respondet ꝙ in aliquib⁹ corporibus
ille drie positionū reperiunt distincte non solū
virtute sed etiam figuris. vt patet in animalib⁹
perfectis. ~~In aliquibus vero solum reperiuntur~~

~~distincte nō solū virtute sed ēt figuris. vt ptꝫ in~~
~~aīalibus pfectis.~~ In aliqbus vo solū reperiunt
distincte virtute ꝛ non figuris. ¶ Secundum 2ᵐ du/
dubium quomodo in celo potest reperiri dextrū bium.
quod sit principium motus localis cum motus
celi non habuerit principium. Respondet qꝺ
ideo dicitur: quia si celum incepisset moveri in
cepisset ab illo quod dicitur esse dextruꝫ. ¶ Se
cunda conclusio. longitudo celi: id est sursum
ꝛ deorsum debent sumi secundum distantiam
polorum: ꝙ probat duabus rationibus. Pri/
ma: quia propter immobilitatem polorum ap/
paret distinctio emisperiorum cum eedem par
tes celi semper appareant in polis. Secūda ra/
tio: oriens ꝛ occidens sunt latera mūdi: igitur 3ᵃ 2°
poli sunt longitudo celi. ¶ Tertia cōclusio: po
lus qui apparet superius scilicet polus arcticus
est deorsum ꝛ ille qui est nobis imanifestus sci/
licet polus antarticus est sursum. Pro cui⁹ pro
batione supponit ꝙ dextrum est oriens. sinistꝝ
vero occidens: ante est meridies ꝛ angulus no
ctis est retro: quod patet quia celum debet mo/
veri a dextro in sinistrum per ante: modo celuꝫ
movetur ab oriente in occidens per meridiem
Tunc sic arguit. si polus arcticus esset sursuꝫ se
queretur ꝙ celū moveretur a sinistro ad dextrū
consequens est inconveniens igitur. Ex hoc in
fert ꝙ polus nobis immanifestus est sursum. ꝛ
hītantes in eo sunt sursuꝫ ꝛ nos sumus in emi/
spherio deorsum. ¶ Finaliter ostēdit qualiter Drie po
drie positionū sunt in celo ſm motum planeta sitionuꝫ
rum in obliquo circulo dicens ꝙ opposito mo/ quō sūt
do sumende sunt differentie positionum in ce/ in celo.
lo eo ꝙ motus eorum sit contrario mō ad mo/
tum diurnum puta ab occidente in oriens.

Qm̄ aūt nō ē ꝯrius mot⁹ qui circū ei qui
circūqꝫ ꝯsiderādū pp qd plures sūt latiōes
quidem a longe tentantibus facere.

¶ Istud est tertium capituluꝫ huius tractatus
in quo philosophus determinat de diversitate
partium circulariter motarum dicens ꝙ dif/
ficile est determinare numerum corporum ce/
lestium propter nimiam distantiam ratione cu
ius accidentia ipsoruꝫ non bene cadūt sub sen/
su nostro. Et intendit talem conclusionē necessa
rio sunt ponende plures circulationes propter
generationes ꝛ corruptiones. ꝛ per consequēs
necesse est esse plura corpora celestia. Hanc con
clusionem probat sex consequētijs. ¶ Prima Cōseqn
si celum est aliquid divinum ꝛ sempiternuꝫ ne/ tie pꝺl/
cesse est motum eius esse sempiternum ꝛ circu/ ctā con/
larem patet quia vnūquodqꝫ cuius est aliquod clusiōeꝫ
opus proprium est gratia illius operis sed ipsi soluētes
us celi est aliquod opus proprium ꝛ nihil desti
tuitur a sua propria operatione: ꝛ talis opera/

tio est motus. Ergo si celum sit sempiternum
necesse est motum eius esse sempiternum. ꝛ per
ꝯñs circularez cũ solus motꝰ circlaris sit sempi
Scda. ternus. ¶ Secunda ꝯña si motus celi sit semp
ternus ꝛ circularis necesse est terrã quiescer in
medio mũdi. qꝫ ꝓbat quia motꝰ circularis est
circa mediũ qescens: ꝛ illud non põt eẽ aliqua
pars celi. quia vel quiesceret ibi ꝺm naturaz. ꝛ
sic naturaliter moueretur ad mediũ vel preter
naturam: ꝛ sic ibi semper non quiesceret. Reli
Tertia. quitur ergo ꝙ illud est terra. ¶ Tertia ꝯsequẽ
tia. si terra est necesse est ignem esse. quia ignis
ꝛ terra contrariantur. modo si vnuz cõtrarioꝝ
sit in natura necesse est reliquum esse. quia ꝯtra
Quarta rioꝝ eadem est materia. ¶ Quarta consequen
tia. si terra ꝛ ignis sunt: necesse est media elem
ta esse. Probat: quia vnũquodqꝫ elemẽtoꝝ ha
bet contrarietatez ad vnũquodqꝫ igitur si vnũ
est: oportet reliquuz esse. ¶ Quinta consequẽ Quinta
tia: si elementa sunt: necesse est generationes ꝛ
corruptiões esse. qꝺ probat dupliciter. Primo
quia elementa sunt adinuicem contraria: ergo
agunt ꝛ patiuntur adinuicẽ. contraria eni sunt
adinuicez corruptiua. Secundo nõ est rationa
bile aliquod mobile esse sempiternũ cuiꝰ ꝺꝫ na
turã motus non est sempiternꝰ. sed motus ele
mentoꝝ non est sempiternus. ergo nec elemen
ta: ꝛ per ꝯñs generantur. ¶ Sexta consequen Sexta.
tia: si generationes ꝛ corruptiones sunt necesse
est preter primum motum circularem esse aliũ
motuz aut plures illius celi. quod probat quia
ꝺm primũ motum similiter se habent elemẽta
adinuicem: ergo oportet esse alium motũ si ele
menta debeant generari ꝛ corrumpi adinuicẽ.

Figurā aūt sphericā necesse ē habere celum hec eni propriissima et substantia et nā prima dicamus aūt et vl'ter de figuris que est prima et in planis et in solidis.

Conclusio ostēdens celum esse spherice figure. ¶ Jstud est quartū caplm in quo phs ostendit celū esse spherice figure: intēdens pmo talē cōclusionē. inter figuras planas figura circlaris est prior: pbat duab' rōnibus. ¶ Pria: vnū est pus multis et simplex cōposito. sz figura circularis se hz vt vnū et simplex: eo q ipsa ptinetur vna linea. figura vero recta pllbus ptinet: igif. Scda rō: pfectuz est pus Jperfecto. sz figura circularis est pfecta: cuz sibi nulla possit fieri additio p quā fiat pfectior. sz figura recta est imperfecta: cuz possit recipere additionē: ergo figura circularis est prior. ¶ Scda p°. iter figuras solidas figura spherica est prior probat consimili

Scda.

Tertia. rōne qua probauit pclusionē precedentē. ¶ 3ª p°. celuz est spherice figure qd probat quatuor

Rōnes pdictaz opionē pbātes. rōnibus. ¶ Prima: pma figura dz esse primi corporis. sed figura spherica est figura prima et celū est primuz corpus: igif. et hoc ēt posset concludi de septē spheris planetarū. ¶ Secūda ratio: celū non est recte figure: nec oualis: nec lenticularis nec colūnaris: nec alterius figure a figura spherica: ergo est spherice figure. aūs pz. q si esset alterius figure tunc alique eius ptes magis distarent a centro q alie: et cū illud corpus sp moueat sequeretur q ille ptes aliqñ essent sine loco et loc' sine corpore: q postq pars magis distans a medio ei' moueret: tunc alie partes aliqñ ēēnt sine loco: q postq magis distās a medio moueē: tūc vbi prius erit postea nihil est et vbi iaz est prius nihil erat. ¶ 3ª rō: motus celi et oiuz alior motuū minim' eū sit velocissimus et bm lineā minimā in minio tpe: q inter figuras in idē punctuz redeuntes figura spherica est minima: g celū est spherice figure: ¶ 4ª ratio: aqua est spherice figure: g aer est spherice figure. cū aer ptineat aquā. et si aer est spherice figure ignis est spherice figure. et sic necesse est celū esse spherice figure eū ptineat ignē. et q sit spherice figure bm supficiez pueā. pbatur q aqua sp nata est fluere sup terrā ad locum decliuiorē et non cessabit donec omnes partes equaliter distent a centro: sed cuius partes equaliter distant centro est spherice figure.

Quoniam aūt est dupliciter in circulo moueri puta ab a. hunc quidē ad b. hunc aūt ad g. quod quidē: igitur non sunt contrarij isti prius dictum est.

Alia qō de motu celi. ¶ Jste est scdus tractatus in quo phs deteriat de motu celi: et ptinet duo capla. Jn p° ostendit q̄re celū magis moueē ad vnā ptez q ad aliam ingrēs talē qōnez. Utrū celū debeat moueri ab vna pte deteriata: ad vnā ptez deteriataz puta ab oriente ad occidēs. Querit etiā q̄re celuz sp moueē ad vnā partē. nō eni pōt dici q h sit a casu: q celū et mot' celi sūt sempiterna. in sempiternis aūt nihil ptingit a casu. ¶ Rūdet q forte velle sic inqrere de oib' et assignare cām et nihil pretermittere vr magis eē signū magne stultitie aut magne psūptionis q̄ sapie. Dicit tñ q h pōt fieri dupl'r. Aliq eni hoc faciūt pp vanaz glīaz et tales sūt increpādi. Aliq faciūt pp veritatez: et tales sūt laudādi. ¶ Finalr soluit pdictā qōnez dicēs q nā facit de polibus qd meli' est: celū meli' est celū sic moueri q̄ ecōtrario: igif. sic enī in motib' eītoz honorabili' est et meli' moueri sursuz q̄ deorsuz. nā loc' sursuz ē dignior loco deorsuz. ita melius est celū moueri ab vna pte deteriata puta ab oriente in occidēs: igif. Solutō questionis predicte.

De motu autē ipsius q regularis est et nō irregularis deinceps vtiq dictis erit ptransire. dico autē hoc de primo celo et de prima latione. in his enim que de subtus plures iam lationes sunt.

¶ Jstud est scdz caplz in quo phus deteriat de motu celi et de ei' regularitate: intēdens talem pclōnē. mot' celi ē regularis. pbaē q̄tuor rōnibus. Pria: si motus celi eēt irreglaris in eo eēt intēsio et remissio velocitatis. sz h eēt in pn' medio vl' fine. qd est falsuz. q mot' celi caret pn' medio et fine cū sit ppetu'. Scdo sic: si mot' celi eēt irregularis: irregularitas pueniret ex pte mouētis aut ex pte mobil' aut amboz. nō pmuz q primū moues sp mouet eadē virtute. Nec scdz q pmuz mobile nō alteratur nec ex pñti puenit ex pte amborū: igif. 3ª rō: si motus celi eēt irregularis vl' illa irregularitas fiet in partib' celi vel in toto. Non pmū: q iā fuisset facta distantia ifinita astroz adinuicez p tps infinitū qd est falsuz cū illud nullo mō pcipiamus nec in toto celo: q remissio est pter impotētiaz et ipotētia pter nām. sz in celo nō est aliquid pter nām cū sit corp' simplex: igif. Quarta rō: si mot' celi eēt irregularis vel itenderet in infinito tpe et postea remitteret in tpe infinito aut ecōtrario aut sp itenderet aut remitteretur vel vicissim itenderet et remitteret. sz qdlibet ē impole qd pz pmo q̄ ad pmuz disiunctū: q nihil existēs pter nām vr existere in tpe infinito. quo ad scdz disiunctū pz: q tūc motus celi eēt infinitus et indeteriatus qd est falsuz: q oīs motus est ex deteriato in deteriatuz teriuz. quo ad tertiū disiunctū pz: q hoc est penit' irrōnabile q tanta diuersitas nō posset latere sensuz nrm. imo hoc pciperemus eo q opposita iuxta se opposita sunt sensibiliora. Rōnes pbantes regulares esse celi motus.

Aliud dubiũ de celo.

Queritur vtrũ in celo moto sine fatigatione ex pena reperiant̄ sex d̄r̄ie positionũ ex nã rei distincte ita q̄ sursũ sit in polo antarctico deorsuz in polo arctico añ in meridie retro in pte oppo sita q̄ d̄r angulus noctis dextrũ in oriẽte. ⁊ sinistrũ in occidẽte. Ar̄r p°. ɔtra suppositũ: q: celuz mouet̄ cũ resistẽtia: alias nõ moueret̄ successiue cũ ois successio in motu nãli pueniat ex aliq̃ resistentia vt v̄r h̄re pħs in. 4. phisicoꝝ: s3 ois resistentia nata est cãre fatigationẽ: igi̇t. Scđo sic in eodẽ celo sunt reperibiles duo mot⁹: quoꝝ vn⁹ rapiat spheras inferiores ⁊ sphera lune rapiat spherã ignis q̃ ignis h3 nãlez iclinationez ad gescendũ in suo loco nãli: ẽ resistit cuilibet mouẽti ipm. Ar̄r orbes planetaꝝ h̄nt inclinationẽ ad motũ in zodiaco q̃ est ab occidẽte i oriẽs: ẽ resistũt p̄mo mobili qđ mouet eos ab oriente in occidẽs: ⁊ p ɔñs erit ibi fatigatio. ¶ 3° sic. pbando q̄ in celo nõ sint d̄r̄ie positionũ nisi in ordine ad nos: p° q: celũ est inaiatuz. mõ in rebus solũ aiatis repiunt̄ d̄r̄ie positionũ. Itẽ celũ est omogeneũ aut saltẽ eiusdẽ figure aut eq̃lis distãtie s3 oẽs ptes a cẽtro mũdi: ẽ in ipo nõ ẽ deorsuz nec sursuz ex nã rei distincta. ¶ 4° sic: In celo nõ ẽ mot⁹ augmẽtatiõis nec sensationis: nec p̄n^m mot⁹ local̄: cũ mot⁹ local̄ celi sit sempiternus: ẽ in celo nõ sũt d̄r̄ie positionũ ex nã rei r3 ɔñs: q: sursuz ⁊ deorsuz sũt p̄n^a mot⁹ augmẽtatiõis. ¶ 5° sic: duo poli nõ ẽ in celo extrema lõgitudinis nec h̄nt diuersas ꝟtutes quaꝝ vna sit nobilior altera: igr̄. Itẽ i celo eadẽ ps successiue est dextra ⁊ sinistra: sic eadẽ ps successiue ẽ in oriẽte ⁊ in occidẽte. Itẽ s3 orizontẽ vnius regiõis attẽdit̄ vnũ oriẽs: ⁊ s3 orizontẽ alteri⁹ attẽditur aliđ: ẽ in p̄dictis ptib⁹ celi nõ sunt d̄r̄ie positionũ ex nã rei. ¶ In oppositum est pħus in textu. In questione erunt tres articuli.

Qu id ẽ fatigatõ

Quantũ ad p^m sciẽdũ est p° q̄ p declaratiõe p̄me ptis q̃õnis suppo nit̄ p° q̄ fatigatio ẽ diminutio po^e cognitiue pp diuturnã ei⁹ actionẽ restaurabil̄ p quietem. ¶ Ex q̃ seq̄t p° q̄ nulla po^a pure passiua ẽ fatigabil̄. iõ mã nõ fatigat̄ in recipiẽdo formã. Secũdo seq̄t q̄ ꝟtus idiuisibilẽ ẽ infatigabil̄ ⁊ etiã ꝟtus ifinita: q: nulla tal̄ ẽ diminuibil̄. Tertio seq̄t: q̄ nl̄la virt⁹ pure nãlis ẽ fatigabil̄. vnde ignis in cõburẽdo nõ fatigat̄. Seq̄t q̃rto: q̄ hõ ppe nõ fatigat̄ si sit fact⁹ ipotẽs ex senectute vl̄ egritudie vl̄ ex defectu alicui⁹ mẽbri: q: fatigatio sit pp diuturnã actionẽ. ¶ Supponit̄ scđo: q̄ fatigatio sic causat̄. nã nã emittit ad singula mẽbra laborãtia q̃sdã spũs ⁊ hũores disponentes mẽbra ad opatlonẽ. q̃ spũs ⁊ hũores pp longã actionẽ corrũpunt̄: ⁊ tũc corp⁹ d̄r fatigatuz. nec erit sine fatigatiõe donec p q̃etẽ vel regem

Fatigatio quomõ causatur.

fuerit recupati tales hũores ⁊ spũs. Ex q̃ seq̄t q̄ fatigatio nõ sit sine actiõe dispositiua ad corruptionẽ: q: fatigatio sit cũ tales spũs vel hũores corrũpunt̄. Ex q̃ v̄r seq̄ q̄ cã p̄ncipal̄ fatigatiõis d3 eẽ ɔrietas. ¶ Et si qs dicat sensus fatigat̄ ⁊ tñ nõ agit cũ aliq̃ ɔrietate: igit̄. R̄ndet̄ q̄ i sensu ɔcurrũt plēs actiões. vna ẽ actio obiectiua q̃ s. obiectũ ptialr̄ cũ sensu causat cognitionẽ. ⁊ s3 istã sensus nõ corrũpit̄: imo magis pficit̄. Alie sũt ibi actiões alteratiue disposite ad corruptionẽ organi. ⁊ p ɔñs ad corruptionez po^e. Seq̄t ẽt ex p̄dictis q̄ intellect⁹ p se nõ fatigat̄ l3 bñ p accñs p quãto nõ põt intelligere sine ministratione ibi facta a sensu: q̃ sensus põt fatigari. Ex istis d̄r p° q̄ celũ nõ est fatigabile: q: non h3 tales spũs ⁊ hũores rõne quoꝝ ꝟtus ei⁹ fatigaretur. Dicit̄ scđo q̄ itelligentie mouẽti celũ nihil resistit. ẽt in celo nõ est ɔriũ aut aliq̃ dispõ hũs ɔriuz. Dicit̄ tertio: q̄ in motu celi successiuo nõ puenit ex resistẽtia: s3 ex deteriatiõe itelligẽtie q̃ est sic deteriata ad mouẽdũ orbẽ tãta vl̄ tãta velocitate. Quarto d̄r q̄ l3 vnus orbis moueat̄ veloci⁹ ⁊ ali⁹ tardi⁹: h̄ nõ est: q: ꝟt⁹ motiua sit aliq̃ñ fatigata: s3 q: nõ moueret̄ ab eadẽ ꝟtute: s3 a diuersis q̃ruz vna ẽ maior alia. D̄r 5°. q̄ l3 vn⁹ ⁊ idẽ planeta i vno tpe citi⁹ ptrãseat vnũ signũ q̃ i alio: h̄ tñ ñ ẽ pp velocitatẽ vl̄ tarditatẽ vni⁹ ⁊ eiusdẽ mot⁹: s3 pp plalitatẽ taliũ motuũ.

Alie difficultates circa textũ icidẽtes

Sciendũ est scđo q̄ circa textũ icidunt aliq̃ difficultates. ¶ Prima vtrũ in celo ex nã rei sint ponẽde sex d̄r̄ie põnũ puta sursuz: deorsũ: añ: retro: dextrũ ⁊ sinistrũ. ¶ Pro cui⁹ solõne supponit̄ primo q̄ iste due d̄r̄ie. s. sursuz ⁊ deorsuz nõ d̄nr ppe attribui alicui ex nã rei nisi s3 diuersas ptes h̄ntes diuersas potẽtias ⁊ ꝟtutes: sic in nobis sursũ est p̄n^m augmẽtatiõis ⁊ nutritiõis. ⁊ sic caput d̄r sursũ ⁊ radices in arbore d̄nr sursuz ex nã rei. tñ in respectu ad loca elemẽtoꝝ d̄nr deorsuz. aliq̃s autẽ corpib⁹ inaiatis attribuunt̄ iste due d̄r̄ie solũ respectiue ad loca eltoꝝ. vñ in lapide illa ps d̄r sursuz q̃ est ꝟsus locũ leuiũ eltoꝝ ⁊ alia deorsuz q̃ est ꝟsus locũ grauiũ. ¶ S3 dubiũ est vtrũ in celo ex nã rei inueniant̄ iste due d̄r̄ie sic q̄ polus antarctic⁹ dicat̄ sursũ. ⁊ polus arctic⁹ deorsuz. R̄nr p aliq̃s ppões. Pria ppõ. nõ appet ex pte motus celi q̃re vn⁹ poloꝝ magis d3 dici sursuz ⁊ alter deorsũ: q̃ nõ appet q̃liter illi poli differẽter faciãt vl̄ deseruiãt ad motũ celi. ¶ 2ª ppõ pp motũ sensus vl̄ nutritiõis nõ d3 dici vn⁹ polus magis sursũ q̃ alter ex eo q̄ tales mot⁹ nõ inueniunt̄ in celo. Tertia ppõ. si in celo inueniat̄ sursũ ⁊ deorsuz h̄ d3 eẽ pp nobilitatẽ ptiuz sic: q̄ nobilior ps vocet̄ sursuz ⁊ min⁹ nobilis deorsũ. vñ dicũt astrologi q̄ circa polũ antarcti cũ sũt nobiliores stelle q̃ circa polũ arcticuz: iđ

Aliud dubiuz.

Propõnes p̄dicto dubio rñdentes.

Dextrũ ⁊ sinistꝝ q̃t mõis in aliq̃bus inueniatur

vocant illam

vocāt illā ptē sursū. Supponit scdo: q dextrū & sinistrū inueniunt ēt in aliqb⁹ dupl'r. s. simpl'r & respectiue. vñ illa ps d' dextra ex nā rei a q̄ in cipit mot⁹: & ps sibi opposita d' sinistra: in aiatis aūt inaiatis solū repiunt respectiue & q̄ ad nos. vñ dic Scot⁹ lib. 2°. distin. 2ª. q̄ōne. 5ª. q si p'imū celū ponat mobile & nō qescēs nllus pūct⁹ est i celo magis oriēs q̄ ali⁹. s3 qlibz pūctus est oriēs successiue: nllus ēt pūct⁹ est magis capax mot⁹ q̄ alius. iō in celo ex nā rei nō est dextrū & sinistrū sic in aiali vbi pars q̄ est magis capax v'tutis aie d' dextra & alia opp° sinistra. ¶ Supponit tertio q iste due dr̄ie añ & retro in aliqb⁹ corpib⁹ repiunt simpl'r & in aliqbus respectiue vñ in aiali illa ps d' añte in qua magis vigent virtutes sensitiue & ps sibi opposita d' retro. s3 in aiatis iste drīe solū repeniunt respectiue & cū iste virtutes non reperiant proprie in celo: ideo ppr'ie non est ante neq3 retro.

An fuerit mēs phi ponere celū esse formalr aiatum

Sciendu3 est tertio q icidit alia diffi cultas vtr̄ mēs phi fuerit ponere celū eē for' al'r aiatū. Rñdet Scot⁹ lib. 2. distin. 14. q nō vr̄ eē mēs phi ponere celū formaliter aiatū & h' aia intellectiua cū nō al'r posset. & h' pbat q: vel eēt aia tm̄ q nō est dicēdū. q: tūc intellect⁹ eēt formal'r qd. a. s3 ipm celū sit formal'r quātū vel pp aiam q̄ est de eēntia celi erit aliqd aliud p se pfectibile p aiam. & ita erit ibi po° passiua & po° cōdictiōis. & ita celū nō eēt ppetuū & necessariū. ¶ Et si qs dicat: qd q̄ dicem⁹ ad eū cū dicat in textu celū eē aiatū. Rñr q vbicūq3 vocat aiam celi d3 intelligi q̄ ad cōditionē q: aia est motrix nō q: est forma & ista aia ē intelligētia pro p'ia motiua hui⁹ orbis aiata huic: vt motrix &c. & tal' nō est nisi vnica vnius orbis. ¶ Et si qs dicat qd diceret theologi. Rñr p aliqs ppōnes. ¶ P'ia ē: mere ē creditū celū nō eē aiatū (supple) p informatiōnē nō eni vr̄ eē aliq cōditio illo corpe ita pfecto m̄ifeste apparēs repugnare aiatiōi corpis. ¶ 2ª ppō: mere ē creditū celū eē aiatu3 p assistētiā. vident tñ multi dicere q fuerit mēs phi dicere celū eē aiatu3 p assistētiā.

Quō intelligit dictum phi dicēs celu3 esse aiatum.

¶ Alia difficultas q̄r' est saluabiles cōnas q̄s facit phs in 3° cap. valere. Pro cui⁹ solone suppōit q necesse ẽt dicere duplicē necītatē. s. cōntis & cōnē. & h' dupl'r: vel simpl'r: vl' h3 nām. si h3 nām. adhuc dupl'r absolute: & cōditional'r: tūc dico q ille cōne sūt bone si necesse dicat necītatē cōne bm nā3 & cōditionē. & nō al'r vident eē bone. Unde qñ d' ibi q si vnū cōriorū sit in rer nā q necesse est reliquū eē. d3 intelligi si cōria debeāt agere & pati adinuicē. ¶ Ideo si qs q̄rat quō ista cōna ē bona: in istis iferiorib⁹ st gñatiōes & corruptiones. q̄ op3 celū moueri: cū celo qescente possint moueri ista iferiora: & fieri gñationes & corruptiōes. ¶ Rñr q celū agit in hec iferiora tripli

ci instro. s. lumie: motu: & influētia astra enī3 il lumināt hec iferiora. & celū secū mouet sphērā ignis. ēt in viscerib⁹ terre gñant multi effect⁹: sicut aurū & argentū. ad quorū gñatione op3 corpa celestia cōcurrere & nō cōcurrūt mediāte lumie: nec mediāte motu: q̄ mediāte influentia que ē qda3 q̄litas spūalis nobis ignota p3 sensu3: mediante q̄ dirigunt actiones quorundā iferiorū. ideo dato q celu3 non moueret adhuc possent fieri gñationes & causari influentie ab ipo celo.

Celum quot in ignis a/git in h' iferiora

Sciendū est q̄rto q alia ē difficultas: An pōt vtr̄ pter celū stellatū sit ponēdū aliud celū. mobile. Rñdet Scot⁹ lib. 2. dis tin. 14. q̄ōne. 2. p aliqs ppōnes. ¶ P'ia: nlla stella h3 pp'iū motu3 localē. i. non h3 aliū motum a motu sui orbis cuius est pars. & istud po stea in textu pbabit. Ex quo seqtur q ille stelle: que nō sp eq̄liter distant: nō sunt in eodē celo: q: talis distantia in diuersis tpibus non pōt eē bm motū pp'iu3 stelle: s3 tm̄ p motū celi in quo ipsa est. & si sic distet diffōrmiter stella a stella: se quit q celū illi⁹ diffōrmiter mouet a celo alterius. Uñ septē stelle diffōrmiter mouent: sic q nō sp eque distāt a stellis illis fixis q̄ ideo dicūtur fixe: q: inter se sp sunt eque distātes. ¶ Et si qs dicat: nos nescim⁹ neq3 sumus certi de loco illarū stellarū: q: radius visualis pp diuersitatem mediorū refrangit: & de ipsis non possumus bene iudicare. ¶ Rñdeo q sumus certi de loco visuali: & si bm locū visualē equaliter distabunt pportionaliter distabunt bm verū locu3. ¶ Et ex istis seqtur q salte pter septe3 celos planetarū ponendum est aliud celū. s. stellarum.

An pōt celū stellatū sit alius celū mobile.

¶ Cōceditur vlterius cōiter nonū celum supius celo stellato: q: vnius corporis celestis est tantū vnus motus proprius: sed illud celū stellatum mouet duobus motibus. vñ motus diurnus non pp'i⁹ motus celi stellati: q̄ celū moueat alio motu. ctiā quecūq3 stella fixa nō eque distat a polis imobilib⁹ neq3 a capite arietis vl' libre: q̄ iste motus diurnus est pp'ius alicui⁹ alteri⁹ corporis & nō nisi supioris. nō enī mouetur aliquod celū motu alterius nisi illud sit altero superi⁹. ¶ Et si qs q̄rat vtr̄ preter nonum celu3 sit aliud celu3 mobile. dico q de hoc discrepāt astrologi inter se. dicunt enī aliq q nō: & cōtti m̄ & expti dicunt q imo est aliud celū quod mouet motu diurno. vñ dicūt q octauū celū mouet trib⁹ motib⁹. s. motu pmi mobil' q est diurnus & motu noue sphere q est h3 successione3 signorū cō motū pmi sup polos zodiaci ita q in ducētis annis p vnū gradū & viginti octo minuta ferre pgredit. terti⁹ est sibi pp'ius q vocat mot⁹ trepidatiōis siue accessus & recessus & de h' magis spectat ad astrologos q̄ ad phos. Et hec de pmo articulo. ¶ Quantum ad scdm.

An sit aliud celu3 mobile pre ter nonum.

Aux
Centrum
corp⁹ ste.
pla. mo in epici⁹
Oppo angl⁹
Junius
Cancer
Julius
Leo
Augustus
Virgo
September
Libra
October
Scorpio
Nouember
Sagittari⁹
December
Capricornus
Januarius
Aquarius
Februarius
Pisces
Martius
Aries
Aprilis
Taurus
Maius
Gemini

Aliud du/bium de motib⁹ planeta/rum.

Dubitatur vtrū ad saluandū ea q̄ apparēt in motib⁹ planetarū sint ponēdi circuli ecētrici: cōcentrici ⁊ epicicli. ℭ Rūr breuiter ꝙ sic: q2 planete q̄ eq̄liter mouenť aliq̄n citi⁹ ptransfeunt vnū signū q̄ȝ aliud. Silr aliq̄n trāseūt vnū signū in vno tpe citi⁹ q̄ȝ illud idē signū in alio tpe. Sȝ vr ꝙ ista nō pnt saluari sine circulis ecētricis: ɔcentricis ⁊ epicicliis: iō tales sūt ponēdi. Uñ circulus ɔcētricus dr circulus hñs idē centrū cuȝ cētro mūdi. sed circulus ecētricus dr q̄ ɔtinet cētrū mūdi: ⁊ hȝ suū centrū extra cētruȝ mūdi. Et tales circuli ecentrici sūt duplices: q2 q̄dā sūt ecētrici pȝ duplicē supficiē. s. ɔuexā ⁊ ɔcauā. Alij hȝ supficiē ɔuexā vel ɔcauā tm̄. Uñ hȝ astrologos ꝑ q̄libet planeta imaginanť tres circlos ecētricos. s. duos ecētricos pȝ q̄d q̄ ad vnā supficiē tm̄. alī⁹ vocať circulus deferēs ⁊ ē ecētricus q̄ ad vtrāq; supficiē. ⁊ in illo imaginanť q̄tuor pūcta. vnū qd̄ est marie ꝓpinquū cētro terre. ⁊ vocať opp^m augis. Scd̄ȝ sibi opp^m qd̄ marie distat a cētro mūdi ⁊ vocať aux qd̄ idē est ꝙ eleuatio q2 qñ planeta ē in illa pte dr eē in maria eleuatiōe. ⁊ sūt alia duo pūcta sibījnuicē opposita q̄ imaginantur eq̄lr distare ab auge ⁊ opposito augis ⁊ dicunť eē medie latitudies. Et aduerte ꝙ p q̄libȝ planeta excepto sole pter circlos ecētricos imaginanť circulū epiciclū in q̄ planeta ē fix⁹ ⁊ ad ei⁹ motū moueť. vñ epiciclus ē q̄dā puus circulus nō ɔtinēs cētruȝ mūdi: sȝ est in circūferētia circuli deferētis: ⁊ ibi hȝ cētruȝ suū. ⁊ dr ab epi qd̄ est supra ⁊ ciclus qd̄ ē circulus q̄si circulus eristēs supra circulū deferentē ⁊ i hmōi epiciclo q̄tuor sūt pūcta imaginādā. p^m qd̄ est magis ꝓpinquū cētro terre: ⁊ vocať opp^m augis. Scd̄ȝ est sibi opp^m ⁊ vocať aux epicicli. 3^m ē qd̄ eq̄liter distat a duob⁹ pmis vsus oriēs. ⁊ vocať statio pma: ⁊ sibi opp^m vocať statio scd̄a. vñ planeta rōne sui epicicli dr q̄nq; stationari⁹: q̄nq; direct⁹ ⁊ q̄nq; retrograd⁹. vñ qñ planeta est in aliq̄ stationū dr stationari⁹. q2 tūc apparet stare ⁊ nō apparet velocitari pp motū epicicli. sȝ qñ est in opposito augis epicicli: tūc dr retrogrdus eo ꝙ moueť ɔ̄ motū ecētrici. ⁊ qñ est i auge epicicli dr direct⁹: q2 mot⁹ eius appet velocitari. nā tūc motus ei⁹ iuuať p motū epicicli. ℭ Et si q̄rať cū luna ponať epiciclus quō pōt saluari ꝙ ipsa moueať in eo sine diuisione: ɔdēpsatione: vel penetratiōe. ℭ Rūr ꝙ bene saluať: q2 nō est imaginandū ꝙ epiciclus lune exeat ɔcauū vel ɔuexū ecentrici. Silr luna nō exit supficiē conuexā epicicli. ideo nō opȝ fieri diuisionē: condēpsationem vel penetrationem orbis.

An celū sit sphe/rice fi/gure.

Dubitatur secūdo vtrū celū sit sphericee figure. Et aꝛ p⁹ ꝙ non: q2 ē orbiculare: ⁊ nō est spherice figure. ℭ Itē figura spherica est minima figura oīuȝ figurarū ysoperimetrarū: igiť ⁊c. ℭ Itē aliq̄ ptes celi nō sūt spherice figure. vt pȝ de orbib⁹ ecētricis q̄ claudūt intra se orbē deferentē planetā. tales enī in vna pte sūt spissiores: ⁊ in alia pte sūt magis tenues. ℭ In opp^m est phs i textu. ℭ Pro cui⁹ solone ponunť aliq̄ ꝓpōnes. Pria non est demrābile celū vltimū q̄ntū ad ei⁹ supficiem ɔuexā esse spherice figure. q2 posito ꝙ quo ad illā supficiē eēt figure oualis vel colūnaris: nullū seq̄reť incōueniēs ɔ̄ pn^a nālia. igiť. tm̄ nō pōt esse figure angularis posito ꝙ moueať. q2 tunc aliquo tali angulo moto extra spaciū imaginariū qd̄ occuparet relinq̄reť vacuū. ℭ 2^a propō non est demrābile celū q̄ntū ad eius supficiē ɔcauam infinitā nō eē angularis figure. q2 ad motū talis anguli aliud corp⁹ sicut ignis succederet ⁊ repleret locū pp qd̄ non seq̄ť vacuū. ℭ 3^a ꝓpō: necesse est ỽm pn^a nālia orbes inter medios inter primū ⁊ infinituȝ eē sphericos quo ad vtrāq; superficiē ⁊ hoc supposito ꝙ orbes medij moueanť sup alijs polis motu ꝓprio q̄ȝ primū mobile. ⁊ supposito ēt ꝙ celū non sit frangibile nec ɔdēpsabile nec rarefactibile. ⁊ tūc faciliter posset probari propō: quia illis suppositis oporteret aliq̄d celū esse cōdēpsabile vel rarefactibile: vel oporteret fieri penetratione dimensionū. ℭ 4^a propō rōnabili⁹ est ponere celum quo ad oēs supficies esse spherice figure q̄ȝ alicuius alteri⁹. p⁹ q2 illa figura est pulcrior ⁊ celuȝ pulcrius corpus. scd̄o q2 illa figura ē simplicissima: ⁊ celū est corp⁹ simplex. 3⁹ q2 celū est pfectū: ⁊ illa figura pfectissima. 4⁹ q2 celū dȝ hr̄e figurā que est magis apta ad motū circularēȝ. 5⁹ q2 celū ɔtinet oīa ideo rōnabile est ipm hr̄e figurā capacissimā. vñ figura spherica ē maria q̄ ad ɔtiere: sȝ q̄ ad occupatione loci dr mima. ℭ Et si qs arguat si celū eēt spherice figure seq̄reť ꝙ oēs ptes eq̄liter distaret a terra. qd̄ nō vr verū: cū sol nobis appeat maior in oriēte vel in occidēte q̄ȝ in meridie. ℭ Rūr cōcedendo ꝙ partes eq̄liter distāt a centro. ⁊ ad ꝓbatione dico ꝙ sol apparet nobis maior in oriēte q̄ȝ in meridie. non pp ꝓpinq̄tatē: sȝ q2 inter nos ⁊ solem sunt q̄dā vapores p quos vr sol p refractionē: iō apparet maior. ℭ Ad rōnes. Ad primaȝ dr ꝙ illa noīa quo ad ꝓprias eoꝝ significatōes differūt: tm̄ vnū cōiter accipiť pro alio. vñ sphericū dr ꝙ hȝ tm̄ vnā supficiē: sicut sic phus ⁊ bulla. sȝ orbiculare ē qd̄ hȝ vnā supficiē ɔuexā siue habeat aliq̄ ɔcauaȝ siue nō. ℭ Ad secundaȝ pȝ solutio. ℭ Ad tertiā dicitur ꝙ adhuc illi orbes sunt spherice figure: dato ꝙ non sit idē centrum quo ad superficiem concauā ⁊ cōuexam.

Proposi/tio pri/ma.

Scd̄a.

Tertia.

Quarta.

Aliud ar/gumen/tum.

Propō/nes pre/dictam/difficul/tatē sol/uentes.

Dubitatur tertio vtrū oīs mot⁹ nālis sit velocior in fine q̄ȝ

Aliud dubiũ de velocitate motus. in pn°. Et vr q̃ non: q2 motus augmẽtationis ⁊ etiã mot⁹ alteratiõis sunt mot⁹ nãles: ⁊ tñ nõ sunt velociores in fine q̃ in pn°: igit. ¶ 2° sic: si h̃ esset ver̃ seq̃ref q̃ nullus mot⁹ diceref regularis. q̃d est falsũ: igif. ¶ Itẽ seq̃ref q̃ si graue distaret distãtia infinita. q̃ in descẽdendo moueref velocitate ĩfinita anteq̃ tangeret centrũ: sed istud est falsũ igif ⁊c. Itẽ qñ mot⁹ nãlis nõ est: nõ est velocior: sꝫ mot⁹ nãlis in fine non est q2 tunc desinit esse: igif ⁊c. ¶ In opp^m vr esse phs ⁊ posset etiã rõne probari. q2 in fine graue magis ledit q̃ in pn°. igif ⁊c. Pro solõne supponitur q̃ illud dictũ cõmune mot⁹ nãlis ẽ velocior in fine q̃ in pn°: dꝫ intelligi de motu nãli locali recto ⁊ nõ de alijs motib⁹ ⁊ etiã facto p̃ idem mediũ. ¶ Supponif scd̃o q̃ motũ nãlem intendi in fine põt dupliciter intelligi. vno mõ pp̃rie accipiendo ly in fine quando tal' motus definit esse. ⁊ sic mot⁹ nãlis nõ intendif in fine. q2 tunc nõ est. Alio mõ capif in fine. i. versus finem. ⁊ sic capif in p̃posito. ¶ 3° supponitur q̃ motũ intẽdi põt intelligi dupl'r. vno mõ per duplũ triplũ q̃druplũ ⁊ sic deinceps. Alio mõ q̃ p° sit aliquãtus ⁊ scd̃o addaf sibi aliqs gradus velocitatis. ⁊ tertio medietas illi⁹ gradus velocitatis. ⁊ q̃rto q̃rta ps illi⁹ gradus velocitatis. ⁊ sic deinceps. Tũc sit p^a ꝯ°. si motus intẽderef pmo mõ fieret ĩfinitus: ex q̃ p° esset aliquãtus ⁊ deinde in duplo in triplo: ⁊ sic deinceps. Secũda ꝑpõ. si intenderef scd̃o mõ non oporteret ipm̃ fieri in ĩfinitũ velociorẽ imo in casu posset in infinitũ intẽdi ⁊ adhuc nunq̃ fieri tripl⁹ ad seipm̃ sicut si eẽt aliq̃d lignũ pedale ⁊ adderef sibi pmo medietas semipedalis: ⁊ deinde medietas residui ⁊ sic deinceps. tũc lignũ q̃d pus erat pedale in ĩfinitũ augef ꝓm infinitas ptes ꝓportionabiles ligni sibi additas. ⁊ tñ nõ esset sic auctũ q̃ fieret duplũ aut triplũ ad seipsum. ¶ 3ª propõ. mot⁹ nãlis in fine h̃ est eundo versus finẽ ⁊ statim qñ incipit vel saltem qñ vadit versus finẽ bñ intẽdif scd̃o mõ. Et quo seq̃tur q̃ mot⁹ nãlis nõ intẽdif p duplũ triplũ ⁊ sic de alijs. sic q̃ in p^a pte proportionabili ĩoꝛe sit aliquãtus ⁊ in scd̃a pte in duplo velocior ⁊ sic deinceps q2 tũc sequeref q̃ quilꝫ mot⁹ nãlis q̃ p quodcũq3 tps paruũ duraret: vel q̃ quãtũcũq3 paruũ spaciũ transiret quẽcunq3 gradũ velocitatis ptingeret q2 talis mot⁹ fieret p aliq̃d tps: in cui⁹ pma pte proportionabili eẽt aliquãtus: ⁊ in scd̃a duplus: ⁊ sic deinceps. põt tñ dici q̃ itendif p duplũ triplũ ad bonũ sensum. s. q̃ qñ ipso ptrãsitũ est aliq̃d spaciũ est aliquantus. ⁊ qñ ipso est ptrãsitũ duplũ spaciũ est in duplo velocior. ⁊ qñ ipso per trãsitũ est triplũ spaciũ est in triplo velocior. ⁊ sic deinceps. Qualiter aũt causet velocitas ⁊ tarditas in motu: alias visũ est. ⁊ quõ etiã ibi puta in mobili ꝯtinue intẽdif ipetus seu q̃litas motiua ẽt visũ est alr. ¶ Ad rõnes. ad pmas pꝫ solo. ¶ Ad scd̃am negaf ꝯña nã posset mediũ sic disponi q̃ motus in ipso maneret p totũ regularis dato etiã q̃ ꝯcederef non esset magnũ incõueniens. Ad alias pꝫ q̃d sit dicendũ. ¶ Et hec de primo articulo.

Quot modis intelligif motum naturalem intendi in fine.

Concl'o

Quantũ ad 3^m sit ꝯclo responsalis celũ mouef sine fatigatiõe: in q̃ ex de motu nã rei nõ inuenif dextrũ ⁊ sinistrũ lꝫ ꝓm ꝟtutes tu ce'i. diuersas possit sibi attribui sursũ ⁊ deorsum. ¶ Quid sit dicẽdũ ad rões pꝫ in q̃õne: nã multe magis ꝓbant ꝯclonẽ q̃ ꝯ eam arguant.

De vocatis aũt astris consequens vtiq3 erit dicere ex quibus cõstant: ⁊ in quibus figuris ⁊ qui motus eorum.

¶ Iste est secũdus tractat⁹ hui⁹ libri in q̃ phs deteriat de ptibus integralib⁹ celi: ⁊ ꝯtinet sex capitula. In p° ponit tres ꝯclones. ¶ Prima: astra sunt de nã corpoꝝ in q̃bus sũt. q̃d probat dupl'r. p° q2 astra mouent circulariter sic orbes in q̃b⁹ sunt: ẽ sunt de nã eoꝝ. ꝓbat secũdo opinione antiquoꝝ dicentiũ astra eẽ ignea sic celũ ac si dicerent q̃ vnũquodq3 est de nã eius in q̃ est. ¶ 2^a ꝯ°: ab istis astris causaf calor ⁊ lumen in istis iferioribus. q2 mot⁹ localis est calefactiuus nã calefacit ⁊ ligna ⁊ lapides. sꝫ aer ẽ magis dispositus ad calorẽ: cuꝫ sit ꝓpinquior igni: ẽ calefit p motũ astroꝝ. pꝫ ẽt q2 sagitta plũbea põt cũ tanta velocitate moueri q̃ liquefiet: ⁊ h̃ nõ est nisi ab aere calefacto p eius motionẽ: igitur. ¶ 3^a ꝯ°. a sole magis causatur calor q̃ ab alijs astris: vt pꝫ p experientiã. nam sole appropinquante ad nos siue per motũ propriũ eius siue non sit apud nos calidius. ⁊ propter h̃ dies est calidior nocte. ⁊ estas hyeme.

Concl'ones de ptibus integralibus celi.

Scd̃a.

Tertia.

Quoniam aũt videntur ⁊ astra translata ⁊ totum celũ necessariũ aut quiescentibus vtrisq3 fieri translationẽ: aut motus: aut hoc q̃dẽ quiescẽte hoc aũt moto.

¶ Istud est scd̃m capl'm huius tractatus in quo phs deteriat de motu astroꝝ intendẽs talẽ conclusionẽ. Astra nõ mouenf motu ꝓprio: sꝫ solũ ad motũ suoꝝ orbiũ. ꝓbat trib⁹ rõnib⁹. ¶ Prima: q2 vel astrũ ⁊ orbis sil' q̃escerent vel ambo mouerenf motib⁹ diuersis ꝓꝫ spẽm. vel astrum moueref ⁊ orbis q̃sceret. vel orbis moueref ⁊ astrũ moueref ad motũ sui orbis. nõ pmum vt notũ est. neq3 scd̃m: q2 cũ astrũ ⁊ orbis sil' compleant suas circulatiões nõ appareret q̃ mouearur motib⁹ diuersis neq3 põt dici tertium. s. q̃ astrum moueaf ⁊ orbis quiescat. q2 tunc sequeretur q̃ astrum diuideret orbẽ. quod est falsũ. Relinquif ergo quartũ membrũ. s. q̃ astrũ mouetur ad

Conclo de motu astroꝝ.

ctur ad motū sui orbis. ¶ 2ª rō: astra sūt sphe
rica. sꝫ corporis spherici nō sunt nisi duo mot⁹
circa mediū mundi. s. volutatio ꝛ circūgiratio
ergo si astra motu proprio moueantur hoc erit
aliquo istoꝝ motuū qḋ tn̄ est falsuꝫ: igit. ꝛ ꝙ nō
moueant motu circungiratiōis. pꝫ: qꝛ luna nō
sic mouet: ergo nec etiā alia. aṅs pꝫ: qꝛ tunc se
queretur ꝙ facies siue macula apparens in lu:
na verteret: qḋ est falsum: vt pꝫ p experientiā. ꝛ
ꝯn̄a pꝫ. qꝛ nō maior vt ratio de vno astro ꝙ nō
sic moueatur q̄ꝫ de alio ꝛ ꝙ nō moueant motu
volutationis. pꝫ qꝛ tunc etiā oporteret maculaꝫ
lune verti qḋ tn̄ est falsum: igit ¶ 3ª rō: si astra
mouerent motu proprio ꝛ nō ad motum sui or
bis: ꝛ nō moueantur motu circūgirationis nec
volutationis: sequeretur ꝙ mouerent motu pro
gressiuo. qḋ falsum est qꝛ illa q̄ dicunt moueri
tali motu debent hr̄e instrumēta ꝛ figurā aptā
ad talē motū. sed astra non hn̄t instrumēta nec
figurā aptaꝫ ad talē motū: cuꝫ hꝛbeant figuraꝫ
sphericā que est ineptissima ad motū progressi
uum. igit astra non mouent motu ꝑgressiuo.

Manifestū aūt ex his qm̄ ꝛ dicere fieri
latoꝝ armoniā tanq̄ꝫ cōsonantibus factis
sonis. leuiter quidē dictum est ꝛ superflue
a dicētibus. non etiā sic hꝫ veritas.

Qr causatur so/ nos ar monic⁹ ex astro rūꝫ mo tu.

¶ Istud est tertiū capl̄m in quo phus ostēdit ꝙ
ex motu astroꝝ non causat sonus armonic⁹. Et
p° narrat opinionē pithagoricoꝝ dicentiuꝫ ex
motib⁹ astroꝝ causari sonos armonicos quod
ꝑbāt duab⁹ rōnib⁹. Pria est. nā ex motib⁹ cor
poꝝ apud nos fit sonus. ḡ magis dꝫ fieri ex mo
tibus corpoꝝ celestiū cum illa corpora sint ma
iora ꝛ velocius moueant. Scḋa rō. corpora ce
lestia sunt adinuicē bene proportionata in ma
gnitudinis distantys ꝛ velocitatibus motuuꝫ.
ꝛ ex talibus prouenit armonia in sonis: igitur.
¶ Et si q̄rat aliqs q̄re ergo non percipimus ta
les sonos rñdent ꝙ est pp ꝯsuetudinem qꝛ con
sueti sumus illos audire a natiuitate. Et h̄ de
clarat p vnū simile. nā videmus ꝙ assueti audi
re magnos sonos sicut malleatores pp consue
tudinē audiendi sonos suoꝝ malleoꝝ nō iudi
cant audire illos sonos. hoc destruit phs: qꝛ vi
demus ex magnis sonis magnas violētias fie
ri in plantis. sꝫ ex talibus motib⁹ non fiunt iste
violentie: igit. etiā si malleatores sonos suoꝝ
malleoꝝ nō sentiant. ita nec alios sentiēs qḋ tn̄
est falsuꝫ: igit. ¶ Deinde ponit ꝯclōnē quaꝫ in
tendit in hoc caplo. orbes ꝛ astra suis motibus
nō cānt sonos armonicos: qḋ ꝑbat qꝛ qn̄cūqꝫ
corpora causant sonū armonicū suis motib⁹ di
uidūt ꝛ frāgūt aliqḋ mediū cui⁹ q̄ꝫ frāgi debe
at sꝫ orbes vel astra nō diuidūt aliqḋ mediū cū
p mediū non moueant: igit. Et si qs q̄rat qua

Conclusio i hoc capitlo intenta.

re hic phs determiat de sonis armonicis. Rndeo
ꝙ h̄ facit ad ostendendū ꝙ astra non mouentur
motu proprio distincto a motu sui orbis.

De ordine astroꝝ aūt ipsoꝝ quo qdem
mō singula ponātur: ꝛ hec qdeꝫ esse prio
ra hec aūt posteriora. ꝛ quō se hn̄t adinui
ceꝫ elōgationib⁹ ex his q̄ circa astrologiaꝫ
ꝯsideretur dicitur eum sufficienter.

¶ Istud est quartū capitulū in quo phs deter
minat de velocitate ꝛ tarditate in motib⁹ astro
rum: dicens primo ꝙ de propinquitate ꝛ distā
tia orbium adinuicē pertinet determiare ad astro
logiam: sꝫ de differentia velocitatis ꝛ tardita
tis suoꝝ motuuꝫ phylosophia habet determiare.
ꝛ ponit hanc conclusionē: quanto orbes sunt ꝓ
pinquiores primo orbi: tanto velocius mouen
tur motu diurno quod probat: qꝛ orbes mouē
tur motu diurno ad motum orbis primi: ergo
quanto aliquis orbis erit propinquior illi or
bi: tanto velociori modo tali motu mouebitur.
¶ Ex quo infert ꝙ quanto orbes sunt propin
quiores primo orbi: tanto tardius mouent mo
tu proprio: cum tales motus aliqualiter se im
pediant adinuicem.

Quid terminat hoc capitulo phus intendat.

Figurā aūt vniuscuiusqꝫ astroꝝ spheri
cā maxime vtiqꝫ qs rōnabilr existimabit.
Qm̄ eni ostēsuꝫ est ꝙ nō nata sūt moueri
p seipsa. nā aūt nihil irrōnabilr neqꝫ fru
stra facit. palā qꝛ ꝛ figurā talem dedit imo
bilibus que minime est motiua.

¶ Istud est quintū capitulum in quo phus de
terminat de figuris astroꝝ: ꝛ intendit hanc cōclu
sioneꝫ: astra sunt spherica. ꝛ probat duabus ra
tionibus. ¶ Prima: illa que non sunt mobilia
motu progressiuo ꝛ habent figurā ineptissimā
ad illum motum sunt spherice figure. sed astra
sunt hmōi: igitur. ¶ 2ª ratio: sicut est de vno
astroruꝫ: ita debet esse de alijs: sed luna est sphe
rica: ergo alia astra sunt spherice figure. minor
patet duplici signo. Primū est: qꝛ luna crescit ꝛ
decrescit ſm portiones arcuales. ita ꝙ quando
primo augetur fit primo arcuosa donec appare
at semicirculus: ꝛ donec augeatur in tantum
ꝙ appareat circularis figure. Secundum si
gnum est quando fit eclipsis solis propter in
terpositionem lune fit circularis propter sphe
ricitatem lune: ergo signuꝫ est ꝙ luna est sphe
rice figure.

Q̄ones probentur astra spherica esse.

Duabus aūt dubitationibus entib⁹ de
qbus merito vtiqꝫ qlibet dubitabit tentan
dum est dicere qḋ videtur dignum esse re
putantes promptitudinē magis imputari
verecundie q̄ꝫ audacie.

Dubia ¶ Istud est sextū capitulū huius tractatus in
de p̄mo quo phs mouet duas dubitatōes. ¶ Pria du
mobili bitatio est an si p̄mū mobile soluz moueatur
vno motu ⁊ ẜm duobus quare est ꝙ alij orbes
plus distātes a p̄mo mobili nō mouent̄ pluri/
Scdm bus motib⁹ puta terti⁹ trib⁹ ⁊ q̄rt⁹ q̄tuor. ¶ 2ª
dubiuz dubitatio: ꝓpter quā cām in p̄mo celo est tāta mul
titudo astroꝝ: cū in q̄lz alioꝝ ē tm̄ vnū. ¶ Sol
Solutō uit p̄dictas dubitatiōes. Et p̄mo p̄mā dicēs ꝙ
p̄dicto/ sic̄ i aīalib⁹ q̄dā hn̄t sanitatē absq3 sui mutatio
rum. ne ⁊ q̄dā ꝑ vnicā mutationē ⁊ q̄dā ꝑ plres: Sic
celū p̄ᵐ vnico motu attingit suū eē ꝓpriū: ⁊ pla
nete medij plurib⁹ motib⁹ attingūt suū finem.
Scde ¶ Deinde soluit scd̄am dubitationē assignādo
dubita/ tres cās. Pria: q2 p̄ᵐ celū ē excellētissimū ⁊ pfe/
tionis ctissimū eo ꝙ est ꝓpinqu⁹ p̄mo mouēti ⁊ alios or
solutio. bes reuoluit ⁊ ꝯtinet ⁊ mouet̄ motu simplicissi
mo ⁊ velocissimo. 2ª cā q2 alij orbes excedūt p̄ᵐ
in motib⁹. iō nā ordinauit vt i p̄º celo eēnt plīa
astra: cū nō sit nisi vn⁹ mot⁹. 3ª cā est q2 p̄ᵐ celū
mouet oēs orbes iferiores iō opz ipm̄ hr̄e plu/
res ⁊ diuersas virtutes per quas possit influe/
re in orbes inferiores.

Reliquū aūt de terra dicere vbi existat
posita: ⁊ vtrum qescentium aut motoruz:
⁊ de figura ipsius.

¶ Iste ē vltim⁹ tractat⁹ h⁹ lib: q diuidit̄ i duo
capl̄a. In p̄º determiat de situ motu ⁊ qete: ⁊ fi/
gura terre ẜm opinionē antiq̄ꝝ. ⁊ dicit p̄º ꝙ pi
Antiq̄ ctagorici posuerūt ignē eē in medio mūdi ⁊ et
rū phō terrā ꝑ modū vnius astri circa ignē: ⁊ ex motu
rū opi/ suo cāre nobis diē ⁊ noctem. ⁊ isti adhuc posue
nio de rūt aliā terrā oppositā illi terre quā vocabāt an
terra. tistonā. i. ꝯ terrā. sz isti deficiebāt q2 non q̄rebāt
rōnes ꝯcordātes apparētijs nr̄is. sz intendebāt
hr̄e apparētias ad suas rōnes. ⁊ istā positionez
ꝓbabāt duas rōib⁹. Pria honorabiliori corpi
debet̄ honorabilior mot⁹: sz ignis est honorabi
li⁹ corpus īter elemēta. ḡ dz hr̄e locū honorabi
liorē: cmōi est loc⁹ medi⁹. 2ª rō ignis in medio
mūdi valde bn̄ ꝯseruat̄ igit̄ ignis dz eē in me/
dio mūdi. Soluit phs istas rōnes dicēs. ꝙ du/
plex ē mediū. s. magnitudis q̄d ē cētrū ⁊ illō n̄
est nobili⁹. Aliud est mediū v̄tutis q̄d est celo ꝓ
pinquus ⁊ illud dz hr̄e ignis. ¶ Cōseqnēter de/
terminat de motu terre ⁊ dicit ꝙ aliq imagina
ti sūt terrā circūferri circa mediū ⁊ ēt aliā terrā
antistonā ꝓpter q̄d dicebāt lunā eclipsari ⁊ isti fue
rūt picthagorici. Alij dixerūt terrā eē in cētro
⁊ dixerūt eā moueri circulariter ẜm polos mū
di quēadmodū fuit plato. ¶ Cōnter ꝯteriat ꝺ
figura terre dicēs ꝙ aliq āntiquoꝝ dixerūt terrā
mediū esse rectilineā ⁊ nō circularē ꝓpter duas causas.
est du/ Prio sol oriēs ⁊ sol occidēs vr̄ hr̄e decisionez
plex. ẜm lineā rectā. sz talis decisio fit a terra: igit̄ ter
ra est recte figure. Soluit hāc rōnē phs dup/
p̄mo q2 a lōge videm⁹ solē: sz multa a longe v
sa nō bn̄ distinguimus. Scdo: q2 terra est valde
magna mō positio magni circuli vr̄ esse recta.
Secūda cā. terra sp̄ qescit: ḡ est late figure: q2 si
gura sphærica nō bn̄ qescit. Cōseqnter phs nar Op
rat opinionē antiq̄ꝝ de qete terre ⁊ dic ꝙ oib⁹ antiq
fuit dubiū quō tota terra existēs grauissima nō runi
cadit cū videam⁹ quālibet p̄tē terre descēdere quiet.
si nō detineat̄. ⁊ narrat qnq3 opiniōes. Prima Opi
fuit zenonis dicētis terrā qescere ꝓpter ei⁹ infini zenōis
taz ꝓfunditatē deorsuz. ⁊ hāc opinionē non re
probat phs. Scda fuit melissi dicētis terrā su/ Meli
pernatare aqā. vt lignū descēdens ꝑ aerē quie ssi opi.
scit sup aquā. Et hāc opinionē reprobat phs tri
bus rōnib⁹. Pria q2 sic̄ dubitat̄ de aq̄ a quo su
stentaret̄ sic̄ de terra. Scda rō: q2 sicut aer est le/ Repro
uior aq̄. ita aqua est leuior terra: ḡ magis dz eē batio ea
sup terrā q̄ ecōtra. Tertia rō: q2 si tota terra na rundez.
taret supra aquā ita ⁊ ps eius cui⁹ opp̄ᵐ vide/
mus. ¶ 3ª opinio fuit anacimēdros Anaxago
re ⁊ Democriti dicentiū ꝙ terra ꝓpter sui latitudi
nē non diuidit aerē. sz multū aerez sub se ꝯtinet
qui multū cōpressus sustinet terram ne cadat.
¶ 4ª opinio fuit Empedoclis dicētis ꝙ velo/
citas motus celi ꝓhibet terrā descēdere. ⁊ dat
exēplū de aqua in vase. q2 si vas plenū aq̄ velo
citer circūgiretur aq̄ non cadet. Hanc reprobat
triplicitur. ¶ Prio: q2 tunc terra violente quie Triplex
sceret in medio. ⁊ ꝑ ꝯn̄s violente moueret̄ ad opinionis
ipm̄: q̄d est falsū. Scdo: q2 ẜm Empedoclē elem p̄dicte
ta aliqn̄ fuerunt ꝯgregata. ⁊ per litē inceperūt reproba
disgregari ⁊ tunc nō erat giratio. Tertio: q2 gi/ tio.
ratio celi non īpedit p̄tes terre ferri ad mediū.
¶ 5ª opinio fuit anacimendri dicentis ꝙ ter/
ra sic̄ se hz ad oēs partes celi. ipsa eni eq̄liter di
stat ab omni parte celi ideo ipsa qescet. ¶ Hāc Anaci/
reprobat qntuplr̄. Primo: q2 ꝑ eandē causam mendri
quodcūq3 corpus poneret̄ in medio oporteret opinio.
ipm quiescere: ⁊ ita si ignis ibi poneret̄ qesce/
ret. Scdo q2 si pars terre sit elongata a terra na Isti⁹ opi
turaliter mouebit̄ ad mediuz: ergo etiam tota niōis re
terra. Tertio sic: incōueniens est querere ꝓpter q̄d proba/
terra manet in medio ⁊ non q̄rere quare ignis tio.
quiescit in supremo. Quarto sic: mirabile est q̄
re isti querunt de cā quietis terre ⁊ nō de causa
motus. Quinto sic: sicut terra similiter se habet
ad oēm partem circūferentie celi ita ⁊ ignis: ⁊
tamen si ignis non esset in extremo naturaliter
ad extremum naturaliter.

Nos aūt dicam⁹ p̄mū vtꝝ hz motū: aut
manet. quēadmodū. n. dixim⁹ hi q̄dē ipaz
vnū astroꝝ eē faciūt: hi āt i medio ponētes
resolui ⁊ moueri dicūt circa polū mediū.

¶ Istud est scd̄m capitulū huius tractatus in
quo phus

q̄ plꝰs deteriat de situ motu q̄ete: ⁊ figura terre ſm ꝓpriā opionez. ⁊ diuidit̄ in duas ptes. In pª

Opio phi de ter motu ⁊ q̄e. — intēdit talē ꝯclusionē. terra nō mouet̄ circulari ſicut dixerūt plato ⁊ pythagoras. ꝓbat q̄tu oꝛ rōnibꝰ. ¶ pª. q: vel hͦ eēt ꝫ nāz vel ṗter nāz nō pᵐ: q: terra ſm nām mouet̄ motu recto deoꝛſū. nec ṗter nāz: q: nō videret̄ q̄ ſempiterno ſic moueret̄ neqꝫ a q̄ ſic moueret̄. 2ª rō: qa tunc ſeq̄ret̄ q̄ moueret̄ pluribꝰ motibꝰ: q: oē corpus circulare ṗter pᵐ celū mouet̄ pluribꝰ motibus. 3ª rō. q̄lꝫ ps terre nāliter mouet̄ ad meᵐ mūdi ḡ ⁊ tota terra. 4ª rō: illud qꝺ eſt meᵐ mūdi nō mouet̄ circa meᵐ mūdi: ſed terra eſt meᵐ mundi: igit̄. Et ſubdit q̄ ptes terre mouent̄ ad meᵐ mūdi vt eſt meᵐ mūdi ⁊ nō vt eſt cētrum terre.

Rōnes ⁊ ſigͣ oñ dētes ſ terram eſſe ſpheri ce figuͣ — ¶ In 2ª pte probat q̄ terra ſit ſpherice figure: duabꝰ rōnibꝰ ⁊ duobꝰ ſignis. pª rō q̄lꝫ pars terre hꝫ grauitatē per quā recedit a circūferentia celi ⁊ accedit ad meᵐ. ſic q̄ maioꝛ ps pellit mīo rē q̄uſqꝫ eq̄liter diſtet a meͦ: ſed oē tale ē ſpherice figuͣ cū: igit̄. 2ª rō oēs partes terre a q̄cunqꝫ pte celi deſcēdant mouent̄ ſm angulos recto: ḡ terra eſt ſpherice figure. ¶ pᵐ ſignū: q: eclipſis lune fit ſm lineā circularē per hͦ q̄ luna ſbintrat vmbrā terre: ḡ ſignū eſt q̄ terra eſt ſpherica. ¶ 2ᵐ ſignū ꝓcedētibꝰ a ſeptētrione ad meridiē variatur circulus oꝛizōtis ⁊ alie ſtelle incipiūt apparere ſed hͦ nō fieret niſi terra eſt ſpherice figure: igit̄.

2ͦ ex ṗdictis. — ¶ Ex iſtis infert vnā ꝯclusionē q̄ terra nō eſt ſolū ſpherica imo ēt eſt parua in oꝛdie ad celū cū per paruā viā apparet nobis tāta dñia ſitus aſtroꝝ. Et ex iſtis infert dictū q̄rundā hꝫ ꝓbabilitatē puta q̄ in fine terre habitabilis ꝯ̄ſus oꝛientē ⁊ in fine terre hitabilis verſus occidētē vbi hercules poſuit colūnas gñant̄ elephātes. Ex quo vr̄ q̄ illa loca ſint ſilis cōplexionis. ⁊ p ꝯ̄ñs nō multū diſtātia: cū regiōes ſilis cōplexionis vident̄ eē ꝓpinque. ¶ Finaliter infert q̄ q̄dā mathematicoꝝ dixerūt rotūditatē terre hr̄e xl. milia. x. ſtadioꝝ. i. q̄dragēſies decē milia. ſed ſm aſtromos modernos totꝰ ambitꝰ terre dr̄ cōtinere ducentū q̄nquaginta milia ſtadioꝝ.

Ad q̄lꝫ hꝫ aſtrū hēat a ſole lumē ſuum. — q Ueritur 2ͦ vtrū q̄dlꝫ aſtrū hēat lumē ſuū a ſole. ¶ Ar pͦ q̄ nō q: luna hꝫ lumē ſuū a ſe. nā ſ aere exiſte ſereno ⁊ luna exiſte in pª q̄dra vr̄ totale coꝛpꝰ lune. ſꝫ illa ps que eſt v̄ſa v̄ſus ſolez videat̄ lucidioꝛ q̄ꝫ alia ps. ⁊ cū illa pars que nō eſt verſa verſus ſolē videat̄ ⁊ nō per coloꝛē: igit̄ p lunā ⁊ nō per lumē ſolis: qa radij nō ꝓtendunt̄ ad illā ꝑtē: igit̄. ¶ 2ͦ ſic: ſi alia aſtra a ſole hēent lumē ſequeret̄ q̄ per acceſſū ſolis ad ipſa vl ipſoꝝ ad ſolē deberēt app̄ere coꝛnuta ſicut ipſa lūa ſed hͦ eſt ſſm: igit̄. ¶ 3ͦ ſic inferioꝛa coꝛpoꝛa nō illuminat ſuperioꝛa: ſed multe planete ſunt ſuꝑ ſolē: igit̄. ¶ 4ͦ ſic luna aſtroꝝ appārēt diuerſa nā lumē vnius tēdit ad rubeitatē ⁊ nō aliꝰ: igit̄ nō ſunt oīa cauſata a ſole. ¶ 5ͦ ſic. ſi oīa aſtra tā ſuperioꝛa q̄ꝫ inferioꝛa haberēt lumē a ſole: tunc ſeq̄ret̄ q̄ per interpoſitionē alicuiꝰ illoꝛuz puta ſuꝑioꝝ inter nos ⁊ ſolē fieret eclipſis ſol' ſic q̄ñ inter nos ⁊ ſolē interponit̄ luna. ¶ In oppoᵐ videt̄ eſſe plꝰs in textu. In queſtione erunt tres articuli. ¶ Quantum pꝛimum.

Quid requirit̄ ad hͦ q̄ aliqꝺ cōpꝰ luceat: — Scienduz eſt pͦ q̄ pꝛo declaratione qōnis ſupponit̄ q̄ ad hͦ q̄ aliqꝺ coꝛpꝰ luceat requirunt̄ duo. ſ. q̄ hēat in ſe lumē. 2ͦ q̄ lumē in tali coꝛpoꝛe ſit bñ vnitū. ideo aer qui eſt rarus nō lucet. lꝫ hēat lumē qa ibi tale lumē nō eſt cōpactū ⁊ vnitū. Supponit̄ 2ͦ q̄ oēs fere aſtrologi ꝯcedūt iſtā ꝯclusionē q̄ luna recipit lumē ſuū a ſole q̄ ipſa nos notabiliter illuminat. ⁊ iſtud ſatis pꝫ ex augmēto ⁊ decremēto per acceſſū ⁊ receſſū a ſole: pꝫ ēt per eius ecliꝑſim nā q̄ñ terra īterponit dyametralr̄ inter ſolē ⁊ nos tūc luna deficit. pꝫ ēt nā q̄ñ luna eſt creſcens vel decreſcēs nō illuminat nos niſi ſm ꝑtē illā ad quā attingūt radij ſolares. ¶ Sꝫ dubiū eſt q̄ūo luna recipit lumē ſuū a ſole.

Luna q̄modo recipit lumē ſuuz a ſole. — Rñdet̄ q̄ eſt opio aliquoꝝ dicētiū q̄ hͦ fō eſt q: ſuꝑficies lune eſt multū leuis ſine aliq̄ aſperitate ſic q̄ ab ea bñ reflectit̄ lumē ſolis ad nos ſicut a ſpeculo bñ terſo ⁊ polito reflectunt̄ ſpēs ſolis ⁊ per talē reflectionē ſolis ſemꝑ luna ipſa luna vr̄ lucere. Sed iſtꝺ nō vr̄ eē veꝝ: q: lꝫ a coꝛpoꝛe leni ⁊ bñ pollito reflectant̄ radij ad viſum. tñ hͦ non eſt ab oī parte illiꝰ coꝛpoꝛis lenis ſicut pꝫ de ſpeculo. nā cū facies vr̄a vel mea eſt obiecta ſpeculo: lꝫ a q̄lꝫ pte ſpeculi reflectat̄ radiꝰ vel ſpēs cuiuſlibet partis faciei vr̄e vel mee: nō tñ a q̄lꝫ parte ſpeculi fit reflectio cuiuſlꝫ ptis faciei radij ad oculū veſtrū vel meū. qa radius nō reflectit̄ ad viſum nr̄m ab illa parte ſpeculi in qua radiꝰ nō reflectit̄ ad viſum nr̄m ab illa pte ſpeculi ī qua radius a facie nr̄a cadēs ſuꝑ ſpeculū ⁊ radiꝰ veniēs ad oculū cauſant angulos eq̄les ad ſuꝑficiē ſpeculi. iō moto ſpeculo vel mota facie ad latus apparet pars faciei in alijs ⁊ alijs partibus ſpeculi. iō dr̄ aliter q̄ lumē ſolis incoꝛpoꝛat̄ in luna ita q̄ luna eſt coꝛpꝰ ꝑſpicuū ⁊ trāſparens ſaltē circa ſuꝑficiē eiꝰ ⁊ foꝛte per totū lꝫ ꝓ ꝑ magnitudinē coꝛpoꝛis lunaris lumē ſolis nō poſſit totū coꝛpꝰ lunare penetrare: ſic q̄ eque intenſe appareat lumē in parte lune verſa ad ſolez. ⁊ ſic lumē lune qꝺ videmꝰ ē ibibitū in coꝛpe lūe.

Alia difficultas — Scienduͫ ē 2ͦ q̄ reſtat alia difficultas vꝫ: alia aſtra a lūa accipiāt lumē ſuū a ſole ſicut ipſa luna. Rñdet̄ q̄ de hoc multi doctoꝛes diſcrepāt puta ariſtot. ⁊ auerroys ꝯ̄ multos aſtrologos. ⁊ ꝯ̄ auicēnā. vñ Ariſt. in li. de ꝓꝓꝛietatibꝰ elitoꝝ vult dicē q̄ oēs ſtelle hñt lumē ſuū a ſole ſicut luna ⁊ q̄ de ſe nō ſunt notabiliter lucide q: apparet ſibi q̄ ꝯſimili mō debeat eē. de alijs aſtris ſicut de luna. aut

cēna tñ ⁊ multi alij dicūt q̄ lʒ luna hēat lumen suū a sole tñ alia astra hñt lumē suū ppꝛiuʒ a se. ⁊ illud pbant. q: tūc sequeret q̄ per accessuʒ ⁊ recessū eoꝝ a sole deberēt cresce ⁊ decrescere per figuras arcuales sicut luna cuiꝰ tñ oppᵐ videmꝰ. Jtē nō vr̄ quō stelle superiores ⁊ planete hēant suū lumē a sole ex eo q̄ corpora q̄sto sūt supiora tāto videnꝛ eē nobiliora ⁊ multas alias rōnes faciūt q̄ sunt facte in q̄one ante oppositū. ¶ Pro solutiōe ē aduertēdū q̄ istō vr̄ eē pble. ma neutrū inter doctores puta vtꝝ oēs stelle capiāt lumē suū a sole sic q̄ pro vtraq̄ pte pñt fieri rōnes: ⁊ solui ⁊ iō sustinēdo aristo. soluā rōes

Solutō pdcāruʒ rōnum.

alioꝝ. ¶ Ad pmā dr̄ q̄ nō est sile d̄ luna ⁊ alijs stellis qa alie sunt tāte pspicuitatis ⁊ trāsparētie q̄ lumē ibibiꝛ i eis pʒ oēs suas ptes: nō aūt sic est de luna ⁊ pp h̄ ēt nō pñt facē eclipsim sol' da to q̄ iterponerenꝛ iter nos ⁊ solē. Aduerte etiā q̄ terra nūq̄ pōt poni dyametralr̄ iter solem ⁊ aliō astrū a luna. iō nō pñt alia astra eclipsari sic̄ est mercuriꝰ vel venꝰ pp h̄ q̄ sp sūt pꝑe solē. Ad aliā rñdeꝛ q̄ lʒ alia astra supiora sint nobiliora q̄ ad situ ⁊ motū: tñ q: sol est im meº sic̄ cor i hōmine. iō pmꝰ motor magis ifluit in ipm sic̄ aīa ipi cordi. pp quā ifluētiā pōt agē in corpa supe riora. ¶ Dico vlteriꝰ q̄ lumē oiuʒ est eiusdē rōnis q̄ vnū appareat rubeum ⁊ aliud alteriꝰ coloris h̄ nō est ex pte luminis sed ꝓpter aliq̄s reflexiōes radioꝝ exñtiū iter nos ⁊ ipa. Aduerte tñ vlteriꝰ q̄ luna ⁊ q̄dlʒ aliud astrū ex se habet lumē debile ⁊ remissum. sed q̄ habeat lumē no tabile a quo nos illuminet hoc est a sole.

An oīa astra sint gñatiua calidita tis.

Sciendū ē 3º q̄ icidit alia difficultas vtruʒ oīa astra sint gñatiua caliditatis p lumē i istis iferiorib⁹. ⁊ vr̄ q̄ ñ. q: tūc nulla eēnt astra frigefactiua qđ est ꝯ astrologos q dicūt aliq̄ astra eē actiua frigiditatis aliq̄ hūiditatis aliq̄ serenitatis: ꝯñs pbaꝛ: q: astra ñ agūt in istis iferiorib⁹ nisi suo lumie ⁊ suis motib⁹ igiꝛ si sint aliq̄ q̄ agāt frigiditatē in istis iferiorib⁹ h̄ erit p lumē vel p motū. nō vr̄ p motuʒ cū mot⁹ sit calefactiuꝰ. Jtē seq̄ret q̄ magis calefacerēt mōtes altos q̄ valles ⁊ magis meᵐ regionē aeris q̄ iferiorē q: lumē eoꝝ pus illā attingit. ſʒ ꝯñs est fm vt videbiꝛ i libris metheoroꝝ. ¶ Jn oppᵐ est phs in tertiu. vbi dicit q̄ no

Cōclōes pdictaʒ difficultatē soluentes.

ctes in plenilunio sūt calidiores q̄ in alio tpe ⁊ h̄ nō est nisi pp lumē: igiꝛ. Pro solōne ponunꝛ aliq̄ ꝯclusiones. pᵃ: sol p suū lumē cāt calorē. nā exñs in radijs solaribꝰ statī calefit. 2ᵃ ꝯº. oīa alia astra p sua lumīa calefaciūt. nā pʒ mētē arist. lumē alioꝝ astroꝝ est eiusdē rōis cū lumie solis ⁊ causaꝛ ipo sole. 3ᵃ ꝯº: h̄ nō obstāte aliq̄ astra sūt cāliua frigiditatis. nā sola remotio caloris non sufficeret ad frigiditatē itaūtē sam cāndā sicut tñ multocies pʒ q̄ euenit. Et tō talis frigiditas vr̄ cāri ab aliqbꝰ astris. 4ᵃ ꝯº. oʒ stellas hēre alias

Ꝟtutes a suis lumibꝰ. nā aliq̄ stelle frigefaciūt: nō p eaꝝ lumē. cū lumē dēat calefacē. iō opʒ po nere in ipsis alias Ꝟtutes. ¶ Sʒ restat dubium quō lumē cāt calorē in istis iferiorib⁹. Rñdetur breuiter q̄ sicut nāllis ꝓpetas grauis est mouē deorsū: ita nāllis ꝓpetas lumis est calefacē sbuʒ in q̄ recipiꝛ si sit calefactibile ⁊ resistētia non sit fortior q̄ actiuitas lumis ⁊ ita sicut nō oʒ q̄re re q̄re grauitas mouet deorsū: nisi qa elᵐ nā ē talis: sir oʒ rñdere de lumie. Aduerte tñ q̄ lumen nō est calefactiuū q̄rcūq̄. sed solū p reflectiōeʒ iō si nō eēt aliq̄ reflectio lumis lumē nō calefaceret nos. ¶ Tūc rñdeꝛ ad rōnes. Ad pᵃᵐ dico q̄ multe stelle frigefaciūt. ſʒ h̄ nō est p lumē: ſʒ per alias Ꝟtutes. ¶ Ad scđam dico q̄ lumē nō magis calefacit mōtes q̄ valles: q: p reflectionem luminis in vallibꝰ fit maior cōgregatio radiorum q̄ in montibus.

Alid dubium.

Sciendū est 4º q̄ circa tertiū icidit talr̄ difficultas: qđ sit illa macula q̄ appet in luna ⁊ quō cāetur vtꝝ ex diuersitate suaꝝ ptiū vel ab aliq̄ itrīseco. ¶ Et arꝛ q̄ nō ex diuersitate ptiū lune: q: ipa luna est corpꝰ simplex: sed corpis simplicis ptes sūt siles ⁊ eiusdē rōnis: igiꝛ. 2ᵒ sic. ptes solis ⁊ alioꝝ astroꝝ sunt siles ⁊ vniformes in raritate ⁊ dēpsitate: ḡ sir ptes ipiꝰ lune debēt eē siles. 3ᵒ sic. luna ē corpꝰ tersū ⁊ politū. ḡ terra sibi oppᵃ dʒ sbi cāre sibi similitudinē sicut facies hōis in speculo. ¶ Pro rñsione supponiꝛ q̄ multe fuerūt opiones. đ illa macula. dicebāt eñi aliq̄ q̄ erat vapor ibi eleuatꝰ ab ipsa luna iterpositꝰ inter nos ⁊ lunam ⁊ isti pbabāt pp h̄ q̄ luna hʒ magnā Ꝟtutē super aq̄s. iō ab ipsis vr̄ attrahē vaporē. Alij dicūt q̄ est imago aliquoꝝ corpoꝝ sicut terre vel mōtiū sed iste due opiones sunt sle iō alr̄ dr̄: cū cōmentatore q̄ talis macula ꝓuenit ex diuersitate partiū lune ſm raritatē ⁊ dēpsitatē maiorē ⁊ minorē. nā ptes in qbꝰ appet macula sunt rariores. iō minꝰ bñ pñt lucere ptes aūt iuxta illa sunt dēsiores ⁊ magis pñt lucere. ¶ Et si q̄raꝛ cuius figure est talis macula dicit albertꝰ q̄ est ibi q̄si figura leonis cuiꝰ caput est Ꝟsus oriētē: ⁊ sup dorsum eiꝰ est q̄si arbor trāsuersalr̄ sita ⁊ sir imago hōis lateralr̄ apposita cuiꝰ pedes sunt Ꝟsus posteriora leonis ⁊ dicit q̄ talis figura multuʒ bñ pōt apparere pꝰ pleniluniū. ¶ Ad rōnes. ad pmā dr̄ q̄ corpꝰ lune est corpꝰ simplex fbalr̄ cuʒ h̄ tñ stat q̄ pōt hēre diuersitatē: i suis ptibꝰ q̄stum ad raritatē ⁊ dēpsitatē. Ad scđaʒ dico q̄ ñ oʒ assigre aliā cām nisi q: sic est de nā istoꝝ. astrorū luna eñi magis hʒ illā maculaʒ q̄ alia astra: q: luna est talis nāe. Et hec de primo articulo.

Suppōdicte difficultati rñdentes.

Cuiꝰ figuf ē talis macula ſm albertum

An tota terra sit sphe rica.

Quantū ad 2ᵐ dubitaꝛ pº vtrū totalr̄ terra sit sphærica. Arꝛ q̄ nō: q: sic sit sphe q̄reꝛ q̄ oculus eleuatꝰ sup supficieʒ terre sicut ē oculus alicuiꝰ hōis statis sup terrā vidēt plus q̄ medietatē

ꝙ medietatē celi qḋ est ꝫ astrologos. ꝯña pꝫ: qꝛ si oculus eēt directe in cētro tre ⁊ vna medietas terre eēt amota. tūc vidēt p̄cise medietatem celi. ġ oculus extꝰ sup supficiē tre videbit plus ꝙ medietatē. Itē seq̄ret ꝙ tra eēt totalr coopta aq̄ cuiꝰ falsitas pꝫ ad sensū. ſꝫ p pbatione ꝯñe supponatur ꝙ aqua sit sphērica vel tēdens ad sphericitatē. 2º supponit ꝙ terra ⁊ aq̄ tēdant ad idē cētrū. tūc īpossibile ē ambo eē sperica nisi vnū circūdet aliḋ. Itē i terra appent multe gibbositates ꝯcauitates mōtiū ⁊ valliū ⁊ vbi nō sūt mōtes ⁊ valles appet eē plana ꝙ nō eēt si eēt sphērica. ¶ In oppm est phs in textu. Pro cuius solone ponunt aliq̄ ꝯclusiones. ¶ pª terra

Cōclōes nō est pfecte spherica sed tēdēs ad sphericitatē p solōe qꝛ multos hꝫ montes ⁊ valles. ⁊ per hoc soluit pdcē cō tertia rō. ¶ 2ª ꝯº. terra est rotūda inter orientē clusiōis ⁊ occidētē: qꝛ alias cedē stelle eque cito orirētur Scōa. ⁊ occiderēt hitantibꝰ versus occidentē sicut habitantibꝰ in oriente qḋ est ſlm cuiꝰ totalis cā nō vr̄ esse alia nisi tumor terre. ¶ 3ª ꝯº: terra hēt

Tertia rotūditatē a septētriōe ad meridiē. nā aliq̄s pt a meridie pcedē tm̄ v̄sus septētrionē ꝙ polus sibi sensibilr magis eleuat qḋ nō vr̄ ꝓuenire nisi pp quedā tumorē terre extñtē inter meridiē ⁊

Quarta septētrionē. ¶ 4ª ꝯº. terra vndiq̄ꝫ est rotunda sic ꝙ eleuationes mōtiū pp paruitatē nō faciūt qn terra sit rotūda: pbat ista ꝯº: qꝛ ptes terre eq̄liter tendūt ad meᵐ mūdi ⁊ descēdūt ad loca ꝺ̄ diuiora nisi vna aliā sustineat nihilominꝰ tm̄ p lapsuꝫ tpis ġꝫ descēdet v̄sus meᵐ mūdi qḋ vr̄ eē cā rotūditatis terre. vñ si terra eēt fluxibilis sicut aq̄ puta ꝙ vna ps nō sustineret aliā flueret

Quinta ad oīmod. rotūditatē. ¶ 5ª ꝯº: totalis mūdus est sphericus: iō rōnabile vr̄ eltā eē sphērica. Et ex istis sequunt aliq̄. pº ꝙ linee exeūtes directe de supficie terre exteriori v̄sus cētrū ꝯtinue vadūt appropinquādo sic ꝙ in cētro ꝯcurrunt adinuicē. 2º sequit. ꝙ si fierēt due turres ad ppēdiculū q̄nto irēt altiꝰ tāto elōgarent ⁊ q̄nto irēt bassiꝰ tāto plꝰ approping̃rēt adiuicē. ¶ Et q̄ seq̄ ꝙ si fiēt aliq̄s puteꝰ ad ppēdiculū iferiꝰ eēt strictior ⁊ superiꝰ eēt latior. Seqtur ēt ꝙ ambulātiū sup terrā caput mouet velociꝰ pedibus nā caput in aere describit maiorē circūferētiam ꝙ pedes. vñ hō posset eē ita magnus ꝙ caput moueret i duplo velociꝰ ꝙ pedes: qꝛ i duplo maiorē circūferētiā describeret. ¶ Ad rōnes. ad p

Solutō mā dico sic oculus sic extñs in cētro vidēt medie pdcārꝫ tatē celi ⁊ pōt in tali ꝓportione eē eleuatꝰ sup su rōnum. pficiē terre ꝙ vidēt p̄cise medietatē. pt ēt eē tm̄ eleuatꝰ ꝙ plꝰ videbit ꝺ̄ medietate. ¶ Ad secūdā d. ꝙ bn̄ ꝓcederet si cētrū magnitudis terre eēt centrū mūdi. sed qꝛ sic nō est sed multꝫ est eleuatum super centrum mundi nō opoꝛtet ꝙ

Dubitatur (tra sit totalr coopta aq̄s 2º vtrū sphere celestes sit.

sphere planetarꝫ moueant pluribꝰ motibꝰ. s. ab aliḋ ouꝛiēte in occidētē motu diurno. ⁊ ab occidente bium ꝺ̄ in oriētē motu ꝓprio. Et vr̄ ꝙ nō: īpossibile est eisdeꝫ spheris sit moueri pluribꝰ motibꝰ localibꝰ: qꝛ ipossibile est celestibꝰ idē corpꝰ sīl eē in diuersis locis: ⁊ qꝛ diuersi motus locales sunt ad diuersa loca vr̄ ꝙ impossibile sit idē corpꝰ sīl ⁊ eq̄ pº moueri ad diuersa loca. Itē sequeret ꝙ vnꝰ illoꝝ motuū eēt tali orbi nālis ⁊ alter violētꝰ ⁊ sic ille alter nō diu duraret in tali orbe. ¶ In oppoᵐ vr̄ esse arist. in textu. Pro cuiꝰ solone supponit ꝙ oēs orbes ad motū pꝛi mi mouent ab oriēte in occidēs sed cū h̄ orbes planetarꝫ hn̄t ꝓpriū motū qui est ab occidente i oriens. Sꝫ de talibꝰ motibꝰ orbiuꝫ planetarꝫ est difficultas vtrꝫ q̄lꝫ orbis totalis alicuiꝰ planete hēat vnū totalē motū ꝓpriū q̄ moueat ab occidēte i oriens vel vtrꝫ tm̄ hēat deferēs q̄ moueatur ad cuiꝰ motū moueat luna q̄ est in dēnte. Dicūt aliq̄ ꝙ hꝫ totalē motū ꝓpriuꝫ q̄ mouet tota sphera ab occidēte in oriēs. Et dicūt ꝙ nō oꝫ ꝙ si pª sphera moueat vno motu ⁊ 2ª duobꝰ. ⁊ 3ª tribꝰ: q 4ª q̄tuor: ⁊ 5ª q̄nq̄ motibꝰ moueatur. Et dicūt ꝙ tot motibꝰ moueri dꝫ orbis qb' idiget ad attigēdū finē. Vñ dn̄t ꝙ sphera saturni iouis ⁊ martis hn̄t ꝓprietatē sup eē ⁊ duratōeꝫ reꝝ ⁊ oīm habitudinē eaꝝ. ⁊ ad istud ꝯsequendū sphera stellata pp eiꝰ mobilitatē pficit suum offm̄ vno motu ⁊ alij tres. s. saturnus iupiter ⁊ mars indigēt plibꝰ motibꝰ. Sꝫ sol venꝰ ⁊ mercuri' itēdūt aliū finē. s. motꝰ ⁊ mutationes reꝝ ⁊ illū finē pauca actiōe attingit sol. Sed venꝰ ⁊ mercurius q̄ nō sunt ita mobiles indigēt maiori actione. luna intēdit aliū finē sꝫ ad disponēdum materiā in istis inferioribꝰ ad bn̄ recipiendū influentias stellaꝝ ⁊ ad illū finē attingendū non indiget multa actione. Et ex istis sequit ꝙ sol ⁊ luna paucioribꝰ motibus mouentur ꝙ orbes alioꝛum planetarum. Et ex istis non sequitur pꝛima sphera mouetur vno motu. secunda duobus. tertia tribus: ergo quarta quatuoꝛ: qꝛ motus attribuunt celis ſm ꝙ pn̄t attingere fines suos. Alij vero dicunt ꝙ orbes planetaꝝ nō mouent motu pꝛopꝛio totali ab occidēte in oriens. sed solū in ipsis sunt quidā circuli deferentes qui mouent ad quoꝝ motū mouet planeta. ⁊ isti faciliter soluunt rōnes ⁊ multū pbabiliter dicūt. ¶ Supponit secūdo ꝙ aliq̄d moueri simul pluribꝰ motibꝰ circularibꝰ pōt intelligi duobꝰ modis. Uno modo sup eisdeꝫ polis. Alio modo sup diuersis polis: sic ꝙ vno motu mobile moueat sup aliq̄bus polis ⁊ alio motu sup alijs. Tunc sit pma ꝯclusio ipossibile est eūdem orbē moueri ab oriēte in occidēs ⁊ cū hoc ab occidēte in oriens sup eisdeꝫ polis. Scōa cōclusio orbes planetaꝝ mouent ab oriente in occidens sup polos mūdi ad motū pmi mobilis: ⁊ cū hoc mouent ab occidēte in oriēs sup alijs

Suppō p solōe pdcē dif ficultatis

q̄tmōle itelligit aliquid pluribꝰ motibꝰ moueri

polis Prĩa ps ꝯclusiõis est nota ⁊ scđa ps ꝓba
tur:q: nos videm⁹ ꝙ aliqs planeta sit mõ ĩ arie
te postea in tauro:⁊ postea in signo gemio:ũ.⁊
sic de alijs signis zodiaci.sed h̃ nõ põt saluari
nisi ꝑ motũ planetaꝝ ab occidẽte ĩ oriẽs. ¶ Et
aduerte ꝙ illi mot⁹ nõ ꝓueniũt ab eadẽ intelli
gentia:sꝫ imaginãdũ est ꝙ orbes planetaꝝ mo
uenẽ ab oriẽte in occidẽs ex influẽtia quã reci
piunt a p:io mobili.⁊ cũ h̃ qlibꝫ orbis planete
hꝫ intelligẽtiã sibi appropriatã q̃ mouet ipꝫ ab
occidẽte in oriẽs ⁊ ille mot⁹ est illi orbi ꝓpri⁹.⁊
ꝑ h̃ satis pꝫ qđ sit dicendũ ad rõnes. Ad scđaꝫ
tñ põt dici ꝙ nõ opꝫ ꝙ si alicui mobili isint plu
res mot⁹ locales ꝙ si vn⁹ illoꝝ sit ei nãlis ꝙ alĩ
sit ei violẽt⁹. Sꝫ sufficit ꝙ ei isit ꝓter naturam.

Dubitat tertio vtꝝ oĩa astra sint eiusdẽ
spẽi.⁊ vĩ ꝙ sic:q: oẽs orbes ce
lestes sũt eiusdẽ spẽi.ergo ⁊ oĩa astra. pꝫ ꝯña:q:
astra sũt eiusdẽ spẽi cũ orbib⁹ quoꝝ sũt astra: g̃
si orbes sint eiusdẽ spẽi ita ⁊ astra.⁊ ꝙ astrũ sit
eiusdẽ spẽi cũ orbe cui⁹ est astrũ:pꝫ q: vĩ dicere
aristoteles ꝙ astrũ est dẽsior ps sui orbis. mõ
rarũ ⁊ dẽsũ nõ diuersificãt spẽm: sꝫ astrum ⁊
orbis eodẽ motu mouenẽ:igiẽ.⁊ ꝙ orbes sint
eiusdẽ spẽi pꝫ:q: magis ꝯueniũt orbes inter se
q̃ orbis ⁊ astrũ ei⁹:sꝫ orbis ⁊ astrũ sunt eiusdẽ
spẽi:igiẽ.pꝫ ẽt:q: mot⁹ simplices orbiũ sũt eius
dẽ spẽi:g̃ illi orbes sunt eiusdeꝫ spẽi.2° sic dis
ignis est eiusdẽ spẽi cũ q̃lꝫ alio igne Et silr est d̃
alijs elemẽtis:g̃ silr q̃lꝫ ps celi ẽ eiusdẽ spẽi
cũ q̃libꝫ alia pte celi. Itẽ si stelle ⁊ astra differãt
spẽ abinuicẽ:seq̃ret ꝙ eẽnt plura corpora disti
cta spẽ q̃ gnqꝫ qđ est ꝯ aristotelẽ in p:io hui⁹:
igiẽ. ¶ In opp^m arguiẽ q̃cũqꝫ sũt eiusdeꝫ spẽi
spãlissime hñt hẽc cõsimiles ꝓprietates nãles:
sꝫ sic nõ est de stellis:q: q̃dã stelle influũt in ista
iferiora caliditatẽ q̃dã frigiditatẽ q̃dã hũidita
tẽ q̃dã siccitatẽ q̃dã inimicitias ⁊ q̃dã amiciti
as.⁊ sic de diuersis ꝓprietatib⁹ q̃ in istis inferio
rib⁹ inueniunẽ. Itẽ nã nõ fecit sub vna spẽ plu
ra indiuidua nisi ꝓp corruptibilitatẽ idiuiduo
rũ sꝫ orbes nõ sũt corruptibiles:igiẽ. ¶ Pro so
Conclu lutiõe ponunẽ aliq̃ ꝯclusiões. orbes celestes ⁊
siões ꝓ stelle seu astra nõ sunt eiusdẽ speciei spãlissime.
solutiõe qđ satis ꝓbat rõ post oppositũ.⁊ qñ dicit aristo
ꝓdicte teles stellã esse de nã sui orbis intellexit ꝙ esset
difficul secũ eiusdẽ nãe nõ ᵬm spẽm spãlissimã.sed ᵬm
tatis. spẽm subalternã.2ª ꝯclusio ꝓbabile est intelligẽ
Scđa. tias mouẽtes orbes eẽ diuersaꝝ specierũ spãlis
simaꝝ:q: si eẽnt eiusdẽ speciei spãlissime oẽs es
sent similes ᵬm virtutes ⁊ opatiões q̃scũqꝫ qđ
nõ vĩ verũ:igiẽ. Tertia ꝯclusio. orbes moti a di
uersis intelligẽtijs sunt adinuicẽ diuersaꝝ spe
Tertia. cieꝝ spãlissimarũ q: nõ oẽs orbes hñt consimi
les ꝓprietates mobiles vt pꝫ de p:io mobili ⁊
de sphẽris planetarũ ⁊ de celo signoꝝ. Itẽ si or
bes nõ different abinuicẽ speciei:tuc nõ essent
ordinari adinuicẽ nisi accñtaliter vn⁹ supra aliũ
Itẽ si essent eiusdẽ speciei nõ videreẽ q̃re nõ es
sent ꝯtinui adinuicẽꝫ. Et ex istis sequiẽ ꝙ sol est
alteri⁹ speciei a luna ⁊ ab alijs stellis ᵬm ꝙ oẽs
planete ⁊ oẽs stelle fixe adinuicẽ sunt diuersaꝝ
specieꝝ cũ hẽant proprietates ⁊ virtutes nãles
valde diuersas ⁊ actiones effectuũ specie diuer
soꝝ. ¶ Seqtur 3°. ꝙ orbes sunt alteri⁹ speciei
ab astris.⁊ ista oĩa vĩ dicere Aristoteles ⁊ ꝓbare
in li. de ꝓprietatib⁹ elẽtorũ. ¶ Ad rõnes. Ad p:i
mã negaẽ añs.s.ꝙ oẽs orbes sint iter se eiusdẽ
speciei negaẽ ẽt ꝙ astrũ sit eiusdẽ speciei cũ suo
orbe ⁊ qñ dĩ ꝙ astrũ est dẽsior pars sui orbis.
Dico ꝙ verũ est. sed dico ꝙ plus differũt abin
uicẽ.s.ᵬm virtutes suas nãles. Dico vlteri⁹ qđ
dato ꝙ mouerenẽ vno motu nõ tñ ꝓp hoc seq
tur qn sint alteri⁹ nãe põt ẽt negari ꝙ mot⁹ sim
plices ipsoꝝ orbiũ sint eiusdẽ speciei spãlissime
q: sicut dictũ est in ꝑ° non oĩs mot⁹ deorsum oĩ
motui deorsum est eiusdẽ spẽi spãlissime lꝫ hñ
subalterne:ita nec oĩs mot⁹ circularis oĩ motui
circulari est eiusdẽ spẽi spãlissime. posset etiam
dici ꝙ lꝫ diuersitas motuũ arguat diuersas nãs
corpoꝝ simpliciũ:nõ tñ opꝫ ꝙ similes mot⁹ ar
guãt eandẽ nãꝫ saltẽ ᵬm spẽꝫ. Et ex istis seqtur
ꝙ celũ nõ est omogeneũ sicut sunt elẽta. Dico vl
terius ꝙ plura sunt corpora simplicia ᵬm spẽm
spãlissimã q̃ qnqꝫ cũ quo stat nõ sunt nisi qn
qꝫ corpora simplicia ᵬm spẽm subalternã. Et q̃
sequitur ꝙ celum non est species specialissima
sed subalterna. Et hec de secundo articulo.

Quãtum ad 3^m sit ꝯclusio rñsalis. alia
astra a sole hñt lumẽ suũ quo
notabiliter illuminant ista iferiora a sole. ⁊ hec
conclusio relinquitur probata in argumentis. ꝯ de ꝓ
Ad rationes patet quid sit dicendum. dictis.

¶ Sequitur quartus liber de celo ⁊ mundo.

De graui aũt ⁊ leui qđ est vtrũ
qꝫ ⁊ que nã ipsoꝝ ꝯsiderandũ
⁊ ꝓp quã cãm hñt ṽtutes has
ẽni q̃ de ipis ꝯtẽplatio hĩs qđ
motu sermonib⁹ p:op:ia.

Iste est quart⁹ liber de celo ⁊ mun
do in q̃ phs ondit deterĩare de nã Intẽ⁹ li
g̃uis ⁊ leuis ⁊ diuidiẽ in duos tractatus diuisio
r⁹. In ꝑ° deteriat de g̃ui ⁊ leui ᵬm
opionẽ antiq̃rũ. Et ꝑ° recitat opio Opio
nẽ platonis dicẽs ꝙ op:io platonis erat q' illud platõis.
ẽ graui⁹ qđ cõponiẽ ex plib⁹ partib⁹ eiusdẽ spẽi
⁊ illud ẽ leui⁹ qđ cõponiẽ ex paucioꝛib⁹ ptibus
eiusdẽ spẽi.⁊ dicit plato q' elẽa corpa sunt cõpo
sita ex oib⁹ ptib⁹ ꝯsilib⁹:⁊ vno elẽo: ⁊ dicit phs
ꝙ hec opio est isufficiẽs ꝑ° q: nõ deteriat d̃ gra
ui ⁊ leui simplr. 2° seq̃reẽ ꝙ magn⁹ ignis esset
grauior tota terra q: cõponiẽ ex plib⁹ ptib⁹ eius
dẽ spẽi. 3ª opio est democriti ⁊ suoꝝ seq̃ciũ di
centium ꝙ

uĩ q̃ illd̓ ē leui⁹ qd̓ ē min⁹ q̃titate: ƺ h̓ opio
..a q̃a videm⁹ multa entia i q̃titate minoꝛa.
aliis eē g̃uioꝛa. 3ᵃ opio ē dicẽtiũ illd̓ eē g̃ui⁹ qd̓ ē
iterceptũ paucioꝛib⁹ vacuitatib⁹ ⁊ illud leui⁹ q̓
Predcē opiões reprobatio.
ē interceptũ pluríb⁹ vacuitatib⁹. Sed hãc opi
niõnē reprobat pħs: q: tũc multus aer eēt leui
oꝛ multo igne cũ in eo sint pl'es vacuitates. etiã
sequeref q: vacuũ esset simpl'r leue ⁊ plenũ esset
simpl'r graui⁹ qd̓ est f'l'm: q: vacuũ nõ mouetur
sursũ. 4ᵃ opio fuit dicẽtiũ illud eē g̃ui⁹ qd̓ plus
habet de mã ⁊ illd̓ leui⁹ qd̓ min⁹ hƺ. Hãc opio,
nẽ reprobat dupl'r. p° q: isti nõ determinant d̓
graui ⁊ leui simpl'r. Secũdo q: seq̃ref q̓ mult⁹
aer ⁊ mult⁹ ignis essent grauiora modica terra
q: plus hñt de mã: sed h̓ est falsum: igitur.

Nos aũt dicam⁹ p'm determinantes de q° ma
xie dubitãt q̃dã pp̱ q̃d hec q̃dẽ sursũ ferũ
tur hec ãt deoꝛsũ coꝛpuƺ sp̱ s'm naturã.

Qd̓ g̃ui ⁊ leui.
C Iste est 2° tractat⁹ hui⁹ libri in q̃ pħus deter
minat de g̃ui ⁊ leui s'm ꝓpriã opionẽ ⁊ dividif i
q̃nq̓ capl'a. C In p° ponit talẽ ɔclõnẽ nõ oꝛta
le q̃lƺ qd̓ mouef supple nãliter moueri a q̃libƺ
neq̓ ad qd̓libet sed a determiato mouẽte mouef
⁊ ad determiatũ locũ mouef puta ad nãlẽ. vñ dic
Dñas i ter g̃ue ⁊ leue.
q̓ grauia ferunf ad ꝓpa loca ⁊ ẽt leuia pp̱ h̓ q̓
sunt pfectiões nãles ipsoꝝ. Ex q̃ isert q̓ nõ est q̃
rẽda cã q̃re graue mouef deoꝛsũ ⁊ leue sursum
sicut nõ est q̃rẽda cã q̃re sanabile mouef ad sani
tatẽ ⁊ alterabile ad alterationẽ ⁊ augmentabile
ad augmẽtationẽ. Ex quo isert tres dñas inter
motũ grauis ⁊ leuis ⁊ alios mot⁹: q: g̃uia ⁊ le,
Scd̓a.
uia hñt in se p'n'm sui mot⁹ nõ aũt alterabile: nec
augmẽtabile: sed mouenf ab extrinseco. 2ᵃ dña
Tertia.
q: idẽ est supp'm qd̓ prius est sanabile: ⁊ postea
egrotabile. nõ aũt idẽ est prius graue ⁊ leue. 3ᵃ
dña: q: mot⁹ localis est posterioꝛ aliis s'm g̃ña,
tionẽ. prius eni opƺ esse s'cm graue per g̃nãtio,
nem ⁊ alterationem q̃ q̓ moueatur.

Dñas ãt ⁊ accñtia circa ipsa nũc dicam⁹.
Graue ē duplex. Leue est duplex. Mixta q̃moḋo dñr grauia aut leuioꝛa.
C Istud est secũduƺ capl'm in quo oñdit q̃d sit
g̃ue ⁊ q̃d leue: ⁊ dicit q̓ duplex est g̃ue. s. simpl'r
⁊ in respectu ⁊ ẽt duplex ē leue. s. simpl'r ⁊ in re
spectu graue simpl'r est qd̓ oib⁹ aliis nãliter sub
stat. sed leue simpl'r est qd̓ oib⁹ aliis superemiet
sed grauia ⁊ leuia in respcũ dñr que nec oibus
aliis substãt nec oib⁹ aliis supsunt: sed in medio
sunt. Et subdit q̓ mixta dñr grauioꝛa vel leuio,
ra hƺ q̓ plus vel min⁹ pticipãt de istis el'tis g̃ui
b⁹ vel leuib⁹. Subdit 2° q̓ ꝓpter dñas el'toꝛuƺ
eadẽ mixta apparẽt eē adiuicẽ grauioꝛa ⁊ leuio
ra vt magnũ lignũ sentif eē grauius in aere q̃
puũ plũbũ ⁊ in aq̃ eõrio mõ. ⁊ hui⁹ dat cãm: q̃a
oia el'ta preter ignẽ hñt de grauitate. de terra ⁊
aqua manifestũ est de aere probat: nã ipse vbiq̓
hẽt grauitatẽ p̃terq̃ in terra ⁊ aq̃ ẽt vesica ple,
na aere plus põderat q̃ si eẽt vacua diuersitas

q̃ illoꝝ mobiliũ accidit pp̱ dñam coꝛporũ sim,
pliciũ. nã si aliq̃d hƺ plus aeris q̃ terre ⁊ aque.
illud erit leuius in aqua ⁊ grauius in aere.

Qd̓ aũt est simpl'r leue ⁊ simpl'r graue ex
his est manifestuƺ dico aũt simpl'r leue qd̓
semp̱ sursum graue aũt qd̓ semp̱ deoꝛsum
natum est ferri nõ prohibitum.

C Istud est 3ᵐ capl'ƺ in q̃ intẽdit talẽ ɔclusionẽ
aliq̃d est simpl'r leue ⁊ aliq̃d simpl'r graue. Uñ
Quid ē g̃ue simpliciter.
graue simpl'r est qd̓ natũ est semp̱ ferri deoꝛsuƺ
vt terra. sed leue simpl'r est qd̓ natũ est semp̱ fer
ri sursuƺ vt ignis. Et isert p° q̓ cẽtrũ est terius
ad quẽ mouenf grauia. ⁊ terius a quo mouenf
Quid ē cẽtrum.
leuia. Ex quo infert secũdo q̓ grauia ⁊ leuia fe,
runf ad loca contraria. 3° infert q̓ nihil mouef
i infinitũ cũ cuiuslƺ mot⁹ sit terius vltra quẽ ñ fit
mot⁹. 4° isert q̓ si ponẽda g̃uia ⁊ leuia i respcũ
cũ g̃ue ⁊ leue simpl'r nõ sint imediate ɔiuncta.

Qm̃ aũt ē vnũ solũ qd̓ oib⁹ superfertur
⁊ vnũ qd̓ oib⁹ substat necesse duo alia eẽ q̃
⁊ substant cuidã ⁊ superfertur cuidã q̃re ne
cesse ē mãs eẽ tãtas q̃ƺtas q̃dẽ hec q̃tuoꝛ.

C Istud est 4ᵐ capl'm in quo pħs oñdit nume
rũ el'toꝛũ ex numero motuũ dicẽs q̓ oꝛƺ eẽ vnuƺ
Quot sit el'ta.
qd̓ oib⁹ supferaf vt ignis ⁊ vnũ qd̓ oib⁹ substet
vt terra ⁊ ista sunt ɔ̃ria inter que oꝛƺ eẽ alia duo
media. s. aerẽ ⁊ aquã: igif sunt q̃tuoꝛ el'ta. Ex q̃
infert q̓ motuũ nãliũ sursũ ⁊ deoꝛsũ necesse est
eẽ q̃tuoꝛ mãs ꝓprias. s. q̃tuoꝛ coꝛpa simplicia q̃
determianf ad sua loca p̱ suas grauitates ⁊ leuita
tes. Tũc sic arguit: tot sũt el'ta quot mot⁹ nãles
grauiũ ⁊ leuiũ: sed q̃tuoꝛ sunt tales mot⁹: igif.
q̃tuoꝛ sunt el'ta. Ex q̃ infert vlteri⁹ q̓ necesse ē eẽ
q̃tuoꝛ dñtes n̄ãs q̃b⁹ determianf grauia ⁊ leuia
ad suos mot⁹ nãles ⁊ ad sua loca nãlia. Ex quo
infert q̓ nõ sufficit vna natura pro omnib⁹ gra
uibus vt dicebant aliqui antiqui nec vna natu,
ra pro omnibus leuibus.

Figura aũt nõ cã eius qd̓ est ferri simpl'r
aut deoꝛsũ aut sursum sed ei⁹ qd̓ veloci⁹ aut
tardius pp̱ quas aũt cãs nõ difficile vidẽ.

C Istud est 5ᵐ ⁊ vltimũ capl'm in quo pħs ostẽ
dit q̓ figura nõ est sufficiẽs cã motus sursum ⁊
deoꝛsum dicẽs q̓ figure nõ sunt cã hui⁹ qd̓ est
ferri sursum aut deoꝛsum. ƺ bñ ei⁹ qd̓ est veloc i
us aut tardius. i. velocitatis aut tarditatis. Re
mouet vnũ dubiũ q̃re est q̓ aliqua coꝛpa lignea
Soluĩo dubiũ d̓ le
supernatãt: alia vero minoꝛis q̃titatis descen,
dũt. Soluit pħs dicẽs q̓ cã oiƺ istoꝛũ est q̓ quã q̃titate a,
to coꝛp⁹ motum fuerit maioꝛis virtutis in diui liquoꝛũ
dendo me'm q̃ ip'm me'm fuerit virtutis resistẽtie coꝛpoꝛũ
tãto coꝛpus citius diuidit me'm. ⁊ descẽdit si sit ⁊ graui,
graue ⁊ ascẽdit si sit leue. Simil'r cũ fuerit debilioꝛ tate alio
ris virtutis tũc graue supnatabit. vñ coꝛp⁹ latũ rum.
multũ cõprehẽdit de coꝛpe. ideo nõ põt diuide,

re illud facilr: s3 corp^o rotundū nō tm̄ cōprehen dit sic corp^o latū: iō facilioi mō diuidit me^m.

Alia qō q ꝯ simplici graui ꝙ leuitate ꝙ leuitate e ga ꝗlꝫ leuiori

Queritur vtꝝ aliqd elm̄ sit simplr leue ꝙ aliqd simplr graue ꝙ aliqd graue ꝙ leue in respectu. Ar p^o ꝙ nō: qꝛ si sic terra maxime eēt graue simpliciſ: ꝙ ignis leue simplr. alia aūt in respectu. sed hꝫ nō ꝙ ꝗlꝫ terra data maior terra est grauior. Et silr pꝫ de igne: ꝗ illa terra nō erit grauissima. ¶ 2° sic: ga de aere ꝙ aq dicim^o sine addito ꝙ aer est leuis ꝙ aq grauis: ꝗ sunt grauia ꝙ leuia simplr: naꝫ nisi aq eēt simplr grauis ꝙ aer simplr leuis oporteret ꝙ grauitati aque eēt aliquid leuitatis admixtū ꝙ leuitati aeris aliqd grauitatis quod est f̄lm. igr. ¶ 3° sic: sequeref ꝙ ꝗlꝫ elm̄ pter ignē hēret grauitatē: ꝙ ꝗlꝫ pter terrā leuitateꝫ qd est f̄lm: qꝛ ꝯria non pn̄t eē sil: igif. ¶ 4° sic. nullū elm̄ in ꝓprio loco hꝫ grauitatē cū ibi non moueaf: igitur nullū elm̄ est graue simplicif. ¶ 5° sic: si eēt aliqd elm̄ graue ꝙ leue in respcu sequeref ꝙ vbicūꝗ poneref ascēdēt ꝙ descēdēt sed hꝫ est f̄lm: igif. ¶ In opp^m est phs i textu. in qōne erūt tres articuli. ¶ Quātū ad primum.

Alia difficltas i circa textū

Sciendum est p^o ꝙ circa textū icidūt aliq̄ difficltates. ¶ P^a qd intelligēdū est per graue simplr ꝙ graue i respectu ꝙ per leue simplr ꝙ leue in respectu. ¶ Pro cuiꝯ solone supponif ꝙ ꝗtuor modis aliqd pōt dici graue simplr. Uno^o qa ipm est graue ꝙ niꝗtmōis hil est eo grauiꝯ. ꝙ sic solū illō qd est aggregatū aliqd pt ex oib^o grauib^o dr̄ graue simplr. 2° mō dr̄ graue dici gra simplr: qꝛ nihil hꝫ leuitatis admixtū. ꝙ sic ꝗlibꝫ ue sim pꝫ terre est graue simplr. 3° mō dr̄ graue simpliciter de quo graue simplr id ē sine addito pt verificari. 4° mō dr̄ graue simplr: ga natuꝫ est descēdere per tria elta: ꝙ sic ꝗlꝫ ps terre est gūis simplr tūc dr̄ ꝙ nulla ps terre ꝗlitercunꝗ bene disposita est grauis simplr p^o mō: qꝛ data ꝗcunꝗ pte terre est aliqd grauiꝯ puta tota terra. Dr̄ 2° ꝙ ꝗlꝫ ps terre bn̄ disposita est grauis simplr trib^o vltimis modis. Dr̄ 3° ꝙ tota terra est elm̄ graue simplr p^o mō salte ad hūc sensum ꝙ ē oī elto grauior lꝫ forte nō sit oī graui grauior. Et si dicaf aliq̄ pticule terre nō descēdūt per aerem imo ascēdūt. vt pꝫ de puluerib^o visis p radios solares. Rn̄def ꝙ lꝫ aliq̄ pticule terre nō descendāt per aerē. qꝛ nō sufficiūt ipm diuidere tn̄ ꝗlꝫ talis nata est per ipm descēdere. ¶ Aduerte tn̄ ꝙ nulla ps terre quatūcūꝗ parua ascēdit p aerē nisi ab extrinseco moueaf puta a vēto vel ab aliq̄ ꝗlitate. vn̄ pp alterationē factā in eis p calorē solis inducētē in eis leuitateꝫ tales pticule terre dn̄r moueri sursū. Supponif 2° ꝙ sic graue simplr dr̄ ꝗtuor modis: ita leue simplr. iō distinguaf de leui simplr qd est ignis sicut de graui simplr. ꝙ de ipso ponunf aliq̄ ꝯclusiones. p^a nulla pticula ignis dr̄ leuis simplr p^o mō. qꝛ nō

Leue ꝗtmōis dr̄

est oī leui leuior. Scđa ꝯ^o ꝗlꝫ particula ign leuis simplr secūdo tertio ꝙ ꝗrto modis.

Sciēdū est secūdo ꝙ graue in respectu dr̄ duob^o modis vno^o qꝛ sue gra ꝗtmōis uitati est aliqs gradus leuitatis admixt^o. 2° mō dr̄ graue ꝙ qꝛ in aliq̄ elto natū est descēdere ꝙ in aliq̄ natuꝫ ascēdere. Tūc ponunf aliq̄ ꝯclusiones. ¶ P^a aer ꝙ aq nō sunt grauia ꝙ leuia in respectu pmo mō. qꝛ tūc in aq eēt aliqs gradus leuitatis. ꝙ in aere aliqs gradus grauitatis qd est f̄lm. qꝛ tūc sequeref ꝙ aq nō eēt elm̄ simplex: qꝛ sua ꝗlitas motiua nō eēt simplex ꝙ silr diceref de aere. Et si qs dicat dicit Arist. in textu ꝙ ꝗlꝫ elm̄ aliud ab igne hꝫ aliquē gradū grauitatis: ꝙ hꝫ pbat de aere. Rn̄def ꝙ phs nō itelligebat de aere puro ꝙ in sua ꝓpria dispōne sꝫ de aere indisposito. 2^a ꝯ^o aq est grauis in respectu scđo mō: qꝛ posita i aliquo elto ascēderet: ꝙ posita in aliquo descenderet. Et silr dicaf de aere. qꝛ ipso posito in aliq̄ elto ascēderet ꝙ posito ī alio descenderet iō dn̄r grauiaꝙ leuia in respectu secūdo mō. ¶ Tertia ꝯ^o talis est ordo entiuꝫ nāliuꝫ ꝙ grauiora appetunt esse sub leuib^o ꝙ leuiora appetūt esse sup grauiora. primū pꝫ de ligno ꝙ ascēdit p aquaꝫ ꝙ etiā oleū. vn̄ si aqua habēt supra se terrā ascenderet supra eā nisi ipediref. Et silr si aqua haberet sub se ignē vel aerē descēderet nisi ipediref vbicūꝗ ēt poneref. Et silr si aer hrēt sub se ignē ꝺscēderet ꝙ si hēret supra se aquā vel terrā ascēderet. Ex quo cōcludit ꝙ aq ꝙ aer sunt grauia ꝙ leuia in respectu ꝯcludif ēt ꝙ in eis nō ē duplex ꝗlitas motiua: cuiꝯ m̄ opp^m multi tenēt. sed in ipsis est vna ꝗlitas simplex que facit ascēdē qn̄ sub eis est aliqd leuius ꝙ ascēdere qn̄ supra ipa est aliqd grauiꝯ. Ex q̄ pt inferri ꝙ graue ꝙ leue i respectu pōt vbicūꝗ ascēdere nāliter ꝙ vbicunꝗ descēdere nālr. naꝫ vbicūꝗ ponaf aq dūmō aer sit sub ipsa: ipa descēderet nisi hrt ipedimē tū ēt vbicūꝗ aq poneref dūmō supra ipam sit terra ipsa nata est ascēdere ꝙ descēdere nisi inueniret ipedimētū. ꝙ hꝫ iō qꝛ sp min^o graue appetit eē sup magis graue. ꝙ ex isto pꝫ dr̄ia iter graue simplr ꝙ in respectu: qꝛ graue simplr nullibi ascendit ꝙ leue simplr nullibi descēdit.

Prima

Scđa.

Tertia

Alia difficultas circa textuꝫ incidens.

Sciendum est 3° ꝙ circa textū icidit talis difficltas vtꝝ vꝫ qd lꝫ corp^o qd est alio grauiꝯ in aere sit eodē grauiꝯ i aq. Et vr̄ ꝙ sic. nā si b. sit grauiꝯ a. in aere: ꝙ a ꝗ. aliud b. in aq tūc nō posset sciri qd illoꝝ est grauiꝯ. ¶ In oppo^m vr̄ esse phs in textu nā dicit ibi ꝙ magnū lignū est grauiꝯ puo plūbo in aere ꝙ ꝯ in aqua. Pro solutione ponūtur aliq̄ ꝯclones. p^a in ꝗlꝫ corp^o qd est grauiꝯ alio in aere est eodē grauiꝯ in aqua vt pꝫ de magno ligno ꝙ puo plūbo. ¶ 2^a ꝯ^o nō quolꝫ corp^o est eque graue in aere ꝙ in aq. pꝫ de ligno qd descēdit per aerem ꝙ natat sup aquā ꝙ nō vꝫ fieri nisi qꝛ est grauiꝯ in aere

Scđa.

tertia in aere ꝙ in aqua. ¶ Tertia conclusio. non qꝺ libz corpꝰ est eque graue in aqua et i oleo. vt pz de ligno qꝺ non ita profunde descēdit in aqua sicut in oleo. Et si qs arguat eandem grauitatez hꝫ corpus vel saltē maiorē in aere et in aq. et vbi cunqꝫ sit: ergo sequit̄ ꝙ nō est grauiꝰ in vno loco ꝙ i alio. Rndet̄ ꝙ aliqd dr̄ graue a ꝙ̄litate que est q̄dam q̄litas inexistēs graui. Et sic dico ꝙ tale corpꝰ nō dr̄ grauiꝰ in vno loco ꝙ in alio nisi talis grauitas augeat̄. Alio mō dr̄ aliquod graue ab actu ipsius grauis vel illiꝰ q̄litatis q̄ vocat̄ grauitas qui q̄dē actus est descendere. et sic quāto aliqd velociori mō descendit tanto dr̄ esse grauius. et sic vr̄ ibi accipere graue vel grauius. ¶ Et si quis dicat qualiter debeo cognoscere ꝙ aliqua sunt equaliter grauia saltem ꝫm speciem. Respondetur breuiter ꝙ illa dnr̄ eq̄liter grauia ꝫm speciem que sic se hn̄t ꝙ equales portiones eoꝝ in magnitudine equaliter ponderant. et illa dicunt̄ inequaliter grauia ꝫm specie͂ que sic se habēt ꝙ equales portiones eoꝝ ineq̄liter ponderāt. et ꝓportionabiliter dicat̄ de duobus corporibus solidis puta si capiant̄ duo solida et a quolibet capiantur equales portiones i magnitudine si equaliter descendunt tunc sunt eiusdē grauitatis ꝫm spēm: si autē nō equaliter descēdunt tunc nō sunt eiusdē grauitatis i spē. Et ex istis videtur habere ꝙ non omnis grauitas est oi grauitati eiusdez spēi. sed de hꝫ magis alias videbit̄. ¶ Sed restat alia parua difficultas Alia dif vtrū quādocūqꝫ aer ascendit ascendat violente ficitas. Dico ꝙ nō nisi ascenderet supra leuius se. Et similiter dicat̄ de aqua ꝙ nō q̄ncūqꝫ descendit: descendit nāliter nisi q̄n sub ea est corpus leuius.

Sciēdum est 4° ꝙ īcidit alia difficultas vtrū aliquod elm̄ī i suo ꝓprio loco hēat grauitatē. Et videt̄ ꝙ nō qꝛ tunc In alī sequeretur ꝙ homo existens in fundo maris ꝑ qꝺ elm̄ꝫ ciperet illā magnā grauitatē aque existentis su in suo ꝑ pra eū. cuiꝰ tamē oppositū videtur. ¶ In oppo po loco sitū argui̇t̄ quia elementuz in suo ꝓprio loco hꝫ hēat q̄ qualitates naturaliter consequētes formaz eius uitatem sꝫalem: sed grauitas est qualitas consequēs formam substantialē grauis igitur. Rndetur breq̄mōis uiter ꝙ elemētū habere grauitatē in suo ꝓprio intellr̄ loco pōt intelligi dupr̄. Uno mō ꝙ habeat forelꝫ hr̄e mā accidentalē seu q̄litatē per quā natū est mo ꝙ̄uitatē ueri deorsum seu per quā si esset ex̄ propriuz loi suo ꝓcū moueret̄. et sic dico ꝙ illam hꝫ q̄ vocat̄ graui po loco tas. Alio mō pōt intelligi ꝙ elm̄ꝫ graue in suo ꝓprio loco actualiter trahat deorsum seu moue Argꝰ atur. et sic verū est ꝙ nō hꝫ sic grauitatē in suo ꝓ pdicta prio loco. s. grauitas in suo ꝓprio loco non trahit deorsum neqꝫ leuitas sursum. ¶ Et si quis arguat. naz posito ꝙ aqua sit in suo loco proprio et dimittat̄ ire vna ps terre: illa aqua trahet sursum et nō nisi per suā grauitatē igit̄. Itē si super

ignem remoueat̄ vna ps ipsius ignis tunc ipse ignis ascendet: aliās esset dare vacuūz et non nisi per leuitatē: igit̄ leuitas in suo ꝓprio loco trahet seu mouebit sursum. ¶ Ad primā ꝯcedo ꝙ tunc aqua trahet sursum. et dico ꝙ per eandē q̄litatē ꝑ quā descenderet naturaliter ad suū proprium locū si esset ex̄ ipꝫ per eādem ascenderet supra terram demissaz in ea. Unī non est imaginandū ꝙ in aqua sit vna qualitas. s. grauitas ꝑ quā descendit infra aerē et alia q̄litas que sit leuitas per quā ascēdit sup terrā: qꝛ tunc aqua non esset simplex elementū cū haberet duas pmas qualitates motiuas. ¶ Et aduerte ꝙ tam cito ꝙ terra ponit̄ supra aquā aq̄ desinit esse in suo ꝓprio loco naturali. ideo tūc icipit trahere et moueri. ¶ Ad scd̄am dr̄ ꝙ tunc ignis moueret̄ sursum et hoc a natura vniuersali ne esset dare vacuuz. Et hec de primo articulo.

Quātum ad 2m dubitat̄ pº vtrū grauitas et leuitas sint forē sꝫales. Alia qꝺ grauis et leuis vel solū sint q̄litates motiue. et vr̄ sōmis det̄ ꝙ sint forme substantiales qꝛ sunt natura et sꝫalibus nō materia ergo forma: pꝫ ꝯña a sufficiēti diuiso ꝙ̄uis et ne cū natura nō dicat̄ nisi de materia et forma. leuis et ꝙ sint natura ptꝫ qꝛ diffinitio nature cōuenit grauitati et etiā leuitati. qꝛ grauitas est pncipiū mouēdi et quiescendi eiꝰ in quo ē. nā grauitas est pnm motꝰ localis deorsum et leuitas principium motꝰ localis sursuz. Scd̄o sic ponat̄ terra in aere omni accidēte circūscripto. querit̄ vtrū descēderet vel staret. si staret ergo ibi esset locꝰ naturalis eius et ibi resisteret alteri corpori. si dscēderet hoc esset a grauitate que nō esset accidēs per casum positum: ꝙ̄ substantia et non materia ꝙ̄ forma. et ꝑ ꝯñs illa grauitas erit substantia. et nō nisi forma: igit̄. Itē aqua aliquādo ascendit et aliq̄n descendit sine aliqua mutatione in suis accñtibus et hoc nō est. nisi per formaz sꝫalez eiꝰ q̄ est grauitas: igit̄. ¶ In oppom arguitur. grauitas et leuitas sunt q̄litates ꝑ se sensibiles. s. sensu tactꝰ. naz aliqs ꝫm tactū sentit grauitatez lapidis: sed nulla forma sꝫalis nec aliqua sꝫa est per se sensibilis: igr̄. Itē sꝫa nō est ꝯtraria sꝫe sꝫ leuitas cōtrariat̄ grauitati: ꝙ̄ sequit̄ ꝙ non sunt sꝫe. Item sꝫa non suscipit magis et minꝰ. sꝫ grauitas et leuitas suscipiūt magis et minus. pꝫ: qꝛ aliqꝺ graue est altero graui grauius sicut terra est grauior aq̄. Item manente eadē forma sꝫali variat̄ grauitas et leuitas: igit̄. grauitas et leuitas non sunt forme sꝫales. Pro solutione ponūtur alique cōclusiones. ¶ Prima: grauitas nō est forma sꝫalis grauis nec leuitas leuis. qꝺ ptꝫ per rōnes post oppom. ¶ Scd̄a ꝯclusio: grauitas et leuitas sunt q̄litates scd̄e nālr posteriores caliditate frigiditate humiditate et siccitate. naz calefaciens intendit primo producere caliditatem ad quam sequitur grauitas et leuitas hꝫ exi Cōclōes p soluti one pdicte diffi cultatis

gentiā forme sbālis. vel ēt pōt dici ꝙ tales q̄lī
tates ꝯsequunt formas sbāles illoꝝ quoꝝ sunt
q̄litates bm exigētiā talis forme. ¶ Ad rōnes:
primā dico ꝙ illud argumentū ꝓcedit ex vna
falsa imaginatiōe. nā imaginat ꝙ pnᵐ in diffi
nitiōe nāe dicat de pncipio actiuo qd nō est ve
rū. sed de pnº passiuo qd nō est aliud ꝙ̄ illud ꝑ qd
graue natū est sic moueri qd nō ē nisi forma sba
lis. ⁊ bm grauitatē graue natū esset sic moueri
tn̄ nō eēt prio. sꝫ solū inquātū sequit talē formā
sbālē. ¶ Ad scdam dr̄ cū ipso adā in q̄rto snia
rū in mā de corpe xp̄i ꝙ terra i illo casu nō resi
steret pellādo magis ꝙ̄ corpus neutrū nec ꝙ̄
vna ꝑticula celi si ibi poneret. Et si dicas retine
at ibi deº illā ꝑticulā imobiliter. tunc resisteret
manui mee vl' nō dicit ꝙ manº veniēs ad talē
terrā nō ꝓcederet nec illā subintraret. sꝫ ibi siste
ret ⁊ īpedita ⁊ nō accipet nec tāgeret tactū sen
satiōis sꝫ solū tactu applicationis. Ad aliud sa
tis pꝫ solutio in articulo precedenti.

Grauia ⁊ leuia quomōte vl' a suis formis mouet.

Dubitat 2º vtꝝ grauia ⁊ leuia moueā
tur actiue a grauitate ⁊ leuita
te vl' a suis formis sbālibº. i. vtꝝ motº deorsū vl'
sursū grauiū vel leuiū sit a grauitate vl' leuitate
vl' a suis formis sbalibus. Et arguit pº ꝙ a for
mis sbālibº: qꝛ motº grauiū ⁊ leuiū sunt nāles
ḡ sunt a nā ⁊ nō a mā: ḡ a forma. mō grauitas ⁊
leuitas nō sunt nāe cū nā nō dicat nisi de mā ⁊
forma. Itē si graue moueret a grauitate ⁊ cū
ad motū grauis opꝫ mouē grauitatē: seq̄ret ꝙ
grauitas moueret a grauitate ⁊ sic idē mouere
tur a seipso qd vr̄ eē falsum. ¶ In oppositū ar
ab illo mouet graue q intēso intēdit motº cete
ris paribº ⁊ quo remisso remittit motº. sꝫ sic est
de grauitate. Vñ videmº ꝙ ceteris paribº gra
uiº vlociº dscēdit ⁊ minº graue minº. Itē sic se
hñt caliditas ⁊ frigiditas ad alterationē ita le
uitas ⁊ grauitas ad motū localē: sꝫ caliditas ⁊
frigiditas sunt pncipia alteratiōis: ḡ grauitas
⁊ leuitas sunt pncipia motº localis. ¶ Pro so

Multiplex modus dicēdi de predcā difficultate.

lutiōe supponit ꝙ de hͦ sūt multi modi dicēdi.
Dicūt eni aliq ꝙ qñ aliqd corpus agit bꝫ ꝙ na
tū est nāliter agere: tūc illiº actiōis forma sbālis
est pncipaliº agēs ⁊ q̄litas instrumētale agēs:
vt qñ aq̄ frigefacit forma sbālis aq̄ est pncipale
pncipiū illiº frigefactiōis ⁊ frigiditas minº pn
cipale seu instrumētale sed qñ aq̄ calefacit ꝑ ca
liditatē quā hꝫ tūc caliditas ē totale agēs ⁊ nō
forma sbālis. Silr dicerē ꝙ qñ aq̄ hꝫ leuitatē
vt puta qñ est vapor vel fumº: tūc mouet ab il
la leuitate ⁊ nō forma sbāli. Dicūt tn̄ aliter ali
qd ponēdo duas ꝯclusiones. ¶ Prīa: motꝫ

Aliorū opinio ꝑ duas conclusiones.

grauiū ⁊ leuiū nāles nullo mō ꝓueniūt a gra
uitate ⁊ leuitate tanꝙ̄ a pncipiꝭ actiuis pnci
palibº. ¶ 2ª ꝯclusio: dicit motº ꝓueniūt a for
mis sbālibº grauiū ⁊ leuiū tanꝙ̄ ab agētibº pn
cipalibº ⁊ a grauitate ⁊ leuitate tanꝙ̄ ab agen
tibº instrālibº. ita ꝙ isti volūt ꝙ nunꝙ̄ ille q̄lita
tes actiue sint agētia pncipalia sꝫ solū instrālia.
⁊ iste ē modus q coiter tenet: ⁊ ē satis ꝓbabil'.
Posset alr̄ ꝓbabilr̄ dici ꝙ ille q̄litates sūt agē
tia pncipalia ⁊ nō forē sbāles. qd ꝓbat qñcūq
aliqd sic se hꝫ ꝙ posito ponit actio ⁊ remoto re
mouet actio. signū est ꝙ illud ē agēs pncipale. sꝫ
sic de istis forīs seu q̄litatibº. nā remota grauita
te a graui nō plus mouet deorsū. Itē hostia in sa
cramēto ita mouet deorsū sic si eēt forā sbāl: ⁊
tn̄ nō est ibi forā sbāl: sꝫ grauitas i quātitate: igr.
Itē si caliditas ignis sepet ab ipo igne remanē
te eadē quātitate destructa sba ipiº ignis nō mi
nus calefaceret ⁊ causaret caliditatē in alio ⁊
alteraret aliud: ⁊ sic vr̄ ꝙ q̄ ad istas actiōes tran
seūtes vel q̄si trāseūtes ille q̄litates actiue sint
pncipalia agētia. Et dr̄ notāter q̄ ad actiōes trā
seūtes: qꝛ q̄ ad actiōes imanētes forā sbālis est
pncipale agēs vt qñ ignis cāt caliditatē in ipo
met certe tal' caliditas ē ab ipsa forā sbāli. sꝫ qñ
calefacit extrīsecū pncipalr̄ ē ab ipa caliditate.
vñ si ignis nō hret caliditatē nūꝙ̄ posset calefa
cere aliqd extrinsecū. Nec valet dicere calidi
tas ē pncipale agēs: ḡ pt cāre ignē vel ignire.
Dico ꝙ nō valet ꝯña ⁊ de hͦ magis alr̄ videbit
quō nullū accidēs pt cāre sbāꝫ neq̄ hre actōeꝫ
attingēdo sbāꝫ. Dico ēt ꝙ nō seq̄t ꝙ tal' q̄litas
sit nā nisi capiēdo nāꝫ large ꝓ illo qd ē pnᵐ acti
uū alicuiº actiōis nāl'. sꝫ bꝫ illū sensū nō capit
pnᵐ in diffōne nāe vt alias visum est: igitur.

Dubitatur tertio vtꝝ grauia appetant
descēdere ꝑ lineas breuis
simas: ⁊ leuia ascēdere ꝑ lineas ēt breuissimas.
⁊ vr̄ ꝙ nō qꝛ tūc seq̄ret ꝙ terra nō velociori mō
moueret ꝑ ignē ꝙ̄ ꝑ aerē. qd ē falsū cū ignis sit
rarior aere. ⁊ ꝯñaꝫ ꝓbo qꝛ sic terra appetit eē sb
igne ⁊ descēdere ꝑ ignē bꝫ lineā rectā: ita ignis
appetit eē supra terrā bꝫ lineā rectā: ⁊ sic īpedi
rēt se adinuicē vnū in ascēdēdo ⁊ reliquū in de
scēdēdo. ¶ In oppᵐ ar. qꝛ grauia appetūt descē
dere ꝑ illas lineas ꝑ q̄s descēdūt si nō sint ipe
dita. sꝫ hͦ est ꝑ lineas breuissimas q̄ pñt ꝓtrahi:
igit. Pro solone dr̄ breuiter ꝙ graue nō appetit
descēdere plus ꝑ vnā lineā ꝙ̄ ꝑ aliā: sꝫ ꝙ descē
dat ꝑ vnā ⁊ nō ꝑ aliā hͦ est bꝫ ꝙ applicat tali vel
tali resistētie. ita ꝙ finalr̄ ex applicatione alia ⁊
alia ipiº grauis ad mediū extrīsecū deteriat ꝙ de
scēdat ꝑ talē vel talē lineā ita ꝙ bñ ex se appetit
descēdere. sꝫ modus descēdēdi deteriat bꝫ aliā
⁊ aliā applicationē eiº ad meᵐ extrīsecū. ¶ Et
si qs arguat qꝛ qñ graue descēdit ꝑ lineā rectam
difficiliº arrestat ꝙ̄ qñ descēdit ꝑ lineā obliquā
sꝫ hͦ nō est nisi qꝛ magis iclinat ad descēdendū
ꝑ illā lineā ꝙ̄ ꝑ lineā obliquā. Dr̄ ad hͦ ꝙ bñ ve
rū est ꝙ qñ graue descēdit ꝑ lineā rectaꝫ difficiliº
arrestat ꝙ̄ qñ descēdit ꝑ lineā obliquā. sꝫ hͦ nō
est qꝛ magis iclinat descēdere ꝑ illā lineaꝫ ꝙ̄ ꝑ
lineam

Quō grauia appetūt descēdere ⁊ leuia ascēder

lineā obliquā. sꝫ h̄ est pp̄ h̄ ꝙ qñ descēdit per li neā rectā: minorē hꝫ resistētiā ꝙ̄ qñ descēdit p̄ lineā obliquā. Propter tñ talē rōnē ꝛ multas alās. dicūt aliq̄ ꝙ grauе appetit magis descēdere p̄ lineā rectā ꝙ̄ p̄ lineā obliquā. nā si lapis pone ref in vacuo vbi nlla eēt resistētia adhuc descē deret p̄ lineā rectā ꝛ nō obliquā. ꝛ h̄ nō est nisi q: appetit descēdere p̄ talē lineā. iō glꝫ modus multū vr̄ eē ꝓbabil̄. Et hec de scđo articulo.

Conclusio de leuitate et grauitate elementorum

Quantū ad tertiū sit ꝯ° rñsal̄. aliqđ ele mētū ē simplr̄ graue ꝛ aliqđ sim plr̄ leue ꝛ aliqđ graue ꝛ leue in respectu. q̄ ꝯ° re ꝑingr̄ satis eē ꝓbata in p̄° articulo. ¶ Ad rōes pꝫ quid sit dicendū etiā in primo articulo.

¶ Et sic est finis quarti de celo ꝛ mūdo.

¶ Incipit liber de gñatione ꝛ corruptiōe

De gñatiōe āt ꝛ corruptiōe ꝛ nā gñatoꝝ ꝛ corruptoꝝ vlr̄ de oib° ꝛ cās diuidendū ꝛ rōnes ipsoꝝ determiandū ampli° de alteratiōe ꝛ augmētatiōe qđ vtrūqꝫ sit. ꝛ vtꝝ existimā dū sit eandē nām alterationis ꝛ gñationis aut semotā vt distīcta sūt ex noibus.

Iste est liber de gñatiōe ꝛ cor ruptiōe q̄ diuidit̄ i duos ptiales libros. In p̄° determiat ꝯ ge neratiōe ꝛ corruptiōe ꝛ ꝯ alijs mu tatiōib° eis ānexis. In scđo deter miat de gñalib° ꝛ corruptibilib°: ꝛ pncipijs gñaliū ꝛ corruptibiliū. Prim° diui dit̄ in q̄tuor tractat°. p̄m° ꝯtinet q̄tuor capl̄a. In p̄° determiat de gnātiōe sꝫ opionē ātiquorū

Antiquorum opio de gnātiōe

ꝛ p̄rio narrat opiones ātiquoꝝ in gñali. dicēs ꝙ qdē ātiquoꝝ dixerūt gñationē eē alteratiōē alij vero dixerūt gnātionē nō eē alteratiōē. vñ q̄ posuerūt tm̄ vnū p̄n^{m} mālе nō potuerūt sal uare drīaꝫ īter gnātionē ꝛ alteratiōē. sꝫ q̄ po suerūt p̄n^{a} hūerūt ponere ea differre. iō Anaxa goras q̄ posuit pl̄a p̄n^{a} mālia nō posuit drīam īter gñationē ꝛ alterationē vocē īgnauit. i. qđ nois gnātiōis. Differēter tñ posuerūt antiq̄ plu ra p̄n^{a} mālia q: Empedocles posuit q̄tuor el̄ta Anaxagoras: Democrit°: ꝛ Leucipp° posuerūt īfinita p̄n^{a} mālia. sꝫ differūt q: Anaxagoras po suit omogenea vt os carnē eē p̄n^{a} ethérogeneo rū. sꝫ Democrit° ꝛ Leucip° posuerunt omoge nea eē ab etherogeneis. ¶ Cōseqñter cōparat phs opionē Anaxagore opioni Empedoclis. dič eni Empedocles q̄tuor el̄ta eē corpa simpli cia ꝛ os ꝛ carnē componi ex ip̄is. Sꝫ anaxago ras dič ista nō eē magis simplicia ꝙ̄ alia: sꝫ oia q̄ apparēt dič eē cōposita ex īfinitis ꝛ diuersaꝝ rōnū. ꝛ ista īfinita vocabat eē pausperma. i. vle semen alioꝝ. ¶ Dicit ꝯñr ꝙ illi q̄ dicebant tm̄ eē vnū p̄n^{m} māle hēbant dicere ꝙ gnātio non differt ab alteratiōe: q: illđ p̄n^{m} dicebāt eē hoc aliqđ in actu: ꝛ ipꝫ sp̄ manere. sꝫ qñ manet hoc aliqđ ī actu nō p̄t fieri nisi alteratio. Sꝫ dicētes pl̄a eē p̄n^{a} hēbāt dicer̄ ꝙ gnātio ꝛ alteratio dif ferūt: q: gnātionē dicebāt fieri p̄ segregationē ꝛ ꝯgregationē illoꝝ pncipioꝝ. Sꝫ alterationeꝫ dicebāt fieri manētib° eisdē pncipijs. ¶ Cōse quēter dič ꝙ ponētes plura p̄n^{a} nō potuerunt saluare alterationē: q: alteratio ē mutatio q̄lita tū eodē sb̄o in actu manēte. ꝛ h̄ erat īpōle apud eos q: dicebāt el̄ta nō posse adinuicē trāsmuta ri sb̄aliter: neqꝫ p̄ ꝯñs s̄m q̄litates. q: dicebant el̄tuꝫ determiare sibi ꝓpas q̄litates: ꝛ sic nō pote rat eē mutatio in q̄litatib°. ¶ Finalr̄ ostēdit ꝙ ad positionē Empedoclis sequunt̄ duo īconue niētia. Primū q: ꝯdicebat apparētijs q: dice bat nullū q̄tuor el̄toꝝ fieri ex altero ꝛ oia fieri ex ipsis ꝛ illa sunt ꝯria sensui. Scđm incōueni ens est q: ꝯdicebat sibijpsi. q: dicebat nullū ele mentū fieri ex altero: ꝛ tñ ponebat ipsa esse gnā bilia ꝛ corruptibilia. q: dicebat ipsa esse aliquā do facta ex vno confuso chaos.

Duo inconuenientia ad opionem Empedoclis sequentia.

Uniuersalr̄ itaqꝫ de gñatione ꝛ corru ptiōe simplici el̄toꝝ dicendū: vtꝝ ē aut nō est: ꝛ quō est. ꝛ de alijs simplicib° motibus puta de augmētatione ꝛ alteratione.

¶ Istud est scđm caplm̄ in q̄ phs determiat de gnā tione ꝛ corruptiōe sꝫ opiones antiquoꝝ ponē do aliq̄s ꝯclōnes. ¶ Pria: plato īsufficiēter lo cut° est de mutationib° sꝫ formā q: ipse solū lo cut° ē de gnātione ꝛ corruptiōe p̄termittēs aug mētatione ꝛ alteratione. ¶ 2^{a} ꝯ°: oēs antiq̄ p̄ ter Democritū sufficiēter locuti sunt de predi ctis mutatiōib° q: ipsi nō ꝓfunde inq̄siuerūt: sꝫ solū dixerūt ea q̄ vulgares dicūt: puta ꝙ aug mētatio fit p̄ additionē silis sili. ¶ 3^{a} ꝯ°: Demo critus vr̄ sufficiēter fuisse locut° de mutationi bus sꝫ formā: q: oib° talib° maxie curā hūit. ¶ 4^{a} ꝯ° de p̄dictis mutationib° s̄m formā ad phm̄ nālēꝫ ptinet determiare. nā de ipsis mlte fi unt dubitatiōes. ¶ 5^{a} ꝯ°. opio Platonis de ge neratiōe reꝝ est irrōnabilior ꝙ̄ opio Democri ti. qđ ꝓbat q̄druplicitér. Prio sic: q: rōnabili us ē corpa cōponi ex corporib° sič dicit Demo critus: ꝙ̄ ex nō corporibus. sicut dixit Plato q̄ posuit res nāles cōponi ex triangulis: supficie bus ꝛ lineis. ¶ Scđo sic: plato ex dictis suis nō poterat saluare gñationē ꝛ corruptionē q̄s intē debat saluare Democritus: igit̄. ¶ 3° sic: Demo critus erat exptus circa nālia: q: multū eis īsu dauerat. Plato vero īsudauerat circa diuina ꝛ vl̄ia: pp̄ qđ platonici ex multis s̄monib° īdutī multa falsa dixerunt. ad pauca eni respiciētes facile falsū enunciāt. ¶ 4° sic: q: Democritus ꝓspexit rōnes nāles ꝛ ꝓprias. Plato vero rōes cōes ꝛ logicas. vñ Democritus ponebat dupli

Conclusiones de gnātiōe ꝛ corruptione.

Scđa.

Tertia.

Quarta

Quinta

ces rōnes p q̄s volebat ostēdere corpa nō cōpo ni ex nō corpib⁹.s.pncipales ꝛ min⁹ pncipales. pncipales tm̄ ponit vnā:ꝛ ē hec.si corp⁹ ponaꝛ eē diuisuz:quātūcunqꝫ sit diuisibile nihil seqꝛ ipoꝛe.sz oē corp⁹ ē diuisibile i idiuisibilia:ḡ po sito in eē nullū seqꝛ ipoꝛe mio2 pbaꝛ q2 facta di uisiōe oimoda alicui⁹ corpis sꝫ qðlibꝫ signū vꝛ remanēt corpa idiuisibilia vel magnitudies oi uisibiles vel pūcta:vꝛ nihil:vꝛ supficies:vꝛ qli tates sine magnitudie:sꝫ qðlibet istoꝝ ē ipoꝛe p per pmū.q scðz sit ipoꝛe:pꝫ q2 nō est diuisū sm qðlibꝫ sui signū.q 3ᵐ sit ipoꝛe.s.q remaneant pūcta:pbat qtuo2 rōnib⁹.℃ Pria:q2 vnicuiqꝫ illoꝝ opozteret assignare locū ppriū.qð ē ipoꝛe igiꝛ.℃ 2ª rō q2 tūc ista pūcta nō eēnt imobilia cū mouerenꝛ ad motū corporis.nec mobilia cū idiuisibile nō moueaꝛ.℃ 3ª rō.q2 tūc seqreꝛ q ipa pūcta in corpe se tāgerēt qð est ipoꝛe.℃ 4ª rō.q2 tūc seqretur q corp⁹ nō eēt magnū neqꝫ puuz.q2 idiuisibile additū diuisibili nō facit ip suz mai⁹.q̄ 4ᵐ qrtū sit ipoꝛe.s.q nihil remāeat p bat.q2 tūc corp⁹ eēt eēt cōpositū ex nihilo.q aūt qntū sit ipoꝛe.s.q remaneāt supficie.pꝫ q2 tales nō sūt pfunde:ꝛ sic corp⁹ nō hꝫret i se oēs dimēsiōes.q aūt nō remaneāt qlitates sine ma gnitudie pbat q2 tunc accñtia possent separi a suo sbo qð ē ipoꝛe.℃ Soluit phs istā rōnez di cēs q si ponaꝛ corp⁹ eē diuisuz sꝫ qðlibet sigᵐ seqreꝛ ipoꝛe.q2 ista nō est possis corp⁹ ē diuisuz sꝫ qðlibꝫ signū:ꝛ tm̄ hec ē va corp⁹ sꝫ qðlꝫ ei⁹ signū ē diuisibile.℃ Finalr ponit duas rōnes

Alie rōnes minus pncipales. min⁹ pncipales.Pria:corp⁹ nō ē diuisibile oi no ꝛ sꝫ qðlibet sui ḡ est stare ad ptes idiuisibi les.Scða rō.q2 sūt dabiles ptes minime ipsius corporis que nō apparent:igiꝛ.Ad prīma dicit Aristo.q nō vbiqꝫ corpus est diuisibile q2 i pū ctis:tm̄ in alijs est diuisibile.Ad scðam dicit:q lꝫ sit dare ptes mimas sꝫ sensuz nō tm̄ simplr.

Determinatis aūt his primo videnduz vtrū generatur quid simpliciter ꝛ corrum pitur:aut proprie quidem nihil.

Solutō questionuz pbm. ℃ In h̄ 3° cap.deteriat phs de gñatiōe ꝛ cor ruptiōe sꝫ ppriā ei⁹ opiōnē soluēdo sex q̄ones. Pria vtꝝ poꝛe sit q aliqd simplr gñeꝛ aut cor rūpaꝛ.ꝛ aꝛ q nō q2 tūc illud fieret ex nihilo.sed 2ne est ipoꝛe vt 2cedūt oēs nāles.2ña pbaꝛ q2 gñatio simplr est ex nō ente simplr: sić gñatio sꝫ qd est ex nō ente sꝫ qd.s.ex nō ente tali vꝛ ta

Solutō secūde. li. Rñdet q ex nō ente in actu:qð tm̄ est ens i po ꝛ. Duplex tēria cuiusmodi ē mā aliqd bñ gñaꝛ.℃ 2ª qō: est cā p q̄ est cā ppetuitatis gñationū ꝛ corruptionum. ppetuita ℃ Rñdet q duplex pōt eē cā ppetuitatis gña tis gña tionū ꝛ corruptionū.s.efficiēs qð ē mouēs im tionum mobile vel mouēs motū:de q̄ visū ē in.8.phi. ex corru si.ꝛ mā.sꝫ q mā nō posūt eē cā pbat.q2 qðlibꝫ ptionū. gēitū capit aliquā portionē māe ꝛ mā:ꝛ cū mā sit finita tādē 2sumeꝛ.℃ Rñdet q ex q̄ gñatio vni⁹ est corruptio alteri⁹ ꝛ e2:iō quantūcqꝫ por tionē māe capit genitū illā diminuit corruptū. iō mā d: eē cā ppetuitatis gñationum ꝛ corru ptionū.℃ 3ª qō pp qd aliqꝫ dñr simplr gñari ꝛ 3ª qō. aut simplr corrūpi ꝛ aliqꝫ dñr gñari ꝛ corrūpi sꝫ qd.℃ Rñdet q diuersitas gñationū est sm diuersitatē pmētoꝝ.si eni fiat mutatio sꝫ pmē tū sbe d: gñatio vel corruptio simplr.si vero fi at sꝫ pmētū quātitatis vel vbi vel qlitatis: vel alicu⁹ alteri⁹ pmētū d: gñatio vel corruptio sꝫ qd.℃ 4ª qō pp qd sꝫ ita ē q illud qð gñaꝛ:ex 4ª qō. aliqꝫ corrupto gñaꝛ.℃ Rñdet q hoc ē q2 gña tio ē ex nō ente ꝛ corruptio in nō ens.illð tm̄ nō ens nō d: nō ens:q2 nullomō fit ens: sꝫ q2 non est illud ens qð gñaꝛ q̄cūis fit aliud ens.℃ 5ª 5ª qō. qō cū gñatio sit iter 2ria vtrū illð nō ens fit ali qð illoꝝ 2rioꝝ.℃ Rñdet q nō ens ex q̄ sbalit aliqd gñaꝛ est mā q̄ d: nō ens in actu.℃ 6ª qō 6ª qō. vtꝝ eadē mā numero sit in genito ꝛ corrupto. ℃ Respondet q sic:aliter illa non haberēt ad inuicem transmutationem.

De gñatione aūt ꝛ alteratione qd diffe rūt dicam⁹. dicimus eni alteras ꝛ alteras trāsmutationes has adinuicē. qm̄ igitur ē aliqd subiectū ꝛ aliud est passio q̄ de subie cto innata est dici: ꝛ est transmutatio alia vtriusqꝫ horum.

℃ In h̄ qrto cap.deteriat phs de dñia iter gñatiōnē ꝛ alteratiōnē.ꝛ diuidiꝛ in duas ptes. In ter gñatiōnē p° ponit duas dñias iter gñatiōnē ꝛ alteratiōnē ꝛ quaꝝ Pria est.sbꝫ gñatiōis ē ens in po°. sꝫ sbꝫ corru alteratiōis ē ens in actu.℃ Scða dñia q̄ sumiꝛ ex pte diffōnum:q2 alteratio ē qñ sbo sensibili manēte eodē fit trāsmutatio in passiōib⁹ ei⁹ aut a 2rijs aut a medijs.gñatio vero est trāsmuta tio hui⁹ toti⁹ in h̄ totū nullo sensibili manente eodē vt sbo.vt si ex scie fiat sanguis:aut ex tota aq̄ fiat aer vel e2.Et subdit q sbm gñatiōis qð manet idē ꝛ mutaꝛ de vna foꝛa sbali in aliaz d: yle.i.mā pma q̄ nullū actū sbalē hꝫ ex se seu ex nā sui.sꝫ sbm alterationis qð d: trāsmutari de vna qlitate in aliā vnuz ꝛ idē manēs est sba p se existēs q̄ d: hoc aliqd.℃ In scða parte pōit dñiaz alterationis ab alijs motib⁹ dicēs q si ma nente eodē sbo fiat mutatio sm quātitatē talis d: augmētatio vel diminutio.si vero sm quale est alteratio.si sm vbi est loci mutatio.

De augmētatione aūt reliquū est dicere qd differt a gñatione ꝛ alteratione: ꝛ quō augmētatur vnūquodqꝫ quod augmenta tur.ꝛ diminuitur quodcūqꝫ diminuitur.

augmētatiōis dña ab alijs motib⁹ ℃ Iste est secūdus tractat⁹ in q̄ phs deteriat d augmētatiōe ꝛ diminutiōe.Et diuidiꝛ in tria ca pitula.℃ In p° ponit dñiaz augmētationis ab alijs motibus

aliis motib⁹ vel mutatiōib⁹: mouet duas q̄ōnes. Prīa cū sit notū augmētationē differre ab aliis mutatiōib⁹ penes terios: vtrū ēt differat ab ipsis penes modū trāsmutādi. ¶ Rūdʒ phs q̄ sic: q: qð alteraf vel gñaf nō opʒ mutare locū: ſʒ bñ qð augmētaf. differt ēt a mutatiōe locali. q: qð mouef saltē motu recto: opʒ totuʒ locū mutare. nō aūt opʒ q̄ illud qð augef ꝭm se totū mutet locū. Differt ēt a motu circulari. q: qð mouef circularif retinet eundē locū nō accipiēs maiorē vel minorē. nō sic autē est de eo q̄ augef. ¶ 2ª q̄ō. vtrū augmētatio fiat ex actu corporeo vel solū in potētia corpea ꝛ nō actu. ꝛ ꝓbat trib⁹ rōnib⁹ q̄ nō fiat ex icorporeo. Primo q: si mā ex qua fit augmentatio esset incorporea tūc sequeref q̄ ipsa eēt indiuisibilis sicut pūctū. ꝛ sic ex ipsa nihil fieret maius. scd̄o sequeretur q̄ ipsa nō esset in loco: nec per se nec ꝑ accidēs. qð est incōueniēs. cū illud qð generaf vel augmētatur sit in loco. ꝛ q̄ sequeref ꝓbat quia vel eēt in vacuo vel in pleno. nō in vacuo. q: vacuū nō ē. nec in pleno: q: esset penetratio dimēsionū cū non sit locus sine corpore. Scd̄a rō: q: qð generaf ꝛ augmentaf: generatur ꝛ augmētatur ex aliquo ꝛ ab aliquo: ꝛ nullū illoꝝ est incorporeū igiť. Tertia rō q: si augmētatio fieret ex aliquo incorporeo nō fieret ꝑ additamentuʒ magnitudinis ad magnitudinē. qð ē falsū ʒ q: ꝑ hoc differt a generatiōe simplr̄. Consequēter ondit q̄ fiat ex aliquo corporeo. ponendo taleʒ cōclusionē. augmētatio fit ex aliquo actu corporeo q: nō ex aliquo icorpeo. ergo ex aliquo actu corporeo. Et subdit q̄ eadē est mā numero generationis ꝛ augmētationis eo q̄ augmētatio non fit sine quadam generatione.

Conclusio ostēdens q̄ fiat a corporeo.

3ª q̄ō.

Suscipiendū itaq̄ magis quasi tangentes q̄ōneʒ a principio qualis alicuius entis augmētari ꝛ diminui causas quęrimus.

An sit possē ꝓprie aliquid augeri.

¶ In hoc scd̄o capitulo mouet phs duas q̄ōnes. Prīa vtr̄ sit possibile ꝓprie aliqd augeri. Et arguit pmo q̄ nō q: si aliqd augeref hoc eēt adueniēte aliquo extrīseco vel ergo corpeo vel incorporeo. nō incorpeo q: ꝑ taleʒ nihil augeretur. nec corpeo q: tūc duo corpa eēnt in eodem loco vel fieret penetratio dimensionū. ſʒ qðlibʒ est ipossibile igiť. Scd̄a qð gd est qð augef vtr̄ sit cib⁹ adueniēs vel corpus cui aduenit vel mēbrū vel totū aggregatū ex his ꝛ videf q̄ totum aggregatū q: ipm efficif maius sicut fit de aq̄ ꝛ vino qñ miscenf adinuicē. Rūdet phs ponēdo talē cōclōnem. corpus aīatum cui addif cib⁹ augetur. Et ꝓbat q̄tuor rōnib⁹. Prīa illud qð augetur manet idē añ trāsmutationē ꝛ post. ſ. n. vna gutta aq̄ ponaf in vase vini nos nō dicim⁹ aquā augeri cū ipa corrūpatur: ſʒ dicimus vinū ʒ augeri qð manet idē añ transmutationē ꝛ post. Scd̄a rō. q: si caro calefiat aut frigefiat dicimus carneʒ alterari q̄ manet. sic̄ dicendū est de illo qð augef. Tertia rō illud augetur i quo est primū mouens ſʒ in corpore aīato ꝛ nō in cibo est primū mouens. ſ. aīa. Quarta rō. illð qð aduenit alicui nō augetur sed magis illud cui aduenit cū augmentatio fiat aliquo adueniēte: sed cibus aduenit corpori igitur.

Rōnes ondētes corpus augeri cibo.

Cū aūt quātū est ꝛ de his sufficienter opʒ q̄ōnes tētare solutionē inuenire: saluātes manere id quod augetur. ꝛ adueniēte aliquo augeri: recedēte aūt diminui.

¶ In hoc 3° cap. oñdit phs quō fit augmentatio: supponēs pmo q̄ sex sūt ɔditiōes augmētationis. tres affirmatiuę ꝛ tres negatiuę. ¶ Prīma illi⁹ qð augef q̄libʒ ps augef. Scd̄a est: autē añ augmētationē ꝛ post manet idē numero. Tertia: augmētatio fit aliq̄ extrinseco adueniente. Quarta: ad hʒ q̄ fiat augmētatio nō opʒ ponere vacuū in corpore q̄ augef. Quinta: augmētatio nō fit adueniēte aliq̄ incorporeo. Sexta: ꝓpter augmentationē nō opʒ ponere duo corpora in eodē loco. ¶ Hoc supposito declarat modūʒ ꝑ quē fit augmētatio ex pte illi⁹ qð augef dicēs: q̄ ptes etherogeneę augmētanf ꝑ hoc q̄ ptes omogeneę augmētanf: cū ex ipsis componanf etherogeneę. Et subdit q̄ ptes omogeneę sunt duplices q̄dam sunt formales ꝛ q̄dā mālēs. ¶ Deinde ponit talē ɔclōnē: illius qð augetur q̄libet ps ꝭm formā seu formalis augef ꝛ nō q̄libet ꝭm mām. ꝓbat duob⁹ exemplis. pmuʒ vt si ꝑ aliquā mēsurā: puta ꝑ doliū trāseat aliq̄ aq̄ sp̄ manet eadē ꝭm spēm ꝛ figurā: ſʒ nō est eadē ꝭm mām: hoc est ꝭm idētitateʒ nūeraleʒ. scd̄m exēpluʒ est de etherogeneis: q: illa sp̄ manent eadeʒ ꝭm spēm ꝛ figurā: ſʒ aliqd adueniat ꝛ aliquid defluat. ¶ Deinde oñdit quō se hʒ nutrimentū ad illud qð augef: dicens q̄ corp⁹ aīatū fit mai⁹ adueniente nutrimēto ɔrio vel dissīli qð ꝑ digestionē alteraf ꝛ tandē i sbaʒ viuētis trāsmutaf. Ex q̄ pʒ q̄ illud qð augef: augef a q̄daʒ aliq̄ mō sīli ꝛ aliquomō dissimili. in pn° eni est dissimile: ꝛ postea factuʒ est simile. Et subdit q̄ anteq̄ aliqð corp⁹ augeaf cibus est in po° illð ꝛ actu aliud. mā eniʒ nutrimenti pmo stat sub vna forā sbali: postea sub forma nutriti. ¶ Deinde ostendit quō fit augmentatio ex parte illi⁹ quod augetur ꝛ ex parte cibi. ꝛ hoc ꝑ duo exempla. primū q: cibus digestus miscetur corpori qð augef. sicut modica aqua posita cū multo vino q̄ ɔuertitur in sbam ꝛ nām vini: sic etiaʒ corpus aīatum in sui naturam cōuertit nutrimentum. secundum exemplum: quia ignis conuertit ligna sibi apposita in ignē ꝛ fit maior: sic corpus aīatū virtute aīe ɔuertit cibū in sbam suā. ¶ Deīde cōparat augmētatiōnē ad alias mu

Quot sūt cōditiones augmētatiōis.

Quot sūt ptes omogeneę.

Nutrimētum quomō se hʒ ad illud qð augef.

Quō fit augmētatio ex pte illi⁹ qð augetur.

Augmētationis cōpatio ad alias mutatōnes.

augmē tatiões: dicēs q̄ sic nō gñaf vñe puta hō vel
tatiōis aial sȝ singule: ita nō augef vle: sȝ single. ¶ De
cōpātio inde ponit dr̄am īter mutatiōnē z augmēta/
ad alte tionē dicēs q̄ qñ mā cibi est in potētia caro vel
ras mu/ os dr̄ fieri mutatio: sȝ qñ est potētia caro q̄ta
tatiōes dr̄ augmētatio. Ex quo pȝ q̄ nutritio est ↄuer
sio nutri mēti in sbām nutriti. siue p̄ h̄ nutritū
fiat mai⁹ siue nō sȝ augmētatio ē ↄuersio nutri
mēti in sbām nutriti sic q̄ nutritū fit maius: ex
q̄ pȝ q̄ oīs augmētatio est nutritio: sȝ nō eȝ. De
inde infert vnū corre^m q̄ aiatū nutrif q̄diu vi
uit: ita q̄ nō lōgo z notabili tpe durat sine nu/
Corre^m trimēto sed nō tñ sp̄ augef vel diminuif: pma
ps pȝ: q̄ q̄diu aiatū viuit vr̄ sumere alimentū
z cū vita ↄsistat in calido z hūido opȝ q̄diu
viuēs viuit q̄ calor z hūidū remaneāt sȝ h̄ nō
pōt fieri nisi ↄtinue restaurēf: igif. scða pars pȝ
q̄ aiatū pōt viuere p lōgū tēpus: z tñ nō plus
ↄuertit de cibo in sui sbāȝ q̄ dep̄ditū sit q̄diu
g forma pōt ↄuertere cibū tādiu corpus nutri
tur. sīr q̄diu pt ↄuertere plus q̄ dep̄ditū sit tā
diu augef z nō vltra. h̄ ē tādiu est iuīta. Vñ q̄ i
fine pp̄ter ipurītatē māe virtus dbilitaf vt non
possit tm̄ ↄuertere q̄tū est dep̄ditū. z tūc bñ fit
nutritio lȝ nō fiat augmētatio sȝ potius dimi
nutio z dicit q̄ est sic de vino cui apposita est tā
ta aqua q̄ vinū est valde modice actiuitatis z
tandē non pōt plus conuertere aquam.

Uerit̄ vtrū aliqd possit simplr ge
nerari. ¶ Arguif p̄mo q̄ ñ
q̄ marie eēt forma: sed h̄ nō. q̄ forma
An ali/ pducif de nihilo: g̃ nō generaf. ↄña pbaf q̄ ex
qd pos/ nihilo nihil fit. ¶ 2° sic: sequeref q̄ aliqd pos/
sit sim/ set gñari ex simplr nō ente pbaf q̄ sic se hȝ ge
pliciter neratio ƀm quid ad nō ens ƀm quid: ita se hȝ
gñari. gñatio simplr ad nō ens simplr: sed gñatio hȝ
qd fit ex nō ente ƀm qd. g̃ gñatio simplr fiet ex
nō ente simplr. ¶ Tertio sic: nihil quod est po
test generare omne ens est ens qd est: ergo nul/
lū ens pōt generari. ↄsequentia patȝ in celarēt
maior est nota z simīr mior. ¶ 4° sic: nullius
accñtis est gñatio simplr oē q̄ generaf in mā
ē accidēs. q̄ oē qd generaf in mā adest z abest
p̄ter sbi corruptionē. g̃ est accidēs. ¶ 5° sic cor
ruptio nō ē possibilis. g̃ nec gñatio. Añs pȝ q̄
si eēt possibilis vl eēt nālis. z h̄ nō q̄ nulla cor
ruptio est nālis cū oē ens diligat se pmanere:
nec violenta q̄ cū nullū violentū sit ppetuū tā
dem deficerēt corruptiões. ¶ In oppositū est
phs in textu In q̄stione erūt tres articuli.

Quātuȝ ad p̄mū sciēdū ē p̄mo q̄ p̄ter
ea q̄ dicta sunt alias de gñatio
Gñatio ne z corruptiōe duplex ē gñatio. s. simplr z hȝ
est du/ qd gñatio simplr est q̄ aliqd accipit eē simplr
plex. z cognoscif qñ acquirif aliq̄ sba seu qñ termi/
Gñatio nus ad quē est sba. Ex quo seqf q̄ nō dr̄ iō ge
dr̄ dr̄ neratio simplr eo q̄ fiat ex nō ente simplr. sed
simplr.

q̄ aliqd simplr per ipam accipit esse vel vt dic
scō. in. 4. di. 11. q̄ gñatio simplr dr̄ iō simplr q̄
ē ad formā puta sbalē q̄ dat eē simplr. sȝ gñatio
ƀm qd est q̄ aliqd accipit eē hȝ qd. i. accñtale vt
eē albū eē nigȝ z cognoscif qñ acqrif aliquod
accñs seu aliq̄ forma accñtalis. ¶ Et aduerte q̄
termin⁹ gñationis dr̄ eē duplex. s. totalis z ē to
tū cōpositū ex mā z forma. sȝ termin⁹ ptialis ē ipa
forma sbalis q̄ informat mām vñ in eodē istan
ti tpis aliqd corrūpif z aliqd gñaf z forma infor
mat ipam mām vt qñ ex aere fit aq̄ in eodē istā
ti in q̄ gñaf aq̄ corrumpif aer z est eadeȝ mā nu
mero q̄ erat sub forma aeris salte ƀm ptē z q̄ ē sub
forma aq̄. iō mā dr̄ eē ƀm gñationis q̄ recipit
formā z manet sp̄ eadē vel ƀm totū vel ƀm pteȝ
qd notāter dicif q̄ aliq̄ diuidif mā corrupti i
duas ptes que informanf duab⁹ formis sbalib⁹
Et ex isto seqtur q̄ oē qd gñaf simplr fit ex aliq̄
p̄supposito. s. mā z illi sbo addif forma sbalis d̄
nouo cui⁹ forme sbalis nihil p̄fuerat in mā. sed
ex h̄ nō sequif q̄ forma gñef ex nihilo: q̄ nō dr̄
aliqd gñari ex nihilo ex eo q̄ nihil ei⁹ p̄fuerit
nec q̄ nō gñaf ex aliq̄ pte sui nec q̄ gñaf ex ni
hilo tanq̄ ex oppo°. sed q̄ gñaf sine sbo p̄sup/
posito de cui⁹ po^a ipsa forma iducif. z q̄ qñ for
ma gñaf sp̄ p̄supponif mā de cui⁹ po^a educitur
ipsa forma. iō nō dr̄ gñari ex nihilo. ¶ Et aduer/
te q̄ ipsa mā dr̄ ens in pura po^a supple sbiua: lȝ
sit v̄e ens in actu exn̄di: sed nō in actu formali. nō
qdē q̄ nō hēat formā. q̄ nunq̄ est mā sine forma
sed q̄ ex se nō hȝ q̄ sit informata sed ab alio pu
ta a creāte vel gñante. iō dicit scō. in. 2. di. 1. q. 3
q̄ mā prius nā est puata q̄ informata: q̄ ex se
hȝ q̄ sit puata ex alio q̄ sit informata: vñ ipa so
la sine alia cā positiua sufficit ad h̄ q̄ ipa sit pua
ta. eēt eni sp̄ puatā nisi esset aliq̄ cā positiua ipe
diēs ei⁹ puationē puta dādo sibi formā. ¶ Et si
q̄s arguat ↄ p̄dicta: q̄ qñ aliqd alteraf: aliqd
accipit eē simplr: q̄ aliq̄ q̄litas q̄ ƀm dr̄ altera/
ri: igif. alteratio erit gñatio. ¶ Rñdef q̄ veruȝ
est q̄ qñ aliqd alteraf aliqd accipit eē simplr. sȝ
nō illud qd alteraf: sed in gñatione aliqd acci/
pit esse simpliciter. s. illud quod generaf.

Sciendūȝ est 2° q̄ circa textū icidunt
aliq̄ difficultates. p^a: vtrū ista
sit ↄcedēda: gña⁹ vni⁹ est corruptio alteri⁹: z vi An ↄce/
q̄ nō: q̄ ista est fl̄a: gñatio ē corruptio: g̃ ista est dēda sit
fl̄a. gñatio vni⁹ ē corruptio alteri⁹. ¶ Pro solo ista gña
ne ē aduertēdū q̄ vt dicit scō. li. 2. dist. 1. q. 3. q̄ tio vni⁹
iste due ↄpōnes sūt v̄e. s. corruptio vni⁹ ē gña° est corru
alteri⁹: z ēt ista gñatio vni⁹ est corruptio alteri⁹ ptio al/
p^a tñ est magis ↄpria q̄ scða: q̄ nullū agēs nā teri⁹.
le per se itendit corrūpere aliqd: sed per accñs
corrūpit illud qd est icōpossibile generato. Ac/
cidit enī q̄ gñans corrūpat: corrūpit eniȝ soluȝ
p̄pter incōpossibilitatē teri corrūpendi cū terio
seu forma generāda. vñ generans aquā ex aere
corrumpit

dpit aerē de p̄ acctñs. q2 forā aq̄ est īcē pc ſi
is cū forma ignis (ſupple) in eadē mā. Et
aduerte vlteri⁹ q̄ qñ dr̄ corruptio vni⁹ est gñā
tio alteri⁹: ibi est p̄dicatio ꝯcomitatiua: q2 ſi eſ
ſet p̄dicatio formalis illa eēt falſa. vt bñ p̄bat aug
mētū p̄us factū: ꝛ ē ſenſus: gñatione vni⁹ ſeqͥt
ul ꝯcomitaṫ corruptio alteri⁹. ꝛ corruptionē
vni⁹ ꝯcomitaṫ gñatio alteri⁹ ſupple vel media
te vel imediate. qd̄ notāter dr̄ pp̄ corruptionez
aīalium ſeu viuētiū: in qb⁹ imediate nō ſeqͥt ge
neratio alteri⁹: vt poſtea magis videbiṫ. ¶ Et

Alia qō ſi gs q̄rat vtrū ille p̄pōes ſint vliter vere. ¶ Re
de pre- ſpōdeo breuiter q̄ ſ3 mentē Ariſtotel' ſunt vlr
dictis p̄ vere: q2 Ariſto. q̄ ponebat eternitatē mūdi di-
poſitio- xiſſet añ oēz gñationē fuiſſe corruptionē. ꝛ añ
nibus. oēz corruptionē fuiſſe gñationē. ꝛ poſt omnez
corruptionē fuiſſe gñationē. S3 ſ3 v̄itatē dabi
lis ē vltima corruptio vl' ſaltē vltime corruptio
nes. ꝛ vltime gñatiōes: puta qñ mixta in die iu
dicij reſoluenṫ in elta. Ex q̄ ſeqͥt ꝯ Ariſtotelē q̄
erit aliqd̄ corruptibile vl' corruptibilia q̄ nūq̄
corrūpenṫ neq̄ ſ3 ſe totū neq̄ ſ3 p̄tem. q2 poſt
diē iudicij remanebūt elta q̄ ſūt corruptibilia ꝛ

Alia diffi- tñ nunq̄ corrūpenṫ. ¶ 2ª difficultas: vtrum ī gña
cultas tiōe ſ3 qd ſeu in gñatiōib⁹ accītium: corruptio
vni⁹ ſit gñatio alteri⁹. ¶ Rñdeo p̄io q̄ in ac-
cidētib⁹ ſp̄ualib⁹ nō op3. non. n. op3 q̄ ſi gñeṫ
notitia alicui⁹ q̄ corrūpaṫ notitia alterius. Di-
co ſecundo q̄ in accītibus corporalibus non
ſemper oportet niſi illa accidentia ſint contra-
ria immediata in alijs aūt forte non oportet.

An gñā- Sciendū eſt tertio q̄ circa textū inci
tio ſit al- dit alia difficultas: vtrum ge
teratio. neratio ſit alteratio. Et aṙ q̄ ſic: q2 ois motus q̄
aliqd aliṙ ſe h3 nūc q̄ p̄us ſe hūerit ē alteratio.
vel ſaltē aliqs mot⁹. ſ3 gñatio ē hmōi. nā in ge-
neratiōe mā aliṙ ſe h3 q̄ p̄us ſe hūerit. Itez ois
mot⁹ ſucceſſiu⁹ q̄ nō eſt augmētatio vel diminu
tio vel loci mutatio eſt alteratio ſed gñatio eſt
hmōi cū multa ſucceſſiue gñenṫ. Etiā multe ſūt
forme ſb̄ales diuiſibiles q̄ ſucceſſiue acq̄rūṫ ꝛ nō
niſi p̄ gñationē: igiṫ. ¶ In opp̄m eſt p̄hs in te-
xtu. Pro ſolone ē aduertēdū q̄ gñatio q̄nq̄ ca
piṫ p̄ diſpōne p̄uia diſponēte mā3 ad īformatio-
nez forme ſb̄alis. ꝛ ſic nō differt ab alteratiōe. alio

Dr̄ia in- mō capiṫ p̄ itroductiōe forme ſb̄alis: ꝛ ſic dr̄ gñā
ter gñā- tio ſimpl'r q̄ nō eſt alteratio. ¶ Aduerte vlteri⁹
tionem q̄ dr̄ia eſt īter gñationē ſ3 qd ꝛ alterationē: q2
ſ3 qd ꝛ gñatio ſ3 qd dīc ſimplicē p̄ductionē ſ3m aliqd
alteratō p̄mentū aliō a p̄mēto ſb̄e quodcūq̄ fuerit illd:
nem. ſ3 alteratio dīc ſimplicē p̄ductionē ſ3 p̄mentuz
q̄litatis. ¶ His ſuppoſitis poniṫ tal' ꝯclo gñā-

Concl'o tio ſimpl'r dicta nō ē alteratio. q̄ pōt p̄bari per
de pre- miſſas dr̄ias īter gñationē ꝛ alterationē. vñ qd̄
dictis. p̄ gñationē gñaṫ accipit eē ſimpl'r. ſ3 qd̄ alteraṫ
accipit ſolū eē q̄le. Itē gñatio nō eſt mutatio ad
q̄litatez. ſ3 ad ſb̄az: igiṫ. vñ illud dr̄ p̄prie gñari
qd̄ eſt eañ nō fuit: ſ3 illd dr̄ alterari qd̄ nūc eſt q̄
le. ꝛ añ erat ꝛ nō ſic fuit q̄le. Itē ſ3m alterationis
dr̄ alterari ſ3m vero gñatiōis qd̄ eſt mā non dr̄
p̄prie gñari vt alis viſū eſt. ꝛ iſti⁹ pōt eē aliq̄ rō:
q2 vulgares mā3 p̄mā3 q̄ eſt vere ſ3m gñatiōis
nō p̄cipiūt. iō ſibi gñari nō attribuūt. Itē illud
qd̄ p̄ gñationē acq̄riṫ ſp̄ eſt p̄fecti⁹ q̄ ſ3m gña-
tiōis. ſ3 ecōtra eſt in alteratiōe: q2 illud qd̄ acq̄-
riṫ p̄ alterationē ſp̄ eſt īp̄fecti⁹ q̄ ſit ſb̄3 alteratio
nis. Aduerte ēt q̄ ī gñatiōe nunq̄ eſt ſucceſſio
ſ3m intēſionē ꝛ remiſſionē gradualē: in altera-
tiōe vero ē ſucceſſio ſaltē vt in plimū ſ3 itenſio
nez ꝛ remiſſionē gdualē. ꝛ cā hui⁹ eſt: q2 ſb̄a nō
ſuſcipit magis ꝛ min⁹ ſic q̄litas. ¶ Aduerte ēt
q̄ nō eſt poſe aliquā rez totalē gñari in aliq̄ to-
to tp̄e: ꝛ in q̄libz ei⁹ p̄te: ſ3 bñ alterari. vñ dato
aliq̄ igne in aliq̄ tp̄e pōt alterari. ſ3 gñat⁹ ī vna
medietate tp̄is nō pōt gñari in alia. ¶ Aduer-
te final'r q̄ oēm gñationē p̄cedit aliq̄ alteratio
diſponēs ſb̄m ad gñationē. etiā ad vni⁹ forme

Solutō gñationē ſeqͥṫ alteri⁹ forme corruptio. ¶ Ad rō-
rōnum. nes. ad p̄mā dr̄ q̄ p̄cedit ex īſufficiēti aſſigtio-
ne. ¶ Ad 2ᵐ pōt dici q̄ mot⁹ pōt capi dupl'r.
vno mō large p̄ oi mutatiōe ſucceſſiua. ꝛ ſic bñ
ad ſb̄am pōt eſſe mot⁹. ꝛ gñatio pōt eſſe mot⁹.
Alio mō accipiṫ ſtricte p̄ mutatione ſucceſſiua
facto in ſbo exīte hoc aliqd ī actu. ꝛ ſic ad ſb̄az
non eſt motus neq̄ generatio eſt motus.

Sciendum eſt q̄rto q̄ icidit tal' diffi
cultas: vtrum in corruptiōe

Quot rei nālis fiat reſolō vſq̄ ad mām p̄mā. Pro cu-
modis ī ius ſolone ſupponiṫ q̄ reſolutionē fieri vſq̄ ad
telligiṫ mām p̄mā pōt dupl'r intelligi. vno mō q̄ ī cor-
reſolutō ruptiōe ſb̄ali fiat tanta reſolutio q̄ mā maneat
nez fieri abſq̄ oi forā: ꝛ ſic nō eſt intelligendū. Alio mō
vſq̄ ad pōt intelligi q̄ nihil illi⁹ corrupti remaneat in
materiā genito niſi ſola mā ſic q̄ nulla forā nec ſb̄alis:
p̄mā3. nec accītal' maneat: ꝛ ſic ad iſtū ſenſum mouet
difficultas: ita q̄ ſit ſenſus vtrum qñ res nālis cor
rūpiṫ maneat aliq̄ forā corrupti ſiue ſb̄alis ſiue
accītalis. Supponiṫ ſcd̄o q̄ ad huc reſolōnē fie
ri vſq̄ ad mā3 p̄mā3 dupl'r pt intelligi. vno mō
ſtatī ſic q̄ in eodē inſtāti in q̄ forā corrūpiṫ: nul
la forā ſb̄al' neq̄ accītal' maneat ī mā p̄ aliqd tē
pus. Alio mō nō ſtatī: ſic q̄ poſt corruptionē vl'
ſeparationē forme ſpecifice corrupti mā maneat p̄
aliqd tp̄s ſb̄ aliqb⁹ formis anteq̄ gñeṫ ex ea no-

Genita uus effect⁹. ¶ 3° ſuppōiṫ q̄ duplicia ſṫ genita
ꝛ corru- ꝛ corrupta: qdā hūt vnā forā3 ſb̄alē tm̄: ſic ſunt
pta ſunt elta mixta inaīata. Alia hūt p̄les forās ſb̄ales
dupli- ordīatas adinuicē: ſic ſṫ aīata. ꝛ h̄ magis vide-
cia. biṫ in ſcd̄o de aīa. ¶ His ſuppoſitis dr̄ p̄io q̄
ī hūtib⁹ tm̄ vnā forā3 ſb̄alē ſit reſolō ſtatī3 vſq̄
ad mā3 p̄mā3 qñ corrūpiṫ. i. ī talib⁹ nihil rema
net ſpi⁹ corrupti niſi mā p̄ma vt qñ ignis cor-
rūpiṫ ſpi⁹ ignis nihil remanet niſi mā p̄ia. Dr̄
ſcd̄o q̄ in hūtib⁹ p̄les forās ſb̄ales ſic ſṫ aīata ꝛ

viuētia nō fit resolō stati vsq̃ ad mā₃ pmam q₂ corrupta vl̄ sepata for̄a specifica:mā adhuc ma net sb aliq̄ for̄a vl̄ sb aliqb⁹ for̄is sbalib⁹.vñ qñ iterficit bos:adhuc mā̄et mā eī⁹ sb for̄a carnis vl̄ sb mltis alys for̄is seu sb for̄a corpeitatis q₂ adhuc mā̄et cor̄p⁹ qd̄ nō ē pcise mā p⁹. Et istis p₃ q̄ i corruptiōe rei nāl̄r fit resolō vsq̃ ad mā₃ pmā stati vl̄ nō stati. ¶ Et hec de pr̄lo ar.

Quantū ad sc̄d₃ dubitat̄ p⁹ vtr̄ i gēito ꝛ corrupto mā̄eat aliq̄ for̄a sba

Genitū ūe vl̄ accñtal̄. ¶ P̄o cui⁹ solone r̄ndet b₃ Sco ē duplr̄ tū lib.4.dist.11.ꝛ et i multis alys passib⁹ q̄ du ꝛ etiam plex ē corruptū ꝛ gēitū.qd̄dā ē viuēs seu aiatū: cōruptū aliō ē inaiatū:sic lapis:ignis:ꝛ aq̄. Tunc r̄ndet q̄ i corruptiōe aiati mā̄et eadē for̄a sbal̄ ꝛ eadē accñtia.vt qñ corrūpit bos. adhuc manent sua accñtia ꝛ mā̄et suū corp⁹ qd̄ nō ē pcise mā p⁹: b₃ aliqd̄ cōpositū ex mā ꝛ for̄a sbali seu corporei tatis.ꝛ i eo manēt accñtia eadē q̄ pus erāt.vt vi dem⁹ ad sensū q̄ i bove corrupto ꝛ mortuo ma net eadē albedo:ꝛ eedē cicatrices q̄ pus fuerāt in ipo.ꝛ nō pt̄ dici q̄d nouo talia gñent: q₂ nō vr̄ mod⁹ p quē talia gñarent.cū iterficiēs vl̄ p cutiēs nō ē p se nat⁹ gñare colorē seu talē figu

Quō sal rā neq̃ talia accñtia q̄ ibi remanent. ¶ Et ñ di tat difficeas quō pt̄ ḡ saluari diffō gñatiōis in q̄ d⁹: q̄ est nitio ge mutatio hui⁹ toti⁹ in h totū:nllo sensibili ma neratio nēte eodē.ꝛ tñ dicis nūc q̄ manēt eadē accñtia nis. sensibilia ꝛ eadē for̄a mixti:ꝛ tñ mixtū ē illi₃ sen sibile. ¶ R̄nr̄ q̄ diffō d₃ sic itelligi:est mutatio hui⁹ toti⁹ in h totū nullo sensibili supple speci fico manēte eodē.ita q̄ nō mā̄eat aliqd̄ totū sen sibile vt sbm q̄ sit cōpositū ex mā ꝛ for̄a specifi ca seu q̄ nō sit i po⁹ ad aliquā for̄mā.l₃ ibi pos sit manē aliqd̄ sensibile vt accñtale.ꝛ et aliqd̄ sē sibile vt sbm cōpositu₃ ex mā:ꝛ for̄a gñica seu corporeitatis. Alia s₃ cōposita inaiata.ꝛ de istis dr̄ q̄ i corruptiōe alicui⁹ tal̄ nō manet neq̃ for̄ ma sbal̄:neq̃ accñtal̄. Vñ qñ ex aere gñat aq̄: nihil ipi⁹ aeris mā̄et nisi ipa mā. Sir̄ dicat̄ d̄ mixtis inaiatis vt si ex lapide gñet terra nihil ipi⁹ lapidis mā̄et nisi mā.vñ imaginor sic als visu₃ ē q̄ ipa for̄a sbal̄ in talib⁹ inaiatis infor mat mā₃ nudā.i.nō hñtē aliqd̄ accñs absolutū: neq̃ aliquā for̄a₃ sbalē imagior ēt q̄ nullū acci dēs absolutū imediate iheerat ipi mā̄e:s₃ qñ d̄ struit for̄a sbal̄ i talibus dstruit totū cōpositū ꝛ oia accña absoluta q̄ ibi pfuerāt. Et q̄ seq̄t q̄ l₃ mā sit sbm vnicuiq̃ pmū.i.pncipale:nō tñ im mediatū.imagior ēt q̄ i nullo inaiato ponēde st̄ plres for̄e sbales.s₃ pcise ponit for̄a specifica q̄ vtualr̄ ꝯtiet for̄a₃ mixti vl̄ corpeitatis: d̄ q̄ als videbim⁹. In aiatis āt ponēde st̄ plres for̄e sba les. ¶ Et si qs q̄rat vñ puenit h q̄ i ipsis aiatis ponant̄ plres for̄e ꝛ nō i alys. R̄ndet ibidē Sco tus q̄ ē pp̄ ꝯdictōe₃ nā for̄a aīe nō manēte ma net corp⁹.iō in q̄lib₃ aiato necesse ē ponere illā

for̄mā q̄ corp⁹ ē corpus aliā ab illa q̄ ē aiati ¶ Et aduerte q̄ p talē for̄mā corpeitatis ꝛ nō ē idiuiduū neq̃ spēs i gñe corpis nec i gñe sbe.s₃ tñ p reductionē.vñ corp⁹ qd̄ ē altera pa manēs in suo eē ppo fine aīa h₃ for̄mā q̄ ē cor pus isto mō ꝛ nō h₃ aia₃:iō illa necio ē alia ad aia:s₃ h corp⁹ vt ē indiuiduū corpis qd̄ ē gen⁹ dr̄ eē corp⁹ ab eadē for̄a a q̄ est bō vel equ⁹. Et q̄ seq̄tur q̄ nō op₃ ponere tot for̄as sbales i ali quo aiato quot sūt pdicata dicta q̄ditatiue de il lo qd̄ tñ multi antiqui asseruerunt.

Dubitat̄ sc̄do vtr̄ ei⁹ qd̄ augetr̄ q̄libet An quē ps augeat̄. P̄o cui⁹ solone libet po supponit̄ q̄ ibi q̄rit̄ de augmētatiōe ppe dicta q̄ augeat̄ fit p ꝯuersionē nutrimēti in sba₃ aliti plus q̄ fuc. ei⁹ q̄ eu rit dépditū de ei⁹ sba facta ab aīa ꝛ calore nāli geatur. vt viuēs suā debitā quātitatē attigat. ¶ Et ad uerte q̄ isti augmētatiōi ānectit̄ gñatio: corru ptio:alteratio:ꝛ loci mutatio:gñatio qdē ptiat̄ q̄ mā nutrimēti de nouo iformat̄.for̄a nutriti: ꝛ corruptio q̄ corrūpit nutrimētū.ꝛ alteratio q̄ alterat̄ cib⁹ seu nutrimētū vt sit i prima dispōne vt ꝯuertat̄ i sba₃ aliti:loci mutatio p quā nutri metū mittitad singla mēbra. Et istā mā₃ tractat Scot⁹ lib.4.dist.44.dic̄ eni pr̄lo q̄ i nutritiōe est aliq̄ gñatio extēdēdo gñationē ad iductio nē for̄e sbal̄ in mā post puationē:q₂ mā nutrim ti nō manet ibi sb for̄a alimēti nec sb aliq̄ alia for ma q̄ sub for̄a nutriti. ¶ Et si qs dicat vtr̄ ibi Alia qd̄ sit gñātio simplr̄. R̄nr̄ q̄ sic:q₂ ē ad for̄mā quē dat eē simplr̄.s.ad formā sbalē:l₃ nō simplr̄:sic q̄ illud qd̄ gñat̄ nō sit ps alteri⁹.ꝛ iō pt̄ ibi dici gñatio:q₂ illud qd̄ gñat̄ sit idē:supple i spē ali cui pexistēti cui adiūgit̄.vel pt̄ dici ígñatio: q₂ gñatio ptis in toto.ꝛ q₂ nūq̄ pt̄ fieri gñatio ni si terius ad quē seu for̄a de nouo accipiat eē:iō for̄mā carnis q̄ itroducit̄ in mām nutrimēti no ua est. ¶ Dic̄ ibidē sc̄do q̄ ps adueniens p nu tritionē ē aliq̄ mō silis pti pexistēti q̄ fuit p gña tionē ꝛ aliquomō dissilis.silis i for̄a specifica nō tñ itellectiua s₃ corpeitatis.dissilis i h q₂ ē ipu rior q̄ pexistens fuerat:q₂ quāt ꝯ agēs nālr̄ ma gis ꝯtinuat actionē in ꝯriū tāto magis debili tat̄ ei⁹ vtus:q₂ tale repatit̄ in agēdo.quāto er go caro pus vita ex gñatiōe agit i nutrimētū vt in ꝯriū tāto magis debilitat̄ ei⁹ vtus.ꝛ ex h dr̄ ipurior.ꝛ cū genitū nō possit eē pfecti⁹ gñante: illa caro genita erit ipurior carni pexistēti. Sic p₃ de vino.vñ quāto vinū magis agit in aquā mixtā tāto ē ipuri⁹:ita q̄ pp̄ ei⁹ ipuritatē q̄n to tū fit aq̄.ꝛ tal̄ ipuritas in carne ē pp̄ ipfectionē q̄litatū nāliū ꝯtentiu₃ for̄mā q̄ sūt pn^m alterandi nutrimētū ꝛ nō iō q̄ for̄a carnis itendat̄ ꝛ remit tat̄:vt volūt aliq̄ dicere.vñ ps ꝯseruat se i toto tñ quātū p suas q̄litates resistit corrūpenti. Et ex istis seq̄t̄ q̄ maior pfodus est i pte pr̄lo geni ta q̄ posteri⁹ genita:ceteris pib⁹. h est ñ ps car nis genita

nis genita fuerit ex tali alimento q natū fuerit ↄuerti in carnē eq̄ purā sicut illud ex q̄ gñata ē il la caro. vñ alteratiōe pportiōata alimēto caro na ta est gñari purior q̄ ex alio. Dicit vlteri⁹ q du plices sunt ptes in illo qd augmētaf vel nutrif. s. ps s̄m formā & ps s̄m mām. Et dic q ps s̄m for mā pōt dici dupl'r. vno mō: q: s̄m formā: & sic q̄ libz ps q̄diu est in toto dr̄ ps s̄m formā. alio mō q cōpetit sibi actio s̄m formā puta ↄuertere nu trimētū in sbaz aliti. Dicit vlteri⁹ q ps pōt itel ligi h̄re actiōez dupl'r. vno⁹: q: ↄcurrit ad actio nē toti⁹ sic q si sepata eēt nō ↄueniret sibi actio. alio mō: q: i toto h̄z ppriā ɣtutē ad agēdū & ad ↄuertēdū nutrimētū in sbaz aliti: & dic q ad h q aliq̄ ps h̄eat talē ɣtutē reqrif q sit sub determi nata itēsiōe & extēsiōe: q: nō q̄libz ps modica i toto posset ibi h̄re actionē ppriā. s; tm̄ ↄcurreret ad actionē toti⁹. Et p opp̄ⁱⁱ ps dr̄ s̄m mā; q: in toto nō h̄z suā ppriā actionē ad ↄuertēdū nutri mētū i sbaz aliti: s; bñ ↄcurrat ad actionē toti⁹.

Alia qō forma dupl'r. ¶ S; qrerat aliq vt̄r qñ nutrimētū ↄuertif in sbaz aliti gñef de nouo aliq̄ forma vl' nō. Dico q duplex ē forma: q̄dā est q̄ mō inextēsibili & nō ex tēsibilr respicit mā; sicut aia itellectiua. & tal' nul laz ptē nouā h̄z p h q ipa iformat aliā ptē mãe. Alia ē extēsibil' in mã: sicut forma carnis. & tal' nō in format aliā ptez mãe seu mã; nutrimēti sine no ua pte forc. Et q̄ seqf q illō p qd aliqd imedia te augef tali augmētatiōe ē aliqd mixtū & ↄtū: sicut caro vl' os qd efficif ps itegral' toti⁹. sicut pars s̄m formā dr̄ ē ps itegral' toti⁹ h̄ns actionē pro priā in toto. & ēt ps s̄m mā; dr̄ ps itegral'. s; non h̄z ɣtutē ppriā in toto. Et q̄ seqf q ps formal' seu s̄m formā non dr̄ iō formalis q sit p̄cise ps forc: nec ps mãlis q sit ps mãe. q: q̄libet est q̄ddam cōpositū ex mã & forma. s; ad videndū que ps dicif augeri: & que pars dicitur fluere i illo qd augetur: & quomodo sunt ibi pori.

Utrum ali qd au geatur. Dubitat 3° vt̄r aliqd augeaf & vr̄ q nō: q: tūc seqref q sp in du plo augeref: vel saltē s̄m quātitatē notabilē cui⁹ tñ opp̄ⁱⁱ videm⁹. & ↄña pbaf q: illi⁹ qd augef q̄libet ps augef: & in duplo dz eē mai⁹. ¶ Pro solone isti⁹ dubij & ēt dubij pcedētis supponif q ptes s̄m mām st ille ptes q̄ dr̄r fluere. i. sūt in prima dispōne ad fluēdū pp defectū quantita tis ɣtutis: q: nō habet ɣtutē ↄuertēdi nutrim tū in sbaz aliti. & tales nō dr̄r ppe augeri. s; par tes s̄m formā dicunf augeri q: tales nō fluūt: q: habet ɣtutē ↄseruādi se in toto: & cū h̄eant q̄tita tez ɣtutis sufficiētez vt aliq̄ ps ad sui ↄnuatiōez sibi aggñef: s; de mō augmētatiōis & nutritiōis dr̄ q in tali augmētatiōe est q̄dā iux pō. ¶ Pro cui⁹ declaratiōe accipiaf aliq̄ ps s̄m formā q̄ iā habz multas ptes. & ponaf q h̄eat decē. s. b. c. tūc supponaf q qñ nutrimentū est sb forma p xima forc nutriēde: siue h fuerit anteq̄ mutef

Que sit ptes s̄m materiā

localr ad ptes nutriēdas siue postq̄ missū fue rit p q̄sdā vias subtiles cuiusmodi sūt vene ap proximatū parti nutriēde & receptū in q̄busdā poris q ibi sunt ex fluxu aliquaz ptiuz s̄m mãz plenis humore subtili ↄuertif tunc nutrimētū in ipm nutriendū. & sic ante ↄuersionē iux po nebaf ↄtigue ptib⁹ nutriēdis: ita post ↄuersio nē iuxta ponif ↄtigue aliqb⁹ ptib⁹ manētib⁹. Et q̄ seqf q nutrimentū nō iuxta ponif toti nu triēdo: q: sunt intra ipm totū: s; vna ps de no uo genita sit aliqd intra aliā ptez illi⁹ ptis nu trite. Et sic p; quō in nutritiōe est iuxta positio alicui⁹. i. ptibus q̄ pprie nō nutriunf s; non est iuxta positio illi qd pprie nutrif cui⁹ vna pars fluit alia ps noua restauraf. Et q̄ seqf q nō q̄li bet ps aucti augef: q: tunc necesse eēt q auctū sp augeref in duplo vel saltē in notabili quāti tate. ¶ Et istis pōt colligi q auctio viuētis est duplex. q̄daz est p iuxta successionē nutrimenti in ptib⁹ porosis & formalibus & solū ille pprie au genf. Alia fit p iuxta positionē sicut in ptibus nō porosis nō q̄dez p solā iuxta positionē nutrimē ti: s; p ↄuersionē nutrimēti in sbam aliti. Seqf ēt q qñ dr̄ q q̄libet ps porosa s̄m formā augef dz itelligi in corpore sano: & dūmodo illa ps sit sana: q: si eēt egra posset diminui. Ex istis etiaz seqtur q ptes s̄m mām nō pprie augenf s; fit ip sis q̄dā iuxta positio nutrimēti ↄuersi in sbam aliti. ¶ S; restat vna difficultas q̄liter est salua bile oē viuens q̄diu viuit nutriri: cū sint mlta aialia que tota hyeme nullū sumunt alimentū. ¶ Pro solone supponif q nutritio pōt dupl'r capi. vno mō pro ↄuersione nutrimēti in sbam aliti. & sic nō op; q oē viuens q̄diu viuit nutri ri. Alio mō capif pro actione caloris nālis i hu midū radicale vel cibale. & sic bene op; omne viuēs q̄diu viuit nutriri. Et si qs arguat q nō: q: prope instās mortis humores habēt im do minū supra calorē nālem q nō possunt pati a calore s; extingūt ipsū calorē: q̄ talis actio calo ris naturalis nō sp erit q̄diu viuens viuit. Re spondef q hoc argumentū videf concludere: ideo aliter posset dici q Aristoteles voluit dice re q viuens q̄diu viuit nutritur sic q non po test multo & notabili tempore viuere sine nutri tione. Et hec de secundo articulo.

Viuen tis au ctio est duplex.

Alia dif ficultas

Nutri tio quot mōis ca pitur.

Quantū ad tertiū sit 2° responsalis. ali quid pōt simpl'r gñari. q̄ ↄclu sio relinqf satis pbata in pmo articulo. ¶ Ad rōnes ante opp̄ᵐ ad duas pmas p; solo. Ad ter tiā negaf ↄña: q: eni ibi a min⁹ amplo ad ma gis amplū cū distributione magis ampli. Ad quartā patuit alias solutio in logica. Ad quin tam dr̄ q ex parte materie nulla dr̄ generatio: neq; corruptio violenta: licet bene respectu il lius quod corrumpitur: & hoc comparando ad principium actiuum corrumpens.

Conclu sio de p̄ dictis.

Quoniã aũt opʒ ƥmũ de mã ⁊ de notatatis elemẽtis dicẽ siue sint siue nõ. ⁊ vtrũ sempiternũ vnũqđqʒ generaf aut q̃liter si generaf. vtrũ ex inuicẽ gñenf oĩa codẽ modo: aut aliquod eorum est vnum.

¶ Iste est terti⁹ tractat⁹ in q̃ phĩlosoph⁹ determinat đ tactu: actiõe: ⁊ passiõe: ⁊ ɔtinet q̃tuor capitula. In p̃io determiat de tactu: ⁊ diuidif in duas ptes. ¶ In p̃ia tãgit intentũ suũ ponẽdo duas cõclusiões. P̃ia. in h̃ libro đtermĩnandũ est de actiõe: passiõe: mixtiõe ⁊ tactu: q: in isto libro determinãdũ est de gñatione ⁊ corruptiõe. sed gñ atio ⁊ corruptio nõ possunt fieri sine actiõe ⁊ passione: nec actio ⁊ passio sine tactu: igif. ¶ 2ª ɔclusio: p̃dicta ƥus determinandũ est de tactu q̃ȝ de actiõe ⁊ passiõe. q: q̃cunqȝ ƥprie agũt ⁊ patiũtur tangũt seinuicẽ: ⁊ nõ ecõtra. q: tactus est cõmunior q̃ȝ sit actio ⁊ passio: ⁊ p ɔñs prius dicẽdum est de tactu q̃ȝ de actione ⁊ passione. ¶ In scđa parte ponit cõditiones reqsitas ad tactum seu ad simul tãgentia: ⁊ sũt tres. P̃ia q illę que se tangũt habeãt extẽsionẽ. Ex quo patet q tactus ƥprie nõ est nisi habẽtium magnitudinẽ. Scđa ɔditio q sil' tangẽtia habeãt vltimã sil'. Tertia: q sint adinuicẽ actiua ⁊ passiua. Ex quib⁹ elicif diffinitio sil' tãgẽtiũ dicens: q sil' tãgẽtia sunt quoꝝ diuersis existentib⁹ magnitudinib⁹ vltima sunt sil' actiua ⁊ passiua motiua ⁊ mobilia. ¶ Deinde ponit cõuenientiã ⁊ differentiã iter agere ⁊ mouere. cõueniunt. n. in h̃ q sic̃ est aliqđ mouẽs imobile ⁊ aliqđ mouẽs motũ: ita est aliqđ agẽs ipassibile puta celũ: ⁊ aliqđ agẽs passibile puta terra ⁊ aq̃ sȝ differũt: q: mouẽs ẽ i pl⁹ q̃ȝ agẽs. ⁊ h̃ ƥpe capiẽdo agẽs q: agẽs dr̃ respectu patiẽtis. sȝ patiens ñ dr̃ ƥpe nisi hȝ passiões ⁊ passibiles q̃litates. iđ illđ qđ solũ mouef localr̃ ñ dr̃ pati. ¶ Finalr̃ dic̃ q sil' tãgẽtia capiũf tripl̃r. vno mõ ƥpe q̃ habent diuersas magnitudies: ⁊ vltia sũt sil' ⁊ agũt ⁊ patiunf adiuicẽ. Alio mõ large q̃ hñt vltia sil' siue agãt ⁊ patianf adiuicẽ siue ñ. Alio mõ largissime q̃rũ vnũ ẽ mouẽs ⁊ aliđ motũ: siue illa hẽant magitudinẽ siue vltia sĩ sil' siue ñ.

côditiones reqsite ad tactum

Sil' tangentiũ diffinitio.

Sil' tangẽtiũ qt modis capiunf

De facere ⁊ pati dicẽdũ deiceps suscepimus aũt a priorib⁹ subcõtrarios sermones adinuicẽ. multi qdẽ dicũt hoc cõcorditer qđ simile qdeȝ a simili oẽ impassibile est ƥpter nõ magis actiuũ q̃ȝ passiuũ eẽ alterũ ab altero: oia eni similr̃ existunt.

¶ In h̃ scđo capitulo deteriat phs de actiõe ⁊ passiõe: ⁊ q̃litate agẽtis ⁊ patiẽtis. ⁊ diuiditur in duas ptes. ¶ In p̃ia tãgit duas opiniões antiquoꝝ. P̃ia fuit quorũdã dicẽtiũ q simile nõ põt agere in sibi simile. q: nõ videref rõ q̃re vnum magis ageret in aliud q̃ȝ econtra. ¶ 2ª opinio fuit Democriti dicẽtis q sil'e agit in oĩno sil'e. ⁊ patif. a sil' vñ dic̃ q ea q̃ sũt sic diuersa q non hñt silitudinẽ in aliq nõ pñt agere vl' pati adinuicẽ. ¶ In scđa pte ponit phs ƥpriã ei⁹ opinionẽ ponendo q̃tuor ɔclusiones. P̃ia nihil patif ab oĩno sibi sil'i. ƥbat duab⁹ rõnib⁹. P̃ima: q: q̃ rõne hoc pateref ab alio: eadem rõne aliud pateref ab ipso. Scđa rõ: q: tunc seq̃retur q idẽ ageret in se ⁊ pateref a se: cũ non esset diuersa rõ agendi ⁊ patiendi. ¶ 2ª ɔ°: nihil patitur ab oĩno sibi dissimili: ƥbat dupl̃r. P̃io. q: linea nõ patif ab albedine: neqȝ ecõuerso. nisi forte ƒm accñs: puta si accidat lineã esse albã aut nigrã. Scđa rõ: q: qđ patif: patif a suo ɔ̃rio. mõ ɔ̃ria ɔueniunt in genere. g̃ nihil patitur ab aliq̃: nisi cũ eo aliq̃ mõ ɔueniat. ¶ 3ª ɔ°: agẽs ⁊ patiẽs sunt silia genere ⁊ dissilia specie: q: nõ agunt nec patiunf adinuicẽ. nisi ɔ̃ria que sunt eadẽ genere ⁊ diuersa spẽ. ¶ 4ª ɔ°: agere est assimilare sibi passuȝ. ⁊ pati est assimilari agenti. qđ probat q: passuȝ in ƥn° est ɔ̃riuȝ agenti. sed in fine trãsmutationis passuȝ est sil'e agenti. Deinde ostendit q̃ agentia ⁊ passa repatiunf adinuicẽ: dicens q quedã agẽtia in agẽdo repatiũtur: ⁊ q̃dam non: ƥbat p sil'e de motore: nã sicut motor se hȝ ad mobile ita actiuũ ad passum: sȝ est dare motorẽ motũ ⁊ motorem imobilẽ. g̃ est dare agens passuȝ ⁊ agens ipassibile. Et subdit q in agẽtibus ordinatis primũ est ipassibile ⁊ vltimum passibile. Deinde ponit talẽ ɔclõnem agens coĩcans in mã cũ passo repatif ab eo. sȝ agens nõ coĩcans in mã cũ passo nõ opʒ q repatiaf ab eo. P̃ima ps pʒ: q: q̃cunqȝ coĩcãt in mã sic se hñt q mã vni⁹ est in po³ ad formã alteri⁹ ⁊ ecõtra. g̃ pñtib⁹ agẽte ⁊ patiẽte sufficienter approximatis vnũ ab alio trãsmutaf. Scđa ps pʒ: q: illa q̃ non coĩcant in mã nõ sunt disposita vt vnũ recipiat formã alteri⁹: igif. Et sbdit q agẽs agit p formã: ⁊ non p suã mãm: q: mãe est pati ⁊ nõ agere. agens enĩ est in actu tale q̃le patiẽs est in po³. agens enĩ agit ƥp finẽ actiõis qui est forma quã ƥducit q: habito fine cessat motus. g̃ agens agit p suã formã siue sbalem siue accñtaleȝ. Et ex isto textu elicif hec auc̃itas. Habitib⁹ pñtibus in mã cessat mot⁹. Et subdit finalr̃ q passum patif: q: hȝ mãm. ⁊ non q: hȝ formã. ignis est calidus. iđ patif a frigido: q: ẽ po³ ad frigiditatẽ. ⁊ hoc est p suã mãm ⁊ nõ p suã formã. ⁊ si caliditas eẽt sepata a mã ipsa esset ipassibilis a frigiditate q: phs reputauit impossibile q aliqua qualitas sit separata.

Op phi dictis

Conci secũd

Auctoritas ex i. xtu pre dicto.

Quõ aũt ɔtigat hoc accidere rursus dicamus. his qdem vĩ pati vnũquodqȝ per quosdã poros igredięte faciente vltimo ⁊ principali hoc mõ videre ⁊ audire nos inquit ⁊ ƒm alios sensus est sentire oẽs.

Antiq̃rũ opiniones

de actione passione ⁊ q̃litate.

¶ Ille el

Minimũ ƒm [illegible] q̃ minus [illegible] formari [illegible]
Minimũ ƒm [illegible] q̃ minus [illegible]
Minimũ [illegible]

¶ Istud est 3^m capl'm in q̄ p̄hs deteriat de mō agēdi ꝛ patiēdi ponendo tres opiones. p^a fuit empedoclis dicētis actionē ꝛ passionē fieri per poros vacuos per q̄s dicebat agēs ꝓximū itra re passū. 2^a fuit democriti ꝛ leucipi qui dixerūt actionē ꝛ passionē fieri per athomos siue per cō tactū corpoꝝ indiuisibiliū. 3^a fuit pmenidis ꝛ melissi negantiū multitudinē entiū. ꝛ per ꝯns actionē ꝛ passionē. ponebāt eni tm̄ vnū ens im mobile q̄d dicebāt eē infinitū. ¶ Deinde cōparat illas opiones adinuicē ponēdo duas ꝯclusiones. p^a opio leucipi ꝛ democriti est rationabilioꝝ opione alioꝝ: q: leucip^9 ꝛ democrit^9 fun dauerūt suas opiones in apparētijs ipsi^9 sēsus nō negādo multitudinē entiū sicut pmenides ꝛ melissus. 2^a ꝯ^o: positio empedoclis ē min^9 suf ficiēs positōe democriti ꝛ leucipi: q: ƀz empedo clē nō est manifesta a q̄ res fiāt: cū ipse ponet oia entia in vno ꝯfuso chaos. sed ƀz democritū res fiunt ex athomis seu corporib^9 indiuisibilib^9 tāq̄ ex p̄mis p̄ncipijs ꝛ irresolubilib^9. ¶ Cōsequenter re probat illas opiones ponēdo duas ꝯclusiones. p^a leucip^9 irronabilr̄ ponit corpa idiuisibilia esse actiua ꝛ passiua adinuicē. q̄d ꝓbat trib^9 rōnib^9. p^a: q: accepto aliquo indiuisibili vel ip̄m est su sceptibile vni^9 soli^9 q̄litatis vel q̄litatū ꝯ̄riarū. si p^m nō erit alterabile: cū alteratio fiat per q̄lita tes ꝯ̄rias. si 2^m tūc nō erit diuisibile. 2^a rō: q: idi uisibile ꝛ diuisibile ƀm democritū ꝛ leucipū non dr̄nt nisi sicut magnū ꝛ paruū: ideo nō est rō qua re paruū est indiuisibile magis q̄ magnum. 3^a rō: si corpora indiuisibilia sint actiua ꝛ passiua adinuicē: aut ꝗ alteꝝ patiē ab altero: aut vnum a se. si p^m tūc opꝫ q ipsa ꝯueniāt in mā ꝛ dr̄ant in formis. ꝛ sic nō erūt indiuisibilia. si ƀz h̄ esset ƀm idē: ꝛ sic ꝯ̄ria eēnt in eodē vel ƀm aliū ꝛ aliū ꝛ sic indiuisibile erit diuisibile. ¶ 2^a ꝯ^o: nō sūt ponēdi pori per q̄s fiat actio ꝛ passio sicut dixit em pedocles: q: non est ponēda pluralitas reꝝ sine necītate sꝫ sine poris pōt fieri actio ꝛ passio: q: vel illi pori sunt pleni vl' vacui si pleni: tūc agēs nō poterit eos subintrare. si vacui hoc erit vt p ipsos agens tangat passum: sꝫ tactus corporum posśit fieri sine poris: igitur.

Quō āt existat gn̄are entib^9 ꝛ facē ꝛ pati dicam^9 accipientes p̄ncipiū dcm̄ multotiēs

¶ Istud est 4^m capl'm in q̄ p̄hs deteriat de mō agēdi ꝛ patiēdi ƀm ei^9 ꝓpriā opionē ponēs qn q̄ ꝯditiones actōis ꝛ passionis ꝓprie dicte. p^a: passū dꝫ esse in po^a tale q̄le est agēs i actu. ¶ 2^a ꝯditio est q passū patiē ƀm q̄lꝫ ei^9 p̄tē quanti tatiuā: supposito q ƀm qualibet talē p̄tē sit infra sphera sui agētis. ¶ 3^a ꝯditio est q illō magis patiē q̄d est magis dispositū: supposita eq̄li acti uitate agētis. ¶ 4^a cōditio. totaliter simili non patiē a totalr̄ si^{li}. ¶ 5^a: vnū corp^9 nō agit in alte rū nisi tāgat ipsū vel corp^9 me^m per q̄d agit. Et Correla ex istis infert tria correlaria. p^m: si corp^9 debeat ria ex p pati requirit q fuerit vndiquaq̄ diuisibile: sic dictis. q ei^9 nulla p̄s sit indiuisibilis: q: aliter eēt im passibile: cū indiuisibile sit ipassibile. 2^m correlari 2^m cor:e um q actio ꝛ passio nō fiūt per diuisionē passiuo larium. rū ꝛ introitū alioꝝ corpoꝝ. q: videm^9 idē corp^9 manēs ꝯtinuū ꝛ nō diuisum: esse mō humidū postea siccū. postea calidū. postea frigidū sine i troductione corpoꝝ exterioꝝ. 3^m correlariū au gmētatio nō fit per solū introitū corpoꝝ aliunde ꝛ iuxta positionē sine trāsmutatōe sbali: vt aliq crediderūt. q: tūc nō q̄lꝫ p̄s aucti ƀm formā esset aucta. cui^9 opp^m vr̄ h̄re aristoteles in q̄ne p̄ce cedēti. ꝯña patet. q: ƀm istos ista corpa athoma lia non essent aucta: sed solum eēnt iuxta posita alijs corporibus. ꝛ tamen ƀm istos ista corpora athomalia debent dici partes ƀm formam.

Reliquū āt vidēdū de mixtiōe ƀz eūdē modū methodi: hoc eni erat scīm ꝓp ositū a p̄ncipio scrutādū āt ē q̄d ē mixtio ꝛ q̄d mixtibile ꝛ q̄b^9 existit entiū ꝛ quomodo.

¶ Iste est q̄rt^9 tractat^9 hui^9 libri in q̄ ip̄e deter minat de mixtione ꝛ ꝯtinet vnicū capl'm q̄d di uidiē in duas p̄tes. In p^a mouet q̄sdā q̄ones. Quaꝝ p^a est q̄d sit mixtū. 2^a q̄d sit mistibile. 3^a q̄b^9 entib^9 ꝯueniat mixtio. 4^a quō sit mixtio. 5^a vtrū sit possibilis vel nō. Et rn̄det p^o ad vltimā ƀm antiq̄s. Dixerūt eni antiq q nō erat possibi le q: vel fieret ambob^9 mistibilib^9 manētibus vel corruptis vel vno manente ꝛ alio corrupto. nō p^m: q: illa que oīo eodēꝫ mō se h̄nt ꝛ nullo mō sunt trāsmutata non debēt dici mutata. nec 2^m: q: illa que nō sunt nō p̄nt misceri nec 3^m q: mixtio est eoꝝ que sicr̄ se h̄nt. Pro solone q̄onis ondit̄ur vtꝝ mixtio differat a gn̄atione alterati one ꝛ augmētatione. Pro q̄ ponit talē ꝯclonē. mixtio nec est gn̄atio nec alteratio nec augmen tatio. p^a p̄s ptꝫ: q: in gn̄atione solū ꝯcurrūt mā ꝛ fo^a sed nō dicim^9 formā misceri mā̄e. igr̄. 2^a pa re pꝫ q: in augmētatione ꝯcurrūt alimentū. puta cib^9: ꝛ corp^9 auctū: sed cib^9 nō miscer̄ cor pori aucto cū corrūpar̄: igr̄. 3^a p̄s pꝫ: q: in alte ratione solū cōcurrūt sbm̄ ꝛ qualitas. sꝫ illa non miscenē adinuicē: igr̄. Et h̄ infert q aliq antiq puta anaxagoras male dixerūt oia esse mixta in vno ꝯfuso chaos. q: nō oē ens pōt misceri oī en ti. illa eni n̄ p̄nt misceri adinuicē q̄ n̄ p̄nt existe re vt accidētia. ¶ His p̄missis soluit p̄dcāꝫ q̄o nē dicēs q mixtio est possibilis. Ad arg^m rn̄det q mistibilia aliq̄ mō manēt ꝛ aliq̄ mō nō manēt in mixtio: manent eni po^a ꝛ v̄tute. actu v̄o non manēt. sed ex his actu gn̄ar̄ aliq̄d aliud scꝫ mi xtū in q̄ sunt in v̄tute. ¶ In scd̄a p̄te soluit 4^am q̄onē in q̄ q̄rebar̄ quō sit mixtio narrādo aliq̄s opiones. p^a fuit illoꝝ q dixerūt mixtionē fieri p

Left margin notes: ompa io p̄di taꝫ opi ionū. / Reprobatio p̄dictarū opionū / Cōditiones actionis ꝛ passionis ꝓprie dicte.

Right margin notes: Tertiuꝫ / An mixtio possibilis sit. / Solutō p̄dicte q̄onis.

ꝟD

aliq̄rū: iuxta positionē mīmoꝝ ſm ſenſū. 2ª fuit q̄ mi/ opio dexio fit per iux̄ pōnē mīmoꝝ ſm formā. 3ª fuit mixtiōe q̄ mixtio fit per iux̄ pōnē indiuiſibiliū. Has opio nes reprobat p° 2am dicēs q̄ ad eā ſequunt duo incōueniētia. pm q̄ in mixtiōne mixtibilia nul lo mō trāſmutarent. 2m q̄ q̄lȝ pars mixti nō eſſet mixta: q̄ miſtibilia ſolū eēnt iuxta poſita ſi bynuicē. 2° reprobat p° opionē dicēs q̄ ad eā eādē ſequunt incōuenientia ſicut ad 2am. 3° re probat 3ª dicēs q̄ nō ſunt dabilia talia īdiuiſi bilia eo q̄ oē corp° eſt diuiſibile in ſemp diuiſi bilia ⁊ nō in aliq̄ mīma. Deinde ponit modū mix tionis ſupponēs p° q̄ entiū q̄dā ſunt actia ⁊ paſ ſiua adinuicē: vt q̄ h̄nt eādē mām. alia vo non ſunt actia ⁊ paſſiua vt illa q̄ nō h̄nt eādē māȝ ⁊ iſtoꝝ nō eſt mixtio vt ars medēdi nō miſcet ſa nitati. ¶ 2° ſupponit q̄ actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ ad inuicē q̄dā de facili ſunt diuiſibilia q̄dā vo nō. Tūc dicit phs q̄ actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ adinuicēs q̄ facilr diuidunt ſi plura vni° ponant cū pauco alteri° nō fit mixtio. ſed poti° augmētatio. ideo vna gutta vini nō miſcet mille anforis aq̄: quia ſpēs vini diſſoluit ⁊ ɔuertit in aquā. ¶ In 3° p te ſoluit alias tres q̄ones. p° tertiā dicens q̄ ex dictis ꝑatis pȝ q̄ mixtio ſolū ɔuenit entib° actiis ⁊ paſſiuis adiuicē. ſola eni entia actia ⁊ paſſiua adiuicē ɔrietatē h̄ntia ſſ adiuicē mixtibilia. 2° ſoluit 2am d. q̄ h̄ūida ſunt bñ mixtibilia q̄ q̄ ſūt ō facili diuiſibilia mō actia ⁊ paſſiua ſūt maxime mixtibilia niſi fuerit lubrica vel viſcoſa: q̄ talia nō bñ p̄nt miſceri cū aliis q̄ nō facilr diuidūt vt oleū nō miſcet aq̄ ſȝ ſupnatat ei magis fac̄ cū ea alteratōeȝ. Dic̄ vlteri° q̄ ſi mixtibilia ponant i p uis ꝑticul facili° miſcet q̄ ſi ponāt magnis: q̄ tē meli° p̄nt agē ⁊ pati adiuicē. 3° ſoluit primā q̄onē dicēs q̄ mixtio ē mixtibiliū alt̄atoꝝ vnio.

Predicatorū opiniōnū reprobatio.

Solutō pe q̄ōis

Solutō ſecūde.

Queritur

vtꝝ elta maneāt foꝛalr in mixto. Et arḡ p° q̄ ſic q̄: vnūq̄dq̄ cōponit ex his i q̄ reſoluit: ſed vnūq̄dq̄ mixtuȝ reſoluit in q̄tuoꝛ elta: igit vnūq̄dq̄ eltoꝝ eſt in mixto. ¶ 2° ſic. ſi elta non manerēt foꝛalr in mixto ſeq̄ret q̄ mixtū eēt ita ſimplex ſicut eltū q̄ eſt fſm: pȝ ɔña: q̄ ſicut elta hȝ ſolā formā in mā ita ⁊ mixtū. ¶ 3° ſic elta nō manerēt h eēt q̄ corrūpunt q̄n ex ipſis ġnatur mixtū. ſed h nō q̄ tūc nō eēt mixtio vt hȝ phs i textu. ¶ 4° ſic: per q̄dā experiētias. p° videm° eni ex lignis poſitis in igne exire aquaȝ ⁊ cum ignis nō fit nāliter ġnatu° aq̄ ſȝ poti° corrupti nus opȝ dicē q̄ in ligno fmalr erat aq̄ videm° ēt exire fumū loco aeris. videm° ēt de roſis ⁊ aliis floꝛib° exhl aquaȝ. ēt q̄n lapis ɔfricat ferro exit ignis q̄ nō eēt niſi ignis fuiſſet in aliq̄ illoꝝ vi dem° ēt q̄dā lapides ex q̄b° fiūt vitra ⁊ ex illis exhibit aq̄. ¶ 5° ſic: auctib°. p° ē cōmētatoꝛis di cētis ip̄a elta foꝛalr manē in mixto. 2ª ē phi 5° meta. c°. de eltis vbi dicit q̄ eltuȝ eſt quo ɔxñte

An elta maneāt foꝛalr i mixto.

fit aliq̄d. ¶ In oppom vr̄ eſſe phus in textu. In q̄ōne erunt tres articuli. Quantū ad primum.

Sciendū

eſt p° q̄ de ꝓpoſita q̄ōne mul te fuerūt opiones vt narrat auic ſco. li. 2. di. 15. p° fuit auicēne quā recitat cōmētatoꝛ 3° celi cōmēto. 70. dicētis q̄ foꝛme ſbales dubi eltoꝝ nullo mō p̄nt intēdi ⁊ remitti q̄ ſba non ſuſcipit magis ⁊ min°. Sed q̄litates eoꝝ p̄nt in tēdi ⁊ remitti q̄ h̄nt ɔriū. Ex q̄ iſert auicª q̄ elta manēt in mixto hȝ ſuas foꝛmas nō mutatas ⁊ c. q̄ remiſſas bñ tñ qualitatib° eoꝝ remiſſis exñti b°. Sed ɔ hoc arguit cōmētatoꝛ ſi q̄litates eoꝝ p̄nt remitti ſba eoꝝ non remiſſa ſequeret q̄ foꝛ me ſbales poſſent totaliter denudari a ſuis qua litatib°: idē enim eſt iudiciuȝ toti° ⁊ partis: ḡ ſi aliqua pars q̄litatis eſt ſeparabilis tota q̄litas ē ſeparabilis q̄ eſt fſm. Ex quo infert ɔ auicēnaȝ q̄ inexercitatio ⁊ inexperiētia auicenne in nāli bus ⁊ bona ɔfidentia in ꝓpꝛio igenio idurit ipſum ad iſtos errores. ¶ 2ª opio fuit cōmēta toꝛis dicētis q̄ foꝛme ſbales eltoꝝ ſunt realiter intēſibiles ⁊ remiſſibiles ſicut q̄litates ipoꝝ. iō q̄tū remittit de qualitate elti tm̄ remittit d ſua forma ſbali. Dicit vlteri° q̄ elta manēt in mixto foꝛmaliter ſm eſſe remiſſum ⁊ ſm qualitates re miſſas. nec eſt incōueniens foꝛmas diminutas (cuiuſmōi ſunt foꝛe eltoꝝ que ſunt medie inter foꝛmas ſbales pfectas ⁊ accñtia) ſuſcipere ma gis ⁊ min°. Sed ɔ hanc opionē ar̄ pmo: q̄ ſm phm in p̄mētis nulla ſba ſuſcipit magis ⁊ mi nus imo q̄cūq̄ rō ɔcludit de foꝛmis ſbalib° ele mētoꝝ ɔcludit de foꝛma mixti. Itē nō eſt po nēda pluralitas ſine neceſſitate. ſed nulla neceſ ſitas cogit ponere pluralitatē eltoꝝ in mixto. tñ q̄ nulla opatio mixti eſt eiuſdē ſpēi cū opatiōe elti: ɔ̄ ſic forma mixti ⁊ forma elti h̄nt ſufficiētes entitates vt ſint termini diuerſaꝝ ġnationum. Itē foꝛma elti eſt nata ɔſtituere ſuppm p ſe exi ſtēs in ġñe ſue ḡ ſi ſint plures foꝛme ſbales i mi xto q̄lȝ ɔſtituit cōpoſitū. ɔñs eſt impoſſibile: igit. Itē oēm formā ſbalē ɔſequit ſua ꝓpria q̄titas ḡ ſi mixto ſint foꝛme ſbales ⁊ elemētoꝝ ibi erūt diuerſe q̄titates q̄ tñ apparet eē fſm. igitur.

Elta q̄ mō maneāt i mixto.

Cōmentatoꝛis opiniō.

Argmȝ ꝓdcām opionē.

Sciendū

ē 2° q̄ dimiſſis illis opioni b° alr rñdet ſco. in loco ꝓal legato. Pro cui° declaratiōe ſupponit p° q̄ elta nō manēt in mixto ſm ſbam ſiue remiſſaȝ ſic̄ di xit cōmētatoꝛ ſiue nō remiſſā ſicut dixit Auicē na. Et ſi q̄s dicat q̄ ariſto. vl dicē q̄ elta manēt in mixto. Rñdet q̄ in q̄lȝ ġñe eſt iuenire mediū eiuſdē rōnis cū extremis ⁊ tale mem dr̄ cōponi ex extremis vt rubor ⁊ albo ⁊ nigro talis m cō poſitio nō eſt extremi vni° cū alio ſed eſt ɔuenie tia nālis mediꝫ cū extremis q̄ nō eſt extremi ad extremū: non q̄ media q̄litas hēat ꝑ ptib° ſuis extrema: ſȝ eſt ita ſimplex ſicut extremū. ⁊ ita ſic̄ q̄litates extreme dr̄ manere in medio ita dici tur q̄ in

Scoti opio de ꝓdictis

[illegible] quarum- dicunt ad [illegible] activa et passiva. [illegible] magis et magis diminutiva. [illegible]

ur q in mixto dicit manere formae sbales elemtorum ... p nalē quenientiā que est forme mixti cū eltis q̄ is nō est vni⁹ elti ad aliū eltū. ℭ Supponit 2° q bm aristo. forma mixti est actualior et pfectior orma elti. ideo dicit elta virtualiter manere i mixto sicut imperfectū manet iperfecto. nec est ēt itelligēdū q maneāt in mixto bm suas qlitates: lz in mixto sint qlitates similes qlitatibus eltorū. ℭ Ex istis dicit pmo q elta nō manēt bm sbam et entitatez in mixto. Dicit scdo q in mixto manēt qlitates siles qlitatib⁹ eltoꝝ. Dicit tertio q elta manēt in mixto virtualiter q pōt itelligi du pliciter. Uno° qz sue qlitates remisse maneāt et sic nō est intelligēdū. Alio mō qz mixtum suis qualitatib⁹ silib⁹ calefacit ifrigidat humectat et exsiccat et siles operationes operationib⁹ eltorū pducit mixtū. ideo elta dicuntur manere vtualr i mixto. Dicit 4° q qtuor elta manēt in vno mixto vtualr hūte formā sbalē qtinētem in vtute formas eltoꝝ nō tm bz sbas vt ptes sui. sz pp pdcāz quenientiā et qtinētiā vtualē: et h vr hre phs i te xtu cū dicit q elta manēt in potētia et virtute.

Sciendum est 3° q circa textū incidūt aliq difficultates. pª qd debem⁹ itelligere p mixtionē. ℭ pcui⁹ solutione supponit pmo q mixtio tripl'r capitur. Primo mō p aggregatione et iuxta positōe mixtibiliū adinuicē bm puas ptes suas: sicut ē mixtio vni⁹ lane cū alia lana. 2° mō capit pro alteratione mixtibiliū cū remotione formaꝝ sbaliū et qtinuatione mārū eorūdē. Tertio mō p gñatione mixti psupponēte mixtiones pdictas et h mō capiēdo mixtionē ois mixtio est gñatio: cū ois talis fit pductio forme sbalis in mā: tm non ois gñatio est mixtio qz nō ois gñatio psupponit tales mixtiones. nec h est ēt de rōne gñationis: nā ad gñationē sufficit q mā recipiat formaz sbalē qua prius carebat: hoc aūt non sufficit ad mixtionē sed cū hoc requirit q mā in qua itroducit forma mixti hēat diuersas ptes que prius stabāt sub diuersis formis eltoꝝ: que elta prius fuerūt qgregata adinuicē et alterata et tādez corrupta et ex materijs eoꝝ adinuicē qtinuatis fit vna mā in qua itroducit forma mixti. ℭ Supponit vlteri⁹ q mixtū tripl'r capit. Uno° p mixtibilib⁹ adinuicē qgregatis et sic mixtuz nō est aliqd vnū simpl'r sed solū aggregatiōe. 2° mō capit p totali mā cui⁹ vna ps fuit mā vni⁹ elti: alia mā alteri⁹ elti. Tertio mō capit pro eo qd gñat ex illa mā: et illud dr pp̄ie mixtū. ℭ Et si quis qrat quō gñat mixtuz ex talib⁹ eltis. Rñdet sco. ibidē q nō oz necessario qtuor elta cōcurrere ad cōpositionē mixti. aliqñ eni mixtū fuit factū ex vno eltoꝝ: vt habetur i genesi q pisces fuerūt pducti ex aqua. ℭ Et si qs iterꝝ qrat vtrum qñ ex eltis generatur mixtū elemēta qcurrāt ad gñationē mixti. Rñdet breuiter q nō: qz in illo instāti in quo ex ipsis generat mixtū illa elta nō sunt sed sunt corrupta: nec est dicendū q corrūpant se adinuicē: qz oporteret vnū illoꝝ formaliter remanere: qz aliās nō videt quomodo corrumpet aliud. sed illud qñs est falsum: igitur.

Sciendum est 4° q adhuc icidit alia difficultas quō intelligit Quō intelligit diffō mixtionis vbi dr: q sī mixtio ē mixtibiliū alteratoꝝ vnio vbi vr hri q in mixtione mixtibilia alterant et q nō corrūpunt adinuicē. Rñr breuiter q talis diffō oz capi in sensu impropo i. mārū mixtibiliū pri⁹ alterataꝝ vnio. nā mixtibilia corrūpunt et mā eoꝝ qtinuat et isormatur vna forma mixti. vel pōt dici q mixtio est mixtibiliū alteratoꝝ et nō tm alteratoꝝ: vz sed prius corruptoꝝ vnio. vel ideo dr mixtibiliū vnio nō qz mixtibilia maneant formaliter et realr. sed qz dicunt manere bm vtutē lz nō bm sbam. ita q aliq forma pducit ex illis que qtinet vnitiue qlitates eorū in vtute et nō sbas. ℭ Et si qs arguat q ibi elta maneāt bm sbas: qz si elta nō manerent i mixto sequeret q nullus esset ordo formaꝝ: qz qlz immediate pficeret māz: dicit ibidē sco. q nihil p hibet formā mixti eq imediate perficere materiam primā sicut formā elementi. et hoc loquendo de imediatione perfectiōis. s. q perficit materiā nō mediāte alia forma. sed nō pficit imediate imediatiōe trāsmutationis. natura enim seruat ordinem in trāsmutādo. qz vna forma pcedit aliā in materia quātum ad fieri et trāsmutari. i. quādo ex aliquo generat aliqd mixtuz p fectū nō pmo mutat illud ad formā illius mixti sed ad aliquā aliā. vt pz in generatione hoīs prius eni pducit semen. et ex semine sanguis et ex sanguine caro. et sic de alijs. Et sic dico q seruatur ordo in trāsmutādo sed nō in perficiēdo et ita vult hre q qñ generatur mixtum est ordo formarū in trāsmutādo. quia mā pri⁹ transmutatur in formam elemēti q̄ mixti. ita q nō inducit forma mixti nisi pcesserit forma elemēti. ℭ Et si quis uerū arguat aiata et viuētia hūt corruptionem intrinsecā et non nisi propter elta qria que sunt in ipsis. Rñdet ibidez scotus q viuētia habent corruptionem intrinsecā: qz nutriunt pro pter restaurationē deperditi: sz hoc nō est: lz q ibi sint elemēta. Et si quis querat quō q̄ fit talis corruptio. Dico q aiata hūt multas partes organicas et diuersas: et in istis partib⁹ nihil prohibet esse qualitates contrarias alterantes se in uicem cor eniz est calidū. cerebrū frigidū. et etiā epar: qñ aūt debitā pportionez excedit qualitas vni⁹ supra qlitatē et vtutē alteri⁹ accidit ifinitas in aiali si fit ps min⁹ pncipalis. et erit mors si fit pars pncipalis nisi apponat medicina iuuans ptem debiliorē. Et si quis dicat videt ergo q solū ille ptes organice et diuerse deberent fluere et refluere cum solū ille dicant se alterare. Rñdeo Aliud argumtū.

negãdo ɔ̃nam: ⁊ rõ est qꝛ ĩ eadẽ pte nõ organi-ca possũt eẽ diuerse q̃litates pp̃ q̃s fiet alteratio ⁊ tãdẽ corruptio illi⁹ ptis. Et hec de p̃ articulo.

An simi-le possit agere ĩ sibi si-mile.

Quantũ ad 2ᵐ dubitaꝶ p̃rio vtꝝ sile pos-sit agere in sibi sile. Pro cuius solõne supponiꝶ ꝙ hic est ſmo de actiõe ,ppꝛie dicta q̃ est iter q̃litates pꝛimas ɔ̃rias ⁊ nõ de ac-tione spũali vel aliarũ qualitatũ. 2° supponiꝶ ꝙ cũ similitudo sit ɔ̃uenĩẽtia aliq̃ruꝫ ĩ q̃litate nul-lũ est incõueniẽs aliq̃ eẽ silia ĩ vna q̃litate ⁊ dis-similia in alia vt ignis est silis aeri in caliditate ⁊ dissimilis aeri in siccitate. ⁊ sic dubiũ põt itel-ligĩ vtrũ sile ſm illã q̃litatẽ ſm quã est sile pos-sit agere in sibi sile. Et aꝶ ꝙ sic qꝛ sile fortificat suũ sibi sile. g̃ agit in ip̃m. ɔ̃ña tenet. qꝛ fortifica-re est agere. ¶ 2° sic vnum ɔ̃riũ fortificat aliud g̃ a fortiori vnũ siliũ fortificabit reliquũ. Item magis calidũ agit in min⁹ calidũ. igiꝶ sile agit in min⁹ sile qꝛ duo calida sunt silia. Itẽ vn⁹ ocu-lus agit in aliũ oculũ. g̃ sic agit ĩ sile. Itẽ ignis ⁊ aer sũt silia ⁊ tñ ignis agit ĩ aerẽ. ⁊ sic viderẽ-tur ɔ̃cludere ista argumẽta ꝙ sile ſm illã q̃lita-tẽ ſm quã est sile possit agere in sibi sile. cui⁹ tñ oppositũ vꝶ dicere p̃bs in textu. nullus eñi du-bitat qñ sile possit agere in suũ sile ſm illã q̃li-tatẽ ſm quã est sibi dissimile. ¶ 3° supponiꝶ ꝙ aliq̃d põt dici sile alteri tripl'r. Uno mõ qꝛ cõue-nit cũ eo in q̃litate soluꝫ. Alio mõ magis ,ppꝛie qꝛ est sile in q̃litate ⁊ gradu. 3° mõ qꝛ ɔ̃uenit cũ eo in q̃litate ⁊ gradu ĩ agẽdo p̃ illã q̃litatẽ quẽ-admodũ dicim⁹ ꝙ ille ignis sil'r calefacit sicut iste.

Quot modis aliquid dꝛ sile alteri.

¶ 4° supponiꝶ ꝙ caliditas nunq̃ gñat frigidi-tatẽ. q̃litates eñi ɔ̃rie nunq̃ sunt gñatiue q̃lita-tum ɔ̃riaꝝ lꝫ bñ vnũ ɔ̃riuꝫ circũstãs possit eẽ cã fortificatiõis alterius ɔ̃rij. qꝛ est cã coadunatio-nis ⁊ vniõis alteri⁹ ɔ̃rij vt qñ circa aliquod cor-pus frigidũ stat caliditas. ipsa caliditas nõ pa-tiꝶ transitũ graduũ frigiditatis in suũ ſbm sed reflectiue eos in ſbm frigidũ ⁊ ibi magis vni-unꝶ ⁊ multiplicanꝶ qꝛ de nouo alij producunꝶ a corpore frigido. iõ fortificanꝶ dupl'r. Uno mõ qꝛ vniunꝶ. ṽtus eñi vnita est fortioꝛ seipsa disp̃-sa: qꝛ verisimile est ⁊ credo ꝙ sil'r sit verũ ꝙ in aere sit intẽsioꝛ caliditas q̃ in manu hoĩs: qꝛ ,p-pter ei⁹ intẽsaꝫ caliditatẽ aer est leuis: tñ calidi-tas man⁹ sensu magis p̃cipiꝶ. Fortificanꝶ 2° qꝛ multiplicanꝶ. Similiter posset dici de frigidita-te ꝙ ipsa nõ patiꝶ caliditatẽ trãsire in suũ ſbm. ipsa etiã cõdẽpsat suũ ſbm pp̃ cui⁹ ɔ̃dẽp̃atiõnẽ caliditas nõ põt trãsire. iõ p̃ antiperistasim ⁊ p̃ iu-xta oppositionẽ sui ɔ̃rij reflectiꝶ ad suũ ſbm ⁊ ibi magis vniꝶ ⁊ multiplicaꝶ pp̃ q̃d forti⁹ agit. ¶ Supponiꝶ q̃nto ꝙ eadẽ caliditas nũero sine ei⁹ intẽsiõe vel remissiõe põt q̃nq̃ꝫ esse in mãra ra ⁊ dẽpsa cũ p̃ solã cõpressionẽ possit fieri cõ-dempsatio. ⁊ p̃ talẽ cõpressionẽ nulla portio mãe acq̃rit plures gradus forme q̃ ante habuerit ⁊ tñ fort⁹ agit q̃ pri⁹. ¶ His suppositis ponunꝶ ali-q̃ ɔ̃clones. ¶ p̃ᵃ: sile alteri in q̃litate bñ agit in d̃ sile: qꝛ magis calidũ sua caliditate bñ calefacit min⁹ calidũ: ⁊ per hoc soluiꝶ vnũ argᵐ. ¶ 2ᵃ ɔ̃°: actiõe reflexa eadẽ caliditas bñ itẽdit seip̃aꝫ vt pꝫ de caliditate in puteo q̃ p̃ antiperistasim ĩ hye-me intendit seip̃am vel saltẽ fortificat seipsam. ¶ 3ᵃ ɔ̃°: actiõe reflexa sile alteri in q̃litate ⁊ gra-du p̃t agẽ in sibi sile: qꝛ tali actiõe reflexa p̃t agẽ ĩ seip̃ꝫ vt dicebat p̃cedẽs ,ppõ: g̃ põt agẽ ĩ sibi si-mile. ¶ 4ᵃ ɔ̃°: actiõe directa sile alteri in q̃litate ⁊ g̃du põt agẽ in sibi sile nã caliditas exñs ĩ mã dẽpsa põt ,p̃ducẽ caliditatẽ itẽsiorẽ q̃ ipsamet si sit in mã rara: g̃ põt agẽ in sibi dissile in gradu. ¶ 5ᵃ ɔ̃° sile alteri ĩ q̃litate g̃du raritate ⁊ dẽpsi-tate ⁊ ĩ mõ agẽdi actiõe reali ⁊ nõ reflexa si agit ĩ sibi sile. ⁊ illã ɔ̃clusionẽ volebat hr̃e p̃bs in te-xtu: qꝛ oĩs actio nãlis ẽ pp̃ aliquẽ finẽ ⁊ maxie agẽs agit vt assimilet sibi passũ. si g̃ passũ sit oĩo sile nõ vꝶ rõ necq̃ cã q̃re dẽat agẽ in ip̃ꝫ p̃ istas ,ppõnes ⁊ suppõnes faciliter soluunꝶ rõnes.

Cõclo.

Dubitatur 2° vtrũ a ,pportione q̃lita-tis vel minoris eq̃litatis fiat actio. i. posito ꝙ a. ⁊ b. sint ṽtutũ eq̃liũ vtꝝ vnũ possit agẽ in aliũ. vel si vnũ sit minoris ṽtu-tis q̃ aliũ vtꝝ possit agẽ ĩ aliũ ꝙ est maioris ṽ-tutis. Aꝶ p̃° p̃ p̃ᵃ pte: qꝛ si aq̃ ,p̃iciaꝶ ĩ igne vtꝝ q̃ vꝶ agẽ in reliquũ ⁊ corrũpẽ reliquũ: g̃ vꝶ q̃ sint eq̃liũ ṽtutuꝫ. Pro 2ᵃ pte ,p̃baꝶ: qꝛ qñ gutta aq̃ poniꝶ in volso vini gutta agit in vinũ debili-tãdo ip̃m vinũ: ⁊ tñ est minoris ṽtutis q̃ ipsuꝫ vinuꝫ. ¶ Pro solõne supponiꝶ ꝙ triplex ẽ poᵃ vt ad ,p̃positũ sufficit. s. actiua passiua ⁊ resistiua tũc dico ꝙ nõ oꝫ poᵃᵐ actiuã eẽ maiorẽ poᵃ pas-siua seu receptiua. ita ꝙ ṽt⁹ actiua potentie acti-ue sit maioꝛ q̃ ṽt⁹ passiua poᶜ passiue imo q̃to ṽt⁹ poᶜ passiue est maioꝛ tãto magis põt recipẽ oꝫ g̃ itelligẽ d̃ poᵃ resistiua. i. ꝙ si poᵃ actiua agẽ-tis sit eq̃lis poᶜ resistiue passi vel mioꝛ vtꝝ tũc fi-et actio: ⁊ hoc sp̃ itelligẽdo de agẽte nãli ⁊ nõ libe-ro q̃d agit q̃tũ vult ⁊ nõ q̃tũ põt. ¶ Supponiꝶ vlteri⁹ ꝙ lꝫ a. ⁊ b. sint eq̃liũ ṽtutũ actiuaꝝ ĩ agẽ-do adhuc pñt agẽ adiuicẽ imo lꝫ b. sit mioris ṽ-tutis in agẽdo q̃ a adhuc tñ possꝫ agẽ in a. ⁊ hoc pꝫ p̃ experientiã de igne ⁊ aq̃ q̃ agũt adiuicẽ. ⁊ tñ aq̃ est mioris ṽtutis in agẽdo. ¶ Supponiꝶ vl-teri⁹ ꝙ si dẽat eẽ actio oꝫ ꝙ poᵃ actiua sit maioꝛ in agẽdo q̃ poᵃ resistiua in resistẽdo qꝛ alias nõ possꝫ dari vñ veniret maioꝛ vel minoꝛ velocitas ĩ agẽdo. ¶ Et si q̃s q̃rat q̃ñ g̃ vnũ aget ĩ aliud ⁊ eõ. Rñdet ꝙ q̃ãto aliq̃ q̃litas est maioris ṽtu-tis in agẽdo tãto ẽ minoris ṽtutis ĩ resistendo ⁊ eõ: puta q̃to est maioris ṽtutis in resistẽdo tã-to ẽ mioris ṽtutis in agẽdo. vñ caliditas ẽ ma-ioris ṽtutis in agẽdo. iõ est mioris ṽtutis ĩ resi-stendo ⁊ siccitas est maioris virtutis in resisten-do. ideo est mioris virtutis in agẽdo. Ex quo se-quitur ꝙ

Aliud dubium.

Poᵃ est triplex.

Alia ɔ̃.

uif q lʒ ignis sit maioris virtutis in agendo q̄ ꝗ tn̄ē minoris resistētie. iō vnū bn̄ pt agē i aliō ꝛ eq̄. Et ex isto seqꝰ q aliq̄ q̄ sunt eq̄lis virtutis actie vel resistiue pn̄t agē adinuicē. ſʒ nō si vtus actiua sit eq̄lis virtutis vel minoris q̄ sit vtꝰ resistiua ꝛ per h̄ soluunt rōnes: q: talia pn̄t eē equa lia in agēdo vel in resistēdo lʒ nō eq̄lia in agen do ꝛ resistēdo. ¶ Et si qs dicat de gutta aq̄ que agit in doliū vini: q: vtꝰ resistiua doliꝰ vini est maior q̄ vtꝰ actia gutte aq̄: g̃ non vʒ quō aget. Dr̄ q vtꝰ resistiua totiꝰ doliꝰ vini est maior q̄ virtus actiua gutte aque nō tamē pars vini seu portio vini cui apponitur illa gutta aque.

Dubitatur 3° vtrū agēs ꝛ patiēs debe ant cōicare in mā. ꝛ vʒ q nō: q: si accn̄s puta q̄litas eēt separata a sbo age ret in passū ꝛ tn̄ nō cōicaret in mā cū passo: igr̄. Itē deꝰ agit in ista inferiora ꝛ tn̄ nō cōicat i mā cū istis inferioribꝰ: igit. Rn̄det bm mentē scoti i. 4. di. 12. q. 3. q talis ppositio agēs ꝛ patiēs debēt cōicare in mā. dʒ intelligi de cōicatōe ap titudinali vel actuali. mō accn̄a separata nata ēē cōicare cū passo in materia sui sbi. vel q non est vera nisi de agente vniuoco. nā deus ꝛ celū non cōmunicant in materia cum istis inferioribꝰ ꝛ tamē agunt in ista inferiora.

Dubitatur vlteriꝰ vtrū oē agēs in agendo repatiat. ꝛ vʒ q nō: q: celuʒ ꝛ corpa supiora agūt in ista iferiora. ꝛ tn̄ nō repa tiunt ab ipsis. Itē sequeret q qn̄ agens agēt in passum q ibi essent infinite actiōes ꝛ passiones vel q vna actio eēt infinita. nā a. agat in b. ꝛ b. in a. itez a in b. ꝛ sic in infinitū. ¶ In oppm est ph̄s in textu. Pro cuius solutione supponit q hic loqmur de actione ppriedicta que est iter q̄ tuor q̄litates pmas. Supponit 2° q a pportio ne maioris ineq̄litatis sit actio: vt iam satis vi sum est in precedēti dubio. Tertio supponitur q ordo in q̄litatibꝰ pmis i agēdo est talis q ca liditas est maioris actiuitatis: postea frigiditas postea humiditas ꝛ finaliter siccitas. Et q cali ditas sit maioris actitatis q̄ friditas pʒ p expiē tiaʒ. nā qs aquā frigidā pōt pati sup manū suā tn̄ nō calidā ꝛ h̄ nō est nisi: q: caliditas est ma ioris actiuitatis. Et q humiditas sit maioris ac tiuitatis q̄ siccitas. pʒ. nā experimur corpa hu mida magis humectare q̄ sicca desiccare. ſʒ or do taliū qualitatū in resistēdo est euersus. nā sic citas ē maioris resistētie: postea humiditas po stea frigiditas. ꝛ finaliter caliditas. ¶ [illegible] sup positis ponunt aliq̄ ꝯclones. pª aliqd ag[illegible] agēdo repatit. vt pʒ si qs hēat manū ꝛ rec[illegible] pomū frigidū in manu experit q frigiditas po mi remittit caliditatē manꝰ. pʒ ēt nā cibꝰ altera tur a calore nāli ꝛ eūdē calorē nālē alterat cibꝰ. vno si cibꝰ sit multū frigidus remittit notabilr i aliquo corpe calorē nālē: ꝛ. tn̄ nō est dubiū quin

ēt eiꝰ frigiditas a calore suo remittat. ¶ 2ª ꝯº. si virtꝰ actia fuerit fortior in resistēdo q̄ vtꝰ pas siua in agēdo vel eq̄ fortis tūc agēs i agēdo nō repatiet. ¶ 3ª ꝯº: si agēs nō fuerit ifra sphēraʒ actiuitatis passi in agēdo nō repatiet vbigra: si agēs sufficiat per. x. pedalia passū solū p qnqʒ tūc agēs nō repatiet. ¶ 4ª ꝯº: si vtus resistiue agētis sit debilior q̄ virtꝰ actia passi aliunde tn̄ fortificet nō oʒ q in agēdo repatiat. ¶ 5ª ꝯº: si agēs fuerit ifra sphērā actiuitatis passi ꝛ eiꝰ vtꝰ resistiua nō sit maior neqʒ eq̄lis vtute actiua passi ꝛ nō fortificet aliūde agēs in agēdo repa tiet. ꝛ de h̄ tā alias fuit visū in tertio phisicorū. Et ad rōnes. Ad pmā pʒ solutio. Ad 2am negat ꝯña q̄ iferat q tales actōes eēnt ifinite vel vna ac tu ifinita. ad pbatione dʒ q agēs agit in passuʒ vna actione finita ꝯtinua. ꝛ passū reagit vna ac tiōe finita ꝯtinua. iō n̄ fit reactio eo q agens in passū agit. ſʒ q: agēs ē passo ꝯriū. Et h̄ de 2° ar.

Quantuʒ ad 3m sit ꝯº rn̄salis. elta non manēt formalr i mixto. ſʒ tn̄ vtualr que ꝯº relinqtur pbata in pº arº. ¶ Ad rōnes. Ad primā rn̄det q aliqd dʒ resolui i aliō dupl̄r. Unoꝰ tāq̄ i ptes suas. ꝛ sic n̄ ē itelligēdū q mixtū resoluat in q̄tuor elta. Alioꝰ tanq̄ i ali qd vel aliq̄ que ex ipo gn̄ant ꝛ sic bn̄ dico q mi xtū pōt resolui in q̄tuor elta. i. ex mixto pn̄t gn̄a ri q̄tuor elta. ¶ Ad scdaʒ rn̄r q elta celi nō dn̄r iō corpa simplicia: q: nō cōponunt ex mā ꝛ for ma: ſʒ dn̄r simplicia pp negationē mixtionis q̄ tuor q̄litatū pmaꝝ. ¶ Ad tertiā pʒ solo in pmo arº. ¶ Ad quartā negat q experiamur formas eltorum manere in mixto. Ad pbationeʒ dʒ q cineres remanētes gn̄ant in ligno nec erāt an te ibi. Sil̄r dʒ dici de fumo que generat actiōe ignis ab humoribꝰ ligni. ꝛ sil̄r dicat de flāma q̄ gn̄atur ex lignis corruptis: sed de aqua exeūte dʒ q in poris ligni includebat quedā humidi tas nutriēs lignū: ꝛ q: illa frigiditas i ligno po sito ad ignem fugit suū ꝯriū. i. calorem ignis iō erit per poros. ¶ Ad gntaʒ dʒ q negandus est cōmentator: ꝛ ad aristoteleʒ dicitur q capit eltū pro materia prima.

¶ Sequitur secundus liber de gn̄atione.

DE mixtione qdē igit ꝛ tactu ꝛ de facē ꝛ pati dictū est quō ex istunt in rebꝰ trāsmutātibꝰ hʒ nāʒ ampliꝰ aūt ꝛ de gn̄atione ꝛ corruptione aliq̄. ꝛ simplici ter quomodo est ꝛ propter quam cām simi liter autem ꝛ de alteratione.

Iste est 2ꝰ liber de gn̄atiōe ꝛ corruptōe in q̄ ph̄us determinat de gn̄atiōe ꝛ corruptione eltoꝝ ꝛ mixtoꝝ ꝛ ꝯtiet tres tractatꝰ

Scd̄a. Tertia. Quarta Quinta

Solutō ꝓdcārū rōnum.

q̄moīs aliqd dʒ resolui i aliud.

antiq̄rū opiones ꝺ gn̄atióne.

Primꝰ ꝯtinet tria capl'a. In p̄mo ingrit de p̄nº mā'li elꝛoꝝ circa qꝺ p̄ tāgit fictionē suā dicens ꝙ postq̄ determinatū est de mixtione tactu agere ꝛ pati gn̄atione ꝛ corruptóe elꝛoꝝ in cōi. Cōiter determinandū est in spāli de gn̄atione ꝛ corruptione elꝛoꝝ ꝛ narrat aliq̄s opiones antiq̄rū dicens ꝙ qdā antiq̄rū dixerūt mām oīum gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū eē vnā que erat h̄ aliqd in actu: ꝛ hoꝝ qdā dixerūt ignē alij aerē alij aquā ꝛ alij mediū. Alij vero posuerūt plura p̄nª mālia puta ipsa q̄tuor elꝛa ꝛ ex eoꝝ actionibꝰ ꝛ passionibus fieri gn̄ationes ꝛ corruptiones. ¶ Deinde reprobat ipos in gn̄ali dicēs: ꝙ ponētes p̄nᵐ mā'le gn̄ationis ꝛ corruptionis esse ens in actu siue plura p̄nª per se exn̄tia peccāt: q2 qꝺlz ens p se exn̄s determinat sibi aliq̄s q̄litates. sed p̄nᵐ mā'le gn̄ationis ꝛ corruptiōis nō determinat sibi aliq̄s q̄litates. g̊ tale nō pōt esse ens per se existēs.

Reprobatio ipsoꝝ in gn̄ali.

Preterea reprobat opionē platonis ponentis vnū p̄nᵐ mā'le qꝺ vocabat receptaculū omniū formaꝝ ꝛ ondit ipm defecisse in tribꝰ. p̄: q2 non determinat in thimeo vbi loquit de tali p̄nº vtrum ipm sit distinctū ab elꝛis aut nō. Scꝺo: q2 dicit tale se h̄re ad formas nā'les sicut aurū se h̄et ad figuras: sed h̄ est incōueniēs. Tertio: q2 dicebat mām primā esse planiciē. i. superficiē eo ꝙ h3 ipsum corpora vltimate resoluunt in superficiē3. Cōiter determinat de p̄nº mā'li gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū s̄m veritatē dicēs: ꝙ mā corpoꝝ sensibiliū est vna nō separabilis a ꝯrijs: sed cū ꝯrietate exn̄s ex qua gn̄ant dcā elꝛa. Et subdit ꝙ ipsa mā est p̄m p̄nᵐ mā'le. Secūdo qualitates cōtrarie sicut caliditas frigiditas. Tertio quatuor elementa que l3 sint posteriora mā ꝛ forma p̄cedunt tamen corpora mixta.

Reprobatio opionis platōis.

Sed nō minꝰ ꝛ vt corporis q̄lia ꝛ quāta dōm p̄ncipia alij eni supponētes vtūt: ꝛ n̄ dicūt q̄re hec aut tāta. qm̄ igit q̄rimꝰ sensibilis corporis p̄ncipia hec est aūt tāgibile: tāgibile aūt cuiꝰ est sensus tactꝰ. manifestū3 qm̄ nō oēs ꝯtrarietates corporis spēs ꝛ p̄ncipia: sed solū que s̄m tactum.

circa q̄s q̄litates ꝺ3 sumi numerꝰ elꝛoꝝ.

¶ Istꝺ est 2ᵐ capl'm in quo ph̄us ingrit penes qs q̄litates sumit numerꝰ elꝛoꝝ ponēs talē conclusionē: penes q̄litates tangibiles ꝺ3 sumi numerꝰ elꝛorū qꝺ p̄bat: q2 penes illa sumēdus est numerꝰ elꝛoꝝ que ꝯueniūt oibꝰ gn̄alibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ ꝛ h3 que gn̄abilia ꝛ corruptibilia agūt ꝛ patiunt adinuicē. s3 illa sunt q̄litates p̄me tāgibiles ꝛ nō alie: q2 alie q̄litates vt sūt sapores colores. ꝛ sic de alijs nō ꝯueniūt oibꝰ gn̄abilibꝰ igit. Sed ꝯ h̄ obijcitur. q2 visus est prior tactu. ꝺ q̄litates visibiles sunt priores q̄litatibꝰ tāgibilibꝰ ꝛ p ꝯn̄s ab ipsis ꝺ3 sumi numerꝰ elꝛoꝝ. R̄ñdet ꝙ l3 visus sit prior tactu obiecto: tn̄ tactꝰ est prior sēo: q2 est sēm oīm sensibiliū ꝛ sue qualitates sunt cāe aliaꝝ qualitatū. Deinde ondit h3 q̄s q̄litates tāgibiles ꝺ3 sumi numerꝰ elꝛoꝝ. ꝛ enumerat septē ꝯrietates q̄litatū tāgibiliū. s. calidū frigidū: humidū: siccū: graue: durū: molle: lubricū: aridū: asperū: leue grossū ꝛ subtile. ¶ Deinde ponit talē ꝯclusionē s̄m grauitatē ꝛ leuitatē nō est sumēdus numerꝰ elꝛorū: q2 grauitas ꝛ leuitas nō sunt q̄litates actiue ꝛ passiue alterationū reqsitaꝝ ad gn̄ationes ꝛ corruptiōes. Deinde ponit aliā ꝯclusionē solū penes ista q̄tuor que sunt frigiditas caliditas humiditas ꝛ siccitas sumit numerꝰ elꝛoꝝ: qꝺ p̄bat ex dictis aliq̄rū. p̄bat ēt q2 s̄m illas q̄litates sumēdus est numerꝰ elꝛoꝝ s̄m quaꝝ actiones ꝛ passiones fiunt gn̄ationes ꝛ corruptiones iste sunt hmōi: qꝺ p̄bat: q2 s̄m caliditatē fit segregatio s̄m frigiditatē fit ꝯgregatio. ¶ Deinde dicit ꝙ humidū3 est male terminatū terio p̄prio est tn̄ bn̄ teriabile terio alieno: siccū vero ꝯrio se h3. Probat secūdo p̄dictā ꝯclusionē q2 s̄m q̄litates p̄dictas ꝺ3 sumi numerꝰ elꝛorū: sed q̄tuor q̄litates prime dicte sunt hmōi q2 alie reducunt ad ipsas nā subtile reducit ad humidū: grossum reducit ad siccū: q2 male teriabile terio alieno. l3 bn̄ terio proprio sicut siccū: lubricū reducit ad humidū non q̄dē ad humidū aqueū: sed ad humidū aereū3 qꝺ est bn̄ inflāmabile. Silr aridū reducit ad siccū: q2 aridū fit per cōpressionē humidi. Silr molle reducit ad humidū. durū reducit ad siccū. Et aliquādo dicit ꝙ aliqd dr̄ humidū dupl'r. Unoꝰ humiditate dr̄ h̄ri intrinseca q̄ ꝯuenit ex nā ipsiꝰ humidi. Alioꝰ humiditate extrinseca. ꝛ similiter siccū dr̄ duobꝰ modis.

Cū aūt q̄tuor elꝛa sūt eoꝝ aūt q̄tuor sex ꝯiunctiones. ꝯria aūt nō inata sunt coniungi calidū eni ꝛ frigidū eē idē ꝛ rursus humidū ꝛ siccū impossibile.

¶ Istud est 3ᵐ capitulū in q̄ ph̄s p̄ingrit nūeꝝ elꝛoꝝ. ponēs talē ꝯclusionē: q̄tuor sunt elꝛa ꝛ nō tm̄ esse plures: qꝺ p̄bat dupl'r. s. rōne ꝛ auctoritate antiq̄rū rōne p̄bat q2 tot sunt elꝛa quot sunt cōbinationes vtiles q̄tuor q̄litatū primaꝝ: sed solū sunt q̄tuor cōbinationes vtiles q̄tuor qualitatū p̄marū: g̊ solū sunt quatuor elꝛa. minorē p̄bat dicēs p̄ ꝙ caliditas ꝛ frigiditas nunq̄ simul sunt silr nec humiditas ꝛ siccitas q2 ille ꝯriant vel ergo in vno momēto est caliditas cū siccitate. ꝛ sic est ignis vel caliditas cū humiditate ꝛ sic est aer. vel frigiditas cū siccitate ꝛ sic est terra. vel frigiditas cū humiditate ꝛ sic est aq̄. Probat 2º auctoritate ꝙ nullus antiquoꝝ posuit elꝛa in maiori numero q̄ in q̄ternario. ¶ Finaliter ponit q̄ndā p̄prietates elꝛoꝝ. Prima: l3 vnūqꝺq3 elꝛum q̄nq3 reperiat simplex nō tn̄ semp imo aliqn̄ reperit mixtum vt aer cui sepe miscent vapores ꝛ aq̄ terrestreitates ꝛ illa tota p̄prie nō debēt dici aer aut

2º p̄bat numerū quatuor elꝛa.

Propter auctoritatem elementorū

aer aut aq̃ sed plus hñs de aere dr̃ aereũ et s̃ aq̃ aqueũ de terra terreũ de igne igneũ. scda ꝓprietas ignis est in sup abũdãtia caliditatis aer hu-miditatis aq̃ frigiditatis et terra siccitatis. terra ꝓprietas loca nãlia ignis et aeris sunt sursũ. aq̃ vero et terre deorsum et subdit q ignis hz locuz sursum sincere et pure et terra hz locũ deorsũ sincere et pure. sed aer impure et pmixte hz locũ sursũ et aq̃ locũ deorsũ. qrta ꝓprietas igni ꝯriaf aq̃ et aeri terra qr hñt qualitates ꝯrias: qnta aliq̃ qualitates pme ꝯueniunt eltis in sũmo vt caliditas igni humiditas aeri frigiditas aq̃ et siccitas tre.

Queritur vtrũ sint qtuor qlitates pe qrum due. s. calidi-tas et frigiditas sint actiue et humiditas et siccitas passiue et sm has sint qtuor elta. ¶ Arguitur q nõ ... qualitates pme q nõ est nisi vna qlitas p. igr. añs ... p̃bat q illd qd p sup abũdãtiã dr̃ vni soli conue-nit mõ. p dr̃ per supabũdãtiã qz ẽ suppellatiui gdus. igr. ¶ 2° sic lux et lumen sunt qlitates pe poreo istis cũ videant eẽ eterne. igr sunt plres q̃ qtuor vel ille qtuor nõ erũt prime. ¶ 3° ar ꝯ scdas pte ille qlitates sunt magis passiue que magis et facili⁹ patiunf sed caliditas et frigidi-tas magis et facili⁹ patiunf qz sunt minoris resi-stẽtie. igr. ¶ 4° sic: oẽ eltũ est pñm itrinsecũ sz n̄ sunt nisi duo pña intrinseca rex nãliũ: igr solũ erũt duo elta. ¶ 5° sic aq̃ nõ est eltũ. g nõ sũt q̃-tuor elta. añs pz qz eltũ dz esse simplex et purũ. sed nõ reperif aliq̃ aq̃ pura qz maxime reperire tur in mari qz ille loc⁹ maris sit locus nãlis ta-lis aque sed hoc nõ qz ibi nõ est aliqua pe aque pure cuz aqua sit ibi salsa. ¶ In oppositum est p̃hs in textu. In questione erunt tres articuli.

Quantũ ad p̃m sciẽdũ est q̃ qd numero qualitatũ quedã sunt qlitates ... sensibiles qdã isensibiles. sensibiles que ab aliq̃ ... sensu pcipi pñt vt oẽs colores lux lumẽ oẽs so-ni et voces oẽs odores oẽs sapores et qtuordeci qlitates tãgibiles. Alie sunt qlitates insensibi-les. vt oẽs qualitates que recipiunf in aĩa: istu entie celestes q̃ sunt qdã qlitates causate i istis i ferioríb⁹ a corporíb⁹ superioríb⁹ qdã sunt ... les de qb⁹ est dubiũ vtrũ sint aliq̃ res distincte a reb⁹ que dñr hre tales qualitates vtuales. Item qlitatũ sensibiliũ quedã gñanf sine actione ꝯrie tatis de per se ꝯcurrẽte. s. ex solo motu vt son⁹. Alie gñantur mediãte actione ꝯrietatis de per se ꝯcurrẽte vt odor: color: et sapor. Itẽ quedam sunt de per se actiue actione corruptiua sicut sunt caliditas frigiditas humiditas siccitas. Alie sunt q̃ nõ sunt de pse corruptiue: sicut sapores: odores et colores. vñ lz odor sapor et color agãt mltipli cãdo suã spẽm in me⁹ vel organo sensus h tamẽ nõ est agere corruptiue: qz actio corruptiua nõ est sine obiectiõe alicui⁹ ꝯrij. eiã lz grauitas et le-uitas agãt qz vẽ pducũt mot⁹: tñ nõ sunt actiue

actiõe corruptiua. ¶ Ulteri⁹ est aduertẽdũ q q̃-litatũ sẽsibiliũ: qdã ꝯsequũtur qlitates pmas n̄ cõmixtas in aliq̃ ꝯrietate vt raritas ꝯsequif ca-liditatẽ et siccitatẽ vel humiditatẽ. dẽsitas ꝯseqf tatũ frigiditatẽ et siccitatẽ vl humiditatẽ. vtrũ tñ dẽsi-tas et raritas sint qlitates vel vtrũ solũ sint spẽs ... sit⁹. de h alas visuz fuit in qrto phisicoz. Alie sũt que ꝯsequunf qlitates pmas in aliq̃ mixtiõe ꝯ-rietatis. sicut sunt colores odores et sapores qui ꝯsequunf mixtionẽ qlitatũ pmaz in aliq̃ ꝯrieta te: et sm diuersas mixtiones illaz qlitatũ i ꝯrie tate sũt diuersitates coloz. ¶ Et ex isto põt seq q cũ in eltis nõ inueniant tales mixtiões ꝯrieta tũ saltẽ si sint in nãli dispõne elta nõ sunt alicu-ius coloris nec odoris neqz saporis. ¶ Et si qs arguat ꝯ qz vidẽm⁹ aquã et terrã q̃ hñt colorez. Rñr q ista nõ videnf nisi per reflectiõez radioz solis quẽadmodũ vr speculuz. Et si qs dicat di-xit arist. q oẽ corp⁹ ẽ coloratũ. igr. qtuor elta sũt colorata. Dico q arist. capiebat ibi colorẽ large vt se extẽdit ad oẽm qlitatẽ visibilẽ sicut sũt colo-res lux et lumẽ. mõ dico q qtuor elta bñ hñt lu-mẽ nõ qdẽ p iherẽtiã sed p reflectionẽ. Et si qs vlteri⁹ dicat aliq̃ aq̃ est dulcis et ẽt aliq̃ amara. Rñr q nõ ẽ vex de aqua in sua ꝓpria nã existe.

Sciendũ est 2° q circa textũ incidunt aliq̃ pue difficultates. ¶ p⁹: Quare quare iste quatuor qualitates. s. caliditas frigi-ditas humiditas et siccitas dñr qualitates pme cũ multe alie precedãt eas sicut ẽ lux et lumẽ. Rñ def q nõ dicunf iõ prime qn sint vel possint eẽ aliq̃ue alie priores ipsis: sz quia naturali gene ratione sunt cause aliaz qualitatũ sensibiliũ sicut sapoz coloz et odoz et non ecõuerso. ¶ 2⁹ diffi cultas qño intelligif vnum dictuz aristotelis in quo videf hre q humiditas et siccitas sunt qua litates passiue cũ dicaf cõiter q sunt qtuor qua litates pme: etiã cũ tales qualitates sint maio ris resistẽtie q̃ alie. Respõdef breuit dimittẽdo multas rñsiões q nõ dñr passiue qn agãt et cor rumpant se adinuicẽ: sz qz nõ sunt tãte actiuita tis sicut alie due. ¶ Tertia difficultas. vtrũ lux que iuenif in istis iferioríb⁹ ꝯsequaf mixtionẽ qualitatũ primaz ꝯriaz. Rñdef q lux que inue nif in istis inferiorib⁹ sicut est lux ipsi⁹ ignis cõ-sequif cõmixtionẽ qualitatũ primaz ꝯriaz. Ex quo sequif q cũ in nullo elemẽto existẽte i ꝓpa et naturali dispõne est talis cõmixtio q nullũ ele mentũ in sua ꝓpria dispõne lucet. iõ ignis i suo ꝓprio loco nõ lucet. et qz iste ignis iferior lucet iõ sequif q nõ est in sua ꝓpria dispõne. Seqtur vlteri⁹ q lux q̃ inuenif in istis inferioríb⁹ nõ est qualitas pma cũ ꝯsequaf cõmixtionẽ qualitatũ ꝯriaz pmaz. Seqtur vlteri⁹ q lux corpoz supi orũ et iferioz nõ sunt eiusdẽ spẽi qz lux corporũ supioz nõ ꝯsequif mixtionẽ qualitatũ pmarũ. tñ bñ lux corpoz iferioz. Itẽ lux superioz ẽ ca-

Marginal notes: arg^m; Quare caliditas frigiditas humiditas et siccitas dicunf qlitates pe; aliud dubium.

Alia dif- lefactiua nō tñ lux corpoꝝ inferioꝝ. ¶ Alia dif
ficltas. ficultas vtꝝ q̄libet q̄litas pria agat in aliā. Rñ
def breuit ꝙ solū q̄litates ꝯrie dicunt agē adi
nicē qꝛ actio solū fit rōe ꝯrietatis. Ex q̄ sequit ꝙ
caliditas nō agit de p se i siccitatē nec in hūidi
tatē cū tales q̄litates sint cōpossibiles i eodē. Et
si qs arguat calor sol' vl' ignis videt mltū desi
care. vt pꝫ p experiētiā: ꝛ h nō est nisi qꝛ calidi
tas agit i hūiditatē. ¶ Itē frigiditas vꝫ corrū
pere siccitatē. vt pꝫ de frigiditate noctis. Rñde
tur ꝙ caliditas solis vel ignis de p se agit in fri
giditatē q̄ corrupta gñat leuitas. qꝛ ptes hūid
ꝛ subtiles euaporant ꝛ manēt ptes grosse sicce
ꝛ terrestres. ꝛ sic de p añs desiccat. ꝛ h maxie in
mixtis qꝛ i elemētis nūq̄ caliditas desiccat ni
si siccitas coagat. vñ radij solares nunq̄ d̄sicca
rent nisi ꝯcurrente siccitate. silr frigiditas no
ctis nunq̄ humectat de p se nisi coagentib⁹ in
fluentijs frigefactiuis vel rarefactiuis.

Alia dif ficltas. **Sciendū** est 3° ꝙ icidit talis difficltas vtꝝ sint ponēde q̄litates vir
tuales i elemētis distīcte ab actualib⁹ q̄litatib⁹
ꝛ a formis substantialib⁹ eoꝝ. Et af sic qꝛ ta
les q̄litates virtuales iueniunt i mixtis. g̃ etiā
in elemētis. Añs pꝫ qꝛ pip qñ est actualr frigi
dū adhuc est virtualr calidū. Itē in aq̄ calefa
cta gñat frigiditas ꝛ nō pōt eē nisi a frigidita
te v̄tuali igit. Itē elemēta i suis pprijs locis nā
Duo sl lib⁹ ꝯseruant ꝛ nō vr a q̄ nisi a suis q̄litatib⁹ v̄
mōi di tualib⁹ igit. ¶ In oppositū af qꝛ si tales q̄lita
cēdi de tes eēnt ponēde in elemētis. seqret ꝙ octo eēnt
pdicta q̄litates prie. s. q̄tuor actuales ꝛ q̄tuor virtua
difficul les: sꝫ istud est falsuꝫ igit. Pro solutiōe suppo
tate. nit ꝙ de hac difficltate sūt duo modi dicēdi. di
Alia qō cūt aliq ꝙ in elemētis ponēde sūt tales q̄litates
v̄tuales puta in igne vna caliditas virtualis ꝛ
vna siccitas v̄tualis ꝛ silr dicat i alijs elemētis.
ꝛ isti mouent pp rōnes pri⁹ factas. Mouent 2°
qꝛ nō vr a q̄ corrūpat caliditas aq̄ calefacte nisi
a frigiditate v̄tuali. Et dicūt isti ꝙ iste q̄litates
v̄tuales nō pñt intēdi nec remitti. Dicūt vlteri⁹
ꝙ iste q̄litates v̄tuales gñant p modū sequele
ad gñationē forme sbalis. Dicunt vlteri⁹ ꝙ iste
q̄litates agūt pncipalr in māꝫ ꝯseruādo in ea
q̄litates actuales. sꝫ iste mod⁹ nō multū vr eē p
babilis. Iō p alio mō ponunt aliq̄ ꝯclones. In
nullo elemēto ponēda ē q̄litas v̄tualis distīcta
ab actuali ꝛ forā sbali ipsi⁹ elementi. Probat qꝛ
h maxie eēt eo ꝙ aq̄ calefacta reducit se ad po
rē frigiditatē. sed pp h nō opꝫ ponere. qꝛ vinū
calefactū reducit se ad frigiditatē. ꝛ tñ in eo nō
pōit q̄litas v̄tualis frigefactiua. nā si vinū hrēt
talē frigiditatē virtualē nō plus deberet calefa
cere corp⁹ q̄ frigefacē imo eti ā seqret ꝙ i vino
essent q̄litates v̄tuales opposite. s. caliditas vir
tualis ꝛ frigiditas v̄tualis. ¶ Et si qs q̄rat quō
g̃ aq̄ reducit se ad frigiditatē ꝛ quō corrūpitur
sibi caliditas. ¶ Rñr breuiter ꝙ posset dici p
babilr ꝙ nō est incōueniēs ꝙ aliq̄d corrūpat. ꝛ
tñ a nullo effectiue corrūpit vt scia in aīa itelle
ctiua q̄ corrūpit pp defectū ꝯseruātis. dr tñ in
pposito ꝙ tal' caliditas corrūpit a forā sbali aq̄
cui ē discōueniēs. Dicit vlteri⁹ ꝙ forā sbal' aq̄
ꝯriat virtualr ipsi caliditati aq̄ sic lux frigidita
ti. Posset ēt dici ꝙ tal' caliditas corrūpat a fri
giditate q̄ de nouo pducit a forā sbali ipsi⁹ aq̄.
¶ 2ª ꝯ°. quā maxie vident tenere medici. ā mi 2ª ꝯ°.
xtis diuersaꝝ spēꝝ sunt ponēde q̄litates v̄tua
les distincte ab actualib⁹. sic pꝫ de vino ꝛ pipe
re. q̄ lꝫ sint actualr frigida tñ sūt v̄tualr calida.
iō suscepta in corp⁹ humanū calefaciūt ipꝫ cor
pus. ¶ 3ª ꝯ°. tales q̄litates v̄tuales suscipiunt Tertia.
magis ꝛ min⁹: ꝛ h pꝫ p medicos. ¶ 4ª ꝯ°. ta Quarta
les q̄litates v̄tuales distinguunt realr a formis
sbalib⁹ illoꝝ ꝫ in qb⁹ sūt. ¶ 5ª ꝯ°. q̄litates vir Quinta
tuales sūt q̄litates secūde totā pporlonē q̄lita
tū primaꝝ ꝯñtes. ꝛ ista vident pbare p vnā rō
nēꝫ puta ꝙ agens nālē nō agit in māꝫ extrinse
cā nisi mediate aliq̄ instrō. i. nisi mediate aliq̄ q̄
litate. aliq tñ nolunt ponere istas q̄litates v̄tua
les in mixtis. imo dicūt ꝙ forā sbalis eoꝝ est cā
taliū effectuū. dicūt ēt ꝙ oēs v̄tuales q̄litates
cū ibi realr inhereāt. Sꝫ rōnes prie opionis fa
cte sunt solute nisi vna q̄ pbat de locis nālibus
Ad quā rñdet vt als visuꝫ ē: ꝙ talia elta ꝯseruan
tur a q̄litatib⁹ influxis a corpib⁹ supiorib⁹.

Sciendū est q̄rto ꝙ adhuc icidit alia difficultas vtrum caliditas An vnū
ignis ꝛ aeris sint eiusdē spēi spālissime. Pro cu eltuꝫ sit
ius solone supponit ꝙ de h sunt duo modi di alterius
cēdi pbabiles. pmus dixit ꝙ caliditas ignis ꝛ elti mā.
aeris d̄nt spē. qd pbat qꝛ si eēnt eiusdē spēi tūc
caliditas aeris eēt remissa respectu caliditatis
ignis qd est falsū. qꝛ tūc oporteret in aere eē ali
quos g̃dus frigiditatis q remitterēt caliditatē
ei⁹. ꝛ sic aer nō eēt simplex in q̄litatib⁹ vel opor
teret ꝙ ignis approximat⁹ aeri subito faceret eū
eē sume calidū cū aer respectu caliditatis ignis
nullā hēat resistētiā. Itē caliditas ignis ꝯriatur
hūiditati aeris ꝛ nō ipsa caliditas aeris ꝯriatur
ei⁹ hūiditati igit d̄nt spē. Itē humiditas aeris
ꝛ aq̄ d̄nt spē qꝛ vna ē extinctiua ignis puta hu
miditas aq̄ ꝛ nō hūiditas aeris: igit. Pria ps
pꝫ qꝛ aq̄ vehemēter calida corrūpit ignē ꝛ non
p frigiditatē suā qꝛ tūc nō hꝫ g̃ erit p hūiditatē
ei⁹. Scda ps pꝫ qꝛ hūiditas olei q̄ est aerea nu
trit ignē g̃ vr ꝙ tales hūiditates d̄ant spē. qꝛ
nāliter agētiū eiusdē spēi nō sūt ꝯrij act⁹ ꝛ opa
tiones. Posset ēt idē pbari de siccitate ignis q̄
deteriat sibi sūmaꝫ raritatē ꝛ sūmaꝫ caliditatē
ꝛ tñ siccitas terre deteriat sibi sūmā frigiditatē
ꝛ sūmā dēsitatē. ergo vr ꝙ tales siccitates d̄ant
spē. Et sic ɓm istos calor nō eēt spēs spālissima.
Uñ caloris aīalis ē nutrire ꝛ augere ɓꝫ figuraꝫ
animalis

ſialis nō aūt caloris ignis. calor ēt vini refutat
a putrefactiōe. ſʒ calor mortui diſponit ad pu/
trefactionē: nā quāto cadauer ē calidi⁹ tāto ci/
tius tēdit ad putrefactionē. ⁊ dicūt iſti q̄ nō eſt
incōueniēs vnū ⁊ idē ꝯriari plib⁹ ſʒ ſpēz ſpāliſ
ſimā tñ bñ ſʒ ſpēz ſubalternā. iō qñ dixit pħs
tm̄ vnū vni ē ꝯriū h̄ ē intelligēdū ď vno ſʒ ſpēz
ſubalternaz. iō frigiditas aq̄ ꝯriat tā caliditati
aeris q̄ ignis q̄ ſʒ eos dr̄nt ſpē. Dicūt ēt q̄ cali
ditas ignis nō itēdit caliditatē aeris p ſe ſʒ ſo/
lū p accidēs q: corrūpēdo hūiditatez fortificat
caliditas aeris vel dicunt q̄ ibi itroducit calor
dr̄ns ſpē a caliditate aeris. Ali⁹ ē modus dicē/
di q̄ dicit q̄ caliditas ignis ⁊ aeris ſūt eiuſdem
ſpēi ſpāliſſime qd̄ ꝓbat q: aľs vni ⁊ eidē eſſent
pla ꝯria qd̄ ē falſū. Itē ſeqret q̄ eēnt pres q̄lita/
tes p̄ie q̄ q̄tuor: qd̄ ē falſū. Itē illa nō dr̄nt ſpē
q̄ꝝ vnū itēdit aliō. ſʒ caliditas ignis intendit
caliditatē aeris: igr̄. Itē oīs albedo oī albedini
ē eiuſdē ſpēi: ḡ oīs caliditas oī caliditati ē eiuſ
dē ſpēi. Itē illa ſūt eiuſdē ſpēi ſpāliſſime quoꝝ
effect⁹ imediati ſūt eiuſdē ſpēi ſpāliſſime. ſʒ ef/
fect⁹ caliditatis aeris ⁊ ignis ſūt hmōi nā cali/
ditas cāta ī manu mea a caliditate aeris ē eiuſ
dē ſpēi cū caliditate cāta ī alia manu mea a cali
ditate ignis: ⁊ iſte modus vr̄ eē ꝓbabilior ⁊ cō
munior q̄ mod⁹ ꝑcedēs. Iō rñdēdū ē ad rōes

Solutō alteri⁹ modi. ¶ Ad pmā dr̄ q̄ caliditas aeris ē
rationū bñ remiſſa reſpectu caliditatis ignis. ⁊ pt inten
alteriuſ di a caliditate ignis. dr̄ ēt negādo q̄ ī aere ſint
modi. ḡdus frigiditatis. negat ēt q̄ ſubito ⁊ inſtanti
ignis itēderet caliditatē aeris: nā repugnat la/

Solutō titudini ḡduali ſubito gñari. ¶ Ad aliā dr̄: q̄
ſecūde. hūiditas aeris ⁊ aq̄ nō dr̄nt ſpē. Dr̄ vlteri⁹ q̄ aq̄
nō extīguit ignē rōne frigiditatis. cū aq̄ calida
ita bñ extīguit ſicut aq̄ frigida. Ulteri⁹ dr̄ q̄ non
extīguit ꝑncipalr̄ rōne hūiditatis cū ēt aer rōe
hūiditatis nō extīguat. Ulteri⁹ dr̄ q̄ extīguit p
modū ſuffocatiōis pp eī⁹ dēſitatē. vñ ignis re/
ſoluit a lignis ꝯtinue quēdā fumū ſubtilē p cui
ꝯtinuationē ꝯtinuat. iō aq̄ ſupfuſa claudit po/
ros ꝯſtrīgit fumū ſub tāta dēſitate q̄ nō pt ſub
tāta manere. Dr̄ vlteri⁹ q̄ hūiditas aeris nō nu
trit ignē. Dr̄ vlteri⁹ q̄ oleū nutrit ignez non q̄
ſua hūiditas differat ſpē ab hūiditate aq̄ ſʒ pp
ſiccitatē ſibi admixtā ē multū ignibile. Ad ali
ud dr̄ negādo q̄ ſiccitas ignis deteriet ſibi ſum
mā caliditatē vel ſūmaz raritatē. Ulteri⁹ dr̄: q̄
tales effect⁹ nō prouenīūt ſolū ex pte caliditatiſ
ſʒ aliūde veniūt. Et hec de primo articulo.

An qlʒ **Quantū** ad ſcdm̄ dubitat p̄io vtrū qd̄
libet eſtuz deteriet ſibi vnā q̄li
eſtuz deiatē in ſūmo ſic q̄ ignis ſit p̄io calidus: aer p⁰
teriet ſi hūidus: aq̄ p̄io frigida: ⁊ tra p⁰ ſicca. ¶ Pro
bl vnazcui⁹ ſolōne dr̄ p̄io q̄ igni ꝯuenit ſūma calidi/
q̄litatez tas polis p nām ſic q̄ p nāʒ eī⁹ caliditas nō poſ
ī ſūmo. ſet itēdi. Ex q̄ ſeqt̄ q̄ ignis nō hʒ ſiccitatez in
ſūmo. ¶ Dr̄ ſcdo q̄ ignis ē p̄mo calid⁹ ⁊ non
p⁰ ſicc⁹. Dr̄ 3⁰ q̄ ignis exñs in ſua nāli diſpō/
ne deteriat ſibi maximā raritatē p nāʒ poteʒ q:
deteriat ſibi maximā cāʒ raritatis. puta calidi/
tatē. Et ſi qs ꝯ iſta arguat q: ſi ignis nō hēret ſic
citatē in ſūmo vt ibi dr̄ ſeqret q̄ poſſet magis
deſiccari. ſʒ h̄ eſt falſū: igr̄. dr̄: q̄ ignis exiſtēs in
ſua nāli diſpōne nō pt magis deſiccari. q: h̄ re/
pugnat ſue nāe ⁊ maxie ſue forme ſbali. puta q̄ i/
formet māʒ magis rarā. Dr̄ q̄rto q̄ aeri exñti ī
nāli diſpōne ꝯuenit ſūma hūiditas q̄ p nāʒ pt
eē. Et ſi qs arguat ꝯ h̄ q: aq̄ magis hūectat q̄
aer. igit aer nō eſt maxie hūidus. aňs appet eē
notū p expientiā. Rñr q̄ h̄ q̄ aq̄ magis hume/
ctat q̄ aer ē pp dēſitatē ſue māe. rōne cui⁹ dēſi
tatis fortificat eī⁹ actio. Et ſi dicat vlteri⁹ ſenſus
indicat aquā eē magis hūidaʒ q̄ aer igit. Rñr
q̄ h̄ ē pp eandē cāʒ puta pp eius dēſitatē. ¶ 5⁰ Quare
dr̄ q̄ aq̄ exñti in nāli ſua diſpōne ꝯuenit ſūma magis
frigiditas q̄ p nāʒ pt eē. ¶ Et ſi qs arguat ꝯ h̄ hūectat
q: aq̄ ē magis hūida q̄ frigida: q: eī⁹ hūiditas aqua q̄
difficili⁹ remouet ab aq̄ q̄ eius frigiditas igit aer.
magis vr̄ eē hūida. Rñr q̄ nō ſeqt̄ h̄ difficili⁹
remouet ab h̄ ḡ intēſiori mō ſibi ꝯuenit. Uñ q̄
frigiditas faciliori mō ſepat ab aq̄ q̄ hūiditas
ꝯuenit ex eo q̄ frigiditas ē mioris reſiſtētie q̄
ſit hūiditas: lʒ ſit maioris activitatis. ¶ 6⁰ dr̄:
q̄ tra exñs in ſua nāli diſpōe hʒ ſūmā ſiccitatē
q̄ p nām pt ineſſe. Et ſi qs arguat q: terra ē ma
xime frigida: q: maxie diſtat a fōte caloris pu/
ta ab igne ḡ nō erit ſūme ſicca q: vni eſtoꝝ nō
ꝯueniūt due q̄litates ī ſūmo ſupple p̄ie. Itē in
tra appet maxim⁹ effect⁹ frigiditatis q: dēſitas
ē effect⁹ frigiditatis ⁊ tra ē maxie dēſa īter oīa
eſta: igr̄. Itē maxis po terre appet eē hūida: igr̄
nō erit ſūme ſicca. ¶ Ad p^m rñdet q̄ ꝑcedit ex
falſa imagiatiōe puta q̄ qcqd hʒ caliditatē ha/
beat ab igne ⁊ qd̄ hʒ frigiditatē ſit pp remotio
nē illi⁹ ab igne qd̄ ē falſū. nā q̄litates nāles q̄s
hʒ aq̄ vel aliqd̄ eſtuz hʒ a ſua nā. ꝯſequunt eni
tales q̄litates formā ſbalē tal eſti. ⁊ qñ ſic poſſet
argui de igne puta q̄ poſſet magis caleſieri ab
īfluētijs corpoꝝ ſupioꝝ. Rñr q̄ nō. q: nō eſt ſu
ſceptiu⁹ maioris caliditatis. ¶ Ad 2^m dr̄ q̄ ſū
ma dēſitas nō ꝯſeqt̄ ꝑciſe frigiditatē: ſʒ frigidi
tatē ⁊ ſiccitatē. aľs oporteret aquā q̄ eſt ſūme fri
gida hēre ſūmā denſitatē. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ qñ
terra ē hūida h̄ nō eſt ipa exñte ī ſua nāli diſpō Alia dif
ne. ¶ Sʒ reſtat vna pua difficultas. vtrū q̄lita/ ficultas
tes eſtoꝝ agāt ⁊ patiant adinuicē ſic caliditas ď paſſio
⁊ ſiccitas ignis. Rñr breuiter q̄ nō. q: actio ma nib⁹ ele
xime ſit rōne ꝯrietatis. ſʒ tales q̄litates nō ꝯriā mētoꝝ.
tur adinuicē igr̄. Dico vlteri⁹ q̄ ſi ī aliq̄ ſbo q̄li Utrum
tates ꝯrie inueniantur q̄ tales bene agūt ⁊ pa ꝑn^m ef/
tiunt adinuicem ſupple terminatiue. fectiuuz

Dubitat ſcdo vtꝝ acciñs poſſit eē ꝑn^m poſſit eē
effectiuū gñandi ſbam ſic vt acciñs.

delicet q eiꝰ actiōe attingat sbāz. Et ar pᵒ q sic q2 si nō h̄ maxie eēt q2 cāns nō pt eē īpfectiꝰ cā to. sȝ h̄ nō q2 albedo est īpfectioꝛ sua spē sensibi li ⁊ itelligibili ⁊ tn̄ est cā eiꝰ igr̄. Itē nā dignifi cāda ē tm̄ sic pōt nisi appeat de opposito. sȝ vi demꝰ q positis accn̄tibꝰ aliqbꝰ gn̄af sba ⁊ non positis nō gn̄af igit. Itē si tota caliditas ignis sepef ab ipso igne ⁊ ī ipsa ponaf vna gutta aq̄ illa caliditas corrūperet illā guttā aq̄ ⁊ cū corru ptio vniꝰ sit gn̄atio alteriꝰ seqf q illa accn̄tia ge nerarēt sbāz igit. Itē accn̄tia pn̄t agē in sbāz bȝ quēlibet gdūȝ exn̄tē in sba. i. pn̄t corrūpere oēȝ q̄litatē sibi ꝯriā exn̄tē in passo bȝ quēlibȝ gdū. sȝ ad corruptionēȝ vltimi gdus seqf corruptio sbe igit. Itē accn̄a pn̄t iducere gdūȝ icōpossem ipsi passo. igr̄ pn̄t corrūpere passū. Pro rn̄sione huiꝰ dubij supponif q vt dicit Scotꝰ lib. 4. dist. 12. circa scdm articulū q triplex pōt imaginari actio ꝯuenire ipsi accn̄ti. pᵃ respectu sbe gn̄an de. ⁊ de tali ponif talis ꝯᵒ. Accn̄s nō pōt eē pn̄m effectiuū gn̄andi sbāz qd̄ pbat. q2 oē agēs vel ē vniuocū vel equocū. si vniuocū est eq̄ pfectū sic pductū. si equocū: g est pfectius. ⁊ h̄ si sit totale agēs. mō si accn̄s eēt pn̄m effectiuū gn̄andi sub stātiā eēt totale agēs equocū saltē ī suo ordine: q2 nullū est ibi aliud agēs equocū pticulare. Et p h̄ pōt solui pm̄ argumētū: ⁊ due alie rōnes. vn̄ duplices sūt actiōes respectu accn̄tiū cāndoꝝ vna ē respectu sensatiōis ⁊ alia realis in passūȝ realr̄ hn̄s ꝯriūȝ. Et de istis duabꝰ ponif talis ꝯᵒ accn̄tia pn̄t eē pn̄m illaꝝ duaꝝ actionū. s. ⁊ sen satiōis ⁊ spēꝝ sensibiliū ⁊ itellectiōis ⁊ spēꝝ in telligibiliū. pn̄t ēt esse pn̄m actiōis realis corrum pēdo suū ꝯriū in passūȝ vt caliditas pt frigidi tatē corrūpere inducēdo in passūȝ caliditatem.

Quot sūt actiones respectu accn̄tiū cāndoꝝ

Alia ꝯᵒ. alterās inquātū alterās nunq̄ pt in ducere gdūȝ incōpossēȝ alterabili: q2 mouēs nō pōt iducere gdūȝ incōpossēȝ mobili: q2 mobile mātet ī toto motu: g tūc nō iducif sibi aliq̄s gra dus incōpossis: q2 tūc nō maneret ipm̄ mobile. ⁊ p h̄ soluif vnū argumētū. Et q seqf q alterās nunq̄ p alterationē corrūpit alteratū. Seqf vlteriꝰ q nulla sba corrūpi pōt nisi a sba sic op positū sbe corrūpēde nō pōt iduci nisi a sba. Ex q seqf q si oia accn̄tia ignis eēnt sepata ab igne nō possent corrūpe vnā guttā aq̄. id̄ si poneref gutta aq̄ in medio illoꝝ accn̄tiū nunq̄ corrūpe ref ab illis accn̄tibꝰ: q2 ab ipis nō pōt sba gn̄ari. ⁊ si talis gutta aq̄ ibi corrūpereef h̄ nō eēt ab illis accn̄tibꝰ. sȝ tūc fugere opȝ ad pmā cāȝ q iduce ret ibi formā ad quā agēs nāle disponit. Seqf vlteriꝰ q nullus ē gdus ī alteratōe ad quē necio seq̄tur corruptio forē sbal alterabil. sȝ talis vlti mꝰ gdus quē deteriat sibi alteratū corrūpitur a forā sbali ipsiusmet alterātis. Et si qs q̄rat q̄ re accn̄tia nō pn̄t ita bn̄ corrūpere illū vltimūȝ

Argumentum

gdū sic alios pcedētes cū sint eiusdē rōis. Rn̄r q rō est: q2 sba alterati resistit actiōi accn̄tis ꝯ uenit ad illū gdūȝ quē deteriat sibi sȝ sba plꝰ re sistit q̄ accn̄s possit agē. id̄ accn̄s se solo nō pōt corrūpere illū gdūȝ. sȝ si corrūpaf opȝ q corrū paf a sba q corrūpit sbāz alterati. Et si qs di cat sba solū corrūpit sbāz. Rn̄r q sba de p se nō corrūpit nisi sbāz de p accn̄s tn̄ corrūpit accn̄s. Et si qs q̄rat qd est ille gdus incōpossis alterato Rn̄r q ē gdus seu q̄litas geniti q deteriat sibi genitū q pducif ab ipsomet genito seu forā eiꝰ sbali q forā sbalis deteriat sibi illū gdūȝ ad h̄ q ipsa infoꝛet māȝ ⁊ maneat in mā imo q̄lȝ forā sbal deteriat sibi aliquē vel aliq̄s gdus q̄litatis vel q̄litatū ad h̄ q ipsa infoꝛet māȝ ⁊ pducūtur tales gdus ab ipsamet forā sbali enitis ⁊ nunq̄ pn̄t corrūpi nisi a forā sbali alterātis vel corrū pentis. Et p h̄ soluunf oia argumēta nisi vnū pu ta scdȝ. ad qd̄ dr̄ q nā dignificanda est tm̄ quā tū pōt nisi appareat oppm̄ vel sit aliq̄ rō ī oppo situ. mō dico q multe sūt rōnes ostēdentes sb stātiāȝ nō posse corrūpi neq̄ gn̄ari ab accidēte.

An aliquod elementum sit purum

Dubitatur 3ᵒ vtꝝ sit dare aliqd̄ elm̄ pūꝝ. Et ar q nō: q2 nō ē qd̄ elmūȝ aliq̄ aq̄ pura. igr̄ nullū elmūȝ ē pūꝝ. pȝ ꝯn̄a: q2 n̄ sit pura vr̄ maioꝛ rō de alijs q̄ de aq̄. Sȝ q2 aq̄ nō sit pu ra pȝ: q2 aqua maris ē salsa: igr̄ nō ē pura. Et q nulla alia aq̄ ab aq̄ maris sit pura pȝ: q2 q̄lȝ alia ab aq̄ maris ē sapida: igit nō est pura. Itē nul lus aer ē purꝰ: q2 vel eēt aer supme regiōis: qd̄ nō. q2 ille ē nimis calidꝰ pp caliditatē ignis cir cūdātis. vel eēt aer medie regiōis. qd̄ nō: q2 il le ē frigidꝰ: nec īfime regiōis: q2 tal ē cōmixtꝰ vapoꝛibꝰ: igr̄ nō est purꝰ. nec vr̄ aliq̄ rō q̄re ali qd̄ aliud elmūȝ sit pūꝝ: igr̄. In oppm̄ ē phs ī textu vbi ponit q̄tuoꝛ elta eē corpa simplicia qd̄ non eēt veꝝ nisi eēnt pura. Pro solōne supponif q elmūȝ pt dici purū dupl'r. vno mō sbalr̄ q2 sue sbe nihil sbalis ē admixtū. scdo mō q̄litatiue q2 hȝ suas q̄litates tā pmā q̄ scdāȝ ī nālissima di spōne. Ex q seqf q voco ignē purū q̄litatiue q2 hȝ maximā caliditatē itēsiue cū siccitate ppoꝛ tiōata illi caliditati. Ex q vr̄ seq q oē illd̄ elm̄ dr̄ purū q̄litatiue qn̄ hȝ suas q̄litates ī sua nāli dispōne siue hēat alias q̄litates siue nō. ⁊ sic dice ref q nō seqf aer hȝ aliq̄s gdus frigiditatis: g nō ē purꝰ. Dicūt tn̄ aliq q elmūȝ dr̄ pūꝝ q̄litatiue: q2 nō ē mixtio q̄litatū pmaꝝ alia a duabꝰ q̄ litatibꝰ sibi cōnālibꝰ: ⁊ iste modꝰ vr̄ eē colo2 io si aer hēat aliq̄s gdus frigiditatis: nō dr̄ eē pu rus q̄litatiue. Tūc ponūf aliq̄ ꝯclones. Pᵃ ma qd̄lȝ elmūȝ dr̄ eē pūꝝ sbalr̄: siue totale: siue ptiale. q2 qd̄lȝ tale hȝ formā sbalē simplicē: igr̄ qd̄lȝ tale ē sbalr̄ purū. Cᵃ 2ᵒ. nullū totale elm̄ est purū q̄litatiue. de terra pȝ q2 vt in plimū est būida. de aq̄ ēt satis pȝ cū aliq̄ aq̄ sit salsa ⁊ aliq̄ sapida. ēt de aere pȝ cū multe eiꝰ ptes sīt nimis calide vt ptes ꝯtigue ipsi igni. multe ēt eiꝰ par tes sunt

Elmūȝ q̄t modis dr̄ pūꝝ

Conclusiones p solone pdicte difficultatis.

tes sut frigide. de igne p3 q: quo ad ptes ei⁹ in feriores alteraf ab aere. igif nõ h3 siccitaté quo ad suá nãlez disponẽz. ğ nõ est purus qlitatiue.

Alia qõ ¶ S3 qreret aliqs vtr̃ sit aliqs ignis pur⁹ qlitatiue. Dicif q sic q: in aliq pte ignis dñanf in fluentie calefactiue ⁊ desiccatiue: igif ⁊c. Et posset pbari de terra. S3 de aq ⁊ aere est dubiú: pt tñ dici pbabilr q aliqs aer ⁊ ét aliq aq ẽ pura qlitatiue. qd pbaf q: in aliq pte aq ⁊ ét aeris pt esse influẽtia b3 nãlez dispõnez ipsi⁹ ptis aeris: ⁊ alia ẽm nãlez dispõnez aq. ⁊ sic dr̃ q dabif est aliq ps aq sine aliq sapore ⁊ ét aliq ps aeris si ne frigiditate ⁊ in sua ppria nãli dispõne. ⁊ per

Aliud dubium. hoc pñt solui argumẽta facilr. ¶ S3 restat aliud dubiũ vtr̃ grauitas terre ⁊ aq sint eiusdẽ rõnis: ⁊ ét leuitas aeris ⁊ ignis. ¶ Ad qd breuiter

Solutio predicti dubij. rñdef vt iaz visũ ẽ in libris de celo: q nõ. Et q̃ seqf q grauitas ⁊ leuitas sunt spẽs subalterne. ⁊ illud pbaf: q: nisi sic tũc leuitas aeris ⁊ ignis mouerent ad eũdez locũ cuz eẽnt eiusdẽ rõnis: igif. Nec valet dicere q leuitas aeris in suo loco nãli nõ trahit pp formá sbalẽ aeris phibentez: eo q ipsa ẽ in suo loco nãli. Dicif q h nõ valet q: grauitas ⁊ leuitas mouẽt ẽm suũ ipetũ ⁊ in clinationẽ nãlez: siue pueniat fore siue non. vt p3 de vapore ascendente q est de nã aque: imo forte ipsa aqua. ¶ Et hec de secũdo articulo.

Conclusiones ğ litatum ¶ Quantũ ad tertiũ sit pclusio respõsalis: q tñ sunt quatuor qlitates prĩ nũero ğ mẽ. que p⁹ satis p3 ex dictis in primo articulo. ¶ Ad rões etiá satis p3 qd sit dicendum.

Qm̃ gdẽ igif oĩa inata sũt adinuicẽ trãsmutari maifestũ. gñano gdẽ in prĩa ex his prĩjs. elta át oĩa hñt prĩetatem adinuicem q: differentie contrarie sunt.

¶ Iste est scõs tractatus hui⁹ libri in quo pbs determiat de trãsmutatione eltor adinuicem. Et diuidif in quatuor capitula. ¶ In pmo inten

Conclusiones ğ eltorũ trãsmutatione. dit quatuor pclões. Pria: oĩa elta pñt adinuicez transmutari ita q qõlz põt gñari ex quo libet. qd probat: q: que cũq3 hñt prĩetatez adinuicẽ nata sunt adinuicẽ transmutari cũ oĩs trãsmutatio fit de prĩo in prĩum. s3 quodlz eltuz h3 cũ quolibet prĩetatez: igif qõlibet eltuz põt ab

Secũda alio transmutari. ¶ 2ª p⁹. elta habẽtia simbolum. s. puenientiá in aliqua qualitate facilius transmutanf vt puta aer ⁊ ignis terra ⁊ aq: qd probat: q: illa elemẽta facilius trãsmutanf in q bus vna sola qualitas trãsmutatur ğ illa in q bus opz plures transmutari. sed in habẽtibus simbolũ solũ transmutatur vna qualitas ⁊ in non habẽtibus simbolũ transmutanf plures:

Tertia igitur. ¶ 3ª p⁹: ex duobus eltis non simbolizantibus põt fieri tertiũ eltuz ab vtroq3 distinctũ: qd p3. q: ex igne ⁊ aqua corrupta siccitate ignis ⁊ manente caliditate ⁊ corrupta frigiditate aq remanente eius humiditate fit aer sic̃ corru pta caliditate ignis remanente eius siccitate ⁊ corrupta humiditate aque remanente eius frigiditate fit terra: q ét ex terra ⁊ aere fit ignis p bat per quoddá signũ q: fumus vr̃ participare aerẽ p hoc q h3 subtilitatẽ: ⁊ terrá p hoc q h3 grossitudinẽ. ⁊ tñ ex fumo facilime gñaf ignis p inflámationẽ. ğ signũ est q ex aere ⁊ terra po test fieri ignis. ex quo habef hec auctitas. Flamma est fumus ardens. ¶ 4ª p⁹. ex duobus ele

Quarta mentis simbolizantibus nõ põt fieri eltum tertiũ distinctũ ab eis. q: tunc vnũ ageret in reliquũ: ⁊ tunc vel solũ remaneret vna qualitas ⁊ alie due corrũperenf vel corrumperet qualitas simbola: ⁊ alie due manerent: sed neutrũ pt sic ri q: in vno elemento non est nisi vna qualitas vnius spẽi etiaz in vno elemẽto nõ possunt esse due qualitates prĩe: igif. Ex quo sequitur q in trãsmutatione vnius elti habentis simbolũ fit transmutatio de vno in alter vna qualitate corrupta. s3 in non habẽtibus simbolũ fit trãsitus duabus qualitatibus corruptis.

S3 tñ adhuc sic ispiciemus de eis si eni nãliũ est corpor mã vt vr̃ gbusdá aq ⁊ aer ⁊ q̃ talia: necesse aut vnũ esse aut duo hec aut plã. vnũ gdez vtiq3 oĩa nõ posse esse.

An caliditas aeris ⁊ ignis sint eiusdez spẽi spẽ lissime. ¶ Istud est 2ᵐ caplm in quo phs pbat quatuor elemẽta esse prĩa gñabilia ⁊ corruptibi. ia ⁊ mo uet hanc questionẽ: vtrũ vnuz dictor elemẽtor sit mã alterius elemẽti. Pro cuius solone põit sex pclones. ¶ Prima: nullũ dictor eltor est mã allor. qd probat sex rõnibus. Prima sũm transmutationis manet idẽ sub vtroq3 terio. s3 cum ex vno elemento fit aliud ipm non manet: igitur. Secũda ratio: aer determiat sibi aliquas qualitates prĩas alijs: ideo non põt nãliter manere sub alijs prĩjs. Tertia ratio: q: cuz ex aere fieret ignis aut aqua sp maneret ratio aeris. ⁊ sic aer esset aqua. Quarta ratio: q: tunc prĩa essent simul ⁊ semel in eodẽ. quod non vr̃ possibile: igitur. Quinta ratio: quatuor elementa hñt adinuicẽ prĩetates quas sibi determiant. ergo na turaliter vnuz non põt esse idẽ mã alterius. Sexta ratio: quorũcunq3 est vna materia cois: vnum non est mã alterius: s3 oĩum eltoruz est vna mã cois: igitur. ¶ 2ª p⁹: materia quatuor elemẽtorum non est corpus mediũ quod sit hoc aliqd: ⁊ in actu: q: omne quod est hoc aliquid deter minat sibi aliquá qualitatem prĩaruz. quod nõ

2ª p⁹. facit materia: igitur. ¶ 3ª p⁹: materia est priua

Tertia tio. i. materia est carens actu substantiali: idest quantum est de se esset carens forma substan tiali. ¶ Quarta conclusio materia elementor:

Quarta non potest per se subsistere: quia quod p se sub sistit est hoc aliquid: igif. ¶ Quinta conclusio:

Quinta quatuor elementa sunt inter corpora generabi

lia ⁊ corruptibilia pria:qꝛ nulla alia videnť ele
Sexta. pora:igiť sūt pria. ¶ Sexta ɔº:oia elemēta sūt
trāſmutabilia adinuicē:qđ pbat:qꝛ medijs exi
ſtētibꝰ finitis ⁊ trāſmutabilibꝰ adinuicē necesse
est extrema eē finita ⁊ adinuicē trāſmutabilia:
ſꝫ elemēta media sūt hmōi qđ pbat qꝛ aer ⁊ aq̄
Rōnes q̄ ſunt elemēta media ſibiynuicē ɔ̄uerťť. ¶ Sꝫ
pbātes ꝙ ſint finita pbat tribꝰ rōnibꝰ. Pria:qꝛ ſi eſſent
elta inſi- infinita ſeqreť ꝙ infinite eēnt q̄litates.qꝛ q̄libꝫ
nita eē. elemētū hꝫ ppriā q̄litatē p quam diſtinguiť ab
alijs.2ª rō qꝛ ſi eēnt infinita ſeqreť ꝙ nō oia eēnt
adinuicē trāſmutabilia.qđ eſt falſū:igiť.3ª rō:
ſi elemēta eēnt infinita ſeqreť ꝙ nullū elemētuꝫ
poſſet tranſmutari in aliud.qꝛ in quolibet ele-
mento eſſent infinite qualitates:ſed infinite q̄li
tates non poſſunt tranſmutari:igitur.

Admirabiť āt aliqs dicētes corporū ele
mēta plura vno vt nō trāſmutēt adinuicē
queadmodū empedocles īquit quō erit di
cere eis cōparabilia elementa:ſed tū dixit
ſic hec enim equalia eſſe oia.

Repro- ¶ Illud eſt 3ᵐ capitulū in q̄ phs reprobat ſex
batio errores empedoclis. ¶ Primꝰ errorē ꝙ nulla
ſex erro elemēta erāt adinuicē trāſmutabilia. Cōtra quē
rum em arguit phs:qꝛ quecūqꝫ hñt eandē materiā ſūt
pedocl. adinuicē trāſmutabilia:ſꝫ elemēta ſunt hmōi:
igiť minor pꝫ:qꝛ vnū elemētū gñať ex alio.nā
ex vno pugillo terre fiunt decē pugilli aq̄.⁊ ex
vno pugillo aque fiunt decē aeris ⁊ ex vno ae-
Scđs. ris decem ignis. ¶ Secūdus error fuit ꝙ gña
tio rerum nāliuꝫ eſt a fortuna. Sed ɔ̄ h̄ arguit
phs qꝛ gñatio rerꝫ nāliū vt in plurimū fit eodē
mō:ſed fortūa eſt eorꝫ q̄ fiunt ex ſp ⁊ frequēter:
igiť. ¶ Tertiꝰ error fuit ꝙ corpꝰ celeſte ē mixtū
⁊ ꝙ mixtio eiꝰ erat facta p amicitiā:lō erat lau
pabiliſſima. Sed ɔ̄ h̄ arguit phs :qꝛ tūc ſeqre-
tur ꝙ celū eēt diſſolubile ⁊ corruptibile . qđ eſt
Quartꝰ falſuꝫ.igť. ¶ Quartꝰ error fuit ꝙ lis ⁊ amicitia
ſunt cāe motꝰ.vꝫ amicitia cā ɔgregatiōis elemē
torū.lis vō tā diſgregatiōis. Cōtra h̄ dicit phs
ꝙ oīa iſta ſunt falſa.⁊ empedocles dicit illa.ſꝫ
Quītꝰ nō ōmōſtrat ea. ¶ Quintꝰ error.lis ⁊ amicitia
ſūt cāe vl̄es motꝰ. Sed ɔ̄ h̄ dicit plius ꝙ h̄ eſt ɔ̄
eū:qꝛ ipſe poſuit fortunā eē cauſaꝫ motꝰ.ḡ iſta
Sextº. duo nō ſunt cāe vl̄es cuiuſlibꝫ motꝰ. ¶ Sextꝰ
error fuit ꝙ oīa ex elemētis cōponunť. Cōtra h̄
dicit phs ꝙ p iſta pnª ſolū potuit ſaluare altera
tiōes corporales ⁊ nō ſpirituales puta de nō ſci
ente ſciens ⁊ de nō memorāte memorans.

Cōclſio De elītis āt ex qbꝰ corpa ɔſtituta ſūt:g-
nes de bꝰ q̄dē videť mā eē aliqđ cōe:aut trāſmuta
gñatōe ri inuicē.neceſſe ſi alterꝫ horꝫ ⁊ alterꝫ ɔtigē:
mixtorꝫ ¶ Iſtud eſt quartū capitulū in quo phus ɔ̄ter
ex ele- minat de generatiōe mixtorū ex elemētis. Et di
mentis uiditur ī tres ptes. In pria ponit duas ɔcluſio-

nes. Quarꝫ pma eſt ponētes elīa eſſe intrāſmu
tabilia adinuicē nō pñt ſaluare verā gñationeꝫ
mixtorꝫ ex elīis.qꝛ tūc ſequerenť duo incōuenie
tia. Primū ꝙ mixtio nō eſſet aliud q̄ iuxta poſi
tio eltorꝫ adinuicē.2ᵐ ꝙ nō q̄lꝫ pars mixti eſſet
mixta quod eſt falſum. ¶ Secūda ɔº ponētes
oīuꝫ elemētorꝫ eſſe eādeꝫ materiā cōem ⁊ oīa
elemēta eſſe trāſmutabilia adinuicē bñ poſſunt
ſaluare generationē mixtorꝫ ex elemētis licet h̄
ſit difficile qꝛ vel elemēta ponuntur in mixto.⁊
tūc ſequuntur eadē incōueniētia que prius:vl
nō ponunť manere:ſed corrūpi.⁊ tunc videtur
ꝙ mixtio nō ſit aliđ q̄ corruptio eltorꝫ vel vnū
manet ⁊ aliud corrūpiť:⁊ tūc nō erit mixtio ſed
gñatio vel augmētatio. ¶ In 2ª pte dat vnum 2ª 2º.
modū generationis mixti quō.ſ.mixtū gñatur
ex elīis. Et dicit pº ꝙ ɔtingit aliqđ eē magis ⁊
minꝰ calidū.ſi ḡ vnū mixtibiliū ſit in actu ſim-
pliciter ⁊ aliđ in poª.h̄ eſt ſi vnū oīno dñeť ſupͣ
aliđ tūc nō fit mixtio ex eis.ſꝫ ſi neutrū mixtibi
liuꝫ dñetur ſupra aliud ſed medio mō ſe hēant
ita videlicet ꝙ quodlibet illorꝫ ſit aliquo mō in
potētia.⁊ aliquo mō in actu.ita ꝙ q̄libꝫ poteſt
agere in aliud:⁊ ecōtra tunc ex eis generať ter-
tiū qđ vocať mixtuꝫ. ¶ In tertia parte ponit ta 3ª 2º.
lem cōcluſionē q̄libet corpꝰ mixtum perfectuꝫ
naturaliter exiſtēs circa locū terre cōponiť ex q̄
tuor elemētis qđ probat dupliť.ſ.ratiōe ⁊ ſigno
ratione ſic.qꝛ quodlibet mixtū pfectum natura
liter exiſtit circa locū terre ḡ quodlibet tale com
ponitur ex terra.⁊ vltra componiť ex terra.ḡ ex
aqua:prima ɔ̄ña pꝫ:qꝛ quicqđ eſt circa locum
terre in eo dñatur terra.ſecūdam ɔ̄ñām probat
qꝛ q̄libꝫ mixtū perfectū dꝫ eſſe bñ terminatuꝫ
⁊ debet habere partes adinuicē bñ cōpactas:ſꝫ
h̄ ſit p humidū aqueū:igiť. Signo pbat ſic: qꝛ
q̄libet mixtū perfectū exñs nāliter circa locuꝫ
terre nutriť ex q̄tuor elemētis:ḡ ēt componitur
ex quatuor elemētis:tenet ɔ̄ña.qꝛ vnūqđqꝫ cō-
ponitur ex his ex quibꝰ nutritur ex eiſdē eni ſu
mus ⁊ nutrimur.añs pꝫ primo de terra ⁊ aqua
ſi eniť eſſent aliqua mixta q̄ non nutrirenť ex ter
ra ⁊ aqua maxime eſſent plante:qđ eſt falſuꝫ nu
triunť enim ex aqua ⁊ terra. qđ patet: qꝛ ruſtici
volētes irrigare plātas miſcēt aliquid cū aqua.
Secūdo probat de aere ⁊ igne:qꝛ in nutritione
oꝫ nutrimentum conuerti in ſbām nutriti. hoc
aūt fit p calorē.⁊ calor eſt ipſius ignis ⁊ aeris.ḡ
in nutritione concurrunt ignis ⁊ aer.

Quia vero ſunt quedā generabilia ⁊ cor
ruptibilia.⁊ gnātio ɔtingit eis que ſūt cir
ca mediū locū.dicēdū de oī gnātione ſim-
pliciter quot ⁊ que eorum principia.

¶ Iſte eſt tertiꝰ tractatꝰ huiꝰ libri in quo phus
determinat de cauſis trāſmutationis generabi
lium ⁊ corruptibiliū. Et continet duo capitula.
Primum

Opiniones de cā efficiēte generationis et cōruptionis.
Primū est de cā efficiēte ꝫ opinionē ātiquoꝝ. Et diuidit in duas ptes. In pᵃ narrat duas opiniões de cā efficiēte gñationis ⁊ corruptionis. Pria fuit Platonis ponētis solū duo pnᵃ reꝝ .s. māz ⁊ formā. Alia fuit Leucipi ⁊ Democriti ponētiū solū pnᵐ mãle .s. māz. ⁊ dicūt eā eē sufficiēs pnᵐ gñatiōis ⁊ corruptiōis. Et pter māz nō ponūt aliā cām efficientē.

Reprobatio p̄dictarū opionū.
Deīn reprobat dictas opiones ponēdo tres ↄclones. Pria ad gñationē reꝝ nō sufficiūt for̄e .i. ydee cū mā: qꝛ ſi ſic ſeqret ꝙ res ſp gñaret. ↄñs ē falſū. ⁊ ↄñaz pbat: qꝛ hmōi for̄a .i. ydea ⁊ mā ſp ſūt. 2ᵃ ↄᵒ ꝙ illis ponētes māz eē cāz efficiētez meliᵘˢ loqnt ꝙ ponētes formā .i. ydeā: tñ irrōnabilr loquuntur. qꝛ mãe ē pati. ꝗ eiᵘˢ nō est agere: ⁊ p ↄñs nō efficit gñationē. 3ᵃ ↄᵒ. tria ſūt pnᵃ gñabiliū ⁊ corruptibiliū .s. for̄a mā: ⁊ efficiēs. qd̄ probat qꝛ pnᵃ debēt eē in eodē nūero in corpibᵘˢ ſupiorıbᵘˢ ⁊ iferiorıbᵘˢ. ſꝫ in ſupiorıbᵘˢ ſūt tria pnᵃ ſiue cāe motᵘˢ .s. mā ⁊ for̄a ⁊ efficiēs. ꝗ in iſtis iferiorıbᵘˢ.

Opinio de cā efficiente gñationis ⁊ cōruptiōis.
In ſcd̄a pte deteriat pħs in de cā efficiē efte gñatiōis ⁊ corruptiōis ꝫ opionē ppriā. ⁊ in tēdit aliqs ↄclones. Pria: motᵘˢ celi ē cā gñationis ⁊ corruptiōis in iſtis iferiorıbᵘˢ pbat duabus rōnibus: Pria illud qd̄ adducit ⁊ abducit generāo ē cā gñatiōis ⁊ corruptiōis in iſtis iferiorıbᵘˢ. ſꝫ motᵘˢ celi ē hmōi: igit. Scd̄a rō: rōnabiliᵘˢ est ꝙ illud qd̄ ſp est ſit cā illiᵘˢ qd̄ aliqñ est ⁊ aliqñ nō est ꝙ eꝫ: ꝗ motᵘˢ celi q ſp est dꝫ magis

1ᵃ ↄᵒ. poni cā gñatiōis alioꝝ ꝙ eꝫ. 2ᵃ ↄᵒ ad saluādū ppetuitatē gñationū ⁊ corruptionū in iſtis iferiorıbᵘˢ pter motū celi regrit motᵘˢ celi factᵘˢ in obliq circulo. Pro cuiᵘˢ pbatiōe ſuppōit duo Primū ꝙ idē ſilr ſe hñs ad ſuū paſſuz ſp natuz est facere idē. Scd̄m est qꝛ ↄrioꝝ ↄrie ſūt cāe. ꝗ pter motū pmū ponēdus ē aliᵘˢ motus. Ex qbᵘˢ ſequunt duo correlaria. pmū est tps gñatiōis ē eqle tpi corruptiōis. qꝛ tps gñatiōis est tps acceſſus ſolis ad nos. ⁊ tps corruptiōis ē ipſe receſſus ſolis a nobis. Correlariuz ſcd̄z: oē viuēs hꝫ deteriatā piodū ſiue mēſurā ſue durationis.

3ᵃ ↄᵒ. 3ᵃ ↄᵒ. gñatiōes ⁊ corruptiōes ſunt ppetue. qd̄ pbat duabᵘˢ rōnibᵘˢ. Pria ſumit ex pte cāe finalis. qꝛ in oibᵘˢ videmus appetē ⁊ deſiderare qd̄ meliᵘˢ ē: ſꝫ meliᵘˢ est eē ꝙ nō eſſe. ꝗ nā appetit ſp eē: ſꝫ nō pōt ſp eē ꝫ numeꝝ: ꝗ ꝫm ſpeciē. Scd̄a rō ſumit ex pte cāe efficiētis. ſi motᵘˢ celi ſit ↄtinuᵘˢ ⁊ ppetuᵘˢ. ⁊ motor erit ppetuᵘˢ. ꝗ opꝫ gñationē ⁊ corruptionē eē ppetuas i iſtis inferiorıbᵘˢ: cū h ſufficiat ad ppetuitatē gñationū ⁊ corruptionū. ſꝫ motᵘˢ celi ē ppetuᵘˢ: ⁊ ſilr motor eiᵘˢ igr gñatiōes ⁊ corruptiōes erūt ppetue.

Qm̄ aūt in ↄtinue moꝛtis ꝫ gñationez aut alterationē aut vlr traſmutationē huiuſmodi videmus qd̄ deinde ens ⁊ gñat hoc post hoc. vt nō deficiat. videnduz vtꝝ eſt quod ex neceſſitate erit aut nihil: ſꝫ oia contingunt non fieri.

Solo p̄dictarū qneꝙ q̄ſtionuz.
Iſtud ē ſcd̄m capl'z in q̄ pħs ſoluit qnqꝫ qōnes. Pria vtꝝ de necitate oia gñabilia gñabunt. Soluit pħs dicēs ꝙ aliq de necitate gñabunt ⁊ aliq no. qd̄ pbat: qꝛ ſic ē de fore ⁊ nō fore ita ē de gñari ⁊ nō gñari in futuro. ſꝫ aliqua necio erunt vt ↄuerſio ſolis ad tropicos. ⁊ aliq nō necio erūt vt iciſio veſtis.

2ᵃ qō. 2ᵃ qō vtꝝ illud qd̄ gñat pus de necitate inferat illud qd̄ est poſterius. Ad h rñdet pmittēdo talē ſuppōnez ꝙ in eēntialr ordiatis ſi poſteriᵘˢ eſt pus ē vl fuit. Hoc ſuppoſito rñdet pħs dicēs ꝙ in illis in qbus neciuz ē poſteriᵘˢ eē vel euenire tūc ad eſſe poris ſeqt eſſe poſterioris. ſꝫ in illis in qbᵘˢ poſteriᵘˢ nō de necitate ponit ineſſe: tūc ad eē non poris ſeqt ad eē poſterioris.

3ᵃ qō. 3ᵃ qō vtꝝ gñatiōes ppetuent ꝫ rectū aut ꝫm circulū. Rñdet ꝙ nō ppetuant ꝫ rectū: ſꝫ ꝫ circulū. Primum pꝫ: qꝛ vel for̄e ſbales gñande ſūt finite ꝫ ſpēm vel ifinite. nō infinite qꝛ ibi ē ſtatᵘˢ. ſi vero dicat ꝙ ſint finite. ꝗ potuerūt ptrāſiri. ⁊ per ↄñs aliqñ ceſſarēt gñatiōes niſi fieret circulus. ꝗ opꝫ ipas gñatiōes ppetuari ꝫm circulū.

4ᵃ qō. 4ᵃ qō an idē corruptū numero poſſit reproduci. Ad h rñdet pħs ꝙ nō ſꝫ bñ in ſpē.

5ᵃ qō. 5ᵃ qō vtꝝ eadē gñabilia eodē mō reuertant. Rñdet pħs ꝙ nō. ⁊ dicit ꝙ aliq eodē numero reuertunt ſicut ſol ⁊ ceteri planete qui mouent ab occidente in orienē: ⁊ reuertunt de vno in aliud idē numero. nam idē eſt ſol numero q oritur ⁊ qui occidit. ſed de iſto reduci nō eſt hic pncipaliter ſermo. ſꝫ de reduci illoꝝ q ſiunt p generationē ⁊ in illis nō redeunt eadē numero: ſed ſolum in ſpecie.

An oē elſtū poſſit imediate in quolibꝫ trāſmutari.
Queritur vtꝝ qōlibet elſtum poſſit imediate in qōlibet trāſmutari. Et aꝛ pmo ꝙ nō: qꝛ nullum elſtuz pōt trāſmutari in ignē. igꝛ nō qōlibet elemētuz pōt trāſmutari in aliud. Añs pꝫ. qꝛ in illud qd̄ actu ē nihil pōt trāſmutari. ſꝫ ois ignis actu eſt. ꝗ ſeqt ꝙ nullū elſtuz pōt in ignē tranſmutari. 2ᵒ ſic ſi vnū elſtuz trāſmutaret in aliud. ſeqret ꝙ in aliquo inſtāti vel in aliq tpe nō eēnt q̄tuoꝛ elſta. ſꝫ ↄñs eſt falſū: igit ⁊ añs. ↄñs pbat. qꝛ illud qd̄ trāſmutat in aliud: in illo inſtanti in q̄ trāſmutat non eſt. ꝗ ſi vnū elſtuz trāſmutet in aliud. in illo inſtāti nō erit. ⁊ p ↄñs nō erunt q̄tuoꝛ elſta. 3ᵒ ſic: ignis non pōt immediate trāſmutari in terrā: igit non qōlibꝫ elſtuz pōt tranſmutari in aliud. ↄña pꝫ. ⁊ añs pbatur: qꝛ nimis diſtans. mō agens ⁊ patiens debēt eē prima cuiuſmodi nō ſunt ignis ⁊ terra: igit. 4ᵒ ſic. ignis non pōt tranſmutari in aerem: igit. ↄña tꝫ: ⁊ añs probat: qꝛ ſi ignis in aerē debeat tranſmutari: opꝫ eius caliditatē corrumpi vel remitti: cū aer non ſit ita calidus ſicut ignis

sed hoc nō est posse: qꝛ vel remitteref a calidita/te aeris qḋ est falsū: qꝛ nō ꝯriaf caliditati ignis vel ab huiditate aeris: ꝛ h nō: qꝛ eadē rōne caliditas ꝛ hūiditas nō hñt ꝯrietatē. ¶ 5° sic: nō qḋlibꝫ mixtū pōt imediate trāsmutari in qḋlꝫ mixtū: igif nec qḋlꝫ eltuꝫ. ꝯña tꝫ: qꝛ elta sūt magis ꝯria inter se in q̄litatibꝰ q̄ꝫ mixta: qꝛ mixta nō sūt ꝯria nisi p ꝯrietatē eltoꝝ: igif si mixta q̄ minꝰ sūt ꝯria adinuicē trāsire nō pñt: neqꝫ elta poterūt. In oppm est phs in textu. ¶ In qōne erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Sciendū est pꝛio q qḋ nō q̄rit de trāsmutatiōe q̄litatiua vnꝰ elti in aliud: sꝫ de trāsmutatiōe sbali. ita q sit sēsus vtrū vnū eltuꝫ sbaliter trāsmutef in aliḋ. ¶ Et p declaratiōe huiꝰ supponif p° q elta coicant

Quot modis i(n)telligif ex q̄libꝫ elto fieri q̄ri qḋlꝫ.

in mā: ꝛ sūt ꝯria in q̄litatibꝰ. ¶ 2° supponif: q dupl'r pōt itelligi ex qḋlibꝫ elto fieri qḋlꝫ. vno mō ex totali totale. alio mō ex partiali partiale. ¶ His suppositis dr p° q p poam nālē nō pōt ex qḋlibet totali elto fieri qḋlꝫ: neqꝫ mediate: neqꝫ imediate: qꝛ tūc deficeret vnū eltuꝫ in vniuerso ꝛ destrueref ordo vniuersi. qḋ nō permittit nā. Dicif scḋo: q ex aliq̄ pte vniꝰ elti hꝫ nāꝫ nō pōt imediate fieri qḋlꝫ aliud eltuꝫ. qḋ pꝫ: qꝛ ps ignis exñs in sua sphera nō pt imediate cōuerti in terrā. qꝛ vel h eēt p actionē terre. ꝛ hoc nō: cū ipsa terra nō possit nāliter applicari igni nec p influentiā celi cū non possit talē ptē ignis ad terrā approximare. Df tertio: q vnūquodqꝫ pedale cuiuslibet elti quātuꝫ est ex se ꝛ ex natura sua pōt imediate trāsmutari in qḋlibet aliḋ eltuꝫ. qꝛ qḋlibꝫ cū qḋlꝫ hꝫ ꝯrietatē: ꝛ qḋlibꝫ coicat in mā cuꝫ alio. Ex q̄ seq̄f q distantia ignis ꝛ terre nō ipedit q̄n vnū quātū est de se possit immediate cōuerti in alteꝝ vbi approximaretur.

Alia difficultas

¶ Sꝫ restat alia difficultas: an elta simbolizantia faciliꝰ trāsmutenf q̄ꝫ n̄ simbolizātia. ¶ Pro cuiꝰ solōne supponif pmo q illa elta dnr simbolizātia q̄ ꝯueniunt in aliq̄ q̄litate p^a vt aer ꝛ ignis. ¶ 2° supponif q ex vno elto faciliꝰ fieri

Quot modis i(n)telligif ex vno elto facilius fieri alteꝝ

alteꝝ: pōt itelligi tripl'r. vno mō ex pte poe actiue vel resistiue eltoꝝ. scḋo ex pte ꝯditiōis q̄litatuꝫ pmaꝝ. 3° ex pte ꝯditiōis q̄litatū scḋaꝝ: sicut sūt densitas. raritas. duricies ꝛ mollicies. Pꝛio mō adhuc multipl'r pōt itelligi. vno mō ex pte poe actiue tm̄: nō hñdo respectū ad resistētiam. alio mō ex pte resistētie tm̄ nō hñdo respectum ad poam actiuā. alio mō ex pte vtriusqꝫ. ¶ His

Propōnes ḋ p(re)dictis.

suppositis ponūtur aliq̄ ppōnes. Pꝛia ex parte actiuitatis tm̄: ceteris pibus in nō hñtibus simbolū nō est facilioꝛ trāsitus: qꝛ in nō hñtibꝰ due q̄litates agūt i aliis vero tm̄ vna. ¶ 2ª ppō: ex pte resistētie tm̄ in hñtibus simbolū est facilioꝛ trāsitꝰ. qꝛ in illis ē minoꝛ resistētia: cū vna sola q̄litas resistat. ¶ 3ª ppō: quātū est ex pte actiuitatis ꝛ resistētie sic ceteris paribꝰ in hñtibꝰ simbolū ꝛ in nō hñtibꝰ est eq̄ facil' trāsitꝰ. qꝛ in nō hñtibꝰ duo agūt ꝛ duo resistūt in hñtibꝰ āt vnū agit ꝛ vnū resistit. mō q̄lis est ꝓportio duoꝛum agētiū ad duo passa vel resistētia tal' est vnꝰ agētis ad vnū passuꝫ vel resistens ceteris paribus.

Quarta

¶ 4ª ppō: inter elta hñtia simbolū facilioꝛ est trāsitus: ad istū sensuꝫ. i. pauciora agunt ꝛ pauciora resistūt. sꝫ ex pte q̄litatū scḋaꝝ. s. dēsitatis ꝛ raritatis duricici ꝛ mollicici sic ignis ꝛ terra sunt difficillime adinuicē trāsmutabilia: qꝛ difficile est ignē vel mām ipsiꝰ ignis tm̄ ꝯdēsari sicut terra. ꝛ terra tm̄ rarefieri sicut ignis. ¶ Ex q̄ seq̄f q ex pte illaꝝ q̄litatū elta magis ꝯuenientia in raritate faciliꝰ trāsmutanf q̄ꝫ discōuenientia. Ex q̄ pōt ꝯcludi pbabil'r ꝛ oibꝰ attētis frequenter elta nō hñtia simbolū sic citiꝰ nata sūt trāsmutari adiuicē q̄ꝫ q̄dā hñtia simbolū: qꝛ nil' ociꝰ ignis ꝛ aq̄ sūt trāsmutabilia q̄ꝫ ignis ꝛ terra.

Alia difficultas

Scienduꝫ est scḋo q icidit alia difficultas vtꝝ ex q̄buscunqꝫ duobꝰ eltis nō hñtibꝰ simbolū possit tertiū elemētū gñari. Pro cuiꝰ solōne suppōif q ex duobus eltis posse fieri tertiū pt dupl'r itelligi. vno mō q h fiat p actionē ꝓpꝛiā ipsoꝝ. alio mō xtute alteriꝰ agētis. ¶ Hoc supposito ponunf aliq̄

Propōnes de p(re)dictis.

ppōnes. pꝛia ex duobꝰ eltis siue simbolizātibꝰ siue nō pōt fieri tertiū eltuꝫ distinctū ab eis spē virtute alicuiꝰ agētis ꝯcurrentis. pōt eni itensus ignis gñare ignē ex pedali terre ꝛ pedali aeris. ¶ 2ª ppō: ex tribus eltis virtute alteriꝰ co-

Scḋa.

agētis pōt tertiū gñari a q̄libet eoꝝ spē distictū. pt eni foꝛtis ignis ex vno pugillo terre: ꝛ vno eq̄ ꝛ vno aeris sibi sufficiēter approximatis generare ignē. ¶ 3ª ppō: ex duobꝰ eltis hñtibus

Tertia.

simbolū p actionē ꝓpꝛiā non pōt gñari tertiū a q̄libet eoꝝ spē distinctū. ꝛ h sufficiēter fuit pbatū in textu. ¶ Sꝫ restat alia difficultas: vtrū q̄n

Aliḋ dubiuꝫ de elemēto.

ex vno elto gñaf aliud remaneat aliqḋ accidēs absolutū vt puta q̄n ex aere fit ignis vtrū in mā aeris remaneat aliqḋ accñs absolutū. ꝛ vf q sic qꝛ caliditas aeris remanet cū non videaf a quo posset coꝛrūpi. ꝛ hoc si ignis sit generās. Et hoc vf velle Aristoteles cū dicit q elta simbolizantia facilius trāsmutanf: qꝛ est vna q̄litas q̄ non coꝛrūpitur cū in tali non hēant ꝯrietatē. ¶ In oppm tñ af: qꝛ q̄n ex aere gñatur ignis ipse aer coꝛrūpitur: ḡ etiā sua accñtia vel opoꝛteret ponere illa accñtia imediate inherere ipsi māe pꝛime. ꝛ q foꝛma non infoꝛmaret mām nudā. cuiꝰ tñ oppositū alias dictū est. ¶ Rñr pbabilif q q̄n ex aere gñaf ignis: nullū accñs absolutum aeris manet: sꝫ foꝛma ignis infoꝛmat māꝫ nudā producendo accidētia sm suā ꝓpꝛiā exigētiam. Dicif scḋo q ipsa caliditas aeris ex q̄ aere generaf ignis coꝛrūpif vel directe: si gñans hēat qualitatē sibi ꝯriam vel indirecte seu mediate puta a coꝛrūpente spm aerem. Dicitur tertio q foꝛma

tio q forma ignis et aeris quodāmō virtualit̄ contrariant.q: producūt effectus q̄ formalr̄ contrariant: sicut siccitas et humiditas: ideo vna potest corrumpere aliā.ad cuius corruptionem corrumpuntur accidentia ipsam consequentia.

Illa difficultas Sciendū est tertio q circa textū icidit talis difficultas vtrū si essent incidēs infinita elta:essent infinite cōtrietates qualitatū. circa textum. Et arguit p:io q non:q: hoc maxie esset eo q numerus cōtrietatū sequtur nūerū eltorū.sed hoc nō: q: quattuor sunt elta:et tñ non sunt nisi due contrietates:igit. Itē sequeretur vnū infinitū eē maius alio. cōña est falsū.cōña pbatur:q: q̄libet due contrietates faciūt quattuor cōbinationes:ḡ essent plures cōbinationes q̄ contrietates:et contrietates sunt infinite:igit. Itē si essent infinita mixta nō oporteret esse infinitas contrietates:cū due sufficerēt pro obus:ḡ nec pro eltis infinitis:pz cōña a sili. In oppositū est phs in textu. Pro rñsione ponunt aliq̄ ppōnes. Pma propō:nullū eltuz contriatur duobus eltis diuersis in spē eq p:io seu totalr̄ eis: Propōnes pdicta que solūtione dex contrietatibus:q: tūc oporteret q illa duo elta qbus contrarent essent eiusdē spēi spālissime. qd est cō suppositū. Et si dicat:aer contriatur igni et terre in humiditate. Dicit q hoc non est eq primo et totaliter:q: pncipalr̄ contriat terre q: am babus q̄litatibus.et min⁹ principalr̄ contriat igni s.in vna q̄litate. Et ex istis sequtur q si vnū eltuz mediū contriet duob⁹ extremis opz illa extrema contriari inter se.q: si eēnt silia oino:tunc nō eēt nec diuz inter illa:cū mediū pro:prie differat spē et ē dissimile cū extremis.hoc pz ēt de aere q̄ contriatur aq̄ et igni:et est mediū.et ignis et aq̄ contriant adinuicem. 3ª ppō:oia elta hñt contrietatez: q: oia elta sunt prima vel distantia.sz prima habent contrietatez:igit et distātia. 4ª propō:si infinita essent elta:infinite eēnt contrietates:q: q̄libet cū quolibet hz contrietatē.et nullū contriat plurib⁹ eadē contrietate eq p:io:ḡ opz q q̄libet eltuz contriet cuilibet ṗm aliā et aliā contrietatez. Tunc rñdet ad Solutō rōnes. Ad primā dr̄ q nūerus contrietatū non sequtur numerū eltorū:q: q̄diu elta sunt finita sp sunt paucio:es contrietates.sz si elta essent infinita etiā essent infinite contrietates.et tñ nō essent plura elta: q:infinito nō est plus nec maius:nisi acciperet magis ip:oprie de quo alias visū est:queadmodum cōcedit q vnū infinituz est maius alio.i.cōtinet tot et aliud et cū hoc aliqua.et p hoc soluit scda ratio. Ad aliā dr̄ q non est sile:q: mixta nō deteriant contrietates simplices sicut elta:sz sufficit mixta distingui p easdē q̄litates ṗm magis et minus. Sz restat alia difficultas vtrū si essent infinita elta q̄libet hēret infinitas qualitates. Rñr breuiter q sic ṗm mentē phi in textu: q: quodlibet eltum erit cuilz aliorū contrium per vnā qualitatē.sz nullū contriatur plribus eq pmo per vnā qualitatez:ḡ opz q existtibus infinitis

Illa difficultas

elemētis q q̄libet hēat infinitas q̄litates.

Sciendū est quarto q circa textū incidit talis difficultas:vtrū qd̄ bet mixtum existens circa mediū seu circa terrā xtū exiē cōponat ex quattuor eltis. Et arguit q nō:q: multa sūt mixta in fundo maris:et talia nō cōponunt ex ea medietate igne.q: si ibidē eēt ignis statim corrūperet ppter nimiū dñiū aq̄ sibi contrie. Itē multa sūt mixta i pōat ex gb⁹ nō sūt elta leuia:q: multa sūt mixta q̄uio et terra:qd̄ eē non posset si in his elta leuia. Itē aurū est vnū mixtū:et tñ in ipso nihil est aq̄: q: aurū durat lōgissimo tpe in igne. qd̄ eē non posset si in eo eēt aliqd aq̄:q: ignis fortissimus ppter contrietatē resolueret et corrūperet illud aq̄. In oppositum ē phs in textu. Pro cui⁹ solōne supponit q non opz q̄rere q̄r elta maneāt in mixto: q: hō iā alis declaratū est:puta q manēt i mixto vtualr̄ et nō formalr̄.qd̄ tñ pōt itelligi vel vrtualr̄ q̄ ad vtutes alteratiuas vel q̄ ad vrtutes motiuas. Et nota q nullū dz hēre illas vrtutes nālr̄: q: si hēret eas violēte:tūc diceret mixtū solū q̄litatiue et ñ vrtualr̄ imo dico q elta pñt bñ dici nitralr̄ q̄litatiue sz non vrtualr̄. Ex istis et alias dictis sequtur pmo q si mixtū debeat dici cōpositum ex quattuor eltis hoc dz intelligi virtualr̄ et nō formaliter. Sequtur vlterius q mixtū cōponi ex quattuor eltis nihil aliud est q̄ ad eius gnationem virtualr̄ vl actualiter elta concurrere et i eo vtualiter manere. Unde elemēta dicūtur cōcurrere virtualiter ad generationē mixti qñ qualitates illorū elementorū vel similes cōcurrūt ad generationē talis mixti. Sequitur tertio q ex vno elemento per eius actionē non pōt generari mixtū:q: ad mixti generationē ex elemēto sequtur corruptio ipsiusmet elemēti.ideo nō potest generari mixtū. Quarto sequtur q ex duob⁹ elemētis nō simbolizantibus non cōcurrēte aliquo extrinseco:extrinseco non pōt generari mixtum:q: vel vnū superat aliud in vtraq̄ qualitate:et sic cōuerteret aliud in suā nām. vel superat aliud in vna q̄litate et superat ab eo in alia. et tunc magis generat tertiū elementū q̄ mixtū vel superat aliud solū in vna q̄litate et in neutra superat:et sic adhuc gñatur tertiū elementū:vel neutrū eorū superat aliud:et sic neutrū corrūpetur:et per cōñs non fieret mixtū. Et silr pōt dici de elementis simbolizātibus puta q ex duob⁹ elementis simbolizantibus nō concurrēte alio extrinseco non pōt generari mixtū. Ulterius sequitur probabiliter q ex tribus elementis non concurrente extrinseco disponente māz nō potest fieri mixtum q: ibi oporteret esse duo elemēta simbolizantia et sic superabunt aliud et cōuertent in suā nām:et per cōñs non gñatur mixtuz. Et quo sequtur q quādo mixtuz debet gñari ex elemētis alteratiōe ppria et nō cōcurrēte extrinseco debet esse cōcursus quattuor elementorum.

Quō dz intelligi mixtuz cōponi ex quattuor elemētis

Dico tñ q̄ his nõ obstãtib⁹ ex vno solo elemen-
to sic ex terra ꝯcurrẽte influxu celi pt gñari mix
tũ. ꝗ si ad talẽ gñationẽ ꝯcurrat caliditas ꝗ sicci
tas ignis dr̃ ꝯcurrere virtualr̃. si hũiditas ꝗ ca
liditas eẽnt tũc aer dr̃ ꝯcurrere v̓tualr̃ ꝗ silr̃ di
caf ꝯ aliis. Dico vlterius q̄ mixtũ resideñs circa
terrã est cõpositũ virtualr̃ ex q̄ttuoꝛ elemẽtis:
qꝛ ad ei⁹ gñatiõnẽ virtualr̃ ꝯcurrũt q̄ttuoꝛ ele-
menta. Et ad rõnes. ad primã dr̃ q̄ mixta i fun
do maris adhuc videnf cõponi ex igne virtua
liter: qꝛ in eo est aliq̄lis caliditas ꝗ frigiditas.
¶ Ad scdãm dr̃ q̄ nulla sunt mixta ita gñia sic
terra si inueniaf in sua ꝓpria nã ꝗ dispositiõe.
¶ Ad tertiã negaf q̄ in auro nõ sit virtualr̃ aq̄
ꝗ ad probationẽ dr̃ q̄ verũ est q̄ durat multuz
in igne ꝑꝑ tẽperatã ei⁹ mixtionẽ ꝗ ꝯseruationẽ
forme sbalis. ¶ Et hec de p̄io articulo.

An sit a-
liqd mi
xtũ pfe
cte tẽpa
tuz in q̄
litatib⁹

Quantũ ad 2ᵐ dubitaf p̄io vtrũ sit
possibile aliqd mixtũ eẽ sim
plr̃ ꝗ pfecte tempatũ in q̄litatib⁹. ¶ Rñdef q̄
de h dubio difficultauerũt cõmentatoꝛ ꝗ auicẽ
na. vñ auicẽna tenet partẽ affirmatiuã pro q̄ ar
guit q̄ sic est dare mixtũ intẽperatũ. ḡ ꝗ mixtũ
tempatũ. nã si vnũ ꝯrioꝝ est in natura: possibi-
le est reliquũ esse. ¶ 2° sic. sanitas ꝯsistit in de-
bito tẽperamẽto q̄litatũ: sed sanitas est possibi
lis ergo ꝛc. ¶ Sz ꝯ ipz arguit cõmẽtatoꝛ: qꝛ tale
mixtũ nõ haberet locũ nãlem. qꝛ q̄ rõne locus
sursũ esset sibi nãlis. eadẽ rõne locus deoꝛsuz
ꝗ sic nõ haberet locũ nãlem. ꝗ p ꝯñs nec qetẽ.
3° sic qꝛ tale coꝛpus q̄stũ est de se eẽt ꝑpetuũ. qꝛ
nec caliditas vinceret frigiditatẽ: nec eꝯ. ꝗ sic
esset de aliis q̄litatib⁹. ꝗ sic nõ alteraret illõ mi
xtũ. ꝗ p ꝯñs nõ coꝛrũpef. ¶ Pro solutiõe ẽ ad

Tẽpera
mẽtũ ẽ
duplex
ſm me
dicos.

uertendũ q̄ tẽperamẽtũ ſz medicos est duplex
vnũ est ad iustitiã qd ꝯsistit in debita ꝓpoꝛtiõe
q̄litatũ que eẽt ꝯuenientissima illi mixto ad ei⁹
sbaz ꝗ ei⁹ opatiões exercẽdas. ꝗ tale tempamẽ
tuz aliud est in hoĩe: equo: ꝗ boue. ¶ Et p ma-

Cõple
xio ẽ du
plex.

ioꝛi declaratiõe supponif q̄ duplex ẽ cõplexio
s. radicalis quã deteriat sibi foꝛma sbalis ei⁹.
alia est accidẽtalis quã mixtũ hz ab extrinseco
sicut a sole vel nutrimẽto. Et ad mutationẽ cõple
xiõis accñtalis seqf variatio cõplexiõis sbalis:
lz nõ tot alr̃. ¶ Nota vlteri⁹ q̄ mixtũ certe spẽi
stat nãliter sub aliq̄ dispositiõe ꝗ sub aliq̄ violẽ
ter. sub p̄ia dr̃ esse sanũ sub scda dr̃ esse egrũ.
¶ Tũc ponunf aliq̄ ꝓpõnes. Pria cuilz spẽi

Propo
sitiões ꝯ
eiusdẽ.

ꝯuenit aliq̄ latitudo p̄opõis q̄litatũ pmaꝝ sub
q̄ nullũ mixtũ alteri⁹ spẽi nãliter põt esse. cũ ta
lia deteriant sibi diuersas cõplexiões. 2ᵃ ꝓposi
tio: vnaq̄q̄ spẽs determiat sibi maioꝛẽ latitudi
nẽ sub q̄ põt stare violẽter q̄ sub q̄ põt stare nã
liter. qꝛ maioꝛ est latitudo sub q̄ põt stare hõ in
firm⁹ q̄ sub q̄ põt stare hõ sanus. 3ᵃ p̄opõ. nõ ẽ
possibile mixtũ diu ꝑmanere sub vtraqz optia
dispositiõe: cũ ꝯtinue fiat alteratio a medio ꝗ a
ptib⁹ inter se. 4ᵃ p̄opõ: possibile est mixtũ stare
aliquo tpe paruo sub cõplexiõe tẽpata ad iusti-
tiã: qꝛ dabile est mixtũ distẽpatũ flegmaticum:
igif est dabile mixtũ tẽpatũ ad iustitiaz. qꝛ vbi
ꝯtingit reperire posteri⁹. ꝯtingit reperire p̄us. mõ
cõplexio tẽpata pcedit intẽperatã: igif. 5ᵃ ꝓpõ
sicut mixtũ deteriat sibi cõplexionẽ essentialẽ seu
radicalẽ: ita accñtalẽ sibi ꝯgruã ꝗ ꝓpoꝛtionatã
essentiali. qꝛ mixtũ aliqñ meli⁹ se hz in vna re-
giõe q̄ in alia. meli⁹ in vno tpe q̄ in alio. qd nõ
esset nisi qꝛ cõplexio ei⁹ accñtalis est sibi conue
niẽtioꝛ. Aliud est tẽperamẽtũ ad põdus vbi nõ
est plus de gdib⁹ vnius q̄litatis q̄ alterius. vt
frigiditatis q̄ caliditatis ꝗ de isto dr̃ q̄ tẽpamẽ-
tũ ad põdus est pot̃e quãtũ ad duas q̄litates ꝯ-
rias. põt eñi aq̄ ꝯtinue moueri de intẽsa calidi-
tate ad intẽsaz frigiditatẽ. in q̄ mutatione stabit
hẽre tot gdus caliditatis sicut ꝗ frigiditatis. ꝗ cõi
militer posset dici de aliis q̄litatib⁹. Ex qb⁹ cõ-
cludi põt q̄ tẽperamentũ quo ad pondus ẽ pos
sibile quo ad omnes qualitates p̄imas.

An oẽ
viuens
hẽat de-
teriataz
piodũ.

Dubitat̃ scdo vtrũ oẽ viuẽs hẽat deter
minatã piodũ sue duratiõis.
ꝗ vr̃ q̄ nõ: qꝛ tũc seq̄ref q̄ vita nõ posset ꝓlõga-
ri. sz ꝯñs reputaf falsũ: igif ꝗ añs. Itẽ ignis in
sua sphera existẽs ẽ coꝛruptibil. ꝗ tñ nõ hz dter
minatã piodũ. qꝛ quãtũcunq̄ durat adhuc diu
tius põt durare. Itẽ pot̃e est vitã hoĩs ꝑpetuari
igif nõ hz deteriatã piodũ. añs pbaf: qꝛ pot̃e ẽ
humidũ radicale ꝯtinue p artẽ medicine tm̃ re
staurari quãtũ fuerit depditũ p actionẽ caloꝛis
nãlis. In oppᵐ est pħs in textu. ¶ Pro cuius

Quid ẽ
piodus
ꝓpo-
sito.

solõne supponif p̄io q̄ in ꝓposito piodus est piodus
tpis deteriatũ hz reuolutiões coꝛpoꝝ celestiũ vl in ꝓpo-
sita qd res nõ põt eẽ nãlr̃. Supponif scdo q̄ en sito.
tiũ coꝛruptibiliũ: q̄daz sũt simplicia q̄dã mixta.
Itẽ mixtoꝝ q̄dã sũt omogenea: q̄dã etheroge-
nea. Supponif 3° q̄ q̄lz res diligit se ꝑmanẽ:
qꝛ q̄libet res resistit coꝛrũpẽti. qd nõ faceret nisi
diligeret se ꝑmanere. ¶ Istis suppositis ponũ-

Propõ-
nes de
ṗdictis

tur aliq̄ ꝓpones. Prima. oĩs coꝛruptio sbe fit a
suo ꝯrio: qꝛ oĩs coꝛruptio sbe fit p alterationem
discõuenientẽ rei q̄ coꝛrũpif ꝗ h maxie loq̄ndo
de coꝛruptiõe nãli ꝗ nõ violẽta extrĩsece exhibi
ta. ¶ Et si qs dicat sbe nihil est ꝯriuz: igif non
coꝛrũpif a suo ꝯrio. Rñr q̄ ꝯrietas ꝓprie dicta
ꝗ foꝛal solũ est iter q̄tuoꝛ q̄litates p̄ias. ꝯrietas
v̓tual põt esse iter duas sbas: ꝗ ẽt inter sbam ꝗ
accñs vt alias visũ est. Et dr̃ notãter sbe qꝛ acci-
dẽtia freq̄nter coꝛrũpunf nõ a suo ꝯrio sz defe
ctu ꝯseruãtis vt lumẽ ꝗ scia. Et de h dicũt aliq
q̄ sba nõ põt sic coꝛrũpi. puta ꝑꝑ defectũ sui cõ-
seruãtis cui⁹ tñ oppᵐ dicũt aliq. Dicũt eñi q̄ ce
lũ põt desinere eẽ p rõnez ꝯseruãtis cũ tale non
hẽat deteriatã piodũ cũ ex sua nã nõ hẽat ꝯriũ
foꝛalr̃ vel v̓tualr̃. Ex istis seqf q̄ si sit aliq̄ sba q̄
nõ hẽat ꝯriũ ipsa nõ est coꝛruptibil. Seqf scdo
q̄ quanto

ꝙ quāto aliqd hȝ min⁹ de ꝯrietate ceteris paribus tāto magis durat. ¶ 2ᵃ ꝓpō. nihil vꝫ alterare se ipȝ alteratōe corruptiua. vt pȝ iductiue. ꝑ i sim, plicib⁹ 2⁰ in mixtis in qb⁹ ps alterat ptē: ꝛ non eadē ps ipammet ptē nec totū. pȝ ēt rōne qꝛ qd̄ libet ens, diligit, seipm eē. ḡ nō alterat se altera, tiōe corruptiua ad quā seqt̄r corruptio sūe. 3ᵃ ꝓpō. nullū simplex vel mixtū omogeneū hȝ i se pn̄ᵐ actiuū sue corruptōis qꝛ nō hȝ ꝯriuȝ. ꝛ ħ si fit nāliter dispōitū. Et ex isto seqt̄r ꝙ talia non pn̄t corrūpi nisi ab extrinseco a q̄ disponunt ad sui corruptionē. Ex q̄ seqt̄r ꝙ quāto aliq̄ sunt magis omogenea tāto sꝫ maioris duratōis cete

Quot sꝫ ris parib⁹. ¶ Et aduerte ꝙ sex pn̄t assigrī cāe
cāe dura duratōis corruptibiliū. p̄ᵃ est siſitudo priū i q̄li,
tōis cor tate. 2ᵃ est debilitas corpis ꝯtinētis in ꝯrietate.
ruptibi, 3ᵃ est duricies p quā aliqd est difficili⁹ ad vidē
liun. dū. 4ᵃ est mixtio hūidi cū calido ꝛ sicco terrestri 5ᵃ est latitudo ꝓportōis q̄litatū primaꝝ. 6ᵃ ē tē, peramētū calidi ꝛ humidi. Ex q̄ seqt̄r ꝙ hȝ di, uersitatē istaꝝ cāꝝ aliq̄ magis pmanēt: ꝛ aliq̄ min⁹. ¶ His suppōitis vꝫ p ꝙ nō est dare ma, ximū tps per qd̄ hō pōt viuē nāliter. qa q̄cūq; dato per qd̄ pōt viuē est dare mai⁹ vltra qd̄ pōt viuere nec est dare minū i qd̄ pōt. nec maximū in qd̄ nō pōt. sed tm̄ est dare minū in qd̄ nō pt. Et q̄ pȝ ꝙ per periodū in ꝓposito nō itellr ma, ximū tps per qd̄ pōt eē. nec maximū per qd̄ res pōt nō eē. nec minū per qd̄ res pōt esse. sed mi, nimū vltra qd̄ res pōt nō eē. ꝛ et q̄ hō sine mira culo nō pōt ppetuari. iō est aliqd̄ tp̄us deteriatū spēi hūane vltra ꝙ nullū indiuiduū tal' spēi per nām viuere pōt. nec vltra illū terim pōt plōga, ri per artē. ꝛ illud tps vocat̄ periodus spēi hūa ne. qōlȝ tm̄ idiuiduū spēi hūane hȝ deteriatam periodū ꝭm cōplexionē suā nālē. ꝛ talis bn̄ pōt plōgari per artē medicine. Ex q̄ seqt̄r ꝙ q̄libȝ sba viuēs hȝ deteriatā periodū sue duratōis ex nā sua. Vꝫ 2⁰ ꝙ q̄lȝ sba corruptibilis alia a sba viuēte hȝ deteriatā periodū ex nā sua et reuolu tionib⁹ celi. cū nulla talis sp maneat vna ꝛ eadē. Vꝫ tertio ꝙ accn̄tia q̄ nō sunt nata eē nisi i sbis corruptibilib⁹ ꝛ hn̄t ꝯriū per se vel per accidēs hn̄t deteriatā piodū ex sua nā. sed accn̄tia q̄ sūt in sbis icorruptibili ex sua nā nō hn̄t deteriataȝ cū talia possint sp manere. ¶ Ad rōnes ad pri, mā pȝ solo. ¶ Ad scdam vꝫ ꝙ ignis in sua sphe ra nō hȝ deteriatā periodū cū oporteat ipsū sp manē. tñ qōlȝ pēdale ei⁹ hȝ. ¶ Ad tertiā vꝫ qd̄ vita hoīe nō pōt ppetuari. Ad pbationē vꝫ ꝙ i, possibile est quātūcūq; fuerit bon⁹ medicus re, staurare humidū post tps status vite qn ꝯtinue deficeret. qa humidū qd̄ ipse apponit non est ita

an cōru pur sicut humidū precedens.
ptū pos
sit redir **Dubitat** 3⁰ vtꝝ corruptū possit redire
i idē nu idē in numero. ¶ Et arꝫ ꝙ sic
mero. qa hō corrupt⁹ idēȝ in numero redibit. igit. 2⁰

sic: illa sunt eadē numero q̄rū mā est vna. sȝ cor rupti ꝛ geniti mā est vna: ḡ genitū ꝛ corruptuȝ sunt idē numero. Tertio sic: mā est in poᵃ ad for mā corruptā: igit illa pōt reuerti. añs pȝ. q: mā est in poᵃ ad formā gn̄andaȝ. ꝛ nō est dr̄ia inter gn̄andā ꝛ corruptā cū ille sint nihil: igit. 4⁰ sic. mā existēte vna ꝛ agēte existēte eodē erit vnuȝ. sed post corruptioneȝ rei mā manet vna ꝛ agēs Duplex est idē: igit. In oppo^m est ꝓbus in textu. ¶ Pro mod⁹ lo cui⁹ solutione est aduertēdū ꝙ de ħ dubio pos, quēdi ꝺ sum⁹ loq duplr. Uno⁰ supnāliter. ꝛ sic dico bre pdicto uiter ꝙ idē numero pōt redire seu gn̄ari. naȝ si, dubio. de tenem⁹ oēs hoīes in die iudicij redire. Alio mō possum⁹ loq nāliter: ꝛ adhuc dico ꝙ due su erūt opiones. Fuit enī opio q̄rūdā phoꝝm ꝙ oīa redibūt ꝛ vꝫ eē opio platonis qui vꝫ dicē ꝙ post magnū annū. i. post. 36. milia annoꝝ eadē numero redibūt. q: redeūte eadē cā redibit idē effect⁹. sed in illo anno redibūt oīa corpa ad eū dē situ: igit. Sed hec opio nō est vera imo ad eā sequunt̄ multa incōueniētia. p^m ꝙ nr̄m adicē Repro nō est nisi qōdā remisci. Sequit̄ ēt ꝙ act⁹ liberi batio p, arbitrij subessent causalitati celi. qd̄ tn̄ est falsuȝ dcē opi nā act⁹ volūtatis nr̄e non subsunt alicui cālitati nionis. vel isluētie corpoꝝ superioꝝ saltē per se. Alia ē opio arist. ꝙ ipse est gn̄abile pluries gn̄ari si, ue sīsue successiue. q: corruptū nō pōt idem i numero redire. igit nō pōt idē numero bis ge, nerari. añs ꝓbat q: si corruptū posset redire idē in nūero ħ maxie eēt pp idētitatē cāꝝ ꝯcurren tiū ad suā gn̄ationē. sed ħ nō. q: nō vꝫ pp qd re diret nisi forte q: pn̄t oēs cāe eedē reuerti. sȝ ħ nō ꝯstat ꝙ pn̄t oēs eedē cāe redire. ꝛ eē. eo ꝙ in fluētie ꝛ mot⁹ celestes eedē in nūero non pn̄t re dire per nāȝ. Itē mā nō plus est in poᵃ ad foꝛaȝ corruptā: qa nulla est poᵃ ad preteritū. Iteȝ ma, ioꝛ est iterruptio in eē q̄ in magnitudine. sȝ in, terruptio in magnitudine facit ꝙ magnitudo nō est vna. ḡ et iterruptio in esse facit ꝙ rediens nō erit vnū numero. ꝛ per ħ facilr pn̄t solui rō, nes. ¶ Et si qs dicat: idē inq̄tū idē sp est natuȝ facē idē ḡ si redeāt eedē cāe. redibit idē effcūs. ¶ Rn̄r ꝙ idē inq̄tū idē sp est natuȝ facē idē in spē. ꝛ nō in numero. Quis enī pm⁹ motoꝛ sit sp idē ꝛ sīr se hēat ad idē mobile. tn̄ nō pducit sp eūdē motū sed bn̄ sīlem. ¶ Sed restat adhuc p na difficultas: vtꝝ in gn̄ationib⁹ sit pcessus in i An i ge finitū. ¶ Rn̄r breuiter ꝙ difficultas nihil aliō neratio q̄rit nisi vtꝝ n̄ sit deuenire ad vltimā gn̄ationeȝ nib⁹ sit postq̄ nō erit vlterioꝛ. ꝛ aduerte p solōne ꝙ in pcessus gn̄ationib⁹ pcedē in isinitū pōt intelligi dupli, in isini, citer vno⁰ ꝭm rectū. alio⁰ ꝭm circulū. Un gn̄atō tum. vꝫ pcedē bȝ rectū qn̄ nō redit idē sicut i circulo redit idē. sed gn̄atio pcedit in isinitū bȝ circulū qn̄ redit idē sicut in circulo redit idē. Tūc poni tur talis 2⁰ gn̄atio nō vadit in isinitū ꝭm rectū in spē lȝ bn̄ in numero. gn̄atio ēt pcedit bn̄ in i,

finitū ſm circulū in ſpecie.ſed nō in numero. ꝛ hec de ſecundo articulo.

2° de ꝓ dictis. **Quantū** ad 3^m ſit 2° rūſalis qđlʒ eltū qđtū eſt de ſe pōt imediate tū ſmutari in qđlʒ eltū:que 2° ſatis pʒ in ꝓ arti° pʒ etiā qđ ſit dicendum ad rōnes.

¶ Et ſic eſt finis ſecundi de gñatione.

¶ Incipit primus liber metheororum.

De pmis qdē igiẗ cāis nāe ꝛ ð oi motu nāli : ꝛ adhuc aūt de ſcdm ſuperiorē lationē perornatis aſtris ꝛ de eltis corpalibus quot ꝛ q̄ ꝛ ð ea q̄ inuicem ꝑ mutatōe ꝛ de gñatōe ꝛ corruptōe cōi dcm̄ ē prius reliq̄ āt ps huius methodi ē adhuc cōſideranda q̄ʒ omnes priores methorologiam vocabant.

Iſtius libri metheororum diuiſio. Recapitulatō ꝑ dictoꝝ. **Iſte eſt** liber metheoroꝝ ariſtotelis in quo ipſe ð terminat de impreſſionib° metheoricis. Et diuidiẗ in q̄tuor libros. In ꝓ deteriat de impreſſionib° ignitis.ꝛ diuiditur i q̄tuor tractat°. Primi° diuidiẗ in tria capl'a. In ꝓ determinat de cā mālī efficiēte ipaꝝ impreſſionū.ꝛ diuidiẗ in duas ptes. In pma recapitulat ea que dicta ſunt:dicēs ꝑ q̄ dictū eſt prius de pncip.s ꝛ cāis nāe ſeu entis nālis:ꝛ ð oi motu nāli ꝛ de aſtris ꝛ q̄tuor eltis ꝛ de gñatione ꝛ corruptione in cōi.pñr oſtēdiẗ de quib° dicēdū eſt in iſtis libris dicēs.q̄ hic dicēdū eſt de h̄ q̄ antiq̄ vocabāt methorologiā qđ idē eſt q̄ ſmo ſcientific° de eleuatiōe.ꝛ dicit q̄ illa fiūt per nāʒ inordinatiorē q̄̄ ſit nā pmi elti.i.celi. i. impreſſiones fiūt magis inordinate q̄̄ ſit nā ſm quā fiūt motus celi.ꝛ dicit q̄ impreſſionū q̄dā fiūt circa locū ꝓpinquū aſtris ſicut patebit de galaxia ꝛ de cometis ꝛ de alijs impreſſionib° ignitis motis ꝛ apparētib° ſuperi°.q̄dā fiūt in medio aeris vt nubes ꝛ vēti.ꝛ quedā in aqua ſicut ſalſedo maris quedaʒ in terra ſicut terremot°. Et de oib° iſtis ꝯſiderabunẗ cāe.Deteriabiẗ ēt de circularibus paſſionib° que fiūt per coagulatiōnē.i. inſpiſſationē ꝛ cmōi ſunt halo ꝛ yris.Deteriabiẗ ēt ð plātis ꝛ de aīalib°.ꝛ in hoc cōprehēdit librū de aīa ꝛ paruos libros nāles.

Suppōnes ꝑ ſe. ¶ In 2ª pte ponit q̄nq̄ ſcūda ꝑ ſuppoſitiones.pª preter q̄tuor elta ponēduʒ eſt vnū corp° ſimplex qđ eſt cā efficiēs oīum impſſionū:ponēda ſunt q̄tuor elta que ſunt cāe māles iſtaꝝ impreſſionū.2ª ſuppoſitio neceſſe eſt hūc mūdū iferiorē eē ꝯtinuū lationib° ſuperioribus vt oīs virt° eius inde gubernet. Tertia ſuppoſitio:ignis:terra:aqua:ꝛ aer ſunt pnª mālia oīʒ impreſſionū.4ª ſuppoſitio:in iſto libro determinādū eſt de circulo lacteo.i.de galatia cometa ꝛ alijs hmōi impreſſionib°.5ª ſuppō:oīa elta ſunt adinuicē trāſmutabilia ꝛ vnūq̄oq̄ eſt in po^a ad aliō.ſic q̄ mā que nūc ſtat ſub forma vnius elti poteſt poſtea ſtare ſub forma alterius elemēti.

Primū qdē igiẗ dubitabit vtiq̄ qs circa vocatū aerē quā oʒ accipē ipſi° nām i mundo ambientē terram ꝛ quō ſe hʒ ordine ad alta dicta elementa corporum.

Alia qđ ¶ Iſtud eſt 2^m capitulū huius tractat° in q̄ ph'us determinat de q̄litate eltoꝝ adinuicē. Et diuiditur in duas ptes. ¶ In prima mouet vnā dubitationē de aere querendo q̄nta ſit moles ipſius aeris. In ſcđa pte nitiẗ ſoluere hāc dubitatiōeʒ. Et ꝑ ponit opinionē anaxagore dicēs q̄ vt prius dictū eſt ꝑter quatuor elta opʒ ponere q̄ntū corpus ſimplex puta celū:qđ eſt alteri° nāe ab ipſis cū ſit ingñabile ꝛ icorruptibile.vt pʒ per antiq̄s appellātes ipm ethera q̄ſi eterno ꝑe currens. Et ſi qs q̄rat q̄re hic narrat hāc opionem: cum alias nō fuerit narrata. ¶ Rndet q̄ nō opʒ tm̄ ſemel neq̄ bis eaſdē opiniones redire ſed infinities. Cōclōes tres. ¶ In ſcđa pte ponit tres ꝯcluſiones.pª celū ꝛ terra nō ſunt de nā ignis:q2 tūc oīa iſta i feriora fuiſſent totaliter deſtructa:cū corpa celeſtia ſint valde magna. ¶ 2ª 2°:ſpaciū inter me diū iter celū ꝛ terrā nō eſt plenū ſolo aere.q2 tūc aer multū excederet q̄ntitatē alioꝝ eltoꝝ. ¶ 3ª 2°:ſpaciū intermediū inter celū ꝛ terrā non eſt plenū duob° eltis tm̄.ſ.igne ꝛ aere.qđ ꝓbat duab° rōnibus. Rōnes 3^m cōclōnē ꝓbantes. Prima:terra nō pōt attingē aquaʒ ſm oēs partes ſuī:imo videm° q̄ multe partes aque ſunt extra terrā.ǧ ſpaciū inter celū ꝛ terrā nō eſt ſolū plenū aere ꝛ igne:ſed ēt aq̄. Secūda rō q̄ualis eſt ꝓportio partis ad partē:talis eſt ꝓportio totius ad totū:ſed ptes aeris hūt ꝓportionē decuplā ad partes aq̄: q2 ex vna pte aque fiūt decē aeris.ǧ totus aer excedit aquā in eadē ꝓportione quod non faceret ſi tantuʒ inter celū ꝛ terrā eſſet ignis ꝛ aer. Et ex quo infert q̄ elemēta non ſolū ſunt ꝓportionata adinuicem in virtute ſed etiam in magnitudine.

Reliquū aūt pſcrutātes dicē quō ordinata ſunt duo ad primi corporis poſitionem.

Dubiū ð ordie eltoꝝ. ¶ Iſtud eſt 3^m capl'm in quo ph's deteriat ð ordine eltoꝝ adinuicē:mouēdo tres q̄ōnes. ¶ pª: ð ordie q̄liter ignis ꝛ aqua ſint ordinata reſpectu celi. 2ª quō a celo ꝛ ab aſtro: puta a ſole m̄ inferius cauſaẗ caliditas:cū celū ꝛ aſtrū nō ſint formaliẗ calida. ¶ 3ª:q̄re nubes non gñantur in ſupma regione aeris cū ſuprema regio aeris ſit frigidior. ¶ Ad pmā q̄ōnē dicit ph's q̄ ſunt duo elta inter ꝯcauū orbis lune ꝛ aquaʒ.ſ.aer ꝛ ignis: ꝛ q2 ignis eſt magis pur°.iō eſt ſupra aerē ꝛ cōtiguaẗ celo lune:iō ignis in ſua ſphera mouetur circulariter aer ēt quo ad ptē ſuperioreʒ moueẗ circulariter ad motū ipſius ꝯtiguaẗ. ¶ Oñdit vlteri° quid eſt vapor ꝛ qđ exalatio dicēs:q̄ vapor eſt

Cāe q̄re i supma regione aeris nō gn̄ant nubes.

por est corp⁹ subtile humidū ⁊ calidū: ⁊ est mā oīum ipressionū humidaꝝ sed exalatio est corp⁹ calidū ⁊ siccū cū siccitate terrestri. ¶ Cōtrer soluit 3ᵃᵐ qōnē dans triplicē cām q̄re in suprema regione aeris nō gn̄antur nubes. Prima: qꝛ illa regio est velut ignis rōne excessiue caliditatis per quā phibet vaporē ɔdēpsari ⁊ ɔuerti in nubē. Scda cā. qꝛ aer supreme regionis mouet circulariter. iō dato q̄ vapores ibi ascenderēt pp velocitatē mot⁹ disgregarēt sic q̄ nō possent cōdēpsari nec ɔstituere nubē. Tertia cā: qa in suprema regione aeris nō pn̄t fieri vēti: ergo neqꝫ nubes: ɔn̄a pꝫ per locū a maiori. qꝛ venti sunt exalationes calide ⁊ sicce que nate sūt magis ascēdere q̄ vapor qui est calidus ⁊ humid⁹ ⁊ an̄s pbat signo: qꝛ sacrificātes in altis montib⁹ anno revoluto qn̄ iteꝝ ibāt ad faciēdū sacrificiū inueniebāt cineres anni pcedētis q̄ nō fecissent si illic flasset vētus. ¶ Ad scdām qōnē dicit phs q̄ nō est incōueniēs hec iferiora calefieri a superiorib⁹ nō hn̄tibus caliditatē: qꝛ celū suo motu trahit secū q̄dā iferiora. s. ignē ad superiorē ptem aeris per motū suū ⁊ mot⁹ localis de sua nā natus est calefacere. iō sol ⁊ celū calefaciūt ista inferiora. ¶ Finalr pbat q̄ celū ⁊ astrū non sint calida. ⁊ hoc duob⁹ signis. p̄ᵐ qa talia velocissime mouent ⁊ tn̄ nō vriunt. nec videm⁹ ibi gn̄ari aliq̄s impssiones ignitas sicut in istis iferiorib⁹: igr. 2ᵐ signū qꝛ sol appet alb⁹ ⁊ nō rube⁹. g̃ signū est q̄ nō est formaliter calidus.

Signa pbātia celum ⁊ astrū nō esse calida.

His aūt determiatis dicam⁹ pp quā cāz flāme accēse apparēt circa celū ⁊ discurrētia sydera ⁊ vocati a qbusdaz dali ⁊ egles. hec eni oia sunt idē ⁊ pp eādē cām: differunt autem per magis ⁊ minus.

¶ Iste est scds tractat⁹ hui⁹ libri in quo phs determinat de ipressionib⁹ ignitis dicēs q̄ mā remota ipressionū ignitaꝝ est corp⁹ terrestre hn̄s aliqd de corpore igneo pingui ⁊ facilr iflāmabili. sed mā ppinqua est exalatio calida ⁊ sicca. cā vero efficiēs est calefaciēs hmōi corpa cuiōi sunt sol ⁊ astra. finis aūt taliū ipressionū est gn̄atio ignis: finis aūt remot⁹ est salus aiantium. ⁊ hmōi ipressiones sic gn̄antur. nā a calore solis eleuat exalatio calida ⁊ sicca que postea per calorē ignis inflāmat: ⁊ bm diuersitatē exalationis in caliditate ⁊ siccitate raritate ⁊ dēpsitate grauitate ⁊ leuitate diuersificant hmōi ipressiones bm diuersas figuras: nō enim gn̄ant oēs iste ipressiones in eodē loco. nā quedā gn̄antur ifra terrā quedaz in infima regione aeris quedā in media ⁊ quedā in suprema. Ois eni impressio ignita fit ex exalatione calida ⁊ sicca vel g̃ illa exalatio est multū calida. ⁊ p ɔn̄s leuis. ita q̄ sufficit ascēdere vsqꝫ ad supremā regionē aeris ⁊ talis exalatio aut est equalr sbtilis in oib⁹ suis partibus aut inequaliter. si inequaliter aut magis hꝫ de grosso q̄ꝫ de subtili ⁊ tunc qn̄ inflāmat apparet per modū figure piramidal. si vo tn̄ hꝫ d̄ grosso q̄ꝫtū de subtili tunc appet p moduz lācee ardentis. si vero talis exalatio sit equalr subtilis in oib⁹ suis partib⁹: aut est continua aut discontinua. si discōtinua appet per modū stipularū ardentiuz. si vero sit ɔtinua ⁊ pua ⁊ sit accēsa in vna parte ⁊ nō in alia. tūc appet p modū candele ardentis ⁊ hmōi impressiones gn̄ant in suprema pte aeris. sed si talis exalatio sit mediocrit calida sic q̄ nō moueat nisi ad mediā regionē aeris aut g̃ est cōtinua vel nō continua. si bm tunc appebit p modū stipulaꝝ ardentiuz. si primū vel materia est conglobata sic q̄ vn⁹ glob⁹ pmo inflāmat postea alius. tunc vocātur capre saltantes quas vocat aristoteles egles. ¶ Contingit etiaz q̄ talis exalatio cōdempsef in nube frigida. ⁊ cum inflammabit per antiperistasiz fráget nubē. ⁊ tūc apparent scintille ardentes. si talis nō sit globata vel est cōpacta vel non. si pꝫ tūc cādele apparēt ardētes. si vo sit cōpacta ⁊ si bi nō accidat aliqd frigidū ⁊ inflāmat tūc solet vocari fatu⁹. si vo occurrat aliqd frigidū an fit iferi⁹ aut superi⁹. si scdm ⁊ pp ipedimētuz talis exalatio nō possit ascēdere sed moueat lateralr. tūc vocat sydus volās ⁊ qn̄qꝫ ɔtingit q̄ tale frigidū ɔcurrat an̄ inflāmationē ⁊ tūc talis exalatio inflāmat inferi⁹ ⁊ apparet per modū draconis ex sufflātis ignē. Si vo tale frigiduz obuiet inferius tūc exalatio ascēdit ⁊ appet ignis ascēdēs si vo exalatio fit ōbiliter ⁊ calida ⁊ moueat in ifima regione aeris tunc si mā fit sil ɔtinua ⁊ simul accēsa apparet per modū stipule ardētis. Si aūt mā sit subtilis ⁊ leuis ita q̄ pōt moueri facilr ad modū aeris tunc apparent impressiones ignite per modū candelaruz. vnde candele ardētes gn̄ant ex fumo pingui. aliqn̄ ēt ex sudore equi ⁊ huiusmodi impressiones aliqn̄ apparent minores ⁊ aliqn̄ maiores secundum magnitudinem exalationis.

Apparēt aūt aliqn̄ nocte serenitate exn̄te ɔsistētia multa fiātma in celo puta hyat⁹ ⁊ bochini ⁊ sanguinei colores. causa autem ⁊ in his eadem.

¶ Istud est scdm capitulum in quo phs determinat de hyatu ⁊ vorgine q̄ apparēt p colores ⁊ illuminationez exalationis de alia impressione q̄ vocant sanguinei colores ⁊ hn̄t p materia ppinqua exalationē calidaz ⁊ siccam ⁊ cā efficiens est planeta vel astꝝ lumie suo sic mouens ⁊ inflāmans tales exalatiōes. ⁊ sic gn̄ant. nam p calorez solis vel astri eleuat exalatio calida ⁊ sicca a terra que pp frigiditatē inspissat ⁊ bm q̄ diuersimode lumē in aere recipit apparēt diuersi colores. vnde aliquādo ptes extremales appa/

rent albe et media nigra et cum nigrū minus immutet visū quam albū vel sanguineū. ideo illa propter nigra apparet magis distās quam propter extremalis: ideo apparet quedā ruptura siue fenestra in celo que si sit magna vorago vocatur vorago: si parua vocatur hyatus. Ex quo patet quod vorago differt hyatus et vorago differunt sicut magnū et paruū: san/guinei aūt colores causantur ex lumine trāseunte exalationē opacā. nā albū visum per nigrū apparet rubeum: et quāto lumē magis dominatur super exalationem tāto apparet illa exalatio magis alba. quanto vero minus: minus apparet alba. vnde quando lumē medio modo dominatur tunc apparet rubedo. quando vero totaliter: tūc apparet albedo: quando vero remisse apparet nigredo. Vnde iste impressiones sunt in aere licet propter distātiā videantur esse in celo et apparēt magis de nocte quam de die: quia lumen solis impedit ne videatur minus lumen. et fiunt tempore sereno: quia tempore obscuro venti et nubes impediunt visionem istarum impressionum.

Hyatus / vorago / serunt.

De cometis autē et vocato lacte dicamus dubitantes ad dicta ab alijs primo.

Antiquorum opiniones de cometis.

Istud est 3m capitulū in quo phūs determinat de cometis. et diuidit in duas partes. In prima determinat de cometis secundum opinionē antiquorum. et narrat tres opiniōes. Prima fuit anaxagore et democriti dicentiū cometā esse apparitionē pluriū stellarū errantiū. Dicebāt enim quod cū stelle errātes appropinquabant adinuicē apparebāt facere cometā. Alia fuit opinio pithagoricorum dicentiū cometā esse vnā de stellis errātibus que multo tempore radiat sub radijs solis apparet per modū comete. Alia fuit opinio ypocratis dicentis quod cometa quātū ad corpus ab eo perat stella eratica et de nā celi: sed quantū ad caudā dictam erat de nā elementorum. Istā opinionē reprobat duabus rōnibus. Prima: quia tunc aliquando appareret sine cauda quod est contra experientiā. 2a rō: quia tūc essent plures planete quam septē quod falsum est. 2am opinionē reprobat duabus rōnibus: prima quia oēs stelle erratice videntur sub zodiaco: sed multe comete apparēt extra illū circulū: igitur. 2a rō: quia si sic esset tunc nō possent apparere plures comete quod est falsum: quia aliquando visi sunt plures comete. Primam opinionē improbat tribus rōnibus: prima quia tūc sequeretur quod dissoluto cometa plures deberent apparere planete quod est falsum. 2a rō: quia planete aliquando coniunguntur alijs stellis: et tamen propter illā coniunctionē nō apparet cometa: igitur. 3a rō: quia licet stelle per se sint indiuisibiles: tamen plures stelle coniuncte nō possunt facere tantā apparentiā. In scda parte determinat de cometa secundum opinionē propriā dicēs: quod cometa sic generatur. nā per calorē solis et aliorum astrorum a corporibus terrestribus existentibus hic inferius et viscosis eleuantur terrestris calida et sicca vsque ad supremā regionē aeris et ibi propter vicinitatē ignis inflāmatur et secundum diuersam dispositionē materie diuersimode apparet. Vnde quando illa materia extēditur in longū vocatur stella caudata: quando enim in medio est grossior et in extremis subtilior: tūc in medio apparet lumē et in extremis magis clarior: et tunc vocatur stella comata et quando fieri plures partes continuas et subtiles tunc vocatur stella barbata. Cōsequenter determinat de motu comete dicēs quod quando cometa insequitur vnā stellā vel planetam celi: tūc mouetur ad motū ipsius. sed quando per se mouetur: tūc nō mouetur ita velociter imo retardat multum ita quod si hodie sit cū vna stella celi crastina die tardiabit ad occasum. Deinde determinat de signis cometee seu quid signat cometa dicēs quod signum magne caliditatis et multorum vētorum. 2o est signū tradi/tionū mortalitatum bellorum et magne pestis: quia tempore generationis comete viget caliditas ignea: ita quod calor multū augetur in hominibus et etiam colera et tūc incitantur homines ad iurgia et bella. 3o est signū mortalitatis principū: quia principes sunt subtilioris cōplexionis propter nutrimentū subtilius et magis delicatū. ideo facilius infla/mantur et irascuntur. 4m est signū magnorum vētorum. nam expertū est sepe quod quando fuerit multū cōete tūc fuerit annus multū siccus et multū vētosus. vnde dicit quod quodā tempore fuit ventus ita impetuosus quod lapis eleuatus est a vēto cōportatus per magnū iter et immediate apparuit magnus cometa.

Omnis oēs / Prima opinio / nem reprobantes planete / 2a opinionē reprobantes / 3a opinio philosophi de cometa.

Cometis / motus.

Quid cometa signat / magnificet.

Textus. Circulus enim lacteus.

Istud est 4m capitulum in quo phūs determinat de galatia seu de via lactea. Et primo narrat .3. opiniones antiquorū. Prima fuit aliquorū dicentiū quod sol fuerit ductus a phetōte exiuit viā suā: et tunc combussit illā partē celi que nūc apparet alba. sed ista opinio est fatua et eā improbat phūs: quia tūc zodiacus sub quo mouetur sol esset iā cōbustus. 2a opinio fuit anaxagore et democriti dicētiū galatiā esse lumē quorūdam astrorum aggregatorum. Hanc opinionē improbat plius quia tunc galatia aliquando appareret prope aliquas stellas. et aliquando prope alias: sed hoc est falsum. 3a opinio fuit aliquorum dicētiū quod lumē astrorum immiscetur vapori humido versus celū stellatū. Hanc opinionē reprobat phūs: quia tunc sequeretur quod galatia semper deberet apparere in alio et alio loco cuius tamen oppositum verum. Finaliter determinat de galatia secundum opinionē propriā eius dicēs quod ab istis inferioribus per calorē solis et aliorum astrorum eleuantur multe exalatiōes calide et sicce vsque ad supremā regionē aeris in quibus recipitur lumē astrorum. ideo apparet claritas magna siue albedo que vocatur galatia et quod sic generetur probat phūs rōne et signo. Rōne sic: quia virtute vnius astri eleuatur materia ex qua generatur cometa: igitur virtute multorum astrorum potest eleuari multa materia ex qua potest generari galatia. Signo probat sic: quia galatia nō apparet inter tropicos propter nimiam caliditatem: igitur.

Potior de galatia.

Opinio philosophi de galatia.

Verit vtrum de impressionibus methorice sit scia. Et arguitur quod nō: quia de impressionibus solū est opinio: igitur de ipsis non est scia. consequentia est nota: quia scia et opinio sunt habitus distincti ab impressionibus. maior probatur inductiue de omnibus que sunt et traduntur hic in istis libris que videntur esse cōclusiones contingentes. et theoricis cōnē nō videntur valere vt nō sequitur tonitruū est: igitur fit scintillatio ignis in nube est: quia tonitruū potest aliter fieri quam hic. 2o sic impressiones methorice non sunt neque cōclusiones: igitur de ipsis nō est scia: patet cōnā: quia omnis

qꝛ oīs scīa est de ꝯclone vel de termīs illiꝰ ꝯclonis. nec est dicendū ꝙ sit de rebꝰ sigtīs ꝑ terios cū ille res sint mutabiles ⁊ possint alr eē. ¶ 3° ipressiōes vt in plurimū nō sunt: ḡ de ipsis nō est scīa. pz ꝯn̄a: qꝛ ꝺstructo scibili destruit scīa. vt pz in p̄nicīis. ¶ 4° sic. scīa ꝓprie dicta est de sigto totali ꝯclusionis scite. sz nulla ipressio est sigtū totale ꝯclusionis scite: ḡ. ¶ 5° sic: oīs scīa est verox: sz nulla ipressio ē vera cū sola ꝓpō dicatur vera: igit de ipressiōe nō ē scīa. ¶ In oppositū vꝫ esse philosophus in textu tradens nobis sciam de hmōi impressionibus. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantū ad primum.

Quot modis scientia pōt de aliq̄ hr̄i

Sciendū est ꝓ ꝙ pro declaratiōe huiꝰ termi scīa supponit ꝙ de aliq̄ pt hr̄i scīa triplr. ¶ Uno mō tanq̄ de ꝯclone demōstrata vel demōstrabili ⁊ sic de impssionibꝰ neqꝫ de aliis rebꝰ est scīa. ⁊ de h̄ intelligebat ꝓ posterioꝝ cū dicebat ꝙ scīa erat veroꝝ ⁊ necessarioꝝ. i. ꝯclusionū veraꝝ ⁊ necessariaꝝ. ⁊ nō qdē necessariaꝝ ꝙ nō p̄nt nō esse sz necessariaꝝ: qꝛ nō p̄nt esse false saltē termis supponentibꝰ. ¶ 2° mō scīa est de aliq̄ tanq̄ de termino vel termis ex qbꝰ ꝯcludit ꝯ° demōstrata vel demōstrabilis. ⁊ sic etiā de ipssionibꝰ nō est scīa cū ipressiōes nō sint termini. ¶ 3° mō scīa ē de aliq̄ vel aliqbꝰ tanq̄ ꝺ rebꝰ sigtis ꝑ termios ꝯclusiōis demōstrate. ⁊ sic scīa pōt esse de oībꝰ rebus siue sint ꝑpetue siue corruptibiles siue casuales siue fortuite qꝛ oēs tales res p̄nt significari ꝑ termios ꝯclonis ⁊ sic de ipressionibꝰ est bn̄ scīa. Et de h̄ satis alias visum est in ꝓ posterioꝝ. Et si qs q̄rat vtrū notitia q̄ habet de ꝯclonibꝰ demōstratis in hac scīa sit certa ⁊ euidens. Rn̄det ꝙ aliq̄ ꝯclones huiꝰ libri sunt ita certe ⁊ ve sicut geometrice vel ꝑspectiue vt patebit i tertio vbi determiabit de alone ⁊ yride. Alie sunt ꝯclones huiꝰ scie certe certitudie nāli ad q̄s sufficiūt rōnes ꝓbabiles ⁊ ꝑsuasiōes nāles sicut pz in ꝓ huius de stellis cadētibꝰ ⁊ de capris saltātibꝰ. ⁊ i 2° de fluxu ⁊ refluxu maris. ¶ Sz pro declaratiōe huiꝰ termi impssio triplr accipit.

Impr/ssio quo modis accapitur

Uno mō cōiter ꝑ quocūqꝫ derelicto ex ꝯiūctione vel cōmixtiōe duoꝝ corpoꝝ sicut dicimꝰ ꝙ in cera remanet impssio sigilli. 2° mō capit ꝑ q̄cunqꝫ alteratiōe q̄litatū primaꝝ siue etiā pro qbuscūqꝫ q̄litatibꝰ derelictis ex alteratiōe q̄litatū primarū. ¶ Tertio capit pro corpore nāli mixto impfecto cōposito ex mā ⁊ forma cuiusmōi sūt pluuie grādines ipressiōes ignite ⁊ sic de aliis ⁊ dicunt talia mixta impfecta ꝓpter eaꝝ subitā mixtionē ⁊ gn̄ationē ⁊ non ꝓpter eoꝝ breuem corruptionē: qꝛ in mari est aliqs piscis q gn̄ de mane generat de sero corrūpit ⁊ tn̄ nō dꝛ corpꝰ mixtū impfectū. vel dicunt mixta impfecta: qꝛ talis mixtio vꝫ solū eē ꝺm q̄litates ⁊ nō ꝺm sbaꝫ cū pluuia sit sbaliter aq̄. ¶ Et aduerte vt dictū ē i textu ꝙ iste ipressiōes hn̄t sup t̄rā i meꝰ regione aeris ⁊ i sup̄nia: tn̄ illa scīa magis denoiatur ab ipressiōibꝰ q̄ hn̄t sup̄. nō dꝛ scīa de ipressione metheorica: qꝛ de ipsis fuit maior difficultas inter ph̄os vel cōiter: qꝛ sunt ꝑfectiores aliis ipressionibꝰ ⁊ dꝛ a metha qd̄ est trās ⁊ theoros qd̄ est apparitio quasi apparitio vltra naturalē habitationē. vel dꝛ a metheores quod est eleuatio quasi impressio eleuata.

Alia difficultas circa textum incidens.

Sciendū est 2° ꝙ circa textuꝫ icidit tal difficultas vtꝝ sit neceē hunc mūdū iferiorē eē ꝯtinuū latōibꝰ supioribꝰ vt eiꝰ v̄tꝰ īn gubernet. ⁊ vꝫ ꝙ nō qꝛ actꝰ hūani n̄ regunt latōibꝰ supioribꝰ: igr̄. aīns ꝓbat: qꝛ tūc nō eēnt liberi. Itē multe sūt actōes i istis inferioribꝰ q̄ n̄ regunt illis superioribꝰ vt cōbustio stupe. nā dato ꝙ celū nō moueret n̄ minꝰ ignis applicatꝰ stupe cōburēt stupā. Itē h̄ maris videret fieri mediāte luie. sz h̄ nō qꝛ mlta st in ꝓfūdo maris ad q̄ n̄ attigit lum̄. ¶ In oppm̄ ē ph̄s i textu. Pro cuiꝰ solone supponit ꝓ de itellectu illiꝰ dcti neceē ē hūc mūdū eē. ꝙ ly neceē n̄ dīc necītatē simplr: nā pt eē iste mūdꝰ iferior sine mūdo supiori. sed dicit necītatē ꝺm qd puta nālē ⁊ ꝺuato ordie in potētiis nālibꝰ. ⁊ adhuc forte simplr nō eēt v̄a: vt stati dicet. ¶ Dꝛ 2° ꝙ mūdꝰ iferior ē aggregatū ex q̄tuor eltīs ⁊ corpibꝰ ꝯtētis i ipsis. Dꝛ 3° ꝙ ly ꝯtinuū capit ꝑ ꝯtiguo. ¶ Dꝛ 4° ꝙ ꝑ latōes itelligunt motꝰ corpoꝝ supioꝝ vel ipamet corpora supiora. ¶ Dꝛ 5° ꝙ ꝑ v̄tutē itellr poꝰ siue actia siue passiua ⁊ h̄ poꝰ nālis ⁊ nō libera ⁊ ꝑ ly gubernet itellr agat vel patiat: ita ꝙ sit sēsus necesse est hūc mūdū iferiorē eē ꝯtinuū. i. ꝯtiguū latiōibꝰ supioribꝰ. i. corpibꝰ supioribꝰ seu motibꝰ eoꝝ vt vtꝰ. i. poꝰ nālis gubernet. i. agat vl patiat. ¶ Supponit vlteriꝰ ꝙ celū agit in ista iferiora triplr. s. ꝑ motū lumē ⁊ influētia ꝑ motū n̄ ꝙ motꝰ sit cā effectia: sz ꝑ motū adducit gn̄ans ⁊ agēs. ita ꝙ illd̄ dꝛ fieri a motibꝰ supioribꝰ qd̄ fit a celo ⁊ ab itelligētiis mouētibꝰ celū. ꝙ agat ꝑ lumē notū ē: ⁊ qd̄ agat ꝑ influētiā pz. nā in ꝓfūdo terre multa mineralia gn̄ant v̄tute planetaꝝ. ¶ Et si qs q̄rat q̄ res est illa influētia. Rn̄r ꝙ ē q̄dā q̄litas diffusa ꝑ totū meᵐ q̄madmodū multiplicant spēs coloris vel lucis. ⁊ h̄ visū ē in li. de gn̄atione. Et aduerte ꝙ multū dr̄nt lumē ⁊ influentia. nā lumē est q̄litas sensibil' h̄ nō ille influētie. ¶ 2°: qꝛ talis influētia nō ipedit saltez totalr si aliqd̄ corpꝰ iterponat. sz trāsit ꝑ corpa opaca q̄ nō pōt ꝑtrāsire lumē. ¶ 3° differt: qꝛ lumē solū gn̄at a corpe luioso. h̄ influētie bn̄ cānt ab aliis ptibꝰ celi. ¶ Ex. oībꝰ istis sit ꝯ° rn̄sal. oīs v̄tꝰ nālis huiꝰ mūdi iferioris gubernat a celo. i. agit aliq̄d h̄ iferiꝰ: ḡ ꝯcurrit ad actōeꝫ iferioꝝ: nō tn̄ ē imaginādū ꝙ ista iferiora ⁊ motꝰ istoꝝ inferioꝝ hēant depēdētiā eēntialē a motu ⁊ corporibꝰ supioribꝰ sic ꝙ nō possit fieri motꝰ in istis iferioribꝰ

Suppō ꝑ declaratione ꝑdcte difficultatis

Celū qt modis agit i ista iferiora

sine motu superiorū. nā dato q̄ celū nō moueretur ꝛ stupe approꝑnqret igni: ignis adhuc cōbureret: sꝫ h̄ forte nō ꝯcedet arist. Et istō vr̄ h̄re sco. li. 4. di. 48. Ulti᷑ 2°. nō obstātib⁹ istis actus humani qui fiūt libere sicut velle nolle nō regūtur a celo. ꝛ iō dr̄ in ꝯclusione ꝑcedēti oīs v̄tus nālis excludendo v̄tutes rōnales vt itellectus ꝛ volūtas. Et ex istis faciliter rn̄detur ad rōnes.

Sciendū est 3° q̄ adhuc de actione corpoꝝ superioꝝ in ista iferiora ponunt̄ aliq̄ ꝯclusiones de mēte Sco. li. 2. Lōclōes di. 14. q. 3. ¶ p᷑a 2°: corpora superiora h̄nt actiōne de actōe nē in elta. ꝛ h̄ duplr̄. s. quo ad alteratiōnē: ꝛ quo supioꝝ ad gn̄atiōnē. accedēte enī sole ꝛ alijs stellis cali corpoꝝ dis ad ꝫenith alicui⁹ regionis elta supiora scilꝫ b̄ꝫ Sco. ignis ꝛ aer augmentant̄: ꝛ iferiora. s. terra ꝛ aq̄ minuunt̄ ꝛ ꝯuertunt̄ in superiora. ꝛ econuerso recedēte sole ꝛ accidērib⁹ stellis seu planetis effectiue frigidis. vt est saturnus ꝛ mercuri⁹ accidit gn̄atio eltoꝝ aque ꝛ terre. Et si dicaſ ſi h̄ eēt veꝝ sequeret̄ q̄ sphera aq̄ aliq̄n eēt maior ꝛ aliq̄n minor. v̄ꝫ ēt q̄ eēt dabile vacuū nisi vnū proportionabil'r tm̄ augeret̄ q̄tū aliud diminuitur Rn̄r q̄ q̄n sol ascēdit ad ꝫenith alicui⁹ regionis tūc recedit ab alia regione ꝛ tūc sicut diminuit̄ in vna pte ꝑporcōabil'r augmētat̄ in alia. ¶ 2ª 2° stelle h̄nt actionē in ista inferiora quo ad loci mutationeꝫ. superior: enim pars aeris mouet̄ circulariter ad motuꝫ celi. qd̄ ptꝫ q: ip̄ressiones ignite ꝛ comete que ibi gn̄ant̄ apparēt moueri circulariter. ꝛ multo magis sphera ignis cuꝫ sit ꝓpinquior celo causat ēt motū in istis inferiori b⁹ vt in aq̄ de quo magis postea videbit̄. ¶ 3ª 2°: planete h̄nt actionē sup mixta īperfecta. naꝫ ip̄ressiones quedā gn̄ant̄ ab ip̄is nā mā illaruꝫ ip̄ressionū eмōi est vapor nō eleuat̄ per caloreꝫ ibi incorporatū vel virtute alicui⁹ stelle vt pꝫ d̄ cometa qui nō solū mouet̄ ad motū celi. sed ſeq̄ndo motū alicui⁹ planete. ¶ Et si qs q̄rat q̄re ḡ astrologi nō bn̄ iudicāt de istis effectib⁹ q caus̄ant̄ ab illis corporib⁹ superiorib⁹. ¶ Rn̄r q̄ rō est q: nō cognoscūt ꝑfecte q̄litates ꝛ v̄tutes celorū ꝛ stellarū ꝯcurrētiū ad talē effectuꝫ: q: si cognoscerēt possent de ip̄is bn̄ iudicare queadmodū angeli qui ꝑfecte cognoscūt illas v̄tutes. 4ª ꝓpositio stelle h̄nt actionē in mixta ꝛ ꝑfecta inaïata vt sunt metalla de quib⁹ al's magis dicet̄. 5ª ꝓpō. stelle h̄nt actionē sup aïata alterādo. s. corpora mixta ad qualitatē ꝯuenientē vel discōuenientē aïe ꝑficiēti tale corp⁹. ꝛ ita pn̄t agē ad gn̄atione ꝛ corruptioneꝫ. pn̄t ēt in sensitiuis: nā organa sensuū que sūt corpora mixta pn̄t alterari ad aliquē gradū ꝯuenientē illis vt nata sunt eē organa sensuū. ꝛ ēt ad gradū discōuenientē sensui. ꝛ ita posset organū corrūpi. ꝛ ledi. ¶ Ex q̄ infert̄ q̄ pn̄t h̄re actionē supra intellectū q: si deordinet̄ sensus in actu suo. ita ꝛ intellect⁹ vt in freneticis ꝛ lunaticis. pn̄t ēt eē cā deordinationis in volūtate. pn̄t enī appetitū sensitiuū alterat̄ vt magis iclinet̄ ad h̄ q̄ꝫ illud ꝛ q: volūtas nr̄a inclinat̄ ad illud qd̄ efficaciter appetit̄ ab appetitu sēsitiuo. iō isto mō planete inclinant volūtateꝫ.

Sciendū est 4° q̄ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. p᷑a v̄ꝫ mo Difficultates circa textū icidētes alia diffic̄ltas. r° calefaciat hec inferiora. Ad quā rn̄r breuit̄ q̄ motū calefacere hec inferiora pōt itelligi dupliciter. Uno° q̄ sit causatiu⁹ ꝛ ꝑductiu⁹ caliditatis in hec iferiora. ꝛ sic nō est calefactiu⁹ cū non fit nisi q̄ritas successiua q̄ nō est ꝑductiua caliditatis. Alio° pōt intelligi q̄ sit calefactiuus. s. q̄ mediante eo tanq̄ instrō mobile calefaciat. ꝛ sic bn̄ mot⁹ est calefactiu⁹. Dicit enī cōmentator q̄ mot⁹ localis disgregat rarefacit. iō mot⁹ ē calefactiu⁹ ad istū sensū q̄ mediāte motu adducit̄ calefaciēs vel q̄ calefaciēs mediāte motu calefacit. ¶ Alia difficultas qūo est poſe cū ip̄ressiōes gn̄ant̄ valde remote a celo nos credere ip̄as eē in celo. Rn̄r q̄ ꝓp nimiā distantiam visus iudicat visibile esse vbi nō est ꝛ iudicat interdū visibile eē qd̄ nō est vt q̄n a lōge videm⁹ aïal qd̄ est equus iudicam⁹ eē leonē vel hoīeꝫ. ¶ Alia difficultas v̄ꝫ vapor ꝛ exalatio sint corpora mixta īperfecta a seinuicē ꝛ a quolibet elto specifice distincta. Rn̄r breuiter q̄ relictis mltis opionib⁹ q̄ vapor ꝛ exalatio sunt mixta impfecta a seinuicē specifice distincta. ¶ D̄r scđo q̄ exalatio distinguit̄ specifice a q̄lꝫ elto: ꝛ q̄n dr̄ esse f̄baliter ignis dr̄ q̄ sim ē: imo ex ip̄a gn̄at̄ ignis: imo i exalatione sensibil'r videm⁹ ꝓprietates duoruꝫ eltoꝝ. est enī exalatio sicca terrestris. calida. iđo v̄r v̄tualr̄ ꝯtinere formā f̄balē terre ꝛ ignis. D̄r tertio ꝓbabil'r q̄ vapor specifice distinguit̄ a q̄libet elto. Et si dicat̄ q̄ vapor est f̄baliter aq̄. Rn̄detur q̄ nō est veꝝ sed bn̄ ex ip̄o gn̄at̄ aq̄. Alia difficultas q̄re est q̄ media regio aeris dr̄ eē frigida cū aer ex nā sua deat eē calidus ꝛ humid⁹ Rn̄r breuiter ponēdo aliq̄s ꝯclusiōes. ¶ p᷑ma media regio aeris est frigida q: semp ꝯuertit vapores in aquā puta in pluuiā nubē ꝛ grādines ꝛ hoc in oī tpe anni qd̄ nō faceret nisi esset frigida. ¶ Scđa 2°: media regio aeris nō est sūme frigida q: hoc ꝯuenit aque igit̄. ¶ Tertia 2°. q̄cunq̄ cā frigiditatis me^e regiōis aeris assignetur ista v̄r esse melior. s. q̄ est ꝓp influentiā celestē ꝛ aspect⁹ astroꝝ qui infrigidāt nāliter illā regionē vt fiant gn̄ationes mixtoꝝ que nō possūt alibi gn̄ari. Et hec de primo articulo. An mā oīꝫ ip̄ssionuꝫ sit vapor.

Quātū ad 2m dubitat̄ v̄ꝫ mā oīꝫ im p̄ssionū sit vapor vel exalatio ꝛ v̄r q̄ n̄ q: vapor ꝛ exalatio nihil sl. igr̄ nō sūt mā ip̄ressionū. aūs ꝓbat̄ q: vapor: nec ē eltatū nec eltū: nec ē accn̄s. ꝑ nō ē eltū q: maxīe eēt aq̄ qd̄ tn̄ nō ē q: hꝫ caliditatē ꝛ hūiditatē ꝛ non aq̄ nec ē eltatū q: nō v̄r cāri nec ꝯpōi ex his. ¶ In oppositum

oppm ē phs in textu. Pro cui⁹ soloñe est aduer-tēdū q̄ t̄ra h̄ apō nos ē porosa ⁊ hñs foramia ⁊ ex talib⁹ foramib⁹ t̄re pp calorē solis exeunt ali-qñ duplices fumi. qdē calid⁹ ⁊ sicc⁹ ⁊ vocat̄ exa-latio. qdē hūid⁹ ⁊ calid⁹ ⁊ vocat̄ vapor ⁊ ista qñ q̄ȝ videm⁹ ad sensū. ℭ Supponit̄ vlteri⁹ q̄ cū t̄ra calefit a sole ⁊ corpib⁹ supiorib⁹ aliq̄ ptes ei⁹ calefiūt ⁊ rarefiūt ex qb⁹ exit qdē fum⁹ calidus ⁊ sicc⁹ ⁊ ɔtigit q̄ tal' fum⁹ aliqñ icludit̄ itra t̄raȝ ⁊ pp frig⁹ ⁊ pluuiaȝ claudunt̄ pori ⁊ pp h̄ qñq̄ȝ cātur tremot⁹ de q̄ postea videbit̄. ℭ Suppōit̄ vlteri⁹ q̄ i tali p̄ductiōe exalatiōis ex t̄ra ē vna gñatio s̄bal' ⁊ vna corruptio t̄re vel aliq̄rū ptiuȝ t̄re. Et q̄ pȝ qd fit mā taliū exalationuȝ: idō qñq̄ȝ exalatio dr̄ de nā t̄re. q̄r gñat̄ a t̄ra vel q̄r hȝ sic-citatē terreā ⁊ nō igneā. ℭ Et si q̄ras nōne pñt gñari ex aq̄ sic̄ ex t̄ra. Rñr q̄ sic q̄r h̄ saltē si aq̄ ñ sit pura sed mixta ex aliq̄ t̄reo. Tūc sit ista ɔ⁰ oiȝ ipressionū ignitaꝝ exalatio est mā capiēdo māȝ p̄ illo qd̄ trāsit in aliō manēte tñ mā in gñatiōe alteri⁹. ℭ Aduerte vlteri⁹ q̄ vapor p̄prie fit ex aq̄ vel corpib⁹ hūidis ⁊ hȝ hūiditatē ⁊ calidita-tē ⁊ nō est aq̄: sed est vnū mixtuȝ tñ qñq̄ȝ cū ipso eleuāt̄ q̄dā pticule aq̄ sic̄ cū exalatiōe eleuant̄ q̄-dā ptes t̄re. Et tūc sit 2ª ɔ⁰ q̄ oīm ip̄ssionū hūi-daꝝ vapor est mā trāsiēs. ℭ Sȝ q̄ret aliq̄s vtr̄ ipressiōes ignite gñant̄ nāl'r vl violēte. Pro cu-i⁹ soloñe supponit̄ q̄ iste ipressiōes ignite dr̄nt multiplr̄. ℭ p̄: magnitudīe ⁊ puitate. ℭ Scd̄o mltitudīne ⁊ paucitate. dr̄nt ēt figura q̄r aliqñ sīt sic̄ capre saltātes: aliqñ sic̄ lācee. aliqñ sic̄ cāde-le. aliqñ sic̄ stelle cadentes. Dr̄nt ēt in raritate ⁊ dēpsitate. nā aliq̄ sīt rariores aliis. Dr̄nt ēt i cali-ditate q̄r aliq̄ sīt calidiores aliis ⁊ ēt in leuitate. Dr̄nt ēt in motu. nā aliq̄ sīt facil'r mobiles ita q̄ qñ hō vult ip̄as cape vł q̄ fugiat pp mobilitatē m̄ẽ q̄ mouet̄ per aerē motū p̄ manū q̄ aer pel-lit ip̄sas. dr̄nt ēt q̄r aliq̄ sīt ex mā viscosa. idō dicit albert⁹ q̄ aliqñ sīt multū venenose: ⁊ qñq̄ȝ hoīes ledunt̄ ab eis. ⁊ qñq̄ȝ decipiunt̄ ab ip̄is: q̄r qñ-q̄ȝ sequunt̄ eas ac si eēnt cādele ⁊ tñ ispiciūt eas q̄r tādē obliuiscunt̄ vł ī ⁊ veniūt ad aq̄s. dr̄nt ēt q̄r q̄dā mouent̄ sursū q̄dā deorsū: q̄dā ad lat⁹: ⁊ qñq̄ȝ q̄si saltando. Dr̄nt ēt duratiōe: q̄r q̄dā diu durāt. ⁊ q̄dā pauco durāt. Et aduerte q̄ magis gñant̄ in vere ⁊ in autūno q̄ȝ in aliq̄ alio tēpore Dr̄nt ēt loco: q̄r q̄dā fiūt in locis calidis ⁊ hūi-dis hūiditate aerea ⁊ pingui ⁊ maxie vbi fuert̄ cadauera: ⁊ qñq̄ȝ sup naues ⁊ maxie sup malū nauis: qñq̄ȝ sup comā eq̄rū qñq̄ȝ i sup̄ma regio-ne aeris qñq̄ȝ me⁴. ⁊ qñq̄ȝ i ifima. si oiȝ istoꝝ ex-alatio ē cā p̄pinq̄ sȝ cā formalis ē q̄daȝ for̄a s̄balis mixti iperfecti cui nō ē nomē ipositū. ℭ Et ad-uerte q̄ oēs ip̄ressiōes ignite sīt eiu'dē spēi. sed dr̄nt accñtal'r p̄ sua accñtia vel per cās extrinse-cas ⁊ ɔ̄e efficiēs qñq̄ȝ ē caliditas sic̄ qñ gñant̄ i sup̄ma pte aeris qñq̄ȝ frig⁹ circūstās sic̄ qñ gñan-

Impssi-ones i-gnite q̄r mō dif-ferunt

tur i me⁴ vel i ifima regiōe. fugiūt. n. frig⁹ tāq̄ȝ ɔ⁰ ð p̄re ɔ̄riū ⁊ mouēdo ifl'āmāt̄. Et qb⁹ pōit̄ ɔ⁰ rnsalis. dictis. oēs impressiōes ignite vbicūq̄ȝ fiāt fiūt nāliter q̄a oēs eaꝝ cāe sunt nāles. idō fiunt nāliter.

Dubitat̄ 2⁰ vtrū ð nocte exñte serenita-te appeāt hyat⁹ ⁊ voragines. Alia q̄ō

Et vr̄ q̄ ñ q̄r illa appent exñte aliq̄ vapore ⁊ nu-be. q̄ ñ appent i serēitate. ɔña pȝ q̄r serēitas dic̄ p̄uatione nubis. ℭ In oppm ē phs i textu. Pro cui⁹ soloe suppōit̄ q̄ serēitas i p̄posito ðnotat p̄uationē nubiū sȝ ñ simpl'r oiȝ. ñ mltaꝝ ⁊ gros-saꝝ sic̄ trāq̄llitas ñ significat p̄uationē oīm vē-toꝝ sȝ magꝝ. Suppōit̄ vlteri⁹ q̄ hyat⁹ vł vora-go ñ gñant̄ p̄ corruptionē vaporis vł exalatōis sic̄ alie imp̄ssiōes. sȝ solū p̄ illuīationē ⁊ pluuiā cadētē supra illū vaporē dissimilē i raritate ⁊ dē-psitate. nā mem dȝ eē dēpsū idō appet ibi nigrū. ⁊ h̄ satis visū ē i textu. ēt pȝ qd sit dōȝ ad rōnē. sȝ de cometa q̄rit̄ vtrū sit de nā elītari puta exala-tio ignita vel de natura celi. ℭ Et arguitur pri-mo q̄ nō sit de nā elementari q̄r nulla exalatio elītaris durat tñ q̄ȝtū durat cōeta igr̄. Itē cōeta mouet̄ circl'arit̄ sȝ ipressio ignita mouet̄ sursuȝ. igr̄. ℭ In oppm ē phs i textu. Pro cui⁹ soloñe suppōit̄ q̄ ð isto dubio mlte fuert̄ opiones q̄ sa-tis patēt i textu. idō p̄ nc̄ ponūt̄ aliq̄ ɔclōnes. pª cōeta nō ē aliq̄ stella neq̄ȝ ð nā celesti q̄r tc̄ sp ap-peret: qd̄ est fl'ȝ igr̄. ℭ 2ª ɔ⁰: cōeta est ð nā elītari puta exalatio vt satis pȝ i textu. ℭ Et aduerte q̄ Cōetaꝝ cōete multipl'r dr̄nt adinuicē. qd̄ maxie p̄bat̄ p̄ multi-expiētias ⁊ hūtales diuersitates sȝ diuersitatē plex dif-exalationū. ℭ p̄ dr̄nt magnitudīe. nā aliq̄ sīt ita ferētia. magne q̄ apparēt q̄ sit sol: aliq̄ ita p̄ue q̄ q̄si nō vident̄. Dr̄nt 2⁰ multitudine. q̄r aliqñ apparēt multe. aliqñ vna. Dr̄nt ēt figura: q̄r aliqñ habēt caudaȝ aliqñ ñ. Dr̄nt ēt colore: nā aliq̄ sīt cādide ⁊ aliqñ rubicūde. Dr̄nt ēt motu q̄r aliq̄ sīt q̄ non mouent̄ sicut ille q̄ nō hñt caudā sed comā. ⁊ q̄-dā diuersimode mouent̄ qñq̄ȝ v̄sus oriētē. tñ vt i plimū mouent̄ v̄sus occasuȝ ⁊ sepe trāsuersal'r. Dr̄nt ēt loco appent eni aliqñ alte: aliqñ prope nos. Dr̄nt ēt duratiōe q̄r aliq̄ multū durāt aliq̄ paucū: debēt tñ durare ad min⁹ per septeȝ dies. ℭ Ad rationes. ad primam dico q̄ comete diu durant nō qaidē in eadē materia: sed ɔtinue ele-uat̄ alia ⁊ alia materia. ℭ Ad scd̄aȝ vł q̄ moue-tur circulariter pp motū aeris ⁊ aliqñ ad motū vni⁹ planete dñantis supra eū. ℭ Sȝ quereret aliq̄s de signis comēte vtrū significent morteȝ principū ⁊ siccitatē. ⁊ arguit̄ q̄ nō q̄r maxie eēt eo q̄ eēt cā oium illoꝝ sed hoc est falsuȝ igitur. ℭ In oppositū est phs in textu. Pro cui⁹ decla-ratiōe supponit̄ q̄ cometa significat futuꝝ ma-lū ⁊ hoc in aliqbus p̄tib⁹ q̄r nō semp oȝ q̄ sit in oibus p̄tib⁹. ℭ Scd̄o significat siccitates ⁊ ven-tos q̄r aliq̄ue ptes materie ex qua gñat̄ cometa semp remanent in aere ex qbus causant̄ venti.

℄ 3° sig̃t terremotũ. vñ dicit seneca q̃ semel p° appitionẽ comete p terremotũ fuerũt due insule submerse. ℄ 4° sig̃t destructionẽ fructũ. q2 sig̃t siccitatẽ. s3 qñ est magna siccitas nõ bñ possunt augeri fruct⁹. ℄ 5° sig̃t mutationẽ legũ ꝛ plriũ sectaꝝ. Legit. n. q̃ tpe neronis visi fuerũt tres comete ꝛ p° appitionẽ illoꝝ imediate sequebat mutatio legũ ꝛ pluriũ sectaꝝ. ℄ Et aduerte q̃ cometa nõ ẽ cã istoꝝ effectuũ. s3 aspect⁹ planetarũ tũc vigentiũ. ℄ 6° sig̃at mutationẽ regnũ ꝛ trãslatõez regnoꝝ. vt p3 p historias ãglicanas vbi dr̃ q̃ post appitionẽ vni⁹ comete puta ãno dñi M. lx. ãglici lucrati sũt almaniã q̃diu tenuerũt iõ dr̃ i textu q̃ cometa significat magñe guerras.

An galatia sit de nã celesti.

Dubitat̃ 3° vtꝝ galatia sit de nã celesti vł de nã eltari puta exalatio: vł vapor. ꝺ h̃ dubio diuersi diuersimode loquũtur. Dicũt aliq sicut albert⁹ ꝛ mlti alij q̃ galatia ẽ de nã celesti. nã i illa pte celi in q̃ appet galatia ẽ magna mltitudo stellaꝝ. iõ illa ẽ densior q̃ alie ptes. iõ lumẽ sol' magis refrãgit i illa pte celi q̃ in alia. iõ lumẽ astroꝝ magis appet i illa pte q̃ i alia ꝛ illd spaciũ vocat galatia. Alij dñt q̃ ẽ d nã eltari ꝛ g̃nat b3 modũ expositũ i textu: ꝛ isti fundãt se i textu. nã dič Aristo. i textu q̃ ẽ de eadẽ nã sicut cometa. pbãt ẽt q2 vna stella pt eleuare tãtã mãz q̃ appebit cometa. g̃ plres stelle poterũt tm eleuare q̃ appebit galatia. S3 3 istã vł a3 aĩ q2 si galatia eẽt de nã eltari possem⁹ aliqñ sensibilr pcipere exalationẽ: aliqñ maiorẽ ꝛ aliqñ minorẽ qđ tñ nõ appet: ig̃it. Itẽ nũq̃ possum⁹ sensibilr pcipere talẽ exalationẽ ɔsumi: qđ tñ fieret si eẽt de nã eltari. Itẽ vł q̃ aliqñ deberet appere i diuersis locis qđ tñ nõ fit. iõ ppter istas rõẽs ꝛ mltas alias pm⁹ mod⁹ vł eẽ verior. puta q̃ sit de nã celi. ℄ Et ad rõẽs istoꝝ ad primã dr̃ q̃ Aristo. i textu loq̃bat pbabilr ꝛ disputatiue. ℄ Ad 2am ɔceditur aña ꝛ negat ɔña ꝛ ɔño. s3 tñ plres stelle pp lumen ꝛ densitatẽ faciũt apparere galatiã. Et hec de secũdo articulo.

Conclusio de p dictis.

Quantũ adtertiũ sit 2° rñsalis. de ipressiõib⁹ metheoricis ẽ scia tãq̃ ꝺ scibili remotissimo. q̃ ɔ° reliq̃t pbata ex dcis in p° articlo. p3 ẽt qd sit dicendũ ad rõnes.

De loco aũt ꝛ tpe ponere post hunc. primo aũt circa terram dicamus.

Pluuia quomõ g̃natur.

℄ Iste est tertius tractatus in quo phs vult determinare de impressionibus humidis que generãtur ex vapore. ꝛ continet duo capitula. In primo determinat de g̃natione pluuie dicens q̃ materia eius est vapor calidus ꝛ humidus. cã vero efficiens est sol ꝛ alia astra ꝛ media regio aeris per suam frigiditatem. Sed finis eius est bonum vniuersi. Et generatur sic nam per calorem solis ꝛ aliorum astrorum a corporibus humidis aqueis exñtibus hic inferius eleuatur vapor vsq̃ ad mediã regionẽ aeris vbi pp loci frigiditatẽ ɔdensat ꝛ ɔuertit in nubẽ ꝛ nubes in pluuiã descẽdentẽ p guttulas pp salutẽ aĩantiũ ꝛ si ille guttule sint pue vocant pecades: ꝛ si sint medie vocant lãbrocere. si magne vocãtur pluuia. de signis ãt ꝛ actiõib⁹ ei⁹ videbit i qõne.

Ros q̃ g̃natur.

℄ Deide determiat de roze. vñ ros sic g̃natur. nã p calorẽ sol' ꝛ alioꝝ astroꝝ a corpib⁹ hũimõ g̃nadis eleuat vapor sbtilis vsq̃ ad ifimã regionẽ aeris q pp frigiditatẽ noctis tẽpatã ɔdensat ꝛ ɔuertit in aquã descẽdentẽ p guttulas ꝛ adherret herbis ꝛ folijs arboꝝ. ꝛ differũt ros ꝛ pluuia q2 ros g̃nat ex vapore magis calido q̃ pluuia ꝛ ille vapor ex q̃ fit pluuia eleuat magis q̃ ille ex q̃ fit ros. iõ pluuia fit in media regiõe aeris ꝛ ros in ifima.

Pruina quõ generatur.

℄ Deide determiat de g̃natione pruine dicẽs q̃ pruina sic g̃nat. nã de die p calorẽ sol' eleuat vapor sbtil' hñs debilẽ calorẽ vsq̃ ad ifimã regionẽ aeris q adueniẽte frigiditate noctis ingrossat ꝛ ɔgelat ꝛ descẽdẽs adheret folijs herbaꝝ ꝛ arboꝝ. ꝛ dič q̃ ros ꝛ pruina ɔueniũt ꝛ dñt.

Ros ꝛ pruina in quõ cõueniũt ꝛ differũt.

pmo ɔueniũt q2 g̃nant ex vapore sbtili. scđo q2 sũt tpe sereno. tertio q2 sũt i ifima regiõe aeris. Et dñt pmo q2 vapor ex q̃ g̃nat pruina ɔuertit in aquã ꝛ postea ɔgelat. s3 vapor ex q̃ g̃nat ros ɔuertit in aquã ꝛ nõ ɔgelat. ℄ 2° dñt q2 ros g̃nat tpe tẽpato. s3 pruina g̃nat i locis frigidis ꝛ tpe frigido. ℄ 3° dñt q2 ros g̃nant flante vẽto australi. pruina do generat flante vẽto boreali vt in plimũ.

Nix q̃ mõ generatur.

℄ Deide determiat de g̃natiõe niuis. vñ nix sic g̃nat. nã de calorẽ sol' ꝛ alioꝝ astroꝝ eleuat vapor calid⁹ ꝛ humidus vsq̃ ad mediã regionẽ aeris vbi ppter magnã frigiditatẽ aeris ɔuertit in nubẽ ꝛ nubes in niuẽ p grossas ptes descẽdentẽ ꝛ motus ɔgelatiõis taliũ ptiũ ɔuertit niuẽ in aquaz. vñ nix ꝛ pruina ɔueniũt q2 vtrũq̃ fit p ɔgelatõẽz: s3 dñt q2 g̃nant in diuersis locis. ꝛ nix g̃natur ex vapore grossiori q̃ pruina. de accñtib⁹ aũt ꝛ signis haꝝ ipressionũ videbimus in qõne.

Grando aũt ibi quidẽ fit in propinquo autem terre vapor ante hoc deficit.

An grãdo magis debeat apparere in estate q̃ in hyeme.

℄ Istõ ẽ scđm capl'z in q̃ phs determiat de grãdine mouẽs pmo duas qõnes. ℄ Pria vtrum grãdo debeat magis appere in estate q̃ i hyeme. ℄ 2a: vtꝝ sursũ possit g̃nari grãdo. ꝛ arguat i q̃ no q2 vel vapor ɔgelaret anteq̃ ex ipso fieret aq̃ vel post. pmũ nõ vł possibile q2 tũc nõ descẽderet p ptes rotũdas. nec scđz vł pole q2 aq̃ i hyeme pp sui g̃uitatẽ d3 descẽdere. ℄ Ad hãc qõnem

Antiq̃ꝝ opinio ... stione.

rñdebãt antiq̃ q̃ vapor anteq̃ ɔgelat ɔuertebat i minutissimas ptes q̃ pp puitatẽ suã non nes ꝺ pellebant deorsum: s3 remanebãt in aere: ꝛ ille dicta q̃ pue gutte ɔgelate ɔgregabant in vnũ globũz. ℄ S3 hãc opionẽ reprobat phs q2 nunq̃ vidimus ɔgelata ɔgregari. Deide rñdet ad primã questionem

Qōnē bȝ antiqͦs dicebāt enī q̄ grādo gñatur ex grosso vapore eleuato vsq̄ ad mediā regionē ae ris q̄ ibi ꝯgelat. ¶ Hāc opionē reprobat trib⁹ rōnib⁹. Pⁱa grādines nō iueniunt i altis mō tib⁹ ḡ nō gñant in media regiōe aeris. ¶ 2ᵃ rō q̄ qn gñant grādines appent qn̄q̄ nubes ni/ gre ꝛ spisse pp t̄rā in qͣb⁹ fit magn⁹ ꝛ t̄ribil so/ nus. Sȝ h̄ nō ꝯtigeret si grādo gñaret i media regiōe aeris q: tūc nō possent ibi audiri illi so/ ni. ¶ 3ᵃ rō. si grādo gñaret in media regiōe ae ris tūc p motū suū fieret rotūde figure: ſȝ aliqn̄ videm⁹ grādinē eē figure āgularis siue late fi/ gure. ḡ nō gñat in media regiōe aeris. ¶ Ad vi/ dēdū ḡ quō gñat supponit ph̄s q̄ in estate me/ dia regio aeris ē frigidior q̄ȝ in hyeme q: i esta te supma regio ē mltū calida ꝛ ifīr īfima: ḡ me/ dia regio aeris ex q̄ circūdat maiori caliditate erit mltū frigidior q̄ȝ in alio tpe. ꝛ signuȝ hui⁹ assignat q: i estate fōtes ꝛ putei sūt frigidiores q̄ȝ i hyeme. q: i hyeme calor ē ad iteriora t̄re. in estate āt frigiditas. Inde ē q̄ pluuia descēdit i dieb⁹ calidis p grossiores guttas q̄ȝ i frigidis ide est ēt q̄ i arabia fiūt mlte pluuie ꝛ vehemē/ tes i estate ꝛ nō in hyeme. ¶ Dic ḡ q̄ grādo sic gñat: nā p calorē sol' a corpib⁹ hūidis eleuat vapor calid⁹ ꝛ hūidus vsq̄ ad mediā regioneȝ aeris. ꝛ pp frigiditatē loci ꝯuertit in nubē ꝛ nu bes in aquā descēdentē p guttulas q̄ guttule p antipistasim ifrigidant pp caliditatē ifime re/ giōis aeris ꝛ ꝯgelant ꝛ quāto ꝯgelatio illa fit magis ppe t̄rā tāto magis subito fit ꝛ grādies fiūt maiores. Jō rūdet ad qōnē q̄ grādines mā gis fiūt i vere ꝛ autūno q̄ȝ i estate ꝛ hyeme: q: i vere ꝛ autūno ē maior abūdātia vaporis q̄ȝ in estate ꝛ adhuc magis fiūt i estate q̄ȝ i hyeme eo q̄ nō ē sufficiēs calor ad eleuādū vaporē sursuȝ nec est tanta frigiditas in media regione aeris per antipistasim sicut in estate de accidentibus vero eius videbitur in questione.

Rep:o/ batio p/ dicte o/ piniōis p rōnes.

Grādo quō ge/ neratur.

De fōtib⁹ āt dixim⁹ pus qd̄ opȝ itelligē nō tanq̄ȝ ex vase deriuatū pncipiū eē fōtē: ſȝ ad vnū sp factū ꝛ ꝯfluētē ꝯcurrerē pmū.

¶ Jste est q̄rt⁹ tractat⁹ hui⁹ libri in q̄ ph̄s dter miat de ipressiōib⁹ genitis sb t̄ra. ꝛ ꝯtinet duo capl'a. Jn p⁹ deteriat de fontib⁹ ꝛ fluuīȝs. Jn se b⁹ ꝛ fluēdo de duratiōe eoꝝ. Et p⁹ narrat opionē an tiqͦꝝ q̄ tal' est. qd̄ i enī antiqͦꝝ dicebāt q̄ aq̄ fōta les ꝛ fluuiales erāt aq̄ pluuiales recepte in fo/ raminib⁹ t̄re. ꝛ h̄ ꝯfirmabāt duob⁹ signis. Pⁱ mū q: aq̄ fōtales ꝛ fluuiales sūt maiores in hye/ me q̄ȝ i estate: q: tūc magis pluit: igr̄. Scd̄m si/ gnū ē q: qdā fluuīȝ sūt ppetui ꝛ ēt qdā fontes eo q̄ eoꝝ receptacula sufficiūt ad recipiēdum aquā pluuialē p tota estate vsq̄ ad aliā hyemē seq̄ntē. Alie sūt aq̄ fōtales ꝛ fluuiales nō perpe tue eo q̄ nō hñt receptacula sufficiētia ad reci/ piēduȝ aquā p tota estate vsq̄ ad hyemē seq̄n/ tē. ¶ Sȝ ꝯ hāc opioneȝ arguit ph̄s: q: mltitu/ do aq̄ꝝ fontaliū siue fluuialiū decurrētiuȝ p tota āñu est maior tota t̄ra. ḡ nō pōt eē suff ciēs p̄dictaȝ receptaculū ad recipiēdū hmōi aq̄s. iō dic̄ q̄ sō opionē teS ꝛ fluuīȝ sic gñant. nā in visceribus ꝯcauita tib⁹ t̄re icludit aer q̄ pp frigiditatē t̄re ispissat ꝛ ꝯuertit in guttulas descēdētes p poros terre ad vnū locū in q̄ ꝯueniūt a q̄ fons ꝛ fluui⁹ hñt ortū. Jstud declat duob⁹ signis. ¶ Pⁱmū naȝ fossores t̄re nō repiūt aquā in vno loco ꝯgrega tā: ſȝ eā vidēt guttatim p diuersos poros t̄re de scēdere ac si t̄ra sudaret. Scd̄ȝ signū ē. q: a ma ximis mōtib⁹ maximi oriunt fluuīȝ eo q̄ in il/ lis mōtib⁹ magne sūt ꝯcauitates ꝛ ma/ gna frigiditas sufficiēs ad igrossandū aerē exi stētē in illis mōtib⁹. ēt ppe mōtes ieniunt fō tes. in locis āt planis raro ieniunt. Et q̄ i ter/ ra sint ꝯcauitates pȝ. nā p calorē solis ꝛ alioꝝ astroꝝ eleuat mltū de hūido a terra ꝛ multi va pores in terris exñtes. Dicit ēt q̄ sub vno mon te est vnū stāguȝ cui⁹ nullus vnq̄ȝ po tuit ter/ minos iuenire ꝛ igrediunt multi fluuīȝ: ḡ signū est q̄ in mōtib⁹ sunt ꝯcauitates ꝛ etiā in terra.

Argum ꝯ pbi.

Non autem semp eadem loca terre neq̄ȝ aquosa sunt neq̄ȝ arida. sed permutātur bȝ fluuioꝝ generationes ꝛ defectus.

¶ Jstud ē scd̄m capl'm ꝛ vltimū in q̄ ph̄s dter miat de duratiōe fontiū: ꝛ oñdit q̄ aliqn̄ eadeȝ loca terre sūt arida ꝛ hūida: sicca ꝛ aq̄sa. q: sic ē in plātis ꝛ aīalib⁹ quātū ad statū senectutē ꝛ iu uentutē. ita vr̄ eē in terra. ſȝ sic ē q̄ videm⁹ ali/ q̄s plātas ꝛ aīalia aliqn̄ hr̄e hūiditatē aliqn̄ sic citatē sic in senectute. ḡ ēt ita ē in terra q̄ ipa ali qn̄ est arida ꝛ aliqn̄ hūida. Celū ēt in aliq̄ tpe ad ducit aliq̄s planetas q̄ hñt v̄tutē desiccādi ꝛ ali quos q̄ hñt v̄tutē hūectādi eā. nō enī sp viget eadē influētia sup eādeȝ regionē terre. ſȝ in di uersis ptib⁹ terre viget diuerse influētie ꝛ ali/ qn̄ sup eādeȝ successiue vigēt diuerse. Et sub dit q̄ d'ria est iter augmētationē ꝛ defectū aīa/ liuȝ ꝛ plātaꝝ ipsi⁹ terre: q: aīal ꝛ plāte bȝ quālȝ suī pte augmētant vel diminuunt. ſȝ nō sic de terra. imo vna ps post aliā siccat ꝛ hūectat. Et si dicat q̄ nulla ē memoria q̄ vbi nunc habita mus fuerit mare: ḡ ps terre q̄ nūc ē sicca ꝛ aq̄s discoopta nūq̄ȝ fuit coopta aq̄s. Rñdet q̄ talis trāsmutatio fit p longā successionē tpis: iō tal' transmutatio latet hoies. Dixerūt tñ aliq̄ q̄ ta/ les trāslatiōes terre nō possent fieri nisi p nouā gñationē toti⁹ vniuersi vel mundi. h̄ reprobat ph̄s dicēs q̄ magnitudo toti⁹ terre nihil est in ordie ad totū celū. vñ in qͣlȝ hyeme viget iflue tia hūefactiua faciēs augē fluuios p aliq̄ tpa ꝛ in alia pte viget iflūetia desiccatiua sufficiēs di minuere aq̄s. Et q̄ terra sit aliqn̄ arida bm ali/

Quare fontes sunt du rabiles.

quã sui ptẽ ⁊ postea hũida fuit coopta aqs probat duab⁹ experiẽtijs. p̃a q: fra egipti fuit coopta aqs ⁊ ĩhabitabilis ⁊ postmodũ facta ẽ sicca. ⁊ habitabilis. 2ª experientia ꝺ duabus regionib⁹ quaꝝ vna erat tẽperate humida ⁊ multũ vtilis ꝑ habitãtib⁹ ⁊ alia erat multũ aq̃sa ⁊ inutilis ꝑ habitantib⁹. ſ3 ꝑ successionẽ tẽporis oppositũ3 euẽit. Et ꝗ p3 ꝙ aq̃ fluũt ⁊ refluũt ⁊ hoc pp diuersas ĩfluẽtias corpoꝝ celestiũ ⁊ ꝑdiuersas cõcauitates existẽtes in terra in qb⁹ aer ingrossat ⁊ ꝯtinue in aquã ꝯuertit ⁊ ꝯtinue gñat aer ad fugiẽdũ vacuũ iõ ħ mõ ꝯtinue gñantur aque.

Alíõ dubiũ de gñatione roris pluuie ⁊ pruie

Q Querit vtꝝ pluuia ros ⁊ pruina gñentur in media regiõe aeris. ⁊ aq̃ fontales ĩ ꝯcauitatib⁹ terre. ¶ Arguit p̃rio ꝯ̃ p̃mã partẽ ꝑbando ꝙ pluuia non generet in media regione aeris q: aq̃ ⁊ pluuia sũt idẽ ſbãr: ſ3 loc⁹ gñatiõis nãlis aq̃ est in terra. ḡ nõ erit media regio aeris. 2° sic. in media regiõe aeris gñant impssiones ignite ḡ ibi nõ generant pluuie cũ talia habeãt ṽtutes ꝯ̃rias. (Scõo)

(Tertio) ¶ 3° sic: si ros gñaret inferius seq̄ret ꝙ nubes nõ ipedirẽt ei⁹ gñationẽ cũ ibi iferi⁹ nõ generent nubes. ⁊ tñ vr̃ mẽs p̃hi ꝙ nubes qñq3 impediunt gñationẽ roris. (quarto.) ¶ 4° sic: si ros gñaret hic iferius seq̄ret ꝙ cẽt vel rõne frigiditatis vel caliditatis. nõ frigiditatis q: pars iferior nõ est frigida. nec rõne caliditatis q: seq̄ret ꝙ q̃to esset calid⁹ citi⁹ gñaret. qꝺ est falsum. (Quĩto.) ¶ 5° sic. aq̃ pluuialis imbibit terre ⁊ nõ vr̃ vbi tãta multitudo aq̃ remaneret nisi iterũ egrederet ꝑ fontes ⁊ fluuios. ḡ fontes ⁊ fluuij gñant ex pluuia retenta in viscerib⁹ terre. In oppositũ est p̃hs i textu. In q̄ne erũt tres articuli. ¶ Quãtũ ad p^m

Quot sũt impssiones humiõ

Sciendũ est p̃ ꝙ p declaratõe text⁹ supponit ꝙ qnq3 sũt impssiões humide. s. pluuia: nix: grãdo: ros: ⁊ pruina. de quaꝝ gñatiõe ⁊ causis visu3 est in textu. vñ due sc3 ros ⁊ pruina gñant in ĩfima regione aeris. sed pluuia gñat i media regiõe aeris. ⁊ hoc saltẽ magis cõiter: nã aliqñ gñat in ĩfima regiõe qꝺ p3 ꝑ experiẽtiã. nã cũ grãdine multotiẽs videm⁹ cadẽ pluuiã q̃ gñat . loco grãdis naꝫ aliqñ añq3 ille guttule cõgelent citi⁹ descẽdũt vl' anteq3 grãdo ad terrã pueniat liq̄scit ⁊ efficit pluuia. ¶ S3 q̄reret aliq̃s vtrũ pluuia solũ gñet ꝑ eleuationẽ vaporis in mediã regionẽ aeris. ⁊ vr̃ ꝙ nõ. nã multotiẽs videm⁹ pluere vbi nulle nubes appẽt i aere. ¶ In opp^m ẽ p̃hs i textu. Pro cui⁹ solõne dr̃ breuiter ꝙ sic̃ i ꝯcauitatib⁹ fre ex aere gñant fõtes. ita ẽt dico ꝙ i media regiõe aeris ṽtute alicui⁹ corpis supioris ex aere põt gñari aq̃ q̃ descẽdẽs deorsu3 vocat pluuia. ¶ S3 restat alia pua difficultas vtꝝ vapor nãliter moueat sursũ vl' violẽte. ⁊ vr̃ ꝙ nãlr q: h3 leuitatẽ. ꝙ violẽte p3. q: ẽ de nã aq̃ q̃ nãlr mouet deorsũ. Rñr p̃io ꝙ vapor nõ ẽ aq̃ vt iã visu3 ẽ neq3 ẽ de nã aq̃ nisi q: gñat ex aq̃ vel q: eadē3 est mã aq̃ ⁊ vaporis. Dr̃ vlteri⁹ ꝙ si leuitas ꝯseq̄tur ꝑpriã formã ſbãle3 ipsi⁹ vaporis sic ꝙ ille vapor ex nã sua sit na: eleuari sursũ ẽt dico ꝙ mouet nãlr. si ãt illa leuitas ꝯuenit sibi solu3 accñtalr ⁊ nõ ſm nãm ei⁹ posset dici ꝙ mouet violente vel saltẽ preter naturã ꝑpriam põt tamen probabiliter dici ꝙ vapor est mixtum cui ex natura sua conuenit moueri sursum.

(alia difficltas.)

Sciendũ est scõo ꝙ de loco gñationis grãdinis est difficultas inter diu3 de doctores vñ ꝯueniũt oẽs in mã grãdinis. na3 loco i q̃ dñt oẽs ꝙ mã grãdinis ẽ vapor grossus. ⁊ sit cõ grando simili mõ sic̃ pluuia. s3 foris est sic̃ aq̃ ꝯgelata vl' generat vapor ꝯgelat⁹. vñ vapor ꝑus ꝯuertit in aquã. ⁊ postea ꝯgelat. ⁊ pp hoc differt a niue. differt ẽt a niue: q: ꝑus ꝯuertit in aquã q̃ nix pp ṽtute3 aliquã intrinsecã calidi. ſ3 de loco gñatiõis ei⁹ vr̃ dicere Aristo. in textu ꝙ gñat in infima regiõe aeris satis basse nõ multũ distãte a fra. ⁊ ħ ꝑbat in textu trib⁹ signis. dic̃ Albert⁹ ꝙ locus grãdinis sit magis altus q̃ loc⁹ vbi sit pluuia. q: ille vapor a q̃ gñat grãdo eleuat a calido forti: ⁊ iõ põt eleuari valde sursu3. Et dic̃ ꝙ pp calorẽ itrinsecũ ille vapor sit rarior. iõ statĩ ꝯgelatur in illo magno frigore. S3 tenẽdo ħ qꝺ dicendũ eẽt ad aristo. diceret ꝙ aristo. nolebat negare simplr qn gñatio grãdinis posset fieri in media regiõe aeris s3 ꝙ nõ fiebat in tali regione ita regulariť sic̃ in ĩfima regiõe vbi ꝯgelat ꝑ antipistasi3. h3 eni ql3 impssio hũida aliquã frigiditatẽ ꝯnãle3: iõ ille gutte descẽdẽtes hñt aliquã frigiditatẽ q̃ a caliditate medie regionis ꝑ antipistasim fortificat ⁊ tandẽ ꝯgelat. ¶ Et si q̃s dicat q̃re vapor ex q̃ gñat grando nõ ꝯgelatur in ĩfima regione aeris cũ ascẽdit sic̃ pluuia cũ descendit. ¶ Rñr ꝙ ħ est: q: in vapore est calidũ. eleuãs ⁊ mouẽs sursũ: iõ ita cito nõ põt cõdensari nisi quod ĩmõ calidũ sit corruptũ. ⁊ iõ diu ascẽdit añq3 ꝯuertat i grãdinẽ. ¶ Et aduerte ꝙ qñ grãdo gñat i media regiõe aeris: tunc sit mĩtũ sursũ. ⁊ ñ sit tũc ꝑ atipistasi3: q: ille loc⁹ ẽ valde frigid⁹ ⁊ iõ ifrigidat illũ vaporẽ. ⁊ q: ille vapor ẽ calid⁹ iõ facili⁹ ꝯgelat sic̃ aq̃ calida.

Sciendum est 3° ꝙ pluuie ab aristotele assignant octo signa. Primũ signũ ẽ appitio nubis ⁊ ascẽsus vaporis sursũ. ¶ Scõ3 ẽ diminutio fluuioꝝ fontiũ ⁊ gna pluroꝝ: qñ eni p̃dicta diminuunt tũc vapores eleuant ex qb⁹ gñat pluuia. ¶ 3^m ẽ hũectatio parietũ ⁊ lapidũ: q: tũc viget ꝯstellatio ꝯuertens aristo. aerẽ i aquã. ¶ 4^m ẽ cũ lãpades ardẽtes scintillãt ⁊ fere extiguunt tũc eni aer circũdãs oleum ꝯuertit i aquã vel ẽ saltẽ plen⁹ vaporib⁹ humidis. ¶ 5^m ẽ rubedo matutia sol: signũ eni ẽ q: tũc sũt mlti vapores ꝑ q̃s facilr nũc ptrãseũt radij solares. ¶ 6^m qñ nõ vr̃ astra q: tunc ipedit visio propter

Quot signa pluuie assignant

visio pp vapores exñtes in aere. ¶7m e cant⁹ ranar̃ ⁊ auiũ. ¶8m e qñ pulices ⁊ musce fortⁱ⁹ pũgunt ⁊ oues auidi⁹ pascũt ⁊ diligẽti⁹ nutri/ metũ qrunt q: tũc corpa eor̃ ſſ alterata. ⁊ sic ex iſtinctu nãe mouenf ad puidẽdũ ſibi de necẽis.

Accidẽ/ tia plu/ uie ſm aristote lem.

¶S3 aduerte q ipſi⁹ pluuie b3 aristotelẽ in te/ xtu assignanf qnq3 accñtia. p^m est q pluuia ſp descẽdit p guttulas vt aer nõ possit ſibi tm̃ reſiſtere. 2^m e q hmõi guttule qnq3 ſſ grosse qnq3 mediocres qnq3 pue. 3^m e q: pluuia qnq3 est dulcis. ⁊ qnq3 amara. ⁊ h̃ ɔtingit pp diuersa cõ mixtionẽ vapozis. qnq3 eni vapor e mistũ terre ſtris ⁊ tũc e amar⁹. ⁊ qnq3 e multũ aere⁹ ⁊ tũc e dulcis. 4^m accñs e q citi⁹ gñaf pluuia q̃ que cũq3 alia ipressio aq̃a. q: media regio aeris oi tpe ãni e sufficiẽter disposita ad gñationẽ plu/ uie. 5^m est qñ pluuie cadũt aliqñ cadũt pue ra ne vermes ⁊ pisces. qd ɔtingit ex eo q: cũ vapo re aq̃eo eleuaf exalatio viscosa q̃ virtute sol pot trãsmutari ad recipiendũ formã predictorum.

Accñtia rozis b3 phm in textu.

Sciẽdu3 est 4° q mlta ſſ accñtia roris b3 ph̃z in textu. ¶Primũ est q gñaf in locis tẽpatis ⁊ tpe tẽpato. ¶2^m e q ros qnq3 e dulcis ⁊ qnq3 amar⁹. ¶3^m e q bla da collecta i roze cito putrescũt q: ibi e q̃dã mã viscosa ⁊ calida agẽs in hũidũ. viscosũ eni e cã putrefactiõis. ¶4^m e q oues comedẽtes her/ bas plenas roze sepe moriunf ex fluxu vẽtris. ⁊ h̃ est pp viscositatẽ ipſi⁹ mãe. ¶S3 ẽt ipſius

Pruine accñia.

pruine assignanf q̃tuoz accñia a pho i textu. Pri mũ est q ipa gñaf de nocte ⁊ in auroza tpe fri/ gido ⁊ i locis frigidis. q: h̃ reqrit ɔgelationẽ. 2^m e q fit ex mã fetida q: vt i plimũ fit ex com mixtiõe exalatõis calide cũ vapore hũido. 3^m est q mã pruine aliqñ ascẽdit sursũ ⁊ ɔuertit in

Niuis proprie tates.

nubẽ ⁊ tũc e ſignũ pluuie. qñ vero descẽdit e ſi gnũ serenitatis. ¶Supponif vlteri⁹ q ipſi⁹ ni uis ſſ q̃dã ppzietates vl accñtia p:la: ſi qs lauet man⁹ nive reddit eas firmas eo q nix gñaf ex vapore q̃dãmõ ſicco ⁊ terrestri. 2^a: nix reddit ae re3 turbidũ ⁊ aliq̃lẽ clar̃ pp hũiditatẽ clarã exi ſtẽte3 in vapore ex q̃ gnãtur hũiditas q̃ clarifi/ cat. 3ª nix nutrit oues ⁊ alia aĩalia q: nix gñaf ex hũido aereo in q̃ ɔſiſtit ⁊ vita. 4^a: nix augmẽ tat blada ⁊ alia nascẽtia i t̃ra. 5^a: nix fit magis in hyeme q̃ i alijs tpib⁹ ãni. 6^a: nix e figure la te. 7^a: nix descẽdit cũ tpe e calidi⁹ eo q nubes ex q̃ gñaf e calida. 8^a: nix e coloris albi mollis ⁊ manu cõp̃hẽſſibil eo q debili frigore ɔdẽsaf.

Grandi nis pro petates

¶S3 ipſi⁹ grãdinis b3 aristo. i texte sex ſũt p/ p:ietates. p:la q grãdo ɔgelaf ad modũ cristal/ li. 2^a. grãdo mortificat vegetabilia pp eius fri gus ⁊ ei⁹ duriciẽ. 3^a. tpe grãdinis audiũf ma gni soni eo q in nube icludunf mlte exalatões calide ⁊ ſicce q̃ petũt exitũ ⁊ mouenf p tales nu be3 frãgẽdo eã ⁊ tũc causat sonũ. 4^a cũ grãdie qnq3 cadit pluuia ⁊ h̃ fit pp pua3 antipiſtasim. 5ª grãdo qnq3 e rotũda ⁊ qnq3 ãgl'aris rotun da qñ gñiaf remote a t̃ra. ãglaris qñ gnãtur p/ pe t̃ra3. 6ª qnq3 i grãdine appet imagies por/ cor̃ ⁊ boluz pp v̓tutes celestes tũc vigẽtes. ſilr in grãdine multotiẽs inueniunf pili q: vapor nunq̃ ascendit ſine terrestre: ſ3 ex ſicco terrestri ſta tim generantur pili. Et hec de primo articulo.

An plu/ uia ros

Quantũ ad 2^m dubitaf p^o vtr̃ pluuia ros ⁊ pruina dĩnt ſpẽ ſpãliſſi. ma. ⁊ af q ſic: q: i diuersis locis tpib⁹ ⁊ mãijs ⁊ p:uis diuersis gñanf: igif dĩnt ſpẽ. ɔña p3. q: q̃ sunt differãt eiuſdẽ ſpẽi i eodẽ loco gnãri debẽt: ⁊ ãns p3 in ſpecie. textu. Scdo sic: cõplexiões nãles iſtor̃ iferior̃ dĩnt. g vr̃ q iſta debeãt differre: q: b3 diuersas cõplexiões fit diuersitas ſpecifica. ⁊ ãns pbaf: q: cõplexio niuis e magis frigida q̃ cõplexio pluuie ẽt cõplexio grãdinis est frigida ⁊ ſicca: igr̃. Itẽ iſta fiũt a diuersis agẽtib⁹: igr̃ ſſ diuer/ ſa. ɔña p3: q: agẽtia nãlia aſſimilãt ſibi effect⁹: g a diuersis diuersi fiũt effect⁹. Itẽ effect⁹ illarũ ipreſſionũ dĩnt ſpẽ: g illa dĩnt ſpẽ. p3 ɔña: q: ef fect⁹ ſſ ɔſilẽs causis. ¶In opp^m vr̃ eẽ phs i te xtu. puta q oẽs ipreſſiões hũide ſſ eiuſdẽ ſpẽi.

Suppõ pro solu tione p/ dicte q/ ſtionis.

¶S3 p solone hui⁹ dubitatiõis ſuppõif q ar guitiue ex diuersitate opationũ ⁊ accñtiũ aliq̃r in tota ſpẽ venim⁹ i diſtinctiõe3 ſpecificã illoꝝ nõ tñ demr̃atiue ⁊ efficacif. ⁊ h̃ vr̃ velle Scot⁹ in ſcdo vbi dic̃ q vinũ ⁊ acetũ ſſ alteri⁹ ſpẽi: q: opatiões eor̃ a tota ſpẽ ſſ alteri⁹ ſpẽi. nã vinu3 a tota ſpẽ h3 calefacẽ. ⁊ acetũ h3 frigefacẽf. Nõ obſtãte tñ h̃ ponif tal' ppõ q pp diuersitatẽ ac/ cidẽtiũ ⁊ opationũ nõ poſſum⁹ ſufficiẽter pba re diuersitatẽ ſpecificã iſtar̃: nã videm⁹ freqñẽ q ſbe diuerse ſpẽi hñt accñtia diuersa ⁊ aliqñ ſi milia. Exẽplũ pmi vt ignis ⁊ aq̃ hñt diuersa ac cidẽtia. Exẽplũ secũdi. ignis ⁊ aer dĩnt ſpẽ: ⁊ tñ hñt accñia eiuſdẽ ſpẽi. Silr hõ ⁊ ãgel⁹ dĩnt ſpẽ ⁊ tñ eor̃ volitiões ⁊ itellectiões ſaltẽ de eodem obiecto videnf eẽ eiuſdẽ ſpẽi. videm⁹ ẽt q ſbe dĩnt ſpẽ ⁊ ſſ pn^a accñtiu3 dĩniu3 ſpẽ. ⁊ ẽt accñtiũ eiuſdẽ ſpẽi. nã aq̃ calefacta calefacit ſic ignis. ⁊ tñ dĩnt ſpẽ. videm⁹ ẽt q ſbe ſſ eiuſdẽ ſpẽi. ⁊ tñ accñtia erũt alteri⁹ ſpẽi ⁊ aliqñ eiuſdẽ. Exẽplu3 pmi vt duo poma ſſ eiuſdẽ ſpẽi. ⁊ tñ vnũ nãlr̃ e dulce ⁊ aliũ amar̃. Silr duo hoies vn⁹ erit alb⁹ ⁊ ali⁹ niger. De ſcdo notu3 est. videm⁹ ẽt q ſbe ſũt eiuſdẽ ſpẽi ⁊ erũt pn^a accñtiu3 alteri⁹ ſpẽi. ⁊ aliqñ eiuſdẽ ſpẽi. Exẽplũ pmi vt due volũta/ tes boium sunt eiuſdẽ ſpẽi. ⁊ tñ illud idẽ obie/ ctu3 qd est volitũ ab vna est nolitũ ab alia. Exẽ/ plũ ſcdi vt ſi due volũtates hoiu3 diligãt idem obiectũ. Et ex oib⁹ iſtis p3 q diuersitas accñtiũ vl idẽtitas in ſpẽ nõ pbat ſimplr̃ diuersitatẽ vl idẽtitatẽ ſpecificã ſbſtãtiar̃. g a ſili nõ ſeqf q di uerſitas accñtiu3 vl opationũ iſtar̃ ipreſſionu3 iferat ſimplr̃ diuerſitatẽ ſpecificã eſſentialẽ illa/ rũ impreſſionũ. iõ pot facilr̃ teneri q l3 accñtia

⁊ operationes illaꝝ ipressionū dfant spē nō tñ ille impressiones. ℭ Dicunt tamē aliqui subtilit ter ꝙ ros ⁊ pluuia bene sunt eiusdē spēi. ꝫ plu uia ⁊ nix differunt spē ⁊ similiter grando.

Dubitat scdo vtꝝ aq̄ fōtalis nālr ascen dat ad orificiū fontis. Et vꝫ ꝙ nō: qꝛ aq̄ nāliter descēdit: ꝫ nō nāliter ascendit. ℭ In oppm vꝫ esse phs in textu. Pro cuiꝰ solōe supponit ꝓ ꝙ graue nāliter pōt q̄drupl r ascen dere puta aqua vnoꝰ si supponat sibi aliqđ gra uiꝰ vt si in vno poto esset aq̄ ⁊ itra poneret lapis tūc illa aq̄ ascēderet nāliter est enī ordo entiū ꝙ grauiora sunt deorsum. 2ꝰ mō ad fugandū vacuū sicut p3 de aq̄ frigida cui supponit os fiole cale facte in qua aer erat calefactꝰ ⁊ ēt rarefactꝰ p cali ditatē. talis enī aer fiole pp frigiditatē aq̄ cōdē saf. ⁊ ne fiat vacuū aq̄ nāliter ascēdit per fiolā. 3ꝰ mō ad fugandū 2riū: sicut aq̄ exñs in po ris ligni viridis positi in igne ascēdit ad extre mitatē ligni. ℭ 4ꝰ mō pp eq̄librationē. Aq̄ em̄ appetit vt ꝫm quālz sui ptē eq̄liter distet a cētro ⁊ sit eq̄ alta. nā si fiat forainē in fūdo nauis tunc aq̄ ascēdit donec sit ita alta sicut aq̄ que est i flu uio. ⁊ ꝫ3 istū modū. eq̄librationē aq̄ nālr ascen dit ad orificiū fontis aq̄ enī appetit nāliter eq̄ri loco a q̄ sumpsit originē. Et q̄ sequit ꝙ orificia fontiū artificialiū nō debēt fieri altiora q̄ sit los cus originis ipsiꝰ fontis. Alteriꝰ sequit ꝙ p ori ficiū artificiale fontis possumꝰ scire altitudinē originis alicuiꝰ fontis. Qñ si origo fontis sit in loco satis alto vt in cacumie mōtis ⁊ descendat aq̄ fontis ad locū inferiorē dico ꝙ si fiat orificiū vsq3 ad altitudinē mōtis aq̄ tūc ibi ascēdet. Et si qs q̄rat vtꝝ aq̄ fōtiū ⁊ fluuioꝝ sit nālr maior in estate ꝫ in hyeme. ℭ Rñr ꝙ sic: qꝛ calor exi stēs ēt terrā facit per antiperistasim terrā īteriꝰ eē magis frigidā. iō faciliꝰ aer ⁊ vapor i aquā 2uertunt. ℭ Aduerte tñ ꝙ rōne aquaꝝ pluuia liū ⁊ alioꝝ ipressionū humidaꝝ aq̄ in hyeme ē maior q̄ in estate. ℭ Quereret ēt aliqs vtrum vbi nunc est mare aliqñ fuerit terra arida: ⁊ eꝫ. ℭ Pro cuiꝰ solutione supponit ꝙ mōtes q̄tuor modis gñant in terra. ꝓ ex fluxu maris ⁊ aliaꝝ īpetuosaꝝ 2gregantiū multā terrā in vno loco 2ꝰ ex vētis ipetuosis 2gregātibꝰ multas arenas ⁊ multas terrestreitates. Tertio ex motu terre fa ciēte magnā aperitionē in terra ad quā seqtur vallis. Quarto ex influētia deficcatiua ⁊ rarefa ctiua terra mediāte qua eleuat quedam gibbosi tas in terra. Tūc respōdet ꝓbabilr ꝙ vbi nūc ē mare aliqñdo fuit terra arida. ⁊ econuerso. ⁊ h ꝓpter generationē ⁊ corruptionē montium. ⁊ si nō ꝫm totū locū: tamē ꝫm partē loci.

Graue q̄tmōis pōt ascē dere.

An aqua fluioꝝ ⁊ fontiū sit nālr maior i estate ꝫ i hyeme alia q̄ ē.

Dubitatur 3ꝰ vtꝝ rubedo matutina si gnificet pluuiā futurā. Et vꝫ ꝙ nō qꝛ rubedo vespina sigt serenitatem. ꝫ ⁊ rubedo matutina. 2ña p3 a fili ēt eo ꝙ ex simi bꝰ cāis siles effectꝰ 2ueniūt. ℭ Itē rubedo circa lunā nō sigt pluuiā sed serenitatē vel vētum. ꝫ nec rubedo matutina circa solē 2ña p3 sicut pce dēs. ⁊ añs ꝓbat per experiētias. ℭ Itē videmꝰ p experiētias sepe pꝰ rubedinē matutinā nō seq pluuiā. ꝫ nō est signū future pluuie. In oppm ē phs i textu. ℭ Pro solōne supponit ꝙ ipressio nū multiplicia sunt signa. Quedā sunt signa q̄ sūt cāe cū h ꝙ sit signa nē 2stellationes celestes. Alia sūt signa q̄ nō sūt cā signatoꝝ sed sunt effe ctꝰ cārū. ⁊ ex ipsis iducimur in cognitionē cārū sicuti fumꝰ est signū ignis ⁊ ē effectꝰ eiꝰ. Alia sūt sig ꝗrū vtrūq3 est effectꝰ ⁊ vnū est signū alteriꝰ. qꝛ vnꝰ cōiter 2uenit pꝰ aliū sicē vapor ⁊ nubes. ꝫ suppōito ponit talis 2ꝰ. rubedo matutina appa rēs in celo sigt pluuiā futurā. qꝛ talis color cau sat qñ sol est in ortu vel ꝓpe ortū ex eleuatōe va poꝝ interpositoꝝ inter visū nřm ⁊ solē. qui va por de se esset niger ⁊ opacꝰ sed lux apparēs per nigrū facit appere rubedinē. sicē ēt qñ videmus cādelā p flāmā albā. ⁊ cū tales vapores sint ele uati ⁊ tādē in aquā 2uerti potuerūt per frigus medie regionis in illa die 2uertunt in pluuiā. ℭ 2a 2ꝰ. rubedo serotina apparēs in celo circa solē sigt serenitatē: qꝛ signū est ꝙ vapores q̄ fue rūt eleuati de die iteꝝ cadūt de nocte. ⁊ si nō ce ciderūt sunt ita ꝓpe terrā (cū sint iter solē ⁊ aspe ctū nřm qñ sol est ꝓpe superficiē orizontis) ꝙ ex ipsis non pōt fieri pluuia: sed magis ros vel pruina. Aduerte ēt ꝙ magnū signū pluuie ē qñ sol ⁊ luna apparēt palidi vel fusci colores. qđ fit pp vapores: q̄ vapores sūt multū aquei ⁊ paruꝫ hñtes de fumo terrestri. ⁊ iō non appet rubedo sed potiꝰ palor. Etiā qñ orit ⁊ appet maior ꝫ sit solitū. qđ fit pp īterpositionē vapoꝝ in qbꝰ va porībꝰ radū solares disgregātur ⁊ faciūt solem appere maiorē: qñ ēt i nouitate lune cornua lu ne appent obtusa ⁊ nigra: tūc sigñt pluuiā i illo mēse: qñ ēt ortꝰ solis est nimis matutinꝰ sigt plu uiā. ℭ Tūc rñr ad rōes. ℭ Ad pmā negando 2ñam. qꝛ nō est sile. ℭ Ad 2am 2cedit añs. ⁊ ad ꝓbationē dꝫ ꝙ non est eadē cā. qꝛ rubedo circa lunā ē sicut rubedo vespina que sigt serenitatē ℭ Ad ali. i dꝫ ꝙ nō est signū necessarium. qñq3 enim pōt ipediri puta qñ calor solis est tantꝰ ꝙ 2sumit vaporē vel qñ talis vapor per ventuꝫ re mouetur. ℭ Et hec de secundo articulo.

Signa i pssionū sunt mī tiplicia.

2ʷ de p dictis.

Signū pluuie.

Solutō pdictaꝝ rōnum

Quātum ad tertiū sit 2ꝰ rñsalis pluuia ⁊ nix gñant in meª regiōe ae ris ros grādo ⁊ pruina in infima. q̄ 2ꝰ relinqtur ꝓbata in articulis. ℭ Ad rōnes ad pmā ⁊ 2am p3 solo. ℭ Ad tertiā dꝫ negādo ꝙ ros gñetur i suprema regione aeris. Ad probationē dꝫ ꝙ lꝫ vapor roris sit subtilior ꝫ vapor pluuie. nō tñ ascēdit rōne pauci caloris. ℭ Ad quartā ⁊ q̄n tā p3 qđ sit dicendum.

ℭ Et sic est finis primi libri metheororuꝫ.

2ꝰ de ge neratōe pluuie ⁊ niuis.

Dubiuꝫ ꝫ matu tinali ru bedine.

De mari

E mari aũt q̃ nã ipsi⁹: ⁊ pp quã cãm est salsa ⁊ tãta aque mltitudo: adhuc ãt de ea q̃ a pn⁰ gñatiõe dicam⁹. antiq qdẽ igr ⁊ vsã

Quid i tes circa theologias faciũt ipsius fontes vt ipsis sint pncipia ⁊ radices terre ⁊ maris.

B libro intẽdit philosophus.

Ste est scõs liber metheoroꝝ in quo phus determiat de mari: de vẽtis: de motu tre: de tonitruo coruscatiõib⁹: fulminib⁹ ⁊ thiphonibus. Et diuidit in tres tractat⁹. ℭ In prio dtermiat de mari. ⁊ ɔtiet duo capitula. In prio narrat opiniões antiquoꝝ de mari. dixerũt. n. aliq ꝙ mare fiebat B mõ: qꝛ mare hꝫ mltos fõtes in tra q̃ sũ pnᵃ ei⁹ ita ꝙ terra p suos fõtes ẽ pnᵐ maris. ℭ Alia fuit opio dicẽtiũ ꝙ tra fuit oli coopta aqs ⁊ postea p calorẽ solis ⁊ alioꝝ corpoꝝ calefactiuoꝝ paulati desiccata ẽ ⁊ tãdẽ tota dsiccabit: ⁊ illud quod remansit hũefactum dr mare aliq dixerũt ꝙ terra fuit semel ita calefacta a sole ⁊ ab alijs astris ꝙ tm̃ sudauit ꝙ mare ex illo sudore ortũ suũ habuit. Priaꝫ opinionẽ reprobat pmittẽs diuisionẽ aquarũ quaꝝ. Pria ẽ. aq̃rũ qdã sũt fluxibiles vt fontes ⁊ fluuij. alie sũt stationarie. Fluxibiliũ qdaꝫ sunt fluxibiles spontanee sine arte. alie sunt fluxibiles artificiose: Hoc supposito pbat ꝙ mare nõ hꝫ fontes i terra tanq̃ pnᵃ ei⁹. qꝛ fontes fluũt. ex locũ coꝝ: ſꝫ mare nõ mouet ex suũ locũ: igit. ℭ Et si qs dicat mare fluit ⁊ refluit. ℭ Rndet ꝙ hoc est a cã extrinseca. puta a lũa ⁊ alijs corporib⁹ celestib⁹ habentib⁹ dominiũ sup humida. ℭ Deide determiat de nã ipsius maris narrãdo opinionez antiquoꝝ. quidã. n. dixerũt mare est pnᵐ oĩum aquaꝝ. Dicũt vlteri⁹ ꝙ fluuij nõ solũ fluũt ad mare tanq̃ ad fininũ. ſꝫ fluũt ab ipo tanq̃ a pn⁰. Sed ɔ̃ B arguit phs: qꝛ pnᵐ dꝫ eẽ pri⁹ ⁊ simplici⁹ pncipiato: g̃ cũ mare sit turbidũ ⁊ salsum nõ est prius ⁊ simplici⁹ alijs aqs. ⁊ p ɔ̃ñs nõ est pnᵐ aliaꝝ aquaꝝ. Alia opinio fuit ꝙ sol nutrit hũido aq̃o eleuato ab istis inferiorib⁹. ℭ Hãc opinionẽ reprobat qnqꝫ rõnib⁹. Pria: si sol nutriret humido aq̃o: sequeret ꝙ nõ eẽt vn⁹ ⁊ idẽ sol in diuersis dieb⁹: ſꝫ fieret quotidie alius ⁊ alius. ℭ 2ᵃ rõ: ignis eleuãs aliqd hũidũ ab aq̃ calefacta non nutrit illo humido: g̃ nec sol nutritur hũido eleuato p ipm. ℭ Tertia rõ si sol nutriret tali humido: eadẽ rõne alia astra deberent nutriri humido. ſꝫ B est falsũ: igit. ℭ 4ᵃ rõ si sic seq̃ret ꝙ sol ⁊ celũ augmentarent: ⁊ p ɔ̃ñs mouerent veloci⁹. ℭ 5ᵃ rõ: vapores eleuati nõ ptigũt vsqꝫ ad solẽ: ſꝫ iterũ dscẽdũt dorsũ: igit. ℭ 3ᵃ opinio fuit platonis dicẽtis ꝙ circa mediũ mũdi ẽ magna mltitudo aque q̃ tartar⁹ vocat a q̃ ipꝫ mare venit. Sꝫ ɔ̃ hoc arguit phs: qꝛ si sic seq̃ret ꝙ sp deberet eẽ eadẽ q̃ãtitas aq̃ꝝ

opiniones ãtiquoruꝫ de mari.

Antiq̃rũ opio d nã ipsi⁹ maris.

Rões ɔ̃ dictam opinionẽ reprobãtes

qd ẽ falsũ: igr. ℭ Istis opionibus positis dicit phs ꝙ loc⁹ in q̃ est mare ẽ loc⁹ nãl aq̃: ⁊ ẽ locus vbi d lo maris B̃ꝫ accñs. Primũ pbat: qꝛ aqua nãlr loca comatur circa terrã: cũ ibi viget vt⁹ gñatiua ⁊ ɔ̃s̃uatiua aq̃: g̃ ibi ẽ loc⁹ nãl aq̃. Scðꝫ pꝫ: qꝛ in mari sũt qdã trestreitates q̃ magis debẽt locari in tra q̃ ex trã. ⁊ p ɔ̃ñs loc⁹ in q̃ est mare ẽ loc⁹ maris B̃ꝫ accñs siue B̃ꝫ ptẽ. ℭ Ex istis ifert phs: ꝙ oẽs fluuij nãlr fluũt ad mare: qꝛ loc⁹ maris ẽ locus nãlis aq̃. Et ille loc⁹ ẽ multũ bassus: igr alij fluuij ad ipꝫ fluũt. ℭ Et si qs dicat: g̃ mare nõbilr deberet augeri p igressũ alioꝝ fluuioꝝ. ℭ Rñdet phs ꝙ veꝝ ẽ si nihil a sole iteꝝ eleuaretur. Sol eni per suã caliditatez eleuat aquas subtiles maris ⁊ dimittit grossas ⁊ terrestreitates: ⁊ ex illis subtilioribus fiunt nubes.

Opio phi d lo maris.

De salsedine aũt ipsi⁹ dicẽdũ: ⁊ vtꝝ si idẽ. aut neqꝫ erat neqꝫ erit ſꝫ deficiet: etenĩꝫ sic putãt qdã. B qdẽ. igr nisi sũt oẽs ɔ̃fiteri qd factũ est siqdem ⁊ ois mundus.

ℭ Istud ẽ scðꝫ caplꝫ in q̃ phs deteriat de ppetuitate ⁊ salsedine maris. Et diuidit i duas partes. In pᵃ deteriat de ppetuitate ipsi⁹ maris: dicẽs ꝙ mare ẽ ppetuũ qd pbat: q: nulli dixerũt mare eẽ genitũ nisi illi q posuerũt mũdũ eẽ genitũ. ſꝫ mũdus nõ ẽ genit⁹ imo ppetuus: igit. ℭ Deide deterat de ppetuitate maris B̃ꝫ opionẽ antiq̃ꝝ: dicẽs ꝙ opio Democriti fuit ꝙ mare nõ eẽt ppetuũ ſꝫ ꝙ ɔtinue fieret min⁹ ⁊ ꝙ tãdeꝫ totũ ɔ̃sumet. Hãc opionẽ reputat phs fabulosã: dicẽs ꝙ ẽ silis opioni q̃ dic ꝙ in tra a pn⁰ creatiõis mũdi eẽt qdã vorago q̃ bis absorbuisset mare. ⁊ i pma absorbutiõe fecerat montes: ⁊ in scða isulas. Istas opiones reputat oĩno fabulosas. ℭ In scða pte deteriat de salsedie ipsi⁹ maris. Et diuidit in duas ptes. In pma narrat opiones antiq̃ꝝ. quaꝝ. Pria fuit illoꝝ q dixerũt mũdũ eẽ factũ: ⁊ ẽt mare dixerũt terrã in pn⁰ creatiõis mũdi fuisse totã coopertã aqs: ⁊ postea p calorẽ sol magnã ptẽ aq̃ eẽ euaporatã ⁊ illud qd relictũ ẽ dixerũt eẽ mare. ⁊ qꝛ B est grossuꝫ ⁊ terrestre: iõ dixerũt ipm eẽ salsũ. Hãc opinionẽ reprobat dicẽs: qꝛ tunc sequeret ꝙ mare nũc esset puuꝫ: vl ꝙ illa q̃ eleuant iteꝝ reuerterent in mari. ℭ 2ᵃ opio fuit illoꝝ q dixerũt mare eẽ salsũ pp terrã cõmixtã ipi mari. Hãc reprobat trib⁹ rõnib⁹. Pria rõ. qꝛ tũc seq̃ret ꝙ fõtes ⁊ fluuij eẽnt salsi cũ terra: sita bñ deferat ad ipsos sicẽ ad mare. Scða rõ. qꝛ vr eẽ incõueniens ꝙ tãta mltitudo aq̃ sit salsa pp talez puã cõmixtionez terre. Tertia rõ: qꝛ isti dixerũt fontes ⁊ fluuios esse eiusdez nãe cũ aqua maris. sed aq̃ fluuij ⁊ fõtis nõ est salsa: igit. Tertia opio est eorũ q dixerũt ꝙ mare est sudor terre: q: sudor est salsus: iõ mare est salsũ. Hãc reprobat trib⁹ rõnib⁹. ℭ Pria: qꝛ isti nõ assignauerũt cãꝫ pp q̃

Antiq̃ꝝ opiones d maris

Quare mare est salsum.

sudor debeat esse salsus. ¶ 2a ro. sudor est sup
fluitas illi9 cuius e. s3 mare no est superfluitas ter
re cu eet min9 fra: igit. ¶ 3a ro. si terra qnqz su
daset pp calore solis eade rone nuc sudaret: s3
Op'o hoc no appet: igt. ¶ Deinde deteriat de salse
phi de dine maris s3 ppria opione pones tres suppo
salsedi ne nes. Prla: duplices sut fumi. qda sunt huidi e
maris. calidi q vocant vapores. Alii sut sicci q vocant
exalationes. ¶ 2a suppo: l3 mare maneat vnu3 e
ide 8m spe3 mutat in s3 ptes. ¶ 3a suppo siccu
terrestre passu3 calido mixtu cu huido aqo cat
salsedine eo q siccu terrestre no est totalr dige
stu s3 cobustu. e qn dnat tale cobustu sr huidu:
Conclo tuc catur salsedo. ¶ Tuc ponit tale ?clione. exa
nes d platioes trestres aduste descedetes ad mare per
dictis. mixte cu huido aqo cant salsedine maris. Et p
bat septe signis. ¶ Primu: q aq australes sut
magis salse q boreales. e h nisi q flate vento
australi eleuant ptes exalationes calide e sicce
trestres q admiscent aqs. ¶ 2m signu: q aqua
maris e calidior alijs aqs. e h pp comixtione3
exalatiois calide e sicce. ¶ 3m signu est: si aliqs
posuerit in mari vas subtile vndiqz clausu: tuc
aq igredies p poros erit dulcis. e h pp seclusio
ne grossi terrestris. ¶ 4m signu est: q aq ma
ris e grossior e guior alijs aqs: io mai9 podus
portat. ¶ 5m signu est: q e qda stanu in pale
stria ita salsu3 q nullus piscis ibi nascit: e e ita
grossu3 q si equ9 pijceret in ipm no submerge
ret. ¶ 6m signu est: q vestimeta lota in mari ra
tioe terrestreitatu efficiunt sordida. ¶ 7m sig
est: na in arabia est qda loc9 vbi nascunt cala
mi qb9 cobustis hoies accipiut cineres e comi
scent aq e totu sil decoquut: ita q vna pte aque
euaporata residuu efficit sal. ¶ Et si qs qreret
an aliq fontes e fluuij possint ee salsi. ¶ Rnd3
q sic: q p virtute solis e alior astror pnt eleua
ri a terra multe exalationes terrestres que pos
sunt commisceri cum talibus aquis.

Alia qo d fluxu e refluxu maris.

Queritur vtr mare i suo loco na li erue debeat fluere e
refluere. ¶ Et p'o q supposito q ma
re e mixtu ex huido aqo e sicco terrestri: g non
debet sibi loc9 nalis aq. ¶ 2o sic: vnuqdqz cor
pus nale d3 nalr quiescere in suo loco nali: s3 ma
re fluit e refluit: igt. no est i loco suo nali. ¶ 3o
sic: mare nec fluit nalr: nec violete: igitur q no
violete p3: q nullu violetu est ppetuu. q no na
liter p3: q agetia nalia se deteriata ad vna ptes
e no mouet motib9 ?rijs: igt. ¶ 4o sic: loc9 ma
ris e decliuior: g si mare fluat e refluat exeudo
locu in q est: ipm ascedet. qd est falsu. ¶ 5o sic: si
mare flueret h maris eet ab aqlone vsus austr
s3 h no: q in austro magis viget ca generationis
motiu e eleuatdis tre: q ibi viget calor solis: e
alior astrorum. Igit. In oppm est phs in textu.
¶ In questione erunt tres articuli.

Quantu ad primu sciedu est p° q p de
claratioe qonis supponit p'o
q l3 aq e mare supponat p eodem: tn mare ali
qd ?notat qd no ?notat aq. s terrestreitate e sal
sedine annexa. io l3 oe mare sit aq: tn no oie aq
est mare. ¶ Supponit 2o q de ipso mari aliq Difficul
sunt difficultates. Pria vtr mare sit giabile e tates de
corruptibile. Et vr q no: q 8m Aristo. oe corru mari.
ptibile sel corrupet: g si mare sel corrupat tunc
no erut nisi tria elta. q no ?cederet phs. ¶ In
oppm ar: q oe hns mam est giabile e corru
ptibile saltez corruptibile. mare est hmoi: igit.
¶ Rnr breuiter sic dictu est al's de alijs eltis q
sut corruptibilia s3 ptes: cu3 ptes eor corrupan
tur e alie giant: s3 no 8m se tota: q no est aliqd
ages qd hat vtute supra totu eltu3. e hoc forte
est pp salute viuetiu e ordine entiu. ¶ Et si qra
tur cu multe ptes ipi9 maris corrupant: e mlte
giant vtr sit ide mare nuero qd fuit heri e ho
die vel sut centu anni. ¶ Rnr breuit sic alias
rnsu3 e de alijs q aliq ptes sp fluut e alique re
fluunt: sic est de corpore hois vel alal qd no vr
ee vnu nuero nisi q ?siles ptes manet in ?sili
loco: situ e figura. ¶ Et si qs qrat postq mare Alia qo
est giabile vel salte genitu: vtr giet vel fuerit de pdco
genitu ex fontib9. Et vr q no: q fotes no corru mari.
punt in giatione maris: g no giat ex fotib9.
p3 ?na: q giatio vni9 est corruptio alteri9. In
oppm vr ee experientia. experimur eni mltos fotes
subitrare mare. ¶ Pro solone supponit q ma
re giari ex fotib9 pot itelligi duplr vno mo q
aliq fotes corrupant e q tuc giet aq maris: sic Duob
q ma aq fotis iformet fora aq maris: e sic no e modis i
itelligendu. Alio mo capiedo giatione large p telligit
copone vel ?stone queadmodu dicim9 q aliqd mare ge
giat ex suis ptib9: e de hoc adhuc e dubiu. Na nerari
pot adhuc intelligi duplr. vno mo q ?stituat ex fonti
aqs fontiu genitor in fundo maris: e sic dico dus.
q no. q in fundo maris no pnt giari fontes:
q tuc seqret q aqua cor violete ascenderet: cu
origo eet decliuior q ipsa aq genita. Alio mo
pot intelligi sic q aq fontiu intrent mare: e effi
ciant ptes maris: e sic bn ?cedit q mare giat
ex fotib9. i. mlti fotes itrat mare e et mlti fluuij

Sciendu3 est scdo q alie sut difficulta Aliud
tes de mari. ¶ Pria vtru3 dubiu3
mare sit ppetuu. Ad qua breuiter pt dici q ma de ppe
re no est ppetuu: l3 ppetuu sit mare. vel pot di tuitate
ci q mare no e ppetuu: sic videl3 q oes ei9 ptes maris.
q fuerut sut centu ani adhuc sint. Alio mo pot i
telligi q ?siles ptes ei9 sint in ?sili loco. situ e si
gura. sic ptes q fuerut sut centu anis: e sic bn pt
?cedi q mare est ppetuu 8m mente phi. queadmodu
?cedim9 q e vn9 e ide secana nuero nuc Maris
e a centu anis. ¶ 2a difficultas vtr mare fluat triplex
e refluat. e vr q sic p experientia. In oppm tn vr refluxus.
ee phs in textu. ¶ Pro cui9 solone supponit q
ipsius m aris

ipsi⁹ maris ē triplex flux⁹. Prim⁹ est q cātur ex agitatiōe vētoꝝ ⁊ sic bn̄ fluit. Ali⁹ est q̄ mare se ptētrionale fluit ad mare meridiōale. ⁊ tal' flu- xus fit rōne decliuitatis. eo eni q aq̄ ē gūis sp nata ē moueri ad locū decliuiorē: mō mare se- ptētrionale ē alti⁹ q̄ sit mare meridionale. Ter- tius flux⁹ ē fluxus diurn⁹ q̄ mare saltē semel i die fluit ⁊ refluit. ⁊ de cā isti⁹ flux⁹ rñdet Scot⁹ li- bro. 2. distin. 14. q̄one. 3. q cātur ex ꝟtute lune Et ex h̄ dicūt astrologi q luna hȝ dn̄iuȝ sup hūi- da sic sol sup sicca supra quācūq̧ eni regionez eleuat luna ibi ascēdit aq̄ ꝯ lunā tanq̄ v̄sus cāȝ suā ita q aq̄ maris in illo loco q directe suppo- nit cētro lune ē altior q̄ in q̄cūq̧ alio loco. ⁊ h̄ fit p ꝟtutē quādā ꝯnālez ipse lune attrahētē ad se aq̄s maris sic magnes attrahit ferrū. ⁊ istius opinionis fuit albumazar. ¶ Et aduerte q illa ps aq̄ q̄ supponit directe lune vocat tumor aq̄. Et sic circuit ille tumor tantā terrā in tanto tpe quāto luna circuit suū orbē p motū firmamēti qd̄ fit in viginti qnq̧ horis min⁹ duob⁹ g̃dib⁹.

Quare mař bis i die flu- at ⁊ re- fluat.

Sciendū est tertio q ad vidēdū q̄liter mare fluat ⁊ refluat bis i die Supponit prio q ps aq̄ tumescētis in oceano fluit ad alueos hu- ¦ les vicinos pp nām grauita- tis. ⁊ tūc fluūt maria mediterranea. recedente eni luna a tali aspectu vel situ recedit tumor il- le. ⁊ p ꝯñs in loco oceani vbi pus aq̄ erat altior fit humilior terra. ⁊ ēt in marib⁹ mediterrane- is. ⁊ iō aq̄ inundātes ad loca illoꝝ fluuiorū pp loci hūilitatē ex eadē lege nāe fluūt ad oceanū. ⁊ hec ē cā in gn̄ali flux⁹ ⁊ reflux⁹ maris. ſȝ q̄r fluat ⁊ refluat bis in die. Rn̄det albumazar q luna in cartis celi hȝ effectū ꝯsilez in cartis tre oppositis. ita q sint in carta orientali iter orien- tez ⁊ meridiē duȝ luna ē in ascendēdo sup emi- speriū: tūc hȝ fluxū in hac carta ⁊ descendere lu- na a puncto meridie ad occidētez ꝯtinue icipit mare descendere in illa carta in q̄ pus creuit ⁊ fluit in alia carta occidētali. ⁊ descēdente luna ab occidēte sub terra vsq̧ ad angulū medie no- ctis fluit mare in carta oriētali sup terrā oppo- sitā illi carte in q̄ tūc est luna: ⁊ ita iaȝ bis in illa die fit fluxus in illa carta ⁊ sic de alijs dicatur. ¶ Sed restat alia difficultas vtrum luna hēat dominium supra humidum.

Dupli- cia sunt hūida.

Pro cui⁹ solone sciēdū est q̄rto q vt alš visū est i pmo posterioꝝ. duplicia sꝫ hūida. q̄daȝ sūt cito ꝯsūptibilia a sole ⁊ sup illa nō hȝ dn̄iuȝ luna supple augmētādo vel dimi- nuēdo ea: ſȝ possit hre dn̄iuȝ q̄ ad motū. alia sūt hūida nō cito ꝯsūptibilia a sole: sic sanguis ⁊ medulla. Et de istis dico q luna hȝ dn̄iuȝ super talia augmētādo ⁊ diminuēdo. vt pȝ p experiē-

Mare ētiā. ¶ Aduerte vlteri⁹ p maiori ꝺclaratiōe sup

duplex. dictoꝝ q duplex ē mare. s. magnū mare qd̄ d᷑ oceanū. ⁊ mare mediterraneū qd̄ in aliq̄ pte cō- iungit oceano. Vn̄ legit q sub Julio cesare fa- cta sūt triginta maria mediterranea. inter q̄ est vnū qd̄ nō fluuit neq̧ refluit pp sui grossitudi- nē: ⁊ illd̄ vocat mare mortuū. alıd̄ ē qd̄ fluit: ſȝ nō pcipit a nob̄ pp ei⁹ sbtilē dispōnez. alıd̄ ē qd̄ semel fluit i die. alıd̄ bis. alıd̄ semel i mēse. ¶ Et si qs q̄rat an ois aq̄ possit fluē: ⁊ refluē. ¶ Rn̄r bre- uit q nō: imo ad h̄ q aliq̄ aq̄ fluē ⁊ refluē pos- sit: qnq̧ ꝯditiōes reqrunt. Pria q sit grossa ⁊ spissa: vt vapores ipi⁹ p caliditatē sol' nō pnt ci- to euaporari. Scd̄a ē q aq̄ dȝ eē mlta: q: si esset modica vapores q̄ q̄dāmō reqrunt ad fluxū ⁊ refluxū n̄ possēt i ipa ꝯgregari nec agitari huc ⁊ illuc: ſȝ cito dispgent. Tertia q bn̄ possit respi- ci luna vt radij lunares possint ab ea eleuare va- pores. 4ᵃ q sit salsa. 5ᵃ q sit pfunda ⁊ ꝯcaua alš cito euaporaret. ¶ Et hec de p° articulo.

An ois aq̄ flue- re possit ⁊ reflue.

Quantuȝ ad 2ᵐ dubitat p° q̄ sit cā di- uersitatis fontiū ⁊ fluuioꝝ i saporib⁹ ⁊ alijs q̄litatib⁹ ⁊ ꝟtutib⁹ pductiuis diuersoꝝ effectuū. Vn̄ narrat Isidor⁹ q ē qdaȝ fōs cui⁹ pot⁹ abbreuiat vitā. ali⁹ cōmouet ad li- bidinē. ali⁹ pdest ocul'. ali⁹ sanat mltas antiq̄s ifirmitates. ali⁹ reddit capillos aureos. Refert ēt Seneca q ēt sꝫ qdā aq̄ ifectiue. de q̄s⁹ si ali- qs bibat morit. ⁊ q faciūt herbas sup q̄s spgūt desiccari. Refert ēt q ē qddā stagnū in q̄ si ho- mies pspiciūt moriūt. Dic ēt q ē qdā fōs tāte ꝟtutis durificatiue q mutat lignū in lapides. ⁊ si aliqs biberit mutat viscera i lapides. Dic ēt q ē ali⁹ fons de q̄ bibētes inebriāt. ¶ Narrat ēt q ē qdā fons de q̄ si qs bibat reddit bōe me- morie. Ali⁹ de q̄ reddit obliuiosus. Ali⁹ q mu- lieres sterlles fecūdat. Ali⁹ q sanat freneticos. Ali⁹ de q̄ si amator bibat maifestabit sua mali- tia. Etiā sꝫ aliq fluuij q sūt salsi. Alij dulces. alij acetosi. ¶ Et de cā oīuȝ istoꝝ ponit aliq̄s ppōes Pria: i viscerib⁹ tre nō solū agit calor igne⁹: ſȝ ēt celestis q mltū diuersificat. nā igne⁹ desiccat adurit. celestis v̄o viuificat. ⁊ iste pōt dici calor nāl' tre: sic calor retinēs vitā nřaȝ. vn̄ hȝ q tra ē bone digestiōis adustiōis receptibil' g̃rat i ipa dulcedo aut salsedo. Vn̄ fōtes ⁊ fluuij trāseūtes p aliquā trā accipiūt saporē illi⁹ tre. sic aq̄ cola- ta p cineres pp adustiōez cineꝝ capit amaritudinē Vn̄ refert Seneca q ē qdā fōs q hȝ saporē vini Et plīs dic q est qdā q hȝ saporē aceti. Et cā di- uersitatis sapoꝝ diuersoꝝ i fōtib⁹ ⁊ fluuijs: ē ex diuersitate tre i q̄ gn̄ant vl' p quā trāseūt vna cū mixtiōe diuersa terestre itatū idigestaꝝ sup di- gestas vl' adustaꝝ cū hūido aq̄o. ¶ 2ᵃ ppō aq̄ꝝ fontaliū ⁊ fluuioꝝ: aliq̄ sꝫ nigre: aliq̄ albe: aliq̄ rubee sic mare rubꝝ. Cui⁹ cā ē diuersitas coloꝝ tre in q̄ recipiunt vel p quā trāseūt: ⁊ ēt diuersi- tas mixtiōis q̄litatū pmaꝝ in corpe fontis. Vn̄ narrat Isidor⁹ q in idia est qdā fons q q̄ter in āno mutat colorē. aliqū. n. est sanguine⁹. aliqn̄ albus. aliqn̄ viridis. ¶ 3ᵃ propositio aquarum fontaliū ⁊ fluuioꝝ aliq̄ exeūt frigide. aliq̄ cali-

Aliud du- biuȝ de diuersi- tate fon- tiū ⁊ flu- uiorum in sapo- ribus.

Propō- nes ꝺ cā supradi- ctoruȝ.

2ᵃ ppō.

Tertia

de. ois tñ aq̃ fõtales q̃ nõ accipiũt caliditatẽ ex
spāli dispõne tre in q̃ oriũt: vl p quā trãseũt st
frigide. q̃ āt exeũt calide h̃ ẽ ex dispõne tre i q̃
st vl p quā trãseũt. ⁊ ẽt ex mlta exalatiõe calida
⁊ sicca iclusa i visceribꝰ tre q̃ nõ pt exire mouet
hinc ⁊ inde calefaciẽdo terrā. Ex istis pt iferri q̃
re aq̃ fõtales bibẽtes i orificio fõtis sepe cãnt stru
mē i collo: eo. s. q̃ i orificio aliq̃ꝝ fontiũ viget
magna frigiditas illaꝝ aq̃ꝝ. iõ ñ bibant faciũt
descẽdē supfluitates a cerebro q̃ sit ꝯgregate fa
Quarta ciũt strumē in collo. ¶ 4ª ppõ. aq̃ꝝ fõtaliũ q̃dā
st graues q̃dā leues. Un narrat Seneca q̃ est q̃d
dā stagnũ in q̃ natãt lapides. ⁊ h̃ q: grauitas illiꝰ
aq̃ excedit grauitatẽ lapidis pp cõmixtiõnẽ terre
streitatũ ⁊ quãto aq̃ ẽ leuior tãto ẽ melior. iõ il
le q̃ fluũt ad aqlone a meridie st leuiores quia
trãseũt p regiões calidas. ille psluũt ad occidẽs
adhuc st meliores q: ꝯtinue sol iseq̃ns eos pu
rificat. meliores tñ st, adhuc ille q̃ fluũt vsus ori
ens: q: sol sp oppõit eis ⁊ eas p radios suos sp
purificat. Et ex illis pt iferri q̃ nã terraꝝ p qbꝰ
⁊ p q̃s fluũt fõtes ⁊ fluuij ẽ vna cã diuersitatꝰ
fontiũ ⁊ fluuiõ. Ad h̃ ẽt ꝯcurrit diuersitas in-
fluẽtiaꝝ celestiũ ⁊ ꝯcursus illaꝝ sup aq̃s aut su
per loca a qbꝰ ⁊ p se fluũt. facit ẽt ad h̃ diuersa
cõmixtio q̃litatũ pmaꝝ. nã q̃ aliq̃ aq̃ aliq̃ꝝ fon
tiũ faciũt aues albas eẽ nigras: ⁊ alie ꝯ. hoc ẽ
pp dispõnẽ eiꝰ in q̃litatibꝰ pmis. vñ cũ aqua ẽ
mltũ frigida huida ⁊ sbtil tũc ipsa potata p ca
lorẽ nãle pellit ad cutẽ quã lassat ⁊ hũectat de
struẽdo fumos grossos. ⁊ ex ꝯñti dealbat. si ẽo
sit calida ⁊ sicca denigrat ⁊ q: ad variatões pe
lis i colore seq̃t variatio piloꝝ i oibꝰ ⁊ i aliqs
aialibꝰ: iõ q̃ñ cutis ñigrat ita pili denigrant.

Dubitat scđo vtꝝ mare ꝺbeat eẽ salsũ. Pro cuiꝰ solone supponit q̃
salsedo sic ⁊ alie q̃litates scđe cãnt ex actiõe q̃li
tatũ pmaꝝ. Dr̃ eni in textu q̃ ex mixtione sicci
terrestris adusti cũ huido aq̃o cãtur salsedo ⁊ dz
eẽ tale terrestre mltũ adustũ ⁊ ẽt multũ terrestre:
q: pua adustio: ⁊ pua terrestreitas pñt cãre alios
sapores. dulce eni fit i huido sbtili bñ pmixto
cũ sicco tẽpato a calido bñ digerẽte huidũ: sal
sũ vero ⁊ amaꝝ fiũt i sicco terrestri passo a cali
do adurãte illo siccũ. vñ sic sepe visũ ẽ ab istis i
ferioribꝰ eleuat duplex fumꝰ. s. huidꝰ ⁊ calidꝰ
q vocat vapor. ⁊ calidꝰ ⁊ siccꝰ q vocat exalatio
q pmiscent adinuicẽ nõ solũ eꝯ terrā. sz ẽt i fra
⁊ h̃ pp actionẽ diurnā sol ⁊ alioꝝ astroꝝ i visce
ribꝰ tre aut pp fortificationẽ caloris sol i visce
ribꝰ tre p antipistasim gñant exalatiões calide
⁊ sicce p tales exalatiões deportatas i mare per
fõtes ⁊ fluuios cãtur salsedo maris ẽt ad salse
dinẽ maris ꝯcurrit sol q̃ ꝯtinue p caliditatẽ su
az eleuat sbtile a mari dimittẽdo ibi grossũ: q̃d
maris facit ad salsedinẽ maris. ¶ Et h̃ suppõi
to dr̃ pīo q̃ mare ẽ salsũ. Dr̃ scđo q̃ ẽ salsũ ex
admixtiõe mlti sicci terrestris fortit adusti cũ hu
mido. Dr̃ 3º q̃ mare nõ est eltũ pũꝝ q̃n ẽ m
cõueniens pp salutẽ viuentiũ eltũm aq̃ non eẽ
purũ. Dicunt tñ aliq̃ q̃ in fundo maris inuenit
aqua pura: tñ non est verũ q: cum illa sit leuior
aqua salsa: deberet ascẽdere nãliter supra eam.

Dubitat 3º vtꝝ aq̃ fõtales possint esse salse. Et arr̃ q̃ nõ: q: tũc seq̃re An aq̃ fontales possint esse salsi
tur q̃ eltã hñt q̃litates scđas puta saporem.
odorẽ. ⁊ silia. sz ꝯñs ẽ falsũ: q: corpa simplicia ñ
hñt nisi q̃litates pmas. ⁊ ꝯña pbat: q: aq̃ fonta
les fluuiales st eltũ aq̃ cũ mare nõ sit pũꝝ eltũ
Itẽ seq̃ret q̃ eẽnt salse eodẽ mõ sic mare ẽ salsũ
sz h̃ ẽ falsũ q: sol nõ pt ab ipis eleuare dulce tre
stri remanẽte: igr. Itẽ seq̃ret q̃ aq̃ fontal posset
nutrire. sz h̃ ẽ falsũ: q: nullũ eltũ seu corpꝰ sim
plex nutrit. In oppm ẽ phs i textu. ¶ Pro solo Fontes
ne supponit q̃ vt visũ ẽ als fõtes gñant guttati quõ ge
i. p guttas ita q̃ ãteq̃ veniãt ad vnũ locũ tran nerãtur
seũt p mlta loca. ⁊ i ill attrahunt sapores: ⁊ eis
pñt cõmisceri exalatiões sicce ⁊ terrestres: vl sal
tẽ trãseũt p mlta loca sicca terrestria. q̃d suffic̃ ad
h̃ q̃ tales aq̃ fõtales sint salse vl amare. Ex q̃ seq̃
tur q̃ nõ opz illas aq̃s eẽ salsas eodẽ mõ sic ma
re. Seq̃t ẽt vt iã visũ ẽ q̃ aq̃ fõtales q̃litates q̃s
nõ hñt i loco originis accipiũt a locis p q̃ tran
seũt: sic pz de aq̃ colata p cineres q̃ accipit ama
ritudinẽ. ¶ Et ad rões. Ad pmã dr̃ q̃ aq̃ sapo
rose st aliq̃lr. mixte. iõ nõ st eltũ pũꝝ. ¶ Ad ter
tiã negat ꝯña. q: alio mõ fõtes st salsi q̃ mare.
Et q̃ seq̃t q̃ nõ ẽ solũ vnꝰ modꝰ q̃ aq̃ dicant sal
se. ¶ Ad aliũ ꝯcedit q̃ pñt nutrire: cũ nõ sint
aq̃ pure sz mixte. Ex q̃ pz q̃ de istis diuersitati
bus aq̃ꝝ mlta fiũt nãlr de qbꝰ cãz ⁊ rões nesci
remꝰ dicẽ q: tales cãe mltũ st nob occlte. ⁊ silr
dicat de mltis nãlibꝰ. videmꝰ. n. carbones ex
trã cito ꝯsumi. i tra magno tpe durare. Jñ ẽ q̃
illi q faciũt fũdamẽta ponũt i fũdo carbones. vt
fũdamẽtũ sit fortiꝰ ⁊ pdurabil. ¶ Et si qs ꝯ p
dicta adhuc arguat q: sapor iseq̃t mixtionẽ q̃li
tatũ pmaꝝ vt als visũ ẽ: sz i ill' aq̃s fõtalibꝰ nõ
ẽ tal cõmixtio. q: alr ꝯria viderent eẽ in eodẽ
aq̃ ẽt ex nã sua dz esse frigida. ¶ Rñr q̃ sapor
cãtur ex mixtiõe q̃litatũ pmaꝝ vl ex actõe et cõ
mixtiõe aliq̃ꝝ hñtiũ illas q̃litates. Dico vlteriꝰ
q̃ i aq̃ pt eẽ tal cõmixtio. Dico vlteriꝰ q̃ ille q̃li
tates q̃ dñr ꝯrie pñt eẽ i eodẽ. Dico vlteriꝰ q̃ aq̃
i loco sue originis ẽ frigida: sz q̃ sit calida vel
amara hz a locis p q̃ trãsit. Et h̃ ꝺ scđo articlo. Conclusio de p dictis.

Quantũ ad 3m sit ꝯº rñsal. locꝰ quẽ mare occupat ẽ locꝰ nãl maris in
quãtũ ẽ aq̃: ⁊ ẽ locꝰ nãl aq̃: cũ ad ipz oẽs alie aq̃
fluũt. ¶ Ad rões. Ad pªm ⁊ 2am pz solo. ¶ Ad
3am dr̃ q̃ ille fluxꝰ ẽ ppetuꝰ nec ẽ icõueniens
idẽ mobile a diuersis agẽtibꝰ nãlibus moueri
motibꝰ ꝯrijs: vno q̃dẽ nãliter ⁊ alio pter nãm
ppriã. ¶ Ad quartã dr̃ q̃ mare nõ ascendit sm De spe
nãm ppriã: sed ab aliquo extrinseco puta a lu ribus
na ⁊ influentia. ¶ Ad quintã pz solutio.

De spiritib⁹ aũt dicam⁹ sumẽtes p̄ncipiũ dictũ nobis iã p̄i⁹ sũt eni due spẽs exalatiõis vt diximꝰ: hec qdẽ hũida: hec aũt sicca: vocaṫ aũt hec qdẽ vapor: hec aũt ſm totũq innidẽ inominata.

Exalatio ẽ duplex

¶ Iste est 2ᵘˢ tractat⁹ hui⁹ libri in q̃ phs determinat de vẽtis ⁊ diuidiṫ in tria capl'a. p̄ᵐ diuidiṫ i tres ptes. ¶ In p̄ᵃ pte p̄mittit duas suppõnes. p̄ᵃ duplex est exalatio. s. calida ⁊ humida: q̃ dr̃ vapor. alia calida ⁊ sicca: q̃ dr̃ fum⁹. 2ᵃ est q̄ p motũ sol' ⁊ approximatõez ei⁹ ad zenith capitis nr̃i tales exalatões eleuanṫ. ¶ Istis suppõitis iſert qd sic p̄nᵐ vẽtorũ dicẽs q̄ sic̄ exalatio hũida ⁊ calida est p̄nᵐ oĩz aq̃rũ. ita exalatio calida ⁊ sicca ẽ p̄nᵐ vẽtoꝝ. Et h̄ pbat triplici signo. ¶ p̄ᵐ q̄ pp sup abũdãtiã mltoꝝ vẽtoꝝ regiões aeris efficiũtur calide ⁊ sicce ⁊ h⁹ õ vr̃ eẽ alia cã nisi q̄ vẽt⁹ gñaṫ ex exalatõe calida ⁊ sicca. ¶ 2ᵐ signũ ẽ q: venti faciũt cessaṫ pluuias. ¶ 3ᵐ signũ ẽ q: vẽiũt plẽs vẽti a pol' mũdi septẽtrioẽ. meridie ⁊ occidẽte q̄ ab oriẽte. ⁊ h̄ ẽ q: ibi ẽ maior mltitudo exalationis. Dixerũt tñ aliq antiq q̄ vẽt⁹ nihil aliud est q̄ aer mot⁹ ⁊ q̄ aer ⁊ vẽt⁹ nõ differebãt nisi per h̄ q̄ ẽ moueri ⁊ qesc̄e. Sz ꝯ istos dic̄ phs q̄ mlti pplares meli⁹ dixerũt sine inq̄sitõe q̄ isti cũ inq̄sitõe. Un̄ vẽt⁹ sic gñaṫ. Nã p calorẽ sol' ⁊ alioꝝ astroꝝ eleuaṫ exalatio calida ⁊ sicca nõ cito iflãmabil' a corpib⁹ hũidis vsq ad meãm regõez aeris q̃ pp frigiditatẽ meᵉ regõis aeris repcutiṫ inferi⁹ ⁊ pp leuitatẽ ei⁹ nitiṫ ascẽdẽ sursũ ⁊ moueṫ lateralr̃: ⁊ ex h̄ pt̄ videri q̃lr cãtur mot⁹ vẽtoꝝ: nã friditas medie regionis aeris q̃ repellit exalationẽ calidã ⁊ siccã motã sursũ ẽ cã mot⁹ vẽtorũ. Preterea oñdit quõ successiue gñaṫ vẽt⁹. dicẽs q̄ sic̄ fluui⁹ i p̄nº ẽ puus. ⁊ recedẽdo a sua origine fit maior p igressũ alioꝝ fluuioꝝ in ipz ita vẽt⁹ ppe locũ a q̃ eleuaṫ fit puus. ⁊ recedẽdo fit maior pp qd̄ ꝯtinue iuenit nouas exalatiões q̃ sibi ꝯgregate vna cũ aere faciũt ipas maiores.

Signa pbãtia exalationem calidã ⁊ siccam esse cãm vẽtorum.

Vẽt⁹ quõ gñatur.

Sol aũt ⁊ cessare facit ⁊ cõmouet spũs.

¶ Istud est 2ᵐ caplz i q̃ phs determinat d̄ cã motiõis ⁊ cessatiõis vẽti. dicẽs q̄ pluuia aliqñ cõmouet vẽtos ⁊ aliqñ facit cessare. Nã aliqñ t̄ra ẽ nimis sicca ita q̄ ab ea nlla exalatio eleuari põt ⁊ adueniẽte pluuia dispõiṫ ad h̄ vt ex ea possit eleuari exalatõ q̃ pt̄ fieri vẽt⁹ ⁊ sic pluuia ẽ cã cõmotõis vẽtoꝝ. Sz si t̄ra sit bñ dispõita vt ex ea possint eleuari exalatões calide ⁊ sicce tũc adueniẽte magna pluuia mltũ frida ⁊ hũida ꝯsumiṫ mã vẽtoꝝ. ⁊ sic pluuie faciũt cessare ventos. silr sol faciṫ cessare vẽtos dupl'r. p̄ qñ pp itẽsã ei⁹ caliditatẽ ꝯsumũṫ exalatões. 2º qñ calor solis ẽ ita vehemẽs q̄ tñ d̄siccat t̄rã q̄ ab ea nõ pñt eleuari exalatões. Cessãt ẽt vẽti aliqñ pp nimiã friditatẽ p quã ꝯsumiṫ exalatio calida ⁊ sicca. vt qñ fit magnũ gelu. Sol ẽt ẽ cã cõmotõis vẽtorũ eo q̄ mediãte calore ẽ sufficiẽs ad eleuãdũ a t̄ra exalatõez calidã ⁊ siccã. ¶ Ex q̃ iſert phs q̄ vent⁹ autũnal' ⁊ boreal' flãt qñ sol incipit recedẽ a nob̄ ⁊ flãt i die ⁊ cessãt de nocte. qa qñ sol ẽ in cãcro: tũc exalatio q̃ ẽ mã vẽti pp caliditatẽ solis cõsumiṫ: sz qñ recedit a cãcro: tũc nõ cãtur ita vehemẽs caliditas a sole q̃ sufficiat destruẽ illã exalationẽ: iõ tũc pñt gñari vẽti. Un̄ ois vẽtus circa p̄nᵐ sue origis ẽ puus: ⁊ q̃nto pl⁹ recedit ab eo ẽ maior. qa qñ fluit p diuersa loca: tũc repit aliq̃s exalatões a qb⁹ augeṫ. ¶ Ex isto iſert phs q̄ boreas ẽ maior v̄sus austꝝ q̄ v̄sus septẽtrionem.

Cã motõis ⁊ cessationis venti.

Sol q̃t mõis facit cessare vẽtos

De positõe aũt ipsoꝝ ⁊ q ꝯrĳ qb⁹ ⁊ quos sil' flare ꝯtigit ⁊ quos nõ. adhuc aũt ⁊ qui ⁊ quot exiſtũt entes ⁊ adhuc de alĳs passiõib⁹ q̃cũq ꝯtigit dicta eẽ i pblematib⁹ pticularib⁹ nunc dicamus.

Suppõnes pro numero vẽtorũ inuestigatione.

¶ Istud ẽ 3ᵐ caplm i q̃ phs determinat de nũero vẽtoꝝ: p̄mittẽs duas suppõnes. ¶ p̄ᵃ q̄ orizon est qdã circul⁹ magn⁹ imaginat⁹ a supficie t̄re diuidẽs ptẽ celi visã a nõ visa. ¶ Scd̄a ẽ q̄ illa q̃ plimũ distãt ſm locũ st̄ ꝯria ſz locũ. ¶ His suppositis signeṫ vnũ pũctũ in orizõte. s. b. ⁊ sit oriens eq̄noctiale ⁊ signeṫ aliõ pũctũ. s. a. ⁊ sit oriens estiuale. ¶ Deinde signeṫ aliõ pũctũ. ⁊ sit. c. quod signet oriẽs hyemale. Deinde ex opposita parte orizontis signenṫ tria alia pũcta quorum p̄ᵐ sit. d. qd̄ est occidẽs estiuale. aliõ e. qd̄ sit occidẽs eq̄noctiale. ⁊ aliõ f. ⁊ sit occidẽs hyemale. Silr v̄sus septẽtrionẽ signenṫ tria alia pũcta q̃ꝝ vnũ sit g. aliõ h. ⁊ aliõ i. ¶ Deinde ex oppoᵃ pte vz v̄sus austꝝ signenṫ tria alia puncta. s. k l. m. Un̄ i pposito occidẽs eq̄noctiale dr̃ pũct⁹ ille i q̃ occidit sol qñ ẽ eq̄noctiũ. ⁊ p oppᵐ dicaṫ d̄ oriẽte eq̄noctiali. Sz oriẽs estiuale ẽ pũct⁹ in q̃ oriṫ sol qñ est in solsticio estiuali. s. i cãcro. s. qñ maxime ascẽdit supra orizõtẽ nr̃z: aut zenith capitis nr̃i. Sz occidẽs ẽ pũct⁹ i q̃ occidit sol qñ est solsticiũ estiuale. Sz oriẽs hyemale est pũct⁹ i q̃ oriṫ sol qñ est solsticiũ hyemale: puta qñ sol est in capricorno. ⁊ occidẽs hyemale est pũct⁹ in oppᵐ. Un̄ tunc est solsticiũ hyemale qñ sol in meridie maxie recedit a zenith capitis nr̃i accedẽdo ad orizõtẽ nr̃m. ¶ Cõuter noiat vẽtos. Un̄ vẽt⁹ q̃ fit ab oriẽte eq̄noctiali: puta a pũcto b. vocaṫ sb̄solan⁹ ⁊ est subtilissim⁹: calidus. ⁊ sicc⁹. ⁊ cõplexioni colerice multũ ꝯueniẽs. Sz vẽt⁹ q̃ flat ab oriẽte estiuali dr̃ vulturn⁹. ⁊ ẽ calidus ⁊ hũid⁹ Ali⁹ q̃ flat ab oriẽte hyemali puta a pũcto c. dr̃ eur⁹. ⁊ ẽ calidus ⁊ sicc⁹. Et q̃ flat a pũcto d. qd̄ ẽ occidẽs estiuale vocaṫ afric⁹ auster. ⁊ ẽ calidus ille v̄o q̃ flat a pũcto e. qd̄ ẽ occidẽs eq̄noctiale dr̃ fauoni⁹. ⁊ ẽ fridus grãdinosus ꝯueniẽs cõplexioni flegmatice. Et ille q̃ flat a puncto f. dr̃ chor⁹ ⁊ ẽ sicc⁹. Et ille q̃ flat a pũcto g. q̄ mediat inter oriẽs estiuale ⁊ septẽtrionẽ dr̃ aquilo. ⁊ est

Quid ẽ occidẽs equinoctiale.

Quid ẽ oriens estiuale.

Quid ẽ occidẽs

Quid ẽ oriẽs hyemale.

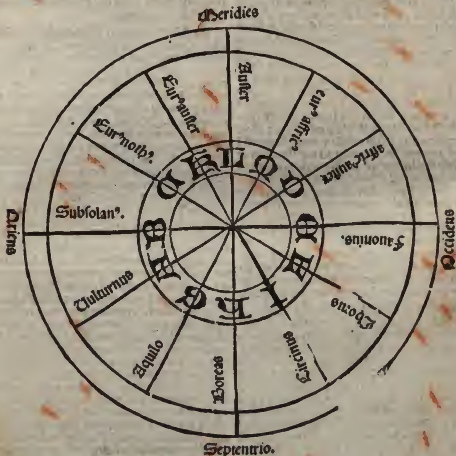
Vẽtorũ nomina.

D

nalis siue boreas:⁊ est frigidꝰ ⁊ siccꝰ multū ꝯue nies cōplexioni melācolice. Et ille q̄ flat a pūcto i. ꝙ mediat inter occidēs estiuale ⁊ septētrionē dr̄ circinꝰ:⁊ est calidꝰ. Sꝫ ille q̄ flat a pūcto k. ꝙ mediat īter oriēs hyemale ⁊ meridiē dr̄ eurus aust.⁊ ē fridꝰ ⁊ hūidꝰ. Et ille q̄ flat a pūcto l. qđ dr̄ meridies vocat̄ auster ⁊ ē calidꝰ ⁊ hūidꝰ ꝯue nies cōplexiōi sāguinee. Et ille q̄ flat a pūcto m ꝙ mediat īter occidēs hyemale ⁊ meridiē dicit̄ eurꝰ africꝰ:⁊ ē hūidꝰ. ❡ Et aduerte ꝙ sbsolanꝰ

Quare p̄dci nominibꝰ vēti vocent.

dr̄ eo ꝙ sb ortu sol nascit̄.⁊ eurꝰ q̄a ab oriēte flat ⁊ vulturnꝰ q2 alte sonat:⁊ fauoniꝰ q2 est p̄ncipal' vētꝰ corꝰ dr̄. q2 circulū vētoꝝ claudit. sꝫ auster dr̄ q̄ hꝫ ad dextꝫ eurū austrū. ⁊ a sinistro eurū afri vna pte hꝫ eurū. ⁊ in alia hꝫ austrū: sꝫ eurꝰ africꝰ dr̄: q2 ē ꝯiūctꝰ affrico ⁊ austro: sꝫ septētrional' dr̄ a septētrione. ⁊ circinꝰ dr̄ q2 ē coro ꝯiūctꝰ. aqlo dr̄ q2 aq̄s restrigit. ❡ Et aduerte ꝙ vēti p̄nt distigui q̄drupl'r. Unoꝰ penes pūcta ī circūferen tia orizōtis ⁊ sic īfiniti eēnt vēti. Alioꝰ penes pū cta siḡbilia ī circūferētia orizōtis nōbil'r distan tia abinuicē. ⁊ sic a nautis ponunt̄. 32. venti. 2° mō p̄nt distigui penes ꝯbinatōes q̄tuor q̄litatū p̄maꝝ:⁊ sic st tm̄ q̄tuor q̄ flāt a pūctis ⁊ p̄ncipa libꝰ orizōtis. s. sbsolanꝰ fauoniꝰ boreas:⁊ auster. Alioꝰ p̄nt distigui penes distictionē ptiū zodia ci qui sunt duodecim signa sub quibꝰ sol hꝫ vir tutem ad eleuandum naturam eorum.

De signis aūt ĩ motu terre post hec di
cēdū: cā eni passiōis hītuate huic generi ē.
Sⁱ. n. eradita vsq₃ ad pñs tp̄a tria ⁊ a trib⁹

Tres ātī quo₂u₃ opīones ð motu terre.

¶ Iste ē tertius tractat⁹ hui⁹ libri in q̄ phs de
terminat de motu terre: corruscatōe: ⁊ aliys im
pssiō. b⁹. ⁊ diuidit̃ i tria capl'a. ¶ In p° deter
minat ð motu terre. ⁊ p° ꝫ opionē antiquoꝝ:
recitādo tres opiniōes. Pria fuit anaxagor di
cētis terrā eē spōgiosa₃: ⁊ īfra terrā igredi aerē
q̄ nat⁹ ē ferri sursu₃. ⁊ pp̄ illū aerē iclusu₃ infra
terrā: mouet̃ terra. Sed hāc opionē iprobat: q₂
ꝫm istā opionē non pōt reddi cā q̄re mot⁹ terre
magis fiat i vno tpe q̄₃ i alio. ¶ 2ª fuit dicētiū
ꝙ aq̄ pluuial' recipit̃ i viscerib⁹ terre: ⁊ qñ am
pli⁹ recipi nō pōt frangit̃ pp̄ violētia₃: ⁊ ex ꝯñti
fit terremot⁹. ¶ 3ª fuit anaximēdri ponētis ter
rā eē desiccatā a sole: ⁊ pp̄ nimiā siccitatem rū
pit̃ ⁊ ptes distātes abinuicē ꝯiūgunt̃ ⁊ tunc fit
terremot⁹. Hāc opionē iprobat phus: q₂ tūc ð
beret appere multiplex submersio terre: q̄ tñ ñ
appet. ēt nō vꝫ rō q̄re i vna regiōe magis fieret
mot⁹ terre q̄₃ i alia. ¶ Cōñter determiat de cā
mot⁹ terre ꝫ opionē pp̄riā pmittens duas sup
pōnes. Pria ē ꝙ terra ð sua nā est sicca: sed effi

Cā mot⁹ terre ꝫ opionē₃ p̄opriā.

cit̃ humida p pluuias p q̄s redditur apta ad fu
mādū. ⁊ tūc virtute sol' ⁊ alioꝝ astroꝝ gñat̃ ma
gna multitudo exalationū īfra terrā q̄ petit exi
tū p poros terre ⁊ tūc qñ exit fiūt vēti: ꝫ qñ reti
net̃ fit mot⁹ terre. aliqñ vō pti exit ⁊ ptī₃ retine

Motus terre quō gñatur.

tur: ⁊ tūc fiūt pui vēti ⁊ pui mot⁹ terre. ¶ Tūc
subdit ꝙ mot⁹ terre sic gñat̃. nā p calorē solis ⁊
alioꝝ astroꝝ i viscerib⁹ terre gñat̃ exalatō cali
da ⁊ sicca q̄ petēs exitū mouet̃ ð ꝯcauitate i cō
cauitatē rūpēs aliqñ iter media ꝯcauitatū. ⁊ in

Septe₃ sīgna pdictā pbātia.

tali motu cātur mot⁹ terre. ¶ Et hoc pbat septē
signis. Primū: q₂ i tpe q̄ flat aq̄lo fiūt multi mo
tus terre. ⁊ hoc ē q₂ mā vēti q̄ est exalatio inclu
sa īfra terrā multū gñat̃. Scōꝫ signū: tales mo
tus terre fiūt tā de nocte q̄₃ de die ⁊ in q̄libꝫ ho
ra. Tertiū signū: mot⁹ terre magis fiūt in locis
spōgiosis ⁊ cauernosis: q₂ i illis fiunt multe ex
alatōes. Quartū signū ē. q₂ mot⁹ terre maxie fi
unt in ꝟe ⁊ autūno: ⁊ magis fiūt i tpib⁹ pluuio
sis q̄₃ siccis. q₂ i illis tpib⁹ pſes cāntur exalatio
nes q̄₃ in aliys: ⁊ i tpe pluuioso aq̄ intrāt terrā:
⁊ tūc exalatōes ibi existētes ꝯprimunt̃ ⁊ petunt
exitū. Quintū signū ē: q₂ sicut in corpe hūano
spūs morti iclusi i venis causant tremorem: ita
multe exalatōes iclu se ītra terrā causant tremo
rē terre. Sextū signū ē: q₂ qñq₃ appent magni
mot⁹ terre q̄ nō cessant q̄usq₃ terra fit fracta: ⁊ i
ei⁹ fractura exit vent⁹ ⁊ flāma. Septimū signu₃
q₂ antēq₃ appeant mot⁹ terre audiunt̃ pui soni
in terra pp̄ hoc ꝙ talis exalatio mouet̃ circa la
tera cōcauitatis terre. Dicit ēt ꝙ aliqñ añ terre
motu₃ appet q̄dā pua nubicl'a admodū lancee.

⁊ hoc signū ꝙ ventus absorbet a terra ⁊ exit p
loca stricta. ¶ Cōñter ponit q̄dā accidentia mo
tus terre. pᵐ ē ꝙ qñ mot⁹ terre fiūt magni ⁊ for

Acciñs de motu terre.

tes: tūc cito nō recedūt: ꝫ durant p longu₃ tp̄s.
aliqñ p q̄dragita dies. aliqñ p annu₃. aliqñ per
duos. ⁊ hui⁹ cā ē magnitudo ꝯcauitatū ⁊ multi
tudo exalatōis iclu se. qð pbat p simile i corpo
rib⁹ aialiū. nā videm⁹ ꝙ qñ mot⁹ febris ē fortis
nō cito recedit. 2ᵐ accñs ē ꝙ tpe mot⁹ terre mo
dicū añ audiunt̃ magni soni in t̃ra. ⁊ aliqñ acci
dit ꝙ audiat̃ son⁹ absq₃ h̄ ꝙ postea fiat terremo
t⁹. cui⁹ cā est paucitas ⁊ debilitas exalatiōis q̄ ñ
sufficit mouē terrā: ꝫ bñ cāre sonū. 3ᵐ est ꝙ ali
qñ post terremotū fiūt inūdatōes aquaꝝ ex t̃ra₃
cui⁹ cā est: q₂ exalatio q̄ est cā terremot⁹ excūdo
terrā aliqñ iuenit aquā ⁊ eā eleuat. 4ᵐ accñs est
ꝙ terremot⁹ fit ꝫm ptē terre ad modicū locū. 5ᵐ
ꝙ terremot⁹ rari⁹ fiūt in insulis circūdatis mari
q̄₃ in aliys locis p̄pe mare. ⁊ h̄ itelligēdo ð pruis
īsulis cui⁹ cā est. q₂ multitudo aque circūdātis
īsulā infrigidat exalationē. ēt ibi ꝯcauitates ter
re potius replentur aqua q̄₃ exalatione.

De corruscatōe aūt ⁊ tonitruo adhuc aūt
de typhone ⁊ itēsiōe ⁊ fulmib⁹ dicam⁹ eteni
hoꝝ principiū estimare o₃ omnium.

¶ Istud est 2ᵐ caplm in q̄ phs deteriat de cor
ruscatione ⁊ tonitruo. p ꝫm opionē pp̄ria₃ pre
mitēdo aliq̄s suppōes. pª: duplex est exalatō. s. exalatō

Exalatō duplex.

calida ⁊ humida: que vocat̃ vapor: ⁊ alia est ca
lida ⁊ sicca que vocat̃ exalatio. ¶ 2ª suppositio:
vapor eleuat⁹ vsq₃ ad media₃ regionē aeris in
grossat̃ ⁊ in nube conuertit̃. ¶ His suppositis

Tonitruum quō gñatur.

dicit philosophus ꝙ tonitruu₃ sic gñat̃. na₃ ali
quando cū vapore eleuat̃ exalatio calida ⁊ sicca
per calorē solis. que exalatio postq̄₃ vapores in
grossati sunt ⁊ facti sunt nubes includunt̃ i nu
be p antipistasim fortificat̃ ⁊ ipsa petēs exitu₃ ⁊
percutiens ad latera nubis causat sonum q̄ dr̄
tonitruū. Ex quo pꝫ ꝙ tonitruu₃ est sonus fctūs
in nubib⁹ ex violenta pcussione exalationis cali
de ⁊ sicce ad latera nubis. ¶ Istud ðclarat phi
losophus per quodda₃ simile ð ligno viridi po
sito in igne. nā per calorē ignis pellit̃ humor ca
lidus ⁊ exit p extrema ligni: ⁊ qð est grossum ⁊
terrestre vnit̃ ad intra: qð petēs exitum frangit
lignum causando sonum. Et subdit ꝙ soni toni
truu₃ diuersificant̃ ꝫm diuersam dispositionem
nubis in raritate ⁊ dempsitate. ¶ Deinde tan
git modū gñationis corruscatōis dicēs ꝙ cor
ruscatio fit quādo per fortē motum exalationis
nubes frangit̃: ⁊ exalatio pellit̃ a nube: q̄ pp̄ ve
locem motum inflāmat̃: que inflāmatio dr̄ cor
ruscatio. ¶ Sed q̄reret aliq̄s vtrum tonitruu₃
precedat corruscationē: vel econtra. Dicit̃ ꝙ to
nitruum precedit corruscationē: licet corrusca
tio prius pcipiat̃. eo ꝙ visus est magis pceptiu⁹

An tonitruu₃ p̄cēdat corruscationem.

ſui obiecti ꝙ̄ audit ꝰ. etiā q̄ꝛ viſibile citiꝰ mouet medium ꝙ̄ ſonꝰ: q̄ꝛ ſonꝰ diffunditur cū motu locali q̄ eſt ſucceſſiuꝰ. Et ſubdit ꝙ tonitruū cuiꝰ nubes eſt nigra eſt timēdū. q̄ꝛ tūc ſignū eſt ꝙ exalatio facilit iſlāmabit. ſi aūt alba ⁊ parua ſignū eſt debilitatis. ſ3 ſi nubes ſit rubea multū eſt timēdū: q̄ꝛ ſignū eſt ꝙ exalatio eſt magna ⁊ multū intēſa. etiā ſi nubes ſit viridis maxie ē timēdū: q̄ꝛ tūc exalatio eſt fortis. Finalr determiat

opinio nes diuerſe antiquoꝝ de exalacēe coꝛruſcatiōe ⁊ tonitruo. — de coꝛruſcatiōe ⁊ tonitruo ſm opinionē antiq̄ꝝ dicēs ꝙ anaxagoras ⁊ empedocles dixerūt in nube eſſe quēdā ignē cuiꝰ ſplēdoꝛē dicebant eē coꝛruſcationē ⁊ extinctionē illiꝰ ignis a frigiditate ⁊ humiditate nubis dicebāt eſſe tonitruum. ſed de mō q̄ ignis erat in nube diuerſificātur: q̄ꝛ anaxagoras dicebat illū ignē deſcēdiſſe de ſpera ignis in nubē q tñ nō videbatur exiſtere in nube ꝓpter ſuā raritatē in nube aūt cōdēſatur: ⁊ pōt termiare viſuz nr̄z: ſed empedocles dicit illū gñari in nube ex radijs ſolaribꝰ itercepṫis

Rōes ꝓ dictam opinio nez pro bantes. — ⁊ ꝯgregatis in nube. Iſtas opiniōes reꝓbat phs. prio opinionē anaxagore nā ignis ē leuis de nā cuiꝰ eſt aſcendere. ꝙ̄ irratiōabile ē dicere illū ignē deſcēdere. ¶ 2ᵒ reprobat empedoclē. q̄ꝛ tunc ſeq̄ret ꝙ in q̄libet nube eēt talis ignis qꝺ eſt falſuz. ¶ 3ª opinio. coꝛruſcatio ē claritas

Quid ē coꝛru ſcatio. — radioꝝ luminoſoꝝ ꝯgregatoꝝ in nube. Hoc reꝓbat phs: q̄ꝛ tūc ſeq̄ret ꝙ coꝛruſcatio magis debēt appere i die ꝙ̄ ꝺ nocte qꝺ eſt falſuz: igit.

De reſiduis aūt dicamꝰ opibꝰ ſegregationis hmōi ꝑinducto iam mō dicētes. ſpiritus. n. h̄ ſegregatꝰ ꝑ modica q̄dē ⁊ ſparſim diffuſus ⁊ ſpe factꝰ ⁊ ꝑlās ⁊ ſbtilioꝝ partium exiſtēs tonitrua facit ⁊ coꝛruſcatiōes.

¶ Iſtud ē tertiū capitulū huiꝰ tractatꝰ in q̄ phs determiat de enefia thiphone ⁊ fulmie. Prio tāgēs differētiā enefie a tonitruo ⁊ coꝛruſcatione dicēs: qñ exalatio calida ⁊ ſicca fuerit ſegregata ꝑ modicas ⁊ ſubtiles ꝑtes diffuſas diuiſi3 ſubintrātes nubē ſiūt coꝛruſcatiōes ⁊ tonitrua ſ3 ſi exalatio fuerit mltū ſpiſſa ⁊ nō fuerit ſegregata tunc vocatur enefias. Ex q̄ ſeq̄t ꝙ enefias eſt magnꝰ ventꝰ motꝰ ꝯ̄ſus terrā ꝑꝑ frigiditatē nubis. vñ ſi generatur qñ magna exalatio ſpiſſa nō potēs ſubītrare nubē violēte repellit infer ꝰ a nube ad terrā. ⁊ eiꝰ ſūt duo accidētia. ¶ pᵐ eſt

quomō gñatur enefia. — ꝙ tꝑe gñatiōis enefie fit magna obſcuritas circa terrā. ⁊ h̄ eſt: q̄ꝛ ille ventꝰ ſecū multū adducit de nube groſſa ⁊ obſcura. ¶ 2ᵐ acciñs ē: q̄ꝛ poſt enefiā accidit pluuia ⁊ aq̄ multitudo rōne mlti vapoꝛis ⁊ magne nubis exiñs. ¶ Deide ꝺtermiet de gñatiōe thiphonis q̄ eſt ventꝰ aſcēdēs deorſuz a nubibꝰ. ⁊ ſic gñatur. ſ. ex exalatiōe calida ⁊ ſicca reꝑcuſſa a nube admodū turbis mota de loco amplo in anguſtū vt in portis obuijs ⁊ girās circa terrā. ex h̄ ꝙ pars reꝑcuſſa a terra

reuoluitur in ꝑtē ſibi ſeq̄ntē obuiādo ſibi cu3 aq̄ iterū impellitur ad terram. Et deide cauſatur giratio illiꝰ venti. ¶ Deide ponit duas dr̄ias inter

Dr̄ia inter thiphonē ⁊ enefiā — tiphonē ⁊ enefiā. Pr̄ia: ꝙ enefias eſt magis ꝯ̄tinuꝰ ꝙ̄ typho. 2ª eſt: q̄ꝛ typho mouetur circularit. enefias vō directe. Preterea ponit effectū typhonis dicēs ꝙ typho aliqñ ſecū eleuat illa q̄bꝰ obuiat ⁊ ſuꝑ q̄ reflectitur vt eradicādo arbores. ¶ Cōſter tāgit modū gñatiōis fulmis dicēs. ꝙ cū fuerit exalatio mltū ſubtilis ⁊ reꝑcuſſa a nube inflāmatur. ⁊ tūc fulmē ſeu fulgur fit. ⁊

Fulmē quomō gñatur — differt a coꝛruſcatione: q̄ꝛ coꝛruſcatio fit tēpoꝛe tonitrui ⁊ nō fulgur: ⁊ ſic gñatur puta qñ multa exalatio ſubtilis īcluſa in nube violēte expellitur ab ipſa nube vſq3 ad terrā fit fulmē qꝺ ſi nō fuerit adurēs ꝓpter nimiā ſubtilitatē: tūc vocatur fulmē penetrās: ſi vero mā eius ſit groſſioꝛ ⁊ adurans vocatur fulmē adurēs. ¶ Cōſter ponit differentiā illoꝝ duoꝝ penes ſuos effectꝰ dicēs. ꝙ primū fulmē ꝓpter ſuā ſubtilitatē ꝑ magnā velocitatē ꝑtranſit ⁊ penetrat illa ſuꝑ q̄ cadit ante ꝙ̄ igniat: ⁊ ſi faciat morā denigrat ſ3 aliud ꝑꝑ eius tarditatē comburit. Ex h̄ infert coꝛrelarie cām aliquoꝝ dicēs. ſ. ꝙ coꝛpoꝛalia ⁊ dura ſepe patiuntur fulmie. illa vō q̄ nō ſūt reſiſtētia aut dura nihil patiuntur. Probat duobꝰ exēplis. ¶ Primū: q̄ꝛ ferrū ⁊ calibs fuerūt a fulmine liq̄facta ⁊ tñ lignū eoꝝ nihil patiebatur. ¶ 2ᵐ exēplū eſt: q̄ꝛ aliqñ fulmē ꝑtrāſit veſtimēta ⁊ ñ adurit ea ⁊ tñ ledit ⁊ iterficit hoīes ⁊ frāgit oſſa eoꝝ eo ꝙ ī uenitur ibi reſiſtētia rōe cuiꝰ ſuꝑ ipa morā facit ⁊ nō in veſtibꝰ. aliqñ etiā fulmē eſt ita ꝺbile ꝙ cōburit pilos hoīs ñ ledēdo carnē. aliqñ etiā rōne ſue magis ſubtilitatis iterficit aīal: ⁊ tñ nullū ſignū aduſtiōis appet. ¶ Deide mouet duas

Alie dubitatio nes de fulmie. — dubitatiōes: q̄re illi q ꝑcutiuntur a fulmie videntur moueri anteq̄ꝫ ꝑcutiantur. Soluit dicens: ꝙ fulmē ſequitur ⁊ ꝓcedit aliq̄s ventꝰ q nō vr̄ ⁊ ille mouet illa q̄ debent ꝑcuti a fulmie. ¶ 2ª dubitatio: vtꝝ diuiſio que fit tēpoꝛe tonitrui fiat ꝑꝑ ſonuz. Rn̄det ꝙ nō: q̄ꝛ ſonus nō diuidit: ſed talis diuiſio fit ab exalatione exeunte nubē ⁊ velociter mota deorſum. nō cōburit tamen arbores q̄ꝛ non eſt ſatis intenſe calida.

q Uerit vtꝝ vētꝰ ſit exalatio calida ⁊ ſicca lateralr mota circa terrā. Et arḡ prio ꝙ ñ: q̄ꝛ ſi vētꝰ eēt exalatio

Quid ſit vētꝰ — calida ſeq̄ret ꝙ maioꝛes vēti ꝺberēt magis fieri in eſtate ꝙ̄ in hyeme vel in alijs tꝑibꝰ cū tūc magis vigeat maioꝛ caloꝛ. ſ3 h̄ eſt falſū ⁊ ꝯ̄ experientiā. nā i vernali tꝑe aut autūnali aut hyemali frequētiꝰ ſīt maioꝛes vēti ꝙ̄ i eſtate. ¶ 2ᵒ ſic. ſi vētꝰ eēt exalatio calida ⁊ ſicca: tūc maioꝛes vēti ꝺberēt flare ab oꝛiēte ad meridiē ꝙ̄ a ſeptētrione ⁊ occidēte: ſed h̄ eſt falſum: ꝯ̄ña ꝑ3: q̄ꝛ in ꝑtibus oꝛiētalibꝰ ſiūt plures ⁊ maioꝛes caloꝛes ꝙ̄ in alijs ꝑtibꝰ: igit. ¶ 3ᵒ: ſi ſic ſequeretur ꝙ ventꝰ

nō eſſet

nõ eẽt ĩpreſſio metheoꝛologica:q2 mã ĩpreſſio/nũ metheoꝛologicaꝝ nõ ẽ ĩpẽ ĩpreſſiões:ſ3 exalatio calida ⁊ ſicca eſt mã taliũ ĩpreſſionũ: igř. ℭ 4° ſic. nos ponim⁹ ⁊ diſtiguim⁹ vẽtos penes calidũ humidũ ſiccũ ⁊ fridũ ſm q̃tuoꝛ cõplexiones aut ſpã ãni:g̃ nõ ois vẽt⁹ eſt ſicca exalatio ⁊ calida. ℭ 5° ſic. ſi vẽt⁹ moueref lateralr vel hoc eẽt nãlr vel violẽte nõ nãlr mouef ſurſum: nec violẽte qa nõ vꝫ aliq̃d extrĩſecũ. ſ. violẽtãs q̃ moueat. ℭ In opp^m eſt pħs in textu. In q̃ſtiõe erunt tres articuli. Quantũ ad pꝛimum.

Sciendũ eſt ꝙ pꝛo declaratiõe q̃onis ſupponif ꝙ vẽt⁹ nõ ẽ aer mo⁹:lꝫ tñ cũ vẽto moueat aer verũ eſt ẽt ꝙ aliq̃n pdictaꝫ aerẽ motũ vocam⁹ vẽtũ. nã ſolem⁹ dicẽ ꝙ ſolles opiõnẽ emittũt ventũ q̃n cõpꝛimunf ⁊ tñ nõ eſt vẽtus. declarãf ſed eſt aer qui pp ſltudinẽ in motu cũ vẽto. vꝫ vẽt⁹. Uñ vẽt⁹ nõ ẽ niſi exalatio calida ⁊ ſicca lateralr mota circa terrã pp reuerberationẽ a frigiditate medie regionis aeris. ℭ 2° ſupponif ꝙ lꝫ in tpe vẽtoꝝ vigeat maioꝛ frigiditas q̃ in tpe tranglllitatũ ceteris parib⁹. ħ tñ nõ eſt per ſe ab ipſo vẽto: q2 ipſe vẽt⁹ de per ſe eſt calid⁹ ⁊ ſiccus. ſed hoc eſt per accñs ⁊ ab extriſeco. ſ. ex mixtione ei⁹ cũ vapoꝛibus frigidis ⁊ hũidis qb⁹ obuiat: ⁊ ẽt ex aere frigido cũ quo miſcef vel ex eo ꝙ ſecũ adducit vapores frigidos vel aerẽ frigidioꝛẽ q̃ ſit aer in quẽ venit rõne cui⁹ boꝛeas quĩ ad nos venit a loco frigido ⁊ trãſit per loca frigida dꝫ eẽ frigidus. ℭ Dicũt tñ aliq̃ ꝙ ventꝰ eſt ẽt frigidus: q2 q̃n talis exalatio eleuaf nũc p frig⁹ medie regiõis aeris coꝛrũpif caliditas ei⁹. ⁊ tũc mouef per aerẽ frigidũ. ℭ Et ſi qs dicat hoĩes calefacti petũt vẽtilari q̃d non eẽt niſi vẽt⁹ eẽt frigidus. Rñr ꝙ ħ iõ nõ ſit ſed qa p vẽtilationẽ cõmouef aer quĩ eſt frigidioꝛ coꝛpoꝛe humano ſeu coꝛpe hoĩs calefacti. ꝙ eẽt vẽti exa dicẽt arboꝛes ⁊ pſternãt magna edificia nõ arguit ipſos nõ eẽ exalationes qa ſunt rare ⁊ ſbtiles ⁊ a nobis pceptibiles. vñ coꝛp⁹ ſubtile ĩve lociori motu ⁊ ipetuoſioꝛi mõ mouef q̃ aliud coꝛpus. Ex iſtis ſequif ꝙ vẽtus pꝛeter exalationẽ calidã ⁊ ſiccã pꝛo qua ſupponit cõnotat motũ lateralẽ illi⁹ exalationis circa terrã pp q̃d exalatio qeſcẽs nõ dꝫ vẽt⁹ nec ẽt exalatio mota ĩfra terrã que facit motum terre.

Quare homines calefacti petũt vẽtilari.

Sciendũ eſt 2° ꝙ pꝛo maioꝛi declaratiõe ſoluẽde ſunt aliq̃ difficultates p^a que ẽ cã effectiua mot⁹ lateralis ventoꝝ. Pꝛo cui⁹ ſolone ſupponif ꝙ exalatio calida ⁊ ſicca hꝫ duplicẽ motũ vnũ hꝫ ſurſum. ⁊ illo mouef ois exalatio calida ⁊ ſicca nãlr. põt moueri alio motu quĩ eſt mot⁹ lateralis vel ẽt deoꝛſum. Et de cã pꝛimi querif hic. Ad q̃d rñdef bꝛeuiter ꝙ due ſunt pꝛincipales cãe talis mot⁹ lateralis. vna eſt leuitas ⁊ caliditas exalatõis que nata eſt mouere ipſam exalationẽ ſurſuꝫ. ℭ Alia eſt frigiditas me regiõis aeris que p antipiſtaſiꝫ expellit exalatõnẽ deoꝛſũ. ⁊ ipſa nitẽs ex nã ſua moueri ſurſuꝫ ⁊ nõ põt. iõ mouef ad lat⁹. ℭ Et ſi qs dicat cuꝫ fridiitas nõ pellat exalationẽ niſi deoꝛſũ non vꝫ adhuc q̃r dẽat moueri lateralr vel ſi moueaf lateralr vꝫ ꝙ nõ dẽat moueri niſi circa terraꝫ vbi hꝫ reflexionẽ. Rñr negãdo ꝯñam ⁊ cã ẽ: q2 q̃n repellif deoꝛſũ a friditate medie regiõis iuenit alias exalationes aſcẽdẽtes ſurſuꝫ pp q̃s pellif ad lat⁹ cũ nõ poſſit moueri ſurſũ pp frigiditatẽ aeris nec deoꝛſũ pp alias exalationes ipſis obuiantes. ℭ 2ª difficultas pp quã cãm talis exalatio magis mouef ad vnũ lat⁹ q̃ ad aliud. Rñr ꝙ ħ eſt a frigiditate medie regionis cũ eniꝫ frigiditas fuerit foꝛtioꝛ in ſeptẽtrione expellit exalationẽ ad meridiẽ ⁊ ſi fuerit foꝛtioꝛ ĩ meridie tũc expellit eã ad ſeptẽtrionẽ mediãte tñ aliquo cũ ipſa ſolum deberet repellere deoꝛſum.

Causa motus lateralis exalatio calida ⁊ ſicca hẽt duplicẽ motum

Sciendũ eſt 3° ꝙ reſtat alia difficultas q̃uõ pluuie ⁊ ſol dñr facẽ cõmouẽ vẽtos: ⁊ q̃uõ dñr facẽ ceſſare vẽtos. Et p° vꝫ ꝙ pluuia nõ facẽ cõmouẽ vẽtos q2 pluuia eſt frida ⁊ grauis: igř. Rñr ꝙ pluuiã facẽ cõmouẽ vẽtos põt itelligi dupľr. ℭ Uno° ꝙ ipſa ſit cã effectiua vẽti ⁊ ſic nõ eſt ẽ itelligẽdũ ꝙ ipſa faciat cõmouẽ vẽtos. i. q̃d ipſa gñet vẽtos. ℭ Alio° pt itelligi q̃d ipſa faciat cõmouẽ ventos. i. moueat vẽtos: ⁊ ſic ẽt nõ intellr niſi foꝛte dicaf ꝙ ꝟtute pluuie groſſe exalatio ad lat⁹ vel deoꝛſũ moueref. Alio° põt itelligi ꝙ ipſa diſponit terrã vt ex ipſa ꝟtute caloꝛis ſolis eleuef exalatio ⁊ ſic ipſa facit cõmouẽ vẽtos. ℭ Supponif vlteri⁹ ꝙ ipſã pluuiã facẽ ceſſare vẽtos põt multipľr intelligi. ℭ Uno° ꝙ ipſa faciat qeſcẽ vẽtos ipſis ventis remanẽtib⁹. ⁊ ſic nõ eſt itelligẽdũ. ℭ Alio° pt itelligi ꝙ ꝟtute ſue frigiditatis coꝛrũpat exalatiões: ⁊ ſic bñ pt itelligi ꝙ faciat ceſſare vẽtos i. ꝟtute ſue frigiditatis coꝛrũpunf exalatiões q̃ dñr vẽti. ℭ Alio° põt itelligi ꝙ ipſa facit ceſſar vẽtos: q2 ipſa diſpõit terrã ne ab ipſa eleuẽt exalationes. ℭ Sꝫ q̃r ſol facit cõmouẽ vẽtos. rñr ꝙ multipľr. ℭ p mõ: q2 ꝟtute ſolis gñanf exalationes q̃ poſtea dñr vẽti. ℭ 2°: q2 ꝟtute caloꝛis ſolis pñt ille exalatões eleuari. Sꝫ ð ħ tñ eſt dubiũ vtꝝ ĩpis exalatiõib⁹ genitis ſol ꝟtute caloris poſſit eleuare exalatões ſurſũ cuꝫ nõ videaf ꝙ alſ res eleuet. Sꝫ q̃r faciat ceſſare vẽtos: rñr ꝙ nõ facit ceſſare vẽtos ſic ꝙ ipſis remanẽtib⁹ geſcãt: ſed qa ꝟtute ſua pñt coꝛrũpi exalatiões: tõ pp ħ dꝫ ꝙ faciat ceſſare ventos. ℭ Et ſi dicaf q̃ ſp dẽret facẽ ceſſare vẽtos cũ idem ĩnq̃tũ idẽ ſemp ſit natũ facere idẽ: ergo nũq̃ deberet facere cõmouere. Reſpondef ꝙ idẽ codẽ modo diſpoſitum ⁊ alijs ꝯcurrentib⁹ codẽ mõ diſpõitis ſemp faciũt ideꝫ ſupple in ſpẽ. ſed ſi alia nõ vniformiter diſponãtur nõ oꝫ: mõ exalationes nõ ſemp ſunt vnifoꝛmes vt ſol ſemp eas coꝛrũpat.

Alia difficultas

q̃rmõis itelligif pluuiaꝫ ceſſar facere ventos.

ſol q̃uõ facit cõmouere ventos.

Uēti q̄ mō mo/ uentur.

Sciendū ē 4° q adhuc alie sūt parue difficltates. ¶ Pᵃ: vtꝝ venti moueanť nāl'r vel violēte. Ad quā rñr breuiter q nō mouenť nāl'r: qꝛ nō est de nā exalatōis mo ueri sic lateral'r sed moueri sursū. mouet ḡ late/ ral'r ꝯ iclinationē eiꝰ q̄re violēte mouet vł saltē ꝑter nām. ¶ 2ᵃ difficultas: vtrum oēs vēti sint eiusdē spēi: ⁊ vī q nō. nā vt visū est in textu vē/ ti hñt diuersas ꝓprietates. nā aliq sūt grādino si: aliq frigidi: aliq pluuiosi: igiť. ¶ In oppoᵐ tñ ar: qꝛ ois vētꝰ dr eē exalatio: sed ois exalatio oi exalationi est eiusdē spēi igť. Rñr breuiť q oēs vēti sūt eiusdē spēi spālissime eēntialis: sic oēs hoies sūt eiusdē spēi eēntial' ſſ tñ alteriꝰ ⁊ al teriꝰ spēi accñtalis. sic ēt vēti sūt alteriꝰ spēi acci dētalis. ¶ Et si qs arguat ꝯ h̄ qꝛ vētꝰ nō solum dicit exalationē. qa nō ois exalatio est vētꝰ: ḡ vī q eēntial'r hēat aliā formā q̄ȝ exalatio. ¶ Dr̄ ēt in textu q exalatio est mā vēti: sed mā nō ē illō cuiꝰ est mā. igť. Rñr breuiter q vētꝰ supra exa/ lationē nō dicit aliquā formā sbālē: sed tñ accñ talē puta motū lateralē circa terrā. ¶ Et si quis dicat ḡ ipressio aliq̄ ꝯstituet in eē impssiōis per formā accñtalē. Rñr q hoc nō est incōueniens Dicitur vlterius q exalatio dr̄ mā nō trāsiens sed imanēs ipius vēti. nam ipsa exalatio sic mo ta dī motꝰ. ¶ Et hec de primo articulo.

An tre/ motꝰ sit nāliter p ossis.

Quantū ad 2ᵐ dubitať ꝑ vtꝝ tremotus sit nāl'r possibilis. ¶ Et ar ꝑ q nō: qꝛ terra nec̄io qescit in meꝰ mūdi: igiť non mouet. ¶ 2° sic: qꝛ vel moueret nāl'r vel violen te: nō nāl'r qa terra est corpꝰ q̄ue natū qescere in suo loco nec violēte qꝛ nō vī esse aliqd̄ corpꝰ ex trinsecū q possit mouere terrā. ¶ 3° sic: qꝛ vel moueret motu circulari vel recto. sed nullū illo rū est dōm: igiť. ¶ In oppᵐ est pħs ī textu. pro

Q̄t mōis t̄ra dicit moueri.

cuiꝰ solone supponiť ꝑ q̄ t̄ra multis mōis dicit moueri. vnoꝰ ascēdēdo vel descēdēdo pp nām q̄uiorē vel leuiorē. 2° pōt moueri circa cētꝝ ge/ scēs pp eiꝰ eqlibrationē. Alioꝰ pp rarefratiōeȝ. Alioꝰ pp motū alicuiꝰ sup terrā ⁊ videmꝰ q trā siēs sup terrā ⁊ maxie circa aquā facit tremere vnā magnā pťē terre. Alioꝰ pp ḡnationeȝ lapi dū ifra terrā. Alioꝰ pp exitū aq̄. Alioꝰ pp exala/ tionē iclusā in ipsa terra. ⁊ per istā fit terremotꝰ de q̄ satis visū est in textu. ¶ Supponiť scd̄o q terremotꝰ est violētꝰ qꝛ ꝯ inclinationē terre. Di co vlteriꝰ q motꝰ exalatōis per quē fit motꝰ ter re est ēt violētꝰ cū fiat in plimū lateral'r. Et quo sequiť q terremotꝰ pticularis est nāl'r possis. nā per nām videmꝰ terremotū fieri in aliq̄ loco. ſȝ terremotꝰ vlis nō est nāl'r possis: cū nō possit nā/ liter fieri tāta multitudo exalatiōis q tota terra

Alia dif ficultas

possit moueri. ¶ Et ad rōnes. Ad pmā dr̄ q ce luȝ mouet circulariter circa suos polos. ¶ Ad scd̄am pȝ solo. Ad tertiā dī q mouet motu tre/ moris qui nō est ꝓprie vnꝰ motꝰ. ¶ Sed restat vna pua difficultas q̄si icidētalis vtꝝ plaga ter re sub eqnoctiali sit hitabilis. ¶ Pro cuiꝰ solōe supponiť q terra mltis mōis pōt fieri ihitabiť. ꝑ pp aq̄s. 2° pp mōtes. ⁊ hic tn ꝑncipal'r intell'r de inhitatione terre pp rōnē īteperamēti in q̄ litatibꝰ pmis nō ꝯuenietibꝰ cōplexioni hūane. Hoc suppōito vr̄ rñdere Sco. li. 2. di. 17. q pla ga terre sb eqnoctiali nō est regio tēperata nec ꝯueniēs nāe hūane: qꝛ qñ ipis maxia ē hyems sol nō remouet ab eis nisi p. 24 gradus. iō sol ī maxia hyeme est ipis ꝓpingor q̄ȝ nobis in ma xima estate in q̄ distat a nobis per. 25. ḡdus. iō plꝰ hñt d̄ calore ī fortissima hyeme q̄ȝ nos ī ma xima estate. Dicūt tñ aliq vt ptolomeꝰ ⁊ auicen na q sub equinoctiali est terra hitabilis. illiꝰ tñ opinionis nō est scotꝰ sed prime opinionis. Di cit ēt q paradisus terrestris nō est sub eqnoctia li: sed vbicunq̄ȝ sit est in loco amenissimo mltuȝ conuenienti taȝ nature institute sicut ade ⁊ eue q̄ȝ nature restitute vt enoch ⁊ helye.

Dubitatur 2° vtrū trāqllitas sit signū terremotꝰ. Et ar ꝑ q nō: qa tūc sequeret q vbicūq̄ȝ eēt trāqllitas ibi eēt ter remotꝰ: ⁊ cū in mari appeat maxia tranqllitas in mari eēt magnꝰ terremotꝰ qd̄ est fl'm ⁊ cōtra experientiā. Itē sequeret q bñ seq̄ret trāquilli tas est: ḡ terremotꝰ erit. sed hoc est fl'm cū oppᵐ multotiēs eueniat. ¶ In oppᵐ est pħs. Pro cu ius declaratione supponiť q tranqllitas vt alias visū est nō est nisi ꝑuatio magnoꝝ vētoꝝ ⁊ non ḡnaliter oīm. Supponiť scd̄o q ipsiꝰ terremotꝰ multa sūt sig. ¶ Pᵐ est qñ aues supra terrā non audēt diu stare. sed ꝯtinue volāt ⁊ h̄ hñt ex isti/ ctu nāe ⁊ ifluētia celesti. vñ aues hñt capita ae/ rea ⁊ mutabilia fm ifluētiā celi. ¶ 2ᵐ signū est turbatio aquaꝝ in puteis ⁊ salsedo ī mari. ⁊ hꝰ rō est. qꝛ tūc exeūt exalationes p venas t're q̄ m̄ scent cū aq̄s ⁊ faciūt tales sapores in aq̄. ¶ 3ᵐ signū est trāqllitas. ⁊ hꝰ cā est. qꝛ cā vēti. s. exala tiones icludunť ifra terrā: iō nō hūt tūc vēti. Et aduerte q illud signū nō est signū nec̄iū: sed si/ gnū ꝓbabilitatis talis motꝰ terre. ⁊ p h̄ soluūť rōnes dubiȝ. ¶ 4ᵐ signuȝ est qñ manꝰ hoīs tre mūt q̄ȝuis nō fit vētꝰ nec tēpestas. ⁊ huiꝰ cā ē: qꝛ tūc exeūt q̄dā exalatōes ex foraminbꝰ terre q̄ faci unt tremere manꝰ. ¶ 5ᵐ est tumor aq̄ icōsuetꝰ sine tēpestate. ⁊ rō huiꝰ est: qꝛ exalatōes exeūt t'/ rā ⁊ itrāt mare ⁊ faciūt tumorē in mari. ¶ 6ᵐ si gnū est quidā sonꝰ ifra terrā ⁊ h̄ dicit arist. in te/ xtu ⁊ cā huiꝰ est: qꝛ tūc exalatiōes icipiūt fortifi cari ⁊ percutiūt latera terre. Dicit ēt q apparet quedam nubila ad modū lācee. ¶ 7ᵐ signū est incōsueta frigiditas añ ortū solis. qꝛ tūc ē signū q nō sint exalationes que sunt calide que debe rēt calefacere aerē. De effectibꝰ aūt terremotꝰ sa/ tis visū est in textu. Uñ dicūt doctores q pꝰ ter/ remotū multotiēs fiūt mortalitates ⁊ pestilētie

An tran qllitas sit signū terremo tus.

Quid ē tranqllī tas.

qꝛ tūc exeūt mlte exalationes q̄ sunt desiccatiue aeris in tm̄ ꝙ homines nō pñt ibi morari. Et dicit plini⁹ ꝙ ꝑ terremotum bonum est morari in vallibus ꝛ habere domos bassas.

An tonitruū sit extinctō ignis in nube.

Dubitatur 3° vtꝝ tonitrū sit extictō ignis in nube vt volebat dicere quedā opio antiq̄rū. ꝛ vꝫ ꝙ sic. qꝛ dicit aristo. in. 2. posterioꝝ ꝙ tonitruū ē extinctio ignis in nube. Itē si h̄ non eēt sequeref ꝙ posset fieri tonitruū sine extinctōe ignis in nube. qđ est ſlm: qꝛ tūc nunq̄ cessarēt tonitrua nisi exalatōes inflāmarenf ꝛ ibi extinguerenf. ¶ In oppo^m vꝫ esse phs in textu. ¶ Pro cui⁹ declaratione supponif p̄ qd sit tonitruū vñ tonitruū est son⁹ fact⁹ in nubib⁹ ex violēta ꝑcussione exalationis calide ꝛ sicce inclusa in nube ad latera nubis: ꝛ de h̄ multi diuersificanf. puta vtꝝ tonitruū sit ipse sonus vel exalatio causans illū sonū. Dicūt aliqui ꝙ ē ꝑcise ipse son⁹. alij ꝙ est exalatio. aliq ꝙ est vtrūq̄. scđm tñ coiter loq̄ntes vꝫ ꝙ est ille son⁹. Sꝫ dubiū est: qꝛ son⁹ nō vꝫ eē ipressio. iō oporteret dicere ꝙ tonitruū nō eēt ipressio: oporteret etiā dicere ꝙ nō oꝫ q: oia de qb⁹ determiat phs i istis libris sint de ipressiōes. ſꝫ sufficit ꝙ aliq̄ sint de ipressiones. ꝛ aliq̄ hēant similitudinē cū ipressionib⁹ vel q̄ ad gñationē: vel q̄ ad aliqd aliō. vñ vent⁹ de q̄ satis dcm̄ est nō est ꝑprie ipressio: qꝛ esset impressio ignita vel aquosa. Silr diceref de tonitruo tenēdo qđ est son⁹. Dicūt tñ aliq ꝙ sicut ventus est exalatio lateralr mota circa terrā sic tonitruū est exalatio mota ad latera nubis. ¶ Et aduerte ꝙ qñ vꝫ ꝙ exalatio est mā tonitrui ꝛ ēt vēti: nō vꝫ ibi capi mā p̄ altera pte cōpositi. ſꝫ p illo qđ est ſm alicui⁹ accñtis ſb quo tal' exalatō sic vocaf. Sed dubiū est vtrū ille son⁹ qui venit ad nos sit tonitruū cū ille nō videaf cāri i nube. Dico ꝙ de h̄ magis videbif i. 2. de aia. ¶ Supponif finalr ꝙ tonitruū aliqñ cātur ex ꝑcussiōe exalationis ad latera nubis. aliqñ ex fractōe nubis pp ipetū exalatōis: aliqñ p extictionē exalationis īflāmate ipetuose mota per aerē. ꝛ sic capiebat aristo. cū dicebat ꝙ tonitruū est extinctō ignis in nube. Et per hoc soluunf rōnes añ oppositum. Et hec de secundo articulo.

quid sit tonitruum.

tonitruum et q̄bus causatur.

quid sit ventus.

Quātum ad 3^m sit 2° rñsalis: vētus est exalatio calida ꝛ sicca lateralr mota circa terrā. hec. 2° pꝫ ex dictis. ¶ Ad rōnes. Ad pmā vꝫ negādo 2ñam: qꝛ in estate ē tāta caliditas ꝙ ꝓhibet terrā exalari: ꝛ ēt 2sumit totā exalationē eleuatā a terra. ēt in hyeme ē tāta frigiditas ꝙ terra tm̄ 2stringif ꝙ ex ipsa non pñt eleuari exalatōes. ꝛ per hoc pꝫ solō ad 2^m. ¶ Ad tertiā ēt pꝫ solō: nam ventus nō solū importat exalationem. sed cōnotat ipā lateralr eē motam circa terrā. ¶ Ad quartā vꝫ ꝙ oēs venti naturalr ꝛ intrinsece sunt calidi ꝛ sicci. ꝛ extrisece tñ sunt frigidi. ¶ Ad q̄ntā pꝫ solō.

¶ Et sic est finis secundi metheororum.

¶ Sequitur tertius.

D

De halo aūt ꝛ yride qd vtrūq̄ ꝛ pp quam cām sit dicam⁹. ꝛ d̄ paralijs ꝛ virgis: eteni oia hec fiūt pp easdē cās inuicē. p° āt opꝫ accipere passiones ꝛ accidentia circa vnūq̄dq̄ ipsorum.

I

Iste est tertius liber metheororꝫ aristo. in q̄ phus determiat de ipressionib⁹ cātis ex reflectione ꝛ refractione radiorꝫ. ꝛ 2tinet duos tractat⁹. Prim⁹ continet q̄tuor capla. In p̄ ondit accñtia istarū impsionū. Et p̄ ponit quatuor accñtia halōis. ¶ p^m ē ꝙ halo sepe appet circlus cōplet⁹. Uñ halo est ille circlus clarus qui appet circa solē ꝛ lunam aut circa alia magna astra: imo ꝛ aliqñ apparet circa cādelas. ¶ 2^m accñs halo fit circa solē ꝛ lunā ꝛ circa splēdida sydera. ¶ 3^m accñs halo nō min⁹ fit de nocte supra lunā aut alia astra q̄ de die circa solē. ¶ 4^m accñs: halo rari⁹ fit de sero vel de mane q̄ in alijs horis. Deide tāgit accñtia yridis. p^m est ꝙ yris nunq̄ fit circlus cōplet⁹: sed ad modū arcus. 2^m yris nūq̄ fit i maiori portiōe q̄ in semicirculo. 3^m est sole oriēte vel occidēte fit maria portō circuli ſb qua possit apparere yris. ita ꝙ quāto sol magis eleuaf supra oriētē tāto yris appet ſb maiori portione circli. 4^m est in autūno a breuiorib⁹ dieb⁹ pōt yris appere oi hora diei. 5^m: raro apparēt plēs yrides sit q̄ due. 6^m ois yris hꝫ tres colores. s. puniceū viridē. ꝛ alurgū. 7^m est qñ apparēt plēs yrides yris superior hꝫ colores obscuriores q̄ yris iferior. 8^m: qñ apparēt plēs yrides sui colores sūt e2rio positi ſm sitū. ¶ Coñter ponit accñtia parellor ꝛ vgaꝝ. p^m est ꝙ palelli ꝛ vge semp fiūt a latere solis ꝛ non sub sole neq̄ ex opposito sol. Secūdū nunq̄ fiūt de nocte eo ꝙ semp fiūt circa solem. Tertium semper vel vt in plimum fiunt circa ortum vel occasum solis. ¶ Deinde mouet vnam dubitationē que est vtꝝ yris possit fieri de nocte a luna sic d̄ die a sole. Rñt phs ꝙ sic. h̄ tñ raro fit: qꝛ yris nō fit a luna nisi in plenilunio: ꝛ per 2ñs solum sel in mense.

Halōis accñtia.

yridis accñtia.

parellarum ꝛ vgarū accidētia.

Prīo āt d̄ figura dicam⁹ ꝛ q̄re circul⁹ fit ꝛ quare circa solem aut lunam similiter āt de alijs astris.

¶ Istud est scđm caplm huius tractatus i quo vult determinare phus de figura halonis premittens aliquas suppōnes. ¶ Pria est existente vapore in aere fit refractio visus nostri ex tali vapore: ꝛ si talis vapor sit regularis: tunc fit halo: qđ ꝓbat phs a signo: qꝛ si illud in quo apparet halo cōsistat ꝛ cōdēpsef signū est pluuie.

si vero marcescat ꝛ ɔsumat̄ ē signū serenitatis. ꝛ si dispgat̄ huc ꝛ illuc est signū ventoꝝ: qđ nō ita fieret nisi in halone ɔcurreret vapor iterpositꝰ iter astruʒ ꝛ nos. ℂ 2a supposiiio. vapor a q̄ fit refractio ē inter visuʒ ꝛ astrū. ꝛ ppter h̄ nō apparet halo ex opposito astri sicͭ yris. ℂ 3a suppositio. ɔsimilr̄ fiet refractio a pūcto medio vaporis ad oēm eiꝰ partē. Tūc ponit talē ɔclusioneʒ necesse ē halonē eē circulū aut pte circuli. Probat duabꝰ rōnibꝰ. ℂ Pria ē nālis: qꝛ radÿ incidentes ab eodē puncto in idē pūctū refrāgunt̄ vndiqꝫ s̄m eq̄les angulos ꝛ circularit̄. s3 radÿ incidētes supra vaporē in q̄ appet halo sūt hmōi igit̄. ℂ 2a rō ē mathematicalis pro q̄ supponit̄ ꝙ a. sit visus: ꝛ sol sit b. ꝛ ptrahat̄ linea ppendicularis a. b. p mediū caliginis qđ ē c. ℂ Deinde signēt̄ tria puncta in caligīe eq̄liter distātia q̄ sūt g. d. ꝛ ʒ. a quibꝰ refrāgant̄ radÿ lumiosi ad lineam ppēdicularē ꝛ cōcurrēt in pūcto a. ꝛ tūc ibi itelligant̄ tres triāguli q sunt a. b. g. a. b. d. ꝛ a. b. ʒ. Et sūt isti triāguli eq̄les qꝛ oium triāguloꝝ quoꝝ duo latera viniꝰ sit eq̄lia duobꝰ lateribꝰ basi alteriꝰ ꝛ basis viniꝰ necesse est anglos illis eq̄ lateribꝰ ɔtētos eē eq̄les. ꝛ p ɔñs totꝰ triāgulus ē eq̄lis toti triāgulo. s3 pdicioꝝ triāguloꝝ duo latera sunt equalia. s. a. g. a. d. ꝛ a. ʒ. ꝛ habent basim cōeʒ. s. a. c. g̃ oēs illi triāguli st̄ eq̄les. ducāt̄ g̃ tres linee ppendiculares sup lineā. a. b. ad pūctū c. ab illis tribꝰ pūctis g. d. ꝛ ʒ. in nube signatis. tūc ɔstituunt̄ tres pui triāguli. s. a. g. c. a. d. c. ꝛ a. ʒ. c. ꝛ isti triāguli sūt eq̄les. ꝛ liee recte ducūt a diuersis pūctis in idē pūctū. ꝛ sūt plures q̄ due. iō opʒ illud punctū eē cētrū circli qđ pʒ p ppōnē geometrie si plures linee q̄ due a diuersis ptibꝰ veniētes in idē punctū ceciderit tale punctū est cētrū circuli. Finalr̄ assignat cuius coloris ē halo. dicēs ꝙ dʒ habē colorē albū circa quē apparet q̄daʒ nigredo: qꝛ halo apparʒ p pter lumē icidēs ꝑpter vapores. iō ps vaporis supra quā icidit lumē apparet alba. ꝛ ps circunstans apparet nigra. ℂ Deīde dicit ꝙ halo sepius apparet circa lunā q̄ circa solē: qꝛ sol vaporē eleuatū magis ɔsumit q̄ luna.

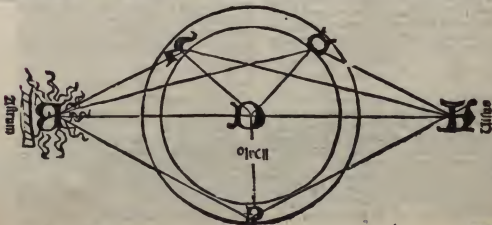
Conclo nes probantes halonē eē circu luz aut partem circuli.

Iris aūt qđ q̄dē est refractio dictum est prius. qualis aūt quedā refractio ꝛ quomō ꝛ propter quam causam singula fiunt accidentiū circa ipsam dicamus nunc.

ℂ Istud ē 3m caplm huiꝰ tractatꝰ in q̄ phs determinat de yride ꝛ coloribꝰ eiꝰ: ꝛ pᵒ de coloribus eiꝰ p̄mittens aliq̄s suppōnes. ℂ Pria ē oibus corpibꝰ planis cuiusmodi sūt aer ꝛ aq̄ pōt fieri rarefactio radÿ visual: de aere pbat q̄tuor signis. ℂ Primū ē: qꝛ aliqñ ɔtigit debilē visū videre faciē suā in aere sicͭ antiphon q dū ābularet videbat faciē suā in aere. Et h̄ erat pp debileʒ visū. ꝛ h̄ nō poterat eē nisi radÿ visuales ad ipʒ refrāgerent. ℂ 2m signuʒ est: qꝛ aliqñ mali nauiū vident̄ eē maiores ꝛ grossiores qñ sūt in mari q̄ sint. ℂ 3m est. qꝛ oēs magnitudines vident̄ eē maiores flāte vēto q̄ nō flāte. ℂ 4m signū est: qꝛ astra oriētia ꝛ occidētia appent maiora q̄ in medio celi: ꝛ h̄ est pp refractionē radioꝝ a vaporibꝰ sursuʒ eleuatis. ꝛ ꝙ ab aq̄ fiat refractio pʒ: qꝛ aq̄ est densior aere: s3 ab aere fit refractio: g̃ ab aq̄. ℂ Supponit̄ scđo ꝙ halo ꝛ yris appent p refractionē: tm̄ yris appet i opposito sol: halo vero est circa solē. ℂ 3a suppō. halo ꝛ yris differūt in variatiōe coloꝝ: qꝛ qñ halo appet fit refractio a nube dēsa: iō halo clariꝰ apparet q̄ yris. ℂ 4a suppō. albū visuʒ p nigruʒ appet rubeū. qđ pʒ de igne viso p fumū q apparet puniceꝰ. Uñ yris sic gñat̄: qꝛ aliqñ aliq̄ nubes aquosa vel rorida appet ex opposita pte sol vel lune ad quā ptingūt radÿ sol vel lune q nō potētes penetrare ipāʒ reflectuntur a nube ad

Suppō nes dco loribus yridis.

H..o e yris quō differūt

ectos: ⁊ ibi appent tres colores sȝ diuersas partes yridis. ¶ Un̄ vbi lumē plus abūdat cātur color accedēs ad albedinē q̄ dr̄ puniceꝰ. qn̄ vero minꝰ supabūdat appet nigredo q̄ dr̄ allurgus. ⁊ qn̄ lumē medio mō se h̄ȝ in ordine ad nubeȝ appet calor minꝰ accedēs ad nigredinē q̄ꝫ allurgus q̄ vocat̄ color viridis. Et q̄ seq̄t̄ ꝙ yris est appitio triū colorꝝ in nube rorida opposita soli. ¶ Cōseq̄nter ꝓbat ꝙ diuersi sint colores yridis q̄ꝛ vbi ē fortior reflexio ibi appet color q̄ dr̄ puniceꝰ vbi vero ē debilior appet aliꝰ qui dr̄ allurgꝰ. ⁊ vbi ē medio mō appet viridis. Et subdit ꝙ ꝑ iuxta pōneȝ illorꝫ colorꝫ appet vnus aliꝰ color q̄ dr̄ ȝēcos ꝙ aūt illō appeat ꝓbat aliq̄bꝰ signis. ¶ Prio: q̄ꝛ cū nubes ē nigerrima tūc color ē multū viridis. ⁊ tunc ille color q̄ dr̄ ȝencos multū appet. ¶ 2m ē ꝙ cū yris marcescit tūc deficit puniceꝰ color ⁊ mutat̄ i ȝencos. ¶ 3m ē ꝙ flores variātur i colore sȝ appentiaȝ ꝑ iuxta positionē aliorꝫ colorꝫ vel ꝑ iuxꝫ pōnem lūinis lucerne. Et sbdit ꝙ multi colligentes flores ad lucernā sepe decipiunt̄ accipiētes flores vniꝰ spēi ꝓ floribꝰ alteriꝰ spēi. ¶ Subdit ꝯn̄r ꝙ aliqn̄ apparēt due yrides vna supior ⁊ alia iferior. ⁊ dic̄ ꝙ supior ē magis obscura q̄ꝫ iferior ⁊ h̄nt colores opposito mō situatos. Sȝ q̄rit ꝯn̄r vtrꝫ duo hoīes possint eandē yridē videre. Rn̄det ꝙ nō q̄ꝛ radiꝰ reflexꝰ ē eq̄lis radio incidēti ⁊ āguli ab eo cāti sūt eq̄les: ⁊ cū ħ ad aliū hoīeȝ aliꝰ ⁊ alius radiꝰ reflectat̄ ⁊ yris appet ꝑ reflexionē. iō est alia ⁊ alia yris quā plēs hoīes vidēt. ¶ Deide ꝓbat ꝙ yris appeat ꝑ modū semicirculi ⁊ ħ rōne nāli ⁊ mathematica. rōne nāli sic: q̄ꝛ cētruȝ yridis ē pūctus quē tāgit radiꝰ ꝓcedēs a cētro sol̄: iō si sol ē in pūcto orizontis maior ē yris q̄ esse posset ⁊ cētꝝ illiꝰ yridis erit pūcto orizōtis ex opposita pte corpis luminosi: ⁊ sic nō relinq̄t̄ nisi semicirculus sup̄ orizontē.

Quare yris apparet ꝑ moduȝ semicirculi.

Pro rōne mathematica supponit ꝙ oculus mediat iter centrū sol̄ ⁊ cētruȝ yridis. Suppōit ēt ꝙ si linea recta recte ceciderit supra lineā rectā cābit āgulos rectos aut eq̄les duobꝰ rectis. fiat ḡ figura ⁊ sit centrū solis a. cētruȝ oculi b. cētrū nubis d. ⁊ ꝑ illa tria pūcta ꝓtrahat̄ linea a.b.d. tūc signent̄ in nube tria pūcta eq̄ distātia a centro nubis. q̄ sint c.f.g. ⁊ ꝙ illa ēt eq̄ distēt a centro oculi ⁊ a cētro solis. ⁊ ab istis ꝓtrahant̄ tres linee. a cētro nubis. a cētro oculi. ⁊ a cētro solis ⁊ tūc intelligant̄ tres magni triāgli quorꝫ vnꝰ est. a.b.g. alius a.b.f. ⁊ alius a.b.e. q̄ sūt eq̄les: q̄ꝛ latera sunt eq̄lia ⁊ bases eq̄les. ḡ illi triāguli erunt eq̄les. Deinde itelligant̄ tres parui trianguli q̄ sunt b.g.d. b.f.g. b.e. ⁊ d. q̄rꝫ duo latera vniꝰ sunt eq̄lia duobꝰ lateribus alteriꝰ. ⁊ anguli illis eq̄lateralibꝰ ꝯtenti sūt eq̄les: igit̄. bases erūt eq̄les ꝑ suppōneȝ Eucludis. ⁊ cum tangāt centruȝ nubis seq̄tur ꝙ linea tangens extremitates illarꝫ trium linearꝫ erit semicircularis: igitur. yris apparet ꝑ modū semicirculi:

Easdē aūt dictis cās existimādum ⁊ de paralys ⁊ virgis. fit eni paraliꝰ q̄dē refracto visu ad solē. virge aūt ꝓpterea q̄ꝛ incidit talis existēs q̄lez diximus semꝑ fieri.

¶ Istud est q̄rtuȝ caplz in q̄ phs deteriat de paralys ⁊ virgis. vn̄ virge dicunt̄ radij solares directe protēsi ꝑ nubē circūdantē solē ac si essent corde tenentes tentoriuȝ sol̄ ⁊ causatur dupl'r. ¶ Uno mō: qn̄ nubes est vndiq̄ꝫ ꝯtinua: sȝ tn̄ est grossior in vna pte q̄ꝫ in alia. ⁊ tūc radij solares trāseuntes ꝑ partē nubis sbtiliorē apparēt linee albe. ¶ Alio mō appent qn̄ nubes ē grossa ⁊ nō ꝯtinua tūc radij solares penetrātes nubeȝ aliqn̄ appent virides ⁊ aliqn̄ tendentes ad rubedinē sȝ diuersitatē nubis. sȝ paralius dicit̄ imago solis. ⁊ dr̄ a para q̄d est iuxꝫ ⁊ ylios ꝙ est

Paralie ⁊ virge quō causantur.

G

Centrum solis

Centrū visus

Centrū

yris

D

Nubis

E

B

A

C

sol q̃n apparēs iuxta solē. ⁊ cātur p interpōnēz nubis iter visū3 nr̄m ⁊ solē. vñ q̃n est nubes rorida in aliq loco pforata tūc radij solares in illo foramie ɔgregant. ⁊ p refractionē diffundunt ad visum. ⁊ apparet esse vnus sol.

Quecunq; igitur opa accidit exhibere segregationi in locis his q̄ sup terrā fere fiunt tot ⁊ talia q̄cunq; aūt in ipsa terra inclusa terre partibus opatur dicendum.

ℭ Iste est vltim⁹ tractatus in q̄ pbs deteriat ð his q̄ gñant circa terrā. ⁊ pmittit duas suppōnes. Quaꝝ pria ē: duplex est exalatio vt iaz aīs visuz est. ℭ 2ª suppō eoꝝ q̄ gñant infra terrā q̄ daz sūt fossibilia q̄ fiūt ex exalatiōe calida ⁊ sicca ⁊ sūt a dñio terra. alia sūt methallica ⁊ sunt a dñio aq̄. methallica sūt duplicia: q: q̄daz s̄t fluxibilia ⁊ ductibilia sic plūbu3: alia sūt ductibilia tm̄ q̄ calefacta p̄nt extēdi. s3 nō sūt fluxibilia humectatiua vt ferrū mineralia vero fossibilia gñant ex exalatiōe calida ⁊ terrestri inclusa infra terrā q̄ non h3 exitū ⁊ ɔdēsatur a frigiditate loci ⁊ post talē ɔdēsationē ɔuertit in lutū ⁊ decoq̄ mediante caliditate vaporis ammixti tali exalatiōi intantū q aliqñ fit lapis vel aliqd aliorū3 potius: s3 methallica gñant ex exalatiōe vaporosa q̄ postq̄ longo tpe decocta ē in terra p frigiditatē loci ɔstringit. Et sūt septē gña methallo. s. auꝝ. argētu3. plūbum. ferrū. stannū. cuprū. ⁊ eo. ⁊ talia solēt aliqñ noīari noib⁹ planetaꝝ ɔcurrētiu3 ad eoꝝ gñationē. auꝝ eni generat ex sulphure ⁊ viuo argēto puris ⁊ mundis ɔcurrēte sole. argētum gñat ex sulphure ⁊ argēto viuo puris ⁊ mūdis ɔcurrēte luna q̄ est hūida ⁊ frigida. plūbum vero gñat ex grosso sulphure ⁊ argēto viuo ɔcurrēte saturno q est frigid⁹ ⁊ hūidus: stannū gñat ex grosso sulphure ⁊ viuo argēto ɔcurrēte ioue q ē calid⁹ ⁊ hūidus. ferrū gñat ex sulphure terrestri ⁊ argento viuo lutoso ɔcurrēte marte q ē calidus ⁊ sicc⁹. cuprū ⁊ es gñant ex sulphure ⁊ grosso argento viuo ɔcurrēte venere q ē planeta calidus ⁊ humidus. ⁊ ad gñationez argenti viui concurrit Mercurius qui est siccus ⁊ frigidus. ⁊ de istis minerabilibus specialiter deteriat Aristoteles in. 4. libro qui ordinarie non legitur.

Questō ð radio visuali.

Q Uerit vtꝝ ois radius visualis refrangat i occursu mediū rarioris aut dēsioris aliquoꝝ corpoꝝ ⁊ reflectat p mediuz vniforme. ℭ Et at q neutro mō. p:io sic: radi⁹ ppendicularis nō refrāgit: vt ɔcedūt oēs pspectiui: q̄ nec obliquus: t3 ɔña q: oēs radij ɔcedētes ab codē lucido s̄t eiusdē ꝟtutis. ℭ 2° sic. si sic nulla res apperet esse vbi est nec sub eadē q̄atitate qd est falsū: igit: tenz ɔña: q: res visa p radiū refractū nō appet vbi ē nec q̄ata est. ℭ 3° sic. nō vr̄ esse aliq cā talis refractiōis nisi pp maiorē resistentiā mediū dēsioris ⁊ minorē resistētiā mediū rarioris. s3 pp hoc nō fit tal' refractio q: nulla ē resistētia mediū ais cāretur successio in mltiplicatione radij. ℭ 4° sic: ois refractio vel reflexio radij ð3 fieri a supficie actuali corpoꝝ. s3 si mediū sit vniforme ibi nulla ē supficies actual': igit nulla p̄t eē reflexio in medio vniformi: mino: p3: q: mediū vniforme ē ɔtinuū nō diuisū3 h3 aliq̄s supficies actuales. ℭ 5° sic si fieret reflexio a medio vniformi tūc sic hō existēs in aere sup aquā videt se p reflexionem ita si descēderet in aq̄ oculis apertis ad huc deberet se videre qd tm̄ est falsum. ℭ In oppositū est pħs in textu. In questiōe erūt tres articuli. ℭ Quantum ad primum.

Radi⁹ ē triplex.

Sciendū est p° q vt h3 Scot⁹ lib. 2. di. 13. triplex est radi⁹. s. rectus refract⁹ ⁊ reflex⁹. rectus ē q diffūdit a corpore lumioso p mediū eiusdē dyaphaneitatis quātu3 durat ꝟtus lumiosi ⁊ ille fit ɓm lineā rectā ⁊ relinqt angulos eq̄les in vtraq; pte. ⁊ pōt dici ppendicularis. s3 radi⁹ reflex⁹ est q occurrēte opaco antequā teriet̄ur ꝟtus actiua lumiosi diffundit in ptē oppositā. cui⁹ rō est q: agēs nāle agit quātu3 pōt i rectū ⁊ qñ non pōt plus agere in rectū agit in obliquū. s3 radi⁹ refract⁹ est q occurrēte medio alteri⁹ dyaphaneitatis ñ tn̄ oīno opaco multiplicat in illo medio non tn̄ ɓ3 lineā rectā: s3 icidit ibi āgulus. Et ex istis seq̄it q triplex ē linea. s. recta seu ppēdicularis: linea icidētie seu fracta. ⁊ linea reflexa. ℭ Istis suppositis ponit tal' ppō. lumē multiplicatū ɓ3 istos tres radios imediate gignit ab ipsa luce ita q lumē nō est aliud q̄ spēs sensibil' ipsi⁹ lucis imediata. ⁊ de h magis videbit. Scōa ppō. inter oēs istos radios radi⁹ ppēdicularis ē fortissim⁹ ceteris pibus q: ē fonti suo ppinq̄ssimus. Tertia ppō. p radiū reflexū vr̄ res in se in speculo. ⁊ nō aliq̄ spēs existens in speculo reflectēte. s3 difficile est cognoscere q̄liter fiunt tales radij. S3 pro declaratione talium radiorum.

Propō de predictis.

Sciendu3 est scdo pbādo q nullus sit radi⁹ reflexus vl' refractus q: seq̄ret q accīns migraret de sb̄o in sb̄m: s3 h est falsū. q seq̄ret pbat: q: pus eēt in vno sb̄o ⁊ postea in alio ais nō vr̄ q̄liter reflectat vel oporteret dicere q de rigore ɓmōis null⁹ eēt radius reflex⁹. Nūc breuit q de h est magna difficultas. S3 pro declaratione suppōit p:io qd p radios visuales nos debem⁹ itelligere. ⁊ ēt qd p radios solares. vñ de radijs visualib⁹ dico q nō sūt nisi spēs sensibiles coloꝝ vel corporis colorati vel lumiosi q̄ diffundunt p mediū dyaphanū vt spēs visibiles petri. s. qb⁹ mediātibus video Petrū dñr radij visuales Petri. ⁊ sic dicatur de q̄l3 sensibili. ⁊ ille spēs s̄t vera accītia de pma spē q̄litatis. iō videndū est q̄lr diffundūt ⁊ reflectantur.

Quid sit radij visuales.

⁊ reflectatur. ¶ Pro cui⁹ declaratiõe supponit: q̄ de h̄ sūt duo modi dicēdi multū probabiles.
Duo modi dicēdi de p̄dictis. ¶ Prim⁹ est q̄ dicit q̄ obiectū visibile vel sensibile diffundit seu cāt suas spēs i corpe dyaphano ppinq̄ ⁊ illi inhērēt ⁊ ille sūt alicui⁹ ṽtutis ita q̄ pducūt alīs in alio in s̄bo ppinq̄ si sit susceptibile illaꝝ spēꝝ. ⁊ ille iteꝝ alīs ⁊ si nō p̄nt producere s̄z lineā rectā tūc pducūt s̄z lineā reflexā vel refractā. ⁊ tūc illi radij q̄ sic pducunt vocant radij reflexi vel refracti iō nō migrant de
Alia q̄ s̄bo in s̄bz. ¶ Et si q̄s dicat si iste mod⁹ eēt bon⁹ seq̄ret q̄ viderem⁹ visibile in q̄cūq̄ distātia q̄r p̄me spēs cānt alīs ⁊ iteꝝ. alie alīs. dico q̄ prime sūt pfectioris ṽtutis q̄̄ alie ⁊ iteꝝ alie q̄̄ alie ita q̄ tandē deuenient ad spēs q̄ pp debilē virtutē nō p̄nt cāre alias: saltē q̄ sint sufficiētes ad pci
Scōus modus pīēdū visibile. ¶ Ali⁹ ē mod⁹ dicēs q̄ oēs iste spēs cānt ab obō visibili imediate sic q̄ obm cāt in s̄bo ppinquori ⁊ in oīb⁹ alijs tm̄ quantū ei⁹ ṽtus p̄t durare ⁊ si iuenit īpedimentum puta aliq̄d mediū dēsuz: tūc cāt s̄z lineā reflexā vel refractā tm̄ quātuz ageret s̄z lineā rectā vel eo circa. ⁊ sic p̄z q̄ vterq̄ mod⁹ saluat q̄ nō ē migratio accītis de s̄bo in s̄bz. s̄z de radijs solarib⁹ iaz visū est. nā vt dicit Scot⁹ lib. 2. distin. 12. q̄ nō sunt nisi spēs lucis que nō sunt aliud q̄̄ ip̄z lumē p q̄d aer illuminat. ⁊ eodē mō dn̄r reflecti vel refrāgi sicut aliq̄n alij radij visuales.

Suppō p declaratione p̄dictoꝝ. Sciendū est 3° q̄ pro ampliori declaratiōe supponit q̄ oculus videns obiectū p lineā reflexā nō iudicat obm vbi est. imo appet eē ex̄ sup̄ficiē speculi vbi linea reflexa terminaret vel eo circa si in rectuz ptraheret vel nō iueniret obstaculū. ¶ Ex q̄ seq̄t q̄re cū hō videat se in speclo vt in p̄mū videt se vltra speculū. ¶ Suppōit scđo q̄ si radi⁹ icidat p duo media ꝯtigua diuersaꝝ dyaphaneitatū vt p aerez ⁊ aquā sup̄ficies medij solet vocari speculū cū ibi fiat reflexio. ¶ Aduerte tn̄ q̄ alr̄ radij refrāgunt de medio dēsiori in s̄btili⁹ alr̄ eꝯ̄. nā si de medio s̄btiliori veniāt in dēsi⁹ frāgunt ad ppendicularē eo enī q̄ iuenit maiorē dēsitatem magis appropinq̄t radij fortiorē. s. ppēdicularē. Et isto seq̄t q̄ q̄n aliq̄d vr̄ a medio rariori p mediū dēsius tāto min⁹ vr̄. s̄z si veniat de me
Alia difficultas. dio dēsiori in s̄btilli⁹ frāgit a ppēdiclari magis recedēdo a tali radio ppēdiclari. ¶ S̄z restat vna difficltas. vtꝝ radi⁹ visual' possit reflecti a medio vniformi: vtputa ab aere vniformi non ꝯdēsato nec mixto cū vapore. Et vr̄ q̄ nō: q̄r tūc seq̄ret q̄ lumē fieret in q̄cūq̄ p̄te aeris cum ibi posset reflecti. ¶ In opp̄m tn̄ ar̄ de illo q̄ videbat faciē suā in aere. nā si solū fuisset facta reflexio i aere dēso tūc non sp̄ vidisset faciē suaz q̄d nō vr̄ veꝝ. Jō ponit tal' ppō radi⁹ visual' p̄t reflecti ad oculū vidētis in aere vniformi: ⁊ hoc maxie si oculus vidētis sit in medio rariori. p̄t ēt fieri reflexio in aere dēso ⁊ pmixto cū vaporibus dūmō sup̄ficies ei⁹ sit tersa ⁊ polita. Et aduerte q̄ vr̄ eē regl'a pspectiuoꝝ q̄ ab aere vniformi nō p̄t fieri reflexio ad oculū exn̄tē in tali aere sine adiutorio specloꝝ vel alioꝝ extriseco ꝝ ⁊ h̄ si ocl'us nō sit lumiosus. Ex q̄ iferūt q̄ si oculus eēt lumiosus radi⁹ visual' posset cōprehendi in medio l̄z nō figura. iō cati vel lupi p̄nt videre i medio lumie suoꝝ ocl'oꝝ: s̄z nō est sic de homine. q̄r hō non h̄z ocl'os luminosos.

Sciendū est q̄rto q̄ adhuc icidūt aliq̄ difficltates. ¶ Pria an alicui existi in eodē loco ⁊ situ appeat aliq̄d cub'tn̄ p'us nō appebat. R̄n̄r q̄ sic: ⁊ h̄ est pp refractionē radioꝝ visualiū in occursu medij difformis p̄z nā si in fundo peluis ponat denarius: ⁊ ibi nō sit aq̄: tūc nō videbit denari⁹. s̄z si ponat aq̄ videbit denari⁹: eo q̄ radius icidēs oblīq̄ a denario ad sup̄ficiē aq̄ in extremitate peluis refrāgit a ppēdiclari ad oculū ⁊ h̄ pp occursū medij rarioris. s. aeris q̄ nō refrāgit q̄n in pelui nō est aq̄. vn̄ res visa p lineā fractā nō apparet eē vbi est imo appet vbi linea pcederet s̄m rectitudinem. ideo fundus peluis apparet altior q̄̄ sine aq̄ ⁊ grossior. pp ēt eandē cām baculus appet fractus si vna ps sit in aq̄ ⁊ alia extra. ⁊ p eandē cām sol apparet maior in oriente q̄̄ in meridie vbi alti⁹ eleuat. naz res q̄ vr̄ p radiū fractuz vr̄ sub maiori angulo. ¶ 2ᵃ difficltas q̄re reflexio in aere facit rē videri ab h̄n̄te ocl'os debiles magis q̄̄ ab h̄n̄te ocl'os fortes ⁊ limpidos. R̄n̄r q̄ ille de q̄ loq̄tur p̄hs in textu q̄ videbat faciē suā in aere pp egritudinē h̄ēat sup̄ficies ocloꝝ vel ctunicas exteriores plenas fumis ⁊ humoribus extraneis obsuscātib⁹ lumē intrās p eas in oculos. iō appebāt eē colores ex̄ terlantes visuz: q̄r imaginatio nō iudicat h̄mōi colores eē i ocl'oꝝ s̄z vn̄ venit lumē in ocl'o. Dicūt tn̄ aliqui ⁊ forte meli⁹ q̄ tal' h̄ēbat ocl'os debiles sic q̄ ṽtus terminabat in aerē m'l'tuz ppe in q̄ reflectebantur radij visuales sui: iō videbat se quēadmodū videm⁹ nos in speculo. Et hec de p̄io articulo.
Alie difficltates. 2ᵃ difficultas.

Quantū ad scđz dubitat p̄io vtrū halo fiat p refractionē vel reflexionē radioꝝ. Pro cui⁹ solone supponit q̄ q̄n appet halo halo d̄z eē vapor vniformis inter visū nostrū ⁊ q̄d sit astrū. Supponit scđo q̄ radi⁹ refrāgit occurrēte medio dēsiori vel rariori. Supponit 3° q̄ radius ppēdiclaris nō frangit in occursu alteri⁹ s̄z directe pcedit. ¶ His suppositis ponit talis ppō halo fit p refractionē radioꝝ visualiū. naz de pre fit p m'l'tiplicationē radioꝝ astri vel lumiosi vsq̄ dictis ad occursū medij dēsioris ⁊ q̄r radij illi nō oēs sunt perpendiculares. iō refrangunt: probat etiā sic: q̄r si tales radij possent i tantā distātiaz reflecti: sequeretur q̄ media regio aeris esset calida: quia qua rōne radij solares reflecterent
Halo. Propō.

ad nos in tātā distātiā. et possent reflecti a terra ad mediā regionē aeris. ℂ 2ª difficultas vtrū tpe appitionis halonis sit vapor inter astrū & visum nrm. & arḡ q̄ nō. q̄a tūc sequeret̄ q̄ halo magis dēret appere tpe pluuioso: q̄a tūc sunt plēs nubes. ℂ In oppᵐ est experiētia. pro cuiᵘ solōe supponit̄ q̄ vapor pōt capi dupl̄r. ℂ Unoᵒ pōt capi pro q̄dā calido & hūido. ℂ Alioᵒ p q̄cūq̄ mā dēpsa potēte reflectē vel refrāgere radios. Tūc sit pª 2ᵒ. tpe apparitōis halonis est vapor īterpositᵘ inter solē & visū nrm q̄a ibi appet claritas. iō est ibi vapor q̄z in meᵒ vniformi non oz magis apparere claritas in vno loco q̄ȝ in alio. ℂ Ad rōnē nego ɔ̄nāȝ. q̄a ad h̄ q̄ appeat halo nō sufficit q̄cūq̄ vapor: s̄ȝ requirit̄ vapor tenuis eleuatᵘ distāns a visu nr̄o. ℂ S̄ȝ q̄reret aliq̄s vtrū vapor in qua appet halo sit sphęrice figure. Arḡ q̄ sic: q̄z talis vapor est plēs gutte a q̄rū q̄lȝ est figure sphęrice: igr̄. ℂ In oppɔᵐ arḡ: q̄z vapor ille est tanq̄ȝ nubes tenuis s̄ȝ talē non oz eē sphęrice figure: igr̄. iō ponit̄ talis ɔᵒ q̄ non oz vaporē in quo appet halo eē sphęrice figure cū nubes de se non sint sphęrice figure. ℂ Et si q̄s q̄rat vtrū debeat halo sp̄ appere circulus cōpletᵘ. ℂ Pro cuiᵘ solōne supponit̄ q̄ in aliq̄bᵘ casibᵘ halo nō apparet circulus. ℂ Primᵒ si luna sit ita ppinq̄ terre q̄ illa portio circuli si protraheret̄ caderet sub orizōte. ℂ 2ᵒ si nubes ī aliq̄ latere marcescat. ℂ 3ᵒ si luna nō fuerit plena. sed isti defectᵘ rotūditatis non notant̄ notabilit̄ ad sensū. iō iudicat̄ vt in plimū circulus. q̄lr autē fiat figure circularis satis visuȝ est ī textu oz enim ad hoc q̄ ratio aristotelis valeat q̄ illa nubes vel vapor sit tenuis vniformis in raritate & dēpsitate. aliter certe non teneret.

Alia difficultas: circa terciū incidens.

Uapor q̄tmōis capitur.

Cuiᵘ figure ēvapor in q̄ apparet halo.

Alia q̄ō d̄ circlo halonis

Dubitat̄

2ᵒ vtr̄ colores yridis sint veri colores & vr̄ q̄ sic: q̄z color puniceus viridis & allurgus sunt veri colores. & illi sūt colores yridis. igit̄. ℂ 2ᵒ sic nullus sensus decipit̄ circa ppriū sensibile. ḡ visus nō decipit̄ circa colorē: sed visus in yride iudicat veros colores: ḡ in yridi sūt veri colores. ℂ Pro solōe supponit̄ pro nūc q̄ color nō est obiectū adeq̄tū poᶜ visiue. sed q̄litas sensibilis cōis ad lumē lucē calorē & forte ad spēs coloris. iō nō oz q̄ocē illud q̄ð v̄: sit color vł coloratū q̄z lux & lumē pñt videri. est tñ dr̄ia q̄z lux pōt videri sine colore. s̄ȝ color nō pōt videri sine lumine. S̄ȝ dubiū est vtr̄ videamᵘ lumē vel lucē in aere posset pbabiliter dici q̄ per spēs lucis q̄ sunt lumē videmᵘ lucē: sicut per spēs coloris videmᵘ colorē. Et si q̄s q̄rat vtrū corpa pspicua sicut aer & aq̄ sint colorata. Et vr̄ q̄ sic: q̄z videmᵘ aquā aliq̄ñ nigrā aliq̄ñ viridē: igit̄. R̄ñr breuiter q̄ nullius sunt coloris. s̄ȝ tñ apparēt eē alicuiᵘ coloris pp diuersā reflexionē radiorum supra aquā. vñ si aq̄ sit grossa & pfunda apparet nigra. si aūt pua & tenuis apparet alba. Istis suppōitis dr̄ q̄ colores ī yride nō sunt veri colores. s̄ȝ sunt solū colores ƀm apparētiā pp diuersaȝ reflexionē in nube rorida: q̄z si eēnt veri colores vel eēnt sbiue in nube vł in meᵒ. nō in nube. q̄z nubes non est susceptiua coloris cū sit de nā aq̄. nec in meᵒ: q̄z meᵐ q̄ð est aer nō est susceptiuū coloris. Itē ōis verᵘ color causat̄ ex mixtione qualitatū primarum: s̄ȝ ibi nō est talis mixtio: igit̄. Et si q̄s q̄rat q̄d ergo videmus vidēdo yridē: r̄ñr q̄ lumē vel luceȝ vñ lux sic visa p talia media appet eē color & tñ nō est.

An colores yridis sint veri colores.

Suppō p solōe predicte difficultatis.

Dubitatur

3ᵒ vtr̄ ōis yris dēat formaliter appere tricolor & vtr̄ solū possint appere due yrides. ℂ Pro cuiᵘ sol' q̄re ap solutione supponit̄ q̄ colores qui appent ī yride parēt in apparēt pp diuersū dr̄iū & diuersā reflexioneȝ yride. quā hȝ lumē supra lumē. Uñ q̄ñ lumē hȝ dr̄iuȝ supra nubē: tūc appet albᵘ color vel saltē tēdēs ad albedinē. sed q̄ñ mediocre hȝ dr̄iū tūc apparet aliq̄s color mediᵘ sicut viridis vel rubeᵘ. s̄ȝ q̄ñ nō hȝ dr̄iū s̄ȝ nubes fortiter resistit: tūc apparet nigrū. Hoc supposito dr̄ q̄ regulariter & vt ī plimū yris appet triū colorum pp illaȝ triplicē diuersitatē luminis supra nubē. Dr̄ vlteriᵘ q̄ pōt eē yridē hr̄e tm̄ duos colores vel ēt tm̄ vnū. nā possibile est nubē hr̄e tm̄ duas diuersitates in raritate & dēpsitate q̄re nō erit nisi duorum colorum: possibile est ēt hr̄e tm̄ vnā diuersitatē: q̄re tunc erit tm̄ vniᵘ coloris. ℂ Dr̄ vlteriᵘ q̄ in yride q̄ñq̄ȝ apparēt q̄tuor colores. nā pp diuersā mixtione colorū apparet aliᵘ color sicut p̄ȝ de coloribᵘ qui sunt in cauda pauonis & in collo colūbe & vocatur zeucos & pt diuersificari sicut diuersificat̄ mixtio seu iuxpositio colorum. ℂ S̄ȝ p solōe scđe ptis dr̄ q̄ due yrides pñt sil' appere sicut visū ē ī textu visū est ēt ī textu d̄ diuersitate colorum & d̄ situ illorū colorum visū ē ēt q̄ñ duobᵘ ex̄ñtibᵘ in diuersis ptibᵘ emispij n̄ appet eadē yris. q̄ð pt imaginari eē pp diuersitatē diametri nā ad oc'los eorum protrahūt̄ diuersi diametri a nube. si āt possint appere tres. n̄ legit̄ q̄ aliq̄s viderit tres. ℂ S̄ȝ restat vna pua difficultas vtr̄ halo & yris apparēt circa cādelas sit ī aere circa candelas vel alibi. ℂ R̄ñr pbabilr̄ p aliq̄s ppōnes. pª yrides apparētes circa cādelas q̄ñq̄ȝ sīt circa ipas candelas: q̄z sēsus mouet̄ a talibᵘ: ḡ ibi sīt: q̄z ex nihilo nō pt moueri sēsus: igr̄. 2ª ppō. tales yrides apparētes circa cādelas q̄ñq̄ȝ n̄ sīt ex̄ in aere realr ex̄ñtes: q̄z si q̄s videat cādelā p foramē aeris per q̄ð nihil aeris appet adhuc appebit yris. 3ª propositio. tales yrides vt in plurimum sunt in circumferentia foraminis oculorum propter reflexionem luminis ad quoscūq̄ȝ humores in oculis existentes. ideo hominibus qui multum biberunt sepe apparēt tales yrides: quia tūc abūdant humoribus in oculis. Quarta propositio: yrides apparentes circa candelas apparent vt in

Colores

Dubiuȝ d̄ halōe & yride.

rent vt in p̄mū q̄ñ cādela h₃ puā flāmā fic ce/ rei qb⁹ vnr hoze.⁊ ēt circa lucernas. 5ᵃ ppō: rideo p̄nt q̄nq₃ apparere fine cādela ⁊ fine nu be.puta fi q̄s claudat oia fozamina camere ⁊ ri mulas feneftra₄ ⁊ faciat vnū fozamē in quo po nat fpeculū tunc in parte oppofita pp reflexio/ nem apparebit yris.❡ Et hec de fcdo articulo.

Conclu fio de p̄dictis. **Quantū** ad tertiū fit 2° refponfalis oīs radius vifualis in occurfu me dij denfiozis vel rariozis refrāgit vel reflectit. Hec pclufio relinquitur fatis pbata in articulis in qbus fatis p₃ quid fit dicendū ad rōnes.

❡ Et fic ē finis tertij libzi metheozo₄. Et q̄rtus nō fcribit nec pp̄e legit: q₂ in illo folū deteriat de mineralib⁹ de qbus ad nos nō fpectat.

❡ Incipit liber de anima.

Bonoꝝ honozabiliū notitiam opinātes magis aūt alterā al/ b tera: aut f₃ certitudinē: aut ex eo q̄ melioꝝ qdē ⁊ mirabilio rū eſt: pp vtraq₃ hec aie hyfto riā rōnabilr vtiq₃ in pzimis ponemus. vr̄ aūt ⁊ ad veritatē oēm cognitio ipſius mul tum proficere. maxime aūt ad naturam: eſt enim tanq̄ principium animalium.

Diuifio p̄ntis libzi de anima. **Ste** eſt pzimus liber de aia Ariſtotel: q in pzia fui i diuiſiōe diuidit in p̄tes pemialē ⁊ executiuā. In pemio tria facit. Pzio reddit auditozes beniuo/ los: oſtēdendo bonitatē ⁊ honozabilitatē hui⁹ fcie. 2° reddit auditozes dociles p h̄ q̄ p̄ponit pſiderāda in hac fcia. 3° reddit eos attētos p h̄ q̄ oñdit difficultatē hui⁹ fcie. ❡ Pzio pbat ♂ aia fit iſtā pclōnē. fcia de aia pponēda eſt alijs fcietijs. pponen nālib⁹ pp ei⁹ nobilitatē ⁊ certitudinē. qd̄ pbat: Un fcia d aia alijs fcietijs. q₂ vna fcia reddit honozabilioz aut pp nobili/ tatē pſideratoꝝ: aut pp certitudinē demſatoꝝ. f₃ fcia de aia iter fcias nāles cōſiderat de nobi/ liozib⁹ reb⁹: ⁊ h₃ certiſſimū modū pcedēdi: q₂ pcedit ex hīs q̄ fūt nobis nota experimētalr. ❡ 2ᵃ 2°: fcia de aia ē multū vtilis: q₂ multū valet ad oēm vitatē cognoſcēdā eo q̄ ipa ē de opatiōi/ De qb⁹ bus i qb⁹ ē vitas. ❡ Deide oñdit de qb⁹ deter intendit mināduz ē in hac fcia: dicēs q̄ deteriandū ē de deteria eē ipſi⁹ aie: de paſſiōib⁹ ⁊ opatiōib⁹ ei⁹. Et fub re i hacdit q̄ iſtaꝝ opationū: q̄da₃ ſr̄ pp̄ie ipſi aie. alie ſcientia ſr̄ cōes co₂pi ⁊ aie. Cū p.ppas itelligit paſſiōes ⁊ opatiōes ad q̄s exercēdas aia nō idiget o₂ga no co₂peo: ſic ſūt itelligere ⁊ velle. ⁊ p cōes itel ligit illas q̄ pueniūt hoīb⁹ ⁊ b₂utis: vt videre Huius audire. ❡ 3ᵃ 2°: hec fcia valde ē difficil. qd̄ p₂o fcie dif/ bat ponēdo difficultates hui⁹ fcie. ❡ Pzia ē de ficulta mō iueſtigādi diffōnez aie. nā q̄s poſſet dubita tes. re vtꝝ in oīb⁹ fit vna methōd⁹ ad iueſtigādu₃

qd̄ qd ē: fic ē vna ad iueſtigādū paſſiōes ♂ fbis vel vtꝝ i alia ⁊ alia fp̄e fit ali⁹ ⁊ ali⁹ modus ad ingrēdu₃ qd̄ qd eſt. ſi fit vna difficile ē dare il/ lā. ſi vero fit alia ⁊ alia adhuc difficili⁹ ē. ❡ De Dubiū₃ inde mouet dubitatiōes de p₂ib⁹ q̄ debēt poni de parti in diffōne aie. Pzio op₃ fcire de q̄ gñe fit aia bus po/ vtꝝ.f. fit fba: q̄litas: aut q̄ntitas. ēt pſiderādu₃ nendis ē de dria ei⁹ vtꝝ fit diuiſibil' vl' idiuiſibil'. etia₃ in diffō/ vtꝝ oīs aia fit ei aie eiuſdē fpēi vl' nō. ſi nō: vtꝝ ne aie. fint oēs eiuſdē gñis q̄da₃ eni antiq̄ credide/ rūt oēs aias eē eiuſdē fp̄ei deteriantes folu₃ de aiali rōnali. ❡ Deide mouet dubitationes de Alie du vnitate diffōnis aie: dicēs q̄ dubiū ē vtꝝ fit dā bitatio/ da diffō cōis oī aie fic daf diffō cōis aialis. vel nes de vtꝝ cuiuſlibet aie fit dāda alia ⁊ alia diffō: fic vnitate cuiuſl₃ fp̄ei aial' ē dāda vna diffō ppa. alia.n. ē diffōnis diffō eq ⁊ alia aſini. rō eni aial' h₃ vnūq̄q₃ aial anime. eſt altera ⁊ altera. vl'e.n. nihil ē aut poſteri⁹ fuo fingulari ē. ❡ Cōſeq̄nter mouet dubitationē de Dubiu₃ mō pcedēdi i tali fcia: ⁊ ē tal. Si nō ponaf niſi ♂ mō p vna aia q̄ tñ h₃ p̄les potētias: vtꝝ p₂io dterian cedendi dū fit de ipa aut de fuis potētijs: aut eꝫ. dubiū i hac fci eſt ēt vtꝝ fit p̄us deteriandū de opatiōib⁹ q̄̄ de entia. obiectis vel eꝫ. ❡ Rñdet p° q̄ p̄us vr̄ dterian du₃ eē de fba aie q̄̄ de ei⁹ potētijs ⁊ opatiōib⁹: q₂ potētie ⁊ opationes ſr̄ q̄ſi accñtia aie fcibilia de ipa aia p demſationē. f₃ i demſatiōe pp qd op₃ p̄us cogſcere qd̄ qd ē fbi q̄̄ ipas potētias: vel opatiōes. ❡ Deide pbat opp^m: q₂ potentie ⁊ opatiōes fūt nobis notiozes q̄̄ fba: q₂ ſr̄ acci/ dētia. mō dīc pbs q̄ accñtia magnā p̄tes confe rūt ad cogſcēdū qdquid eſt. ❡ Deide īfert q̄ ſi p diffōnez fboꝝ non poſſint cogſci accñtia de fuis fbis: tūc ille diffōnes fūt dyalectice ⁊ male. ❡ Deide mouet dubitationē de paſſiōib⁹ aie: Alie du vtꝝ oēs paſſiōes aie fint cōes aie ⁊ co₂po₂i: vel bitatio/ aliq̄ fint pp̄e ipſi aie. ❡ Rñdet q̄ mlte fūt opa nes de/ tiōes māifeſte pueniētes aie ⁊ co₂pi. videmus paſſioni eni q̄ co₂pa pellēt ⁊ erubeſcūt ⁊ q̄ fenſus ab ex bus aie. cellēti fenſibili co₂rūpit: f₃ iter ceteras opatōes itelligere magis vr̄ eē pp₂iū aie. ⁊ tñ ad itelle/ ctionē pcurrit fantaſia fiue fenſus q̄ nō eſt fine co₂pe. ⁊ fic vr̄ q̄ in oīb⁹ nulla fit opatio aie q̄n in illa idigeam⁹ co₂po₂e. Deide fubdit q̄ ſi aia nullā hēat opationē fine co₂pe. tūc vr̄ q̄ ipa nō eſt feparabilis a co₂po₂e: f₃ ei fp inheret. ⁊ ſi hēat opationē fine co₂pe tūc ipa ē fepabil' ab illo co₂ po₂e. Deide declarat pbs vnū qd̄ p̄us dictū eſt. dicēs q̄ de multis paſſiōib⁹ aie manifeſtū eſt q̄ nō fūt fine co₂pe fic appet de ira: timo₂e: odio: verecūdia: ⁊ fic de alijs. videm⁹ eni in hīs paſ/ fiōib⁹ co₂pa fp mutari ⁊ in colo₂e ⁊ i geſtis. ali qua eni co₂pa hñt ex cōplexione q̄ nō timent. alia vero ex cōplexione hñt. q̄ de facili timent. Ex hīs p₃ q̄ tales paſſiones nō fūt aie tm̄: f₃ ēt co₂po₂is. ❡ Deinde fubdit q̄ ad phiſicū perti net pſiderare de aia: q₂ ad phiſicū ptinet deter

minare de formis nãlib⁹ q̃r passiões ⁊ opatio/
nes fiũt p mot⁹ corpor:sʒ sic ẽ de aĩa: igr. ⁊ qr
nõdũ osñsuʒ ẽ vtr oĩs aĩa hẽat tales passiones
corpeas:iõ ɔcludit q phisicus dʒ ɔsiderare de
Dr̃ie in eis. ¶ Pro cui⁹ pbatiõe põit dr̃ias iter diffõ.
ter diffõ nes nãles ⁊ aĩs diffõnes dicẽs. q phisic⁹ diffi/
nes nã/ nit p cãs mãles ⁊ agẽtes.sĩr p cãs finales . sed
les ⁊ aĩs dyaletic⁹ diffinit p gen⁹ ⁊ drĩas. vñ dic dyaleti
cus q ira ẽ appetit⁹ vĩdicte.sʒ nãl dic q ẽ ebu/
Modi litio seu ascẽsus sãguinis circa cor. ¶ Cõseqñt
diffinie̅ enũerat tres modos diffiniẽdi.pm⁹ est p formã
di. ⁊ finẽ.dat exẽplũ de domo dicẽs. q dom⁹ ẽ co/
opimẽtũ phibẽs corruptionẽ viuẽtis:alia est
q̃ daf p mãʒ.⁊ dat pħs exẽplũ de domo dicẽs.
dom⁹ ɔstituit ex lignis lapidib⁹ ⁊ laterib⁹:alia
est q̃ ɔtĩet istas ãbas diffõnes ⁊ isert q diffõ nãl
dʒ dari p vtrãqʒ cãʒ.s.mãleʒ ⁊ finalẽ i ordie ad
motũ. ¶ Finalr dat modũ diffiniẽdi i aliis sciẽ
tiis dicens. q aliq̃ scie diffiniũt p mãm ⁊ formam
Mod⁹ in ordine ad opatione volentariã. ⁊ talis perti
diffinie̅ net ad artẽ practicaʒ. Alie vero abstrahũt a mo
di i aliis tu sicut metaphisica. alie vero abstrahunt a mo
sciẽtiis. tu ⁊ materia sensibili sicut mathematica.

Principiuʒ aũt qõnis apponere q̃ ma/
xime videtur ipsi inesse sm nãm.animatũ
igitur ab inanimato i duobus maxime dif
ferre videntur motu ⁊ sensu.

¶ Ista ẽ ps executiua hui⁹ libri in q̃ pħs nar/
Antiq̃r rat opiones antiq̃r de aĩa:dicẽs q ãtiq̃ diuersi
opiones ficati sĩ in iuestigatiõe aĩe:qdã eñi iuestigaue/
de aĩa. rũt aĩaʒ ex pte mot⁹:qdaʒ ex pte sensus.sʒ illi q̃
iuestigabãt ex pte mot⁹ adhuc diuersificati sũt.
qdaʒ eñi sic Democrit⁹ ⁊ Leucip⁹ q̃ posuerunt
corpa cõponi ex talib⁹ athomis rotũdis.alii vo
sic Archila⁹ magr Socratis dicebãt aĩam non
eẽ athomos.sʒ motiuã ipor athomor in qbus
ɔsistit vita. Alia fuit opinio Anaxagore dicẽtis
Anaxa/ aĩaʒ eẽ itellectũ mouentẽ ⁊ ipaʒ eẽ in brutis: sʒ
gor opi illi q̃ iuestigauerũt nãm aĩe ex pte sensus ẽt di/
nio. uersificati sũt.qdã eñi sic Empedocles dixerũt
aĩaʒ cõponi ex q̃tuor eletis. 2ª fuit Platõis di/
Platõis cẽtis aĩaʒ eẽ nũer seipʒ mouentẽ. 3ª fuit Me
opinio. lissi dicẽtis aĩaʒ nõ eẽ aliud q̃ ṽtuteʒ motiuaʒ
Melissi corpor.iõ cũ videret magnetẽ trahere ferrũ di
opinio. cebat magnetẽ hr̃e aĩam. 4ª fuit Dyogenis di
Dioge. cẽtis aĩaʒ eẽ aerẽ. 5ª fuit Eracliti dicẽtis aĩam
opinio. eẽ vaporẽ. 6ª fuit Armeonis dicẽtis aĩam esse
Armeo/ imortalẽ ⁊ de nã celi. 7ª fuit Ypi dicẽtis aĩaʒ
nis opi/ eẽ d nã aq̃ eo q aq̃ maxie ẽ mobil. 8ª fuit Ypi
nio. sic dicẽtis aĩaʒ eẽ de nã sanguinis. ¶ Cõseqñt
Ypi pħs relictis opionib⁹:dic q irasci:gaudere:tri
opinio stari:nõ ɔuenidt aĩe sine corpe.nã dicẽ aĩaʒ ira
Ypisse. sci.sĩle ẽ ac si qs diceret eã texere vel edificare.
opinio. ẽt opationes q̃ debilitanf pp debilitatẽ organi
Phi opi nõ sũt aĩe tm:sʒ toti⁹ cõpositi:sʒ pdicte si hmõi
nio. igit.maiorẽ pbat:qr aĩa nõ debilitaf p se.si eñi
senex accipiat oculũ iuuenis : videbit vtiqʒ sic
iuuenis. pbat ẽt qr itelligere ⁊ ɔsiderare marce
scũt q̃daʒ iteri⁹ corrupto. Deide dic ɔ illos q̃ di
cebãt aĩaʒ cõponi ex oĩb⁹:eo q oĩa cognoscit. Dic
q p pᵗ ħ nõ opʒ.nã ad cognitionẽ vni⁹ põt seq
cognitio alteri⁹. vt ad cognitionẽ habit⁹ seqtur
cognitio priuatiõis.naʒ rectũ est iudex sui obli
qui. ¶ Et hec sunt q̃ de textu primi de aĩa legũ
tur.nã in toto residuo nõ est nisi recitatio opio/
num antiquorum ⁊ reprobatio eorundem. Questiõ

q Ueritur vtr scia de aĩa hñs pro ð dignĩ
sbõ adeq̃to corp⁹ sʒ rõ tate scie
ne aĩati sic iter ptes phĩe nãl dignior ⁊ de aĩa.
honorabilior. ¶ Arr p ɔ suppositũ : qr aĩa ẽ sbʒ
hui⁹ scie:igit nõ est corp⁹ aĩatũ. Añs pʒ. qr dic
Aristoteles hãc sciaʒ eẽ nobiliorẽ qr ẽ nobilio/
ris sbĩ qð est aĩa. ¶ 2° sic:illð ẽ sbm i aliq̃ scia.
cui⁹ pncipia inqrunf:⁊ de q̃ passiões tã cões :
q̃ ppe demrant.sʒ aĩa ẽ hmõi:igit.minor pʒ p
pħm in textu iuestigantẽ nãʒ ⁊ sbaʒ ipsi⁹ aĩe . ⁊
postea passiões ipsi⁹ aĩe. ¶ 3° sic:de corpe aĩa/
to nõ est scia.igit nõ est sbm hui⁹. Añs pʒ:qr de
ipo nõ põt formari ppões necie.ista.n.ẽ ɔtingẽs.
oẽ corp⁹ aĩatũ est cõpositũ ex corpe ⁊ aĩa.cũ illa
vnio aĩe cũ corpe sit ɔtingẽs. ¶ 4° sic: illa scia
ẽ dignior ⁊ honorabilior q̃ est de digniori ⁊ ho
norabiliori sbõ:vt vult pħs in textu:sʒ aliq̃ scia
alia ab ista ẽ de digniori ⁊ nobiliori sbõ:vt pʒ ð
scia octaui libri phisicor que est de p° motore.
¶ 5° sic.illa scia ẽ honorabilior q̃ est firmioris
⁊ certioris demrãtiõis.sʒ ista scia nõ est ceteris
dignioris ⁊ certioris demratiõis cũ ipsa sit de
nũero difficilimor vt dr in textu de qb⁹ nõ pos
sum⁹ hr̃e firmã ⁊ certã demratlonẽ. ¶ In op/
positũ põt argui q̃.ad pmã pteʒ:qr sic se hʒ scia
ad sciaʒ:ita sbʒ ad sbʒ sʒ hec scia est ps phĩe nãl
g sbm hui⁹ scie erit ps sbĩ phĩe nãl:sʒ illð nõ pt
esse aĩa:igitur. ¶ Sed quo ad secundã partem
arguitur auctoritate philosophi in textu. ¶ In
questione erunt tres articuli.

Quãtum ad pᵐ sciẽduʒ ẽ p° q p decla An aĩa
ratiõe qõnis mouenf alique sit de cõ
difficltates. ¶ Pria:vtr aĩa sit de ɔsideratiõe sideratõ
phĩ. Et af q nõ:qr mouẽtia nõ mota nõ sĩ phĩe ne phĩ.
ɔsideratiõis.sʒ aĩa vr eẽ mouẽs nõ motũ:igit.
¶ Rñr breuit q aĩa sic ẽt alie res põt ɔsidera/
ri duplr vno mõ bʒ ei⁹ entitatẽ:⁊ ei⁹ qð qd est:
⁊ sic ẽ metaphisice ɔsideratiõis. Alio mõ põt ca
pi in ordie ad ppetates nãles:⁊ ad suas opera
tiões.⁊ sic ẽ phĩe ɔsideratiõis.vñ aĩe ɔuenit in
formare vel aptã eẽ informare corp⁹ qð est ppetas
nãl.vñ aĩa iclinaf ad iformãduʒ suũ corp⁹ imo
vr dicere Scot⁹ q̃libeto qõe.2.q q̃lʒ aĩa hʒ suã
ppaʒ aptitudinẽ puta q isti ɔuẽit hec aptitudo
ad istud corp⁹ ⁊ alii alia ad alið corp⁹.vñ lʒ aĩe
ɔueniat iformare corp⁹ tñ huic aĩe ɔuenit hec ap
titudo ad ħ corp⁹ q̃ nõ ɔuenit alteri . Et ad rõ/
nem dicitur

nez dr̄ ꝙ iã multotiẽs ẽ soluta. ℭ Dico vlteri⁹ ꝙ sꝫm veritatẽ aĩa est mobil'. p̄rio ẽ mobil' p acci / dẽs ad motũ corp̃is. ⁊ istõ ꝯcederet ph̃us. dico ẽt ꝙ est mobil' p se puta qñ est sepata a corpore

Aĩa nr̄a quõ dif / fert ab alijs for / mis.

lȝ forte h̄ nõ ꝯcederet ph̃s. ℭ Aduerte vlteri⁹: ꝙ aĩa nr̄a differt ab alijs forīs q̃ p̄ducunt d̄ po tẽtia mãe. nã ipsa aĩa põt h̄re eẽ suũ ex̄ mãm: qd̄ nulla alia forã põt h̄re saltẽ nr̄ r vel saltem nunq̃ h̄ebit. vñ eq̃ mortuo destruit aĩa sensiti / ua ei⁹. ⁊ mortua arbore destruit aĩa vegetatiua sua. differt ẽt: q: aĩa pp̄ sui p̄fectionẽ p̄suppõit aliã formã in mã. s. formã corporeitatis: nã ipsa aĩa nunq̃ iformat nec iformare põt nisi aliqd̄ cõ positũ ex mã ⁊ forã corporeitatis.

Aliõ du biũ de i formatiõe corp̃is ab aĩa.

ℭ Dubiũ est tñ vtꝝ ipsa aĩa possit iformare corp⁹ nõ quãtuȝ. puta si deus separet oẽȝ quãtitatẽȝ a me: vtrum aĩa adhuc posset iformare corp⁹ vel vtꝝ desineret informare. ⁊ vr̄ ꝙ desineret q: nõ põt informare ni si corp⁹ organizatũ. sȝ tũc illud corp⁹ nõ eẽt or ganizatũ. ℭ Rñr p̄babilr̄ ꝙ sicut de⁹ põt po⁹ absoluta separe a me oẽȝ quãtitatẽ me remanẽ te: sic põt facere aĩaȝ informare corp⁹ nõ quãtuȝ. ℭ Dico vlteri⁹ ꝙ adhuc illud corp⁹ eẽt organi zatũ lȝ illa organa nõ eẽnt quãta. dico ẽt ꝙ pos / set facere aĩam informare corpus sine aliq̃ acci dente absoluto. ⁊ oĩa ista fundantur in h̄ ꝙ de⁹ potest omne accidens absolutũ separare a suo: ipso subiecto remanente.

Doctorꝫ diuersi ficatio d̄ sbo hu / ius scie

Sciendũ est scd̄o ꝙ de sbo hui⁹ scie diuersificant aliq̄ doctores inter se. dñt enĩ aliq̄ ꝙ aĩa dr̄ eẽ sbm ⁊ faciũt rõ nes añ opp^m. Et dñt ad rõnez post oppõnem ꝙ nõ opꝫ sbm alicui⁹ scie p̄nal' se h̄re sic ps sbiua respectu sbi scie total': sȝ sufficit ꝙ sit vel sbiua: vel eẽntial'. Alij dñt ꝙ corp⁹ aĩatuȝ ẽ sbm hui⁹ scie: nõ q̃deȝ corp⁹ aĩatuȝ qd̄ est ps toti⁹ cõpo / siti: sȝ qd̄ est cõpositũ ex corpore ⁊ aĩa de q̃ dr̄ ꝙ hõ est corp⁹ aĩatuȝ. nã si diceret ꝙ corp⁹ aĩatuȝ vt ẽ ps toti⁹ cõpositi nõ posset saluari quõ ista scĩa diceret nobilior: cum aĩa sit nobilior q̃ sit corp⁹ p̄ altera pte cõpositi: sȝ nõ ꝙ sit corp⁹ p̄⁹ mõ dictuȝ: q: oẽ totũ dr̄ p̄fecti⁹ sua pte. ⁊ isti ha bẽt dicere ꝙ ista scĩa nõ dic̃ de aĩa tanq̃ de sbo sȝ tanq̃ de pte p̄ncipaliori ⁊ p̄n⁹ formali sbi dñt etiã ꝙ qñ dr̄ ꝙ corp⁹ aĩatuȝ est sbm: accipit ibi corp⁹ aĩatuȝ p̄ vno p se cõposito cui nõ ẽ nomẽ ipositũ ⁊ nõ pro aggregato ex aliq̄b⁹ duobus. ⁊ iste modus m̃rũ est p̄babil'. sȝ tñ q̄cq̄d sit de h̄ parũ est curandũ.

An oĩs scĩa sit d̄ numero honorũ

ℭ Ideo mouet alia difficul tas: vtꝝ oĩs scĩa sit de nũero bonoꝝ. i. vtruȝ oĩs scĩa sit bona. ⁊ vr̄ ꝙ nõ: q: leges prohibẽt mul / tas scĩas: igit. Itẽ multe scĩe addite mal' faciũt ipsos peiores. cũ ipse sint male p regulã thopi / caȝ ꝙ si aliq̄d additũ alteri faciat ipm magis ta le: illud est tale. In opp^m vr̄ esse ph̃s in textu. pt̃ ẽt probari ꝙ oẽs hoĩes desiderãt sciaȝ: g̃ est bo / na: q: oĩa appetũt bonũ. Itẽ q̄cq̄d ẽ volitũ a do est bonũ: sȝ oĩs scĩa ẽ volita a deo. g̃ oĩs scĩa est bona. ℭ Sȝ q̃reret aliq̄s vtꝝ oĩs notitia sit bo / An oĩs na hñti eã. Rñr breuit ꝙ notitia falsa est mala notitia hñti eã: ⁊ meli⁹ eẽt ipaȝ nõ h̄re: sic sr̄ notitie er sit bona ronee. ℭ Sȝ q̃reret aliq̄s vtꝝ notitia v̄a sit bo. hñti eã. na hoĩ malo. ⁊ vr̄ ꝙ sit mala: q: illud vr̄ eẽ ma / An vera lũ p qd̄ hõ male opat. sȝ hõ mal⁹ p v̄as notitias notitia male opat. Itẽ cui⁹ finis mal⁹ ẽ ipȝ q̄q̄ȝ malũ ẽ. sit bona sȝ malus hõ ordiat suas scĩas ad malũ finẽ: igr̄ homini In opp^m ar̄: oĩs v̄a notitia p̄ficit itellectũ: igit. malo. ℭ Pro rñsione ponunt due p̄pões. Pria. oĩs Propõ notitia v̄a ẽ bona simplr̄ hoĩ hñti eã. q: illd̄ dr̄ nes re / bonũ simplr̄ hñti p qd̄ p̄ficit aĩa hñtis. sȝ p oẽȝ spondẽ / notitiã verã p̄ficit aĩa hñtis: igr̄. Itẽ p notitiaȝ tes ad p̄ malã pt malus dirigi ad bonũ. Scd̄a p̄põ: scĩa dicta. dr̄ h̄ȝ q̄d mala hoĩ malo. vñ illd̄ dr̄ malũ sꝫm q̄d qd̄ h̄ȝ se nõ est malũ. sȝ vt ꝯiũctaȝ alteri. mõ no / titia v̄a ꝯiũcta p̄põni false ẽ mala hñti: q: ex ea ⁊ p̄põne falsa credita p malã voluntatẽ seq̄t ꝯ⁹ ducẽs ad prauũ effectũ. ℭ Sȝ q̃reret finalr̄ ali / An oĩs q̄s vtrũ oĩs notitia sit bona oĩ hoĩ bono. Et vr̄ notitia ꝙ nõ. q: ars sutoria nõ ẽ bona regi. cũ regi nõ sit bona eẽt bonũ facẽ sotulares. q: p h̄ ipediret a nobi / omĩ ho lib⁹ opatiõib⁹. vñ si sint duo bona incõpossa ali / mini bo cui min⁹ bonũ reddit illi tñ̄ q̃ malũ. Rñdet g̃ no. ꝙ si sine ipedimẽto alijs meliorib⁹ opatõib⁹ rex posset h̄re artẽ sutoriã bonũ eẽt eũ h̄re. sȝ q: nõ pt. idõ nõ ẽ sibi bona. ℭ Et ad p̄rias rõnes. Ad p̄mã pt dici ꝙ leges nõ p̄hibẽt v̄as scĩas: sed li bros i q̄b⁹ ꝯtinent m̄lti mali errores. ℭ Ad ali aȝ dr̄ ꝙ scĩa addita malo nõ reddit ipȝ peiorẽ in q̃tuȝ ẽ ex se: sȝ solũ p accñs pp̄ falsitates q̃s an / nectit illi scĩe vere per suã malã voluntatem.

Sciendũ est 3⁹ ꝙ icidit tal' difficultas An oĩs vtꝝ oĩs scĩa sit de nũero ho / scĩa sit norabiliũ: siue vtꝝ oĩs scĩa sit honorabil'. ℭ Et honora ar̄ ꝙ nõ q: tũc seq̃ret ꝙ oĩs sciẽtes deberẽt ho / bilis. norari: sȝ h̄ ẽ falsũ: q: nullus ẽ honorãd⁹ nisi bo / nus. sȝ m̄lti sciẽtes nõ sũ boni: igr̄. Itẽ seq̃ret ꝙ oĩs hõ eẽt honorabil'. q: oĩs hõ h̄ȝ aliquã sciaȝ cũ nullus hõ videat eẽ totalr̄ igrãs. In opp^m est ph̃s i textu. ℭ Pro cui⁹ solõne suppõit ꝙ ho / Bonuȝ norabile ⁊ hoẽstũ idẽ sũt: vñ bonũ diuidit in bo quomõ nũ hoẽstũ seu honorabile: vtile ⁊ d̄lectabile: nõ diuidit. ꝙ illa sit diuisio tñ̄ q̃ iter res realr̄ distictas: q: ali qñ vna ⁊ eadẽ res dr̄ hoẽsta vtil' ⁊ d̄lectabil': tñ h̄ ẽ sb alia ⁊ alia rõe. idõ ẽ magis diuisio i rões sꝫm q̃s vnũ ⁊ idẽ pt dici bonũ hoẽstũ vtile ⁊ d̄lecta / bile. Qñ aliq̄d dr̄ appetibile duplr̄. Uno⁹ q: re Quot cta rõ h̄ dictat: ⁊ oẽ tale ẽ honestũ seu honorabi modis le. Alio⁹ aliq̄d dr̄ appetibile: q: ẽ ꝯueniẽs appe aliquid titi. ⁊ oẽ tale dr̄ delectabile. Adhuc alio⁹ aliq̄d dr̄ ap pe dr̄ appetibile: q: circũscripta oĩ ordiatione ad tibile. aliõ adhuc esset appetibile: ⁊ sic ẽt dr̄ honestũ. Alio⁹ q: ordiat ad hũ duȝ aliõ. ⁊ sic tale dr̄ vti / Propõ / le. ℭ Hoc supposito ponunt aliq̄ p̄põẽs. Pria ẽt de p̄ omnis sciẽtia in bonis est honesta seu honora / dictis.

bilis.q2 recta rō dictat oēm talē esse appetēdā ꝗ volendā eo ꝙ intellect⁹ p eaꝫ pficit. ¶ 2ª ꝓpositio: ois scia est delectabilis: q2 oē ꝯueniēs appetēti est delectabile ſ; ois scia est hmōi. igitur. q2 ois scia est ꝯueniēs intellectui mō qd ē ꝯueniēs intellectui ē ꝯueniens volūtati: igit. ¶ 3ª ꝓpō. ois scia est vtilis. q2 ālibet ordinat ad aliqd bonū puta ad actū practicādi ſi sit practica. vel speculādi ſi sit speculatiua. ¶ Ad rōnes. Ad pmā dī ꝙ visuꝫ est qualr scia in malis dī esse mala. Ad aliā dico ꝙ ois bon⁹ hñs sciaꝫ est honorabilis. Dico vlteri⁹ ꝙ nulle artes ſm seipas sunt viles ſ; aliqñ opa extrinseca sint vilia. Alia difficultas est vtrū scia de aia sit nobilior iter oēs alias scias nāles. Pro cui⁹ solutione supponit ꝙ aliq̄ scia dī nobilior alia duplr vno mō. q2 est de nobiliori ꝗ pfectiori ſbo. ꝗ sic dī ꝙ scia de aia inter oēs ptes phie nālis ē nobilior. q2 eius ſbm siue sit aia siue corp⁹ aiatuꝫ est nobili⁹ inter ſba aliaꝝ sciētiaꝝ nāliū. Ex isto sequit ꝙ scia pctica simplr est nobilior scia speculatiua. vt pꝫ de theologia cui⁹ ſbm est de⁹. 2º mō aliq̄ scia dī nobilior alia: q2 illa de quib⁹ cōsideraf in illa scia sunt nobiliora ꝗ pfectiora. ſ; nō ſbm ꝗ sic dī ꝙ methaphisica ē mō est nobilior q2 ipsa cōsiderat de deo ꝗ intelligētys q̄ iter oia alia entia sunt pfectiora ꝗ nobiliora.

Quot modis scia dī nobilior alia.

Sciendū est 4º ꝙ incidit alia difficultas quō est saluabile ꝙ aia sit de nūero difficilimoꝝ ꝗ tm̄ scia de aia dī esse certior inter oēs sciētias nāles. Pro cuius solutione supponit ꝙ sciam esse difficilē pōt intelligi duplr. vno mō q2 ipamet scia ē difficilis: ꝗ sic ñ est itelligēdū aliquā sciam eē difficilē. Alio mō q2 est de re difficilr cognoscibili ꝗ sic est intelligendū. Sed dubiū est cui intellectui res sint difficiles aut faciles ad intelligēdū. ¶ Pro cui⁹ solutiōe ponunt aliq̄ ꝓpōnes. Pria: res nō sūt difficiles ad cognoscēdū intellectui diuino: nā ille oia pfecta ꝗ distīcte itelligit vnica itellectione ꝗ simplici. 2ª ꝓpositio: res nō sunt difficiles ad cognoscendū itellectui angelico: q2 ex virtute ꝓpria nō tm̄ in quacūq; distātia: ſ; in distātia debita pōt oē ens creatū siue absolutū siue respectiuū cui⁹ termin⁹ nō est de⁹ distincte cognoscere. ¶ 3ª ꝓpō. res nō sūt difficiles intellectui hūano sepato vel ꝯiuncto corpori glorificato q2 talis ex virtute sua pfecte ꝗ distīcte poterit itelligere oia q̄ itellectus angelic⁹ ex virtute sua itelligit. ¶ 4ª ꝓpō. res sūt difficiles ad cognoscendū intellectui hūano ꝯiuncto cū corpore corruptibili. q2 nō pōt itelligere saltē sensibilia nisi mediātib⁹ sensib⁹ ꝗ fantasmatib⁹. iō quātocunq; res sunt min⁹ sensibiles difficiliori modo cognoscunt a nobis: ſ; forte in se sint magne cognoscibilitatis. ¶ Tunc dī ad difficultateꝫ ꝙ scia de aia dī certior ꝗ facilior inter alias scias

quō saluatur ꝙ aia ē de nūero difficilimoꝝ. quot modis itelligit scientiā eē difficilē

Propōnes pdictā q̄stionem soluentes

Tertia

quarta.

nāles quātuꝫ est ex pte nobilitatis ꝗ excellentie ꝯsideratoꝝ: eo ꝙ aia iter ceteras sōas nāles ē excellētior. tñ ex pte cogscētie ē difficilior inter sōas nāles: q2 min⁹ ē sensibil. ¶ Sꝫ restat alia difficultas: an accñtia magnā ptē ꝯferāt ad cognscēduꝫ qd qd ē. ¶ Pro cui⁹ solōne suppōit ſꝫ Scotū li. 1. distin. 3. ꝙ nulla ſba imutat imediate itellectū nostrū ad aliquā itellectionē sui: ſ; tm̄ accñs sensibile. Et q̄ seqt ꝙ nullū ꝯceptū qditatiuū valent⁹ hre de ea nisi ꝯceptuꝫ q pōt abstrahi a qditate accñtis q nō est all⁹ ꝯcept⁹ entis. Scdo seqt ꝙ nulli⁹ ſbe ē ꝓpria spēs sensibil neq; ꝓpriū fantasma neq; ꝓpa spēs itelligibil. Seqt 3º ꝙ nllus ꝯcept⁹ qditatiu⁹ nō cogitatiue hetur nālr de ſba imediate cātus a ſba. ſ; tm̄ cātus vl abstract⁹ pmo ab accñte. Et q̄ sequit ēt ꝙ p accñtia venim⁹ i ꝯceptū qditatiuū ſbe supple cōeꝫ. cū ſ; tñ dī ꝙ p nlla accñtia possum⁹ ꝯuenire imediate ad aliquē ꝯceptū simplicē ꝓpriū ꝗ qditatiuū ſbe: q2 nullū accñs ꝯtinet virtualr aut eēntialr ꝓpam qditatē ſbe. Et q̄ pꝫ qd sit dcōꝫ ad difficultatē. Et ē de pº articulo.

Quantū ad 2m dubitat pº vtꝝ aia possit cogsci a nob ꝓpo ꝯceptū ꝗ qditatiuo. ¶ Pro cui⁹ solone suppōit ꝙ vt hꝫ nob ex Scot⁹ i plogo qōne. 1. ꝙ aia nra p statu isto nō pōt distīcte ꝗ pfecte cogsci a se vel a nob. ſ; tm̄ p statu pōt cogsci q̄tū ad rōes suas gñales ꝗ cōes q̄ pñt abstrahi ab imagiabilib⁹ ꝗ sensibilibus. ¶ Et si qs dicat: aia ē sibi debite pñs vt pfecte cogscat a seipa: igit. Rñr ꝙ ſ; aia i rōne entitatis sit sibi pñs: nō tñ in rōne obiecti nisi forte q̄ ad rōes gñales q̄ pñt abstrahi ab imaginabilibus. ¶ Et si qs iteꝝ dicat: aia pōt se cogscere intuitiue p statu isto. g distincte pōt se cogscē. Rñr ꝯcedēdo añs. naꝫ ituitiue ꝗ euidēter cogscit se eē ꝗ negādo ꝯñaꝫ. Cui⁹ rō est: q2 ad cognitionē ituitiuā alicui⁹ nō reqrit distīcta cognitio eius ſ; ꝙ cogscat vt existēs est: notū ē eni ꝙ qs cogscit se ituitiue eē: ꝗ tñ de seipo nō hꝫ notitiā distinctā. ¶ Et si ar itellect⁹ nr itelligēdo abstrahit ab hic ꝗ nūc: g pari rōne ab oī ꝯditiōe existētie: g nō pōt aliqd cogscere vt existēs ē: ꝗ p ꝯñs nihil poterit cogscere ituitiue. Rñdet Scotus qlibeto qōne. 13. ꝙ q̄cūq; distinctio ponit iter cognitionē itellectiuā ꝗ sensitiuā ex pte obiecti puta ꝙ itelligim⁹ vle sentim⁹ singlare ꝗ q̄cūq; alia distinctio isti correspōdēs nō dꝫ itelligi tanq; iter potētias disparatas sic̄ est iter visū ꝗ audi tū. ſ; dꝫ itelligi distinctio itellect⁹ a sensu sic̄ potētie superioris cognitiue ab aliq̄ cognitiua ſbordinata sibi. sic videlꝫ ꝙ poª superior pōt cogscere obiectū sub aliq̄ rōne sub q̄ nō pōt poª iferior. ſ; nō eꝫ: imo qcqd cogscit sensus ꝗ sub q̄cūq; rōne cogscit itellect⁹ pōt cogscere ꝗ cū ſ; sli aliq̄ rōne vel ſ; aliq̄ mō pfectiori ꝗ sic ꝯcedit ꝙ intellect⁹ pōt itelligē obiectū nō hic ꝗ nūc: q2 sub rōne quiditatiue

Alia difficulta[s]

An aia possit [cognosci] ...

Arguitum.

q̄d i tātue absoluta sensue aūt nō pōt sic cogſcē o bm: qa est vt° limitata ad cogſcēdū eū sub rōe exñtie pp h itellect° nō deteriat ad cogſcēdū sb opp° mō. imo est idifferēs ad opp^m modū ⁊ ad aliū. iō qñ dī q̄ intellect° abstrahit ab h ⁊ nunc. nō vult negare q̄n itellect° possit cogſcere rem sub rōe exñtie. ℭ Et si qs itez arguat sequeret q̄ ipius aie possent esse due notitie: vna abstractiua ⁊ alia ituitiua. ⁊ sic duo accñtia solo nūero dr̄ia eēnt sl̄ in eodē: qa ille due notitie ō eodez obiecto nō vident differre nisi solo nūero. Rñt Sco. ibidez per aliq̄s ppōnes. ℭ p^a: tales due cognitiones pñt eē eiusdē obiecti sl̄. s. idē obm pōt cogſci sl̄ intuitiue ⁊ abstractiue. ℭ 2ª ppositio. sicut eēntia rei abstractiue pōt cognosci ita ⁊ exñtia el°. ℭ 3ª ppō. notitia ituitiua ⁊ abstractiua de q̄cunq̄ obiecto sint dr̄nt spē. ℭ 4ª ppō. tal' distictio nō est pp diuersitatē obiectoz sed pp rōnes formales motiuas hinc ⁊ inde: q: in cognitiōe ituitiua res in ppria exñtia est p se motiua obiectiue. s; i cognitiōe abstractiua per se motiuū est aliq̄d in quo res hñt eē cogſcibile q̄d nō est aliud q̄ spēs vl' silitudo rei.

Aliud rg^m

Dubitatur

2° vtz res cognita sit i cognoscēte h; eē reale. Pro cui° solutiōe supponit q̄ creatura añq̄ pducat nullū vez eē h; neq̄ q̄ditatiuū: neq̄ eēntie: neq̄ exñtie: ⁊ hoc vult dr̄e Sco. li. 1. di. 3. ℭ Hoc supposito rñdet per aliq̄s ppōnes. p^a: ad h q̄ res cogſcat nō oz q̄ hēat aliq̄d vez esse reale nisi forte cogſceret cognitione intuitiua q̄ reqrit obiectū esse pñs ⁊ exñs nō q̄dē pñtialitate locali: sed pñtialitate pportionabili cogniti ad cogſcēs. 2ª ppō: de° ab eterno nō min° cognouit preterita futura possibilia q̄ pñtia. ⁊ tñ notū est q̄ multa possibilia nihil sunt nec aliq̄d erunt nec aliq̄d fuerūt. ℭ 3ª ppō. de° ab eterno nō min° cognouit eē exñtie alicui° q̄ eē eēntie. Ex q̄ sequitur q̄ sicut de° ab eterno aliq̄d cognouit saltem futurz. ēt eius exñtiā cognouit. ℭ S; dubium an de° cognouerit ab eterno exñtiā possibiliū q̄ nū q̄ erūt. Et ex istis sequit vnū q̄ res nō ponunt in p̄mēto bm eē cognitū saltez vt ly bm capit reduplicatiue cū eē cognituz quodāmō vr̄ accidē rei: sed res reponit in p̄mēto bm eius eē eēntie cognitū cū tale esse ab eterno fuit cognitū: ideo res ab eterno fuerūt in p̄mento saltē bm cognitionē ipsius dei. ℭ Sequit vlterius ex h q̄ ad h q̄ aliq̄d sit. sbm scie realis nō opz q̄ hēat esse reale sed sufficit q̄ hēat eē cognitū: vt pz ō rosa de qua nūc pōt hr̄i scia. ℭ Sequit vlteri° q̄ nō opz terios ex quib° cōponunt ppōes ingredientes demōstrationē supponere pro pñtib°. s; sufficit q̄ supponāt pro pñtib° preteritis ⁊ futuris vl' polibus. ⁊ h est q̄d dī cōiter q̄ copula in talib° ppōnib° absolute a tpe. s. extrema idr̄nter capiunt in ordine ad quācūq̄ dr̄iaz tpis: iō qñ dī

Propōnes rñdētes ad pdicta.

Scda.

Tertia.

co h̄o est aial rōnale: h̄o accipit pro pñtib° preteritis ⁊ futuris. ⁊ polib° saltem disiunctiue vl' diffiniti. ℭ Ulteri° sequit q̄ oēs res sūt pducte ab eterno in esse cognito. vñ rē pduci in esse cognito nō est aliud q̄ ipaz esse actualr̄ cognitam: ℭ Et aduerte q̄ eē cognitū dī esse actuale: quia res ipso actualr̄ cogſcit: non q̄dē eē actuale simpliciter. sed solū bm q̄d. ℭ Et si q̄rās q̄d est istō esse cognitū. Rñr q̄ nō est aliud q̄ res cognita: ex q̄ sequit q̄ istud eē cognitū nō est aliq̄d nec eē rei nec eēntie nec exñtie. sequit ēt q̄ istō esse cognitū nō est fo'alr̄ esse pole. imo ipsuz eē possibile cōcomitat ipm eē cognitū: ita q̄ eē cognitū pcedit nā esse pole. vñ q: res h; eē cognituz. iō h; eē pole ⁊ nō eō. ℭ Et aduerte tñ q̄ istō eē cognitū ⁊ esse pole distinguunt formalr̄ abinuicē. ℭ Et si qs q̄rat an istō eē cognitū de°. rñr q̄ nō formalr̄ nec realr̄ est de°: q: nō est nisi ens diminutū: l; tamē bñ participatiue ⁊ extrisece sit de°. Dī vlteri° q̄ nō est itellectio s; est res cognita que teriat itellectionē. vñ tale esse cognitū ptinue depēdet ab ipsa intellectione ita q̄ illa destructa destruit istō esse cognitū.

Esse cognitū q̄ mō dr̄ esse actuale.

Esse cognituz ⁊ esse pole q̄mō distinguitur.

Dubitatur

3° vtrū aia hēat aliq̄s operationes pprias q̄b° non cōicet corpori. ℭ Pro cui° solōe supponit p° q̄ dubiū nō h; difficultatē de aia vegetatiua vl' sensitiua: q: certū est q̄ ille nullā hñt operationem quā possint exercere sine corpe seu sine organo corporeo: iō ille nō sūt separabiles a corpore. ⁊ da to. q̄ de° per suā po^am absolutā illas separaret a corpib° suis certe ex corp° nullas posset habere opationes. ℭ Et si qs q̄rat ⁊ nōne adhuc aia sensitiua posset recipē visionē. Rñr q̄ nō: q: actus seu operationes aie sensitiue l; pducant ab aia tñ nō recipiunt in aia: sed in potētijs que ñ sūt aia. sed q̄dā tota pria cōposita ex q̄busdā realitatib° aie ⁊ q̄busdā ptib° corpis. ℭ Supponitur scdo q̄ l; aia rōnalis sit fo'a seu act° ipsi° corporis: tñ nō extēdit ad extēsionē ipsi° corpis pp ei° pfectionē sed est tota in toto ⁊ tota in q̄lz ei° pte de q̄ alias magis videbit. Oēs āt alie forē ab aia rōnali sunt extēse bm q̄ extēdit illud in q̄ recipiunt. iō aia sensitiua extendit per totū corpus sic q̄ illa ps aie sensitiue q̄ informat caput nō est illa que iformat pedes. ⁊ sic ō alijs. ℭ 3° supponit q̄ triplex est spēs seu silitudo vl' rō p quaz res cogſcit. s. spēs sensibil' spēs fātastica q̄ vocatur fātasma ⁊ spēs itelligibil'. Dr̄nt tñ iste spēs ⁊ q̄tū ad sbum ⁊ eē repñtatiuū. nā tā spēs sensibil' q̄ fātastica recipit i aliq̄ corpeo puta i organo. iō sūt extēsibiles sic istō organū corporeū. sed spēs itelligibiles in nullo corporeo recipit. sed in itellectu poli pcise recipit. l; q̄ dr̄ant q̄tū ad eē repñtatiuū pz: q: spēs sēsibil' solū repñtat rem in pñtia obiectie ⁊ nō durat neq̄ pmanet in organo nisi q̄diu sēsatio manet vel obm

An aia hēat aliq̄s opationes pp̄ as q̄b° ñ cōicz corpori.

Quot sūt spēs per q̄s res cogſcit.

est pñs:vel si maneat parũ post manet.sed spẽs
fãtastica repñtat rẽ tã in pñtia q̃z in abñtia.ideo
fantasia fantasiaſ q̃zuis obiectũ nõ sit pñs.cõue
niũt tñ iste due spẽs q: q̃lz repñtat rem sub con
ditionibꝰ singularibꝰ. ¶ Et aduerte q̃ pro sta
tu isto ab ista spẽ fantastica ⁊ itellectu agẽte cau
saſ spẽs itelligibil' in itellectu poss que repñtat
rẽ tam in abñtia q̃z in pñtia:sed nõ repñtat eaz
sub ꝯditionibꝰ singl'aribꝰ. ⁊ h̃ est q̃ volebat di
cere cõmẽtator q̃ itellectꝰ agẽs est qui facit vni
uersalitatẽ in rebꝰ.i.cãt spẽm itelligibilẽ p quã
Respon vl'e repñtaſ vt vnũ obiectũ numero p̃dicabile d̃
sio ad p̃luribus p̃dicatione dicẽte h̃ est h̃. ¶ Istis suppo
dicta. sitis rñr ad dubiũ q̃ aïa hz aliq̃s p̃prias opera
tiones q̃s exercet sine organo corporeo sicut est
intelligere ⁊ velle:⁊ istas põt hr̃e tã ꝯiuncta cor
pori q̃z nõ ꝯiuncta.vñ ad h̃ q̃ itellectꝰ itelligat
nõ reqrit aliqd̃ organũ corporeũ : s3 sufficit ibi
q̃ obiectũ sit sibi debite pñs vel in esse vl' in sua
spẽ. ¶ Et aduerte q̃ operatões q̃s nõ põt exer
cere sine organo corporeo nũq̃z recipiunſ i aïa
sed in aliquo cõposito partim corpeo ⁊ partim
spũali in poª que cõponiſ ex q̃dã realitate aïe ⁊
parte corporis. ¶ Et hec de secundo articulo.

Quantũ ad 3ᵐ sit 2º rñsal' scia d̃ anima
2º de p̃ hñs p sbo attributiõis corpis
dictis. aïatũ s̃ rõne aïati iter ptes phie nãl'ẽ certior ⁊
honorabilior. Et ad rõnes pz qd sit dõz i p̃ arº.

¶ Et sic est finis huius primi de anima.
¶ Sequitur secundus.

Ue quidẽ a priorib'tradita d̃
aïa dicta sunt:iteꝝ aũt tãq̃z ex
p̃nº redeamꝰ tẽtãtes deteriare
q quid est aïa:⁊ q̃ vtiq3 erit coïs
sima rõ ipsiꝰ dicimꝰ vtiq3 vnũ
quoddã genus eoꝝ que sunt sbam.

Ste est scd̃s liber de aïa in q̃
phus deteriat de sba
i aïe s̃m eiꝰ p̃priã opiõnẽ. Et diuidiſ i
Miꝰ li quuor tractatꝰ. p̃mꝰ diuidiſ in q̃nq3
bri diuisio capl'a. In p̃ ponit diffõnez ipsiꝰ aïe
ponẽdo quasdã diuisiones.pª entiũ quoddam
ẽ sba.aliõd ẽ accñs. Scd̃a sbaꝝ:alia est mã q̃ non
est s̃m se hoc aliqd.alia est forma s3 quã res dr̃
hoc aliqd. ⁊ talia est composita ex his.s.ex mã ⁊
forma.3º diuisio duplex est actꝰ qdã est actꝰ pri
mꝰ sicut scia.aliꝰ est actꝰ scd̃s sicut ꝯsiderare.4ª
sbarũ alia est corpea alia icorporea.5ª corporu3
q̃dã sunt phisica alia sũt nõ phisica sed magis
artificialia.6ª corpoꝝ phisicaliũ alia hñt vitaz ⁊
alimẽtũ augmẽtũ ⁊ decremẽtũ suscipiũt alia vo
nõ hñt vitã. ¶ Deinde infert diffõnẽ aïe dicẽs
Aïe dif q̃ aïa est actꝰ corporis phisici in poª vitã hñtis
finitio. p̃bat q: aïa est sba ⁊ nõ est cõpositũ nec mã. g̃ ẽ
forma.q̃ nõ sit corpꝰ p̃bat.q: oẽ corpꝰ hz vitaz
sed aïa nõ hẽt vitã.igr. 2º. q: aïa est eoꝝ que s̃t

in sbo sed corpꝰ nõ est in sbo:igiſ. ¶ Deide de Cõclo
clarat diffõnẽ aïe quo ad singl'as ptes. ⁊ intẽdit aïe di
tres ꝯcl'ones.pª aïa est actꝰ primꝰ: q: aïa ẽ actꝰ nitio
sicut scia:sed scia est actꝰ primꝰ.2ª 2º:aïa est ac declai
tꝰ primꝰ corporis organici:q: aïa est actꝰ corpo ies.
ris viuentis:⁊ oẽ tale est organicũ hñs ptes di
uersaꝝ rõnum ad diuersas operationes exercẽ
das vt plãte hñt folia ad cooperiẽdũ fructu3: ⁊
radices ad suscipiẽdũ alimentu3.⁊ siliter aïalia
hñt caput aut pedes : ⁊ sic de alys ad diuersas
operationes exercẽdas:igiſ. ¶ Et subdit q̃ nõ An aïa ⁊
oportet querere vtrũ aïa ⁊ corpꝰ sint vnu3:sicut corpꝰ sint
neq3 de cera ⁊ figura nec de actu ⁊ poª: q̃a actꝰ vnum.
⁊ poª hñt ex suis nãis vt ꝯstituant vnũ totũ: Ex
isto textu eliciſ hec auctas. Nõ enĩ q̃rẽda causa
supple extrinseca q̃rẽ ex actu ⁊ poª fit vnu3 nisi
q: hoc est actꝰ aliõ vo poª. ¶ 3ª 2º aïa est actus
sbalis:q: illud est actꝰ sbalis per qõ sba est talis
sed per aïam aliq̃ sba est talis igiſ. ¶ Ex predi Quid ẽ
ctis infert qõ aïa est actꝰ corporis vitã hñtis in anima.
poª.qõ probat per sile:q: sicut se hñt semẽ ⁊ fru
ctꝰ:sic aïa siue hñs aïam ⁊ operatio aïe.sed semẽ
⁊ fructꝰ sic se hñt q̃ habẽs semẽ hz in poª fructũ
g̃ a sili habẽs aïam hẽt in poª vitã. ¶ Finalr̃ sb
dit q̃ sicut visus ⁊ pupilla sunt oculus:ita aïa ⁊
corpus sunt animal.

Quoniã aũt ex icertis qdez certiꝰ:certiꝰ
aũt fit qõ certũ ⁊ s̃m rõnẽ notiꝰ.tẽptandũ
iterũ ẽ sic aggredi de ipa.nõ enĩ solũ est:q:
oz diffinitiuã rõnẽ oñdere sicut plures ter
minoꝝ dicũt:sed ẽt cãm icẽ ⁊ demõstrare.
¶ Istud est s3 caplm in q̃ phus demõstrat dif
finitionẽ aïe per aliã diffinitionẽ nobis notio
rẽ.⁊ dicit q̃ ex notioribꝰ nobis tñ s̃m nãm mi
nus notis fit nobis notiꝰ q̃z s̃m nãm ⁊ simpl'r ẽ
notiꝰ. vt p effectꝰ q sunt nobis magis noti fiunt aïe diffi
nobis cãe notiores:q̃ tñ simpl'r ⁊ s̃m nãm sunt nitio est
notiores. ¶ Et sbdit q̃ duplex ẽ diffinitio aïe. duplex.
vna que daſ quodãmõ per cãm sicut illa q̃ dcã
est priꝰ ⁊ alia p effectꝰ puta in q̃ dr̃:aïa est princi
piũ viuẽdi. Et dicit q̃ nõ sufficit scire illaz q̃ est
nobis notior sed op3 per illã demõstrare alia3.
¶ Et subdit q̃ nõ est inconueniens vnã diffini
tionẽ demõstrari per aliã.naz ꝯtingit vnã diffi
nitionẽ esse principiũ demõstratõis.aliã ꝯcl'o
nez.⁊ aliã totã demõstratõez positõe differẽtez.
⁊ dat aliud exẽpliũ in mathematicis vt tetrago
nus est ortogonũ equilaterale eq̃le quadrãgu
lo altera pte lõgiori.⁊ ista dr̃ dicẽ effectũ.s3 ista
tetragonꝰ est medie rei inuentõ:vl' dicere cãm. Aliq̃ cõ
¶ Cõsiter ponit phus aliq̃s ꝯcl'ones. pª est q̃ clusiões
aïa est p̃ncipium quo viuimꝰ:id est q̃ aliqd vi s̃m phz.
uit.⁊ per hoc differũt animata ab inanimatis.
inanimata enim nõ habent p̃nᵐ vite. animata
vero habẽt p̃nᵐ vite. Et quo infert q̃ opera vi nota
te sunt multiplicia.s.intellectꝰ.i.intelligere sen
sus:idest

sus.i.sentire: & motus bm locu: no quicuq3 sed qui a principio intrinseco est ad diuersa loca vel situs vt augmetatio vel diminutio per sumpto ne alimeti: & oes alij mot⁹ pgressiui aialiu etia volatiui natatiui.& in aialib⁹ iperfectis.s.dilatio & costrictio. Et subdit q oe viues aliquo pre

Scda. dictoru modoru viuedi viuit. ¶ 2⁹ 2⁹ ondit q bus 2ueniat pmus modus viuedi & est q oia vegetabilia vnt p⁹ modu viuedi: q3 oia hut pn^m per qd suscipiut augmetu & decremetu3 b3 2ria loca & 2rios situs q3 no augerent sic sursu3: g et augeatur deorsum.oia eni vegetabilia aiunt & viuut vsq in fine & quousq possint alimetu3

Tertia suscipere. ¶ Tertia 2⁹ pose est primu modu viuedi separari ab alijs: sed no e3. vt pt3 in platis que no intelligut nec sentiut: & tn mouent b3 diuersa loca. ¶ Deinde ponit dria inter sensitiuu & b3 locu motiuu: q3 multa sunt aialia q b3 locu3 no mouent: que tn dnr viuere. Et hoc infert q sensus tactus inest oibus aialib⁹: q3 sicut vegetatiuu pot separi a sensitiuo & ab alijs: ita sensus tact⁹ ab alijs sensib⁹ sed no e3: g sicut vegetatiuu est vna ps aie qua oia vegetabilia participat.ita sensus tact⁹ est vn⁹ sensus que oia sensibilia pticipat. Et quo infert q ex pdictis pnt elici 4uor gradus viuedi.s.vegetatiuu: sensitiuu: intellectiuu: & bm locu motiuu. ¶ Consequenter mouet duo dubia. p^m vtru sensitiuu vegetatiuu & itellectiuu sint diuerse po⁹ eiusde anime. Scdm si vnuqdq istoru sit ps aie vtru vnu separat ab alio rone solu vel et loco & sbo. ¶ Ad secuda respodet phs dices q in aliqb⁹ no est difficile videre pdicta separatione.in aliqb⁹ aute est dubiu videre.na in platis ptes separate & decise vident viuere.& siliter in aliqb⁹ aialib⁹ puta annullosis vt sunt angille & serpentes quoru partes decise viuut.hnt eni sensum & fantasia3 in appetitu: q3 vbicunq est letitia & dolor ibi e appetitus.& q ptes decise heant sensu probat: q3 si pugant se retrahunt. Et in istis sensitiuum motiuu bm locu & vegetatiuu no vident distingui loco & sbo.sed de intellectiuo dubiu est vtru differat ab alijs rone solu vel et loco & sbo: q3 intellectu vr esse quodda gen⁹ distinctu & separatu ab alijs.sicut perpetuu a corruptibili. ¶ Deinde soluit p^m dubium dices q 4uor gradus viuedi insunt quibusda viuetib⁹ vt hominib⁹

Aie 2a diffo. aliqbus aliq vt brutis insunt vegetatiuu sensitiuu & bm locum motiuu.quibusda inest solum vnus vt vegetatiuu platis. Et quo infert q i diuersis predicta sunt diuerse aie vel potentie ab inuice essentialiter distincte. sed in eodem sunt partes ipsius anime. Et oibus predictis vult inferre scdam diffonem aie.& dicit primo q sicut duplex est principiu quo scim⁹.s.scia & aia simi liter duplex est principium quo sanamur.s.sanitas & sanabile quo maliter sanamur.ita sitr illo

quo viuim⁹ & sentim⁹ dr duplr: q3 aliquo pncipio viuimus tanq forma & aliquo tanq subiecto tunc dicit q anima est principium quo viuimus sentimus mouemur & intelligimus primo. Ex quib⁹ oibus infert aliqua correlaria. p^m

Correlaria ex p dictis. mu aia est act⁹ corporis: q3 no est materia nec totu compositu: g est actus seu forma. Secudu3 corpus no est act⁹ aie.sed aia est act⁹ corpis. 3^m anima neq3 est corpus neq3 sine corpore. 4^m aia non est actus cuiuslibet corporis. sed corporis organici: q3 vniuscuiusq actus est propria ma in qua nat⁹ est sic fieri.na act⁹ actiuoru sunt i paciente predisposito.io ma aie est corpus phisicu vitam habens in potentia.

q **Uerit** vtru diffones aie sint sufficienter assignate. Arguitur p cotra prima diffone: q3 aia no est actus corporis: igit pma diffo no est bona. Ans probatur: q3 aia no est pars corporis: igit no vr ee

An diffinitiones aie sint sufficienter assignate actus corporis. ¶ Scdo sic: aia est actus operationis: ergo no est act⁹ corporis. Ans pt3: q3 aia est actus sicut scia: sed scia est actus 2sideratois igit. ¶ Tertio sic: multa sut corpa aiata que no sunt organica.s.in quib⁹ non apparet aliqua diuersitas organoru: sicut sunt vegetabilia coche & spogia maria: g male dr q est actus corporis organici. ¶ Quarto sic: corpus est pn^m quo viuim⁹: cu sit ppriu susceptiuu vite: g ista diffinitio 2uenit alijs a diffinito. Ans pt3: q3 sine corpore no viuim⁹. ¶ Quinto sic vni⁹ rei est tatu vnum esse: g vni⁹ rei vr esse tm vna diffinitio. In oppositum est philosophus in textu. ¶ In questione erunt tres articuli.

Quatum ad primu sciendu est p q circa textu icidut aliq difficultates. ¶ p^a vtru ois aia dicat esse sba. Et vr q non

Difficultates circa textu icidetes q3 coe est oi sbe in sbo no ee. s3 aia est in sbo q3 i corpore: igit. ¶ 2⁹ sic: aia pot adesse & abee sbo i.corpori pter sbi.i.corporis corruptione: igit. ¶ In oppo^m arguit: q3 ois pars sbe est sba: sed aia est ps sbe: g aia est sba. ¶ Pro soloe supponit q omnis aia siue sit roalis siue sit sensitiua siue vegetatiua dr esse sba: non quidem substantia vt est gen⁹ generalissimu. sed capiedo sbam large pro omni illo quod no est accns. seu p oi illo qd no inheret neq3 natu est inhere. ¶ Et si dicat: aia no dr per se ens: g no dr esse substantia. Respodet Scot⁹ quolibeto. q.9. q aliqd dr per se ens triplr. vno mo vt ide est q solitarie: & aliqd dr

Quomodo sit per se ens sic accides potest dici ens per se.i.ens solitarie p se ens captu. vt in sacramento altaris accns dr ibi per se.i.solitarie & non in subiecto. anima etia3 ronalis isto mo dr esse ens p se.i.solitarie quado est separata a corpore. ¶ Et aduerte q alr & alr accides & forma materialis dicutur esse per se q aia ronalis. q3 accns & forma materialis solum dnr per se.i.solitarie per virtute cause extrinse

ce.s3 aīa rōnalis nō solū dr̄ sic ens p se s3 virtu/
te sue nāe sibi derelicte:qz nō neēio dependet a
mā in pprio suo esse. 2° mō dr̄ ens p se,put distī
guit̄ 9 ens in alio:z sic p se ens ēst idē φ nō in/
herēs nec actualr̄ nec aptitudinalr̄. z h̄ mō que
cū φ sba nō solū cōposita sed etiā mā z forma ē
ens.p se.qz l3 forma sbalis insit māe isormādo
ipsā3:nō tū inhēt:qz inherere dicit nō p se isor
mare:qz inherēs neq3 est act° simplr̄ s3 ḡm qd.
nec cū illo cui inheret facit p se vnū sic illud qd
isormat. ℂ Et si qs q̄rat q̄re ex foīa sbali z mā
magis fit vnū p se φ̄ ex sbo z accidente. ℂ Rn̄
det ibidē scot° cum aristotele. 8. metaphisice φ
nō est aliq̄ rō nisi qz h̄ est p se act° z illud p se po
tētia.z huı̄° non est aliq̄ vlterior rō nisi ppria rō
huı̄° z illius. Alio mō capit̄ ens p se:illud qd h3
vltimā actualitatē:ita φ nō est p se ordiabile ad
aliquē actū simplr̄. z tūc idē est φ p se subsistēs
seu suppositū vel h̄ aliqd:z isto mō aīa nō dr̄ eē

aīa quō ens p se. ℂ Et si qs q̄rat quō aīa dr̄ act° prim°.
dr̄ act° Rn̄det φ iō dr̄ act° primus corpis:qz est prīm
pmus. 9sideratiōis seu cognitionis. vel qz pfectiori
mō informat corpus φ̄ quodcūq3 aliud.

suppō
p decla
diffini/
tionum
anime.

Sciendū

est 2° φ p declaratiōe diffini
tionū aīe supponit φ prima
diffō aīe est cois oī aīe tā rōnali sensitiue φ̄ ve
getatiue. Et q̄ seq̄t φ aīa vr̄ eē vniuocū ad aīas
rōnalē sensitiuā z vegetatiuā. ℂ Et si qs dicat
φ aīa rōnalis directe sit in pmēto cū 9tineat̄ sb
aīa q̄ vr̄ eē genus. ℂ Rn̄det facilr̄ φ non seq̄t:
sed opteret sic argui:9tinet̄ sub ḡlie qd ē gen°
ḡnalissimū vel 9tentū sub ḡne ḡnalissimo:ḡ ē
directe in pmēto.mō aīa nō est gen° ḡnalissimū
neq3 continet̄ sub ḡne ḡnalissimo : imo forte n̄
est gen°:l3 sit vniuocū ad illas tres aīas. ℂ S3
dubiū est quō 9hat ad illas aīas:vtr̄ p dr̄as vr̄
p modos intrinsecos. Et si arguat̄.aīa vegeta/
tiua nō est act° corpis organici.cū in plātis nō
appareat diuersitas organoꝝ:etiā nō vr̄ φ ibi
sunt ponēda illa organa:cū nō ponant̄ nisi ad
diuersas opatiōes exercendas.sed iste arbores
nō vident̄ habere diuersas opatiōes:igit̄. Rn̄/
det φ plāte hn̄t diuersa organa:l3 tn̄ paruā di/
stinctionē habeāt.pōt etiā dici φ p illa diuersa
organa exercent̄ alie z alie opationes vel saltē
magis exercētur p vnā partē φ̄ p aliā:z p radi
ces magis exercent̄ act° nutritionis φ̄ p alias
ptes. ℂ Et si qs iterū dicat φ nō 9ueīt aīe celi:

Aīa qō qz i celo nō sunt diuersa organa:cū celū sit vnı̄/
formē in oīb° suis partib°. Rn̄det vt alias visū
est φ ḡm veritatē ibi nō sunt aīe. Posset dici φ
nō fuit mens aristotelis celos eē aīatos:z qūvo
cat aīam celi d3 itelligi q̄tū ad 9ditionē:qz aīa
est motrix z nō qz sit forma:sed est itelligētia p
pria motiua illius orbis. Et si qs iterū q̄rat de
aīa rōnali q̄ post separationē nō ē act° corporis
Rn̄det φ l3 actu nō sit act° tn̄ bn̄ aptitudine.qz

inclinat̄ adhuc ad isormādū suū corp°. ℂ Et si
qs iterū dicat vr̄ φ in illa diffōne illa pticla phī
sici frustra ponat̄ cū oē corp° sit nāle. ℂ Rn̄r qd
l3 oē corp° sit nāle dato tn̄ φ cū h̄ sit artificiale
ibi ponit̄ illa pticula ad denotādū φ aīa nō cō
uenit ei vt artificiale sed vt nāle. ℂ Aduerte vl Qūl con
teri° φ scda diffō aīe pprie 9uenit soli aīe rōali uenit 2ª
cū def per q̄tuor ḡdus viuēdi qui in solo hoīe diffō a/
īueniunt̄ z h̄ si ly z capiat̄ copulatiue.vr̄ et φ ly nime.
viuere in illa diffōne nō d3 capi ḡnalr̄ p oī ope
ratione vitali: qz tūc videret̄ φ alie pticule fru/
stra ponerent̄ : nisi diceret̄ φ ponunt̄ p maiori
explicatōe:d3 ergo capi p aliq̄ opatōe vitali spe
ciali distīcta 9 alias sicut operatio aīe vegetatiē
debet etiā in illa diffinitione numerus plūs acci
pi pro numero singulari:ita φ sit sensus.aīa est
pncipiū quo viuim°.i.quo aliquid viuit.

Sciendū

est tertio φ circa textū incidit
vna difficultas vtr̄ itelligē sit
operatio mālis vel imālis. Rn̄r breuiter φ ipa Rn̄ itel/
est imālis. ℂ Et si arguat̄:qz si h̄ eēt ver̄ maxie ligeř sit
eēt.iō φ intellect° ad eā eliciēdā nō idigeret or/ operatō
gano corporeo.s3 h̄ nō qz eadē rōne diceret̄ qd mālis
operatiōes ignis eēnt imāles:qz ignis nō req vel imā
rit determiatā partē ad exercēdū suas operatōes. lis.
Uñ foīa q̄ est vniformis in toto z in q̄libet ei° p
te nō dr̄ opari per organū. Rn̄r breuiter φ non
dr̄.iō imālis: sed qz ei° imediatū receptiuū dr̄
esse imāle puta ipse itellect° vel ipa aīa. ℂ Et si
qs dicat aīa nō est receptiuū ipius itellectionis
sed hō:cū hō dicat̄ intelligere:qd nō esset nisi i
tellect° reciperet̄ in hoīe. Rn̄t Sco.q̄libeto.q.9 q̄mōls
z ēt ad oīa que in isto notabili ponunt̄ φ opera operatō
tiō imanēs pōt 9uenire dupl'r. Uno° tanq̄ pro/ imanēs
ximo susceptiuo.z sic itelligere dr̄ cōuenire aīe. dr̄ 9uēı̄/
Alio° tanq̄ susceptiuo remoto z sic bn̄ dr̄ conue re alicui
nire hoī. ℂ Et si qs q̄rat nōne operatōes sensi/
tiue dn̄r eē imāles qz vr̄ φ recipiant̄ in aīa q̄ est
imaterialis. Rn̄r φ q̄l3 operatio sensitiua est p
cōposita ex mā sicut ppriū receptiui.ipa eni aīa
nō ē imediatū receptiuū ipsi° visiōis s3 ipa po
visiua q̄ ē quoddā cōpositū ex aīa z quadā deter
minata parte corporis. ℂ Et si qs petat nonne
aīa est rō prima recipiēdi illā visionē. Rn̄r φ l3
aīa sit pnm pductiuū illi° operationis nō est m
rō prima neq3 icludit aliq̄ qd sit rō prima re/
cipiēdi visionē sed forma toti° organi eo modo
quo humanitas dr̄ foīa toti° hoīs est prima rō
recipiēdi visionē. Et ex isto seq̄t q̄re aīa p° se/
parationē nō pōt sentire:qz nō h3 receptiuū sen
sationis neq3 rōnē recipiēdi. ℂ Et si qs q̄rat q̄
re aīa meli° req̄rit diuersas ptes vel diuersa or/
gana ad pducēdū suas operationes φ̄ alie for
me. Rn̄r φ rō est:qz ipa est quodāmō illumina
ta in agendo cū sit pnm multaꝝ operationū dis
similiū z difformiū que nō pn̄t elici nisi mediā/
tib° ptib° dissilib°:s3 h̄ nō īuenit̄ i aliis formis.

Sciendum

Alie difficultates circa textum incidentes.

Sciendū est quarto φ circa textū incidunt adhuc aliq̄ parue difficultates. ¶ P^a an aia sensitiua sit extēsa ad extensionē corporis ⁊ siliter vegetatiua. Ad quā rn̄def breuiter ponēdo talē ppōnē. aia sensitiua ē extēsa ad extēsionē corporis: ita φ ē tota in toto: sʒ nō tota in q̄libet pte sʒ ps i pte. q: ois aia sensitiua corrūpif ad corruptionē subiecti extēsi vel ad corruptionē illi⁹ cuius ē ps. diuidif etiā aia sensitiua ad diuisionē subiecti extēsi vt pʒ ĩ aialib⁹ ānulosis quoꝝ ptes decise viuūt. Dicūt tn̄ aliq φ est i extēsa. qd̄ pbāt: q: nulla opatio ĩ vna pte subiecti remittit aliā opationē factā in alia pte subiecti: sed opatio aie sensitiue facta ĩ vna pte subiecti extēsi remittit opationē factā ĩ alia pte: vt si animal multū itēse aspiciat aliquā rē nō ita bñ pciperet po^a auditiua sonū alteri⁹. sed ista rō nō ɔcludit q: talis opatō nō remittit aliā opationē. sed po^a nō tm̄ agit pp nimiā actionē alteri⁹ vl' ppter aliqd̄ aliud ipediēs.

Alia difficultas.

¶ 2ª difficultas vtrū aie sensitiue siue vegetatiue sit idē eē cū esse toti⁹. ⁊ vr̄ φ sic. q: alr̄ nō corrumpef vnū ad corruptionē alteri⁹: imo vr̄ ēt pp h̄ φ esse aie rōnalis distiguaf ab eē toti⁹: cū remaneat post corruptionē totius. ¶ Rn̄def breuit ſm mentē scoti q̄libeto qōe. v. φ q̄libet aia hʒ suū ppriū esse distinctū realr̄ ab esse toti⁹: ⁊ hoc loquēdo de eē p qd̄ res recedit formaliter a suo nō esse: qd̄ nihil aliud est q̄ʒ illud p qd̄ aliqd est ex̄ itellectū ⁊ po^am sue cāe. Et ponif talis regl'a: ois res realr̄ distīcta ab alia hʒ ppriū eē distīctū ab esse alteri⁹. nā sic ⁊ res hʒ suū ppriū esse. naʒ esse rei nō est alia res ab illo cui⁹ est eē. iō sicut ē res distincta ab alia: ita hʒ suū ppriuʒ esse. Et q̄ sequif φ aia sepata a corpe hʒ illud ⁊ idē eē qd̄ hēbat qñ informabat corp⁹. Et isto sequif φ nō est incōueniēs vnā rē hre plura esse prialia cōponētia vnū tot esse. ⁊ qñ dr̄ de aia rōnali φ eē eius manet. dico φ verū est: q̄a eius est oīno incorruptibile per se ⁊ per accñs: sed alie forme non manēt in suo esse corrupto toto: nō q̄a eē earuʒ nō sit aliō ab eē totius cōpositi. sed q̄a corrūpūtur per accñs. ⁊ hoc q̄a corrūpens per suū pn^m actiuū ɔrīū illis attingit illas: vel quia attingit totū cōpositum a quo tales forme sunt inseparabiles in essendo. ¶ Et hec de primo articulo.

Quantū ad 2^m dubitaf ꝓ vtꝝ in q̄lʒ pte corporis animati sit tota aia.

An in q̄libʒ pte corporis aiati sit tota aia.

¶ Af ꝓ φ nō: q: sequeref φ q̄lʒ pars aialis eēt aial: ⁊ φ q̄lʒ pars hois eēt hō. sed ista sunt incōuenientia. p^a pars pʒ: q: q̄lʒ ps aialis est ſba aiata sensibilis: g̃ q̄lʒ pars aialis est aial. ɔña ptʒ p locū a diffōne ad diffinitū. Scd̄a pars pʒ q: q̄lʒ pars hois est qd cōpositū ex corpore ⁊ aia rōnali. ¶ Scd̄o sic. si aia eēt in q̄lʒ parte corporis: h̄ maxime eēt intellectiua. sed hoc nō q: ipsa est indiuisibilis: g̃ nō hʒ ptes: ⁊ per ɔñs nō est tota ĩ toto ⁊ in q̄libet pte ei⁹. Itē si aia eēt tota in toto sequeref φ abscisso digito separaref aia: sʒ hoc est fm̄: igif. Itē sequeref φ idē distaret a seipso qd̄ videf falsum. pʒ ɔña q: aia intellectiua ĩ pede hois distaret a seipsa in capite. Itē sequeref φ idē sil' moueref ⁊ quiesceret. nā posset anima moueri in capite ⁊ q̄escē in pede ad quietē pedis. Itē sequeref φ idē eēt in diuersis locis: q: in infinitis ptib⁹ sequeref ēt φ idē moueret sil' motib⁹ ɔrijs: q̄a stat pedē moueri sursuʒ ⁊ manū deorsū: igif. ¶ In opp^m af ⁊ pcipue de aia rōnali: q: aia rōnalis informat quālibet parteʒ corporis: vel g̃ informat ſm se totā. ⁊ sic hr̄ itētū vel ſm aliā ⁊ aliā partē qd̄ nō est dicendū: q: aia rōnalis est oīno indiuisibilis: igif nō hʒ ptes. ¶ Pro solōne supponif φ sicut iā visum ē dubiū nō est de aia sensitiua neqʒ vegetatiua cū dictū sit φ ille extēdunf ſm extēsionē corpis ⁊ sunt diuisibiles ⁊ vna ps iformat vnā partem ⁊ alia aliā sic φ nō tota aia sēsitiua vel vegetatiua iformat q̄lʒ: dubiū g̃ est de aia itellectiua.

Totū q̄t modis capitur

Supponif scd̄o φ totū capif duplr̄. vno⁰ sincathegoreumatice. ⁊ sic ē signū distributiuū ptiū alicuius toti⁹. vt tm̄ valet dicere tot⁹ sortes sicut q̄lʒ ps sortis quēadmodū solet dici tot⁹ est mior sorte. alio⁰ capif cathegoreumatice. ⁊ hoc duplicif vno⁰ negatiue vt idē est sicut perfectū cui nulla ps deest ptinēs ad suā nāʒ quēadmodū non diceref tot⁹ hō si hēret brachiū abscissū. ⁊ isto mō dicim⁹ tot⁹ de⁹ tota aia. ⁊ sic capif cū dr̄ φ aia est tota in toto. alio⁰ idē est φ hñs ptes. ⁊ sic q̄libʒ ps ɔtinui eēt vnū totū ⁊ sic n̄ dicim⁹ φ tota aia itellectiua sit in q̄lʒ pte: ⁊ per h̄ soluif scd̄ʒ arg^m ¶ Supponif tertio φ ista difficltas icludit aliā difficultatē. puta vtꝝ q̄lʒ ps aial' sit aial: ⁊ vtruʒ q̄lʒ ps hois sit hō. Ad quā breuif rn̄r φ non. Et p declaratiōe supponif φ in diffōne aialis dʒ intelligi total' ita φ sit sēsus aial est ſba supple totaľ aiata sēsitiua.

Sēsibile quō capitur in diffōne aialis.

¶ Dico vlteri⁹ pbabilr̄ φ debʒ poni sēsitiua ⁊ nō sēsibil' cū certe plāta sit ſba aiata sēsibil'. volūt tn̄ aliq saluare dd̄o φ sēsibile in diffōne aial' capif actiue. sed nō vr̄ φ tales termi ĩportēt actōeʒ: q: cōuer exponunf per passiuuʒ vt visibile natū videri. ⁊ voco ſbam totalē q̄ cuʒ sit vnū totū nō est ps alteri⁹ toti⁹ qd̄ sit p se vnū ⁊ voco ſbam prialē q̄ est ps alicui⁹ toti⁹ qd̄ ē per se vnū. Similiter dr̄ φ ad h̄ φ sit homo nō sufficit φ sit compositum ex corpore ⁊ anima: sed regrif φ sit cōpositūʒ totale exponēdo totale sic prius. ⁊ h̄ est certe idē φ dicūt aliqui φ sit cōpositū ex corpe tanq̄ʒ ex suscepribili adeq̄to ⁊ totali mō nulla ps hois est sic cōposita: ⁊ per h̄ soluunf arg^a.

Quid requiraf ad h̄ φ sit homo.

¶ Et si qs querat vn̄ est φ ipsa aia intellectiua iformat totū cū ipa sit idiuisibil'. Rn̄r qd̄ hoc iō est q: nō deterīat sibi aliquē sitū. iō pt toto corpi adherere. Et ad alias rōnes. ¶ Ad primā dr̄ φ per abscissionē digiti nihil remouef ɔ

Aliud dubiuʒ.

aīa. sʒ solū aīa illa definit eē in digito ⁊ definit informare illū digitū. Ad alias rōnes q̄re solues in. 4. phisicorum vbi tractabatur vtrum idem corpus possit esse in diuersis locis.

An i homine ponēda sit foīa corporeitatis.

Dubitatur scdo vtꝝ in hoīe sit ponēda foīa corporeitatis realiter distincta ab aīa ītellectiua. Rn̄r ꝙ de h̄ sunt duo modi dicēdi. vn⁹ dicit ꝙ ī hoīe preter aīaʒ ītellectiuā nō est ponēda aliq̄ alia forma sbalis nec sequēs nec p̄cedēs aiam. sed aduenīēte aīa ītellectiua oīs forma sbalis precedēs corrūpit: qḋ ꝓbant multiplr. ❡ p̄ sic forma sbalis est perfectior forma accn̄tali. sed eadē forma accn̄talis dat esse gn̄alissimū subalternū ⁊ specificū. vt albedo dat eē quale coloratū ⁊ albū: g̃ ēt eadē forma sbalis dat esse sbale corporeū ⁊ humanuʒ: ⁊ per ꝯn̄s supfluū est ponere plures formas sbales in eodē. ❡ Scdo sic: in vno cōposito est tm̄ vna m̄a: g̃ tm̄ vna forma. Nā vni⁹ m̄ae non p̄nt esse plures forme aliter fi eēnt duo composita. Itē forma hoīs est pfectior q̄̄ forma ignis. sed in igne forma dat esse specificū genericū: igif. Itē vni⁹ entis est tm̄ vnū esse sbale qḋ ē ab vnica forma: g̃ vnius entis est tm̄ vna foīa. Alif dicit Sco. li. 4. di. 11. ꝙ in q̄libet aiato ponēda est forma corporeitatis realr distincta a foīa specifica: ⁊ pro illa opinione p̄nt adduci aliq̄ ratiōes. ❡ p̄: corp⁹ hoīs post mortē est vere corp⁹ ⁊ nō nisi per formā corporeitatis: igif. Itē hō est cōposit⁹ ex aīa rōali ⁊ corpe: aut g̃ corp⁹ ex q̄ cōponif est m̄a tm̄ aut m̄a cū accn̄te: aut m̄a cum forma sbali: nō m̄a tm̄: q̄ possem⁹ sic dicere d̄ quolibet elīo ꝙ eēt cōpositū ex corpore ⁊ foīa sbali: qḋ tm̄ nullus dicit. nec pōt esse m̄a cū accn̄te tm̄ q̄a idē est corpus numero hoīs an̄ mortē ⁊ post mortē: sed post mortē nō est m̄a tm̄: nec cū accidēte: g̃ nec an̄ mortē. ❡ 3° sic: qn̄ aliqḋ animal morif: tūc corp⁹ nō est sine forma corporeitatis aut g̃ illa p̄ecerat in aiali dū viueret. ⁊ sic h̄r itētū: aut nouiter introducif qḋ rōnabilr non pōt dici: q̄ nullus effect⁹ vn⁹ b̄m spēm ꝑducif indifferēter a quolibʒ. Etiā nō vƺ a q̄ illa accn̄tia ꝑducerenf. Itē si nō esset talis forma corporietatis sequeref ꝙ in canone eēt falsitas vbi dƺ. hoc est corp⁹ meuʒ. nā ly corp⁹ supponit vel pro m̄a tm̄ qḋ est falsum: q̄a nō est corp⁹: neq̧ pro cōposito ex m̄a ⁊ forma de nouo ꝑducta: q̄ tūc nō esset corpus suū: qḋ nō est dōm. Jō r̄ndet scot⁹ in illo passu ꝙ necesse est ponere formā corporeitatis in aiato realr distinctā a foīa specifica.

Quid itellr per formam corporeitatis.

❡ Sʒ q̄reret aliq̄s q̄d intelligis per istā formā corporeitatis. Uƺ dicere Sco. li. 3. di. 4. ꝙ de foīa corporeitatis tres sunt modi dicēdi. ❡ Prim⁹: ꝙ toti⁹ corporis ⁊ oīum partiū etherogeneaꝝ est tm̄ vna foīa sbalis corpeitatis. ❡ 2⁹ modus est ꝙ forma corporeitatis est vna totalis foīa distincta realr a formis sbalib⁹ ptiū p̄ncipaliū. Alius est modus dicēdi ꝙ oīm partiū etherogeneaꝝ sunt alie ⁊ alie forme distincte cū videam⁹ istas ptes h̄re alias ⁊ alias q̄litates: ⁊ preter istas formas ptiales nō est ponēda forma toti⁹ corporeitatis distincta ab alijs. Ita ꝙ si q̄s q̄rat q̄d ē forma corporeitatis dƺ ꝙ nō est aliq̄ vna: sed ē aggregatū ex oībus illis formis ptialib⁹ oīm partiū p̄ncipaliū ita ꝙ forma corporeitatis nō importat aliq̄d vnū sed aggregatuʒ ex oībus illis formis ptialib⁹ cōnotādo diuersam extēsioneʒ in illis ptib⁹ etherogeneis. ⁊ iste modus vƺ esse verior. ⁊ magis istū vƺ tenere sco. li. 3. Restat g̃ soluere rōnes alteri⁹ opionis.

Solutō rationū alterius opionis

❡ Ad primā dƺ ꝙ nō ponif forma corporeitatis vt ab ipa sumatur aliq̄ alia p̄dicata. ❡ Et si q̄s petat cur g̃ ponif. Rn̄r ꝙ cā necessitatis. q̄ necesse est ponere formā per quā corp⁹ est corp⁹ cuʒ maneat corp⁹ aīa sepata: imo in quolibet aiato necesse est ponere formā qua corp⁹ est corp⁹ aliā ab illa qua ē aiatū. ⁊ hoc loquēdo de corpe pro altera pte cōpositi. nā loquēdo de corpe vt est superi⁹ ad aial ab eadeʒ forma puta ab aīa hʒ hō ꝙ sit hō ꝙ sit aial ꝙ sit corp⁹ ⁊ ꝙ sit sba. ❡ Ad scdaʒ dicif ꝙ vni⁹ m̄ae p̄nt bn̄ esse plures forme subordiate. Dico ēt ꝙ aīa rōnalis nō informat m̄am nudā sed imediatū receptiuū ei⁹ est vnū cōposituʒ ex m̄a ⁊ foīa corporeitatis. ❡ Ad 3ᵃᵐ dƺ sicut alis visum est ꝙ in aiatis nō est ponenda forma corporeitatis distincta a foīa specifica: sed tm̄ ē ibi ponēda vna foīa sbalis cū nō videaf ibi aliq̄ necessitas ponēdi plures formas sbales. Ad aliaȝ r̄ndef ꝙ vni⁹ rei est vnū esse: sed sicut ens diuidif in simplex ⁊ cōpositū ita eē: ⁊ sic vnū eē ⁊ vnuȝ cōpositū includit multa eē: cū h̄ tm̄ ꝯcedif ꝙ eē illud totale est cōpletiue ab vna forma q̄ dat toti illud qḋ est: sed ex isto nō sequif ꝙ in toto icludaf p̄cise vna forma vł q̄n in toto icludanf plures forme nō tanq̄̄ specifice ꝯstituētes illud totuȝ: sed tanq̄̄ incluse in potētiali illius cōpositi sic ꝙ totū cōpositū diuidif in duas ptes. s. in actū ꝓpriū puta vltimā formā qua est illḋ qḋ est ⁊ ꝓpriā poᵃᵐ illius actus que includit m̄aȝ pᵃᵐ cum omnibus formis precedentibus.

Dubitaf 3° vtꝝ in homie pp diuersas operationes vitales sit ponēda aīa sensitiua realr distincta ab aīa ītellectiua.

Aliḋ dubiū ḋ distinctōe aie sensitiue ab itellectiua

❡ Uƺ ꝙ sic: q̄a ipoīe est in eodeʒ istāti ꝯtria eē in eodē. sed si aīa ītellectiua ⁊ sensitiua nō distinguerenf realr ꝯtria essent in eodeʒ igif. Minor pz: q̄a sil ⁊ sel in eodē hoīe est act⁹ appetēdi aliq̄d ⁊ act⁹ renuēdi illud: igif. ❡ Scdo sic: eadē forma sbalis nō pōt sil h̄re duos act⁹ appetēdi respcū eiusdē sbi. Sʒ frequēter in hoīe sūt duo act⁹ appetēdi sil. puta id qḋ hō appetit appetitu sēsitiuo appetit ēt appetitu ītellectiuo. g̃ illi act⁹ nō sunt i eadē aīa. ❡ 3° sic: eadē foīa nūero nō elicit sil ⁊ sel actū appetēdi aliq̄d n̄alr ⁊ actū appetēdi

petēdi illd libē: sʒ in hoīe volūtas libē vult ꝛ il- ud appetit⁹ sensitiu⁹ appetit nālr: ḡ nō ē i eadē [duomo di dōi ō] fo:ā. ℂ 4° sic. sensatōes sūt sbiue in aīa media [pdcōou] te vel imediate: sed nō in aīa itellectiā. Igit in [bio.] aīa sensitiā. ꝛ p ꝯñs in eodē aīa sēsitiā ꝛ itellecti- ua distinguunt. ℂ Pro solōe h⁹ dubij ē aduer- tēdū ꝙ de h̄ dubio duo sūt modi dōi. vn⁹ est mo- dus dicēdi aliquoꝝ q in hoīe ponūt duas aīas realr distinctas puta sēsitiuā ꝛ itellectiuā: ꝛ isti faciūt rōnes p̄dictas. Ali⁹ est modus dōi verus ꝙ in nullo aīato sūt ponēde plēs aīe. sʒ tm̄ vna aīa lʒ bñ vt visū est in qlʒ aīato sint ponēde plēs fo:e sbālēs. ꝛ illi⁹ opionis est scot⁹ grego:ius: ꝛ de alyaco. ꝛ fere oēs preter okaʒ q̄ est p̄ᵉ opiōis vñ hʒ scot⁹ istā rāam ꝙ qñcūqʒ sūt due fo:e sic se hñtes ꝙ vna ṽtualr ꝯtinet aliā. ille in eodeʒ sūt simplr incōpossibiles: iō dicit Sco. in. 2. di. 15. ꝙ eīta manet in mixto ṽtualr sicut sēsitiua ꝛ ve- getatiua manēt in intellectiua. ḡ v̄ hre ꝙ itel- lectiua ṽtualr ꝯtinet sensitiuā ꝛ vegetatiuaʒ: ḡ [quid sit] sunt incōpossibiles in eodē per rāaʒ p̄mā. ℂ Et [vnā fo:/] aduerte ꝙ vnā formā ṽtualr cōtinere aliā nō ē [mā aliā] aliud q̄ʒ illā fo:mā p̄ncipiare oēs effect⁹ ꝛ ope- [ꝯtinere.] ratiōes q̄s pōt alia fo:a p̄ncipiare: ꝛ q tenēt istā opinionem que est vera arguūt contra p:imam opinionem. ꝛ p:imo sic si in homine esset ani- ma sensitiua seq̄ret ꝙ aīa rōnal iformaret aliqd brutū cū informaret cōpositū ex mā ꝛ aīa sensi- tiua. ℂ 2° sic: sequeret ꝙ xp̄s assūpsisset vnum brutū: qd est fl'ʒ. Seq̄ret ēt ꝙ hō eēt cōposit⁹ ex aīa rōnali ꝛ aliquo aīali. sed hoc est fl'm igr̄. Re- linq̄ēda est ḡ p̄ᵃ opio cui⁹ rōnes ꝯ nos nihil fa- ciūt cū dicam⁹ sensationes ꝛ act⁹ appetiuū sensi- tiuoꝝ nō recipi i aīa: sʒ in qbusdā potētijs sen- sitiuis realr distinctis ab aīa. ℂ Et hec ō 2° ar°.

[2° de p̄dictis.] **Quantū** ad 3ᵐ sit 2° ꝙ tales diffōes aīe sunt a phō sufficiēter assignate que 2° relinquitur satis p:obata in p:imo arti- culo. ℂ Ad rationes satis etiam solutio patet.

Potentiaꝝ autem aīe que dicte sunt ali- is quidē insunt oēs. alijs vero quedā haꝝ quibusdam vero vna sola.

ℂ Iste ē scd̄s tractat⁹ h⁹ libri in q̄ phs deteriat de potētijs aīe. ꝛ diuidit in duo capl'a. ℂ p̄ᵐ di- [Tracta/] uidit in duas ptes. In p̄ᵃ ponit duas ꝯclusiōes [pitio.] ℂ Quaꝝ p̄ᵃ est po° aīe sunt qnqʒ in gñali. s. ve- [Cōclōes] getatiuū: sensitiuū: appetitiuū: hʒ locū motiuū: ꝛ itellectiuū. Et subdit ꝙ istaꝝ potētiaꝝ quedā [2ᵃ 2°] insūt aliqb⁹ qb⁹ nō isunt alie: ꝛ qdā oib⁹. ℂ 2ᵃ 2°: oib⁹ aīalib⁹ inest appetitiuū. qd pbat duab⁹ rōib⁹. ℂ p̄ᵃ oē hñs sensū hʒ appetitū: sʒ oē aīal hʒ sensū: ḡ oē aīal hʒ appetitū. minorē probat: q: oīa aīalia hñt sēsuʒ tact⁹. ℂ Scd̄a rō. oē aīal hʒ sensum: sed oē hñs sensū alimēti hʒ appetitū: q: oē hñs sensū alimēti hʒ esurie ꝛ famem: ḡ oē tale hʒ appetitū. assumptū pbat: q: fames ē ap-

petit⁹ calidi ꝛ sicci. sitis ṽo ē appetit⁹ fridi ꝛ hu- midi. ℂ In 2ᵃ pte cōparat aīam ad figuraʒ. ꝛ p̄ tāgit q̄tuor ꝯueniētias iter ista. ℂ p̄ᵃ: sic figura [Cōpatō] nō est aliqd p̄ter figuras pticulares sic aīa nō ē [anīe ad] aliqd p̄ter aīas pticulares. ℂ 2ᵃ: sic ē vna cōis [figuraz.] rō figure q̄ cōuenit oib⁹ figuris ꝛ nlli ē ppa: sic ēt est vna cōis diffō aīe q̄ ꝯuenit oib⁹ aīab⁹ ꝛ nl- li ē ppa. ℂ 3ᵃ sic ridiculū est q̄rere vnā cōeʒ rō- nē figure ꝛ nō assigre ppaʒ cuiuslʒ: sic ridiculū est ponē tantum diffinitionem communem aīe ꝛ ñ ponē ppaʒ cuiuslʒ. ℂ 4ᵃ sic i figuris posteri- or ꝯtinet po:ē sic i aīab⁹: vt vegetatiuū i sēsitiuo ℂ Deide isert duo co:relaria. p̄ᵐ q̄rēdū ē qd sit aīa vni⁹ cuiuslʒ viuētis. 2ᵐ sēsitiuū nō ē sine ve- getatiuo lʒ bene sensitiuum sine intellectiuo.

Si āt oʒ dicere qd vnūqdqʒ ipoꝝ vt qd itellectiuū aut sēsitiuū aut vegetatiuū. p:i⁹ adhuc dicēdū qd sit itelligerē ꝛ qd sentire.

ℂ Istud est 2ᵐ caplm in q̄ phs deteriat de aīa [Cōclōes] vegetatiua ꝛ actib⁹ ei⁹ ꝛ ei⁹ obiecto. Et itēdit p° [ō aīa ve] q̄tuor ꝯclusiōes. ℂ p̄ᵃ oʒ p̄ dicē de actib⁹ aīe q̄ʒ [getatia.] de ipa aīa: pʒ q: p:i⁹ est dōm de hīs q̄ sūt p:io:a bm cognitionē nraʒ: sed act⁹ ꝛ operatōes sūt p:io- res potētijs: igr̄. ℂ 2ᵃ 2°: p:i⁹ dōʒ ē de obiectis [Scd̄a.] potētiaꝝ q̄ʒ de actib⁹ earū: qa obiecta sunt p:io:a actib⁹. Ex q̄ isert ꝙ p:ius deteriandū ē ō alimēto qd est obiectū potētie vegetatiue ꝛ de gñare si- bi sile qd est act⁹ ei⁹ q̄ʒ de ipsa aīa vegetatiua. ℂ 3ᵃ 2°: p:ius deteriandū est de aīa vegetatiua [Tertia] q̄ʒ de alijs: qa talis inest oib⁹ viuētib⁹: qd pbat q: oib⁹ viuētib⁹ inest viuere ꝛ nō nisi per aīam vegetatiuā: igr̄. ℂ 4ᵃ 2° nālissimū operū in vi- [Quarta] uētib⁹ est gñare sibi sile: qd pbat duplr. p̄ indu- ctione vt aīal gñat aīal ꝛ plāta plātā: igit. 2° p:o- bat rōne: q: oīa viuētia illud appetūt per qd p- ticipāt eē diuñ: sʒ h̄ sit gñando sibi sile: ꝛ q: nō pñt sp̄ in seipsis cōicare inesse diuino eo ꝙ nō cō- tingit aliqd co:ruptibiliū vnū ꝛ idē nūero ppe- tuo manere: iō vnūqdqʒ coꝝ cōicat suū eē bʒ qd pōt: ꝛ nō pōt in vnū numero: ḡ in vnū bm speē. ℂ Deinde ponit talē ꝯclusionem aīa est cā siue [Alia 2°] p̄n̄m co:po:is viuentis bm triplex genus cāe. s. formalis efficiētis ꝛ finalis. ꝙ sit cā fo:malis p- bat: q: per ipam corp⁹ actu dr̄ esse aīatū ꝛ per ip- sam co:p⁹ viuit: ḡ per ipam hʒ eē: q: viuē in vi- uētib⁹ est esse. ꝛ ꝙ sit cā finalis pbat: q: illud est causa finalis co:po:is gratia cuius fiunt o:ga- na co:po:ea in viuētibus: sed gra anīme fiūt o:- gana co:pea in ipsis aīatis igr̄. ꝙ sit causa effi- ciens pbat: q: est p̄n̄m mouēdi motu locali. mo- tu augmētatiōis: motu diminutiōis: ꝛ est causa sensatiōis ꝛ itellectiōis. ℂ Deide narrat opinio- nem empedoclis. dicebat em̄ empedocles plan- tas deo:sum augeri pꝑter motuʒ terre ꝛ sursuʒ [Opio Empedocl] pꝑter motū ignis. Istā rep:obat trib⁹ ratiōib⁹. ℂ P:ima est: empedocles male sumit in plan-

tis sursum ꝛ deorsū dicēs radices eē deorsuȝ.ꝛ ramos sursū cū radices i plātis se habeāt vt os in aialib⁹. ¶ 2ª rō ſi solū ẜm v̓tutes elemēto:ū moueref alimētū:tūc nisi eēt aliqḋ detinēs alimētū graue moueref ad suū locū nālem ꝛ leue ad locū oppositū qḋ ē falsum:igif. ¶ 3ª rō:qꝛ ignis nō ē pncipalr cā augmētatiōis ꝛ nutritionis:vt aliqb⁹ videbaf q̇ ignis nutriebaf ꝛ augmentabaf opposito cōbustibili.qḋ reprobat qꝛ ignis nō determinat se ad certā magnitudineȝ nisi ꝓhibeaf.nā ſi apponanf cōbustibilia in infinitū augebif in ifinitū.ꝛ tn̄ oia viuētia sunt nāliter determiata ad certā magnitudinē.Ex q̄ hȝ aucītas.Oium nā ꝯstantiū cert⁹ ē termin⁹ augmētatiōs. ¶ Deide determinat de obiecto potētie vegetatiue ꝛ intēdit talē ꝯclusionē:determinādū ē ꝑus de alimēto q̄ȝ de ipsa potētia.qꝛ potētia vegetatiua distiguif ab alijs p suā opationē q̄ ē circa alimentū.Un̄ tres sunt ꝯditiōes alimenti. ¶ Pria:alimētum vr̄ eē ꝯriū alito. ¶ 2ª:nō oē ꝯriū est alimentū.qꝛ opȝ alimētū p trāsmutationē ꝯuerti in alitū. ¶ 3ª:alimētū ē aliud ab eo qḋ alif.qḋ māifestū ē in corꝑib⁹ ẜm piscib⁹. ¶ Deide mouet vnā dubitationē vtrū alimētū ſit ꝯriū alite vel ſilē sibi. Et vr̄ q̇ sit ſilē qꝛ ex eodē aliqd augef ꝛ nutrif:ẜ aliqd augef p ſilē:sȝ q̇ ſit ꝯriū ꝓbaf:qꝛ opȝ alimētū alterari anteq̄ȝ ꝯuertef in ſb̄am aliti:sȝ ois alteratio fit iter ꝯria:qꝛ nihil patif nisi a suo ꝯrio:igif. Soluif istā dubitationē dicēs q̇ alimētū in ꝑn⁹ ē ꝯriū alito ꝛ i fine ē sibi ſilē:qꝛ alitū trāsmutat nutrimētū digerēdo ꝛ decoquēdo ipm donec cōuertaf in suā nām. ¶ Deide deteriat de opationib⁹ potētie vegetatiue.ꝛ ꝑ ꝯ nutrire dicēs q̇ nutritio fit p h̄ q̇ alitū ꝯuertit alimētū in ei⁹ ſb̄aȝ. ¶ Deinde ponit d̄n̄aȝ iter augmētationē ꝛ nutritionē.dicēs q̇ alimētū hȝ q̇ ē h̄ aliqd nutrit:ꝛ ẜm q̇ ē quātū augmētat.Deide dicit q̇ gn̄atio fit ex eodē alimēto siue simili ex q̄ nutritio siue augmētatio.Deinde describit nutritionē dicēs q̇ nutritio ē ꝯuersio nutrimēti ẜm q̇ ipm ē in potētia corꝑ⁹ aiatū in ipm corp⁹ aiatū p potētiā vegetatiuā ꝑpter salutē corꝑis viuētis. Ex q̄ hȝ diffinitio potētie vegetatiue.potētia vegetatiua ē potētia data ꝯuertere alimētū extra in potentia aiatū in ipm corp⁹ aiatū ꝑpter salutē ipsius aiati. ¶ Ex q̄ infert q̇ ad nutritionē tria requirunf.s.agēs qḋ ē aia vegetatiua:illḋ qḋ alif putu corp⁹ aiatū ꝛ illud q̄ aliqd alif idē alimentū. ¶ Et subdit finalr̄ q̇ vegetatiua dȝ diffiniri p gn̄are qꝛ gn̄are ē finis potētie vegetatiue.sȝ ꝯsuetū ē vnūquodq̄ȝ a fine appellari. Ex q̄ seqf q̇ duplex est ꝑn̄ᵐ gn̄atiōis siue nutritiōis.vnū ē mouēs n̄ motū ꝛ illḋ ē aia vegetatiua.aliḋ ē mouēs ꝛ ſc̄darío motū ꝛ mōi est calor siue spūs.

Cōclo de obiecto potētie vegetatiue.

Cōditio nes alimenti.

Alia dubitatio.

Solo ꝑdicte dubitationis.

Differētia iter augmētationē ꝛ nutrionē.

Diffinitio potētia vegetatiue.

Potētia vegetatia quō dȝ diffiniri.

Prin͏ᵐ generatiōis est duplex.

Potētie aie quō distiguunf.

Uerit vtrū potētie aie distinguantur p act⁹ ꝛ actus p obiecta.

Et af prio q̇ nō:qꝛ dato q̇ a duabus potentijs nunq̄ȝ ꝑducerenf act⁹ vt puta a po⁴ visiua ꝛ auditiua adhuc ille poᶜ distiguerenf ꝛ nō p act⁹:igif. ¶ 2⁰ sic.seq̄ref q̇ diuersaꝝ potētiaꝝ eēnt diuersi act⁹:sȝ h̄ ē falsuȝ.nā dic̄ Aristo.3 phisicoꝝ q̇ actiui ꝛ passiui ē vn⁹ actus ēt mobilis ꝛ motiui. ¶ 3⁰ sic:ab eadē po⁴ sūt ꝯrij act⁹.ẜ ex diuersitate actuū nō dȝ poni distictio potētiaruȝ. ¶ 4⁰ sic:potētie sūt priores tpe actib⁹:ẜ nō distigunf p act⁹:qꝛ distictiua dn̄r eē priora ipsis distinctis. ¶ 5⁰ sic:potētie distigunf p suas ꝓprias d̄rias vl̄ modos itrinsecos sȝ act⁹ non sunt hmōi:igif. ¶ In oppᵐ ē ph̄s i textu. In q̄ōne erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Potētia quot modis capitur

Sciendū est p̄⁰ q̇ po⁴ p̄t capi dupl'r. ¶ Uno mō p denoiatiuo siue fundamēto ꝛ sic ē qd absolutū qḋ ē ꝑnᵐ alicuius actiōis vl̄ opatiōis.ꝛ sic nō referf ad actuȝ cū ſit qd absolutū.ꝛ sic capif in textu po⁴ puta p eo qḋ denoiaf po⁴. ¶ Alio mō capif formalif seu p p se significato ꝛ sic dic̄ ordinē ad actū imo nō est nisi ille ordo alicui⁹ ꝑducētis aliquē actū ad actū talē quē producit.ꝛ sic capit ph̄us potētiā.9.metaphisice.cap.7.vbi ꝓbat q̇ act⁹ est prior po⁴ diffōne.qꝛ po⁴ diffinif p actū cū act⁹ teriet relationē q̄ est po⁴ sub rōe absoluti ꝛ non ſb̄ rōne correlatiui:qꝛ tūc ēt po⁴ diffiniret actū. Ex q̄ seqf q̇ act⁹ nō referf ad potentiā:sȝ ē mere absolutū. Et istud vr̄ hr̄e Scot⁹ lib.p̄⁰.dist.30. Et aduerte q̇ lȝ act⁹ multis modis capiaf tn̄ in proposito accipif act⁹ pro opatiōe alicui⁹ potētie:sicut videre:audire:itelligere. ¶ Supponif vlteri⁹ q̇ vt vult hr̄e Scot⁹ in q̄libeto q̄ōne 13. q̇ potētias distiguí p act⁹ ꝛ actus p obiecta dupl'r pōt itelligi. Uno mō tanq̄ȝ p formalia distictiua eaꝝ.ꝛ sic nō est itelligēduȝ:qꝛ act⁹ nō sūt formalia distinctiua potētiaꝝ neq̄ȝ obiecta actuū nā formalia distictiua aliquoꝝ sūt sue d̄rie modi itrinseci vel ipsemet d̄rie q̄ oia sūt realr̄ eadē illis q̄ p ipsa distingunf. Alio mō pōt intelligi q̇ potētie distiguanf p act⁹ ꝛ act⁹ p obiecta tanq̄ȝ p aliq̄ extriseca q̄ sūt māifestiora ipsis.ꝛ sic itelligendū est cū dic̄ Aristo. q̇ potētie distingūtur p act⁹ ꝛ actus p obiecta.distictio eni obiectoꝝ māifestior ē nobis q̄ȝ distinctio actuū ꝛ distinctio actuū q̄ȝ distinctio potentiaꝝ.iḋ satis pȝ q̇ distictio istoꝝ.s.potētiaꝝ p act⁹ ꝛ actuū p obiecta nō est distictio p formalia distinctiua:sȝ p q̄dā extrinseca notiora ipsis.

Quot modis itelligif potētias distigui p actus.

Sciendū est ſc̄dō q̇ vt hȝ Scot⁹ lib.4. distin.10. sicut hō cōponitur ex corpore ꝛ aia ita hȝ aliq̄s potētias mere spūales q̄ ꝯueniūt aie.p̄⁰ tn̄ toti p se p aiaȝ vt sūt intellect⁹ ꝛ volūtas q̄ dn̄r potētie nō organice.qꝛ ad exercendū opatiōes suas nō req̄rūt aliquaȝ determiataȝ ptē corꝑis ꝛ iste sūt eadē realr̄ cū aia sȝ bn̄ formalr̄ distiguanf. Alie sūt potētie corꝑee seu organice

Hō quō hȝ potētias mere spūales cōuenientes ipsi aie.

seu organice q̄ nō sūt aīe per se. ſʒ toti⁹ ex aīa ⁊
corpore. ⁊ de istis dī ꝙ realr distingunť ab aīa.
nā aīa p̄t eē realr sine illis potētijs sicͭ p̄ōt eē rea
liter sine hoīe. vñ aīa post sepationē ei⁹ a corpe
nullā h̄ʒ potētiā organicā neqꝫ p̄t exercere actū
Potētia alicui⁹ po^c organice. ℭ Et si qs dicat aīa post
motiua sepationē h̄ʒ potētiam motiuā q̄ est organica:
ē duplx igiť. Rñr s̄ʒ mētē Scoti ibidē ꝙ duplex ē po^a
motiua: q̄dā ē organica q̄daʒ nō orgāica. ℭ Et
si qs dicat: ḡ ipsius aīe in hoīe duplex erit po^a
motiua. s. orgāica ⁊ nō orgāica. qḋ est falsuʒ: qꝛ
frustra ponereť nō organica cū corp⁹ nō possit
moueri nō orgāice. ℭ Rñr ꝙ nulli nāe dʒ ne-
gari q̄ eēt in ea pfectio nisi mãifeste appeat ꝙ
taľ sibi repugnet: qꝛ s̄ʒ phʒ scd̄o de gñatiōe i si-
ne dignificāda ē nā sp̄ s̄ʒ meli⁹ q̄stuʒ poſe ē: ⁊
cū nō videať ꝙ aīe repugnet taľ po^a motiua nō
An po^c organica: iō nō est negāda ab ipa aīa. Et si qs q̄
motiue ret vtꝝ tales potētie motiue distinguanť. Dico
distigu- ꝙ sic: nā po^a motiua nō orgāica q̄ mouet totuʒ
antur. corp⁹ siľ: ⁊ nō ordiat ptes sicͭ fit i motu ꝓgressi-
uo aīaľ ē alteri⁹ rōnis a v̄tute ꝓgressiua q̄ ipsa
h̄ʒ v̄tutē mouēdi totū corp⁹ imediate nō ptem
post ptē: ſʒ motiua orgāica p̄⁹ mouet q̄sdā par
tes ⁊ p illas aľs. Deide totū corp⁹. ⁊ qñ dī ꝙ illa
nō orgāica frustra poniť nūc in hoīe cū nullus
act⁹ ei⁹ exerceať nūc in hoīe. ℭ Rñr ꝙ pp hoc
nō seqꝛ ꝙ frustra ponať: nā ipa ē necīa ipfectio
ne nāe hūane: vsus tñ ei⁹ erit ppetuo in btitu-
dine: qꝛ beati nō tm̄ poterūt mouere corp⁹ suū
ꝓgressiue mouēdo pteʒ post ptē: ⁊ postea corp⁹
ſʒ imediate poterūt mouere totū corp⁹. ideo lʒ
actus po^c motiue nō organice nunc nō habeať
tñ bene post sepationē ⁊ qñ erit i corpe beato.

Dupli- **Sciendū** est 3° ꝙ pter ea q̄ dicta sunt
ces sunt de potētijs. Suppōitur ꝙ
potētie. adhuc duplices sūt potētie. q̄dā sūt oīno dispa
te cuiusmodi sſ sensus exteriores ⁊ iste sp̄ hūt
diuersa obiecta sicͭ po^a auditiua ⁊ visiua. ita ꝙ
in istis bñ seqꝛ sūt diuerse potētie. ḡ act⁹ sūt di-
uersi ⁊ obiecta sūt diuersa. alie sūt potētie sbor-
dinate ⁊ iste sūt duplices. q̄dā sūt eiusdē gñis:
ita ꝙ ambe sūt cognitiue ſʒ ineq̄les vt sūt intel
lect⁹ ⁊ potētie sensitiue ⁊ iste sic se hūt adinuicē
ꝙ quicq̄d p̄t po^a iferior p̄t po^a supior ⁊ adhuc
plus ⁊ tales potētie hūt obiecta distīcta s̄m ma
gis ⁊ min⁹ cōe: alie sūt subordinate eq̄les: ſʒ nō
eiusdē gñis: qꝛ vna ē cognitiua: alia ꝟo appeti
Propō tiua cmōi sūt itellect⁹ ⁊ volūtas. Et de istis po-
nes ꝺ p nunť aliq̄ ꝓpōnes. ℭ Pria: cuiuslʒ potētie co-
dictis. gnitiue corrn̄det po^a appetitiua cui⁹ sunt duo
act⁹. s. pseq ⁊ fugere seu acceptare ⁊ refugere.
Scd̄a. ℭ 2ª ꝓpō: potētie cognitiue ⁊ ei⁹ appetitiue ē
idē obiectū sub eadē rōne foīali vt idē est obie-
ctū penit⁹ ⁊ sub eadē rōne foīali ipsi⁹ itellect⁹ ⁊
volūtatis. ⁊ siľr potentie visiue ⁊ sue appetiue.
Tertia. ℭ 3^a ꝓpō: idē est organū potētie cognitiue: ⁊
sue appetitiue si tales sint orgāice: vt idē ē orga
nū potentie visiue cognitiue ⁊ sue appetitiue.
ℭ 4ª ꝓpō: po^a cogitiua ⁊ sua appetitiua exeūt Quarta
in actū s̄ʒ vnā ⁊ eandē spēʒ sic ꝙ nō opʒ vnā spe
ciē p quā po^a cognitiua exeat in actū ⁊ aliā pro
po^a appetitiua. Dico tñ ꝙ h̄ ē ordine q̄dam: qꝛ
po^a appetitiua nunq̄ exit in actū nisi sua cogni
tiua pus exierit: nihil eni est volitū nisi pus fue
rit cognitū. ⁊ siľr dicať de alijs potētijs appetiti
uis ꝙ nunq̄ exeūt i actū nisi sue cognitiue pri
us exierint. ℭ Aduerte tñ ꝙ nō sp̄ opʒ ꝙ potē-
tia cognitiua exierit in actū eodē mō sicͭ po^a ap
petitiua exit. nā ex sola notitia apphēsiua volū-
tas efficaciter ⁊ adhesiue p̄t aliq̄d velle: imo so
lis extremis apphēsis volūtas p̄t cōponere vbi
intellect⁹ nunq̄ cōposuit ℭ 5ª ꝓpō: act⁹ potē- Quinta
tiaꝝ appetitiuaꝝ nō dīr ꝓprie ꝯceptus: qꝛ nō
dīr proprie notitie vt velle nō dī cōcept⁹ neqꝫ
nolle. ⁊ hoc est qḋ dī ꝙ volūtas in suis actibus
est ceca. i. sui act⁹ nō sunt similitudines reruʒ.

Sciendū est q̄rto ꝙ circa textū icidunt Difficul
aliq̄ue difficultates. ℭ Prīg: tates cir
vtꝝ po^a nutritiua gñatiua ⁊ augm̄tatiua sint po ca textū
tētie aīe. Et vť ꝙ nō: qꝛ ꝯueniūt alicui qḋ nō est icidētel
sba aīata neqꝫ viuēs cmōi ē ignis. vñ ignis ge-
nerat ignē: ignis augm̄tať ignis nutriť p appō
neʒ cōbustibiľ: igiť. ℭ In opp^m ē phs in textu. Nutri-
Pro cui⁹ solōne suppōiť ꝙ nutritio ꝓpe dicta tio ꝓpe
fit p alimētuʒ aduenies ab extrīseco ipsi nutrito dcā quo
⁊ p ꝯuersionē illi⁹ nutrimēti in sbam nutriti s̄m mō fit.
singulas ei⁹ ptes notabiles: ⁊ opʒ fieri h̄ p vir-
tutē existeʒ in ipo nutrito. Ex q̄ isert ꝙ ignis ex
cādela nō nutriť vľ ex lignis: qꝛ nō est veꝝ ꝙ q̄
libet ps flāme pexistētis rapiat sibi ptē: imo ta-
lis flāma por euolat ⁊ exalat ⁊ alia noua gñať.
Ex q̄ seqꝛ ꝙ nutritio ꝓpe dicta ē op⁹ aīe: ⁊ ꝯue
nit soľ aīatis. ℭ Suppōiť vlteri⁹ ꝙ augm̄tatio Augm̄-
vno mō fit p rarefactionē ex calido absqꝫ aduē tatio q̄-
tu vľ additiōe extrīseci ⁊ hmōi augm̄tatio non mō fit.
ē ꝓpa aīatis: imo ꝯuēit inaīatis. Alia ē augmē
tatio p appōneʒ sicͭ in cumulo quēadmodū dī- Quot
cim⁹ vinū augeri: ⁊ sic ēt nō est ꝓpa aīatis. Alia modis
ē augm̄tatio q̄ fit p nutritionē qñ in sbaʒ nutri- fit gña-
ti plus ꝯuertiť de nutrimēto q̄ sit resolutū ꝺ cor tio sibi
pore nutrito ⁊ hec augm̄tatio est ꝓpria aīatis. simili.
ℭ Suppōiť vlteri⁹ ꝙ duplr fit gñatio sibi silis An op⁹
Uno mō ex mā aliena sicͭ ignis gñat ignē ex li. nālissi-
gnis. ⁊ iste modus nō ē ꝓpus aīatis. Alio° est mū i vi
gñatio silis ex semine ab ipo gñante deciso: ⁊ ꝺ uētibus
isto veꝝ ē ꝙ iste mod⁹ gñatiōis nō ꝯuenit nisi sit gñať
aīatis adhuc pfectis qḋ dico pp iuuenes. ⁊ p h̄ sibi sile-
soluiť rō facta ań opp^m. Et hec de p̄° articulo.

Quantū ad scd̄ʒ dubitať p̄° vtꝝ op⁹ nā
lissimū in viuētib⁹ sit gñare si
bi sile. ⁊ vť ꝙ nō: qꝛ nutrire ꝯuenit aīalib⁹ ma-
gis inseparabilr q̄ gñare: qꝛ gñare nō ꝯuenit oī-
bus aīalib⁹: qꝛ nō ꝯuenit nisi aīalibus pfectis:

lō pueri nō pñt gñare. Scđo nō ꝯuenit aialibꝰ orbatis .i. in mēbris deficiētibꝰ nec aialibꝰ maleficiatis ⁊ frigidis: nec aialibꝰ spōtaneā gñationē hñtibꝰ. vñ illa dñr hře spōtaneā gñatōez q̄ gñanť p putrefactionē. Itē illō p qđ vita salvať ē magis nālissimū q̄ȝ illud p qđ vita debilitať sȝ p gñationē nā debilitať ⁊ p nutritionē cōservať: igiť. ℂ In oppᵐ est phs in textu. Pro cuiꝰ solōne suppōiť φ gñare sibi silē nō dř nālissimū seu nobiliꝰ simplr: sȝ ꝯm qđ puta inter opa potētiaꝝ vegetatiuaꝝ. nā si itelligereť simplr illud eēt falsū. nā notū est φ itelligere ē opꝰ nobiliꝰ q̄ȝ sit gñare sibi silē cū in tali actu stet felicitas nr̄a. Ex q̄ seqꝛ 2° φ gñare sibi silē ē opꝰ nālissimū: nō q2 sit pciosissimū simplr sȝ ꝯȝ qđ .s. inter opatōes aie vegetatiue vl q2 nā vlis magis intēdit ꝯtinuationē spēi q̄ȝ ꝯseruationē huius vl huiꝰ idiuidui. ⁊ p hō facilr soluunť rōnes añ oppᵐ. ℂ Et si qs q̄rat q̄t sūt potētie aie vegetatiue. Rñr φ tres sūt q̄ patēt in textu .s. poᵃ gñatiua: nutritiua: ⁊ augmētatiua. ℂ Et si qs q̄rat vtꝝ ille dicanť orgāice vel nō organice. Rñdeť φ dñr organice: nō q2 nō possit exercere suas opatiōes in q̄libet pte: sȝ q2 nō pñt nō hře suas opatiōes nisi mediāte corpe. ℂ Et si qs querat vtꝝ ille tres potētie distinguanť. Rñr φ sic. ℂ Et si qs arguat ille potētie hñt tātū vnū actū seu vnā opationē puta ꝯuertere nutrimētuȝ. nā opatio nutritiue ē ꝯuersio nutrimēti inquātum est hō aliqđ i sbāȝ aliti. et opatio augmētatiue est ꝯuertere nutrimētuȝ inquātū est i poᵃ quātuȝ in sbāȝ aliti et opatio gñatiue ē ꝯuersio alimēti qđ est semē in corpꝰ aiatuȝ nouū silē illi a q̄ semen ē decisuȝ. iō vř φ ipsaꝝ potētiaꝝ est tm̄ vna opatio. pōt pbabilr rñderi φ sic ipsiꝰ itellectꝰ ⁊ potētiaꝝ sensitiuaꝝ sit idē actꝰ inadeq̄tus puta cognoscere: sic illaꝝ triū potētiaꝝ pōt eē vna opatio inadeq̄ta. puta ꝯuersio nutrimēti m̄ cū hō stat φ q̄lȝ hēat pprīū actū adeq̄tū. Et si qs iterū dicat ipsaꝝ potētiaꝝ ē idē obiectū puta nutrimētū: igiť. Rñr φ hō nō est sb eadē rōne. nā nutrimētuȝ inquātū est i poᵃ quātū ē obiectū poᶜ augmētatiue: inquātū vero ē in poᵃ hoc aliqđ ē obm̄ potētie nutritiue. sȝ inquātū ē in poᵃ aiatuȝ vř eē obm̄ gñatiue. Et aduerte φ poᵃ nutritiua est pp ꝯseruationē idiuidui augmētatiua pp perfectionē subiecti gñatiua ad ꝯtinuationē spēi.

Quid ē gñare sibi silē.

Quot sū potētie aie vegetatiue.

An pdicte tres potētie distinguantur.

Dubitatur

scđo vtꝝ aliqđ possit nutriri. Et vř φ nō: q2 maxime eēt illud qđ recipit nutrimētū. sȝ hō nō: q2 illō qđ recipit nutrimētū nō est illud qđ pus fuerat: igiť. ℂ In oppᵐ ē phs i textu. Pro cuiꝰ solōne suppōiť φ q̄tuor sūt necīa ad nutritionez .s. vtꝰ nutritiua dās spēȝ seu forāȝ nutrito. ℂ 2ᵐ est calor digerēs q̄ ē instrm̄ illiꝰ vtutis. ℂ 3ᵐ est receptaculū nutrimēti. ℂ 4ᵐ ē porositas corporis sine q̄ nō susciperet nutrimētū. ⁊ de hoc satis visū ē in libris de gñatiōe. ℂ Suppōiť vlterius φ ipsi potētie nutritiue subseruierut q̄tuor vires .s. attractiua retētiua digestiua ⁊ expulsiua sine q̄bꝰ nō pōt fieri nutritio viuētis. Unde vtus attractiua attrahit alimētū ad singla mēbra sic magnes ferrū. ⁊ taľ iueniť in singlis mēbris ⁊ iuuať a calido eleuāte cibū: sic ignis eleuat oleū in lāpade. sȝ vtus retētiua reqriť ad hō vt cibꝰ i suo loco remāeat vsq3quo alimētū debite altereť vt ꝯuertať in sbāȝ aliti. sȝ digestiua reqriť ad digerēdū: ⁊ decoq̄ndū seu alterāduȝ cibū vt assimileť nutrito ⁊ iuuať a calido alterāte talē cibū. sȝ vtus expulsiua reqriť ad expellēdū suphluū alimēti ⁊ iuuať a calore rarefaciente ⁊ aperiēte venas ⁊ q̄dā vētositate ⁊ frigiditate igrossante mām. ⁊ ꝯȝ hō coiter assignanť q̄tuor digestiōes. ℂ Pria q̄ icipit in ore ⁊ pficiť in stomacho vbi sepať puꝝ ab ipuro. ℂ 2ᵃ ē q̄n illō sbtile ⁊ puꝝ mutať in colorē sanguinis ⁊ duciť ad extremitates venaꝝ i q̄bꝰ fit. ℂ 3ᵃ ē q̄n mutať in colorē albū ⁊ ab eo sepať q̄dā aq̄sitas q̄ in vrinātibꝰ recipiť i vesica. ℂ 4ᵃ fit i mēbris pp assimilationē nutrimēti vbi vtꝰ mēbri mutat nutrimētū i sbāȝ suā. sȝ de hō magis ptinȝ videť me dicis. Sȝ restat vna pua difficltas. vtꝝ aiata genita p putrefactionē sine spmate. ⁊ genita: p p. priā gñōnē ex spmate sint eiusdē spēi. ō hō fuit opīo cōmē. 8. phi. φ nlla aialia eadē ꝯm spēm gñanť ex spmate. ⁊ sin spmate. q2 vniꝰ nāe ē tm̄ vnꝰ modꝰ coīcādi se: g q̄ hñt diuersos modos coīcādi sr̄ alteriꝰ ⁊ alteriꝰ nāe: sȝ ista opīo nō est vā. iō alr rñdeť φ ppagata ⁊ genita p putrefactionē sr̄ eiusdē spēi cū illʼ q̄ sr̄ gēita mediāte spmate. q2 qđ gēitū ē p putrefactionē sic rana pōt ex semie suo ppagaŕ alīs q̄ sr̄ eiusdē spēi. Dico vlteriꝰ φ nō oīa aialia pñt vtroq3 mō gñari: q2 nihil vniuoce gñabile pt gñari eq̄uoce nisi sit ita ipfectū φ cā eq̄uoca sufficiat ad eiꝰ gñationē sine cā vniuoca. iō solū ipfecta sic plāte. ⁊ q̄dā alia aiata pñt gñari vtroq3 mō. Et ad rōnem cōmētatoris dř negādo maiorē. nā modus diuersus pducēdi rē nō vř ponere diuersitatem specificā in illa re nec etiaȝ diuersitas materie.

Quot sū seruiēs vires potētie nutritiue.

Alia difficultas ō diuersitate aliquoruȝ gñatoꝝ

Dubitať

3° vtꝝ idē corpꝰ possit silʼ informari duabꝰ aiabꝰ eiusdē rōnis puta duabꝰ rōnalibꝰ vl sensitiuis vl vegetatiuis. Et vř φ sic: q2 hō magis nō repugnat q̄ȝ φ sit simul duo ꝯria sint silʼ i eodeȝ sbō adeq̄te. sȝ duo ꝯria pñt eē silʼ: vt pȝ i aq̄ tepida. ℂ Pro solōne huiꝰ dubij suppōiť φ dubiū icludit duas magnas difficltates. ℂ Pria ē pncipalr itēta de duabꝰ aiabꝰ ō q̄ ē mag ꝯtrouersia. vtrū deꝰ possit facē idē corpꝰ silʼ iforari duabꝰ aiabꝰ. ⁊ pt p nūc pbabilr dici φ nō. q2 tūc duoꝝ realr distictoꝝ esset vna ⁊ eadē mā. Et sic vř φ eēnt duo realr distincta q̄ꝝ vnū depēderet ex alio neq3 eēnt silʼ nā q̄ꝝ deꝰ nō posset vnū adnihilare nō adnihilando aliud quod

An corpus possit simul duabus aiabus informari

ista d[ualis] qd vr ipose. ¶ 2ª difficultas ē de 3rijs. vtr possint sil eē i eodē sbo adeqte. & de ista sit 3trouersie iter doctores. vr eni eē mēs Scoti in. 2. disti. 2. q̄ne. 9. & ēt I reportatio q̄ q̄litates 3rie Fictul-

Suppō pūt eē sil i eodē saltē i gdib' remissis & ēt nālr. Pro cui' tn̄ dclatiōe supponūt q̄ nō ē līctio log p decla de 3rietate pponē vl terior. s3 rep seu solarum ratione e mōi ē caliditas & frigiditas & b3 h ponūt aliq pdicto ppōes. Pria. gdⁿ caliditatis secū patiūt gdus rum. frigiditatis i eodē sbo adeqto vt p3 i tepido i q̄ gs iudicat ibi eē caliditatē & frigiditatē. ¶ 2ª ppō: hec ē ipolis 3ria adiuicē stāt sil i eodē sbo adeqte iesse pmanēti & nālr q2 si stāt sil nō st 3ria: cū 3ria se expellāt ab eodē sbo: & sic eēnt 3ria & nō 3ria. Et vr notāter nālr: q2 miraclose 3ria vt ēt I s3ria pūt eē i eodē sbo adeqte & inesse pmanēti. ¶ Ex q̄ seq̄r q̄ 3ria simplr nō repugnāt ad eē sil i eodē sbo. seqr ēt q̄ 3ria solalr n̄ iserūt 3dictoria. vt vr pbare Arist. i. 4. metha. 3ª ppō nō ois frigiditas ē oi caliditati 3ria. q2 aliq caliditas & aliq frigiditas stāt sil. & talia nō st 3ria. Ex q̄ seq̄r q̄ 3rietas rep n̄ attēdit sufficiēter penes spēz: q2 tūc ois frigiditas oi caliditati 3riaret. qd ē falsū. Alia ppō 3rietas rep attēdit penes spēs tātop vl tātop gdū ita q̄ ille q̄litates dūr 3rie qb' b3 tātos gdⁿ repugnāt sil eē i eodē sbo adeqto & pmanēter. ¶ Et si qs q̄rat q̄ erūt illi gdⁿ i qb' erūt icōpoles seu i qb' erūt 3ria. dico q̄ sit gdⁿ ex sūmū puta si signet q̄ caliditas i sūmo hēat duodeci gdⁿ. dico q̄ vltra illū nūq̄ n̄ pūt eē frigiditas & caliditas: puta duo gdⁿ frigiditatis nō pūt manē cū vndeci caliditatis: nec vn' frigiditatis cū duodeci caliditatis. s3 q̄tuor frigiditatis cū octo caliditatis. vn̄ nō vr q̄ aliqd corp' nāle posit hre plēs gdⁿ q̄litatū pmap q̄3 si vnā hrēt i sūmo iō si caliditas eēt i sūmo: certe nō posset hre aliquem aliū gdū frigiditatis. ¶ Alia ppō i q̄litatib' ꝑ portiōalr sic vna expellit: alia itēdit. vt si aq̄ caleat tūc pportiōalr remitit de frigiditate sic acgrit de caliditate. ¶ Et si qs arguat 3 ista si frigiditas & caliditas possint se cōpati in eodē sbo b3 aliqs gdⁿ seqr q̄ nō eēnt 3ria: s3 h ē falsū: igr. p3 q2: 3ria mutuo se expellūt. ¶ 2º sic: seqr q̄ idē sil eēt calidū & frigidū: cū q̄l3 forma det aliq̄ denoiatiōne sbo in q̄ ē. ¶ Ad rōnes. ad pmā p3 qd sit dicēdū. ¶ Ad 2ᵐ negat 3ña & h loq̄ndo coplatiue. Et ad pbatiōne d3: q̄ q̄l3 q̄litas dat aliquā denoiationem suo sbo simplr vel bm quid: s3 nulla dat denoiationem suā sbo simplr nisi que transit mediū sue latitudinis totalis. ¶ Et hec de secūdo articulo.

Conclo de predictis. **Quātum** ad 3ᵐ sit 2º rñsal. potētie dis/ [sti]gnunt p act'. & act' p obiecta tāq̄ p aliq̄ extrīseca maifestiora ipis q̄ 3clusio relinqr pbata ex dictis. ¶ Ad rōnes an oppositū p3 quid sit dicendū in pmo articlo.

Deteriatio autē his dicam' coiter de oi sensu & sentire. sēsus āt in ipso moueri aliqd & pati accidit sicut dictū ē. vr eni q̄daz alteratio eē: aiūt aūt q̄daz & sile a sili pati. h3 aūt quō pole aut impole dictū est in vlib' rationibus de agere & pati.

¶ Iste ē terti' tractat' hui' libri in q̄ pħs dtermiat de potētijs aie sēsitiue. Et pº pōit talē cōclōnē sēsus fit p moueri & pati. qd pbat duplr: q2 cū sit sēsatio sit alteratio i sentiēte. q̄ ē q̄dam passio añs p3: q2 sēsus recipit spēs sensibiliū: & recipiēdo vr alterari: igif. ¶ 2º: q2 si sēsus nō eēt poª passiua s3 actiua tūc irrōnabile eēt q̄re sensus nō sētiret se. qd tn̄ nō facit: igr. ¶ Ex q̄ isert q̄ sēsus nō ē poª actiua s3 passiua. Et subdit q̄ 3tigit aliqd sētire duob' modis. s. i actu & i potētia sic aliqd dr eē sciēs duplr. s. i poª & i actu. vn̄ hō dr sciēs in poª: q2 nōdū h3 sciam: s3 eā pt hre. s3 q̄n h3 sciaz s3 nō opaf b3 eaz dr sciēs bm actū scd3. Et dīnt q2 ille q̄ ē i poª sciēs pº mō fit in actu p h q̄ ē alterat': s3 scdo mō fit i actu. eo q̄ trāsit de nō agē ad agē q̄ eni est i poª sciens isto scdo mō pt opari q̄n voluerit. Cōseq̄nt subdit q̄ duplex ē passio: q̄dā ē corruptiua q̄ fit a 3rio. Alia ē pfectiua p quā acgrit q̄litas q̄ ē pfectio ipsius potentie. & infert q̄ sensus patitur a sensibili passione perfectiua q̄ transit de potentia in actum & nō passione corruptiua: q2 nō est rectum dicere sapientem alterari cum sapiat. ¶ Consequēter dicit q̄ mutatio de prima potentia ad primū actum fit a generāte: vt cū sensitiuum generatū est habet sensum: & cū habet actum sentiendi tunc dicif actu sentire. sic sciens dicif habere scientiā quādo habet habitū. sed dicif actu sciens quādo actu operatur bm habitū est tn̄ differentia: q2 principia actiua sensationis sunt extrinseca sicut visibile & audibile: sed principiū considerationis est intrinsecū. ¶ Finaliter ponit duas diuisiones: pria de numero sensibiliū quoddā est sensibile propriū: & quoddam cōmune. secūda sensibilium aliud p se. aliud per accidēs. Et subdit q̄ circa sensibile per se & propriū non contingit errare vt visus non errat circa colorem. nec auditus circa vocem. quia visus nō decipitur in colore quis color sit. nec auditus in voce que vox sit. deide numerat sensibilia cōmunia que sunt quinq̄ s. motus quies numerus figura & magnitudo. & q̄ illa sint communia: probat: quia non sunt propria alicui sensui. sed cōmunia oibus aut plurib'. aliqs eni mot' ē sēsibilis tactu & visu. Dein ondit qd sit sēsibile p accñs dicēs q̄ ē sensibile b3 accñs: vt si alb' sit dyareti fili'. fili' erit sēsibile b3 accñs: q2 albū accidit dyareti filio.

Cui' q̄dē ē visus h ē visibile. visibile āt

Cōclo d potētijs aie sensitiue.

Aliqd sētire cōtingit duobus modis.

Passio duplex

Sensibilium diuisio.

Quot sit sensibilia coia.

Quid ē sensibile p accidens.

[Handwritten marginalia: ista d[ualis]; Fictul-; aduer[...]; adurte; principi extrīsca; Nota bile ē]

Nulla sutta est ... Tenebra est priuatio luminis ...

est color: quidem et qd vere quidem est di/cere innominatum existit ens.

Conclu siones prima parte. ¶ Istud est scd'z capitulu in q phs determinat de potetia visiua et ei' obiecto. et diuidit in quattuor ptes. In p'ia ponit aliqs pclusioes. Prima color est p se visibilis: qr color hz intra se cam pper qua e p se visibilis: igit e p se visibilis. ¶ 2a co-clusio. color no e visibilis sine lumie qd pbat: qr color e motiu' dyaphani sm actu. sz dyaphanu no e actu dyaphanu sine lumie. igit. color no est visibil' sine lumie. In 2a pte dtermiat d dyapha-no. et itedit tres pclones. ¶ P'ia dyaphanu e visibile: qr e receptiuu luis: igit. e visibile. ¶ 2a pclo. dyaphanu no e p se visibile: qr illud n e visibile p se qd no e visibile nisi p aliqd extra neu: sz dyaphanu no e visibile nisi p colore vel lume in eo receptu: igit. ¶ 3a pclo: dyaphanu ex se no dz hre aliqd lume actu: sz solu in poten tia: qd pbat qr susceptiuu colorz dz esse sine co/lore: qr dyaphanu est susceptiuu luis: g dz esse actu sine luie. In 3ia pte deteriat d luie pones diffinitione luis dices. q lume est act' dyphani sm qd dyaphanu. qd pbat: qr illud in q suscipi/tur lume est dyaphanu in potetia: et fit dyapha/nu i actu p lume: igit.

Conclu sioes d dyapha no.

Repro/batio p dicto/ru erro/rum. ¶ Deide tagit reprobatione duoru errorz circa naz e motu luis. pm' fu it aliqz dicetiu q lume e corp' defluens a corpe lucido p minutas ptes. Cotra h arguit: qr si sic seqret q duo corpora eent i eode loco qd e im/possibile. Scds fuit empedoclis dicetis q lu me successiue multiplicat p mediu. sz h est imp ceptibile. Istud reprobat qr dato q talis multi/plicatio luis in paruo spacio eet iperceptibilis no tn in magno. In 4ta pte determinat de visi/bilib' inoiatis dices: q sunt qda lucida Inoia/ta q no vident in luie. sz in tenebris vt putredi nes qrcuu oculi catoz et lupoz et vnus oimis lu cene de nocte. Et subdit duo correlaria. pmu co lor no vr sine luie: qr ppria na coloris e st q no moueat nisi mouedo dyaphanu in actu: sz non est dyaphanu in actu sine luie: igit. 2m correlari um. si ponat corp' coloratu sup visuz no videbi tur. et h est pper h q iter coloratu et visuz no est dyaphanu. Ex q infert q sensibile positu sup/sesuz no facit sensatioez. ¶ Finalr reprobat opi nione democriti dicetis q mediu ipedit visio/ne. io dicebat q si inf sphera et visu nisi eet vacu uz spa videret. et etia qdcuqz puu visibile erns in spa videret. Hac opinione reprobat qr ad h q fiat visio opz colore imutare mediu mo si eet vacuu nullu esset medium: igit. ¶ Ex q infert q in oi sensatione medium est neciu dicit tn q no omniu sensibiliu est idem mediu: qr mediuz per quod multiplicat sonus est aer sz me odo ris no est tm aer qr pisces in aqua odorant.

Corela ria ex p dictis.

Nuc at pm d sono et olfatu dtermiemus e at duplex son': h gde eni act' q da: ali' at potetia alia eni no dicim' hre sonu vt spo gia lana. q da at hnt vt ea: et quecunqz pla/na et leuia sut qm possunt sonare.

Son' e duplex.

¶ Istud est 3m caplm in quo plius deteriat de audibili et auditu. Et didit in quattuor ptes. ¶ In pa pmittit tale disone. corpoz qda hnt sonu vt es aurz et corpa dura. alia vo no hnt vt spogia et lana. ¶ Ex quo infert q ad sonu tria regrunt s. percutiens pcussum et mem. qd pbat: qr ois so nus fit cu pcussioe et ictu. sed in oi pcussioe sunt quirunt illa tria: igit. Dicit scdo q corpa per q fit sonus dnt esse dura pcaua et leuia. dura: qr mollia ma le sonat eo q male resistut. lenia qr aspera n hnt tagi. concaua eo q meli' retineat aer. Dicit tertio q mem per qd fit son' est aer et aq minus tn aq. ¶ Ex his pz qliter gnet sonus. na p h q aer medi' no pot de facili cedere pcutieti deten tus a pcusso resistete pcutieti opz aere velocit et violete fragi. ¶ Deinde osdit quo gnat sonus per reflexione dices q son' per reflexione g vo cat son' echo fit h mo. na p h q aer mot' i q ge/nit' e son' iuenit obstaculu pp qd flectit vn mo uebat et ille son' q reuerbat di son' echo. ¶ In 2a pte dteriat d sono qtu ad imutatione mediu et extremi dices q pcutiens p mouet aere qui est vn' et ptinuus. et qr in organo est qdaz aer itrin secus conalis. io qn pgiungit aeri extrinseco de ferenti sonu: tuc dicim' audire. Ex quo sequit q aial no audit in qlibet pte sui: qr no in qlz par/te sui est aer pnalis. Dicit scdo q ille aer qui est in aurib'. s. in miringa. i. pelle illa de se est imo/bilis vt possit de se pcipere oes drias sonoz: et q sit talis aer in aurib' pbat: a signo: qr i aqua no audim' supple pfecte eo q son' no ingredit vsqz ad illu aere. et q talis aer no moueat. pbat qr aliqn pingit q pp motu spuum absqz moti/uo exteriori ille aer nalis moueat et tuc apparet nob ee qda son' i aurib'. ¶ Deide mouet vna qone vtp pcutiens sonet vel pcussuz. Rndet q tlens so vtrunqz differenter tamen quia percutiens so/nat mouendo et pellendo aerem et percussuz so nat detinendo aerem: ita q aer existens inter p cutiens et percussum velociter frangitur. ¶ In tertia parte determinat de differentijs sonozuz dicens q sicut color no percipitur sine lumine ita differentie soni non percipiuntur sine sono vnde differentie sonorum sunt acutuz et graue et dicuntur hec nomina de sonis propter simili tudinem ad tagibilia. nam sicut tangibile acu/tu mouet et pugit velociter tactum. sic etiam so nus acutus velociter mouet auditum: et sicut ta gibile graue non velociter mouet tactum sic so nus grauis non velociter mouet auditu. ¶ In qu arta parte determinat de voce et primo d cau ca efficie/te eius dicens: q anima est causa effe e voci etius

Diuisio

Quot s/ nt quirunt ad sonu

Sonus quo ge/neratur

An pcu tiens so net vl p cussum.

Sonoz drie.

Que est ca effici

ctiua pncipal vocis. Ex q isert q nullu inaiatu3 vociferat & l3 aliq instra musicalia dicant vociferare tn no vociferat. s3 faciut sonu silem voci. Dic scdo q no hntia sanguine non respirat cuiusmodi sut pisces: q no suscipiut aere respirado. io talia no vociferat cu vox no fiat sine aere respirato Dic 3° q vox e son aial h3 illa ptem bm qua suscipit & emittit aere. Ex q isert q aer respirat & postea aspirat e sbm vocis. Dic 4° q na vtit aere respirato pp duos fines. s. pp necessitate vite vt refrigeret calor nal ipsius cordis. ¶ 2° ad vociferandu sic na vtit lingua pncipalr ad gustadu: & scdario ad loqndu. Dic vlteri q organu formatiuu vocis e vocal arteria pcedes ab ore vsq ad pulmone p modu fistule & pulmo e ca pncipal qre vocal arteria e formatiua vocis. Un pulmo est refrigeratiuu cordis attrahedo aere. Ex olb isert descriptione vocis dices: q vox e repcussio aeris respirati ad vocale arteria moti ab aia q est i illis ptib. Et dic finalr q ca final vocis e alteri significar conceptu metis. ex quo isert q non ois son aialis e vox. s3 q fit cu imaginatione significandi.

De odore aut & olfatibili min9 bn determinabile est dictis. non eni manifestu est qle qd sit odor sicut sonus aut visibile vt3 lume. causa aut est q sensum hunc non hemus certum: sed peiore multis animalibus prave eni odorat homo & nihil odorat odorabilium sine letitia & tristitia.

¶ Istud e qrtu capl3 in q phs determiat de odore & olfatu dices prio q difficile e bn determinare de odore: q peiore olfatu hemus inter alia aialia: qd pbat: q nos no odoram nisi delectado aut tristado. s3 delectatio & tristitia ipediunt rectu iudiciu: deide ondit quo olfatus h3 quada3 silitudine cu gustu dices: q pportionalr e dicendu de olfatu sic de gustu: q pportionalr se hnt spes odoris & saporis: ita q spes odoris seqt spes saporis s3 sapores sut nob certissime noti: q gust e qda3 tact & inter cetera aialia hemus tactu certissimu. Ex q isert q iter cetera aialia ho e prudentissimu aial: q ho h3 certissimu tactu: & p tactu cogscim igeniosos ab alijs. Na dic phs q duri carne inepti mete dnr: s3 molles carne apti mete dnr. Deide ostedit quo noiant spes odoris dices q spes odoris eisde noib noiant qb noiant spes saporis deide subiugit q olfat pot pcipere no odorabile: q visus pcipit tenebra & audit silentiu. g olfat pt pcipere no odorabile l3 h fit p accns. & dic q no odorabile dr tripl r. vno mo q nlu3 odore heat. alio mo q puum odore heat tertio mo q pud odore h3. Deide determiat de medio olfatu dices q mediu p qd sentit odor est aer

Gustus & olfat in q couenuit.

Quo noiant species odoris.

vl aq. q mediate aere otigit odorare: & et mediate aq. vt p3 de piscib q a loge psequnt alimetu. ¶ Deide mouet vna qonem. vt3 aialia no hntia sanguine sentiat odore p olfatu vel p aliu sensu. & vr q no p olfatu: q no respirat & guie ca pceptio odoris fit cu respiratioe: igit. Soluit p rtia no dicta dubitatione dices q aialia respiratia pcipiut odore p olfatu: q talia aialia aliqn corrupunt & ledunt a magnis odorib: g signu e q talia aialia pcipiunt odore. dic tn phs q aialia respiratia sanguine hntia. & aialia no respirantia non silr pcipiut odores: qd declat p sile: q qda aialia hnt palpebras ad cooperiedu oculos: & talia no vident nisi mouendo palpebras. alia sut aialia no hntia palpebras sic sunt illa q hnt duros oculos & talia videt sine motu palpebra3. ita silr sunt qda3 aialia supra organu olfatus pellicula hntia & talia no odorant sine aptione tal pellicle q qde3 aptio fit p respiratione ideo talia aialia odorant respirado. Alia q non hnt pellicl3 supra organu olfatus. & talia odorant no respirando. ¶ Finalr dicit q sicut organu gustus est in potetia ad sapores siue ad recipiendu spes saporis: ita organu olfatus e in potentia ad recipiendum species odoris.

An aialia no hntia sanguine habeat odore3.

Gustabile autem est quodda m tangibile & hoc est causa: q non fit sensibile p medium extraneum corpus.

¶ Istud est qntu capl3 in q phs determiat de gustu & gustabili pmittens prio tale pclone. gustabile est quodamo tangibile qd pbat duabus ronibus. ¶ Prima illud qd tangit sine medio extraneo est tangibile: s3 gustabile est hmoi: igitur. ¶ 2a ro: illud qd pcipit cu humido vel i humido est quodamo tangibile cu huiditas sit qualitas tangibil. s3 gustabile est hmoi: igit. minor p3: q no gustat nisi sapor & sapor e de na humidi. ¶ Ex quo infert phs q gust est qda tact. ita q gustus & tact ouemut in mo sentiedi cu3 vtru q3 sentiat sine medio de gustu declat: q si aliqs eet in aq & esset qda sapor amixtus illi aq & poneret supra lingua pciperet. qd tn no fit de alijs sensibilib. na colore posito supra oculum no fit visio. g gustus fit sine medio extneo. etia3 p gustu non pcipim sapore3 sine humiditate. io na dedit in lingua saliua vt mediate illa possit percipi sapor. ¶ Cosequter determiat de obiecto gustus dices q sic visus est pceptiuus visibil & inuisibil: & ita gustus est pceptiuus gustabil & non gustabil. Dicit tn q gustu magis pcipimus potabile q comestibile: & h rone humiditatis. ¶ Deinde determiat de organo gustus dices q organu gustus no d3 ee actualr huidu: q recipiens d3 ee denudatu a na recepti & cum organu gustus sit receptiuu spe3 gustabiliu sequit q erit denudatu ab humido. vt possit in

Coditio gustu & gustabili.

Quid e gustus.

Quid e obiectu visus.

Quid e organu gustus.

dicare de hūido. qđ pbat p qđdā signū qr cū lingua ē nimis sicca nō pcipit saporē nisi fuerit hūectata. silr cū lingua ē multū hūida ꝛ p multos sapores hūectata nō bñ iudicat de saporibꝰ qr organū gustꝰ nō dꝫ eē multū humidū neqꝫ multū siccū. ℭ Ex q̄ pꝫ ꝙ ifirmi hñtes mltā humiditatē ꝛ amarā sup linguā iudicāt oīa amara. ℭ Finalr enūerat spēs saporis dicēs ꝙ sūt septē. s. due extreme. s. sapor dulcis ꝛ sapor amarus ꝛ medij sapores. vñ spēs ppinqua dulci est sapor pinguis ꝛ propinqua amaro ē sapor salsus. ꝛ inter istas spēs sunt sapor austerus acetosus acutꝰ ꝛ stipicus. ꝛ subdit ꝙ organū gustus dꝫ esse in poª ad recipiendū spēs saporis. — *Quot sūt spēs saporis*

De tangibili aūt ꝛ tactu eadē rō si eniꝫ tactus nō est vnus sensus sꝫ plures necessariū ꝛ tangibilia sensibilia plura esse. hēt aūt dubitationeꝫ vtrū plures sint aut vnus qd est sensitiuū tangibilis vtrum caro ꝛ in alijs proportionabile aut non.

ℭ Istud ē sextū capꝫ huiꝰ tractatus in q̄ phs determinat de tangibili ꝛ tactu. Et diuidit in tres ptes. In pma mouet ꝛ soluit duas questiones. ℭ Pria: vtrū caro in hñtibꝰ carnē sit organū tactꝰ vl mediū vl vtrūqꝫ. ℭ 2ª vtrū tactꝰ sit vnus sensus vl ples. Pro cuiꝰ declaratiōe ponit talem pclusionē. sensus tactꝰ nō est vnꝰ: sꝫ ples. pbat. qr ois sensus vnꝰ vr eē vniꝰ ɔrietatis tm̄ pceptiuꝰ sꝫ sensus tactꝰ nō est hmōi: igif. maiorē probat iductiue i alijs sensibꝰ. miorē pbat: qr tactꝰ est pceptiuꝰ calidi ꝛ frigidi: hūidi ꝛ sicci. Et si dicaf ꝙ sensus auditꝰ est ēt pceptiuꝰ pluꝫ ɔrietatū vt grauis ꝛ acuti magnitudinis ꝛ puitatis. Rñdet phs ꝙ q̄litates pceptibiles p auditū sūt reducibiles ad vnū cōe obiectū. s. ad sonū. Sꝫ sic nō est de q̄litatibꝰ pceptibilibꝰ a tactu. ℭ Cōsequenter phs soluit pmā qōnē dicēs ꝙ caro nō est organū tactꝰ. Et si qs arguat ꝙ sic: qr posito tāgibili supra carnē statiꝫ pcipimꝰ ipꝫ tāgibile ḡ signū est ꝙ caro sit organum tactꝰ. ℭ Rñdet phs negādo ɔñaꝫ: qr si sup carnē extēderef aliqua pellicula tenuissima ꝛ ponaf tangibile sup eā stati pciperef tāgibile. ꝛ tñ notū est ꝙ illa pellicula nō est organū tactꝰ. pbat ēt ꝙ caro nō sit organū tactꝰ duabꝰ rōnibꝰ. ℭ Pria: qr caro ē mediū tactꝰ. ḡ nō est eiꝰ organū. añs pꝫ: qr i sensu tactꝰ mediū dꝫ eē itrinsecū. sꝫ tale mediū nō pōt eē aer neqꝫ aq̄: igif opꝫ ꝙ sit caro. ℭ 2ª rō sensibile positū sup sensuꝫ nō facit sensationeꝫ. sꝫ tāgibile positū sup carnē facit sensationeꝫ: ḡ caro nō erit organū tactꝰ. sꝫ erit mediū. Et si arguaf: si sēsus tactꝰ hēat vnū mediū seqf ꝙ erit vnꝰ sensus. Rñdet phs ꝙ ɔña nō valet: qr visꝰ gustꝰ ꝛ olfatꝰ pcipiūt sua obiecta p idē mediū: ꝛ tñ manifestū ē ꝙ illi sensus sīt ples. Ex q̄ isert phs ꝙ opꝫ tāgibile tāgere mediū ɔnāle: qr iter — *Rōnes pbātes carnem non esse organū tactus.*

tāgibile ꝛ tactū dꝫ eē mediū. Scdo isert ꝙ nlla corpa dura in aere vl aq̄ pñt se tāgere sine medio. ℭ In 2ª pte mouet dubiū q̄lr differūt gustus ꝛ tactꝰ sentiēdo p mediū ex̄neū ꝛ alij sensus. rñdet phs ꝙ mediū ex̄neū pure accñtalr se hꝫ ad sensatiōnē q̄ fit p gustū aut tactū: qr si tale mediuꝫ nō eēt nō minꝰ fieret sensatio. iō tale mediū solū est accñtale sꝫ in alijs p se reqritur. — *Gustꝰ et tactus q̄ mō differunt.*

ℭ In 3ª pte determinat de obiecto ipsiꝰ tactus: dicēs ꝙ obiectū ppriū ipsiꝰ tactꝰ sīt quatuor q̄litates prie. Deinde determinat de organo tactꝰ dicēs ꝙ organū tactꝰ est qdā neruꝰ extensus p totū corpus ad modū retis existēs in media dispōne q̄litatū pmarū. ꝛ dꝫ eē in poª ad recipiēdū spēs q̄litatū sensibiliū. dꝫ ēt eē in pportiōe media illarū q̄litatū. ℭ Finalr isert ꝙ ille qualitates prime sꝫ excellentiā earuꝫ non sentiunf. qr sensus tactus cōsistit in media proportione qualitatuꝫ ꝛ ab excellentijs ipsarum corrumpitur. — *Quid ē organū tactus.*

Queritur vtrū sensus sit poª passiua. ℭ Et arḡ ꝙ non: qr mãe est pati: ꝛ forē ē agē sꝫ sensus nō est mã: sꝫ magis forā. qr vr ꝙ sit ipa aīa: igitur. ℭ 2º sic: sentire ē agē: ḡ sensus vr eē poª actiua ꝛ p ɔñs non erit poª passiua. añs pꝫ: qr sentire iportaf p verbū actiuū: igr vr ꝙ sit agē. ℭ 3º sic: qr coīter dr̄ ꝙ itelligere ꝛ sentire sūt actiōes imanētes: igif sensus erit poª actiua. ℭ 4º sic: basiliscꝰ visu suo iterficit hoīeꝫ. ꝛ mlier menstruosa ifícit speculū. sꝫ h̄ nō eēt nisi poª visiua esset actiua: igif. ℭ 5º sic. seqref ꝙ vtus vegetatiua eēt nobilior sensitiua. qr oē agēs ē nobiliꝰ passo. mō oēs ɔcedūt vtutē vegetatiuā eē actiuaꝫ. In oppm̄ ar per phm in textu. ℭ In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum. — *An sensus sit potētia passiua.*

Sciēdū est pº ꝙ de actiōe ꝛ passiōe multi diuersimode locuti sūt. illis tñ modis obmissis ponūf aliq̄ ɔclones. ℭ Pria ɔº. sensus ē poª passiua qr ois sensus ē receptiuus sue sensatiōis: igif est passiuꝰ. ℭ 2ª ɔº. nllus sensus ē receptiuus prio ꝛ imediate spēi sensibil: sꝫ ipa spēs sensibil imediate in orgāo sensus recipif. ℭ 3ª ɔº. sensus exteriores recipiūt suas sensatiōes saltē pncipalr a sensibili. nam ois sensatio sensus exterioris imediate causaf a sensibili ꝛ sensu seu poª sensitiua. ℭ 4ª ɔº. nō ois sensatio sensus interioris cāutur imediate a sensibili: sꝫ sepe a spē sensibili. i. a fantasmate. nā ipse sensus iterior nō solum cogscit in pñtia obiecti: sꝫ ēt i absentia. ꝛ h̄ nō est nisi p speꝫ: igitur. ℭ 5ª ppō. ois sensus tā interior q̄ exterior est poª actiua qr ois taſ pncipalr cāt suā sensatōeꝫ. vñ visio q̄ Petrꝰ videt albedinē pncipalr cātur ab ipsa poª visiua ꝛ ab ipa albedie. iō ois poª passiua dr̄ esse actiua: qr est pductiua pncipalr sue sensationis. ℭ Et si qs dicat. ḡ seqref ꝙ ideꝫ esset agēs ꝛ patiens. ℭ Rñr breuiter ꝙ idem respectu eiusdem — *Conclusiones ð sensu.* — *Alia qō*

ctu eiusdẽ ⁊ sit ẽ agẽs ⁊ patiẽs. ⁊ hoc nõ est incõuenićs vt alr̃ visuz est. visũ est et̃ in logica quõ sentire ⁊ itelligere ⁊ ois opatio potẽtie aie ẽ vera q̃litas de p̃ spẽ q̃litatis. visuz est et̃ q̃re dicũtur actiões. nõ q̃dez q̄ sint in p̃dicamẽto actiõis. sz pp duas cõditiões q̃s h̃z opatio cũ actione. ❡ Prima est: q2 opatio sp̃ est in fieri: nõ q̃dẽ successiuo: q2 opatio ẽ indiuisibil̃. sz in fieri. i. in cõtiua depẽdentia ad eãdem cãm cõseruantẽ. ❡ 2a q2 opatio trãsit in obiectũ sicut in teriuz: lz non accipiat esse p eaz. visuz est et̃ alr̃s puta in tertio physicoꝝ quõ opationes sicut sensatiões dicũtur actiones imanentes, ⁊ quõ illa diuisio erat diuisio equiuoci in sua equiuocata. Et oia ista vult hr̃e Scotus quolibeto questione decimatertia.

An sensus possit decipi circa suũ sensibile prium.

Sciendũ est scd̃o q̄ circa textũ incidũt alie difficultates. Prima vtrum sensus possit decipi circa suũ sensibile p̃prium. Et arguit̃ q̄ sic: q2 visus a lõge ⁊ in obscuro alr̃ iudicat de colorib⁹ q̃z facit de p̃pe: igr̃. Itẽ infirmus iudicat dulce eẽ amarũ: igit̃. ❡ In oppositũ ẽ phs in textu. ❡ Pro cui⁹ declaratiõe est aduertẽduz q̄ dictũ Arist. dz itelligi q̄ sensus nõ decipit̃ circa suũ p̃priũ sensibile. vt visus circa colorez q̄n sit color nec audit⁹ circa sonũ q̄n sit sonus. tñ bñ decipit̃ iudicãdo q̃d est coloratuz ⁊ vbi est: aut q̃d ẽ sonãs vl̃ vbi est.

Quot cõditiões regrun tur ad hoc q̄ sẽsus nõ decipiat circa suum sensibile.

❡ Et aduerte q̄ cõiter dr̃ q̄ tres cõditiões regrunt̃ ad hoc q̄ sensus nõ decipiat̃ circa suũ p̃prium sensibile. Primo regrit̃ q̄ organũ sensus bñ sit dispositũ. eger enĩ pp infectionẽ lingue male iudicat de saporib⁹ et̃ hñs oculos egros male iudicat de colorib⁹. Scd̃o regrit̃ q̄ mediũ sit puruz. pp hoc male iudicamus de luce sol' pp fumos exñtes inter nos ⁊ solẽ. Tertio regrit̃ q̄ sit debita distantia inter visibile ⁊ visuz. Vñ si a lõge videas colorẽ pãni non poteris de eo bñ iudicare. ⁊ pter istas cõditiões multe adhuc certe regrunt̃. opz enĩ q̄ sensibile sit virtutis sufficiẽtis ad efficaciter mouendũ sensuz. audit⁹ enĩ nõ posse bñ discernere sonos valde debiles. opz et̃ q̄ mediuz sit sufficiẽter dispositũ ad sensationẽ. nã in tenebris color nõ apparet nob' vel si apparet: appet nobis obscurior q̃z sit. regrit̃ et̃ q̄ obiectuz de q̃ debem⁹ iudicare nõ appeat iuxta aliqd̃ cõtrioꝝ q̃ꝝ ipsuz ẽ mediũ. nam opposita iuxta se posita magis elucescũt. ❡ Aduerte vlteri⁹ q̄ sensus adhuc decipit̃ circa suũ propriũ obiectũ seu sensibile oib⁹ et̃ istis cõditiõib⁹ obseruatis quãtuz ad certũ gradũ. si enĩ colores sint in p̃pinq̃ gradu albedinis vl̃ nigredinis nõ iudicabis eorũ distãtiã. Imo valde est difficile iudicare de certo g̃du coloris. ❡ Et aduerte q̄ lz oibus cõditionibus positis adhuc sensus decipiat̃ quãtum ad certũ g̃dũ vl̃ spẽz hoc tñ nõ est in maiori pte. i. in multis. ❡ Aduerte finalr̃ q̄ Aristoteles ex suo dicto noluit hr̃e seu ponere dr̃ãz inter sensibilia p̃pria ⁊ cõia. nã sicut visus nõ decipit̃ de colore q̄n sit color sic nec de magnitudine q̄n sit magnitudo. sz voluit ponere dr̃ãz inter sensibilia p se ⁊ p accñs: q2 circa sensibilia p accñs sensus põt decipi nõ solũ in pauco: sed et̃ in magno. et̃ appositis oibus cõditionibus. vt aliquando pp colorem iudicamus hoc esse mel.

An ad vidẽdũ regrat̃ lumen.

Sciendũz est 3° q̄ incidit alia difficultas vtꝝ ad vidẽduz regrat̃ lumẽ. Ad quã r̃ndet̃ p aliq̃s p̃põnes: ❡ Prima: lumen regrit̃ ad videndũ vt pz p experiẽtiã. nã in loco simplr̃ tenebroso nihil videm⁹. Et si q̄s arguat: q2 si in camera clausa ⁊ oino tenebrosa spergeret̃ nix illa videret̃. et̃ multi lapides i loco tenebroso viderent̃. R̃ñr primo q̄ illi lapides p̃ciosi sunt lucidi ita q̄ hñt lucẽ sibi icorporatã a q̃ p̃cedit lumẽ p qd̃ videnẗ lapides. dr̃ scd̃o q̄ colorata spãlr̃ alba hñt lucẽ sibi icorporataz. ❡ 2a p̃põ: lumẽ causatũ à corpe lucido recipit̃ in medio ⁊ in organo. vñ lumẽ differt à luce: q2 lux h̃z eẽ fixũ in corpore lucido sicut color in corpore colorato. iõ mouet̃ cũ corpe lucido ad motũ ei⁹. sz lumẽ nõ h̃z eẽ fixuz in medio illuminato: iõ nõ mouet̃ cũ eo. vñ debemus imaginari q̄ lumẽ non est nisi sicut spẽs q̃ est repñtatiua lucis multiplicata a luce vsq3 ad visuz p quã spẽz lucis vr̃ lux: sicut p spẽz coloris vr̃ color. vñ non est imaginãduz q̄ p̃pe loq̃ndo lumẽ videat̃: sicut enĩ spẽs coloris nõ vr̃: sz sicut p spẽz coloris color vr̃. ita p lumẽ qd̃ ẽ spẽs lucis lux vr̃. Ex q̃ pt inferri q̄ ista ẽ vera: videm⁹ lucẽ sol' p lumẽ ab ea m̃ltiplicatũ: lz hoc ñ sit p radios rectos. ❡ 3a p̃põ lumẽ cadẽs sup̃ colorẽ nõ reddit ex eo colorez visibilẽ sic q̄ aliquã formaz sibi ip̃riat: q2 si corp⁹ coloratũ eẽt pẽitr⁹ opacũ: lumẽ nõ recipet̃ in eo ad aliq̃ ei⁹ p̃fũditatẽ ⁊ tñ h̃z illã posset videri. ❡ 4a p̃põ: lumẽ nõ regrit̃ i me° vt dispõat ipsũ medium ad recipiẽdũ spẽs coloris: q2 in me° tenebroso recipiunt̃ spẽs coloris saltẽ ita cito sicut lumẽ. ❡ 5a p̃põ: lumẽ ñ regrit̃ ad vidẽdũ vt det colorib⁹ formaz iferentez p quã moueãt sensum. ❡ 6a p̃põ: lumẽ regrit̃ ad vidẽdũ ad hoc q̄ siml' lumẽ ⁊ color sufficiãt ad mouẽdũ visũ ⁊ ad ip̃rimẽdũ organo spẽz. vñ imaginor q̄ nullus color h̃z actũ mouẽdi dyaphanũ nisi rõe q̃ pticipat aliq̃ mõ nãz lucis. ⁊ q2 colores spãlr̃ nigri valde modicũ pticipãt nãz lucis: iõ ñ sufficiũt p se ad cãndũ spẽz i me° ⁊ organo sufficiẽtẽ ad visionẽ: sz ad hoc cõueniẽte luie extrinseco: tũc colores siml' cũ illo luie agũt.

Quid sit obm adeq̃tũ potẽtie visiue.

Sciendũ est q̃rto q̄ circa textũ est alia difficultas vtꝝ color sit obm adeq̃tũ po^e visiue vl̃ ipsa lux. ❡ R̃ñr breuit̃ q̄ neq3 lux neq3 color cũ m̃lta alia sint p se visibilia sicut lumẽ ⁊ magnitudo de q̃ postea dicetur. R̃ñr s̃ q̄ obiectũ adeq̃tũ potẽtie visiue dr̃ eẽ visibile. dicũt tñ aliq̃ q̄ q̃litas sensibil' cõis ad colorẽ: lumẽ ⁊ lucẽ: est obm adeq̃tuz potẽtie visiue: sz hoc est multũ difficile sustinere. q2 potentia visiua excederet suũ obiectum: q2 sensibilia

alia dif ficultas de sensi bilibus coibus

cõia sī p se visibilia: vt magnitudo ⁊ figura ⁊ tñ nõ ꝯtinent sub tali q̃litate sensibili. ℂ 2ª dif ficultas: vtꝝ sensibilia cõia q̃ sũt quq̃ .s. magni tudo: figura: numerꝰ: motꝰ: ⁊ qes: sint sensibi lia p se vł p accñs. ⁊ vr ꝙ solũ p accñs. q̄ magni tudo ñ cadit sub obiecto alicuiꝰ sensus. Jtẽ sen sus nõ cognoscit nisi mediãte spẽ: s magnitu do nõ causat spẽz: igit. Jn oppositũ est pħs i tex tu. ℂ Pro cuiꝰ solutiõe supponit ꝙ vt hꝫ scotꝰ libro. 2. distin. 6. i solutiõe scdi argumẽti: ꝙ sen sibilia coia sī p se sensibilia: aliqd tñ (dicit ipe) dr̄ p se sensibile duplr. pͥo q̄ hꝫ rõnẽ mouẽdi potẽtiã sine alio: ⁊ sic sensibilia coia nõ dicunt sensibilia p se. Alio mõ aliqd dr̄ sēsibile p se qđ ñ hꝫ q̃ moueat. s tñ cũ alio mouet: ⁊ sic sensibi lia coia dicũt p se sēsibilia. q̄ cũ alio puta cũ sē sibili p pͦo mouẽt sensuz: s sine ipsis nõ pñt mo uere: ita ꝙ si magnitudo eẽt sine colore nõ pos set mouere aliquẽ sensuz. ℂ Aduerte vlteriꝰ ꝙ qũ dr̄ ꝙ qes est sensibile cõe nõ dꝫ capi p pura pꝛiuatõe motꝰ: q̄ illa nec p se nec cũ alio pt mo uere sensum: s dꝫ capi p corpe qescẽte. non opꝫ etiã dubitare de nũero: nã vr̄ dicere scotꝰ libro. 4. distin. 12. circa tertiũ articulũ pncipalẽ ꝙ nu merꝰ est p se sensibile. Dicit. n. ꝙ mirũ eẽt si sen sus nõ posset iudicare de numero suoꝝ sensibi liũ cũ nũerꝰ sit sensibile p se vt hꝫ in textu. ℂ Et hec de pͥmo articulo.

aliõ du biũ q̃ di stãtia a q̃ visus pt vide re suũ obiectũ

Quantũ ad 2m dubitat pͦ vtruꝫ sit dare maximã distãtiã a q̃ visus pōt videre suũ obiectũ. ℂ Rñdet ad dubiũ ponen do aliq̃s ꝑpõnes. Pͥa nõ est dare maximã di stantiã p quã possemꝰ videre aliqđ obiectũ: imo si est dare aliquã tantã distãtiã qn possemꝰ aliqđ obiectũ vidẽ p maiorẽ in duplo: q̄ maiꝰ visibi le ei correspõdẽs videmꝰ. S ista ꝑpõ solet restri gi ponẽdo certũ visibile: verbigratia faba q̃ sp maneat in eisdẽ dispositionibꝰ ⁊ sꝫ q̄titatẽ suã ⁊ ꝫm oẽs q̃litates ⁊ ponẽdo certũ mediũ vt ae rẽ q ponat sp manere eiusdẽ subtilitatis ⁊ dya phaneitatis ⁊ i oibꝰ aliis dispõnibꝰ reqsitis ad visionẽ ⁊ ponẽdo certũ obiectũ cũ suis dispõi tiõibus. Tũc q̃stio est vtrũ sit dare maximã distãti aꝫ p quã siue vltra quã illa faba possꝫ videri. Et de h ponunt ꝯclusiões. ℂ Pͥa: nõ ẽ dare ma ximã distãtiã p quã siue vltra quã illa faba pos set videri: q̄ signet illa maxia distãtia p aduer sariũ: tũc p illã distãtiã faba videbit ⁊ erit visio aliquãte itẽsiõis: mõ suppono ꝙ si obiectũ sit in maxia distãtia ad oculũ: tũc intẽse vr. si elon get minꝰ bene ⁊ minꝰ itẽse videbit. seq̄tur ḡ ꝙ si faba ꝯtinue longet nõ statī corrũpet illa visio iõ a maiori distãtia videbit lꝫ remissiꝰ. ℂ 2ª cõ clusio. vltra spaciũ in quo faba vr ẽ dare minimã distantiam per quam siue vltra quam faba nõ videbit: q̄ est dare spaciũ in quo non videbi tur ⁊ in q̄lꝫ minori circa illud pōt videri. ℂ 3ª

Conclu siões ꝯ pdictis

2º non ẽ dabil simplr minia distãtia p quaꝫ fa ba nõ possit videri: q̄ si faba poneret valde pro pe oculuꝫ possit videri ẽt p medietatẽ illiꝰ di stãtie minꝰ posset videri. ℂ 4ª 2º. nõ est dare minimã distãtiaꝫ p quã illa faba videat: q̄ si in aliq̃ distãtia videat: ḡ visio illa ẽ alicuiꝰ intẽsio nis. ⁊ pōt remitti: ⁊ h si approximet visibile: igi tur. ℂ 5ª 2º. infra spaciũ in q̃ faba vr ẽ dare ma ximã distãtiaꝫ p quã nõ vr: q̄ imaginent duo spacia ꝯiũcta p punctũ. tũc in vno nõ vr pp pro pinq̄tatẽ ⁊ in pũcto nõ vr: ⁊ vltra pt videri elon gãdo: igit. ℂ Et aduerte ꝙ ẽ magna dr̄ia iter istũ modũ locutiõis. s. i q̃ vr: p quã seu vltra quã vr. nõ enĩ est idẽ spaciũ in q̃ vr ⁊ p qđ vr: q̄ spa ciũ p qđ vr est pcise ꝯtentũ iter visibile ⁊ oculũ ⁊ in illo spacio nõ est faba s vltra: iõ in illo spa cio non vr s vltra: iõ opꝫ ponere aīas ꝯclones. ℂ Pͥa est dare maximã distãtiaꝫ in q̃ faba vr. ℂ 2ª 2º. vltra spaciũ in q̃ vr nõ est dare mini mã distãtiã in q̃ nõ videat. q̄ signato pũcto di stãtie in q̃ vr opꝫ ꝙ sit teriata ad pũctũ vlterio rẽ: ⁊ tũc illa nõ est minia in q̃ nõ vr: q̄ inter illa duo pũcta ẽ distãtia diuisibil in q̃ nõ vr. ℂ 3ª 2º. vltra spaciũ in q̃ vr nõ ẽ dare maximã distã tiaꝫ in q̃ nõ videat: q̄ q̃cũq̃ data adhuc i ma iori nõ vr: ⁊ sic in ifinitũ ꝓcederet. ℂ 4ª 2º. nõ est dabil simplr minia distãtia in q̃ faba nõ vr: si poneret imediate sup ꝯ oculũ ibi nõ videre tur. ⁊ si modicũ elõgaret adhuc nõ videret: ḡ il la nõ erit minia: q̄ adhuc ẽ diuisibil i duas me dietates. ⁊ in alia nõ videbit. ℂ Vltia 2º. istra illũ spaciũ in q̃ faba vr nõ est dare maximaꝫ di stãtiaꝫ in q̃ nõ vr. q̄ dictũ fuit ꝙ ẽ dar maximã distantiã p quã nõ vr: iõ signet illa ⁊ teriet ad pũctũ b. nõ opꝫ distantiã in q̃ vr eẽ minoreꝫ q̃ illa p quã nõ vr: ideo opꝫ eã teriari ad pũctũ p pinq̄orẽ: ⁊ tũc inter illa pũcta erit. distãtia diui sibil in q̃ adhuc nõ videbit. iõ oi distãtia data i q̃ nõ vr est dare maiorẽ: etiã in qua non videt: ergo non est dare maximã in q̃ non videtur.

Alie cõ clusiões

Dubitatur 2º vtꝝ me loq̃nte sit ideꝫ An bo son ꝰ quẽ q̄lꝫ vestrum au mine lo dit. Et ar̄ ꝙ nõ. q̄ nllus vr audire nisi sonũ pro quẽte sit ueniẽteꝫ ad eũ. s nõ idẽ sonꝰ est ꝑueniẽs ad au idem so ditũ istiꝰ ⁊ ad auditũ illiꝰ: imo sī sepati loco ⁊ nuſ quẽ lbs sic isti sī sepati: igr. Jtẽ nõ est idẽ lumẽ mul quilibꝫ tiplicatũ ad oculuꝫ meũ ⁊ ad oculꝫ tuũ: igit non audit. ẽ idẽ sonꝰ veniẽs ad me ⁊ ad te: igit. ℂ Jn op positũ est pħs in textu argueñs sic: q̄ idẽ est co lor q̃ vr a me ⁊ q̃ vr a te: igit erit idẽ sonꝰ q̃ au dit a me ⁊ a te. ℂ Pro solõne suppõitur ꝙ vt Suppõ coiter dr̄ sensibile hꝫ duplex eẽ. s. eẽ reale ⁊ esse p solo itentiõale. vñ eẽ itentiõale dnr hr̄e sēsibilia vbi ne pre sī spẽs sensibiles eoꝝ sic ẽ mediũ ⁊ organũ: sed dicte dr̄ eẽ reale dnr hr̄e vbi realr inherẽt. vt lux dr̄ hr̄e sictatis eẽ reale in corpe lucido. s eẽ intẽtionale hꝫ vbi sī eꝰ spẽs sic lumẽ. Etiã sonꝰ dr̄ hr̄e eẽ reale in aere velocite r

aere velociter moto et fracto virtute percutientis et percussi. et sunt diverse species sonorum secundum diversam figuram illius aeris fracti. et hoc modo etiam sunt diversi soni secundum diversas figuras percutientis et percussi. sed post modum ille sonus in aere circumstante orbicularis generat sive multiplicat speciem suam que est representativa ipsius et illa species non est sonus sicut species coloris non est color. ¶ Supponitur ulterius quod sicut non videtur species coloris sed ipse color. sic non auditur species soni sed ipse sonus vel eius species veniente ad auditum. Tunc ponitur talis conclusio eundem sonum meum sive eandem vocem meam quilibet vestrum audit que realiter fuit in aere fracto in gutture meo. sed non per eandem speciem: sed per aliam et aliam. ¶ 2a conclusio: sonus auditur qui non est: sive quando non est. cuius ratio est: quia sicut sonus realis consistit in motu veloci aeris fracti sic oportet quod species soni multiplicentur per quendam motum aeris: sed per talem fracturam: non tamen intelligendo quod aer moveatur localiter idem numero de me usque ad te: sed sicut in aqua ubi ponitur lapis fiunt quedam circulationes successive sic fiunt in aere. Nam aer motus et fractus impellit undique aerem sibi propinquum: et ille alium: et fiunt inundationes aeris: et in tali inundatione nata est multiplicari species soni: et ideo non auditur sonus ita cito propter remote: sed post cessat sonus realis quam ad locum remotum pervenit huiusmodi inundationes aeris. et post hoc antequam generetur ibi species soni per quam ille sonus auditur: ideo manifestum est quod bene sonus auditur quando non est presens. Et ex isto sequitur quod sensus exteriores percipiunt sua obiecta in absentia ipsorum sensibilium: non tamen sicut fantasia: quia non percipiunt sua obiecta nisi per tempus modicum post. sed fantasia per longum tempus post.

Alia 2a

Dubitatur 3o utrum sensus tactus sit unus sensus. Et arguitur quod sic: quia si non esset unus sensus sequeretur quod essent plures sensus exteriores quam quinque: sed hoc est falsum. Item si sensus tactus non esset unus vel hoc esset ex parte anime vel organi: sed nullum istorum est dicendum: cum quolibet illorum sit unum. In oppositum est philosophus in textu. ¶ Pro cuius solutione supponitur quod sensus tactus potest capi multis modis. uno modo pro ipsa potentia tactiva: et sic dico quod est tantum unus sensus tactus. Alio modo capitur pro organo. et sic etiam est tantum unus sensus. Alio modo capitur pro alia: et sic etiam est unus sensus. Et istis tribus modis non capiebat aristoteles in textu sensum tactus: cum diceret quod est plures sensus. Alio modo capitur sensus tactus pro dispositione qualitativa secundum quam organum est in potentia et dispositum ad recipiendum species sensibilium. et sic potest dici quod non est unus sensus. i. non est una dispositio qualitativa secundum quam est dispositum ad recipiendum species calidi et frigidi: humidi et sicci: sed saltem sunt due. et sic dicitur esse plures sensus. Diversitas igitur sensus tactus et pluralitas est ratione dispositionum qualitatum per quam organum est susceptivum specierum sensibilium. et non ratione anime nec ratione organi nec ratione potentie. ¶ Et si quis arguat de obiecto ipsius potentie tactive quod non est unum: cum sint quatuor qualitates primae. Respondent aliqui quod ipsius sensus tactus est unum obiectum adequatum. i. qualitas tangibilis. Alii dicunt quod totum disiunctum ex quatuor qualitatibus primis dicitur esse obiectum adequatum sensus tactus. ¶ Sed restat alia difficultas utrum sensibile positum supra sensum faciat sensationem. hoc est dictum utrum sensibile positum in organo sensitivo vel immediate supra organum sensitivum sentiatur. Et videtur quod sic: quia agens naturale quanto est propinquius passo tanto potest agere: sed obiectum sensibile est agens naturale ad ipsam sensationem. igitur. Item lumen est sensibile a visu. et tamen diffundit se usque ad organum visus: igitur. ¶ In oppositum est philosophus in textu. Pro cuius solutione ponuntur alique propositiones. ¶ Prima sensibile immediate positum supra sensum. i. supra organum sensitivum non facit sensationem. i. non sentitur. Et potest probari ista conclusio inductive. et precipue probatur de tactu de quo est maior difficultas: quia tu non sentis qualitatem organi tui si fueris in bona dispositione quamvis in corpore tuo per totum sit extensus calor. et quando tu fueris intra balneum tu sentis aquam valde calidam. Sed postquam fueris ibi per tempus tu nihil aut parum sentis illam caliditatem quod non est nisi: quia organum tactus est iam realiter calefactum. ¶ 2a propositio: sensus non sentit sine medio. unde si os vel nervus fuerit denudatus a carne non sentiet puncturam vel icisionem et hoc non est nisi: quia nervi sunt vasa organa sensus tactus et indiget certo medio ad sentiendum. i. carne. ¶ Tunc rursus ad rationes. Ad primam concedo quod agens naturale agit in sibi propinquum prius quam in remotum: et hoc supple formam quam ibi est natum agere. modo dico quod sensibile non est natum causare sensationem nec species nisi mediante medio. Ad secundam rationem patet quomodo lumen debeat dici visibile. ¶ Sed restat alia parva difficultas utrum sint tantum quinque sensus exteriores. et videtur quod non: quia omnis sensus est sensus tactus: quia in omni membro in quo est aliquis sensus in illo est sensus tactus. Respondetur breviter quod tantum sunt quinque sensus exteriores specie distincti. Dicitur secundo: quod in omni membro in quo est aliquis sensus ibi est sensus tactus. hoc tamen non est secundum eandem dispositionem qualitativam: sed secundum aliam et aliam: ut lingua gustat et sentit. sed hoc est secundum aliam et aliam dispositionem qualitativam. ¶ Et hec de secundo articulo.

ppones pdictuȝ dubiuȝ solventes

2a ppo.

Alia difficultas

Quantum ad 3m fit 2o rursus [?]. realis sensus est potentia passiva: que conclusio relinquitur satis probata in primo articulo patet etiam quid sit dicendum ad rationes principales ante oppositum quaestionis. sed ad unam rationem in qua dicebatur de basilisco et de muliere menstruosa. dico quod verum est quod inficiunt: sed hoc non est per visionem. i. quod visio extramittatur: sed recipitur in potentia visiva: sed hoc fit ex veneno exeunte per oculos quod diffunditur per aliquod spacium.

2o dubium

Oportet autem universaliter de omni sensu accipere quoniam sensus quidem est susceptivus specierum sine materia ut cera anuli sine ferro recipit figuram. accipit autem aureum aut eneum signum: sed non inquantum aurum aut es sit. Similiter autem et sensus uniuscuiusque ab habente colorem aut humorem aut sonum patitur.

¶ Istud est ultimus tractatus huius libri in quo philosophus determinat de sensibus interioribus. Et dividitur in tria capitula. primum dividitur in tres partes. ¶ In prima parte tractatus divisio.

Tractatus

itēdit qtuor ɔclones: quarū pᵃ est hec. oīs sensus est susceptiuꝰ sperū sensibiliū sine mā. qd̄ pbat p sile. q: cera recipit formā anuli sine mā eius: igit. ¶ 2ᵃ 2ᵒ. excellētie sensibiliū corrūpūt sensū. qd̄ pbat: q: excellētie sensibiliū corrūpūt ꝓportionē q̄litatū disponētiū ipm organū: igit. ¶ 3ᵃ 2ᵒ. plāte nō sentiūt q̄uis hēant aiam. pbat q: nō hūt illā ꝓportionē q̄litatū q̄ reqrit ad sensum tactꝰ: igit. ¶ 4ᵃ 2ᵒ: tāgit vnā qōnē vtꝝ oē qd̄ patit a sensibili sit sentiēs: ꝑbat q sic: q: qcqd agit in olfatū est odor: ḡ qcquid patit ab odore est olfatus: qōnē soluit ponēdo dr̄ias īr tāgibilia ⁊ alia sensibilia: q: oīa tā aiata q̄ inanimata patiunt aliqd a q̄litatibꝰ tāgibilibꝰ sed nō oīa patiunt ab odoribꝰ. ¶ In scd̄a pte intēdit talē ɔclonē: tm̄ sunt qnq sensus exteriores qd̄ pbat: q: tot sunt sensus exteriores quot hēt aiatū perfectū: sed aiatū pfctū solū hꝫ qnq mi noꝛē probat tripl'r. p ex pte sensibiliū ꝓpriorū. q: nulla sunt sensibilia ꝓpria que nō pcipiātur ab aiato pfecto: igit. Scd̄o pbat ex pte mediꝫ: q: oē meᵐ vel est ɔiunctū vt caro: vel extrinsecū vt aer vel aq̄: ⁊ q̄lꝫ hꝫ aiatū pfctū: igit. Tertio pbat ex pte organoꝝ: q: oē organū ē a dn̄io alicuꝰ istoꝝ: vt' ḡ est a dn̄io aq̄: ⁊ sic ē ocꝰs. vel aer ⁊ sic ē audit': ſi alicꝗ̄r ignis sic ē olfatꝰ ſi t'ra erit tactꝰ ⁊ gustus. ¶ In tertia pte itēdit talē ɔclonē: ꝓp sensibilia cōia nō est ponēdus aliqs sensus ꝓpriꝰ ⁊ pticularis ab alijs distinctꝰ pbat tribꝰ rōibꝰ. pᵃ: q: oīa sensibilia cōia sentiunt sensibꝰ pticularibꝰ: igr. Scd̄a nullū obiectū hn̄s sensum ꝓpriū ab alijs distinctū sentit ab alio sensu nisi per accn̄s. ſꝫ sensibilia cōia sentiūt a plibꝰ sensibꝰ p se: igit. 3ᵃ rō: illa nō hn̄t sensū ꝓpriū ab alijs distinctū q̄ p se a plibꝰ sensibꝰ pcipiunt. sed sensibilia cōia sunt hmōi: igr. ¶ Finalr mouet vnū dubiū quare percipimꝰ sensibilia cōia pluribꝰ sensibꝰ. ¶ Soluit phs dicēs q est vt percipiamꝰ diuersitatē inter sensibilia ꝓpria ⁊ cōia.

Qd̄ aūt non sit sensus alius p̄ter qnq dico aūt hos visum: auditum: olfatū: gustum: tactum: ⁊ his credet aliquis.

¶ Istud est scd̄m caplm huiꝰ tractatꝰ in q̄ phs ondit numeꝝ sensuū exterioꝝ. Et diuidit in sex ptes. ¶ In pᵃ pte intēdit sex ɔclones. pᵃ tangit vnā qōnem vtꝝ sensus pticulares pcipiāt suas opationes vel ille pcipiant ab illo sensu. ¶ 2ᵃ 2ᵒ tāgit duas rōnes pbātes q pcipiant a suis sensibꝰ. Et duas q percipiant ab alio sensu. pᵃ rō p pma pte talis est: nā si actiones sensuū pticlariū pciperent ab alio sensu sequeret q vniꝰ eiusdē obiecti eēnt duo sensus. qd̄ est ipōle: igit. 2ᵃ rō: q: si actiones sensuū pticulariū pciperentur ab alio sensu: eadē rōne actio alteriꝰ sensus pcipe ret ab alio: ⁊ sic esset pcessus in infinitū. ¶ Pro scd̄a pte tāgit duas rōnes. pᵃ: q: si sensus pticulares sentirēt suas actiōes seqret q eēt idē sensus suppl'us sed hoc est fl̄m: igit. 2ᵃ rō: seqretur q visio eēt colorata vel esset color: qd̄ est ipōle: igit. ¶ 3ᵃ 2ᵒ tāgit solonē pdicte qōnis dicens q est aliqs sēsus q pcipit colorē tm̄ in pn̄tia coloris: ⁊ tal' nō pcipit actionē per quā cognscit colorē. Aliꝰ est qui pcipit colorē in abn̄tia coloris. ⁊ ille pcipit visionē ⁊ vocat sensus cōis seu fantasia. ¶ In scd̄a pte soluit vnā qōnē: cū ipsi' sensibilis ⁊ sensus sit idē actꝰ q̄re sensibile nō sentit sicut sensus: soluit phs dicēs q cū motꝰ actio ⁊ passio sint in patiēte. actꝰ eni actiui ⁊ passiui sūt in patiēte: iō nō oꝫ mouēs moueri. nec agēs pati: iō actꝰ sensibil' nō est i sensibili ſꝫ i sēsu. ¶ In tertia pte soluit aliā qōnē vtꝝ sensus ⁊ sensibile sil' corrūpant. soluit per distinctionē dicens qd̄ duplex est sensus ⁊ sensibile: q: qōdā est in poᵃ. alio in actu. ⁊ ille sensus in actu simul corrūpit cū sensibili in actu: qd̄ pbat: q: coꝝ est idē actꝰ. ḡ qn̄ corrūpit actꝰ vniꝰ corrūpit ēt actus alteriꝰ ⁊ p ɔn̄s qn̄ vnū corrūpit alteꝝ corrūpit. ¶ In 4ᵃ pte soluit aliā qōnē quare q̄dā sensibilia corrūpūt sensū: ⁊ queda delectāt sensū. soluit dicēs q oīs sensus ɔn̄sistit in q̄dā media ꝓportiōe. mō q̄libꝫ ꝓportio corrūpit per excellētiā: iō excellens sensibile corrūpit sēsuꝫ. ¶ In 5ᵃ pte soluit qntā qōnē q̄liter dn̄t sensus pticulares a sēsu cōi ex pte actꝰ. Soluit dicēs q vnusquisq sensus pticularis sentit vnū ꝓpriū sensibile ⁊ discernit dr̄ias ꝓprias eius: vt visus discernit albuꝫ a nigro ⁊ sil'r de alijs dicaꝫ. sed sēsus cōis discernit inter obiecta diuersoꝝ sensuū: qd̄ pbat q: nos discernimꝰ inter albū ⁊ dulce: ⁊ h̄ nō sit p sēsuꝫ ꝓpriū: ḡ per sensū cōem: igr. ¶ In 6ᵃ pte q̄rit aliā qōnē vtrū sensus cōis sit vnꝰ. Et arguit q nō: q: ipōle vr̄ q vnꝰ sēsus sil' iudicet de diuersis sēsibilibꝰ ⁊ ɔ̄rijs. sed sensus cōis sil' iu dicat de diuersis sēsibilibꝰ ⁊ ɔ̄rijs: igr non est vnꝰ. maiorē pbat: q: ipōle est idē ⁊ idisibile moueri motibꝰ diuersis ⁊ ɔ̄rijs: ḡ idē sēsus nō pōt moueri a sensibilibꝰ ɔ̄rijs ⁊ diuersis. ¶ Soluit dicēs q sēsus cōis est vnꝰ ⁊ idisibil': ēt tn̄ ſm ē q̄dāmō disibilis. sed ɔ̄ h̄ arguit sic phs: q: lꝫ in sensu cōis diuisibile possit hēre in poᵃ ɔ̄ria: nō tn̄ pōt sil' hēre ɔ̄ria ſm actū. Soluit dicēs q sic pūctꝰ est q̄dāmō vnꝰ ⁊ quodāmodo duo ſm se acceptꝰ ē vnꝰ sed ſm q est finis vniꝰ partis ⁊ pn̄ᵐ alterius est quodāmodo duo similiter est de sensu cōi.

Qm̄ aūt duabꝰ differentijs diffiniūt maxime aiam motu quidē ſm locum.

¶ In h̄ vltimo caplo phs deterīat de sēsibꝰ itēriorībꝰ. ⁊ diuidit in sex ptes. In pᵃ pte tāgit opinionē antiq̄rū dicēs: q antiq ponebant maxie duas dr̄ias aīe. s. motiuū hꝫ locū ⁊ cognscitiuū cuiꝰ actꝰ ſt itelligē ⁊ sētire: iō n̄ distiguebāt īter sentire ⁊ itelligē ⁊ h̄ pbabāt duabꝰ rōibꝰ. pᵃ sēsus cognoscit

Alia 2ᵒ p pte 2ᵃ

2ᵒ p pte tertia.

Dubiū

Alia qō de sensibꝰ

Solutō alteriꝰ q̄stionis p scd̄a pte

alteriꝰ q̄stiōis solutio 3ᵃ parte.

Solutō alteriꝰ p 4ᵃ parte

Alia solutio p 5ᵃ parte.

Solutō alteriꝰ q̄stiōis p 6ᵃ parte

qd ē sensus cōis

Dr̄ias aie ſm antiqs:

nota dum est

gnoscit itellʼo cogscit: g itellectᵘ est sensus. 2ᵃ rō: sic e a sil cognoscit: sed aia cogscit corpora: igit est sile oibᵘ corpibᵘ: 7 sic poᵃ intellectiua erit organica sicut sensitiua. Hāc reprobat qnq3 rōnibᵘ. pᵃ 2ᵒ cop est insufficiēs eo q̄ ondit cām ig / rātie. scdā q2 sm eos o3 dicere oia vera eē q̄ videnf. 3ᵃ rō: q2 sm eos o3 dicere q̄ deceptio causaret ex 2tactu sili sicut scia ex 2tactu sili. 4ᵃ rō: illa distinguunt q̄ pnt abinuicē separi sed itel / ligere 7 sentire pnt abinuicē separari: nā sensus est in oibᵘ aialibᵘ: intellectᵘ vo solū in hoibᵘ. 5ᵃ rō 2tingit intelligere recte 7 nō recte. sed sensus respectu suop sensibiliū sp est verᵘ. ¶ In scda pte ponit dr̄iam inter fantasiā 7 opionē ponendo talē 2clusionē. Fātasia non est opio qd pbat tribᵘ rōnibᵘ. pᵃ in nobis est fantasiari cum volumᵘ: sed in nobis nō est opinari cū voluerimus. 2ᵃ rō. ad opionē terribilis aut delectabilis mouemur psequēdo vel fugiēdo. s3 fantasia h mō ad nihil nos monet sed hēmᵘ nos in 2sideratōne fantasmatū ac si solū viderēmᵘ ydolū. 3ᵃ rō: opio pōt eē itelligibil cū scia prudentia 7 opio sint dr̄ie itelligibilis: sed fantasia ad intellectu3 nullomō ptinet. ¶ In tertia pte 2nr ondit q̄ fātasia nō est sensus: qd pbat tripl'r. p q̄ fātasia nō sit sensus in actu: q2 fantasia in actu aliqñ ē nullo sensu hito actu: scdo q2 oi aiali inest sensus: sed nō oi aiali inest fantasia. vt aialibus imperfectis. tertio q2 sensus respectu pprij obiecti est sp verus: sed fantasia aliqñ est falsop. ¶ In 4ᵃ pte ponit talē 2clusionē fātasia non est cōposita ex sensu 7 opione qd pbat q2 eadē apparētia nō est sil vera 7 falsa nec cōposita sil ex vero 7 falso sed de eodē obiecto hēmᵘ simul apparētiā sensus falsā 7 eiᵘ opionē verā vt per visū sol appet bipedalis. qd est falsū. 7 opinamur ipm eē maiorē tota terra: ¶ In 5ᵃ pte cōparat fantasiā ad intellectū intēdēs duas cōclusiones. pᵃ fantasia nō est itellectᵘ nec scia: q2 itellectᵘ 7 scia sp sunt verop fantasia aūt sepe est falsop. 2ᵃ 2ᵒ: fantasia nō est aliqd cōpositū ex intellectu 7 scia cū illud totū si fit. sit sp verop. fātasia sepe falsop. ¶ In 6ᵃ pte finali declarat nām fantasie. 7 dicit p q̄ sensus exteriores moti a sensibᵘ mouēt sensu3 cōe3 7 ite3 sensus cōis mouet fantasiā ipzimēdo i eā silem spēm illi spēi quā hēbat. Et ex hoc infert pbs q̄ 2tingit fantasiā eē verā vel falsa3: q2 depēdet ex sensibᵘ qui vt in plimū sunt veri vt puta circa ppriū sensibile: 7 qñq3 faluni. vt in iudicādo que sit res albū. Ex quo infert q̄ fantasia ē motᵘ a sensu factᵘ sm actū. Infert vlteriᵘ q̄ 2tingit aialibᵘ multa operari 7 pati sm fantasiam.

Ueritū vtrū sit necesse ponere sēsū agentē a sensu passibili seu passiuo ex nā rei distinctū. ¶ Et p q̄ nō per aristotelē dicētē oēm sensum eē vtute passiuā: g nullus sensus est agens. ¶ 2ᵒ sic: vel esset agēs respectu sensationis vel respectu spēi sensibilis: sed nullū illop est dōm: cū qdl3 tale cāet ab obiecto. ¶ Tertio sic. nō est ponēda plitas si ne necessitate. i. sine rōne euidēte aut sine nota / bili auctoritate aut certissima experiētia. sed nullū illop est dōm. s. pp qd dēat poni sensus agēs igit. ¶ 4ᵒ sic: in quocūq3 manet visio illud ē sēsus passiuus: g est ponēdus sensus agēs: aliter oporteret ponē dcē sensus exteriores qnq3 passiuos 7 qnq3 agētes. ¶ 5ᵒ sic: q2 vel iste sensus agēs eēt aliqd distinctū a sensu passiuo vel non nō est dicēdū q̄ sic. q2 nō v3 qd eēt eiᵘ operatio. si nō hēret ppositū. ¶ In oppᵐ ar: q2 itellectᵘ agēs est distinctᵘ ab intellectu poli: g etiā sensus agens erit distinctus a sensu poli. In questione ista erunt tres articuli.

Quantū ad pᵐ sciēdū est p̄ q̄ de ista qd ne iā in qōne pcedēti satis fuit ondsum qūo sensus pticularis vnᵘ 7 idē nūero manēs causat prialiter suā sensationē 7 recipit eā: iō ipse vnᵘ nūero sine q̄cunq3 distinctiōe ex nā rei dr̄ sensus agēs 7 sēsus polis: iō respcū sēsationis nō est ponēdus sēsus agēs distinctᵘ ex nā rei a sensu poli: g si oporteat ponere sensum agētē op3 ipm ponere respcū spēi sensibil. s3 h nō: q2 vt dicit Sco. q̈libeto. q. 15. q̄ pᵃ actio ab straHēdi q̄ est cāre spēm est magis ppria intellectui q̄ scda que est cāre itellectionē: q2 illa pōt cōpetere alys potētys. nā q̄l3 poᵃ cāt prialr nobilitiā rei. sed nulla est q̄ cāet spēm rei nisi intellectᵘ 7 pp h nō o3 ponē sensū agētē: q2 marie poneret ad causandū illā spēm sensibilē: sed talis totaliter tāq3 a cā secunda cātur ab obiecto. vel vna cāt aliā sm visū q̄ est alias. Et ex illo passu videt hēri q̄ nullus sensus: neq3 exterior neq3 interior causat spē3 sensibilē neq3 totalr neq3 prialiter. ¶ Et si quis querat q̄re g melius ponit intellectus agens distinctus ab intellectu possibili q̄ sensus agens. Respondetur q̄ nō est sic de sensu 7 intellectu. nā intellectus dr̄ agens q2 prialr cū fantasmate cāt spē3 itelligibilē in itellectu possibili. 7 postea ipe itellectus polis ptialiter cū illa specie causat intellectione3 7 recipit eā. sic aūt nō est de sensu cū sensus nullā actōe3 habeat circa speciem sensibilem.

Sciendū ē scdo q̄ pro maiori declaratione qōnis supponit q̄ dr̄a ē inter sensus exteriores 7 interiores. nā sensus interiores siue sint plures siue sit tm̄ vnᵘ habent sēsus ex actus suos tam in psentia obiecti q̄ in eorū absentia. ¶ Ex quo sequit q̄ sensus interiores cognoscūt intuitiue 7 abstractiue. cognoscūt eni3 quicqd est. sensus exteriores cognoscūt 7 eodē mō. 7 cū hoc alio mō puta abstractiue. vt pt3 in dormientibᵘ in quibᵘ est actᵘ fantasie in absētia obiecti. vnde in dormientibus de cursu cōi nulla poᵃ alia a fantasia habet actū suu3. sed sensus

Disa int tribᵘ rōnibᵘ fātasia3 7 opioe3

An fātasia sit sēsus.

Alia 2ᵒ

Cōclōes 2paran tes fātasiā ad intellectū.

Natura fantasie

Qō g vtrū sit necesse ponere sēsū agentē a sensu passibili.

Alia qd

quō poni plu ralitas

aduert. ista qu sequum

exteriores q sūt q̄nq3 spē distincti nō habēt act⁹ suos nisi in p̄sentia obiecti vel modicū post: vt in q̄stiōe p̄cedēti visū ē. ¶ Et aduerte q̄ qñ dr̄ q̄ q̄nq3 sūt sensus exteriores: intelligit̄ d̄ sensib⁹ cognitiuis. nā simpl'r p̄t ꝯcedi q̄ decē st̄ sensus exteriores: q̄nq3 cognoscitiui. ꝛ q̄nq3 appetitiui. vt alias visū est q̄ cuilibet potētie cognitiue corr̄ndet sua ꝓpria potētia appetitiua. Differūt scdo sensus exteriores ꝛ iteriores. nā sensus iterior sic̄ est fantasia cū spē fātastica seu cū fantasmate i absentia obiecti cāt sensationē. Ex q̄ seq̄t q̄ fantasma h3 actiuitatē respectu act⁹ fātasie. s3 sic nō est d̄ spē sensibili. nā spēs sensibil' nullā actiuitatē h3 respectu sensatiōis. s3 sensatio cāt̄ur ab obiecto ꝛ a potētia. Et si quis q̄rat cur ḡ ponit̄ spēs sensibilis. R̄ndet̄ q̄ ponit̄ tan q̄ effect⁹ p̄u⁹ ad aliū effectū q est sensatio. nam obiectū nūq̄ cāret sensationē nisi p̄i⁹ cāuerit spēm sensibilē: sic̄ ignis nō cōbureret nisi p̄i⁹ calefaceret nō q̄ calefactio sit cā cōbustionis.

Quō itelligit̄ eē q̄nq3 sēsus exteriores.

alia q̄ō.

Scieduz est 3° q̄ adhuc icidit talis difficultas vt̄r sensus possit h̄re aliquā notitiā cōplexā. ꝛ ex h̄ soluet̄ alia q̄stio vtrū aīalia irratiōalia habeāt aliquā notitiā cōplexā. Ad h̄ r̄ndet̄ p̄ aliq̄s ꝓpōnes. ¶ P̄ª sensus ꝛ aīalia bruta h̄nt notitiā simplicē: vt visus cognoscit colorē: ꝛ talis notitia ē icōplexa. Scd̄a ꝓpō: q̄uis nō sit nobis plane notū nāl'r aīalia bruta h̄re notitiā cōplexā d̄ sēsibilib⁹: tñ ex his q̄ d̄ his p̄cipim⁹ possum⁹ iferre q̄ h̄nt notitiā cōplexā. videm⁹. n. q̄ aliq̄ brutū app̄hēdit panē ꝛ p̄seq̄t eū: ꝛ aliq̄ñ app̄hēdit ꝛ nō mouet̄ ad eū. Itē aīal appetit dulce ꝛ qñ app̄hēdit p̄seq̄t. q̄ō nō faceret nisi iudicaret illō eē dulce. p3 et de canib⁹ venaticis q postq̄ ferā sequunt̄ si ad biuiu3 venerit odorāt vnā p̄tē ꝛ aliā nō. ꝛ vnā sequunt̄ ꝛ aliā nō. q̄ō non facerēt nisi iudicarēt aīal trā isse p̄ illā viā ꝛ nō p̄ aliam. ꝛ notū est q̄ oēs tales notitie seu iudicia sūt notitie complexe. ¶ Et si q̄s iferat: ḡ in talib⁹ aīalib⁹ erit itellect⁹ p̄ctic⁹ iudicās h̄ eē p̄seq̄ndū ꝛ h̄ eē fugiēdū. Etiā3 videret̄ q̄ talia aīalia dicerent̄ rōalia. ¶ R̄ndet̄ q̄ nō seq̄t aliq̄ō illoꝝ: q2 hō nō tm̄ h3 iudicia p̄ticularia seu singl'aria s3 et h3 iudicia vl'ia respectu quoꝝ hō dr̄ rōalis. ꝛ nō tm̄ circa sensibilia. s3 et circa intelligibilia ꝛ ex illis rōcinat̄. Sil'r itellect⁹ p̄ctic⁹ nō solū ē et singl'arib⁹ s3 et altera vl'i q̄nq3 ꝯsiliat̄. ꝯfert et p̄terita p̄ntib⁹ ꝛ futuris s3 bruta aīalia h̄nt solu3 iudicia singl'aria vl' p̄ticularia ꝛ nō vl'ia. id̄ nō dr̄r rōnalia nisi capet̄ rōnale p̄ oī illo q̄ō discurrit siue ex iudicijs vl'ib⁹ siue singularibus. Ex oībus p3 q̄ sensus saltē interiores h̄nt notitias cōplexas.

An sensus h̄re possit aliquā notitiā cōplexā

Scienduū est 4° q̄ circa textū icidit alia difficultas. an sēsus p̄ticularis sil' possit sentire ꝯria: vt sensus visus possit sim'l incidēs sentire albū ꝛ nigrū. Et vr̄ q̄ nō. nā ipossibile ē idē sil' moueri diuersis motib⁹: sed si sensus p̄ticularis sil' sentiret ꝯria sil' moueret̄ motib⁹ ꝯrijs igit̄. Itē vel illa sunt eq̄lis v̄tutis ꝛ tūc impedirent se adinuicē. aut alteꝝ est maioris v̄tutis: ꝛ tūc sentiet̄ ꝛ nō alteꝝ. R̄n̄r breuiter ad difficultatē q̄ sensus p̄ticularis p̄ōt sil' sentire ꝯria: p3 q2 poīe est duo ꝯria sēsibilia sil' p̄ntari sēsui: aut ḡ sentiret vtrūq3 ꝛ sic h̄r ꝓpositū. aut alteru3: ḡ eadē rōne ꝛ aliud supposito q̄ sint eodē mō p̄pinqua ꝛ eq̄lis v̄tutis ad mouēdū: p3 h̄ etia3 p̄ experiētiā: experimur eni q̄ legēdo in libro vidēm⁹ sil' albū ꝛ nigrū. ¶ Et ad rōnes. Ad p̄mā negat̄ mior: q2 mot⁹ ꝯrioꝝ sensibiliū nō sūt ꝯrij in sensu nec in me°. vñ l3 albū ꝛ nigrū ꝯriētur: tm̄ spēs sensibiles coꝝ nō ꝯriant̄. ¶ Ad scd̄am dr̄ q̄ si illa obiecta sint eq̄lia: tm̄ tales mot⁹ p̄nt eē eq̄les si sint ineq̄lia ineq̄les. ꝛ ad p̄bationem dr̄ q̄ duo mot⁹ reales bñ se mutuo ipediūt: non tm̄ intētionales. ¶ Aduerte tm̄ q̄ q̄ñ sensus visus sil' videt albū ꝛ nigrū nō ita p̄fecte videt sic si tm̄ vnū videret. ¶ Et si q̄ras vt̄r visus sētiat albū ꝛ nigrū vnica sensatione aut plib⁹: nō vna q2 intellect⁹ qui est poª p̄fectior nō p̄ōt diuersa itelligere vnico actu nec plurib⁹: q2 qua ratiōe possent esse sil' due sensationes ita ꝛ tres vsq3 i ifinitū. R̄sir q̄ sensus visus p̄ōt p̄cipere albu3 ꝛ nigrū duab⁹ sensationib⁹ simplicib⁹ ꝛ et vnica. nā ponit dr̄iam inter albū ꝛ nigrū: ꝛ h̄ p̄ vnum actū igr̄. Ex q̄ p̄ōt inferri q̄ sēsus exteriores nō solū h̄nt act⁹ incōplexos sed et cōplexos. ꝛ per h̄ soluit̄ p̄ma rō. nā itellect⁹ p̄ōt sil' et plura cog̃scē ꝛ vnico actu ꝛ plurib⁹ actib⁹. ¶ Ad scd̄am dicitur q̄ nō est sil'e de duab⁹ ꝛ ifinitis cum sēsus vis sus sit poª limitata. ¶ Et hec de p̄mo articulo.

alia difficultas circa textum

Quantū ad scd̄m dubitat̄ vt̄r sit necesse ponere sensū cōem ex nā rei distinctū a sensib⁹ p̄ticularib⁹. i. a sensib⁹ exteriorib⁹. ¶ Et ar̄ p̄ q̄ nō: q2 actōes sensuū p̄ticularium nō p̄cipiunt̄ a sensu cōi: igit̄ nō est ponēdus sēsu cōi. añs p3. q2 sensationes sensuū exterioꝝ nō sunt q̄litates sensibiles: igit̄. ¶ 2° sic: sensus cōis nō p̄ōt ponere dr̄iam inter obiecta diuersoꝝ sēsuū ḡ p̄ter sēsus p̄ticlares n̄ ē ponēd⁹ sēsus cōis añs p3 q2 si ponet dr̄ia3 iter oīa diuersoꝝ sēsuū vel eēt eodē actu vel diuersis. nō eodē: q2 ipoīe ē eādē poªm eodē actu distīcte cog̃scē oīa specifice distīcta nec in plib⁹ q2 nō vr̄ q̄ tal' poª sil' possit h̄re plēs act⁹. ¶ 3° sic: vel h̄ eēt p̄p sēsibilia cōia vl' ꝓpa vl' p̄ accñs: nō p̄p ꝓpa q2 talia sufficient cog̃scunt̄ a sēsib⁹ exteriorib⁹: ꝛ et cōia ꝛ et sēsibilia p̄ accñs: l3 nō p̄ se s3 p̄ accñs puta p̄ h̄ q̄ st̄ cōiūcta sēsibilib⁹ ꝓprijs. ¶ Pro solōne ponit̄ tal' 2°: necesse est ponē sēsū cōe3 distīnctū a sēsib⁹ exteriorib⁹ ꝛ h̄ p̄p multa. ¶ P̄: q2 sēsus exteriores ꝯ° de p̄ nō cog̃scūt suos act⁹: ꝛ tm̄ illos expimur cognoscē. nō eni solū videm⁹ albū s3 iudicam⁹ nos vidē albū: ꝛ h̄ nō est nisi p̄ sensū cōem: igr̄. ¶ 2°: q2 sensus

Alio dubium d̄ sensu cōi.

q: sensus exterior nihil cognoscit vel iudicat i absentia sensibil q: nō ē reseruatiuꝰ spēꝝ nisi i mo dico tpe:ꝫ sine spē nihil cognosceret. ⁊ tñ i absē tia sensibiliū cognoscimꝰ ipa sensibilia:igitur. ¶ 3ᵒ:q: sensibꝰ exterioribꝰ clausis i sōno appa rēt nobis sensibilia.⁊ h nō ē nisi p sensū cōez: igr. ¶ 4ᵒ:q: de sensibilibꝰ diuersoꝝ sensuū cō ponimꝰ ⁊ diuidimꝰ ponēdo drīaz:iudicamꝰ em̄ q h albū ē dlce. Etiā si qs vocet eū nō iudicabit q ille quē videt ē q vocat eū.⁊ h nō ē nisi p sen

Argᵐ. sū cōez:igr. ¶ Et si qs dicat q h q lz vnꝰ sēsus exterior n ponat illam drīaz tñ bñ duo sensus. ¶ Rñdet q ñ:q: tē sequeret q si eēnt duo hoies: q̄ꝝ vnꝰ viderꝫ albedinē ⁊ aliꝰ nigredinē:q pos sēt ponē drīaz iter albedinē ⁊ nigredinē:qđ est fl̄ꝫ.nā ponēs drīaz inf aliq oꝫ q cognoscat illa. Ex oibꝰ istis pꝫ q̄re sēsus cōis ē ponēdꝰ.p ad co gscēdū sēsatōes sēsuū exterioꝝ.2ᵒ ad cogscēdū sēsibilia tā ppa q̄ cōia i absētia eoꝝ.3ᵒ ad ponē dū drīaz iter sēsibilia diuersoꝝ sēsuū. ¶ Et ad rōes. Ad pmā dr q sēsatōes ñ st q̄litates sēsibi les a sēsibꝰ extrioribꝰ tñ bñ a sēsibꝰ iterioribus.

Solutō rōnum. ¶ Ad scdāꝫ dr q sēsus cōis p eūdē actū ⁊ i eo dē istāti tpis pōit drīaz iter obiecta diuersoꝝ sē suū.vñ sēsus cōis p p vnū actū cogscit vnū obie ctū vniꝰ sēsus:⁊ p aliū actū aliđ obiectū alteriꝰ sēsus.⁊ vtute istoꝝ duoꝝ actuū format vnū ter tiū actū vtualr ptinētē noticias illoꝝ duoꝝ ob iectoꝝ. ¶ Ad tertiā pꝫ satis qđ sit dicendum.

An sen sus cōis sit vnus vl plēs. **Dubitatur** 2ᵒ vtꝝ sēsus cōis sit vnꝰ vl plēs:⁊ vr̄ q sit plēs:q: vna poᵃ hꝫ tñ vnū organū:ꝫ sēsus cōis nō hꝫ tñ vnū organū:q: organū dꝫ eē in media ppor tōe q̄litatū q̄rū ē susceptiuꝰ: sed organū sensus cōis nō ē hmōi:igr. Itē organū sensus cōis dꝫ teriar organa alioꝝ sēsuū erti oꝝ.ꝫ ñ vr̄ vbi ef set situādū tale organū:igr. In oppositū vr̄ esse phs i tertio. ¶ Ad cuꝰ difficultatē rñdet q est vnꝰ.⁊ lz tā ex pte organi q̄ ex pte aīe:ēt dispōe q̄litatiue. ¶ Et aduerte q organū sēsus cōis sic se dꝫ hīc q ad eū copulāt oia organa sēsuū ex

Sensus cōis quō dr plēs. terioꝝ:alr ñ pciperet actꝰ eoꝝ. ¶ Et aduerte q sē sus cōis dr̄ q̄dāmō plēs q: apphēdit illa q̄ alij sēsus exteriores apphēdūt.vñ inq̄tū apphēdit visibile dr eē visus.inq̄tū audibile:auditꝰ.inq̄ tū gustable gustꝰ:⁊ sic d alijs. ¶ Et aduerte q dicūt aliq q organū sēsus cōis dr eē i pte ante riori cerebri.vr̄ tñ hꝫ aristo.q sit i corde:q: oia mēbra hñt piūctōeꝫ ad coꝛ.⁊ ab eo recipiūt spe cies vitales ⁊ sēsibiles. Et ad rōeꝫ pmā dr qđ qđ sit de aia ñ ɔcludit nisi i sēsibꝰ exterioribꝰ. ¶ Sꝫ

Quot sit sensus i teriores restat alia difficultas:q̄t sūt sēsus iteriores. Ad quā rñdet breuit q d h st due opiones seu duo modi dicēdi. Unꝰ ē.s.medicoꝝ q dicūt eē qnq sēsus iteriores. Primꝰ ē sēsus cōis cuiꝰ organū ē i anteriori pte cerebri.⁊ eiꝰ actꝰ ē cogscē obie cta sensuū pticulariū ⁊ eoꝝ sensatōes ⁊ cogno

scē tā sensibilia cōia q̄ ppꝛia:tā i eoꝝ absētia q̄ i eoꝝ psētia. Scdꝰ ē virtꝰ imaginatiua:⁊ eiꝰ or ganū ē pꝰ organū sensus cōis:⁊ eiꝰ actꝰ ē cogno scē spēs rei sensibil i absētia eiꝰ. Tertiꝰ ē estima tiua cuiꝰ organū ē in media pte cerebri.⁊ eiꝰ ac tus ē elicē spēs nō sensatas a spēbꝰ sensatis sub rōe boni ɔseq̄ndi vl mali fugiēdi. Quartꝰ ē poᵃ memoratiua:cuiꝰ organū ē i posteriori pte cere bri:⁊ eiꝰ actꝰ ē reseruar spēs sensibiliū i eoꝝ ab sētia. Quitꝰ ē fantasia cuiꝰ organū ē i supiori p te cerebri.⁊ eiꝰ actꝰ ē ɔponē ⁊ diuidē hꝫ spēs re seruatas i mēoria. Aliꝰ ē modꝰ dōi q̄ vr̄ esse ari stotel ⁊ verꝰ puta q ē tñ ponēdꝰ vnꝰ sensus ite rior.s.sēsus cōis q vocat fātasia estimatia ⁊ ima ginatiua. nllo em̄ mō expimur hīc tot potētias distictas:q: nllo mō expimur hīc tātā diuersita teꝫ actuum q̄ tāta diuersitas possit esse ab vna poᵃ.⁊ q: ñ est ponēda pl̄alitas sīn necessitate:ñ vr̄ eē necesse ponē tot sensus. ¶ Et si qs dicat: nōne saltem oꝫ ponē memoratiuā distictā a co gnitiua q̄ rebuet spēs. ¶ Rñdet q sic ē ponēdū aliqđ rebuatiuū spēꝝ:ꝫ illud nō ē nisi organū in quo ɔbuātur ⁊ rebuanf spēs seu fantasmata.

Dubitat 3ᵒ vtꝝ sit veꝝ vnū qđ cōit dr. s.q fortis imaginatō.i.fanta sia trāsmutat coꝛpa:sicꝫ mltis legit q p forteꝫ imaginatiōeꝫ trāsmutauerūt coꝛpa. ¶ Rñdet q d h dubio forte magis esꝫ supstitiose loq q̄ bñ ⁊ de loq:ñ q: isto cōit dr. dicā aliqs ppōes nihil asserēdo:ꝫ q̄uēadmodū dñt tenentes ptē affirmatiuā sic est auicēna ⁊ mlti alij. ¶ Pᵃ ppō lꝫ oēs aie hūane sint eiusdē spēi:ñ tñ oēs sunt eq̄les i vtutibꝰ ⁊ ppetatibꝰ.accidit enī aliqueꝫ eē imersū mãe:aliquē mltū eleuatū i mã. ¶ 2ᵃ ppō.aia hūana q̄lcūq modicū eleuata i no bilibꝰ ppetatibꝰ pt trāsmutar coꝛpꝰ extri secum mdiātibꝰ q̄litatibꝰ iufmedys. ¶ Et aduerte q ad h q aia sit potēs ad istas trāsmutatōes req rif fortis ⁊ fira affectō ⁊ q illō fbm sit dispositū ad trāsmutatōeꝫ. Reqrif ēt q tal aia ñ sit passio nibꝰ sēsibilibꝰ sbdita. Ex q̄ iferf hꝫ auicēnā q ñ q̄libꝫ aia hūana q̄lcūq i suis imagiatōibꝰ vl affectiōibꝰ fira pt coꝛpꝰ alienū mō pdicto realr trāsmutar. q: ñ q̄lꝫ ē eleuata nobilr ⁊ a passiōni bꝰ sēsibilibꝰ semota. Uñ ñ vr̄ q coꝛpa supiora ñ possint pducē vtutes nobiles i aia magis q̄ in lapidibꝰ pciosis vl saltē disponē coꝛpa.ꝫ vide mꝰ mirabiles vtutes eē i lapidibꝰ igr:pt ēt illō dclarari p expiētiā.videmꝰ enī q aliqs sup an gustā trabē extensaꝫ sup terrā secur ābularet:⁊ ñ ñ eēt sup pfūdā aquā ñ sic trāsiret. Dicit ēt auicē na q qn gallia vicit gallū i pugnā erigit q̄ si es set gallꝰ ⁊ eleuat suaꝫ caudā sic gallꝰ ⁊ aliq̄ illi nascit coꝛnu i crure sic gallo.⁊ ista ñ sūt nisi ex forti imagiatōe ⁊ extiatiōe. Dicit ēt aristotel.8.d hystoriis q cū gallia vicerit gallū tē conaf coire sic gallꝰ. Etiā si qs fortit cogitat de venē erigeś

Aliđ du bium d imagina tiōe seu fantasia

ppōes ppō dicto du bio.

Scda p positio. Quid r quirif ad hoc q aia sit potens ad istas trāsmu tationes

sibi x̄ga ita q̄ aliq̄ñ sem̄ expellit. ē͞t puer genit⁹ vt plurimū assimilaṫ illi sup̄ quē h̄uerūt fortez imagiatōez seu extiatōez in coitu. Itē q̄ñ hō͞ videt aliū occitaṙ ē͞t occitat ē͞t pueri trahentes vinū ō vase appetūt migē. s͡z ista n̄ videṫ fieri nisi ex forti imagiatōe igr̄. ⁊ mod⁹ ponēdi p̄t eē tal' Nā sic lumē qō͞ ē spēs lucis ē p̄ductiuū caloris sic spēs albedinis ⁊ rubedinis exn̄tes in imaginatiua sunt p̄ductiue albedis ⁊ caloris i subo dispoſito. p̄pter qō͞ patientib⁹ fluxum sanguinis p̄hibet res rubea. ℭ Et hec de 2° articulo.

2° de p̄dictis.

Quantū ad 3ᵐ sit 2° rn̄saṫ ad q̄ſitū. n̄ ē ponēd⁹ sēsus agēs distinct⁹ ex nā rei a sēsu possibili. q̄ 2° reliqṫ satis p̄bata i p̄ ar°. Ad rōes oēs dr̄ q̄ 2cludūt p̄ nob̄ ⁊ n̄ 2 nos. ℭ Finit 2° liber ō aīa. ℭ Incipit tertius.

De pte aūt aīe q̄ cognoſcit aīa ⁊ sapit siue sep̄abili existēte siue nō sep̄abili f̄m magnitudinē sed f̄m rōnē. 2siderandū quā h͡z dīaz: ⁊ q̄uo q̄dē sit ipsum itelligē. si igiṫ ē itelligē sic sentiṙ aut pati aliq̄d vtiq͡z erit ab itelligibili aut aliq̄d h̄mōi alter̄.

Istⁱ libri diuisio. Quinq͡z 2clusiones de aīa rōnali. Intell's p̄prietates.

Hic ē terti⁹ liber de aīa i q̄ phs deteriat ō po͡ª itellectiua. Et diuidiṫ i duos tractat⁹. In p̄ deteriat ō po͡ª rōali. Et diuidiṫ i duo capl'a. In p° tāgit q̄nq͡z 2cl'ones. ℭ p̄ª. 2siderādū ē de pte aīe p̄ quā aīa cog̃scit ⁊ sapit: siue sit sep̄abil' siue isep̄abil' a cōpe. 2ª 2° tāgit p̄p̄etates itell's. p̄ª: si itelligē sit sic sētire 2tigit intellectū pati aliq̄d ab itelligibili: sic sensū a sēsibili. 2ª. op͡z itell'z eē ipassibilē. 3ª: o͡z itell'z eē receptiuū spēꝝ itelligibiliū. 4ª: itell's ē i po͡ª ad suscipiendū spēs ⁊ nullā ex nā d͡z h̄ie. 5ª: sic sēſitiuum se h͡z ad sēsibilia: ita itellectiuū ad itelligibilia. 6ª necesse ē itell'z eē imixtū. qō͞ p̄bat q͡z itell's oīa itelligit: g̃ o͡z ip͡z eē imixtū: qō͞ p̄bat: q͡z si i intellectu eēt aliq̄ p̄p̄a forīa illa p̄hibēt ne itellr̄et formas ex̄neas. Et q̄ h̄ hec auctas: itⁿ exn̄s p̄hib͡z

Auctas

ex̄neū. 7ª: itell's polis n̄ h͡z aliquā deteriatā nā͡z s͡z solū h͡z nām q̄ vocaṫ itell's polis aīe. 8ª: rōnabile ē itellm̄ nō misceri corpi. i. organo corp̄eo. qō͞ p̄bat: q͡z si eēt aliqō͞ organū tūc q̄le eēt ip͡z organū eēt ip̄e itell's: ⁊ sic poss͡z eē calid⁹. 9ª: itell's polls ē loc⁹ spērū. ℭ 3ª 2°: tāgit duas dr̄iaꝫ int

Dr̄ie int intell'z ⁊ sensum

itellm̄ ⁊ sēsū. p̄ª: ipassibilitas sensitiui nō ē sil's ipassibilitati itell's. qō͞ p̄bat dupl'r. p° ex pte sensus: q͡z sēsus nō p̄ōt sētire p̄ua sēsibilia nec valō excellētia: s͡z cū itell's itelligit valde intelligibilia nō min⁹ itelligit ifima itelligibilia. 2° p̄bat ex pte orgāi: q͡z sensus nō ē sine organo corporeo: intellectus vero est sine organo corporeo. 2ª dr̄ia ē q͡z itell's suscipit oēs spēs oīuz itelligibiliū ⁊ dr̄ i actu p° p̄ ip̄as: sicut n̄ ē ō sēsu. ℭ Deinde p̄ōit dr̄iā q̄ ē ex pte obi. Et p° p̄ōit talē supp̄ōnē Alia dr̄ Aliō ē magnitudo. i. indiuiduū magnitudīs ⁊ essentia magnitudīs eē. i. q̄ditas h⁹ magnitudinis. Et ex pte obiecti. s̄bdit q̄ h̄ nō ē veꝝ i oib⁹: q͡z i oib⁹ idē ē suppositū ⁊ q̄ditas: vt dicim⁹ hāc carnē: ⁊ carne͡z esse idē. Et p̄ h̄ p̄ōit dr̄ia͡z inter sensu͡z ⁊ itell'z ex pte obi: q͡z sēsus cog̃scit idiuiduū cū 2ditōib⁹ indiuiduātib⁹. s͡z itell's cog̃scit q̄ditates abstrahendo a 2ditōib⁹ idiuiduātib⁹. ℭ 4ª 2° tāgit duas q̄ōnes. p̄ª: si intell's ē simplex ⁊ ipassibil' ⁊ nihil h̄cat cōe alicui itelligibili n̄ vr̄ q̄ patiaṫ ab itelligibili: cū agēs ⁊ patiēs debeāt h̄r̄e aliq̄d cōe. 2ª qō͞: vtꝝ itell's sit itelligibil': ⁊ si sit veꝝ sit itelligibil' sic alia aut alr̄. ℭ 5ª 2° tāgit solutōez istarū q̄ōnū. Et p° soluit p̄mā dicēs q̄ duplex ē passio: q̄dā ē corruptiua q̄ ē mediātib⁹ q̄litatib⁹ 2rys: ⁊ tali passiōe n̄ patiṫ itell's. Alia ē p̄fectiua ⁊ receptiua: ⁊ tali dr̄ patiṫ itell's. itell's eni est q̄dāmō oīa: q͡z ē i po͡ª ad suscipiēdū spēs oīm itelligibiliū ⁊ nullā h͡z a nā: q͡z itell's ē sic q̄dā tabula i q̄ nihil ōpictū ē. ℭ 2° soluit scd̄az q̄ōnē ⁊ dicit q̄ itell's ē intelligibil' sic alia itelligibilia. Et s̄bdit q̄ i h̄is q̄ sūt sine mā: idē ē itell's ⁊ qō͞ itelligiṫ. 2° s̄bdit q̄ i h̄ntib⁹ mā͡z vnū q̄ōq͡z solū ē itelligibile i po͡ª: q͡z intell's ē po͡ª sine materia.

Quōniā aūt sicut in oī nā h̄ q̄dē est aliq̄d: hoc quidē mā vnicuiq͡z generi: hoc aūt est po͡ª oīa illa: alteꝝ aūt cā ⁊ factiuū qō͞ in faciendo oīa vt ars ad mām sustinuit: necesse ⁊ in anima has esse differentias.

2° de intellectu agente ⁊ poss.

ℭ Istud ē 2͡z caplm̄ h⁹ tractat⁹ in q̄ phs ōteriat ō itellectu agēte ⁊ possibili. Et p° p̄ōit talē 2cl'ōnē: necesse ē i aīa esse has duas potētias. s. itellectū agentē ⁊ possibilē. qō͞ p̄bat: q͡z i oī nā ē aliq̄d sic mā qō͞ ē i po͡ª ad recipiendū oīa receptibilia in tali nā: ⁊ ē ē͞t aliq̄d qō͞ ē p̄ductiuū oī͡z q̄ p̄duciṫ i tali nā: g̃ i aīa o͡z ponē vnā potētiā receptiuā ⁊ aliā p̄ductiuā. ℭ 2° p̄ōit dr̄ia͡z istoꝝ adinuicē dicens q̄ itell's possibil' ē q̄ possibil' ē oīa fieri. s͡z itell's agēs ē q̄ est potēs oīa faceṙ. qō͞ p̄bat p̄ sil'e: q͡z sic lumē faṫ colores exn̄tes i po͡ª visibiles eē actu visibiles sic intell's agēs faṫ intelligibilia. ℭ 3° p̄ōit p̄p̄etates intell's agētis q̄ sūt q̄nq͡z: dicēs q̄ itell's agens est sep̄abil' ipassibil': imixt⁹: actu: s̄bia: ⁊ honorabilior intellectu possibili. Istā vltimā p̄tem probat dupl'r. p° q͡z agēs ē sp̄ honorabili⁹ patiēte. 2° q͡z p̄ncipiū efectiuū est honorabili⁹ p̄n° receptiuo cuiusmōi est intell's possibil'. Et s̄bdit q̄ eadē est scīa f͡z actū cū re scita. ℭ 4° p̄ōit dr̄ia͡z inter virtutez cogitatiuā ⁊ agentez dicens q̄ virt⁹ cogitatiua q̄ ⁊ alr̄ dr̄ estimatiua p̄cedit intell'z agentē sic q̄ intell's agens p̄supponit eā in agendo. ℭ Finalr̄ dicit q̄ intell's agens est sep̄abil' incorruptibil' imortalis ⁊ p̄petuus ⁊ nō reminiſciṫ post separatiōnē: sed vis cogitatiua. i. fantasia corrūpiṫ q̄dam interiori

Quid ē intell's polls.

Quid ē intell's agens.

Intell's agētis p̄petates.

Dr̄ia int v̄tutē cogitatiuā ⁊ agētez

dam interiori corrupto. Circa textum.

Alia qō de nro itellu.

Q**Uerit** primo vtrū intellect⁹ noster possibilis sit pure po^a passiua. ¶ Et arguit primo q sic: q: b3 phm in textu sicut se b3 sensus ad sensibilia: ita intellectus ad intelligibilia: s3 sensus est virt⁹ passiua: g̃ ꝛ intellꝰ. ¶ Scdo sic: si intellect⁹ esset potentia actiua cū hoc q̄ sit passiua seq̄ret q posset itelligere sine obiecto exteriori qd ē falsu3 ꝑbat q: actiuū ꝛ passiuū ɔbite approximata sine extrīseco sufficiūt ad actū. 2° ꝑbat. q: seq̄ret q oēs actōes ꝛ passiones intellꝰ essent eiusdē speciei cū maneret idē agens ꝛ patiēs. ¶ 3° sic: cognitio fit ꝑ assimilatōe3 po^e cognitiue ad obiectū. sed illa assimilatio fit tm̄ ꝑ īpressionē similitudinis vel spēi obiecti in potentiā q̄ causatur ab obiecto ꝛ recipit in po^a q̄ talis po^a est tm̄ receptiua. ¶ 4° sic: si intellꝰ possibil' eēt ꝑductiu⁹ intellectōis sequeret q intellꝰ possibilis eēt itellectus agēs: qd ē falsum ꝛ ɔ phm in textu q̄ pōit dñia3 inter ipsos. ¶ 5° sic. si intellect⁹ possibilis esset ꝑductiu⁹ intellectōis: tūc sequeret q itellectus agens nō esset nobilior intellectu possibili cuius tm̄ oppositū dicit phs in textu. ¶ In oppositū arguitur: q: opatōes vitales sunt effectiue a pn° intrinseco vitali: s3 act⁹ intelligēdi sūt opationes vitales: g̃ sunt a principio intrinseco effectiuo vitali: ꝛ hoc nō est nisi intellꝰ possibilis: igr̃ intellꝰ possibil' non est po^a pure passiua. In qōne erunt tres articuli.

Suppō pdicta3 qōnē d clarant

Quantū ad primū sciendū est primo q pro declaratōe qōnis supponitur primo q vt b3 scot⁹ quolibeto qōne. 15. q̄ i pte itellectiua id est in aīa est aliqd principium actiuū respectu intellectōis ꝛ illud nō est voluntas neq3 sensus: igit illud erit intellect⁹ vel aliquid intrinsecū ipsi itellectui: puta spēs intelligibilis. ¶ Secūdo supponit q ad actualē itellectionē causandū ɔcurrit aliqd ipsi⁹ aīe intellectiue ꝛ obm̄ aliquo mō pn̄s vel in se vel i aliquo repñtāte. Sed dubiū ē quot illoꝝ p3 poni ꝑ se actiuū respectu intellectōis vtrū po^a tm̄ vel obiectū tm̄. Ad hoc rñdet scot⁹ ibidē q nullū illoꝝ est totalis cā intellectōis. ¶ Primo non pōt esse po^a: q: experimur q qñ aliqd obiectu3 est pn̄s itellectui q de eo habem⁹ noticiā quā pri⁹ nō habebam⁹: sed hoc nō eēt nisi intellꝰ haberet aliquā actiuitatē. ꝛ q obiectū non sit cā totalis p3. q: intellectōes ꝛ opationes potentiaꝝ dicūtur actōes imanētes qd tm̄ nō esset si obiectum esset talis cā: s3 essent transeuntes. Et ex h̄ sequit falsitas illoꝝ q tenēt q itellect⁹ pure passiue se b3 ad intellectiōem. ¶ Tertio supponit q obiectū in se pn̄s vl' in sua spē ꝛ intellect⁹ itegrant vnā totalē cām ipsi⁹ intellectōis ita q intellectio q̄ intellect⁹ noster itelligit petrum causatur ab ipo petro pn̄te in se vel in sua spē ꝛ ab ipo itellectu. Et aduerte q obm̄ eē in se pn̄s nō ē aliud q̄3 ip3 h̄re veꝝ eē i distātia sufficiēti ad cāndū itellectōe3: s3 ipm̄ esse pn̄s in sua spē nō ē aliud q̄3 spē3 ei⁹ intelligibilē eē in itellectu. ita q qñ ipsi⁹ obiecti spēs intelligibil' est i itellectu tunc obiectū dicitur esse pn̄s in sua specie.

Sciendū est 2° q circa dcā icidit talis difficultas quō ista duo puta intellꝰ ꝛ obiectū ɔstituunt vnum pn^m. ¶ Pro circa cui⁹ solōne supponit ibidē scot⁹ q cāe ɔcurrentes ad vnū effectū sūt qñq3 eiusdē rōnis ꝛ ordinis vt sūt plres hoies trahētes nauē. qñq3 sunt alteri⁹ rōis ꝛ ordinis ꝛ h̄ dupl'r. ¶ Uno mō qñ posterior b3 ṽtutē suā a priore cmōi sūt sol ꝛ pr̄ i gñatōe hois. qñq3 posterior nō b3 virtutē suā a priore nec ɔpēdet ab ea i hñdo suā virtutē: s3 tm̄ depēdet ab ea i agēdo ɓm suā virtutē. ita q superior pncipali⁹ agit ꝛ iferior min⁹ pncipal'r agit Exēplū forte poss3 eē de pr̄e ꝛ mr̄e in gñatiōe plis. Aristotelis eni3. 16. de aialib⁹ expresse b3 q mr̄ actiue se b3 i gñatōe plis nō tm̄ sic q ipa mr̄ hēat virtutē suā actiuā a pr̄e nec in hñdo ipsa3 ab ipo depēdet. s3 depēdet ab ipo i agēdo ꝛ sic dr̄ agere min⁹ pncipal'r. ¶ Ad ppositū g̃ dd3 ē de intellectu ꝛ obiecto q nō ɔcurrūt p° mō puta sic cāe eiusdē rōis. q: virt⁹ vni⁹ posset tm̄ augeri q se solo poss3 causare itellectōe3 qd ē fl'm. Nec 2° mō q: ē intellꝰ nō b3 virtutē suā actiuā ab obiecto nec ecōuerso. Rñdet g̃ q 3° mō concurrūt ad ꝑducēdū intellectōe3. s3 qt illoꝝ pncipali⁹ ɔcurrat an obiectū vl' intellect⁹. Rñdet ꝑ duas ppositōes. ¶ Pria obiectū ꝛ po^a sūt due cāe pncipales ɔcurrētes ad causandū itellectionē sic q neutrū eoꝝ sufficit. ¶ 2ª ppositio inter illa duo pncipalior cā est intellꝰ: q: vbi cā vlior ꝛ min⁹ vlis sil' ɔcurrūt ad aliquē effectū cā vlior ē pncipalior. s3 itellꝰ ē cā magis vl'is. na3 itellꝰ ē illuiat⁹ ad oēs act⁹ oi3 spēꝝ ꝛ oim itelligibilium. nō aūt obiectū: q: est determinatū ad vna3 speciem ꝛ vnam noticiam.

Alia difficultas circa textū incidens.

Sciendum est tertio q circa textū incidunt aliq̄ parue difficultates. Quaꝝ p^a ē q̄re ē q postq̄3 obm̄ ē cā intellectōis sic intellꝰ q̄re nō dr̄ ita bñ intelligere sicut itellꝰ. Rñdet scot⁹ loco pallegato q rō huius est: q: intellꝰ non dr̄ intelligere rōne q̄ causat intellectionē: q: si de⁹ causaret illā intellectōnem: non tñ diceret intelligere illa intellectōe. sed dr̄ intelligere intellectu: q: recipit itellectionem quā nō recipit obiectum: iō dicit phus q intelligere est qddā pati: q: intellm̄ intelligere non est nisi ipm̄ recipere intellectionez. ¶ Secunda difficultas: an intellꝰ agēs ꝛ possibil' sint due potentie real'r distincte. ꝛ videt q sic: q: dicit phus in textu q intellꝰ agens est nobilior intellectu possibili qd nō esset si essent idem cū nihil sit nobili⁹ seipso. ¶ In oppositum arḡ: nō est

Alie difficultates circa textū incidentes.

Scda difficultas.

ponēda pl'alitas sine nec̄itate ex p̄rio phisicoꝝ.
ſꝫ nō est nec̄itas ponēdi illas potētias eē realr.
distictas. cū idē possit esse p̄n^m receptiuū ⁊ pdu
ctiuū respectu eiusdē. Jō rn̄det breuir ad diffi
cultatez q̄ intellect⁹ agēs ⁊ itellect⁹ possibil' nō
distiguunt realr: qđ pꝫ q̄r nō p̄nt abinuicē sepa
ri. nec aliq̄ alia via apparet q̄ pōt ɔcludi distin
ctio realiter ip̄a. iō nō distiguunt realr: ſꝫ bene
formalr. Et ad rōnē dr̄ p̄rio q̄ intellect⁹ agēs est
nobilior itellectu passibili ſꝫ qd ⁊ n̄ simplr. Dr̄
scđo q̄ idē distictū a seipso formalr pt bn̄ eē no
bili⁹ seipo. Et ad pbationē aristotel' in q̄ dr̄ q̄ oē
agēs ē nobili⁹ paſſo. ¶ Rn̄det q̄ talis ppositio
ē mediata ⁊ depēdet a duab⁹ alijs ppositiōib⁹.
¶ Prima q̄ agēs sit cā talis forme quā produ
cit. ¶ 2° q̄ illa forma sit nobilior q̄ⁿ passuȝ in q̄
illa forma recipit ⁊ si vna illaꝝ propositionū sit
falsa tūc nō est ɔcedenda talis propositio.

Sciēduȝ est 4° q̄ est alia difficultas an
itellect⁹ agēs vel passibilis sit
cā itellectiōis. Ad quā rn̄det breuir q̄ itellect⁹
agēs fantasmate cāt p̄rialr spēm itelligibilē in
itellectu possibili ⁊ nihil aliud facit. vn̄ de ipso
itellectu agēte dr̄ q̄ trāsfert de ordine i ordinē
i. ď ordine sensibiliū in ordinē itelligibiliū. i. fa
cit illa q̄ prius erāt sensibilia actu itelligibilia p
ducēdo spēm. Dr̄ etiā q̄ ipse itellect⁹ agēs facit
vtilitatē i reb⁹ idest pducit spēm itelligibilē rep
sentantē rē sub ppria ei⁹ rōne ⁊ nō sub ɔditioni
bus idiuiduātib⁹. Dr̄ etiā q̄ intellect⁹ agēs est
q̄ ē potēs oia facere. i. pductiu⁹ p̄rialr spērū in
telligibiliū oium reꝝ sensibiliū. iō oēs auctores
q̄ vident ponere intellectū agentē agere debēt
sp itelligi respectu spēi itelligibilis: ſꝫ itellect⁹
possibil' recipit p̄rio spēm intelligibilē: ⁊ cū ip̄a
p̄rialr pducit intellectionē quā recipit. ¶ Et ex
istis pꝫ q̄ intellect⁹ agēs nullā itellectionē pdu
cit neq̄ aliquā recipit. neq̄ etiā spēm itelligibi
lē. Seqr etiā q̄ intellect⁹ agēs post separationē
aīe a corpe nullū actū habebit: q̄r tūc spēs intel
ligibiles nō causabunt in itellectu possibili me
diāte fantasmata: q̄r tūc nullū erit fantasma: ſꝫ
imediate causabunt ab itellectu. ¶ Et si qs ar
guat ɔ̄ ista nō est ponēda pluralitas sine nec̄ita
te. ꝗ nō ē ponēdus itellect⁹ agēs aliq̄ mō distin
ct⁹ ɔ̄ itellectū possibilē: q̄r itellect⁹ possibilis cū
fantasmate pōt pducere speciē itelligibilē in se
ipso: sic pducit itellectionē in seipo. Rn̄det sco
t⁹ ibidē q̄ nō est sile. q̄r potētia operatiua nō est p
ductiua sui obiecti: ſꝫ sit actiua sui act⁹ circa obie
ctū: iō nō est sile q̄ si intellect⁹ possibilis possit
cāre suā itellectionē q̄ possit cāre spēm itelligi
bilē. ¶ Et si qs adhuc arguat itellect⁹ agēs dr̄
eē actiu⁹ respectu oiuȝ quoꝝ itellect⁹ possibilis
est receptiu⁹. mō dicit phs in textu q̄ itellectus
agēs est q̄ pōt oia facere sic intellect⁹ possibilis
est q̄ possibile ē oia fieri. Rn̄det q̄ itellect⁹ agēs

Argu-
mentū.

dr̄ oia facere (supple) itelligibilia: nā cū fantas
mate cāt spēȝ itelligibilē p quā res dr̄ actu itel
ligibil' ⁊ p quā res dr̄ i po^a ppinq̄ itelligibil' ⁊
respectu illi⁹ itellect⁹ possis ē receptiu⁹: ſꝫ itelle
ct⁹ agēs nō facit oia actu itellecta: ſꝫ itellectus
possis. iō itellect⁹ agēs nō ē act⁹ respectu hui⁹
qđ ē facē oia actu itellecta. Et h̄ ď 2° articulo.

Quantū ad tertiū dubitat p° vtrū ad ha
bēduȝ notitiā actualē sit ponē
da spēs itelligibil'. Et ar p° q̄ nō. q̄r q̄lꝫ spēs in
telligibil' si eēt: eēt i itellectu vt forā naturaliter
agēs ad itellectionē. ſꝫ nulte p̄nt eē tales spēs in
itellectu: ꝗ oēs ille agerēt ad itellectōes sibi cor
rn̄dētes vel si vna ageret ⁊ tn̄ ſꝫ eā nō eēt itelle
ctio sequeret q̄ nunq̄ s̄m eaȝ posset esse intelle
ctio. q̄r cā nālr agēs qn̄ agit: agit s̄ꝫ vltimū sue
po^e. ꝗ cito nō posset hr̄e effectū suū neq̄ post.
Itē oīs spēs ip̄ressa ab obiecto rep̄ntat illō sub
illo rōne q̄ ip̄rimit ab eo: ſꝫ ip̄rimit ab eo: vt sin
gulare ē: q̄r actio ē singularis. ergo spē ip̄ressa
a quocūq̄ nō potest rep̄ntare vle. ¶ In opp^m
ar q̄r stat intellectū eē i po^a ppinq̄ ad aliqd in
telligendū q̄ tn̄ prius erat in po^a eēntiali ⁊ remo
ta ad illō itelligendū: ꝗ h̄ est p aliā mutationeȝ
⁊ nō obiecti: q̄r i obiecto ē tm̄ relo rōnis. ꝗ ip̄i
us itellect⁹. ſꝫ tal' mutatio nō vr̄ eē nisi ad aliq̄
formā in itellectu q̄ est prior illa actuali itellectio
ne ⁊ illud nō est nisi spēs itelligibil': igr. Sed
forte dices q̄ h̄ nō est pp aliqd existēs in itelle
ctu. ſꝫ est pp fantasma qđ remāsit a q̄ cāt talis
itellectio. Cōtra illud ar q̄r itellect⁹ pōt eē i po^a
ppinq̄ alicui⁹ cui⁹ nō est fantasma: igr nō erit
a fantasmate. aīns pbar. nā itellect⁹ post intelle
ctionē suoꝝ actuū ⁊ volitionū suaꝝ est in po^a p
pinq̄ ad illos itelligendū. ⁊ tn̄ ipsoꝝ nō sūt fan
tasmata cum nullo mō sint sensibilia. Rn̄r ꝗ ad
dubiū s̄ꝫ mentē Scoti lib. p° distin. 3. ad tertiā
ptez distictionis p aliq̄s ppōnes. ¶ Pria ppōnes
ad actualē notitiā abstractiuā reqrit spēs itellicto
gibilis tanq̄ p̄rial' cā illi⁹ itellectiōis q̄ qdē sp̄e
cies itelligibil' manet i itellectu poli post actua
lē intellectionē. ¶ 2^a ppō. lata ē dria iter spēm
itelligibilē ⁊ habitū: q̄r habit⁹ q̄ gn̄at ex freq̄n
ti reiteratiōe actuū nō rep̄ntat obiectū. ſꝫ bn̄ in
clinet ad ɔsiles act⁹ ex q̄b⁹ gn̄at. ſꝫ ista spēs in
telligibil' est rep̄ntatiua ⁊ siītudo ipsi⁹ obiecti.
¶ 3^a ppō: ſꝫ spēs itelligibil' sit spūal' vel acc̄ns
spūale tn̄ rep̄ntat rē corporalē ⁊ h̄ nō est incōue
niēs. Et ad rōnes. ¶ Ad p̄mā rn̄det negando
ɔn̄aȝ q̄r cuiuscūq̄ spēi singulare forti⁹ mouet
sensū diuo fantasma efficati⁹ ip̄rimit ⁊ fortius
mouet itellectū ⁊ q̄ ad istū primū actū nō est in
p̄tāte n̄ra qn̄ intelligam⁹. Et cū dr̄ vlteri⁹ vel ip
sa spēs pt mouere ad intellectionē vel nō. Dico
q̄ pōt: ſꝫ si alia spēs forti⁹ moueat ista ip̄editur
pōt tn̄ postea p iperiū voluntatis iperātis mo
uere ad cognitionē istius. ¶ Ad scđaȝ dr̄ prior
q̄ duplex

Aliud
dubiuȝ
de mo
do hn̄di
potētiā
actuales

Propō
pdē
dentes.

q duplr ē rō. s. agēdi ⁊ agētis. Sigīaritas eni ē ɔditio agētis ⁊ nō rō agēdi. ſȝ rō agēdi eſt ipſa forma in ſingulare ſȝ quā ſingulare agit. ⁊ ſic bn̄ d: q ſpēs dȝ repn̄tare ſȝ iſtā rōnez agēdi: ſȝ nō ſm rōez agētis: vel pōt dici gn̄alr q qn̄ ſpecies gn̄at ab aliquo ſicut a totali cā repſentat ipſuz ſub ratione ſupple agendi qua gignitur. ⁊ concomitanter ſub ratione generantis.

Aliō dubiuz de dcō ariſtotelis.

Dubitat 2° vtꝝ illud dictū Ariſtotelis ſit veꝝ in q d: q neceſſe eſt intellectū intelligentē fantaſma ſpeculari. ⁊ q intellect⁹ ad itelligendū dȝ ſe ɔuertere ad fantaſmata. Et vr̄ q nō: q: itellect⁹ multa itelligit q̄ nō ſūt fantaſmata vt ſūt itellectiōes ⁊ volitōes. Rūr ⁊ p ſolōne ſupponit q tal' ē ɔnexio iſtarū potētiaꝝ. ſ. fantaſie ⁊ itellectus pro ſtatu iſto q nihil itellect⁹ itelligit in vli niſi cuius ſingulare fantaſiat. nec eſt alia cōuerſio intellectus ad fantaſmata niſi q intelligēs vle ſaltē mālē ſeu ſenſibile fantaſiat ei⁹ ſingulare ⁊ intellect⁹ ſic itelligens vle d: ſe ɔuertere ad fantaſmata ſȝ illum ſenſū. ¶ Sȝ reſtat alia difficultas. ſ. vtrum oporteat itellectū eē denudatū ab eo qd ipſe intelligit. ⁊ vr̄ q nō: q: nō opȝ ſenſuz eē denudatū a ſenſibili. g nō opȝ itellectū eē denudatū ab itelligibili. añs pȝ de tactu q nō eſt denudat⁹ a q̄tuor q̄litatib⁹ pnīs. Itē itellect⁹ pōt itelligerē qlȝ ens ⁊ tn̄ nō eſt a qlȝ ente denudat⁹: q: non eſt denudat⁹ a ſeipſo. ¶ In opp^m ē phs iterum vbi dic̄ q neceſſe ē intellectū eē imixtū cum eo qd itelligit. Pro ſolōne ponunt aliq̄ ɔcluſiones ſeu ppōnes. ¶ Pria ppō. itellect⁹ nr̄ nō eſt denudat⁹ ab oi eo q pt itelligere: q: pt itelligē ſe ipm ⁊ tn̄ nō ē denudat⁹ a ſeipſo. ¶ 2ª ppō itellect⁹ nr̄ pōt duplr aliqd itelligere. intelligit. n. aliq̄ prio. i. ſine diſcurſu ex intellectione preuia ⁊ pōt itelligere aliqd mediāte alio puta p diſcurſū. pōt ēt aliqd itelligē directe ⁊ aliqd p reflexionē. Tūc ponit tertia ppō opȝ itellectū eē denudatū ab oi eo qd p° ⁊ directe recipit vl' intelligit. Et p h ſoluit ſcda rō. ¶ Ad pmā viſū ē quō ſēſibile poſitū ſup ſēſuz nō facit ſēſationē.

Alia difficultas

Propōnes rn̄dentes ad predicta.

Utrum aīa rōnalis ſit immortal.

Dubitat 3° vtꝝ aīa rōnal' ſit imortal'. Et vr̄ q nō q: hō vere corrūpit: g forma ei⁹ deſinit eē. ſȝ forma hōis ē aīa: igit. Itē dic̄ phs i textu q itellect⁹ paſſiu⁹ corrūpit: g ⁊ ipſa aīa cū ſint idē. ¶ In opp^m ē p phm q dicit ſcdo hui⁹ q itellect⁹ ſepat a corpe ſicut ppetuū a corruptibili. Etiā dicit in h 3° q ps intellectiua ē imortal'. Ad dubiū rn̄det ponendo talē ppōnez. ſȝ vītatē ⁊ fidē aīa rōnal' ē imortalis. ſȝ qd de h ſenſerit phs dubiū ē nā in diuerſis paſſib⁹ vr̄ adducē auctitates ad vtrāq ptē. Dic̄ eni in h 3° q itellect⁹ ē ſepat⁹. Dicit ēt. 12. meta. q ſol⁹ itellect⁹. i. ſola aīa itellectiua mānet poſt corruptionē toti⁹. Etiā. 16. lib. de aīalib⁹ dicit itellectū venire de foris g nō icipit eē p gn̄ationē. ⁊ p ɔn̄s nō pōt accipe nō eē p corruptionē. Dic̄ ēt 2° ethicoꝝ q fortis dȝ ſe exponē morti p republica. ⁊ loqt ſȝ iudiciū rōis nāl': igt ſȝ rōnez pt cogſci imortalitas aīe. pȝ: q: pp quod cūq bonū nō pt qs appetē oino ſuū nō eē. Jō ex iſtis vr̄ velle phs q itellect⁹ ſit imortal': ſȝ oppoſitū vr̄ velle in aliīs locis. nā vr̄ dicē p° celi ⁊ mūdi. ⁊ ēt. 8. phyſi. q oē qd icipit eē deſinet eē. vn̄ ibi vr̄ velle ɔ Platonē p ipoſi q aliqd inceperit eē poſt nō eē qd ſit ppetuū ⁊ imortale. idō appet q phs fuit multū dubi⁹ in hac mā n̄ magis accedēs ad vnā ptē q ad aliā. vn̄ q̄nicūq aliqs eēt magn⁹ phs nō poſſet ſufficiēter lumine nāli pbare imortalitatē aīe. Et ad rōnē q fiebat d: q i corrūptiōe hōis corrūpit ipa hūanitas q ē tria entitas diſticta ab ipa aīa ⁊ corpe. ⁊ nō corrūpit aīa rōnal'. Et hec de ſcdo articulo.

Quantū ad 3^m ſit ɔ° rn̄ſal'. itellect⁹ nr̄ n̄ ō pure ſe hȝ ad ipſaz itellectiōez ctis. ſȝ effectiue tanq cā prīalis q cōcluſio relinquitur nota ex dictis. etiā ex dictis ſufficienter pȝ qd ſit dicendum ad rationes.

Concluſio predictis.

Indiuiſibiliū qdē igr̄ itelligētia i his ē circa q nō ē falſū. i qb⁹ āt ⁊ falſū iā ⁊ veꝝ ē cōpō qdā iā itelligibiliū ē ſic eoꝝ q vnū ſit.

¶ Iſte ē ſecūdus ⁊ vltim⁹ tractatus hui⁹ libri in q phs determīat de itellectu ⁊ actib⁹ ei⁹. ⁊ etiā de po^a motiua ⁊ de drīa aīatoꝝ ab inaīatis. Et diuidit in tria capitula. ¶ Primū diuidit in tres ptes. dicēs q duplex ē opatio intellect⁹. ſ. ſimpliciū apphēſio q eſt i his circa q nō ē falſū. ¶ 2ª eſt cōpō vel diuiſio ⁊ ē eoꝝ q ſūt vā vl' falſa. ⁊ differūt iſte due: q: ſimpliciū apphēſio prior eſt q cōpō vel diuiſio vt pȝ ex opīone Empedoclis q dicebat q p° fuerāt qdā capita ſine collo poſtea ɔiūcta ſūt ſuis collis. ¶ 2° differūt q: i cōpōne vel diuiſione ē vitas vel falſitas: ſȝ non in ſimplici apphēſione. ¶ 3° dn̄t q: intellect⁹ in ſua pria itellectiōe ſp ē ver⁹ nō aūt in ſecūda ⁊ q: dic̄ q pria opatio ē itelligētia idiuiſibiliū. Oñdit q idiuiſibile d: triplr. ¶ Prio: q: ē vnū ɔtinuitate actu idiuiſū vt magnitudo. ¶ 2° aliqd d: indiuiſibile ſȝ ſpēm puta qd eſt vnū ſm ſpēz vt hō aīal vl' dom⁹. ¶ 3° mō d: idiuiſibile ſimplr qd ē indiuiſibile tā ſȝ actū q potētiā vt pūct⁹. ¶ In ſcda pte pōit aliq̄s cōpatiōes itellect⁹ ad ſenſuz. ¶ Pria ſic ſenſibile agit in ſenſuz ⁊ reducit eū de po^a ad actū ſic ēt intelligibile agit in intellectū ⁊ reducit eū de po^a ad actū. ¶ 2ª ſicut alteratio ſenſus a ſenſibili nō eſt corruptiua ſic nec alteratio itellect⁹ ab itelligibili. ¶ 3ª ſentire ē ſile ipi intelligere. ſ. ſimplici apprehēſioni. nā ſic ſenſus circa ſuū ppriū ſenſibile ē verus ſic ēt intellect⁹ circa ſuū qd qd eſt: eſt verus. ¶ 4ª tā in ſenſu q in intellectu ad apprehēſionē obiecti ɔuenientis vel diſcōuenientis

Duplex eſt opatio intellectus.

Cōparationes intellectus ad ſēſuz

sequitur psecutio vel fuga. ¶ 5ª in vtroqz apprehēso obiecto ꝯueniēte vel disconueniēte seqꝫ delectatio vel tristitia. ¶ 6ª in nulla eaꝝ poª appetitiua est alia a fugitiua. ¶ 7ª: sicut se hñt sensibilia ad sensū ita fantasmata ad itellectū. nā sicut sensibile facit spēm sensibilē. ita fantasma facit spēz intelligibilē sine q̄ itellectus nō intelligit. ¶ 8ª sicut pter sensus ptic̄lares opꝫ ponē vnū sensū cōez q̄ apphendanꝫ obiecta oīuz sensuuz pticulariū ꝛ ponat dr̄iaz iter ipsa ita ēt opꝫ ponere vnū itellectū intelligētez oīa. ¶ 9ª cōparatio tā in sensu q̄ʒ in intellectu ē aliqñ iudicium practicū q̄ intellect⁹ moueꝫ ad aliqd psequēnduz vel fugiendū. aliqñ ēt est iudiciū speculatiuum qđ est sine oī actiōe: hoc est qđ nō mouet ad electionē vel fugā. Ex q̄ passu eliciꝫ hec cōis auctoritas. Finis scīe speculatiue ē scire. Finis vero practice ē opus. ¶ Decia sicut p spēs reseruatas i fantasia imagīamur aliqd triste aut delectabile: sic ēt p spēs rebuatas i itellectu. ¶ Undecia. intellect⁹ itelligēdo ea q̄ abstracta sunt a mā nō itelligit ea eē sine mā. sꝫ itelligit ea nō intelligēdo māz coꝝ: ꝛ sic ēt de sensu. ¶ Ultima seu duodecia cōpatio opatio sensus nunq̄ʒ est res sensata. sꝫ itellect⁹ ē res intellecta: itellectus eni pt se itelligē. ¶ In 3ª pte phs intēdit talez ꝯclōnē: aīa ē q̄dāmō oīa quod pbat: q: oē qđ est: ē sensibile aut itelligibile. sꝫ aīa hꝫ in se sēsū p quē est oīa sensibilia. hoc ē pōt oīa sensibilia cognoscere p sensū ꝛ intellectū p quē ē oīa itelligibilia h̄ est p intellectū pt oīa itelligibilia cognoscē: igiꝫ. Et subdit q̄ dr̄e qb⁹ diuiduntꝫ scīe sūt siles diuisiōib⁹ qb⁹ scibilia diuiduntꝫ secantur eni scīe quēadmodū ꝛ res de qb⁹ sūt. vñ sicut scīa ꝛ sensus diuiduntꝫ p actū ꝛ potētiā sic scibile ꝛ sensibile. si eni sēsus fuerit i poª sensatū est in poª. ꝛ si in actu: i actu: ꝛ silr̄ ē de scīa ꝛ de scibili nō tñ hꝫ q̄ ē eꝛ aīaz. lapis eni nō est i aīa sed spēs lapidis. Ex h̄ isert q̄ itellect⁹ est sicut man⁹. q: sicut man⁹ ē organū organoꝝ. nā hō vtiꝫ ea ad ptegēdū alia organa. sic itellect⁹ ē spēs spērū. i. recipit spēz oīuz reꝝ. ¶ Subdit ēt q̄ oīa itelligibilia sūt in spēb⁹ sensibilib⁹. q: nullū vlē itelligim⁹ nisi pus singlare illius fantasiemur. ¶ Ex h̄ isert q̄ itellect⁹ nihil intelligit sine fantasmatib⁹. si eni itellect⁹ specꝫ nece ē aliqđ fātasma specꝫ. Ex q̄ isert finalr̄ q̄ act⁹ intellect⁹ qui est simpliciū apprehensio licet nō sit fantasma. tamen non est sine fantasmate.

De mouēte aūt qd forte sit aīa speculandum est vtꝝ vna quedā pars ipsius sit.

¶ Istđ ē scđz cap. in q̄ phs deteriat de poª motiua ꝛ diuidit i duas ptes. ¶ In pria disputat de distictiōe potētiaꝝ. dicēs q̄ dubitatio ē quō distiguntꝫ ptes aīe: q: videntꝫ q̄dāmō eē ifinite cū videātur eē ifiniti act⁹. ¶ Cōseq̄nter subdit q̄sdā diuisiōes potētiaꝝ q̄s posuerūt antiq. q̄dā eni dixerūt q̄ potētiaꝝ aīe q̄dā ē rōcinatiua q̄dā irascibilꝫ ꝛ q̄dā ꝯcupiscibilꝫ. Alij dicebāt q̄ potētiaꝝ aīe. alia ē rōnalꝫ: alia irrōalꝫ. ¶ Has diuisiōes reprobat phs trib⁹ rōnib⁹. ¶ Pria rō: q: sēsitiua ꝛ vegetatiua pl⁹ dr̄nt q̄ʒ ꝯcupiscibilꝫ ꝛ irascibilꝫ eo q̄ ꝯstituūt diuersa gña viuētiuz. qđ nō faciūt ꝯcupiscibilꝫ ꝛ irascibilꝫ. ¶ 2ª rō: q: poª vegetatiua neqꝫ ē rōnalꝫ neqꝫ irrōnalꝫ. ꝛ tñ ē poª aīe. ¶ 3ª rō fantasia ē q̄dā poª aīe ꝛ nō appāret sb̄ q̄ mēbro diuisiōis ꝯtieaꝫ: igꝫ. ¶ Cōseq̄nter pōit q̄tuor ꝯclōnes. Pria poª vegetatiua nō ē sufficiēs pn̄m motiuū aīalꝫ sꝫ locū qđ pbat duab⁹ rōnib⁹. ¶ Pria: q: mot⁹ sꝫ locū i aīali b⁹ ē sp cū fātasia. h̄ ē cū aliq̄ cognitiōe ꝛ appetitu ad psequēdū vł fugiēdū. ¶ 2ª rō: q: tūc seq̄reꝫ q̄ i plātis i qb⁹ ē poª vegetatiua eēt poª motiua sꝫ locū qđ ē falsū. ¶ 2ª ꝯ°: poª sensitiua nō ē sufficiēs pn̄m mot⁹ localꝫ. qđ pbat: q: mlta sūt aīalia q̄ hñt potētiā sensitiuā q̄ tñ sūt imobilia sꝫ locū. ¶ Et si dicaꝫ q̄ oīa aīalia hñt potentiā motiuā sꝫ locū. sꝫ nō moueñꝫ eo q̄ nō hñt organū dispositū ad motū. Dič phs q̄ h̄ ē incōueniens q: nā nihil facit frustra neqꝫ d̄ficit i necījs. ¶ 3ª ꝯ° itellect⁹ nō ē sufficiēs pn̄m mot⁹ localꝫ qđ pbat p̄ de itellectu speculatiuo: q: aīal nūq̄ʒ moueꝫ localr̄: nisi pp iudiciū alicui⁹ fugibilis: aut psequbilꝫ. sꝫ itellect⁹ speculatiu⁹ nō dicit aliqd eē psequbile vł fugibile: igꝫ. ¶ 2° pbat đ intellectu p̄ctico: q: lꝫ iudicet aliqd eē psequēnduz vł fugiēdū. nō tñ sp fit mot⁹ sꝫ tale iudiciū. naz icontinēs magis moueꝫ sꝫ ꝯcupiscētiā q̄ʒ sꝫ rectā rōez. ¶ 4ª ꝯ°: appetit⁹ nō ē pn̄m totale mot⁹ localꝫ. qđ pbat: q: abstinētes nō opanꝫ sm appetitū: sꝫ sꝫ rōnē. ¶ Cōseq̄nter pōit talē ꝯclōnē itellect⁹ ꝛ appetit⁹ videntꝫ eē pnª mot⁹ aīalꝫ sm locū ꝛ h̄ capiēdo intellectū: vt se extēdit ad oēz v̄tutē cognitiuā. qđ pbat: q: oīs mot⁹ pgressiuus aīalꝫ fit ad psequēndū vł fugiēdū aliqd qđ oꝫ p̄ apphēdere tāq̄ʒ bonū vł malū: sꝫ apphēdere ē cogscere. ꝛ p appetitū ē inclinare corp⁹: ḡ iste due poᵉ sūt pn̄m motiuū aīalꝫ. ¶ Deīn ōndit ex pte obiecti qd sit pn̄m motiuū aīalꝫ: dicēs q̄ appetibile p̄ intellectu mouet sub rōne bōi vł mali. ꝛ ad talē cognitiōnē seqꝫ desideriū vel odiū. ḡ appetibile ē p̄ mouēs itellectū sub rōne boni vł mali ꝛ ꝯñr appetitū. ¶ Deide pōit dr̄iaz inter itellectū ꝛ fantasiā siue sensū. dicēs q̄ oīs intellect⁹ ē rectus: sꝫ fantasia q̄nqꝫ ē recta ꝛ aliqñ nō. vñ aliqñ iudicat aliqd eē psequēndū pp delectationē p̄sentē qđ tñ est valde malū pp sequentes circūstātias. iō appetibile aliqñ appet bonū ꝛ tñ nō ē simplr̄ bonū. Dič tñ q̄ nō oē bonū vł apparēs bonū mouet appetitū ad psequenduz vel fugiendū. sꝫ opꝫ q̄ tale sit p nos agibile.

Uegetabilē q̄dē igiꝫ aīaz necesse est hr̄e

omne quodcūqꝫ

Auctori tas cois

Concl̄o a pho in tenta.

Partes aīe quō distiguūtur.

Rōnes pdictaꝫ opioneꝫ reprobās.

Conclo nes dep̄dictis.

Alia ꝯ°

Quid ē pn̄m motiuū aīalꝫ

Dr̄ia inter itellꝫ ꝛ fātasiā

oē qđcūq̧ viuū ⁊ aiaȝ hȝ a gñatiōe vſq̧ ad corruptionē. neceſſe ē eni q̄ gñaē augm̄tū hr̄e ⁊ ſtatū. hoc aūt ſine alimento impoſē. neceſſe igiē ineſſe vegetabilem potentiam oibus generatis ⁊ corruptibilibus.

Concl'o/nes de potētijs anime. ¶ Iſtud ē 3m capl'z in q̄ cōparat potentias aīe adinuicē ⁊ ad diuerſa gña viuētiū. Et diuidit i duas ptes. In pria pōit aliq̄s ꝯcl'ones. Pria in oib' viuētib' gñabilib' ⁊ corruptibilib' repiē aia vegetatiua. qđ pbat: q2 i oib' viuētib' repeiē po^a nutritiua: igē. ¶ 2a ꝯo nō in oib' viuētib' repiē aia ſenſitiua: q2 nō repiē in plātis cuȝ in illis nō repiaē ſēſus tact' ſine q̄ null' ali' ſenſus repiē. ¶ 3a ꝯo in oib' aialib' repiē aia ſēſitiua. p cui' pbatiōe pmittit q̄ nã nihil facit fruſtra. ¶ Hoc ſuppoſito pbat de aialib' pgreſſiuis qb' dat' ē mot' pgreſſiu' ad q̄rendū alimētū ſibi neccīuȝ: qđ nō pōt inueniri ſine ſenſu. ¶ Deide pbat de aialib' ire affixis q̄ nō indigēt q̄rere alimētū ſaltē a lōge: q2 hñt ſuū alimētū ipſis ꝯiunctū. iō dat' ē eis mot' dilatiōis ad pſeq̄ndū ꝯueniēs: ⁊ mot' ꝯtritiōis ad reſiſtendū diſcōuenieti: ⁊ iſta nō pñt fieri ſine ſēſu: igitur. ¶ Deide oñdit q̄ oē aial ſiue moueaē motu locali pgreſſiuo ſiue nō hȝ ſenſū tact'. Et dič q̄ oē hñs ſenſū hȝ corp': q2 ſenſus idiget orgāno corporeo. Ex q̄ ſeq̄ē q̄ poſē ē corp' ſimplex hr̄e tactū. ¶ Seqē 2o q̄ ēt ipoſē ē ſine tactu habere aliū ſenſū. vñ ſine tactu nō pt aial pſeq̄ cōueniēs ⁊ fugere diſcōueniēs ſm q̄litates tangibiles. iō ē necc̄i' oi aiali: qđ tñ nō eſt de alijs ſenſibus. Nã ſēſus viſus audit' ⁊ olfat' non ſunt necc̄ij oi aiali: q2 tales ſt circa aliq̄ q̄ nō nutriūē. Ex q̄ pȝ q̄ ſūt tm̄ duo ſēſus necc̄ij. ſ. guſt' ⁊ tact'. ¶ Deide oñdit modū p quē aialia ſentiūt a lōge: dicēs q̄ ſȝ fit iſto mō. Nã oīm p̄ imutat mediū ⁊ me' imutato imutaē ſenſus: ſicut in motu aialia ſē locali mouēs mouet corp' ſibi ppinquū ⁊ p illud mouet aliđ. ſ. diſtãs. ¶ Ex oib' illis infert aliq̄ correlaria. Primū ipoſē ē corp' aialis eſſe ſimplex. ſ. igneū vl' aereū: qđ pbat: q2 nō ꝯtigit aial eē ſine tactu. ſȝ ipoſē ē corp' ſimplex hr̄e tactū: igē. Ex q̄ īfert q̄ ſēſus tact' nō ē de nã alicuius eſti ſic alij ſēſus. Scōȝ correlariū neq̧ capilli: neq̧ oſſa: neq̧ plãte ſentiūt: q2 q̄ōlȝ corp ē fra a dñio. ¶ 3m corre^m. necē ē oia aialia puata ſē ſu tact' mori. ¶ 4m necē ē oē aial hr̄e ſenſū tactus q̄ ſol' ē necc̄' oi aiali. ¶ 5m: excellētie tāgibiliū corrūpūt aial. ſȝ excellētie alioꝝ ſenſibiliū nō corrūpūt aial. ſȝ bñ corrūpūt ſenſū. qđ pbat q2 excellētie tāgibiliū corrūpūt tactū: ĝ aial: q2 aial non pōt eſſe ſine tactu. ſed ad corruptioneȝ alioꝝ ſenſuum nō ſequitur corruptio animal'. poſſunt tñ ſenſibilia alioruȝ ſenſibiliū corrumpere aial per accidens. vt ſonus toniſtruū ⁊ odores infecti circa textum.

Mod' p quem aialia ſentiunt a longe.

Correlaria ex p̄dictis.

Scđm corre^m.

Tertiuȝ

Quartū

Quintū

nota da ſut iſta

ſenſus necij

Uerū 2o vtrū q̄ditas rei mãlis ſit obm̄ pp2iū ⁊ adeq̄tū intellect'. ¶ Arḡ p̄ q̄ ſic: q2 po^a paſſiua tm̄ ſe extēdit ad illa recipiēda ad q̄ po^a actiua ſe extēdit facīēda. ſȝ itellect' agēs tm̄ pt facere illa itelligibilia actu q̄ ſolū a fãtaſmatib' repñtanē: igi itellectus poſſis tm̄ ē in po^a ad illa itelligēda: ſȝ illa ſūt q̄ditates reꝝ mãliū: igē. ¶ 2o ſic: ſi q̄ditas ſenſibil' nō eēt obm̄ adeq̄tū: tūc poſſem' itelligere ſb̃as ſepatas qđ tñ ē falſū: igē. ¶ 3o ſic illđ ē obiectū pp2iū alicui' po^e in qđ directe ⁊ pfecte ferē illa po^a: ⁊ ſb cui' rōne oia app̄hēdit. ſȝ ſic ē de q̄ditate rei mãl' reſpectu nr̄i itellect': nã ſi itellect' nr̄ iterdū cognoſcat ſuppoſitū im̄mãle nō ē directe: ſȝ reflexe. ¶ 4o ſic: actio cuiuſlȝ agētis ē ſȝ formaȝ q̄ ē pn̄m illi' actiōis. ſed ſpēs itelligibil' a ptic'larib' abſtracta ē forma itellect' nr̄i ⁊ pn̄m ſue actiōis q̄ ſpēs ē p ſe ſilitudo rei mãl': ĝ itellectus p ſe ⁊ directe itelligit hmōi q̄ditatē. ¶ 5o ſic: obiectū alicui' po^e dȝ eē ppoꝛtionatū tali po^e. ſȝ itellectus nr̄ ſm eē ē ꝯiūctus ⁊ ſepat' ſȝ rōnē: igē. ¶ In opp^m aē: q2 ſi ſic ſeq̄reē q̄ itellectus corpi ꝯiūct' ⁊ ſepat' differāt ſpē: q2 itellectus nr̄ ꝯiūct' hȝ q̄ditatē rei mãl' p obiecto ⁊ ſepat' poſt moꝛtē hȝ q̄ditatē imãlem pro obo: ĝ dñt cum po^e diſtinguanē. In hac q̄ōne erunt tres articl'i. Quantū ad primum.

Sciendū eſt p̄ q̄ de hac q̄ōne dñt aliq̄ q̄ q̄ditas rei mãl' eſt obiectū p^m pmitate adeq̄tionis intellectus nr̄i. Et rōnes añ opp^m ſb pbant. ſȝ ꝯ illđ arguit Scotus diſt. 3. primi: q2 idē intellectus numero pōt aliqđ cognoſcere qđ nō cadit ſub q̄ditate rei mãlis. nã ſm fidē aia ſeparata ⁊ beata manens eadeȝ app2ehendit q̄ditatem rei imãlem. Et ſi dicas q̄ tunc eleuatur lumine glie ad hoc q̄ cognoſcat illas ſb̃as imateriales. Contra hoc arguit Scotus: q2 obiectū primuȝ habitus continetur ſub obiecto prime potētie vl' ſaltem non excedit: q2 tunc nō eſſet habitus illius potentie: ſed ens inquantū ens eſt ſbm in metaphiſica: igitur. q̄ditas rei imaterial' non eſt obiectū nr̄i intellectus cū obiectū habitus excederet potentiā. Item nl'la potentia pōt cognoſcere obiectū aliquod ſb ratione coloꝛi q̄ ſit rō ſui obiecti primi: q2 tūc ratio illius primi obiecti non eēt adequata per ſe. pȝ etiam per exemplū viſus enim non cognoſcit aliquid ſub ratione coloris q̄ ratio coloris vl' lucis vl' viſibil': nec imaginatiua aliquid ſb ratione coloꝛi q̄ ſit ratio imaginabil' quod eſt ſuum obiectū. ſed intellectus cognoſcit aliquid ſb ratione cōmunioꝛi q̄ ſit ratio quiditatis materialis. ergo cognoſcit aliquid ſub ratione entis i cōmuni alioquin metaphiſica no[n] [e]ēt ſciētia intellectui noſtro propoꝛtionata.

Aliq̄ruȝ opinio de p̄dicta queſtione.

nota ora.

Sciendū eſt 2o q̄ circa dicta icidit vna difficultas. vtrū illđ qđ ē obm̄

adeqtū intellect⁹ sit obm adequatū volūtatis ꝛ sub eadē rōne. Rūdet breuit ꝙ sic sic alias iā vi su ꝫ ē ꝙ potētie cognitiue ꝛ appetitiue ē idē obm sub eadē rōne formali. vñ sic volūtas nō pt h̄re actū suū circa ignotū: ita nō pōt h̄re actū suū circa obm sub aliq̄ rōne formali obl q̄ rō ē penit⁹ ignota: ġ nihil pōt eē obm volūtatis sb aliq̄ rō ne sub q̄ itellect⁹ ñ possꝫ cognoscere. Et si argua tur volūtas pōt in aliqd i qð nō pōt intellect⁹. nā pōt h̄re actū suū circa ipossibile vt pꝫ de volūtate pmi ágeli q voluit ipossibile puta eq̄lita tē dei sibi ieēe. Rūdet bm scotū i scðo distictio ne. 6. ad scðm argumētū. ꝙ sic duplex ē intelle ctio. s. absoluta ꝛ cōparatiua. ita duplex est voli tio. s. absoluta ꝛ cōparatiua. vñ itellectio absoluta est alicui⁹ obiecti simplicis ꝛ nō pōt esse nisi obiecti simplicis ꝯtēti sub obo itellect⁹. sꝫ itellectio cōparatiua siue colatiua pōt esse ad q̄dcūq̝ cōplexū siue talis cōplexio sit possibilis siue impossibilis itellect⁹ eni nō solū cōponit ꝓpositiones possibiles sꝫ ipossibiles. Silr volitio absoluta est obiecti simplicis ꝯtēti sub obiecto volūtatis. sꝫ volitiōe cōparatiua pōt cōparare q̄dcūq̝ volibile simplex ad q̄dcūq̝ aliud siue in tali cō paratiōe icludaꝫ ꝯdictio siue nō. ꝛ sic ipossibile ē volebile volitiōe cōparatiua qñ vtrūq̝ extremū est p se volibile. vñ ipossibile ꝯ se nō ē itelligibile neq̝ volibile: cū nō habeat rōnē obi tñ ipossibile est simplr itelligibile ꝛ volibile: q꞉ extrema sūt simplr itelligibilia ꝛ volibilia ꝛ rōne extremoꝝ est simplr volibile vł intelligibile. ꝛ p hoc soluit difficultas.

alia dif ficultas circa p̄dicta in cidens.

Argumentū.

Sciendū

ē 3° ꝙ icidit talis difficultas vtrū itellect⁹ nr̄ possit se itelligere. ꝛ ar̄ ꝙ nō: q꞉ dictū ē in textu ꝙ sensus nō pōt se sentire: ġ nec intellect⁹ pōt se itelligē. Itē seq̄ret ꝙ idē ageret ꝛ pateret a seipo qð ē falsū igit. Itē itellect⁹ nō ē fantasiabilis cū nō sit fen sibilis: igit̄ nō erit itelligibilis. ¶ In oppositū ar̄: q꞉ de itellectu habem⁹ sciam: ġ est itelligibilis. Pro cui⁹ solōe ponūt aliq̄ ꝓpones. Prima ꝓpō itellect⁹ pōt se itelligē ꝛ istā ꝓpōnē cō cedūt oēs doctores. Scða ꝓpō: itellect⁹ nō itelligit se p suā essentiā sic dixerūt aliq̄. sꝫ imediate itelligit se p suā intellectionē. ¶ 3ª ꝓpō: itellect⁹ nō itelligit se anteq̝ itellexerit aliō a se. q꞉ opꝫ ipꝫ itellectū moueri a fantasmatib⁹. sꝫ ipse itellect⁹ nō est fantasma: igit̄. vñ itellect⁹ p statu isto nat⁹ est moueri ad cognitionē ab itellectu agente ꝛ fantasmate. iō sola illa itellectio d꞉ nālis q̄ ab istis agētib⁹ pt ip̄mi i itellectu. ¶ 4ª ꝓpō: oēs hoies itelligūt suum itellectum vel saltem itellectū suū cognoscūt q꞉ oēs hoies hñt cōcept⁹ comunes sicut entis vniuersi sub quibus oīa cognoscunt: igit̄. ¶ Quinta ꝓpō itellect⁹ pōt se intelligē bꝫ ꝯditione vel rōnem ꝓpriā: q꞉ aliter nō possem⁹ sibi nomē ꝓpriū im ponere. sꝫ q̄r lꝫ fiat mltū est difficile. pōt tñ sic declarari. experimur eni i nobis q̄sdā act⁹ cognoscendi: ꝛ tūc sillogizando ingrim⁹ ꝙ tales act⁹ non pñt eē corpa nec ꝟtutis extēse: iō iferim⁹ ꝙ po⁹ q̄ sic appręhēdim⁹ nō ē copea nec extensa. ꝛ sic de aliis ꝯditōib⁹ p q̄s fit nobis noticia ꝓpa itells. Et ad rōes. Ad pmā d꞉ ꝙ nō ē sile d itellectu ꝛ sensu cū itells ñ sit po³ organica. ¶ Ad scðam d꞉ ꝙ ñ ē icōuēiēs idē agē i seipo: vt pꝫ d igne q ꝓduc̄ i ipo metī calitatē. ¶ Ad 3ᵐ d꞉ ꝙ mlta itelligūt q̄ ñ sū fātasmata sꝫ maxie ē p discur sū ex noticia eoꝝ q̄ cadūt sb sēsu ꝛ fātasmatib⁹.

An itellect⁹ nr̄ possit se intelligere.

P̄ropō nes p solutiōe p̄dicte difficultatis.

Sciendū

Est 4° ꝙ icidit alia difficultas vtrum gustus ꝛ tact⁹ sint sensus necessarij oī aīali. ¶ Pro cui⁹ solōe supponit breuit ꝙ gust⁹ capit̄ duplr. vno⁹ vt ē discretiu⁹ sapoꝝ q̄ faciūt alimētū delectabile ꝛ tristabile. ꝛ isto⁹ gust⁹ nō ē necius oī aīali. Alio⁹ capit̄ gust⁹ vt ē discretiu⁹ alimēti ꝯuenietis ꝛ disconueniētis ꝛ sic ē necessari⁹ oī aīali sic tact⁹. gust⁹. n. d꞉ qdē tact⁹ p modū imutādi cū glꝫ imutet̄ p me^m itrisecū puta p carnē q̄ ē ps aīalis. ¶ Hoc supposito dr̄ p̄ ꝙ sēsus gust⁹ 2° mō capt⁹ ē oī aīali necessari⁹. nā necē ē oī aīali discernē alimētū cōueniēs ab alimēto disconueniēti. ¶ D꞉ 2° ꝙ visus audit⁹ olfat⁹ ꝛ gust⁹ saltē vt ē discretiu⁹ saporꝫ nō sūt necarij oī aīali: sꝫ solū isūt sibi de bñ esse saltē aīalib⁹ illis q̄ mouet̄ motu ꝓgressiuo: ꝛ ꝙ regrāt de bñ eē pꝫ sic. q꞉ sine ipis nō pñt aīalia vñ ꝛ ꝯgrue recipē alimētū a lōge. indigēt tñ aīalia visu vt videāt q̄ sūt remota. gustu. vt pcipiāt delectabile ꝛ triste i cibo. olfatu vt pcipiāt odorē alimēti a rēotis. ꝛ auditu vt aliqd eis significet. iō necia ē nobis ligua: q꞉ ē istꝫ vocis q̄ vn⁹ alteri mētis ꝯceptū maifestat. ¶ Et hec de p° ar°.

An gustus ꝛ tactus sint necarij.

Gustus q̄tmōis capitur

Quantū

ad scðm dubitat̄ p vtꝫ ens i tota sui latitudine sit obiectū adeq̄tū nr̄i intellect⁹. ¶ Pro cui⁹ solutōe supponi tur pmo ꝙ intellectū posse cognoscere aliquod obm pōt dupl̄r intelligi. vno mō ꝙ possit recipere cognitiōeꝫ illi⁹ obiecti: ꝛ sic intells nr̄ pōt oīa intelligere siue creata siue increata. nā intellect⁹ nr̄ ex nā sua iclinat̄ ad recipiēdū cuiuslibꝫ rei cognitiōeꝫ tanq̝ ad suā pfectiōeꝫ. ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ intells nr̄ respectu cuiuscūq̝ itellectōnis nō d꞉ violētari. ꝛ hoc vult h̄re scot⁹ libro primo plogi. ¶ Scðo mō ꝙ possit attingere ꝛ effectiue cāre cognitionē cū obiecto. Et isto⁹ dico cū scoto quolibeto. q. 14. ꝙ itells nr̄ ēt ex natura potentie nō potest omne ens cognoscere: q꞉ nō potest isto modo ens increatū cognoscē: naꝫ intellectus noster pro quocūq̝ statu etiā cōcurrentib⁹ oibus causis naturalibus facientib⁹ ad intellōnem ex sua propria natura non potest deuenire ad noticiam immediatā huius qð est deus neq̝ intuitiuā neq̝ abstractiuam. vñ lata est differentia inter obiectū creatum ꝛ increatū. q꞉ obiectum

q̄tmōis itells intelligit scere aliquod obꝫ.

obiectū creatū nescio causat suā intellectionem sī sit p̄sens in se vel in sua specie. sȝ obiectuȝ increatū quantūcūq̧ sit p̄ns potentie create nūq̧ nescio cāt suā itellectionē. sȝ solū ɔtingenter: q̄ quicquid cāt deus ad ex mere ɔtingēter cāt. Et si quis arguat quicquid ɔtinet sub obiecto po nālr alicuius potentie illud pōt attingi a poa. sȝ deus ɔtinet sb obiecto adeq̄to ipsius itellectus: q̄ ɔtinet sub ente qd est obiectū nr̄i intellectus. ¶ Pro solone huius argumēti ponunt aliq̄ ppōnes. ¶ Prima obiectū nāle capit dupl̄r. vno mō p illo ad qd inclinat nālr poa. Alio mō pro illo qd ē nālr attingibile ab illa poa. ¶ 2a propō ens cōe deo & creature ē obiectū adeq̄tuȝ nr̄i itellectus ad qd itellectus nr̄ nālr iclinat. & vocat ab aliqbus obiectuȝ terlatiuuȝ sȝ non motiuū. ¶ 3m dictū obiectū attingibile ab itellectu nr̄o ē ens finituȝ absolutū vel respectiuū cuius terius nō est deus. & h pro q̄cūq̧ statu. qd notāter dr̄. nā pro isto statu q̄ditas rei mālis ē obiectū nālr attingibile ab itellectu. Et si aliq̄ vellet sic capere obiectuȝ nr̄i intellectus q̧ pro illo statu nālr ē attingibile non male diceret. ¶ Ex q̄ pȝ: q̧ intellectus nr̄ pt duplr̄ ɔsiderari. vno mō p̄o statu isto & sic quiditas rei mālis est eius obm̄. alio mō pt ɔsiderari ex nā poe & ex pte sui. & sic ens finitū absolutū vel respectiuū cuius terius nō est ens ifinitū est obiectū adeq̄tuȝ nr̄i intellectus vt intellectus est.

Propōnes pdictum argumētuȝ soluētes

Intellectus nr̄ dupliciṫ ɔsiderari pōt.

Dubitatur secūdo qd sit p̄nm adeq̄tuȝ motus in aiali. ¶ Pro cuius solōne supponit q̧ vt pȝ Scotus lib. 3. dist. 34. q̄ in pte sensitiua vel irrōnal' e ɔcupiscibil'. sūt due potētie orgāice p̄ntes in parte sensitiua duo organa. Un̄ imaginandū ē q̧ circa cor sūt due pellicule q̄ruȝ vna ɔstringit & dilatat & illa est organū ɔcupiscētie. Alia est q̄ firmat & ɔstringit & facit ebulire sanguinē & tal' est organū irascibil'. Ex q̄ seq̄t q̧ ille due potētie in pte sensitiua nō solū distiguūt ex pte obiecti: sȝ realr̄ distiguūt tanq̄ due potētie organice. sȝ in volūtate sunt idē: ita q̧ ipsamet volūtas sine q̄cūq̧ distictione ex nā rei est ɔcupiscibil' & irascibilis. Et aduerte q̧ ɔcupiscibil' respicit illud qd ex se natū est eē ɔueniēs vel disɔueniens. ita q̧ nullo alio posito circa ipȝ nisi sola apphēsione facta natus est seq actus delectādi aut tristādi siue prosequēdi aut sugiēdi. talia eni nō respicit irascibil'. vn̄ actus irascibil' est irasci ita q̧ obiectū irascibile ē vindicabile vel offendēs: qd offendēs nō dr̄ statiȝ disɔueniēs ɔcupiscibili: sȝ q̄ impedit illud qd ē p̄so ɔueniēs appetitui gustatiuo s. cibū ita q̧ irascibilis appetit remouere offendēs & ipȝ punire. vn̄ qn̄ remouet & punit irascit tūc sine dolore & tristitia sȝ qn̄ nō pōt ipm̄ punire tūc irascit cū dolore & tristitia. ¶ Supponit sȝ locuȝ scdo q̧ vt aīe visū est poa motiua sȝ locū est duplex. s. organica & nō organica: & de istis ample

Quid ē p̄ncipiū adequatū motus in aiali.

Potētia motiua ē dupl̄r

visū est. Id r̄ndet ad dubiū q̧ poa motiua organica ē p̄nm adeq̄tū motus pgressiui. Et ad Aristo. q dic̄ q̧ itellectus p̄acticus seu poa cognitiua & appetitus sūt p̄na motus localis: dȝ intelligi q̧ ad actus istaȝ potētiaȝ poa motiua exequetur suū actuȝ. ideo dicunt solū principia preuia: & non proprie productiua illius motus.

Dubitatur 3o vtȝ aīa separata possit itelligere q̄ditates sibi no diuȝ detas añ separatōnē. & vr̄ q̧ nō: q̄ vȝ arist. q̧ fantasmata se h̄ñt ad intellectū sic sensibile ad sensū. sȝ sensus nō pt h̄re ali quā sensatiōnē nisi moueat a sensibili. g̃ nec intellectus nisi moueatur a fantasmate. Tūc r̄ndet ad dubiū sȝ mēteȝ Scoti lib. 4. dist. 45. q. 3. q̧ aīa separata intelligere pt q̄ditates oiuȝ illoȝ q̄ꝝ hȝ spēs itelligibiles. Dicit vlterius q̧ spēs intelligibiles q̄ditatū remanēt in aīa post eius separatiōnē a corpe. & ēt v̄tutes & scie q̄s p̄us habuit ɔiūcta corpi. de qbus nō est oblita añq̄ separet a corpe. Un̄ scia quātū ē ex pte sui nata est icorruptibilr̄ pmanere & etiā ex pte sbi cū sbm̄ sit icorruptibile. vn̄ dic̄ Hieronymus i plogo biblie. discamus in terris quoȝ nobis scia remanebit in celis. valde enī idignum eēt tm̄ laborare circa sciaȝ & virtutes si desinerent in morte. & valde irrōnabile q̧ talia maneant & q̧ actus illaȝ nō valeamus h̄re. ¶ 2o d̄ hoc vr̄ eē dubitatio. q: si multe spēs intelligibiles sint ɔseruate in itellectu tūc q̄lȝ mouebit ad intellectionē vel nulla: sȝ de h satis visū est alias. ¶ Sȝ dubiū est vtȝ aīa separata virtute propria possit acqrere notitiā alicuius p̄us ignoti. Rn̄r breuiter q̧ sic. aīa enī exn̄s in debita distātia alicuius obiecti poterit h̄re & acqrere notitiā illius obiecti v̄tute ppa: & h tā intuitiuā q̄ abstractiuā. p nā. & p illo statu obm̄ imediate cābit duos effectus. s. spēȝ itelligibilē sui & suā intellectioneȝ: q̄ tunc nō indigebimus fantasmate. Ex q̄ seq̄tur vlterius q̧ aīa pōt recordari iā preteritoȝ & eorum q̄ in hoc mundo nouit gaudendo & delectādo bonis opatiōibus q̄s in h mūdo exercuit.

Aīe separate

An aīa separata virtute propria possit acquirere notitias alicuius ignoti.

Quantū ad 3m articulū sit ɔo r̄nsal. q̄ditas rei mālis nō est obm̄ adeq̄tuȝ nostri intellectus ex nā intellectus: lȝ possit eē obiectū nr̄i itellectus nālr̄ attingibile p isto statu. & hec ɔclusio relinquitur probata in articulo. Ad rōnes ēt pȝ quid sit dicendum.

Conclusio de p dictis.

Quoniā aūt de aīa secūdū ipsā determiatū est: & de virtutū q̄lȝ ex pte ipsius. ɔñs ē facere d̄mōstrationē s̄m ɔsiderationē de aialibus & vitā h̄ñtibus oibus q̄ sunt ppie & cōes opationes eoꝝ. que igit dicta sunt de aīa subȳciant. de religo autē dicamus & primum de primis.

Iste est liber de sensu et sensato Aristotelis in quo determinat de corpore sensitiuo. Et diuiditur in nouem capitula. Primum continet tres particulas. Et dicit primo in prima quod postquam determinatum est de anima et de potentiis eius necesse est determinare de animalibus et de omnibus viuentibus vitam. In secunda parte iterum ponit duas conclusiones. Prima in hoc libro oportet determinare de operationibus tam communibus quam propriis animalium. Prio quia conueniens est determinare de his que sunt communia anime et corporis. sed operationes animalium tam proprie quam communes sunt communes anime et corporis: igitur de his determinandum est. minor est probat exemplo: quia hec omnia que sunt communia anime et corpori fere insunt omnibus animalibus. puta sensus. memoria: ira: gaudium: appetitus: scientia: et inter ea quedam insunt omnibus viuentibus principalibus: et quedam insunt maxime animalibus. et sunt iste quatuor combinationes: vigilia et somnus: iuuentus et senectus. respiratio et aspiratio: mors et vita. de quibus per ordinem considerandum est. Secunda conclusio. ad physicum est determinare de principiis sanitatis et egritudinis. quod probat ratione et signo. ratio sic quoniam sanitas et egritudo sunt passiones viuentium vitam. sed hic determinatur de omnibus vitam viuentibus: ergo hic est determinandum est de sanitate et egritudine. signo sic quia multi medicorum dando artem medicine maiorem partem illius artis ceserunt de his que pertinent ad physicam naturalem: ergo signum est quod aliqui corporum que sunt physice naturalis sunt principia sanitatis et egritudinis et ex hoc elicitur talis auctoritas quod vbi desinit physicus ibi incipit medicus. In tertia parte philosophus intendit tres conclusiones. Prima est necesse vnumquodque animal habere quod est animal habere sensum. probat duabus rationibus. Prima: quia animal est animal per sensum: distinguimus enim animalia non animalia per sensum. Secunda ratio: omne animal necessario habet tactum et gustum: igitur omne animal habet sensum. nam gustus et tactus sunt quedam sensus. Secunda conclusio. sensus percipientes sua obiecta per medium extrinsecum sicut visus auditus et olfatus sunt necessarii ad salutem animalium que mouentur progressiue. quod probat: quia animalia que non habent alimentum sibi coniunctum indigent querere a longe: sed hoc non possunt sine visu auditu et olfatu: igitur. Tertia conclusio. licet visus sit per se magis vtilis viuentibus prudentiam tamen per accidens auditus est eis magis vtilis. Primum probat dupliciter. Prio: quia visus plures differentias rerum nobis ostendit quam auditus: igitur est magis vtilis. Secundo: quia per visum cognoscimus sensibilia communia. non autem per auditum: igitur. Secundam partem probat: quia sensus est causa discipline per accidens et est perceptibilis ab auditu et non a visu. ergo auditus per accidens est magis vtilis ad disciplinam quam visus. Et ex hoc infert philosophus quod ceci a natiuitate sunt sapientiores mutis et surdis.

In quibus autem habent fieri corporis instrumentis nunc quidam querunt habet esse corporum. non potentes autem ad quatuor quamque existentibus coaptare de quinto: faciunt omnes visum ignis: quia passiones cuiusdam ignorant causam constricto enim et moto oculo videtur ignis lucere.

Istud est secundum capitulum in quo philosophus determinat de organo sensuum habet opinionem antiquorum qui comparabant sensus elementis. Et primo narrat opinionem Platonis qui dicebat quod oculus est de natura ignis. probat signo: quia si in tenebris palpebris clausis constringatur oculus vel percutiatur apparet ignis: sed non ignis extrinsecus: quia sunt tenebre. Contra hoc arguit philosophus quia tunc sequeretur quod oculus posset se videre siue moueretur siue quiesceret quia non contingit visibile latere sentientes vel videntes. Rundet ergo philosophus ad illud signum quod apparitio fulgoris in oculo non est quia oculus sit igneus: sed propter aliud quia nigrum oculi est perfecte lene: et corpora perfecte lenia in tenebris nata sunt fulgere quemadmodum capita piscium. Consequenter narrat opinionem Empedoclis dicentis esse oculum de natura ignis et quod inter pelliculas oculi est ignis sicut lumen in lucerna. et quod ille ignis exit per pelliculas oculi. sed tamen per eum non videmus in tenebris eo quod extinguitur propter suam debilitatem tenebris: sed hec opinio est falsa et eam reprobat philosophus eodem modo sicut opinionem Platonis. Tertia opinio fuit Democriti dicentis oculum esse de natura aque et in hoc bene dicebat. Dicebat tamen vlterius quod operatio fulgoris in oculo est visio. et in hoc erravit. male dicebat: quia illa apparitio fulgoris causatur propter hoc quod oculus est lenis: et tamen non est in videre. sed visio est in videre: igitur. Consequenter determinat de organo visus habet opinionem propriam et intendit duas conclusiones. Prima: visus est de natura aque quod probat vna ratione et tribus signis. ratio talis est: quia illud quod est interius in oculo est perspicuum. i. receptiuum specierum. ergo est de natura aeris vel organo aque sed melius est quod sit de natura aque quam aeris cum aqua sit spissior aere. Primum signum est: quia si percutiatur oculus propriam aquam exiliit. Secundum signum: quia in embrionibus oculi erce dunt alias proprietates in frigiditate et claritate que sunt proprietates aque. tertium signum est: quia album oculi in habentibus sanguinem factum est pingue et crassum vt conseruet humidum oculi. Secunda conclusio: impossibile est quod visio fiat extramittendo sicut dicebant antiqui: quia vel illud exiens ab oculo procedit vsque ad res visas vel vsque ad distantiam in qua lumen visibile coniungitur sibi. non primum quia inconueniens est tam paruum lumen protendi ab oculo vsque ad astra. nec secundum: quia tunc quereretur quid est lumen tam coniungi. quereretur et quomodo est possibile lumen coniungi lumini. Et quod sequitur duo. primum quod impossibile est videre sine luce. secundum quod potentia visiua non est in extremitate oculi: sed est extra oculum: quia accidit quibusdam vulneratis in bello temporibus quod nil videbant: dicit ergo quod si organa sensuum comparantur elementis: tunc organum visus comparatur aque: auditus aeri. odoratus igni. tactus et gustus oportet comparare terre.

De sensibus autem his que habet vnumquodque sensitiuum puta dico colore et sono et odore et gustu et tactu vniuersaliter dictum est que actio ipsorum in his que de anima: et quid operari habet vnumquodque sensitiuorum.

Istud est tertium capitulum in quo philosophus determinat de obiecto visus. Et diuiditur in duas partes. In prima determinat de colore et de eius diffinitione. et circa hoc ponit tales conclusiones. Lumen est color. i. actus perspicui habet actum. quod probat: quia quando aliquid est luminosum potentia eius est lumen et priuatio eius est tenebre. Et subdit quod perspicuum non est proprium

Conclusiones secunda parte.

Tres conclusiones pro tertia parte.

Opinio Platonis.

Opinio Empedoclis.

Opinio Democriti.

Conclusiones de

Conclusio de colore.

de cor[poribus] et sensu

nota

nota ista

de obo[bus] visus

organo visuum

pprîũ aeris vel aq̃. ſ; ẽ vna nã cõis ⁊ ɔ̃tutis q̃ nõ eſt ſepata a corpib⁹ ⁊ repiť in aere igne ⁊ aq̃ ⁊ in corpib⁹ celeſtib⁹ ƀ; tñ magis vel minus. ℭ Deide ingrit pticulas ponẽdas i diffõne coloris. ⁊ prio pmã: ponẽs duas ſuppões. pª: p ſpicui ẽ aliq̃ extremitas. 2ª: nã luminis ẽ in determinato pſpicuo. ℭ His ſuppoſitis põit phs aliquas ɔ̃cłones.

Conclusiones ƀ supradictis.

Pria ẽ: color ẽ extremitas pſpicui q: color vel ẽ extremitas corpis teriati vel in extremitate. nõ pmũ: igiť ẽ in extremitate corpis teriati. ſ; illud qḋ ẽ in extremitate corporis terminati eſt extremitas pſpicui: igiť color ẽ extremitas pſpicui. ℭ 2ª ɔ̃º: color ẽ in corpe teriato. Pro cui⁹ pbatiõe ſupponiť q pſpicuũ nõ eſt ſuſceptiuũ coloris. q: nullũ ſuſceptiuũ coloris vť colorari exteri⁹ ⁊ iterius: vt p; de aere ⁊ aqua. ℭ Suppõiť 2º q l; pſpicuũ videať coloratu;: nõ tñ ƀ; colores veros. q: colores pſpicui puta aeris ⁊ aq̃: alr apparẽt de lõge ⁊ ppe: ǧ nõ ſunt veri colores. ℭ In ſcḋa parte deteriat de gñatione coloris. Et dicit q ſicut ſe habent lumen ⁊ tenebre in diaphano. ita ſe hñt albũ ⁊ nigru; in corpe teriato. ℭ Ex q̃ p; q nigrũ dicit puationẽ albi. ℭ 2º tãgit duas opiones de gñatione medioꝝ coloꝝ. Pria fuit dicẽtiũ q qñq; albũ ⁊ nigrũ ſi intm̃ puã: q: pp eoꝝ puitatẽ ſunt iuiſibilia: ſ; ſi cõponerenť adinuicẽ ɔ̃ſtituerent vnũ totalẽ colorẽ viſibilẽ: ⁊ ille erit medi⁹ color ita q ƀ; diuerſã cõpõne; albi ⁊ nigri adinuice; ɔ̃ſtituunť alij ⁊ alij medij colores. Alia fuit aliq̃rũ dicẽtiu; q qñ vn⁹ color ſuppõiť alteri ⁊ vn⁹ vť p alteꝝ: tũc ſpẽs eoꝝ ſiť ɔ̃fuſe multiplicãtur ad viſũ: ita q null⁹ eoꝝ diſticte appeꝛimo apparet color medi⁹: qḋ pbat p ſignũ de pictoribus q volẽtes depigere aerẽ vel aquã iuxta ponũt duos colores ſibi oppoſitos. probat ẽt p ſignũ de ſole q vť alb⁹ ƀm ſe ⁊ punice⁹ p fumũ. ℭ Alia ẽ opio pro q̃ ſupponiť q duplex eſt mixtio. q̃da; eſt ĩpropꝛie dicta q̃ fit p ſola iuxta põne; aliq̃ꝝ. ℭ Alia ẽ ppꝛie dicta in q̃ q̃l; p̃s vni⁹ miſceť cũ q̃l; pte alteri⁹. tũc diẽ q ſiẽ corpa cõtingit miſceri p totũ ⁊ nõ ſolũ p iuꝝ põe;. ita ẽt colores ẽxneos ⁊ pp diuerſa; ɔ̃nexionẽ eorum mĩtiplicanť ſpẽs coloꝝ mediorũ. Ex q̃ p; quõ gñanť colores medij ƀm itentionẽ phi.

Mixtio ẽ duplex.

De odore vero ⁊ ſapore dicendũ eſt: ſere eni eadẽ eſt paſſio. nõ in eiſdẽ eſt vtrũq; eoꝝ. mãifeſti⁹ aũt eſt nobis ſapoꝝ gen⁹ q̃ odoris: huius aũt cã q̃m peiorẽ habemus alijs aĩalibus odoratũ: ⁊ ipſis ſenſibus que in nobis. tactũ vero certiſſimũ alioꝛu; aĩalium. guſtus vero quidem tactus eſt.

ℭ Iſtud ẽ 4m capl̃; in q̃ phs deteriat de odore ⁊ ſapore. Et diuidiť in q̃tuor ptes. In pª ponit hãc ɔ̃cłonẽ. Pri⁹ deteriandũ ẽ de ſapore q̃; de odore. q: ſapores ſũt nobis mãifeſtiores odoribus cũ guſt⁹ in nobis ſit nobis certior ĩpo odoratu. ℭ Deide põit tres opiones antiq̃ꝝ. Pria fuit Empedoclis dicẽtis q aq̃ ex nã ſua ẽ inſipida ⁊ in aq̃ latẽt oĩa gñia ſapoꝝ ⁊ ſũt inſenſibilia i aq̃ pp eoꝝ puitatẽ. ita q ƀ; eũ oẽs ſapores gñanť p exitũ ab aq̃. Cõtra eũ diẽ phs q ĩpe di de precit multũ apꝛũ mẽdaciũ dicẽdo oẽs ſapores generari p exitũ ab aq̃. nã videm⁹ fructũ hře aliũ ⁊ aliũ ſaporẽ ƀ; q ſol aduẽit ſup eũ.

Opiones diuerse antiquorũ de predictis.

ℭ 2ª opio fuit q aq̃ ẽ vle ſemẽ oiu; ſapoꝝ. ita q ex diuerſis ptib⁹ aq̃ gñanť diuerſi ſapores. Cõtra h̃ diẽ phs q ĩpoſle eſt aquã eẽ vle ſemẽ oiu; ſaporu;: q: ex eodẽ cibo videť gñari multi ⁊ diuerſi ſapores.

2ª opio

ℭ 3ª opio ẽ q ſapores gñanť ex diuerſitate caloris aduenientis ⁊ igredientis aqua;. De iſta opione diẽ phs q op; ɔ̃cedere aquã tranſmutari ƀ; ſapores eo q patiť aliq̃d a calore nõ q accidat ſibi ſolũ ɔ̃tute ei⁹ q altereť a calido: q: aq̃ ẽ oiu; hũidoꝝ ſbtiliſſimũ: ǧ nõ põt imutare ſapores ex ſola alteratiõe a calido.

3ª opio

ℭ In 3ª pte deteriat de gñatiõe ſapoꝝ ƀ; veritatẽ ⁊ inẽdit q̃tuor ɔ̃cłones.

Conclusiones ƀ gñatiõe saporũ.

Pria terra facit ad gñatiõe; ſapoꝝ. p; q̃tuor ſignis. Primũ q: ƀ; diuerſitatẽ terraꝝ apparẽt diuerſi ſapores in fructib⁹. Secũdu;: q: oẽs antiq̃ dñt aquã eẽ talẽ q̃lis ẽ tra p quã i trãſit. Teriũ: q: aq̃ colate p cineres ſť amare. Quartũ q: q̃dẽ fontes ſũt diuerſoꝝ ſaporu; ƀ; diuerſitatẽ terraꝝ p q̃s trãſeũt. ℭ 2ª ɔ̃º: ſiccũ terreſtre paſſu; a calido cãt saporẽ in hũido: q: hũidũ ɔ̃riať ſicco: ǧ natũ eſt pati a ſicco: ɔ̃ña p;: q: ɔ̃tra ſũt actiua ⁊ paſſiua ƀ; ſuas ɔ̃rietates. vñ terra ẽ ſicca ⁊ ignis calid⁹: iõ humidũ aliq̃ñ patiť a terra ⁊ ab igne: ⁊ p illã paſſionẽ gñať ſapor. ℭ 3ª ɔ̃º: ſapor ẽ paſſio facta in hũido a ſicco terreſtri alteratiua guſt⁹ de poª ad actũ. nam guſt⁹ ãteq̃ guſtet ẽ in poª ad ſentire: ſiẽ ſciens ãte ſpeculationẽ dẽ in potẽtia ad ſpeculãdum. ℭ 4ª ɔ̃º. ſapor ɔ̃ſiſtit in hũido ⁊ ſicco: qḋ pbat q: ſapor ẽ ſolũ in nutrimẽto. ſ; nutrimẽtũ non eſt ſolũ hũidũ nec ſolũ ſiccũ. q: oẽ aĩal nutriť dulci vel ƀ; q̃d vel ſimplr. nã pp h̃ calor nãlis nutrit q: attrahit dulce ⁊ relinq̃t amaꝝ: igiť ſolu; dulce nutrit.

Quare sal ponitur i nostris cibis.

ℭ Et ſi q̃s q̃rat q̃re ǧ ponim⁹ ſal i cibis nřis: cũ ſolũ dulcia nutriãt. Rñdet phus q h̃ ẽ vt repꝛimať dulce ne nimis nutriat eo q faciſr attrahať a calore pp ſuã leuitatẽ.

Quot sũt spẽs saporis.

ℭ In 3ª pte deteriat de ſpẽb⁹ ſaporis: dicẽs q ſicut medij colores ſunt ex mixtiõe albi ⁊ nigri: ſic etia; medij ſapores ſũt ex cõmixtione dulcis ⁊ amari. Unde octo ſũt ſpẽs ſaporis. ſ. pĩgus: dulcis amar⁹ ſiue ſalſus: põticus: auſter⁹: ſtipticus: ⁊ acui⁹. qḋ pbat: q: tot ſũt ſpẽs ſaporis q̃t ſũt ſpecies odoris: ſ; octo ſũt ſpẽs odoris: igť.

Reprobatio errorꝝ antiquorꝝ.

ℭ In 4ª pte repꝛobat tres errores antiquoꝝ. Prim⁹ erat Empedoclis dicẽtis q a re viſa ɔ̃fluũt q̃dã pua corpa vſq; ad viſũ ⁊ ibi ſit q̃dã ɔ̃tact⁹: ita q

volebat q oia sensibilia eent tāgibilia. Cōtra h arguit phs: q2 tūc ois sensus eēt tact. qd est fal sus. Scds fuit ātiquoꝝ vetēriū sensib coib tāqꝫ pprijs eo q oia sensibilia reducebāt ad magnitudinē et figurā. Cōtra h arguit pꝛio: q2 sensus nō decipit circa sensibilia pp:ia: s3 decipit circa sensibilia coia: igit. Tertius erroꝛ fuit aliqꝝ dicētiū q albū reducit ad leue et nigrū ad aspera: et sapores ad figuras. Cōtra h arguit phs: q2 tūc gust matie eēt discretiu figuraꝝ: qd ē falsū

Eodez vero mō opꝫ intelligere et circa odores: quod eni facit in humido siccum: hoc facit in genere alio.

Istud est qntū capitulū in q phs determiat d obiecto odorat. et diuidit in duas ptes. Pꝛio pōit duas ꝯclones. Pꝛia aer et aq sūt mediū odorat. et nō fm qpspicua. s3 fm q lauabilia vel mūdibilia. i. iqtū subaqūtas dsiccata cōmiscet eis p modū lauatiōis. 2a ꝯclo. si aer et aq sint humida odor ē d nā sicci euchimi facta ab humido. et hec ē diffō odoris. ꝯñam pbat sex signis p q2 elemēta sūt inodorabilia eo q eoꝛꝫ humida nō sūt pmixta sicco terrestri. 2m: mare hꝫ odorē eo q hꝫ hūidū euchimū. i. siccū mixtū cū humido. Tertiū. sal ē odorabile pter pdictā cōmixtionē et magis qꝫ vitrū in q humidū est magis ꝯsumptū qñuis nō sit pfecte siccū: q2 ab eo effluit oleū. Quartū. lapides vt in plurimū nō sūt odorabiles: q2 sūt sine humore. Quītū: ligna sūt odorabilia. et h marie in aq eo q sit euchimū. Sextū. aurū et argētū stānuꝫ sūt inodorabilia pp defectū humidi. Cōnter tāgit opionē ātiquoꝝ de odore d. q aliq ātiqꝛū dixerūt odorē eē fumalē euaporatiōeꝫ cōmunē aeri et aq. Cs3 3 hāc opionē ponit talis ꝯclo: odor nō ē fumalis euaporatio. pbat: q2 ipossibile est fumalē euaporationē eē in aq: s3 odor est in aq vt p3 de aialib odorātib in aq. Deide ostendit gñationē odoris dicens q ꝯtingit humidū aq et aeris pati a siccitate terrestri ex q passiōe gñatur odor. qd pbat: q2 sapores sūt pportiōabiles odorib. s3 sapores fiūt ex h q humidū aq patitur a sicco terrestri: igit et odores. Ex q infert q sic aliq sapores sūt difficil gustatiōis vt putridi sic est de odorib. 2o: sic sapor est in aq: ita odor est in aere et i aq. 3o: q2 frig et ꝯgellatio ebetāt sapores et ēt extermiant odores. In ētia pte determiat d spēb odoris dicēs q due sūt spēs odoris in cōi. Nā qdā sūt dlectabiles aut tristabiles fm acciñs. et tales sūt q hñt sapores sibi cōiunctos i nutrimēto. nā qbuscūq esca ē dlectabilis ēt odor est dlectabilis hꝫ acciñs sic eni esurientib odores carniū aut aliaꝝ escaꝝ sūt dlectabiles sic plenis et saturatis sūt abhoīabiles. Et tales dicit phs eē cōes oibus aialib pfectis sic esca. s3 alij sūt odores dlectabiles fm se aut tristabiles sic odores floꝝ et multa aromata. tales eni odores vl magis vl min ꝯsequunt nutritionē. vñ tales odores nō volum rōe sapoꝛis. nec tales appetim pp escā. Deiñ remouet dubiū q aliq coq admiscēt aliq aromata qd ñ facerēt nisi facerēt ad saporē vl escā. Rñdꝫ phs ferāt gu q talis odorisera nō apponūt cibarijs eo q cō. fluit. ferāt ad escā. s3 vt sit duo sēsus dlectēt. s. olfat p odorē et gust p saporē. Deiñ pōit duas dñias iter pdictas spēs. Pꝛia q2 odor hꝫ se delectabil vl tristabil ē pprī hoib. alī āt ē cōis ēt alijs aialib. Scda dñia odores hꝫ se dlectabiles vel tristabiles nō diuidūt hꝫ sapores sic odores hꝫ dictas acciñs. Et sbdit cāꝫ pp quā odor hꝫ se dlectabil vl tristabil ē pprī hoib: q2. s. cerebꝝ hois est frigidū et ppe cerebꝛuꝫ in locis angustis est sanguis subtilis q est valde isrigidabilis a frigore cerebri pp quā infrigidatione in hoibus generant reumata: iō ille spēs odoris facte sūt: vt eoꝝ caliditate ipediant illas frigiditates.

Et pp hoc fit p respirationē non oibus s3 hoib et sanguinē hñtib velut qdrupedib et magis pcipiētib nāe aeris: ascēdētib nāqꝫ odorib ad cerebꝛū pp leuitatē caloris q in ipsis sani hñt circa locuꝫ hunc. odoris nāqꝫ virtus natura calida est.

Istd ē septimū capl3 in q phs dat modū odorādi in respirātib dicēs: q i hoib et alijs aia. lib respirātib sic fit odoratio aiali eni respirāte odor ascēdit ad cerebꝝ et ptigit ad organuꝫ olfat circa cerebꝝ in q orgāo cātur spēs odoris mediāte q vlteri fit sensatio. Et sbdit q nā vtit respiratiōe pp duo. p vt aer recept refrigeret calorē cordis. Scdo vt aer calid tēperet frigiditatē cerebri pp h q hō hꝫ cerebꝛū frigidi et hūidi et maioris quātitatis ceteris aialibus. Deiñ sbdit q odores q nō sequūt sapores appropati sūt hoib: vt calor illoꝝ odoꝝ temperet excell ētiā frigiditatis et hūiditatis cerebri. Deiñ declat modū odorādi i nō respirātib dicēs: q mlta aialia nō respirātia sentiunt odorē. p3 q: a lōge ꝯsequunt nutrimētū. et nō p visū: g nō vr fieri nisi p sensū odoris. sic sūt pisces: apes et musce. Deide mouet talē dubitationē vtꝝ aialia nō respirātia hēant olfatū. et vr q nō: q2 nō possum respirare nisi odorādo. et ita vr eē de alijs aialib. In oppm arguit phs. pisces sentiūt odorem: g hñt olfatū. Soluit phs dicēs: q oia aialia hñt olfatū. s3 aialia respirātia hñt olfatū coopertū qdaꝫ pellicula: et talia nō pñt debite odorare nisi p respirationē: q qdā respiratio valet ad discoopiendū illā pelliculā. s3 nō respirātia nō hñt hmōi pelliculā. iō ta pñt odorare sine respiratiōe. Deide remouꝫ aliā dubitationē vtꝝ bruta sentiāt odores hꝫ se hꝫ se delectabiles q nō ꝯsequunt sapores. et vr q nō quia non

quia non

q: nō psequūtur bonos odores. vt odores rosarū. nec fugiūt fetores. In opp^m a^r: q: bruta patiūt ab aliq̄b^9 odorib^9 puta sulphureis: igitur: ℭ Rn̄det phus q bruta illos odores sentiunt: sꝫ nō curāt nisi ꝺ ɔcurrētib^9 ad gustū. vn̄ fum^9 sulphure^9 hꝫ q̄litates sēsibiles anexas q̄ aggrauāt caput ꝛ oclos. iō bruta fugiūt nō rōne odoris: sꝫ rōe q̄litatū pmixtaꝝ cū odor̄. ℭ Deīn cōpat sensuꝫ olfat^9 ad alios sēsus: dicēs q sensus olfat^9 vꝫ eē medi^9 iter alios sēsus. pticipat eniꝫ cū visu ꝛ auditu in sentiēdo a lōge p mediū extrinsecū puta p aerē vl' aquā. pticipat eni cū gustu in hoc q sapores ꝛ odores magnā hn̄t affinitatē. ℭ Deīn remouet errorē dicentiū q multa aialia tā i aere q̄ꝫ i aq̄ nutriūt odorib^9. sꝫ icōueniēs ē hoc dicē: eo q oꝫ nutrimētū eē grossū vt possit ɔuerti i subaꝫ nutriti. sꝫ odor n̄ ē hmōi: igr̄.

Compa no olfa/ t^9 ad ali/ os sēsus

Obicite aūt aliqs si oē corp^9 in ifinita diuidit: ꝛ passiōes ḡ sēsibiles puta color: ꝛ sapor: ꝛ odor: ꝛ grauedo: ꝛ frigiditas: ꝛ calidū: ꝛ leue: durum: ꝛ molle.

ℭ Istud ē 7^m capl'ꝫ i q̄ phs soluit aliq̄s dubitatōes de q̄litatib^9 sensibilib^9 p^a vtꝝ q̄litates sensibiles sint in ifinitū diuisibiles cuiōi sūt color ꝛ sapor: ꝛ arguit dupl'r q nō: q: tūc seq̄ref q sensus in ifinitū eēt diuisibil'. ɔn̄s ē fl'm: igr̄ ꝛ an̄s. falsitas ɔn̄tis pꝫ: q: aīa ad sentiendū reqrit organa determiata i q̄litate ꝛ q̄titate. ɔn̄a pꝫ: q: sēsibile mouēs sensū oꝫ eē forti^9 sensu moto: igr̄: q̄n sensibile diuidit oꝫ vt ipꝫ moueat forti^9 sensum. 2° sic: seq̄ref q oīs magnitudo eēt sensibil' ꝛ nulla pp sui puitatē isensibil' qꝺ ē fl'm: igitur. ℭ Deīn arguit ad opp^m p^o sic: si passiōes sensibiles nō eēnt diuisibles in ifinitū cū tn̄ corpus sit in ifinitū diuisibile: seq̄ref q eēt dādū corp^9 qꝺ neqꝫ eēt calidū neqꝫ frigidū: neqꝫ graue neqꝫ leue. hoc ē flꝫ: igr̄. 2° sic: seq̄ref q corp^9 sensibile eēt cōpositū ex corpib^9 n̄ sensibilib^9: ꝛ sic corp^9 n̄ale eēt ɔpo^itū ex corpib^9 mathematicis. i. abstractis a sensibili. hoc tn̄ ē icōueniēs igr̄. 3° sic: seq̄ref q ille magnitudies isēsibiles eēnt icog̃scibiles: q: nō cog̃scūt a sēsu: ḡ nec itellectu: q: nihil ē in itellectu q̄n pri^9 fuerit i sensu. ℭ Deīn phs soluit p̄dcāꝫ q̄ōeꝫ q̄ ad ptes subiectiuas: dicēs q si finite spēs coloꝝ saporꝫ ꝛc. qꝺ pbat. q: ƀm qualꝫ est dare q̄litates ɔ̄rias siue spēs extremas. sꝫ ɔ̄rietatis extremia media sūt finita: igr̄ Deīn soluit q̄ōnē q̄ ad ptes q̄titatiuas ponens talē supposūe q ɔtinuū ē in ifinitū diuisible ƀꝫ ptes eiusdē pportōis, sꝫ n̄ eiusdē q̄titatis. Deīn dic q corp^9 sēsibile nō ē in ifinitū diuisibile ƀꝫ ptes distictas sensibles ab aliis sꝫ tn̄ ē in ifinituꝫ diuisible i ptes idisticte sēsibles ab aliis. ℭ Deinde dic q n̄ ɔtigit sēsibile in ifinitū diuidi i ptes q̄ pūt p se nāl'r ꝛ notabil'r tpe existē ex q̄ aliq̄ ps ei^9 pp nimiā puitatē nō ē potēs resistē ɔtinē ti. ꝛ dic q sensus fortior vl' melior pt sētire i minorē magnitudinē. sꝫ q: nō ē i infinitū fortificabil': iō nō ē possible q sentiat in ifinitū minorē magnitudinē. sꝫ in ifinitū paruā magnitudinē sentiat i po^a ꝛ idisticte. Ex q̄ ɔcludit q ex q̄ sūt q̄dā magnitudies idisticte cuꝫ aliis q̄ nos latēt ꝛ magnitudies q̄ sūt sensibles disticte nō sūt ifinite: seq̄r q passiōes sēsibles in ifinitū sūt diuisibles nō in ptes q̄rū q̄lꝫ ē sensibil' i actu ꝛ disticte: sꝫ ptes q̄rū q̄lꝫ ē sensibilis: siue i actu siue in po^a. ℭ Coñter mouet aliā q̄ōeꝫ vtꝝ visible p^9 tpe moueat mediū q̄ꝫ visū. Et arguit p q sic: q: odor ꝛ sapor p^9 mouēt mediū q̄ꝫ sensum igr̄. sil'r ē de visibili. Soluit q̄ōnē ponēdo dr̄īā iter mltiplicationē lūis ꝛ alioꝝ sēsibiliū. Dic q sonus multiplicaf p quēdā motū localē aeris ꝛ sil'r odor. sꝫ lumē nō mltiplicaf p motū localē sed p solā p̄ntiaꝫ lucidi. Deīn mouet aliā q̄ōnē vtruꝫ sit vn^9 ꝛ idē son^9 quē audit ppinqu^9 ꝛ remotus. Rn̄det q sic: sꝫ nō ē eadē spēs i nūero. sꝫ i spē. ꝛ ita dōm ē de colorib^9 ꝛ odorib^9. ℭ Finalr̄ pōit dr̄īā iter alteratōeꝫ ꝛ motū localē dicēs q nihil phibꝫ q̄tū ē ex pte alteratiōis oēs ptes sil' alterari: ꝛ hoc si alterās eēt ita bn̄ pportionatū vni sic alteri. sꝫ pp iposibilitatē penetratōis corpis repugnat q p motū localem totū sil' ptranseat. sꝫ motū localem fieri totū sil' nō est impossibile.

Dr̄īa inter alteratōeꝫ ꝛ motū localem.

Est aūt quedaꝫ obiectio ꝛ alia talis circa sensus: vtꝝ contingit duo simul sentire in eodem ꝛ induuisibili tpe vel non.

An ɔtingat simul plura sēsibilia sētiri.

ℭ Istud ē 8^m capl'ꝫ in q̄ phs mouet aliā q̄ōneꝫ vtꝝ ɔtigat sil' pl'a sensibilia sentiri i vno ꝛ eodē tpe vl' nō. Et arguit p^o q nō. Pro cui^9 arg^o pōit duas supposōnes. p^a mot^9 maiores expellunt vl' ipediūt minorem pp hoc hoīes timētes vl' ad aliqꝺ vehemenf intēdētes n̄ sentiūt ƀm aliū sensū. 2^a suppō. vnūqꝺqꝫ sensible simplex meli^9 sentif p se q̄ꝫ ɔiūctū alteri. Ex hiis sic arguit: si pl'a sensibilia possint sil' sentiri aut ḡ mot^9 vl' imutatōes coꝝ erūt eq̄les vl' ieq̄les: si ieq̄les: maior ipedit minorē. ꝛ sic n̄ vtrūqꝫ sentief. si sint eq̄les tc̄ vn^9 alteri ɔiūgef ꝛ ipedirēt seinuicē. ꝛ p ɔn̄s neutꝝ erit sensible salte disticte. ꝛ addit q illa sūt bn̄ cōmiscibilia q̄ sūt ɔ̄ria. ꝛ ex ipsis fit vnū. 2° arguit sic: si pl'a sēsibilia vni^9 sēsus n̄ possint sil' sentiri: igr̄ nec pl'a sēsibilia diuersoꝝ sensuū: q: magis vꝫ q pl'a sensibilia vni^9 sēsus sil' sentiāf q̄ꝫ sensibilia diuersoꝝ sensuū. vt acutū ꝛ graue magis q̄ꝫ acutū ꝛ albū. sꝫ nō ɔtigit vni^9 sēsus pl'a sēsibilia sil' sētire: igr̄. ℭ 3° arguit sic: vl' illa sensibilia essent eiusdē spēi. ꝛ hoc nō q: illa nō faciūt nisi vnū actū i illo sensu: p quē actū n̄ expiūf disticte ad ɔfuse i toto. vl' dr̄nt spē: ꝛ tc̄ vl' eēnt eiusdē gn̄is vl' albū ꝛ nigꝝ. ꝛ hoc n̄: q: illa st ɔ̄ria ꝛ faciūt act^9 ɔ̄rios q̄ n̄ pn̄t sil' eē i eodē sēsu. vl' eēnt dr̄īa gn̄e ꝛ hoc n̄: q: illa pl^9 distāt q̄ꝫ illa q̄ st eiusdē generis

Comparatio olfactus ad alios sēsus.

An q̄litates sensibiles i actuꝫ in finitum ducibiles sint.

Solutō predicte dubitationis.

Solutō antiqꝝ. ¶ Cōsequēter tāgit solutōēs āntiqrū ad pdcā qōnē: ⁊ ē q͂ ꝑ̄la sensibilia nō sil pcipiūt: sꝫ credimꝰ ea sil sētiri eo q͂ ipse ē isensibile pp sui puitatem. sꝫ hec solutio est falsa: q: nō ꝯtingit tps eē insensibile: eo q͂ in oī tpe possumus sentire aliquid.

De priꝰ aūt dicta obiectōe ꝯsiderādū vtꝝ ꝯtingit sil ꝑ̄la sentire aut nō ꝯtingit. simul aūt dico in vno indiuisibili tpe adinuicē.

Solutō qōnis ꝑ dicte ꝑbm ¶ Istud ē vltimū capl'm in q͂ phus soluit pdcāꝫ qōnē ꝑ̄m veritatē. ⁊ dicit ꝑ q͂ ꝯsiderādū ē vtꝝ cōtigat i vno ⁊ idiuisibili tpe ꝑ̄la sētire aut n. opꝫ ēt ꝯsiderare vtꝝ opoꝛteat sentire i vno tpe indiuisibili: ꝑ̄m tñ aliā ⁊ aliā ptē aīe vl'in vno tpe diuisibili ꝫ eādē ptē aīe. vñ dixerūt aliq q͂ ps sēsitiua ē sic q͂dā ꝯtinuū ꝑ̄ns diuersas ptes lꝫ ñ i actu sepatas. ⁊ ꝫ illas sētit sil ꝑ̄la sēsibilia. Cōtra eos pōit phs talē ꝯclōnē ñ ꝯtigit eūdē sēsū sentire ꝑ̄la ꝫ aliā ⁊ aliā ptē. vt ñ ꝯtigit visūꝫ videt aliū ⁊ aliū colorē i alia ⁊ alia pte visus. pbat: q: cū illi duo colores erūt vniꝰ ⁊ eiusdem gñis obi opoꝛteret visū hr̄e duas ptes eiusdeꝫ spēi. ¶ Et si qs dicat q͂ h̄ nō ē icōueniēs: cum duo ocli videāt eē due ptes visus. Rñdet phs q͂ ex duobꝰ oculi sit tñ vna opatō ⁊ idiuisibil. ¶ De iñ ondit q͂ ꝯtigit eūdē sensūꝫ sil ꝑ̄la sētire. ꝑcō

Quomō contigit eū idē sēsū sētire. sil plura sentire. tingit sētire ꝑ̄la sil sensibilia dīsa gñe vno sensu idiuisibilia. ḡ a foꝛtioꝛi ꝯtigit sētire q̄cūq͂ nō dīnt gñe vno sēsu. añs pꝫ: q: aīa ꝑ vnā poꝛm sētit albū ⁊ ꝑ aliā sētit dulce: ḡ necesse ē q͂ illa reducāt ad vnū sensū q oīa illa sil cognoscatvl ñ. 2ᵐ ñ pt dici cū sit vnꝰ sēsus q sil pōit dīsaꝫ iter alia. ¶ Cōsequēter tāgit vnitatē illiꝰ sēsus cōis dicēs q͂ si illō q͂d sentit sēsibilia diuersoꝝ sensuū sit vnū idiuisibile: tc̄ ꝫ vnū actū cognoscit sil ꝑ̄la eoꝝ. si āt fuerit diuisibile tc̄ alio ⁊ altero sēsu ꝑcipiet illa diuersa. ¶ Cōsequēter tāgit eiꝰ vnitateꝫ: dicēs q͂ i aīa ponēdū ē vnū ⁊ idē nūero sensitiuū oīm sēsibiliū: cuiꝰ tñ eē ē alteꝝ ⁊ alteꝝ respectu sēsibiliū dīntiū gñe vel spē. q: sic ē i rebꝰ ita ē in aīa sꝫ in rebꝰ ꝯtigit vnū ⁊ idē nūero eē albū ⁊ dulce q͂d tñ est alteꝝ ⁊ alteꝝ ꝑ̄m esse: ḡ ⁊ i aīa. ¶ Ex quo ꝯcludit phs q͂ aīa sentit oīa sensibilia vno ⁊ eodeꝫ sensu. nō tñ vno ꝑ̄m rōnem.

Que sciētia reꝑ̄graf ad determinādū de passionibꝰ ⁊ opatōnibus aiatoꝝ.

Q Verit vtꝝ aliquā sciam opoꝛteat eē pter sciaꝫ libꝛoꝝ de aīa ⁊ libꝛoꝝ de aīalibꝰ ⁊ plātis ad dētermināndū d̄ opatōibꝰ ⁊ passiōibꝰ aīatoꝝ. ¶ Arḡ ꝑ q͂ ñ: q: solū d̄ ꝯclone sciētificata dꝫ eē scia eo q͂ scia nō ē nisi d̄ ipossibilibꝰ alr̄ se hr̄e. sꝫ hmōi opatōnes ⁊ passiōes sūt possibiles alr̄ se hr̄e: igr̄. 2ᵒ sic de ꝯtingētibꝰ ad vtrūlibꝫ nō ē aliq͂ scia demonstratiua. sꝫ iste passiōes ⁊ operatōes vt doꝛmire vigilare: sōniare: āmbulare ⁊ sic de alijs sūt huiusmōi: igr̄. 3ᵒ sic: idē ē sēsibile añq͂ sētiaf ⁊ postq̄ sensatū ē. sꝫ in libꝛo de aīa deteriatū est de sensibꝰ ⁊ sēsibilibꝰ: ḡ ēt deteriatū est de sēsibꝰ ⁊ sensatis. ¶ 4ᵒ: sic istaꝝ operationū aīa ē cā. sꝫ eadeꝫ ē scia cāe ⁊ cauf ati ꝑncipij ⁊ ꝑncipiati: igr̄ istarū opationū ⁊ ipius aīe est eadē scia. ¶ 5ᵒ: sic i libꝛo de aīa ita pfecte deteriatū ē de sonis q͂ d̄ ipsis nō restat ampliꝰ: igr̄ frustra d̄ ipsis sit alia deteriatio. ¶ In opposito arguit per ꝑ̄m tradētē aliquos libꝛos de talibꝰ passionibꝰ ⁊ operationibus. ¶ In questione erūt tres articuli.

Sensus ⁊ sensibile quot mōis cōsideraf.

Quantū ad pᵐ sciēdū ē ꝑ q͂ sēsus ⁊ sensibile pñt dupl'r ꝯsiderari vnoꝰ q̄tū ad q͂d q͂d ē eoꝝ ⁊ ēt q̄tū sui pmᵐ actꝰ sētiēdi: ⁊ sic d̄ ipis deteriatū ē i libꝛis d̄ aīa. Alioꝰ pñt ꝯsiderari puta ipe sēsus i oꝛdine ad oꝛganū oñdēdo q̄le dꝫ eē oꝛganū ⁊ cuiꝰ dispōnis: ⁊ sic de eo ptinet deteriare ad hūc libꝝ. ¶ 2ᵒ supponit q͂ opatōnes cōes aīe ⁊ coꝛpi pñt dupl'r ꝯsiderari. vnoꝰ vt se tenēt ex pte aīe tāq͂ ex pte ꝑncipij ⁊ h̄ mō d̄ ipis deteriaf i libꝛo d̄ aīa. 2ᵒ mō vt se tenēt ex pte coꝛpis ⁊ aīe: ⁊ h̄ adhuc ꝯsiderādo ipsas i gnali ⁊ ñ descēdēdo ad aliquā certā sēsatiōnē: ⁊ h̄ mō ꝯsideraf i ista scia. ¶ Suppōit 3ᵒ q͂ q̄litates sēsibles pñt dupl'r ꝯsiderari. vnoꝰ q̄tū ad modū sue gñatōis. Alioꝰ q̄tū ad modū imutādi sēsatoēs. ⁊ h̄ dupl'r. vnoꝰ vt sensus se tꝫ ex pte aīe: ⁊ ptꝫ ad libꝝ d̄ aīa. alioꝰ vt se tꝫ ex pte coꝛpis: ⁊ sic ptꝫ ad istos libꝛos: sꝫ si ꝯsiderenf q̄tū ad modū gñatōis: tc̄ d̄ pmis q̄litatibꝰ ptꝫ ad libꝛos d̄ gñatōe eo q͂ tales q̄litates st pricipia alterationū ⁊ coꝛruptionū coꝛpoꝝ nālīū: sꝫ d̄ sono q̄tū ad modū sue gñatōis ptꝫ ad libꝛos d̄ aīa: sꝫ d̄ coloꝛibꝰ: sapoꝛibꝰ: ⁊ odoꝛibꝰ vī satis spectaf ad libꝛū metheoꝛoꝝ q̄tū ad modū sue gñatōis. sꝫ aristo. h̄ deteriauit d̄ illis pp opiones q̄rūdā āntiqrū q crediderūt q͂ q̄dā q̄litates ñ haberēt esse fixum ⁊ determiatum in subiectis i quibus appent: sed solū ꝑ̄m apparētias diuersificātur. ita q͂ nihil dī dulce nisi q͂d apparet dulce.

Alia difficultas circa textum incidens.

Sciendū ē 2ᵒ q͂ circa textū icidit vna difficultas vtꝝ ceci a natiuitate hn̄tes auditū dēant eē sapiētioꝛes q̄ surdi a natiuitate hn̄tes visū. Et af q͂ hn̄tes visūꝫ dato q͂ sint surdi st sapiētioꝛes. q: hn̄tes visū hn̄t sēsū certioꝛ: ē q nobis ples reꝝ drās oñdit. ¶ In oppᵐ ē phs i textu. Pro cᵒ solone suppōitur q͂ multe st artes q̄rū opꝰ ñ pt exerceri siñ visu: pūt tñ sine auditu sic sūt artes fabꝛoꝝ sartoꝝ ⁊ sartoꝝ. ḡ ñ pñt adisci siñ opādo. ⁊ d̄ talibꝰ dī q͂ isti surdi hn̄tes visūꝫ sūt sapiētioꝛes. Alie sūt artes q̄rū opatō ñ pt sciri nisi ꝑ auditū sic st scie locutoꝛie. Et d̄ istis dī q͂ ceci hn̄tes auditū sunt sapiētioꝛes q̄ surdi: sꝫ q̄tū ad scias nāles opꝫ deteriare q̄tū ad ꝑncipia ⁊ q̄tuꝫ ad ꝯclones. plīma enī pnꝰi scijs nālibꝰ acq͂rūt ꝑ sēsū expiētiā ⁊ meoꝛiā. ⁊ siñ dubio q̄tū ad talia pnᵃ hn̄tes visū sine auditu sūt magis sapiētes ⁊ sciētes: q: visus ad ꝑ̄la sēsibilia se extēdit ⁊ q̄uis talia pnᵃ ꝑ auditū possēt oñdi: ñ tñ nob eēnt ita certa: q: ñ omnis

tandu
+ hoc
notā
ad uer
[illegible]

oĩa sũt nobis certa q̃ ab aliis ꝑcipim⁹. sꝫ q̃tum ad ↄclones scibiles ꝑ rõcinatõeꝫ vt in logica: grãmatica ⁊ rethorica ⁊ scientiis speculatiuis ceci magis ꝓñt ꝓficẽ q̃ surdi: q: modicũ ẽ qḋ hõ sol⁹ seipso pt acq̃rẽ i talib⁹ sciẽtiis. Reqrit g i talib⁹ doctrĩa q̃ maxĩe hꝫ fieri ꝑ s̃mone ad quẽ requirit auditus ⁊ licet posset acqri per figuras non tñ ita prompte sicut per sermonẽ.

Alia difficultas ꝺ fulgore oculi

Sciendũ ẽ 3° q̃ icidit tal' difficltas vtꝝ fulgor q̃ ocul⁹ appet fulgẽ sit i oclo. Et aꝛ q̃ sic: q: vbi appet eẽ ibi ẽ. sꝫ appet eẽ i oculo: igr. In opp^m ẽ phs i textu. Põt ẽt sic ꝓbari: q: sẽsibile positũ sup̃ sẽsũ ñ fac̃ sẽsatõeꝫ: igr si ille fulgor eẽt i oculo ñ videret. Pro solo

Fulgor q̃t mõis apparet i oculo.

ne suppõit q̃ fulgor duplr appet i oclo. Uno° i suo oculo. Alio° i oculo alteri⁹: sic i ocul' catorũ ⁊ lupoꝝ. ¶ Pro cui⁹ ḋclatõe suppõit 2° q̃ lẽia refrãgũt vnita lumẽ ⁊ spẽs oculorũ. iõ specula sũt lenia. appet ẽt h̃ ḋ aq̃ q̃ si sit q̃eta videbis i ea faciẽ tuã nõ ãt si sit mota tc̃ eñi mltũ disperse frãgit faciẽ tuã intm̃ q̃ nõ pt ꝑcipi aliq̃ figura eo q̃ ꝑtes aq̃ nõ sũt vniformit' iacẽtes. ¶ Suppõit vlteri⁹ q̃ si lumẽ sit ḋbile ⁊ refrãgat dispse nõ ẽ sufficiens ad vidẽdũ. ¶ Supponit vlteri⁹ q̃ supficies oculi ẽ valde lenis. iõ si aspicias in oculo socij tui tu videb faciẽ tuã sic i speculo. ⁊ mãifestũ ẽ q̃ facies tua q̃ appet nõ ẽ i oculo socij tui sic i speculo nõ sũt spẽs visibiles: sꝫ i aere ꝓpinq̃ multiplicãt ꝑ reflexionẽ ad oclꝫ tuum. Silr qñ video te i oculo socij tui ille spẽs ñ sũt i oculo socij tui: sꝫ i aere ꝓpinq̃. Sꝫ nũc vidẽdũ ẽ ḋ fulgore appẽte tibi i oclo tuo ḋ q̃ di: p° q̃ ille fulgor ñ ẽ i oculo tuo: q: tu nũq̃ videres vel sp videres. Dico 2° q̃ ille fulgor ẽ lumẽ modicum ab ex̃ ⁊ dispsũ qḋ ñ ẽ sufficiẽs videri: tñ sup̃ nigrũ oculũ refrãgit vnite. ⁊ tc̃ fortificat ⁊ ẽ sufficiẽs videri. ¶ Et si dicat q̃re ẽ q̃ illḋ lumẽ ñ vĩ i oculo q̃scẽte sic i oclo ꝑcusso. Rñr q̃ ocul⁹ q̃escẽs ĩfrãgit se totũ ad ex̃: sꝫ oclus ꝑcussus icuruat sic q̃ vna ꝑs refrãgit lumẽ in aliã: iõ tũc vĩ. ¶ Aduerte ẽt q̃ apparet aliqñ palpebris clausis. q: valde bene põt subintrare palpebras.

An visus sit ḋ nã aque

Sciendũ ẽ 4° q̃ restat alia difficltas an visus sit ḋ nã aque. Ad quaꝫ rñdet breuiter q̃ organũ visus eẽ ḋ nã aq̃ pt intelligi duplr. Uno° q̃ ad s̃baꝫ ⁊ sic ñ ẽ ḋ nã aque q: nõ est aq̃. Alio° q̃ ad q̃litates: ⁊ h̃ duplr. vno mõ q̃ ad q̃litates ꝓmas: ⁊ sic nõ oꝫ organum visus esse de nã aque cũ sit qḋdam mixtũ hñs salẽ virtualr q̃tuor q̃litates ꝓmas. alio° quo ad q̃litates scḋas sic videlꝫ q̃ hꝫ q̃litates siles q̃litatibus secũdis reꝑtis in aq̃: naꝫ sicut aqua ẽ clara ⁊ dyaphana ⁊ trãsparẽs: ita ẽt organũ visus est claꝝ ꝑspicuum ⁊ trãsparẽs. ⁊ silr dicat de organo alioꝝ sensuũ. nam organũ audit⁹ ẽ de natura aeris quo ad qualitates secũdas reqsitas ad receptionẽ specieꝝ soni vt ꝑ illã fiat seꝑatio cu

iusmodi sunt dyaphanitas ⁊ aliqualis ꝑspicuitas. ¶ Aduerte vlteri⁹ q̃ organũ olfatus ẽ quoddã mẽbrum deputatũ in aĩali ad recipiendũ species odoris de quo satis visũ est in 2° de aĩa. ¶ Aduerte ẽt q̃ organũ olfat⁹ nõ est de nã ignis nisi potẽtialiter: sꝫ magis actualr est ḋ nã aq̃ vel aeris a dñio. oꝑꝫ eñi organũ eẽ i po^a tale q̃le obm est in actu. mõ odor ẽ passio act⁹ calidi ⁊ sicci: iõ organũ ei⁹ in po^a dꝫ eẽ calidũ ⁊ siccũ. ¶ Aduerte finalr q̃ organuꝫ gustus ⁊ tact⁹ sũt de nã terre (supple) q̃tũ ad q̃litates scḋas motiuas. q: pl⁹ ꝑcipiãt de q̃litatib⁹ motiuis terre q̃ alteri⁹ elti: q: sũt multũ grauia ⁊ ẽt q̃tũ ad secũdas q̃litates nõ motiuas: q: ad h̃ q̃ organũ gustus ⁊ tact⁹ sint sufficiẽter receptiua spẽꝝ tãgibiliũ ⁊ gustabiliũ reqrit q̃ sint trestria grossa dura opaca ⁊ ↄpacta eo q̃ meli⁹ possĩt rcipe spẽs tãgibiliũ ⁊ gustabiliũ. ⁊ hec ḋ ꝑ ar°. q̃tũ ad hꝫ

An color sit in ꝑspicuo sufficiens.

Dubitat p° vtꝝ diffõ coloris sit sufficiens in q̃ dĩ colorẽ extremitas ꝑspicui in corꝑe terminato. Et aꝛ q̃ nõ: q: tc̃ lux ris diffĩ eẽt color qḋ ẽ fl̃m: ẽt color eẽt in corꝑe ꝑspicuo nitio sic qḋ ẽt ẽ falsuꝫ: cũ corꝑa ꝑspicua nõ videãt eẽ colorata. ¶ Pro solutõe supponit p° q̃ triplr aliqḋ corp⁹ dĩ teriatũ. vno°: q: ẽ finitũ s̃m q̃titatẽ. ⁊ ꝑ opp^m dr iteriatũ q: ẽ infinitũ s̃m q̃titatẽ. scḋo° dĩ teriatũ: q: ẽ solidũ ⁊ firmũ ⁊ ñ fluxibile: ⁊ ꝑ opp^m dr iteriatũ qḋ nõ ẽ solidũ ⁊ firmũ sꝫ ẽ fluxibile sic aq̃: 3° mõ dĩ teriatũ: q: termiat visũ ita q̃ vltra ipꝫ siue ꝑ ipꝫ ñ possum⁹ videre aliq̃ corꝑa: ⁊ ꝑ opp^m corp⁹ dĩ iteriatũ ꝑ qḋ possum⁹ videre alia corꝑa cmõi ẽ corp⁹ dyaphanũ siue trãsparẽs. vñ talia corꝑa termiant ꝑ lucẽ vel opacitatẽ. ꝑ lucẽ vt sol. ꝑ opacitatẽ: vt lapis vel lignũ. Differũt tñ lux ⁊ opacitas. q: lux nata est mltiplicare spẽꝫ ꝑ corp⁹ dyaphanũ sibi ↄtiguũ.

Lux ⁊ opacitas q̃uo differũt.

opacitas v̓o ñ. vñ ḋ opacitate dñt aliq̃ q̃ ñ ẽ nisi tenebrositas ⁊ sic ñ capit h̃. sꝫ capit ꝑ q̃litate alia a luce ꝑ quã corp⁹ rḋdit teriatũ ⁊ ñ trãspẽs. Et ḋ h̃ ẽ duplex mod⁹ dđi: dñt eñi aliq̃ q̃ opacitas ẽ q̃litas disponẽs s̃bm ad rceptiõeꝫ coloris. Alij dñt q̃ ñ ẽ alia q̃litas a colore ita q̃ sic aliqḋ corp⁹ teriat luce: ita aliqḋ corp⁹ teriat colore sibi adueniẽte. Silr ḋ dyaphãeitate duo st mõi dđi dñt. n. aliq̃ q̃ diaphãeitas ñ ẽ aliḋ q̃ corp⁹ trãspẽs ñ teriatũ. alij dñt q̃ ẽ q̃dã q̃litas positiua ihe rẽs ipi s̃be corꝑee hꝫ quã ipa s̃ba corꝑea dĩ trãspẽs ⁊ ẽ q̃litas ↄ̃ria opacitati. ¶ Suppõit vlti⁹ q̃ color triplr accipit. vno° cõit ꝑ oĩ q̃litate visibili ⁊ nllo alio sẽsu ꝑceptibili: ⁊ isto° lux eẽt color ⁊ ẽt lumẽ: ⁊ sic capit phs qñ dic̃ q̃ oẽ corp⁹ ẽ coloratũ. Alio° capit ꝑ oĩ q̃litate visibili ⁊ nõ ꝑceptibili ab alio sẽsu distĩcta a luce ⁊ luie. ⁊ isto° ẽ h̃ s̃mo ḋ colore. 3° mõ capit ꝑ aggregato ex colore ⁊ luce exñtib⁹ i eodẽ s̃bo ⁊ diffũdẽtib⁹ suas spẽs ꝑ me^m vsq̃ ad organũ visus: ⁊ h̃ ẽ mltuꝫ i ꝓpe cape colorẽ. ¶ Suppõitur vlteri⁹ q̃ diffõ

Quot mõis capit colõr

coloris q̄ ponit in textu nō est nisi descriptio
coloris.i.ondens q̄ res sit color.q: nō ꝯuenit co
lori existēti in ꝓfundo:sȝ est q̄dā oīo exprimēs
aliq̄ reqsita ad h̄ q̄ color videat̃.vñ ad h̄ q̄ co/
lor videat̃ requirit̃ q̄ sit subiectiue ī corpe ter/
minato.¶ 2° reqrit̃ corp⁹ ꝑspicuū siue transpa/
rens illi corpori terīato ꝯiunctū p qḋ diffūdūt̃
spēs coloris vsq̄ ad visuȝ.⁊ sic iste sensus diffō/
nis est iste:color ē in corpe teriato ꝯiuncto cor/
pori ꝑspicuo ƀm extremitatē ei⁹ ī ipē color de/
beat videri. 3° reqrit̃ lumē ī illo corpe ꝑspicuo:
cū color nō diffundat suas spēs p mediū nisi sit
illumiatū.¶ Et si qs q̄rat quō ḡ dȝ diffiniri co/
coloris diffō. lor.Rñdet̃ q̄ sic.color est passio corpis opaci al
teratiua visus de potētia ad actū. Et ex istis pȝ
qd sit dicendū ad dubiū.

An nigredo sit puatio albedinis. Dubitatur 2° vtꝝ nigredo sit puatio albedinis. Et vr̃ q̄ nō: q:
nullū sensibile p se est puatio.sȝ nigrū est sensi/
bile p se:igit̃.¶ Pro solone supponit̃ q̄ nigre
do est q̄litas addita sbo qḋ est nigrū:sicut albe/
Quid ē nigredo. do sbo qḋ est albū.Ex quo pȝ q̄ h̄ nomē nigre:
do nō est nomē puatiuū sȝ positiuū: q: puatio
nō resistit receptiōi habit⁹ sic̃ tenebra nō resistit
receptioni luminis: sȝ nigredo resistit albedi.
¶ Et si dicas quō ḡ dr̃ priuatio albi.dr̃ q̄ ipro/
prie q: est q̄litas min⁹ ꝑfecta.⁊ isto mō amaꝝ dr̃
priuatio dulcis.⁊ frigidū calidi.vel pōt etiā di/
ci:q: albū maxie ꝑticipat de luce inter alios co
alia difficultas lores ⁊ nigrū min⁹:ideo dr̃ quodāmō puatio
albi.¶ Alia est difficultas vtrū colores medij
cōponant̃ ex extremis colorib⁹.Rñdet̃ q̄ h̄ iaȝ
multotiens visuȝ est q̄ illi medij colores nō cō
ponunt̃ realr̃ ex extremis:sȝ dicunt̃ cōponi pro
pter quādā nālē cōuenientiā cū extremis maio
rē q̄ꝫ sit iter extrema.¶ Et si dicat̃:dicit arist.q̄
medij colores gñant̃ ex extremis.Rñdet̃ q̄ dȝ
intelligi ex causis extremoꝝ coloꝝ ꝯcurrētib⁹
sil̃ adinuicē.Et silr̃ dicat̃ de medijs odorib⁹ ⁊ sa
porib⁹:puta q̄ nō gñant̃ ex dulci ⁊ amaro sed
gñant̃ ex causis dulcis ⁊ amari ꝯcurrentib⁹ vel
cōmixtis vel aliq̄ mō se habētib⁹ inter illos mo
An humidū sit sbiectuȝ odoris. dos p q̄s gñat̃ amaꝝ ⁊ dulce.¶ Alia difficltas
vtrū humidū sit sbm odoris. Rñdet̃ breuit̃ q̄
purū humidū vt aer vel aq̄ nō est odoriferū ni
si aliud cōmisceat̃.Dico etiā q̄ purū siccū non
est odoriferū q: nec terra nec ignis odoriferāt
nisi aliqd aliud sit āmixtū.Relinquit̃ ḡ q̄ opȝ
odorē eē in aliq̄ āmixto.iō dico q̄ est in sicco
terrestri passo a calido.⁊ sapor ē in hūido passo
An odores ꝯferant ad sanitatē capitis a sicco.¶ Alia difficultas vtrū odores ꝯferāt
ad sanitatē capitis tēpando frigiditatē celebri:
⁊ vr̃ q̄ nō q: sicut sapor ē passio hūidi facta a sic
co terrestri:ita ecōuerso odor est passio sicci ter/
restris facta ab hūido:sȝ tā hūidū q̄ꝫ siccū terre
stre sūt nālr̃ frigida:igit̃.In oppositū est phs ī
textu.¶ Pro cui⁹ solutiōe supponit̃ q̄ odores

suaues in mltū fortes vt rosaꝝ.violaꝝ.⁊ mltoꝝ
aromatū mltū ꝓsūt cerebro ⁊ ꝯferūt ad ei⁹ sani
tatē.iō medici ꝯferūt tales odores:⁊ ꝯficiūt ali/
q̄ poma artificialia ex spēb⁹ aromaticis ad tenē
dū ī manu ad odorādū.Et ad rōnē dr̃ ē q̄ licȝ
odor sit sbiue ī sicco trestri: tñ oȝ illḋ siccum eē
passū a calido a q̄ odor ꝯ̄hit vi calefactiuā.Alia
difficltas vtꝝ ꝯtigat sil̃ pl'a sētire.Rñr breuit̃ q̄
nū q̄ꝫ aliqs dubitauit vtꝝ possum⁹ sil̃ pl'a sētir̃:sȝ
vtꝝ possum⁹ ꝑfecte pl'a sētire.Ad quā rñr ponē/
An ꝯtingat simul plura sētire. do aliq̄s ppōes.¶ p̄ª.nō ꝯtigit sētire vnū solū
q: oē sensibile ē diuisibile ⁊ hȝ ptes:ḡ si vnū sētiat̃
⁊ sue ptes.¶ 2ª ppō:pl'a eq̄ ꝑfecte sil̃ sētiunt̃ sic̃
vnū:q: illḋ vnū ē pl'a.ḡ si distincte sētiat̃ ⁊ pl'a:
⁊ sic ꝯe iste due ꝯclones tenēdo q̄ totuȝ itegrale
nō distiguat̃ a suis ptib⁹.¶ 3ª ppō:non ē pose
qdlȝ illorū pluȝ q̄ sil̃ sētiūt̃ sētiri ita ꝑfecte sicut
aliqḋ vnū sentit̃.¶ 4ª ppō:pose ē sētiēdo sil̃ to
tū ⁊ ptē sentire ꝑfecti⁹ illā ptē q̄ꝫ totū pp nimiā
extēsionē toti⁹.¶ 5ª:nō est pose sentire pl'a sil̃ ⁊
qdlȝ coꝝ ita ꝑfecte sicut posset sentiri vnū illoꝝ
⁊ illa volebat habere aristoteles.

Dubitatur 3° vtꝝ pose sit aliqḋ totū sil̃ ⁊ sel̃ alterari. Pro cui⁹
Alteratio ē duplex. solone supponit̃ q̄ duplex est alteratio: q̄dā ē q̄
sit p abiectionē forme ꝯ̄rie: sic̄ calefactio aq̄lia
est q̄ sit sine abiectiōe fore ꝯ̄rie:sic̄ illūinatio me/
Alterāo ē duplex dij.¶ 2° supponit̃ q̄ duplex est alterāo.s. extri
secū:cmōi est ignis respectu aq̄.aliud est intrin
secū cmōi est aqua ꝓducēs frigiditatē in seipa.
¶ His suppositis rñr per aliq̄s ppōnes. p̄ª to/
tū pōt alterari sil̃ simltate ptiū q̄litatū q̄ꝫtū ad lō
gitudinē: ⁊ h̄ ab alterāte extriseco. nā aliqḋ to/
tū pōt applicari passo ƀȝ oēs suas ptes. 2ᵐ dcm̄
totū pōt sil̃ alterari siltate ptiū q̄ꝫtitatiuarū q̄ꝫtū
ad lōgitudinē latitudinē ⁊ ꝓfunditatē ab alte/
rāte intriseco sic q̄ nō citi⁹ alterat vnā ptem q̄ꝫ
aliā cū sit ipsis eq̄ approximatū. 3ᵐ dictū: totū
pōt sil̃ alterari siltate ptiū q̄ꝫtitatiuaꝝ q̄ꝫtū ad lō
gitudinē ⁊ latitudinē ab alterāte extriseco. sed
nō quo ad profunditatē nisi passū eēt eq̄ appro
ximatū quo ad oēs ei⁹ ptes.⁊ h̄ ēt dȝ itelligi ī al
teratōe nō abijciēte forāȝ ꝯ̄riā.q: in abijciēte sp
ē successio.¶ Sȝ restat soluē aliq̄ q̄libeta.p̄ᵐ q̄
re calefacta magis fetēt q̄ꝫ ifrigidata.Rñr q̄ iō
ē q: odor mltiplicat̃ p fumalē euaporationeȝ q̄
sit p caliditatē ⁊ ñ p fridi tatē.¶ 2ᵐ q̄re hō citi⁹
attigit timorē si tāgat̃ ab alio q̄ꝫ si seipm tāgat.
Rñr q̄ rō est: q: hō meli⁹ ꝑcipit exneū q̄ꝫ seipꝫ.
¶ 3ᵐ:q̄re hō magis turbat̃ si tāgat̃ sb ascel' q̄ꝫ
Aliquo si tāgat̃ sb alijs ptib⁹.¶ Rñr q̄ rō ē : q: illa ps
ē mltū sbtil̃.iō ibi meli⁹ sētit̃:ēt q: hoies sūt icōruȝ quo
sueti ibi tāgi.¶ 4ᵐ q̄re ē q̄ postq̄ꝫ hoies pota libetorū
uerūt bona vina si postea bibāt debilia iudicāt solutio-
illa nihil valere.Rñr q̄ rō est:q: illi⁹ vini fortio
ris in orgāo gust⁹ sūt spēs a qb⁹ īpediunt̃ spēs
debil' vini.¶ 5ᵐ.q̄re ifirmi iudicāt oīa cibaria
eē amara

esse amara cū tñ sint dulcia. Rñdetur ꝙ iō ē qꝛ hñt linguā infectā multis humoribꝰ fetidis. iō qñ sumūt cibū ⁊ potū hmōi humores amari cō miscenſ cibo ⁊ reddūt cibū amarū. ¶ Sextū q̄re surdi a natiuitate sūt muti. Rñdetur ꝙ iō ē: qꝛ nūq̄ audierūt sonū. ¶ Septimū. q̄re aialia ceca meliꝰ īpinguanſ q̄ videntia. rñdeſ ꝙ rō ē: qꝛ in aialibꝰ cecis poᵃ nutritiua non distrahiſ a sua ꝓpria opatione sicut in vidētibꝰ. ¶ Octauū est: q̄re est ꝙ carnes citiꝰ putrescūt in estate q̄ in hyeme. Rñdetur ꝙ calor extrīsecꝰ in hūi/ do alieno causat putrefactionem: ⁊ qꝛ i hyeme pori carniū sunt clausi. iō nō pōt bñ calor extri/ secꝰ intrare. ¶ Nonū: quare mulieres nō sunt ita bñ barbate sicut viri. Rñdeſ ꝙ mulieres sſ frigide ⁊ in eis abūdat multa humiditas ⁊ de/ fectus caloris nō expellentis illas sup̄fluitates ex q̄bus generanſ pili. ¶ Decimū. q̄re aues ñ mingūt. Rñdetur ꝙ rō est: qꝛ sup̄fluitas a q̄ ge/ neranſ vrina mutaſ i plumas. ¶ Undecimū q̄/ re vinū parꝫ limphatū cito iebriat. Rñdetur qꝛ tunc efficiſ magis penetrabile. Et hec ḋ 2ᵒ arᵒ.

Conclu/ sio de ꝑ/ dictis.

Quantū ad 3ᵐ sit ꝯᵒ rñsalis ꝑter libros de aia ponēdꝰ ē iste liber ad ḋ terminādū ḋ opatiōibꝰ ⁊ passiōibꝰ aie: q̄ ꝯᵒ re/ linqꝫ ꝓbata i pᵒ articulo. In quo ēt patꝫ q̄d sit dicendum ad rationes.

¶ Seq̄tur de memoria ⁊ reminiscentia.

De memoria aūt ⁊ memorari di/ cendū q̄d est: ⁊ ꝓp quā cām sit: ⁊ cui aie partiū hec accidat pas/ sio ⁊ reminisci: nō eniꝫ idē sunt memoratiui ⁊ reminiscitiui: sed vt frequēter memo/ rabiliores q̄dem q̄ tardi: ⁊ reminiscibilio/ res autē q̄ velociores bene discentes.

Iste est liber de memoria ⁊ remi/ niscētia aristotelis qui diui/ ditur in duo capl'a. Primū est de me/ moria. Scḋm ē de reminiscētia. Et di/ cit p̄ ꝙ nō est idē memorari ⁊ reminisci: qꝛ qui/ dā sunt bñ memoratiui ⁊ ñ reminiscitiui: ⁊ ꝯ̄: qꝛ q̄ rude recipiūt sunt bñ memoratiui: sed īge/ niosi sūt multū reminiscitiui. ¶ Deinde oñdit cuius obiecti ē memoria dicēs ꝙ non ē futuri. nullus eni dicit memorari futura: nec ēt p̄ñtis. sed p̄ñtis ē sensus. nullus eni dic̄ se memorari ea q̄ p̄ñtialr̄ videt. ¶ Cōcludit ḡ ꝙ memoria ē ꝑteriti: qꝛ nullꝰ dic̄ se memorari alicuiꝰ nisi di/ cat se audiuisse loq̄ vl' vidisse illḋ. ¶ Cōñter in/ fert diffōnē memorie dicēs ꝙ memoria ē hitua/ lis passio alicuiꝰ cū scḋm fuerit tp̄s. Infert 2ᵒ ꝙ solū illa q̄ cognoscūt tp̄s hñt memoriā. ¶ Dei/ de inq̄rit cuiꝰ poᵉ sit memoria: dicēs ꝙ memo/ ria ē passio p̄mi sensitiui. s. sēsus cōis p se ⁊ per accñs intell's. qḋ ꝓbat: qꝛ videmꝰ multa aialia i/ tellꝫ nō hñtia hr̄e memoriā. qḋ nō eēt si memo/ ria eēt p se passio itell's. ¶ Deiñ isert ꝙ nō oīa aialia hñt memoriā: qꝛ nō oīa aialia cog̃scunt tp̄s ꝑteritū: eo ꝙ nō cognoscūt vel sentiunt nisi illud qḋ est p̄ñs. ¶ Deīn mouet dubitationem q̄uo in itellectōe rei memoriali re abñte ⁊ ḋstru/ cta hēmꝰ memoriā de re abñte. Rñdet phus ꝙ sic̄ pictura p̄ñs in pariete rep̄ñtat rē q̄ de longo tp̄e ē preterita sic illud qḋ reseruaſ i memoria. s. intētio vel spēs rei rep̄sentat illud qḋ longo tp̄e est ꝑteritū qḋ ꝓbat p aliq̄ signa. Primū: qꝛ illi q̄ sunt in magno motu viriū iterioꝝ: sicut i/ firmi ebriosi: ⁊ timorosi: nō tñ memorantur. qꝛ ꝓp tales motꝰ spēs īpresse īpediunſ: ita ꝙ non hñt ꝟtutē mouēdi sensuꝫ: silr̄ ꝓp etatē pueri ñ sunt bñ memoratiui: qꝛ ꝓp nutritiōeꝫ multaꝫ ⁊ augmētatōeꝫ organi sensuū valde alteranſ. ita ꝙ spēs sēsibiliuꝫ reseruate īpediūſ ⁊ perēūt. Silr̄ senes sunt male memoratiui qꝛ sūt dure carnis ⁊ inepti ad recipiēdū spēs: ēt organa i sensibus ꝓp diminutōeꝫ īpediūſ: sic̄ organa i iuuenibꝰ ꝓp augmētationē. Aliud signū: qꝛ multū velo/ ces ad cito intelligēdū sunt male memoratiui: qꝛ tales hñt organa nimis mollia ⁊ subtilia: ⁊ p ꝯ̄ñs male retentiua spērū. ¶ Deide mouet aliā dubitationē vtꝝ aia memoreſ scḋm spēm que rep̄ñtat rē abñtē. Et arguit ꝙ nō qꝛ memoria ē ꝑteriti: sed illa imago vel spēs nō est ꝑterita sed p̄sens: igiſ. Rñt phs ꝙ si aia sumpsit eā ꝫ seip/ sam vt est quedā res ⁊ nō vt est rep̄ñtatiua rei ñ memoraſ eā. si ꝟo sumpserit eā ꝫm ꝙ est similitu/ do alteriꝰ: tūc pōt eā memorari. ¶ Finalr̄ subi/ dit ꝙ memoria seruaſ ⁊ augeſ per frequētē me/ ditationē: nā aia magis habituaſ ad apprehen/ dendū ḣ per ḣ ꝙ mltotiēs memoraſ. ¶ Ex di/ ctis ꝯcludit ꝙ iā pꝫ q̄d sit memoria. q̄d memo/ rari ⁊ cuiꝰ est passio: ⁊ quid est obiectū eius.

Istius libri di/ uisio.

Cuius obiecti est me/ moria.

memo/ rie diffi/ nitio.

memo/ ria cuiꝰ sit pot ē/ tie.

An oīa animalia hēant memo/ riam

Aliḋ du/ biuꝫ de memo/ ria aie.

De reminiscentia aūt reliquum est dice/ re primū quidem: igitur quecūq̄ in argu/ mentatiuis rōnibus vera sunt opꝫ ponere vt existentia: nō enim memorie resumptio reminiscentia: neq̄ acceptio.

¶ Istud est 2ᵐ capl'm huiꝰ libri in quo phs deter/ miat de reminiscētia. Et p̄ oñdit q̄d est illḋ qḋ nō est reminiscētia: dicēs ꝙ de nouo sentire vel in/ telligere nō ē memoria neq̄ reminiscētia neq̄ resumptio memorie: qꝛ resumptio memorie p̄ supponit memoriā fuisse. Ex q̄ sequiſ ꝙ memo/ ria nō est pᵃ acceptio sensus vl' intellꝰ. qꝛ me/ moria ⁊ remiscētia reserūt tp̄s ꝑteritū. Uñ ad memoriā reqriſ iterruptō tp̄is iter actū cogno/ scēdi ⁊ actū memorādi illā rē. ¶ Deinde ponit dr̄iaꝫ iter memorari ⁊ reminisci: qꝛ ad memo/ riā sufficit nouisse ⁊ postea cognoscē se ḣ sciuis/ se. sed ad remiscētiā reqriſ obliuio: ita ꝙ remi/ nisci est recordari pꝰ obliuionē. vñ ad memoriā reqriſ ꝙ spēs reſuata sit ita itēsa ꝙ aia median

Quid ē illḋ qḋ non est reminis/ scentia.

Dr̄ia in/ ter me/ morari ⁊ remi/ nisci.

te ipa possit cito ꝛ ꝓ̄pte iudicare de memorabili: sed ad remiscētiā reqrit̄ ꝙ talis spēs sit ita remissa ꝙ n̄ ꝓ̄pte possit aīa iudicare ꝺ memorabili. Subdit tn̄ ꝙ memorari remisci nō est solū iterū cognoscere: qr̄ qn̄ aliquis vō iterū aliū hoīez cito videt quē ꝑus viderat nō est remisci neq; recordari. ❡ Deinde oñdit modū memorandi: dicēs ꝙ cū nos nō poterim⁹ memorari de aliq̄ re nos debem⁹ aspicē ad aliqs alias res ꝺ qb⁹ memoramur: nā p memoriā aliquarū rez citi⁹ memoramur de alijs: ꝛ h̄ maxīe fit pp nālē ordinē illoꝝ adinuicē. vt p3 de illo q dicit v̄sus vnū p⁹ aliū. ❡ Deinde mouet vnum dubiū q̄re est ꝙ aliqn̄ memoramur de illo qd̄ lōgo tp̄e trāsiuit: ꝛ ꝺ illo q hodie vl' heri trāsiuit nō recordamur. rn̄t phs ꝙ h̄ est pp aliquā appͤhēsionē nobis aduenientē ad quā sequit̄ cognitio illi⁹ de q̄ memoramur. ❡ Deinde dicit ꝙ remisci differt ab addiscere qr̄ remisci est per ꝓpriū rememoratiuū reuerti ad memoriā obliti. sed adiscē nō est iterū reuerti ad memoriā obliti. ❡ Cōnter dat aliuz modū remiscēdi q est per modū diuisionis: vt si qs dimiserit cultellū in aliq̄ domo d3 ꝯsiderare vbi fuerit illa die ꝛ qd in tali loco fecerit ꝛ sic̄ de aliqs dieb⁹. Ex quo p3 ꝙ ad remiscēdū ꝺ aliquo debem⁹ rememorari de aliq̄ priori: ꝛ p diuisionē deueniem⁹ ad intētū. ❡ Deide dat modū remiscēdi ex pte tp̄is. dicēs ꝙ o3 maxīe cogscere tp̄s p̄teritū eo ꝙ mēoria ꝛ remiscētia sunt appͤhēsiōes p̄teritoꝝ. ❡ Finalr̄ oñdit qualis ex passio fit remiscētia dicēs ꝙ est passio corporea declat trib⁹ signis: p^m est sepe nō potētes remisci adhibētes diligētiā turbant̄ ꝛ acgrunt dolorē capitis: 2^m signū: qr̄ hn̄tes supiora nimis grossa in ordine ad mēbra iferiora nō sunt bn̄ memoratiui: qr̄ hn̄t nimiā humiditatez in capite rōne cui⁹ nō pōt bene ip̄ssio remanere. 3^m qr̄ neq; pueri neq; senes sunt bene memoratiui: qr̄ multū mouent ꝛ alterātur in organis.

Mod⁹ memorandi.

Ali⁹ mod⁹ remiscendi.

Ali⁹ mod⁹ remiscēdi ex pte tp̄is

q **Uerit** vtrū memoria sit hitus vel passio ꝑmi sensitiui. ❡ Et p̄io. ꝫ prima ptē: qr̄ vel p^m sensitiuū intelligit̄ sēsus iterior vl' exterior. nō p^m qr̄ p nul lū talē dicim⁹ memorari. nec p3 qr̄ vl' ille eēt sensus cōis vel aliqs ali⁹ sensus: ꝫ nll'3 illoꝝ v̄r eē igit̄. ❡ 2° sic: mēoria ē v̄t⁹ aīe: igr̄ mēoria nō ē passio vel act⁹ ꝑmi sēsitiui. ❡ 3°. sic mēoria est v̄t⁹ q̄ est act⁹ memorādi: ꝫ illa nō est act⁹ vl' passio ꝑmi sensitiui: igit̄. ❡ 4° sic ꝓbādo ꝙ nō sit solū p̄teritoꝝ illi⁹ tanq̄ obiecti ē mēoria qd̄ ducit nos ad actū memorādi: ꝫ illd̄ est p̄ns cuz sit spēs sēsibil' q̄ est p̄ns: igr̄. ❡ 5° sic mēoria est futuroꝝ: igr̄ nō ē p̄teritoꝝ. Añs p3 qr̄ si qs disputauerit cū aliq̄ de h̄ qd̄ est antixp3 fore ꝛ postea memoret̄ se alias disputasse de h̄ qd̄ est antixp3 fore memorabit̄ de futuro. ❡ In oppo^m ē phs in textu. in qōne erūt tres articuli.

an mēoria sit hitus vl' passio ꝑmi sensitiui

Quantū ad p^m sciēdū est p ꝙ pro declaratōe qōnis supponit̄ ꝙ memoria pōt capi tripl'r. Uno° ꝙ po^a memorandi. 2° q̄tmōis mō p actu memorādi. 3° mō p spē memorādi. capitur Un̄ phs in istis duob⁹ capl'is capit memoriā p mēoria actu memorādi vel spē memorādi cū dicit q̄ ē passio p̄rimi sensitiui. ❡ 2° supponit̄ ꝙ p^m sensitiuū est sensus cōis. Et v̄r p^m sensitiuū: qr̄ qcqd sētiūt alij sēsus exteriores h̄ sētit. Sꝫ dubium ē vtꝝ mēoria sit aliq̄ po^a distincta a sēsu cōi. Pro cui⁹ declaratōe est aduertēdū ꝙ auicēna ꝛ cōmentator ꝛ alij phi posteriores aristotele posuerunt q̄tuor v̄tutes iteriores ad sentiēdū hn̄tes q̄tuor organa distincta loco ꝛ situ. p^a est sēsus cōis q cognoscit. qcqd cognoscūt sēsus exteriores ꝛ act⁹ sensuū exterioꝝ ꝛ coꝝ spēs. 2^a ē imagiatiua seu fātasia reseruās sibi ip̄ssas spēs a sensu cōi. 3^a ē cognitiua seu estimatiua. vn̄ b̄m cōmētatorem ista vocat̄ in brutis estiatiua: in hoīb⁹ cogitatia ꝛ ista est cognitiua: ꝛ h3 ptātē vltra sensū cōem puta iudicare de differētijs tp̄um de qb⁹ sēsus cōis nō iudicat nisi per modū p̄ntis sicut exteriores. Alia est v̄t⁹ q̄ vocat̄ mēoria q̄ reseruat spēs sibi ip̄ssas a cognitiā p q̄s cogitatia cognoscit i absētia rez. Et sic isti ponūt duas cognoscitiuas ꝛ duas reseruatiuas speꝝ. s. fantasiā ꝛ memoriaz: aristo. tn̄ nō v̄r posuisse tot virtutes interiores. sed tm̄ duas. s. sensū cōem ꝛ memoriā: ꝛ istd̄ magis v̄r consonum veritati.

Sciendū est 2° ꝙ circa textū scidit alia difficultas an memoria sit solū p̄teritoꝝ. ❡ Pro cui⁹ solōne supponit̄ ꝙ vt h3 scot⁹ libro. 4. distinctōe. 45. ꝙ ad hoc ꝙ memoremur reqrit̄ ꝙ aliqs act⁹ hūanus sit p̄teritus: q quidē act⁹ human⁹ cū obo ei⁹ ē totaliter obm memorie. Et v̄r notāter act⁹ humanus ad excludēdū actū po^e vegetatiue: ꝛ silīter act⁹ casuales: nō enī recordaremur talez cecidisse nisi qr̄ recordor me vidisse illū cecidisse. Ex q̄ sequitur ꝙ memoria seu recordatio ē cognitio alicuius act⁹ p̄teriti ip̄i⁹ memorātis in q̄tuz p̄teriti. Seqtur ēt ꝙ memoria h3 actū p⁹ tp̄s alloqn̄ n̄ esset p̄teriti. ❡ Supponit̄ scdo ꝙ in memoria tria debēt esse rep̄sentatiua. Primū est rep̄sentatiuū rei alīs cognite. Scdm̄ ē rep̄sentatiuū act⁹ cognoscēdi p̄teritū. Et 3^m ē rep̄ntatiuū tp̄is in q̄ cognoscim⁹ illā rē. Et sic p3 ēt ꝙ sūt tria rep̄ntata. s. res cognita. act⁹ cognoscēdi ꝛ ip̄suz tp̄s. ❡ Supponit̄ 3° ꝙ memoriā esse aliquoꝝ pōt dupl'r intelligi. vno mō tanq̄ rep̄ntātem ꝛ sic memoria est bn̄ p̄sentiū. cū sensus illoꝝ que memorant̄ sint p̄ntial'r in memoria. Alio° tāq̄ rep̄ntatorē ꝛ sic solū est ip̄i⁹ p̄teriti. s. act⁹ hūani itelligit̄. preteriti. ꝛ p hoc satis p3 qd̄ sit dōm ad diff cui memoritatē. nā ipsa memoria sp ē p̄teriti tanq̄ obi p am esse pinq. ipa tn̄ pōt esse p̄sentis tanq̄ obiectiue aliquoꝝ moti. potest enī esse de obiecto vniformi per se habente

an mēoria sit solū p̄teritorum.

Quot' ꝺbent eē rep̄ntatiua i memoria.

habente vtputa q triangulus hȝ tres.

an iuuenes et senes sint male memoratiui. Sciendū est tertio q circa textū īcidit alia difficultas vtr iuuenes et senes sint male admiratiui. Et arguitur q nō: q̄ž iuuenes sint sensibꝰ: q: iuuenes sūt multū admiratiui: igitur male ad recordatiuī. Itē iuuenes hñt potētias sēsitiuas bñ dispositas: igif. 2ᵒ pȝ de sensibꝰ: q: dic arist. i liᵒ retho. q vita antiq̄ regit mēoria: videmꝰ ēt āntiqs mlta narrare d̄ pteritis. ¶ In oppᵐ ē phs i textu. Pro cuiꝰ solōe ē aduertēdū q bōi/tas vel malicia memorādi puenit aliqñ ex motu vel fluxu orgāi aliqñ ex pte ꝯplexiōis orgāi. aliqñ ex pte apphēñōis. De motu et fluxu orgāi pōit tal ppō. motꝰ siue fluxꝰ orgāi turbat spēi i pressionē. iō īpedit memoriā. ¶ Et aduerte q tal motus aliqñ puenit pp passionē vt in ebriis et infirmis. aliqñ pp etatē. Et tūc dico q in pueris est valde multꝰ fluxus p totū corpus pp augmentatōes: et i senibꝰ pp diminutōes. Et dico q pueri et senes sūt male memoratiui ex pte fluxus organi. Sȝ ex pte ꝯplexionis ponit talis ppō. ꝯplexio nimis sicca et dura nō pōt facilr recipe ipressiōes. Silr ꝯplexio nimis hūida lȝ bñ scipiat ipsiōes: tñ n̄ pt bñ r̄buare: et q: senes sūt duri et sicci et pueri hūidi. vt pȝ ex pte ꝯplexiōis sūt male mēoratiui. Sȝ ex pte apphēñōis est aduertēdū q ipsiōes duobꝰ mōis sumūt firmit i mēoria. p pp forte attētionē: et sic pueri pñt dici bñ mēoratiui q: aliqñ bñ attēdūt circa aliquod mirabile. 2ᵒ pp mltiplicatōez mditatōnū: et sic senes dñr bñ mēoratiui: et p h̄ soluūt rōes ad opᵐ.

Alia dubitatio circa textū incidētia. Sciendū est 4ᵒ q circa textū īcidūt aliq̄ q̄libeta. pᵐ q̄re lotio capitis ꝯpedit iuuat ad bonā memoriā. rñr q rō ē: q: i tali lotōe apiunt pori p q̄s exeūt fūi q pturbabāt cēbrū et organū r̄buatiuū spēꝶ. 2ᵐ q̄re volentes mēorari n̄ pñt mēorari: et qñ n̄ appetūt meliꝰ memorāt. rñr q rō ē: q: tē fit mag pturbatō: et mot spēꝶ r̄buataꝶ i organo sȝ qñ n̄ appōit tāta dili gētia: tē n̄ fit tal pturbatō: iō tūc meliꝰ accipiūt spēȝ rei d̄ q̄ vult mēorari. 3ᵐ q̄re volētes mēorari mouēt cap. rñr q rō ē: q: qñq̄ i orgāo poᵉ q̄dā opillatō q̄ īpedit liberū trāsitū spūȝ sēsitiuoꝶ iō fit tal motio capitis. 4ᵐ. q̄re hōies grossa capita hñtes cōit sūt male mēoratiui. rñr q h̄ ē pp magnitudinē cēbri qd̄ ē mltū fluxibile rōe cuiꝰ spēi i orgāo mēorie n̄ bñ radicāt. ¶ 5ᵐ q̄re meliꝰ memorāt i tenebris q̄ i luce. Rñr q rō ē q: i luce motꝰ sēsibiliū exterioꝶ q sūt maioris īpediūt motꝰ iteriores q sūt dbiliores. Et hec de p̄ artᵒ.

Aliq̄ dubitatio de potētia rōnali. Quātū ad 2ᵐ dubitaf p̄ vtr i nob̄ seu in aīa rōali pter mēoriā sensitiuā sit ponēda mēoria itellectiua. Et vȝ q nō: q: dic phs i textu q mēoria ē passio pmi sēntiui. 2ᵒ obȝ intellectꝰ ē vle: vt vult phus p̄ posterioꝶ. sȝ vle abstrahit ab hīc nūc et fuisse: igf. Pro solōe suppōit q i nob̄ ē ponēda mēoria itellectiua a sēsitiua realr distīcta: pȝ q: qlȝ expit se r̄buare spēs itelligibles i absētia reꝶ itelligibiliū silr itelle n̄ posset penitē de mal volitōibꝰ qd̄ ē fl̄z. ¶ 2ᵒ suppōnit q mēoria itellectiua n̄ ē alia poᵃ ab itellu poli sȝ ē ipemet itellᵉ pollēs cū spē itelligibili rebuata i ipo itellu. et h̄ vult hr̄e scot. li. 4. di. 45. His suppōitis rñr p aliq̄s ppōnes. pᵃ: i hōie ē ponēda mēoria itellectiua et sēsitiua: nō. n. oȝ negare superiori poᵉ cognitie qd̄ ē pfectiōis i iferiori cognitiua: sȝ mēoria d̄ pteritis ē q̄dā pfectio: q̄ si attribuat poᵉ sēsitiue ēt poᵉ itellectiue. 2ᵃ ppō: deꝰ p̄pe non hȝ mēoriā neq̄ sēsitiuā neq̄ itellectiuā: q: nō pōt hr̄e actū pᵒ tpe. Et si q̄s dicat ꝯ q: q̄tidie cātat eccl̄a. Ne recorderis pcc̄a nr̄a. Rñr q hoc fit qñ ille actꝰ cogscēdi del q i se n̄ ē pᵒ tps ꝯsiderat: vt ē coexñs pori tpe et n̄ illi et fit q̄si pᵒ ipūs. 3ᵃ ppō: āgeli et aīe sepate hñt memoriā itellectiuā: q: nō hūt oēs itellectōes ppetuas: iō pñt recordari. Fatuū. n. ē. dicē q lucifer n̄ recordaf se peccasse: et p h̄ soluif. pᵃ rō. Ad 2ᵃᵐ dī q itellus n̄ ē sic vlis qn possit cogscē singlare vt ale visuȝ ē. ¶ Et si arguaf poᵃ nō cogscēs singlare vt singulare n̄ recōdaf: q: recordās cogscit aliqd vt h̄ et nūc qd̄ ē ppuȝ singlari. Rñdeo q exñtia actualis p̄uenit nāe: vñ hec nā nō ē exñs formalr: sȝ p nāȝ illā: nām. n. exñtē cogscit ituitiue itellus. et ista cognitio est exñtis vt exñtis ad h̄ q possit eē recordatio. Et h̄ vult hr̄e sco. loco preallo.

An memoria sēsitiua sit ponēda. Dubitaf 2ᵒ vtr sit ponēda mēoria sēsitiua: et vȝ q nō q: illa pte nō ē ponēda mēoria q̄ nō ē collatiua: sȝ sēsus nō ē poᵃ collatiua: q̄ in pte sēsitiua n̄ ē ponēda mēoria. maior pȝ: q: mēoria hȝ cogscē tps: tps āt ē nūerus motꝰ hȝ priꝰ et posteriꝰ. et h̄ nō pt cogscī sine collatōe posterioꝶ ad pus igf. ¶ 2ᵒ sic. oȝ ēt mēoratiuū pcipē actū suū dū ē pñs: sȝ poᵃ sēsitiua n̄ pt pcipe actū suū dū ē pñs igf. Itē i pte sēsitiua nr̄a oȝ ponē aliquā opatiōnē sēsitiuā q̄ n̄ possit ꝯcludi eē i bruto sȝ tal mēoria n̄ pt concludi q: maṅe eē pp illos actꝰ q videf eē actꝰ prudētie vt sūt collectō gnoꝶ a formica vidicare hoc seq et disciplīari. sȝ h̄ n̄: igf. ¶ Pro solōe supponit q i nob̄ ē ponēda mēoria sēsitiua realr distīcta ab itellectiua. Et ad rōnes. Ad pmā dī q poᵃ sensitiua pcipit tps. Dicit. n. arist. q ab eodē sēsitiuo pcipit tps et magnitudo: sȝ a p̄ sensitiuo cogscif magnitudo: igf et tps. Dico vlteriꝰ q poᵃ sensitiua iterior ē collatiua nō ita pfecte sic itellectiua vt alr visū est. ¶ Ad 2ᵃᵐ dī q oēs sēsatōes sensuū exterioꝶ sūt cogscibiles ab aliq̄ sēsu supiori. s. a sēsu cōi. imo dic arist. q visus videt se vidē et dicit q visio est quodāmō colorata. Dico tñ q supma sēsatio nō ē sēsibil: q: nō possȝ sētiri a sēsibꝰ iterioribꝰ nec a se: q: tūc eēt reflexiua qd̄ est flm: q: nlls sēsus ē reflexiuꝰ. ¶ Ad tertiam dī

Quot actus inueniunf in brutis. q quatuor actus inueniunf in brutis per q̄s videtur ꝯcludi potentiā memoratiuā esse in ipsis brutis.

p̄amit ſi act⁹ prudētie ꝗ̄ ſūt tres. ſ. recordari de p̄teritis. diſponē p̄ſentia. ⁊ diſponē futura. Scd̄i ſūt act⁹ q̄ſi iuſtitie ſicͣ canes faciūt vindictā de v̄berātib⁹ ipſos ⁊ diligūt eos q faciūt eis bona. Tertij ſūt act⁹ diſciplinabiles ſicͣ ſymia ⁊ multa alia aīalia q̄ p̄nt ꝯſeruare ſpēs. Dico tñ ꝙ vt dicit ſcot⁹ in loco p̄allegato ꝙ oēs iſti act⁹ p̄nt ſaluari in brutis ſine potētia memoratiua. p̄ ꝺ formica dr̄ ꝙ h̄ facit pp̄ fantaſma alic⁹ ꝺlectabilis: ⁊ ēt diceref de 2° ⁊ ēt diceref ꝙ non cognoſcit p̄teritū nec recordaf de p̄terito. ⁊ de actib⁹ iuſtitie diceref ꝙ h̄ faciūt pp̄ fantaſmata aliquoꝝ ꝺlectabiliū vl̄ nociuoꝝ. vt ſi qs ꝑcutiat canē imp̄mif in eo fantaſma alicui⁹ nociui pp̄ qꝺ fugit illuꝫ. Jꝺ dico ꝙ oīa iſta p̄nt ſaluari ex īduſtria nālī ⁊ cōplexōe ⁊ fantaſmate ⁊ diceref ꝙ bruta nō cognoſcūt p̄teritū vt p̄teritū ⁊ ꝙ ī ipis nō ē potēda po ͣ memoratiua. Dico tñ cū ariſtotele ꝙ ī brutis eſt po ͣ mēoratiua ⁊ ꝙ oīa illa facilius ſaluanf ꝗ̄ nō ponēdo potentiā memoratiuā.

Dubitaf 3° vtꝝ ad reminiſcētiā reqraf obliuio ⁊ nō ad mēoriā. Pro cui⁹ ſolutiōe ſupponif ꝙ ibi capif mēoria p̄ actu memorādi: ita ꝙ ē ſenſus vtꝝ ad actū reminiſcēdi reqraf obliuio. ¶ 2° ſuppōif ꝙ obliuio capif tripl̄r. Uno mō cōiter ⁊ ſic dr̄ p̄uatio cuiuſcūꝗ̄ act⁹ cognoſcēdi ſiue ſpēs repn̄tatiua cognoſcibilis fuerit reſeruata ſiue nō. Et ſic dico ꝙ tā ad memoriā ꝗ̄ ad reminiſcētiā illo mō ē obliuio. ¶ 2° mō capif vt ē p̄uā° act⁹ cogſcendi pp̄ defectū ſpēi ſufficientis de ſe mouere pōam cognitiuā ad actū cogſcēdi: ita ꝙ lꝫ fuerit reſeruata tñ de ſe nō eſt ſufficiēs mouere pōaꝫ cognitiuā. ⁊ iſto mō ad reminiſcētiā eſt bn̄ obliuio. ſꝫ nō ad memoriā. ¶ 3° mō capif ꝑpꝛijſſime vt ē p̄uā° act⁹ cogſcendi qñ totalr̄ eſt deleta ſpēs rei. ⁊ iſto mō nō opꝫ etiā ad reminiſcētiā eſſe obliuionē. ¶ 4° ſupponif ꝙ memoria fit h̄ mō. nā qñ aīal aliqd cognoſcit: tūc ſpēs reſeruatiua cognoſcibilis ⁊ ſpēs repn̄tatiua act⁹ cogſcendi ⁊ tp̄us in q̄ fiebat talis act⁹ remanēt ī virtute reſuatiua ſic ꝙ ſūt ſufficiētes de ſe mouere pōaꝫ cognitiuā ſine adiutorio alicui⁹ alteri⁹ fantaſmatis ⁊ tp̄us iterruptū ⁊ poſt de nouo moueāt potētiā cognitiuā ad actū cogſcēdi tūc dr̄ memorari de illo qꝺ tūc cognoſcif. ſꝫ reminiſcētia fit iſto mō. vꝫ qñ ſpēs cognoſcibiles ſūt reſuate ita remiſſe ⁊ debiles ſic ꝙ n̄ ſufficiūt mouere pōaꝫ cognitiuā: ſꝫ īdigēt adiutorio alteri⁹ fantaſmatis ⁊ fiat iterruptio tp̄is ſi ꝯtigat ꝙ h̄mōi ſpēs cū adiutorio alteri⁹ de nouo moueāt pōam cognitiuā ad actū cognoſcendi: tunc h̄ꝺ dr̄ reminiſci. Et hec de ſecūdo articulo.

Q̄t mo dis capitur obliuio.

Quō fit mēoria

Quātuꝫ ad 3ᵐ ſit ꝯcluſio rn̄ſalis. memoria eſt paſſio p̄mi ſenſitiui. q̄ cōcluſio relinquif ꝑbata ī articulis. In qb⁹ etiā ſufficiēter pꝫ qd ſit dicēdū ad rōnes ante oppſituꝫ

Cōclo de p̄dictis.

¶ Et ſic eſt finis libri de mēoria ⁊ reminiſcētia.

¶ Sequitur liber de ſomno ⁊ vigilia.

De ſōno aūt ⁊ vigilia ꝯſiderādū eſt qd ſunt ⁊ vtruꝫ aīe vel corpis ꝓpria ſunt vel coīa. ⁊ ſi coīa cui⁹ ꝑticule aīe vl̄ corpis. vl̄ pp̄ quā cām īſunt aīalib⁹: ⁊ vtꝝ coīcant oīa ſil̄ ambob⁹ ipſis aut alia qdē ſōno. alia v̄o altera ſolū. vel alia qdē neutro: altera v̄o vtriſqꝫ.

Jſtius libri diuiſio.

Ste eſt liber ꝺ ſōno ⁊ vigilia Ariſtotel̄ q diuidif ī tria capl̄a. Primū diuidif in duas p̄tes. ¶ In p̄ᵃ pōſt aliq̄s ꝯclones. ¶ Pꝛīa ſōn⁹ ⁊ vigilia p̄nt fieri circa eandē p̄tē aīal̄. ꝑbat: qꝛ ſōn⁹ ⁊ vigilia opponunf p̄uatiue. mō p̄uatiue oppoſita p̄nt fieri circa idē. Deide oñdit cuius p̄tis aīal̄ ſint. dicēs ꝙ ſūt paſſiōes ſenſus. ꝑbat qꝛ ſūt paſſiōes illi⁹ p̄tis aīalis ſꝫ quā iudicam⁹ aīal dormire vel vigilare: igif. Ex q̄ iſert p̄hs ꝙ nō ſūt paſſiones aīe tm̄ nec corpis tm̄: ſꝫ ſūt cōmunes vtriqꝫ. ꝑbat: qꝛ ſentire nō eſt ꝓpꝛiū aīe: neqꝫ corpi. ḡ neqꝫ vigilare. ¶ 2ᵃ 2°: nihil ē qꝺ ſp̄ dormiat vel vigilet ſp̄. ꝑbat: qꝛ cuicūqꝫ ineſt aliqꝺ op⁹ h̄ꝫ nāꝫ qñ excellit tp̄s in q̄ p̄t fieri neceſſe ē ipꝫ deficere vel ceſſare. Ex q̄ iſert diffōnē ſōni ꝺ. Sōn⁹ eſt īpoᵃ ſentiēdi pp̄ exceſſū vigilādi. Dicͭ vlteri⁹ ꝙ nō eſt māifeſtū vtꝝ oīa aīalia ſōno coīcent: qꝛ q̄dā ſunt mltū breuis ſōni. Deinde iſert ꝙ nulla plāta vigilat qꝛ nulla planta h̄ꝫ ſenſū. ḡ nec ſōnū nec vigiliā. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ ſōn⁹ ⁊ vigilia nō ſūt ſine ſenſu. ¶ 3ᵃ 2°. ſōn⁹ ē paſſio oīuꝫ ſenſuū exterioꝝ: qꝛ ſenſib⁹ exteriorib⁹ aīal nō pōt ſentire qñ dormit. ¶ 4ᵃ oīuꝫ ſēſuū exterioꝝ ē vn⁹ ſenſus coīs vt ꝑbatū eſt ī libꝛis de aīa. ¶ 5ᵃ 2°: ſōn⁹ p̄ ⁊ p̄ncipalr̄ ē paſſio ſenſus coīs. Probat q̄tuor rōnib⁹. ¶ Pꝛīa: qꝛ ſenſus coīs ē vn⁹ ⁊ p̄ncipal̄ inter oēs ſenſus: igif. ¶ 2ᵃ rō. ſi ſōn⁹ eēt paſſio alteri⁹ ſenſus a ſenſu coī ſeqref ꝙ nō oporteret oēs ſil̄ ligari ī ſōno. qꝺ ē falſū: igif. ¶ 3ᵃ rō: illi⁹ ſenſus ſōn⁹ eſt paſſio q̄ paſſo neceſſe ē oēs alios pati. ſꝫ paſſo ſēſu coī alij patiunf: igr̄. ¶ 4ᵃ rō: ſōn⁹ nō eſt q̄libet īpoᵃ ſentiēdi. ſꝫ ſolū illa q̄ nāl̄r prouenit p̄ ligatiōnē oīuꝫ ſenſuū ſil̄. ¶ Cōſequenter īqrit pp̄ q̄ꝫ cāꝫ dormire ineſt aīalib⁹. dicēs ꝙ ſōn⁹ eſt neceſſari⁹ oīb⁹ aīalib⁹ pp̄ ſalutē ipſoꝝ. ꝑbat: qꝛ oīb⁹ q̄ p̄nt moueri neceſſaria ē qes pp̄ ſuā ſalutem. ¶ Deinde oñdit ꝙ p̄ᵐ ⁊ p̄ncipale ſenſitiuū eſt cor vel aliqd ꝓportiōabile cordi. probat: qꝛ idē eſt principale ſenſus ⁊ mot⁹ local̄ in aīalib⁹: ſed p̄nᵐ principale mot⁹ localis ē cor: igif. ¶ Ex q̄ ſeqf ꝙ ſōnus ē p̄° ⁊ p̄ncipalr̄ paſſio cordis aut alicui⁹ ꝓportionabilis cordi. Probat: qꝛ ē p̄ncipaliter paſſio p̄mi ſenſitiui. tale aūt eſt cor vel aliqd ꝓportiōabile cordi: igr̄. Et ſubdit ꝙ dormientes

Somni diffō.

Quare dormit animal

Que eſt cauſa efficiens ſomni.

quid sit primum sensitivum

mientes qñqз faciunt multa q̄ faciūt vigilātes vt sūt motus pgressiui. ¶ In 2ª pte ingrit ð cā efficiente sōni dicēs q̄ sōnus ē ip̄o sentiēdi cā/ ta ex euapoꝛatiōe nutrimēti ascēdētis ad cerebꝛ q̄ a frigiditate cerebꝛi igrossata descēdēdo ob/ struit meat⁹ spūum:ꝫ cāt sōnū ꝗ̄ pꝛobat mltis signis. Pꝛimū q̄ post sūptionē cibi ꝛ potus se pi⁹ fit sōnus. Scōꝫ ex laboꝛib⁹ qbusdā cātur sō nus eo q̄ laboꝛ ē resolutiuus ciboꝝ. Tertium: pueri vehemēter doꝛmiūt eo q̄ in eis maioꝛ pe nutrimēti mittit ad ptes supioꝛes:ex cui⁹ signū est q̄ supioꝛa i etate iuuenili excedunt iferioꝛa. Quartū signū. hoīes hñtes venas strictas ꝛ ha bētes magna capita sūt amatoꝛes sōni ꝛ sūt lō ge doꝛmitionis eo q̄ vene anguste cito obstru/ unt. Quintū melācolici nō multū doꝛmiūt: q̄ pp frigiditatē stomachi fit pua euapoꝛatio nu/ trimēti. Silr flegmatici pp debilitatē caloꝛis cibi i stomacho nō cito rarefit. Ex istis isert ph̄s aliā diffōnē sōni: dicēs q̄ sōnus ē reciꝓcatio caloꝛis nālis intrīsecus pp vapoꝛes ascēdētes: ꝛ post suā ingrossatiōnē descēdētes ꝛ obstruen tes meat⁹ sensitiuos pp salutē aīalis. ¶ Deīde infert tria coꝛrelaria. Pꝛimū in doꝛmiētib⁹ hñt multi mot⁹ alteratiōis digerēdo nutrimē/ tuꝫ mot⁹. ēt as. ēsus vapoꝛis mot⁹ infrigidatio/ nis ꝛ mot⁹ descēsus illius vapoꝛis. 2ᵐ pp fri/ giditatē claudunt palpebꝛe oculoꝝ. 3ᵐ q̄ in vincētib⁹ partes exterioꝛes ꝛ supioꝛes infrigi/ dant inferioꝛes aūt ꝛ intrinsece calefiūt. ¶ Fi/ naliter ostēdit cām expgefactiōis dicens q̄ est ꝯsūptio illoꝝ vapoꝝ vel dissolutio eoꝝ ita q̄ qñ vapoꝛes sunt ꝯsumpti ꝛ digestione cōplete fa/ cta tunc caloꝛ naturalis ascendit ꝛ apperit vias obstructas per euapoꝛationem.

Alia sō/ni diffō

Coꝛrela ria ex p dictis.

Cā exp/gefactō nis.

Post hec āt q̄rendū de sōno ꝛ p̄io cui. eoꝝ q̄ aīe passio hoc inesse vr. ꝛ vtꝫ intelle ctiue ꝑticule passio ē ꝗ̄ vl' sēsitiue. his eniꝫ solū eoꝝ q̄ in nobis sūt cogscim⁹ aliqd.

Conclō nes ð sō nio.

¶ Jllud est 2ᵐ cap. in q̄ ph̄s deteriat de sōnio ponēdo talē ꝯclōnē. sōniuꝫ nō est passio sensus exterioꝛis: pꝛobat q̄ in sōno in q̄ est sōniuꝫ non est aliqs act⁹ sensus exterioꝛis. ḡ illa opatio q̄ ē facta i sōni nō ē alicui⁹ sensus exterioꝛis. ¶ 2ª 2°. sōniū non est passio itellect⁹: pꝫ: q̄ in sōnio nō solū cognoscim⁹ hoīeꝫ vel equū. ꝭ hoīeꝫ al bū vl' nigrū. ¶ 3ª 2°. i sōnio accidit ꝺceptio nā appet alicui q̄ videat audiat ꝛ sic ð aliis. ¶ 4ª 2° sōniū est passio sensus cōis. nā sōniuꝫ illi⁹ ē passio cui⁹ ē sōnus. ꝭ sōn⁹ est passio pmi sensi tiui: vt visū est. ḡ ē sōniuꝫ ē passio pmi sensit. ui. maioꝛ vr ēē nota cū sōniū videat solū ꝯtige re in doꝛmiētib⁹. ¶ Cōsēqnter ingrit qd sit sō niuꝫ ponēdo aliqs suppōes. Pꝛia: vniuscuiusq3 sensus sensibilia cānt in nobis sensatiōeꝫ. ¶ 2ª passio facta a sensibilib⁹ in sensu nō soluꝫ

Scda

Tertia.

Quarta

Suppō nes pro diffone somny.

manet in p̄sentia sensibiliū. ꝭ ēt in absentia. pꝛo bat aliqbus signis. ¶ Pꝛimū: q̄ si diu aspexe rimus valde splendidū ꝛ ꝯuertam⁹ nos ad lo/ cū obscuꝝ apparebit adhuc nobis q̄ videmus illud splēdidū. ¶ 2ᵐ si qs diu aspexerit coꝛp⁹ solis ꝛ postea se ꝯuertat ad aliū coloꝛē puta ad albū vel nigrū ille apparebit puniceus. ¶ 3ᵐ. si aliqs fuerit diu motus ꝛ postea qescat adhuc appebit sibi q̄ ipse moueat. ¶ 3ª suppō. sensus nō solū patit a sensibilib⁹: ꝭ ēt sensibile a sensu. pꝛobat signo: q̄ videm⁹ oculos mēstruosos in ficere speculū mundū ꝛ puꝝ. ꝛ ꝗ̄ est pp multuꝫ sanguinē indigestū a q̄ fumi ꝓcedūt q̄ petētes exitū veniūt ad oculos q̄ sūt partes valde rare. ¶ 4ª suppō. recedēte sensibili exterioꝛi manēt in fantasia fantasmata. ¶ 5ª suppō: hoīes pas/ sionati de facili decipiunt circa obiecta illarum passionū. q̄ si hō sit timid⁹ a modico terribili terrebit. ¶ 6ª suppō: aliq hoīes decipiunt ꝛ tñ non latet eos: sicut appet in hñtib⁹ febꝛes qb⁹ aliqñ apparēt aīalia terribilia in pariete ꝛ tñ hñ sciunt q̄ nihil ē. ꝛ ꝗ̄ ꝯuenit: q̄ qñ aliqd cogno scit duplici po⁹ quaꝝ vna ē supioꝛ ad aliā vt in tellect⁹ ad sensū supioꝛ coꝛrigit inferioꝛē. vt pꝫ a signo de sole q̄ ab aliq̄ ꝑm vnā potētiā dr̄ pe/ dalis ꝛ ꝑm aliā maioꝛ. ¶ Et si qs dicat nonne spēs q̄ mouent sensū in sōno mouēt in vigilia. Rñdet ph̄s q̄ hmōi spēs non eq̄ mouēt sensus iterioꝛes: ꝭ īpediunt p sensus exterioꝛes. ¶ 7ª suppō: hmōi spēs aliqñ p̄sentant sensui directe aliqñ indirecte. aliqñ distoꝛte. Ex q̄ isert q̄ pue/ ri nō sōniant: q̄ in ipsis ē mult⁹ motus īpediēs illas spēs. ¶ 8ª suppō. in somnījs qñqз decipi/ mur ꝛ latet nos: ꝛ qñqз decipimur ꝛ non latet nos sicut ꝯtingit in vigilātib⁹. ¶ Ex his oīb⁹ aliq nū/ infert ph̄s diffōneꝫ sōnij. dicēs q̄ sōniū est aliq̄ fan/ tasma appens in sōno. ¶ Finalr pōit q̄ aliq nunq̄ sōniāt. aliq aūt in iuuen/ tute. aliq aūt in senectute. alij vero pseuerant in sōnijs. q̄: vt dic̄ ph̄s statī post cibū assūptuꝫ in doꝛmiētib⁹ nō fit sōniū neqз ēt in pueris pp ve locē motū nutriendi: ꝛ pp eandē cām q̄cuq̄s sit tal' nāe vt mlta euapoꝛatio ascēdat ꝛ iteꝝ descē dēs facit mltitudinē mot⁹ ꝛ nullū apparet fan/ tasma nec hñt sōnia: ꝛ tal' multitudo motuū est possibilis in vna etate. ideo aliqui somniant in vna etate ꝛ non in alia.

Alia qō

Sōnū

Quare

De diuinatiōe v̄o q̄ in sōnijs fit ꝛ dr̄ ac/ cidere a sōnijs neqз ꝯtēnē idoneū neqз sua deri: nā qd oēs qdē vel plēs existimāt hre aliquā significatiōnē sōnia p̄stat fidē tanq̄ expiētia dictū. ꝛ qd de qbusdā fit diuiatio i sōnis nō icredibile. hꝫ eni aliquā rōnem.

¶ Jllud est 3ᵐ cap. in q̄ ph̄s vult deteriare de diuinatiōe q̄ hꝫ fieri circa sōnia ponendo aliqs ꝯclōnes. ¶ Pꝛia nō est iconueniens deteriare

ꝯtenere illud qḋ oēs vel plures asserunt: ſ3 oēs vel pſes asserūt diuinatiōes in ſōnijs: igr̃ tales nō ſūt ꝯtenende. ℭ2ª 2º. difficile eſt deteriare de diuinatiōe ſōnioꝝ: qḋ pbat. q2 difficile ē de/teriare de illo qḋ nō vr̃ hr̃e deteriatā cāꝫ. ſ3 di/uinatio in ſōnijs ē hmōi: igr̃. ℭ3ª 2º. ſomnia ſūt cāe vel ſigna vel accn̄a futuroꝝ: qḋ pbat ꝑ de his q̄ accidūt pp diſpōnē3 ⁊ cōplexionē cor/poris: ⁊ h̃ auctitate medicoꝝ dicētiū ꝙ hoīes li/bēter ſōniant de his q̄ ſūt ſue cōplexionis ſicut colerici de calidis. ſāguinei de calidis ⁊ humi/dis: ⁊ ſic de alijs cōplexionib⁹. Probat ēt idē3: q2 videm⁹ hoīes p ſōnia aliq̄ facere q̄ nō feciſ/ſent: ḡ aliq̄ ſūt ſigna ⁊ cāe futuroꝝ. ⁊ ꝙ ſint ac/cidētia futuroꝝ pbat. q2 ſi ſit aliqḋ bellū futuꝝ ⁊ ſōniam⁹ de illo illud ſōniū non ē cā belli ſed accn̄s ipſi⁹. ℭCōſeq̄nter ingrit a q̄ proueniāt ſōnia: dicēs ꝙ nō ſūt imediate a deo: qḋ pbat duab⁹ rōnib⁹. ℭP:ia: q2 ſic bruta nō ſōniarēt qḋ ē ꝯ̄ experientiā. Cōſeq̄ntia p3: q2 illa q̄ imedia/te mittunſ a deo videnſ mitti ad ea q̄ ſuas opa/tiōes imediate dirigūt in deū cmōi nō ſūt bru/ta. ℭ2ª rō: q2 valde ſtulti hoīes puidētes futu/ra ⁊ recte ſōniāt ꝙ nō eēt ſi ſōnia mitterenſ im/mediate a deo. d3 enī eē de⁹ magis ſollicit⁹ de prudētiorib⁹ ꝙ̄ ſtultis. ℭDeīde pōit vnā diuī/ſionē3 ſōnioꝝ. dicēs ꝙ q̄dā ſūt q̄ꝝ ꝑnᵐ ē in no/bis ſicut ſōniū q̄ fle gmaticus ꝯſiderat aq̄s. alia ſūt q̄ nō ſunt a ꝑn⁹ intriſeco. vt ſi hō ſōniat de bello futuro. ℭFinalr̄ oñdit ꝙ optim⁹ iudex ſeu iterpres ſōnioꝝ eſt illoꝝ q bn̄ pōt ſilitudies inſpicere. cui⁹ cā eſt: q2 nō ſp ſūt nr̄a ſomnia di/ſtozta. l3 aliq̄n ita ſiāt. ⁊ tūc non appet bn̄ q̄n eſt turbatio ſpēꝝ ſeu fantaſmatū. Ex his ſatis ꝯclu/dit philoſophus p ea q̄ dicta ſunt quid ſit ſom/nus ⁊ quomodo cauſatur: ⁊ quid ſit ſomniū. ⁊ quomodo cauſatur. Circa textum.

Concl.o

Q̃ ſit cā diuinatōes ſōnia

An q̄ pro uenſant ſomnia

Sōnio/rum di/uiſio.

Alia qō de ſōno ⁊ ſōnio

Verit̄ vtꝝ ſōnus inſit oīb⁹ aīalib⁹: ſōniu3 vero dormiētibus. ℭArḡ ꝙ ſōn⁹ n̄ inſit oīb⁹ aīalib⁹. q2 mĺ/ta ſunt aīalia q̄ nō dormiūt cū ſint mĺta aīalia q̄ nō hn̄t coꝛ neq3 cerebꝛ neq3 caput vt p3 de con/chis ⁊ hoſtreis. ℭ2º ſic ar̄ hoīb⁹ exn̄tib⁹ in ex/taſi nō competit ſōnus neq3 vigilia cū tūc nō poſſint exercē opatiōes ſenſuū exterioꝝ: ḡ non oīb⁹ aīalib⁹ ineſt ſōnus. ℭ3º ſic ar̄: ſōn⁹ ꝯuēit plātis: ḡ nō ꝯuenit ſolis aīalib⁹. Añs p3: q2 plā/te aliqḋ op⁹ faciūt in aliq̄ tpe: ḡ nece ē eiſdē tan/de3 ceſſare ab illo ope. ſ3 taſ ceſſatio ē ſōnus: igi/tur. ℭ4º ſic ar̄: in vigilātib⁹ ita bn̄ reſeruātur ſpēs ſenſibiles ſic in dormiētib⁹: ḡ ſōnia eq̄ bn̄ debēt appere in vigilātib⁹ ſic in dormiētibus. ℭ5º ſic: pueri melācolici vigilādo ſepe dicunt multa ſe vidiſſe terribilia. ⁊ ſiīr g̃dē flegmatici ḡ iſti vigilādo ſōniant. ℭIn oppᵐ eſt phus in textu. In q̄ōne erūt tres articuli.

Quantū ad p̄ articulū ſciēdū ꝙ ſcḋa tiōe ꝑme ptis q̄ōnis ſuppoiſ ꝙ ois po⁹ fatigabil' in ſua opatiōe h3 a nā vt ta/lis po⁹ p q̄etē fortificeſ in ſua opatiōe. ⁊ q2 po⁹ ſenſitiua q̄nq3 ſic fatigaſ in ſua opatiōe eo ꝙ in/diget calozib⁹ ⁊ ſpiritib⁹ miſſis a corde ad exer/cendū ſuas opatiōes q̄ aliq̄n intm̄ diminuunſ: vt po⁹ ſenſitiua nō poſſit exire i ſuas opatiōes. iō op3 illā potentiā aliq̄n ceſſare a ſua opatiōe: vt in tali ceſſatiōe ⁊ q̄ete reſumanſ ſpūs. ℭEt ſi q̄s q̄rat q̄re po⁹ nutritiua nō fatigaſ ſic ⁊ ſen/ſitiua. Rn̄r ꝙ rō eſt: q2 op⁹ virtutis vegetatiue ſeu nutritiue ē ad ꝯinuationē vite. nō aūt op⁹ ſenſitiue. ℭSuppōiſ 2º: ꝙ q̄cūq3 po⁹ data op3 et aliq̄n ipſa3 exire in actū ſuū: al's fruſtra eiſet. ℭHis ſuppoſitis ponunſ aliq̄ ꝓpōnes. P:ia ꝓpō: ſōn⁹ vel vigilia ꝯuenit oī aīali ſano ⁊ viuēti p notabile tp̄s puta p tp̄s debitu3 ſue ſpēi. Notāter dr̄ ſano ſeu diſpoſito pp aīal exn̄s in extaſi qḋ ꝓprie nō dr̄ nec dormire neq3 vigi/lare. l3 tn̄ nō ſentiat. ſ3 h̃ nō eſt pp aſcēſu3 vapo/rū ad cerebꝛū. ſ3 pp paſſionē vel egritudinē. Ex q̄ p3 ꝙ nō ois ipo⁹ ſentiēdi ē ſōn⁹. p3 ēt: q2 mul/ta ſunt aīalia qb⁹ neq3 ꝯuenit ſōn⁹ neq3 vigi/lia. ℭEt ſi dicaſ puatiue opp⁹ circa idē ſb3 ſūt imediata. Dicif ꝙ veꝝ ē circa idē ſbm̄ diſpoſitū. Dicif etiā viuētia p notabile tp̄s: q2 multa fue/runt aīalia q̄ nūq3 dormierūt neq3 vigilauerūt puta q̄ꝝ organa nō fuerūt debite diſpoſita ante mozte coꝝ. ℭ2ª ꝓpō: ſoli aīali ineſt ſōn⁹ vel vi/gilia. q2 ſolū aīal inter viuētia ceſſat a ſua opa/tiōe. Et l3 plāte i hyeme nō percipianſ viuere ⁊ exercere ſuas opationes pp calozem remiſſum in ipſis: tn̄ tunc viuunt ⁊ exercent ſuas opatio/nes quāuis nos lateat.

Nota

Quare potētia nutritiua nō fa tigatur ſic ⁊ ſen ſitiua.

Sciendu3 eſt 2º ꝙ p declaratiōe ſcḋe ptis q̄ōnis ſuppōiſ ꝑ ꝙ ſō/nus ē duplex. ſ. pfect⁹ ⁊ ipfect⁹. Sōnus pfectus eſt q̄n ſenſus exteriozes ſūt pfecte ligati vel q̄n vie ⁊ meat⁹ p q̄s hn̄t mitti ſpūs ⁊ caloz a corde ſūt obſtructi. Sōn⁹ ipfect⁹ eſt q̄n ſenſus exterio/res ſūt ipfecte ligati vel q̄n eſt facta aliq̄ apꝛura viaꝝ. ita ꝙ ſpēs reſeruate libere pn̄t venire ad ſenſū cōem. ℭSuppōiſ 2º: ꝙ vt viſū ē in textu ſōn⁹ eſt ipo⁹ ſentiēdi. ⁊ vigilia ē po⁹ ſentiendi ſeu diſpō b3 quā aīalia pn̄t in opatiōes ſenſuū. ℭEt aduerte ꝙ ſōn⁹ nālis ſic cāſatur. nā p calo/rē ꝯuenientē oꝛiginalr̄ a corde l3 exp̄ſſe ad epar ⁊ ſtomachu3. ⁊ ad alia mēbꝛa decoq̄ſ ⁊ digeriſ nutrimētū pp cui⁹ digeſtionē reſoluunſ ab ipō nutrimēto vapores ⁊ fumi pp caliditatē ⁊ ſbti/litatē aſcēdentē ad caput. ⁊ pp frigiditatē cere/bꝛi igroſſanſ: iō reuertunſ circa coꝛ: ⁊ reuerten/do obſtruūt meat⁹ p q̄s ſpūs ſūt nati diffundi a corde ⁊ nō pn̄t tunc mitti: iō po⁹ ſenſitiue non pn̄t hr̄e ſua opa. ℭEt ſi q̄s q̄rat quō iteꝝ apꝛiū/tur illi meat⁹. Rn̄r breuiter ꝙ ſic ſunt duplices dormitiones

Sōnus nālis quō cauſaſ.

Quō a/periunſ iterū illi meatꝛ.

dormitiões.i.bʒ ꝯuenietez exigētia nãe:ꝗ ꝗdaʒ p aliq̄ accñria.ita ēt sūt duplices expgefactiões q̄ dā sūt ꝫm ꝯueniētez exigētiā nãe.ꝗ ꝗdā p accidētia. Tūc dico ꝙ expgefactiões seu appitio/nes meatuū q̄ sūt bʒ exigētiaʒ nãe fiūt digestio/ne ꝗ nutritiōe facta.s.cibo ꝯuerso in sanguinē: q2 tūc spūs diffundunt ad sensus exterioꝛes:q2 facta tali digestiōe caloꝛ ē foꝛtificatꝰ.ꝗ spūs multiplicanf.qꝺ pʒ p exēplū de ligno qꝺ postq̄ ponit in igne:ignis ē debil'. Sʒ postq̄ alterat ꝗ calefit ignis foꝛtificat. Sʒ expgefactio q̄ fit p accidētia fit multis modis. Pꝛio mō pp ꝯsuetudinē. 2° mō pp diligentē attentionē. 3° mō pp ampliatione ꝗ destructionē venaꝝ. 4° mō pp cōplexionē nãlez latētez:q2 melācolici paꝝ doꝛmiūt:q2 sūt multū sicci ꝗ frigidi.iō hūoꝛes calidi non pñt bñ resolui a stomacho vt obstruant meatꝰ. 5° pp caliditatē vl' quātitatē nutrimēti. 6° modo propter somnia terribilia.

Expgefactio q̄ fit p accidētia q̄t modis fit.

An somnꝰ sit passio sēsus cois vel sensuū exterioꝛum.

Sciendū est tertio ꝙ circa textū īcidit tal' difficultas.vtꝝ sōnus sit passio sensus cois vel sensuū exterioꝝ. Et aꝛ ꝙ nō sit passio sensus cois nisi foꝛte p accñs:q2 sōnus ē ipoꝛ sentiēdi.sʒ sensus cois in sōno nō est in sentiēte:igr. Itē oīa remedia q̄ danf ad ꝓuocandū ad sōnū vel vigiliā ponunf in capite.qꝺ nō fieret nisi sōnꝰ ꝗ vigilia eēnt passiones cerebri. In oppm est pħs in textu. Pro cuiꝰ solone ponunf aliq̄ ꝯclones. Pꝛia sōnꝰ nō ē passio poꝰ nutritiue:q2 tūc ꝯueniret plātis sicut aīalibus.qꝺ ē falsū. 2a:sōnꝰ nō est passio itellectꝰ q2 tūc seq̄ref ꝙ nō ꝯueniret brutis. 3a ꝯclo: sōnꝰ nō est p̄ ꝗ p se passio poꝰ ꝫm locū motiue: q2 tūc nō ꝯueniret oībꝰ aīalibꝰ.q2 nō oīa aīalia hñt potētiā motiuā ꝫm locū. 4a ꝯclo:sōnus nō est passio p se ꝗ p̄ poꝰ appetitiue:q2 si ī sōno poꝰ appetitiua fuerit ipotēs:ꝗ h̄ solū p defectū poꝰ cognitiue. 5a ꝯclo satis ꝓbabil' sōnꝰ nō est p̄ ꝗ p se passio alicuiꝰ sensus exterioꝛis ꝗ hoc maifestū de visu ꝗ auditu ꝗ olfatu:q2 mlta aīalia doꝛmiūt q̄ nō hñt illos sensus. Pꝛobaf etiā sic ista ꝯclo:q2 si eēt p̄ ꝗ p se alicuiꝰ sensus exterioꝛis:seq̄ref ꝙ nō ꝯueniret alijs sensibꝰ:q2 nullus sensus exterioꝛ depēdet ab alio sensu in sua opatiōe. Relinq̄f ḡ ꝙ vel sōnꝰ vel vigilia non erūt passiōes alicuiꝰ sensus vel erūt passiones sensus cois. Et qñ dicebaf ꝙ sēsus cois opatur in sōno. Rñr ꝙ veꝝ ē fantasiādo sʒ nō sentiēdo.fantasiamur enī in sōno sʒ nō ꝓpe sentimus.vñ dñia ē inter sensationē ꝗ fantasiatōez. Sēsatio enī est apphēsio sensibiliū p sensus exterioꝛes ꝗ tal' nō fit in sensu cōi in sōno. Sʒ fantasiatio est apphensio sensibiliū p spēs reseruatas in fantasia.ꝗ illa bñ in sensu cōi. Dicunt tñ aliq̄ ꝙ Aristoteles in textu p pmuz sensitiuū intellexit coꝛ.qꝺ iō dr pmū sensitiuū oꝛigīalr: q2 ab eo oꝛiginanf spūs disponētes sensus exterioꝛes ad suas opatiōes ꝗ q2 in sōno nō p fit dimitti illi spūs pp h̄ ꝙ meatꝰ sit clausi.iō sōnꝰ dr passio cōdis. Et ad illā rōnē dr ꝙ cerebꝝ bñ facit ad cāndū sōnū:iō ad ipʒ bñ ponunf remedia.

Concl'o nō pꝛebita dictam q̄ōnem soluētes.

Sensus cōmūis quō opatur in sōno.

An somnꝰ ꝗ vigilia cōueniant omnibꝰ aīalibꝰ.

Sciendū est q̄rto ꝙ restat alia difficultas vtꝝ sōnꝰ ꝗ vigilia ꝯueniant oībꝰ aīalibꝰ sanis ꝗ viuētibꝰ p tpe notabile. Et vr ꝙ nō:q2 sōnꝰ ꝗ vigilia sūt passiōes coꝛdis vl' sensus cois. ſʒ multa sūt aīalia q̄ nō hñt coꝛ neq̄ sensū cōez:igr. Rñr breuit ꝙ lʒ nō oē aīal hēat coꝛ tñ hʒ aliq̄d ꝓpoꝛtiōale coꝛdi.ꝗ si nō hēat cerebꝝ hʒ aliq̄d ꝓpoꝛtiōatū cerebro. Pt ēt dici ꝙ si nō oē aīal hēat sensū cōez.tñ hʒ aliq̄d ꝓpoꝛtiōabile sensui cōi qꝺ sufficit. Alia ē difficltas vtꝝ ois sōnꝰ cāetur ex euapoꝛatiōe nutrimēti. Et vr ꝙ nō:q2 aliq̄ sūt aīalia q̄ doꝛmiūt p totā hyemē. Itē aliq̄ egritudies cāūt somnū: igr. Pro solōne supponit ꝙ nō ois ipoꝛ sentiēdi ē ꝓpe sōnꝰ.nā sōnꝰ ē passio nāl' ꝯueniēs ipsis aīalibꝰ nāl'r ad salutē coꝝ.iō sōnꝰ ꝓpe dictꝰ dʒ ꝓuēire ex pte nãe ex oꝛdie ꝗ ꝓuidētia ipsiꝰ nãe:iō ipoꝛ sentiēdi q̄ ē p aliq̄s egritudies nō dʒ dici sōnꝰ ꝓpe dictꝰ. Pōt ēt fieri sōnꝰ q̄dē debil' pp carētiā cibi.vt si hō careret cibo duobus diebꝰ certe fieret q̄dā puus sōnꝰ. 3a difficultas q̄re īfantes meliꝰ doꝛmiūt q̄ viri: cuʒ tñ hēant magis de caliditate. Rñr ꝙ viri sunt calidioꝛes q̄ infantes:tñ infantes habēt multaʒ humiditatē cito euapoꝛabilē.ꝗ propter hoc multum doꝛmiunt. Et hec de pꝛimo articulo.

Alia difficultas.

An sōnꝰ diffō sit sufficiēs.

Quantuʒ ad 2m dubitaf p̄ vtꝝ diffō sōnij sit sufficiēs. Et aꝛ ꝙ non: q2 sōniū nō est fantasma.ſʒ ē appitio seu appꝛehensio fantasmatū. Pꝛo solone dr p̄ ꝙ diffō sōnij in q̄ dr sōniū ē fantasma q̄dā factū in sōnio dʒ sic exponi. Sōniū est appitio seu apphēsio fantasmatica facta in doꝛmiēdo:ita ꝙ sōniū non est nisi illa cognitio q̄ fit in doꝛmiēdo per fantasmata. Et aduerte ꝙ triplex fit appitio in sōno. Pꝛia fit in sensibꝰ exterioꝛibꝰ vt si hō doꝛmiēs audiat ꝗ in h̄ decipif. 2a pōt fieri p intellectū:vt qñ hō iudicat se disputare ꝗ syllogizare in somno ꝗ in hoc ēt decipif. nā in somno de cursu cōi neq̄ sensus exterioꝛes neq̄ ipse itellꝰus hñt aliquā opationē. 3a appitio fit p spēs reseruatas in fantasia mouētes ipsā fantasiā ad eiꝰ opationē. Etiā in ista vt plimū fit deceptio.nā sensus cois vtif illis ac si essent obā. Sʒ restat alia difficultas vtꝝ doꝛmiētes possint exercere opationes vigilantiū. Et vr ꝙ nō: q2 tūc seq̄ref ꝙ doꝛmiētes essent vigilātes.etiā opationes vigilantiū sunt circa sensibilia exterioꝛa ꝗ doꝛmiētes circa illa non exercēt ī aliq̄d opationē. In oppm est pħs in textu. Pꝛo solutione ponitur talis pꝛopositio. Certum est ꝙ multi doꝛmientes exercent operationes vigilātium. Et aduerte ꝙ licet tales bene memo/

Triplex fit apparitio in somnoꝛ.

An doꝛmientes possint opatiōes vigilantiū exercere.

rent suor somnior: tn̄ nō memorāt illor actuum exterior. Et mirabile ē q isti nihil videāt cū vadāt ad loca sic deteriata ⁊ hostia apiant: ⁊ tn̄ ista nō possūt scire. Ad illud pt dici q lz sensus exteriores multū valeāt ad dirigēdū nos in nostris operationib⁹ exteriorib⁹ tn̄ possibile ē nos sine visu ambulare ppter magnā imaginatiōē ⁊ memoriā aut ppter consuetudinē.

An i sō, no debe ant sp fieri somnia.

Dubitat 2° vtr in somno dēbeat semp fieri somnia vl nūq vl aliqn ⁊ aliqn nō. Arg q nūq debeāt fieri: qz cerebrū ē ita ppinquū sensui cōi sic sensib⁹ exteriorib⁹. sz in sensib⁹ exteriorib⁹ nō fit sensatio: g neq i sensu cōi. Itē si somnia fierēt h eēt p spēs reseruatas in fantasia. sz h nō. qz vl ille spēs sufficiūt ad fātasiādū sine obo extrinseco vel nō sufficiūt. si sufficiāt: g sp dnt fieri somnia. si nō sufficiāt: g nūq debēt fieri somnia. ¶ In oppositū ē experientia. Pro cui⁹ solone mouenf aliq difficultates.

Alia difficultas p solone predictor.

¶ Pria: qre spēs fantasia reseruate faciūt magis appitionē in somno q i vigilia. Rndet q spēs i fātasia i vigilia sūt debiles ⁊ mot⁹ q sūt ab exterioribus sūt fortes. mō mot⁹ fortiores i appbēsionib⁹ tristib⁹ vel delectabilib⁹. ⁊ vlt i alijs passiōib⁹ aie obfuscāt minores ⁊ faciūt eos latē. vñ aliq clamāt se aliqn valde lesos in manu vl pede q si bñ vberarenf nō plus sentirēt illō malū Et hec est rō qre meli⁹ in somno fiūt tales appitiones q in vigilia: qz in vigilia mot⁹ exteriores sūt fortiores. id ipediūt mot⁹ fantasie. ¶ 3ª difficultas qre in somno meli⁹ fiūt appitiōes in vno tpe q in alio. Rndet q aliqn via fantasie est obstructa ex vaporib⁹ ingrossatis. ita q ille spēs nō pnt psentari sensui cōi. et p multū calore i illis vijs ē mult⁹ mot⁹ ⁊ multa p turbatio idō nō pnt ille spēs psentari. iō magis somniam⁹ in pn⁰ somni ⁊ i fine q in medio qz tūc nō sūt tāti vapores eleuati. ¶ Alia difficultas qre aliq spēs reseruate in fantasia faciūt appitionē ⁊ non alie. Rndet q i fātasia ē vna impssio fortior q alia vl pp freqntē meditationē vl pp fortē attētionē. h ē qz adiuta ē delectatiōe vl tristitia vl aliq alia passiōe ⁊ tūc ille mouet sēsationē ⁊ nō alie.

An pole qn ex his q sōniam⁹ fit pui dē futuris p sōnia.

Dubitat 3° vtr sit possibile puidere futura p sōnia. Pro solutōe supponit q sōnior qdā sūt cāe futuror euentuū. vt qn ex his q sōniam⁹ mouemur i vigilia ad aliqd agēdū. vt recitat gallen⁹ d qdā egroto q sōniauit q si minuerenf int duos digitos sanaref q cū euigilat⁹ esset h fecit ⁊ sanat⁹ est. Alia sūt sōnia q solū sūt signa futuror euētuū: ⁊ nō cā vt sūt illa q hnt cām cōmunē eis ⁊ futuris euētib⁹ q cā est duplex. s. corpalis ⁊ spūalis: corpalis qdā qn ex ipressiōe corpor celestiū. ⁊ et aeris circūdātis mutaf corp⁹ ⁊ imagīatio dormiētis sic q dormiēti apparēt aliq visiōes cōformes dispositiōi corporū celestiū sic qn disponunf elemēta ad serenitatē vel pluuiā aut aliq h'mōi appent dormiēti. vt aliq fantasie cōformes illi dispōni. spūal aūt cā ē qnq3 de⁹. ⁊ qnq3 dyabolus. De⁹ q dē qnq3 misterio angelor reuelat i sōnijs aliq futura quor ipē ē futur⁹ cā. Dyabol⁹ āt qnq3 ad deceptōēs hoīu3 disponēdo fieri fātasmata fac appere aliq futura q ipē est factur⁹. ¶ Alia sūt sōnia q nec sunt cāe futuror euētuū nec signa. sz fiūt solū pp mot⁹ simulacrū seu fantasmatū sicut sūt oia illa sōnia q causanf i dormiēte ex aliq cā iteriori q est duplex. s. nālis ⁊ corpalis. Naturaľ vt qn occurrūt dormiēti fantasmata ⁊uenientia eis certa q cogitatio eor i vigilia fuit rimorata. vñ hoīes solliciti ex cogitatiōi circa aliq freqnter sōniant d illis. Corpalis aūt fit qn ex aliq iteriori dispōne corpis formaf aliqs mot⁹ i fantasia dormiētis ⁊ueniēs illi dispōni corpali qs abūdat in frigidū humorib⁹ occurrit i sōno fantasia: qd sit i niue vl aqua pp qd dicunt medici intēdēdū eē sōnijs ad cogitēdas iteriores hoīs dispōnes. vñ ad hūc modū reducunf oia sōnia seqntia ⁊plexionē hoīm: sic colerici flegmatici: ⁊ sic d alijs. Etiā ad hūc modū reducunf sōnia q sequūf nāe cibor. Nā ⁊plexio fac p nām qd faciūt cibi p accīs. Ad hūc et modū reducūf oia sōnia seqntia nāe ⁊ ⁊ditiōes infirmitatū. vñ p ista sōnia valeam⁹ iudicare aliqd de futuris ⁊ etiam p alia. Et hec de 2° articulo.

Quantū ad 3m sit ⁊° rñsalis. sōnus fest oib⁹ aialib⁹ sanis. ⁊ hec ⁊° rell quilf pbata ex dictis. Ad rōnes. ¶ Ad primam dr negando añs. ⁊ ad pbationem dr q illa hnt aliqd pportionabile cordi cerebro ⁊ capiti. ⁊ h sufficit. ¶ Ad secundā dr q hoīes existentes i extasi vigilāt. lz pro tunc nō possint sentire. hoc tamē non est ppter ascēsum vaporū ad cerebr. sed ppter passionē vel egritudinē. ¶ Ad tertiam p3 solutio. nā plātis nō ⁊uenit neq3 sōnus neq3 viglia. ¶ Ad quartā p3 qd sit dicendū. ⁊ etiā ad quintā. nām si melancolici dicant illud videri hoc est ppter passionem eorum. Conclusio d somno.

¶ Et sic est finis huius libri.

¶ Seqf liber de longitudine ⁊ breuitate vite.

Iste est liber de longitudie ⁊ breuitate vite q diuidif in duo capitula. In primo ponit aliqs ⁊clones. ¶ Prima: eor q viuūt qdaz distinguūf s3 sua gñā ⁊ aliq s3 suas spēs in breuitate ⁊ lōgitud'e vite. ⁊ hoīes cōiter sūt lōgioris vite q eq vl asini eadē spē ēt distiguūf eo q in diuersis regiōib⁹ hītāt. nā hītātes i regiōib⁹ calidis ceteris plb⁹ sūt lōgioris vite q hites i frigidis ⁊ adhuc i eadē regiōe distiguūf s3 diuersas complexiōes. ¶ Secūda ⁊clusio inter corpora nālia ec̃ta sunt magis adinuicē gñabilia. ⁊ corruptibilia pp ⁊rietatē suar qlitatū et q'to aliqd mixtum magis accedit ad naturā vnius elementi

Conclusio d longitudine & breuitate vite.

Aliud dubium. du elemēti tāto citi⁹ corrūpit ab alio ctō. ¶ Deīn mouet vnū dubiū vtr̄ sit aliqs loc⁹ in q̄ si pone ret aliqd corruptibile posset ppetuari ⁊ eē cor ruptibile. Rñdet phs q̄ si pōeret aliqd corp⁹ i aliq̄ loco in q̄ nō hret ꝯriū illd ſʒ qd eēt icorru ptibile lʒ simplr eēt corruptibile cū hēat mām q̄ est q̄ res pt eē ⁊ nō eē. ¶ Coñter pbat aliq̄ nō eē cā lōge vite neq; breuis vite. ⁊ p de magni tudie. dicēs q̄ maiora nō sūt lōgioris vite: q2 eq sūt multū maiores hoib⁹. ⁊ tn̄ nō sūt lōgio ris vite. Dicit ēt q̄ puitas nō est cā lōge vite q2 minora aliq̄ sūt breuiora vite lōgiorib⁹. ¶ 3° dicit q̄ sāguis nō est cā lōge vite q2 aliq̄ aīalia nō hñtia sanguinē sicut apes sūt lōgioris vite aliqb⁹ hñtib⁹ sanguinē. ¶ 4° dic̄ q̄ hitatio su pra terrā nō est cā lōgioris vite. q2 aliq̄ aq̄tica st longioris vite q̄ aliq̄ hitantia sup terrā. ¶ 5° dicit q̄ esse gressibile nō est cā longe vite: q2 q̄ dā gressibilia sūt breuioris vite q̄busdā aliis. ¶ Cōseq̄nter ondit qd sit cā lōge vite pmittēs aliqs suppōnes. ¶ Pria: oē aīal ē calidū ⁊ hūi dū in qb⁹ ꝯsistit vita. ſʒ frigida ⁊ sicca sūt cause breuioris vite. Ex q̄ isert q̄ necē ē senescēria de siccari. vñ si hūidū: debeat eē cā lōge vite nō dʒ eē de facili desiccabile imo pīguia sūt min⁹ pu trefactibilia q̄ macra. ¶ Deīde dic̄ q̄ si aliqd debeat eē cā lōge vite opʒ ei⁹ hūidū eē multū ⁊ magnū eo q̄ paucū hūidū facilr desiccat. idō di cit q̄ hūidū bñ ꝓportiōatū cū calido ē cā lōge vite. pp̄ h̄ hoies sūt q̄busdā aīalib⁹ maiorib⁹ lōgioris vite: eo q̄ i hoib⁹ hūidū ē meli⁹ ꝓpor tionatū cū calido. Dicit vltra q̄ ipʒ hūidū n̄ dʒ eē superfluū q2 hūiditas superflua ē extinctiua ca loris. ꝓpterea dic̄ q̄ aīalia multi spmatis cito senescūt q2 spma ē hūidū supfluū rōne cui⁹ mu la est lōgioris vite q̄ equ⁹. Et subdit q̄ masculi sūt lōgioris vite femellis. ſʒ q2 sūt multi coitus in q̄ euacuat hūiditas ꝓpria. idō in eodē cito se nescūt. Et subdit q̄ abstinētia a coitu ceteris pari bus sūt lōgioris vite. Dic̄ ēt q̄cūq; masculoꝝ la borātes cito senescūt eo q̄ labor desiccat. ¶ Ex q̄ isert q̄ masculi sūt lōgioris vite femellis si nō sint coituī. q2 sūt calidiores. mō caliditas ē cā lōge vite. Subdit ēt q̄ tā aīalia q̄ plāte si nō su scipiāt nutrimētū corrūpunt q2 in viuētib⁹ ca lor nālis ꝯtinue agit in hūidū. iō qn̄ nō agit in hūidū cibale agit in hūidū radicale ipʒ corrūpendo. Textus. Aquatica aūt.

An sanguis sit cā lōgioris vite.

An esse gressibile sit cā lōgioris vite.

Quid ē cā lōgioris vite.

Quare masculi sint longioris vite q̄ femelle.

Comparatio viuentiū penes longitudinem: ⁊ breuitatē vite.

Istud ē secūdū cap. in q̄ phs cōparat vi uētia adinuicē penes lōgitudinē ⁊ bre uitatē. Et dic̄ p° q̄ aīalia aq̄tica sūt bre uioris vite q̄ gdiētia q2 hūidū eoꝝ ē de facili corruptibile ⁊ de facili ꝯgelabile. ¶ Deīde dic̄ q̄ nō hñtia sāguinē sūt breuioris vite q̄ hñtia. nisi i nō hñtib⁹ sāguinē fiat recōpēsatio. Dic̄ vl teri⁹ q̄ plāte min⁹ aq̄se sūt longioris vite aliis idō dic̄ q̄ cypressus ⁊ palma sunt longioris vite aliis. ¶ Subdit ēt q̄ i h̄ ꝯueniūt aīalia anulo sa cū plātis q2 ptes eoꝝ diuise viuūt. ꝯueniūt ⁊ in h̄ plāte ⁊ aīalia q2 masculi sūt vtrisq; lōgioris vite femellis. Ex q̄ posset aliqs dubitare quō in plātis distīguūt masculi a femellis. iō dic̄ q̄ sic̄ i masculi aīalib⁹ supiora sūt grossiora iferiorib⁹: ⁊ eʒ in femellis. ita ēt i plātis. q̄re āt masculi ha beāt ptes supiores grossiores ē q2 hñt fortē ca lorē q̄ mltū de nutrimēto pt eleuar ad ptes supio res. Finalr dic̄ q̄ restat deteriare de senectute ⁊ iuuētu⁹e. morte ⁊ vita qb⁹ deteriatis finiet ista method⁹ q̄ libri ordiarie n̄ legūt alibi q̄re finis.

Querit vtr̄ calidū ⁊ hūidū sint cāe lōge vite i viuētib⁹. Ar̄ p° q̄ nō: q2 hūidū ⁊ calidū nō sūt cā vite. ḡ n̄ sūt cā lōge vite. Añs pʒ de calido: q2 carnes ci ti⁹ putrescūt i estate q̄ i hyeme. De 2° ēt pʒ: q2 strāina hūida citi⁹ putrescunt q̄ sicca. ¶ 2° sic ar. calidū ⁊ hūidū sūt cā corruptiōis. ḡ nō st cā lōge vite. Añs pbat: q2 caliditas febril corrū pit hoies ⁊ hūiditas ydropisis corrūpit ipsum. ¶ 3° sic. si calidū eēt cā lōge vite vl eēt aereū: vl igneū. nō igneū q2 ē nimis desiccatū: nec ae reū: q2 ē nimis debile. ¶ 4° sic. cāe mortis nō debēt poni cāe vite. ſʒ calidū ⁊ hūidū sunt cāe mortis. nā mors ꝯuenit ex eo q̄ calidū ꝯsumit hūidū. ¶ 5° sic frigidū ⁊ hūidū sunt q̄litates q̄ hñt magis resistē ꝯriis nocumētis vite q̄ calidū ⁊ hūidū ḡ frigidū ⁊ siccū st magis cause vite. ¶ In opp^m ē phs i textu. In q̄ne erūt tres arti.

An calidū ⁊ humidum sint cāe vite i viuētib⁹.

Quantū ad p^m sciēdū ē p° q̄ calidū ⁊ hu midū si debeāt eē cāe lōge vi te regrūt aliqs specificatiōes. Regrit p° q̄ cali dū ⁊ hūidū sint mixtū ⁊ satis itēsa. ¶ 2° q̄ cali dū ⁊ hūidū sint i se bñ ꝓportiōata ⁊ nō se exce dētia talr q̄ vnuʒ sufficiat corrūpe alteꝝ. ¶ 3° q̄ hūidū nō sit min⁹ ifrigidabile. ſʒ firmū ⁊ nō sit nimis fluxibile. regrit q̄ ēt hūidū nō sit supfluū. Istis ꝯditiōib⁹ obseruatis dr̄ q̄ caliduʒ ⁊ hūidū itrīseca sūt cā lōge vite. q̄diu eni i aliq̄ corpe ē hūiditas ⁊ calor nāl ipʒ viuificās sbi est vita. ¶ Sʒ q̄reret aliqs i q̄ gñe cāe calidū ⁊ hu midū st cā vite. Rñr breuit q̄ aliud ē dicē calidū ⁊ hūidū st cāe vite ⁊ caliditas ⁊ hūiditas sūt cā vite. nā calidū ⁊ hūidū sūt ipʒ sbʒ vite: q2 ē ipʒ corp⁹ calidū ⁊ hūidū. mō corp⁹ ē cā vite vl aie i gñe cāe mal. q2 sbiue recipit aiaʒ. ¶ Aduerte m q̄ i corpe hūano iuenit aliq̄ calidū q̄ hūi dū fluxibile. ⁊ n̄ solidū qd nō ē sbʒ aie. s. sāguis ⁊ spūs. sāguis eni nō ē sbʒ aie spūs vero st cāe caliduʒ agētes ad ꝯseruatōeʒ caliditatis cordis ⁊ ēt ad re stauratōeʒ qd de illo deꝑdit sʒ de caliditate ⁊ hūi ditate i corpe hūano pt dici q̄ st cāe aie ⁊ vite i gñe cāe mal saltē dispositiue: q2 caliditas ⁊ hūi ditas disponūt corp⁹ ⁊ māʒ ad recipiēdū aiaʒ.

Quid regrit ad h̄ q̄ calidū ⁊ hūiduʒ sint cāe longeui te.

Quid regritur ad h̄ q̄ sit cā lōge vite.

Sciendū est 2° q̄ añq̄ calidū sit cā vi te lōge non opʒ ipʒ eē pure

igneũ: nec pure aereũ. sed oportet ipsum esse cõplexionis mixtũ. oĩa enim corpa in inferiori mũdo sunt corpora mixta. et q nõ debeat esse pure igneuz: patet qr tũc statim corrũperet humidũ radicale. si etiã esset pure aereũ nõ esset decoctiuũ nutrimẽti. Relinquit q illd calidũ qd est cã lõge vite habeat aliqs pprietates ignis. puta actiuitatẽ et decoctiuitatẽ. et aliqs aeris. puta q sit pinguis. debet tñ plures pprietates ignis pticipare q aeris. qr debet esse iputrescibile qd maxie cõuenit igni. debet etiã esse sufficientis actiuitatis ad decoqndũ humidũ. similiter dicat de humido qd nõ debet esse pure aereũ neqz aqueũ. sed debet esse mixtũ. i. debet hre aliqs pprietates aq et aliqs pprietates aeris. qr debet hre sbtilitatẽ et facilitatẽ cõuersiõis q sũt pprietates aeris debet esse bñ terminabile et spissũ: debet tñ magis esse aereũ q aqueũ. ideo mulieres sunt debilioris vite q viri: licet sint humidiores humiditate aquea. similiter plante cito crescentes cito moriuntur: vt blada et alie herbe.

Suppõ ad videdũ q aĩa

Sciendũ

est 3° q ad vidẽdũ q aialia sũt lõgioris vite supponit q aĩalia sũt in duplici dria. qdã sũt mlti caloris et sint magni corporis: vt hoies et eq. Alia sũt pui corporis et parui caloris: vt musce et formice. ¶ 2° supponit q calor nãl fortificat a frigido exteriori si nõ nimis dñet sup calidũ. nã hz claudẽ poros p qs: nõ pt exire calor extrinsec9 sed fortificat. ¶ Ex q seqt q aĩalia magni corporis et magni caloris nãl sũt lõgioris vite i locis frigidis q calidis. iõ dicit Aristo. i suis pblematib9 q versus ptes septẽtriõales reperiũt hoies fortiores et maiores q versus ptes australes p antipistasim frigus fortificat calorẽ nãlẽ. sed aĩalia pui caloris nãl et pui corporis hitãtia i locis frigidis nõ sũt lõgioris vite hitãtib9 i locis calidis pp qd videm9 mltas spẽs aĩaliũ mori i hyeme. ¶ Et aduerte vlteri9 q sic repiunt diuersa gña aialiuz etiã et plãtar. qdã eni sũt breuis vite nõ viuẽtes p annũ vt blada et silia pp caliditatẽ corrũpentes humiditatẽ illar plãtar. qdã corrũpũt q ad ptes exteriores. tñ i radicib9 mãet calor nãl: et tales sũt lõge vite et mlte alie diuersitates plãtar iueniũt.

An hitãtes in locis calidis sint lõgioris vite q hitãtes in locis frigidis

Sciendũ

est 4° q restat tal difficultas vtrum hitãtes i regiõib9 calidis sint lõgioris vite q hitãtes i locis frigidis. ¶ Et arguit p q nõ: qr caliditas regiõis est ipsis viuẽtib9 extrinseca: g corruptiua. ¶ In oppm est phs in textu. pt etiã pbari qr ex defectu caloris seqtur mors: et ex cõseruatione caloris seqt vita. ¶ Pro solone supponit q istd hz magis difficultatẽ. Nã Aristo. et alij doctores de ea videnf esse cõtrarij. ponunt tñ aliq cõclones. ¶ Pria: i regiõe tẽpata vel calida et huida hoies sũt lõge vite dũmõ non sit ibi excessus: qr tũc p regionẽ nõ extiguit calidũ nec cõsumit humidũ. iõ nõ puocat mors: qr

Mors est triplex

ois mors sit p extictionẽ calidi vel p cõsũptiõẽ humidi a calido. Ex q seqt q triplex est mors: qdã est p cõsũptionẽ humidi et qdã p extictione calidi. Tũc põit sc̃da ppõ: in regiõib9 calidis et siccis hoies sũt lõge vite p oppm mortis q vocat extictio: qr ibi min9 viget cã extictiõis calidi. s. frigiditas. ¶ 3a ppõ. in regiõib9 frigidis est lõgior vita p oppm mortis q dr cõsũptio humidi. qr ibi min9 viget cã cõsũptiõis huidi puta caliditas. et p hoc soluit qo. ¶ Aduerte tñ q qdã sũt aialia pauci caloris et illa magis viuũt in regiõib9 calidis q in alijs. Etiã sũt aliq rare cõplexiõis. et tales sunt cito penetrabiles a frigido. Alij sũt fortis cõplexionis et dẽpse. et tales non sic penetrantur a frigido. Et hec de primo articulo.

Quot sunt complexiões

Quantũ

ad 2m dubitat p q cõplexio est lõgioris vite. ¶ Pro cui9 solutiõe supponit p q qtuor sũt cõplexiões. s. sanguinea. colerica. flegmatica. et melãcolica. et iste qtuor cõparanf qtuor elẽtis q ad ear qlitates. ita q sic ignis est calid9 et sicc9 ita cõplexio colerica est calida et sicca. cõplexio vo sanguinea cõparaf aeri: ita q sic aer est calid9 et huid9: ita cõplexio sãguinea. Flegmatica cõparaf aq: iõ est calida et huida. melãcolica cõparaf tre: iõ est frigida et sicca. Est tñ aduertẽdũ q nõ est aliq cõplexio sic calida qn pticipet aliqd de frigiditate: nec sic huida qn pticipet aliqd de siccitate. ¶ Supponit 2° q in qlz spẽ viuẽtiũ dupler pt repiri tẽpamẽtuz. s. ad põd9: et iustitiã. et dr tẽpamẽtũ ad põd9 qñ sũt tot gdus de vna qlitate sic de alia. sed tẽpamẽtũ ad iustitiã est qñ hmõi qlitates hz gd9 ear sũt in optia ppõne seu dispõne ad exercẽdũ opa vite. et hz hoc pt dari cõplexio tẽpata q cõsistit i debita pportiõe calidi et huidi ad debite exercẽdũ suas opatiões. Ex q seqt q cũ nõ sint eqles opatiões i oibus viuẽtib9 neqz i oib9 mẽbris. iõ nõ opz esse eqlẽ cõplexionẽ tẽpatã in oibus illi. imo in vno mẽbro reqrit alia cõplexio calidi et huidi q in alio mẽbro. ¶ Et si qs petat q istar cõplexionũ est nobilior. ¶ Rñr q cõplexio tẽpata si sit posse cã dari est cõplexio nobilissima. Ex q seqt q non attẽdit nobilitas cõplexiõis ex mltitudie ignis vel tre aut alteri9 elẽti. sed i ordie ad suũ finẽ. sz inter cõplexiões laxas sãguinea est nobilior. qr i ea magis attẽdunt pna vite. s. calidũ et huidũ: postea colerica. qr calor i viuẽtib9 est qlitas nobilior q huiditas. qr magis actiue se hz. postea flegmatica, et melãcolica est oiuz idignissima cũ deficiat i vtroqz pncipior vitaliũ. s. i calido et huido. Dico tñ vlteri9 q posse est aliquã cõplexionez melãcolicã esse aliq sãguiea nobiliorẽ: qr tal poterit magis tẽdẽ ad tẽpamẽtũ q sãguinea. ¶ Et si qs qrat q istar est lõgioris vite. Rñr q nobilior est simplr lõgioris vite. ¶ Et aduerte q colerici coiter sũt nigri. qr tal huor calidus dñatur in tali corpe et calor est cã nigredinis. sãguiei enim sũt rubei coloris flegmatici sũt albi pp huorez dñantẽ in ipsis q est cã albedis q etiã est causatiu9 frigoris:

frigoris: ideo mulieres coiter sunt albe: qꝛ sūt
flegmatice. melancolici vero sūt crocei coloris..

An ignis in cōcauo orbis lune sit corruptibilis

Dubitaṫ 2° circa vnū dictū text⁹ vtrū
ignis i ꝯcauo orbis lūe sit cor
ruptibil. ꝛ silr t̄ra i cētro. ¶ Et arḡ ꝙ ꝑ de igne ꝙ
nō: qꝛ ignis nō corrūpiṫ nisi a suo ꝯ̄rio. ſꝫ i ꝯca
uo orbis lune nō hꝫ ꝯ̄riū. ꝛ h̄ de igne approxima
to celo. Itē vel corrūpeṫ a celo vl' a seipo vel ab
aliq̄ alio elto: nō a celo: qꝛ celū nālr locat ipm:
nec a seipo: qꝛ nihil corrūpit seipꝫ. nec ab elto
cū nullū eltū attigat illā ptē. ꝛ silr pt argui de
terra q̄ ē in cētro. ¶ In oppᵐ ē phs i textu q dī
cit ꝙ iter corpa nālia nō sūt aliq̄ ita adiuicē gña
bilia ꝛ corruptibilia sic elta. ¶ Pro solone est
aduertēdū ꝙ null⁹ dubitat qn ignis sit gñabil'
ꝛ corruptibil' cū hēat mām q̄ ē q̄ res pt ēē ꝛ non

Dubium est de modo corruptionis eius

ēē. ¶ Sꝫ dubiū ē de mō corruptiōis ei⁹: ꝛ pōit
tal' ppō. pbabile ē ꝙ ignis i illo loco nō corrū
paṫ: qꝛ lꝫ fiāt aliq̄ ꝯstellatiōes frigefactiue ꝛ hu
mefactiue tñ velocitas mot⁹ celi ē tāte po͛ ad
calefaciēdū ꝙ ille ꝯstellatiōes nō hñt ptāte ꝯ̄
illū motū ad frigefaciēdū. Itē nō posset corrū
pi nisi i aerē aquā ignē vel terrā: ſꝫ anq̄ꝫ in ali
qd̄ illoꝝ opꝫ ipꝫ multū ꝯdēsari: ſꝫ ibi nō pt ꝯdē
sari cū ibi hꝫ nām suā sit rarior i decuplo aere: ḡ
oporteret ꝙ dscēderet ad locū alicui⁹ illoꝝ. iō i
loco illo nūq̄ꝫ corrūpeṫ. iō ponēdū ē ꝙ ibi ignis
extñs ē corruptibil' alibi. qꝛ pt descēdē donec tan
gat sperā aeris. ꝛ ab illo aere pt a[l]terari ꝛ corrū
pi i aerē. ſꝫ q̄lr descēdat pt dari mod⁹ puta a ce
lo. nā aliq̄ ꝯstellatiōes frigefactiue ꝛ huefactiue
pñt hr̄e suū aspectū pncipalr ad talez ignem p
quē dimiueṫ de caliditate ꝛ sbtilitate illi⁹ ignis.
iō illa ps ignis q̄dāmō aggūata descēdit nālr
ab illo loco ꝛ alter ignis nō aggūat⁹ ascēdet ad
replēdū locū. silr dicēdū ē de terra ꝙ terra i cē
tro extñs ē corruptibil' alibi: ꝙ qñq̄ꝫ vēiet ad su
pficiē exterioꝝ terre. ꝛ ibi ꝯiūgeṫ suis ꝯ̄rijs a q
b⁹ nata ē corrūpi. ¶ Sed quō ascēdet rñdeṫ ꝙ
nālr: qꝛ ptes terre discoopte aq̄ sp alleuiantˀ: iō
partes terre sunt in continuo motu. Nam ter
ra naturaliter inclinatur vt oēs ptes eius equa
liter librent in grauitate ꝛ leuitate qd̄ nūq̄ꝫ fit.
ideo alique partes que sūt in centro aliqñ sunt
in superficie ꝛ econtra.

nota hoc

An scia possit cōrumpi.

Dubitaṫ 3° vtꝝ scia possit corrumpi.
¶ Et arḡ ꝙ nō: qꝛ oē qd̄ corrū
piṫ: corrūpiṫ pp actionē sui ꝯ̄rij vl' pp corruptio
nē sbi vel pp corruptiōez agētis ꝯsuātis vl' ei⁹
absentiā: ſꝫ nullū ē dicēdū ꝑ non a suo ꝯ̄rio. qꝛ
scia nō hꝫ ꝯ̄riū. nec ad corruptionē sbi. qꝛ sbm
scie nō ē corruptibile. nec pp absentiā ꝯsuātis.
qꝛ illd̄ ꝯsuās eēt act⁹ itelligēdi vel obm. ſꝫ nul
lū illoꝝ ē dicēdū. ꝑ nō actus itelligēdi: qꝛ post
actū itelligēdi multo tpe magis manet hitus ēt
post absentiā obiecti. ¶ In oppᵐ tñ ē expiētia.
Pro solone dī ꝙ aliqd̄ dī corrūpi dupliciter.

Aliqd multis modis dicitur corrumpi.

¶ Vno⁹ ſꝫ qd̄ qñ de eo negaṫ ē tertiū adiacēs
ꝛ nō est scd̄ꝫ adiacēs. vt qñ sortes desinit esse al
b⁹ dī: sortes nō ē alb⁹: vel sortes corrūpiṫ alb⁹.
¶ Alio⁹ simplr qñ de eo bñ negaṫ ē scd̄ꝫ adia
cēs. vt dicēdo sortes ñ ē: sortes desinit ēē. ¶ Et

Quot sūt modi quibus aliquid corrumpitur simpliciter.

aduerte ꝙ q̄tuor sūt modi q̄b⁹ aliqd̄ corrūpiṫ
simplr. pm⁹ ē a suo ꝯ̄rio vt caliditas a frigidita
te. tñ ex h̄ nō credo ꝙ oē hñs ꝯ̄riū corrūpatur a
suo ꝯ̄rio: qꝛ multa sūt ꝯ̄ria q̄ nō sūt inata agē ꝛ
pati adinuicē vt q̄litates scd̄e. albedo eni p se ñ
agit in nigredinē. qꝛ si lapis alb⁹ ꝛ lapis niger
eēnt adinuicē approxīati centū annis. nō pp h̄
lapis alb⁹ dealbaret lapidē nigrū. Secūd⁹ mo
dus ē ad corruptionē sbi. Tertius pp corruptio
nē vel remotionē ꝯseruātis sicut lumen remo
ueṫ ꝛ corrūpiṫ ad corruptionē vel remotionez
lucidi. ꝛ ita solet dici ꝙ actus intelligēdi corrū
pitur ad corruptionē vel remotionē actus sen
tiendi vel fantasiandi. tñ pp hoc nō corrūpitur
habit⁹ seu scia habitual' cum maneat post illos
act⁹. ¶ Quartus modus est q̄ aliqd̄ corrūpiṫ
ꝯsecutiue ad corruptionē dispōnis sibi nālis ꝛ
ꝯuenientis. vel p aduentū dispōnis discōuen
entis sicut scia corrūpitur p remotionē suarū
dispōnuz nāliuz vel p aduentū oppositi. s. erro
ris: ſꝫ certe magis est dubiū quō scia corrūpaṫ
p obliuionē seu p absentiā ꝯseruantis qd̄ non
vr̄. qꝛ absente ꝯseruāte in vno die habitus non
corrūpitur p absentiā sui ꝯseruantis: ḡ neq̄ꝫ in
centū. Posset pbabiliter dici ꝙ sicut actus itel
ligendi dependet ab actu fantasiandi ꝛ sentien
di inesse ꝛ ꝯseruari. ita habitus dependet ines
se ꝛ ꝯseruari ab habitu fantasie. ita ꝙ illo corru
pto corrūpitur habitus intellectualis. Et si q̄s
dicat ꝙ non vr̄ etiam quō corrūpatur ille habi
tus fantasie. Rñr ꝙ imo: qꝛ ille habitus ꝛ etiā
species illius potentie sunt in aliquo corporeo
quod continue mutatur ꝛ alteratur ꝛ sibi noue
partes adueniūt. iō p mutationē eius pt corrū
pi talis hitus. ¶ Et hec de scd̄o articulo.

Quantū ad tertium sit conclusio respō
salis calidum ꝛ humiduꝫ pro
portionata adinuicez sunt cause longe vite. Et
hec conclusio relinquitur probata in articulis
in q̄bus etiā patet quid sit dicendū ad rōnes.

Concl'o ꝺ calido ꝛ hūido

¶ Et hec de tota philosophia naturali.

¶ Sequitur metaphisica.

OMnes hoīes nā scire desiderāt.
signū āt est sensuū dilectio. pter
eni ꝛ vtilitatē pp seipos diligūt
ꝛ maxie alioꝝ q̄ ē p oculos. non
eni solū vt agam⁹ ſꝫ ꝛ nihil agē debētes ip
suꝫ videre pre oib⁹ vt dicā alijs eligim⁹. cā
aūt ē: qꝛ hic maxie sensuū cognoscere nos
facit ꝛ multas driās demonstrat.

Iste est pmus liber metaphisice aristo. q diuidit i pemiū ⁊ ptē executiua: ps executiua diuidit i mltas ptes. ¶ In pria ponit hāc ɔclusionē. Oēs hoies nā scire desiderāt. pbat a signo: q2 sensus nros dilgim⁹ nō solū: q2 sūt nobis vtiles ad psequēdū vtilia ⁊ fugiēdū nociua. s3 q2 ministerio ipoꝝ acqrim⁹ scias iter qs maxie diligim⁹ sensū visus visuz eni diligim⁹ nō solū vt eo mediāte dirigamur ad vtilia. s3 q2 pl'es reꝝ drias nobis ōndit cū oia corpa colore pticipāt. ¶ Cōnter ɔteriat de mō gñatiōis scie pmittēs tres grad⁹ aialiuz ⁊ ponēdo driaz int bruta ⁊ hoies dicētes q oia aialia in h ɔueniūt: q2 hñt sensuz tact⁹ s3 nō oia aialia rōnem hñt vt hō. ¶ Deinde pōit grad⁹ aialiū dicēs: q qdaz sūt aialia q nō hñt memoriā nec auditū sicut cōche ⁊ hostree. Alia vero hñt memoriā s3 nō auditū vt apes. Alia sunt q hñt memoriā ⁊ auditū vt hoies ⁊ equi. ¶ Un aialia que st in p gradu nō sūt prudētia cū non habeāt memoriā. neq3 disciplinabilia cū nō hēant sensus disciplinabiles. s3 aialia scdi grad⁹ n sūt disciplinabilia: s3 bn prudētia cū habeāt memoriā. s3 aialia tertij grad⁹ st prudētia ⁊ disciplinabilia cū hēant memoriā ⁊ sensus disciplinabiles. Deide ponit drīā iter aialia bruta ⁊ hoies q2 aialia bruta imaginatiōib⁹ ⁊ memorijs viuūt ⁊ paꝝ expimēti pticipant. hoies. n. viuūt rōe ⁊ artib⁹. ¶ Cōnter ōndit qliter in hoib⁹ fit ars ⁊ expimētū dicēs: q ex plurib⁹ memorijs fit expimētū: vt qn recordor q iste ignis quē heri tetigi erat calid⁹: ⁊ ille quē tetigi an heri erat calid⁹: existis iudico q iste ignis quē video est calidus qn̄uis illū nō tetigeriz. ¶ Cōnter ōndit qliter in nobis gñat ars ⁊ scia dicēs. q gñat in nobis ex plurib⁹ expimētis. vn sicut ex plurib⁹ memorijs gñat expimētū: ita ex plib⁹ expimentis gñat ars ⁊ scia: expientia. n. artē fecit ⁊ expiētia casum. ¶ Cōnter ponit tres drias int artē ⁊ expientiā. pma: q2 ars est vliuz. ⁊ expimētū ē singulariū. scda. q2 nō artifices expti certi⁹ opant q3 artifices iexpti cui⁹ cāz reddit: q2 ars ē vliuz. act⁹ aūt sūt circa singularia. tertia dria q2 artifices nō expti st sapiētiores exptis nō artificib⁹. qd pbat rōne ⁊ duob⁹ signis solū. pbat rōne simplici: q2 illi sūt sapiētiores q cām rei cognoscūt q3 illi q solū q2 est cognoscūt. s3 artifices nō expti sūt hmōi: igr. ¶ pm signū q2 signū sciētis est posse docere. s3 nō expti artifices docē pnt: igr. scdm signū: q2 cognitio sensitiua nō dr sciētifica. ¶ Cōnter pbat istā ɔclonez. speculatiui sūt sapiētiores pcticis q2 inuētores sciaꝝ speculatiuaꝝ p alijs habent in honore ⁊ reuerētia. Istis oibus declatis sic infert phs ɔclonē pncipalē itentā in h capitulo. metaphisica versat circa primas cās ⁊ pria pn̄a rerū: qd pbat: q2 sapiētia ɔsiderat pmas cās ⁊ prima principia reꝝ. sed scia que metaphisica dr est sapientia: igitur.

[margin:] Diuisio distinctiua libri metaphisi. — Modus gñationis scie. — Grad⁹ aialiuz. — Dria int aialia bruta ⁊ hoies — Quō in hoibus fit ars. — Quō ars gñat in nobis. — Drie int artez ⁊ experientiam. — Probatio pdicte ɔclusionis.

Quoniā aūt sciaz hāc qrim⁹ circa qles cās ⁊ circa qlia pricipia scia sapiētia sit hic vtiq3 erit ɔsiderāduz si itaq3 accipiat aliqs existimatōes qs de sapiēte hēmus fortassis ex his manifesti⁹ fiet itaq3 primū existimamus sapiētē oia maxie scire vt ɔtingit.

¶ Ista ē scda ps executiua in q phs pōit sex signa sapiētie. ⁊ pōit aliqs ɔditiōes. ¶ Pria: q2 sapiēs dz scire oia vt ɔtigit. i. in vli: q2 non spectat ad sapiētez q hēat notitiā oiuz singlariū particulari ⁊ i ppa forā. s3 sufficit q hēat in vli. Scda ē q sapiēs dz cogscē difficilia. Tertia: q dz hre certiorē sciaz alijs ex eo q sapiēs hz notitiā ex pmis ex qb⁹ ɔuenit certitudo in scientijs. Quarta: q ille ē sapiēs q in qlz scia assigt cāz qsiti. Quita. illa scia ē sapia q diligibil ē pp se ⁊ nō pp aliō. s3 sapia ē diligibil pp se: igitur. Sexta: sapia dz eē dignior: ⁊ pncipalior scia simulāte. ¶ Deide pportiōabilr ad sex ɔditōes sapiētis pōit sex ɔclones. ¶ Pria ad metaphisicā ptinet oia scire in vli: q2 ad sciam maxime vlez ptinet oia scire i vli. s3 metaphisica ē hmōi igr. ¶ 2ª ɔditio: ad metaphisicā est ɔsiderare difficiliora. ¶ 3ª ɔditio: metaphisica iter oēs scias ē certissima: q2 illa scia ē certissima q ē maxie ɔsideratis pmoꝝ scibiliū. s3 metaphisica est hmōi: igr. ¶ 4ª metaphisica ē maxie determinatiua cāꝝ: q2 illa ē maxie determinatiua cāꝝ q maxie ɔsiderat cās: s3 metaphisica ē hmōi: igr. ¶ 5ª: metaphisica iter oēs scias ē magis eligibil cuz sit pfectior ⁊ gra sui ⁊ pp scire. ¶ 6ª: metaphisica ē pncipalissima sciaꝝ cui⁹ ē ordiare ⁊ non ordinari psuadere ⁊ nō persuaderi qd probat: q2 illa scia est principalissima q cognoscit cui⁹ cā sint agenda singla. sed metaphisica est hmōi: q2 considerat finem totius vniuersi.

[margin:] Signa ⁊ ɔditiones sapientie. — Sex cōclones ad sex ɔditōes sapiētie

Quia vero nō actia palā ex pmū philosophātib⁹ nā pp āmirari hoies ⁊ nūc ⁊ primū iceperūt phari a pncipio qdē pauciora dubitabiliū mirātes deide paulatim sic pcedentes de maioribus dubitantes vt de lune passionibus ⁊ de his que circa solem ⁊ astra de vniuersi generatione.

¶ Istud est 2m cap. in q phs ōndit qlis sit ista scia ponēdo aliqs ɔclones. Pria scia metaphisica ē scia speculatiua ⁊ nō pctica: q2 illa scia in q qrit scire pp se ē scia speclatiua. s3 metaphisica ē hmōi: igr. ¶ 2ª ɔ° metaphisica nō est iuenta pp aliquā necitatē vite extrīsecā: qd pbat a signo: q2 oēs fere artes q st ordiate ad voluptatē vite iā iuēte sūt ad iuuādū scias speculatiuas. ¶ 3ª: iter oēs scias sola metaphisica est libera. i. qd pbat; q2 illd ē liberꝝ qd est gra suimet ⁊ non alterius:

[margin:] Conclones ostēdētes qlis sit h scia.

alteri⁹:metaphisica est hmői:igit:maioz pꝫ:qa hō dī liber q est cā suipiꝰ:ꝛ nō alteri⁹. minoꝛē pbat:qꝛ hec scia cū sit nobilissima ad nllā sciaꝫ refert. ℂ Exq̄ isert correlarie ꝙ ipa iuste putat nō eē hūana positio. Scđo isert ꝙ ille nō est vir dign⁹ neqꝫ hꝫ aiuꝫ virilē q eligit hāc sciaꝫ.qꝛ lꝫ ab hoie nō possit pfecte posideri:pt tñ hō p studiū ꝛ exercitiū hre aliquā ptē. vñ dixerit aliqui ātiq ꝙ de⁹ iuidet hoib⁹:qꝛ noluit eis dare hāc sciaꝫ ne pificarent ei. ꝯ hos dic phs ꝙ diuinuꝫ ens nō ē natū iuidē. nā iuidia ē passio doloris. ℂ 4ª ꝯclo:metaphisica est oium sciaꝝ nobilissima:qꝛ est maxie diuina:qꝛ de⁹ maxie hꝫ eā:ēt ipa maxime est de maximis diuinis obiectis.

Utrū ens in q̃tū ens sit sbm metaphisice.

q Uerit vtrū ens inq̃ꝫtū ens sit sbm metaphisice. Ar p° ꝙ nō:qꝛ sbꝫ hui⁹ scie dꝫ eē diffō. sꝫ ens ñ ē diffinibile:igit. ℂ 2° sic:ens nō hꝫ ꝯceptū poꝛē et notioꝛē p quē ð eo possint ðmōstrari passiōes:igf ℂ 3° sic cuiuslꝫ scie sbm dꝫ hr̄e passiōes de ipo demōstrabiles. ens nō ē hmōi:qꝛ passio ē ex essentiā sbti ꝛ cꝫ. sꝫ ens ē de eēntia cuiuslꝫ entis. ℂ 4° sic:dic cōmētatoꝛ ꝙ de⁹ est sbꝫ i hac scia: ꝫ nō ens inq̃ꝫtū ens. vbi dic ꝙ hec scia spectat ens inq̃ꝫtū ens. sꝫ nlla est ab ista: igit. ℂ 5° hec sciētia dr̄ sapiētia:vt pꝫ in textu. sꝫ sapia ē cognitio reꝝ diuinaꝝ altissimaꝝ ꝛ cuꝫ de⁹ sit res diuinissima altissima sequit ꝙ erit sbm hui⁹ sciētie. ℂ In oppositū est phs in textu. In qōne ꝛc̄.

Aliquę suppositiōes p rñsione ad titulū questionis.

Sciendū est p° ꝙ pro rñsione ad titulū qōnis supponēda sūt aliq̄ pter illa q̄ posita sūt in logica ꝛ phisica ð ente. p° ꝙ ens dic ꝯceptū cōem deo ꝛ creature. ita ꝙ de⁹ ꝛ creatura ꝯueniūt i aliq̄ ꝯceptu qditatiuo in qd pdicāte de ipis. sꝫ nō ꝯueniūt in aliq̄ realitate. cū de⁹ sit summe simplex in ipo nllo mō itelligēde sūt due realitates cū talis ꝯcept⁹ ñ sit cōis deo ꝛ creature cōitate reali:sꝫ soluꝫ cōitate rōnis. ℂ Et siqs q̄rat vtꝝ talis ꝯcept⁹ sit p̄ intētionis vel scđe. Rndeo ꝙ talis ꝯcept⁹ nō solū fit ab itellectu sꝫ cātur ab illis reb⁹ a qb⁹ abstrahit. iō nō est scđa itētio:qꝛ nō cātur p actū collatiuū nr̄i intellc̄s. ℂ Et siqs iteꝝ petat vtꝝ ille ꝯcept⁹ sit itellectio vel aliq̄ res cognita. Dico q est res ꝯcepta:ipfecte tñ:qꝛ ðbilitas nr̄i itellect⁹ nō pt illa pfecte itellige:iō in ꝯceptu q̄dā cōi itelligit illa. Dico vlteri⁹ ꝙ ens inq̃ꝫtū ens vt ly inq̃ꝫtuꝫ tenet specificatiue ē sbꝫ adeq̄tū toti⁹ metaphisice ꝛ sic male dic cōmētatoꝛ deū eē sbm in metaphisica dato eniꝫ ꝙ metaphisic⁹ ꝯsideret de deo ꝛ de intelligentijs non tñ cōsiderat de eo. vt de sbto sed tanq̄ de perfectioꝛi contēto sub sbto.

Duplices sūt passiones entis.

Sciendū est 2° ꝙ ipsius entis duplices sūt passiōes:q̄dā sunt vnite seu simplices vt vnū vꝫ ꝛ bonū. Alie sūt disiūcte vt necīuꝫ vel ꝯtingēs act⁹ vel po^a. creatū vel icreatū cā vel effect⁹ ꝛ. q̄libꝫ illaꝝ ꝯuertit cū ente. Aduerte tñ ꝙ nulla passio entis vnita ē demōstrabilis de ente a poꝛi qꝛ tūc oporteret illā demōstrari p diffōnez sbti. sꝫ ens nō hꝫ diffōnez cū hēat ꝯceptum simplr̄ simplicē:igit. Nec valꝫ dicē ꝙ vna passio entis imediate demonstraret p aliā ꝛ ꝙ vna iest imediati⁹ q̄ȝ alia sicut dicūt aliq ꝛ vnū imediati⁹ iest enti q̄ȝ alie passiones ꝛ q̄ȝ alie p ipaꝫ pñt ðmōstrari. h̄ eniꝫ vr̄ esse ꝯ Scotū li. 1. di. 38. vbi dic ꝙ talis ordo passionū nō vr̄ eē pbabilis sꝫ qđdā fictitiū. Nec oꝫ dicere ꝙ passiōes entis ðmōstrent de ente p ꝯceptū ipsi⁹ entis vt dicūt aliq friuoli scotizantes: nā ꝯcept⁹ entis nō est aliđ q̄ȝ ipa entitas cognita:ꝛ tūc eēt petitio pncipij. ℂ Et ex istis seqt ꝙ nō ois scia hēt p ðmōstrationē. Sequit scđo ꝙ metaphica est scia q̄ hēt ð ppōnib⁹ imediatis.

Alie difficultates.

Sꝫ restāt due pue difficltates. ℂ Pria vtꝝ passiōes disiūcte possint ðmōstrari ð ente a poꝛi. s. finitū vel ifinitū dico ꝙ ista ppō oē ens est finitū vel infinitū est imediata iō nō pt demōstrari a poꝛi:nec sibi fides. 2ª difficltas vtꝝ alteꝝ extremū possit ðmōstrari p aliđ. Dico ꝙ extremū nobili⁹ pt ðmrari p extremū ignobili⁹. vt ista ens est ifinitū pt ðmrari p ens finitū saltē a posterioꝛ.

Experientia quot modis capitur

Sciēduꝫ est 3° ꝙ p maioꝛi declaratiōe supponit ꝙ expiētia pt capi duplr̄ vno° p oī noticia sensitiua siue psuppōat aliā siue nō. alio° p noticia pueniēte ex multis mēoꝛijs ꝯsiliuꝫ pus sensatoꝝ q̄ ð ꝯsili ꝯsilr̄ iudicat. ꝛ h̄ alias visū ē in logica. 2° supponit ꝙ ars capit duplr̄ vno° vt distinguit ꝯ sciaꝫ ꝛ sic ñ capit h̄. alio° capit large p noticia ad hēsiua ppōnis vlis. Istis suppositis ponunt aliq̄ ppōnes.

Ars q̄t modis capit

Pria ad hn̄dū artē supple p iuētōez necē ē hūisse p° expimētū. 2ª ppō noticia expimtalis nō est totalis. cā noticie ꝯplexe siue cā imediata neqꝫ simplr̄ necīa lꝫ sit vtilis ꝛ occasiōal lꝫ tñ sit simplr̄ necīa ad noticiā icōplexā. ꝛ h̄ ēt capiēdo expiētiā p q̄cūqꝫ noticia sensitiua. 3ª ppō. ad sciaꝫ ppōnis vlis ñ reqrit apphēsio oiuꝫ singulariū sꝫ suffic inducē i multis ꝛ ꝙ nō appeat instātia exq̄ seqt ꝙ cognitio expimētalis multoꝝ nō infert necio vleꝫ:sꝫ solū pbabiliter. Exq̄ seqtur vlteri⁹ ꝙ cognitio vlis multoꝝ non est sufficiens cā artis sꝫ bñ coadiuuās ꝛ occasionalis. nā per expientias dat occasio inquirēdi cās artis.

Duplex scire pt haberi de operationib⁹

Sciēduꝫ est 4° ꝙ de opationib⁹ pt hri duplex scire. s. practicū ꝛ speculatiuū. pcticū est duplex. s. ordinatū ad opatōnez ꝛ scire opari. scir āt opari est scir oia q̄ reqsita sūt de necītate ad opationē debite fugiēdā. ꝛ scire ea taliter q̄liter ad opationeꝫ hn̄dā reqrit. sed scire ordinatū ad opationē hn̄daꝫ reqrit:sꝫ scire ordiatū ad opationē ē cognitio vlis habitualiter directiua opatiōis q̄ debite applicata ad pticularia opabilia ðbita fit actō. hmōi aūt applicatio nō ē de rōne artis:iō ꝯtingit nō

exptos sepe errare in hmōi applicatione. ¶ Ex pdictis p3 φ artifex circa opationē pticularem h3 vlēz cognitionē ⁊ ēt circa circūstātias tñ opationes p cā3 cognoscit: iō meli⁹ scit docē φ̄ expt⁹. s3 expt⁹ in mēb⁹: is exteriorib⁹ h3 quādā p̄optitudinē: ⁊ pticlarit cogscit illō circa qd̄ ē opatio ⁊ circūstātias eo⁊ q̄ ad opatiōes regrūtur: iō meli⁹ scit manū ɔducē ⁊ abilior ē i opatione sua ⁊ certior. Et hec de p̄mo articulo.

An omnis actus sit circa ipsum singulare.

Quantū3 ad 2m dubitat p⁹ vtrū ois actus sit circa ip3 singulare. Et vr̄ φ nō: q2 act⁹ itelligēdi elicit⁹ p se ē circa vle: igit. ¶ Pro rñsione supponit p⁹ φ singulare ⁊ suppositū differt adinuicē: vt visu3 est in logica. ¶ 2⁹ supponit φ duplex est act⁹. qdā est transiēns in mā3 exteriorē vt edificat. ali⁹ est imanēs vt intelligē. ⁊ de istis nō intelligit dcm̄ Aristo. s3 de p⁹. ois. n. act⁹ trāsiēs in mā3 exteriorē ē circa singulare. pōt tñ aliter rñderi s̄m φ hec p̄pō circa pōt dicē triplicē hitudinē. vnā ad p̄n^m effectiuū. scdā3 ip̄i⁹ act⁹ ad susceptiuū. tertiā ip̄ius act⁹ ad obiu3. Si dicat hitudinē act⁹ ad p̄n^m effectiuū vel ad susceptiuū: tūc ois act⁹ est circa singulare. q3 adhuc d3 intelligi de actu intelligēdi q pducit ab aliq̄ spē singulari: ⁊ recipit in intellectu singulari. s3 si dicat hitudinē act⁹ ad obiectū non op3 oēm actū esse circa singulare.

Actus est duplex

Dubitat 2⁹ vtru3 ad metaphisicū ptineat ɔsiderare oiu3 re⁊ q̄ditates in singulari ⁊ sub ppriis rōnibus earu3. ¶ Rñdet breuit φ de h̄ sunt duo modi dicendi. dicūt. n. aliq φ ad metaphisicū s̄m φ hmōi non ptinet ɔsiderare oēs q̄ditates in pticulari. s3 tātū in vli. ⁊ sub rōne entis alias oēs alie scie superfluerent: qd̄ est falsu3. iō dicit p̄hs in textu φ sapiēs oia scit vt ɔtingit. qd̄ sic glosant. i. in vli. nec op3 sapientē h̄re sciam de oib⁹ in pticulari. ¶ Et si dicat φ ad eādē sciā3 ptinet ɔsiderat superi⁹ ⁊ inferi⁹. ḡ si in metaphisica ɔsiderat ens. ḡ ēt ɔsiderabit oia inferiora ei⁹. Rñdet φ l3 ad eāde3 scia3 ptineat ɔsiderare supi⁹ ⁊ iferi⁹ quātū ad rōne3 supioris ⁊ passionem ei⁹ tñ de inferiori φ̄tū ad suas pprias rōnes ⁊ pprias passiones pōt esse alia scia a scia supioris. aliter tñ dicūt aliq φ metaphisic⁹ inq̄tū metaphisicus h3 ɔsiderare quiditates oiu3 rerū ⁊ φ nullus artifex h3 ea inuestigare φ̄ metaphisicus. dicūt. n. φ nullus artifex h3 inuestigare quiditatem hominis nisi ipse metaphisicus.

Duo modi dicēdi de pdicta qōne.

An metaphisica sit scientia speculatiua vel practica.

Dubitatur 3⁹ vt⁊ metaphisica sit scia speculatiua vel practica. ¶ Pro solutione supponit φ pcticu3 speculatiuu3 sunt dr̄e eēntiales hitu l3 sint dr̄e accidentales intellect⁹. vñ illa scia dr̄ speculatiua q: mediate vel imediate inclinat ad speculatiōnē. ⁊ illa vocat̄ pctica q̄ imediate inclinat ad praxi3 eligendā vl fugiendā. ¶ Et aduerte φ qlib3 scia inclinat elicitiue ad ɔsiles actus ex q̄bus est gnāta. ¶ Aduerte vlteri⁹ φ l3 scia pctica sit qnq3 circa ɔtingēs tanq̄ circa directiuū ⁊ regulatiuu3: tñ est circa necīa tanq̄ circa ob̄m sic ⁊ scie speculatiue. sic enī l3 scia speculatiua est necīo⁊ ⁊ impossibiliū aliter se hr̄e ita ⁊ practica. ¶ Aduerte vlteri⁹ φ aliq̄ noticia dr̄ practica duplr̄. vno° formaliter. alio° v̄tualiter. Foialiter adhuc dupliciter. s. mediate ⁊ imediate. imediate sicut ē noticia ɔclōnis qua imediate inclinat ad p̄rim eligendā vel fugiendā cogscit hoc mō qn̄ talis ɔclō includit re3 signte3 praxi3 mediate sicut ē noticia p̄missa⁊ q̄ inclinat ad praxi3 mediante noticia ɔclōnis. vt noticia hā⁊ p̄missa⁊: omne summe bonū est eligēdū: de⁹ est summe bonū: igit. v̄tualiter est noticia incōplexa alicui⁹ t̄mi v̄tualiter ɔtinētis noticiā p̄missa⁊ ⁊ ip̄i⁹ ɔclonis p̄ctice cmōi est noticia ip̄i⁹ dei: iō noticia isti⁹ p̄pōnis de⁹ est summe bonus est noticia practica. ¶ Aduerte vlteri⁹ φ s̄m Sco. nihil qd̄ est s̄bm scie pctice pōt eē s̄b3 scie speculatiue: l3 illō qd̄ ē s̄bm scie pctice cmōi est deus possit ɔsiderari in scia speculatiua: vt in metaphisica. Quid aūt sit praxis visu3 est in logica: iō ibi recurrendum. ¶ Istis suppositis rñdet ad dubiū φ metaphisica ē scia speculatiua: q2 imediate iclinat ad speculationē eliciēdā cmōi est noticia hui⁹ qd̄ est: ens est bonū. ¶ Et hec de scdo articulo.

Quo modo scia dr̄ pctica.

Quantū3 ad 3m sit ɔclō rñsalis. ens in quātū ens est s̄bm toti⁹ metaphisice. q̄ ɔclō reliquit pbata ex dictis in p⁹ articulo: ⁊ ibi p3 qd sit dicēdū ad rōes an̄ oppositū. ¶ Et sic est finis primi metaphisice.

Conclusio ꝺ s̄bm lectōem metaphisice.

E veritate theorica sic qdē difficilis est: sic vo facil̄. signū aūt est neq3 digne nullū adipisci ip̄am post se neq3 oēs exortes esse. sed vnū3quēq3 aliqd de nā dicere.

Iste est scdo liber metaphisice qui diuidit in tria capl̄a. In p⁹ ponit hāc ɔclonem theorica. i. ɔsideratio de v̄itate vno° est facilis. alio° est difficilis. pbat tali signo q2 p̄n^a sunt p se nota adeo φ cognitis teris nō possum⁹ eis dissentire. iō vt ait p̄hs in forib⁹ qs delinqt. nā p̄ncipia sūt sic fores ⁊ ianue i domo. q2 sic p ianuā intram⁹ domū ⁊ facile est illā ianuā inuenire ita p p̄n^a habem⁹ introitū in sciā3 ⁊ v̄itatē ip̄o⁊ p̄ncipio⁊ facile est inuenire. difficile tñ est inuenire sciā3 ɔclōnis sic difficile est inuenire ea q̄ in secretis dom⁹ sūt recōdita. ¶ Cōsequēter ondit cā3 difficultatis cognitiōis v̄itatis dicēs φ forsan difficultas puenit duob⁹ mōis. s. nō solū ex cogni pte re⁊ sic dicebat eraclit⁹ pp instabilitatē ⁊ cōtinuū fluxū ea⁊ re⁊: sed ēt ex pte nr̄i intellect⁹ rit ⁊ h̄ circa rē hite3 multū de actu ⁊ penit⁹ imālē

Cā difficultatis cognitiōis

φ autem

ꝙ aũt difficultas puẽiat ex pte nr̃i itellect⁹. Declarat phs ꝑ exẽplũ: qꝛ sicut se hñt oculi nicticoracis ad lumẽ solis: ita itellect⁹ aĩe nr̃e ad ea q̃ sũt máifestiora nãe. s. ad ꝑfectissima entia. sed difficultas in visione lumĩs solis ab oculo nicticoracis non ꝓuenit ex pte solis eo ꝙ q̃tũ est de se est visibilis. sꝫ ꝓuenit ex pte noctue cui⁹ oculi sunt multũ debiles. ita ẽt difficultas itelligẽdi res ꝓuenit ex pte nr̃i intellect⁹. ¶ Deinde tãgit duplicẽ modũ q̃uo vn⁹ hõ iuuat aliũ ad cogñscẽdũ veritatẽ. p̃rio directe vt ille q̃ sine errore trahit ad veritatis cognitionẽ v̾bo vel scripto. Alio⁰ idirecte sicut ille q̃ falsa docet. Et ſõdit ꝙ nõ solũ grãs his debem⁹ agẽ q̃ bñ dixerũt. sꝫ ẽt illis qui de v̾itate aliq̃d supficialr enũciauerũt: lꝫ falsas opiones hũerit. Nã tales ꝯ̃derũt aliq̃d ad inq̃sitionẽ v̾itatis. s. occasiõez iueniẽdi v̾as sciãs.

Quõ homo iuuat aliũ ad cognoscendũ veritatẽ

At v̾o ꝙ sit p̃n^m q̃ꝺdã ⁊ nõ ifinite cause existẽtiũ: nec indirectũ: nec sꝫ spẽz palã: nec n. vt ex mã hac ex h̃ i ifinitũ ꝓgredi ẽ possĩ

¶ Istud est scõm capitulũ in quo phs ostendit non esse processum in infinitũ in causis neq̃ sꝫ directũ neq̃ sm spẽm. probat p̃mo inductiue. Nã in mãlibus non est ꝓcessus in infinitum. vt non est possibile carnẽ esse ex terra. ⁊ terrã eẽ ex aere. ⁊ aerẽ esse ex igne: ⁊ in infinitũ: nec in efficientib⁹: vt non est possibile hoiẽz appere moueri a sole: ⁊ solẽ a luce: ⁊ sic in ifinitũ. ¶ Deinde oñdit ꝙ non sit processus in ifinitũ in cãis finalib⁹ ⁊ formalib⁹ ponẽdo aliq̃s ꝯ̃clones. ¶ Prima: in causis finalib⁹ non est processus in infinitũ. qꝛ vbicũq̃ est aliq̃d grã cuius alia sunt ⁊ ipsuꝫ grã nulli⁹ est: ibi non est processus in infinitũ: sꝫ in causis finalib⁹ est aliq̃d grã cui⁹ alia sũt ⁊ ipsum grã nullius est: igit. Minor pꝫ qꝛ si in eis nihil est tale: tũc in rebus nullus esset finis. ¶ 2ᵃ ꝯ̃clo: in causis formalib⁹ nõ est processus in infinitũ: pꝫ qꝛ nõ est processus in infinitũ in diffinitionib⁹: ḡ neq̃ in formis. aña pꝫ: qꝛ p̃dicatoꝝ positoꝝ in diffiõnibus que p̃ora sunt magis sunt posteriora qꝛ si sunt necesse est esse p̃ora ⁊ eꝫ. mõ si ibi nõ est p̃us ibi nõ est posterius. cuꝫ ḡ in diffiõnib⁹ sint p̃n^ꝰ ⁊ pri⁹ ⁊ posteri⁹ seq̃t ꝙ in eis non est ꝓcessus in infinituꝫ. 3ᵃ in spẽb⁹ cãrũ non est processus in infinitũ: qꝛ tunc nihil possemus cognoscere qꝛ tũc scire putamus aliq̃d cũ cãs eius cognoscimus: sed infinitũ sꝫ additionẽ non p̃ot ꝑtransiri: igit.

Conclusiones ꝓbãtes nõ esse ꝓcessus in infinitũ i causis finalibus ⁊ formalibus

Contingũt aũt auditiões sm ꝯ̃suetudines hoib⁹. nã vt ꝯ̃sueuim⁹ ita dignamur dici. ⁊ q̃ p̃terea nõ silia videnẽ: sꝫ pp incõsuetudinẽ min⁹ nota ⁊ magis extnea. Nã ꝯ̃suetũ noti⁹. quãtũ v̾o viꝫ hẽat qꝺ ꝯ̃suetũ est leges oñdũt: in q̃b⁹ fabularia ⁊ p̃uilegia magis q̃deualẽt cognitiõe v̾ eis pp ꝯ̃suetudiez

¶ Istud est tertiũ capitulũ in quo phs ostendit quot sunt ipedimẽta in inq̃sitiõe veritatis. Rñ sũt q̃dẽ ꝙ p̃ncipaliter sunt duo. p̃mũ est ꝯ̃suetudo. naꝫ vt ꝯ̃sueuimus ita volumus dici. ⁊ si aliqua dñr nobis ꝯ̃ria his que ꝯ̃sueuimus audire nõ videntur verisilia nobis. sed pp ꝯ̃suetudinẽ videnẽ nobis min⁹ nota ⁊ magis extnea. ¶ Scõꝫ impedimentũ ꝓuenit ex nã: qꝛ q̃dã sunt qui nihil recipiunt nisi dicaẽ eis per moduꝫ demonstrationis. ⁊ hoc ꝯ̃tingit ex forti imaginatione ⁊ intellectu multũ eleuato. aliq̃n tñ ꝯ̃tingit pp diuturnũ studiũ hũe sciẽtiã. aliq̃n nihil nisi demonstreẽ exẽplariter. aliꝗ volũt auctẽꝫ alicuius poete ⁊ alicuius auctoris. aliꝗ volũt oĩa ingrere per certitudineꝫ. ¶ Ex his infert ꝯ̃uenientem modũ in inquisitione v̾itatis ⁊ est ꝙ opꝫ p̃mo erudiri q̃uo aliq̃ sint recipienda. circa q̃ꝺ ponit duo documẽta. Primũ est ꝙ absurdũ est simul querere sciam ⁊ modũ sciẽdi. Scõꝫ ꝙ certa demõstratio nõ est in oĩbus expectanda: qꝛ in nõ hñtibus mãꝫ non sũt demonstrationes per eã qꝛ in talibus nõ est nãlis modus demonstrãdi: qꝛ forsan oĩs res naturalis materiam habet.

Quot sũt ipedimẽta in inq̃sitiõe veritatis

Cõueniẽs modus in inquisitione veritatis

Queritur vtrũ difficultas cognoscẽdi res sit ex pte cognoscẽtis vel ex pte reꝝ cognoscibiliũ. ¶ Arguitur p̃mo ꝯ̃ p̃suppositũ: cognitio veritatis nõ est nobis possibilis: igit. Aña pꝫ: qꝛ alteratio non p̃ot ꝯ̃tingere circa intellectuꝫ: ergo non potest mutari de potentia ignorãtie in sciẽtiam. ¶ Scõo nullũ verũ scitur sine causa: sed impossibile est nobis scire causas veritatis: cuꝫ primo causa nobis non possit cognosci. ¶ Tertio sic probando ꝙ difficultas est ex parte rerũ: qꝛ vnũq̃ꝺq̃ cognoscitur sm ꝙ est in actu ⁊ determinatum: sed multe sunt res que de se sunt potentiales: vt materia prima: igit. ¶ Quarto sic probando ꝙ difficultas non sit ex parte nr̃i intellectus: qꝛ sicut se hꝫ materia summe disposita ad susceptionem forme: ita intellectus summe dispositus ad intellectionẽ rei: sed materia summe disposita non habet difficultatem recipiendi formaꝫ: igitur nec intellectus. ¶ Quinto sic probando ꝙ difficultas non proueniat ex parte excellentie intellectus: quia dicit in. 2. de anima ꝙ sensus differt ab intellectu. qꝛ sensus corrũpitur ab excellenti sensibili. sed intellect⁹ non corrumpitur ab excellenti itelligibili: imo perficitur: igitur. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Vñ p̃ueniat difficultas i rebus cognoscendis

Sciendũ est p̃⁰ ꝙ difficultas itelligendi res p̃t itelligi dupl̃r. p̃ q̃ est aduertẽdũ ꝙ oĩs res nãliter est motiua itellectus ad noticiã sui. Quedã eniꝫ sunt motiue q̃ mo ad noticiã excellẽtiorẽ aliis: ⁊ h̃ sm gradus sue dis itel entitatis sicut oĩs ignis est cãtiuus caloris ma ligitur.

Difficultas itelligendi

ior tñ maioris ꝛ mioꝛ mioꝛis. Jō pt dupl'r itelli gi illā ꝑuenire ex pte rei. vno mō quātū ad gradus cognitiōis eē pfectos. ꝛ tūc ꝓꝑrie loq̄ndo ibi n̄ ē difficultas: ſ3 magis īpoſſibilitas q̄ n̄ ꝯcedat difficultas cōcedit q̄ ꝑuenit ex pte rei. Alio mō pōt itelligi ꝙ difficultas q̄ eſt i cognitiōe cōpetēte ſibi ꝭm gradū ſue entitatis. ꝛ tūc dr̄ ꝙ ꝑuenit ex pte nr̄i itellectꝰ. Un̄ ꝙ res nō itelligaẗ tantū q̄tū eſt itelligibilis ꝑuenit ex pte nr̄i itellectus. ꝙ aūt intelligaẗ ſub nobilioꝛi gradu cognitiōis q̄ alia h̄ ꝓuenit ex parte rei.

Difficultas circa ſ3 capitulū incidens.

Sciendū eſt 2º ꝙ circa ſcḋm capitulū hꝰ libꝛi icidit vna difficultas. vtꝝ pꝛia ꝑncipia cōplexa v3 de q̄libet ē affirmatio vel negatio ſint nāl'r nobis cognita cū non cognoſcanẗ neq3 p īuētionē neq3 p doctrinā. ℂ Pro ſolutōe ſupponiẗ ꝙ ois notitia itellectiua ſaltē icōplexa ꝛ ēentialis oꝛtū h3 a ſēſu. ℂ 2ª ſupponiẗ ꝙ aliqd eſſe nāl'r cognitū pōt intelligi dupl'r. vno mō q: notitia eiꝰ ieſt nobis a ꝑnº natiuitatis ꝛ nō poſtea acq̄ſita. ꝛ ſic nō eſt intelligēdū ꝙ pꝛima ꝑnª ſint nobis nāl'r ꝑ cognita. Nā aīa nr̄a in ꝑnº ſue creatiōis eſt tanq̄ tabla in qua nihil depictū eſt: depigibilis tñ eſt virtutibus ꝛ ſciētijs. Alio mō pōt intelligi ꝙ a nā ineſt nobis q̄dā virtꝰ ſeu potētia q̄ aſſētit illis ꝑncipijs cognitis terminis. ꝛ ſic dico ꝙ ꝑnª ſunt nobis h̄ nāl'r cognita ꝛ ꝙ a nā ieſt nobis quedam poteſtas p quā inclinamur nāl'r ad aſſentiendum ꝑmis ꝑncipijs cognitis terminis.

Quot mōis aliqd eſſe cognitū intelligitur.

Sciendū eſt 3º ꝙ in aliq̄ ſciētia totali n̄ eſt q̄rendū vnū ꝑnᵐ īcōplexū tm̄ neq3 duo. ſ3 dico ꝙ in q̄libꝫ ſcīa totali ſūt tot ꝑnª q̄t ſunt ꝯclones demōſtrabiles i illa ſcīa nā n̄ ſint due ꝯclones differētes termio vel termis: etiā op3 ꝑmiſſas eſſe alias ꝛ alias. ℂ Aduerte vlteriꝰ ꝙ multiplicia ꝑnī eſſe ꝑnª. q̄dā ſūt indemōſtrabilia accepta p itellectū q̄. ſ. cognoſcunẗ cognitis termis. q̄dā ſūt idemōſtrabilia accepta p ſenſum: vt ꝙ iſte ignis eſt calidꝰ. quedā accepta ex pluribꝰ memoꝛijs: vt q2 ego memoꝛoꝛ ꝙ ignis quē ego heri tetigi erat calidꝰ ꝛ etiā quē ante heri erat calidꝰ iſero ꝙ ignis quē nō tetigi eſt calidꝰ. Quedā ſūt q̄ iſerunẗ ex pluribꝰ experimētis ſeu notitijs expimētalibꝰ: vt ex pluribꝰ memoꝛijs infero ꝙ iſte ignis eſt calidꝰ ꝛ ꝙ ille eſt calidꝰ: tūc v̄tute itellectꝰ iſero ꝙ ois ignis ē calidꝰ: ſil'r ꝙ oē reubarbaꝝ eſt ſanatiuū colere ꝛ ꝙ oē qḋ fit: fit ex aliq̄: ꝛ ꝙ oē mixtū eſt coꝛrupibile. ꝛ multa talia ꝑnª ꝯcedunẗ in pbia ℂ Et aduerte ꝙ talia dicunẗ ꝑnª nō q2 cognoſcanẗ cognitis ẗminis: ſ3 q2 oino ſūt idemōſtrabilia: q2 nō poſſūt ꝓbari p aliquā rōnē foꝛmalē.

Principia ſūt multiplicia.

Cognitio itellectiua eſt duplex.

Sciendū eſt 4º ꝙ alia ē difficultas an itellectꝰ noſter ꝑ ſtatu iſto poſſit itelligeẗ q̄ditates ſbarū ſepatas. i. ipaꝝ ſbas ſeparatas. ℂ Pro cuiꝰ ſolutiōe ſupponit ꝙ duplex ē cognitio itellectiua ſc3 pfecta ꝛ īpfecta ꝑfecta ē q̄ attigiẗ obm̄ ſ3 pfecta rōne ſue cognoſcibilitatis: ſ3 ē p ſe ꝑpa ꝛ diſticta. Alia ē īpfcā q̄ attigiẗ obm̄ p accn̄s: vt in aliq̄ ꝯceptu cōi ꝛ ꝯfuſo. Itē duplex ē cognitio pfcā ſeu diſticta. ſ. imediata ꝛ mediata. imediata ē q̄n obm̄ nō mediāte alio obo itell'r. it a ꝙ ad iſtā excludiẗ mediū cognitū. nō āt mediū qḋ ſit rō cognoſcēdi cuiōi eſt ſpēs itellibil: ſ3 mediata ē q̄n obm̄ mediāte alio obo cognoſciẗ: cuiōi ē noticia ꝯcluſionis q̄ h̄etur mediantib' ꝑmiſſis cognitis. Hoc ſuppoſito r̄ndeẗ ad difficultatē ꝙ itell's nr̄ ꝑ ſtatu iſto nō pt h̄re cognitiōes pfcās de ſbꝫs ſeparatis: ſ3 bn̄ cognitiōes īpfcās. Et h̄ de pº arti.

Quantū ad 2ᵐ dubitaẗ pº vtrū v̄itatis appꝛhēſio reꝝ ſit poſſe: qḋ nō ꝓhendi eſt aliḋ q̄rē niſi vtrū appꝛhēſio ꝓpōnis v̄e ſit poſſibil'. ℂ Pro cº ſolone ē aduertēdū ꝙ appꝛhenſio vl' cōpꝛehēſio ꝓpōnis v̄e pt multis modis ſumi. Unoº p foꝛmatiōe ꝓpōnis v̄e i mēte ꝛ ſic eſt poſſe. alioº vt idē ē ꝙ itellectio ꝓpōnis v̄e: ꝛ ſic ēt ē poſſe. q2 nos itelligimꝰ ꝛ terios ꝛ ꝓpōes Alioº capiẗ p aſſenſu q̄ aſſentimꝰ ꝓpōni v̄e: ꝛ ſic adhuc appꝛhēſio v̄itatis ē nobis poſſe. ℂ Sed dubiū ē vtrū aſſenſus veritatis cū certitudine ſit nobis poſſe. Pro cº ſolutiōe ſupponiẗ ꝙ ad certitudinē aſſenſus req̄riẗ firmitas v̄itatis ꝛ firmitas aſſenſus. vñ firmitas v̄itatis eſt q̄n ꝓpō nullomō pt falſificari: vt iſta deꝰ ē. vl' q̄n nō pōt falſificari ſtāte cōi curſu nāe: vt ignis ē calidus. vl' celū moueẗ. ſ3 firmitas aſſenſus ē q̄ aſſentimus ꝓpōni ſine foꝛmidine de oppº. Et h̄ ꝯtingit tripl'r. vnoº ex volūtate ſine appentia aliqua nāli quēadmodū aſſentimꝰ articulis fidei i qbꝰ nō ē aliq̄ appentia nālis. Scḋo mō pp aliq̄s apparētias nāles ꝛ rōnes aliq̄s. Tertioº ꝑuenit ex euidētia. ꝛ ē duplex euidētia. ſ. ſimplex ſiue abſoluta ꝛ ꝭm qd. de qbꝰ ſatis viſu3 ē. Alias viſu3 eſt ēt quō pt aliq̄ ꝓpō dici euidēs euidētia itrinſeca ꝛ euidētia extriſeca: ꝛ oībꝰ iſtis mōis appꝛhēſio v̄itatis. i. ꝓpōnis v̄e ē nobis poſſibilis.

An appꝛehēſio v̄itatis ſit poſſibilis.

An ſbe ſepate ſint a nobis q̄ditatiue cognoſcibiles.

Dubitaẗ 2º vtrū ſbe ſepate ſint a nobis q̄ditatiue cognoſcibiles. Et v̄r ꝙ nō: q2 vt h̄etur i textu ſic ſe h3 oculus nicticoꝛacis ad lumē ſolis: ita itell's nr̄ ad illa q̄ ſūt manifeſtiſſima in nā. ſed nullus oculus nicticoꝛacis pt intueri ſolē: igiẗ neq3 itell's nr̄ ſbas ſepatas. ℂ Pro ſolutōe ſuppōiẗ ꝙ duplex ē cognitio. ſ. ſimplex ꝛ cōplexa. cōplexa ꝑſuppōit ſimplicē ꝛ nō ecꝰ. Cōſtat eni ꝙ multi phi antiq̄ h̄uerūt de deo q̄re ꝛ ſimplices. Jō ad vidēdū q̄lē noticiā de deo h̄re poſſumus Eſt aduertendū ꝙ aliqd pt cognoſci q̄ditatiue tripl'r. vnoº q2 ituimur illḋ in ſeipo. Scḋo mō: q2 h̄emꝰ ꝓpꝛiā ſpēm vel ꝓpꝛiū ꝯceptū repn̄tatiuū ſciētiꝰ nālis. Tertio mō q2 h̄emꝰ de eo ꝯceptus q̄ditatiuos vel ſimplices vel cōpoſitos non abſolutos

tos sꝫ cognotatiōs. prim⁹ mod⁹ nō ē nobis possibilis neqꝫ scd̃s p statu isto. qꝛ tūc i hac vita possim⁹ eē btī. ¶ De illo sit p̄ᵃ ↄclo. p̄ᵃ cā ē cognoscibil' i aliq̄ ↄceptu cōposito ꝓprio: pꝫ qꝛ possum⁹ aliquē ↄcepitū de deo ꝓpriū cōponē ex ↄceptib⁹ simplicib⁹ abstractis ab alijs reb⁹ ⁊ illū attribuere enti pticulariter accepto: vt ens necīu eē ens sūme bonū ens ifinitū. ⁊ sic ð alijs. ¶ 2ᵃ ↄ°. p̄ᵃ cā est cognoscibilis in aliq̄ ↄceptu simplici ↄnotatiuo sibi ꝓprio. pꝫ qꝛ aliqs est ↄcept⁹ cōnotatiu⁹ cui correspōdet ista vox creatiuū ⁊ est ꝓpria deo. ¶ Uñ aduerte q̄ de isto ↄceptu cōnotatiuo dicūt aliq q̄ nō ē nālr signū: sꝫ ad placitū sic̄ ⁊ qd̃libet signū vocale: qꝛ ↄceptus nālr signs pcise illā rē sigt pro q̄ pt supponē. Ex his pꝫ q̄ p̄ma cā est cognoscibilis qditatiue p ↄcept⁹ qditatiuos ob alijs reb⁹ abstractos. ⁊ qcqd dictū ē ð p̄ᵃ cā: ēt dicat ð alijs sbstātijs sepatis. ¶ Ad rōnē d̃ q̄ illa cōpatio itell'r de notatiua intuitiua ⁊ ñ ð notitia q̄ fit p ↄcept⁹ ꝓpos siue simplices siue cōpositos ñ absolutos sꝫ ↄnotatiōs.

An in causis essentialiter sbordinatis sit pcedē in ifinitū.

Dubitat 3° vtꝝ in causis eēntialr sbordinatis sit pcedere in infinitū. Etvr q̄ sic. Dicit. n. phs. 8. phisicoꝝ. motū nūqꝫ icepisse. ⁊ p̄ de gñatione eē ifinitas gñatiōes ⁊ qlibet hꝫ ꝓpriū efficiēs: igit'. ¶ Pro solōe supponit' q̄ cāruꝫ qdā st eēntialr sbordiate ⁊ qdā accñtalr. qdā p se. ⁊ qdā p accñs. Cāe p se sūt q̄ hꝫ suā ꝓpriā nāꝫ ⁊ nō hꝫ aliqd accñs cānt: vt edificator p se edificat. Sꝫ cā p accñs ē q̄ nō hꝫ p̄pa nāꝫ: sꝫ hꝫ aliqd accñs d' cāre: vt music⁹ ē cā p accñs dom⁹. Cāe āt eēntialr sbordiate dñr q̄ꝝ 2ᵃ (ī cāstū cā) depēdet a p̄ᵃ ita q̄ nō agit nisi in v̄tute p̄ie. Jō cā eēntialr subordiate necīo reqrunt' ad cāndū. Sed cāe accidētalr sbordinate sūt q̄ꝝ scd̃a nō depēdet a p̄ma in cāstū: cā lꝫ depēdeat in eē: sicut pꝫ de filio ⁊ patre. pōt. n. fili⁹ opari mortuo patre: iō causaꝝ accidētalr sbordinataꝝ nō regrit' silitudo in cāndo.

Differētie iter causas essentialiter ⁊ accñtaliter sbordinatis.

¶ 3° supponit' q̄ multe solēt assignari d'ie inter cās essentialr sbordinatas ⁊ accidētalr. Pria in causis eēntialr sbordiatis 2ᵃ i cāndo depēdet a p̄ᵃ sꝫ nō i accñtalr. 2ᵃ. qꝛ in causis eēntialr sbordiatis est cālitatis alteri⁹ rōnis ⁊ ordīs: qꝛ supior est pfectior nō āt in accidētalr ordinatis. 3ᵃ: qꝛ oēs cāe essentialr supordiate necīo cōcurrūt ad pducēdū effectū. sꝫ nō in accñtalr sbordiatis. Jlis suppositis d' p̄ q̄ ipole ē eē pcessū in ifinitū in causis eēntialr ordiatis. qꝛ tūc in ipsis nō iuenirec pria neqꝫ scd̃a cā. qd̃ tñ est falsuꝫ. D' secūdo q̄ in causis accidētalr ordinatis pōt eē pcessus in infinitū: qd̃ qd i infinitū solū ē in potētia. qꝛ nō regrit' simultas illarū cārū: iō ibi nō est actu multitudo infinita. Et per h̄ soluit' rō facta ante oppositū. Et hec de scd̃o articulo.

Cōclio ð difficultate cognoscendi.

Quātū ad tertiū sit ↄclusio rñsalis. difficultas cognoscēdi res nō ē ex pte reꝝ sed ex pte nr̃ itell's ad sensū datū in p̄articulo. ¶ Ad rōnes añ opp^m. Ad p̄mā d' negādo añcedēs: ⁊ ad ꝓbationē d' q̄ ad cognitiōeꝫ v̄itatis pcedim⁹ p motū rōis ⁊ nō p motū phisicalē. ¶ Ad scd̃am d' q̄ itell's bñ alterat' alteratione pfectiua sed nō corruptiua. ¶ Ad tertiā pꝫ solo. ¶ Ad q̄rtā d' q̄ bñ ꝓbat q̄ itell's nr̃ est receptiu⁹ oīꝫ itellectionū reꝝ: ñ āt ꝓbat q̄ sit ꝓductiu⁹. ¶ Ad q̄ntā pꝫ solo in p̄mo articulo.

n Ecesse est ad q̄sitā sciam nos aggredi p̄^m de qb⁹ dubitare p̄mū oꝫ. hec aūt sunt q̄cūqꝫ de ipsis aliter susceperūt qdaꝫ ⁊ si qd ex̄ h̄ est pretermissum.

ↄ° ð mō ingrēdi.

i Ste est terti⁹ liber metaphisice aristo. in q̄ determinat de ↄsideratōe veritatis mō disputatiuo. ¶ Et p̄ ponit hāc cōclusionē: volēti ingrere veritatē necē est p̄us p̄dubitare qd̃ probat trib⁹ rōib⁹. ¶ p̄ᵃ illd̃ ē premittēdū ad cognitionē veritatis ex cui⁹ solōne hr̃ manifestatio veritatis: sed expressione dubitabiliū hr̃ manifestatio veritatis. qꝛ qui bñ dubitat bñ iuestigat: ⁊ q bñ iuestigat bn inuenit: ḡ dubitatio est vtilis ad cognitionē v̄itatis. 2ᵃ ratio: illd̃ est valde vtile ad cognitionem veritatis per qd̃ scit' vinculū mētis. sed p̄missio dubitationis est hmōi. ¶ 3ᵃ rō: illd̃ est vtile ad inq̄sitionē v̄itatis per qd̃ dat' via pueniēdi ad veritatē ⁊ falsitatē iudicādi de v̄itate. sed p̄missio v̄itatis est huiusmodi: igitur.

An ingrēti cognitionē veritatis sit p̄^m dubitare.

q Uerit' vtꝝ ingrēti cognitionē veritatis necesse sit p̄^m dubita an igrere. ¶ Ar' p̄ q̄ nō: qꝛ noticia ↄclonis de dicognitiua est scia sufficiēter acqrit' per p̄nᵃ demōstratiua: ḡ ad ingrēdū sciam veritatis nō est necīa dubitatio nec necesse est ingrēti dubitare. ¶ 2° sic in mathematicis nulle sunt dubitationes: ⁊ tñ de ipsis acqrit' scia. ¶ 3° sic: dubitatio se hꝫ vt qd̃dā vinculū mētis: ḡ magis ipedit cognitionē veritatis q̄ȝ iuuet. ¶ 4° sic iperfectōis est in itellectu hr̃e dubitatiōes de aliquo: ḡ hō nō d' regri ad inq̄sitionē v̄itatis. ¶ 5° sic: de⁹ hꝫ sūmā sciam de oīb⁹ reb⁹: ⁊ tñ in ipso nll'a requirit' dubitatio igit'. Jn opp^m est phs in textu. Jn questione erunt tres articuli.

Tertio motio plurīuꝫ difficiltatum.

Sciendū est p̄mo q̄ in hoc tertio mouet phs plēs difficultates in hac scia termīnādas. ⁊ sūt in duplici d'ia. q̄dā sūt de ↄsideratiōe hui⁹ scie. alie sunt de ↄsideratis in hac scia. De ↄsideratōe hui⁹ scie sūt in duplici d'ia: qdā sūt circa cās ⁊ p̄nᵃ: alie p̄m sbas alie p̄m accñtia. ¶ Circa cās ⁊ p̄nᵃ sunt due qōnes. p̄ᵃ: vtꝝ eiusdē scie sit ↄsiderare oēs cās vel diuersaꝝ sciarū diuerse sint cāe. 2ᵃ: vtꝝ ad istaꝫ sciam solū ptineat ↄsiderare p̄nᵃ sbarū: ⁊ cū hoc

ẽt pn^a doctrie. ¶ Circa ꝯſideratões ſbaꝝ ſt aliq̃ qõee: p^a vtꝝ ſit eadẽ ſcia circa oẽs ſbas. 2^a ſi ſint pſes vtꝝ ſint vni^o gñis: aut aliq̃ eaꝝ dñdẽde ſint

Alie qõ ¶ Deide ponit alias qõnes de ꝯſideratis i hac nes ð ꝯ/ ſcia. p^a vtꝝ pter ſbas ſenſibiles ſint aliq̃ alie ſbe ſideratiſ 2^a ſi ſint aliq̃ alie vtꝝ ſint vni^o gñis vel ſint plu/ i hac ſcira gña taliũ. Circa cõſiderationẽ accñtiũ ponit entia. tres qõnes. p^a vtꝝ hec ſcia hẽat ꝯſiderare accña ſbaꝝ. Scõa vtꝝ hẽat ꝯſiderare de eodẽ ꝛ diuer ſo ſili ꝛ diſſili. 3ª vtꝝ ad hãc ſciam ſpectet conſi derare qd ſit vnũ. Sꝫ circa ꝯſiderata i hac ſcia mouet aliq̃s qõnes. p^a vtꝝ pn^a ſint gña vlia vel ſinglaria. Scõa ſi ſint vlia vtꝝ ſint gña vel ſpẽs ¶ Tertia vtꝝ pter mãm ſit alia c.i. puta forma. ¶ 4^a qõ: vtꝝ ſi ſit ponẽda for͂a vtꝝ ſit iſepabiſ a mã. ¶ 5^a. ſi ſit ſepabilis a mã vtꝝ ſit vna tãtũ vel plures. ¶ 6^a. vtꝝ vl'e ſit aliqd pter ſingula/ re. ¶ 7^a. ſi vl'e ſit pter ſingulare. q̃rit q̃ ſunt illa vlia. ¶ 8^a: vtꝝ pma pn^a ſint eadẽ vel diuerſa numero gñe vel ſpẽ. ¶ 9ª vtꝝ gñabiliũ ꝛ cor/ ruptibiliũ ſint eadẽ pn^a vel diuerſa. ¶ 10^a. vtrũ ens ꝛ vnũ ſint ſbe reꝝ. ¶ 11^a. vtrũ pncipia ſint vlia vel ſingularia. ¶ 12^a. vtꝝ vlia ſint in po^a vl in actu. ¶ 13^a. vtꝝ pma pncipia ſint p^a in mo/ uẽdo ſoluꝫ ꝛ nõ in eſſendo. ¶ Quartadecima. vtꝝ linee numeri ꝛ figure ſint ſbe vel non.

Sciẽduꝫ eſt ſcdo ꝙ phs mouet aliã diſ ficultatẽ: vtꝝ eiuſdẽ ſcie ſit cõ

an eiuſ ſiderare oia genera cãrũ. ꝛ aꝛ ꝙ nõ qꝛ ad nullã ſcie ſit ꝯ ſciam ptinet ꝯſiderare pn^a ꝯ̃ria: ǵ ad nllaꝫ ſciaꝫ ſiderare ptinet ꝯſiderare oia gña cãrũ igꝛ. ¶ In opp^m oia gña arguit ariſt. duab^o rõnib^o: p^a aliqd idẽ inuenif cauſaꝝ. hr͂e oia gña cãrũ: ǵ ſcia ꝯſiderãs de illo dꝫ cõſi derare q̃tuor cãs. ſcõa eſt qꝛ ſi diuerſe ſcie conſi derarẽt diuerſas cãs magis dubiũ eẽt q̃ eaꝝ eſ ſet dicẽda ſcia. ¶ Cõſter diſputat ſcdam qõnẽ q̃ eſt vtꝝ eiuſdẽ ſcie ſit ꝯſiderare ſbam. i. ſubuꝫ ꝛ pn^a cõplexa demõſtratiõis. Et aꝛ pmo ꝙ non qꝛ oẽs ſcie pſupponũt dignitates vel ǵ oĩꝫ erit ꝯſiderare vel nullius. ſed nõ eſt dõm ꝙ oĩum ǵ nulli^o. ¶ In opp^m aꝛ: qꝛ ſi ꝯſideraret dignita/ tes pmas ꝛ ſbas ad diuerſas ſcias ptineret non poſſꝫ aſſignari cã q̃re aliqua eaꝝ eẽt prima.

Sciendũ eſt 3° ꝙ 2ª difficultas ẽ hec: vtꝝ pter ſbas ſenſibiles ſint

an pter ſbas ſeſi bleſ ſint ponẽde aliq̃ alie difficul/ tates. ponẽde aliq̃ alie ſbe. ꝛ vꝫ ꝙ ſic: qꝛ ſcia eſt ð reb^o ſeu de vlib^o ꝛ nõ de ſingularib^o: igꝛ: qꝛ res ſin/ gulares ſunt in ꝯtinuo fluxu. In opp^m arguit ariſt. qꝛ q̃ poſuerũt ydeas ſeparatas poſuerunt eas tanq̃ hoĩes ꝛ aſinos ſempiternos vt ſerua rẽt ſempiternitatẽ ſpẽꝝ in hoc mũdo. ſꝫ hꝫ ẽ im/ poſſibile: qꝛ valde difficile eſt ꝙ idẽ ſm nãꝫ ſuã ꝛ ſpẽm ſit corruptibile ꝛ incorruptibile.

Solutõ antiq̃rũ Sciendum eſt 4° ꝙ tertia difficltas ẽ hec vtꝝ gña ꝛ ſpẽs ſint pn^a reꝝ vel ptes ex q̃b^o vnũqdq̃ cõponiſ. ꝛ ar/ guit ariſto. ꝙ ſic: qꝛ que ſũt pn^a diffõnum ſunt pn^a diffinitoꝝ: ſed gña ꝛ ſpẽs ſunt pn^a diffini/ tionũ: ǵ ꝛ diffinitoꝝ. ¶ In opp^m arguit q̃tuor rõnibus. Prima principia vocũ ſunt littere ꝛ ſillabe ꝛ nõ ſunt principia huius nominis qd ẽ vox in cõi ſed hui^o vocis. Scõa rõ: demõſtratio nes poſteriores reſoluunſ in priores: q̃rũ pmiſ ſe ſunt pn^a ꝛ nõ aliq̃ vlis demonſtratio: igitur. Tertia rõ. ſm empedoclẽ elementa ſunt pn^a re/ rũ ꝛ illa nõ ſunt genera: igiſ. Quarta rõ: princi pia domus ſunt lapides ꝛ ligna ꝛ nõ dom^o vlis igitur. ¶ Cõſequẽter diſputat queſtiones mo/ tas circa ꝯſiderata in hac ſcia: prima. ſi pncipia rerũ ſint vlia vtꝝ ſint genera ſupma vel ſpecies ſpãliſſime. pbat pmo ꝙ nõ ſint aliq̃ vlia vel ge/ nera: qꝛ ſi magis vlia ſint magis principia cum tot ſint principia quot ſunt hmõi gña ens ꝛ vnũ erũt maxĩe pncipia cum ſint maxime vniuerſa lia: ſed hoc eſt falſum: qꝛ nõ ſunt gña cũ nõ ha/ beant differentias. ¶ Conſequẽter diſputat ꝙ ſpecies debeãt magis dici principiũ: qꝛ princi/ pia debẽt eẽ ſimplicia: ſꝫ ſpẽs ſunt ſimpliciores generib^o. Item in ſpecieb^o dabile ẽ vniuerſale ſeparatũ ꝛ nõ in generib^o: igiſ ſpẽs hẽt magis rõnẽ principij. ¶ In oppo^m aꝛ: qꝛ de ratione principij eſt eſſe diſtinctũ a principiato ſed illð eſt magis diſtinctũ qd eſt ſeparatum cuiuſmo/ di eſt genus: igiſ. Et hec de primo articulo.

Solutõ.
ð quo ſm aſſiſto. pbum.

Quantũ ad ſecũdũ dubitatur primo vtꝝ ſingulariũ principia ſint eadẽ numero. Arguit primo ariſtoteles ꝙ ſic qꝛ ſi eſſent diuerſa nũero ſequereſ ꝙ ſicut principiata ſin/ gularium ſunt infinita ita ꝛ principia eſſent infinita: ꝛ ſic pn^a ſint de reb^o nõ eẽt ſcia. In oppoſitum arguit phus eadẽ nu/ mero. duab^o rationib^o. ¶ Prima ſi hec ſillaba cõpo/ naſ ex b. ꝛ a. ꝛ nõ ſit niſi vnicũ b. ꝛ vnicũ a. tũc illa ſillaba ba nõ erit b. neq̃ a. ¶ Scõa rõ. ſi oĩ um ſingulariũ eſſet idẽ principiũ numero ipm eſſet ſingulare: ꝛ per ꝯſequens oĩa eſſent ſingu laria: ergo non eſt vniuerſale preter ſingularia. Conſequenter q̃rit vtrũ corruptibiliũ ꝛ incor/ ruptibiliũ ſint eadẽ principia. ¶ Arguitur pri mo ꝙ nõ: qꝛ ſi nõ poſſet aſſignari ratio q̃re aliq̃ ſint corruptibilia ꝛ aliq̃ incorruptibilia. ¶ In oppoſitũ arguitur: qꝛ ſi ſint diuerſa aut ǵ prin/ cipia corruptibiliũ ſunt corruptibilia vel non. non primũ qꝛ tunc querenda eſſent alia pn^a: ꝛ ſic eſſet proceſſus in infinitum. ſi aũt dicatur ꝙ ſint incorruptibilia: tunc reuertiſ prior dubita/ tio quare aliqua ſunt corruptibilia ꝛ aliq̃ non.

an ens ꝛ vnũ ſint ſbe reꝝ. Dubitaẽ ſcdo vtrũ ens ꝛ vnum ſint ſbe reꝝ. Et arguit primo ariſto. ꝙ ſic duab^o rõnib^o. ¶ Prima. qꝛ ſi ens ꝛ vnũ nõ ſint ſbe rerum ſequereſ ꝙ nulluꝫ vl'e erit ſba. ꝛ ſic non eſſet niſi res ſingulares. ¶ Secũda rõ: ſi natura vnius nõ eſſet ſeparata a ſingularib^o: tunc natura numeri non erit niſi in ſingularib^o quia numerus non eſt aliud q̃ vnitas nec vni/ tas eſt

aliqua tas est aliud q̄ ipm vnū. In oppositū arguit̄ qt tuor rōnibꝰ. ℂ Prima. si ens ꝛ vnū eēt sbe sepa rationes a singularibꝰ: oē singlare esset diuersū ab en te ꝛ vno. ℂ 2ª rō. seq̄ret q̄ nō essent plura entia q: illa sba sepata eēt sbstātia oiuz. s3 quorūcūq̄ sba est vna. illa sunt vnū sbalr. ℂ 3ª rō: si sit vnū erit, idiuisibile: s3 idiuisibile nihil ē. qd̄ pbat rōne zenonis. q: oē ens additū alicui reddit ip3 ma ius. s3 indiuisibile additū enti nō facit ip3 maiꝰ igit. ℂ 4ª rō: vnū ꝑm eos ē indiuisibile ꝛ sepa tū: ḡ ex eo nō p3 fieri magnitudo nec numerꝰ.

An linee nūeri su pficies sint sbe. **Dubitat** 3º vtꝫ linee numeri supficies ꝛ pūcta sint sbe. Et arguit̄ pri mo q̄ sint sube: q: oīa alia a corpe videnf eē ac cidētia qbꝰ circūscriptis nō remanet nisi corpꝰ ḡ corpus est sba. 2ª rō. corpꝰ est sba: ḡ linee: sup ficies ꝛ pūcta sunt sbe. ꝯna p3 q: ista sūt priora corpe. In oppositū ar linee: supficies ꝛ puncta mutanf sba manēte eadē: igit non sī sbe. ℂ 2º sic. linee ꝛ supficies dicunf de sbis inq̄ntū sunt mēsure eap: igit. 3ª rō: oīs sba est h aliquid ꝛ per se subsistens: hoc aūt non conuenit lineis ꝛ superficiebus: igit. Et hec de scdo articulo.

Cōclo de pre dictis. **Quātuz** ad 3ᵐ sit ꝯclusio rn̄salis q̄renti sciam veritatis nec͂e est pus du bitare. q̄ ꝯclusio relinq̄t pbata in tertio. Ad rō nes ad pmā dr̄ q: l3 noticia ꝯclonis habeaf p p̄ ma pn̄a: nō tn̄ ex hoc sequit̄ q̄ de ipsa sit dubi tatio. Ad scdaz etiā dr̄ q̄ de mathematicis pn̄t eē dubitatiōes: s3 forte nō tot sicut de alijs. Ad ter tiā dr̄ q̄ dubitatio quā nō ꝯcomitaf igsitio ve ritatis ē hn̄ vinculū mētis. s3 illa quā ꝯcomitaf i q̄sitio hitatis dissoluit ꝛ q̄d āmō ē cā occasiōal igsitiōis vitatis. ℂ Ad q̄rtā dr̄ q̄ dubitatio potiꝰ ē signū pfectiōis ꝛ scie q̄ ignorātie. ꝛ hi ill̄ q̄ hnt sciaz i q̄stione. ℂ Ad q̄ntā dr̄ q̄ deꝰ nō h3 sciaz p igsitione. lō n̄ o3 ip3 ð aliq̄ dubitaf.

Si scīētia quedā q̄ speculaf ens inquātū est ens ꝛ q̄ huic isunt ꝑm se. hec autē nulli in parte dictarū eadē. aliarū. n. nulla intendit vlr de ente in quantū est ens verum partē eius abscindē tes aliquā circa hanc speculanf accidens velut scientiarum mathematice.

cōclo p̄miario ne q̄stio nū mo tarum. **Ste est** q̄rtus liber metaphi sice aristotelis in q̄ in cipit terminare veritatē q̄stionum motap. Et primo ponit talē cōclusio nē. iter oēs scias est vna q̄ ꝯsiderat ens inquantū ens ꝛ ea q̄ sibi isunt ꝑm se. s. suas passiones. Et hāc ꝯclusionē nō pbat. 2ª ꝯclusio nulla scia q̄ specłat ens iquātū ens ē eadē cū ali q̄ speculaf solū aliqd̄ ens pticulare. ℂ 3ª ꝯclo illa scia q̄ speculaf ens inq̄tū ens vocat sapia.

pbat q: quecūq̄ scia q̄ q̄rit pmas cās ꝛ ꝯside rat pꝰ pn̄ª ē sapiētia. s3 illa q̄ ꝯsiderat ens iquā tū ens ē hmōi: igit. Et si qs dicat ens dr̄ multi plr: ḡ de ipso nō pt esse vna scia. R̄ndet phs q̄ l3 ens dicaf analogice de sba ꝛ accidēte nō tn̄ pp h seq̄f q̄ n de ipso sit scia. pbat p exēplū. salubre enī dr̄ analogice de ꝯseruatiuo sanitatis sicut in dieta ꝛ pductiuo sanitatis sicut ē potio ꝛ signū sa nitatis sicut vrina ꝛ susceptibili sanitatis sicut ē cor pus hūanū. pncipalr tn̄ significat susceptibile sanitatis sicut ens pncipalr significat sbaz. ℂ Cō seq̄nter dicit q̄ aliq̄ dn̄r entia q̄ sunt via in sbam sicut ḡnationes: alia q̄ sūt corruptiōes sbe. alia sūt q̄ sūt puatiōes vel negatiōes entis. Et q̄ nega tiōes pn̄t dici entia: pbat per hoc q̄ nō ens di cimus esse nō ens: quaz tamen propositionem multi moderni negauerunt.

Si igit ens ꝛ vnū idem ꝛ vna nā eo q̄ se adinuicē ꝯsequunf sicut principiū ꝛ cau sa: sed nō vt vna ratione ostensa.

ℂ Istud est 2ᵐ cap. in q̄ phs p intēdit hāc ꝯclo nē. ad metaphisicū spectat deteriare de ente ꝛ vno q̄ sūt vniꝰ scie: q: q̄cūq̄ iportant vnā nām ptinet ad ꝯsiderationē vniꝰ scie: s3 ens ꝛ vnū sunt hmōi: igit. maiorē pbat: q: q̄cūq̄ eadē ge neratiōe ḡnanf ꝛ eadē corruptiōe corrūpunf illa sūt eadē realr: s3 ens ꝛ vnū sūt hmōi: igit. mi norē pbat q: idē est hō ꝛ vnꝰ hō: q: q̄n ḡnatur hō: ḡnaf vnꝰ hō. ℂ Deinde dicit q̄ tot sunt spēs vniꝰ q̄t sūt spēs entis: q: talia sunt ꝯuertibilia adinuicē. Ex q̄ isert q̄ ad illā sciaz spectat ꝯside rare spēs vnius. puta de codē ꝛ sili ꝛ eq̄li q: ad eandē sciaz spectat ꝯsiderare ð ḡne ꝛ spēbꝰ eiꝰ. ℂ 2ª ꝯº: tot sūt ptes phie q̄t sūt ptes sbe: p3: q: phia l3 p sit de ente tanq̄ de sbo m̄ ē de sba tāq̄ de pte pncipaliori. ℂ 3ª ꝯº. ad metaphisicū p tinet deteriare de multitudie. p3: q: ad eandem sciaz ptinet ꝯsiderare opposita. s3 vnū ꝛ multa sūt hmōi: igit. Ex q̄ isert q̄ ad metaphisicū etiā ptinet deteriare de negatiōe ꝛ puatiōe q̄ oppo nunf habitui de q̄ ꝯsiderat metaphisica. ℂ 4ª ꝯclo. ad metaphisicū ptinet ꝯsiderare de ꝯrie tate de dr̄ia ꝛ diuersitate ꝛ demr̄atiōe: p3: q: ad nullā aliā sciaz spectat de istis deteriare: igr ad istā ptinet. ℂ 5ª ꝯclio ad metaphisicū spectat deteriare de oībus passionibꝰ entis: p3. q: oēs dubitationes q̄ possunt moueri in aliqua scia soluende sunt in illa scia. sed de oibus passioni bus entis possunt fieri dubitationes: igitur.

Conclu siones osten des cui spectet deteria re ð ente

Istius tractatꝰ diuisio. Dicendū autem vtꝫ vnius aut diuerse scīētie de notatis in mathematicalibus di gnitatibus ꝛ de substantia.

ℂ Iste est scdꝰ tractatꝰ huius libri q̄ diuidit in duo capła. In p dicit q̄ pn̄ᵐ simplr pꝰᵐ est hec ppō ipose est idē sil esse ꝛ nō esse. Deide subdit q̄ vniꝰ ꝛ eiusdē scie est ꝯsiderare de sba ꝛ de pas

mis p̄ncipijs. s. ad metaphisicā. pbat. q2 ad illā sciam ptinet 3siderare p̄ᵃ p̄nᵃ q̄ vīr deteriat de oibus entib⁹ eo q2 p2la p̄nᵃ sūt oib⁹ entib⁹ coia sȝ metaphisica est hmōi. igif ad ipsā ptinet de terīare de p̄mis p̄ncipijs. ℭ Deinde ponit tres 3ditiōes p̄ncipij simplr p̄mi. p̄ma. p̄muȝ p̄nᵐ simplr primū ē circa qd̄ ipole est mētiri. q2 tale p̄nᵐ est notissimū: g̃ circa ip̄m nō 3tingit dece ptio. 2ᵃ 3ditio; q2 tale p̄nᵐ non sit 3ditionale sic. q2 veritas ei⁹ nō dependeat ex alio p̄suppo sito. pbat: q2 illud nō opȝ eē 3ditionale qd̄ opȝ quēlȝ itelligentē hre. sȝ p̄ᵐ p̄nᵐ est hmōi: igif. 3ᵃ 3ditio est q2 notitia tal' principij q̄si p nām cognoscendi cognoscif. nā cognoscif cognitis terīs. ℭ Finalr dicit q2 tale p̄nᵐ est q2 ipole est idē sil' esse ꝛ nō esse. dicit tñ pho aliquos errasse circa illud p̄nᵐ. qdaȝ eni dicebant ipsū nō esse firmissimū. alij volebāt ip̄m demrare. ꝛ isti opi nabāt q2 3ria possint sil' verificari. Textus.

Cōditiones p̄ncipij simpliciter primi.

Negantium ore.

Duo errores p̄mū p̄nicipium negātiū

ℭ Istud est scd̄m cap. in q̄ Aristoteles incipit disputare 3 negātes hmōi primū p̄nᵐ. Et p2io narrat duos errores. ℭ Prim⁹ est negātiū ipȝ ore lȝ non mente eo q2 nesciebāt soluere q̄sdaȝ rōnes in disputatiōib⁹. ℭ Scd̄s error est volē tiuȝ ip̄m demrare 3 q̄s dicit Aristo. q2 tale non est demrabile. 3nter disputat 3 negātes primū p̄nᵐ septē rōnib⁹. P2ia necesse est hoiē eē aial bipes: q2 hec ei⁹ est diffō. g̃ ipole est ip̄m nō eē aial bipes: g̃ nō est pole idē sil' esse ꝛ non inesse. ℭ 2ᵃ rō. si 3dictoria essent vera: seqref q2 nulla eēnt p̄dicata qditatiua. 3ñs est falsuȝ: igif. Af sumptū pȝ. q2 in p̄tione qditatiua s̄bm ꝛ p̄tum dnr idē significare. ℭ 3ᵃ rō. si 3dictoria essent vera: seqref q2 essent vnū ꝛ idē. ꝛ q2 neutra 3dictoriaꝝ eēt vera. Primū incōuenitēs pbat: q2 si hō est aial ꝛ nō est aial nec est hō nec aial. ꝛ per 3ñs hō nec est murus nec lapis. ꝛ sic hō non est murus nec lapis. g̃ 3dictoria essent sil' vera. Secundū incōuenitēs pbat: q2 si est hō ꝛ nō est hō: seqf nec est hō necesse nō hō. pȝ 3ña: q2 ille due 3dicunt duab⁹ priorib⁹. ℭ 4ᵃ rō vel oia 3tradictoria sunt sil' vera vel aliq̄ ꝛ aliq̄ nō. si scd̄m seqtur q2 primū p̄nᵐ est veꝝ in aliqb⁹ ꝛ cū non sit maior rō de aliqb⁹ q̄ȝ de alijs. g̃ erit veꝝ i oibus. ℭ 5ᵃ rō 3cedens 3dictoria hȝ 3cedere qd̄ libet esse aliqd ꝛ nihil. ꝛ ab eo q2 res ē vel nō est dr̄ oratio vera vel falsa. ℭ 6ᵃ rō. in agibilib⁹ est veritas deteriata. g̃ ꝛ in speculabilib⁹. Añs pȝ: q2 nemo opinaf esse bonū cadere in puteū ꝛ nō cadere. ℭ 7ᵃ rō. duos hoies eē mille hoies nō eē q̄ veꝝ est sicut duos hoies esse hoies. g̃ duos esse mille ꝛ remoti⁹ a vero. g̃ seqtur qd̄ est falsum. nā quicqd est remotum a vero est falsum. ℭ 3nter disputat 3 aliq̄s opiones ad q̄s seq̄batur petitio p2incipij primi. erat eni opio p

Argumēta 3 opiones ad quas seqbaf opio p̄ncipij.

ctagore q2 oia q̄ apparent sunt vera: cū g̃ vnū appareat vni ꝛ oppositū alteri. seqtur opposita sil' vera. ꝛ isti negabāt primū p̄nᵐ. Deide decla rat motiuū ei⁹ dicēs q2 motiuū ei⁹ fuit istud. q2 3ria sunt in eodē puta aq̄ ꝛ ignis sūt in aere. g̃ 3dictoria sūt sil' in eodē. Deide 3 istos Aristo. dic q2 isti nesciebāt distinguere iter ens in actu ꝛ ens in poᵃ. 3nter assignat motiuū ei⁹ dicens q2 oia q̄ apparēt sūt vera dicēs: qd̄ appet sanis īsipidū appet īfirmis insipidū. ℭ Et si dicaf q2 credēdū est sanis: q2 tales sūt ples. 2ᵒ mō: q2 i eis organū est meli⁹ dispositū. Cōtra p2imū ar guit sic. q2 si hȝ p'les v̄itas sit iudicāda: tunc re nō mutata illud qd̄ est hodie verū erit cras fal suȝ. Itē seqref q2 sol esset multo minor t'ra q2 hī apparet plib⁹. Cōtra 2ᵐ arguit 3ria sepe appa rent hñtib⁹ organū bñ dispositūȝ. vt cardones apparēt asinis boni saporis: alijs āt nō. cā aūt p̄dicti motiui ē: q2 credebāt oē qd̄ appet intelle ctui eē verū credebant ēt itellectū ꝛ sensum esse eiusdē nāe: iō credebant q2 oē qd̄ apparebat sen sui eē veꝝ ēt veꝝ appareret itellectui. ℭ Conse quēter disputat Aristoteles 3 negātes primuȝ p̄nᵐ pp reꝝ mobilitatē ꝛ hī sex rōnib⁹. Prima est si oia moueanf hec negatiua eēt vera ꝛ ne cessaria nihil manet 3tinenf in eadē dispōne. ꝛ opposita ei⁹ eēt falsa. g̃ non oia 3ria sūt sil' vera. Secūda rō cū s̄m eos 3tinue fiant gñationes ꝛ corruptiones ista esset vera ꝛ neciā aliquid est ꝛ hec esset falsa nihil est. g̃ aliqua 3ria non sunt simul vera. Tertia ratio: lȝ oia simul sp mouean tur s̄m locū vel s̄m qualitatē vel s̄m s̄bam. non tñ s̄m quālibet mutationē q2 non dȝ vliter ne gari vitas deteriata. Quarta ratio: hec inferio ra sunt parua pars in cōparatione ad totuȝ vni uersum. g̃ pp hoc q2 ipsa sūt generabilia ꝛ cor ruptibilia. non debēt dici taliter generabilia ꝛ corruptibilia. Quinta ratio. pōt demrari non oia sp moueri vt visuȝ est qnto phisicoꝝ: igif. Sexta rō dicentes oia esse vera hñt dicere oia esse in oibus ꝛ oia esse vnum. g̃ habent magis dicere oia esse imobilia q̄ȝ mobilia. Consequen ter disputat 3 dicentes oia apparētia esse vera octo rōnibus. Prima fantasia credit apprehē dere rem in absentia sensibilis. g̃ potest esse fal sa. Secūda ratio nō eque ita bene iudicam⁹ de remoto sicut de ppinquo. g̃ possumus decipi i remoto. Tertia ratio. de futuris petunf cōsilia superioribus ꝛ nō ab inferioribus. g̃ nō oia q̄ apparent sunt vera. Quarta rō. nullus ita bene credit sensui de sensibilib⁹ alterius sicut de p̄prijs: igif. Quinta ratio. nunq̄ȝ p sensus iudi camus aliquid eē dulce ꝛ nō dulce: igif. Sexta ratio. si hec opinio sit vera nullū est predicatuȝ necessariū: cū omne p̄dicatū s̄m eos 3tingat ali ter se hre. Septima rō. si sola apparentia essent vera: seqretur q2 aiatis nō existētibus nihil eēt verum.

Disputatio 3 negantes primuz p̄ncipiū

Disputatio 3tra dicētes oia apparētia esse vera.

verū. Octaua rō: sequeret q nihil posset sciri p diffinitione. H ē flz: igif. ¶ Cōtr disputat ꝯ eos q grā disputatōis dicūt ꝯria sil eē vā. q2 tales i cidūt in icōueniēs ad qd nitūtur ducē aduersariū. s. ad redargutionē. Cōtr disputat ꝯ ponentes ꝯria eē sil falsa. p. p° q ꝯdictiōi nō ē medius imo neceē ē vnā ptē eē verā z alterā falsā. pbat sepē rōnib°. P: i° slm ē dicē eē qd nō ē vel non eē qd ē. g oē qd enūclat est ver vel flm. 2ª rō. si neutra ꝯdictoria eēt vā sequeret q nunq̄ fieret mutatio de vno ꝯdictorio i alter ꝯdictoriū: sed ꝯn̄s ē flm. igif. 3ª rō: necē ē ita eē sic a firmādo vel negādo dr. 4ª rō: si in aliq̄ ꝯdictione eēt mediū pari rōne z in q̄lʒ: cū nō videat maior rō de vna q̄ de alia. 5ª rō: si sic seq̄ret q eēt aliqs numerus q nec eēt par neq3 ipar. ꝯn̄s ē flm: igif. 6ª rō. si iter ꝯdictoria eēt mediū cū illd mediū ꝯtigat affirmare vel negare seq̄ret q illi° eēt aliud mediū. z sic eēt pcessus in infinitū. 7ª rō: si in terrogeē aliqs an h sit albū ipe rñdebit q sic: et tūc ponet affirmatiuā vel q nō: z sic ipe ponet negatiuā. ¶ Finalr reprobat alias opiones dicēnū ꝯdictoria eē sil vera z falsa. q2 antiqui ponunt ambas opiniones que iam sunt reprobate: igitur: eorum opinio est falsa.

Disputatio ꝯ ponentes ꝯria esse simul falsa.

An ens z vnum significēt eandē nām

QUeritur vtrū ens z vnū significent eādē nām z iter se ꝯuertantur. ¶ Ar p° q nō: q2 ens nō dic aliquā nām vnā cū dicat multiplr: igif. ¶ 2° sic. si ens dicēt aliqd vnū ad oīa entia videret eē vle pdc sumptū z aliō q̄ gen°. vt p3 discurrēdo p q̄nq3 vlia: s3 h ē falsū. igif. ¶ 3° sic. si ens z vnū dicerēt vnā z eādē nām hic eēt nugatio: hō ē vnus ens. qd ē falsu3. igif. ¶ 4° sic: si ens z vnū ꝯuerterent: seq̄ret q idē ꝯuerteret cū diuerso. vnu3 eni3 z multa diuidūt ens. ¶ 5° sic: si ens z vnū ꝯuerterent tūc ista eēt ꝯcedēda z vā tātū vnum ē ens. qd ē falsu3 vt visu3 ē i p° phisi. ꝯ pmenides z melissu3. ¶ In opp™ ē phs i textu. In qō ne erunt tres articuli. Quātum ad primum.

Multiplicitas est duplex.

Sciendum ē p° q p solone rōnū supponit p° q duplex ē multiplicitas. s. sigtor z suppositor. sigtor qn̄ imi nus diuersis rōnib° diuersa sigt. z istaz nō facit ens. s3 multiplicitas suppositor ē qn̄ aliqd cōicat in plib° suppositis z talē h3 ens q nō facit eq uocationē. Supponit 2° q triplex est vniuocatio sc3 metaphisicalis z logicalis de quibus satis visum ē in logica z q vniuocatione ens sit vniuocum ad deū z creaturā: z ad decē pta. de conceptu ēt entis satis visu3 ē in p° ph° qd sit talis cōceptus. 3° supponit q ꝯcept° entis nō icludit formalr in passiōib° vel diys vltimatis s3 realr iō de passiōib° z differentijs vltimatis eius nō predicet nisi denoīatiōe z non q̄ditatiue.

Vnum mōis dicitur

Sciēdū est 2° q pro maiori declaratiōe supponit q vnū multiplr accipit. vno° vt ē pn™ numeri queadmodū dicim° q nūer° ptalis cōponit ex vnitatib° z tale vnuz reponit in pto q̄titatis sicut totū cui° est ps q̄so lum i ꝯtinuis a se inuicē diuisis iuenit. Aliō est vnū qd ꝯseq̄t p:iā nām siue rōnem alicui° rei de q̄ vno dr q q̄lʒ entitas h3 suā p:opaʒ entitatez z vocat vnitas itriseca q est eadē realr cū eo cui° est vnitas z se h3 q̄si ppa passio ad slm. et q2 ens est aliqd iō h3 suā pp:iā q̄ditatē q̄ dr de oib° de qb° dr ens. z illo mō ꝯcedit ista ppō tm vnū ē caplēdo vnū trāscēdēter. i. vt ē passio entis. z illud vnū quo dr res vna vnitate intrinseca ē q̄druplex sc3 vnū numero specie gn̄e z pportiōabile seu analogicū vn̄ vnitas numeral est vnitas alicui° entis idiuisibilis in ptes sbiectiuas. vnitas specifica est vnitas alicui° cōicabilis h̄ntis sub se plēs ptes sbiectiuas solo nūero dn̄tes. vnitas gn̄ica est vnitas alicui° cōicabilis pbilis i qd de plib° dn̄tib° spē. z ad istaz reducit vnitas trāscēdētalis q ē alicui° ꝯcept° cōicabilis plib° gn̄ib° gn̄alissimis. vnitas vero pportiōabilis seu analogica attēdit respectu aliq̄ruʒ cōluʒ sil̄r se h̄ntiū respectu suor iferioruʒ in pndo i qd de eis z h mō color z aīal dn̄r vnū pportiōabile seu analogicū. z tal nō ē alicui° cōcept° vniuoci saltē vt distiguit ꝯ pcedētes.

Alique dificultates circa textū incidentes

Sciēdū ē 3° circa textū icidūt aliq̄ difficultates. P:iª: an iter ꝯdictoria sit dare mediū. P:o solone suppōit q ꝯdictoria sūt duplicia. q̄dā sūt cōplexa de qb° non est hic s̄mo. Alia sūt icōplexa q h̄nt fieri iter terminū positiuū z ip3 suptū cū negatiōe ifinitāte vt hō z nō hō. Supponit scōo q duplex ē mediū. q̄dā ē mediū p abnegationē qd pt vē negari de duab° ꝯdictorijs. ¶ Aliō ē p pticipatione3 z de oib° istis satis visu3 ē i logica. ¶ His suppositis rñdet ad difficultatem q iter ꝯdictoria icōplexa nō ē dare mediū n3 p pticipationē n3 p abnegationē. nihil eni pt dari qd vē affirmet vl neget de duob° ꝯdictorijs z h caplēdo ꝯdictoria sine deteriatiōib°. nā si sumerent cū determinationib° possent vere negari de aliquo vt hō nō est p se albus: hō nō est p se non albus z oīa ista etiā visa fuerunt in logica.

An aliqua veritas

Sciendu3 ē 4° q 4ª difficultas ē hec q̄ veritas an aliq̄ v̄itas certa z sincertas anora possit nālr cogsci ab itellu nr̄o p statu isto. Et h̄is pos v̄t q nō. q2 oē illō a q abstrahit noticia ē muta sit co bile: g nō pt eē cā alicui° imutabilis cogniōis gnosci s3 certa noticia alicui° de aliq̄ dr esse de re s h rō. pro isto ne alicui° imutabilis: g nō h̄ebit p spēm abstrastatu etiā a talib° reb°. ¶ P:o solutiōe suppōit q de hac difficultate fuere multe opiones. vna h̄erl de gādauo dicētis q p statu isto v̄tute ppia nes3 di nō possum° h̄re noticiā certaʒ alicui° v̄itatis. z cta difficultate. ista est falsa vt alias iaʒ visum est in logica in li bꝫis posterior iō ponit alia opinio q est scoti in

Uarie opinio

Handwritten marginalia: adur, ztop, po phi orum, logica, bolum, umi, mult, tm, unit, mza, de ali, dr m, roten.

pº sen. di. iij. q pro statu isto vtute nãli propria siue influxu spãli dei possum⁹ hẽre certã noticiã de vñitatib⁹ vt i dicto li. posterioꝝ visum est in q̃ solute sũt rõnes i oppositũ facte. Et hec de pmo articulo. Quantum ad scdm.

An ens et vnum ꝯuertãt

Dubitatur pº vtrũ ens et vnũ ꝯuertã/tur. et arguitur pº q nõ. q: nullũ diuidẽs ꝯuertit cũ diuiso. s; vnũ diuidit ens: igit. ¶ 2º sic: q: tũc multitudo eẽt nõ ens. p;: q: multitudo actu eẽt aliqd vnũ. ¶ 3º sic: q: ens ẽ cõe oib⁹ gñib⁹. s; vnũ ẽ de gñe q̃titatis: igr. ¶ 4º sic: q: si ꝯuerterent sic ista ẽ va tm̃ ens est: ita et ista tm̃ vnũ est qð tñ reprobat ab ari. in. j. phisi. ¶ Ad dubiũ rñdet q ens et vnũ ꝯuertunt capiendo vnũ trãscẽdẽter: vt est passio entis et de q̃cũq ꝑtur ens ita et vnũ. Et sic dico q vnũ nõ diuidit ens. s; vnũ qð diuidit ens magis est vnũ qð est pn̄m nũeri. ꝑt et dici q nõ ẽ icõueniẽs aliq̃ diuidi p passionẽ et de istis vnitatib⁹ satis visũ ẽ in. j. arº. ¶ Ad rõnes. Ad pmã p; solo. ¶ Ad secũdã dr̃ q multitudo q̃ ꝑtur de nũero ẽ ens et vnũ sic nũer⁹ est vnũ de pro q̃titatis discrete. Ad 3am dr̃ q vnũ vt est passio entis bñ ꝑt pri de multitudine. ¶ Ad 4am p; qd sit dõm in. j. phisi. nã pmenides et melissus volebãt hẽre q oĩa eẽnt vnũ nũero: iõ ꝯtra eos arguit aristo.

Aliud dubium.

Dubitat 2º vtrũ in eadẽ re eẽ realr̃ distinguat ab eẽntia et exñtia. Arguitur pº q sic: q: eẽ est accñs entie: igr̃ nõ ẽ idẽ cũ eẽntia añs p; auctẽ auicẽne dicẽtis q eẽ cuil; rei create accidit. ¶ 2º sic: oẽ qð fluit ab alio distinguit ab illo a q̃ fluit. s; eẽ fluit ab eẽntia: igit. ¶ 3º sic: q̃cũq aliq̃ sũt idẽ realr̃ ipoẽ est opp^m vni⁹ pri de altero: s; opp^m eẽ aliqñ ꝑtur de eẽntia. nã aliqñ ista ẽ va rosa nõ ẽ. ¶ In opp^m arguit: q: magis vr̃ q vnũ addat aliq̃ entitatẽ sup ens q̃ eẽ sup eẽntiã s; vnũ vt visu; ẽ nõ addit aliquã entitatẽ sup ens: igr̃. ¶ Pro solõne dubij ẽ aduertẽdũ q duplex ẽ eẽ. s. eẽ cognitũ et esse reale de eẽ cognito visu; est in pº de aĩa. s; de esse reali dico q diuidit in eẽ eẽntie et exñtie. ita q eẽ reale est eẽ eẽntie vel exñtie. et eẽ eẽntie vel exñtie est eẽ reale. Dico vlti⁹ q eẽ exñtie et eẽ eẽntie sũt idẽ realr̃ l; distinguãt formalr̃. Dico vlti⁹ q eẽ exñtia et eẽntia alicui⁹ rei sũt et idẽ realr̃. vñ sic p eẽntiã rei nõ itelligo nisi ipam rẽ realẽ: ita et p exñtiã rei nõ itelligo nisi entitatẽ rei. dr̃ tñ ipsa exñtia accidẽ cuil; rei create: q: ẽ ex ei⁹ ꝯceptu; et nõ q sit accñs capiẽdo accñs p forma ĩherẽte rei. Et dr̃ notãter cuil; rei create: q: exñtia dei ẽ ꝯceptu qditatiuo dei. ista eñ ẽ i pº mõ dicendi p se de⁹ ẽ. et ista ẽ p accñs et i mã ꝯtigẽti hõ est. nec op; ad h q aliq̃ ppõ sit i mã ꝯtigẽti q ꝑtũ distinguat realr̃ a sbõ. s; suffic q ꝑtũ nõ sit de eẽntia vel ꝓpriu; sbi. multa et alia requrũtur vt satis ꝑt videri i summul. Dr̃ vlti⁹ q eẽ et eẽntia nullo⁹ distigunt: nec et dr̃ fluere ab eẽntia nisi capiẽdo illa vba metaphorice sic dicebãt antiq passiões fluere a sbõ. ¶ Ad rõnes. ad duas pmas p; solo. ¶ Ad 3am dr̃ q nõ ẽ icõueniẽs aliqð qð ẽ idẽ realr̃ cũ aliq qð ẽ tñ ex ꝯceptũ eius negari de illo et oppositũ eius verificari.

Esse est duplex

Dubitatur 3º vtrũ h pᵐ pn̄m ipoẽ ẽ idẽ sil eẽ et nõ eẽ sit firmissimũ notissimũ et simplr̃ pᵐ. Et vr̃ q nõ: q: circa ipm ꝯtigit errare eo q oĩs nr̃a cognitio itellectiua oriĩ a sẽsu circa quẽ ꝯtigit errare. ¶ In oppoᵐ ẽ phs i textu. Pro rñsiõe ẽ aduertẽdũ q circa istũ pᵐ pn̄m ꝯtigũt mlte pue difficultates. Pria vtrũ pᵐ pn̄m sit demrabile. Rñdet q pᵐ pn̄m ad ĩherẽtiã pti ad sbm nõ est demrabile cũ nõ sit dubiu;. ꝑt tñ demrari pᵐ pn̄m q̃d ad alias ꝯditiões ꝯuenientes sibi vtputa vtrũ sit affirmatiuũ vel negatiuũ cathegoricũ vl̃ ypotethicũ. ꝑt et demrari vt sbm s; nõ vt ꝯº. Põt enim sic demrari. oẽ speculabile ẽ ꝯceptibile pᵐ pn̄m est speculabile: igr̃. ¶ 2ª difficultas vtru; circa pᵐ pn̄m ꝯtingat errare. Rñdet q nõ q̃ ad vitatẽ et falsitatẽ ipi⁹ cº rõ ẽ: q: sigs erraret circa pᵐ pn̄m adherẽdo ei⁹ opp⁹ ipe sil opiaret ꝯdictoria sil eẽ i eodẽ. Cõtigit tñ errare circa pª pn̄ᵉ qd ad ꝓpetates sibi attributas. ¶ 3ª difficultas vtꝝ pᵐ pn̄m possit aliq̃ mõ iduci ex singularib⁹. ¶ Rñdet q cognitio singulariũ ẽ occasio cognitiois pncipioꝝ. iõ rõ illa iductiua ꝓpe nõ ẽ pbatio. s; qdã iductio vt dic scot⁹ li. ij. metha. q: q̃cũq itellis itelligit p⁹ pn̄m magis adherebit illi q̃ pn̄ pñi singulari iducẽti. Rñdet ḡ ad dubiũ nr̃m q p⁹ pn̄m ẽ firmissimũ. q: ẽ maĩfestissimũ. Etiã circa ipm nõ ꝯtigit errare. ¶ Ad rõne; rñdet scot⁹ q oĩs ꝯceptio q̃ ꝑt fieri ex p sensũ nõ falsificaret pᵐ pn̄m nunq̃ eñ aliqs sensus iudicaret q h sit et nõ sit i eodẽ istãti. nũq̃ et sil et sel iudicat h eẽ albũ et nigrũ. l; tñ q̃nq bñ iudicet illð qð ẽ albũ eẽ nigrũ: dato et q sensus erraret: tñ p itell; tãq̃ p nobilioꝛẽ potentiam põt corrigi. Et hec de secundo articulo.

Quantũ ad 3m sit ꝯº rñsal ad q̃siũ. ens et vnũ dñt vnã et eadẽ nãm. et h ꝯº reliqt pbata i textu et et ex qõne. ¶ Ad rões añ oppᵐ ad oẽs sil p; qd sit dõm in pº arti. — Conclo ad pdicta rñdens.

¶ Et sic est finis quarti metaphisice: ic

Principiũ dr̃ aliõ qdẽ vñ vtiq aliud rei mouebit pᵐ: vt lõgitudis et vie. hic qdẽ h pn̄m ex opp⁹ ãt alterũ. aliõ vñ vtiq optie fiet vnũqdq vt doctrine. non a pmo rei pn̄º ichoãdũ est: sed vñ vtiq aliqs facillime addiscet.

Iste est 5º liber metaphisice Aristo. in q distinguit multiplicia pri/nẽria ad hãc sciam. Et dicit pº q pn̄m dr̃ sex modis. ¶ Primo mõ dr̃ pn̄m a q icipit mot⁹ sicut puatio est pn̄m gñatiois. ¶ 2º mõ dr̃ pn̄m a quo — Princi/pium q̃ modis dicit

a quo facilius icipit motus. ¶ 3° mō: a q̄ i exn̄te aliqd fit: ⁊ h̄ mō mā ⁊ forma dn̄r pn̄a. ¶ 4° mō dr̄ pn̄m id a quo fit aliqd tanq̄ ex pte q̄ntitatiua q̄ ē cōe fundamētū alioꝝ. ⁊ h̄ mō coꝛ dicitur eē pn̄m aīalis. ¶ 5° mō dr̄ eē pn̄m illud vn̄ mot⁹. ⁊ sic efficiēs dr̄ esse pn̄m. ¶ 6° mō dr̄ esse pn̄m illud qd̄ p° cognoscit ⁊ per quod alia cognoscuntur. ⁊ sic dicitur de principio doctrine. ¶ Consequent ponit modos h⁹ nois cā. ⁊ ponit eodē mō sicut in scd̄o phisicoꝝ positū est. id̄ ibi recurrendū est. ¶ Coñr ponit modos elt̄i p̄ describens ipm̄ dicens. Elentū est ex quo cōponit aliqd p̄mo in exn̄te dīsibili spē in aliā spez. Et dicit ex quo cōponit ad dr̄īaz cōpositoꝝ que nō sunt elta. ⁊ dicit in exn̄te ad dr̄iam cāꝝ extrinsecaꝝ. ⁊ dicit p̄mo ad dr̄iam illaꝝ partiū q̄ non sunt p se. s3 cōposite ex aliis. id̄ mā p̄a vere ⁊ proprissime dr̄ eltum. Dr̄ aūt eltum duob⁹ modis sc3 pprie ⁊ trāsumptiue. p̄mo dr̄ tripl'r. ¶ Primus modus est b̄m quē lr̄e dn̄r elta syllabaruz. ¶ 2° est b̄m quē aliqd dr̄ eltum nō simpl'r: sed aliquo certo gn̄e vt aer ⁊ aq̄ dn̄r elta mixtoruz. ¶ 3° est b̄m quē siūt demōstratiōes ⁊ sic p̄mise dn̄r elta. ipm̄ eltum trāsumptiue dr̄ oē quod ē paruum indiuisibile ⁊ simplex ad multa vtile. ¶ Coñr ondit quot modis dr̄ nā: dicens q̄ nā dr̄ sex modis. ¶ Primo mō dr̄ nā nascentis generatio siue natiuitas. ¶ 2° mō dr̄ id i quo existente fit id qd̄ nascit. ¶ 3° mō dr̄ pn̄m motus ⁊ quietis eius in quo est p̄mū ⁊ nō scd̄m accn̄s. ¶ Quarto° dr̄ de mā. ¶ Quinto° dr̄ spāl'r de forma. nullus eni actualiter dr̄ hō nisi hēat formam. ¶ 6° mō dr̄ metaphorice de essentia cuiuslibet rei. ¶ Dicit vlteri⁹ necessariū dr̄ qnq3 modis. ¶ Primo mō dr̄ illud sine quo alteruz nō pōt esse vt respirare necessariū est aīali. ¶ 2° mō dr̄ illud sine quo alteꝝ nō pōt bn̄ esse. vt vestis necessaria est hoi. ¶ 3° mō dr̄ id qd̄ fit p violentiā ⁊ h̄ mō in actiōibus volūtariis oē necārium est triste ⁊ oē tale nō ē icrepabile. ¶ 4° mō qd̄ ipoſe est nō esse ⁊ h̄ mō de⁹ est summe necessarius. ¶ 5° mō dr̄ necriū gn̄al'r oē illd̄ qd̄ nō ɔtigit aliter se hr̄e. ⁊ h̄ mō aliq̄ ppōnes dn̄r necessarie. ¶ Coñr diuidit vnū: dicens q̄ vnum diuidit in vnū p se ⁊ in vnū p accn̄s. vn̄ aliq̄ dn̄r vnū p accn̄s tripl'r. ¶ Uno°: q2 vnū accidit alteri vt fortes ⁊ musicū. ¶ 2° mō q̄a vnum accidit alicui de q̄ alteꝝ dr̄ vt musicū ē fortes. ¶ 3° q2 ambo accidūt vni tertio. Sed aliq̄ dn̄r vnuz p se octo modis. ¶ Prio q2 sūt ɔtinua siue per artē siue p nām. ¶ 2° aliq̄ dn̄r vnū p se s3 sb̄m ita sc3 q̄ hn̄t idē sb̄m vel saltē sb̄m est in eis eiusdem rōnis vt oīa gn̄abilia dn̄r vnū in materia. ¶ 3° mō aliq̄ dn̄r vnū b̄m gen⁹ siue fit s3 gen⁹ p̄pinquū siue remotū vt ysocheles ⁊ ysopleros dn̄r eadē figura. ¶ 4° mō: q2 sūt eiusdē rōnis. ¶ 5° mō: q2 coꝝ rō ē idiuisibilis quēadmodū sunt oia synonima q̄ significant idem b̄m eādē rōnez. ¶ 6° mō: aliq̄ dn̄r vnū in illa in quo nō hn̄t diuisionū vt diuerse ptes linee dn̄r vnū in linea. ¶ 7° mō. aliq̄ dn̄r vnū p attributionē ad aliqd̄ vnū vt exercitus dr̄ vn⁹ p attributionem ad vnū ducem. ¶ 8° mō. aliqd dr̄ vnū q2 est pfectū vt dom⁹ dr̄ vna qn̄ est pfecta. ¶ Deinde ponit duas pprietates vni⁹. Prima est q̄ vnum ē pn̄m numeri. Scd̄a est q̄ vnū vt sic est indiuisibile. ¶ Deinde supaddit q̄tuoꝛ modos in logica positos dicens q̄ vnum de q̄tuoꝛ modis sc3 vnū numero. specie gn̄e. ⁊ analogia. Prima dicunt vnū nūero quoꝝ mā est vna capiēdo materiā pro dr̄ia idiuiduali vt alias visuz est. sed illa sunt vnū specie quoꝝ est vnuz genus. Illa vero sunt vnū b̄m analogiā que dicūt eūdē modū p̄ndi in qd respectu suoꝝ inferioꝝ. ¶ Deinde dicit q̄ q̄cūq3 sunt vnū numero sunt vnū spē ⁊ ecōuerso. ⁊ q̄cunq3 sunt vnū spē sunt vnuz gn̄e ⁊ nō ecōuerso. ¶ Coñr dicit q̄ diuisio entis est sicut diuisio vni⁹. entiū eni aliud est per se aliud per accidens. ¶ Deinde dicit q̄ sb̄a dr̄ q̄tuoꝛ modis. Primo mō dr̄ sb̄a oē illud qd̄ est p se sb̄sistens. Scd̄o mō dicit sb̄a de forma que est illū per qd̄ aliqd est per se subsistens. Tertio modo dr̄ de materia sb̄o illius forme. Quarto dicitur q̄ditas siue qd̄ quid erat esse. i. qd̄ per diffinitionem quiditatiuā significat. oēs aūt sb̄e reducūtur ad duos modos. s. ad vl'es ⁊ singulares. eadem aūt dicunt dupl'r. s. b̄m se ⁊ b̄m accidēs. Eadem b̄m accidēs dicūtur tripl'r: sicut vnū per accidens. Eadem scd̄m se dn̄r sicut vnum b̄m se. ¶ Coñr ponit modos h⁹ q̄ est diuersuz. dicēs q̄ diuersa dn̄r quoꝝ spēs sūt pluriuz aut nulla aut rō sb̄e est altera ⁊ gn̄aliter diuersuz dr̄ oppositis modis qb⁹ dr̄ idez. Dr̄ia vero dn̄r q̄cūq3 diuersa sunt idez. i. q̄ sunt ɔuenientia in aliq̄. Secundo mō illa dn̄r dr̄ia quoꝝ genus est diuersum. Tertio mō illa dn̄r diuersa quoꝝ gn̄a sunt contraria. Quarto modo differentia dicunt q̄cunq3 habent diuersitatem in sb̄a.

Queritur vtrū necria habeāt cāz sui esse. Ar̄ p° q̄ nō q̄a oē hn̄s cām circūscripta illa cā pt nō eē. s3 necia nō pn̄t nō esse: igit. ¶ 2° sic. si necia habeāt cām vel h̄ eēt ex se vel ex alio. nō ex se: quia tunc essent necia oi alio circūscripto. si aūt ē necessariū ab alio nō est neciū illo circunscripto. ¶ 3° sic. oē causatum possibile fuit cāri q̄ omē causatū aliquā possibilitatez icludit. s3 aliq̄ possibilitas repugnat necio: igitur. ¶ Quarto sic. terminus pductus est aliquo mō posterioꝛ termino pducente: ergo si necia habeant cām in aliquo prioꝛi poterūt nō esse. ¶ Quinto sic oē pductum vel causatū est dependens. sed necessariū nō est depēdēs: igit. ¶ In opp̄m est pħs in textu. In q̄one erunt tres articuli.

Elti de scriptio

Eltū q̄t mōis dr̄

Natura quot modis dicitur.

Necīuz q̄t mōis dicitur.

Unum quō diuiditur

Propetates vnius.

Sb̄a q̄t mōis dr̄

An necessaria habeāt cām sui esse.

Oppo sita qt mōis dīr.

Quātuʒ ad p̄mū sciēdū est p̄ q̄ ɔ̄niter di/ cit aristoteles de modis oppo/ sitoꝝ dicēs q̄ opposita dicunf q̄tuoꝛ modis.f. ɔ̄ria ɔ̄dictoꝛia relatiua ⁊ p̄uatie opposita. Et di cit q̄ ɔ̄ria dicunf septē modis. ¶ P̄rio. q: non p̄nt eidē adesse ⁊ differūt gn̄e vt coꝛruptibile ⁊ icoꝛruptibile. 2°: q: h̄nt maximā dr̄am sub eo/ dē gn̄e. 3° mō: q: maxie differūt i eodē suscept/ bili. 4° mō q: maxie dr̄ū sub eadē potestate. 5° mō dicunf ɔ̄ria quoꝝ est maxia dr̄a siue b3 spē3 siue b3 gen°. Sexto mō dicunf ɔ̄ria b̄m ɔ̄dictio nē vt due vrie sūt ñgatiue ɔ̄rioꝝ. Septimo mō dicunf ɔ̄ria: q: habēt aliq̄ talia vel susceptibilia vel actiua vl̄ passiua vel agētia vt habit° ⁊ p̄ua/ tiōes. ¶ Deide distīguit h̄ nomē diuersū spē dicēs q̄ aliq̄ dicunf diuersa spē q̄ sub eodē gn̄e sūt ⁊ vnū nō ɔ̄tinef sub alio. 2° mō q̄ ɔ̄tinent sb diuersi diuidētib° gen°. 3° mō quecūq3 ɔ̄tinēt sub differētiis ɔ̄riis eidē generi. 4° mō dicunf dr̄a spē. spēs vltime. i. spālissime. 5° mō dicūf q̄ cunq3 existētia in eadē sub̄a dr̄am h̄nt. ¶ Assi/ gnat ɔ̄niter p̄hs mōs poꝛis ⁊ posterioꝛis ⁊ dicit p̄rio q̄ rō poꝛis ɔ̄sistit in h̄ q̄d ē eē ꝓpinque ali/ cui. Sunt aūt octo modi poꝛis. P̄rimo mō dr̄ p̄us b̄m locū. 2° mō b̄m tēpus. 3° mō b̄m motū ⁊ tūc illud ē p̄ri° q̄d ē ꝓpinquius termio ad quē. 4° mō dr̄ p̄rius b̄m potestatē vt ille q̄ excedit alios in potestate dr̄ p̄ri°. 5° mō dr̄ p̄ri° b̄m oꝛdinē ad aliquod p̄rimū. 6° mō dr̄ p̄ri° b̄m cognitionē s̄i ue viā doctrīe. 7° dñr poꝛa q̄ sunt passiōes sb̄o rū p̄rioꝝ. 8° dicunf poꝛa b̄m nām ⁊ sb̄am q̄ cōii gunt esse sine aliis ⁊ alia nō sine ipsis.

Quot mōis aliq̄ dicunf diuersa spē.

Modi poꝛis ⁊ posterioꝛis.

Sciēduʒ est 2° q̄ ɔ̄niter p̄hs ponit mo/ dos potētie ⁊ s̄t tres. ¶ P̄ri mus mod°. i. p̄rio mō dr̄ potētia de potētia ac/ tiua q̄ est p̄n^m mot° vel mutatiōis in altero aut inquātū alterū ⁊ talis aliq̄n est ex̄ passiua.. vt ars edificatiua. ¶ 2° mō dr̄ potētia passiua q̄ ē p̄n^m transmutādi ab altero inquātū alterū. 3° mō dr̄ de potētia resistiua ⁊ inde est q̄ q̄ nō possunt re sistere dicim° impotētes. ¶ Cōiter ponit tres modos potētie. P̄rio mō dr̄ potēs b̄m potētiā3 actiuā. 2° b3 pōam passiuā. 3° b3 pōā3 resistiuā. S3 impotētia dr̄ duob° modis. Uno mō p̄uati ue ⁊ sic est carētia potētie i sb̄o nato. scd̄o dr̄ im potētia p̄ opposītū ad potentiā. Silr̄ īpossibile dr̄ duplr̄. P̄rimo mō: q: caret potētia. scd̄o mō dr̄ cuius oppositū est necessariū. ⁊ sic īpossibile ɔ̄uenit ꝓpositiōib°. Sed possibile dr̄ trib° mo/ dis. P̄rimo illud cui° ɔ̄riū nō est neciū. 2° mō il lud q̄d est verū. 3° mō illud q̄d est ɔ̄tigens ver̄. ¶ Cōiter ponit modos quāti ⁊ eius diffinitio nē dicēs: quātū est q̄d est diuisibile i ea q̄ insūt quoꝝ singulū natū est eē h̄ aliq̄d. ¶ Deide dic̄ q̄ due sūt spēs ei°. s. multitudo ⁊ magnitudo. magnitudis tres sūt spēs. s. linea supficies: ⁊ coꝛ pus. Itē quātoꝝ q̄dā sūt q̄nta b̄m se. alia b̄m ac

Quot sūt mōi potētie

Modi potētie

Quot sūt spēs magni tudis.

cidēs. Itē q̄ntoꝝ p̄ se q̄dā sūt eēntialr̄ q̄nta. Alia sūt passiōes vt breue ⁊ lōgū. Itē q̄ntoꝝ p̄ accn̄s q̄dā s̄t q̄nta p̄ut p̄ accn̄s vt musicū. alia p̄ alterū vt ip̄e ⁊ mot°. mot° ē q̄t° p̄ terīu3 ⁊ ip̄e p̄ motū

Sciendū est 3° q̄ ɔ̄nr p̄hs poīt modos pfecti q̄ sunt q̄nq3. P̄rio mō dr̄ pfectū ex̄ q̄d nō ē accipe aliq̄d q̄d sit ei° p̄s vt tp̄s dr̄ pfectum cui nihil deest q̄d ē p̄s ei°. Scd̄o mō dr̄ pfectū cui nlla dispō q̄litatiua dficit b3 q̄ dicim° aliquē studētē eē pfectū studiosū. ¶ 3° mō dr̄ pfectū q̄d attigit ad v̄tutē vl̄ ꝓpriā3 pfe ctiōe3 ei°. ¶ 4° mō aliq̄d dr̄ pfectū q̄d ptiet ad finē ꝓpriū. ⁊ iste mod° trāsfert ad malā sigiōe3: q: dicim° aliquē eē pfecte coꝛruptū. ¶ 5° aliq̄d dr̄ pfectū: q: b3 aliq̄d hoꝝ q̄ dcā sūt vl̄ q: est si/ gnū vl̄ effectū aliquoꝝ eoꝝ q̄ dcā sūt. P̄terea dic̄ q̄ terī° dr̄ nouē modis. ¶ P̄rio mō dr̄ vlti/ mū rei. ¶ 2° dr̄ vltra q̄d nō ɔ̄tigit aliq̄d accipe. ¶ 3° mō aliq̄d dr̄ in q̄ sūt oēs res teriate. ¶ 4° mō dr̄ foꝛa magnitudis vt fig°. ¶ 5° mō dr̄ fi/ nis ad quē tēdit mot°. ¶ 6° mō dr̄a q̄ mot° icī/ pit eē. ¶ 7° mō dr̄ finis g̃ra cui° aliq̄d fit. ¶ 8° mō dr̄ sb̄a. i. foꝛa sb̄al. ¶ 9° mō dr̄ teriu q̄d q̄d erat eē. i. diffō q̄ditatiua. ¶ 2^m aūt dr̄ q̄ mo dis. vno° dr̄ b3 illō q̄d ē spēs ⁊ foꝛa rei. scd̄o mō dr̄ de sb̄to alicui° foꝛe vt hō ē coloratū b̄m supfi ciē. tertio mō dr̄ de cā efficiēte. q̄rto mō de cā fi/ nali. q̄nto mō sigt pōne3 vt b3 q̄d cepit b3 q̄d va dit. Per se dr̄ q̄nq3 mōis. P̄rimo ē q̄n diffō q̄di tatia p̄dicaf d diffinito vl̄ de aliq̄ ei° supposito. Scd̄s est q̄n p̄s diffōnis p̄dicatur de diffinito. Terti° ē q̄n p̄dicatū iest sb̄o p̄rio tāq3 passio ei°. Quart° est q̄ p̄ se iest ⁊ nō p̄ cāz aliquā3 vt hō p̄ se est hō. Quīto capit p̄ro solitarie vt hō per se.

Quot mōi sūt pfecti

Sciendū est 4° q̄ ɔ̄nr dic̄ Aristo. q̄ pō accipit dupl̄r. vno° p̄ oꝛdie ptiū iter se. scd̄o p̄ oꝛdie ptiū ad locū. Hit° dr̄ q̄ tuoꝛ mōis. p̄rio vt actio h̄ntis ⁊ hiti mouētis ⁊ moti. scd̄o mō dr̄ hitudo media iter ɔ̄tinēs ⁊ cō tētū vestē ⁊ vestitū. tertio mō dr̄ dispō b3 quā ali q̄s se h3 bn̄ vl̄ male. q̄rto mō p̄ p̄te talis dispōis q: v̄t° ptiū dr̄ hit°. Silr̄ passio trib° mōis dicif. P̄rio mō p̄ q̄litatib° b3 q̄s fiūt alteratōes coꝛpo rū. Scd̄o p̄ alteratiōe q̄ fit b3 hmōi q̄litates. Ter tio mō p̄ alteratōe tristi ⁊ nociua. Quarto mō p̄ mag̃ calamitate. P̄riuatio dr̄ septē mōis. p° dr̄ carētia alicui° dispōnis in aliq̄. 2° mō dr̄ carētia dispōnis i aliq̄ q̄ nata ē inueniri i aliq̄ sui gn̄is vel sue spēi. 3° mō p̄ carētia dispōnis q̄ nata est hēri ab eo p̄ro tp̄e p̄ro q̄ nata ē hr̄e. q̄rto mō dr̄ p̄uatio ablatio alicui° rei p̄ violētiā. 5° mō dicif hr̄e aliquā dispōne3: s3 turpē. 6° mō p̄uatio dr̄ hr̄e pax̄ de aliq̄ dispōne. 7° mō dr̄ cū difficltate hr̄i. Hr̄e dr̄ q̄tuoꝛ mōis. vno° hr̄e est alterū b̄m ip̄iū duce vt febris h3 hoiem. scd̄o mō aliq̄d dr̄ hr̄e foꝛmā sibi inherentē. tertio sic ɔ̄tinēs h3 cō tentū. q̄rto q̄ prohibet ip̄3 moueri vt colūna h3 pondus

Pōsitio qt mōis capit.

Habit° qt mōis dicitur

Passio qt mōis dicitur

P̄riua tio qt mōis ca pitur.

pōdus supra positū. Ex alio autē dr̄ tot mōis q̄t mōis dr̄ h̄ec. Ex alio dr̄ sex modis. p̄ aliqd dr̄ ex alio tāq̄ ex mā siue ꝓpinq̄ siue remota. scd̄o tāq̄ ex agēte. 3° sic ps ē in toto vl sicut totū ē in ptib⁹. 4° sic spēs ex gn̄e ⁊ dr̄ia. 5° mō q: ex aliq̄ pte ei⁹ vt puer dr̄ eē ex pr̄e ⁊ mr̄e. 6° q: est post illō: vt ex mane fit meridies. ℭ Et de p̄ ar°.

Quot sūt modi toti⁹ ⁊ ptis

Quantū ad 2m dubitat p̄mo q̄t sūt mōi toti⁹ ⁊ ptis. Ad qd̄ dicit ꝙ ps dicit qnq̄ modis. ℭ Primo dr̄ d pte aliquota que aliq̄ties sumpta mensurat totū. 2° dr̄ de pte q̄ntitatiua. Tertio dr̄ de pte subiectiua. 4° d mā ⁊ forma respectu cōpositi. 5° de pte diffinitiōis vt sūt genus ⁊ dr̄ia. Totū dr̄ duob⁹ modis. pri mo qd̄ est pfecta: scd̄o qd̄ h̄z ptes ⁊ iste modus diuidit in totū qd̄ sub se multa ꝯtinet ⁊ totū in tegrale qd̄ ex suis ptib⁹ cōponit. ℭ Deīde pōit dr̄iaꝫ iter totū ⁊ oē dicēs ꝙ vtimur isto terīo totū in ill' que h̄nt ptes quaꝝ diuersitas sit⁹ sꝫ alit diuersificat ip̄m vt dicim⁹ tota dom⁹: sꝫ vtimur isto terio oē qn̄ illō qd̄ h̄z ptes q̄rū diuersitas in situ nō diuersificat ipsum vt dicim⁹ ois aqua.

Dr̄ia int totū ⁊ oē

Quot sūt ꝯditōes colobō.

Dubitat 2° q̄ sunt cōditiones colobō. ℭ Pro solōe est aduertēdum ꝙ colobō vt cōiter dr̄ est illud qd̄ est diminutuꝫ in aliq̄ mēbro ⁊ sūt decē ꝯditiones reqsite ad h̄ quā aliqd sit colobō: p̄a q̄ ꝙ colobō sit q̄ntū. 2a qd̄ sit ptibile in multas ptes: 3a ꝙ aliq̄ ps ab eo ablata sit minor eo. 4a ꝙ remaneat eiusdeꝫ spēi p⁹ ablationē ptis. 5a ꝙ sit totū etherogeneū. 6a ꝙ tale totū cū ptib⁹ faciat cōpositionem. 7a ꝙ ps ablata nō sit de p̄ncipalioꝛib⁹. 8a ꝙ sit conti nuū. Ex quo sequit ꝙ armonia nō est colobom. 9a ꝙ pars ablata sit de exterioꝛib⁹ ⁊ nō de inte rioꝛib⁹. 10a est ꝙ illa ps nō sit nata regn̄ari. Con sequēter ponit modos generis ⁊ sūt qnq̄. p̄mo dr̄ collectio eoꝝ que adinuicē gn̄ant sub aliqua spē. scd̄o dr̄ illud a quo multi descēdūt vt p̄r. 3° pro sb̄o respectu passionū. 4° pro mā cōi eoꝝ q̄ adinuicē h̄nt ꝯtinuā trāsitionē. 5° dr̄ qd̄ ponit i diffōne q̄ditatiua. Sed diuersa gn̄e dr̄r duplr vno° s̄m gen⁹ nāle quod est mā. Alio° s̄m gen⁹ logicū: q: ꝯtinent sub diuersis gn̄ib⁹.

Quot sūt mōi generis.

Dubitatur 3° q̄t mōis dr̄ fl̄m. Ad du biū rn̄r ꝙ q̄tuoꝛ modis. p° dr̄ fl̄m in ꝓpōnib⁹. 2° mō dr̄ fl̄m de re falsa. ꝯtingit aūt rē duplr eē falsā vno° q: non est. 2° mō ꝙ lꝫ sit nō tn̄ apparet talis q̄lis est vt descri ptio vmbrosa apparet eē hō ⁊ nō est. tertio mō dr̄ falsum de diffōnib⁹. Cōtingit tn̄ diffinitiōem duplr eē falsam p̄mo: q: apparet diffō ⁊ nullius est diffō. alio° dr̄ diffō falsa nō simplr sed respe ctu illi⁹ cui⁹ assignat vt si diffō hois assignetur. equo. ℭ Ex q̄ isert ꝙ diffō est quodāmō vnuꝫ ⁊ q̄dāmō multa. 4° dr̄ fl̄z in hoib⁹ ⁊ h̄ ꝯtingit du pliciter: vno° aliqs hō dr̄ falsus qui ex certa itē tione asserit alijs falsas rōnes: ⁊ h̄ cū q̄dā dele ctatione ⁊ intentione fallendi. scd̄o dr̄ hō falsus qui pfert rōes falsas: lꝫ nō ex intētione fallēdi. Ex quo infert ꝙ nō dr̄ hō falsus qui pōt mētiri: q: tūc idē eēt verus ⁊ falsus. ℭ Finalr dic ꝙ ac cidēs dr̄ duob⁹ mōis. vno° p illo qd̄ inest alicui sed nō de necessitate neq̄ vt in pl'ibus. ⁊ tale ē ꝯtingēs ad vtrūlibet vel vt in paucioꝛib⁹ vt sūt casualia ⁊ foꝛtuita. scd̄o mō dr̄ accn̄s qd̄ inest p se neq̄ est de sb̄a neq̄ de q̄ditate subiecti. ⁊ dif fert iste modus a primo: q: illa que sunt accidē tia. secūdo mō possunt esse perpetua ⁊ non alia. Et hec de secundo articulo.

Accn̄s q̄t mōis dicitur

Quantū ad 3m sit conclusio rn̄salis. ali q̄ necessaria h̄nt causam sui eē non tn̄ omnia. p̄ma ps patet: q: ꝯclusiones de mōstratiue sunt necessarie ⁊ tn̄ h̄nt cām. secūda ps p̄z de primo principio. ℭ Ad rōnes similit dicitur ꝙ illud qd̄ est necessariū effectiue ⁊ non formaliter non pōt habere cām seu principiuꝫ tn̄ illud qd̄ est necessariū foꝛmaliter: sed nō effe ctiue pōt habere causam seu principium.

2° de p̄dictis.

ℭ Sequitur sextus liber metaphisice.

Principia ⁊ cause querunt en tiū: palā aūt ꝙ inquātū entia. est eniꝫ aliqua causa sanitatis ⁊ conualescentie: sunt mathe maticoꝛum principia elemen ta ⁊ cause. ⁊ vniuersaliter ois scientia itelle ctualis ⁊ participans aliquid intellect⁹ cir ca cās ⁊ p̄na ē: aut certioꝛa: aut simplicioꝛa.

Ste est sextus liber metaphisi ce aristotelis in quo oñdit quō hec scia h̄z determinare de en te. ℭ Et primo ponit hāc ꝯclōneꝫ ad istā sciam ptinet ꝯsiderare cās entiū inq̄tū entia sunt pbat: q: ad aliquā sciaꝫ ptinet cōside rare cās ⁊ p̄na entis inq̄tū ens: sed h̄ nō ptinet ad scias sp̄ales: q: vnaqueq̄ ꝯsiderat cās ⁊ p̄na circa aliqd̄ determinatū gen⁹ entis vt medicis ꝯsiderat p̄na sanitatis ⁊ mathematica p̄na entiū mathematicaliū. Ex q̄ isert duo coꝛrelaria. p̄m nō est demōstratio sb̄e nec ipsi⁹ qd̄ qd est. secūdū est: nulla scia oñdit si est de sb̄o cū nl'la oñdat qd est. ℭ Cōñter oñdit distinctionē hu⁹ scie ab alijs rōe cui⁹ oñdit rōnes seu ꝯditiones phisice q̄ sūt tres: p̄a est ꝙ ip̄a nō est factiua siue actiua pbat: q: ois scia factiua siue actiua est de reb⁹ quaꝛuꝫ principium est in faciente. sed ea de quibus est phisica non sunt h̄mōi igit. secūda ꝯditio. phi sica est scia speculatiua: patet: q: ois scientia vel est actiua vel factiua vel speculatiua. sed phisica non est actiua neq̄ factiua. ergo est speculatiua Tertia conditio: phisica est scientia special': p̄z quia est circa aliqd̄ determiatū gen⁹ entis puta circa ens qd̄ possibile est moueri. ℭ Deinde de

2° ostendēs quō hec scia h̄z deter minare de ente.

Distinctiō huius scie ab alijs.

clarat 9ditiones mathematice. ℭ Pᵃ mathematica est de abstractis a motu ꝛ mã sensibili. pbat neq ma, qꝛ ipsa est de hijs q̃ in suis diffonib⁹ nec motuz nec mãm sensibile icludũt: igr. ℭ 2ᵃ 9ditio est ꝙ mathematica est speculatiua: pbat: qꝛ 9siderat ea q̃ 9siderat vt imobilia ꝛ sepata a mã. ḡ ipsa est speculatiua. ℭ Coñter oñdit numerꝫ sciarum speculatiuaꝝ dicẽs ꝙ sũt tres. s. mathematica. metaphysica: ꝛ physica: pbat: qꝛ si est aliqd imobile sepabile ꝛ sempiternũ ei⁹ est aliq̃ scia sempiterna: que neq est physica neq mathematica sed alia ab eis ꝛ prioꝛ ipsis. sed aliqd est imobile iseparabile ꝛ sempiternũ: igr. scdam ptẽ pꝛobat: qꝛ physica est de mobilib⁹. mathematica ꝟo lꝫ nõ sit de mobilib⁹ tñ est de sepabilibus à mã. ℭ Ex q̃ infert ꝙ hec scia q̃ rethoꝛica dr̃ eẽ hono rabilissima: pꝫ qꝛ si est aliqd diuinũ in nã ipa ð eo 9siderat. 2ᵒ pꝫ: qꝛ ipa est delectabilis. qꝛ retorice scie sũt delectabilioꝛes aliȷs: igr. ℭ Et si q̃raf vtrꝫ mathematica sit scia spãl vel gnãl. Rñr pñs ꝙ mathematica ꝛ alie scie sũt circa aliqð determinatũ gen⁹ entium: igitur sunt scie spãles.

Codditio ma thematice

Nũerus rũ speculatiuarum

Scientiarum speculatiuarũ

Veritur vtrꝫ diuisio q̃ pñs diuidit sciam speculatiuã i physicã mathematicã: ꝛ metaphysicã sit sufficiẽs. ℭ Arᵗ p ꝙ nõ: qꝛ scia moꝛalis nisi illarũ est ꝛ est speculatiua: igr illa diuisio est isufficiẽs. ℭ 2ᵒ sic: ens ƀm se diuidif in decẽ pñmeta. ḡ sic vnũ diuidẽs sicut q̃titas facit sciam spãlẽ. s. mathematicã: ita alia debẽt facere sciam. ℭ 3ᵒ sic sba icoꝛpoꝛea hꝫ pꝛpꝛias passiões alias a passionib⁹ entis sbe coꝛpoꝛee: ḡ sicut de sba coꝛpoꝛea est scia spãlis vt scia nãlis: ita vr̃ de sba incoꝛpoꝛea. ℭ 4ᵒ sic metaphysica hꝫ 9siderare oĩa ƀz q̃ditate: ḡ nõ videnf ponẽde alie scie a metaphysica. ℭ 5ᵒ sic. ƀm pbm. 2. physicoꝝ physica ꝛ mathematica videnf eẽ de eodẽ. s. de quantitate: ḡ nõ distinguunf. ℭ In oppoᵐ est aristoteles. in textu. In hac questione erunt tres articuli.

Aliõ du bium ð sufficiẽ diuisione scie spe clatiue.

Quãtũ ad pꝛimũ sciẽdũ est p ꝙ pñr Aristoteles remouet ens supple p accñs a sua 9sideratione dicẽs q nulla est speculatio de ente per accñs. pbat rõne ꝛ signo sic: nl la scia vel ars aliqd de eo 9siderat: faciẽs enim domũ nõ facit q̃cũq accidũt domui: qꝛ talia sũt isinita: rõne sic: illi⁹ qð nõ est nõ est scia: sed sic ẽ de ente per accñs igr: minoꝛẽ pbat duplr. pmo auctãte platonis qui dicit sophisticã esse ð non ente: qꝛ rões sophistice sũt maxĩe circa accñs ꝛ sicut hec rõ q cqd est ꝛ nõ semp fuit factũ est grãmaticus musicus nõ semp est ḡ grãmatic⁹ musicus fact⁹ fuit. sed 9ñs est fllm posito ꝙ pꝛius sit fact⁹ music⁹ ꝛ post grãmatic⁹ siue econuerso: qa qð factũ est vnica factione factũ est. sed musicus grãmatic⁹ fact⁹ est vnica factione: igr. ℭ 2ᵒ pꝛobat minoꝛẽ pdictã: qꝛ entis p se dicit ẽ gñatio ꝛ cõrruptio. sꝫ ẽtis p accñs ñ ẽ gño ꝛ cõrruptiõ: igr.

Nõ ꝛ si. ... gnũ pꝛo bãtes ẽẽ per acci dẽs nõ eẽ de 9si deratõe pbi.

Sciendũ est 2ᵒ ꝙ 9ñter pñs de ente p accñs mouet vnã difficultatẽ puta q̃ sit rõ entis p accñs: ꝛ tũc facile appebit q̃re ei⁹ ñ ẽ scia. ℭ Ad h̃ rñdef ꝙ ens p accñs accipif duplr. vnoᵒ p eo ꝙ itẽtiõe h⁹ qð ẽ eẽ ens p accñs. Alio mõ p illo qð dnõiaf p ens accñs. rõ entis ꝛ h̃ qnq mõis. Pꝛᵒ p oĩ eo qð nõ ẽ sba. ꝛ sic ð per accidens bñ est scia. 2ᵒ p aggregato ex sbo ꝛ accidẽte deno. isepabili. 3ᵒ p illo qð nec accidit nec ẽ vt in plurib⁹. 4ᵒ p ppõne va 9tigẽti. 5ᵒ p sboꝛ accñte separabili. De aliq̃ ẽt scia duplr. vnoᵒ tãq̃ ð obo ppinq̃. alio mõ tanq̃ de obo remoto. tũc vr̃ ꝙ de ente p accñs pᵒ mõ põt eẽ scia. Sꝫ 2ᵒ q̃ ð ente p accñs 2ᵒ ꝛ qnto mõis accepto bñ pt eẽ scia tanq̃ de obiecto remoto ꝛ h̃ in scia subalternata: de q̃ alias satis visuꝫ est in posterioꝛib⁹

Sciẽdũ est 3ᵒ ꝙ 9ñter aristoteles vult remouere quãdã falsaꝫ opinionẽ circa pdia: ꝛ ẽ ꝙ oĩa q̃ eueniũt de necitate eueniunt: ꝛ hec opinio fundaf i duob⁹. ℭ Pꝛiᵐ ẽ ꝙ nõ est possibile aliqd fieri nisi pcedat cãe sufficiũt ad h̃ ꝙ fiat. ℭ 2ᵐ: ꝙ positis causis sufficientes. i. q̃ sufficiẽtib⁹ effect⁹ eo mõ q̃ sufficiũt ad pducẽdũ effectũ pducif tal effect⁹. dic ḡ ꝙ pñᵃ cãe gñabiliũ ꝛ cõrruptibiliũ aliq̃n sũt sine eo ꝙ ex eis seq̃f gñã⁹: pꝫ qꝛ si ñ sic: tũc oĩa ð necitate eueniret qð est ipossibile. qð pbat. qꝛ si oẽs effect⁹ habeant cãm p se ex q̃ de necitate pducerẽtur reqrif ꝙ illi de necitate mouenf vl p ifirmitatẽ vel p violẽtiã. Nã seq̃ref ꝙ si exeat domuz ex necitate moꝛief ex eo ꝙ iueniret latrões. ꝛ ð necitate seq̃ref ꝙ sitiat exiret ꝛ domũ ad habendã aquã. ꝛ si comedat moꝛtificãtia moꝛiref. Ex pdictis infert ꝙ cãrũ q̃dã sũt ex quib⁹ ð necitate sequif effect⁹ vñ aũt pueniat ꝙ ex aliquibus causis nõ sp sequaf effect⁹ hoc est aut a materia aut a fine vel agẽte vel aliquo alio.

Dubiũ de ista oĩa de necita te eueni re.

Sciẽdũ est 4ᵒ ꝙ 9ñr aristo. 9terlat ð ꝟo ꝛ falso. ꝛ pondit in q̃ 9sistãt. 2ᵒ In vtraꝫ veri ab ente. Circa pᵐ dicit ꝙ ens acceptũ p ꝟo ꝛ ñ ens acceptũ p falso 9sistũt i cõpõne ꝛ diuisiõe itellẽ ꝛ faciũt sibi 9dictionẽ: qꝛ cuiusꝫ entis alfa po ẽ va ꝛ alfa fsa: qð pbat: qꝛ si i oĩ cõpõne affirmatia ẽ ꝟuꝫ ꝛ tũc i oĩ disiũctiõe negatia ẽ falsũ. ℭ Et si q̃raf vtrꝫ verꝫ ꝛ falsũ q̃ sũt oppoſita possint eẽ sil in aliq̃ aĩa. Rñdef ꝙ possũt eẽ sil ꝛ ẽ sepati: qꝛ sil põt formari i opposite ppõnes successiue. Differt aũt bonũ a ꝟo: qꝛ bonũ ꝛ malũ sũt in reb⁹ verũ aũt ꝛ falsuꝫ sũt in mẽte. nõ tñ in q̃libet itellectu: sꝫ in illo q dr̃ cõpositio. Ex q̃ ifert ꝙ ens acceptũ p ꝟo differt ab entib⁹ incõplexis q̃ sũt decẽ pñmeta. Ex pdictis infert ꝙ ens acceptũ p ꝟo ꝛ ens p accñs pt ermittẽda sũt. pꝫ qꝛ ... entis p accñs nõ ẽ cã ... alterã vero est aĩe passio. Et hec de pᵒ articulo.

Alio diui sione scie spe cula tiue

Quãtũ ad 2ᵐ dubitaf p vtrũ diuisio scie speculatiue realis in phicã metaphisicum

phicā & mathematicā sit sufficiēs. p cui⁹ solone supponit q pdicta diuisio itelligēda ē d scia spe ciali strictecapta q.s.ex nā sui sibi ordinat ad sci re tātū ad finē imediatū. nā finis imediat⁹ cu. iusts. scie ē speculatio sibi illi⁹ scie ita q nō ē cir ca aliquā operationē q nō sit eēntial'r speculatō emōi est scia pctica. Supponit 2° q h ē smo de scia speculatiua posse acqri ab hoie ex nāli luie i tellect⁹.s.ex pncipijs cognitis vls sēsus mēozie vel expimēti: qz ois nra cognitō ozit a sēsu ex p posterioz. iō n̄ diuidit h scia i aliquā sciaz q sit de sbantys sepatis tāt d obis. Supponit 3° q hec diuisio sumit penes diuersitatē eoz qrū neutz cōti net vitates vtute alteri⁹ scie siue sbi alteri⁹ scie. 4° supponit q hec diuisio asr ēt pōt sumi circa oba nā metaphysica ē maxie circa itellectualia. mate matica vo ē circa imagiabilia. nālis siue phica ē circa sēsibilia qd itellr bz quādā appropriatio nē ois.n.scia ē circa itellectualia. sz metaphysica lia.nec in vli aut i singlaribꝫ sūt pprie sensibilia & lz mathematicalia sint sensibilia non tn̄ pmo. physicalia aūt primo sunt sensibilia.

Dubitat 2° vtz de ente p acciñs sit scia. Et at q sic: qz d qcūq pt eē de mōstratio de illo pt esse scia. nā de ente p acciñs pnt multa demōstrari vt pz i textu: & de eo ē scia. 2° ad idē. astrologia & musica st scie: & tn̄ st d ente per acciñs: musica.n. est de nūero sonozo q est vnū per acciñs. In opp^m ē arist. i tex. Pro solōe dubij supponēda st ea q dicta sūt i logica p posterioz qūo.s. scie sbalternate sint d ente p acciñs tāt d scibili remoto & h n̄ vult negare phs qn d ente p acciñs nō sit scia simplr. sz solū q de aliq in ordie ad ptū acētale & nullo pas sionale sit scia: & qz hec mā satis tradita est in li bris posterioz. ideo ibi recurrendum ē.

Dubitatur 3° vtz vez dēat excludi a pideratōe metaphysice. Et q nō: qz scia metaphice.i. metaphica ē scia p^a & cōissima maxie circa p^m obm scibile. & itel ligibile: sz illō vi eē vez: igr. Itē vnūqdqz sic se hz ad eē ita ad itelligi in scdo h⁹: & vez puertit cū ente & p pñs ptinet ad metaphysicā sciā d en te. Itē si vez dēret excludi a psideratione meta physici h videret eē p tāto q vez dic ens dimi nutū. sz h ē fīm. nā illō qd diminuit de pfectiōe entis nō attribuit p enti.s. deo. igr. Pro solo ne est aduertēdū q aliq dicūt vez eē obz adeq tū n̄i itells. qd tn̄ e fīm. cū vez nō sit p^m itelligi bile. qd aūt sit obm n̄i itells visuz est in libris de aia. Ulteri⁹ ē aduertēdū qt modis d̄ verū. & hec distictio satis visa est in pmentis vbi d̄ ab eo.n. qd res est vl q nō ē d̄ oro vera & falsa. ibi n. dcm est q vez a q ppō d̄ vera nō est nisi psoz mitas act⁹ itelligēdi ad rē q sūdat in illo actu i telligēdi cui⁹ pideratio ptz ad libz de aia cum ibi tractat de oib⁹ actib⁹ potētiaz. Aduerten dū est vlteri⁹ q vez aliqn accipit vt est passio en tis & puertit cū ente. & illo⁹ metaphic⁹ hz bn̄ de termiare de vo. sz nō p mō. & p h pz qd sit dōm ad dubiū in q finit secūdus articulus.

Quantū ad 3^m sit 2° rñsalis ad qsitū di uisio scie speculatiue i tria pdi cta mēbra est sufficiēs. vt satis pbatū ē ex dictis. Ad rōes añ opp^m qōis d̄ q oēs eoz solutio nes satis patent in secundo articulo.

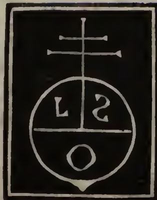
Et sic est finis toti⁹ metaphysice.

Fructuosū facileq op⁹ itroductoriū i logicā phiam necnō metaphysicā aristo. doctissimi vi ri magistri Petri tartareti diligētissime castiga tū cū quot. tionib⁹ oim dubiorū nouit additis finit feliciter.

Uenetijs p Lazaz de Soardis: q obtinuit a dñio Ueneto q nullus possit ipzimere: necipzimi facē in coz dñio sb pena vt pz in suis priuilegijs. die.6.aprilis. 1504.

Excusatio Lazari.

Si quis forte tuos offendet lecto: ocellos
Quod mihi mēdoso grāmate versus eat
Emendare velis: nā nō me Lazarus istis
Cōfecit mēdis Bibliopola tuus
Sed turbata magis pssozis sertia quādo
Sera dedit lassas artibus hora manus.
Finis.
Laus summo regi dicat vocibus oris.
Qd iā nō cesset merces pdigna laboris.

Registrum.

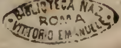
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T

Oēs sunt quaterni. Exceptis S tern⁹. T vo duernus. qnterni.13.car.2.

Tabula

Tertium.

Et sic est finis tabule totius philosophie naturalis necnon metaphisice.

[illegible]

I tenuis e dolci cigni cantando muore &

Carmini iam moriens canit exequialia cygnus &

6a

Del Chiostro de Castellini